EMMANUEL

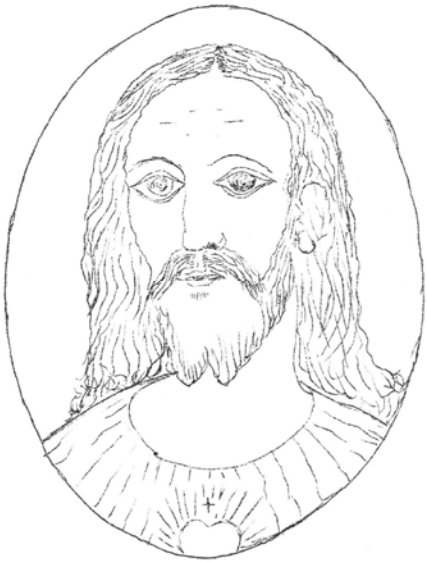

Woorden van de Eeuwige Wijsheid.

Kinderen, luistert naar Mij.
Zijt wijs en verwerpt mijn onderrichtingen niet!
Zalig die mijn wegen bewandelen!
Gelukkig de mens die dag aan dag waakt aan mijn poorten
en de wacht houdt aan de posten van mijn deuren:
die MIJ vindt, vindt het leven en zal het Heil verwerven van de Heer!
Maar wie mij mist, benadeelt zichzelf, en
al die mij haten, beminnen de dood! (Spreuken, 8, 33-36).

Wie Hem heeft, bezit alles! Wie niet, heeft niets.
Heil is er niet in iemand anders.

“Er zijn miljoenen boeken over Christus geschreven en toch is het eerste woord over Hem nog niet gezegd, omdat alles wat wij in menselijke woorden over Hem kunnen zeggen, ver beneden de werkelijkheid blijft!!!”
(Johan van het Kruis).

VOORREDE op het openbaar leven van de Emmanuel.

Reeds heel in het begin van ons werk, fasc. 1, pag. VI kondigden wij aan dat hier een nieuwe en ietwat uitvoeriger inleiding nodig zou zijn.

Onze inleiding op het leven der H. Maagd, bevat wenken die zouden verdienen nog een keer herlezen te worden. Één daarvan willen wij hier herhalen: de raad nl. om in elke aflevering eerst de tekst van het verhaal zonder het commentaar te lezen; daarna de lezing te hervatten en nu het commentaar er bij te betrekken, vooral lettend op de gecommentarieerde passussen.

Nu volgen enige nieuwe punten of waarschuwingen.

1.

Men zal onder de lezing reeds dikwijls opgemerkt hebben dat af en toe enkele woorden of een korte zinsnede tussen haakjes in de tekst ingevoegd werd. Dit was en dit zal ook verder zijn om het aantal verwijzingen naar het commentaar te verminderen en dus het commentaar te vereenvoudigen en om de lezer te helpen zoveel mogelijk alles bij een eerste lezing te verstaan. Men moet het als een regel beschouwen dat woorden of zinnen tussen haakjes niet tot de tekst behoren, maar door ons als uitleg toegevoegd zijn.

Deze inleiding op Jezus' openbaar leven is hierboven genoemd 'VOORREDE' om ze bij terugwijzingen er naar, duidelijk te onderscheiden van de eerste inleiding op het leven der H. Maagd.

Van verwijzingen gesproken, misschien zal het menig lezer verwonderen dat wij vaak vooruitwijzen naar latere passages, ofschoon ze nog niet nagezien kunnen worden maar dit doen wij met het oog op hen, die later het werk eventueel zullen herlezen, of van hen die de lezing er van nog zullen ondernemen. Voor vroegere passages zullen wij verwijzen naar het fascikel en het nummer evenals voor latere passages.

2.

Het zou een vergissing zijn te menen dat in K. Emmericks verhalen alles volmaakt is en niets daarin iets te wensen overlaat.

Men prente het diep in zijn geest:
deze verhalen zijn in pijnlijke, tragische omstandigheden, te midden van

voortdurende beproevingen en onnoemelijk lijden van de zienster tot stand gekomen.

Vooreerst waren daar haar onophoudelijke, afwisselende, onverklaarbare, onverdraaglijke ziekten en de passie van haar wonden en haar zielelijden. Katarina leed onder de nukken en plagerijen van een domme bloedeigen zuster, die haar moest verzorgen en helpen, doch helaas! door Katarina zelf geholpen moest worden; zij leed onder de onzekerheid en ook wel willekeur van een onervaren biechtvader, enz.

Dat dit alles schade toebracht aan haar verhalen en ook oorzaak was van leemten, behoeft geen betoog. Wanneer desniettegenstaande zo vele verrukkelijke en uitvoerige verhalen vorm gekregen hebben, is dit in grote mate te danken geweest aan de beternis en rust die telkens volgden op haar dagelijkse communie; ook aan haar vele extases, die, zolang ze duurden, haar verlosten van haar smarten en waarin zij dan zeer vlot en nauwkeurig kon verhalen; ten slotte ook nog aan het talent en de onvermoeibare en volhardende ijver van haar schrijver die haar mededelingen trouw optekende, ordende en verwerkte. Die schrijver en haar tolk was Brentano; met nooit versagende toewijding heeft hij zijn taak vervuld; hij bereikte ook het bekende, schitterend resultaat in weerwil van de tegenwerking van Katarina's huisgenoten, vooral haar zuster, maar ook haar biechtvader. Zij beschouwden hem als een aanmatigend mens en kweller van de zieke; zij hechtten geen belang aan haar visioenen; zij wierpen hem hindernissen voor de voeten en zouden hem verwijderd gehouden hebben, had zich niet de geestelijke Overheid, K.'s buitengewoon biechtvader, achter Brentano gesteld.

Een andere moeilijkheid voor Brentano bij het vervullen van zijn taak was de beperktheid van de tijd, die hij bij haar mocht doorbrengen, om haar mededelingen te aanhoren. Zodra deze verstreken was, moest hij haar verlaten, ook al werden de belangrijkste mededelingen en schoonste verhalen er door onderbroken en verdere ondervragingen onmogelijk gemaakt.

Ook was K. tot huiselijke zorgen en werkzaamheden veroordeeld, die zijzelf overigens wenste, want haar domme, onopgevoede zuster was niet tegen een behoorlijke huishouding opgewassen; vaak werden haar mededelingen ook gestoord door ongelegen bezoeken, die dan zo maar door de huisgenoten toegelaten werden, soms tot heftige verontwaardiging van Brentano. Ook hierdoor ging veel verloren. Deze

verhouding in dat huishouden vervult met verdriet het hart van wie haar levensbeschrijving leest; het is een treurige schaduwzijde en een tragisch aspect ervan.

Anderzijds realiseren wij ons dat juist uit die zee van lijden grotendeels de zegeningen voortgesproten zijn, die in Katarina's visioenen opgesloten liggen en er eeuwig aan verbonden zullen blijven. Laten wij daarom, zonder langer over die verliezen te treuren, ons liever verheugen over het vele overheerlijke dat door de zorgen van Brentano uit die ordeloze toestand gered is geworden.

3.

Wij moeten nog een blik werpen op het theater van Jezus' verschijnen en optreden in verband met de tegenwoordige toestand. Wij willen Jezus volgen op de voet; met behulp van kaarten en van een weinig kennis van het H. Land wordt ons dit mogelijk. Wij verlangen daarom zoveel mogelijk de ligging te kennen van alle steden en dorpen die Jezus heeft bezocht en die vermeld worden door de zienster. Nochtans kunnen ze niet alle met zekerheid en preciesheid gelokaliseerd en vereenzelvigd worden, noch zijn ze ons alle bekend. In dit verband zijn de volgende gegevens wel interessant.

Geheel Palestina, doch overwegend Galilea, was met steden en dorpen bezaaid. Over hun groot aantal zegt Katarina in nr. 203: "Waar thans nauwelijks drie verwoeste dorpen liggen, zag men er toen bijna 100 en de bevolking was buitengewoon dicht."
En in nr. 111: "Er liggen ongelooflijk vele steden en dorpen in Galilea."

In de Bijbel zijn er ongeveer 1500 bij name genoemd en daarvan zijn nagenoeg de helft teruggevonden en gekend: dit is veel voor een land dat in de loop van zoveel eeuwen geheel omgewoeld werd. De andere helft zijn verloren of niet met zekerheid aan te wijzen. Een deel van deze verloren plaatsen zijn tot hun fundamenten toe verdwenen.
"Ik heb deze nacht een groot aantal steden gezien, zegt K. in nr. 330, waarvan absoluut niets meer overblijft."
Dit wordt door de exegeet Prat bevestigd in deze woorden: "Hoevele steden hebben geen enkel spoor van hun bestaan op Palestina's bodem nagelaten! Meer dan van welk ander land ook kan men van Palestina zeggen dat zelfs de ruïnes van vele steden zijn vergaan." (Jésus Christ, I, 353; cfr. Mislin, II, 49, 56; Guérin, Terre sainte, introduction).

Een ander deel van die verloren steden zijn verloren, niet omdat ze niet meer bestaan of omdat er niets van overblijft, maar omdat de naam die ze hadden, vergeten en verloren en door een andere vervangen is. Hun identiteit is niet vast te stellen; ze bestaan in hun ruïne, of alsnog bewoond, maar zijn niettemin onbekend.

De oorzaak van de algehele vernietiging van vele steden is niet altijd verwoesting door oorlog geweest, maar dikwijls het feit dat het bouwmateriaal naar andere plaatsen weggesleept werd, om daar opnieuw gebruikt en tot bouwmateriaal aangewend te worden (cfr. D.B. Capharn., c. 204). Op zijn onderzoekingstochten door Palestina was Guérin nog in de 19e eeuw dikwijls getuige van dat weghalen van stenen en hoe zelfs fundamenten uitgegraven werden. "Palestina was overal dicht bevolkt", zegt hij.
Dat gewone dorpen met hun lemen hutten spoorloos verdwenen zijn, is vanzelfsprekend; maar dit is ook waar voor vele sterkere steden, waarvan nauwelijks een steen op de andere gebleven is. Wanneer in zulke gevallen aan een vernield stuk muur, aan een vormeloze steenhoop, aan een plekje grond met verspreide stenen de oorspronkelijke naam verbonden bleef, is dit een groot geluk; de bewaarde naam openbaart ons de ligging van de oude stad of het dorp en herinnert aan de episoden die er zich afgespeeld hebben of aan de rol die deze plaats in de geschiedenis vervuld heeft.
Anderzijds heeft een aanzienlijke ruïne of nog levende stad, die haar oude naam verloor of hem door een nieuwe Griekse, Latijnse of Arabische naam verdrongen zag, geen betekenis meer voor de historicus. Welke stad dit eenmaal was, welke gebeurtenissen er hebben plaats gehad, blijft voor eeuwig een geheim; ze boezemt geen belangstelling meer in.

Het getal bewaarde en gekende steden is door K. met een schoon aantal vermeerderd. Anderzijds wijst zij ook altijd de bekende steden aan op de plaats of in het gewest waar ze werkelijk liggen of gelegen waren. Zulke steden wijzen wij op onze grote kaart 1 aan met een volpunt, zoals ook de tegenwoordige plaatsen, d.i. de plaatsen van voor de joodse overrompeling zoals ze b.v. daar lagen in 1920. Met de laatste nieuwe steden en naamveranderingen wordt hier geen rekening gehouden.

Van een aantal andere verloren plaatsen wijst K. de ligging zo nauwkeurig aan, dat wij een vereenzelviging kunnen maken, die wel niet

wetenschappelijk te bewijzen, maar voor ons voldoende zeker is. Wij wijzen zulke steden aan met een vol punt in een ringpunt.

Nog andere zijn op haar aanwijzing slechts bij benadering te situeren en wij wijzen ze aan met een ringpunt om te zeggen:
hier of in deze omgeving.

4.

Het voornaamste middel in het verleden om oude plaatsen terug te vinden, is geweest de bewaarde oude naam, hoewel in enige gevallen die naam op een naburige plaats overging, b.v. Jericho. In enkele gevallen werd de plaats ook door de traditie bewaard, in weerwil van de veranderde naam, b.v. Gat-Hefer, thans el-Mesjed. Op deze twee middelen steunden de grondleggers van de Palestijnse topografie: Eusebius en de H. Hiëronymus.

In de meeste gevallen heeft de oude naam een lichte wijziging ondergaan; wij willen enkele voorbeelden geven van zulke veranderingen.

- De beginlettergrepen JE en BET van Hebreeuwse namen zijn meestal weggevallen.
  Jericho, **Bet**aramfta werden er-Riha en er-Remté.

- De eindlettergrepen AT, OT, ON, AN vielen weg
  of veranderden in A; zo kreeg de oude tweevouds- en meervoudsvorm de enkelvoudsvorm.
  Atar**ot** werd Atar**a**,
  Bet-Hor**on** = Beit-Oer.
  De drie gevallen komen samen voor in **BET**-**JE**-sim**OT** = Soeëimeh.

- Het Hebreeuwse BET veranderde vaak in het Arabische Beit:
  Bethlehem = **Beit**-Lahm;
  Bet-Horon = **Beit**-Oer.

- De Hebreeuwse Ghimel verandert steeds in de Arabische djim:
  dj. Gofna = djifneh; de verandering van medeklinkers is van geen belang.

- Soms viel een letter in de naam weg of welluidendheidshalve kwam er zich een andere tussenplaatsen:
  Ramfta = Remté;
  Mambre = Mamre, ook Namre, omdat in het Hebreeuws en het Arabisch de M vaak afwisselt met de N.

- Soms is de wijziging zo, dat men niet altijd aanstonds de naam-identiteit herkent
  Nikea (Nicea) = izNIK;
  Smyrna is nu iZMIR;
  Pella = Fahl.

- Soms wijst een vertaalde naam de ligging aan van een oude stad, b.v. Taiyibe, Ofra.

We vrezen de lezer te vervelen met langer hierbij stil te blijven.

5.

Nochtans moeten wij nog zijn aandacht vestigen op enige spreekwijzen of uitdrukkingen van de zienster, die ons aanvankelijk bevreemden, maar naderhand geen verwondering meer baren. Heel dikwijls hebben een zeer beperkte betekenis uitdrukkingen als: weinige, enige, verschillende, menige; ze kunnen wijzen op een uiterst gering aantal: twee of drie, zoniet nog minder: anderhalf; "Bethlehem op enige uren van Jeruzalem. De zwijnen te Gergesa, enige duizenden in getal." Twee duizend, zegt het evangelie.

6.

Begrippen als bij, dicht, niet ver, langs ... of: rechts of links van ..., in het gewest van … zijn zeer betrekkelijk, krimpbaar en rekbaar; de maat of afstand is dan uit de context af te leiden.
Een boom bij mijn huis zal wel dichter bij mijn huis staan dan een dorp bij Moskou.
De door K. vaak gebruikte zegswijze: 'vóór de poort' laat verschillende afstanden toe.
De term 'tussen' wil niet altijd zeggen: vlak er tussen, op de rechte lijn tussen beide plaatsen, maar laat een verwijdering van deze lijn toe, zo ver dat de drie punten een driehoek vormen; de zienster verliest zich niet in dergelijke minutieuze bijzonderheden, maar haar manier van spreken is toch soms zo, dat het bevreemdt. Overigens zijn wij ook wel

verwonderd, wanneer we bij Flavius Josephus lezen dat Skytopolis bij Tiberias, en Hebron bij Jeruzalem ligt. Deze meerdere of mindere nauwkeurigheid hangt ook wel samen met haar gezondheidstoestand, haar fris- of afgemat-zijn.

7.

De woorden 'hoogte, heuvel, berg' zijn bij haar nagenoeg synoniem, althans in vele passages. Wij echter zien er een gradatie in. Wat voor ons een loutere hoogte is, noemt zij zonder onderscheid een berg en ook wel een bergketen, een hoogte.
In een antwoord op een vraag, schreef hierover de Duitse Emmerick-kenner, P. Seller: "In Westfalen noemt men een geringe hoogte een berg." Feitelijk komt het ook bij ons voor dat wij een stijging van de weg met de benaming berg aanduiden. Gemakkelijk spreken wij van 'bergop' om te zeggen: opwaarts. Ook noemt zij berg de helling die naar een hoogvlakte leidt, afgezien van de hoogvlakte die men boven bereikt en die daar geen berg meer is, maar (oneffen) vlakte.

8.

De zienster vermeldt dikwijls de richting die Jezus inslaat bij de aanvang van zijn weg en vergeet dan ook wel de eerdere of latere verandering van richting te vermelden.
Om dan het eindpunt van die weg of reis te vinden, moeten wij op andere gegevens letten. Wij mogen niet betrouwen op een enkel gegeven, zoals één afstandsopgave of één richtingaanduiding om de ligging van een plaats te vinden, min of meer nauwkeurig te bepalen, maar wij moeten alle gegevens van K. over de een of andere plaats verzamelen en vergelijken.

9.

Haar oriëntering is evenmin altijd nauwkeurig.
In heel K.'s verhaaltrant is iets Bijbels. De ouden maken gewoonlijk slechts onderscheid tussen de vier grote windstreken: noord, zuid, west, oost. Nochtans zullen zij een enkele keer zeggen: tussen noord en oost, d.i. noordoosten; zo ook met de andere richtingen, maar zulke meer precieze aanduidingen zijn een uitzondering.
Eusebius verwaarloost ze voortdurend, ofschoon het altijd belangrijke aanduidingen geldt; aan de hand hebben wij meerdere voorbeelden

daarvan, ontleend aan zijn Onomasticon.
De H. Schrift wijst Silo aan ten noorden van Betel en ten zuiden van Lebona (Recht. 21, 19), ofschoon het bijna recht ten oosten van Lebona ligt en ook niet recht ten noorden van Betel, maar bijna ten noordoosten. Hier zijn dus de nadere bepalingen verwaarloosd: ten noordoosten en ten oostzuidoosten.
Ten zuiden van Lebona zou dan wel moeten betekenen: op een meer zuidelijke breedtelijn.

Ook mag men niet uit het oog verliezen: de zienster ziet wat God haar toont, maar de interpretatie daarvan is van haar. In hoever God haar bij die interpretatie helpt en in hoever haar interpretatie de vrucht is van een bijzonder charisma, weten wij niet. Zijzelf schat de afstanden en constateert de oriëntatie, maar beide dingen zijn moeilijk. Zij kan hierin falen, gelijk wij, misschien toch minder gemakkelijk; dit zal klaar uit het volgende blijken.

Zodra wij na een aanzienlijke verplaatsing op een vreemde komen is het een hele karwei de juiste oriëntatie te vinden, zelfs in eigen land. Victor Guérin, de grote Palestina-onderzoeker, liep het H. Land geheel af; hij was in zijn beschrijvingen uiterst nauwgezet en toch heb ik, hem volgend op zijn tochten met behulp van een zeer gedetailleerde kaart, vele onjuiste oriënteringsopgaven bemerkt. Hij beschikte nochtans over een gids en kompas, terwijl de zienster daarentegen ziek en lijdend te bed lag, geen kompas of kaart bezat, haar visioenen verhaalde enige tijd nadat zij ze aanschouwd had en dus op herinnering voortging. Alles bijeen mogen wij, spijts begrijpelijke kleine onnauwkeurigheden in de oriëntatie, haar kennis van de windstreken en de richtingen beschouwen als een bijzondere gave van God, die nochtans dergelijke onnauwkeurigheden niet belette.

10.

Hetzelfde moet gezegd van haar opgaven der afstanden; zij kent ze niet door openbaring, maar door schatting, waarvoor zij misschien over een bijzonder aanvoelen beschikte. Schatting nu maakt nooit aanspraak op rekenkundige juistheid, en wat zij door *'Stunde'*, uur of mijl verstaat, is misschien niet geheel de maat van ons 'uur'.

Meerdere omstandigheden beïnvloeden zulk een schatting der afstanden. Daar zijn de bergachtigheid van het land met het dalen,

klimmen en kronkelen van de wegen, de schijnbare nabijheid van verwijderde hoge bergen en diepe valleien. Hoe bedrieglijk dit is, weet iedereen. In nr. 308 maken wij hierop een belangrijke bemerking.

Op haar schatting heeft invloed het vlugger of langzamer gaan van Jezus, die dan ook minder of meer tijd aan het afleggen van een afstand besteedt. Ook hierop steunt K. soms om afstanden te bepalen. In nr. 411 legt zij deze bekentenis af: "Omdat de wegen in Palestina zo krom door de dalen lopen en de mensen nu eens volgens het gaan te voet, dan weer volgens de aanblik die men er op heeft vanop de bergen, de afstanden tussen de plaatsen schatten, komen hun opgaven zelden overeen."
Wanneer wij tussen haakjes een verbetering plaatsen of op eigen hand een afstand aanduiden, is dit altijd de op de kaart gemeten afstand, dus in rechte lijn, en feitelijk is dit geen enkele keer de juiste afstand, vooral niet voor een bergland zoals Palestina. Toch vindt men bij K. enkele keren een totaal foutieve afstand, het gevolg zonder twijfel van een momenteel 'verkeerd-ophebben'.

11.

Inzake waterlopen heeft zij geen klaar inzicht; haar beschrijvingen zijn eerder raadsels; zij vertelt eens van een meer, waarvan ze niet wist of de rivieren er in of er uitvloeiden. (Vie, II, 197). Zulke onzekerheid of verwarring in rivierbeschrijvingen had Brentano reeds opgemerkt; bij nr. 520 zegt hij in nota:
"Het schijnt dat zij inzake waterlopen geen helder inzicht had." Dus zullen wij zulke passages niet proberen te verklaren, maar zonder ze te verstaan, er over heenstappen.

12.

In alle vroegere uitgaven van K.'s boeken zijn de datums onopvallend en zonder reliëf aangebracht. Deze zullen wij integendeel goed doen uitkomen, niet alleen de loutere datums, maar ook de sabbatten, de nieuwe-maan-feesten (N.M.) en andere bijzondere feesten in het jaar.

Bij de Joden was de nieuwe maan, zodra ze gezien was, de eerste dag van de maand; zij hadden maan-maanden. Na drie of vier jaren moesten zij bij de 12^{e} maand Adar een dertiende maand voegen: Ve-adar. De maanden telden om de beurt 30 en 29 dagen, maar het geval kon zich

voordoen dat er twee maanden van 30 of 29 dagen op elkander volgden, maar nooit mochten meer dan 8 maanden van 30 of 29 dagen voorkomen in een jaar.

Op enige plaatsen ontbreken bij K. sommige datums, waarschijnlijk omdat wij daar met latere aanvullingen te doen hebben. Waar het mogelijk was, hebben wij ze naar best vermogen aangevuld, maar die tussen haakjes geplaatst, ten teken van voorbehoud of geen absolute zekerheid.

13.

Het gebeurt dat K. in tegenspraak komt met een bestaande, oude traditie, b.v. omtrent de ligging van de Bethesda-vijver. Daarom hier een paar uitspraken van gezaghebbende Bijbelkenners.

"Wie met de geschiedenis van Palestina's heiligdommen enigszins vertrouwd is, zo schrijft Jean-Lévie, S. J., weet dat zelfs een 4e-eeuwse traditie (spijts haar groot gezag, volgend uit haar oudheid) niet noodzakelijk tot het begin teruggaat, *n'est pas nécessairement primitive."* (Nouv. Revue théol., 1935, blz. 634).

"Enkele eeuwen zijn ruimschoots voldoende om een fabel de plaats van een historische waarheid te doen innemen, zegt de archeoloog-expert Dr. Simons, en zeker meer dan voldoende om vele onnauwkeurigheden met de waarheid te vermengen."
(Opgr. 250). Een soortgelijk getuigenis vinden wij ook bij Guérin, boekdeel Jude I, blz. 223).

Ook de archeologie dist ons vergissingen op; vaak worden haar besluiten achteraf onjuist bevonden: "Men ga naar het tempelplein en hore wat de wetenschap zoal heeft verkondigd over de moskee van Omar en men zal een idee hebben van de onvastheid der archeologische wetenschap, zelfs waar het geen ruïnes, maar nog bestaande bouwwerken geldt." (Dr. Simons).

Een ander sprekend geval van een erg foutieve archeologische gevolgtrekking, te lang echter om hier uiteen te zetten, kan men nagaan in het tijdschrift 't H. Land, mei, 1932.

Dus moeten wij er ons niet te erg aan storen en ons vertrouwen in de zienster niet geschokt laten worden, wanneer zij een keer met een

wetenschappelijke uitspraak in botsing komt; haar verklaringen zijn herhaaldelijk van dien aard, dat ze de wetenschap in meerdere of vele gevallen tot een nieuw en grondiger onderzoek uitnodigen, b.v. in het geval van het lithostrotos uit Joa. 19, 13.

14.

De beschrijvingen van onze zienster zijn een weergave van de realiteit, van het leven van Jezus, van alles wat rondom Hem cirkelde en van het leven der Joden. Dit aan te tonen is gedeeltelijk het doel van de commentaren. Met dit doel wijzen wij dikwijls op gebruiken en levensvormen die hedendaags nog bestaan. Zulke aanduidingen hebben bewijskracht op grond van het feit dat die gebruiken en vormen en gewoonten een erfdeel zijn uit de tijd van Christus en van nog veel vroeger. Tot nog vóór korte tijd was in het nabije oosten alles, om zo te zeggen, onveranderd gebleven. Nu echter is de westerse invloed zo geweldig dat ook de oosterlingen mee moeten met onze beschaving en levenswijze.

15.

Nu veroorloven wij ons een paar raadgevingen.
Het zou voor de lezer heel goed zijn te beschikken over een volledige bijbel, om ook de passages uit het Oud Testament waarover Jezus leraart, te kunnen nazien. Toch is het reeds veel als men over een Nieuw Testament beschikt, maar minder zou men niet mogen hebben dan de vier evangeliën afzonderlijk, d.i. niet tot één verenigd. Daarom raden wij ieder trouw lezer aan zich als minimum een boekje met de 4 evangeliën aan te schaffen. Hun inhoud wordt door de zienster in het helderste licht gesteld, dank zij de concreter en veel omstandiger voorstelling; haar verhalen maken het evangelie tot een open boek en lossen tal van moeilijkheden op en geven een klare kijk op het geheel en de samenhang van Jezus' leven en van de heilsgeschiedenis. Een boekje met de evangeliën, eventueel ook met de Handelingen der Apostelen, is overigens een schat die in geen enkel christelijk huisgezin zou mogen ontbreken.

16.

Een belangrijk element bij de lezing van Emmanuel is niet alleen een prijzenswaardige nieuwsgierigheid of beter weetgierigheid, maar ook

een stemming van gebed en devotie. Elke lezing kan een godsvruchtoefening worden, dan trekt men er dubbele winst en voordeel uit. Zo kan men een langduriger lezing beginnen en ook eindigen met gebed, ja, ook wel onderbreken met een rustpoos en een schietgebed. De lezing zelf leent zich daartoe. Wij moeten het leven van Jezus meebeleven, ons onder de toeschouwers en ooggetuigen mengen, ons met dezen verheugen over Jezus' triomf, ons met hen bedroeven over de tegenkanting en verblinding van zijn tegenstrevers, plaats nemen onder de zieken en met hen onze genezing en die van anderen vragen, want wie lijdt niet aan de een of andere zieleziekte of zelfs verschillende? Met de tijdgenoten moeten wij het stof der wegen van Jezus' voeten wassen, met Magdalena en andere minnende zielen balsem storten over zijn hoofd en voeten en ze met tranen besproeien. Wij laten enkele gebedjes als voorbeeld volgen.

***

Begingebed:

Gedoog, Heer, dat ik U volge op Uw wegen; ik wil horen wat Gij leert, zien en aanbidden wat Gij doet.
Wel ben ik niet waardig te zien of te horen wat heiligen en profeten begeerd hebben te zien en niet hebben gezien, te horen en niet hebben gehoord, doch houd met deze onwaardigheid geen rekening, maar eerder met mijn verlangen om door de aanschouwing van uw leven, en nu door dit zien en horen in deze lezing, U beter te kennen, meer te beminnen en trouwer te dienen.

Na de lezing:

Laat door deze lezing in mij vermeerderd zijn, o Jezus, mijn geloof in uw Godheid en zending, mijn hoop op uw goedheid, mijn liefde voor uw beminnelijkheid. Maak mij naar uw voorbeeld, dagelijks meer ijverig voor het heil van de zielen en meer bezorgd om U door al mijn werken te verheerlijken en bij te dragen tot de zaligheid van mijn medemensen.

Onder de lezing:

Jezus, wees beter gekend en meer bemind door mij en alle mensen.

Jezus, indien ik U goed kende, ik zou U veel beminnen; openbaar U aan mij in deze lezing, opdat ik U altijd meer beminne!

Vergeet niet, o Heer, dat Gij uw vermoeienissen voor mij hebt doorstaan. Pas er de verdiensten van toe op mij en vele anderen, in 't bijzonder van hen die mij nader zijn!

Gedenk, o lieve Jezus, dat
Gij U om mij hebt afgemat,
mij zoekende van stad tot stad!

Hoe zijt Gij onvermoeid gegaan,
Door 't stof, langs steenbezaaide baan,
Maak niet die moeiten ongedaan!

O Maria en alle tijdgenoten van Jezus, bid voor mij en allen die zijn leven lezen, dat wij door dit lezen dezelfde genaden bekomen, die Gij bekomen hebt door uw omgang met Jezus!

***

1. Afkortingen van woorden en namen

K. = K.E. = Katarina Emmerick

Br. = Brentano, de schrijver.

Eus. = de kerkelijke geschiedschrijver Eusebius.

Hiër. = de kerkleraar en schriftuurverklaarder, de H. Hiëronymus.

Gr. Krt 1 = grote kaart 1 (2, 3).

cfr. = te vergelijken met, vergelijk.

jg. = jaargang

fasc. = fascikel (= aflevering)

afl. = aflevering

N.M. = Nieuwe Maan.

O.T. = Oud Testament.

N.T. = Nieuw Testament.

In de boeken en artikelen over het H. Land gebruikt men bij voorkeur enige Arabische namen; op kaarten zijn die benamingen algemeen gebruikt. Van de meest voorkomende volgt hier de betekenis.

Er, el, ed, et, esj, enz. is het bepalend Arabisch lidwoord, waarvan de eindklinker zich gewoonlijk schikt naar de beginletter van het bepaalde woord, b.v. **et**-Tîh, **ed**-Damiéh.

2. Betekenis van woorden

A (op de kaart) = Aïn = bron; meervoud Ajjoen, maar dan een bron die ontspringt, een bron van levend water.

Bab = poort.

Bahr = meer of zee.

Beit = huis, dorp, stad.

Bîr = bronput, met diepstaand levend water; ook: waterbak; meervoud bijar, bijarreh; op kaarten verkort tot **B**.

Birkeh, birket = regenput, citerne, waterbak.

Deir = klooster, huis.

Djebel of dj. (Hebreeuws Har) = berg.

Djisr = brug.

Emeq = brede vallei, vlakte.

Hammam = warme baden of badinrichting.

Haram = heilige omheining van een heiligdom; ook: heiligdom zelf.

Kefr, kafr, Kfar = dorp, cfr. Beit; Kafarnahum.

Khan = karavaanherberg, karavaanserai.

Kh. = Khirbeh, Khirbet, zichtbare ruïne, die zich aan de oppervlakte vertoont.

Mar = heilig, christelijk; Mar Sabas, de H. Sabas.

Merdj = weide, laagvlakte (cfr. meers).

Mogharet (meervoud Moegheïr) = spelonk (-en).

Nahr = bestendig vloeiende beek, rivier, stroom.

Nazara, en-Nazara = christen, van de christenen.

Nebi = profeet.

Qabr = graf (meervoud Qoeboer).

Qalaäh (Qalaät) = vesting, citadel, burcht.

Qasr = vesting, slot, versterkt kasteel.

Ras = hoofd, kop, top, spits, kaap.

Sahel = vlakte.

Sjeick = hoofdman, stamhoofd.

Tell = kleine ruïneheuvel met de bedekte ruïne van een vergane stad.

Wadi = w. = vallei, ravijn, rivierbeding, waardoor slechts in de regentijd of na onweders het water stroomt, maar die droogstaat in de zomertijd; in tegenstelling met nahr, waardoor het jaar door water vloeit.

Weli = grafgebouwtje, soort kapel van een Arabische santon, sjeick of zogenaamde nebi of profeet, die als heilig beschouwd en vereerd wordt door de Moslims om zekere verdiensten in zijn leven, weldadigheid, bevordering van het algemeen welzijn, maar ook soms om een fantastisch, ondernemend, zonderling, dweepziek leven.

3. Afkortingen van litteraire bronnen en werken.

- De afkortingen van de Bijbelse boeken treft men overal aan; wij geven alleen de afkorting van de vijf volgende:
  1) Mt. = Matteüs;
  2) Mk. = Markus;
  3) Lk. = Lucas;
  4) Joa. = Joannes.
  5) Hand. = Handelingen der Apostelen of Geschiedenis van de ontluikende Kerk.
- B.W. = Bijbels Woordenboek, uitgave 1941.
- D.B. = Dictionnaire de la Bible,
  onder leiding van F. Vigouroux, 1895 tot 1912.
- Suppl. D.B. = Supplément du Dictionnaire de la Bible,
  nog steeds in wording.
- Géogr. univ. = Géographie universelle uit de 19e eeuw, 6 delen.
- Guide = Guide de Terre Sainte, door P. Meistermann,
  O.F.M. 1935.
- G. bleu = 'Israël' uit de reeks Guides bleus, door Elian Finbert.
- H.L. = tijdschrift 't H. Land, vóór- en naoorlogse jaargangen.
- Onomasticon = Onom. = stedenlijst van Palestina met hun ligging, opgemaakt door Eusebius, bisschop van Cesarea aan zee in Palestina en herzien door de H. Hiëronymus.
- Offenbarungen der H. Brigitta, in 8 boekdelen,
  Regensburg, 1856.
- Isl. of Cyprus = The Island of Cyprus, door Mangolan, 1946.

***

Voor de volgende werken vermelden wij in de verwijzingen alleen de naam der auteurs, en het hoeveelste boekdeel, wanneer het werk uit meerdere delen bestaat.

- Beaufays I (= De Godmens).
  Beaufays II (= O. L. Vrouw en haar omgeving in Palestina).
- Daniël-Rops: Jezus in zijn tijd.
- Dapper O., meerdere geografische boeken,
  vooral Arabië, Cyprus, Perzië, 1680.
- De Géramb: Voyage au mont Sinaï et Jérusalem, 3 delen, 1850.
- De Gryse: Reis naar het oosten, I en II.
- Delancker: Brieven uit het H. Land.
- Dubois O.: Heer J. Christus en het H. Land,
  vertaling van het Franse werk van Van Loo, 1886.
- Fl. of Flav. Jos. = Flavius Josephus, Joods geschiedschrijver; wiens 2 grote werken zijn:
  1) Antiquitates judaïcae, joodse Geschiedenis,
  Franse vertaling in 3 delen, 1702; en
  2) Bellum judaïcum, joodse oorlog,
  Franse vertaling I en II, 1702; bevat ook zijn autobiografie.
- Fahsel:
  1) Der Wandel Jesu in der Welt,
  nach den Visionen der A.C. Emmerick, Basel 1942.
  2) Die heiligen drei Könige,
  nach den Visionen derselben, Basel 1941.
- Henze: Anna Katarina Emmerick schaut Maria, Wiesbaden 1954.
- Janssens: Au pays du Messie, 1921.
- Keulers Jos: Commentaren op het Nieuw Testament en zijn 'Waar Jezus leefde.'.

Andere exegeten en schrijvers van een Christusleven.

- Guérin Victor, groot Palestina-onderzoeker:
  Description géografique, historique et archéologique de la Palestine in 7 delen vanaf 1850 tot 1880.
  Galilée I en II, Samarie I en II, Judée I, II, III.
  Ook zijn vulgarisatiewerk: Terre sainte.
- Kochem: Das grosse Leben unsers Herrn Jezus Christus, 17e eeuw, heruitgegeven in 1912.
- Kopp Klemens: Die heiligen Stätten der Evangelien, Regensburg, 1959.
- Leroux: Pèlerins d'Orient, 1910.
- Mislin: Les saints Lieux, I en II en III, 1848.
- Portmans: Bedevaart naar het H. Land, uit het Frans vertaald door Rembry.
- Prat: Jésus Christ, I en II.
- Revue biblique; meerdere jaargangen.
- Ch. d'auj. = Chypre d'aujourd'hui, door Marina Sacopoulo, 1966.
- Tijdschriften met af en toe een artikel over H. Landkwesties, zoals Ami du Clergé, en Nouvelle Revue théologique, enz.

Landkaarten van Palestina:

a) ISRAEL, in drie delen, gekleurd en met hoogtelijnen van 100 m tussenruimte, 1951.

b) Palestine Grid, in 16 delen met hoogtelijnen van 25 m tussenruimte, 1954

c) Carte de la Palestine anc. et moderne, door A. Legendre, 1924

d) Fragmentarische kaartjes, vooral in Guide de T. S. van Meistermann.

e) Survey of Cyprus, motor map, gekleurd en met hoogtelijnen.

f) Grote kaart in 'Cypres d'aujourd'hui'.

De hoogtelijnen duiden, overal waar ze voorbijlopen, dezelfde hoogte aan. De volgende hoogtelijn duidt een andere hoogte aan die van de voorgaande verschilt, hetzij 25 of 50 of 100 of 200 m, naar gelang de kaart fijner en meer gedetailleerd is.
Die hoogtelijnen naziend krijgt men een juiste gedachte van het reliëf van de bodem, waar deze stijgt of daalt of ongeveer vlak is, enz.

***

Heilig Land

O heilig Land, hoe klein g' ook zijt,
'k Bemin u meer dan andre landen.
Uit U kwam onze zaligheid,
'k Wil God voor U hartgrondig danken.

Gij werd door Jezus' woord gewijd
door de wondren die zijn handen
zo kwistig hebben rondgespreid.

Het vuur dat Hij kwam doen ontbranden,
heeft zich uit u alom verbreid
en alle mensen aller standen
in liefde naar Zijn Hart geleid.

Laat allen eens gelukkig stranden
in uwe zalige eeuwigheid.

Lezing van Katarina Emmericks Christusleven.

(vrij naar het Duits van Louise Hensel,
intieme vriendin van de zienster)

'k Zit graag alleen, stil in een hoek
In Katarina's Christusboek
te lezen, schouwend in de geest
hoe ingoed Jezus is geweest.

Hij liet de kindren tot zich komen;
Hij heeft hen op de knie genomen
en onder 't strelen van hun lokken
hun kopje naar zijn Hart getrokken.

Hij was tot wonderdoen gereed
voor wie Hem als Gods Zoon beleed.
Naar ziel en lichaam Hij genas
de zieke die rouwmoedig was!

'k Zie Hem Madlena absolveren
en lang en zoet haar nog beleren,
die, om haar zondeschuld te boeten,
berouwvol zalft en kust zijn voeten.

Ontroerd herlees ik altijd weer
hoe Hij, nooit moe, met zuivre leer
en met zijn nieuwe boodschap blijde
zijn kleine kudde voedde en weidde.

Hoe Hij, aan 't eind, door liefdegloed
gepraamd, ons vrijkocht met zijn bloed;
en stervend d'armen openspreidde
en wijd liet openen zijn zijde

tot schuilplaats, waar eenieder werd
genodigd! Heer! in vreugd en smert
laat mij daar wonen levenslang,
vervuld met ootmoed, liefde en dank!!

Het Openbaar Leven van de Emmanuel

Inleidende bemerking.

Nisan was bij de Joden de 1e maand van het godsdienstig of liturgisch jaar en de 7e van het burgerlijk jaar. Jezus stierf op 14 Nisan, daags voor het joodse paasfeest dat altijd viel, of vastgesteld was op 15 Nisan.

Wanneer wij Jezus' openbaar leven laten beginnen met zijn verhuizing naar Kafarnaüm (2 juni, zie nr. 202), dan heeft het, op anderhalve maand na, 3 jaren geduurd. Officieel echter laten de evangelisten het beginnen met Jezus' doop, die nagenoeg 4 maand later plaats had op 28 september (nr. 289).

In die eerste maanden verkeert Jezus' werkzaamheid in een beginstadium; Jezus geraakt geleidelijk meer bekend, maar toch is Hij bij zijn doop reeds zo vermaard en voorwerp van gepraat, dat het officiële jodendom reeds een gloeiende haat voor Hem had opgevat. In deze eerste half-openbare maanden zijn de mededelingen van K. nog vrij karig; we kunnen ze vergelijken met de cirkelingen die een vliegtuig maakt boven zijn uitgangspunt alvorens de hoogte in te gaan en zijn vlucht te beginnen; in september worden ze reeds uitvoeriger.

Enige weken (een tijdruimte van 5 à 7 weken) vóór Jezus' verhuizing en eerste optreden stierf de H. Jozef.
Van een "kort vóór zijn openbaar leven" spreekt ook de H. Hiëronymus, die hierin door de exegeten, op grond van enige evangelieteksten, bijgetreden wordt.
Daar wij de datums, dagen, maanden benadrukken willen, nog deze bemerking.

De joodse maanden heten:

1. Nisan:	30 dagen.
2. Ijjar:	29 dagen.
3. Siwan:	30 dagen.
4. Tammoez:	29 dagen.
5. Ab:	30 dagen.
6. Eloel:	29 dagen.

7. Tisri: 30 dagen.
8. Markeswan: 29 dagen.
9. Kislew: 30 dagen.
10. Tebet: 29 dagen.
11. Sebat: 30 dagen.
12. Adar: 29 dagen.

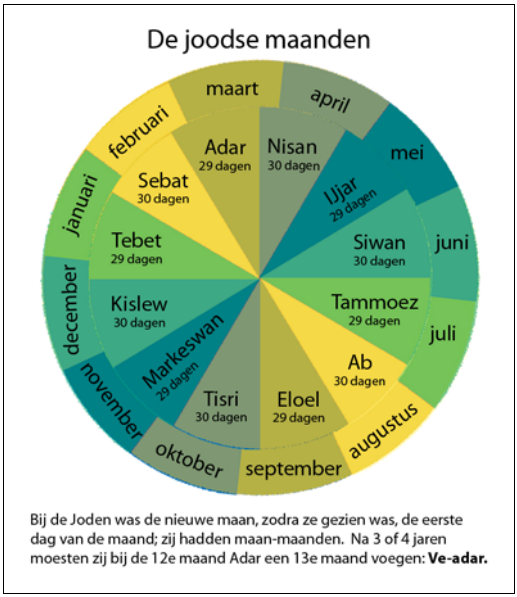

De joodse maanden beantwoorden geenszins adequaat aan onze maanden, maar aan een laatste deel van een maand + een deel van de volgende maand; deze delen zijn bovendien zeer veranderlijk. Is 't eerste minder, het 2e is groter.

Openbaar Leven van de Emmanuel

Hoofdstuk I –
Vanaf de dood van de H. Jozef tot het doopsel van Jezus in de Jordaan (van 2 juni tot 27 september 1821)

Dood van de H. Jozef (2 juni)

(verteld op 2 juni)

202.

Wanneer Jezus ongeveer dertig jaren oud was, nam Jozefs verzwakking steeds toe. (Volgens de zienster Maria van Agreda duurde zijn ziekelijkheid reeds meerdere jaren). Dikwijls zag ik nu Jezus en Maria bij hem. Maria zat ook menigmaal vóór zijn legerstede, hetzij op de grond, hetzij op een laag rond bankje met drie pikkels, dat hun soms ook wel tot tafel diende (cfr. fasc. 1, nr. 13, voetnoot 31; fasc. 3; nr. 72, voetnoot 165; fasc. 14, nr. 495; voetnoot 234).

Ik zag hen zelden eten, en wanneer zij aten of de H. Jozef op zijn bed een verkwikking brachten, waren het drie witte, langwerpige, rechthoekige kleine sneden van nagenoeg 2 vinger breed; ze lagen op een schoteltje naast elkaar. Of het waren kleine vruchten in een schaaltje. Ook boden zij hem uit een soort kruikje te drinken aan.

Op het ogenblik van Jozefs dood zat Maria aan het hoofdeinde van zijn legerstede en Jezus stond naast hem bij zijn borst. Ik zag de kamer met licht en engelen vervuld. Na zijn dood werd hij met onder de borst gekruiste handen, geheel in een witte lijkdoek gewikkeld, in een smalle kist neergelegd en bijgezet in een sierlijke grafspelonk; deze was hem door een brave man afgestaan; buiten Jezus en Maria vergezelden slechts weinige

mensen de kist naar het graf, doch ik zag die kist badend in licht en door engelen omgeven[1].

Jozef moest eerder sterven dan de Heer, want hij zou tegen de kruisiging van Jezus niet bestand zijn geweest, noch haar hebben kunnen overleven; hij was te gevoelig en te liefdevol; hij leed reeds zeer veel onder de vervolgingen die de Zaligmaker tussen zijn 20e en 30e jaar ten gevolge van de vele heimelijke en venijnige plagerijen der Joden te verduren kreeg. Dezen konden Hem onder hun ogen niet zien; zij kookten van nijd en herhaalden bij elke gelegenheid dat de timmermanszoon altijd alles beter wilde weten; dit zegden zij, omdat Hij er vaak andere meningen op nahield dan de Farizeeën en niet vreesde de leer die zij verkondigden, tegen te spreken; ook omdat steeds vele jongelingen, die aanhangers waren, rond Hem verzamelden.

Ook Maria heeft onder die vervolgingen onzeglijk geleden, zulke smarten zijn mij altijd pijnlijker voorgekomen dan lichamelijke folteringen. Onbeschrijfelijk is de liefde waarmee Jezus als jonge man die vervolgingen verdroeg.

Verhuizing naar een dorp bij Kafarnaüm

(2 juni 1821)

Jozef, de voedstervader van Onze Heer, is nu ongeveer 2 maand dood; hij overleed en werd begraven te Nazareth; hij heeft daar

[1] Hier lezen we dat Sint-Jozef werd begraven in een grafspelonk, die toebehoorde aan een deugdzaam man uit Nazareth. We denken hier spontaan aan de familie van Zebedia (fasc. 7, nr. 197, voetnoot 417), broer van Kleofas, die de schoonzoon was van Joakim en Anna.

Die Zebedia had een dochter Maria, die trouwde met een Esseen uit de familie van Joakim. Maria Zebedia en die Esseen beheerden later in Boekeia Dan (1 uur ten noorden van Betanië) één van Marta's herbergen ten gerieve van Jezus en zijn leerlingen (herberg der leerlingen).

Eén van hun zonen is de Kleofas, aan wie de verrezen Heer zich in Emmaüs openbaarde.

van een deugdzaam man een voortreffelijk graf bekomen. Later hebben christenen zijn lichaam naar Bethlehem overgebracht en het daar weer in een graf gelegd[2]. Het schijnt me toe dat ik hem daar nog steeds onbedorven zie liggen.

Vóór Jozefs dood zag ik Jezus slechts in de naaste omstreken rondgaan, zonder zich ver te verwijderen.

In de laatste dagen na Jozefs dood zag ik Jezus en Maria naar het gewest van Kafarnaüm trekken; hun huis te Nazareth lieten zij gesloten achter; zij trokken niet naar de stad Kafarnaüm zelf, maar naar een dorp van enige huizen (een 20- of 30-tal, het dorp van de hoofdman van Kafarnaüm, Serobabel); het ligt tussen Kafarnaüm en Betsaïda[3]. Dit was het dorp waarin zich ook de

---

[2] Deze mededeling wekt geen bevreemding.
Of de herders die Jozef zo beminden, zullen zijn stoffelijk overschot in Bethlehem gewenst hebben, of de Essenen die hem als een heilig kind kenden in zijn kinderjaren, kunnen dezelfde wens gekoesterd hebben; misschien beschouwden zij hem als een van de hunnen.
Bovendien hadden de laatsten een grote verering voor de lichamen, de gebeenten van heilige mensen; wij zagen dit in de geschiedenis van Anna's voorouders (fasc. 1, nr. 5, einde en fasc. 14, nr. 1224).
Hier zegt K. "De verering van heilige gebeenten heb ik door de Essenen altijd ijverig beoefend gezien." Op grond hiervan zouden wij kunnen vermoeden dat Jozef begraven werd in een van de grotten der Essenen bij Bethlehem.

[3] Het is te vroeg om hier een beschrijving te geven van het dorp dat K. steeds het dorp van Serobabel noemt, maar toch kan men hier reeds het kaartje nazien dat dit gewest, zo belangrijk in Jezus' leven, weergeeft; het zal dikwijls te pas komen; de lezer wordt verzocht het te bewaren, het te plakken op het karton dat gediend heeft om de aflevering bij de verzending te beschermen. Hij beware het met de grote kaarten in een map. Met de hoogtelijnen kan hij het eigen reliëf van dat gewest nagaan. Van dit dorp tussen Betsaïda en Kafarnaüm blijven op een drietal plaatsen nog ruïnes over en deze dragen de namen: Koreibeh, el-Koer, Oreimeh.
Tot hier reikte het dorp.

Voor sommigen zal het misschien nog nodig zijn te doen opmerken dat vóór een hoogtegetal het streepje - (= min, onder) staat, wanneer het getal de maat onder de zeespiegel aanduidt.

vader van Petrus kwam vestigen, nadat hij Petrus de visserij bij Betsaïda overgelaten had.

Jezus bekwam daar een huis van een man uit Kafarnaüm, met name Levi; deze man had de H. Familie lief en bood Jezus dit huis aan tot verblijf; het was afzonderlijk gelegen (op geringe afstand van het dorp) en met een gracht van staande water omringd; daar stonden nog meer andere huizen in de nabijheid, bewoond door dienstknechten van Levi; deze zond van uit Kafarnaüm de nodige levensmiddelen aan de H. Familie.

Reeds in zijn jeugd telde Jezus vele aanhangers onder de jongelingen van Nazareth, maar de een na de ander verlieten zij Hem weer; Jezus wandelde veel met die aanhangers rond in de omstreken tot tegen het Meer en met de hoogfeesten trokken zij ook samen naar Jeruzalem. Ook waren Lazarus en zijn familie toen reeds met de H. Familie bekend.

Wegens deze uitstappen noemden de Farizeeën van Nazareth Jezus een landloper en ze hadden een hekel aan Hem. Levi had Hem dit huis gegeven, opdat Hij daar, zonder vrees gestoord te worden, zijn toehoorders zou kunnen verzamelen.

203.

Er was bij het Meer in de omstreken van Kafarnaüm een gewest dat uit buitengewoon vruchtbare en aangename dalen bestond. (K. bedoelt het land Gennezaret in ruime zin waartoe ook de kleine vlakte Gennezaret in strikte zin te rekenen is).
Er waren daar meerdere oogsten in het jaar (nr. 16). Alles stond er weelderig, stond wonderschoon groen, hing vol vruchten en bloesems tegelijk (nr. 779). Vele rijke Joden, ook Herodes hadden daar hoven en kastelen[4].

[4] Hier en nog elders spreekt K. over een kasteel van Herodes in de streek Gennezaret, meer bepaald in de omstreken van Magdalum (nr. 236, laatste alinea). Sprekend over de bouwwerken van Herodes de Grote, zegt Flavius Josephus (Ant. XV, nr. 662): “Hij bouwde nog een ander kasteel te Gabara in Galilea.” Dit Gabara hebben wij gemeend te moeten lokaliseren 3 à 4 km

De Joden in Jezus' tijd verschilden veel van hun vaderen, want door handel en omgang met de heidenen waren zij zeer ontaard.

De vrouwen zag men nooit in het openbaar en ook niet op de akkers, tenzij soms zeer arme, die aren kwamen lezen. Men zag ze alleen, wanneer zij in bedevaart naar Jeruzalem en andere bedeplaatsen gingen (nr. 212). De veldarbeid en allerlei inkopen geschiedden meestal door slaven. (De afstammelingen der oude Kanaänieten waren over het hele land als slaven verdeeld; een van hun werkzaamheden was de veldarbeid, zie nr. 234).
"Ik heb alle steden in Galilea in de laatste nachten gezien; waar thans nauwelijks drie verwoeste dorpen liggen, lagen er toen bijna honderd en de bevolking was buitengewoon dicht." (zie VOORREDE, nr. 3).

2 juni. –

is een SABBAT.

3 juni. –

Vanmiddag zag ik hoe Maria van Kleofas, die met haar derde man, de vader van Simeon, later bisschop van Jeruzalem, het huis van Anna bij Nazareth bewoonde, naar het huis van Maria te Nazareth gegaan was. Zij had haar zoontje uit haar derde huwelijk, dat Simeon heette, bij zich. Haar knechten en overige huisgenoten waren in het huis van Anna gebleven.

Ik zag nu ook Jezus en Maria evenzo van Kafarnaüm naar Nazareth gaan, en ik VERMOED dat Maria daar nu wellicht zal blijven wonen en dat zij Jezus slechts naar Kafarnaüm vergezeld heeft. Het is ontroerend om zien hoe zij Hem steeds zo liefdevol vergezelt; ik heb ook gehoord dat Jezus dezer dagen een reis naar

---

ten zuidwesten van Magdalum, 6 km ten noordwesten van Tiberias (zie grote kaart 2).

het gewest van Hebron, waar Zakarias gewoond heeft, wil ondernemen.

Joses Barsabas, de zoon van Maria van Kleofas uit haar tweede huwelijk met Sabas, was op dit ogenblik thuis;
ook kwamen hier nu nog haar drie zonen uit haar eerste huwelijk met Alfeüs, nl. Simon, Jakobus de Mindere en Taddeüs, die reeds buitenshuis zelfstandig hun eigen bedrijf hadden; zij kwamen om de heilige familie over Jozefs dood te troosten en ook om Jezus een keer weer te zien; sedert zijn kindsheid hadden zij geen nadere omgang met Hem meer gehad. Wel wisten zij iets vaag en algemeen over Simeons en Hanna's voorzegging in de tempel, maar zij hadden dit niet ernstig opgenomen. Vandaar dat zij zich liever bij Joannes de Doper aansloten, wanneer deze kort hierop in het gewest voorbijtrok. (Voor al deze familiegegevens zie stamboom in fasc. 1, nr. 10).

Blitzreis naar Hebron.

204.

4 juni. –

Op zijn reis van Kafarnaüm over Nazareth naar Hebron kwam Jezus (spoedig) in het gewest waar Hij later brood vermenigvuldigde en veel volk spijzigde en ook in de nabijheid van die berg en die plaats, waar Hij later nogmaals een deel van zijn bergrede hield (of deze voortzette).[5]

[5] Waar Hij brood vermenigvuldigde: hier de grote kaart 2 voor ogen houden. In de VOORREDE nr. 6 wezen wij er op hoe sommige uitdrukkingen ruim te verstaan zijn, b.v. 'in het gewest'. Jezus komt in het gewest waar Hij later brood vermenigvuldigde.

Welnu, geen ander geval kan bedoeld zijn dan de broodvermenigvuldiging (zie fasc. 14, nr. 505), een andere dan de twee der evangeliën; ze had plaats 4 à 5 uren ten noorden van de baden van Betulië, waarlangs Jezus nu passeert. Deze liggen in een mooi dal, 7 km ten westen van 'Magdalum op de kust van het Meer'.

Tegenover deze berg, op de afstand van zowat een uur en aan de zuid- of zonnekant waar alles zo schoon rijpt, had er toen op een zeer aangename plaats, dicht bij de weg, juist een volksfeest plaats. Later noemde de zienster deze plaats 'de baden bij het meer van Betulië'; ze was in de landstreek Gennezaret gelegen[6].

Hier voorbijkomend zag Jezus mannen en vrouwen in afzonderlijke groepen wedspelen houden, waarvan de prijzen in vruchten bestonden. Daar zag Jezus Natanael, die Chased heette, bij de mannenafdeling onder een vijgenboom staan; hij stond het spel van de vrouwen, die zich aan de overzijde (van een beek) vermaakten, gade te slaan, en daar hij ten gevolge daarvan met bekoringen van zinnelijkheid te worstelen kreeg, wierp Jezus hem in het voorbijgaan een waarschuwende blik toe. Natanael kende Jezus niet, maar voelde zich door die oogslag in het diepste van zijn ziel aangegrepen; hij verschoot en dacht onthutst: "Die man heeft een doordringende blik." (cfr. Lk. 22, 61) (zie een nota op Jezus' scherpe blik, nr. 376, 407).
Jezus scheen hem meer dan een gewoon mens te zijn; hij keerde in zichzelf, bestreed de aanvechting, overwon de bekoring en waakte van dit ogenblik af strenger op zichzelf.
(Deze gebeurtenis is het waarop Joannes in zijn evangelie 1, 48 zinspeelt. Jezus zegt: *"Ik heb u reeds gezien, toen gij*

---

[6] De berg aan de noordkant van dit dal, hebben wij op grote kaart 2 aangeduid met de naam Leerberg, bijna 2 km ten oosten van Eilaboen (Azanot). Onder een grote prediking hier door Jezus gehouden bekeerde Magdalena zich voor de 2e maal. Van op die heuvelen ziet men het dal met de baden schoon voor zich uitgestrekt liggen. De beek waardoor de baden van water voorzien worden daalt af van de heuvel Nimrin en deze naam betekent: helder, goed, gezond water. De zuidkant van de heuvelen, waar alles zo goed rijpt, zijn natuurlijk de noordelijke hellingen van het dal. Dit dal behoort trouwens nog tot het land of de streek Gennezaret, waartoe ook de kleine vlakte Gennezaret langs de kust behoort.

Één van de twee wegen die van Kafarnaüm naar Kana en Nazareth leiden, loopt aan de baden voorbij; de andere door de vallei Roemmaneh (zie fasc. 8, blz. 93, 2e alinea - I. Galilea).

Een nota, door Brentano hier geplaatst, geven wij even verder.

daar onder de vijgenboom stond"; zie fasc. 12, nrs. 375-376).

Ook Neftali, Bartolomeüs genaamd, meen ik hier gezien te hebben; ook hij werd getroffen door een oogslag van Jezus (nrs. 629, 797, 2226).

Maria bleef bij Maria van Kleofas te Nazareth, wier derde man Jonas het huis van Anna beheerde. Jezus reisde met twee van zijn jeugdvrienden naar het gewest van Hebron in Judea; deze twee bleven Hem niet getrouw; zij werden tegen Hem ingenomen en hebben zich pas bij Jezus' verschijning (aan de 500), die op de berg Tebez in Galilea plaats had, bekeerd en bij de Gemeente aangesloten. (Tebez schijnt ons een van de toppen van het Klein-Hermongebergte te moeten zijn, cfr. de nrs. 2088, 2093).

5 juni. –

Ik heb Jezus op zijn doorreis te Betanië in het huis van Lazarus zien gaan. Lazarus zag er veel ouder uit dan Jezus; hij leek me wel 9 jaren ouder; hij had een groot huishouden, met talrijke dienstboden, uitgestrekte goederen en tuinen. Marta had haar eigen woning; zij had, benevens Magdalena, nog een zuster, die, afgezonderd, op haar eigen leefde en Maria heette; ook deze had een afzonderlijke woning. Maar Magdalena leefde nu te Magdalum (ten noorden van Tiberias op de westkust van het Meer Gennezaret) op haar kasteel. Lazarus is sedert lang met de H. Familie bekend (nr. 202). Reeds vroeger had hij Jozef en Maria bij hun vele aalmoezen ondersteund (giften gedaan om er aalmoezen mee te kunnen geven).

Ik zag ook duidelijker dan ooit hoeveel Lazarus voor Jezus' Gemeente van de aanvang tot het einde gedaan heeft; hoe de schat, waarvan Judas de beheerder was, en alle eerste inrichtingen (b.v. van herbergen voor Jezus en de leerlingen op hun missietochten) uit zijn vermogen gesticht waren. Te Jeruzalem bezocht Jezus ook de tempel.

205.

6 juni = 1 Siwan; Nieuwe Maan; derde maand van 't joodse jaar. –

Jezus liet zijn gezellen te Hebron achter; Hij zegde hun dat Hij nog een vriend moest gaan bezoeken. Zakarias en Elisabet leefden niet meer. Jezus trok naar de woestijn, waarin Elisabet de kleine Joannes gebracht had; ze lag zuidwaarts (van Hebron) tussen Hebron en de Dode Zee (VOORREDE, nr. 6).
Eerst ging men over een berg met witte stenen en kwam dan in een liefelijk dal met palmbomen; daarheen zag ik Jezus zich begeven.

7 juni. –

Jezus is in de spelonk gegaan, waarin Joannes door Elisabet het eerst gebracht werd; Hij is vervolgens over een beek gegaan, waarover men ook Joannes gebracht had. Ik zag Hem eenzaam in gebed, als bereidde Hij zich op zijn leraarsambt voor.

8 juni. –

Ik zag Jezus uit de woestijn naar Hebron terugkeren. Op zijn weg bood Hij overal een helpende hand. Zo zag ik dat Hij aan een breed, zoutig water – het was waarschijnlijk de Dode Zee – (Hij keert langs een omweg naar Hebron terug) mensen hielp die op een balkenvlot voeren. Over zulk een vaarmiddel werd ook wel een dak van tentdoek uitgespannen. Hier voeren er mensen op met vee en pakken.

Jezus riep hun toe en schoof van de oever een balk naar hun vaartuig (tot een soort brug). Hiermee hielp Hij hen aan land te komen en was hun behulpzaam bij het herstellen van hun vlot; die mensen konden niet begrijpen wie Hij was, want zonder zich door zijn kleding te onderscheiden, was zijn voorkomen zo wonderbaar innemend en zo vol waardigheid, dat zij geheel onder de indruk er

van waren (fasc. 13, nr. 438, voetnoot 197); zij meenden aanvankelijk dat Hij Joannes de Doper kon zijn, die nu (sedert kort) aan de Jordaan verschenen was (fasc. 10, nr. 271, begin), maar het drong spoedig tot hen door dat Hij Joannes niet was; deze was bruiner en had een ruwer voorkomen.

9 juni; Sabbat. –

Jezus vierde de sabbat te Hebron. Hij liet zijn reisgezellen van Zich weggaan; in de huizen ging Hij zieken bezoeken; *Hij troostte hen,* verschafte hun bijstand, hief hen op, verplaatste hen, maakte hun bed op en hielp hen weer er in, doch genezingen zag ik Hem nog niet doen. Zijn verschijning was indrukwekkend en deed allen weldadig aan.

Ik zag Hem tot bezetenen gaan: zij werden rustig in zijn nabijheid, maar Hij dreef geen duivelen uit. Waar Hij ging en voorbijkwam, hielp Hij allen die hulp behoefden. Hij richtte de gevallenen op, laafde de dorstigen, wees aan reizigers de weg langs paden en beken en allen bewonderden die menslievende reiziger.

In de nacht (op de zondag) verliet Hij weer Hebron en ‘s morgens was Hij reeds op de plaats, waar de Jordaan in de Dode Zee uitmondt; hier voer Hij de Jordaan over en trok op de oostkant van de stroom naar Galilea opwaarts.

206.

12 juni, dinsdag. –

Ik zag Jezus in de laatste dagen ten oosten van het Meer van Galilea tussen Pella en het gewest van Gergesa rondgaan; Hij maakt kleine reizen en biedt overal hulp; Hij gaat tot alle zieken en zelfs tot melaatsen; *Hij bemoedigt ze,* verplaatst ze, verlicht hun lijden en maakt hun bed op en legt ze er weer in; *Hij maant hen aan tot gebed, wijst hun geneesmiddelen en doeltreffende behandeling aan* en doet allerlei werkjes: allen bewonderen Hem.

Ik heb ook in een dorp een paar mensen gezien, die iets afwisten van de voorspelling van Simeon en Hanna en Hem vroegen of Hij misschien niet deze was.

Gewoonlijk vergezellen Hem (eerbieds- en beleefdheidshalve) mensen van de ene plaats naar de andere. De bezetenen bedaarden in zijn nabijheid.

Hedennacht zag ik Hem bij een snel riviertje – de Hiëromax of Jarmoek – dat in de Jordaan vloeit ten zuiden van het Meer van Gennezaret, niet ver van die steile berg (waarop Gergesa ligt) en waarvan later de zwijnen (op zijn bevel, door het ravijn) zich in het Meer stortten (nr. 942). Bij dit riviertje stond een rij kleine aardhutten, een soort herdershuisjes, waarin zich timmerlieden bevonden; deze mensen die op de boorden een schip aan het bouwen waren, stokten in hun werk. Ik zag Jezus naar hen toegaan en hen in alle vriendelijkheid met raad en daad bijstaan; ik zag Hem balken aanslepen, de hand aan het werk slaan en meewerken; *ik zag hoe Hij hun praktische wenken gaf, nuttige diensten bewees, maar onder het werk hen ook aanmaande tot liefde en geduld.*

207.

16 juni is een sabbat.
20 juni, woensdag. –

Sedert ik Jezus op de oostkant van het Meer van Galilea zag, beschouwde ik Hem nog herhaaldelijk, maar wat Hij telkens deed, ben ik vergeten. Hij kwam op de westzijde terug en hier zag ik Hem vannacht in een dorp, dat tussen twee heuvelen, niet ver van Kafarnaüm, Magdalum en Damna (VOORREDE, nr. 6; grote kaart 2); en ten noordoosten van Sefforis; er was daar een synagoge; de mensen waren niet slecht, maar verwaarloosd.

Oudtijds had Abraham daar weiden voor zijn offervee gehad. Jozef en zijn broeders hadden daar hun kudden geweid en in dat gewest hadden zij hem verkocht.

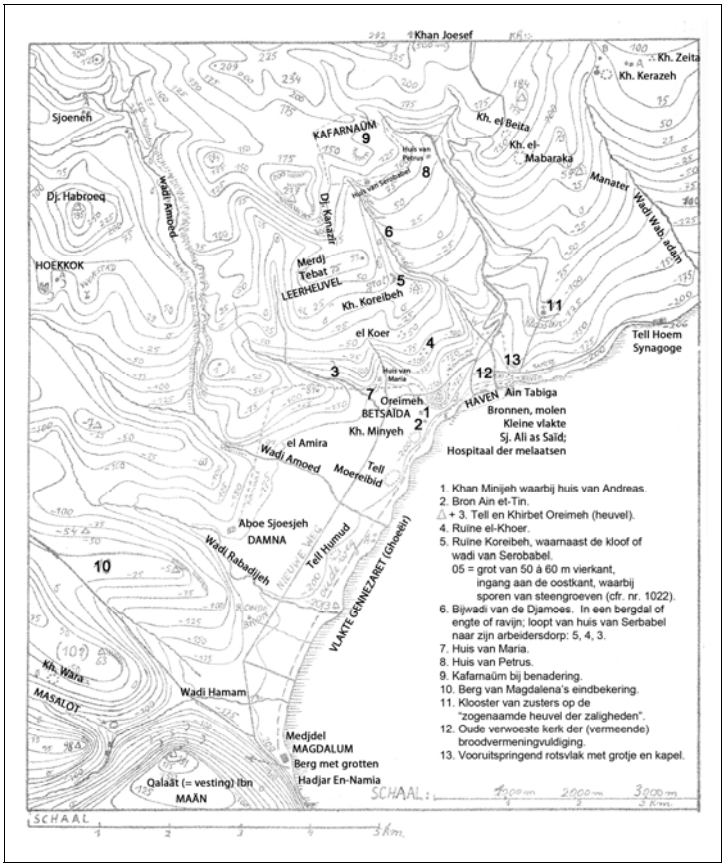

Het dorp heet Dotaïm (nu Toeran aan de voet van het gebergte Toeran). Men moet dit Dotaïm onderscheiden van Dotan, dat een 4-tal uren van de stad Samaria ligt; het was nu een kleine, dun bevolkte plaats met goede grond en vlakke weiden tot tegen het meer van Galilea.

Hier stond een gebouw, een soort krankzinnigenhuis, waarin vele bezetenen verbleven. Toen Jezus naderde, werden zij gans razend en sloegen zichzelf bijna dood; hun bewakers konden hen niet langer in bedwang houden, Jezus trad bij hen binnen en *sprak hun toe:* aanstonds werden zij volkomen rustig; Hij vermaande

hen en zij begaven zich daarna huiswaarts in een toestand van rust; de inwoners stonden hierover verstomd; zij wilden Jezus niet meer laten weggaan en men nodigde Hem uit op een bruiloft. Ik heb daar al dezelfde bruiloftsgebruiken gezien, zoals te Kana. Jezus was niet anders op het feest tegenwoordig dan als een geëerde vreemdeling. Hij was vriendelijk en *gaf het echtpaar goede raadgevingen;* ook zijn zij later bij Jezus' verschijning op Tebez tot de Gemeente toegetreden.

22 juni. –

Heden zag ik dat Jezus onze Heer te Nazareth teruggekomen was en hier en daar in het dorp de bekenden van zijn ouders bezocht, maar dat Hij overal zeer koel ontvangen werd. Ik zag vannacht dat Hij, in de synagoge wilde gaan leren, maar dat zij Hem afwezen en dat Hij hierop *voor vele mensen, voor Sadduceeën en Farizeeën in de open lucht op de markt over de Messias sprak: Hij zou anders zijn dan iedereen zich Hem naar believen voorstelde. Ook van de Doper sprak Hij, de stem in de woestijn.*

Uit het gewest van Hebron waren Hem twee jongelingen in lange klederen, met gordels gelijk priesters gevolgd. Ik zag hen hier, maar zij waren niet bestendig bij Hem. Hier hield Hij de sabbat (die de vrijdagavond met een oefening begon).

Jezus en Maria gaan naar Kafarnaüm.

208.

Zaterdag, 23 juni; Sabbat.

Maandag, 25 juni. –

Ik zag Jezus en Maria, Maria van Kleofas en ook de ouders van Parmenas, zeker een 20-tal personen, Nazareth verlaten en naar het gewest van Kafarnaüm trekken; zij hadden ezels en pakken bij

zich; het huis te Nazareth bleef ledig achter; het was geheel gereinigd; het zag er sierlijk uit, ontruimd en met slechts enkele tapijten sober zo geschikt, dat het de indruk van een kerk op mij maakte.

De derde man van Maria van Kleofas heeft nog het beheer over Anna's huis; in de huishouding zijn ook nog zonen van haar betrokken. Joses Barsabas, de jongste (op één na, nl. de kleine Simeon) was bij zijn moeder geweest en trok ook mee (naar het gewest van Kafarnaüm), waar hij in de visserij een betrekking vond. Ook de kleine Simeon uit haar derde huwelijk was bij haar. In de volgende dagen zag ik Jezus en Maria in het huis tussen Kafarnaüm en Betsaïda. Maria van Kleofas woonde er dicht bij en ook de ouders van Parmenas hadden zich niet ver van daar metterwoon (= daadwerkelijk daar, een vaste woonplaats hebben) gevestigd.

26, 27, 28 juni. –

Ik zag Jezus opnieuw van plaats tot plaats gaan en in een dorp in de synagoge *over de doop van Joannes, de nabijheid van de Messias en de boetvaardigheid spreken.*

Vele toehoorders morden, misprezen Hem en enigen hoorde ik zeggen: "Vóór 3 maanden leefde zijn vader de timmerman nog en arbeidden zij nog samen." (zie inleidende bemerking).
"Nu is Hij enige tijd naar vreemde streken gelopen en aanstonds is Hij daar weer om ons zijn wijsheid te verkopen."[7] Ik dacht, en ik moest er om lachen: "Zij menen dat Hij in de vreemde gereisd heeft en ik zag dat Hij zich in de woestijn op zijn zending voorbereidde."

[7] Hier morren Jezus' toehoorders: "Hij is enige tijd in de vreemde geweest, en nu wil Hij ons meteen zijn wijsheid verkopen."
Waarschijnlijk wisten zij ook iets af van Jezus' vroegere reis naar Sidon, waarop Katarina zinspeelde in nr. 210. Deze moet dan hebben plaats gehad aanstonds na Jozefs dood, of misschien reeds te voren.

30 juni; Sabbat.

1 tot 4 juli. –

Katarina ziet in deze dagen ononderbroken waar Jezus en Joannes zich bevinden; zij ziet de Heer van plaats tot plaats gaan en vooral daar komen, waar Joannes op zijn tocht door het land voorbijgekomen is. *Hij voert het woord in de synagogen, onderwijst de mensen, troost en helpt de zieken. Hij was ook op bezoek bij verwanten te Kana en Hij onderrichtte hen.*

Zij ziet nog geen enkele van zijn latere leerlingen bij Hem; het is alsof Hij de mensen eerst wil leren kennen en voortbouwen op de grondslagen die Joannes in hen gelegd heeft; van de ene plaats tot de andere plaats begeleidt Hem dikwijls een goede mens.

6 juli = 1 Tammoez; Nieuwe Maan. –

Ik zag heden vier mannen, waaronder toekomstige leerlingen van Jezus waren, in het gewest tussen Samaria en Nazareth, aan de grote weg, op een lommerrijke plaats, op Jezus wachten, terwijl Hij met een begeleider naderde; zij gingen hen (nl. Jezus en de begeleider) tegemoet en vertelden dat zij door Joannes gedoopt waren en hij sprak, zeiden zij, van de nabijheid van de Messias; zij vertelden Jezus ook hoe hij de soldaten zo onverschrokken toegesproken had en slechts enigen van hen had willen dopen; hij had hun ondermeer gezegd dat hij evengoed stenen uit de Jordaan had kunnen nemen en ze dopen (cfr. Mt. 3, 7-9). Ik zag hen Jezus verder vergezellen.

Jezus in de visserij van Petrus.

7 juli; Sabbat.

11 juli. –

(Deze visserij beslaat de kust langs het kleine dal Tabiga, dat een noordelijke verlenging is van de vlakte Gennezaret; daar is ook een kleine voorname haven; het warme water der bronnen die nabij de kust ontspringen, lokt de vissen aan.)

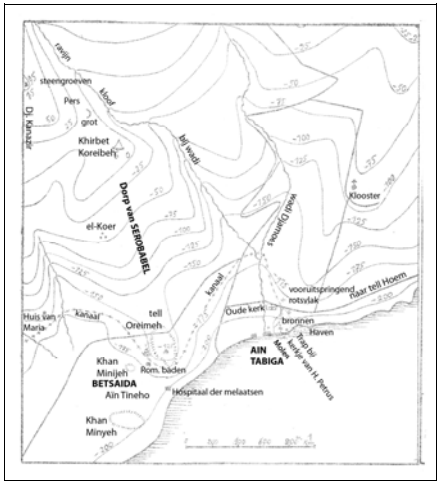

209.

11 juli. –

In deze dagen zag ik Jezus in het gewest van het Meer van Galilea noordwaarts gaan; *Hij sprak reeds duidelijker van de Messias* en op meerdere plaatsen schreeuwden de bezetenen Hem na; ook dreef Hij een duivel uit een man en *leerde in de scholen.*

Zes mannen die van de doop van Joannes kwamen, ontmoetten Hem op hun weg. Onder hen waren Levi, die later Matteüs genoemd werd (Mk. 2, 14; Levi Alfeï, zie stamboom, nr. 10) en twee zonen van de drie weduwen, maar niet de bruidegom Natanael van Kana. Zij kenden Jezus door verwantschap en van

‘horen-zeggen’; zij vermoedden ook wel dat Hij diegene kon zijn, van wie Joannes gesproken had, maar zij wisten het niet zeker; zij vertelden over Joannes en brachten het gesprek ook op Lazarus en zijn zusters en op Magdalena; deze, meenden zij, moest bezeten zijn door de duivel; zij woonde reeds op een kasteel op haar eigen; zij vergezelden Jezus enige tijd en bewonderden zijn woorden.

De dopelingen die uit Galilea tot Joannes kwamen, vertelden hem telkens wat zij van Jezus wisten en vernomen hadden; terwijl anderzijds zij, die van Ainon, de doopplaats van Joannes, tot Jezus kwamen, aan dezen over Joannes vertelden.

Ik zag Jezus daarna, zonder zijn begeleiders, bij het Meer in een afgetuinde vissersplaats gaan, waar vijf schepen lagen. Op de oever stonden verscheidene hutten, waarin zich vissers ophielden; het was de visserij en het eigendom van Petrus, die zich nu met Andreas in de hutten bevond. Joannes en Jakobus met hun vader Zebedeüs en meer anderen waren op de schepen. In het middelste schip was de vader van Petrus’ vrouw en drie zonen van die vader; ik heb van allen de naam geweten, maar ben die weer vergeten; de vader droeg ook de bijnaam Zelotes, omdat hij eens in een geschil met de Romeinen betreffende het scheepvaartrecht op het Meer, voet bij stuk gehouden en het pleit gewonnen had; vandaar die bijnaam. Er waren wel 30 mensen op de schepen.

Jezus volgde tussen de hutten en de schepen de afgetuinde oeverweg; Hij had een gesprek met Andreas en nog anderen; ik weet niet of Hij ook met Petrus sprak, maar zij kenden Hem nog niet; *Hij sprak over Joannes en de nabijheid van de Messias.* Andreas was reeds gedoopt en een leerling van Joannes. *Afscheid nemend zegde Jezus dat Hij tot hen nog zou weerkeren.*

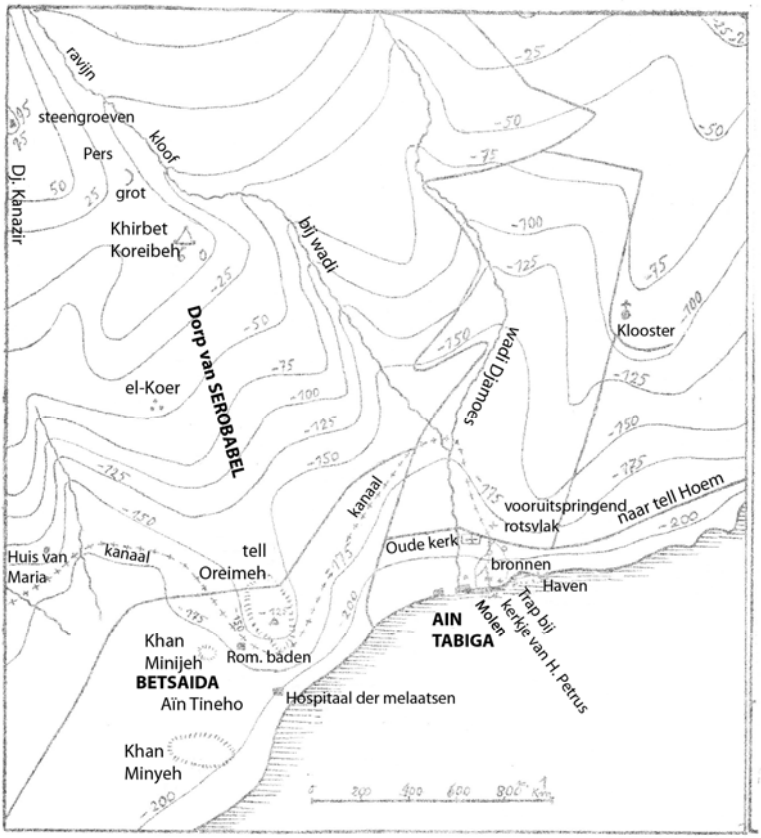

Onderdeel op groter schaal van de kaart bij nr. 205.

Op gindse kaart lette men op de ligging van **Magdalum**, stad van Magdalena, aan de voet van de fameuze grottenberg.

Noordelijk van Magdalum strekt zich de zeer vruchtbare **vlakte Gennezaret** uit (onderdeel van de landstreek Gennezaret). Deze kleine vlakte is 5 km lang langs de kust; haar grootste breedte is 3 km.

In het noorden (noordoosten) is deze vlakte afgesloten door de heuvel **Oreimeh**, die tot voor kort tot in het Meer vooruitsprong; men heeft hem langs de kust doen springen om er een weg aan te leggen.

Achter die heuvel strekt zich noordoostwaarts de veel kleiner vlakte van **et-**

Tabiga of der 7 bronnen uit; men kan ze beschouwen als de verlenging van de voorgaande; ze is langs de kust 1 km lang en meet 800 m op de breedste plaats. Hier is een kleine haven, waar men met een rotstrap de schepen bestijgt. Langs deze kust was de visserij van Petrus. Een 400-tal m landinwaarts had hij een huis. Misschien overwelfde het de kerk, waarvan de mooie ruïnes opgegraven werden. Aan de hoogtelijnen bemerkt men hoe vlug de bodem achter de vlakten omhooggaat.

De exegeten twisten of er meer dan één **Betsaïda** bestaan heeft.
Met K.E. kan men concreet bewijzen dat er twee bestaan hebben, waarvan één HIER.

Over de Libanon naar Sarepta.

210.

11 tot 26 juli. –

Jezus liet het Meer achter zich en ging verder opwaarts het bergland in, naar de Libanon, hoofdzakelijk om reden dat er in het land zo druk over Hem gepraat werd en daardoor allerhande opinies en partijen nopens Hem ontstonden. Velen hielden Joannes voor de Messias, terwijl anderen spraken van een andere, degene naar wie Joannes verwijst.

Jezus was onderweg vergezeld van een zes- tot twaalftal mensen, naar gelang hun getal vermeerderde of verminderde. Zijn begeleiders vonden groot behagen in zijn leerrijke woorden en keer op keer kwam het vermoeden in hen op, dat Hij degene kon zijn, op wie Joannes duidde. Jezus knoopte nog met niemand in het bijzonder betrekkingen aan; Hij bleef vooralsnog alleen; Hij strooide zaad uit en maakte toebereidselen.
Ik zag verband tussen zijn wegen en daden in deze periode en die der profeten, voornamelijk van Elias, waarvan de Zijne de vervulling waren[8].

[8] Jezus betreedt wegen van profeten, omdat Hij er de vervulling van is, zegt K.

Ik zag Jezus met ongeveer tien medegezellen over een hoogte van de Libanon naar een grote stad gaan (hoogte = bergketen, zie VOORREDE, nr. 7), die zich langs de Middellandse Zee uitstrekt. Van op de hoogte was het vergezicht onbeschrijfelijk schoon. De stad (nl. Sidon) scheen onmiddellijk bij de zee te liggen, doch, wanneer men erin was, lag ze er nog wel drie kwartier van af; ze was zeer groot en vol drukte, en, van de hoogte naar beneden kijkend, meende men op een ontelbare menigte schepen neer te zien, want op de platte daken van die ontelbare huizen stond een bos van hoge staken, stangen en stellingen met lange banen van lijnwaad bespannen en behangen en daartussen was het een gewemel van arbeidende mensen; het waren rode en anders gekleurde en ongekleurde banen lijnwaad. Het omliggende gewest lag vol kleine, zeer vruchtbare dorpen en alles hing vol vruchten. Er stonden vóór en in de dorpen vele grote bomen, en daar omheen een kring van banken; ook waren zitplaatsen in de takken, waarin gehele gezelschappen als in priëlen konden zitten, die zij met trappen bereikten. De vlakte waarin de stad tussen de zee en het gebergte ligt, is niet zeer breed (zie onze beschrijving van de kustvlakte in fasc. 8; studie H. Land, pag. 96).

Er waren heidenen en Joden in de stad, en ze dreven handel met elkander; er heerste daar veel afgoderij. *De Heer preekte onderweg in de dorpen onder de grote bomen. Hij*

We zagen Hem inderdaad bij Hebron de wegen betreden en de spelonk bezoeken van Joannes, de grootste aller profeten; Hij zal later ook de wegen van zijn eigen moeder bewandelen.

Straks zal Jezus hogerop gaan tot in de omstreken van Beyroet en het is een feit dat wij in die omstreken op de kaart meerdere namen vinden die aan Elias herinneren:

- Kabb Elias, 4 uren ten oosten van Beyroet;
- Ant-elias, 2 uren ten noordoosten van Beyroet;
- Mar Elias, 2 uren ten oosten van Ant-elias en
- Bar Elias, 2 uur ten oosten van Mar Elias.

Ik durf ook niet stellig beweren dat een verblijf of reis van Elias het ontstaan aan die namen gegeven heeft. (Zie nochtans ook nr. 208, 30 juni).

sprak over Joannes en zijn doopsel en de boetvaardigheid.

In de stad werd Jezus goed onthaald; hij was daar trouwens reeds eenmaal geweest; Hij handelde in de school *over de nabijheid van de Messias en over de verwerping van de afgodsbeelden.* De koningin Izebel die Elias zo vervolgde, was uit deze stad; ze heet Sidon (cfr. III Kon. 16, 31).

Jezus liet zijn gezellen in Sidon achter en ging naar een kleine stad, die zuidelijker en meer van de zee afgelegen is; Hij wil daar enige tijd in afzondering gaan bidden. Deze laatste stad is aan haar ene kant door woud omgeven; ze heeft dikke muren en er liggen wijnbergen omheen (voor deze wijnbergen; zie fasc. 5, nr. 119, voetnoot 262). Het is Sarepta, waar Elias door de weduwe gespijzigd werd; ik kreeg dit tafereel te zien (I Kon. 17). Zowel onder de Joden als onder de heidenen heerste sedertdien een bijgelovigheid; zij lieten in de stadsmuren steeds deugdzame weduwen wonen in de mening dat zij daardoor tegen alle onheil beveiligd waren en zich in de stad zonder gevaar aan alle ondeugden konden overgeven; nu woonden daar oude mannen.

Jezus nam zijn intrek bij een hoogbejaard man in hetzelfde huis in de stadsmuur waarin de weduwe gewoond had. Die ouderlingen zijn een soort van kluizenaars; *Jezus onderrichtte hen over de Messias en Joannes; hij bezocht ook de synagoge, onderwees kinderen en vierde hier de sabbat*[9].

[9] Ofschoon K. Sarepta tamelijk ver van de zee schijnt te leggen – een keer spreekt ze van 2 ½ uren, – schijnt het toch niet zo ver van de zee te zoeken te zijn, (zie VOORREDE, nr. 10).

Terecht evenwel zegt ze dat het niet ver van de zee zou liggen, indien het land daar niet met een kaap in de zee vooruitsprong.
Die kaap is kaap Sarfend; de onderzoekers brengen deze naam in verband met Sarepta.

Volgens K.E. echter lag op die kaap de havenstad van Ornitopolis.
Meer landinwaarts lag Sarepta en dit zou wel kunnen het huidige dorp

211.

14 juli; Sabbat. –

Hier, boven (in deze noordelijke landstreek), zal Jezus nog enige tijd vertoeven en dan naar de doop van Joannes gaan. Hij houdt zich meestentijds op bij oude, deugdzame Joden in de muren van Sarepta. Uit kracht van een oude gewoonte en uit verering voor Elias leven die kluizenaars hier in de overweging en verklaring der profetieën, alsook in veel gebed om de komst van de Messias.

Jezus onderrichtte hen over de Messias en over de doop van Joannes; zij zijn deugdzaam en vroom, doch hebben over de Messias vele verkeerde opvattingen, b.v. dat Hij met wereldse heerlijkheid zal komen.

Jezus gaat dikwijls in het woud bij Sarepta, om daar in de eenzaamheid te bidden; *Hij predikt in de synagoge en besteedt een goed deel van zijn tijd aan het onderricht van de kinderen.*

De volgende dag zag ik Jezus ook in de omliggende dorpen het woord Gods verkondigen; *de Joden van die dorpen vermaande Hij om zich van de heidenen afgezonderd te houden en alle vermenging te vermijden;* een deel van de mensen hier waren goed, een ander deel zeer slecht. Bij Jezus zijn hier geen begeleiders, maar nu en

---

Sarfend zijn, een half uur ten zuidoosten van kaap Sarfend, en door een heuvel er van gescheiden.

K. noemt Sarepta een dorp. Bij Sarepta, op een moerassige plaats had de Syrofenicische vrouw een suikerrietplanting en in nr. 1122 wijst K.E. deze aan 'niet ver van de zee.'

Bij het dorp Sarfend, ten zuiden der ruïnes van de stad op de kaap vindt men een muzelmanse weli of grafkapel, die voorheen een christelijke kapel was, en die toegewijd is aan el-Khôdr, d.i. de altijd groene of levende, zoals de moslims de profeet Elias noemen. Op de kaap Sarfend en nog een heel eind ver zuidwaarts liggen de ruïnes van de heidense havenstad.
Hier zullen wij Jezus later te scheep zien gaan naar Cyprus.

dan zijn bij Hem bewoners van deze plaatsen; *ik zie Hem hier dikwijls voor mannen en vrouwen in de open lucht op kleine heuvelen en onder bomen prediken.*

Het jaargetijde is hier zo, dat ik steeds ga denken dat wij nu in mei zijn, omdat in het Beloofde Land de graanvelden van de tweede oogst nu reeds zo staan, als bij ons het graangewas in mei (cfr. fasc. 6, nr. 169, voetnoot 364, opm. d).
Het koren wordt hier niet zo dicht bij de grond als bij ons afgemaaid; de oogstarbeiders grijpen een handvol halmen onder de aren en snijden die ter lengte van een el af; zij dorsen niet (zoals hier). De kleine schoven staan recht en er wordt een rol tussen twee ossen er over gerold (Palestijnse of Oosterse dorsmethode); het graan is veel droger dan hier en het valt zeer gemakkelijk uit de aren; dit werk wordt in de open lucht verricht of ook wel in een schuur of soort hangaar, die rondom open en alleen boven van een strodak voorzien is.

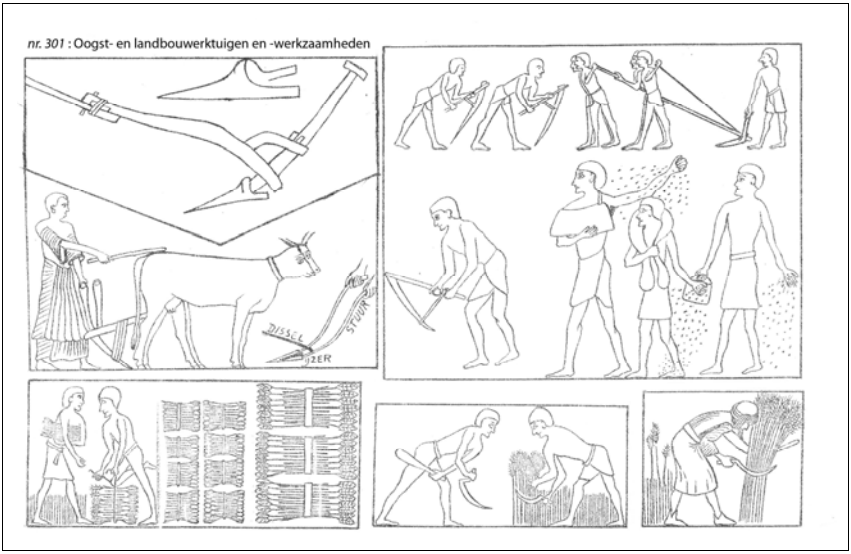

In de laatste dagen zag ik Jezus uit Sarepta noordoostwaarts gaan (schuin over de Libanon), naar een plaats niet verre van het

slagveld, waarop Ezekiël in een geest verrukking te zien kreeg **hoe de doodsbeenderen op een uitgestrekte vlakte zich ordelijk aan elkander voegden, met aderen en vlees bekleed werden en hoe dan een opkomende wind hun geest en leven inblies**
(Ezek. 37, l-14)[10].

Ik bekwam de verklaring dat de aaneenvoeging van die gebeenten en hun bekleding met vlees door de lering en de doop van Joannes verwezenlijkt werd, terwijl de instorting van geest en leven bewerkstelligd zou worden door de Verlossing van Jezus en door de zending van de H. Geest.

De mensen in deze landstreek waren zeer verwaarloosd, vervallen en terneergeslagen, maar *Jezus troostte hen hartelijk, vooral door de verklaring van het visioen van Ezekiël.*

Van hier ging Hij nog verder naar het noorden[11] tot in het gewest, waarin Joannes bij zijn terugkeer uit de woestijn zich het eerst had

---

[10] Slagveld van Ezekiël. –
Bij deze profeet, 37, 1 lezen wij dat de hand (of geest) van Jahwe Ezekiël wegbracht naar een vlakte, die vol dorre beenderen lag.

Bedoeld zou kunnen zijn een vlakte in de geest of ingebeeld. Volgens K. is het dus een reële vlakte en wel de ruime, hoge vlakte tussen de Libanon en de grote Hermon. De juistheid van haar bewering kunnen wij natuurlijk niet bewijzen; alleen kunnen wij zeggen dat de term door Ezekiël gebruikt om de vlakte aan te duiden, nl. in 't Hebreeuws Biqah, zulk een ruime vlakte bedoelt, in tegenstelling met de Hebreeuwse term 'gê', die een enge bergvallei aanduidt. Inderdaad, zelfs nu nog draagt de ruime, hoge vallei tussen Hermon en Libanon de naam Beqa (Arabisch).

[11] Jezus gaat nog verder naar het noorden –
uit de samenhang blijkt dat Hij vrij ver naar het noorden doorgereisd is, misschien ter hoogte van Beyroet. Nu, volgens de pelgrim Mislin, I, 147 bestaat te Beyroet een traditie die houdt dat Jezus tot tegen de poorten van die stad het evangelie is komen verkondigen.

Over de rest van dit nr. kunnen wij niets zeggen; het betekent feitelijk niets voor ons, misschien des te meer voor de zienster; we laten het voor wat het is.

begeven; het is een herdersdorp, waar ook Noëmi zich met haar dochter Rut eenmaal een tijdlang heeft opgehouden; zij had hier een zo goede naam, dat haar nagedachtenis onder de bewoners der streek nu nog voortleeft; later woonde zij bij Bethlehem.

De Heer predikte hier onvermoeid; de tijd nadert dat Hij naar het zuiden zal gaan en dan door Samaria naar zijn doop. (Ondertussen echter zullen nog twee maanden verlopen).

Hier, boven (d.i. hier, zover in het noorden – kan ook zijn: in dit hoge gebergte) had ook Jakob landerijen gehad.
Door dit herdersgewest vloeit een kleine rivier, waarachter boven zeer hoog de bron van Joannes in de woestijn lag.
Bij die bron zakte de weg zeer steil af naar het slagveld van Ezekiël; de helling is er zo steil als daar waar Adam en Eva uit het paradijs naar beneden gedreven werden; de bomen werden op hun weg steeds kleiner en kreupelder; dan kwamen zij aan bosschage (= aantal bosjes struiken bij elkaar; struikachtig gewas) en struikgewas en alles rondom hen werd steeds woester en wanstaltiger; het paradijs werd zo hoog als de zon en ging onder als achter een berg die scheen te stijgen.

De Heiland betreedt dezelfde weg die Elias weleer heeft bewandeld (cfr. nr. 210, voetnoot 8), toen hij van de beek Kerit naar Sarepta kwam. Hij is reeds weer op de terugweg van het herdersdorp naar Sarepta; *Hij predikt hier en daar onderweg* en gaat Sidon voorbij. Binnenkort zal Hij nu van Sarepta zuidwaarts naar zijn doop gaan; *te Sarepta houdt Hij nog de sabbat.*

21 juli; Sabbat. –

Jezus keert naar Nazareth terug. – Oogslag op de H. Vrouwen, op een paar steden en de hinderlagen van het Synedrium.

212.

27 juli; 28 juli = Sabbat en 29 juli. –

Na het sluiten van de sabbat is Jezus van Sarepta naar Galilea met bestemming voor Nazareth vertrokken; *Hij predikte hier en daar;* laatst zag ik Hem een toespraak houden op een heuvel.

De zienster zegde nogmaals: Jezus is uit het gewest van Sarepta op weg naar Nazareth; Hij onderwijst hier en daar en wordt af en toe een eindweegs vergezeld en reist ook wel alleen de hele nacht door.

Hij gaat nu barvoets en draagt zijn sandalen hij zich, maar alvorens een dorp binnen te treden bindt Hij ze weer aan. Zijn weg loopt nu door de dalen die zich naar de Karmel toe richten. (Hij schijnt nu dus een paar uren ten westen van Nazareth te zijn). Hij was eens dicht bij de grote weg die uit dit gewest naar Egypte leidt, doch Hij is oostwaarts afgeslagen; ik vermoed dat Hij op weg is naar Nazareth; dan gaat Hij vandaar door Samaria naar zijn doop; eer het zover is, kunnen wellicht nog een paar weken verlopen.

De Moeder Gods, Maria van Kleofas, de moeder van Parmenas en nog twee andere vrouwen zijn eveneens (van Kafarnaüm uit) op weg naar Nazareth; het huis van Maria staat nog verlaten, onbewoond, doch netjes opgeschikt; ik zie Jezus' voormalige slaap- en bidkamer.

Ook van Jeruzalem zijn vrouwen op weg naar Nazareth.
Het zijn: Serafia (= Veronika), Joanna Chusa en nog ene, maar hoe heet deze weer? (het was Mara, nrs. 221, 2204) en de zoon van Veronika, die later tot de leerlingen kwam; zij gaan Maria bezoeken, meen ik; ze zijn reeds met haar bekend, ten gevolge van haar bedevaartreizen naar Jeruzalem.

Op drie plaatsen gaan vele vrome families, zoals ook de H. Familie, jaarlijks hun godsvrucht voldoen:

1. te Jeruzalem in de tempel,
2. te Bethlehem bij de terpentijnboom, nl. op een plaats waar iets uit het Oud Testament herdacht wordt, ik weet nu niet meer wat, en
3. op de Karmelberg waar ook een bedevaartplaats was[12].

De familie van Anna en andere godvruchtige mensen bezochten gewoonlijk deze laatste plaats in mei, op hun terugweg van Jeruzalem. Er was daar op de Karmel iets met Elias geschied, dat betrekking had op de Messias, maar het staat me nu niet klaar voor de geest (I Kon. 18), doch ik meen dat hij in een visioen een grote vrouwengestalte gezien heeft, die een voorafbeelding van de

[12] Meerdere bedevaartplaatsen. – O. L. Vrouw sprak tot de H. Brigitta van andere plaatsen buiten Jeruzalem, waarheen Jezus zijn ouders vergezelde om te bidden. In nr. 203 sprak K. van bedevaartplaatsen buiten Jeruzalem.

Wij kunnen de volgende noemen op grond van de H. Schrift:

- Karmelberg (geschiedenis van Elias en Elizeüs),
- Mizpa (geschiedenis der Makkabeeën: 'Plaats waar Israël kwam bidden.' (I Makk. 3, 4));
- Bethlehem, offerplaats (I Sam. 16, 1-13) (cfr. Kopp, blz. 12);
- Olijfberg (II Sam. 15, 32);
- Gilgal (Jos. 4, 19-24); I Sam. 10, 8; 11, 14-15); in de Sept. genoemd: 'een der heilige plaatsen.'
- Silo, (I Sam. 1, 3);
- Mambre, woonplaats van Abraham (II Sam. 15, 7).
- Tabor (II Petr., 1-18). De H. Petrus noemt de Tabor 'de heilige berg'; men zou kunnen denken dat het is wegens de gedaanteverandering, maar volgens K.E. werd de Tabor ook voor heilig gehouden omdat de profeten Elias en Malachias zich er opgehouden hadden, ieder in een eigen spelonk. Voor plaatsen waar God zijn macht en goedheid jegens zijn volk gemanifesteerd had, koesterden de Joden de grootste eerbied. "Daarheen pelgrimeren zat hun in het bloed." (T. Gschwind).
  In opm. 1, nr. 1864 zullen wij een woord meer daarover zeggen.

H. Maagd was. (Dit is verteld in fasc. 2, nr. 31). Er was daar ook een bron en een spelonk van hem, waar de rots zacht was; het was als een kapel[13]. Op niet vooraf bepaalde tijden kwamen godvruchtige Joden hier bidden en smeken om de komst van de Messias. Er woonden hier ook joodse en later christelijke kluizenaars. (De joodse kluizenaars zijn de Essenen of profetenleerlingen, cfr. fasc. 2, nr. 31).

28 juli; Sabbat.

30 juli. –

Ik was verleden nacht en ben thans ook overdag in het gewest van de berg Tabor. Aan de westkant van de berg *predikt Jezus in de school van een kleine stad over de doop van Joannes;* onder de vijf personen die Hem vergezellen, zijn toekomstige leerlingen; ik wist ook enige namen en heb het gewest met de berg zeer duidelijk in ogenschouw genomen.

De Moeder van God en andere vrouwen zijn te Nazareth: ook Veronika, die (een week) vroeger met gezellinnen uit Jeruzalem kwam en naar Kafarnaüm de andere H. Vrouwen ging afhalen. Bij haar is Joanna Chusa, de dochter van een zuster der profetesse Hanna, die in de tempel dient, alsook Veronika's zoon, die later naar Frankrijk trok (zie hiervoor blz. 49 onderaan. Hierna op 9 augustus in nr. 214 noemt K. de zoon van Veronika Amandor).

213.

1 augustus. –

[13] Op of aan de voet van de Karmel draagt een bron de naam van Elias. Een grot van Elias bestaat als crypte in de Karmelietenkerk die de top van de voorberg bekroont en meer noordelijk, naar de voet van de berg toe, bestaat een grot die de naam 'profetenschool' draagt. De wanden zijn zachte rots en bedekt met de namen van pelgrims en zelfs zijn er gebeden en aanroepingen in gegraveerd of gegrift.

Ik heb gezien dat de Hogeraad of Sanhedrin van Jeruzalem naar alle hoofdplaatsen van het Beloofde Land, waar joodse scholen (of district-gouverneurs) waren, boden zond met de opdracht oplettend een man in het oog te houden, van wie de Doper gezegd had, dat Hij degene was, die komen moest (uitdrukking om de Messias aan te duiden), en ook dat Hijzelf tot de Doper zou gaan om diens doop te ontvangen; zij moesten Hem goed nagaan, inlichtingen inwinnen en verslag uitbrengen, want, indien Hij zich liet dopen, was het al te duidelijk dat Hij niet de Messias was; deze toch had de doop van Joannes niet nodig.

Jezus was hun een doorn in het oog; zij zaten met zijn geval verveeld, want onder meer andere dingen hadden zij over Hem gehoord dat het dezelfde was, die reeds als knaap in de tempel zo schitterend geleraard had.

Ook zag ik de boden die naar een zekere stad gingen; ze lag vier uren van weg bij Hebron verwijderd en aan de zee, in de landstreek waar de verkenners van Aäron en Mozes de grote druiven vonden. (De voornaamste weg naar Gaza liep over Hebron). Ook zag ik die stad in de toestand waarin ze zich veel later bevond; misschien zelfs in onze dagen; ik zag weinig huizen en alleen nog oude fundamenten, maar ik zag een zeer lange rij tenten, die, naar ik gis, zich tot tegen de zee verlengde. Vele soorten stoffe en zijde lagen daarin te koop.

Van het oude Nazareth is er maar heel weinig over; toch herkent men nog de bergen, maar de streek is zoveel als ongebaand, niet onderhouden en veel is ingestort door regen[14].

[14] Het land werd onder de Arabieren eeuwenlang verwaarloosd.
Voeg daarbij de periodieke aardbevingen en de stortregens die veel aarde van de bergen neerspoelden; vandaar dat men bij Nazareth sommige kale bergen aantreft.

Naar aanleiding van instortingen, men wijst 40 minuten ten zuiden van Nazareth twee bergtoppen aan, waartussen een ravijn in de vlakte Esdrelon uitmondt.

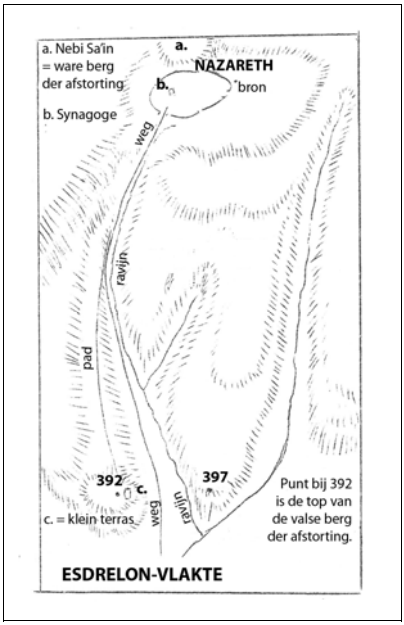

Een VALSE traditie heeft ze eeuwen lang aangewezen als de berg der afstorting, d.i. vanwaar de Joden van Nazareth Jezus naar beneden wilden storten.

De ware berg der afstorting ligt ten noorden dicht bij Nazareth, dat er om zo te zeggen tegen aanleunt. Nu, die valse berg, of die twee toppen, uit de Esdrelonvlakte bezien, maken de indruk van ingestorte torens.

K. zegt terecht dat men met schrik de mensen op de toppen van de valse berg der afstorting ziet gaan of staan.

Een foto van die toppen met een man er op treft men aan in het boek 'Zoeklichten over het evangelie', door Dr. R. Stock, blz. 161; ze zijn 392 m en 397 m hoog en voor een hoogte van 150 m nagenoeg loodrecht.
Een man daarop maakt de indruk van iemand die op een kerktoren staat.
De zogenaamde plaats 'der afstorting' is niet geheel boven, maar langs de wand.

Zijn beklautering van de hoogste top beschrijft De Géramb als volgt:
"Ik was genoodzaakt mij ieder ogenblik vast te klampen, nu eens aan vooruitspringende rotsklippen, dan weer aan wortels van struikgewas om niet in de afgrond te rollen. De afdaling was even gevaarlijk. Gekomen op het kleine terras van de afstorting tegen de helling onder de heuvelspits, zag ik huiverend over de leuning in een eindeloze afgrond neer."

Er zijn daar geheel naakte rotsen, zo steil en overhangend, dat men verschrikt is, wanneer men daar zo hoog de mensen ziet staan of gaan. De vruchtbaarheid is er nog niet verdwenen (cfr. fasc. 1, nr. 15, voetnoot 33), maar er zijn vele wilde dieren[15]. Men ziet er ook vele duiven; overal op alle huizen, in alle wijnbergen ziet men in groten getale tortelduiven vliegen en zitten, en wilde duiven die zo groot zijn als onze tamme huisduiven.

Op de Karmel zijn vele spelonken, waarin nog kluizenaars wonen; ook is de berg met een klooster bekroond. Ik heb gisterennacht vele bijzonderheden van de berg gezien; de kluizenaars zijn daar nu zeer bedroefd en bidden er veel, want niet ver van daar woedt oproer tussen Turken en ander volk niet ver van de Libanon.

(Misschien wel in de Libanon, het vaderland van de meeste Maronieten. Om hun christelijke godsdienst werden zij ten allen tijde door de Turken vervolgd, maar welk bijzonder, misschien lokaal geval, hier bedoeld kan zijn, vond ik tot nog toe nergens).

Jezus te Nazareth en te Betsaïda.

214.

4 augustus = 1 Ab (= 5e maand); Sabbat; Nieuwe Maan. –
Jezus zag ik van vijf leerlingen vergezeld; *Hij predikte hier en daar onderweg* en zakte zuidwaarts tot in het gewest van de

[15] Wilde dieren. – In beboste gedeelten van Palestina waren er in elk geval tot vóór kort. In 1830 schreef De Géramb, dus heel kort na K.E.:
"De omgeving van Nazareth is bewoond door wilde dieren: wolven en jakhalzen in groot getal; zelden zal men tegen de avond de stad naderen of men zal er enkele ontwaren; 's nachts komen ze met hele troepen de stad binnen op zoek naar op de straat geworpen dode dieren; ze storen de inwoners in hun slaap door hun verschrikkelijk gejank; dan heffen de stadshonden een tegen-geblaf aan en vervullen de lucht met een oorverdovend lawaai. Eens glipte een wolf vlak naast mij weg, toen ik na een wandeling Nazareth weer binnenging." (38e brief).

bron van Jakob af (dus tot tegen de bergen Ebal en Gerizzim, waarschijnlijk ruim te verstaan, VOORREDE, nr. 6).
In die omstreken zag ik Hem de sabbat houden; Hij schijnt me weldra naar Nazareth terug te zullen komen. Te Nazareth zijn nog steeds de H. Vrouwen.

5 augustus. –

Ik zag Jezus uit het gewest van de bron van Jakob met zijn vijf reisgezellen te Nazareth teruggekeerd.

De H. Maagd ging Hem tegemoet, doch Hem van mannen vergezeld ziende bleef zij op een afstand en ging terug de stad in, zonder Hem begroet te hebben; ik bewonderde haar zelfbeheersing.

Ik zag Jezus in de school een leerrede houden, waarbij de H. Vrouwen tegenwoordig waren.

7 augustus. –

Ik kwam naar Nazareth en zag *Jezus voor de vijf leerlingen, een 20-tal jeugdkameraden uit Nazareth en voor veel volk in de synagoge leren,* maar ik zag er geen H. Vrouwen aanwezig. Zijn woord verwekte gemor, want vele toehoorders fluisterden: "Hij wil nu misschien de verlaten doopplaats van Joannes gaan innemen, daar dopen en zich voor zulk een uitgeven; doch met Hem stonden de zaken anders." Joannes had in de woestijn geleefd, maar waar vandaan HIJ was, dit wisten zij maar al te goed; Hij zou niet moeten proberen hen om de tuin te leiden. (Verder zullen wij zien dat Joannes tussen 19 en 25 juli zijn doopplaats te Ennon voor die bij Jericho verlaten heeft). Nadat ik hierover een weinig nagedacht had, kwam ik in mijn visioen bij Joannes de Doper. (Bij Joannes zag zij nu het een en ander van wat verhaald zal worden in de nrs. 277-279).

9 augustus. –

Ik zag dat Jezus met een paar gezellen Nazareth wilde verlaten om naar Betsaïda te gaan, waar Hij nog enigen door zijn woord wilde opwekken; de H. Vrouwen en andere gezellen van Jezus zijn nog te Nazareth gebleven. Daar zag ik Jezus in het huis van zijn Moeder, waar ook de andere vrienden verzameld waren.

Omdat er hier te Nazareth ontevredenheid en gemor tegen Hem ontstaan was, zo zegde Hij hun, wilde Hij naar Betsaïda gaan en dan weer terugkeren.

Hierop zag ik Hem met drie leerlingen het huis verlaten; het waren:

- de zoon van Veronika, Amandor,
- een zoon van een der drie aan Jezus verwante weduwen[16] – zijn naam luidde als Sirach – en
- een bloedverwant van Petrus, die later een bekende leerling werd.

10 augustus. –

Daar op 11 augustus het feest van Suzanna, maagd en martelares viel, en de zieneres een relikwie van die heilige bij zich had, zag zij zich de

[16] K. zal herhaaldelijk van deze drie weduwen gewag maken. Daarom zeggen wij eens voor goed wie deze waren:

1) Mara, dochter van Rode, die een jonger zuster was van Elisabet; ze was de moeder van de bruidegom van Kana.
2) Seba of Sobe, een dochter van Sobe, oudere zuster van de H. Anna. Dochter Sobe was een tante van de bruidegom van Kana.
3) Lea, te onderscheiden van de Lea uit nr. 930.

Plaatsen waar de drie genoemd zijn:

1) Mara: nrs. 209, 272, 156, 829, 2205, 221.
2) Seba: nrs. 222, 273, 367, 377.
3) Lea: nrs. 227, 255, 273.

Zie stamboom, fasc. 1, nr. 10.

gehele nacht in alle taferelen, die ze in haar reisvisioen beschouwde, van haar vergezeld.

Zij vertelde: "Suzanna reisde met mij, was gedurig naast mij en sprak ook tegen mij; zij was evenwel anders dan ik; zij was subtiel en licht, en wanneer ik haar vastnemen wilde, kon ik het niet. Op de weg van het ene nachtelijk tafereel tot het ander was zij bij mij en troostte mij, maar wanneer ik in het nieuwe tafereel gekomen was (en mijn schouwing begonnen was), zoals hier te Betsaïda, verdween zij."

11 augustus, Sabbat. –

Te Betsaïda zag ik *Jezus op de sabbat een krachtige lering houden. Hij zegde met klem dat zij nu de waarheid moesten inzien, het geloof aannemen, naar de doop van Joannes gaan en zich door berouw en boetvaardigheid reinigen. Zoniet, dan komt er een tijd waarin zij 'wee!' zullen roepen.*

In de synagoge waren de toehoorders talrijk, doch onder hen geen der toekomstige apostelen, behalve, meen ik, Filippus. De overige toekomstige apostelen uit Betsaïda en het gewest vierden op een andere plaats de sabbat; zij hielden zich op in een huis bij de visserij in de nabijheid van Betsaïda (bedoeld is het huis van Petrus in het kleine dal Tabiga, zowat 300 m ten noorden van de kust, zie kaart hierna.)

Ik had gedurende Jezus' toespraak te Betsaïda vurig gebeden dat toch alle toehoorders zich oprecht mochten bekeren en naar de doop van Joannes gaan.

Zo kwam ik hierop in een (daarmee verband houdend) visioen, waarin ik zag dat Joannes de voorbereider was, die het ruwe, het grove van de mensen afschrobde; ik zag hem zo ijverig, heftig, hard en krachtdadig op hen arbeiden, dat het vel waarmee hij

bedekt was, nu van zijn ene, dan weer van zijn andere schouder afgleed.

Dit zal wel een louter symbolisch tafereel geweest zijn, want ik zag van sommige dopelingen schilfers of schubben afvallen; uit anderen zag ik zwarte dampwolken wegtrekken, en over velen lichtende wolken neerzinken. (Men ziet dat K. goed onderscheid weet te maken tussen hetgeen zinnebeeldig en hetgeen werkelijkheid is.) Op de weg uit dit visioen naar een ander over Maria te Efeze, vergezelde mij weer de H. Suzanna.

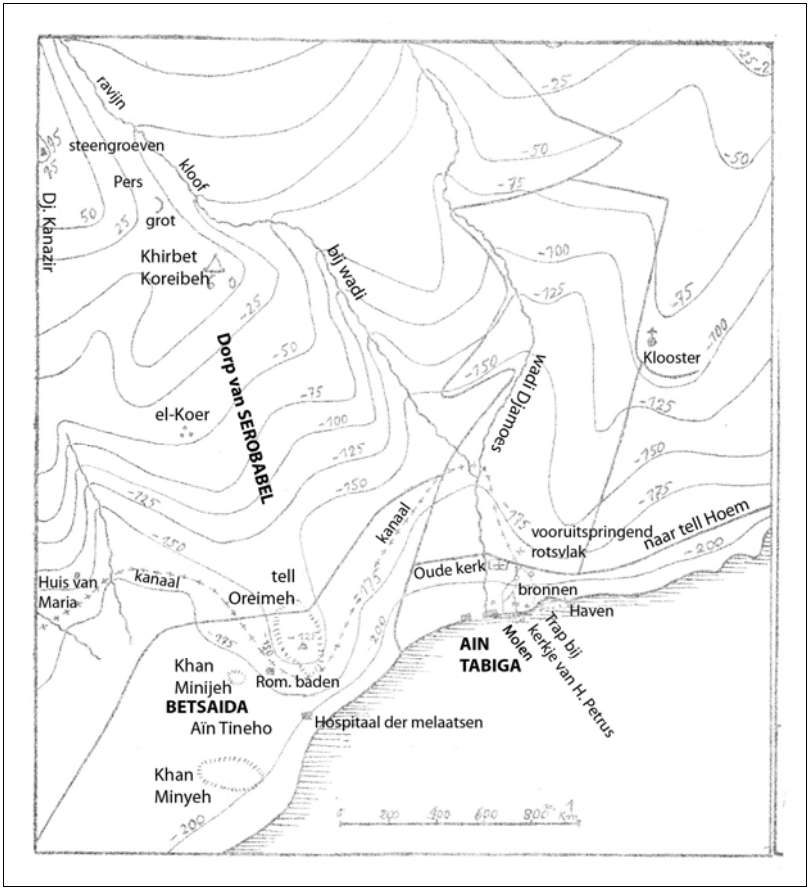

Jezus gaat naar Kafarnaüm.

215.

11 augustus. –

Ik zag Jezus met zijn gezellen op weg tussen Betsaïda en Kafarnaüm, waar zijn woonhuis stond; zij gingen overal in de verspreid liggende huizen en nodigden de mensen uit tot een prediking die Jezus ging doen; er kwamen vele mensen samen en *Jezus hield voor hen een lange redevoering,* maar onder de toehoorders zag ich niemand van de latere apostelen.

Het volgende vertelde zij zeer rustig in een toestand van helderziendheid, als gebeurden de feiten onder haar ogen, doch spoedig werd zij in haar verhaal onderbroken.

13 augustus. –

Ik heb Jezus zo-even te Kafarnaüm zelf naar de school zien gaan; zijn houding onder het gaan is rechtop en statig; Hij handelt vrijmoedig, als was Hij gans onbekend (die de aandacht niet trekt en dus niets te vrezen heeft). De drie leerlingen gaan het naast rond Hem; er volgen vele scharen van alle kanten en hieronder ook vissers. Ik zie Petrus en Andreas en ook anderen en bovendien nog velen, die reeds door Joannes gedoopt zijn; zij hadden zonder twijfel Jezus reeds gezien. Hij had, vóór zijn reis naar Sidon, zoals ik het me nu herinner, bij het Meer met hen gesproken (nr. 209). Nu hadden zij over Hem horen spreken, deels door zijn optreden in andere gewesten, deels ten gevolge van zijn laatste prediking te Betsaïda.

De Kafarnaümnaren waren zeer blij met zijn komst; zij waren benieuwd wat voor een nieuwe leer Hij hun bracht; de school was netjes in orde. Jezus gaat aan een kant van de zaal de trappen op naar het spreekverhoog, en een talrijke menigte verdringt zich zo dicht om Hem, dat Hij Zich herhaaldelijk genoodzaakt ziet hoger te stijgen ... Hier werd zij onderbroken (cfr. VOORREDE, nr. 2).

15 augustus. –

Jezus heeft Kafarnaüm verlaten. Twee uren meer zuidelijk *zag ik Hem vele mensen onderrichten. Slechts* de drie leerlingen waren bij Hem; de toekomstige apostelen die Hem te Kafarnaüm gehoord hadden; waren weer, zonder dat Hij met één van hen gesproken had, naar het Meer teruggekeerd. *Jezus' toespraak liep ook hier weer over de doop van Joannes en de vervulling van de Belofte (de komst van de Messias).*

16 augustus. –

Hier en daar onderwijzend trok Jezus gisteren en heden zuidwaarts door Neder-Galilea in de richting van Samaria. Ik weet niet meer waar Hij de sabbat vierde (d.i. de opening van de sabbat op de vooravond).

18 augustus; Sabbat. –

Jezus ging heden de sabbatoefeningen bijwonen in een school tussen Nazareth en Sefforis[17].

---

[17] Ligging van de school. – We zeiden reeds dat K. de woorden school en synagoge dikwijls dooreen gebruikt, omdat de synagoge soms tot school diende, en omdat er anders steeds een school bij een synagoge hoorde.

Jezus zal op 17 augustus weer noordwaarts gegaan zijn: 'gescheiden van Anna's huis door een veld-grens-aanduiding', dit brengt ons in het gewest van de synagoge.

Deze aanduiding, verbonden met meer andere die K. ons later nog zal geven, verschaffen ons de quasi-zekerheid, dat ze gelegen was, waar wij nu op gedetailleerde kaarten de naam Kh. Oemm Amad vinden. Deze naam geeft men aan een ruïne, waar nog kolommen liggen, die dan gewoonlijk afkomstig zijn van een synagoge-gebouw. Dit is ook hier het geval.

De plaats is gelegen 8 km ten noordwesten van Nazareth en 4 km ten noordwesten van het huis van de H. Anna, op een hoogte met tussen zich en Sefforis nog een andere heuvel (nr. 116), behoorde tot een gehucht,

De H. Vrouwen van Nazareth waren er tegenwoordig. Ook de vrouw van Petrus en de vrouwen van enige andere der toekomstige apostelen. Ook waren meerderen van hen, die door Joannes reeds gedoopt waren, ten sabbat gekomen.

Het dorp bestond slechts uit enige huizen en een school en lag van het voormalige huis van Anna gescheiden door een veld-grens-aanduiding *(durch eine Feld-Markung)*. Ik weet wel niet wie nu het huis bewoont. (Volgens nr. 208: de derde man van Maria van Kleofas).

---

maar lag toch alleen, dus op een geringe afstand, zoals dit met meerdere synagogen het geval was. Oostelijk en lager op de heuvelhelling vindt men nog verstrooide sporen van een vergaan gehucht.
De naam betekent: 'ruïne der kolommen'; met deze naam worden meerdere synagoge-resten aangeduid.

Jezus zal later hier nog komen leren en er een dispuut hebben met rabbijnen over de echtscheiding (nrs. 587-588).

Guérin geeft de volgende beschrijving van de ruïne: "De heuvel is bekroond met een ruïne van behouwen stenen, waarvan enige tamelijk grote afmetingen hebben; ze hebben behoord tot een gebouw dat eertijds met kolommen versierd (of ondersteund) was, want verschillende, verminkte kolomschachten liggen nog tussen het puin. Tussen en onder het struikgewas, de distels en doornen, vertonen zich de grondlagen van de muren van het oude gebouw, alsook van talrijke kleine kamertjes van later datum, die er zonder twijfel door de Arabieren, volgens hun gewoonte, tegen aangebouwd werden en die nu zelf reeds lang in puin liggen, want tussen de stenen groeien een zestal eiken die ook reeds oud zijn en die deze EENZAME bouwresten overlommeren. Beneden de heuvel, ten oosten, op een tiental meters lager niveau, bemerkt men nog enige, op de grond verstrooide sporen van totaal vergane huizen, maar de resten zijn niet aanzienlijk." (Galilée, I, 490-491).

Deze resten komen natuurlijk voort van het gehucht of klein dorp op geringe afstand van de synagoge. Uit de beschrijving blijkt ook dat het gebouw aanzienlijk zal geweest zijn. Daarom spreekt de zienster ook van de grote synagoge en zegt ook dat een heuvel haar van Sefforis scheidde.
K.'s uitdrukking 'tussen Nazareth en Sefforis' is begrijpelijk, wanneer men rekening houdt met VOORREDE, nr. 6.
Voor kenners van het H. Land moet het wel een vreugde zijn, hier en vooral verder van Katarina te vernemen welk gebouw deze ruïne oudtijds geweest is en welke rol het in Jezus' leven gespeeld heeft.
De ligging kan men nazien op schets in fasc. 1, nr. 11.

Van de toekomstige apostelen waren Petrus, Andreas, Jakobus de Mindere en Filippus, die allen reeds Joannes-leerlingen waren, hier naar Hem komen luisteren; Filippus was eveneens van Betsaïda (Joa. 1, 44). Hij was een tamelijk fijne geest en verrichtte ook schrijverswerk.

Bij de vrouwen was de vrouw van een broeder van Petrus' vrouw. Jezus vertoefde hier niet lang, daar Hij geen maaltijd gebruikte en *slechts leerde.* De toekomstige apostelen hebben waarschijnlijk de sabbat in de nabijheid gevierd, want de Joden gaan nogal dikwijls de sabbat in andere plaatsen vieren; zo hebben zij daar van Jezus' tegenwoordigheid hier gehoord en zijn dan naar dit gehucht gekomen; Jezus sprak nog niet in het bijzonder met hen.

Kaart van Nazareth en omgeving,
geboortestreek van Joakim, Anna en de H. Maagd.

Jezus te Sefforis, Betulië, Kedes en Jizreël.

216.

19 augustus, zondag. –

Ik zag Jezus met de drie leerlingen nog naar Sefforis OVER EEN BERG gaan. Hij nam zijn intrek in het huis van zijn grootmoeder, Anna's jongste zuster Maraha, die een dochter en twee zonen had. Deze zag ik in lange, witte kielen (jongenstunieken) in het huis her- en derwaarts gaan; zij heetten Arastaria en Cocharia en zijn, geloof ik, later leerlingen geworden.

De H. Maagd was met Maria van Kleofas en nog andere vrouwen eveneens naar hier gekomen; men waste Jezus de voeten en diende Hem een maaltijd op. Ook sliep Hij in Maraha's huis, dat vroeger het woonhuis was van Anna's ouders te Sefforis.

Sefforis is een grote stad en er zijn daar drie gezindheden of partijen: Farizeeën, Sadduceeën en Essenen; ieder dezer sekten heeft haar school; deze stad heeft herhaaldelijk en veel van oorlogen te lijden gehad en hedendaags is er van de stad maar weinig meer over. (Afgezien van de laatste regel is alles wat K. hier zegt, te bewijzen uit de joodse oorlog van Flavius Josephus). Zie ook over dit ouderlijk huis der H. Anna fasc. 1, nr. 13, voetnoot 29.

22 augustus. –

Eergisteren en gisteren predikte Jezus hier; ook hedenavond zag ik Hem in de synagoge onderwijzen en zijn toehoorders opwekken tot de doop van Joannes. De vrouwen stonden (als gewoonlijk) verderaf en hoger, op een soort tribune (cfr. fasc. 4, nr. 98, voetnoot 209 en fasc. 10, nr. 258, voetnoot 73).
Hier zag ik Jezus in twee synagogen leren, in een hogere, grotere en in een kleinere.

- In de grootste waren de Farizeeën; zij morden verbitterd tegen Jezus; de vrouwen waren bij deze lering aanwezig.
- In de kleine synagoge was geen aparte plaats voor de vrouwen. (Hier waren wellicht Essenen).

Één van de drie leerlingen die in deze tijd Jezus vergezelden op zijn rondreis, was de zoon van ene der drie weduwen; hij heette Eustachius; het was een Esseen. Ik zie zojuist hoe hij uit een spelonk van de Karmel tot Jezus komt; het doel van dit tafereel is mij te doen verstaan wie hij is.

217.

23 augustus. –

Ik zag Jezus te Sefforis in de school van de Sadduceeën het woord voeren en ik was er getuige van een wonderbaar schouwspel. Er waren te Sefforis zeer vele mensen die onder de invloed van de duivel waren: verdwaasden, waanzinnigen, gehandicapten in de geest en bezetenen; zij kregen in een school naast de synagoge onderricht, en wanneer in de synagoge homilieën en gebeden voor normale, geestesgezonde mensen gehouden werden, moesten ook zij er bij aanwezig zijn; zij stonden achter de overigen in hun eigen ruimte en moesten naar de uiteenzetting luisteren. Tussen hen stonden tuchtmeesters met geselroeden; elke tuchtmeester had er min of meer onder zijn bewaking, naar gelang zij min of meer onhandelbaar waren. Eer Jezus in de school kwam, zag ik die mensen onder de lering van de Sadduceeën lelijke gezichten trekken en stuiptrekkingen krijgen. Ook zag ik dat de tuchtmeesters hun dan geselslagen toedienden tot zij weer rustig waren.

Met Jezus' aankomst werden zij in het begin zeer rustig, doch spoedig daarop begon hier en daar een te roepen: "Dat is Jezus van Nazareth, te Bethlehem geboren, door Wijzen uit het oosten bezocht, bij Maraha is zijn moeder, en meer andere trekken uit zijn leven." Aldus roepend verhaalden die krankzinnige mensen het gehele leven van Jezus, alles opnoemend wat Hem tot dan toe

geschied was. Nu begon de een en dan de ander te roepen en de geselhouwen van de tuchtmeesters mochten niet langer baten. Dan weer riepen zij gezamenlijk en de herrie was algemeen. Wanneer zij nu niet langer meer te beteugelen waren, zegde Jezus dat men hen buiten vóór de synagoge tot Hem zou brengen en Hij stuurde twee leerlingen in de stad er op uit om alle overige mensen van dat slag te roepen en vóór Hem te brengen. Welhaast was er nu een grote menigte dergelijke sukkelaars rondom Hem verzameld – ik telde er wel vijftig – en rondom hen verdrong zich een grote massa nieuwsgierigen.

De krankzinnigen gingen ondertussen door met roepen, doch dan zegde Jezus: *"De geest die uit u spreekt, is van beneden en hij zal naar onderen teruggedreven worden."*
En op hetzelfde ogenblik werden zij allemaal gerust en genezen; meerderen onder hen zag ik te gronde vallen.

Ook zag ik een grote opschudding in de stad ten gevolge van dit genezingswonder; ik zag Jezus en de zijnen in groot gevaar; de opstand was zo hevig en de woede zo dreigend, dat de Heer de wijk nam in een huis en door het nachtelijk duister begunstigd de stad verliet. Ook zijn drie leerlingen en Cocharia en Arastaria, de zonen van Maraha, Anna's zuster, en de H. Vrouwen verlieten de stad.

Jezus' moeder was in grote droefheid en angst, omdat zij Hem hier voor de eerste maal onder haar ogen gewelddadig vervolgd zag. Zij waren afgesproken om op een bepaalde plaats buiten de stad onder bomen weer samen te komen.
Degenen die Jezus hier had genezen, begaven zich meestendeels tot de doop van Joannes, en hoofdzakelijk waren zij het, die zich later hier bij Jezus aansloten.

218.

24 augustus. –

In de nacht van de donderdag verstrooid uit Sefforis gevlucht, verenigden zich de drie leerlingen en Arastaria en Cocharia

weerom met de Heer op de afgesproken plaats onder de bomen op de weg naar Betulië. Daarheen wilden zij zich begeven en daarheen waren ook Jezus' moeder en de H. Vrouwen op weg.

Betulië is de stad waarbij Holofernes die haar belegerde, door Judit gedood werd, ze ligt zuidelijk (van de plaats waar Jezus nu is) en ten oosten van Sefforis en op een berg[18]. Daar kan men zeer ver in het rond zien. Niet verre van daar ligt het kasteel dat Magdalena te Magdalum bewoont; zij leidde er toen een wellustig leven. In Betulië is een kasteel en in het gewest zijn vele bronnen. Ik meen dat de put van Jozef er niet ver van verwijderd ligt.

> Bij Magdalum komt mij te binnen, dat Lazarus ook bij Sikem, waar Jakob een veld had, een stuk grond bezat.

Vóór Betulië zag ik Jezus met zijn leerlingen zijn intrek nemen in een herberg. Hier kwamen Maria en de H. Vrouwen weerom bij Hem. Hier hoorde ik Maria Jezus er om bidden dat Hij hier toch weeral niet prediken zou, omdat het vooruitzicht van een nieuwe opstand haar verschrikte. *Jezus antwoordde dat Hij wist wat Hij te volbrengen had.* Maria zegde Hem dan: "Zullen

[18] **Betulië**. – De ligging is absoluut onbekend, hoewel in deze eeuw een Palestinoloog gepoogd heeft aan te tonen dat het ergens op de sjeick Sjibel, aan de zuidkant van de Esdrelonvlakte, 8 km ten westen van Djenin te zoeken zou zijn. Niet minder dan een 15-tal plaatsen heeft men als Betulië willen voorstellen.

Daarom zegt ook Jos. Keulers (-Smit) in zijn Bijbelse geschiedenis: "Over de ligging en strategische betekenis van Betulië is volstrekt geen zekerheid te krijgen."

Op onze kaarten hebben wij het aangetekend op het hoogste punt van de djebel Toeran; op 't ogenblik voelen wij de neiging het op de hoogte bij Nimrin te veronderstellen, omdat die ligging meer verband houdt met de baden van Betulië: daarom tekenden wij op grote kaart 2, na de naam Betulië aan: 'wellicht' ⇨ met pijltje dat naar de meer oostelijk gelegen heuvel wijst.

In elk geval: in die omgeving wijst de zienster Betulië aan. De Put van Jozef, die zij hier ook noemt, ligt – hetgeen uit andere gegevens duidelijk op te maken valt – een uur ten zuidzuidwesten van Nimrin (zie grote kaart 2).

wij niet liever naar de doop van Joannes gaan?", maar *Jezus antwoordde haar met ernst: "Waarom zouden wij nu naar de doop van Joannes gaan? Hebben wij dit nodig? Ik zal nog rondreizen en verzamelen en zal het zeggen, wanneer het nodig is naar de doop te gaan."*

Maria zweeg gelijk te Kana.

Ik heb de H. Vrouwen evenwel pas na Pinksteren in de vijver Bethesda gedoopt zien worden. De H. Vrouwen traden in Betulië, waar Jezus hedenavond in de synagoge de sabbatoefening leidde.

25 augustus, Sabbat. –

Ik zag Jezus hier een goede ontvangst te beurt vallen; ik zag Hem in de synagoge *een leerrede houden.* Uit de omstreken waren vele mensen komen luisteren. Ook hier zag ik op de weg vóór de stad zeer vele krankzinnigen en bezetenen, die hier en daar op de straat, waar Jezus voorbijging, van hun aanvallen bevrijd en rustig werden. Ik hoorde de mensen hier en daar zeggen: "Die man moet een wonderbare kracht bezitten, zo groot als die der oude profeten, aangezien die ongelukkigen bij zijn verschijning aanstonds rustig worden." Want die mensen voelden dat HIJ hen geholpen en genezen had, hoewel Hij niets aan hen gedaan had en zij kwamen Hem in de herberg bedanken. *Hij onderrichtte en vermaande hen tot de doop van Joannes. Ook was zijn prediking nu zeer streng, geheel in de trant van Joannes.*

26 augustus. –

Ik zag de inwoners van Betulië Jezus en de zijnen veel hoogachting betonen: zij wilden Hem niet (in de herberg) vóór de stad laten blijven en vele aanzienlijken betwistten elkander de eer Hem in hun huis te hebben. En zij, die Jezus zelf niet konden

krijgen, wilden een van zijn vijf leerlingen, die Hem vergezelden, in hun huis krijgen, doch dezen bleven bij Jezus en Jezus beloofde die mensen dat Hij afwisselend bij hen en in de herberg zou zijn. *Hun bezorgdheid en liefde voor Jezus was echter niet belangloos en gedurende zijn onderricht in de synagoge bracht Jezus hun die verkeerde bijbedoeling onder de ogen; zij wilden door de tegenwoordigheid van de nieuwe Profeet in hun stad aan deze een zeker aanzien terugbezorgen.* Waardoor zij dat aanzien verloren had, weet ik niet meer, ik geloof door handel, omgang en vermenging met heidenen; **hun liefde voor de waarheid was dus niet geheel zuiver.**

219.

27 augustus. –

Jezus is heden van Betulië vertrokken. Ik zag *Hem in een dal bij een herberg onderwijzen;* alleen de vijf leerlingen en nog een twintigtal andere mensen waren Hem gevolgd; dezen zag ik bij Hem; de H. Vrouwen waren reeds vroeger afgereisd, ik meen: naar Nazareth toe. Ik begreep dat Hij Betulië verliet, omdat het gedrang te groot werd. Ook waren er zeer vele zieken en bezetenen uit het gewest (in Betulië) tezamen gestroomd en Hij wilde nog niet zo openlijk genezingen doen[19]. Hij ging in zulk een richting dat Hij het Meer van Galilea achter zich had.

---

[19] In deze nota verwerken wij de lange verklaring die Brentano bij nr. 204 plaatste. – In dit nr. 219 verklaart Jezus nog geen genezingen openlijk te willen doen. Toch heeft K. er reeds vermeld.

In 't vervolg zal Jezus de genezenen vaak opleggen hun genezing niet bekend te maken, eer Hij van zijn doop teruggekeerd is. Immers, eerst met zijn doop vangt Jezus' openbaar leven in de strikte zin aan.

Op zijn doop volgt spoedig zijn vasten en kort daarop heeft de bruiloft van Kana plaats.

Hier bewerkte Jezus de verandering van water in wijn en dit wonder is het dat door Joannes genoemd wordt: *initium signorum*, zijn eerste wonder, het begin van zijn wondertekenen (Joa. 2, 11).

28 augustus; 29 augustus. –

Ik zag Jezus nog niet in een stad; *heden leerde Hij de ganse dag door* in een dal en onder bomen op een oude leerplaats van

---

Nu kan iemand zich afvragen: zijn met deze uitspraak de wonderen en genezingen, die Katarina in deze vier maanden vóór zijn doop aan Jezus toeschrijft, te verzoenen? Heel gemakkelijk.

Jezus doet die wonderen als daden van menslievendheid, niet om Zich er door als Messias te openbaren.

Hij maakt reizen om het theater van zijn werkzaamheid en de mensen als het ware te verkennen, om de medemenselijkheid en hulpvaardigheid te beoefenen en de mensen op zijn openlijke werkzaamheid voor te bereiden. Niets beter kon Hij hiervoor doen dan de werking van Joannes, die nu opgetreden was, te steunen. Immers, het doel van Joannes was: de mensen op Jezus' komst en zending voor te bereiden, hen voor Jezus' boodschap ontvankelijk te maken, de heuvels te slechten, de dalen te vullen en de wegen te effenen en de hindernissen te verwijderen. Daarom vestigt Jezus voortdurend de aandacht der mensen op Joannes en zendt hen naar Joannes' doop.

Jezus' leer is te verheven, te moeilijk om nu reeds door de gewone mens begrepen te kunnen worden; ***Hij vermaant tot bezinning, tot inkeer en bekering en tot Joannes' doop; hierdoor gereinigd zullen zij in staat zijn Zijn leer te bevatten.***

Ondertussen beoefent Jezus op zijn reizen, als ons voorbeeld, alle deugden, vooral de liefdadigheid en alle werken van barmhartigheid. Hij bewandelt de wegen van profeten, omdat Hij de vervulling er van is.

In dit perspectief moeten ook zijn eerste wonderen gezien worden: Hij doet ze niet om zijn zending openlijk te bevestigen, terwijl dit bij het wonder te Kana integendeel uitdrukkelijk zijn doelwit was.

Joannes besluit dan ook het verhaal van het wonder met deze woorden: "En zo openbaarde Hij zijn glorie (macht en goddelijke zending) en zijn leerlingen geloofden in Hem." (Joa. 2, 11). Dit geloof op te wekken was hier Jezus' uitdrukkelijke bedoeling. Dit zal ook K. ter plaatse op de diepzinnigste wijze doen uitkomen.

Zo kon Joannes die verandering van water in wijn Jezus' eerste wonderTEKEN noemen, een bewijs, "maar", zo zegt de exegeet Maldonatus, "de mening dat dit wonder het eerste van al Jezus' wonderwerken zou geweest zijn, is even onaanvaardbaar als de bewering dat Christus' eerste leerrede na Zijn doopsel, absoluut de eerste van al zijn onderrichtingen zou geweest zijn.".

Essenen of profeten. Er was daar een verheven leerstoel, die met graszoden gevormd en door kleine lage wallen of aardbanken omgeven was; terwijl de toehoorders luisterden, konden zij rusten; er waren een dertigtal mensen rondom Jezus.

's Avonds zag ik dat de Heer met zijn metgezellen, een uur van Nazareth aangekomen was bij de synagoge (school) in (bij) het kleine dorp dat Hij onlangs had bezocht, alvorens naar Sefforis te gaan. (zie fasc. 9, nr. 215, voetnoot 17). De dorpelingen ontvingen Hem zeer hartelijk; Hij werd nu in een groter huis met een hof onthaald; men waste Hem en de leerlingen de voeten; men nam hun de reiskleder af, klopte die uit en streek ze weer netjes effen, zodat zo weer rein waren en men diende hun een maaltijd op; daarna predikte Jezus in hun synagoge.

De H. Vrouwen waren te Nazareth.

30 augustus. –

Op donderdag, de 30e augustus, zag ik Jezus en zijn leerlingen ongeveer twee uren van het voormelde dorp bij Nazareth, in een levietenstad komen, die Kedes of Kision heette (Kron. 7, 72; Jos. 21, 28)[20]. Bij zijn aankomst in dit gewest volgden Hem weer een zevental bezetenen, welke nog duidelijker dan die van Sefforis zijn zending en geschiedenis uitriepen. Uit de stad kwamen Hem oude priesters en jongelingen in lange, witte klederen tegemoet, want reeds vóór Hem waren enigen uit zijn gezelschap in de stad hier aangekomen. Jezus genas hier geen bezetenen; de priesters sloten hen in een huis op om stoornis te voorkomen; er werd mij ook getoond dat Jezus hen later, na zijn doopsel genezen heeft.

[20] **Kedes of Kision**. – Een levietenstad. Wij vinden de twee vormen in de H. Schrift. Kedes in I Kron. 6, 72 en Kision in Jos. 21, 28.

Men vereenzelvigt het gewoonlijk met tell aboe Qoedeis, 18 km ten zuidzuidwesten van Nazareth.

Dit zal wel juist zijn, hoewel K. een te kleine afstand van Nazareth opgeeft. Overigens komt Jezus daarna te Jizreël.

De Heer werd hier vriendelijk ontvangen en vergast. Nochtans, zodra Hij wilde leren, vroegen zij welke opdracht Hij daartoe had, aangezien Hij toch de zoon van Jozef en Maria was.

Het rechtstreeks antwoord weigerend, zegde Jezus dat Degene die Hem gezonden had en Wiens Zoon Hij was, het bij Zijn doop bekend zou maken; Hij weidde hierover lang en breed uit en sprak ook over de doop van Joannes. Dit geschiedde op een heuvel in het midden van de stad, waar, zoals op de heuvel bij Tebez, een leerplaats bereid was; deze was niet geheel onder de blote hemel, maar onder een soort tent, of liever dak dat met biezen gedekt was. In de omstreken der stad lagen meerdere steden. Op dit ogenblik herinner ik me Kislot en Cesarea aan zee gezien te hebben[21]. De Heer heeft hier de nacht doorgebracht.

220.

31 augustus. –

Jezus trok heden door een herdersgewest, waar Hij later, ik meen na zijn tweede paasfeest, een melaatse heeft genezen. (Toen kwam Jezus ondermeer te Hadad-Rimmon, 4 km ten zuiden van Kedes en bewerkte op zijn weg genezingen, maar het bijzonder geval van die melaatse is niet vermeld).

's Avonds, met de sabbat, kwam Jezus met zijn gezellen te Jizreël aan, een stad die door tuinen, oude gebouwen en torens onderbroken was en uit meerdere gescheiden liggende huizengroepen bestond; er liep een heerbaan door die de koningsstraat genoemd werd. Meerdere begeleiders waren vooruitgegaan, zodat er maar drie bij Hem meer waren.

[21] **Cesarea-aan-zee**. – Cesarea-aan-zee ligt ten westen van Qoedeis; Kislot(-Tabor) ten noordoosten van hier en 1 uur ten westen van de Tabor, maar zichtbaar. Tussen Kislot en Kedes ligt de lage Esdrelon-vlakte.

In dit dorp woonden strenge onderhouders van de Wet; het waren geen Essenen; men noemde ze Nazireeën[22]. Dezen hadden belofte gedaan voor korter of langer tijd; zij leefden in velerlei onthouding; zij bezaten een ruime school en meerdere huizen. De celibatairen onder hen leefden in een huis tezamen; de jonge dochters, afgezonderd gelijk de ongetrouwde mannen, woonden in een ander huis bijeen; de gehuwden deden ook voor lange tijd belofte van onthouding en dan sliepen de mannen apart in een huis bij dat van de jongelingen, en de vrouwen in een huis bij dat van de dochters.

Die mensen waren allen eenvormig in het grauw en het wit gekleed. Hun Overste droeg een lang grauw kleed, waaraan van onder witte vruchten (kunstgranaatappeltjes) en franjes hingen; hij

---

[22] Nazireeën. – Het nazireaat bestaat in het doen en naleven van beloften; het vindt zijn oorsprong in de Wet, meer bepaald in Num. 6, waar de praktijk van bepaalde beloften geregeld wordt. Deze zijn:

1) Zich onthouden absoluut van alles wat van de wijnstok voortkomt.
2) Het haar van hoofd en baard laten groeien, heel de duur der belofte.
3) Alle verontreiniging vermijden, vooral die welke voortkomt door het contact met een dode. De belofte maakte zo iemand tot een godgewijde.

Als de duur van een tijdelijke belofte verstreken is, brengt men in de tempel offers die door de Wet bepaald en nogal zwaar zijn; daar laat men ook zijn haar scheren en men is weer vrij. Men kon zich door belofte ook tot andere werken verplichten zoals huwelijksonthouding, vasten, bedevaarten, enz; het doel daarvan was God te eren door Hem op die manier een deel of geheel zijn leven, zijn krachten te wijden door het nakomen van die tijdelijke of levenslange verplichtingen.

Ook Paulus was een Nazireeër, zegt K. Zij zag hem als zodanig, toen hij nog de christenen vervolgde. Wij weten in elk geval uit Hand. dat hij het Nazireaat beoefende (Hand. 18, 18). Wij zien hem ook in de tempel bij een viertal tot het christendom bekeerde Nazireeën. Daar deze arm waren, belastte hij zich met de offers, die zij bij het einde van hun nazireaatstijd verplicht waren te brengen, terwijl hij ook zijn eigen offers bracht (Hand. 23, 17-27). Dat uit die praktijk verenigingen konden ontstaan van mensen die zich onder beloften tot een bepaalde levenswijze wilden verplichten, ligt voor de hand. Zo deden ook de Essenen, Rekabieten, Profetenleerlingen, enz. In zo'n vereniging steunt en sticht men elkander. K. toont ons zulk een genootschap hier te Jizreël.

droeg een grauwe gordel met witte lettertekens en om de ene arm een wrong van gedraaide, dikke, grauwe en witte gevlochten stoffe, zo dik als een gedraaide servet. Er hing een korte reep van die wrong af met kwasten aan de benedenrand; hij had een kraag of een manteltje om, bijna gelijk Archos, de Esseen op de Horeb, maar ook dit was grauw en bovendien open van achter in plaats van al voren. Van voren was er een blank schild op bevestigd en van achter was het als met strikken toegesnoerd. Op de schouders hingen gesplitste lappen; zij droegen een zwarte, glanzende muts met een wrong errond. Op het voorhoofd waren er woorden ingeprent en ze had drie beugels die zich boven in een knop of appel verenigden. Deze beugels en de randen van de muts waren wit en grauw; deze mensen droegen lange, gekrulde haren en baarden.

Ik heb er over nagedacht wie onder de apostelen ik kende, die zo treffend op hen geleek; het viel me eindelijk te binnen dat het Paulus was, die, toen hij nog een christenvervolger was, zijn haar en klederen droeg gelijk deze Nazireeën. Ook daarna zag ik hem nog met de Nazireeën: hij was een van hen. Zij lieten hun haar groeien totdat hun belofte voleindigd was; dan sneden zij het af en verbrandden het in een vuur tot een offer; zij offerden ook duiven; de een kon de belofte van de ander volbrengen.

Jezus vierde hier de sabbat met hen.

Jizreël is door een gebergte van Nazareth gescheiden[23].

[23] Jizreël door gebergte van Nazareth gescheiden. – nl. door de berg van de sprong, in het Arabisch dj. Qafzeh, de twee bergtoppen waarover wij hiervoor gesproken hebben (zie tekening hierna).

Volgens nr. 221 echter zou zij de kleine Hermon bedoelen. Dan moeten wij het woord ‘gescheiden’ ruim interpreteren, zoals soms het woordje ‘tussen’; zie hierover nr. 6 in de VOORREDE.

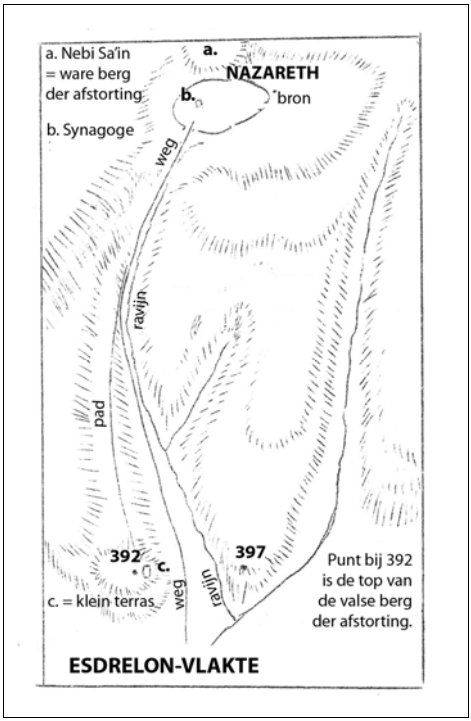

Niet ver van hier is er een bron, waarbij Saül eenmaal met zijn leger gekampeerd lag (I Sam. 29, 1)[24].

1 september. –

Jezus sprak op de sabbat over de doop van Joannes. In zijn leringen kwamen uitspraken voor als deze: de godsvrucht is schoon, maar de overdrevenheid gevaarlijk; de wegen tot de zaligheid zijn niet

[24] Een bron niet ver van hier. – Ruim 1 km ten oosten van Jizreël ontspringt de bron van Jizreël en nog 2 km verder de bron Djaloed (zie grote kaart 2).

Wij lezen in I Sam. 29, 1 : "Bij de bron te Jizreël legerde Israël (onder aanvoering van Saül); de Filistijnen nu trokken hun leger tezamen te Afeka."

allemaal dezelfde, doch zeer verschillend; de afscheiding tot een gemeente kan gemakkelijk tot een sekte aanleiding geven en ontaarden; dan ziet men met hooghartigheid op de arme, zwakke broeders neer, die hen niet bijhouden kunnen en nochtans door hen, de sterkeren, geholpen moeten worden[25].

Deze waarschuwing was hier zeer nodig, want aan de uitkanten der stad woonden mensen, die zich met de heidenen vermengd hadden. Daar nu de Nazireeën zich afgezonderd hielden, waren die mensen zonder leiding en aanmoediging aan hun lot overgelaten. Jezus bezocht ook die schamele lui in hun woningen en *nodigde hen uit tot zijn prediking, waarin Hij hun sprak over de doop.*

221.

2 september. –

Op 2 september zag ik Jezus nog gedurende een maaltijd in het huis van de Nazireeën.

---

[25] De sterkere moet de zwakkere helpen. – Heeft de grote Apostel soms van de Nazireeën hier dit woord van Jezus vernomen, daar wij het bijna letterlijk bij hem terugvinden?

Hij zegt: "Wij die sterk zijn, moeten de zwakheden dragen van hen die zwak zijn en ons niet aan zelfbehagen overgeven. Ieder van ons trachte zijn naaste te behagen ten goede om te stichten, want ook Christus heeft geen behagen gehad in zichzelf. God schenke u eensgezind te zijn onder elkander naar de wil van Christus-Jezus Daarom moet gij u elkanders lot aantrekken, zoals ook Christus zich uwer heeft aangetrokken tot verheerlijking van God."

"De egoïstische geest, zo commentarieert Jos. Keulers deze passage, die zich over eigen voortreffelijkheid verheugt en geen rekening houdt met andermans behoeften, is in strijd met het christendom. **Ieder christen heeft verplichtingen tegenover zijn naaste; hij mag niet opgaan in zelfbehagen, maar zijn naaste trachten te behagen en wel om hem te stichten, niet om zich te verheffen."**

Zij raakten het onderwerp van de besnijdenis aan in verband met de doop[26].

Daar heb ik *Jezus de eerste maal over dit teken van Gods Verbond met Abraham horen spreken,* maar ik kan zijn woorden niet nauwkeurig herhalen. Wat Hij zei, kwam hierop neer, dat *dit teken een reden van bestaan had, die zou ophouden, zodra Gods volk niet meer vleselijk uit de stam van Abraham, maar geestelijk uit de doop van de H. Geest geboren zou worden.*

Van de Nazireeën zijn er zeer velen christen geworden, doch zij hielden zo streng aan het jodendom vast dat velen het aan het christendom wilden verbinden, ermee vermengen en tot ketterij vervielen; (Judaïzanten werden en het jodendom nodig achtten ter zaligheid; dit sluit de ontkenning van het principe in, dat alleen Jezus Christus ons redt).

Jezus in een tollenaarsplaats.

3 september = 1 Eloel (= 6e maand); Nieuwe Maan. –

Op 3 september ging Jezus uit Jizreël weg, en, na zich een tijdlang naar het oosten gewend te hebben, richtte Hij zich om de berg, die tussen Jizreël en Nazareth ligt, naar het noorden, naar de kant van Nazareth toe. Twee uren van Jizreël vertoefde Hij in een rij

---

[26] Besnijdenis. – Bestond bij sommige volkeren, b.v. de Egyptenaren reeds vóór Abraham. God maakte ze tot een verbondsteken tussen Hem en zijn volk en verhief het tot een soort sacrament; het lijfde het kind acht dagen na zijn geboorte in bij het uitverkoren volk van God; het bracht de verplichting mee de voorschriften van het verbond na te komen, maar dan ook het recht op Gods bijzondere zegeningen en bescherming.

De lichamelijke besnijding wees de besnedene op de plicht ook zijn hart te besnijden, zijn boze hartstochten en begeerlijkheden te beteugelen: "Besnijdt uwe harten." (Deut. 10, 16; cfr. 36, 6; Jer. 4, 4).

Ze vervulde voor de Joden enigszins de rol van doopsel, en moest dus ophouden, nadat dit sacrament ingesteld was.

huizen, die aan beide zijden van een heerbaan gelegen waren; hier woonden louter tollenaars, afgezien van enige arme Joden, die een weinig ter zijde van de weg in tenten woonden. De weg met aan beide zijden de woningen van de tollenaars was met een traliehek afgetuind en bij zijn ingang en einde afgesloten; hier woonden rijke tollenaars die vele tollen in het land in huur hadden en deze aan ondertollenaren verder verpachtten; zulk een ondertollenaar was Matteüs in een andere plaats. Hier had eertijds Maria (Mara), een dochter van een zuster van Elisabet gewoond; ik meen dat zij, eenmaal weduwe geworden, naar Nazareth en daarna naar Kafarnaüm was gaan wonen; het was dezelfde die ik bij Maria's dood tegenwoordig gezien heb.

De karavaanweg van Syrië, Arabië en Sidon naar Egypte liep door deze plaats (versta zo: één der karavaanwegen uit Syrië en Arabië liep door deze plaats en kwam uit op de karavaanweg die van Sidon langs de kust naar Egypte leidde).
Hier kwamen op kamelen en (grote) ezels enorme balen witte zijde toe in bundels als vlas;
ook fijne, witte, veelkleurige stoffen;
ook grove, dikke, gevlochten lange banen tapijtstoffe,
bovendien ook kruidenierswaren. Nadat de kamelen binnen de aftuining gekomen waren, werd deze gesloten. De kooplieden moesten ontladen en uitpakken en alles werd onderzocht; de tol werd deels in koopwaren, deels in geld betaald; dit waren meest drie- of vierhoekige gele, witte of roodachtige muntstukken met een beeldenaar, die aan de ene zijde ingedrukt en aan de andere kant verheven was; er bestonden ook nog andere munten. Op sommige zag ik kleine torens, een jonkvrouw en ook een kindje in een scheepje. Kleine gewassen goudstaafjes, zoals er door de koningen aan Jezus in de kribbe geofferd waren, zag ik sedertdien niet meer, tenzij bij enige vreemdelingen die tot Joannes de Doper kwamen.

De tollenaars vormden een soort genootschap als van samenzweerders; wanneer een van hen meer dan de andere van de mensen afgeperst had, deelden zij dit toch onder elkaar; zij waren

welgesteld en leefden in weelde; hun huizen waren met voorhoven, tuinen en muren omringd (fasc. 1, nr. 14).
Zij kwamen mij voor als rijke boeren bij ons in hun woningen; zij leefden onder elkaar op hun eigen en niemand had betrekking met hen; zij hadden daar een school en een leraar; zij onthaalden Jezus en zijn gezelschap vriendelijk.

Ik zag verscheidene vrouwen hier aankomen, waaronder ook, zo ik meen, de vrouw van Petrus. Nadat ene van hen met Jezus gesproken had, reisden zij weer af. Misschien kwamen zij van, of gingen zij naar Nazareth en brachten zij Jezus een boodschap voor (vanwege?) Jezus' Moeder. *Jezus was beurtelings bij de een of ander tollenaar en voerde het woord in hun school. Hij verweet hun in 't bijzonder dat zij niet zelden meer dan de rechtmatige tol van de reizigers afpersten* (cfr. Lk. 3, 13); zij schaamden zich tot achter hun oren en konden niet begrijpen hoe Hij dat wist; zij waren ootmoediger en namen zijn leer geredelijker aan dan de overige Joden. *Hij wekte hen op tot de doop.*

4 september. –

Geen mededelingen over Jezus' leven.

Jezus te Kislot-Tabor.

222.

5 september. –

Op woensdag 5 september verliet Jezus de tollenaarsplaats, na een *redevoering die de gehele nacht geduurd had;* velen van hen wilden Hem geschenken geven, maar *Hij wees ze af;* velen gingen ook met Hem mee; zij wilden Hem volgen naar de doop.

Hij trok heden door het gewest van Dotaïn (dorp Toeran) en voorbij het krankzinnigengesticht, waar Hij, op zijn eerste reis van Nazareth uit, de razenden en bezetenen tot rust gebracht had (nr. 207). Terwijl Hij voorbijging riepen ze luidop zijn naam en wilden met geweld naar buiten. *Jezus verzocht de opzichters hen buiten te laten en stelde zich borg voor de gevolgen*[27]. Zij werden in vrijheid gesteld en allen waren bedaard, bevrijd en volgden Hem.

Hij kwam 's avonds te Kislot[28], een stad bij (een uur ten westen van) de berg Tabor gelegen. Daar woonden overwegend Farizeeën; zij hadden van Hem gehoord en namen er aanstoot aan dat Hij bij de tollenaars geweest was en zich zelfs hier van hen liet vergezellen; zij hielden hen immers voor wetsovertreders; zij namen het Hem ook kwalijk dat Hij zich liet vergezellen van beruchte bezetenen en meer ander (verdacht) volk.

Hij trad in de school en sprak over de doop van Joannes. In zijn toespraak richtte Hij zich ook tot zijn gezellen: zij moesten, alvorens Hem verder te volgen, zich toch ernstig bezinnen en zichzelven grondig nagaan of zij ook vast besloten waren hun voornemen (tegen elke prijs) uit te voeren; zij mochten zich niet inbeelden dat zijn pad gemakkelijk te begaan was en hierbij vertelde Hij hun

---

[27] Een treffend analoog geval vinden wij in het leven van de H. Don Bosco. Eens verzocht hij voor de gevangenen van de tuchtschool van Turijn de gunst een wandeling te mogen maken in de vrije buiten als beloning voor de vurigheid waarmee zij tot de H. Sacramenten genaderd waren.
De heilige begeleidde op die wandeling de 300 gevangenen en bracht ze allen naar hun cel terug. Niet één had gepoogd te ontvluchten, ofschoon zij onbewaakt waren.

[28] **Kislot-Tabor = Iksal**. – Kislot-Tabor is het huidige dorp Iksal.
Met het nr. 4 van de voorrede voor ogen, zal iedere lezer in de tegenwoordige naam de oude naam Kislot terugvinden.
Men schrijft ook wel Ksal, zodat de begin-i er welluidendheidshalve voorgeplaatst schijnt te zijn.

meerdere parabelen van bouwen.
Als iemand zich ergens een huis wilde bouwen, moest hij eerst onderzoeken of de bezitter van de grond hem daar dulden zou. Aldus moest hij zich eerst (van alle zonde) zuiveren en boete doen (en zich laten dopen).
En als iemand een toren wilde bouwen, moest hij eerst de onkosten berekenen (cfr. Lk. 14, 25-35).
Hij hield ook vele waarheden voor, die geenszins in de smaak van de Farizeeën vielen; zij luisterden zelfs niet (om de waarheid te vernemen), doch beloerden Hem slechts (om Hem op valse leer te betrappen), en ik zag hen onder elkaar overeenkomen om Hem een gastmaal aan te bieden; dit zou hun een geschikter gelegenheid bieden om Hem in zijn woorden te vangen.

Zij richtten nu in de zaal van een openbaar feesthuis een gastmaal aan; er stonden drie tafels naast elkaar; rechts en links brandden lampen; boven de middelste, waaraan Jezus, enige der leerlingen en de Farizeeën plaats namen, was het gebruikelijke luik in het dak geopend[29]; aan beide zijtafelen zaten de gezellen van Jezus.

Maar het zal in de stad een oud recht en gebruik zijn geweest, dat, wanneer voor een vreemde een maaltijd aangericht werd, de armen er op uitgenodigd werden; dezen waren talrijk in de stad, maar waren er geheel vergeten en verwaarloosd.

Zodra Jezus nu aan tafel plaats had genomen, *vroeg Hij de Farizeeën waar de armen waren? of het misschien niet hun recht was aan het gastmaal hier deel te*

[29] Luik in het dak. – De voornaamste kamer of zaal van een groot huis was van zulk een opening in het platte dak voorzien.
Deze was met een doek of gaas overspannen en kon van buiten dicht gelegd en weer geopend worden. Ook de synagogen en de tempel hadden er een. Ook, volgens K., het Cenakel.

Die gebruikelijke rechthoekige opening kan ook uit de evangeliën aangetoond worden. Door zulk een opening werd eens een waterzuchtige voor de voeten van de lerende Jezus neergelaten (Mk. 2, 4; Lk. 5, 19).

nemen?[30] De Farizeeën waren verlegen en antwoordden dat die gewoonte sedert lang in onbruik geraakt was. *Dan zond Jezus zijn leerlingen Arastaria, Cocharia, die zonen van Maraha waren, en Kolaja, een zoon van de weduwe Seba (Sobe), in de stad om de armen te roepen en ze hier bijeen te brengen.*

Dit verbitterde erg de Farizeeën en verwekte opschudding in de reeds rustende stad. Vele armen waren al gaan slapen; ik zag de leerlingen de mensen uit hun bed roepen en ik was getuige van amusante tonelen in hutten en hoeken, van mensen die hun klederen aanschoten. Spoedig kwamen de geroepenen aan. Jezus en de leerlingen ontvingen en bedienden hen en *Jezus richtte een zeer troostelijke toespraak tot hen.* De Farizeeën waren verbitterd, maar vermochten niets tegen Jezus, daar Hij in zijn recht was en al het volk zich daarover verheugde; de stad stond in rep en roer.

Nadat die mensen goed gegeten hadden, mochten zij allen nog iets naar huis meenemen voor de hunnen. Jezus had hun spijzen gezegend, *samen met hen gebeden en hen aangemaand om de doop van Joannes te gaan*

[30] Of het niet hun recht was. – Dit recht bleef, schijnt het, tot in de moderne tijd bestaan. Ten minste zouden wij geneigd zijn dit af te leiden uit het volgende verhaal van de pelgrim Mislin (1848).

Hij was met meer anderen te gast bij de aartsbisschop van Baalbeck. Toen de maaltijd reeds ver gevorderd was, bemerkte hij opeens vóór zich zijn moeker, d.i. kameeldrijver, eventueel muildrijver, die de plaats van de vicaris van het bisdom ingenomen had en die dapper aan het verorberen was. Ook alle overige genodigden, behalve de pelgrims, waren vervangen door vluchtelingen van Damascus; deze waren wegens cholera naar hier uitgeweken. Na dezen kwamen de armen aan de beurt, die aan de deur gewacht hadden.

Dit aflossen geschiedde zo natuurlijk, zegt Mislin, zonder enig teken of bevel of verwarring, dat ik er uit moest besluiten dat de deelneming der armen aan de maaltijd van voorname personen in dergelijke omstandigheden een gewoonte was. (zie nog nr. 652; cfr; nr. 1268).

ontvangen. Nu wilde Hij niet langer in de stad meer blijven. Hij verliet haar met de zijnen op 6 september, in de nacht. Uit zijn gezelschap echter trokken zich meerderen terug, de enen door zijn waarschuwing ontmoedigd, de anderen om zich gereed te maken om naar de doop van Joannes te trekken.

6 september. –

Niets.

Jezus in het herdersdorp Kimki.

223.

7 september. –

Jezus ging in de nacht van de 6e op de 7e september door twee dalen. Ik zag Hem menigmaal *onderweg zijn gezellen toespreken,* ook somtijds achterblijven en knielend tot God bidden[31], en dan zijn stap verhaasten om hen in te halen.

In de namiddag van de 7e zag ik Jezus bij een verspreid herdersdorp (Kimki genaamd) aankomen. (De naam Kimki heeft K. zich eerst later herinnerd). Er was daar een school, doch geen

[31] Bidden op straat. – Ook weer iets eigen aan oosterlingen.

In een beschrijving van de dagelijkse bedevaarten naar het graf van de Libanese wonderdoener en kluizenaar Charbel Makhloef, lezen wij: "Onder de pelgrims vindt men alle mogelijke mensen: gebrekkigen, blinden, stommen, zieken, rijken, armen ; de stommen ziet men gebaren maken; sommigen wijzen in de richting van het doel hunner reis. Anderen KNIELEN op de grond en bidden een korte wijle, waarna zij hun weg voortzetten." (Uit een dagblad-artikel).

Zelfs Paulus beoefende deze gewoonte. Toen hij, na een verblijf van 7 dagen te Tyrus afscheid nam van de christenen dezer stad, begeleidden mannen en vrouwen met hun kinderen hem tot buiten de stad naar het schip. Op het strand knielden allen neer om te bidden, waarna zij afscheid van elkander namen (Hand, 21, 5-6).

enkele priester; deze moesten van een andere, nog al ver afgelegen stad komen; de school was gesloten. *Jezus verzamelde en onderwees de herders in de zaal van een herberg;* de sabbat naderde.

Tegen de avond kwamen er priesters die Farizeeën waren. Onder hen waren er uit Nazareth. *In zijn leerrede handelde Jezus over de doop en de nabijheid van de Messias.* De Farizeeën waren zeer tegen Hem ingenomen, wierpen Hem zijn lage afkomst voor en kleineerden Hem. Jezus overnachtte hier.

8 september = 7 Eloel; joodse vasten; Sabbat. –

Jezus illustreerde ook hier zijn onderricht met meerdere parabelen; Hij liet een mosterdzaadje brengen; dan sprak Hij daarover diepzinnig en zei ondermeer "Indien gij een geloof hadt, ook maar zo groot als dit mosterdzaadje, dan zoudt gij die perenboom daar in de zee kunnen verplaatsen." (cfr. Mt. 1, 21).
Er stond daar een grote perenboom, vol vruchten. De Farizeeën bespotten Hem en vonden zijn leer kinderachtig, doch *Jezus verklaarde die nader,* maar helaas! ik ben zijn uitleg vergeten.

Ook vertelde Jezus nog de parabel van de onrechtvaardige huishouder (Lk. 16, 1-9).

Op geheel zijn tocht in deze dagen werd Jezus bewonderd door de lieden; zij verklaarden dat de nieuw-verschenen leraar in woord en daad, door zijn prediking en handelwijze een treffende gelijkenis vertoonde met de laatste profeten, over wie zij hun

voorouders hadden horen spreken, maar dat deze nog veel menslievender was[32].

9 september. –

Jezus was nog in het herdersdorp, waar Hij gisteren de sabbat gevierd had; men kon van daar het gebergte van Nazareth zien (d.i. de heuvelen die het omringen, vooral de zuidelijke bergtoppen van de zogenaamde afstorting, dj. Qafzeh).
Het kan er niet meer dan 2 uren van verwijderd liggen (iets méér, VOORREDE, nr. 10); het dorp ligt geheel verspreid; alleen om de synagoge staan enige huizen in groep; het heeft een naam bijna als een Hebreeuwse mansnaam[33], maar ik ben hem vergeten.
Jezus had hier bij arme mensen zijn intrek genomen; de huisvrouw lag met waterzucht te bed; Jezus genas haar uit medelijden; Hij legde zijn hand op haar hoofd en wangen en zij stond genezen op en diende aan tafel. *Hij verbood haar daarvan te spreken, zolang Hij niet van zijn doop teruggekeerd was,* maar zij vroeg waarom zij niet integendeel het overal bekend mocht maken? Hij antwoordde: *"Indien gij het ergens verkondigen wilt, zult gij de spraak verliezen."*
Hierop werd zij stom, tot Hij van de doop zou teruggekeerd zijn, en dit kan nu nog wel 14 dagen duren, want ik meen Hem te Betulië of te Jizreël van drie weken te hebben horen spreken.

---

[32] 7 Eloel is een vastendag, wegens de dood der spionnen in Num. 14, 36-38. Tegen haar gewoonte in, vermeldt K. hem niet; zij zag hem niet, omdat er feitelijk geen was, wegens zijn samenvallen met de sabbat, die telkens een ware feestdag was.

[33] Hebreeuwse mansnaam. – Brentano denkt aan de naam Kimea, maar meerdere rabbijnen hebben de naam Kimchi gedragen.

De voornaamste is David Kimchi geweest, vermaard om zijn Hebreeuwse spraakkunst en woordenboek, die herhaaldelijk uitgegeven werden; ook om zijn commentaren op de gehele Bijbel, die zelfs in het Latijn overgezet werden.

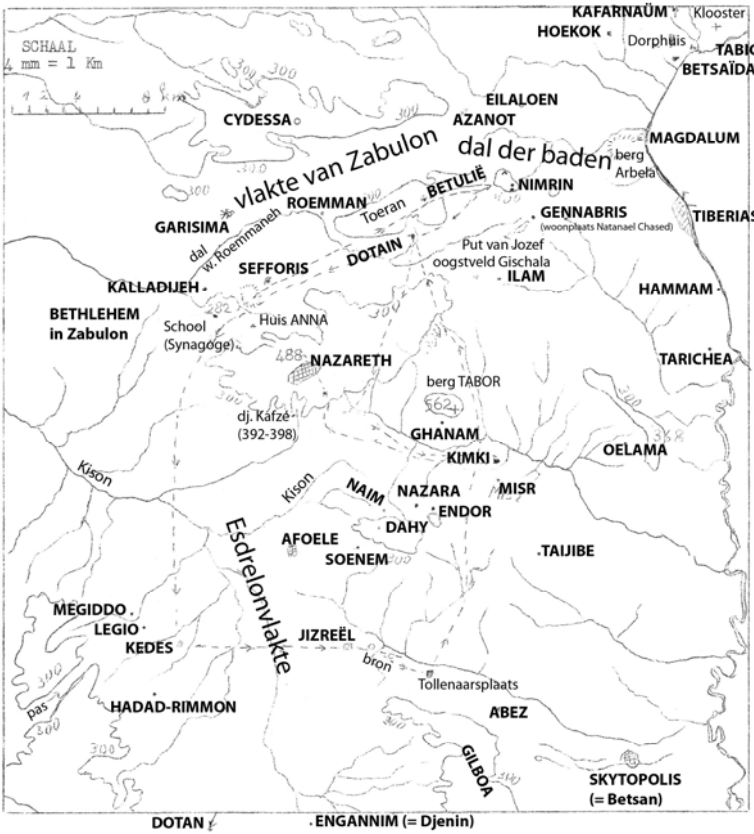

Meer Gennezaret

De puntlijn verbeeldt de weg van Jezus vanaf de school (of synagoge), waar Hij zich bevond op 18 augustus; ze ligt zowat 8 km ten noordwesten van Nazareth. Tussen beide ligt het huis van de H. Anna.

Van de school gaat Jezus over de berg of heuvel naar Sefforis; van hier naar Betulië.

De 29e augustus is Hij terug in de school. Terugkerend zal Hij wel niet een rechte lijn gevolgd zijn, maar nog zijn de mededelingen steeds karig; straks worden ze uitvoeriger.

Nu gaat Hij zuidwaarts naar Kedes; de op deze reis genoemde namen vindt men ook duidelijk op de grote kaart 2.

***

Op het kaartje is slechts één hoogtelijn op het niveau van 300 m aangetekend; ze vormt een gesloten lijn; daarbinnen gaat de bodem verder omhoog, soms zeer steil; buiten daalt hij. Zo bereikt het gebergte Toeran in zijn hoogste punt 548 m; Sa'in bij Nazareth 488 m; Tabor 562 m; Dahy 515 m; Gilboa 518 m; berg bij Oelama 368 m.
Hieruit kan men afleiden hoe loodrecht de twee toppen van de zogenaamde berg der afstorting ten zuiden van Nazareth zich als twee zuilen in de lucht verheffen.

224.

Op de 9e september *sprak Jezus hier in de synagoge.* De Farizeeën waren Hem zeer vijandig; *Hij handelde over de nabijheid van de Messias. Hij betoogde! "Gij verwacht Hem in wereldse heerlijkheid, maar Hij is reeds gekomen; Hij zal arm verschijnen, maar de waarheid brengen; Hij zal meer kritiek dan lof verwerven, want Hij wil de gerechtigheid. Laat u echter niet van Hem scheiden, opdat gij niet verloren gaat, zoals de tijdgenoten van Noach; men spotte met deze aartsvader, terwijl hij moeizaam de Ark bouwde, die hen uit de zondvloed moest redden. Allen die hem niet bespot hebben, zijn in de Ark gegaan en behouden gebleven."*

Zich hierna tot zijn leerlingen alleen wendend, *vervolgde Hij: "Scheidt u niet van Mij af, gelijk Lot die zich van Abraham scheidde en die op zoek naar betere weiden, te Sodoma en Gomorra belandde, die tot het vuur veroordeeld waren. En kijkt niet om naar de pracht en de rijkdom van de wereld, die door het vuur van de hemel verteerd wordt, opdat ook gij niet in zoutzuilen verandert, gelijk de vrouw van Lot; blijft bij Mij in alle angst en Ik zal u helpen."* Door deze en dergelijke woorden wekte Jezus hen op tot moed en vertrouwen en volharding.

Dit maakte de Farizeeën nog kwader en zij zeiden: "Wat belooft Hij hun, terwijl Hijzelf toch niets bezit. Zijt Gij niet de Zoon van Jozef en Maria van Nazareth?"
Jezus gaf hun hierop slechts een algemeen antwoord: "Degene wiens Zoon Ik ben, zal het verkondigen!"
(Straks in mijn doopsel!)

Toen zegden zij Hem: "Hoe spreekt Gij van de Messias, hier en overal waar Gij gepredikt hebt en wij U nagegaan hebben? Gij

schijnt te geloven dat wij menen dat Gij U voor de Messias uitgeeft!"

Hierop wedervoer Jezus: "Mijn antwoord op uw veronderstelling luidt bevestigend, ja, gij meent het!" Er ontstond nu een groot gewoel in de synagoge: de Farizeeën doofden de lampen uit en de leerlingen verlieten laat in de avond het dorp en gingen in de nacht verder op de grote weg (naar Nazareth toe). Onder een boom bij de weg zag ik hen slapen.

In een herdersgehucht voor Nazareth.

225.

10 september. –

Gisterenavond verliet Jezus het herdersdorp en sliep met zijn gezelschap onder een boom bij de weg.

Heden, maandag, 10e september, zag ik dat vele mensen, die zich daar aan de weg gelegerd en op Hem gewacht hadden en Hem nu zagen komen, zich bij Hem voegden; zij waren in het vorige dorp niet bij Hem geweest, maar gedeeltelijk vooruit getrokken. Ik zag Hem met hen van de weg afwijken en om 3 uur in de namiddag zag ik Hem weerom tot een herdersveld naderen; er stonden daar slechts enige lichte hutten, waarin in de weitijd herders verbleven. (Wij veronderstellen deze plaats een half uur ten zuidoosten van Nazareth.) Hier waren geen vrouwen; de herders gingen Hem allen tegemoet; zij zullen van vroegere voorbijgangers zijn aankomst vernomen hebben. Terwijl een deel Hem (verder) tegemoet trok, slachtten de overigen vogels en legden een vuurtje aan om een maaltijd te bereiden. Dit geschiedde onder het afdak van een landelijke herberg; in die plaats was de vuurhaard door een muur afgesloten; binnen was rondom een graszoden bank; de leuning ervan was gevlochten en van levend groen; zij leidden de Heer en zijn gezelschap daarbinnen.

Er waren wel een twintigtal mensen en er konden eindelijk niet minder herders zijn, nadat zij allen tezamen gekomen waren; zij wasten hun allen de voeten, doch die van Jezus in een afzonderlijk bekken; *Hij had om wat meer water gevraagd,* en na gebruik verbood Hij hun het uit te gieten.

Terwijl men zich voor het eetmaal gereed maakte, *vroeg Jezus de herders, die een zekere onrust verrieden, wat hen beangstigde en of niet enkelen van hen hier ontbraken?* Dan bekenden die herders Hem dat zij niet volkomen gerust waren, omdat zij twee mannen onder zich verborgen hielden, die te bed lagen met de melaatsheid; zij hadden gevreesd dat het de onreine melaatsheid mocht zijn, die Jezus wellicht verhinderd zou hebben tot hen te komen; om deze reden was het, dat zij hen verborgen hadden. *Jezus echter beval hen die mannen tot zich te brengen en Hij zond zijn leerlingen om hen te halen.* Die melaatsen kwamen aangestrompeld, van het hoofd tot de voeten in doeken gewikkeld, zodat zij nauwelijks konden gaan en ieder van hen door twee anderen geleid moest worden.

Jezus richtte een vermaning tot hen, waarin Hij ondermeer zei dat hun melaatsheid niet uit hun binnenste voortgekomen, maar door uitwendige oorzaken of besmetting ontstaan was. Ik begreep dat Jezus beeldtaal gebruikte en wilde zeggen ***dat zij niet uit boosheid, maar uit zwakheid en door bekoring in zonde gevallen waren.*** *Hij beval dat men hen in het water zou wassen, waarin men zijn voeten had gewassen.* Terwijl dit geschiedde, zag ik dat de korsten van hun lichaam afvielen en dat er alleen wondvlekken overbleven. Het water werd daarna in een groef uitgegoten en met aarde bedekt. De ene was uit het gewest van Samaria, de andere van … *Jezus verbood allen zeer streng aan iemand iets van hun genezing te zeggen, tot Hij van de doop teruggekeerd zou zijn.*

Hij hield nog een leerrede over Joannes en de doop en de nabijheid van de Messias. Toen vroegen zij naïef wie zij dan volgen moesten, Hem, Jezus, of Joannes, wie dan de grootste was? *Hij zette het hun uiteen en zei: "De grootste is hij die dienend zich het diepst verootmoedigt; die zich in liefde onder allen stelt, hij is de grootste."*
Hij wekte hen ook op om nu naar de doop van Joannes te gaan.

226.

Ook legde Jezus er nog de nadruk op welk een moeilijke onderneming het was Hem te volgen.
Nu zond Hij allen uit zijn gevolg naar elders, behalve de vijf leerlingen.

De overigen moesten naar een stad in de woestijn, niet ver van Jericho, gaan, ik meen in het gewest Ofra[34]. In dit gewest had Joakim weiden gehad (zie fasc. 1, nr. 18, voetnoot 41; voor 'in dit gewest', zie VOORREDE, nr. 6; de afstand is 12 km).

- Een deel van die gezellen verliet Hem geheel,
- een ander deel ging recht naar Joannes, en
- een derde deel begaf zich eerst naar huis om zich gereed te maken voor de doop.

Jezus van zijn kant ging met de vijf leerlingen laat naar Nazareth, dat, ten hoogste een uurtje van hier verwijderd was; zij traden niet in de stad, doch benaderden haar van de kant van de poort, waardoor de weg oostwaarts naar het Meer van Galilea loopt (zie schets).

[34] **Ofra of Efraïm of Efrem = Taiybé**. – Is het huidige Taiybé, ruim 4 uren ten noordoosten van Jeruzalem. Ten zuiden van Taiybé ligt de woestijn van Ofra tot Mikmas en nog zuidelijker die van Giba. Deze twee lokale woestijnen verlengd naar het oosten tot de berg van Jezus vasten (Qarantal of Qarantania) worden door K. de woestijn van Jericho genoemd.

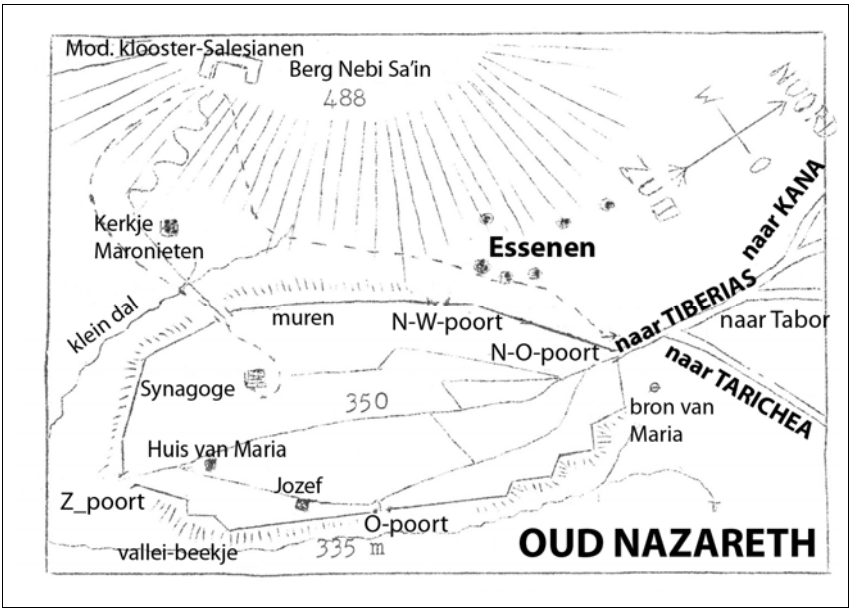

Nazareth had 5 poorten. Een klein kwartier van de stad zelf was hier de berg (de nebi Sa'in), met aan de overzijde de steile rand, waarvan destijds mensen werden neergestort en waarvan men later ook Jezus eens wilde neerstorten. Aan de voet van die berg lagen enige hutten (van Essenen). *Jezus beval de vijf leerlingen ieder voor zich in die hutten om nachtverblijf te gaan vragen.* Hijzelf ging ook in ene daarvan om te slapen; zij kregen er water om hun voeten te wassen, een stuk brood en een slaapvertrekje. Hier verliet ik hen, de 10e september's avonds[35].

[35] **Nazareth**. – We zegden reeds dat de ware berg der afstorting de Nebi Sa'in geweest is en dat aan de twee hoge spitsen, 40 minuten ten zuiden van Nazareth, alleen een valse traditie verbonden is (zie schets hiervoor).

Het Nazareth uit Jezus' tijd lag op een kleine heuvel, aan de voet van de Sa'in en zelfs voor een deel er van gescheiden door een klein dal. Dit is nu nagenoeg geheel gevuld en met huizen bedekt. Aan de voet van de berg aan de noordkant van het stadje ziet men op onze schets zwarte bolletjes;

Een buitengoed van Anna lag aan de oostkant van Nazareth (12 km ten oosten van Nazareth en 4 ten noorden van Endor en Kimki; zie fasc. 4, nr. 105). De herders hadden ook brood onder de asse gebakken; zij hadden een gegraven, maar niet bemuurde waterput.

Jezus bij de Essenen.

227.

11 september. –

Zoals ik reeds zei, zag ik Jezus 's avonds van 10e september vóór Nazareth aankomen; het dal, waarlangs Hij in de nacht vanaf Kislot-Tabor gekomen was, heette Aedhron, en het herdersveld met de synagoge aan een berghoogte, waar de Farizeeën uit Nazareth Hem zo versmaad hadden, heette Kimki. (Een naam Aedhra = Aedhron, vindt men hedendaags nog, hoewel elders, op de kaart, nl. de wadi Aedhra, 16 km ten noordoosten van Sikem.)

---

dit zijn spelonken en graven, waarin Essenen een onderkomen gezocht hadden. Buiten was er een hut tegen aangebouwd.

Hier brengt Jezus met de vijf leerlingen de nacht door.

Op de schets duidt een puntlijn de weg aan, waarlangs Jezus' door zijn vijanden de berg op gesleurd werd. De juiste plek waar de executie zou plaats gehad hebben, is natuurlijk niet aan te duiden, maar, zo zegt Prat, in die omgeving zijn meerdere steile rotswanden, die voor zulk een doodstraf buitengewoon geschikt zijn; zo ziet men er een bij de tegenwoordige kerk van de Maronieten, 200 m onder het klooster der Salezianen; de berg waarop dit staat is zo steil dat een pad, zeer zigzag, nodig is om er op te komen. Aan de oostkant van de stad vloeit door de vallei het beekje dat zijn water van de bron van Maria krijgt; het volgt verder de ravijn die in de Esdrelonvlakte onder de twee spitsen van de zogenaamde berg der afstorting uitmondt.

Eer de Joden hun woede aan Jezus konden koelen, maakte Hij rechtsomkeer en kwam ongezien bij de Essenen. Dit zullen wij later zien, waar K. de gebeurtenis verhaalt (nrs. 591-593).

De mensen bij wie Jezus en de vijf leerlingen hun intrek vóór Nazareth genomen hadden, waren Essenen en vrienden van de H. Familie; zij woonden hier in gewelven van oud, verbrokkeld muurwerk; het waren mannen en enige vrouwen, die hier ongehuwd en gescheiden van elkander leefden; zij hadden kleine tuinen, droegen lange witte klederen en de vrouwen mantels; zij hadden eertijds in het dal Zabulon gewoond, bij het kasteel van Herodes (misschien hetzelfde als in nr. 203, voetnoot 4), maar zij waren uit vriendschap met de H. Familie naar hier komen wonen. Die, waarbij Jezus een onderkomen zocht, heette Eliud. Het was een eerbiedwaardige, langgebaarde grijsaard; hij was een weduwnaar en werd in zijn oude dag door zijn dochter verzorgd; hij was een zoon van een broeder van Zakarias (van Hebron). Deze kluizenaars leefden hier rustig, bezochten de synagoge te Nazareth en waren de H. Familie zeer genegen. Ook had men hun, bij Maria's verhuizing naar Kafarnaüm, de bewaking van het huis toevertrouwd.

's Morgens begaven Jezus' vijf leerlingen zich in Nazareth om hun verwanten en bekenden en de school te bezoeken, maar Jezus bleef bij Eliud. *Hij bad met hem en onderhield zich zeer vertrouwelijk met hem.* Deze eenvoudige, deugdzame man was in vele geheimen ingewijd.

In het huis van Maria waren, benevens zijzelf, vier vrouwen:

- haar nichte Maria van Kleofas;
- Joanna Chusa, nicht van de tempelprofetesse Hanna, een verwante van Simeon,
- Maria, de moeder van Joannes Markus en
- de weduwe Lea.

Veronika was er niet meer; ook niet meer de vrouw van Petrus, die ik onlangs in de tollenaarsplaats had gezien (nr. 221).

's Morgens zag ik de H. Maagd en Maria van Kleofas tot Jezus komen; Hij bood zijn Moeder de hand; zijn handelwijze jegens haar was vol liefde, maar zeer ernstig en kalm.

Maria was vol bezorgdheid en smeekte Hem om toch niet in Nazareth te gaan, omdat men daar zo kwaad op Hem was. De Nazaretaanse Farizeeën, die in de synagoge te Kimki getuige van zijn leerrede geweest waren, hadden onlangs de verbittering hier weer doen oplaaien. *Jezus zegde haar dat Hij de schare, die met Hem naar de doop van Joannes wilde gaan, hier zou opwachten en dan door Nazareth gaan.* Hij sprak nog veel met haar op deze dag en ook is zij heden nog twee of drie keren tot Hem teruggekeerd. *Ook zegde Hij haar dat Hij driemaal voor het paasfeest naar Jeruzalem zou gaan en dat zij de laatste maal daar erg bedroefd zou zijn; Hij maakte haar nog meer geheimen bekend,* maar deze ben ik nu vergeten.

228.

Maria van Kleofas, een mooie, imponerende vrouw, sprak 's morgens met Jezus over haar vijf zonen (zie familieboom).
Zij bad Hem ootmoedig hen in zijn dienst te nemen.

- Één was een schrijver, een soort scheidsman en heette Simon.
- Twee waren vissers: Jakobus de Mindere en
- Judas Taddeüs; alle drie waren zij zonen van haar eerste man Alfeüs, die reeds getrouwd was geweest en haar
- uit zijn eerste huwelijk de stiefzoon Matteüs (evangelist) had toegebracht (Mk. 2, 14). Om deze weende zij hevig, omdat hij een tollenaar was.
- Dan had zij van haar tweede man Sabas nog een zoon, die Joses-Barsabas heette en ook het vissersbedrijf uitoefende.
- Ten slotte had zij nog een zoontje (Simeon) uit haar derde huwelijk met de visser Jonas.

Jezus gaf haar het troostelijk vooruitzicht, dat zij tot Hem zouden komen; ook omtrent Matteüs, met wie Jezus reeds op zijn weg naar Sidon in aanraking was gekomen (nr.

208), *gaf Jezus haar hoop, zeggende dat hij nog wel een uitblinker onder de besten zou worden.*

In de namiddag zag ik nu de H. Maagd met enige verwante vriendinnen van Nazareth naar haar woning te Kafarnaüm terugreizen; er waren knechten met ezels van daar gekomen om haar af te halen; zij namen nog menige huisraad mee, die de laatste keer nog te Nazareth achtergebleven was: allerlei deksels, pakken en ook vaatwerk. Dit alles, ingepakt in kisten van brede bastrepen en in gevlochten korven van boomschors, werd aan de flanken der ezels gehangen (cfr. fasc. 2, nr. 59, voetnoot 122). Het huis van Maria te Nazareth had in haar afwezigheid tot nog toe er zo sierlijk uitgezien als een kapel; de haard geleek treffend op een altaar; er was een kast boven geplaatst en hierop stond een pot met levend groen. In 't vervolg zal haar huis door Essenen worden bewoond.

Gesprekken met de Esseen Eliud.

De gehele dag zag ik Jezus in een zeer vertrouwelijk gesprek met Eliud; veel daarvan heb ik gehoord, wat ik helaas! niet meer zal kunnen weergeven.

Eliud ondervroeg Hem over zijn zending en *Jezus legde de grijsaard alles uit; Hij verklaarde Hem ondubbelzinnig dat Hij de Messias was en Hij weidde uit over de gehele linie van zijn menselijke afstamming en over het geheim van de verbondsark* (zie fasc. 1, nr. 25, voetnoot 53).
Uit zijn woorden vernam ik dat deze geheimenis reeds vóór de zondvloed in de Ark van Noach gekomen was, en hoe ze van geslacht tot geslacht werd doorgegeven, en van tijd tot tijd ontnomen en dan weer teruggeschonken was geworden.
Vooral liet Hij uitkomen dat Maria in haar geboorte

de Verbondsark, (het vat) van die geheimenis of zegen geworden was.

Daar tussenin legde Eliud Hem dikwijls allerlei schriftrollen voor en wees daarin op passages van profeten en dan *verklaarde Jezus hem die.* Toen nu Eliud eens vroeg waarom Hij dan niet vroeger gekomen was, *antwoordde Jezus hem dat Hij slechts uit een vrouw geboren kon worden, welke op die wijze ontvangen was, zoals mensen zonder de zondeval zouden ontvangen geworden zijn en dat geen huwelijkspaar sedert onze eerste ouders beiderzijds zo rein daartoe geweest was als Anna en Joakim. Hij zette hem dit alles uiteen en toonde hem aan welke beletselen de zaligheid weerhouden en vertraagd hadden.*

229.

Ik vernam uit die gesprekken veel van *de geschiedenis van de Verbondsark.*

Wanneer ze in de handen van de vijanden viel, was die geheimenis of zegen er door priesters uit genomen, zoals in ieder gevaar. En toch bleef de Ark zo heilig, dat de vijanden voor haar schending en ontheiliging gestraft werden en gedwongen waren die terug te geven (I Sam. 4; 5; 6).

Ik zag ook dat een geslacht, dat Mozes aangesteld had om ze te bewaren, tot in Herodes' tijd heeft bestaan. Nadat Jeremias de Verbondsark met andere heilige voorwerpen, vóór de Babylonische gevangenschap, op de berg Sinaï (moet zijn: Nebo) in de schoot der aarde had doen verbergen (II Makk. 2, 4-8), *werd ze niet meer teruggevonden, maar het heilig geheim was er niet in.*

Later werd een nabootsing vervaardigd, doch hierin was niet meer alles aanwezig, zoals vroeger: de staf van Aäron, ook een deel van de heilige geheimenis, waren bij de Essenen op de berg Horeb (nr. 9). *Het sacrament van de zegen was er (gedeeltelijk) in teruggebracht, doch ik weet niet meer door welke priester.*

In de latere Bethesda-vijver was het heilig vuur bewaard geworden. (Hierover een woord later in nr. 1806).

Zeer veel van hetgeen Jezus aan Eliud verklaarde, werd mij in bijvisioenen getoond. Gedeeltelijk hoorde ik de woorden, maar ik kan me niet alles meer herinneren noch behoorlijk weergeven.

Hij zegde dat Hij uit de zegenkiem, die God uit Adam vóór diens val wegnam, het vlees had aangenomen, en dat die zegenkiem vele geslachten had moeten doorlopen, opdat gans Israël zich door de zegen (dank zij medewerking) verdienstelijk zou kunnen maken; dat die zegen dikwijls weerhouden was geweest, doordat de vaten die hem bewaren en doorgeven moesten, verduisterd of bezoedeld geworden waren.

Ik zag dit alles werkelijk: ik zag alle voorouders van Jezus, en hoe de aartsvaders bij hun dood in een soort sacramentalische handeling die zegen werkelijk aan de eerstgeborene overreikten, en hoe het stuk brood en de drank uit de beker, die Abraham van de Engel ontvangen had, toen Hij hem Isaäk beloofde, **een voorafbeelding was van het H. Sacrament van het Nieuw Verbond, en tevens een kracht (om mee te werken, bij te dragen) tot (het vormen en voortbrengen van) het toekomstige vlees en bloed van de Messias.** (Zo was die zegen de kiem, de toebereiding, de aanloop tot Jezus' heilige mensheid).

Ik zag hoe de geslachtslijn van Jezus dit sacrament of geheim ontving, om tot de menswording van God bij te dragen, en hoe Jezus dit van zijn voorouders ontvangen vlees en bloed weer tot een hoger sacrament instelde, **om de vereniging van de mensen met God te bewerken.**

230.

Jezus sprak ook veel met Eliud over Joakims en Anna's heiligheid; ook van de bovennatuurlijke Ontvangenis van Maria onder de Gulden Poort, wat ik niet meer weet (fasc. 1, einde, intermezzo). *Hij zegde hem ook dat HIJ NIET UIT JOZEF ONTVANGEN WAS, doch volgens het vlees uit Maria; deze echter uit die reine zegen, die uit Adam genomen was vóór zijn val in de zonde en die door Abraham, Isaäk en Jakob op Jozef in Egypte en van Jozef in de Verbondsark en uit deze tot Joakim en Anna gekomen was*[36].

Hij zegde dat Hij, om de mensen te verlossen, in de ganse zwakheid van het menselijk bestaan gezonden was; ***dat Hij alles voelde en ondervond gelijk een louter mens*** (cfr. Fil. 2, 7; Hebr. 2, 17; 4, 15)[37], *en dat Hij op de Kalvarieberg, waar de eerste mens begraven ligt, verheven zou worden, zoals de slang van Mozes in de woestijn* (Num. 21, 8; Joa. 3, 14). *Hij zegde hoe wreed en*

[36] Wij verwijzen nog eens naar de gehele uiteenzetting over de heilige zegen in nr. 25 (met commentaar) en nr. 26.

[37] Jezus voelde alles als een mens. – Nogmaals vinden wij ook deze gedachte bij Paulus: Fil. 2, 7 en Hebr., enz. – Tot Zr. Jozefa Menendez, een wonderbaar begenadigde, sprak Jezus: *"Ik heb gewild dat mijn menselijke natuur alle smart en weerzin zou voelen, die gij ondervindt om door mijn voorbeeld te sterken en om alle omstandigheden van uw leven te heiligen."* (Un Appel à l'Amour, p. 436).

smartelijk het Hem zou vergaan, hoe ondankbaar de mensen zouden zijn.

Eliud ondervroeg Hem zeer eenvoudig en openhartig en hij verstond alles beter dan de apostelen in het begin: hij verstond alles meer naar de geest. Toch kon hij zich nog niet realiseren wat er uit dit alles zou worden, noch wat er op het punt stond te gebeuren. Hij vroeg Jezus daarom waar zijn Rijk dan zou zijn, in Jerusalem, in Jericho of Engedi? *Jezus antwoordde dat zijn Rijk was waar HIJ was, en dat Hij geen uiterlijk (werelds) Rijk zou hebben.* Ik hoorde heden en ook de volgende dag menige aanhaling uit H. Schrift, waarvan de woorden de inwendige of geestelijke zin niet weergeven; ook vele profetieën, waarvan de woorden en beelden te letterlijk en te materieel verstaan werden[38].

De ouderling keuvelde zo maar onbevangen en eenvoudig door; hij vertelde Jezus veel over zijn moeder, alsof de Heer het niet wist, en Jezus luisterde met alle liefde en belangstelling[39]. Eliud vertelde over Joakim en Anna en over Anna's leven en dood. Hierbij kreeg ik in een nevenvisioen Anna's overlijden te aanschouwen. (Dit tafereeltje is overgeplaatst naar fasc. 7, nr. 201). *Jezus verklaarde dat geen vrouw kuiser was geweest dan Anna* (cfr. fasc. l, nr. 29), *en dat zij na Joakims dood nog twee huwelijken had aangegaan, maar dat dit op Gods bevel was geschied, omdat het bepaalde getal vruchten uit deze stam vol gemaakt moest worden.*

---

[38] Jezus' Rijk is waar HIJ is. – Het slot van een gebed, door Christus aan de H. Mechtildis aangeleerd: *"Breng de zielen in Uw glorierijk, dat geen ander is dan Gijzelf."*

[39] Jezus luisterde liefdevol. – De bevoorrechte Zr. Jozefa Menendez, met wie Jezus vertrouwelijk in vele verschijningen omging, getuigt dat Jezus haar altijd liefdevol, geduldig en aandachtig aanhoorde, naar haar klachten, opwerpingen en wensen luisterde, **'met een goedheid, waarvan niemand zich een idee kan vormen.'** (Un Appel à l'Amour, 349, ook 150).

231.

Eliud vertelde ook veel over de deugden van Maria in de tempel. Dit alles zag ik ook in bijvisioenen. Ik zag dat haar meesteres Noëmi aan Lazarus verwant was en dat deze vrouw van ongeveer vijftig jaren en alle andere vrouwen die in de tempel dienden, tot het genootschap der Essenen behoorden.

Ik zag dat Maria bij haar leerde breien en dat zij reeds als kind haar vergezelde en ter zijde stond, wanneer zij vaten en gereedschappen van het offerbloed reinigde; of ook wanneer zij zekere gedeelten van het offervlees ontving, in delen sneed en toebereidde tot spijzen voor de tempeldienaressen en priesters, want dezen werden gedeeltelijk daarmee onderhouden. Later zag ik de H. Maagd dit alles zelf verrichten. Wanneer Zakarias voor zijn dienstwerk naar de tempel kwam, bezocht hij, naar ik zag, telkens Maria en ik zag dat ook Simeon haar kende. Alzo werd mij geheel Maria's vrome levenswandel en nederig dienstwerk in de tempel getoond, naar gelang Eliud daarvan aan de Heer vertelde.

Het gesprek liep ook over de Ontvangenis van Christus, en Eliud vertelde over het bezoek van Maria aan Elisabet. Toen vernam ik opnieuw dat de Zaligmaker twee maanden na onze kerstfeestdatum ontvangen is, zoals ik het altijd gezien heb, en ik vernam ook iets over de verschuiving of latere viering van ons kerstfeest, maar dit ben ik vergeten (cfr. fasc. 4, nr. 101).

Hij vertelde ook dat Maria bij haar nicht een bron gevonden had, wat mij ook (in een bijvisioen) getoond werd. Ik zag nl. hoe de H. Maagd met Elisabet, Zakarias en Jozef uit het huis van Zakarias, naar diens klein buitengoed gegaan waren, waar water ontbrak; ik zag de H. Maagd alleen vóór de tuin gaan met een stokje; zij bad, en zodra zij haar stok in de grond bewoog, borrelde er een watertje omhoog, dat rond een kleine aardhoogte vloeide. Zakarias en Jozef kwamen zien en staken de hoogte met een schop weg; de aarde werd door een opborrelende waterkolk beroerd en er kwam een allerschoonste bron te voorschijn.

Zakarias woonde een uur of vijf ten zuiden van Jeruzalem, een weinig westelijker.

In zulk een vertrouwelijk gesprek, door gebeden afgewisseld, beschouwde ik Eliud en Jezus. Eliud vereerde Jezus; hij bejegende Hem heel kinderlijk en vreugdig, zonder evenwel reeds te weten dat Jezus méér was dan een begenadigd, uitverkoren mens.

Eliuds dochter woonde niet in hetzelfde huis bij haar vader, doch in een eigen, afzonderlijk rotsgewelf. Van de mannen afgezonderd woonden hier vijf of zes vrouwen tezamen.
De Essenen die de berg hier bewoonden, waren zowat twintig in getal. Die mensen vereerden Eliud als hun opperhoofd en kwamen dagelijks voor het gebed bij hem samen. Jezus at met Eliud alleen; zij gebruikten brood, vruchten, honig en vissen, doch zeer matig. De Essenen leefden hoofdzakelijk van de weefnijverheid en het tuinbouwbedrijf.

De berg, aan de (zuidoost-)voet waarvan de Essenen woonden, was de hoogste top van het gebergte (488 m), waarop Nazareth in de hoogte *(in die Höhe)* gebouwd was, doch van het dorp gescheiden door een dal (klein ravijn; zie nr. 226).

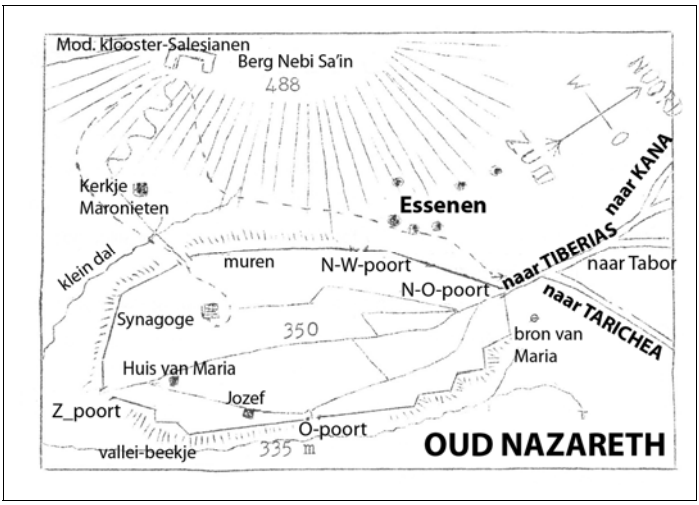

Hij had aan de andere kant (zuidwesten ?) een steile helling of verticale wand en was daar met groen en wijnstammen begroeid. Beneden aan de voet van die steile wand of val, waar de Farizeeën Jezus later wilden neerwerpen, lag allerlei narigheid: afval, puin, vuiligheid, doodsknoken. Maria's huis lag vooraan in de stad tegen een heuvel, zodanig dat delen van het huis (nl. de achterzijde) als gewelven in de schoot van de heuvel leidden (nl. in een grot). Nochtans stak het platdak van het huis boven de heuvel uit en tegen deze heuvel lagen aan de overzijde nog andere woningen.

Maria keert naar Kafarnaüm terug.

232.

Maria en de vrouwen kwamen hedenavond, in het gezelschap van Kolaja, de zoon van Lea, bij hun huis in (naast) het dal van Kafarnaüm (vlakte Gennezaret) aan. De vriendinnen uit het gewest kwamen hun tegemoet. Het woonhuis van Maria bij Kafarnaüm behoorde toe aan een man uit Kafarnaüm, die niet zeer ver van daar in een groot huis woonde. Die man heette Levi. De familie van Petrus had het van hem gepacht en aan de H. Familie in gebruik gegeven, want Petrus en Andreas kenden de H. Familie in het algemeen en door Joannes de Doper, van wie zij leerlingen waren.

Het huis had verscheidenen bijgebouwen (zijvleugels met kamers rechts en links van het voorhof), waarin de leerlingen en bloedverwanten konden verblijven. Wegens zijn geschiktheid scheen men het daarvoor gekozen te hebben.

Maria van Kleofas had haar jongetje Simeon uit haar derde huwelijk bij zich; het was reeds een paar jaren oud. Ik meen dat ook zijn vader Jonas reeds overleden was; nochtans ben ik daar nu niet zodanig zeker van; ik zie een te grote menigte mensen al door elkaar, het is ondoenlijk ze allemaal in het geheugen te houden.

In Jozefs timmerwinkel.

Tegen avond zag ik Jezus met Eliud uit diens woning naar Nazareth gaan. Nog vóór de muren van de stad, waar Jozef zijn timmerwinkel had[40], woonden verscheidene goede, arme lieden die bekenden van Jozef waren; meerdere van hun zonen waren jeugdmakkers van Jezus geweest; Eliud bracht Jezus bij die mensen; men bood de vereerde gasten een stuk droog brood en een teug fris water aan. Te Nazareth was het water bijzonder goed[41].

Ik zag Jezus te midden van deze mensen op de grond neerzitten (cfr. fasc. 1, nr. 13, voetnoot 31) en *hen aansporen tot de doop van Joannes;* zij waren verlegen in Jezus' tegenwoordigheid; vroeger hadden zij Hem wel als huns gelijke gekend, maar nu werd Hij door Eliud, die hun raadsman en vertrooster en daarom hoogst eerbiedwaardig in hun ogen was, op zulk een plechtige wijze bij hen geïntroduceerd; ja, *Hij maande hen ook aan tot de doop (als had Hij gezag).*
Zij hadden wel van een Messias gehoord, maar konden zich niet indenken dat HIJ dit kon zijn.

12 september. –

(Geen mededelingen).

---

[40] Een soort crypte die men te Nazareth als de timmerplaats van Jozef vereert, ligt hoog op de oostelijke helling van de kleine heuvel. In die buurt liep ongetwijfeld de stadsmuur; maar die plaats is binnen de stadsmuur, terwijl de zienster ze schijnt te leggen buiten de muur, of het zou moeten zijn dat haar bepaling 'vóór de muur' alleen slaat op de woningen dezer arme mensen. De werkwinkels waren, zoals nog hedendaags, van het woonhuis gescheiden. Ook hadden de ambachtslieden van hetzelfde beroep hun werkhuizen steeds bij elkaar in dezelfde straat of wijk.

[41] Bijzonder goed water. – "O wat aangename en verkwikkelijke drank!" riep Delancker uit, na er dorstig twee glazen van gedronken te hebben. (blz. 349).

Wandelingen en gesprekken met Eliud.

233.

13 september. –

In de morgen van de 13e zag ik Jezus met Eliud uit Nazareth gaan; zij gingen naar het zuiden op de Jeruzalemse weg[42]; men noemt de streek het dal Esdrelon. Na een weg van ongeveer twee uren gingen zij over de Kisonrivier en bereikten een dorp dat uit een synagoge, een herberg en slechts enige huizen bestond; het is, meen ik, een voordorp of -wijk van het naburige Endor (en heet volgens fasc. 7, nr. 174, voetnoot 369: Nazara). Niet ver van hier is een beroemde bron[43].

Jezus nam zijn intrek in de herberg; de inwoners waren hier koelgezind, zonder Jezus bepaald vijandig te zijn. Eliud genoot bij hen geen bijzondere achting, want zij hielden het meer met de Farizeeën. *Jezus zegde tot de Overste van de plaats dat Hij hier in de synagoge onderricht wilde geven;* zij

---

[42] Op de Jeruzalemse weg. – Zie schets van Nazareth, nr. 214 en 226.

Nazareth door de zuidpoort verlatend komt men spoedig in het dal dat naar het zuiden loopt en tussen de twee toppen van de valse berg der afstorting in de Esdrelonvlakte uitkomt.

Jezus volgt met Eliud deze weg, maar eenmaal in de vlakte gekomen veranderen zij van richting – wat K. niet zegt, zie VOORREDE, nr. 8 – en gaan oostwaarts.

Na een paar kleine uren bereiken zij Nazara bij Endor, het doel van hun wandeltocht.

Voor Nazara, zie fasc. 7, nr. 174, voetnoot 369; interessant is nog fasc. 4, nr. 105, voetnoot 223.

[43] Beroemde bron. –

a) Of – wat waarschijnlijk is – de zeer nabije bron van Endor, waar Saül de waarzegster raadpleegde en de verschijning kreeg van Samuel, die hem zijn nederlaag en dood voorspelde (I Sam. 28). K. verhaalt dit zeer aanschouwelijk in nr. 826.

b) Of de bron bij Jizreël, reeds vermeld op in nr. 220, voetnoot 24.

antwoordden dat vreemden dit hier nooit kwamen doen, maar *Hij verklaarde dat Hij opdracht daartoe had.*
Hierop trad Hij de school (synagoge of bijgebouw er van) binnen en *sprak over de Messias, wiens Rijk niet van deze wereld is. De Messias zelf overigens zou nederig zijn en wars van wereldse pracht; Hij sprak van de doop van Joannes en wekte hen er toe op.* De priesters van de synagoge waren Hem niet genegen. *Hij liet zich hier schriftrollen geven; Hij sloeg ze open en las er allerhande profetieën uit voor, die Hij ook verklaarde.*

Nogmaals ontroerde mij diep het *vertrouwelijk gesprek van Jezus met de bejaarde Eliud,* die zijn zending, zijn bovennatuurlijke oorsprong kende en geloofde en toch er geen vermoeden van scheen te hebben, dat Hij God zelf was. De man vertelde Jezus heel natuurlijk, terwijl zij zijde aan zijde wandelden, tal van bijzonderheden uit Jezus' jeugd, die de profetesse Hanna hem medegedeeld had en die zijzelf, na de terugkeer van de H. Familie uit Egypte, van Maria vernomen had, wanneer deze haar enige malen een bezoek te Jeruzalem bracht.

Jezus vertelde hem ook enige bijzonderheden, die hij niet wist, en Hij knoopte aan zijn verhalen allerlei diepzinnige beschouwingen en verklaringen vast. Het was een omgang, zo ongedwongen en eenvoudig als het gesprek van een minzame grijsaard met een teergeliefde jongeling.

Naar gelang Eliud de feiten verhaalde, zag ik al die taferelen in bijvisioenen en ik was zeer gelukkig te constateren dat alles overeenstemde met hetgeen ik vroeger reeds gezien had, maar weer vergeten was. Ik heb zeer veel gezien en gehoord naar aanleiding van hun gesprek, maar helaas! door storing ben ik het meeste weer vergeten.

(Hier heeft Brentano weggelaten wat K. toen meedeelde over de vlucht naar Egypte der H. Familie, over haar verblijf in dat land, over

de kindermoord en over Jobs verblijf in Egypte en hij heeft het verwerkt in het leven van de H. Maagd, zoals het reeds gezegd is in fasc. 7, nr. 178, voetnoot 376).

Jezus sprak ook met Eliud van zijn reis naar de doop; Hij had vele mensen bijeen doen komen en naar de woestijn bij Ofra gezonden (nr. 226, voetnoot 34 en nr. 250). *"Wat Mij betreft, zegde Jezus, Ik wil er alleen naartoe reizen. Ik zal de weg over Betanië nemen, omdat Ik Lazarus daar moet spreken." Hij noemde hem bij een andere, een algemene naam,* die ik vergeten ben (cfr. Joa. 11, 11); *Hij sprak over Lazarus' vader, die iets geweest was in de oorlog. Hij zegde dat Lazarus en zijn zusters rijk waren, maar hun ganse bezit ten offer zouden brengen in dienst van het heilswerk.*

Lazarus had drie zusters; de oudste was Marta en de jongste Maria Magdalena; de middelste in leeftijd heette eveneens Maria, maar deze leefde in volkomen afzondering, was stil en schijnbaar krankzinnig en werd daarom de stille of zwijgzame Maria genoemd.

Over deze familie sprekend zegde Jezus tot Eliud dat Marta goed en godvruchtig was en Hem met haar broer zou volgen. Over de vermeende krankzinnige zei Hij: "Zij heeft een grote geest, een scherp verstand, maar tot haar zaligheid is zij (voor het dagelijks gebruik) ervan beroofd (zij leeft steeds in beschouwing). Zij is niet bestemd voor de wereld; haar roeping is de beschouwing; zij kent geen zonde. Indien Ik haar over de verborgenste geheimen wilde spreken, zou zij het verstaan. Zij zal niet lang meer leven, zij zal sterven, wanneer Lazarus en zijn zusters zich definitief bij Mij aansluiten en al hun bezittingen voor de Gemeente ten beste zullen geven.

De jongste zuster Maria is verdwaald, maar zij zal terugkeren en zich hoger verheffen dan Marta."

Reeds heeft de zienster, wanneer zij Jezus vroeger eens in de nabijheid van Magdalum zag, een visioen over Magdalena gehad en dit toen beschreven als volgt:

Kijk eens! daar zie ik Magdalena op haar kasteel staan. Achter haar verschijnt een licht als een maan! doch vóór haar is het als een zwarte berg: die is het welke zij onder de voet moet krijgen, dan is zij gered!; zij is onvruchtbaar; anders had het donkere in haar een groter uitbreiding gekregen; het zou haar vastgehouden hebben aan de wereld. **Doordat zij Jezus erkend en boete gedaan heeft, heeft zij vele kinderen gebaard naar de geest!**

Ik zie daar ook de Moeder van God. Deze trapt de zwarte berg neer, die vóór Magdalena oprijst. Daar staat Magdalena nu geheel in het licht van de maan; zij is helder geworden en op de maan staat de Moeder van God. De maan betekent en is zeer veel! zij hangt met veel kwaad in ons tezamen, maar dit is zo ingewikkeld, dat ik het nu niet kan uiteendoen.

Toen de Moeder Gods kwam, trad zij het donkere kwaad onder de voeten en is er meester over geworden; ik kan het nu niet grondig verklaren; daarom wordt zij ook afgebeeld: staande op de maan met de slang onder haar voeten; dit is een waarheid die in dat beeld gestalte krijgt[44].

[44] Maan hangt met kwaad in ons samen. – Een andere uitlating van K., die in Brentano's dagboeken te vinden is, luidt:
"Van onstuimige wind ben ik altijd afkerig geweest; de storm zie ik uit verre streken dikwijls een ziekte aanbrengen.
Het manelicht scheen mij aangenaam door zijn dromerige stilte, maar ik voelde de vele misdaden die ze bedekt en de zware, zinnelijke druk die ze op de zielen en lichamen uitoefent, want ze heeft meer de gevolgen van 's mensen val ondergaan dan de zon."

"De zon schade u niet overdag, noch de maan bij nachte", wenst de psalmist ons toe.

nr. 122 : Beeld in de ster

Twee dagen te Nazara en Endor – voortgezet gesprek.

Eliud bracht het gesprek ook op Jezus' bloedverwant Joannes de Doper, maar hij had hem nog niet gezien en was nog niet gedoopt. Beiden overnachtten in de herberg bij de synagoge.

234.

14 september. –

Uit de herberg bij de synagoge wendde Jezus zich deze morgen met Eliud om het klein-Hermongebergte (cfr. fasc. 7, nr. 174, voetnoot 369). Dit gebergte is niet de Hermon, waarbij Joakim weilanden had (ibid. fasc. 1, nr. 18, voetnoot 42).

Zij gingen in de bijna verwoeste stad Endor. Reeds bij de wijk waar hun herberg stond, zag men nog stukken muren die de berghelling opliepen en die breed genoeg waren om met wagens bereden te kunnen worden[45]. Endor lag verspreid, vol ruïnes, met daartussen bewerkte tuinen. Aan de ene zijde stonden prachtgebouwen als paleizen. Op andere plaatsen lag de stad woest, door oorlog vernield; het scheen mij dat hier een ras van mensen woonden, die zich van de Joden afgezonderd hielden.

Jezus ging in geen synagoge; hier was er overigens gene. Hij betrad met Eliud een grote plaats, waar een vijver was; deze was aan drie zijden door vleugels of gebouwen met kamertjes omringd. Rond de vijver was een groene grond en op de vijver dobberden kleine badschuiten; ook een pomp behoorde bij deze vijver; het scheen hier een badplaats voor zieken, een soort gesticht te zijn voor zieken; dezen woonden in de kamertjes die de vijver omringden (en waarschijnlijk tegen een ringmuur aangebouwd waren: dus een inrichting gelijk de vijver Bethesda, te Jeruzalem, beschreven in de nrs. 2153-2155; 2174).

Jezus ging met Eliud in zulk een gebouw; men waste Hem de voeten en vergastte Hem. *Hierna onderrichtte Hij die mensen op de open plaats van op de verheven leerstoel die men er voor Hem opgericht had.* De vrouwen die afzonderlijk in een van de vleugels woonden, namen plaats op de achtergrond.

Deze mensen waren geen eigenlijke Joden, maar een ras van uitgestoten slaven, die van de vruchten die zij wonnen, schatting moesten betalen. Na een zekere oorlog waren hun voorouders in

[45] Muren zo breed. – Voorbeelden van zeer dikke stadsmuren zijn overvloedig voorhanden:

- Pitum in Egypte: 7 m.
- Heliopolis: 15 m.
- Hay in Palestina: 6,5 m.

Uit het boek Josuë 17, 11-12 blijkt de grote sterkte van Endor (zie verder).

deze stad gebleven; ik meen te weten dat hun aanvoerder Sisara was en dat hij niet verre van deze stad verslagen werd en op zijn vlucht door een vrouw gedood werd (cfr. Recht. 4, 2; enz.). Dit ras was over het gehele land als slaven verdeeld; hier waren er nog zowat 400; dit volk had vroeger onder David en Salomon stenen voor de tempelbouw moeten houwen; zij werden altijd voor zulke arbeid gebruikt. Voor de overleden koning Herodes moesten zij een waterleiding van verscheidene uren lang helpen bouwen; ze moest water uit het zuiden naar de Sionberg leiden[46].

[46] Ras van mensen. – Het waren nakomelingen van de oude Kanaänieten, die aan de verdelgingsoorlog van Josuë ontkomen waren. In sommige steden en bergen had men hen niet kunnen onderwerpen; zelfs waren sommige steden machtig gebleven. Na verloop van tijd slaagden de Israëlieten er toch in hen schatplichtig te maken.

Samengevat luidt dit in het boek Josuë: “De kinderen van Manasse konden Betsean, Jibleam, Dor, ENDOR, Taänak en Megiddo met onderhorige plaatsen niet veroveren, zodat de Kanaänieten rustig in dit land bleven wonen. Eerst toen de Israëlieten machtig geworden waren, maakten zij de Kanaänieten dienstplichtig, maar verdreven hen niet.” (17, 11-13).

David echter, en na hem zijn zoon Salomon onderwierpen alle nog overgebleven Kanaänieten aan hun heerschappij en doemden hen tot slavendienst. Met het oog op de voorgenomen tempelbouw liet David hen tellen om ze als werkkrachten te mobiliseren. Hun getal beliep 153.600 (II Kron. 2, 17). Salomon telde ze opnieuw en organiseerde hen in werkploegen; bij de tempelbouw hadden zij de zwaarste karweien te verrichten (1 Kron. 22, 2; II Kron. 8, 7-8; I Kon, 9, 20).

In later tijden werden zij tot allerhande andere zware arbeid gebruikt, voornamelijk tot de veldarbeid. Zo toont K. hen herhaaldelijk (nrs. 234, 302, 415): “Zij waren, zegt ze, als slaven over het gehele land verdeeld.” (nr. 235).

Dit laatste blijkt wel niet uit de H. Schrift, maar wel uit Flavius Josephus, die ze in de laatste toestand gekend heeft: “Salomon, zo verhaalt hij, onderwierp de Kanaänieten; hij dwong hen tot het betalen van een jaarlijkse schatting en tot het uitleveren van een aantal onderdanen als slaven, die dan gebruikt werden als slaven bij alle slag van werken en voornamelijk bij de VELDARBEID. De Israëlieten toch achtten zich ontheven van zulke slavelijke arbeid, aangezien God zoveel volken aan hun heerschappij had onderworpen. Dus was het billijk dat hun toestand beter was dan die van hun vazallen; ook achtten zij zulke arbeid beneden hun waardigheid en hoge rang onder de volkeren. Krijgsdienst stond hun beter, oordeelden zij.

Deze mensen stonden elkander liefdevol bij en waren milddadig; zij droegen klederen met gordels, en spitse kappen die de oren bedekten, gelijk oude kluizenaars; met de Joden hadden zij geen gemeenschap, maar zij mochten hun kinderen naar joodse scholen zenden; deze werden daar echter zo geminacht, geplaagd en verdrukt, dat zij verkozen ze er niet naar te zenden. Jezus had veel medelijden met hen en Hij liet ook de zieken bij zich brengen; zij zaten op een soort van bedden gelijk mijn leunstoel, waaraan ik onmiddellijk dacht. Onder de beweegbare leuningen waren steunstaven. Wanneer men de leuning neerliet en op de steunpoten liet rusten, vormde de stoel een bed.

Toen *Jezus van de doop en de Messias* sprak en hen hiertoe opwekte, waren zij zeer schuchter en gaven hun vrees te kennen daar geen aanspraak op te kunnen maken, omdat zij verstotelingen waren, het slachtoffer van discriminatie.

Dan *onderwees Jezus hen in een parabel van de onrechtvaardige huishouder* (Lk. 16, 1-9).
Ik ben de uitleg die ik goed begrepen had, weer vergeten, hoewel ik er de gehele dag mee bezig ben geweest, maar ik zal mij die nog wel herinneren. Ook vertelde Hij *de parabel van de Zoon, die door Zijn Vader gezonden wordt om de wijnberg in bezit te nemen.* Deze vertelde Hij telkens en telkens weer bij verlaten heidenen (Mt. 21, 33-46).

---

600 staatsbeambten waren belast met het toezicht over die vreemde arbeidskrachten en met de verdeling van het werk." Aldus wordt door Flavius Josephus in Antiq. jud. II, 36 het gegeven van I Kon. 9, 22-23 geïnterpreteerd.

De door K. vermelde waterleiding bracht naar de tempelberg het water uit twee voorname bronnen, nl.

a) die van Etam, waar men de drie grote watervijvers van Salomon ziet, 1 uur ten zuiden van Bethlehem; en

b) van Arroeb, 3 uren ten zuiden van Bethlehem.

Die leidingen werden onmetelijk lang, daar ze, om het nodige, gelijk verval te bewaren, vele kronkelingen langs de heuvelhellingen moesten maken. Ene liep ook naar Herodium (Foreidis).

Deze mensen richtten voor Jezus een maaltijd onder de blote hemel aan, maar Hij nodigde er de armen en zieken op uit en met Eliud diende Hij hen aan tafel; zij waren er zeer door getroffen.

's Avonds ging Jezus met Eliud naar de synagoge in de voorwijk terug. Na hier de sabbat (-oefening) gevierd te hebben, bleven zij er ook slapen.

235.

15 september; Sabbat. –

Heden ging Jezus met Eliud nogmaals van de voorwijk (Nazara) naar Endor; dit was dus maar een sabbatweg (afstand die men op een sabbat mocht afleggen) van de herberg verwijderd. *Hij onderrichtte er deze mensen die Kanaänieten waren,* en wel, naar ik meen, uit Sikem, want ik hoorde heden eens de naam 'Sikemiet'.

Zij hielden in een ruime krocht onder de aarde een afgodsbeeld verborgen. (Bij Endor zijn vele grotten). Drukte men op een toestel, dan steeg het beeld aanstonds op een versierd altaar uit de grond op, en het zonk er op dezelfde manier weer in neer; het was het beeld van een godin, dat zij uit Egypte gekregen hadden; de godin heette Astarte; de naam had ik gisteren als Ester verstaan; dit beeld, had een rond aangezicht als een maan; het hield de armen vóór zich en daarop lag iets dat lang en omwikkeld was als een vlinderpop, in het midden dikker en naar beide einden spits uitlopend; het zou ook wel een vis kunnen geweest zijn. Aan de rug van het beeld was een soort voetstuk vast, waarop een hoge schepel of kuip stond, die boven het hoofd uitstak. Er was iets in gelijk aren die uit de halmen komen, en nog andere groene bladeren en vruchten; het beeld stond met de voeten tot aan het onderlijf in een vat en er stonden potten met levende planten rond.

Zij hielden hun afgodendienst verborgen en *in zijn rede bestrafte Jezus hen daarover.* Voortijds hadden zij aan de

godin misvormde kinderen geofferd. Bij deze godin hoorde de god Adonis[47], die zij, meen ik, als haar gemaal beschouwden.

Dit volk had in deze omstreken met zijn aanvoerder Sisara de nederlaag geleden en was tot slavendienst veroordeeld en over het land verdeeld; zij werden nu zeer verdrukt en veracht, nog meer dan voorheen, omdat zij – het was kort vóór Christus – bij het kasteel van Herodes hier in Galilea (nr. 227) onlusten verwekt hadden[48].

's Namiddags keerde Jezus met Eliud naar de synagoge terug om de sabbat te sluiten. De Joden hadden zijn bezoek te Endor zeer kwalijk genomen, maar *Hij verweet hun hun hardvochtigheid jegens die verlaten mensen zeer*

---

[47] Adonis is in de oosterse mythologie de gemaal van Astarte.
Door zijn vereerders werd hij geacht elk jaar te sterven met de natuur om met haar in de lente ook te herrijzen; de vrouwen beweenden elk jaar dit denkbeeldig afsterven; zij plantten latuwsalade, gerst en venkel in een bekken dat zij op de platte daken van de huizen plaatsten. In de tempels, onder bomen op offerhoogten, enz. brandde men te zijner ere wierook; men begroef zijn beeld onder de grond; zes dagen later werd het feestelijk weer omhoog gehesen; die verrijzenis werd gevierd met zedeloze dansen en zwelgpartijen.

Uit deze gegevens blijkt dat die mensen van Endor deze dienst van Adonis en Astarte beoefenden.

[48] Hier lezen wij over mensen die in verdrukking leven, omdat ze, kort vóór Christus' tijd, onlusten verwekt hadden tegen Herodes.

Wij veronderstellen dat zij partij hadden gekozen tegen Herodes voor Zenodorus. Zenodorus was een priestervorst (priester-tetrarch) van Paneas; onder zijn beheer had hij ten noordoosten van Galilea de landstreken Paneas, Trachonitis, Auranitis, Chalcis, enz. kortom het noordelijk gedeelte van het oude Basan.

Omdat hij de roversbenden van Trachonitis bij hun invallen op het gebied van Herodes begunstigde, werd hem zijn land ontnomen en aan Herodes gegeven, die er de orde moest herstellen.
Zenodorus bood weerstand en hieruit ontstond een strijd tussen Zenodorus en Herodes.

De hier door K. vermelde verdrukte mensen hadden partij gekozen, naar wij veronderstellen, voor Zenodorus, doch leden met deze de nederlaag.

streng, wees hun op hun plicht menslievend jegens hen te zijn en hen mee te nemen naar de doop;
zij hadden immers, ten gevolge van zijn predicatie, besloten hem te gaan ontvangen; zij waren Jezus na zijn onderricht nog meer genegen geworden.

236.

Tegen de avond keerde Jezus met Eliud naar Nazareth terug en op de weg van Endor naar deze stad *zag ik hen weer, zoals altijd, in intiem gesprek. Af*en toe bleven zij onder het spreken staan. Eliud vertelde weerom veel over de vlucht naar Egypte en weer werd mij alles in bijvisioenen getoond; hij kwam op dit onderwerp naar aanleiding van zijn vraag aan Jezus of dan zijn Rijk zich ook niet over de goede mensen in Egypte zou uitstrekken; hij bedoelde hen die tijdens zijn verblijf aldaar door Hem in een goede gesteltenis gekomen waren. Bij deze gelegenheid zag ik nogmaals dat de reis, die Jezus na de opwekking van Lazarus door het heidense Azië tot in Egypte deed en die ik vroeger reeds gezien heb (nrs. 1494-1628), GEEN DROOM VAN MIJ WAS, want *Jezus zei hem: "Overal waar Ik gezaaid heb, wil Ik vóór mijn einde, de zeldzame halmen (die opgeschoten zijn) verzamelen."*

Eliud wist ook van Melchisedek en van het brood en de wijn (die hij gezegend had), maar hij kon zich geen klaar denkbeeld van Jezus vormen en hij vroeg Hem of Hij dan wellicht iemand was als Melchisedek? *Jezus zegde: "Deze moest mijn offer voorbereiden (voorafbeelden), maar Ik zal het offer zelf zijn."*

In dit gesprek hoorde ik ook weer dat Maria's lerares in de tempel, Noëmi, een tante van Lazarus was, een zuster van Lazarus' moeder. Lazarus' vader was de zoon van een Syrische koning[49]; hij had in de oorlog gediend en vele goederen bekomen;

[49] Hier wordt gezegd dat Lazarus' vader een zoon was van een Syrische koning.

zijn vrouw was een voorname Jodin te Jeruzalem uit het priesterlijk geslacht van Aäron en door Manasse met Anna verwant.

Zij hadden drie kastelen:

- te Betanië,
- bij Herodium (thans dj. Foreidis, 6 km ten zuidoosten van Bethlehem) en
- te Magdalum aan het Meer van Galilea, niet ver van Tiberias en Gabara.

In de STREEK van Magdalum stond ook het kasteel van Herodes (nr. 235). Zij spraken ook van de ergernis en oneer die Magdalena aan haar familie veroorzaakte, enz.

Te Nazareth nam Jezus nog eens zijn intrek bij Eliud, bij wie ook reeds de vijf leerlingen, alle overige Essenen en tal van mensen, die het doopsel wilden gaan ontvangen, verzameld waren.

Jezus is te Nazareth.

237.

16 september. –

Vroeg in de morgen bij hun aankomst (zij hadden dus een groot deel van de nacht gegaan) vonden Jezus en Eliud bij het huis van de laatste, vele mensen verzameld, de overige Essenen, de vijf leerlingen, die allemaal het doopsel wilden ontvangen.

Uit verdere mededelingen van Katarina kunnen wij afleiden dat die koning van Syrië Antiochus XIII Asiaticus moet geweest zijn, zoon van Antiochus VIII Eusebius, en van Kleopatra Selene, koningin van Egypte.

De priester Manasse, zowel verwant met Lazarus' moeder als met moeder Anna, is de priester uit Sefforis, die aanwezig was op het feest in fasc. 2, nr. 56.

Op de familie van Lazarus komen we nog terug in fasc. 36, nr. 2322.

Jezus onderrichtte hen. Ook van de tollenaars waren er in Nazareth aangekomen, die naar de doop wilden, terwijl andere groepen er reeds naar vertrokken waren.

Later in de morgen *hield Jezus zijn tweede toespraak* en er kwamen daarop twee Farizeeën uit Nazareth, die Hem vriendelijk uitnodigden hen naar de school in Nazareth te willen volgen. (School = synagoge zelf of een zijlokaal of bijgebouw). Zij zeiden dat zij veel over zijn leer, die Hij in de omstreken verspreidde, gehoord hadden; het betaamde dat Hij ook hun, zijn stadsgenoten, de profeten kwam verklaren. Jezus ging met hen mee; zij brachten Hem in het huis van een Farizeeër, waar nog vele van hun collega's bijeengekomen waren. Zijn vijf leerlingen waren Hem gevolgd. De toehorende Farizeeën waren zeer hoffelijk en *Hij sprak in zulke schone parabelen tot hen,* dat zij in zijn leer groot behagen schenen te nemen en Hem naar de synagoge leidden. Hier waren vele mensen verzameld en *Hij handelde over Mozes en legde voorzeggingen over de Messias uit.* Doch daar Hij zó sprak, dat zij het vermoeden kregen dat Hij zichzelf daarmee bedoelde, ergerden zij zich. Desniettegenstaande vereerden zij Hem na de synagoge met een maaltijd bij een Farizeeër. Met zijn vijf leerlingen sliep Jezus in een herberg dicht bij de school.
(Tot vele synagogen behoorde zowel een herberg voor reizende leraren als een school. Waarschijnlijk dus ook te Nazareth.)

238.

17 september. –

Jezus onderrichtte heden weer een schare tollenaars, die naar de doop wilden. Hij leerde ook weer in de synagoge en wel over het tarwekorreltje dat in de aarde moet sterven. Maar spoedig ergerden de Farizeeën zich opnieuw aan Hem en begonnen weerom van de zoon van Jozef, de timmerman, te spreken; zij maakten Hem ook een verwijt van zijn omgang met de tollenaars en zondaars, doch *Hij*

stond hun zeer raak en zeer streng te woord (cfr. Mt. 9, 11).

Zij brachten het gesprek ook op de Essenen en zij maakten hen uit voor huichelaars die de Wet niet onderhielden. Doch *Jezus toonde hun aan hoe zij de Wet beter onderhielden dan zijzelf en de beschuldiging van huichelarij viel op hen terug. De Essenen kwamen hier ter sprake naar aanleiding van het zegenen, want zij namen er aanstoot aan, dat Jezus vele kinderen zegende en zij raakten dit onderwerp aan, omdat ook bij de Essenen het zegenen zeer gebruikelijk was.* Inderdaad, telkens als Jezus een synagoge in- of uitging, traden vele vrouwen met hun kinderen Hem tegemoet; zij baden Hem dan om zijn zegen er voor.

Wanneer Jezus hier nog woonde, hield Hij zich altijd veel met de kinderen bezig en deze werden bij Hem stil en rustig door zijn zegen. Hun huilen, al was het nog zo onbedaarlijk, ging over. (cfr. fasc. 7, nr. 196). De moeders waren dit nog niet vergeten en zij brachten Hem daarom ook nu nog hun kinderen, misschien ook wel om te zien of Hij ondertussen niet trotser geworden was. Er waren thans enige kinderen bij, die steigerden en achterover sloegen, alsof zij kramptrekkingen kregen en die geweldig schreeuwden. Doch na zijn zegen werden zij onmiddellijk gerust; ik zag uit enige als een donkere damp uitgaan; ***Hij legde de knapen de hand op het hoofd en zegende ze op de manier, gelijk de aartsvaders het deden, met drie lijnen van het hoofd en de beide schouders omneer tot aan de schoot, waar die lijnen samenliepen.*** Zo zegende Hij ook de meisjes, maar zonder handoplegging. (cfr. fasc. 2, nr. 58, voetnoot 120). De meisjes maakte Hij een teken op de mond; ik dacht daarbij dat het misschien was opdat ze niet te veel zouden praten, maar het hield ook wel een ander geheim in.

Hij overnachtte met zijn leerlingen in het huis van een Farizeeër.

Afwijzing van rijke jonge pedanten. – Beschaming van geleerden.

239.

18 september. –

Gisteren, de 17e september ‘s avonds, zag ik Jezus te Nazareth in het huis van een Farizeeër overnachten. Bij zijn vijf gezellen hadden zich nog vier andere gevoegd, ook verwanten en vrienden der H. Familie. Ik meen dat er nog één der drie zonen van de drie weduwen onder hen was, en ook nog één van Bethlehem, die tot de ontdekking gekomen was dat hij van Rut afstamde, die in Bethlehem met Booz was gehuwd. (Geslachtsregisters: fasc. 3, nr. 79, voetnoot 181). Jezus nam hen zonder moeite tot leerlingen aan.

Maar er waren te Nazareth een paar rijke families met drie zonen, die in hun jeugd met Jezus omgegaan hadden en nu door hun geleerdheid voorname personen waren. De ouders die van Jezus’ schriftuurverklaringen getuige geweest waren en die ook anderen met ophef over zijn wijsheid hadden horen spreken, besloten dat hun zonen heden nog eens een staaltje zijner Wijsheid zouden gaan beluisteren, en dan zouden zij tot een vergelijk trachten te komen; zij zouden Hem geld bieden om Hem op zijn reizen te mogen vergezellen en zich zijn wetenschap eigen te mogen maken (cfr. fasc. 7, nr. 200, voetnoot 424). Die mensen liepen hoog met hun zonen op en meenden dat Jezus wel hun hofmeester kon worden. Die zonen kwamen heden in de synagoge en door de zorgen van de Farizeeën en van die rijke ouders, kwam er ook alles wat in Nazareth door geleerdheid uitblonk. Zij namen zich voor de geleerdheid van Jezus nu eens grondig en in alle vakken op de korrel te nemen. Er was ondermeer een rechtsgeleerde in de school en ook een geneesheer, een statige brede man met lange baard, een gordel om het lijf en een beroepskenteken op de schouder van zijn kleed.

Wanneer nu Jezus de school binnenging, zag ik Hem weerom vele kinderen zegenen, door de moeders Hem aangebracht. Daaronder waren er ook enige melaatse die Hij genas. Ik zag dat *Jezus in zijn toespraak* in de school telkens opnieuw onderbroken werd door geleerden, die Hem allerhande ingewikkelde vragen voorlegden en *dat Hij hen allen tot zwijgen bracht.* De moeilijkheid van de rechtsgeleerde *beantwoordde Hij uit de Wet van Mozes op verrassende wijze, en toen men het vraagstuk van de echtscheiding te berde bracht, verwierp Hij ze onvoorwaardelijk: gescheiden konden de echtgenoten niet worden; maar wanneer de man op geen manier met de vrouw kon leven, dan mocht hij ze heenzenden, maar zij bleven één vlees en mochten geen nieuw huwelijk aangaan;* dit was de Joden volstrekt niet naar de zin.

De arts vroeg Hem of Hij wist wie van een droge, en wie van een vochtige natuur is, onder welke planeten zulk een mens geboren is, en welke geneeskruiden men aan zo of zulk een mens moet geven en hoe het menselijk lichaam geschapen of ineengestoken is?

Jezus antwoordde hem als was hij een meester in het vak en wees ter illustratie op de lichaamsgesteldheid van enige aanwezigen, op hun ziekten en de geschikte geneesmiddelen er tegen.
Hij sprak van het menselijk lichaam met een kennis die aan de geneesheer totaal onbekend was.
Hij sprak van het lichaam van de geest en hoe het op het lichaam inwerkt[50];

[50] Het 'lichaam van de geest', *Leib des Geistes,* uitdrukking waarmee de vertalers geen raad geweten hebben, betekent: uitwendige handelingen, vormen van inwendige akten en gevoelens; deze uiten zich daarin, krijgen er belichaming en gestalte in; zulke handelingen zijn ontelbaar,

b.v. in het gebed de handen vouwen,
de ogen verheffen,

Hij maakte ook gewag van ziekten die alleen door gebed en verbetering van leven genezen kunnen worden[51]*, en van zulke die met behulp van natuurlijke geneesmiddelen bestreden moeten worden.*

Dit alles zette Jezus zo diepzinnig uiteen, in zulk een welsprekende taal, dat de geneesheer verstomd was en zijn kunde voor overwonnen gaf; hij gaf toe dat zulk een kennis hem totaal vreemd was. Ik geloof ook dat hij Jezus wilde volgen. *Jezus gaf de geneesheer een soort ontleding van het lichaam en een beschrijving van alle ledematen, spieren, aderen, zenuwen en ingewanden; van hun bestemming, onderlinge verhouding en dit zo nauwkeurig en diepzinnig, tevens zo begrijpelijk en*

---

op de borst kloppen,
knielen,
zich in aanbidding neerwerpen, enz.

Denken wij ook aan allerhande liturgische ceremoniën.
Iets geestelijks, inwendigs krijgt daarin een uitwendige vorm, een lichaam. Dit lichaam heeft een terugwerking op de geest: **b.v. zich deemoedig op de borst kloppen bevordert de deemoed.** Maar, schijnt K. te zeggen: dit lichaam van de geest werkt ook in op het lichaam, en wel ten goede tot genezing en gezondheid, aangezien in deze bespreking gehandeld wordt over de geneeskunde en het lichamelijk welzijn.

De zienster gebruikte dezelfde uitdrukking bij een andere gelegenheid in de volgende uitlating "De protestanten herhalen steeds dat het niet op de ceremoniën, op de dode vorm aankomt, maar dat men God in de geest moet dienen; zijzelf echter klampen zich eigenzinnig aan de vorm vast en wel aan een dode, zelfgemaakte en daarom voortdurend veranderende vorm, die niet gegroeid, niet een lichaam van de geest, *ein Leib des Geistes,* maar een dode, (ledige), koker is." (Men denke b.v. aan hun zelfgemaakt avondmaal).

[51] Ziekten, alleen door gebed en levensverbetering te genezen. – De Amerikaanse psycho-analiticus Karl Jung schreef: "Onder al mijn patiënten was er niet een wiens moeilijkheid in laatste instantie niet gelegen was in het zoeken naar een religieuze levensbeschouwing; zij voelden zich allemaal ziek, omdat zij verloren hadden wat de levende godsdiensten van alle tijden hun gelovigen geven; wie de godsdienstige zin van het leven niet terugvond, herkreeg ook zijn gezondheid niet." (De berg der waarheid. Inleiding).

doorzichtig, dat de geneesheer zijn onwetendheid en kleinheid erkende.

Ook was daar een sterrenkundige en *Jezus sprak over de loop der sterren en zegde hoe het ene gesternte het andere beheerst, en hoe de verschillende sterren een verschillende invloed uitoefenen. Nog sprak Hij over staartsterren en hemeltekens.*

Voor een andere de bouwkunde behandelend, *bracht Jezus zeer diepzinnige dingen naar voren.*

Tenslotte *bracht Hij het gesprek op de handel en op de betrekkingen met vreemde volkeren. Hij veroordeelde streng allerhande modes en ijdele nieuwigheden, die men van Athene hier had ingevoerd*[52]. *Hij bedoelde ondermeer heidense spelen en goochelkunst die van ginds in het land gekomen waren.* Die goochelaars waren ook door Nazareth en andere steden getrokken. Hij zegde dat die ondeugden niet vergeven zouden worden, **omdat men die niet voor ondeugden hield en er bijgevolg geen boete voor deed; daarom zouden ze niet vergeven worden.**

---

[52] Hij bedoelde heidense spelen en moden en goochelkunst. – Dit zullen wel geen onschuldige poesjenellen-spelen geweest zijn, maar iets als ontuchtige voorstellingen, waarover Sepp in zijn '*Heidentum'* uitvoerig schrijft:
"Ook de Grieken richtten voor Bacchus 'zekere tekens' op, zoals ontuchtige mannekesbeelden, uit hout gesneden met ongeproportioneerde leden, die zij met draden in beweging brachten en welke beelden zij deswege neurospasten noemden." (II, 201).

De ouders van Judas de verrader, waren, beweert K. goochelaars.
De man van de toverheks van Endor ging bij de soldaten en ander gespuis goochelspelen vertonen met poppen die hij in een kastje op de rug meedroeg (nr. 801, 826).
De heidense spelen, de vergrieksing of hellenizering van het Jodendom worden in II Makkabeeën, hst. 4, ongenadig gebrandmerkt.

240.

Allen waren door zijn wijsheid meegesleept (cfr. Lk. 4, 14-15). De Nazarethanen verlangden nu van Hem dat Hij hier zou blijven wonen; zij zouden zorgen voor een huis en in al zijn noodwendigheden voorzien; zij vroegen Hem daarom ook waarom Hij met zijn Moeder naar Kafarnaüm was gaan wonen. *Hij antwoordde dat Hij hier niet kon blijven; Hij was met zijn Moeder naar Kafarnaüm getrokken, omdat Hij midden in het land wilde wonen; dit was nodig om doeltreffender zijn bestemming en zending te vervullen.* Maar zij wilden dit niet begrijpen en hielden zich voor beledigd, omdat Hij niet onder hen wilde wonen; zij meenden Hem een voordelig aanbod gedaan te hebben en hielden zijn argument van zending en bestemming voor hovaardigheid. In deze stemming verlieten zij, toen het reeds avond was, de school.

De drie jongelingen, die twintig jaar konden zijn, verzochten Hem om een onderhoud, doch *Hij stond het hun niet toe, totdat zijn negen leerlingen rondom Hem vergaderd waren;* dit stelde hen teleur. *Hij verklaarde dat Hij aldus handelde, opdat er getuigen zouden zijn van hetgeen Hij hun te zeggen had.*

In tegenwoordigheid nu van de negen leerlingen legden die zonen Hem zeer heus en ootmoedig hun wens voor, die ook de wens van hun ouders was, te weten, dat Hij hen onder zijn leerlingen zou aanvaarden; hun ouders zouden Hem het onderwijsgeld betalen; zij verlangden Hem te vergezellen en verklaarden zich bereid Hem bij Zijn arbeid te dienen en te helpen.

Naar ik zag, was Jezus bedroefd, omdat Hij hun bede niet inwilligen kon, deels om henzelf, deels om zijn leerlingen, want Hij moest hun de redenen er van geven en zij waren er nog niet vatbaar voor. *Hij zegde hun: "Wie geld geeft om zich daarmee iets aan te schaffen, beoogt tijdelijk voordeel en winst, doch wie ZIJN weg wilde gaan,*

moest zelfs zijn ouders en vrienden verlaten. Ook vrijden en trouwden zijn leerlingen niet." Dus stelde Hij hun zeer hoge eisen; dit maakte hen neerslachtig en zij spraken nog van de Essenen, waarvan een groot deel toch getrouwd waren.
Doch Jezus antwoordde hun dat dezen goed handelden volgens hun wet, doch dat zijn volmaaktheidsleer moest voltooien wat die wet voorbereid had. Hij liet hen gaan en raadde hun aan zich eerst goed te bezinnen.

241.

Zijn uiteenzetting joeg zelfs zijn leerlingen schrik aan, omdat Hij zijn eisen zo zwaar had gemaakt; zij konden het moeilijk verstaan, noch een gevoel van ontmoediging van zich afzetten. In deze stemming gingen zij met Hem uit Nazareth naar Eliuds huis.
Onderweg beurde Hij hun moed op; Hij zegde dat er geen reden was tot moedeloosheid, dat de reden waarom Hij de jongelingen op die manier had toegesproken, dieper lag en dat zij nooit of laat tot Hem zouden komen. Doch wat hen betrof, zij mochten Hem onbekommerd volgen en vol vertrouwen zijn. Onder deze en dergelijke troostwoorden van Jezus vervolgden zij hun weg naar Eliuds huis; ik geloof niet dat Hij zich bij Eliud weer ophouden wil, want er is veel gepraat en levendig misbaar ontstaan. De Nazarethanen waren zeer ontevreden, omdat Hij in hun stad niet wilde blijven; zij meenden dat Hij dat alles op zijn reis geleerd had. "'t Is waar, zeiden zij, Hij is een begaafd en wonderbaar mens, maar voor een timmermanszoon is Hij zeer aanmatigend." Ik zag ook de drie zonen thuiskomen. De ouders namen de bezwaren die Jezus gemaakt had, zeer kwalijk op; de zonen stemden er mee in en iedereen deed mee aan het gepraat tegen Jezus.

19 september. –

Jezus leerde weer in Eliuds huis; zijn toehoorders waren meest Essenen en enige vreemde dopelingen.

De drie zelfde jongelingen kwamen nog eens tot Hem; zij baden Hem ook weer om opname en beloofden Hem stipte gehoorzaamheid in zijn dienst. *Jezus wees hen ook nogmaals af.* Ik zag dat het Hem speet dat zij de reden van zijn weigering niet konden inzien. *Hij sprak dan met de 9 leerlingen die op het punt stonden om op zijn bevel nog enige boodschappen te doen en zich dan tot Joannes te begeven; Hij zegde hun over de afgewezenen: "Zij verlangen tijdelijk voordeel en zijn niet van zin alles te geven uit liefde; gij integendeel verlangt niets en wordt daarom onderhouden."*

Tenslotte sprak Hij nog zeer schoon en diep over de doop: "Gaat over Kafarnaüm, was zijn laatste woord, boodschap mijn Moeder dat Ik naar de doop ga, laat u over Joannes door zijn leerlingen Joannes, Petrus en Andreas en meer andere inlichtingen bezorgen en zeg aan Joannes de Doper zelf dat Ik kom."

Het Openbaar Leven van de Emmanuel (vervolg)

VOLHOUDEN

Wie volhardt in de lezing van dit tijdschrift, zal Gods heerlijkheid zien. *Nonne dixi tibi, quoniam si credideris, videbis gloriam Dei ?* (Joa. 11, 40).

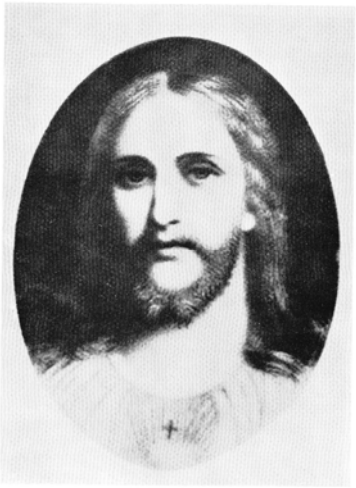

CHRISTUS

Hiernaast een schone Christus! Over het ontstaan van dit beeld, dat zeer goed overeen te brengen is met de afbeelding op de lijkwade van Turijn, staan op de achterzijde van het prentje enkele gegevens. We zouden er natuurlijk meer willen, b.v. wanneer het wonder geschiedde, indien het feit ten minste echt is. In elk geval kunnen wij ons moeilijk een schoner Christus voorstellen.

Christus is sedert 20 eeuwen voor vele zielen het enig voorwerp van hun liefde geweest. Met Paulus zegden zij: "Wat ik tevoren als een winst of schat beschouwde, aanzie ik nu als verlies en afval." Spijts de tegenwoordige glans en verleiding van de wereld blijven velen het met Paulus eens en zullen velen het met hem eens blijven tot het einde van de wereld.

"Als ik van de aarde zal verheven zijn, zal Ik alles tot Mij trekken." Christus trekt ALLES tot Zich, omdat hetgeen zich niet laat trekken en Hem vijandig blijft, NIETS is.

Emmanuel beoogt Hem grondig te doen kennen, en verlangt hierdoor in zijn handen het middel te mogen zijn om alles tot Zich te trekken, tot Hem buiten wie geen waar geluk, geen zaligheid te vinden is.

Jezus op weg naar Zijn doop bezoekt een verblijf van melaatsen.

242.

20 september. –

In de nacht van 19 op 20 september zag ik Jezus met Eliud uit Nazareth in zuidwestelijke richting gaan[53]; het was niet de geheel rechte weg, maar Jezus wilde naar Chim, een melaatsenverblijf. Zij kwamen daar met het dagaanbreken aan en ik zag dat Eliud Jezus wilde weerhouden in deze plaats te gaan, waardoor Hij Zich zou verontreinigen; Hij zou, indien men het te weten kwam, zeker niet tot de doop toegelaten worden. *Op deze en dergelijke motieven antwoordde Jezus dat Hij zijn opdracht kende: Hij wilde die plaats bezoeken, omdat daar een goed man naar Hem verlangde.*

Om dit verblijf te bereiken, moesten zij over de Kisonbeek. Het lag bij een beek, die haar water uit de Kison ontving en het in een kleine vijver leidde, waarin de melaatsen zich reinigden; het water vloeide niet in de Kison terug. Deze plaats lag gans afgezonderd en werd door niemand bezocht; de melaatsen woonden er in verspreide hutten; buiten hun oppassers woonde daar niemand anders.

---

[53] Nazareth is door een kring van heuvelen omgeven; deze kring laat een opening ten zuidwesten.

- Deze is als de natuurpoort van Nazareth, waardoor Eliud en Jezus Nazareth verlaten;
- zij gaan eerst naar het zuidwesten,
- maar wenden zich spoedig naar het zuiden, door het ravijn dat tussen de twee toppen van de zogenaamde ‘berg der afstorting’ in de vlakte Esdrelon uitmondt;
- gaan dan even oostwaarts naar Chim, dat ons dunkens hetzelfde district is als Ghimmi in nr. 105 en dat bijgevolg ten zuidoosten van Nazareth gezocht moet worden en ten noordwesten van Kislot (Iksal).
  Zie grote kaart 2.

Eliud bleef op een afstand wachten op de Heer. Deze ging in een afgelegen hut, waar een ellendig man, geheel in doeken gewonden, ter aarde lag. *Jezus sprak met hem;* het was een goede man; ik vergat hoe hij de melaatsheid gekregen had; hij richtte zich op en het bezoek van de Heer ontroerde hem onbeschrijfelijk. *Jezus beval hem op te staan en zich in een met water gevulde trog te leggen, die nabij de hut stond.* Hij deed het en Jezus hield de handen boven het water. Toen werd de man geheel lenig en rein; hij kleedde zich anders aan en *Jezus beval hem aan niemand van zijn genezing iets te zeggen, tot Hij van zijn doop teruggekeerd zou zijn* (fasc. 9, nr. 219, voetnoot 19).

Deze man vergezelde Jezus en Eliud nu een eindweegs, tot *Jezus hem zegde terug te keren.* Jezus en Eliud zag ik nu de ganse dag in het dal Esdrelon meer naar het zuiden wandelen; nu spraken zij tezamen, dan weer gingen zij gescheiden, ieder op zijn eigen als in gebed en beschouwing.

Het weer is daar nu niet zeer aangenaam; de hemel is overtrokken en in het dal hangt er mist[54]. Jezus gebruikt geen stok; Hij droeg er nooit een; de anderen wel (fasc. 2, nr. 60, voetnoot 125).

Dikwijls was aan hun stok, gelijk aan die van de schapers, een klein schupje. Jezus droeg slechts zolen; andere mensen droegen ook wel een soort van volkomen schoenen[55], van boven gevlochten uit dikke boomwol. Ik zag beiden eens op het middaguur rusten en brood eten.

---

[54] Voor mist, zie fasc. 2, nr. 60, voetnoot 128. – Weer niet aangenaam. – Uit het vervolg zal het blijken dat regen- en wintertijd dit jaar vroeg begonnen en de winter betrekkelijk streng is geweest (cfr. nrs. 218, 298, 277, 301, 303, 338, 340). De regentijd begint niet steeds op hetzelfde tijdstip. In september en oktober is de mist het overvloedigst.

[55] Een soort volkomen schoenen. – "In Jezus' tijd droegen de Israëlieten schoeisel, dat niet veel verschilde van het tegenwoordige schoeisel; men droeg sandalen, sloffen en hoge schoenen." (P. Gerrits, in 't H.L. 2e jg. 80; ook D.B. Chaussures).

Gedaanteverandering van Jezus voor Eliud.

243.

In de nacht tussen 20 en 21 september zag ik hen weer hun weg voortzetten, nu eens samen, dan weer gescheiden. Ik kreeg toen iets wonderbaars, een onbeschrijfelijk verrukkelijk tafereel te zien. Eliud sprak met Jezus, terwijl deze vóór Hem uit ging, over zijn stevig gebouwd en schoon lichaam. *Toen zegde Jezus tot hem: "Moest gij dit lichaam over ruim een paar jaren weerzien, gij zoudt er schoonheid noch gestalte aan terugvinden; zó zullen zij Mij smaad en mishandelingen aandoen."*

Eliud verstond dit niet, zoals hij evenmin verstond waarom Jezus telkens weer sprak van zo'n korte duur van zijn Rijk; hij meende dat Jezus toch wel tien, ja, twintig jaren nodig had om zijn Rijk ook maar te vestigen; hij kon zich Jezus' Rijk niet anders indenken, omdat hij van geen ander dan van een aards koninkrijk begrip had.

Nadat zij nog een eindweegs alzo gegaan waren, stond Jezus stil en zegde tot Eliud, die afzonderlijk en in gedachten verdiept achter Hem aankwam, dichter te naderen: *Hij zou hem laten zien WIE Hij was, hoe zijn lichaam was en hoe zijn Rijk was.*

Eliud naderde tot op enige stappen van Jezus en Jezus schouwde nu biddend ten hemel. ***Toen daalde een wolk neer, die als een onweer hen beiden omgaf; van buiten kon men hen niet zien; boven hen opende zich een hemel van licht en daalde als het ware op hen neer en ik zag boven hen als een stad met schitterende muren; ik zag het hemelse Jeruzalem; geheel het binnenste was met regenboogglans bekleed. Ik zag een gedaante als God de Vader; ik zag Jezus in een mededeling van licht met Hem. Jezus verscheen in zijn menselijke gedaante geheel schitterend en doorzichtig.***

In het begin stond Eliud als in verrukking naar omhoog te zien, doch spoedig zonk hij op zijn aangezicht neer, tot het licht en de hele verschijning verzwonden waren. Jezus zette nu zijn weg voort en Eliud volgde Hem stom verbaasd en vreesachtig om wat hij gezien had; het was een verschijning in de aard van de gedaanteverandering op de Tabor, met dit verschil dat ik Jezus niet omhoog geheven zag.

Ik meen dat Eliud de kruisiging niet beleefd heeft. (Hij zal sterven op 18 maart volgend jaar, nr. 431). Jezus was vertrouwder met hem dan met de apostelen, want Eliud was zeer verlicht en in vele geheimen van Jezus' familie ingewijd. Hij nam hem ook tot vriend en lid van zijn gezelschap aan; Hij verleende hem een grote macht en Eliud bracht veel voor Jezus' Gemeente tot stand; hij was een van de grondigst onderrichte Essenen. Ten tijde van Jezus woonden zij niet meer in zo grote menigte op de bergen, zoals vroeger: zij hadden zich meer in de steden verspreid (fasc. 1, nr. 3, voetnoot 6).

Dit wonderbaar visioen had plaats te middernacht; ik ontwaakte dan en voelde mij zo ziek en zo lijdend.

244.

21 september. –

‘s Morgens zag ik Jezus in een herdersveld aankomen; de dag begon te grauwen; de herders waren reeds uit hun hutten bij het vee; zij kenden Jezus reeds en kwamen Hem tegemoet en wierpen zich voor Hem neer en leidden de beide gasten in een schuur, waarin zij hun gereedschappen bewaarden; zij wasten hun de voeten, bereidden hun een rustplaats en zetten hun brood en kleine bekers voor; zij braadden en zetten hun ook tortelduiven voor; deze vogels hadden hun nesten in de hutten van de mensen en liepen hier in zeer grote menigte als hoenderen rond.

Daarna zag ik dat Jezus Eliud terugzond, doch eerst zegende Hij hem, terwijl Eliud knielde; de herders waren hiervan getuige. *Jezus zegde tot Eliud dat hij zijn dagen in rust zou sluiten, omdat de weg die Hij als Verlosser moest bewandelen, voor hem te moeilijk was; dat Hij hem in zijn Gemeente aannam, dat hij reeds zijn deel van het werk in de wijngaard volbracht had en daarvoor het loon in zijn Rijk zou bekomen. Hij verklaarde dit met de parabel van de arbeiders in de wijngaard.* Sedert het visioen van deze nacht was Eliud zeer ernstig, onhutst en geheel in zichzelf gekeerd. Ik meen gehoord te hebben dat hij Jezus in dit leven niet meer zal weerzien, doch ik ben hier niet heel zeker van.

Eliud ontving Jezus op zijn ziekbed op 11 maart volgend jaar en een week later op zijn sterfbed (zie de nrs. 428, einde en 431, einde). Ik geloof dat de leerlingen hem het doopsel toegediend hebben.

Van het herdersveld vergezelde Eliud Jezus nog een eind ver; de Heer omarmde hem nu en nam afscheid van Eliud met een mannelijke ontroering.

Van hier kan men de plaats zien liggen, waar Jezus ten sabbat gaat; daar hebben voortijds bloedverwanten van Jezus gewoond. Die plaats waarheen Jezus zich nu geheel alleen begaf, was niet Jizreël, zoals ik gemeend had, want ook Jizreël zag ik liggen; zij heette Goer en lag op een berg[56]. Jozefs broeder, die later naar Zabulon trok en veelvuldige betrekkingen met de H. Familie onderhield, had hier gewoond.

Jezus ging hier ongemerkt in een herberg, waar men Hem de voeten waste en spijzen voorzette. Hij had een kamer voor Hem alleen en Hij liet zich hier een schriftrol uit de synagoge brengen; Hij las er gebeden uit, nu knielende, dan staande en ook omhoogziend; zijn kamer was door schermen afgezonderd; de school bezocht Hij niet; ook zag ik eens lieden tot Hem komen, die Hem verlangden te spreken, maar Hij ontving hen niet. (Hij bracht zijn tijd door in een volstrekte afzondering).

Leerlingen op weg naar de doop.

De door Jezus vooruit gezonden leerlingen (fasc. 9, nr. 241) zag ik eergisteren in Kafarnaüm aankomen, doch ongeveer slechts vijf van de meer gekende en zij spraken met Maria. Twee van hen gingen naar Betsaïda Petrus en Andreas halen. Jakobus de Mindere, Simon, Taddeüs, Joannes en Jakobus de Meerdere

---

[56] **Goer of Gur**. – Volgens II Kon. 9, 27, genomen in zijn samenhang, ligt Goer ten zuiden van Djenin of Engannim, op de eerste hellingen van het Samaritaans gebergte dat de Esdrelonvlakte in het zuiden afsluit.

Een klimweg loopt door de bergpas naar de hoger gelegen vlakte van Dozan (250 m). Naast de pas ligt ten westen de ruïne Belameh (het oude Jibleam) en er tegenover ten oosten de ruïne Nadj-djar.

Het 2e lid van Nadj-djar is hetzelfde als Goer. Welnu, zo weten wij uit de H. Schrift, Ochozias werd dodelijk gewond 'in de engte, op de klimweg van Gur, dat bij en tegenover Jibleam gelegen is.'

Alles is toepasselijk op Nadj-djar, in zijn 2e lid zelfde naam als Goer, en wij kunnen het bijgevolg met de grootste waarschijnlijkheid als Goer beschouwen (grote kaart 2).

waren er eveneens tegenwoordig. De leerlingen prezen Jezus' goedheid, zachtmoedigheid en wijsheid; de anderen waren vol lof en geestdrift voor Joannes, roemden zijn kordaat optreden, strenge levenswijze en leer, en beweerden nooit zulk een uitlegger van de profeten en de Wet gehoord te hebben. Zelfs Joannes sprak geestdriftig van de Doper. Nochtans kende hij Jezus, want zijn ouders hadden vroeger op de afstand van nauwelijks een paar uren (of een klein uur) van Nazareth gewoond. Ook beminde Jezus hem reeds als kind, wat ik vroeger niet wist.

22 september; Sabbat. –

De leerlingen hielden hier (te Betsaïda) de sabbat.

23 september. –

Op zondag, 23 september heb ik de negen leerlingen in het gezelschap van de zes (of zeven) voormelde Joannes-leerlingen op weg naar Tiberias gezien, vanwaar zij naar Efron en van daar door de woestijn naar Jericho en naar Joannes trokken. (Over dit gewest zie fasc. 9, nr. 226, voetnoot 34).

Vooral Petrus en Andreas hebben ten gunste van de Doper gesproken; zij zegden dat hij uit een voornaam priestergeslacht afkomstig was, dat hij in de woestijn onderricht van de Essenen had ontvangen; dat hij geen ongeregeldheden duldde en niet minder wijs dan streng was. De leerlingen daarentegen roemden Jezus' goedheid en wijsheid. Hiertegen opperden de eersten het bezwaar dat menige ongeregeldheid door zijn toegevendheid ontstond, en zij staafden hun bewering met voorbeelden. Ook Jezus had op zijn laatste reis, meenden zij, onderricht van de Essenen gekregen. Joannes hoorde ik op deze weg niets meer zeggen; zij deden niet de gehele reis met de leerlingen van Jezus, doch vergezelden hen slechts enige uren. Ik dacht onder dit gesprek de mensen van die tijd waren toch geheel gelijk die van nu.

Jezus te Gofna.

245.

Op zaterdag, 22 september, zag ik Jezus te Goer in de herberg alleen bidden. Dit Goer lag niet zeer ver van de stad Megiddo en van een vlakte van dezelfde naam[57], en ik heb vroeger nog wel gezien, als moest tegen het einde van de wereld een veldslag tegen de antichrist in die vlakte geleverd worden (cfr. Apok. 16, 14-16)[58].

Met het dagaanbreken stond Jezus op, rolde zijn bed tezamen (fasc. 3, nr. 72, voetnoot 165), gordelde zich[59], legde een geldstuk op het bed en begaf Zich op weg. Ik zag Hem paden volgen, die langs verscheidene steden en dorpen liepen, waartussen Hij doorging. Hij kwam met niemand in aanraking en nam nergens zijn intrek; ik zag Hem nabij de berg Gerizzim bij Samaria voorbijkomen; de berg lag aan zijn linkerzijde en Hij trok zuidwaarts door. Hier en daar zag ik Hem bessen en enige vruchten plukken en eten, en in de holte der hand of met een holgebogen blad water scheppen en drinken.

's Zondags kwam Hij tegen avond in een stad met name Gofna in het Efraïmgebergte; ze lag op een verscheurde, oneffen grond,

---

[57] Vlakte van dezelfde naam. – De Esdrelonvlakte wordt ook wel eens vlakte van Megiddo genoemd. In elk geval wordt naar Megiddo soms genoemd het onderdeel van de Esdrelonvlakte, dat zich rondom Megiddo uitstrekt. – Naar Megiddo vluchtte koning Ochozias, na op de klimweg van Gur dodelijk gewond te zijn. Daarom heeft K. boven in nr. 245 sprekend over Gur, vermeld dat het niet zo ver van Megiddo ligt.

[58] Ik heb vroeger gezien. – nl. in een zinnebeeldig visioen op de passage 16, 14-16 van Apocalyps. In de Esdrelonvlakte hebben in de loop der eeuwen tot in onze dagen zoveel veldslagen plaats gehad, dat de schrijver van de Apocalyps zich de laatste definitieve strijd tussen de Antichrist en Christus moeilijk elders kon voorstellen.

[59] Gordelde zich. – In het oosten: fellah's (boerkes) en schamele mensen leggen zich gekleed te slapen, maar hun gordel leggen zij af (cfr. H. Land, 1e jg. blz. 103).

hoog en laag, en tussen de huizen strekten zich vele huizen en plantages uit[60]. In deze stad woonden verwanten van Joakim, doch zij hadden geen nauwe betrekkingen met de H. Familie onderhouden (fasc. 2, nr. 61 en fasc. 7, nr. 198).
Ook nam Jezus zijn intrek (niet bij die familie maar) in een herberg. Men waste Hem de voeten en bood Hem een kleine verversing aan. Het duurde echter niet lang of zijn verwanten en een paar Farizeeën van beter allooi kwamen Hem hier opzoeken en namen Hem mee naar hun huis. Dit huis van zijn verwanten was een van de aanzienlijkste van de stad; de stad zelf was eveneens van betekenis, want hier resideerde het bestuur over een deel van het land. Ook Jezus' verwant oefende hier een ambt uit en was met schrijfwerk belast. De stad behoorde, geloof ik, tot (de provincie) Samaria.

Men ontving Jezus met achting; er waren daar nog meer mannen en men nam staande en wandelend in een lusthof een maaltijd. Jezus sliep hier. De stad lag een dagreis van Jeruzalem en in haar nabijheid vloeide een beek door het gewest. Toen de H. Familie de knaap Jezus in de tempel verloren had, was ze tot hier gekomen. Toen zij Hem te Mikmas misten, hadden zij het mogelijk geacht dat Hij tot die verwanten vooruit gegaan was (om hier op hen te wachten). Maria was niet zonder vrees dat Hij in het water mocht gevallen zijn. (Op hun weg lag een klein meer dat nu Balwa heet en vlak tussen Gofna en el-Bireh ligt).

[60] Alles wat K. over Gofna meedeelt, kunnen wij heden nog vaststellen in het dorp Djifneh. Het ligt een dagreis per karavaan van Jeruzalem, ruim 20 km. In het gebergte te Efraïm, want even meer noordelijk ligt Sinia, het oude Jesana (JE viel weg), dat volgens II Kron. 13, 19 en 15, 18 een stad in het Efraïmgebergte is. Het huidige dorp, neemt de plaats der oude stad in en bestaat uit een effen gedeelte op vlakke grond in de brede, vruchtbare, door een beek besproeide vallei, terwijl het ander gedeelte tegen de heuvelhelling aanleunt en opwaarts gebouwd is. In de valleiwijk zijn de huizen heden nog onderbroken door groepen olijfbomen, perenbomen, granaatappelbomen, enz. Ook was Gofna, zoals K. zegt, een hoofdstad, nl. van een der 11 districten waarin Judea administratief ingedeeld was (cfr. D.B. Judée, c. 1015).

246.

24 september. –

Hier in de synagoge begeerde *Jezus de schriften van een profeet en Hij handelde over de doop en de Messias.* Uit de aangereikte profetie *verklaarde Hij dat de Messias in de tegenwoordige tijd moest gekomen zijn; Hij sprak van de gebeurtenissen die zijn komst vooraf moesten gaan en die werkelijk hadden plaats gehad, meer bepaald noemde Hij een gebeurtenis die zich acht jaren geleden voorgedaan had ik weet niet meer of het iets van een oorlog was, of ook dat de scepter aan Juda ontnomen was* (Gen. 49, 10). *Zo haalde Hij, als evenveel bewijzen, een reeks vervulde tekenen aan, die de komst van de Messias vooraf moesten gaan en zich nu voorgedaan hadden.*

Ook betrok Hij er de menigvuldige sekten bij en Hij wees er op, hoe (in zake eredienst) zoveel tot louter ceremonie, zonder ziel of godsvrucht, tot formalisme ontaard was.

Daarna zegde Hij hun *dat de Messias in hun midden zou zijn, zonder dat zij Hem kenden* (cfr. Joa. 1, 26). *Hij hing hun een trouw beeld op van de verhouding tussen Hem en Joannes.* Hij sprak ongeveer als volgt: *"Iemand zal Hem aanwijzen en men zal Hem niet willen erkennen; zij zullen de voorkeur geven aan een machtige veroveraar die verschijnt in pracht en door hooggeleerde mannen omgeven is; zij zullen de Messias niet willen zien in Hem, die zonder schoonheid, aanzien, pracht en rijkdom verschijnt, die eenvoudige landbouwers en handarbeiders tot gezellen en medewerkers heeft en met bedelaars, kreupelen, melaatsen, zondaars en andere schamele mensen omgaat."*

Op deze wijze sprak Hij lang en breed en bewees alles uit de profetieën; hij beschreef nauwkeurig de verhouding tussen Hem en Joannes, en toch zegde Hij nooit "IK", maar sprak altijd als van een derde. Deze uiteenzetting nam het grootste deel van de dag in beslag en zijn toehoorders, vooral zijn verwanten, gingen eindelijk menen dat Hij een gezant, een voorloper van die Messias was.

Bij de thuiskomst van de synagoge sloegen zij in zijn tegenwoordigheid een boek open, waarin zij aangetekend hadden wat met Jezus, de Zoon van Maria, in zijn 12e jaar, in de tempel voorgevallen was (cfr. fasc. 7, nr. 200)

Inderdaad, zij waren getroffen door de overeenkomst van hetgeen Hij toen, met hetgeen Hij nu gezegd had; nadat zij het document herlezen hadden, konden zij hun verbazing niet matigen.

247.

De huisvader was een bejaard weduwnaar en ook zijn dochters waren reeds weduwen. Uit het gesprek van deze vrouwen vernam ik dat zij de bruiloft van Jozef en Maria te Jeruzalem hadden bijgewoond. Uit hun gesprek bleek hoe prachtig de bruiloft en hoe rijk Anna was geweest en hoe deze familie (in de ogen dier vrouwen) zo jammerlijk achteruit geboerd was; zij spraken daarover, zoals men dat in de wereld pleegt te doen, met een zekere blaam en minachting, als was deze familie erg vervallen.

Terwijl zij, gelijk vrouwen dit kunnen, hun herinneringen aan die bruiloft en aan de bruiloftskledereen van Maria oprakelden, kreeg ik een zeer omstandige vertoning van die bruiloft. Vooral werd mij zeer duidelijk tot in details de bruidstooi van Maria getoond. (Hetgeen K. hier daarover vertelde, is verplaatst naar het leven der H. Maagd. Zie fasc. 3, nr. 80).

Ondertussen controleerden de mannen, zoals ik reeds zei, de leer van de 12-jarige Jezus in de tempel, die als een merkwaardigheid aangetekend was. Immers, daar Jozef en Maria naar de verloren Jezus met zulk een angst juist in dit Huis navraag gedaan hadden,

had de tijding waar en in welke omstandigheden zij Hem daarna gevonden hadden, bij deze bewoners zulk een opzien gebaard, te meer omdat Hij een bloedverwant van hen was.

Terwijl dezen de overeenkomst van Jezus' leer als knaap met die van heden nog aan het bewonderen waren, waardoor zij Hem hoe langer hoe meer genegen werden, *verklaarde Jezus hun dat Hij afscheid moest nemen.* Niettegenstaande hun dringend smeken om nog wat te blijven, begaf Hij Zich op weg.

Verscheidene mannen deden Hem (het gebruikelijke) uitgeleide; zij moesten over een beek gaan (de boven vermelde, die door of langs Gofna vloeit); zij gingen er over langs een gemetselde brug, waarop bomen groeiden; zij vergezelden Hem enige uren naar een vlakte, waar zich weiden uitstrekten. Daar was de aartsvader Jozef (eerst) gekomen, toen zijn vader Jakob hem bevolen had tot zijn broers te Sikem te gaan. In de gewesten waar Jezus nu doortrok, is ook Jakob veel geweest[61].

Het was reeds laat in de avond, toen Jezus in dit herdersgewest kwam aan deze zijde van een riviertje, en hier verlieten Hem zijn begeleiders. Aan de overzijde van het riviertje lag het gehucht nog meer uitgebreid; de synagoge was aan deze zijde.

De Heer nam zijn intrek in een herberg; hier waren twee scharen dopelingen verzameld, die door de woestijn (van Jericho) naar Joannes wilden trekken; zij hadden hier de aanstaande komst van Jezus gemeld en *'s avonds sprak Jezus nog met hen.*

---

[61] Jakob veel geweest. – Het is duidelijk dat hier het gewest bij Betel bedoeld is, waar Jakob ondermeer het visioen gehad heeft van de ladder, waarlangs engelen op- en neerstegen. Op zoek naar zijn broers was Jozef eerst hier gekomen, wellicht ook om op de plaats te bidden, waar zijn vader een steen als altaar voor God had opgericht (tussen Betel en Hai).

De uitdrukking 'vergezelden Hem ENIGE uren' is in staat ons op een dwaalspoor te brengen, omdat de afstand maar 1 uur is. We kennen nog enkele zulke gevallen en ook uit het vervolg zal blijken dat het gewest Betel bedoeld is.

Men waste de Heer en de zijnen de voeten; Hij gebruikte een collatie en dan zonderde Hij Zich af tot het gebed en de rust[62].

Echtscheiding van Herodes veroordeeld.

248.

25 september. –

's Morgens van de 25e september vertrokken de dopelingen naar Joannes. Jezus begaf zich naar de school waar vele mensen samenstroomden. *In zijn preek sprak Hij volgens gewoonte over de doop en de Messias, en hoe men Hem niet zou willen erkennen. Hij verweet hun ook hun eigenzinnige gehechtheid aan oude, ijdele gewoonten,* waarin het hoofdgebrek van die mensen bestond; zij waren over het algemeen vrij eenvoudig en namen alles goedschiks aan.

Hierna liet Jezus Zich door de synagoge-overste tot tien zieken brengen. Hij genas er geen enkele, want Hij had reeds tot Eliud en tot zijn vijf leerlingen gezegd dat Hij dit in de nabijheid van Jeruzalem vóór zijn doop niet wilde doen. Het waren meest waterzuchtigen, jichtigen en ook zieke vrouwen. Maar *Hij vermaande ze en zei tot ieder van hen in het bijzonder wat zij geestelijkerwijze moesten doen, in zoverre hun ziekten ten dele straffen voor hun zonden waren* (fasc. 9, nr. 239, voetnoot 51). *Aan enigen beval Hij zich te reinigen en de doop te gaan ontvangen.*

---

[62] De kandidaat-dopelingen die bij Betel en Efron op Jezus wachtten, waren die of van die welke Hij naar de woestijn bij Efron vooruitgezonden had,

- hetzij uit Nazareth recht naar de woestijn (zie fasc. 9, nrs. 226, 237 en 241);
- hetzij uit Nazareth langs een omweg over Kafarnaüm (nr. 241).

In de herberg was nog een avondmaal en er waren vele mannen uit het dorp tegenwoordig. Vóór de maaltijd brachten dezen het gesprek op de verboden, overspelige omgang van Herodes; zij keurden die af en polsten Jezus naar zijn mening hierover. *Jezus laakte Herodes' handelwijze onverbiddelijk, maar tevens zegde Hij: "Indien men over anderen recht wil spreken, moet men ook zichzelven rechten."*

Voorts brandmerkte Hij streng alle huwelijkszonden. In dit dorp waren immers vele zondaars en *Jezus sprak met allen in het bijzonder en verweet hun zeer streng hun overspelig leven. Hij zegde aan velen in het privaat ook hun geheimste zonden,* zodat zij geheel vermorzeld boetvaardigheid beloofden.

Jezus begaf zich van hier op weg naar Betanië; de afstand kan nog 6 uren zijn; Hij kwam nu weer tussen bergen[63]. Daar in het land is het nu reeds winterachtig weer; de lucht is overtrokken en beneveld; 's nachts is het vaak reeds zo koud, dat er rijp valt. (De winter begon dit jaar vroeg: nr. 242, voetnoot 54)[64].
Jezus hult zijn hoofd in een doek; Hij gaat nu recht naar het oosten.

---

[63] Kwam weer in de bergen. – Van Gofna naar Betel gaande doorkruiste Jezus een bergvlakte, tamelijk effen.
De hoogvlakte maakt een bocht naar het zuidwesten tot bij el-Bireh.
Onmiddellijk ten oosten van el-Bireh begint de oostelijke helling.
Zodus, als men van Betel zelfs recht naar het zuiden zou gaan, b.v. tot Giba of Rama, zou men voortdurend op en neer moeten gaan, maar Jezus gaat recht naar het oosten, zegt Katarina.

Laten wij aannemen: eerst een eind ver naar het oosten, dan naar het zuidoosten en laten wij veronderstellen dat Hij in deze laatste richting tot Mikmas gaat.

Zo volgt Jezus de weg die zijn ouders gingen, wanneer zij van Mikmas naar Gofna gingen in de hoop de verloren Jezus daar bij de verwanten te vinden.

Wij zullen verder nog meermalen zien dat Hij gaarne de wegen bewandelt die zijn ouders vroeger betreden hebben.

[64] De lucht beneveld: zie fasc. 2, nr. 60, voetnoot 128.

Reis der H. Vrouwen.

249.

Ik heb Maria met vier heilige vrouwen op weg in een vlakte nabij Tiberias gezien. Ik zag ze ook van hun huis weggaan; er is daar iemand gebleven; zij hebben twee vissersknechten bij zich (fasc. 2, nr. 44, voetnoot 94); de ene gaat voorop, de andere volgt achter hen; zij dragen hun reisgoed in een dubbele zak, één hangt op de borst en een op de rug aan een stok op de schouder; het zijn:

- Joanna Chusa,
- Maria van Kleofas,
- ene van de drie weduwen en
- nog een vrouw, hetzij Maria Salome of de vrouw van Petrus of van Andreas; zij gaan eveneens naar Betanië en volgen de gewone weg voorbij Sikar; zij laten het ter rechterzijde, maar Jezus liet het links.

De heilige vrouwen gaan meest in een rij achter elkander, een paar schreden gescheiden, vermoedelijk omdat de meeste wegen, buiten de grote heirbanen, slechts paden zijn voor voetgangers en vaak door het gebergte lopen (fasc. 4, nr. 109, voetnoot 232). Zij gaan vlug met vaste schreden en zakken niet door gelijk de mensen hier bij ons, vermoedelijk omdat men zich daar van jongs af aan aan lange voetreizen gewent. Op de reis hebben zij de rokken tot het midden van de kuiten opgeschort[65] en de benen zijn vanaf de middellijfdoek (of broek) tot op de enkels met een band omwonden en onder hun voeten zijn dikke, opgevoederde sandalen gebonden. Op het hoofd dragen zij een sluier, die met een lange smalle doek om de nek toegehaald is; deze doek daalt over de borst neer, waar hij gekruist is en loopt weer achter de rug tot in de gordel; zij laten af en toe ter afwisseling hun handen

[65] Het opschorten van het kleed geschiedt door het optrekken er van tussen de gordel. Zo maakt het ruime kleed een boezem, waarin men allerhande voorwerpen verbergen en meedragen kan; (zie tekening).

daarin rusten. De vooropgaande man bereidt de weg, opent de afsluitingen, ruimt de stenen weg vóór de voeten, legt loopplanken over diepten, zorgt in alle voorvallen voor alles en bespreekt ook de herberg; de man die volgt brengt alles weer in de vorige toestand[66].

Opgeschort = in de gordel opgetrokken kleed

Jezus gaat naar Betanië.

250.

26 september. –

Betanië kan 6 uren van het voorgaande dorp (Betel) zijn. Op zijn weg daarheen kwam Jezus weer, zoals gezegd, in het gebergte (op zeer geaccidenteerde bodem, op hellingen, in ravijnen).
's Avonds kwam Hij een paar uren ten noorden van Jeruzalem aan in een stad die uit één straat bestaat; deze loopt over een berg en is wel een half uur lang. (Het is Giba 2, stad van Saül, 6 km ten noorden van Jeruzalem).

[66] Vrouwen gaan nooit alleen op reis. Dit is reeds aangestipt en aangetoond in fasc. 2, nr. 44, voetnoot 94.

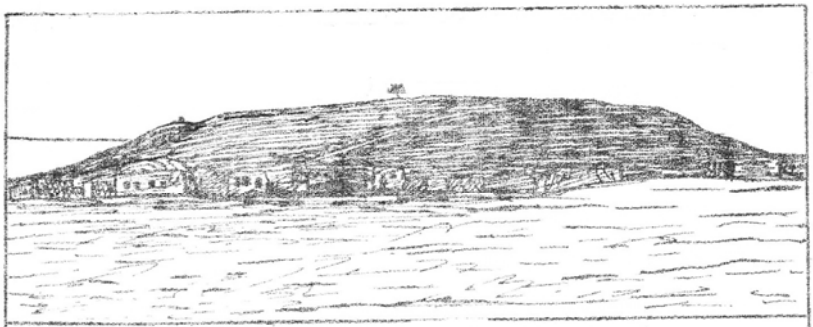

nr. 250 : tell el-Foel; het Gibea van Saül, op de heuvel Ammah;
Jezus ging door een stad die uit één lange straat bestaat en over een berg liep.

Betanië kan nu nog 3 uren van hier gelegen zijn. Men kan hier het gewest (van Betanië) in de verte zien (b.v. de olijfberg waarachter het ligt); het ligt dieper in de vlakte.

Van deze berg of grote heuvel strekt zich noordoostwaarts een woestijn uit van omtrent 3 uren, naar de woestijn Efron toe (zie kaart hierna en fasc. 9, nr. 226, voetnoot 34), en tussen deze beide woestijnen zag ik Maria en haar gezelschap heden in een herberg overnachten (te Mikmas, waar zij vrienden hadden).

De berg is dezelfde waarop Joab en Abisaï, die Abner nazitten, hun achtervolging staakten, toen deze hen toeriep en toesprak (II Sam. 2, 24-27); hij heet Amma en ligt (6 km) ten noorden van Jeruzalem. De plaats waar Jezus was (hoek of wijk van Giba), had uitzicht naar het noorden en oosten; ik vermoed dat ze Giah heette. Vandaar had men het uitzicht op de woestijn Gibeon (= Giba ten noordoosten), die aan haar voet begon en zich in de richting van de woestijn Efron uitstrekte. De woestijn van Giba was omtrent 3 uren lang. (De lengte tot Giba is 5 km en tot Mikmas 8 km).

Weg van Jezus, van Betel naar Betanië

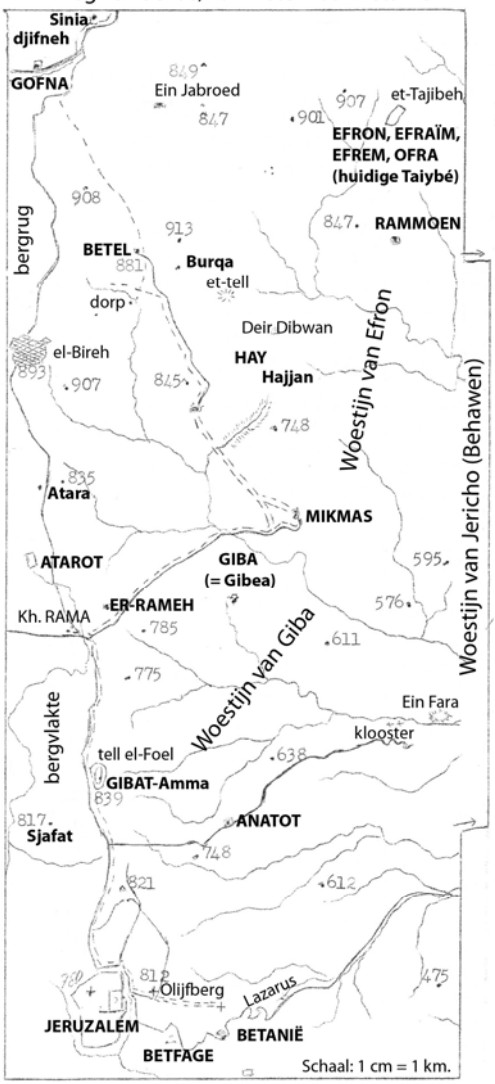

De puntlijn op het kaartje duidt de weg aan door Jezus gevolgd.
De grote wegen zijn door een dikke lijn aangeduid. Het ligt voor de hand dat Jezus deze volgt, als geen andere redenen Hem er van afbrengen.

De weg die recht van noord naar zuid loopt volgt de rand van de hoge bergvlakte of -rug en spoedig begint de oostelijke helling, het bergengewest. Let op de ravijnen en hoogtecijfers.

Jezus kwam ‘s avonds in die stad, ging binnen in een huis en vroeg om enige verversing. Zij wasten Hem de voeten en boden Hem drank en kleine broodjes aan. Weldra kwamen verscheidene mensen om Hem heen staan, die informeerden, aangezien Hij uit Galilea kwam, naar de leraar van Nazareth. “Het land is nu vol van Hem, zeiden zij, en Joannes spreekt er zoveel en zo wonderbaar over.” Ook vroegen zij of de doop van Joannes wel goed was. *Jezus onderrichtte hen op zijn gewone manier en vermaande hen tot boetvaardigheid en wekte hen op tot de doop. Op hun verzoek sprak Hij over de Profeet van Nazareth en de Messias, die, bij zijn verschijnen onder hen, niet erkend, ja, vervolgd en mishandeld zou worden; Hij waarschuwde hen om op alles wat zou gebeuren goed acht te geven, daar de tijden vervuld waren. De Messias zou niet met pracht en in triomf verschijnen als een overwinnaar, maar arm; Hij zou in eenvoud met de eenvoudigen omgaan. Over deze en meer andere eigenschappen van de Messias weidde Hij uit*[67].

[67] Jezus heeft de omweg over Mikmas gemaakt, hetzij om de voetstappen zijner ouders te eren, vooral ter gelegenheid van zijn achterblijven in de tempel, hetzij om de bekenden daar te bezoeken; dit is maar een veronderstelling van ons.

Van Mikmas gaat Hij weer langs de berghellingen zuidwestwaarts en komt te Rama terug op de bergvlakte. Hierna komt Hij 6 km verder in de stad, waarvan K. de naam niet noemt, maar die het Giba van Saül is, het tegenwoordige tell el-Foel, 5 à 6 km ten noorden van Jeruzalem.
Dat deze heuvel het Giba van Saül gedragen heeft, wordt door geen Palestinoloog ontkend.

Onze zienster noemt wel de naam van de stad niet, maar wel geeft ze de naam van de heuvel waarop dit Giba gelegen was en dit zou voor de Palestinologie een zeer kostbare openbaring en aanwinst zijn, indien ze er een onderzoek over wilde instellen.

De volgende passage stelt immers de schriftuurverklaarders voor een onoplosbaar probleem: “Ook Joab en Abisaï achtervolgden Abner.

Tegen zonsondergang bereikten zij Gibat-Amma (= Giba van, of op Amma, cfr. Heist-op-den-berg), dat tegenover Giah ligt.
De Benjamieten schaarden zich rondom Abner en vatten post in gesloten rijen. Toen riep Abner tot Joab: Waarom die onzinnige achtervolging. Ziet ge niet enz." (II Sam. 2).

Ziet men de meningen over Gibat-Amma na, b.v. in D.B. Amma of bij uitleggers, dan constateert men dat niemand van allen er raad mee weet of ooit geweten heeft, ook Eusebius en Hiëronymus niet.

Volgens onze zienster is het eenvoudig zo: "Giba is een stad, gelegen op de heuvel Amma, en van daar de naam in de H. Schrift Gibat-Amma, d.i. stad Giba op Amma. Niet te vertalen door heuvel van Amma. Dit Giba was de residentiestad van Saül en Amma is de tegenwoordige heuvel tell el-Foel. Een ander geval van een heuvel met een andere naam dan de stad die er op ligt: de berg Jearim met Kesalon er op." (Joz. 15, 10).

Algemeen wordt aangenomen dat de ruïne op de heuvel tell el-Foel de overblijfselen zijn van de residentiestad van Saül. Welnu wij bewijzen dat het de ruïne is van de stad die op de heuvel Amma lag.

De stad waar Jezus nu kwam, bestond uit één straat, zegt K., die wel een half uur lang was en over een berg liep. (Versta 1 km lang)

Over tell el-Foel en zijn ruïne lezen wij in D.B., Gabaä 3, col. 9:
"Het is een langwerpige heuvel, gericht van zuiden naar noorden. Vóór de opgravingen van 1922 en 1933 zag men op het hoogste punt van de heuvelrug (nu echter niet meer) de resten van een rechthoekige toren, die dateren uit de regeringsperiode van Saül; de toren maakte deel uit van een citadel op het hoogste van de heuvel. Ten noorden en ten zuiden er van zag men langs deze baan, aan de oostkant, over een lengte van verschillende honderden meters aanzienlijke ruïnes met daartussen grote blokken bouwsteen en vele in de rots gehouwen citernes. Alles maakte deel uit van een en dezelfde stad." (cfr. Suppl. D.B. Fouilles, nr. 47).

Het is dus wel duidelijk dat K. ons Jezus nu toont aangekomen in deze stad. De plaats Giah is een hoek of wijk naar de noordoostvoet van Gibat-Amma toe.

Om van Gibat-Amma te Betanië te komen, gaat Christus waarschijnlijk tot tegen Jeruzalem, draait om de noordkant van de stad, en, over de top van de Olijfberg gaande, komt Hij aan, bij de noordpoort van het domein van Lazarus, dat zich tot het huidige Betanië, of el-Azarijeh uitstrekte.

Dicht bij dit laatste, ten westen lag oud-Betanië.
Aan de noordgrens van het domein lag tegen een heuvel aangeleund het huis of kasteel van Lazarus. In de buurt van de plaats, waar men nu

251.

De mensen (te Gibat-Amma) kenden Hem niet, maar zij onthaalden Hem goed en gedroegen zich eerbiedig. Er waren dopelingen over deze plaats voorbijgetrokken, die over Jezus verteld hadden. Ook vergezelden de inwoners Hem een eindweegs, nadat Hij hier een paar uren gerust had.

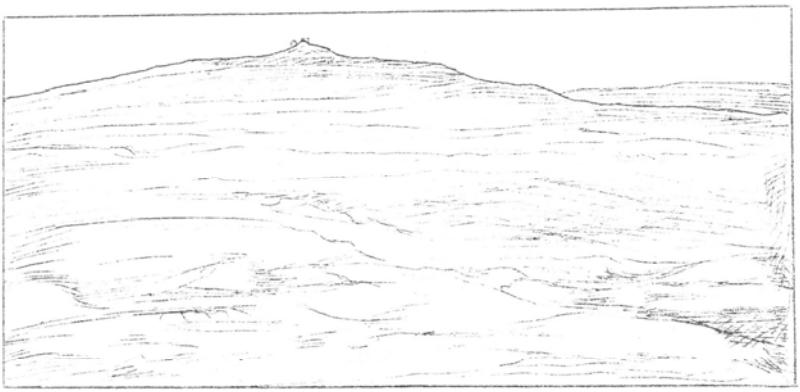

De heuvel Amma omstreeks 1910

Op de top van Gibat-Amma, stad van Saül, misschien wel onder de schuts van de citadel en de toren hadden de Benjamieten zich om Abner geschaard.
Deze riep Joab toe: "Waartoe die broederstrijd? Beveel uw volk de achtervolging te staken."

Jezus kwam 's nachts naar Betanië. Lazarus was enige dagen te voren nog in zijn huis te Jeruzalem geweest; het staat aan de westkant van de berg Sion, op de helling (naar de kant toe) van de Kalvarieberg[68], maar nu was hij naar Betanië teruggekeerd, omdat

---

Lazarus' graf vereert, had Marta haar woning. De stille Maria had haar verblijf met een tuin ergens tussen beide.

Tegen het bestaan van de stille Maria, die wij straks zullen ontmoeten, werd wel kritiek uitgebracht, maar zij wordt ook door Th. Neumann vermeld, en wel met bijzonderheden die de mededeling nog geloofwaardiger maken.

[68] Lazarus' huis in Jeruzalem. – Doen wij opmerken dat K. hier, gelijk ook in nr. 260 de naam Sion aan de Tempelberg geeft in een tijdperk dat men nog

algemeen foutief geloofde dat de H. Schrift door SION steeds de hoge zuidwestheuvel van de stad bedoelt.

Men kan Lazarus' huis in Jeruzalem bij benadering veronderstellen ten noordwesten van het Tempelplein, ten westen van de stadsvallei, in een straat die oostwaarts naar deze vallei afdaalt, vervolgens weer omhooggaat, ten noorden van het forum loopt en zich dan zuidwaarts wendend uitkomt in de straat naar de schaapspoort.

Op de orografische kaart van Jeruzalem, (zie ook fasc. 8), zoeke men het 3 cm ten westnoordwesten van de Antoniaburcht (noordwesthoek van Tempelplein).

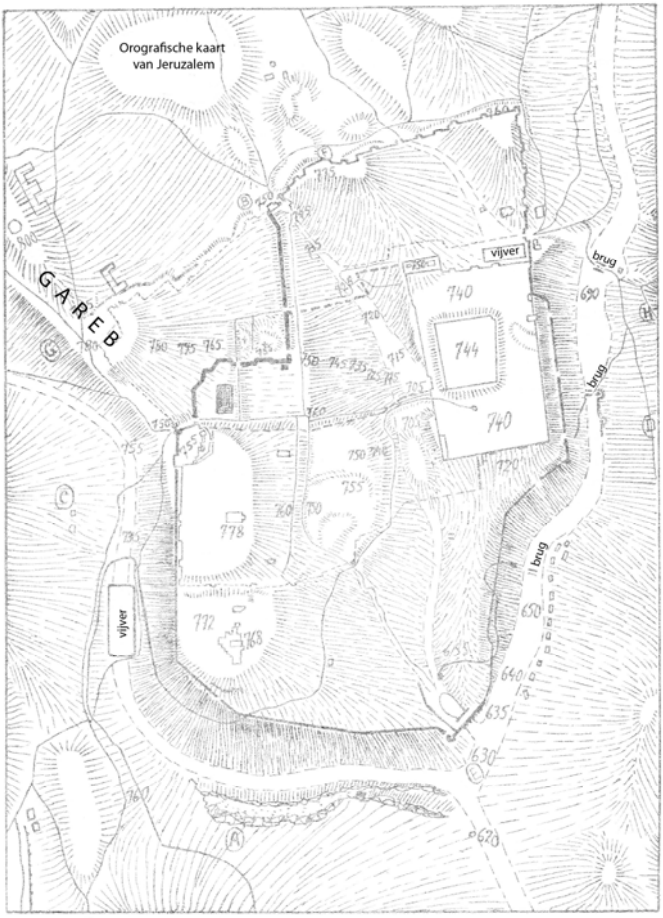

hem door de leerlingen de komst van Jezus aangekondigd was; het kasteel te Betanië behoorde eigenlijk aan Marta toe, maar Lazarus verbleef daar liever en zij hielden tezamen huis.

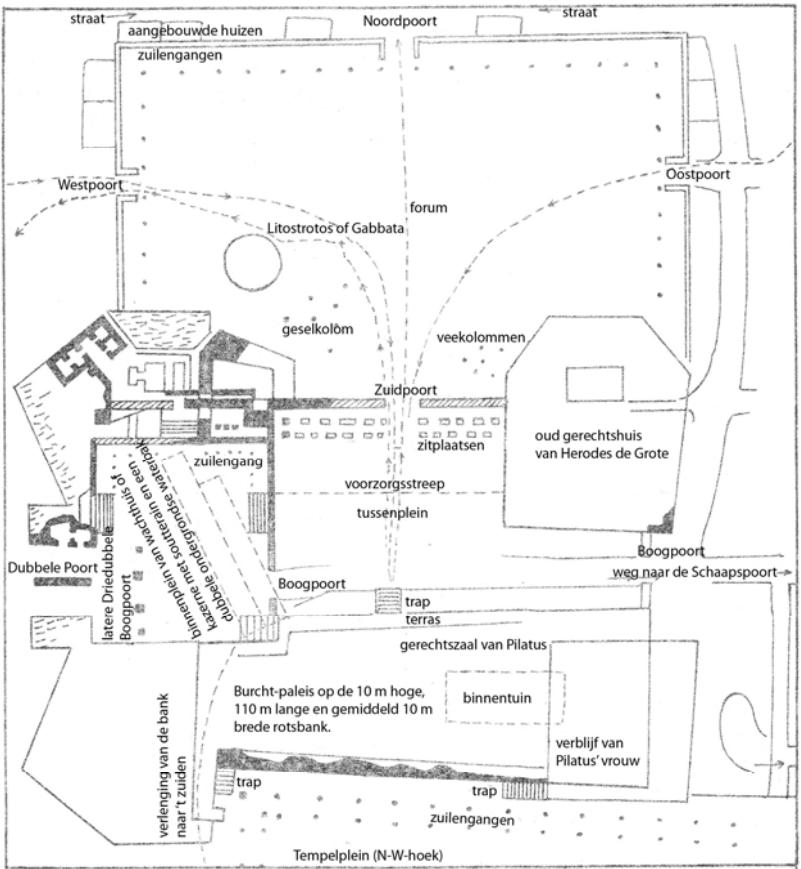

nr. 1855 : Pretorium of ambtshuis van burcht van de landvoogd. De gegevens van K. passen wonderwel bij die der archeologie. Het resultaat is een heerlijk beeld van het pretorium.

De zienster spreekt hier ook van de Kalvarieberg, ofschoon het maar een heel kleine heuvel is, zie VOORREDE, nr. 7.

Nochtans, gerekend vanuit de stadsvallei, mag men beginnen spreken van een berg; het verschil tussen beide is in hoogte 40 m.

Zij hadden een maaltijd bereid en waren Jezus verwachtend. Marta bewoonde een huis aan de andere zijde van het park. Er waren gasten op het kasteel.

Bij Marta waren

- Serafia (= Veronika),
- Maria Markus en
- nog een bedaagde (= bejaarde) vrouw (Suzanna) van Jeruzalem; zij was juist vóór Maria in de tempel geweest en had hem verlaten, toen Maria haar intrede er in deed (fasc. 2, nr. 61); zij was er gaarne in gebleven, maar God had haar voor het huwelijk bestemd.

Bij Lazarus waren:

- Nikodemus,
- Joannes Markus, een zoon van Simeon, en
- een ouderling met name Obed, die een broer of een zoon van de broer van de man der profetesse Hanna was;

het waren allemaal geheime vrienden van Jezus; zij waren dit geworden, deels door Joannes de Doper, deels door de familie en door de profetieën van Simeon en Hanna in de tempel.

Nikodemus was een navorser, een denkend man, die op Jezus hoopte en zeer naar Hem verlangde; zij waren reeds allemaal door Joannes gedoopt en waren nu op Lazarus' uitnodiging in het geheim naar hier gekomen. In het vervolg diende Nikodemus trouw de Heer, doch in het geheim.

Lazarus had dienaren uitgezonden om Jezus op de weg af te halen, en ongeveer een half uur voor Betanië ontmoette Hem zijn oude trouwe dienaar, die daarna nog een leerling geworden is.

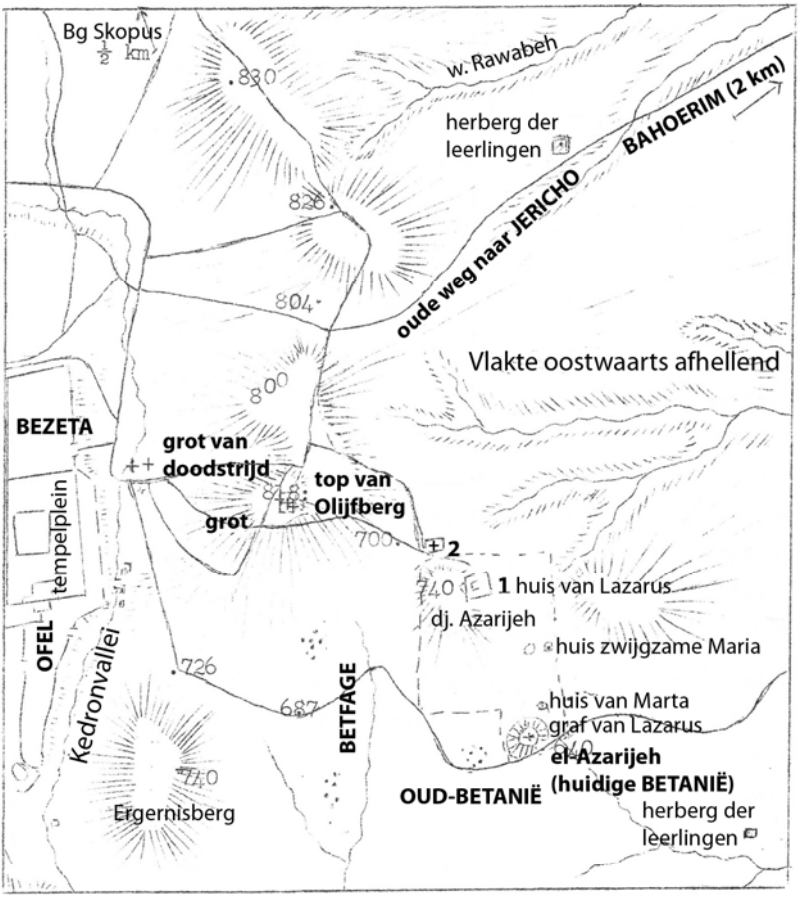

Op het kaartje duiden de volle dikke lijnen wegen aan;
de puntlijn stelt de grenzen voor van het domein van Lazarus en Marta.

Men heeft van west naar oost het tempelplein, de Kedronvallei, de Olijfberg, de djebel Azarijeh, tegen de oosthelling waarvan het huis of kasteel van Lazarus(1) aangebouwd is.
Het domein kan van noord naar zuid 900 m lang zijn en van west naar oost 400 m breed zijn.
Een voorname ingang (2), dicht bij de huidige kapel (+) die herinnert aan het uitgangspunt van Jezus' latere intocht in Jeruzalem.
Ongeveer 100 stappen ten zuiden van de noordelijke ingangspoort (2) staat het kasteel met ingangen aan de noord- en de oostkant. Van het dak kan men op de heuvel komen.

De knecht wierp zich voor Jezus op zijn aangezicht neer en sprak: "Ik ben de knecht van Lazarus. Zo ik in Uw ogen, mijnheer, genade vind, gelieve mij naar zijn huis te volgen."
Jezus zei hem op te staan en volgde hem. Hij was vriendelijk jegens die dienaar, doch zijn minzaamheid deed geen afbreuk aan zijn waardigheid en juist dit gaf Hem die onweerstaanbare aantrekkelijkheid; zij beminden Hem als een mens en voelden God in Hem aan[69].

---

[69] Jezus zal zo dikwijls bij zijn vriend Lazarus te Betanië komen en bij diens zusters Marta, en later ook bij Magdalena, die Hij beide beminde.

Het zal daarom wel goed zijn dat wij een idee hebben van hun domein en landgoed en hun kasteel.

Hiervoor geven wij dus een kaartje daarvan met de omgeving, op grond van K.'s gegevens, verbonden met topografische bevindingen.

Op de volgende bladzijde stellen wij ons het kasteel en de inrichting ervan voor, op grond van aanduidingen van K.
Nochtans kan die tekening slechts een geheel vrije, loutere voorstelling zijn om de verbeelding te helpen, terwijl het kaartje integendeel op zakelijke bijzonderheden steunt.

Op die plaats vindt men nog, volgens Mgr. Janssens, resten van oude gebouwen.

De inrichting is die van een normaal rijk huis met binnenplein, zijvleugels en voor- of inganggebouwen. (Zie voorstelling hierna).
Aan beide zijden zijn badgebouwen: voor vrouwen, voor mannen.
Het huis heeft een achterplaats in de schoot van de heuvel, wat een veel voorkomend verschijnsel is.

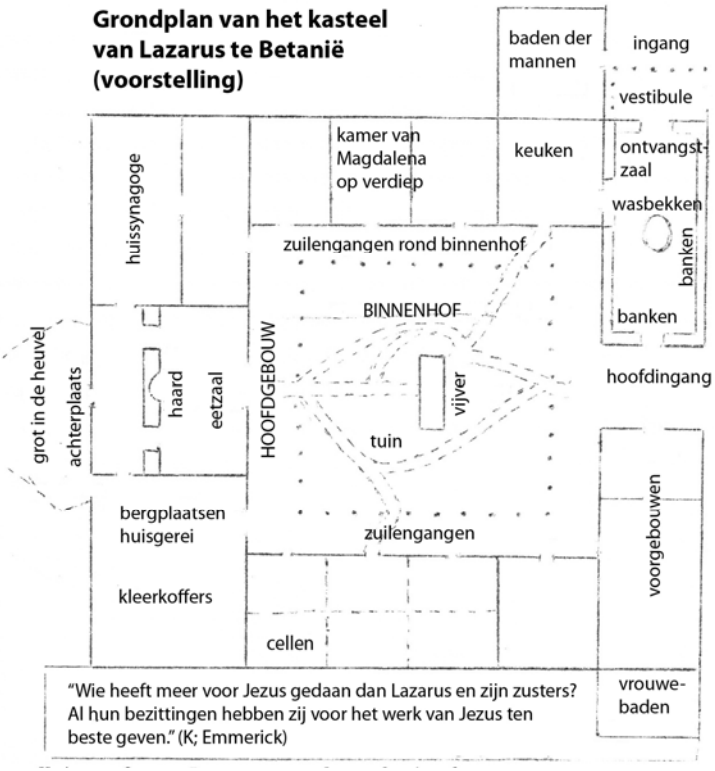

Het graf van Lazarus werd reeds in de vroege eeuwen aangewezen en vereerd, 900 m zuidelijker dan het kasteel en de heuveltop. Daar wijst K. ook het huis van Marta aan, maar de juiste plek werd door de traditie niet bewaard. Onze aanwijzing is dus bij benadering. In het middendeel van het domein verbleef de 'zwijgzame Maria' in een eigen woning met tuin. – Rondom het graf van Lazarus heeft zich naderhand een dorp ontwikkeld, door de vroege pelgrims Lazarium geheten, naam die later door de Arabieren verbasterd werd tot el-Azarijeh.

In Jezus' tijd schijnt Betanië even ten westen van het nieuwe Betanië of el-Azarijeh gelegen te hebben. Betanië lag meer naar het westen.

252.

De dienaar leidde Hem in een voorzaal, nabij de ingang van het slot bij een bekken (in de vloer); hier was alles bereid; hij waste Jezus de voeten en deed Hem andere sandalen aan. Jezus droeg bij zijn aankomst een paar gevoerde, dikke zolen; Hij liet deze staan en deed een paar harde zolen met lederen riemen aan, die Hij voortaan wilde dragen.

Nadat zijn voeten gewassen waren, kwam Lazarus met zijn vrienden Jezus verwelkomen; hij bood Hem een beker wijn en een bete brood (het zinnebeeld van de gastvrijheid bij de Joden) ter verwelkoming aan. Jezus omarmde Lazarus, en, de anderen groetend, reikte Hij hun de hand. Zij boden Hem allen gastvriendelijk hun diensten aan en wilden Hem in het woonhuis brengen, maar Lazarus leidde Jezus eerst naar de woning van Marta. De hier aanwezige vrouwen lieten hun sluier neer en wierpen zich voor Hem op de grond. *Jezus hief ze bij de hand op en zei tot Marta dat zijn Moeder hier zou komen om zijn wederkomst van de doop af te wachten.*

Hierop gingen zij naar Lazarus' huis en namen er een maaltijd; deze bestond uit een gebraden lam en duiven, honig, kleine broodjes en vruchten, groenten en drank; zij lagen hier aan tafel op leunbanken, allen twee en twee. De vrouwen aten in een voorplaats. *Jezus bad vóór de maaltijd en zegende alle spijzen.* Hij was zeer ernstig, ja, bedroefd. *Hij verklaarde hun onder de maaltijd dat een zware tijd naderde, dat Hij een moeizame weg begon, die zeer bitter zou eindigen. Hij maande hen aan tot volharding, indien zij zijn vrienden waren en blijven wilden, want zij zouden veel met Hem te lijden krijgen;* Hij

---

Zie bij K. de nrs 251, 252, 257, 259; 333, 437, 530-531, 1169, enz. 1481 tot 1486; 1734, enz.

sprak zo zielroerend, dat zij weenden, maar ze verstonden Hem niet geheel; zij wisten niet dat Hij God was[70].

253.

Haar verhaal hier onderbrekend liet K.E. zich uit als volgt: Telkens opnieuw verwondert mij dit onbegrip, daar ik zulk een

---

[70] In dit korte nummer hebben wij dicht bijeen drie joodse gebruiken, of zelfs vier, die wij zeer dikwijls beoefend zullen zien.

a) het wassen der voeten van aankomende gasten, daar hun voeten door het gaan over dorre, zandige wegen bestoven en vuil waren; het eerste wat men telkens deed, was het afdoen der sandalen en het reinigen der voeten. Jezus laakte Simon de Farizeeër, omdat hij nagelaten had Hem die elementaire blijk van liefde en medemenselijkheid te geven (Lk. 7, 44).

b) Er bestaan meerdere wijzen om mekaar te groeten bij het afscheid of weerzien. De handdruk is de meest gebruikelijke en is in andere omstandigheden ook een gebaar van felicitatie en ook een teken van overeenkomst, verdrag of akkoord.
Omarming of omhelzing is een blijk van inniger genegenheid of verering.
De kus is het teken van de innigste liefde, eerbied, verkleefdheid en toewijding. Met dit teken verried Judas zijn goddelijke Meester: "Verraadt Ge den zoon des mensen met een KUS?" (Lk. 22, 48).

c) Daarna werd aan de gast, hetzij wijn, hetzij een teug fris water ter verkwikking als een soort aperitief aangeboden, in afwachting van de maaltijd.

d) Bij het naderen van mannen laten de vrouwen hun sluier neer.
Wij herinneren ons dat Maria leerde wanneer en hoe zij haar sluier moest neerlaten. Wij zouden dit punt rijk kunnen illustreren, doch zeggen er alleen het volgende over: "De sluier behoort in Perzië (maar ook in Palestina en de hele muzelmanse wereld) tot het volledige klederenstel van een vrouw. In de steden wordt het gebruik er van ten strengste vereist; op straat mag geen vrouw ongesluierd verschijnen." (Géogr. univ. V, 165). Anders wordt zij als wetsovertreedster en slechte vrouw gebrandmerkt.
Dit gebruik werd door Mohammed gesanctioneerd en in zijn koran als wet opgenomen. In 1927 echter werd in Turkije de sluier officieel afgeschaft. "In Noord-Afrika laten de vrouwen, wanneer een auto nadert, met een man er in, aanstonds hun sluier neer.", vertelde mij A.V. – Enz.

oneindige overtuiging heb van de Godheid en de goddelijke zending van Jezus. Steeds moet ik mij afvragen waarom dan aan die goedgestelde mensen ook niet getoond werd, wat ik zo klaar voor mijn ogen zag.

Ik heb God de mens zien scheppen, de vrouw uit hem zien nemen en ik heb deze, na haar schepping, aan de man tot gezellin gegeven zien worden; ik heb hun beider val in de zonde gezien; ik zag de belofte van de Messias, het bederf en de verstrooiing van de mensheid door de voortplanting op zondige wijze; ik zag de wonderbare leiding en werking der Voorzienigheid en het sacramenteel geheim van God ter bereiding, tot aanbrenging en voortbrenging der H. Maagd (over de geheimzinnige zegen, fasc. 1, nr. 25).

Ik zag de weg van de geheimzinnige zegen, waaruit het Woord is vlees geworden, als een baan van licht door alle geslachten der voorouders van Maria lopen; ik zag eindelijk de boodschap van de engel aan Maria en de straal van de Godheid, die in haar doordrong op het ogenblik dat de Zaligmaker ontvangen werd.

En na dit alles, hoe wonderbaar moest het mij, ellendige, onwaardige zondaresse toeschijnen, die heilige tijdgenoten en vrienden van Jezus in zijn tegenwoordigheid te zien, hoe zij Hem beminden en vereerden en niettemin geloofden dat zijn Rijk een aards rijk zou zijn; hoe zij Hem weliswaar voor de beloofde Messias, maar toch niet voor God zelf aanzagen.

Hij was hun nog de zoon van Jozef; voor hen was Maria nog zijn moeder (die Hem op de menselijke wijze had ontvangen). Dat Maria een Maagd was, vermoedde niemand, want zij wisten niets af van een bovennatuurlijke, maagdelijke ontvangenis door de werking van de H. Geest, zonder de medewerking van Jozef. Zelfs was het geheim van de Verbondsark hun totaal onbekend; het was reeds veel en een teken van een genadevolle uitverkiezing, dat zij Hem kenden en beminden.

Ofschoon de Farizeeën de voorzegging van Simeon en Hanna bij zijn opdracht in de tempel kenden, hoewel zij zijn wonderbare leerrede van twaalfjarige knaap gehoord hadden, waren zij verstokt gebleven; zij hadden toen wel inlichtingen ingewonnen nopens de familie van die jongen, en in de laatste maanden van de leraar, maar die familie was hun te onaanzienlijk, te arm, te verachtelijk voorgekomen: zij wilden een schitterende Messias.

Lazarus, Nikodemus en vele andere aanhangers van Jezus geloofden steeds stilzwijgend dat Hij geroepen was om met zijn leerlingen Jeruzalem in bezit te nemen, hen van het Romeinse juk te bevrijden en het joodse rijk te herstellen; het was toen juist gelijk nu (d.i. in de laatste jaren van Napoleon) dat iedereen gaarne als redder begroet de held, die aan zijn vaderland het oude regiem en bestuur, de geliefde vrijheid en onafhankelijkheid van vroeger teruggaf.

Ook toen wisten de mensen niet dat **het rijk dat alleen ons kan baten, omdat het ons het ware Heil aanbrengt, niet van deze wereld vol zonde en boetelijden is.**
Ja, wel verheugden zich op sommige ogenblikken Jezus' vrienden bij de gedachte dat het met de hovaardige tirannie van deze of die volksverdrukker weldra uit zou zijn, maar niemand waagde het met Jezus daarover te spreken; zij waren allen vol ontzag en bleven in hun onzekerheid, omdat geen enkel teken, gebaar of woord van Jezus er op wees dat hun hoop gegrond was.

254.

Na de maaltijd gingen zij in een bidplaats (van het huis; vele rijke huizen hadden een eigen synagoge, nr. 437). *Daar sprak Jezus dan een dankgebed uit, omdat de tijd van zijn werk en zending nu aangebroken was;* dit was zeer aangrijpend en allen weenden; ook de vrouwen waren er aanwezig, maar op de achtergrond; zij baden nog gezamenlijk algemene gebeden. *Jezus zegende allen* en werd dan door Lazarus naar zijn slaapvertrek gebracht. Deze kamer of cel was in

een grote zaal, die in afzonderlijke, afgeschermde cellen ingedeeld was en daarin sliepen de mannen allen.

Hier was alles veel schoner dan in de gewone huizen; het bed werd hier niet, gelijk elders, open- en dan weer opgerold; in de meeste andere huizen werd het op de grond uitgespreid (fasc. 3, nr. 72, voetnoot 165); hier was het een weinig boven de grond verheven en hoger dan gewoonlijk[71]. Het ledikant stond vast en had van voren een opstaande tralierand (die de voorwand hoger maakte) en er hingen behangsels met franjes van af. Aan de muur, waartegen het bed stond, was op een zekere hoogte een fijne mat opgerold, die men door een touw of tuig kon optrekken of vóór het bed kon neerlaten; dan was het als het ware onder een schuin dak verborgen. Naast het bed stond een voetbankje of laag tafeltje en in een holte of nis van de muur stond een wasbekken, waarboven een hoge watervaas hing met een klein schep- en gietkommetje. Uit de muur stak een armlamp vooruit en er hing een handdoek aan om zich af te drogen; Lazarus stak de lamp aan, wierp zich vóór *Jezus, die hem nogmaals zegende,* neer en verliet Hem.

De zwijgzame Maria, Lazarus' (vermeende) zwakzinnige zuster, zag ik niet; ze kwam nooit te voorschijn en in het bijzijn van mensen sprak zij niet, doch wanneer zij in haar kamer of tuin alleen was, dan sprak zij luidop met zichzelve en met alle voorwerpen rondom haar; alleen met de mensen wisselde zij geen

---

[71] K. spreekt veel van bedden op de vloer uitgespreid, maar het bestaan van hoge bedden, zelfs reeds vóór de Griekse en Romeinse invloed, sluit alle twijfel uit. "Ik zal mijn bed niet bestijgen, roept de psalmist uit, alvorens ik een plaats heb gevonden voor Jahwe." (Ps 132, 3-5).

"Gij zult niet afdalen van het bed waar gij op zijt geklommen."
(Elias tot koning Ochozias, II Kon. 16-17).

Bij de Grieken en Romeinen was de legerstede soms zo hoog, dat een trapje of bankje nodig was om in het bed te kunnen. Het voetbankje dat K. in die cellen zag, moest wellicht daarvoor dienen. Hoge bedden zijn van oudsher in gebruik in Algerië en Nubië (Géogr. Univ. VI, 123).

Zo ook bij al die volken rijke bedversieringen, behangsels met franjes.

woord; in hun bijzijn roerde zij zelfs niet, sloeg de ogen neerwaarts en hield zich onbewogen als een standbeeld, behalve dat zij boog om te groeten; ook was zij welgemanierd, doch zweeg als stom. In haar afzondering verrichtte zij allerhande werkjes, verzorgde haar klederen en was op alles net; zij was zeer godvruchtig, doch verscheen nooit in de synagoge, maar bad op haar kamer; ik geloof ook dat zij visioenen kreeg en met verschijningen sprak; zij beminde haar zusters met een onuitsprekelijke liefde, en vooral Magdalena. Zó had zij bestaan van haar prille jeugd af; enige vrouwen waren belast met het toezicht over haar, doch zij had niets over zich dat wees op echte krankzinnigheid.

Over Magdalena werd tot nog toe in Jezus' bijzijn met geen enkel woord gerept; zij maakte nu te Magdalum de glansrijkste periode van haar zondig leven door.

255.

In dezelfde nacht, waarin Jezus bij Lazarus aankwam, zag ik de H. Maagd, Joanna Chusa, de weduwe Lea en Maria Salome in een herberg tussen de woestijn Giba en de woestijn Efraïm (= Efron), een vijftal uren van Betanië, overnachten (nl. te Mikmas, zie kaartje hierna); zij sliepen in een schuur, die rondom met lichte schermwanden dichtgemaakt was. Dit gebouw was in twee ruimten verdeeld; de voorste was in twee rijen slaapcellen ingedeeld, die door de H. Vrouwen ingenomen werden. De achterhelft was de keuken. Vóór het huis stond een open hut, waarin vuur brandde en ik geloof dat de mannen die hen vergezelden, daar sliepen of daar de wacht hielden; het woonhuis van de opzichter der herberg was in de nabijheid.

Morgen, de 27e september, zullen zij reeds tegen de middag wel in Betanië zijn.

Weg van Jezus, van Betel naar Betanië

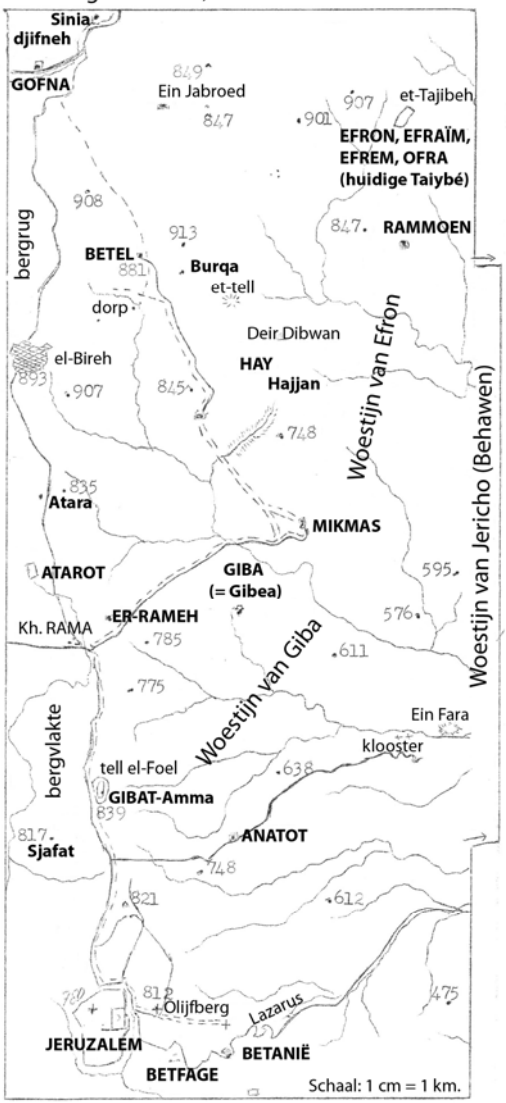

De puntlijn op het kaartje duidt de weg aan door Jezus gevolgd. De grote wegen zijn door een dikke lijn aangeduid. Het ligt voor de hand dat Jezus deze volgt, als geen andere redenen Hem er van afbrengen.

De weg die recht van noord naar zuid loopt volgt de rand van de hoge bergvlakte of -rug en spoedig begint de oostelijke helling, het bergengewest. Let op de ravijnen en hoogtecijfers.

Wat Maria van Kleofas betreft, ik heb nog eens gezien dat een ouder zuster van de H. Maagd, nl. Maria Heli, haar moeder is en Kleofas haar vader. Deze Kleofas was de zoon van een broer van Jozef, die in het dal Zabulon woonde; ik ben het overige vergeten; hij had buiten deze dochter nog een dochter gehad (nl. Anna van Kleofas, zie familieboom en nr. 807), die ook getrouwd is geweest.

Deze Kleofas is te onderscheiden van de leerling Kleofas van Emmaüs, uit het evangelie van de H. Lukas (Lk. 4, 18).

Onderhoud van Jezus met de zwijgzame Maria.

256.

27 september. –

Ik zag Jezus nog in het huis van Lazarus bij deze en zijn vrienden van Jeruzalem; Hij ging niet in Betanië, maar wel in de binnenhoven van het kasteel en in de tuinen van het park.

Hij sprak en onderrichtte, terwijl Hij hier en daar wandelde; Zijn woord was ernstig en zielroerend, zijn houding even waardig als minzaam; geen onnodig woord kwam uit zijn mond; allen beminden en volgden Hem en toch waren zij allen vol eerbiedige vrees; Lazarus ging het gemeenzaamst met Hem om; de overigen waren vol bewondering en meer terughoudend.

Door Lazarus geïntroduceerd ging Jezus nu tot de H. Vrouwen en Marta leidde Hem tot haar zwijgzame zuster Maria; Jezus verlangde met haar te spreken. Zij kwamen door de deur van een muur uit de grote hof in een kleiner, maar toch nog ruime en met muren omsloten bloemenhof, waaraan Maria's woning grensde.

Jezus bleef in de tuin en Marta ging haar stille zuster Maria roepen. De tuin was zeer goed onderhouden. In het midden stond een grote dadelboom; daarenboven groeiden er allerhande welriekende kruiden en heesters in; ook bevatte de tuin een vijver

met een rand er omheen en in het midden een stenen zitplaats die men vanaf de rand over een houten vlondertje bereikte. Daar ging Maria soms rusten onder een tentdak, dat over de vijver uitgespannen was; daar zat zij dan van water omgeven[72].

Marta trad bij Maria binnen en zegde haar dat zij in de tuin moest komen, omdat daar Iemand op haar wachtte. Zij gehoorzaamde onmiddellijk, deed haar sluier om en zonder een woord te spreken kwam zij in de tuin en Marta ging nu heen.

De stille Maria was schoon en groot en ongeveer 30 jaren oud; zij zag meestentijds ten hemel en wanneer zij bij uitzondering ter zijde keek naar de kant waar Jezus ging, geschiedde dit toch maar half, met geen oplettende doch onbepaalde oogslag, als schouwde zij in de verte. Zij zei nooit: "ik", maar "gij", wanneer zij zichzelf bedoelde, alsof zij zichzelve elders zag en het woord tot die andere buiten haar richtte; zij sprak Jezus niet aan en viel niet voor Hem neer. *Jezus sprak het eerst tot haar, het* was geen eigenlijk samenspreken en zo wandelden zij het hofje rond.

---

[72] Een lusthuisje midden in een vijver, zoals dat van de stille Maria kwam niet zo zelden voor. De resten van zo een vindt men nog 7 km ten zuidoosten van Bethlehem op de dj. Foreidis (Herodium 1, burcht en stad van Herodes): "In het midden van die vijver liggen de resten van een marmeren gebouwtje." (Guide, 334).

De beschrijving ervan vinden wij uitvoerig bij Guérin, die deze ruïne ais volgt interpreteert: "Van de veronderstellingen die men kan maken nopens de bestemming van die ruïne, bevalt mij het meest de mening, die ze houdt voor een koele rustplaats in de grote zomerhitte, want van zulk een rust- en lustplaats zijn meer andere voorbeelden aan te wijzen. Zo heb ik er een gezien bij de westpoort van Tunis, midden in een rondvormig enorm waterbekken van 480 stappen in de omtrek."

Hij geeft er de beschrijving van en besluit: "Het is nu geheel vervallen, maar ik ben de mening toegedaan dat het oorspronkelijk bestemd was tot een plaats van rust, of ook van samenkomst in de hete zomers van dat land." (Jud. III, 123-124).

Alles wat onze K. ziet, behoort dus tot het werkelijke ware, concrete leven. Haar visioenen bezitten het bewijs van echtheid in zich.

De stille Maria zag gestadig naar omhoog en beschreef hemelse werkelijkheden, die zij scheen te aanschouwen. *Jezus sprak eveneens op die wijze, en wel over en tot zijn hemelse Vader;* zij zag Jezus nooit aan. Slechts nu en dan was zij onder het spreken half ter zijde naar Hem gewend; hun afwisselend spreken was meer een gebed, een lofzang, een beschouwing, een mondelinge beschrijving van geheimenissen dan een gesprek. Maria scheen niet te weten dat zij leefde; haar geest zweefde in een andere wereld en op aarde handelde haar lichaam in harmonie met haar ziel.

Ik herinner me nog uit haar woorden dat zij met ten hemel geslagen ogen over de menswording van Christus sprak, als zag zij het hele gebeuren in de H. Drie-eenheid plaats hebben. Ik kan haar kinderlijke en toch ernstige woorden niet letterlijk herhalen. Zij zei alsof zij het zag: "De Vader zegt tot de Zoon dat Hij tot de mensen op aarde moet nederdalen en dat de Maagd Hem moet ontvangen." En hierop beschreef zij de vreugde van alle engelen over dit raadsbesluit van God (cfr. fasc. 1, nr. 29, intermezzo en fasc. 2, nr. 43, voetnoot 93), en hoe Gabriël daarop tot een Maagd neergezonden werd. Alle engelenkoren in ogenschouw nemend – want ja, alle koren waren mee nedergedaald – richtte zij, naargelang ze voorbijtrokken, het woord tot allen, juist gelijk een kind dat een voorbijgaande processie aanspreekt, haar schoonheid bewondert, vol lof is voor de ijver en de godsvrucht van elke deelnemer in het bijzonder.

Daarna beschouwde zij de H. Maagd in haar kamer en sprak haar toe en drukte de wens uit dat zij met het voorstel van de Engel mocht instemmen; zij zag de Engel aankomen en aan Maria de Heer verkondigen, en beschreef dit alles, terwijl zij in de verte vóór zich uit staarde, als was zij toeschouwster en als uitte zij luidop haar gedachten.

Dan vertoefde zij in overdenking bij de gedachte, die zij ook kinderlijk onbevangen uitsprak, dat de H. Maagd zich bezonnen had alvorens haar antwoord en toestemming te geven en tot haar

het woord richtend, zei zij: “Gij hadt de belofte van maagdelijkheid gedaan; indien Gij eens geweigerd hadt de Moeder van de Heer te worden, hoe zou het de mensen dan vergaan zijn? Zou er nog een andere zulke maagd ooit te vinden geweest zijn? Ongelukkig Israël, gij hadt nog lang verweesd moeten zuchten.” En nu beklemtoonde zij welk een geluk het geweest was dat de H. Maagd had toegestemd; zij prees haar en ging hierop over tot de geboorte van Jezus; sprak het Kind in de kribbe aan en zei: “boter en honig zult Gij eten.”
En zij doorvlocht haar ontboezemingen met profetieën en maakte ook gewag van de voorzeggingen van Simeon en Hanna in de tempel. En zo ging haar beschouwing door, alsof zij alles zag, en zij sprak alle verschijningen aan, als leefde zijzelf in ieder van die tijden en als maakte zij de gebeurtenissen mee.

Tenslotte kwam zij op de tegenwoordige tijd en zei: “Nu gaat Gij de zure, zware weg op … enz.” Hierbij was zij altijd als alleen, en ofschoon zij wist dat de Heer bij haar was, maakte dit de indruk op haar, alsof Hij haar niet naderbij was dan de personen uit haar visioenen, wier handelingen zij beschreef. *Jezus onderbrak haar met gebeden en dankzeggingen tot God; Hij loofde zijn Vader en aanriep Hem ten gunste van de mensen,* en dit op het gepaste ogenblik tussen het overige in; dit gehele gesprek was wonderbaar en onuitsprekelijk zielroerend.

Jezus verliet haar en zij bleef zo rustig en onbewogen als te voren; zij ging in haar woning terug.

Bij Lazarus en Marta teruggekeerd *sprak Jezus hun ongeveer in dezer voege toe: “Zij is niet van haar verstand beroofd, maar met haar ziel is zij niet op deze wereld; haar geest ziet deze wereld niet en deze wereld weet niet wat er met haar aan de hand is; zij is gelukkig, want zij zondigt niet.”*

257.

De stille Maria wist in haar helderziende toestand inderdaad niet wat er met en rondom haar gebeurde en zij leefde bestendig in die afwezigheid van geest. Voor niemand had zij nog zo gesproken gelijk nu voor Jezus; in het bijzijn van alle anderen zweeg zij, niet omdat zij geheimzinnig, gesloten of trots was, neen, maar omdat zij die medemensen in de innerlijke wereld, waarin zij leefde, niet zag; omdat zij hen niet in betrekking zag met hetgeen zij alleen aanschouwde, te weten: hemelse werkelijkheden, de geheimen van de Verlossing.

Godvruchtige en geleerde vrienden van de familie spraken haar wel menigmaal aan, en luidop zegde zij dan wel iets, maar zij verstonden er geen gebenedijd woord van, omdat het niet aansloot bij het gesprek, maar betrekking had op haar visioenen; het was een bijzonderheid hieruit zonder verband met het door hen aangeraakte onderwerp en daarom voor de ondervragers een raadsel. Zo werd zij door de gehele familie voor krankzinnig gehouden, hoewel zij slechts was, wat zij alleen kon en moest zijn, namelijk: eenzaam, zonder verband met de wereld, want zij was met haar geest niet in de huidige tijd en het dagelijks leven.

Haar bezigheden bestonden in het onderhouden van haar tuintje en in het vervaardigen van borduurwerk voor de tempel en dit werd haar door Marta gebracht; hierin was zij bedreven en onder haar werk was zij gedurig in overweging en beschouwing. In haar gebed was zij godvruchtig en vurig; zij kreeg ook dikwijls speciaal voor de zonden van anderen te lijden en dan voelde zij zich zo bezwaard en terneergedrukt, alsof het gewicht van de gehele wereld op haar lag; haar woning was van rustbedden en alle huisraad voorzien en geriefelijk ingericht; zij at maar weinig en alleen. Nadat haar broeder en haar zusters Jezus gevolgd waren (zich definitief en voorgoed bij Jezus aangesloten hadden), stierf zij van droefheid over de grootheid van Jezus' bitter lijden, dat zij in de geest vooraf beschouwde.

Marta sprak met Jezus ook over Magdalena en stortte bij Hem het verdriet van haar hart over ze uit. Jezus troostte Marta en zegde dat Magdalena zeker tot Hem zou komen en dat zij niet moede mochten worden voor haar te bidden en haar te vermanen.

Om half twee kwam de H. Maagd met Joanna Chusa, met Lea, Maria-Salome en Maria van Kleofas hier aan.

De vooruitgaande gids meldde hun nabijheid, en Marta, Serafia, Maria Markus en Suzanna (van Jeruzalem) gingen met de nodige gereedschappen en enige verversingen naar dezelfde zaal (ontvangstzaal), bij de ingang van de omringende gebouwen van het kasteel, om ze te ontvangen.

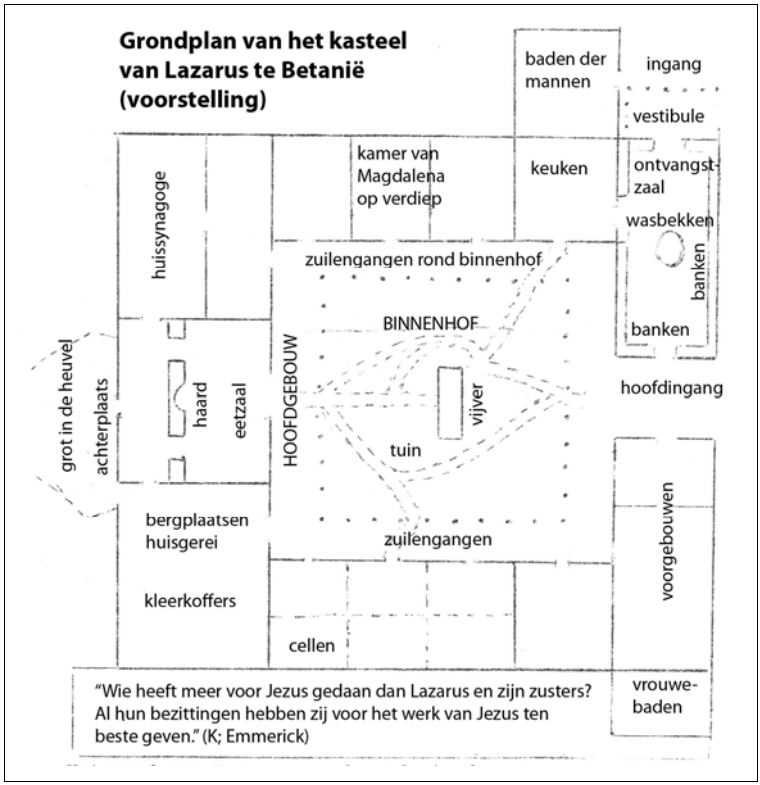

Hier had Lazarus Jezus gisteren ontvangen; zij verwelkomden ze en de aanwezige vrouwen wasten de voeten van de aangekomen heilige vrouwen; ook wisselden deze van kleren, lieten hun voor de reis opgeschort kleed omneer en namen ook andere sluiers aan; bij allen waren de gewaden van witte, geelachtige of bruiner ongeverfde wol. Na een kleine verkwikking begaven zij zich naar Marta's woning.

258.

Jezus en de mannen kwamen hen groeten en Jezus ging met de H. Maagd alleen en sprak met haar afzonderlijk; Hij zegde haar zeer liefdevol, maar zeer ernstig en duidelijk dat zijn werk en loopbaan nu begonnen en dat Hij nu naar de doop van Joannes ging. Van daar terugkerend zou Hij nog een korte tijd in de omstreken van Samaria met haar zijn, maar dan zou Hij naar de woestijn gaan om er veertig dagen in gebed en vasten door te brengen.

Toen Maria van die woestijn hoorde, was zij zeer bedroefd en zij smeekte Hem met aandrang om toch in die verschrikkelijke plaats niet te gaan, waar Hij zo lang gebrek aan alles zou hebben en van honger en dorst bezwijken.
Jezus antwoordde haar dat zij Hem voortaan uit menselijke bezorgdheid in zijn werk niet mocht verhinderen;
dat Hij doen moest wat Hij deed;
dat Hij een grootse en zware onderneming begon;
dat zij die met en voor Hem zijn, moeten lijden;
dat Hij nu de weg van zijn zending opging,
dat zij nu van alle persoonlijke aanspraak op Hem moest afzien, maar dat Hij haar zou beminnen gelijk altijd, want dat Hij nu in de dienst van de gehele mensheid stond; dat zij zou doen wat Hij zei en dat zijn hemelse Vader haar daarvoor zou belonen: nu

toch begon de voorzegging in vervulling te gaan, die Simeon haar gedaan had in de tempel, te weten, dat een zwaard haar ziel zou doorboren, enz.

De H. Maagd was overmatig bedroefd en ernstig, maar ook sterk en gegrondvest in de overgave aan God, want in al zijn woorden was Jezus heilig en vol liefde.

's Avonds was er een groot gastmaal in het huis van Lazarus. De Farizeeër Simon en enige andere Farizeeën waren er op uitgenodigd. De vrouwen aten in een aangrenzende plaats. Hoewel door een traliehek van de mannen gescheiden[73], konden zij *de toespraak van Jezus horen.*

[73] Op het gescheiden-zijn van mannen en vrouwen staat reeds een nota in fasc. 4, nr. 98, voetnoot 209. Op ieder vlak werd deze scheiding in acht genomen; dit wordt ze nog hedendaags bij orthodoxe Joden en in de muzelmanse wereld in alle omstandigheden: aan tafel, op wandeling, in moskeeën en synagogen.

In de huizen van voorname families, in de tenten van voorname bedoeïenen hebben de vrouwen een apart verblijf, zoals het reeds was ten tijde van Abraham, gewoonlijk van achteren, soms ter zijde van het voorhof.

Een bezoeker wordt ontvangen door de heer van het huis, en zou een vrouw zich in het huis bevinden, ze zou zich in het achterhuis terugtrekken in het vrouwenverblijf. Zelfs wacht een wellevend bezoeker binnen te treden om dit voor eventueel aanwezige vrouwen mogelijk te maken.

Mislin was reeds een hele dag in het huis van een Sjeick op de Libanon en nog had hij de moeder of een enkele van de vier dochters niet gezien. Vanaf de oudste tijden, zegt de geleerde Pareau, aten de vrouwen nooit samen met de mannen. Nochtans kon, om een goede reden, van dit gebruik afgeweken worden; het gebeurde ook dat de vrouwen de ene helft van een zaal of zelfs van een lange tafel innamen, de mannen de andere.

Een man die een vrouw moet spreken, wordt in haar verblijf toegelaten en daar wacht de vrouw gesluierd op hem. Gesluierd kan ze ook wel eens op verlangen van een man in het voorhuis komen en mannelijke bezoekers dienen aan tafel, zoals dit gedaan werd voor Mislin in het huis van Sjeick Aboe-Fares. Deze gewoonten heersten in het hele Oosten: Turkije, Syrië, Palestina, Perzië, Turkestan, Boekhara, enz. (en Noord-Afrika).

Hij handelde over het geloof, de hoop, de liefde en de gehoorzaamheid en hen die Hem wilden volgen, mochten niet meer omzien, maar moesten doen wat Hij voorhield en lijden wat hun overkwam; Hij zou hen niet verlaten. Hij sprak ook weer van de zware weg, die Hij nu begon en hoe ongenadig Hij vervolgd en mishandeld zou worden en hoe al zijn vrienden met Hem zouden lijden.

Allen aanhoorden Hem verbaasd en ontroerd. Wat Hij van zijn wreed lijden zegde, dit verstonden zij niet goed en namen het ook niet letterlijk op; zij meenden dat dit een profetische manier van spreken was, niet woordelijk te verstaan. Ook was Jezus' woord hier voor de Farizeeën niet aanstotelijk, hoewel zij meer achterdochtig en minder goed gesteld waren; overigens *leerde Jezus hier op een zeer gematigde wijze.*

259.

28 september. –

Na de maaltijd van gisterenavond nam Jezus enige rust en nog in de nacht begaf Hij zich met Lazarus op weg naar zijn doop (wordt verder verhaald, nr. 289).

Gisteren hadden Lazarus' vrienden: Nikodemus, Simeons zoon, Joannes Markus slechts weinig met Jezus gesproken, doch onder elkander waren zij in een voortdurende bewondering van zijn voorkomen, zijn wijsheid, goedheid, menselijke en zelfs lichamelijke hoedanigheden geweest, en telkens als Hij afwezig was of zij achter Hem wandelden, hadden zij elkander hun indrukken meegedeeld: "Welk een mens. Nooit is er zulk een geweest of zal er ooit zulk een verschijnen. Hoe ernstig, hoe zachtmoedig, hoe wijs, hoe alles doordringend, hoe eenvoudig! Maar ik versta Hem niet volkomen en toch moet ik geloven wat Hij zegt! Men kan Hem niet in het aangezicht zien, want het is als leest Hij ieders gedachten! Welke gestalte! Welke majestueuze verschijning! Welke vlugge, flinke stap, die

nochtans geen lopen is. Wie kan er gaan gelijk Hij!? wie zo vlug!? Onvermoeid komt Hij aan en vertrekt weer op zijn uur! Welk een man is Hij geworden!"

Ook diepten zij herinneringen op uit zijn kindsheid en spraken van zijn optreden en leren in de tempel; ja, ter sprake kwamen de gevaren die Hij, naar zij vernomen hadden, op zijn eerste reis getrotseerd had te water (op de Dode Zee) om schippers te helpen (fasc. 9, nr. 205, 8 juni). Maar niemand vermoedde dat zij bezig waren met van de Zoon van God te spreken. Voor hen was Hij ver boven alle mensen verheven zij waren voor Hem vol eerbied en ontzag, zonder dat nochtans de gedachte bij hen opkwam dat Hij meer dan een buitengewoon mens was.

Obed van Jeruzalem was een bejaard man en een broederszoon van de man der hoogbejaarde profetesse Hanna uit de tempel; hij was een van de zogenaamde oudsten aan de tempel, in het Sanhedrin; hij was een diep godvruchtig man en een geheime leerling van Jezus. Ook heeft hij tot aan zijn dood de gemeente geholpen.

260.

Over Suzanna heb ik veel gezien en veel daarvan onthouden. Juist vóór Maria heeft zij haar opvoeding in de tempel ontvangen (fasc. 2, nr. 61); zij is rijk en naar het bloed aan de H. Familie verwant, want zij is een natuurlijke dochter van een ouder broer van Jozef, die haar bij haar moeder won. Ook haar moeder was een onwettig kind en de vrucht van een gelijk echtelijk vergrijp. Een Perzisch vorst, wiens familie na de laatste verovering van Jeruzalem in deze stad gebleven was (~~dus een afstammeling van die familie~~) [74], won haar moeder buitenechtelijk bij een Jodin en liet de moeder en het kind in Jeruzalem een groot vermogen na.

---

[74] Hier en ook nog elders, vernemen wij van Katarina heel wat over de vrome, vermogende Suzanna uit het Lukasevangelie, hoofdstuk 8, vers 3.

We weten reeds uit fascikel 2, nr. 61, 5e alinea, dat ze 11 à 12 jaar ouder was dan O. L. Vrouw en dat haar vrijgekomen plaats als tempelmeisje werd

Ik zag nu in mijn visioen hoe Suzanna's moeder met Kleofas, een oudere broer van Jozef kennis maakte op een dansfeest en hoe Suzanna de vrucht van hun ongelukkige vereniging was. Jozefs broer was toen rijk en leidde een werelds, lichtzinnig

---

toegewezen aan de kleine Maria. In deze passage hier vernemen wij meer over haar, vooral over haar afstamming en om deze laatste mededelingen ook louter historisch en letterlijk aanvaardbaar te maken, laten wij eerst bij Flavius Josephus enige teksten nagaan.

Anno 40 vóór Christus werd de Romeinse provincie Syrië door de Perzen overrompeld. Dit leek voor een koninklijke joodse banneling (Antigonus) de aangewezen gelegenheid om met hun hulp de koningstroon in Jeruzalem te heroveren op de indringer Herodes de Idumeeër, beschermeling van de Romeinen. Door de Perzische satraap van Syrië Barzafarnes, generaal van de overwinnaar Pacorus, en door heel zijn legerstaf werd de zojuist genoemde Antigonus II Mattathias, als laatste Hasmoneeën-priester-koning van Jeruzalem erkend evenwel tegen hoge prijs: 1000 talenten zilver + 500 joodse vrouwen.

Amper drie jaren echter kon Antigonus zich handhaven. De Romeinen heroverden Syrië op de Perzen. Herodes die aan Markus-Antonius steun verleend had bij de verovering van Samosate, herbegon nu, gesteund door de Romeinse generaal Sosius met 11 legioenen (50.000 à 60.000 man) het beleg van Jeruzalem. Na vijf maanden moest koning Antigonus Mattathias zich gewonnen geven. Dit was in het jaar 37 vóór Christus; het was de door K. Emmerick vermoedelijk bedoelde verovering van Jeruzalem.

Op bevel van Markus Antonius werd Antigonus eerst gegeseld en daarna onthoofd. Begrijpelijk dat sommige rijksgroten, zowel Perzische als andere, (waaronder wellicht ook de grootvader van Suzanna), als opportunisten partij kozen voor Herodes om de bloedige zuiveringsoperaties en dynastieke moordpartijen te overleven.

In deze voorstelling komt in een beter context te staan dan gesuggereerd werd tussen haakjes hiervoor (nl. dus een afstammeling van die familie), deze mededeling van Katarina over Suzanna's moeder en grootouders: "In buitenechtelijk verkeer met een Jodin is een Perzische vorst vader geworden van een dochtertje dat later (ook al weer in buitenechtelijk verkeer) de moeder werd van Suzanna. De vader van Suzanna was een oudere broer van Sint-Jozef en heette Kleofas. Is het omwille van haar koninklijke afstamming dat Suzanna als tempelmeisje werd opgevoed en later werd uitgehuwelijkt aan de voorname tempelbeambte Mattias?"

Dus mag de tekst tussen haakjes ('dus een afstammeling van die familie'), worden doorgehaald. Ze veronderstelt zelfs een onjuistheid in Katarina's mededeling, die in bovenstaande verklaring goed te rechtvaardigen is.

leven; ik meen dat hij reeds in het huwelijk getreden was, maar zulke dingen worden beter niet voort verteld; zijn geval is tamelijk geheim gebleven.

Suzanna werd in de tempel opgevoed en daarna uitgehuwelijkt aan een man met name Mattias, een verwant van de apostel Mattias en openbaar funktionaris. Suzanna bezat een groot huis aan de Westkant van de berg Sion (Tempelberg), niet verre van het grote huis van Lazarus.

Onder meer andere taferelen uit haar leven zag ik ook het feest dat de aanleiding is geweest tot de val van haar moeder.

Behalve de dans van Herodias was dit de eerste dans die ik bij de Joden gezien heb, in zover ik het mij herinner. Het was op het naamfeest van een voornaam man; ik zag een grote zaal en aan beide einden voorname lieden op verhogen zitten. In het midden van de zaal dansten ongeveer twintig vrouwen en evenveel mannen, die tegenover elkander stonden; de bodem waarop zij dansten, was hol en met tapijten belegd; er dansten steeds twee mannen en twee vrouwen elkander kruisend; boven de dansenden hingen aan het plafond zeer vele lampen en wel in dezelfde rangschikking als de richtingen welke de dansenden volgden; de dansende vrouwen waren eerbaar gekleed en hadden lange slepen, maar de klederen waren toch zó, dat men de lijn van het lichaam te zeer bemerkte; de dans was niet huppelend en snel; ook raakten ze elkander niet aan; het was een bevallig wandelen heen en weer en voorbij elkander en men maakte daarbij allerhande expressieve gebaren en bewegingen; er was veel gelegenheid om elkander te bezien en slechte gedachten te krijgen. De muzikanten stonden ter zijde van de dansenden, eveneens op verhogen, aan iedere zijde drie mannen met tussen hen knapen met fluiten; ik herinner mij twee instrumenten: een grote, driehoekige kas, op de zijden met snaren bespannen, en ook een wonderbaar blaasinstrument, bestaande uit een dikke holle buis waarin geblazen werd en waaraan meerdere hoornen van verschillende grootte aangezet waren; deze kon men, volgens de omstandigheden, opsteken of

afdoen; ze stonden onder elkander en waren om de hoofdbuis gekromd; het instrument werd bij het aanbrengen of wegdragen uit elkaar gelegd.

‘s Morgens keerden de vrienden uit Jeruzalem, ook Suzanna, Maria Markus en Veronika naar de stad terug. Maria en de gebleven heilige vrouwen werkten tezamen. Maria was nog zeer bedroefd over de woorden van Jezus tot haar; zij vertelde vele bewijzen van de wonderbare wijsheid en deugd uit de kinder- en jeugdjaren van haar Zoon.

Zij legden te Betanië ook ziekenbezoeken af en bezorgden aan de noodlijdenden allerlei troost en verkwikking; zij zullen samen naar Jeruzalem gaan.

NOTA. Bij een latere gelegenheid zullen wij een woord zeggen over de dans bij de Joden, nl. bij nr. 379 waar K. de dans beschrijft van de bruiloft te Kana.

Terwijl Jezus nu op weg is naar de doop van Joannes, wordt ons het leven en de werking van Joannes in het volgende hoofdstuk getoond.

Hoofdstuk II –
Joannes de doper (tot het doopsel van Jezus)

Joannes' verblijf in de woestijn
(verhaald op 24 juni 1820)

261.

Ik zag de nog jeugdige Joannes tijdens zijn verblijf diep in de woestijn allerhande boetplegingen verrichten: hij sliep op de harde rots onder de blote hemel, liep met geweld over ruwe stenen, door distels en doornen, geselde zich met doornen takken, arbeidde zich moe aan bomen en stenen en lag lang in gebed en beschouwing.

Dikwijls zag ik bij hem in de wildernis lichtende gestalten, en ik zag hem eens op de leeftijd van ongeveer 17 jaar heimelijk en onbemerkt het huis van zijn ouders bezoeken.

Zakarias was reeds dood, maar Elisabet leefde nog. (Moet zijn: was ook dood, maar een nicht bewoonde het ouderlijk huis, zie fasc. 7, geheel nr. 190).

Na dit bezoek drong hij nog veel dieper de woestijn in, dan hij tot nog toe gedaan had; hij trok in noordoostelijke richting en naderde het gewest, waar ik in mijn visioenen de wonderbare Profetenberg en de bovenaardse wateren zie. (Hierover LATER een woord). Hij kwam in het gewest, waar ik de H. Evangelist Joannes veel later eens onder hoge bomen zag liggen schrijven (nr. 2257). Er stonden daar hoge bomen, waaronder struiken stonden met bessen, waarvan hij at. Ik zag hem ook van een kruid eten; dit heeft ronde bladertjes gelijk de klaver, en een witte bloem; bij ons thuis stonden dergelijke kruiden, doch kleiner; ze groeiden onder de hagen. (Brentano plaatst hier tussen haakjes: de hazenklaver, oxalis). De bladertjes smaken zuurachtig; als kind at

ik ze veel, wanneer ik in de eenzaamheid het vee moest hoeden, daar ik reeds toen er ook Joannes van had zien eten.

Ik zag hem uit holten in bomen en uit het mos op de aarde bruine stukken halen en opeten; het leek mij wilde honig te zijn, die daar in overvloed voorhanden was; (in Palestina en buurlanden zijn vele bijen, zowel wilde als tamme). Ik zag hem ook als hij ouder geworden was; hij had geen ander gewaad dan het vel dat hij van huis had meegebracht en dat nu om zijn lenden geslagen was; later echter had hij zelf zich een bedekking gevlochten, die bruin en harig was en van zijn schouders afhing (cfr. Mt. 3, 4). Er liepen daar in de wildernis allerlei wollige dieren tam rondom hem, ook kamelen met lange haren aan de hals; ze lieten er zich door Joannes zeer gedwee van beroven; ik zag hem daarmee strengen draaien en een kleed vlechten, dat hij nog droeg, toen hij weer onder de mensen verscheen en doopte. Ik zag hem in de woestijn zijn versterving en zelfkastijding steeds strenger voortzetten en zijn gebed langer en vuriger verrichten.

Joannes heeft Jezus driemaal gezien.

262.

In zijn ganse leven heeft Joannes de Zaligmaker slechts driemaal van aangezicht gezien:

- de eerste maal in de woestijn, toen de H. Familie op haar vluchtreis naar Egypte in zijn nabijheid voorbijtrok; ik zag nogmaals dit onbeschrijfelijk roerend tafereel: Joannes, door de Geest aangedreven, snelde toe om zijn Meester te groeten, die hij reeds in de moederschoot verwelkomend tegemoet was gesprongen.

  Joannes droeg (toen) zijn vel dwars over de schouder en om het lijf gegord; hij voelde dat zijn Zaligmaker nabij was en dorst leed; de kleine Joannes bad en stiet met zijn staafje in de aarde, waarop een overvloedige bron ontsprong. Joannes liep

de ontstane beek vooruit, en waar ze neerstortte, bleef hij staan om Jezus en Maria voorbij te zien reizen; Hij danste van vreugde en wenkte met zijn vaantje (fasc. 7, nr. 176).

- De tweede maal zag hij Jezus bij de doop en dus van zeer nabij (nrs. 289-294);
- de derde maal, toen hij Hem aan de Jordaan zag voorbijgaan en getuigenis van Hem gaf (nrs. 314-316).

Ik hoorde de Zaligmaker eens tot zijn Apostelen van de grote zelfoverwinning van zijn voorloper spreken: zelfs bij Jezus' doop had Hij zich binnen de palen van een eerbiedige, noodzakelijke aanschouwing gehouden, en dit, hoewel zijn verlangen naar Jezus' komst en zijn liefde tot Hem zijn hart bijna had doen breken. Daarna was hij ootmoedig nog meer voor Hem geweken, dan hij vroeger, toegevend aan zijn liefde, naar zijn komst had verlangd.

Doch **Joannes zag de Heer voortdurend in de GEEST,** want hij verkeerde bestendig in een profetische toestand; hij zag in Jezus de vervulling van zijn zending, de verwezenlijking van zijn profetenroeping. Jezus was voor hem niet een tijdgenoot, niet een medemens, Hij was voor hem de verlosser van de wereld, de mensgeworden Zoon van God, de Eeuwige die verschijnt in de tijd. Vandaar dat hij er zelfs niet aan denken kon met Hem te willen omgaan.

Joannes voelde niet, zoals dit met andere mensen het geval is, zichzelf als iemand die in de tijd en in de wereld leeft en er mee verbonden is. Reeds in de moederschoot werd hij door de Eeuwige gegrepen, aangedreven en door de H. Geest met zijn Verlosser in betrekking gebracht boven tijd en wereld uit. Reeds als kind werd hij aan de wereld ontrukt en in de met God vervulde natuur aan Hoger invloeden ter opleiding toevertrouwd. Hij bleef, van niets dan van zijn Verlosser wetend, aan zijn tijd en medemensen ontrukt en in de eenzaamheid der woestijn

gescheiden van de wereld, totdat hij, als een tweede maal geboren, er uit te voorschijn kwam. Dan begon hij zijn wonderbaar werk, ernstig, geweldig, geestdriftig, onvermoeid en nergens om bekommerd.

Nu is Judea voor hem de woestijn geworden, en, zoals hij voorheen in de woestijn met bronnen, rotsen, bomen en alle dieren verkeerde, met hen leefde en sprak, zo spreekt en doet hij nu ook met de mensen en zondaren, zonder aan zichzelven te denken. Hij ziet en kent en verkondigt slechts Jezus. Zijn boodschap luidt: "Hij komt, bereidt zijn wegen!
doet boetvaardigheid!
ontvangt de doop!
ziet het Lam van God dat de zonden van de wereld op Zich neemt!!"

In de woestijn rein en onschuldig als een kind in de moederschoot, is hij uit de woestijn getreden, rein en eenvoudig gelijk een kind aan de moederborst! *"Hij is rein als een engel, hoorde ik de Heer tot de apostelen eens zeggen, nooit is iets onreins in zijn mond gekomen, noch een zonde of onwaarheid uit zijn mond."* (cfr. Mt. 15, 11).

Joannes graaft een vijver.

(mei, 1821)

263.

Ik zag dat Joannes een openbaring had betreffende de doop en dat hij, ten gevolge daarvan, een doopvijver aanlegde.

Dit geschiedde kort vóór zijn terugkeer uit de woestijn, reeds nader bij het bewoonde land. Eer Joannes deze vijver begon te graven, zag ik hem vóór zijn spelonk aan de westzijde van een steile rotswand. Aan zijn linkerhand vloeide een beek, waarschijnlijk een van de bronnen die de Jordaan doen ontstaan (zie fasc. 8, Palestina, punt C; waarschijnlijk zelfs de beek en bron

en spelonk van Banias of Cesarea-Filippi). Ze ontspringt nabij de Libanon tussen twee bergen, in (bij?) een spelonk; men ziet het niet, tenzij men er dicht bij gekomen is.

Aan zijn rechterhand lag op een wildernisgrond een effen plaats, waarop de vijver gegraven moest worden. Joannes zat op één knie; op de andere (opgeheven) knie had hij een lange rol van boombast liggen, waarop hij met een riet schreef; de zon scheen blakerend op hem; hij was naar de Libanon gekeerd, die in het westen vóór hem lag. Terwijl hij aldus aan het schrijven (en tekenen) was, werd hij opeens als roerloos en stijf; ik zag hem geheel buiten zichzelf en als in geestverrukking.

Er stond, naar ik zag, een man bij hem, die gedurende zijn verrukking zeer veel op de rol schreef en tekende. Tot zichzelf teruggekomen, las Joannes wat op de rol stond, en begaf zich daarop met alle ijver en inspanning aan het werk. De boomschorsrol lag bij hem op de grond en twee er op gelegde stenen beletten haar samen te rollen; herhaaldelijk sloeg hij er zijn ogen op, want het leek mij dat het plan van de te graven vijver daar nauwkeurig op getekend stond.

Met betrekking tot de ligging van de vijver zag ik uit het leven van Elias het volgende. De profeet zat droefgeestig over een begane fout in de woestijn en viel in slaap. Dan droomde hij dat een knaap hem met een stokje stiet en dat er naast hem een waterput lag, zodat hij vreesde er in te vallen, want van de stoot zag ik hem een eindje verder rollen; hierop zag ik de engel hem wekken en te drinken geven. Dit geschiedde op dezelfde plaats, waar Joannes nu zijn vijver groef.

Ik begreep de betekenis van ieder aardlage die Joannes in het maken van de vijver doorgroef, en van alle bijzondere werkzaamheden, tot de vijver voltooid was.

Alles had betrekking op de hardheid en andere gebreken van de mensen, die hij moest verbeteren, opdat de genade van de Heer op hen zou kunnen inwerken. Ik werd hierbij onderricht

dat deze zijn arbeid, zoals ook al zijn andere handelingen en zijn hele leven, een zinnebeeld en voorafbeelding waren; hierdoor werd hij niet alleen door de H. Geest onderricht nopens hetgeen hij te doen had, maar hij deed er door ook datgene, wat zijn verschillende verrichtingen beduidden, aangezien God de goede mening waarmee hij zijn werk bezielde, in aanmerking nam.

Tot dit alles werd hij, zoals weleer de profeten, door de H. Geest aangedreven[75].

---

[75] Sommige handelingen van Joannes kunnen ons in deze paragraaf en verder verwonderen of zelfs onredelijk schijnen of moeilijk voor het verstand te aanvaarden zijn, maar wij moeten voor ogen houden dat Joannes een profeet was en wel de grootste van alle profeten (Lk. 7, 28).

De profeten nu vertolkten hun gedachten niet alleen in woorden, maar ook in zinnebeeldige handelingen.

Terwijl de apostel Paulus op een reis naar Jeruzalem een oponthoud te Cesarea had, kwam daar ook de profeet Agabus.
Deze ontdeed Paulus van zijn gordel, bond er mee zijn eigen handen en voeten en sprak: “Dit verklaart de H. Geest: de man van wie deze gordel is, zullen de Joden in Jeruzalem alzo gebonden aan de heidenen overleveren.” (Hand. 21, 11).

Wanneer wij straks Joannes op zijn tochten altijd een rechte weg zien volgen, zonder rekening te houden met hinderpalen of gemakkelijker kleine omwegen, dan wordt hij daardoor getekend als de man die 100 % aan God toebehoort, onverdeeld in zijn zending opgaat, zich recht naar het doel richt, zonder ook maar één stap links of rechts van de weg af te wijken.

Door zijn profetische zinnebeeldige handelingen, zoals het maken van deze doopvijver, het uitgraven van harde, stenige of kleverige grond, **bekomt hij dat weerbarstige zielen buigzaam, ontvankelijk, volgzaam voor de genade worden en zich later zullen laten dopen.**

Wij menen dat deze beschrijving van de zienster letterlijk opgevat en geloofd mag worden. Deze handelingen en werkzaamheden van Joannes verschillen toch aanzienlijk van de vreemde handelingen en daden die God de profeten soms liet doen en die zinnebeelden waren van de gebeurtenissen, die zij aan het volk moesten voorspellen.

De zienster vermeldt hier die handelingen als gesteld onder aandrijving van de H. Geest; ze zijn vaak werkelijk zo vreemd en irrealistisch dat de exegeten zich terecht afvragen of ze reëel dan wel visionair uit te voeren waren.

Hij schilde eerst de grasgrond in een ronde vorm weg en groef dan door de harde mergelgrond een rondvormige, grote vijver, zeer schoon en zorgvuldig, en bevloerde de bodem met verschillende stenen, uitgenomen in het midden op de diepste plaats, waar hij tot op een kleine waterbron gegraven had, met de uitgegraven aarde legde hij hierna rondom de vijver een rand aan, die op 5 plaatsen doorsneden was.

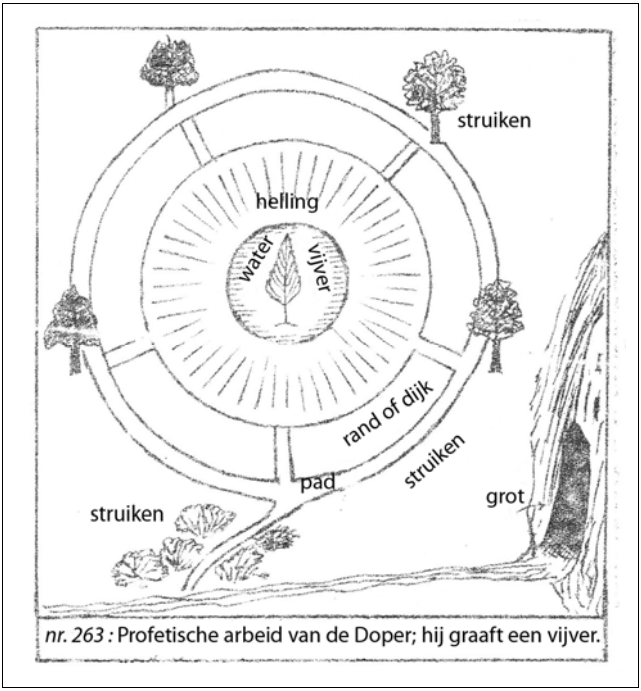

nr. 263 : Profetische arbeid van de Doper; hij graaft een vijver.

Wij vinden er vele bij Ezekiël en hieruit nemen wij onvolledig het volgende voorbeeld: “Mensenzoon, gij moet een scherp zwaard riemen en daarmee als met een scheermes uw haar en baard afscheren; haal dan een weegschaal om de haren nauwkeurig te verdelen; een derde deel moet gij in de stad verbranden, een ander derde in haar omgeving neersabelen, het laatste derde in de wind verstrooien. Uit de laatste moet gij er een paar, een zeker aantal opvangen en ze binden in de zomen van uw kleed; zelfs van deze moet gij er nog afnemen om ze in het vuur te verbranden.”
Hierna beveelt God de profeet aan het huis Israël de rampen aan te kondigen die er door verzinnebeeld zijn (Ezek. 5, 1, enz.).

Tegenover vier van deze doorgangen plantte hij rondom de vijver, op gelijke afstanden, vier slanke stammetjes, die van boven schoon groen waren; het waren vier boompjes van een verschillende soort; ze hadden elk hun bijzondere betekenis.
In het midden van de vijver plantte hij een speciale boom met smalle bladeren en piramide-vormige bloemtrossen, die met een stekelachtige knoot of bolster omgeven waren; deze boom had een tijdlang half verwelkt vóór zijn spelonk gelegen.

264.

De vier boompjes rondom schenen mij eerder dunne heesters te zijn, die bessen droegen (boompjes met in hun kruis rode beiers). Hij hoogde de aarde rondom hun voet op om ze vast te zetten. Nadat hij in het uitgraven van de vijver tot op de bron gekomen was, waar daarna de middelste boom geplant werd, maakte hij een gracht of kanaal om het water uit de beek bij zijn spelonk in de vijver te leiden en ik zag hem in de steppe of wildernis holle rietstengels verzamelen (die in Palestina echte holle stokken zijn) en ik zag hem die als buizen op elkander steken tot een soort pijp of waterleiding; hij bedekte deze met aarde; ze was zo geregeld dat hij ze kon sluiten.

Hij had door het struikgewas tot aan de (vijfde) tegenover gelegen doorsnede van de vijverrand een pad gebaand. Dit pad liep rondom de vijver tussen de vijverrand en de vier boompjes, welke hij tegenover vier van de vijf doorsneden van de rand had geplant. Tegenover de doorsnede die tot ingang diende, stond geen boom. Aan deze kant alleen was een toegang tot de vijver; aan de andere zijden was hij slechts door het omlopende pad van de struiken en rotsen gescheiden.

Hij plantte op de verhogingen rondom de voet van de vier boompjes een plant die mij niet onbekend is; reeds als kind heb ik ze altijd zeer lief gehad, en wanneer ik ze ergens aantrof, verplantte ik ze in de nabijheid van ons huis; ze heeft en hoge, vette stengel, draagt bruinrode (lichtpurperen) bloembollen en is zeer heilzaam tegen zweren en keelpijn, wat ik heden vernam; hij

zette er nog allerhande kleine boompjes (struiken) en planten omheen[76].

Bij al die verrichtingen zag hij van tijd tot tijd de vóór hem liggende boomschorsrol na en mat met een staf nauwkeurig alles uit, want het scheen mij dat alles, zelfs de bomen die hij plantte, daarop geschetst stonden. Ik herinner mij de figuur van de middelste boom daarop gezien te hebben; ik wist ook wat alles beduidde, maar het is te veel om alles te kunnen onthouden.

Hij besteedde verscheidene weken aan dat werk, en pas toen hij met alles klaar was, kwam op de grond van de vijver een klein watervlak staan. De middelste boom, waarvan de bladeren reeds half verwelkt en bruin geworden waren, werd weer fris en groen.

Joannes haalde water uit een andere bron in een vat dat vervaardigd was met grote stukken boomschors, die tot een waterzak samengevoegd en aan alle kanten gepekt waren en hij goot dit water in de nieuwe vijver. Dit water was uit een bron die op de plaats van één zijner vorige verblijven uit een rots ontsprong, toen hij met zijn kruisstaafje er op stootte.
Ik ben voor 't ogenblik vergeten welke voorname gebeurtenis daar had plaats gehad[77].

Ik vernam ook dat hij op die vroegere verblijfplaats de vijver niet had kunnen maken, omdat de grond er uit louter rotssteen bestond, en ook dit had zijn betekenis. Hij liet daarna zoveel

---

[76] Nota van Brentano: "Op een haar voorgelegd afbeeldsel herkent zij de plant als de 'Telephium purpureum' of 'Sedum van Linnaeus'; zij verklaarde dat die plant een geneesmiddel is tegen kliergezwellen, vooral aan de hals, zo binnen als buiten. Met marjolein in water en wijn gekookt en op oude zweren gelegd, doet zij die openbreken en geneest ze; de plant dient nog om gorgelwater te maken tegen keelpijn."

[77] Brentano denkt dat de bron bedoeld is die Joannes met zijn staf deed ontspringen ten zuiden van Hebron, wanneer de H. Familie op haar vlucht naar Egypte daar voorbijkwam (fasc. 10, nr. 262).
Misschien denkt K. daar wel op verwarde wijze aan, maar wie zal aannemen dat Joannes geheel in het zuiden van het land water is gaan halen? Zij bedoelt ongetwijfeld een andere omstandigheid.

water uit de beek in de vijver, als nodig was; kwam er te veel water in, dan vloeide het door een afleidingsopening op de omliggende ruimte, waar het de planten verkwikte.

Tenslotte zag ik dat Joannes tot aan de gordel in het water afdaalde, met zijn één hand het middelste boompje omvatte en met zijn staafje, waaraan hij een dwarsstaafje en een vaantje had vastgemaakt, zo in het water pletste, dat de waterstralen boven en op zijn hoofd tezamen spritsten; ik zag op dit eigenste ogenblik een lichtwolk van Boven en een uitstorting als van de H. Geest op hem neerkomen en twee engelen aan de rand van de vijver verschijnen, die iets tot hem zegden; dit zag ik als zijn laatste handeling in de woestijn.

In juni 1820 laste zij het volgende tafereel in tussen andere episoden uit het leven van Joannes:

"Ik zag hem bij een andere gelegenheid als een volwassen, sterke man bij een droge put in de woestijn; hij scheen te bidden en er kwam een glans over hem gelijk een lichtwolk, en het scheen mij als kwam ze uit de hoogte van bij de wateren boven de profetenberg, en er stortte een lichtende, glanzende waterstroom op hem in de vijver neer, en, op deze uitstorting starend, zag ik hem niet meer aan de rand van het waterbekken, doch er in, en met het schitterende water overgoten; en de vijver was nu met dit schitterende, lichtende water gevuld; en nu zag ik hem weer aan de rand staan, als in het begin.

Ik zag echter niet dat hij er in afdaalde of er uit opsteeg, en ik geloof dat hem wellicht door dit visioen te verstaan werd gegeven dat hij moest beginnen dopen. Mogelijk ook was het een geestelijke doop die in het visioen over hem kwam."

"Nog na Jezus' dood heb ik deze vijver in gebruik gezien. (Het is dus wel een reële vijver). Wanneer de christenen vluchtten, werden daar reizigers en zieken gedoopt en ook placht men er te gaan bidden; in die tijd, in de predikingsjaren van Petrus was die vijver met een schutsmuur omgeven."

De ‘Profeet’ Joannes begint zijn zending.

265.

Kort na de voltooiing van de doopvijver zag ik Joannes uit het noorden en uit de woestijn die bij de Jordaansbron is, zuidwaarts komen en tot de mensen terugkeren; hij maakte een wonderbare indruk. Hij is groot, door het vasten en de lichaamsversterving mager, maar toch sterk en vol spieren; zijn voorkomen is ongemeen edel, rein, eenvoudig; hij spreekt ronduit, gebiedend, zonder omwegen, op de man af; zijn kleur is bruinachtig; zijn aangezicht mager en ingevallen, ernstig en streng; zijn haar is roodachtig bruin en gekruld; hij heeft een kleine baard. Om zijn middellijf is een doek gewonden, die tot op de knieën neerhangt; hij draagt een ruwe bruine mantel, die uit drie stukken schijnt te bestaan. Van achteren is hij geheel (bedekt de gehele rug) en om het middellijf is hij met een riem samengehouden; zijn armen en borst zijn vrij en onbedekt; zijn borst is ruig en vol haar, dat bijna de kleur van zijn mantel heeft; hij draagt een staf die als een herdersstaf gekromd is (fasc. 2, nr. 60, voetnoot 125).

Toen hij uit de woestijn zuidwaarts kwam, zag ik hem eerst over een beek een kleine brug slaan, zonder de minste rekening te houden met een overgang op een geringe afstand van daar, want altijd arbeidde hij recht vóór zich uit, waar zijn weg naartoe liep. Er was daar een oude volkerenweg, een internationale verkeersweg.

Ik zag hoe hij bij Cydessa geweest is (3 uren ten noorden van Nazareth) en voor de bewoners daar in de omstreken gepredikt heeft en dat dezen de eerste heidenen waren, die tot zijn doop gekomen zijn. Zij leefden hier gans verwaarloosd en in aarden hutten; zij stamden af van allerlei volk, dat bij de laatste verwoesting van de tempel vóór Jezus, zich hier had neergezet. Ik heb gezien dat een der laatste profeten hun gezegd had dat zij hier moesten blijven wonen, tot iemand zou komen gelijk Joannes; deze zou hun dan zeggen wat zij doen moesten; ik heb ook gezien dat zij daarna naar Nazareth getrokken zijn.

Nergens door weerhouden ging Joannes recht naar de mensen toe en sprak hun slechts van één zaak: de boetvaardigheid en de nabijheid van de Heer! Waar hij kwam stonden allen verbaasd en werden ernstig; zijn stem was scherp als een zwaard, luid en streng en niettemin liefelijk, aangenaam! Met alle soort van mensen ging hij om als met kinderen. Overal ging hij recht door; niets kon hem van zijn doel afleiden; hij zag nergens naar om en had niets nodig.

266.

Zo zag ik hem, terwijl hij door wouden en woestijnen liep, hier en daar groef, stenen voortwentelde, bomen wegruimde, rustplaatsen bereidde en de mensen, die hem met verbazing aanstaarden, tezamen riep, ja, uit hun hutten haalde, om hem bij zijn arbeid te helpen. Ik zag hoe allen hem verstomd aanblikten en bewonderden, hoe hij zich nergens lang ophield en weldra op een andere plaats verscheen. Ik zag hem langs het Meer van Galilea gaan, rond Tarichea om en door het Jordaandal zuidwaarts afzakken, daarna bij Salem afslaan, in de richting van Betel trekken, hier (zuidwaarts) de woestijn (van Efron en Giba) doorkruisen en voorbij Jeruzalem komen. In deze stad is hij van zijn leven niet geweest; hij aanschouwde ze met droefheid en onder weegeklaag.

Altijd doordrongen van zijn bestemming, bewust van zijn verantwoordelijkheid, ernstig, streng, eenvoudig en geestdriftig verkondigde hij slechts één zaak:
boetvaardigheid!
bereidt u voor!
de Verlossing is op handen, de Zaligmaker komt!

Daarna trok hij door het herdersdal (van Bethlehem) naar zijn geboorteplaats; zijn ouders waren dood, maar enige jongelingen, die van Zakarias' zijde aan hem verwant waren, werden zijn eerste leerlingen.

Toen Joannes door Betsaïda, door Kafarnaüm en Nazareth kwam, zag de H. Maagd hem niet; sedert Jozefs dood kwam zij weinig uit haar huis, doch mannen uit haar verwantschap hoorden zijn vermaningen en vergezelden hem ook wel een eindweegs.

Drie maanden vóór de doop trok Joannes tweemaal door het land (cfr. Lk. 3, 3), om Degene aan te kondigen die na Hem moest komen; zijn tocht was gekenmerkt door buitengewone kracht, zijn gang door een onvermoeide stap, die snel was zonder overhaastig te zijn; het was geen zacht wandelen, gelijk (meestal) de gang van de Zaligmaker. Waar hij niets te doen had, zag ik hem ook wel lopen van veld tot veld; hij gaat in de huizen, in de scholen en synagogen om te vermanen, te prediken; hij verzamelt het volk ook op pleinen en straten rondom zich; ik zag dat priesters en overheden hem hier en daar aanhielden, ter verantwoording riepen, doch verrast en vol verbazing hem weer op vrije voeten stelden.

Ik begreep dat de uitdrukking ‘den Heer de wegen bereiden’ niet louter zinnebeeldig te verstaan is, want ik zag hem zijn zending met het bereiden van wegen beginnen; en ik zag hem door alle wegen en plaatsen trekken, waarlangs later ook Jezus met zijn leerlingen gekomen is; hij ruimde hier en daar struiken en stenen uit de wegen en baande paden; hij legde brugjes over beken, reinigde hun bedding, groef doopvijvers met hun waterbekken, maakte zitplaatsen, rustbanken en lommerhutjes. Ik heb hem plaatsen zien bereiden, waar de Heer later gerust, gepredikt, geheeld heeft.

Door al deze werkzaamheden trok Joannes, de ernstige, eenvoudige en eenzame man in zijn ruwe kleding en ongewoon voorkomen de aandacht van de landmensen op zich en wekte de verwondering van hutbewoners waar hij binnentrad om gereedschappen voor zijn werk te lenen en ook wel om de bewoners te verzoeken met hem mee te komen werken. Overal was hij aanstonds door nieuwsgierigen omringd; hij vermaande hen vrijmoedig en ernstig tot boetvaardigheid, terwijl

hij hun de nabijheid van de Messias die na hem kwam, en wiens wegenbereider hij zich noemde, aankondigde.

Dikwijls zag ik hem in de richting wijzen van het gewest waar Jezus zich op dat ogenblik bevond. Ik zag Jezus nooit bij hem, hoewel zij vaak nauwelijks een uur gaans van elkander verwijderd waren. Eens zag ik hem ten hoogste een klein uur van Jezus, en dan riep hij de mensen toe dat hijzelf het verwachte Heil, de Messias niet was, doch slechts een arme bereider van zijn wegen, de voorloper van die Zaligmaker, die op dit ogenblik daar wandelde, en terzelfder tijd wees hij hun in die richting.

Joannes sprak met een heldere, luide en toch aangename stem.
De zwaartepunten van zijn leer waren deze:
ik ben slechts de voorloper, de gezant van hem die komen moet,
de Messias;

Hij komt, bereidt zijn wegen, maakt u gereed;
de Heer is nabij, verander uw gezindheid!
doet boetvaardigheid, zoniet, de bijl ligt aan de wortel;
de wan (= werktuig om graan te zuiveren van kaf en strootjes)
heeft Hij in zijn hand, het kaf moet in het vuur.
Laat u rouwmoedig dopen en gij krijgt deel aan zijn Rijk!
Hij is het Lam van God en belaadt zich met de zonden van de Wereld.

Ik ben maar zijn dienaar, de bereider van zijn wegen;
ik ben niets bij Hem.
Nooit heeft een mens of profeet bestaan,
noch zal er een komen, zoals Jezus!
Hij is de lieve zoon van God, de Messias!
de Koning der koningen, de Heiland en Stichter van het godsrijk.
Geen macht gaat boven de zijne!
Hij moet groter worden en ik kleiner.

Wie door Hem wordt aangenomen, is aangenomen;
wie door Hem verworpen wordt, is verworpen.
Buiten Hem is geen Heil!

Zijn leer is de leer van de Vader, en wat Hij doet,
doet de Vader in Hem en niemand komt tot de Vader, tenzij door Hem
Wie in Hem niet gelooft en zijn leer niet aanneemt, gaat verloren.

En tot zijn leerlingen:
Blijft niet staan bij mij op de drempel, maar wendt u tot Hem en treedt in de tempel!

Joannes' doopplaats te Ennon. – Melchisedek.

267.

Joannes doopte op verscheidene plaatsen.

1) Eerst te Ennon in de streek van Salim (of Salem).

2) Dan te On, tegenover Betabara op de westzijde van de Jordaan, niet ver van Jericho, waar hij over enige weken Jezus zal dopen.

3) De derde doopplaats was aan de oostzijde van de Jordaan, een paar uren meer noordelijk dan de tweede.

4) Ten laatste doopte hij weerom te Ennon, waar hij ook gevangen genomen werd.

(Brentano plaatst hier een nota om te doen opmerken dat de beschrijving die K. hier geeft van de ligging en andere bijzonderheden over deze eerste doopplaats onduidelijk is, maar dat later door nadere aanduidingen alles duidelijk zal worden. Daarom zullen wij hier niet stilstaan bij deze beschrijving, maar later met behulp van een kaartje alles nauwkeurig aanduiden. Overigens kan men op grote kaart 1 reeds nagaan en zien waar Ennon gelegen was.)

Het water waar Joannes doopt, is als een arm van de Jordaan, die aan de oostzijde van de stroom een bocht maakt van wel een uur lang. Die arm is op enige plaatsen zo smal, dat men er kan overspringen, en op andere plaatsen weer breder; zijn bed kan zich hier en daar veranderd hebben, want reeds toen zag ik op menige plaats geen water. Die bocht of arm van de Jordaan omvat kleine vijvers en bekkens, die hun water uit die arm van de Jordaan ontvangen.

Zulk een vijver, door een dijk van die arm gescheiden, is de doopplaats van Joannes te Ennon; er lagen buizen onder de dijk, waardoor men het water er in en uit kan laten; Joannes had die plaats daartoe alzo ingericht.

Hij had bij de oever een inham *(Bucht)* gemaakt en er liepen landtongen in; de dopeling stond tussen twee van die landtongen tot bij de gordel in het water en kon tegen een borstwering leunen; deze liep vóór de tongen (en verenigde zodoende hun punten). Op één van de landtongen stond Joannes en schepte water met een schaal op het hoofd van de dopeling; op de tegenover gelegen landtong stond een gedoopte, die de hand op de schouders van de dopeling legde.

Aan de eerste dopeling had Joannes zelf de hand opgelegd; het bovenlijf van de dopelingen was niet geheel ontbloot; er werd hun een soort witte doek omgeslagen, die slechts de schouders bloot liet. Er was daar ook een hut, waarin zij zich uit- en aankleedden. Ik heb hier geen vrouwen gedoopt zien worden. Onder zijn doopwerk heeft Joannes een wit, lang gewaad aan.

Het GEWEST Salem (Salim), waar hier gedoopt wordt, is hoogst aangenaam en waterrijk.
Het DORP Salem ligt aan beide zijden van een bijrivier van de stroom, maar ENNON (met de doopplaats) ligt aan de overzijde van de Jordaan, meer noordelijk dan Salim en nader bij de Jordaan en is groter.

Er weidt vee in de omstreken; vele ezels grazen op de groene weiden rondom de vele wateren; het is hier bij Salim en Ennon een soort vrijgewest; het geniet een aloud privilegie, krachtens hetwelk men hier niemand weg mag drijven.

268.

Te Ennon had Joannes zijn hut op de oude grondmuren van een oud, groot gebouw; het terrein was geheel verwijderd, overgroeid en met gras bedekt; hier en daar was er een hut op gebouwd. Die grondmuren waren het fundament van een oud tentkasteel, dat Melchisedek hier gehad had.

In verband met deze plaats heb ik allerlei taferelen uit een vroeger tijdperk gezien, waarvan ik mij alleen nog dit herinner, dat

Abraham hier een visioen had en twee stenen oprichtte, een om op te knielen en een ander om tot altaar te dienen.

Ik kreeg ook zijn visioen te zien: het was een stad van God, gelijk het hemelse Jeruzalem en er vloeiden stromen van water uit neer. Er werd hem ook bevolen te bidden voor de komst van die stad Gods; het water dat uit de stad neerstroomde, vloeide naar alle zijden. Abraham kreeg dit visioen een vijftal jaren eer Melchisedek hier zijn tentkasteel begon te bouwen.

Ook heb ik Melchisedek een kasteel bij Salim zien bouwen. (Bedoeld is hetzelfde, juist genoemde kasteel). Doch het was eerder een soort van tent met gaanderijen en trappen rondom in de trant van het kasteel van Mensor in Arabië. Slechts de grondslagen waren van steen gemaakt en zeer sterk. Ik meen nu, ten tijde van Joannes, de vier hoeken nog gezien te hebben, waar de hoofdpalen in stonden. Dit duurzaam, stenen fundament bestond nu nog als een begroeide, (boven de grond uitstekende) schans en daarop had Joannes zijn kleine hut van biezen opgericht.

Dit tentkasteel was een plaats waar vele vreemdelingen zich op hun doorreis ophielden, een soort van open, vrije en schone herberg bij het aangename water. (Er liep toen, zoals nu nog, een grote verkeersweg voorbij). Het is mogelijk dat Melchisedek, die ik altijd aan verhuizende, zwervende, heen en weer trekkende stammen tot gids en raadsman heb zien dienen, dit kasteel gebruikt heeft om ze daar te herbergen of te onderrichten; dit had toen reeds een betrekking op de doop.

269.

Melchisedek had hier zijn hoofdverblijf, zijn basis, van waaruit hij naar zijn gebouwen te Jerusalem en tot Abraham of waar ook elders ging; hij verzamelde en verdeelde hier ook families en mensen aan wie hij hier of daar hun plaats van nederzetting aanwees; dit geschiedde nog vóór de offerande van brood en wijn, die, naar ik vermoed, in een dal ten zuiden van Jeruzalem plaats

had, (namelijk in het koningsdal waar Salomon later zijn tuinen had, bij de samenloop van de Kedron- en de Geënnomvallei; zie grote kaart 3).

Melchisedek bouwde dit kasteel te Ennon, alvorens in Jeruzalem te bouwen.

> Een visioen over de waterdoop en de bloeddoop op de Kalvarieberg ben ik vergeten.

Melchisedek zag er uit als een jonge man van 25 jaren.
Ik heb hem in de meest verschillende tijden, doch nooit ouder gezien; zijn voorkomen geleek minder aan dit van mensen, dan het voorkomen van Jezus. (Volgens K. was hij immers een engel). Hij droeg nooit een hoofdbedekking; zijn blonde haren waren achter de oren gestreken; waar hij kwam, was hij als de meester van de plaats. Hij was dikwijls afwezig en dan scheen hij mij ergens elders dan op aarde te zijn, hetzij in het paradijs, hetzij in een ander gelukzalig verblijf. Dikwijls zag ik hem alleen op zijn weg en andere malen met mensen die beladen dieren meeleidden. Zijns gelijken, zoals bloedverwanten of priesters, heb ik nooit bij hem gezien. Waar hij werkte en bouwde, was het als legde hij daar de grondsteen van een toekomstige genade, als vestigde hij de aandacht op een plaats, als begon hij iets dat in de toekomst voltooid moest worden; ik ben daar nooit dieper op ingegaan, ik neem het zoals het komt[78].

---

[78] Onze zienster beweert onveranderlijk dat Melchisedek een engel is, en ook een priesterlijke engel. Geen geleerde in de exegese zal dit wel aanvaarden, ofschoon zij toegeven dat er veel door verklaard zou worden, indien het zo was. Voor hen, evenals voor Hiëronymus, is Melchisedek een kanaänietische priesterkoning. Maar de voorstelling van K. is wel veel redelijker en verhevener.

Christus is priester volgens de orde van Melchisedek (Ps. 110). Is Melchisedek een engel, dan krijgt dit woord een veel dieper betekenis; zijn priesterschap is van een hemelse oorsprong, komt uit dezelfde bron als het priesterschap van Melchisedek; het ontleent niet zijn kracht en gezag aan het priesterschap van Aäron en nog minder aan dat van een kanaänietische koning, koning van een verworpen volk, bestemd om uitgeroeid te worden.

270.

Bij een andere gelegenheid zei K. over Melchisedek: Reeds vroeger heb ik dikwijls gezien, hoe hij lang vóór de tijden van Semiramis en Abraham, in het Beloofde Land, toen het nog woest en eenzaam lag, hier en daar verscheen, als ordende hij het land, als regelde hij iets, als bestemde en bereidde hij een plaats. Zo opende hij ook, meen ik, de hoofdbron van de Jordaan. Reeds vaak had ik zulk een gezicht: ik zag een man geheel alleen in een land en moest daarbij denken: "Eh! wat wil die man hier zo vroeg? want er is hier nog niemand!"

Christus' priesterschap gelijkt hierin op dat van Melchisedek, dat het niet van de aarde is: *qui de coelo venit, super omnes est.*
Hieruit leidt Paulus de grootheid van Jezus' priesterschap af, maar ook uit het feit dat Melchisedek de meerdere is van Abraham, hoewel deze de stamvader is van het uitverkoren godsvolk. Abraham betaalde hem de tienden en ontving van hem de zegen.

"Overweegt nu eens hoe groot hij is," zegt Paulus, "daar zelfs Abraham, de aartsvader, hem tiende gaf uit het beste van de buit, en hij die de Belofte bezat, heeft de zegen van hem ontvangen; welnu, het is duidelijk dat het mindere gezegend wordt door het meerdere."

Ook wordt van Melchisedek, die tiende van alles ontving, gezegd dat hij leeft. Ook was hij zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtslijst (zonder menselijke afstamming) zonder begin van dagen en einde van leven en zo is hij op de Zoon van God volkomend gelijkend geworden (een treffende voorafbeelding), en hij blijft priester voor eeuwig.
(Geheel hoofdstuk 7 uit de Hebreeënbrief kan worden nagezien).

In de 3e eeuw werd hij als een engel beschouwd door Origenes en Dydimus, maar deze mening heeft het niet gehaald. In elk geval is Melchisedek in de H. Schrift een mysterieuze figuur, maar ook bij K., die er geheimzinnige dingen over zegt, b.v. wat betreft zijn planten of grondlegging van stenen. Nochtans vinden wij juist hiervan een bevestiging in de H. Schrift, nl. waar deze spreekt over de stenen, die de Verbondsarkdragers bij de doortocht door de Jordaan vonden in het midden van de bedding van de stroom; ze waren een gevolg van Melchisedeks ingrijpen (zie Jos. 4).

Hierop zullen wij dieper ingaan bij nr. 283.

Als deze bijzonderheid omtrent Melchisedek betreffende het leggen van stenen juist bevonden wordt, waarom zou dan haar mededeling betreffende zijn 'engel-zijn' vals moeten zijn?

Op deze wijze zag ik hem op een berg een bron boren; het was een hoofdbron van de Jordaan; hij gebruikte een lange, dunne boor, die als een straal in de berg drong; zo zag ik hem op verscheidene plaatsen van de aarde welbronnen openen. In de oudste tijden vóór de zondvloed zag ik de stromen niet, zoals nu, te voorschijn springen en vloeien, maar ik zag een overvloed van water van een hooggebergte in het oosten neerstromen.

Ik heb Melchisedek altijd alleen gezien, behalve wanneer hij zich inliet met families en volksstammen om ze te verzoenen, te splitsen en te leiden (naar een geschikt land of woongewest). – Kortom, ik zag Melchisedek voorbereidingen treffen, grondslagen leggen, bouwen, de mensenfamilies verspreiden en gidsen.

Ik zag in Melchisedek een engel en voorafbeelding van Jezus Christus als priester op aarde. In zover het priesterschap in God is, was hij als engel een priester van de eeuwige hiërarchie. (Deze laatste korte alinea hebben wij uit haar leven hier ingelast; Vie d' A.C. Emmerick, II, 337).

Hij was over vele engelen aangesteld.

Ook Jakob had zich eertijds met zijn kudden vrij lang hier bij Ennon opgehouden[79]. De put van de doopvijver bestond toen reeds en ik zag dat Jakob hem vernieuwde.

De overblijfselen van Melchisedeks kasteel lagen nabij het water en de doopplaats; ik zag dat in de eerste eeuwen van het christelijk Jeruzalem een kerk stond op de plaats waar Joannes gedoopt had; ik zag ze nog bestaan, toen Maria vanuit Egypte voorbij deze plaats naar de woestijn trok.

---

[79] Jakob hield er zich op. – Inderdaad, Soekkot ligt een paar uren ten noorden van Ennon. De vallei tussen beide is een weidevlakte en wij lezen in Genesis, 33, 16-17: "Esaü nam afscheid van Jakob, trok naar Seïr terug en Jabok trok naar Soekkot; hij bouwde daar een huis voor zichzelf en maakte er hutten voor zijn vee; daarom wordt die plaats Soekkot genoemd."

Het ligt dus voor de hand dat hij er zich een hele tijd opgehouden heeft en zijn kudden het hele gewest bestreken hebben.

Salim was een mooie stad, maar werd in de oorlog, ik meen bij de tempelvernietiging vóór Jezus, verwoest. Ook de laatste profeet heeft zich hier opgehouden.

Herodes bij Joannes

(26-28 juni).

Na de voorgaande algemeenheden over het verschijnen van Joannes, volgen nu meer bijzonderheden op bepaalde datums. Deze brengen ons terug naar het begin van Jezus' optreden; zo zijn ook hier de mededelingen weer karig. De datums van hier kan men vergelijken met die van ginds; wijzelf zullen er naar verwijzen.

271.

Joannes kon een paar weken door zijn prediking en doopactie beroemd zijn geworden en toen zag ik in die dagen enige boden van Herodes uit Kallirrhoë naar hem komen. Herodes woonde daar (in de buurt, nl. te Macherus) op een slot aan de oostkant van de Dode Zee (grote kaart 1). Er zijn daar warme bronnen (Kallirrhoë = schone beek) en gezochte badinrichtingen.

Herodes verzocht Joannes voor hem te willen verschijnen, doch Joannes liet Herodes door boden antwoorden dat hij het te druk had: indien Herodes hem evenwel wilde spreken, kon hijzelf tot hem komen.

Daarna zag ik Herodes, begeleid door een escorte soldaten, naar Joannes rijden; hij zat op een wagen met lage wielen, maar met een hoge zitbank, van waar hij, als van een overdekte troon, ver in het ronde kon zien; het doel van zijn reis was een stadje, dat een vijftal uren ten zuiden van Ennon kon liggen (waarschijnlijk Livias = Betaram, 7 km ten noordoosten van de Dode Zee). Naar dit stadje liet hij nu Joannes uitnodigen. Joannes kwam inderdaad tot vóór de kleine stad in een vreemdelingenhut en Herodes ging daar zonder begeleiding tot hem.

Al wat ik mij uit hun kort gesprek herinner is, dat Herodes hem vroeg waarom hij te Ennon in zulk een ellendige hut woonde, dat hij hem daar een huis wilde laten bouwen. Joannes antwoordde dat hij geen huis behoefde, dat hij het onmisbare had en de wil deed van Degene die groter is dan hij; hij sprak ernstig, streng en kordaat en keerde terug; hij was op een aanzienlijke afstand van Herodes blijven staan; hij had weinig gesproken en de blik van hem afgewend gehouden.

272.

30 juni, Sabbat (fasc. 9, nr. 208). –

Ik heb gezien dat de zonen van de overleden Alfeüs en Maria van Kleofas, nl. Simon, Jakobus de Mindere en Taddeüs, en haar zoon uit haar tweede huwelijk met Sabas, Joses Barsabas, zich bij Ennon door Joannes hebben laten dopen.

Ook Andreas en Filippus zijn reeds bij hem geweest en Andreas is door hem gedoopt, en, naar ik meen, ook Filippus; daarna zijn zij tot hun bezigheden teruggekeerd. Joannes de Doper heeft reeds een twintigtal leerlingen.

4 juli. –

De meeste apostelen en vele leerlingen zijn reeds gedoopt, maar Natanael nog niet en ook nog niet een leerling wiens naam me nu niet invalt.

Hier werd de zienster gevraagd of zij zich niets betreffende een doopsel van Maria herinnerde, maar zij zei: “Neen, niet duidelijk, maar me dunkt dat zij door de apostel Joannes na Christus’ hemelvaart geheel alleen in de vijver Bethesda is gedoopt maar ik herinner het me niet met zekerheid; de overige vrouwen zijn toen

allemaal in de vijver Bethesda gedoopt; dit weet ik zeer duidelijk."[80].

Overheden en priesters bij Joannes.

Heden (nog 4 juli) zag ik vele overheden en priesters uit de omliggende plaatsen en Jeruzalem tot Joannes komen en hem ter verantwoording roepen; zij vroegen wie hij was, wie hem gezonden had, wat hij onderwees en meer dergelijke dingen. En ik zag hem met buitengewone beslistheid en stoutmoedigheid antwoorden en hoe hij ook hun de nabijheid van de Messias verkondigde en hen van onboetvaardigheid en huichelarij beschuldigde; dit was echter nog de ontmoeting niet die in het evangelie staat (Mt. 3, 7) en waarin hij hen 'adderengebroed' noemde.

7-11 juli (fasc. 9, nr. 208). –

Ik zag uit drie steden: Nazareth, Jeruzalem en Hebron talrijke gezantschappen komen, die door de oversten en Farizeeën van die plaatsen tot Joannes afgevaardigd waren om hem te ondervragen over zijn zending; ook was het bezwaar tegen hem ingediend, dat hij zich wederrechtelijk van de doopplaats meester had gemaakt; ook waren vele tollenaars tot hem gekomen; hij had hen gedoopt,

---

[80] Hier plaatst Brentano of de uitgever Schmöger een nota, die wij vervolledigen als volgt: Maria had alleszins het doopsel van Joannes niet nodig.

Zelfs het doopsel van Jezus kon zij missen, omdat ze onbevlekt ontvangen was en dus van de erfzonde niet gezuiverd moest worden maar het paste dat zij Jezus' doopsel later ontving om het merkteken in haar ziel geprent te krijgen.

Dit sacrament lijfde haar ook in in het mystiek lichaam van haar zoon, vermeerderde de heiligmakende genade in haar ziel, schonk haar nieuwe dadelijke genaden en vergoddelijkte nog meer haar doen en laten, haar dagelijkse handel en wandel.

doch na hen eerst te hebben beschuldigd. Onder hen was de tollenaar Levi, later Matteüs genoemd, de zoon uit het eerste huwelijk van Alfeüs, die als tweede vrouw Maria van Kleofas gehuwd had (zie stamboom en fasc. 9, nr. 209).

Levi had een gevoel van vermorzeling ondergaan en hij beterde zich; hij was in de familie veracht; ik zag Joannes zeer krachtig voor die mensen preken, vele van hen afwijzen en anderen dopen.

Ik zag ook in deze dagen de zonen van de drie weduwen, die onder elkaar en ook door geboorte en aanhuwing met de H. Familie vermaagschapt waren, tot de doop van Joannes komen. Men verweet hun later, in de tijd na Jezus, hun fierheid op die verwantschap, maar het was toch de waarheid.

De drie weduwen en hun zonen.

273.

K.E. spreekt van al die personen als kende zij ze beter dan haar eigen nog levende verwanten.

Deze drie weduwen woonden vroeger te Nazareth en in de streek van de Tabor, en zij trokken, deels reeds in Jezus' jeugdjaren, toen hun zonen in de Visserij een positie kregen, deels later, naar ik meen, met Maria naar Kafarnaüm, want ik zag nog ene van hen zo bitter wenen, omdat haar vijfjarig zoontje, Simonke, gestorven was; zij behoorden tot de eerste volgelingen van de Heer en bleven bestendig vriendinnen van de H. Maagd; zij waren zeer goed en vroom; zij hadden elkander zo lief en hielpen elkaar er door (zie fasc. 9, nr. 214, voetnoot 16).

Deze drie weduwen waren zusterdochters van Elisabets moeder. (Beter ware gezegd: achternichten, althans ene daarvan, nl. Sobe, zie stamboom).

Zij waren met de eerste vrouw van Alfeüs, de man van Maria van Kleofas, verwant geweest, doch, of zij dit door zichzelf of door hun mannen geweest waren, weet ik niet.

Twee van deze weduwen waren gezusters;
de ene, met name Mara, was de moeder van Natanael, de bruidegom van Kana, die als leerling een naam had Amandor (Amator) en aan wie *de twaalfjarige Jezus, na zijn terugeer van de tempel, op een feest in Anna's huis, iets voorzegde en ook dat Hij op zijn bruiloft zou zijn* (fasc. 7, nr. 201).

- Één van die weduwen zal K. later Seba noemen (Sobe), en haar zoon Kolaja was een leerling.
- Een tweede heette Lea; de zoon van een dezer noemt K. eenmaal Eustachius; doch de namen schijnen wel eens verwisseld te zijn.

Zij hadden verscheidene, zo ik meen, drie zonen, die speelmakkers van Jezus geweest waren en daarna vissers geworden zijn; uiteindelijk werden zij leerlingen.

Soldaten, gezanten, dopelingen bij Joannes.

274.

4-19 juli. –

Te Dotaïn, waar Jezus eens razende bezetenen gestild heeft, woonden sedert de Babylonische gevangenschap heidenen en Joden gemengd. De heidenen hadden op een heuvel in de buurt hun afgodsbeelden en een offerplaats.

De Joden nu, opgehitst door het gerucht van de nabijheid van de Messias, die uit Galilea moest komen, wilden de heidenen niet langer in hun nabijheid dulden. Dit gerucht had zich daar, zowel door de reis van Joannes door dit gewest, als door zijn dopelingen verspreid.

Een naburige vorst van Sidon had soldaten ter bescherming van de afgodendienaars gestuurd en ook Herodes wilde er nu soldaten heen sturen, om onder de stedelingen de rust te herstellen.

Die soldaten waren bijeengeraapt gespuis; ik zag ze te Kallirrhoë bij Herodes; zij stelden hem in kennis van hun plan, zich eerst door Joannes te laten dopen; doch dit was diplomatie; het was een list om daardoor meer gezag op de mensen te hebben.

Herodes antwoordde hun dat dit niet strikt vereist was; daar Joannes geen wonderen deed, hoefde men ook zijn zending niet te erkennen; zij mochten overigens raad te Jeruzalem gaan inwinnen. Ook zag ik hen inderdaad hierna te Jeruzalem; zij wendden zich tot drie verschillende raden om inlichtingen, waaruit ik kon opmaken dat het de raden van drie partijen (richtingen of gezindheden) waren. Dit geschiedde in het gerechtshof, waar Petrus later de Heer verloochende; er zaten daar vele rechters (juist in zitting vergaderd) en er was veel volk. De priesters antwoordden hun spottend en hooghartig, dat zij dit doen of laten konden, dat zulks volkomen eender was.

Ik zag dan ongeveer dertig van die mannen bij Joannes, maar deze stuurde hun heftige verwijten toe; hij doorzag hen en verweet hun dat het hun er niet om te doen was hun leven te beteren. Daarom doopte hij maar enkelen van hen, in wie hij nog enige goede grond zag, nadat hij hen over hun huichelarij scherp had berispt.

Bij Joannes te Ennon komen nu vele mensen bijeen; Joannes doopt nu niet gedurende verscheidene dagen, maar hij preekt onvermoeid en streng. Grote menigten van Joden, heidenen en Samaritanen lagen, van elkander gescheiden, op de heuvelen en schansen, en onder afdaken, deels in de schaduw, deels onbeschut onder de blote hemel rondom het leergestoelte van Joannes, naar wie zij allen luisterden; zo lagen er bij honderden rond hem om zijn woord te horen en de doop te ontvangen, om dan weer weg te trekken.

Eenmaal zag ik vooral vele heidenen, ook mensen uit Arabië en van nog dieper uit het Oosten; zij leidden grote ezels en schapen men zich mee; zij hebben verwanten hier in het land; zij kwamen naar hier of waren hier op doortocht en kwamen zo tot Joannes.

275.

In deze tijd hield het Sanhedrin te Jeruzalem een grote beraadslaging over Joannes.
Door drie rechtbanken werden 9 mannen tot hem gezonden.

Annas zond

- Jozef van Arimatea,
- de oudste zoon van Simeon en
- een priester, die met de keuring en het toezicht van de offerdieren belast was.

Ook uit de hogeraad werden 3 leden gezonden, benevens 3 gewone burgers.

Zij moesten door uitvraging te weten trachten te komen wie Joannes was, en hem bevelen zich te Jeruzalem te vertonen. Was zijn zending rechtmatig en wettig, dan moest hij zich eerst in de tempel aanmelden. Zij namen ook grote aanstoot aan zijn ongemanierde kleding en ook aan het feit dat hij Joden doopte, daar men slechts (bekeerde) heidenen placht te dopen (zie nr. 661).

Enigen geloofden dat hij Elias was die van de overzijde van de Jordaan was teruggekeerd (cfr. Joa. 1, 21).

Andreas en Joannes de evangelist zijn bij de Doper. Ook zijn nu de meeste toekomstige apostelen en vele leerlingen bij Joannes gekomen. Petrus echter, die al gedoopt was, was hier niet. Ook was hier nog niet gekomen Judas de verrader, die nochtans in het gewest van Betsaïda reeds bij de vissers geweest is en daar inlichtingen over Jezus en Joannes ingewonnen heeft.

Toen de afgezanten uit Jeruzalem bij Joannes aankwamen, had hij sedert drie dagen het dopen gestaakt, maar nu was hij even weer begonnen. De afgevaardigden wilden dat hij kwam onderhandelen, doch hij antwoordde: “Zodra ik klaar ben.”

Hij heeft hun een kranig en kort bescheid gegeven; zij legden hem te laste dat hij eigenmachtig te werk ging, dat hij zich eerst te Jeruzalem aangeboden moest hebben (om de nodige volmacht te krijgen) en dat hij niet aldus gelijk een woesteling gekleed moest zijn. Toen de gezanten zich terugtrokken, bleven Jozef van Arimatea en de zoon van Simeon bij Joannes en ontvingen van hem de doop. Vele mensen die hier gekomen waren, had Joannes niet willen dopen; dezen wendden zich nu tot het gezantschap en beschuldigden hem van partijdigheid.

De latere apostelen keren naar hun gewesten terug, waar zij veel over Joannes vertellen, maar worden ondertussen aandachtiger op Jezus. Door Joannes’ leer immers krijgen zij een voorgevoel nopens Hem, (dat Hij Degene zou kunnen zijn, die door Joannes aangekondigd wordt).

Op zijn terugweg naar Jeruzalem ontmoette Jozef van Arimatea Obed, een bloedverwant van Serafia (Veronika), die een dienaar in de tempel is; hij vertelde aan deze, op zijn verzoek, veel over Joannes. Obed laat zich nu ook door Joannes dopen. Als tempeldienaar bleef hij een geheime leerling van Jezus tot hij later (openlijk) tot Jezus kwam.

Doop van zieken. – Joannes naar Jericho.

276.

19 juli (fasc. 9, nr. 210). –

Niettegenstaande grote hitte en afgematheid, glimlachte de vertellende heden hartelijker dan naar gewoonte. Naar de reden hiervan gevraagd, antwoordde zij:

Ik zag Joannes over de Jordaan gaan om zieken te dopen (kwam dus op de westoever). Ik dacht: hij moet het ook zo warm hebben als ik; hij had slechts zijn doek om zijn middellijf geslagen en de mantel over zijn schouders hangen. Aan zijn ene zijde droeg hij een zak vol doopwater en aan de andere zijde zijn doopschaal.

Op de oever van de Jordaan tegenover Joannes' doopplaats heeft men vele zieken op draagbedden en op een soort van kruiwagens aangebracht; zij konden niet op het balkenvlot overgezet worden en lieten hem uitnodigen om zelf tot hen te komen.

Hij kwam met een paar leerlingen; hij bereidde een mooie vijver, die door een wal gescheiden was van de Jordaan; hij deed dit zelf, want hij had altijd een spade bij zich; hij voorzag de vijver van een kanaal dat gesloten kon worden en hierdoor liet hij er water in; dan goot hij uit een lederen zak nog van het meegebrachte doopwater er bij. Na vooraf de zieken onderricht te hebben, doopte hij hen, terwijl hij water uit een schaal over hun hoofd goot; hiervoor had men ze op de rand van de put gezet.

Ik zag dat Joannes, nadat hij de zieken aan de overzijde (d.i. aan de andere zijde dan Ennon) gedoopt had, weer aan de oostkant van de Jordaan naar Ennon trok.

Terwijl hij in deze dagen in zijn hut eens te sluimeren lag, zag ik een engel op hem toetreden; deze zei hem dat hij op de andere zijde van de Jordaan bij Jericho moest gaan, omdat HIJ die komen moest, naderde; hij moest Hem verkondigen en voor Hem getuigen.

Hierop zag ik Joannes en zijn leerlingen de tenthutten op de doopplaats te Ennon afbreken en enige uren op de oostzijde van de Jordaan afwaarts gaan. Nadat zij dan door een dorp gekomen waren (nl. Betabara), zag ik hen naar de westkant van de Jordaan overvaren en hier weer een eindver opwaarts trekken (en aan de tweede doopplaats aankomen).

Er waren daar badplaatsen, witte als gemetselde vijvers; ze hadden een kanaal uit de Jordaan, dat geopend en gesloten kon

worden; de Jordaan had hier geen eilanden[81]. Ik zie duidelijk dat de denkwijze van de mensen van toen niet verschilt van die der mensen uit onze tijd.

[81] Geen eilanden. – De Jordaan is op die plaats ook niet breed; hij heeft daar een wad en overzetplaats. Meerdere voorname gebeurtenissen hebben er in het Oude Testament plaats gehad. Elias en Elizeüs gingen daar droogvoets door de stroom; de stroom hield op te vloeien bij de intocht der Israëlieten in het H. Land.

Belangrijke plaatsaanduidingen. – Tegenover Qasr Jehoed ligt, 50 stappen ten oosten van de stroom, een kanaal van 4 m breed; het scheidt zich hogerop van de Jordaan af en na 500 m verenigt het er zich weer mee, tegenover het genoemde Qasr Jehoed. Dit kanaal vormt zodoende, wanneer er water doorvloeit, een klein eiland; dit heeft plaats bij hoog water in de lente; de rest van het jaar (soms ook het jaar door) staat het kanaal droog en bestaat er geen eiland. Even meer zuidelijk herhaalt zich hetzelfde geval. Tussen de twee eilandjes mondt de beek Karrar in de Jordaan uit.

Op de zuidpunt van het noordelijkste eiland, waar het kanaal zich weer met de stroom verenigt; wijst een ernstige, tot de 3e eeuw teruggaande traditie de plaats aan van Jezus' doopsel. Resten van een kerk en bijgebouwen zijn op die plaats nog niet geheel verdwenen. Op de beide oevers van het kanaal ziet men ruïnes en resten van gemetselde bogen, die het kanaal overspanden en de gebouwen ondersteunden. Deze aan Jezus' doopsel toegewijde kerk werd gebouwd einde 5e eeuw door keizer Anastasius (491-518). De plek zal wel op, of heel dichtbij de plaats zijn, die K. als de doopplaats en -vijver van Jezus aanduidt. Zij wijst die vijver aan op een klein eilandje dat miraculeus oprees en dus wel te onderscheiden is van het natuur-eiland dat door stroom en kanaal gevormd wordt; het komt weldra ter sprake. Is het natuur-eiland door het drooglopen van het kanaal verdwenen, dan ligt de plek van Jezus' doopsel op de oostoever van de Jordaan.

Betania en Betabara. -

Kostbaar zijn K.'s gegevens over Betania en Betabara; ze lossen een evangelische moeilijkheid op. Wij lezen bij Joannes: "Dit is geschied in Betania, waar Joannes dopend was." (1, 28).

Een deel der oude handschriften hebben in plaats van Betania 'Betabara'. Is dat nu dezelfde, of zijn het twee verschillende plaatsen?

Niemand is er die het met zekerheid kan beantwoorden, of de juiste ligging aanduiden.

- De zienster bepaalt: **Betania** is een onooglijk gehucht van enkele hutten (van schippers), gelegen op de oever zelf van de Jordaan, dicht bij het water. Steeds liggen daar een paar boten en balkenvlotten. (Betania betekent: boothuis).
- **Betabara** ligt verderaf van de stroom, bij het water (met welk woord K. vaak een beek aanduidt), maar van de overzetplaats of Betania is Betabara zichtbaar, nl. door de kleine vallei Karrar, waardoor men aan haar einde, 2 km ver, klaar de heuvel Elias ziet oprijzen.

  Ook laat K. Jezus eens van zijn herberg te Betabara naar de Jordaan gaan. Het is begrijpelijk dat van Betania absoluut niets overblijft.

Een km ten oosten van de Jordaan ziet men in de vallei Karrar bij een groep bomen een ruïne met name Sapsas (van Safsafa = weide); het zijn resten van het (volgens K.) uitgebreid en verspreid liggende Betabara.

Dit kon zich 1 km ver verlengen tot de zogenaamde heuvel van Elias, nog 1 km verder. (Men stelt zich voor dat hij daar op zijn wagen van vuur zijn hemelvaart begon).

Aan de voet van de heuvel ontspringen 9 karige bronnen, die het beekje vormen, dat door de vallei naar de Jordaan vloeit. Op de helling van de heuvel en verder westwaarts door het afdalende dal tot Sapsas werden even onder het zand de resten van een groot aantal huizen teruggevonden, bij de heuvel ook keramiek en een 5-tal rotsgraven uit de tijd van Christus (zie hierover: 'Die heiligen Stätten' van Kl. Kopp, blz. 161-165).
Hier was Betabara gelegen.

De puntlijn op het kaartje verbeeldt de weg van Joannes van zijn eerste doopplaats bij Ennon naar zijn tweede bij Jericho.

Uit het noorden komend gaat hij door het verspreide dorp Betabara, zet zich bij Betania over de Jordaan bij de zuidpunt van het noordelijkste eilandje, en gaat weer een weinig opwaarts naar het noordwesten.
Daar komt hij bij 'witte, gemetselde vijvers', die hem voor zijn doopwerk geschikt leken.

Op ons kaartje duiden drie puntjes in een vierkantje die plaats aan. Waarschijnlijk is de kleine ruïne op die plaats nog een overblijfsel er van.

Ter ere van Joannes en tot gedachtenis aan zijn doopwerk op die plaats bouwden de monniken in de 4^{e} eeuw er een klooster.
Op de doopplaats zelf konden zij het niet bouwen wegens mogelijke overstromingen van de Jordaan in de lente; zij plaatsten het daarom op de

eerste oeverhoogten, bijna 50 m hoger dan de bodem van de Jordaanvallei.
Ook is het nog gebouwd op grondbogen tegen verzakking.
Het werd door de christenen klooster van Sint-Jan, Deir Mar Hanna,
door de Grieken klooster van de Voorloper, Prodromos en
heden nog door de inlandse Arabieren burcht van de Joden, joodse burcht,
Qasr Jehoed genoemd.
Veiligheidshalve waren de kloosters zo gebouwd dat ze er uitzagen als een burcht. Over zijn geschiedenis zeggen wij alleen het volgende; het werd hersteld door de kruisvaarders.
Nadat het in de 19e eeuw lang verlaten had gelegen, vestigde V. Guérin door zijn onderzoek in 1863 en later door zijn geschriften, er de aandacht op.
In 1882 begonnen de Grieken met de wederopbouw.
Aanzienlijke schade door een aardbeving in 1927 aangericht,
moest tot in 1954 wachten op volledige herstelling.

Tussen de doopplaats van Joannes (3 punten in een vierkantje) en de Jordaan ziet men op ons kaartje een vierkantje of blokje;
het duidt een plaats aan tegenover de traditionele doopplaats van Jezus in de Jordaan.

Daar heeft de Custodie van het heilig Land in juli 1935 een openlucht-heiligdom ter ere van Jezus' doopsel opgericht en ingewijd; het is een confessio: een altaar onder een groot baldakijn in rococo-stijl; het natuurdecor is bevallig en stemmig; de atmosfeer hangt vol godsvrucht.

Onder zijn mis ziet de priester hoe de baren van de stroom onophoudelijk door de volgende voortgestuwd worden; **hij beschouwt met ontroering de vredige plaats waarboven de hemel zich opende, de stem van de Vader weerklonk, de H. Geest neerdaalde in de gedaante van een duif op de gedoopte Heiland en Deze eer en glorie ontving van zijn Vader, die voor allen hoorbaar en verstaanbaar sprak: "Deze is mijn welbeminde Zoon, in Wie Ik mijn behagen vind."**

We vestigen nog de aandacht op de plaats van de steen der Verbondsark. In die omgeving heeft het nu totaal verdwenen klooster van St. Gerasimus gestaan (cfr. Guide, blz. 383), wellicht daar gebouwd ter herinnering aan de grote gebeurtenis uit het Oud Testament.

Na hun doortocht door de Jordaan hebben, volgens onze zienster, de Israëlieten de Verbondsark hier voor het eerst neergezet.

Ook zullen wij Joannes de Doper op deze plaats straks met zijn volk een driedaags feest zien vieren.

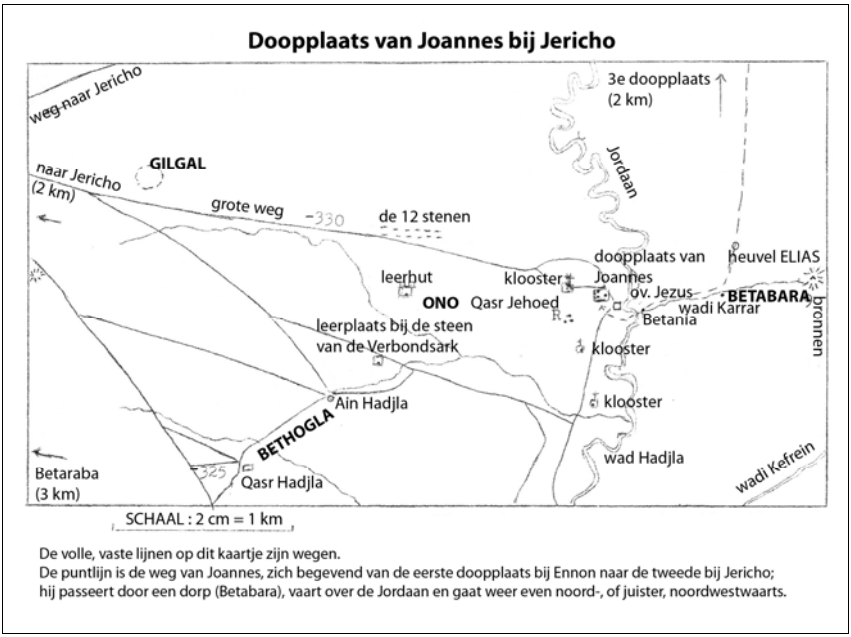

De volle, vaste lijnen op dit kaartje zijn wegen.
De puntlijn is de weg van Joannes, zich begevend van de eerste doopplaats bij Ennon naar de tweede bij Jericho; hij passeert door een dorp (Betabara), vaart over de Jordaan en gaat weer even noord-, of juister, noordwestwaarts.

Tweede doopplaats – het fameuze gezantschap uit Jeruzalem (Joa. 1, 19-28). – zieken en heidenen laten zich dopen.

277.

25 juli tot 14 augustus (fasc. 9, nrs. 212-214). –

In de namiddag van 25 juli was K. nauwelijks ingesluimerd, of zij zegde in haar gewestspraak met de eenvoud van een kind:

"Nu will ik to Johannes gon, to de Mann am Jordan, do is beter as hie bi min Süster", enz. (Bemerk hoe haar dialect meer op ons Vlaams gelijkt dan op het Hoogduits.)

Zij vervolgde: "De doopplaats is tussen Jericho en Bethogla aan de Jordaan." (Voor 'tussen' zie VOORREDE, nr. 6).
Joannes spreekt over de nabijheid van de Messias; er zijn een honderdtal mensen bij hem, leerlingen en vele heidenen; deels

arbeiden zij aan de inrichting van de plaats en aan de oprichting van de hut, deels luisteren zij naar Joannes' redevoering over de nabijheid van de Messias.

Men heeft het (nl. Joa. 1, 28) mis verstaan, wanneer men meent dat de Voorloper doopt bij Betabara, dat over de Jordaan ligt, want de woorden 'hij doopt bij Betabara over de Jordaan' zijn zo te verstaan: hij doopt tegenover Betabara, een weinig stroomopwaarts (iets meer noordelijk), een paar uren van Jericho en Bethogla.

Deze tweede doopplaats ligt aan de westzijde van de Jordaan, maar Betabara een weinig meer stroomafwaarts of zuidelijker, ten oosten van de Jordaan.

Jeruzalem ligt ongeveer 5 mijlen (6 à 7 uren) van hier.
De rechte weg (= de klimweg van Jericho) loopt (van Jeruzalem uit) over Betanië en door een woestijn en voorbij een herberg, die evenwel iets buiten de weg ligt.
(Khan el-Hatroer, ongeveer halverwege ligt aan de weg;
khan el-Ahmar, een uur ten zuidwesten van de voorgaande, ligt buiten de meest gebruikte verbindingsweg).

Het gewest tussen Jericho en Bethogla is zeer aangenaam.
De Jordaan heeft schoon water (vergeleken bij dat van de Nijl), maar men moet het laten bezinken, dan wordt het zo helder.
Op menige plaats is het ook welriekend, want de oevers staan vol bloeiende bosschage[82], bomen en reusachtige struiken en de bloesems vallen er in. Menigmaal is de stroom ondiep en geslonken, zodat men er schier tot op de bedding door kan zien; dan zie ik ook in de oevers diepe holen die in de rots uitgehold zijn. Ik ben zo gaarne in het heilig land, maar ik weet nooit hoe het daar met de tijd is. Wanneer het hier bij ons winter is, bloeit daar reeds alles, en in onze zomer bloeit daar reeds de tweede oogst. Ook komt er een tijd dat het er zeer nevelig is en veel regent (zie fasc. 2, nr. 60, voetnoot 128).

[82] Aantal bosjes struiken bij elkaar; struikachtig gewas.

Er zijn bergen in het land, waar het boven vinnig koud is, terwijl naar een andere kant toe, alles groen en vol zon is (fasc. 1, nr. 18).

De berg van Jezus' vasten (zie nr. 335) is slechts 4 uren van Joannes' eerste spelonk. Deze berg is zeer wild en hoog (348 m boven Jericho) en er zijn zulke diepe holen in de rotswanden (en ravijnen er tussen), dat ik altijd schrik heb om er in te kijken.

De tweede wildernis, waar Joannes was, heeft vier mijlen in de omtrek. Toen hij de vijver maakte, verfraaide hij ook zijn spelonk, die ruim was.

Ik zag Joannes' leerlingen nu nog vele voorwerpen van de doopplaats bij Ennon naar hier overbrengen en de hele inrichting vervolmaken; ook zieken op bedden werden aangebracht.

Op deze plaats van de Jordaan hadden vele gebeurtenissen uit het Oud Testament plaats. Elias heeft hier de Jordaan met zijn mantel verdeeld en is er overgegaan met Elizeüs en deze heeft bij zijn terugkeer hetzelfde gedaan. Elizeüs heeft hier ook gerust. Vooral zijn hier de kinderen van Israël de Jordaan overgetrokken (zie 2 Kon. 2 en Jos. 3 en 4).

278.

Te Jeruzalem vaardigen zij nu mannen van de tempel, Farizeeën en Sadduceeën, tot Joannes af, want hij is over de Jordaan (over: ten aanzien van Ennon) en enige mijlen nader bij Jeruzalem dan vroeger. Hij heeft van de engel hun komst vernomen en hij zal vóór hen getuigenis van Jezus geven.

Reeds gisterenavond zijn 6 gezanten van Jeruzalem naar de Jordaan gekomen; zij zonden een loopbode vooruit en lieten Joannes in een naburig dorp tot zich roepen; doch hij stoorde zich niet aan hen en hij ging door met dopen; hij liet hun door de loper antwoorden dat, indien zij een onderhandeling begeerden, zijzelf tot hem konden komen. Zij kwamen nu zelf, maar Joannes liet zich ook nu aan hen niet gelegen liggen, maar leerde en doopte voort; zij aanhoorden zijn lering en verwijderden zich dan weer.

Nadat hij geëindigd had, ontbood hij hen onder een afdak of soort tent die de leerlingen opgericht hadden.

Hier bezocht hen Joannes, vergezeld van talrijke leerlingen en mensen en ze stelden hem een menigte vragen, of hij dit of dat, deze of gene was en ik hoorde hem telkens ontkennend antwoorden (zie Joa. 1, 19-28).

Zij vroegen hem ook wie Degene dan was van wie men nu zoveel sprak. "Er zijn toch, zegden zij, oude profetieën, en nu loopt het gerucht onder het volk dat de Messias gekomen is."

Joannes antwoordde hun dat er iemand onder hen opgestaan was, die zij niet erkenden; dat hijzelf Hem nooit gezien had, doch nog vóór zijn geboorte had hij het bevel van Hem ontvangen zijn wegen te bereiden en Hem te dopen (cfr. Lk. 1, 41. 14); zij moesten op een bepaalde tijd, ik vermoed over drie weken (nog bijna 2 maanden) terugkeren; dan zou Hij zich hier komen laten dopen; hij sprak nog zeer streng en hij verweet hun dat zij niet gekomen waren om zich te laten dopen, maar om hem te bespieden en uit te horen.

Hierop antwoordden zij hem dat ze nu wisten wie hij was: een huichelaar in ruwe kleding, die doopte zonder volmacht. Na deze en andere beschuldigingen trokken zij zich terug en reisden af. (Dit is het getuigenis van de Doper, waarvan wij het verhaal vinden bij Joa. l, 19-27; boven zijn besproken de woorden waarmee Joannes het verhaal besluit: "Dit had plaats in Betanië, enz. "

Spoedig daarop kwamen er andere gezanten van het Sanhedrin en wel ten getale van twintig; zij waren uit alle standen, ook priesters met mutsen, brede gordels en lange stroken, die als manipels van de arm neerhingen en aan het benedeneinde ruig en behaard waren als pelswerk. Zij zegden hem zeer dringend dat zij kwamen met volmacht vanwege het voltallige Sanhedrin en dat hij er vóór moest verschijnen om zich te rechtvaardigen over zijn beroep en zending. Het was, beweerden zij, een bewijs dat hij

zonder opdracht handelde, dat hij niet gehoorzamen wilde aan het Sanhedrin. Ik hoorde duidelijk dat Joannes hun verklaarde dat zij moesten wachten en dat binnenkort Degene die hem gezonden en hem volmacht gegeven had, tot hem zou komen.

Hij duidde Jezus ondubbelzinnig aan en zegde dat Hij te Bethlehem geboren en te Nazareth opgevoed was, de wijk had moeten nemen naar Egypte, enz. Nochtans had hij Hem nooit gezien (cfr. Joa. 1, 31).

Zij brachten tegen hem in dat hij betrekkingen onderhield met Die, van wie hij sprak, en dat zij elkander boden toezonden. Maar Joannes antwoordde dat hij de boden, die zij naar elkander zonden, aan hun blinde ogen niet kon tonen, dat zij voor hen niet zichtbaar waren. Ik zag dat de gezanten hem erg ontevreden verlieten.

279.

Uit alle gewesten komen talrijke groepen heidenen en Joden. Ook zendt Herodes zeer dikwijls waarnemers om Joannes uit te horen en hem dan te berichten wat hij gezegd en geleerd heeft.

Bij de doopplaats is nu ook alles veel sierlijker ingericht; Joannes heeft met zijn leerlingen een grote tent opgericht, waarin de zieken en afgematten gelaafd en ook onderricht worden; zij zingen ook liederen; ik hoorde hen een psalm zingen van de doortocht van de kinderen van Israël door de Rode Zee. (Wellicht ps. 114 of de triomfzang van de Israëlieten na die doortocht uit Exodus 15).

Langzamerhand wordt het daar een kleine stad van hutten en tenten; ze zijn deels met vellen, deels met waterbiezen gedekt. Er legert daar nu een grote karavaan van vreemdelingen van diep uit het binnenland, waar de H. Driekoningen wonen (d.i. waar ze zich gevestigd hadden na hun terugkeer van Bethlehem, 25 uren ten westnoordwesten van Babylon). Ze hebben vele kamelen, ezels en schone flinke paardjes bij zich (fasc. 5, nr. 134, voetnoot 301). Aldus trekken zij altijd naar Egypte; zij hebben zich allen

rondom Joannes' doopplaats gelegerd, aanhoren zijn toespraken over de Messias en ontvangen de doop. Van hier zullen zij dan in groepen naar Bethlehem trekken. Niet ver van de geboortegrot, naar het herdersveld toe, was een bron van Abraham; hij had met Sara in dat gewest gewoond en in een ziekte een hevige begeerte naar een teug water uit die bron gehad, en toen het hem in een waterzak aangebracht werd, overwon hij zichzelf ter liefde Gods en ontzegde zich de drank. Ter beloning was hij aanstonds genezen[83].

Het wonder van het ontstaan dezer bron ben ik vergeten. Wegens haar grote diepte was het lastig er water uit op te halen. Er staat in de nabijheid een grote boom en daar ligt ook de

[83] Verlangen naar een teug water. – Een gelijk geval wordt van David verteld in II Sam. 23, 15-16. Om zijn verlangen naar een dronk water uit de bron bij de poort van Bethlehem te voldoen, wisten drie van zijn helden, spijts de Filistijnse bezetting van de stad bij die bron te geraken, er water uit te scheppen en het hem te brengen. David weigerde het te drinken, goot het uit (tot een offer) voor Jahwe en wel omdat zijn manschappen het hadden gehaald met gevaar van hun leven.

Is dit een tweede analoog geval of is hier een verwarring in het spel? De zienster vertelt het nochtans op haar eigen manier met aanzienlijke verschillen en in elk geval kunnen wij er uit afleiden, dat het water van die bron of vijver voor kostbaar en heilzaam gehouden werd; zoals K. zegt in fasc. 4, nr. 116.

spelonk waarin Maraha, Abrahams voedster, begraven ligt. Abraham voerde haar nog op haar hoge leeftijd met zich op een kameel mee. Hier is het een bedevaartplaats voor godvruchtige Joden, zoals de Karmel en Horeb. De H. Driekoningen hebben hier eveneens gebeden[84] en gekampeerd.

Galileeërs waren er nog niet veel naar Joannes gekomen, behalve de latere leerlingen van Jezus; er kwamen er meer uit de omstreken van Hebron; ook zeer vele heidenen.

Daarom vermaant Jezus op zijn prediktocht door Galilea zijn toehoorders zo dringend om de doop van Joannes te gaan ontvangen. (zie b.v. fasc. 9, nr. 218, 25 augustus).

[84] De bijzonderheden die K. hier geeft over de grot van Maraha hebben wij reeds leren kennen in haar beschrijving van die grot, fasc. 4, nr. 116. Men ken ook de ligging der plaatsen nazien op het kaartje van Bethlehem, fasc. 5, nr. 117.

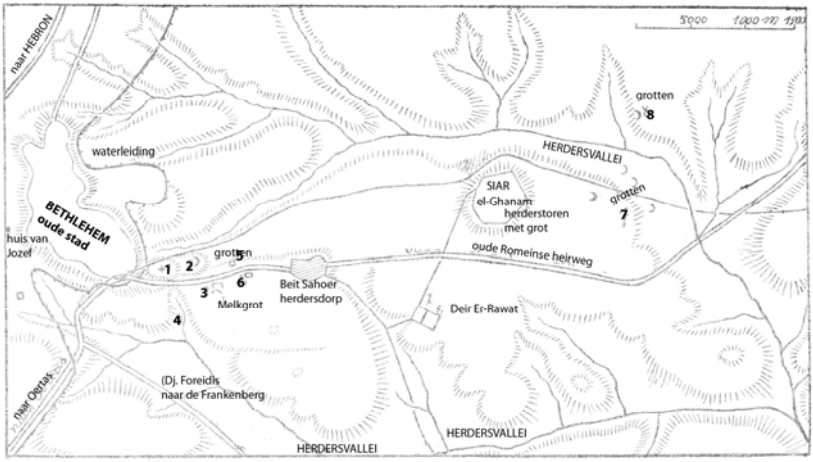

BETHLEHEM en omgeving.
Van links naar rechts: Allereerst het huis van Jozef; dan Bethlehem met de oude stad in het centrum.
Vervolgens
1 = basiliek met als crypte de geboortegrot.
2 = grotten in de O-kant van de heuvel, waarin de essenervrouwen leefden (nr. 75).
3 = melkgrot.
4 = valleitje en beek, waarin Jozef zijn waterzak ging vullen.
5 = kloostertje van Franciscanessen, missionarissen van Maria.
6 = kerkje van de H. Jozef.

Verder naar 't O. het herdersdorp Belt Sahoer.
Nog eens zo ver de herderstoren (Migdal Eder, Gen. 35, 25).
Overal rondom herdersvalleien (nr. 119, enz.).

Joannes' leerplaats. – Herodes daar bij hem. – Driedaags feest.

280.

Zo wat een klein uur van de vijver, waar Joannes placht te dopen, was zijn LEER-plaats. Deze plaats was voor de Joden een heilige herinneringsplaats (cfr. fasc. 9, nr. 212n voetnoot 12); ze was met muren omgeven als een binnenhof; binnen stonden hutten tegen de ringmuren en ze waren met biezen gedekt. In het midden lag een steen van deze vorm.

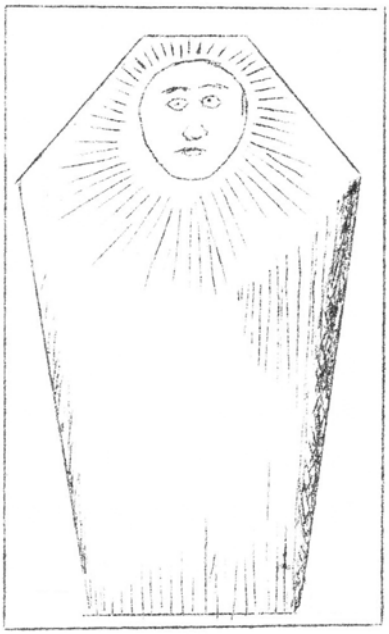

Naar tekening van Brentano.

Deze steen lag op de plaats waar de kinderen van Israël, na door de Jordaan getrokken te zijn, de Verbondsark het eerst neergezet en een dankfeest gehouden hadden. Boven die steen had Joannes zijn leerhut opgericht: een grote tent met wanden van vlechtwerk

en een dak van biezen. Aan de voet van die steen was de leerstoel van Joannes; hier leraarde hij voor al zijn leerlingen, toen Herodes aankwam, doch hij onderbrak daarom zijn leerrede niet.

De vrouw van de nog levende broer van Herodes (Antipas) had eens met haar dochter Salome Jeruzalem bezocht. Bij deze gelegenheid had Herodes daar een samenkomst met haar gehad en hij had de boze begeerte opgevat om met haar in het huwelijk te treden; hij had bij het Sanhedrin een petitie ingediend om toestemming daartoe te bekomen, doch men had zijn verzoek afgewezen; zo was hij met het Sanhedrin in geschil gekomen; hij vreesde de openbare mening en hij wilde het volk door een voor hem gunstige uitspraak van Joannes aan zijn zijde hebben; hij meende dat Joannes goedstaanshalve, om zijn gunst en bescherming te winnen, nu gewis zijn goedkeuring aan zijn misstap zou hechten.

Ik zag Herodes met Salome, de dochter van Herodias en haar kamervrouwen en een dertigtal hovelingen, die een hele stoet vormden, naar de Jordaan trekken; hij en de vrouwen zaten op een wagen; hij had een bode naar Joannes vooruit gezonden.
Maar Joannes wilde niet dat hij de doopplaats betrad, als een man die met zijn bijzit, hofdames en lichtzinnig gevolg zijn heilig werk zou verontreinigen. Daarom hield hij op met dopen en begaf hij zich met zijn leerlingen naar de leerplaats en preekte daar zeer kordaat over de zaak, waaromtrent Herodes zijn mening en goedkeuring verlangde (en vervolgens ook over de Messias). Hij zei dat hij Hem nu moest verwachten, Hem die na hem zou komen; hijzelf zou hier niet lang meer dopen, maar wijken voor Degene, wiens Voorloper hij was.

Hij sprak zó tegen Herodes dat deze wel bemerkte dat Joannes hem doorzag en zijn bedoeling kende. Nochtans zag hij van zijn voornemen niet af en liet Joannes een grote rol overreiken, waarop zijn petitie geschreven stond; ze werd vóór Joannes neergelegd, want deze wilde ze niet vastnemen om zijn hand, waarmee hij doopte, niet te verontreinigen.

Hierop zag ik Herodes met zijn gevolg de plaats zeer verbitterd verlaten. Hij woonde toen nog op (of nabij) de badplaats Kallirroë, enige uren van Joannes' tweede doopplaats. Hij had enigen uit zijn gevolg met het verzoekschrift daar gelaten, om druk op Joannes uit te oefenen en hem te overhalen er zijn goedkeuring aan te verlenen, doch het was tevergeefs. Joannes keerde naar zijn doopplaats terug; de vrouwen waren prachtig, maar tamelijk eerbaar gekleed. Magdalena was in haar opschik meer fantastisch, buitensporiger en grilliger.

281.

Er is nu een driedaags feest bij de steen van de Verbondsark, waar de leertent van Joannes staat; ik weet niet meer duidelijk of men de doortocht van de Israëlieten door de Jordaan of een andere gebeurtenis herdenkt.

De leerlingen van Joannes versieren de plaats met boompjes, kransen en bloemen. Petrus, Andreas, Filippus, Jakobus de Mindere, Simon en Taddeüs, met vele andere toekomstige leerlingen van Jezus werken daaraan mee. Die plaats was voor godvruchtige Joden zeer heilig; ze begon echter in het algemeen wat in vergetelheid en verval te geraken, maar door toedoen van Joannes was ze weer meer in aanzien gekomen.

Ik zag Joannes en enige van zijn leerlingen in priesterklederen.

- De Doper had boven een grauw onderkleed een wit, lang en wijd kleed aan; dit was met een kledingstuk als een soort sjerp, die geel en wit geperkt was, om het lichaam gegord. Aan het neervallend einde hingen franjes.
- Op de beide schouders droeg hij 2 edelgesteenten, lang en gebogen, waarop de 12 namen van de 12 stammen Israëls gegraveerd waren, 6 op elke steen.
- Op de borst droeg hij een vierhoekig, geel en wit borstschild, bij de 4 hoeken met gouden kettinkjes vastgemaakt (aan het kleed).

- Ook op dit schild waren op 12 verschillende edelstenen de namen van de 12 stammen ingesneden.
- Over zijn schouders hing een lange doek of stola, gelijk een handdoek neer, geel en wit geruit, ook met franjes aan de einden.
- Van onder hingen aan het kleed gele en witte zijden vruchtknoten; zijn hoofd was bloot, maar onder zijn klederen had hij om de hals een smalle baan van stoffe of doek, die hij als een kap op het hoofd kon trekken en die dan met een spits tot beneden het voorhoofd (bijna tot tussen de ogen) kwam. (Men ziet dat dit plechtgewaad tot op weinig na een nabootsing is van het feestornaat van de hogepriester te Jeruzalem).

Hieronder een voorstelling ervan volgens Brentano, die ze wellicht ter goedkeuring aan de zienster zal voorgelegd hebben.

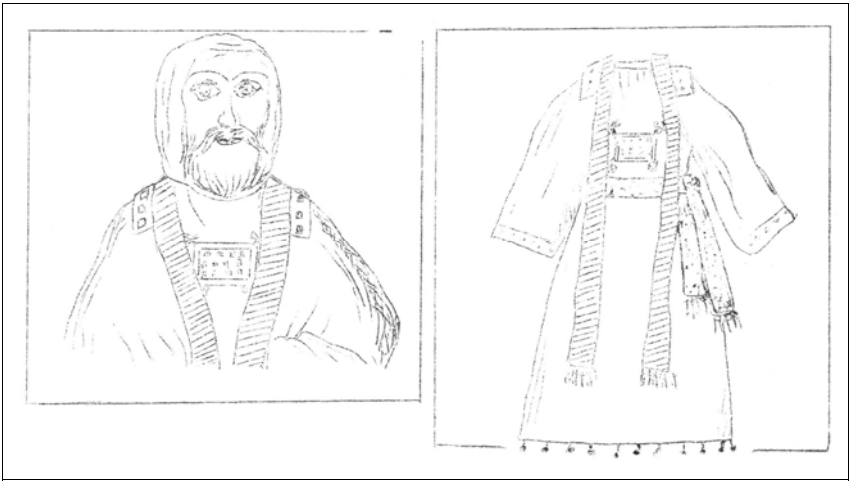

Vóór de steen van de Verbondsark stond een klein altaar, niet volkomen vierkantig en in het midden uitgehold en van een rooster voorzien. Beneden was een opening voor de asse en aan elk van de 4 zijden een holle buis, gelijk hoornen.

Er waren daar verscheidene leerlingen in witte klederen met brede gordels, zoals de Apostelen bij hun eerste godsdienstplechtigheden gekleed waren; zij waren assistenten bij een soort offerande; er werd gewierookt. Joannes zelf verbrandde op een draagbaar reukaltaar verscheidene reukkruiden en -wortelen, en, zo ik meen, ook koornaren. Alles was met slingerkransen, bloemen en groen versierd; er waren ontelbaar veel dopelingen.

De priestergewaden en sieraden van de Doper waren op de huidige doopplaats vervaardigd geworden. In deze dagen woonden hier aan de Jordaan ook vrouwen, doch afgezonderd; zij werden niet gedoopt, doch maakten allerlei benodigdheden en geestelijke klederen voor de Doper.

De herkomst van de edelstenen in het borstschild van de Doper wordt door de zienster verder in nr. 285, einde, aangetoond.

Joannes scheen in alles wat hij deed als een nieuwe kerk te beginnen; hier verrichtte hij ook niet meer die handarbeid van vroeger en hij had onder het dopen een lang wit gewaad aan. Alleen de doopplaats van Jezus bereidde hij nog geheel met eigen handen en de leerlingen droegen hem het nodige aan.

Ik zag Joannes op de feestplaats een grote en bezielde leerrede houden. Hij stond boven op de tent in zijn priesterornaat. De tent had immers rondom gaanderijen, zoals de tenten van de H. Driekoningen in Arabië. Tegen de muur die de plaats omringde, waren rondom opstijgende zitplaatsen aangebracht (wellicht twee of drie trapbanken boven mekaar, hetzij deze met de hutten afwisselden, hetzij de lichte hutten voor deze gelegenheid weggenomen waren). Daarop namen de talrijke aanwezigen plaats.

Joannes sprak over de Zaligmaker, die hem gezonden had en die hij nooit had gezien en over de doortocht door de Jordaan.
Er was in de tent ook weer een reukoffer, waarbij kruiden verbrand werden. Ik zag dat men van Mizpa in het zuiden tot

Galilea in het noorden aangekondigd had dat Joannes heden een grote feestrede wilde houden en dat ontelbare mensen opgekomen waren om hem te horen; bijna alle Essenen waren er tegenwoordig.

De meeste lieden hadden lange witte feestklederen aan; ik zag mannen en vrouwen aankomen; de vrouwen zaten op ezels tussen korven waarin duiven zaten en die aan beide zijden van het lastdier hingen; deze werden door mannen geleid; de laatsten offerden broden en de vrouwen duiven.

Joannes stond achter een hek en ontving de broden; ze werden op een lange tafel waarvan het blad traliewerk was, gereinigd van het aanhangende meel en op schotels gestapeld, door Joannes gezegend en omhoog geheven als tot een offer; de broden werden daarna in stukken gesneden en uitgedeeld; die van verst gekomen waren, kregen er een ruimer aandeel van, omdat zij meest nodig hadden; het meel dat van de broden afgewreven werd en de kruimels die bij het snijden afbrokkelden, vielen door de tralie van de tafel in een bak en werden op het altaar verbrand.
Ook de duiven die de vrouwen offerden, werden uitgedeeld.
Dit duurde wel een halve dag; het gehele feest, de sabbat (eigenlijke feestdag) inbegrepen, duurde drie dagen.

Hierna zag ik Joannes weerom aan het werk bij de doopplaats.

(Bij K., maar ook in de H. Schrift heeft SABBAT soms de betekenis van feest of rustdag, ook wel vastendag. Bij nr. 434 zal daarover een uitvoeriger nota geplaatst worden. Gedurende het driedaags feest viel geen eigenlijke sabbat of zaterdag.)

Jezus doopeilandje. – Plaats van de Verbondsark.

Bemerking. – Het omhoogstijgen van een eiland in de Jordaan heeft K. verteld vóór haar verhaal van het driedaags feest, doch de uitgever, d.i. Schmöger, heeft het oorbaarder geacht dat verhaal hier

te plaatsen, daar het verband houdt met hetgeen er onmiddellijk op zal volgen.

282.

23 en 24 augustus. –

Heden zag ik Joannes voor zijn leerlingen aan de Jordaan een toespraak houden over de aanstaande doop van de Messias.
Hij herhaalde dat hij Hem nooit had gezien, en zo meer.
Hij voegde er aan toe: "Tot bewijs wil ik U zijn doopplaats tonen.
Ziet! … de wateren van de Jordaan zullen zich verdelen en een eiland zal te voorschijn komen!"

Op hetzelfde ogenblik zag ik de baren van de stroom zich verdelen en een klein, eirond, wit eiland op gelijke hoogte als het watervlak omhoogstijgen. Het verscheen op dezelfde plaats waar de kinderen van Israël met de Verbondsark door de Jordaan getrokken zijn en waar ook Elias de Jordaan met zijn mantel verdeeld heeft.

Dit maakte een grote indruk op de toeschouwers; zij baden en zongen lofzangen.

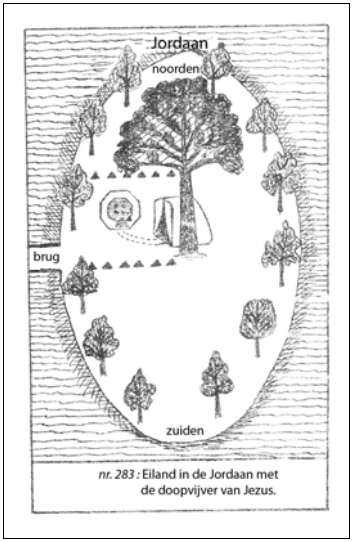

nr. 283 : Eiland in de Jordaan met de doopvijver van Jezus.

Joannes en de leerlingen rolden grote stenen in het water, waarover zij bomen en takken legden om een brug te maken, die tot het eiland reikte; zij strooiden kleine, witte steentjes op deze brug, waaronder het water ruisend door kon stromen. Joannes en zijn leerlingen plantten twaalf boompjes rondom het eiland; ze waren vol leven en de leerlingen verenigden hun takken, zodat ze als een loofhut vormden, die boven open was. Vervolgens zag ik Joannes met zijn leerlingen tussen de boompjes ook nog een haag van kleinere struiken zetten, die hier en daar aan de Jordaan overvloedig groeien; ze hadden witte en rode bloemen en gele vruchten met een kroontje, zoals mispelen; dit bood een aangenaam zicht, want enige droegen nog bloesems, andere reeds vruchten[85].

[85] Bloesems en vruchten tegelijk. – Dit is geen zeldzaam verschijnsel; het wordt vaak door K. vermeld: “Men plukt er appelsienen aan de ene kant van de boom, terwijl de andere kant alweer in bloei staat.” (Gaston Durnez).

“Dikwijls draagt dezelfde boom tegelijk rijpe vruchten en nog maar pas ontloken bloemen. Soms zijn de vruchten nog niet allemaal geplukt of reeds beginnen zich weer andere bloesems te vormen.” (Guérin, Jud., I, 10).

Kan. K. Gschwind bemerkt te Panagia Kapuli, bij het huisje van Maria aardbeienstruiken, die, zoals K. Emmerick het gezien had, bloesems en vruchten tegelijk dragen (Wiedererw. Ephesus, 27) enz.

Zie nog D.B. Grenadier, afbeelding en D.B. Joppe, col. 1634.

Alles wijst er op dat het boompje of de struik die Joannes tussen de bomen plantte de granaat was; ze droegen witte en rode bloemen. Enkele eigenschappen van de granaat zijn: hij is dichtgetakt, heeft leerachtige bladeren met golvende rand. De bloemkelk is boven 5 à 7-voudig gelobt en uit zijn grond komen evenveel kroonbladeren. De grote bes of vrucht (granaatappel) is rond, roodbruin (geelachtig) en heeft boven een kroontje, zoals onze mispelen, gelijk K. zegt; dit kroontje is het overblijfsel van de kroonbladeren.

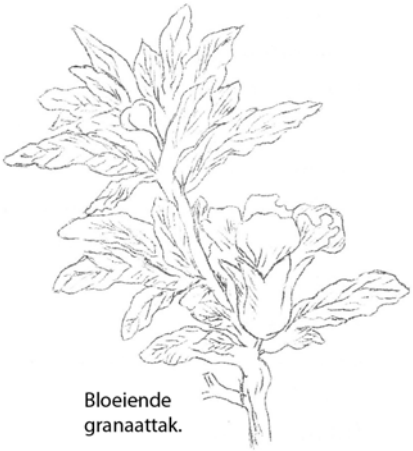

Bloeiende granaattak.

Het vlees van de vrucht is zuurzoet, zeer verfrissend en daarom zeer gewaardeerd in de hete landen; men maakt er dan ook een veelvuldig gebruik van en men houdt zoveel van deze vrucht dat men ze ook als sieraad en siermotief veel gebruikt (b.v. aan de onderzoom van het feestkleed van de hogepriester, bij het versieren van gebouwen, enz.)

De granaatappel als siermotief.

Men onderscheidt een variëteit van granaatstruiken met bloedrode bloemen en ook roodachtige bladeren, en een andere met witte bloemen en witachtige bladeren. De twee soorten ziet K. hier door Joannes aangewend worden om tot Jezus' verheerlijking de doopvijver en het eilandje te versieren.

Assyrische voorstelling

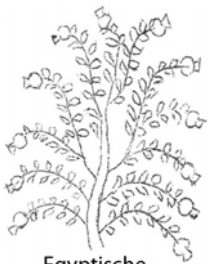

Egyptische voorstelling

Het omhoog gestegen eiland was de plaats waar men de verbondsark bij de doortocht door de Jordaan neergezet had; het scheen rotsachtig en de bedding van de stroom is verhoogd sinds de tijd van Josuë, maar het water staat nu nochtans veel lager, zodat ik niet weet of het water zakte of dat het eiland rees, toen Joannes het tot doopplaats van Jezus te voorschijn riep.

Op het eiland werd een vijver gemaakt, niet in het midden, maar nader bij de rand en links van de brug; er steeg klaar water in omhoog. Met enige trappen daalde men er naar af en dichtbij de waterspiegel lag een driehoekige, gladde, rode steen, waarop Jezus bij (d.i. onmiddellijk na) zijn doop zou staan.

Ter rechterzijde van deze steen stond een dunne palmboom met vruchten, die Jezus gedurende zijn doop met de arm omvatte. De rand van de vijver was sierlijk met tegels bevloerd en alles zeer mooi en kunstig afgewerkt; ik zal later wel eens de gelegenheid hebben om er een omstandiger beschrijving van te geven (zie nrs. 290-291).

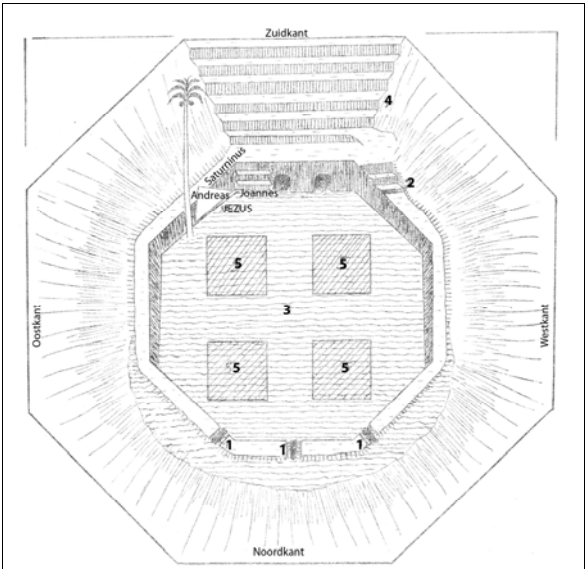

nrs. 283 tot 285 : Doopvijver van Jezus om K.'s beschrijving op te helderen.

Oogslag op Josuë.

283.

Toen Josuë de Israëlieten door de Jordaan leidde, zag ik dat de Jordaan zeer aangezwollen was (Jos. 3, 15). De Verbondsark werd ver voor het volk uit naar de Jordaan gedragen. Onder de 12 leiders en dragers, wier namen ik allemaal geweten heb, waren Josuë, Kaleb en een man met een naam die bijna als Enoï luidde. Bij de Jordaan nam een van die dragers het voorste deel, dat anders door twee mannen gedragen werd; de overigen droegen achter hem, en zohaast hij de voeten van de Ark in het water had gezet, hield het aanstromende water op met vloeien en het zwol aan tot een watermassa, die gesteven scheen als gelei en die groeide tot een berg, zo hoog dat men hem van verre bij de stad Zartan kon zien.

Het water naar de kant van de Dode Zee stroomde weg en men kon droogvoets door de bedding van de stroom gaan (Jos. 4). De Israëlieten togen door de Jordaan op een (eerbiedige) afstand van de Ark (Jos. 3, 4) en over een breedte verder naar beneden.

Verder in het bed van de stroom gekomen, zetten de levieten de Ark neer op een plaats waar 4 vierhoekige stenen regelmatig op de bodem lagen; ze waren bloedrood en aan elke zijde lagen 2 rijen van 6 driekantige, gladde en als behouwen stenen, dus aan elke zijde 12.

De 12 levieten zetten de Verbondsark op de 4 middelste (vierhoekige) stenen neer en traden zelf, 6 rechts en 6 links, op de naastgelegen 12 driehoekige stenen; deze stenen staken met hun spits in de grond en hun driehoekig vlak was van boven.

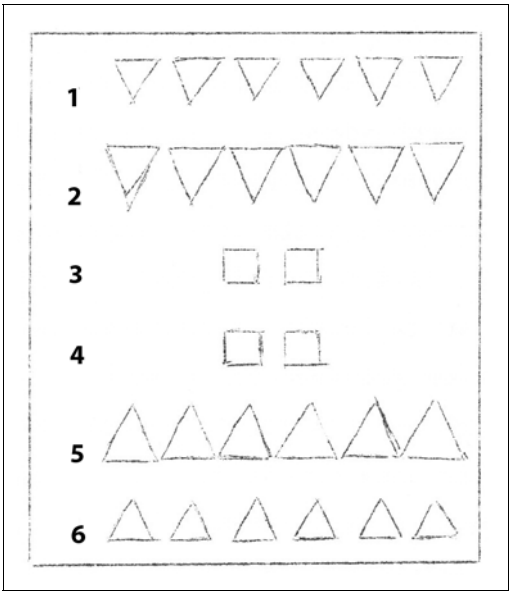

284.

12 andere, verderaf, naar buiten gelegen, insgelijks driehoekige zeer grote en dikke stenen (nochtans kleiner dan de voorgaande), waren bontkleurig, in kleur verschillend, en sommige met allerhande figuren en bloemen dooraderd.

Josuë liet 12 mannen uit de 12 stammen uitkiezen, om die stenen, (nl. de 12 buitenste) op hun nek naar de oever en tamelijk ver landwaarts in te dragen; zij moesten die in 2 rijen daar als gedenkstenen neerleggen.

In de buurt van de plaats, waar zij ze neerlegden, ontstond later een dorp; de namen van de 12 stammen en van de 12 dragers werden in die stenen gebeiteld. De stenen waarop de levieten stonden (de 12 binnenste) waren groter dan die der buitenste rijen, en ze werden, toen de levieten het bed van de stroom verlieten, omgekeerd, zodat ze met hun spits omhoog kwamen te liggen.

De stenen die men aan land gedragen had, waren ten tijde van Joannes niet meer zichtbaar[86].

[86] Alle bijzonderheden door K. over de doortocht vermeld, vindt men terug in het boek Josuë, 3 en 4.

De Jordaan was aangezwollen, buiten zijn oevers getreden; dit was het gevolg van de winterregens en het smelten van de sneeuw op de Hermon; het was lente, de 10e Nisan.

Bij K. leest men dat de Jordaan ophield te stromen, zodra de priesters de voeten van de Ark in het water zetten, maar dit zal een fout zijn bij de druk of herdruk; men leze, zoals in de H. Schrift, “zodra de priesters hun voeten in het water zetten.”

Bij de schets hierboven tekenen wij aan: de stenen uit de rijen 1 en 6 werden aan land gedragen en op Gilgals grondgebied neergelegd of opgericht met de spits in de hoogte, ter plaats waar later het dorp Ono ontstond.

De overige stenen bleven in de Jordaan, maar eer de levieten de bedding verlieten, keerden zij de stenen uit de rijen 2 en 5 om met hun punt omhoog.

Deze en de vierkante stenen kwamen vóór Jezus’ doop met het eilandje omhoog.

Afgezien van de bijzonderheid over het eilandje, zijn dit Bijbelse gegevens, die echter daar niet zo duidelijk zijn. Immers, na het wegdragen van de 12 stenen (de buitenste) verhaald te hebben, vervolgt de Bijbel: “Tevens PLAATSTE (zo vertaalt men) Josuë 12 stenen midden in de Jordaan, waar de voeten van de priesters die de Ark droegen, gerust hadden; ze zijn daar nog tot op de dag van heden.”

Dit is de exegeten een raadsel: waarom 12 stenen uit de Jordaan nemen en er 12 terugbrengen, leggen of plaatsen? Zulke vertaling is eigenlijk onjuist; men vertaalt zo, omdat men niet weet hoe de zaak ineenzit.

De juiste vertaling moet zijn: “Josuë richtte de 12 stenen op”; *‘erexit’* is de letterlijke vertaling.

Volgens K.’s verklaring wordt bedoeld dat Josuë de stenen omkeerde met hun spits omhoog, opdat ze een gedachtenis zouden zijn voor het nageslacht.

Of ze slechts met aarde bedekt of door oorlog vernietigd waren, weet ik nu niet. Later werd er door Helena, zo ik meen, een kerk gebouwd. Joannes had er zijn tent tussen opgericht[87].

De juiste plek waar de Verbondsark in de Jordaan neergezet was geworden, is die van de doopvijver van Jezus op het eiland, dat onlangs uit het water te voorschijn kwam.

Hier lost K. dus weer een schriftuurprobleem op en anderzijds wordt haar mededeling door de H. Schrift bevestigd. Daaruit volgt ook dat haar andere mededelingen over Melchisedek betreffende het hier en daar plaatsen van stenen als een grondslag en aankondiging van toekomstige heilswerken, ja ook haar verklaring over het engel-zijn van Melchisedek (zie fasc. 10, nr. 269, voetnoot 78) niet te versmaden zijn.

Het waren dooraderde, doorbloemde stenen; zulke noemt men dendrietstenen; ze vertonen op hun vlakken, als men ze breekt of splijt, figuren van heesters of planten, gelijk bevroren dampen op vensterruiten bloemen vertonen.

De uitdrukking 'Joannes plaatste zijn tent tussen de stenen' zou volgens andere gezegden, b.v. in nr. 314 zo te verstaan kunnen zijn: 'tussen de 12 stenen in het noorden enerzijds en de steen der Verbondsark in het zuiden anderzijds.'

[87] Later een kerk. – In Hiëronymus' tijd waren die stenen overgebracht naar het dorp Gilgal. De oude pelgrims vermelden een kerk te Gilgal (djeldjoel); deze is nu gans vernietigd, maar men veronderstelt dat ze gestaan heeft op een aardterras, waar vele mozaïeksteentjes liggen, die afkomstig geacht worden van die kerk.

Hier uit Brentano in een nota het vermoeden dat die stenen door Joannes' verblijf alhier weer aan de dag kunnen gekomen zijn, of dat ze wellicht door andere vervangen waren in een later tijd, want Hiëronymus verzekert dat de H. Paula ze te Gilgal gezien heeft; Eusebius verklaart in zijn Onomasticon dat ze in zijn tijd te Gilgal nog bestonden; Joannes Moshus vertelt van abt Agiodulus dat hij van God de genade bekomen had de 12 stenen te zien, die 'in de Jordaan opgericht werden'.

(Dit laatste wijst op een verwarring tussen de 12 stenen die aan land gebracht werden en de 12 die in de Jordaan bleven liggen.)

In zijn nota zegt Brentano nog (wat van minder belang is), dat de Doper op die stenen wees, naar de mening van sommige kerkvaders, toen hij zegde: "God kan uit die stenen kinderen van Abraham verwekken."

Nadat de Israëlieten met de Ark aan de overkant gekomen waren en de 12 stenen opgericht hadden (d. i. nadat zij de 12 in de bedding achtergebleven stenen omgekeerd en met hun punt in de hoogte opgericht hadden), begon de Jordaan weer te stromen.

Jezus' doopvijver op het eilandje. – Melchisedek.

285.

29 augustus. –

(Verder bij nr. 290 krijgen wij een vollediger beschrijving van de vijver en geven wij ook een tekening; deze kan men bij de volgende fragmentarische beschrijving reeds nazien).

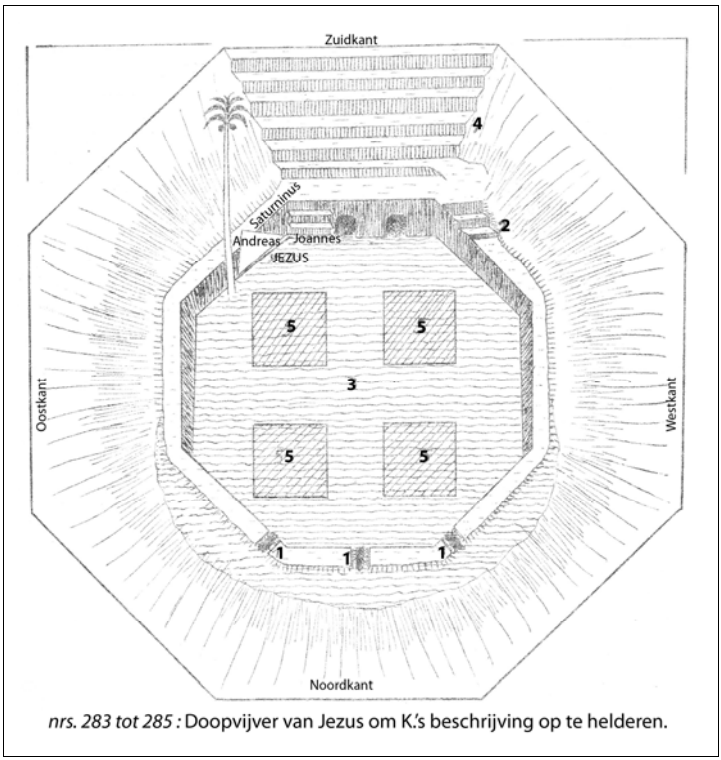

nrs. 283 tot 285 : Doopvijver van Jezus om K.'s beschrijving op te helderen.

(De doopvijver lag in een verdieping of soort kom). Zijn waterspiegel lag zo diep, dat men van op de oever de dopeling slechts tot onder de borst kon zien.

De verdieping was zacht neerhellend en daarin was de achthoekige waterkom, die een doorsnede had van ongeveer 5 voet en omgeven was door een rand met 5 insnijdingen, openingen of doorgangen. Op deze rand konden verscheidene mensen gemakkelijk plaats nemen.

Ik heb nu ook gezien dat de 12 driehoekige stenen, waarop de levieten gestaan hadden en die zij daar op wonderbare wijze met de spits IN de grond aantroffen, opgericht werden met de spits omhoog. Ik heb gezien, zeg ik, dat die 12 kleine piramiden aan beide zijden van Jezus' doopvijver met hun spits uit de grond omhoogstaken.

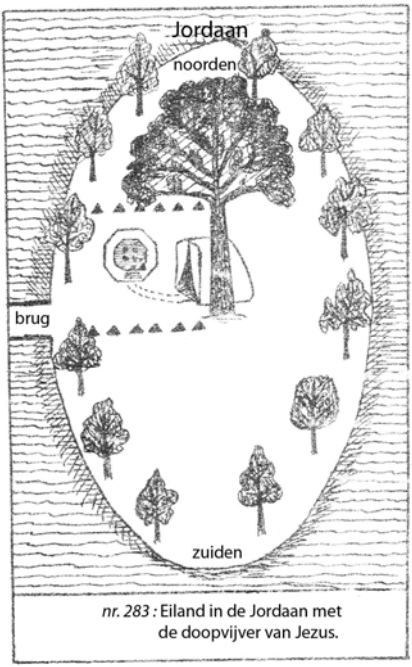

nr. 283 : Eiland in de Jordaan met de doopvijver van Jezus.

In de doopvijver zelf (dus op zijn bodem) lagen onder de waterspiegel de vierhoekige rode stenen, waarop de Ark had gerust. Ik dacht daarbij dat ze moesten gezonken zijn, want bij de doortocht lagen zij op gelijke hoogte (als de andere stenen), of dat de 12 levietenstenen moesten gestegen zijn. Die stenen staken voortijds bij laag water met hun spitsen boven de Jordaan uit.

Dicht bij de rand van de waterkom lag een driehoekige, piramidevormige steen met zijn spits in de grond. Op deze steen stond Jezus bij (onmiddellijk na) zijn doop, op het ogenblik dat de H. Geest over hem kwam. Aan zijn rechterzijde stond de dunne palmboom dicht bij de rand van de waterkom; Hij omvatte die boom met zijn rechterhand en aan zijn linkerzijde stond de Doper. (Dit geldt voor het ogenblik onmiddellijk na zijn doop, toen Hij, uit het water tredend, op de steen plaats genomen en zich naar het noorden gekeerd had).

Deze driehoekige steen, waarop Christus stond, is, gelijk ik het me vaag herinner, geen van die 12 omringende stenen; me dunkt dat Joannes hem van de oever aangebracht heeft; hij had ook een verborgen, diepzinnige betekenis en was met allerhande bloemen en figuren dooraderd. De 12 andere stenen waren van verschillende kleuren en ook op veelvuldige wijze dooraderd en doorbloemd; ze waren groter dan die welke aan land gedragen werden.

Ik herinner mij iets wat ik op dit ogenblik niet met voldoende duidelijkheid kan vertellen, nl. als waren die stenen geheimnisvol, (rijk aan betekenis, zoals verder aangetoond zal worden) en als waren het edelstenen geweest en als had Melchisedek ze klein geplant, eer de Jordaan op deze plaats voorbij vloeide; hij heeft op meerdere plaatsen op die manier iets gevestigd (een soort eerste steen gelegd), wat, na lang met slijk en aarde bedekt gelegen te hebben, later aan het licht kwam en een heilige plaats werd, waar zich een heilsgebeurtenis voordeed.

K. vulde deze uitlating bij een later gelegenheid aan als volgt:

Melchisedek nam vele plaatsen van het Beloofde Land door aanbrenging van een teken (of steen) als het ware in bezit; hij nam de afmetingen op van de latere vijver Bethesda; hij grondvestte een steen waar de tempel moest oprijzen, nog eer Jeruzalem bestond; ik zag hem de 12 edelstenen, waarop de priesters met de Verbondsark bij de doortocht van de kinderen van Israël gingen staan, in de korrel- of zaadtoestand als het ware planten, en ze zijn gegroeid; die edelstenen liet men als heilig onaangeroerd liggen; later waren ze niet meer te zien, werden vergeten en daarna tot sierstenen in de kerken verbruikt.

Ook meen ik mij te herinneren, doch niet heel duidelijk, dat van die 12 stenen of van die welke aan land gedragen werden, de edelstenen voortkwamen, die ingezet waren op het borstschild dat de Doper op het tegenwoordige (driedaags) feest droeg.

Derde gezantschap uit Jeruzalem. – Derde bezoek van Herodus. – Joannes op alle manieren geknoeid.

286.

3 tot 17 september (fasc. 9, nrs. 221-238). –

Na het driedaags feest, wanneer Joannes weer aan de doopplaats werkzaam was, zag ik een nieuw gezantschap van ongeveer 20 personen uit alle rechtbanken van Jeruzalem tot hem komen om hem ter verantwoording te roepen; zij wachtten ter plaatse waar men het feest gehouden had en daar ontboden zij Joannes tot zich. Maar hij kwam niet.

Daags daarna naderden zij tot op een klein half uur van de doopplaats. Joannes liet hen zelfs niet toe in de kring der vele omliggende woningen, (die er als een kleine stad begonnen uit te zien); dit terrein was afgetuind. Ik zag Joannes na zijn arbeid van op een zekere afstand met hen onderhandelen. Zijn manier van spreken met hen was zoals altijd: hij verwierp al hun vragen, en

verwees hen naar Degene, die weldra naar zijn doop zou komen, die méér was dan hij, en die hij nooit had gezien.

Hierna zag ik Herodes in een soort kas (zie ook fasc. 25, nr. 1285) op een muilezel rijdend, en zijn broers vrouw met wie hij leefde en die ook op een muildier reed; zij was trots en schaamteloos opgedirkt, vouwenrijk en breed gekleed; zij kwamen met een gevolg van dienaren tot in de nabijheid van de doopplaats.

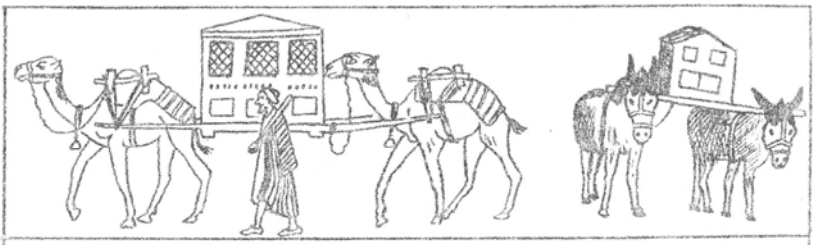

nrs. 286, 1285 : Waar de weg smal was gingen zij achter elkanders, anders naast.

De vrouw bleef vrij ver verwijderd en op haar muildier gezeten, maar Herodes steeg af en kwam nader tot op een zekere afstand en Joannes begon nu een gesprek met hem. Herodes redetwistte met Joannes, want deze had een ban over hem uitgesproken, nadat hij hem het pleitschrift van zijn overspelige verbintenis had voorgelegd (fasc. 10, nr. 280). Joannes had hem daardoor van alle deelneming aan de doop en aan het Heil van de Messias uitgesloten, indien hij die schandelijke verbintenis niet verbrak. Herodes vroeg aan Joannes of hij geen Jezus van Nazareth kende, van wie er nu in het land overal zoveel gesproken werd, of hij boden van hem ontving en of deze het misschien was, wiens komst hij altijd aankondigde, Herodes bad Joannes hem dit te zeggen (en wel in zijn eigen voordeel), want dan wilde hij zich met zijn petitie tot deze wenden.

Joannes wedervoer dat deze hem evenmin zou aanhoren, dat hij een echtbreker was en bleef; hij mocht zijn zondige verhouding voorleggen aan wie hij wilde, het zou een echtbreuk blijven.

Toen vroeg Herodes hem waarom hij niet nader tot hem kwam en steeds maar uit de verte tot hem riep, en Joannes antwoordde: “Gij waart blind en zijt door uw echtbreuk nog blinder geworden, en hoe meer ik nader, hoe blinder gij zult worden, maar wanneer ik in uw macht zal zijn, zult gij iets doen wat u zal berouwen!” Dit was een voorzegging van zijn dood. Herodes en zijn wijf verlieten nu zeer verbitterd Joannes.

287.

In de laatste dagen zag ik Joannes zeer bedroefd; het was alsof zijn tijd nu welhaast ten einde liep, want in zijn doen legde hij niet meer zoveel vurigheid aan de dag.

Ik heb gezien dat hem grote moeilijkheden aangedaan werden; het ene gezantschap volgde op het ander, nu uit Jericho, dan uit Jeruzalem en ook van Herodes en allen wilden zij hem uit de doopplaats verdrijven; zijn aanhangers hadden een aanzienlijk terrein rond de doopplaats als een kampeerplaats ingenomen. Men eiste nu van Joannes dat hij van die plaats zou wijken en zich over de Jordaan terugtrekken. Ik zag zelfs dat soldaten van Herodes de hier gekampeerden wegdreven en de omtuiningen tot op een zekere oppervlakte na wegbraken, maar tot Joannes in zijn tent bij de 12 stenen zijn zij toch niet gekomen.

Ik zag Joannes zeer bedroefd en terneergeslagen met zijn leerlingen daarover spreken; hij wenste zo vurig dat Jezus tot zijn doop zou komen en hij voor Hem naar de andere zijde mocht wijken; hij zou niet lang meer onder hen, zijn leerlingen blijven. Dezen waren hierover zeer bedroefd, want zij wilden niet dat hij hen verliet.

Jezus' doop is nabij.

288.

19 tot 26 september (nrs. 242-250). –

In deze dagen zijn bij Joannes verscheidene groepen aangekomen van die welke Jezus in de laatste tijd tot de doop had opgewekt. Ook Parmenas en zijn ouders trokken er uit Nazareth heen, zoals ook meerdere tollenaars.

Ik zag met vreugde hoe Joannes de boodschap van Jezus' nadering ontving, daardoor met nieuwe moed vervuld werd, opstond en ijverig zijn doopwerk hervatte. Hij hield een schone toespraak over de Messias, voor wie hij weldra de plaats inruimen en wijken zou; hij verootmoedigde zich zo diep voor Hem, dat zijn leerlingen er zich smartelijk over bedroefden.

Het eiland van Jezus' doopvijver is nu reeds geheel en schoon groen; niemand betreedt het, tenzij af en toe Joannes; de brug erheen houdt hij gewoonlijk afgesloten. Joannes was na de laatste aanvallen van Herodes en de Joden zeer neerslachtig. Het was echt aandoenlijk om zien, hoe zijn vurigheid verminderde, naar gelang de tijd van Jezus' komst (buiten zijn weten) naderde, maar nu hij het bericht van Jezus komst ontvangen heeft, vat hij nieuwe moed; ik meen dat Jezus binnen 8 of 10 dagen hier zal zijn.

Verscheidene scharen begeleiders, die Jezus vooruit gezonden had uit Nazareth (zie b.v. nr. 247, voetnoot 62) zag ik bij Joannes aangekomen. Ik zag hen in zijn tent tegen hem over Jezus vertellen. Joannes was zo vol liefde tot Jezus en daarom zo vol ijver, dat hij bijna ongeduldig werd, omdat Jezus nog steeds niet duidelijker gezegd had dat Hij de Messias was; dit is begrijpelijk en het was zeer menselijk.

Terwijl Joannes nu die vrienden van Jezus doopte, kreeg hij de zekerheid van Jezus nabijheid, want hij zag een lichtwolk over hen komen en zag in een visioen Jezus en al zijn leerlingen rondom Hem. Sinds dit ogenblik is Joannes onbeschrijfelijk

verheugd; hij ziet telkens opnieuw in de verte of de Heer nog niet nadert.

Jezus door Joannes gedoopt.

(Matteüs, 3, 13-17; Markus, 1, 9-11; Lukas, 3, 22-23)

In nr. 259 is gezegd dat, Jezus te Betanië nog enkele uren sliep in de nacht tussen 27 en 28 september en zich dan op weg begaf naar zijn doop.

In de nota na nr. 260, dat wij een blik zullen werpen op de activiteit van Joannes, terwijl Jezus de weg naar zijn doopsel aflegt.
Nu volgen wij Hem op deze weg.

289.

28 september. –

Op zijn weg naar Jericho tot zijn doop was Jezus alleen van Lazarus vergezeld. In het begin van de weg echter ging een dienaar van Lazarus met een fakkel mee, want het was nog nacht. Na omtrent een half uur kwamen zij aan een herberg

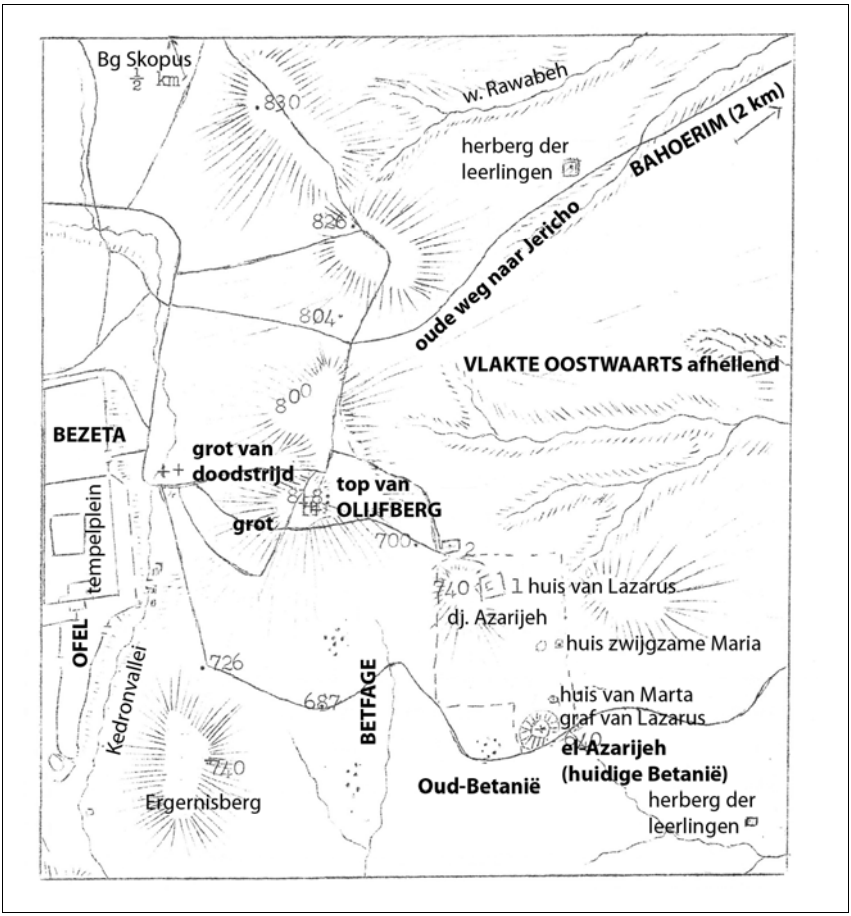

(zie kaart, beneden, rechterhoek), die aan Lazarus toebehoorde en waarin de leerlingen zich later dikwijls opgehouden hebben. Nochtans is dit een andere herberg dan die welke op een groter afstand naar de andere kant (noordkant) gelegen is (zie zelfde kaart) en eveneens door hen gebruikt werd; ik heb in mijn verhalen die herberg reeds dikwijls genoemd.

De zaal, waarin Jezus en daarna Maria door Lazarus ontvangen werden, was dezelfde waarin Jezus vertoefde en leerde, alvorens Lazarus van de dood op te wekken (zie schets: ontvangstzaal).

Daar was het ook dat Magdalena bij dezelfde gelegenheid Hem tegemoet kwam.

(Men herinnere zich hier nog eens dat K. het laatste jaar van Jezus' leven zag vóór het eerste gedeelte).

Aan de herberg gekomen trok Jezus zijn sandalen uit en ging barvoets. (Juist hier begint Jezus het meest woeste en steenachtigste gedeelte van Palestina te doorkruisen, de fameuze woestijn van Juda en Jericho, met wegen vol losse keien en scherpe rotsstukjes).

Uit medelijden bad Lazarus Hem dit toch niet te doen, daar de weg zo woest en steenachtig en voor een barvoetsganger niet begaanbaar was. *Maar Jezus zei hem ernstig: "Laat dit zo geschieden, Ik weet wat Ik te doen heb."*
En zo vervolgden zij hun weg door de wildernis. Ik kon nauwelijks uit liefde en medelijden met de Heer mijn tranen weerhouden.

Die woestijn strekt zich vijf uren ver met enge ravijnen en diepe wegen tussen de rotsheuvelen naar Jericho uit. Dan komt men in het vruchtbare dal (of vlakte) van Jericho, dat twee uren lang is. Nochtans vindt men ook hier nog verscheidene stroken woeste grond. Bij Jericho is men nog twee uren gaans van Joannes' doopplaats verwijderd. Jezus ging veel sneller dan Lazarus en was dikwijls een uur vooruit.

Ik zag een groep die Hij uit Galilea naar de doop gezonden had, van de doop terugkeren. Er waren tollenaars onder; zij trokken een streek ter zijde van Hem door de woestijn naar Betanië. (Zij volgden zeer waarschijnlijk de gewone klimweg Jericho-Jeruzalem, terwijl Jezus een meer zuidelijke weg schijnt genomen te hebben). Ik zag Jezus nergens binnengaan. Jericho liet Hij links. Ook een paar andere steden lagen bezijden zijn weg: hun namen herinner ik me niet meer; Hij ging ze voorbij.

Jezus, vlugger dan Lazarus gaande, kwam bijna twee uren vóór deze op Joannes' doopplaats aan. Op het uur van de morgenschemering achterhaalde Jezus in de nabijheid van die plaats op de weg een groep mensen, die eveneens naar de doop trokken. Zij kenden Hem niet, maar Hij voegde zich bij hen en zette met hen de weg voort, maar zij bezagen Hem toch dikwijls nieuwsgierig, want zijn voorkomen maakte op hen indruk.

Toen zij aankwamen, was het morgen. Een overgrote menigte mensen stond reeds te luisteren naar Joannes, die hun met gloedvolle geestdrift sprak over de nabijheid van de Messias en de boetvaardigheid en die zei dat het uur voor hem gekomen was om te wijken. Jezus stond reeds in het gedrang onder de toehoorders. Joannes voelde zijn nabijheid en zag Hem ook wel; hij was overstelpt van vreugde en vol vuur, maar hij onderbrak zijn redevoering niet en begon daarop te dopen.

Hij had er reeds zeer vele gedoopt en het was omstreeks 10 uur, toen Jezus in de rij der dopelingen op zijn beurt tot de doopvijver afdaalde. Joannes echter boog zich diep ontroerd en zei: "Ik heb het nodig door U gedoopt te worden en GIJ komt tot mij!?" *Jezus antwoordde hem: "Laat het nu geschieden, want het betaamt dat wij alle gerechtigheid vervullen, dat gij Mij doopt en Ik door u gedoopt worde." Hij zegde hem ook nog: "Wat u betreft, gij zult de doop van de H. Geest en van het bloed ontvangen."*

Hierop bad Joannes Jezus hem naar het eiland te willen volgen. *Jezus zegde dat Hij dit wilde doen, maar dan moest er van het water, waarin allen gedoopt werden, in de eilandvijver gegoten worden; en degenen die hier nu waren, moesten daar dan ook gedoopt worden. En de boom die Hij zou omvatten, moest daarna op de gewone doopplaats overgeplant worden, opdat voortaan allen zich daaraan vast zouden kunnen houden.*

De Zaligmaker ging nu met Joannes en diens twee leerlingen Andreas en Saturninus over de brug naar het eiland.
Andreas was de negen leerlingen en gezellen van de Heer, van wie boven sprake geweest is, van Kafarnaüm naar hier gevolgd (fasc. 9, nr. 241, 19 september).

Op het eiland trad Jezus in een kleine tent, die men dicht aan de oostzijde van de doopvijver opgericht had om er zich te ontkleden en weer aan te kleden. De leerlingen volgden tot op het eiland, terwijl een grote menigte mensen zich op de oever en de brug tot aan haar einde verdrongen. Op de brug konden een drietal mensen naast elkander staan. Lazarus was één van de voorste.

290.

De doopbron lag in een achthoekige, zacht afhellende diepte, waarin op de bodem een achthoekige rand de bron of vijver omvatte. Deze was door vijf ondergrondse kanalen met de Jordaan in verbinding gesteld; het water omgaf gans de rand van de bron en liep in de bron langs de doorsnijdingen, die in de rand waren.

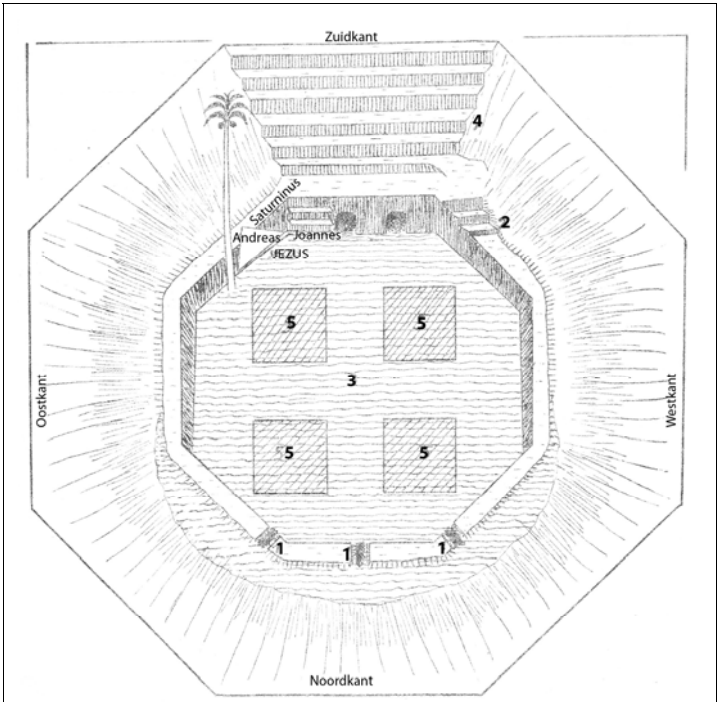

nrs. 283 tot 285 : Doopvijver van Jezus om K.'s beschrijving op te helderen.

- 3 van deze randdoorsnijdingen (op schets hierboven 1, 1, 1) waren aan de noordkant, aan het noordelijk einde van het waterbekken of vijver; langs deze liep het water er in en ze waren zichtbaar.
- 2 andere, waardoor het (overtollige) water wegvloeide, waren aan de zuidzijde van de bron en deze waren overdekt en (aan de oppervlakte) verborgen, want aan deze zijde was de toegang en de plaats van de handeling; daarom zag men hier het water de bronrand niet omgeven.
- Aan de zuidzijde leidden graszoden trappen (op schets, 4) langs de schuine helling van de verdieping – ze was een halve man diep – naar de bronrand.
- Op de zuidoostrand van het watervlak was een driehoekige, glanzende steen dicht tegen de boord van de bron ingevoegd; één zijde lag tegen het water en de hoek tegen (of in) het land. (De zijde van de steen was bespoeld door het water en de hoek drong in het land).
- De zijde van de bronrand, waarnaar de trappen afdaalden, was iets hoger dan de noordelijke zijde, die voor de toevoer van het water drie openingen had (1, 1, 1).
- Op de zuidwestzijde van de bron- of vijverrand leidde een afdalende trede (*Stufe*; op schets 2) tot het ietwat dieper gelegen deel van het overige van de rand, en langs die kant alleen ging men op deze rand.
- In de bron zelf, vóór de driehoekige steen, stond een groene slanke boom (en op de bodem lagen de 4 vierkante oude heilige stenen (5, 5, 5, 5).

291.

Het eiland was niet volmaakt effen, maar iets hoger in het midden; deels bestond de bodem uit rots, deels ook uit zachte plaatsen; het was met gras bedekt.

In zijn midden stond een boom met wijd uitgebreide takken, en de 12 bomen die rondom aan de rand van het eiland geplant waren, reikten met hun toppen of kruinen tot bij de takken van die middelste boom, en tussen deze 12 randbomen was een haag van vele kleine struiken geplant.

De negen leerlingen van Jezus, die Hem in de laatste tijd bestendig vergezeld hadden, daalden tot de bron af en gingen op haar rand staan. Jezus legde in de tent zijn mantel af, dan de gordel en een geelwollen kleed, dat van voren openging en met strikken gesloten was; dan die smalle wollen strook om de nek en op de borst gekruist, die 's nachts en bij slecht weer over het hoofd getrokken werd. Nu behield Hij nog het bruin gestikte hemd (ondertuniek) op het blote lichaam, waarmee Hij uit de tent tot de rand van de bron afsteeg en waar Hij het over het hoofd uittrok. Hij droeg om het middellijf een lendendoek, die om elk van zijn benen tot beneden bij de enkels gewonden was[88].

Saturninus ontving al zijn klederen en reikte die ter bewaring over aan Lazarus, die plaats had genomen op de rand van het eiland.

Nu daalde Jezus in de bron af, waarin Hij tot aan de borst in het water stond. Met zijn linkerhand omvatte Hij de boom[89] en legde zijn rechter op de borst; de witte lendendoek vlotte met de losgeraakte zomen op het water.

Joannes stond bij het zuidelijk einde van de vijver;
hij had een schaal met brede rand, die van 3 groeven voorzien was; hij bukte, schepte water en liet het in 3 stralen over het hoofd van de Heer vloeien:

---

[88] De zienster vermeldt ook elders, b.v. in nr. 653 dit kledingstuk of soort lange broek, zelfs bij de vrouwen (nr. 249). Banden om de benen gewonden vervangen de broekpijpen. K. spreekt overigens ook van hemden met mouwen, die banden waren om de armen gewonden en gesloten mouwen vervingen.

[89] Zoals reeds gezegd, op het ogenblik van de doop zelf omvatte Jezus de palm met zijn linkerhand. Daarna de steen bestijgend keerde Hij zich om en omvatte hem met de rechterhand (nr. 285, 2e alinea).

- één straal vloeide op het achterhoofd,
- één kwam neer midden op zijn hoofd en
- de derde bevloeide zijn voorhoofd en zijn aangezicht.

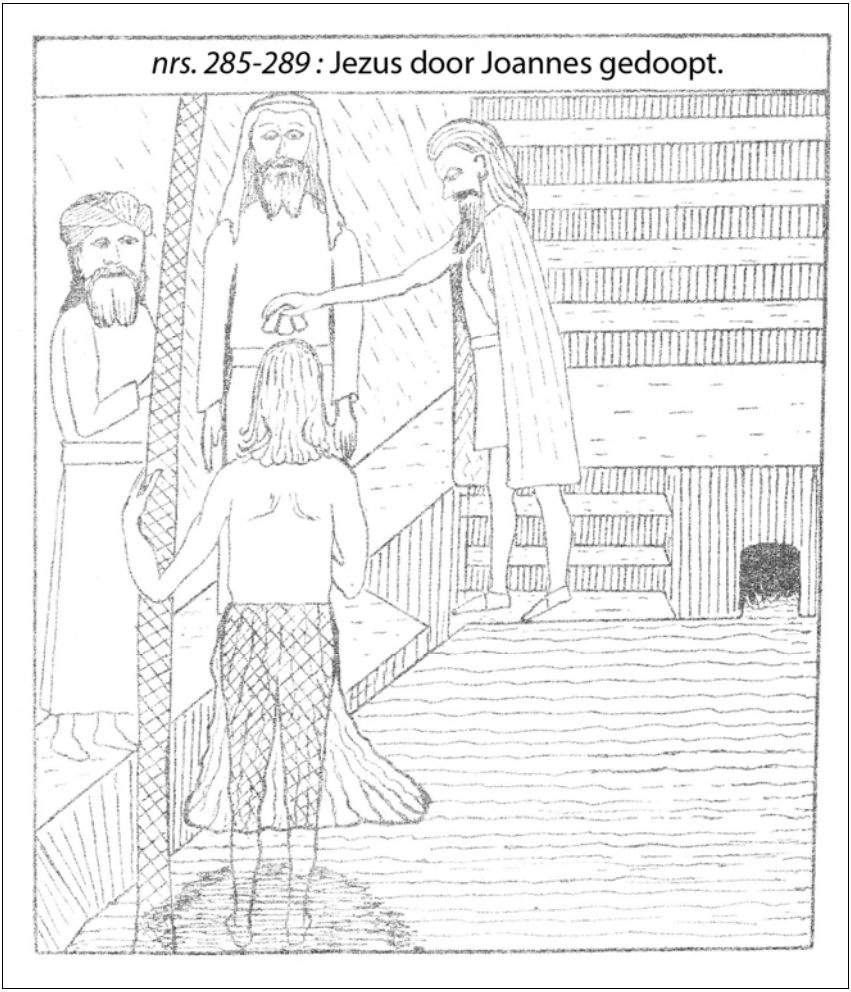

292.

De woorden die Joannes bij het dopen sprak, weet ik niet meer juist. Ze luidden ten naaste bij: "Jehova door kerubijnen en serafijnen storte zijn zegen over U uit met **wijsheid, verstand en sterkte**."

Ik weet niet meer zeker of de laatste drie woorden juist deze waren, maar het waren **drie gaven voor geest, ziel en lichaam, en daarin was zoveel besloten als iedereen nodig heeft om aan de Heer zijn geest, zijn ziel en lichaam hernieuwd terug te schenken** (cfr. I Tess. 5, 23).

Terwijl Jezus nu uit de diepte van de doopbron weer opsteeg, wierpen Andreas en Saturninus, die aan de rechterhand van de Doper rond de driehoekige steen stonden, een doek op Hem, waarmee Hij zich afdroogde, en zij deden Hem een lang, wit doophemd aan. En toen Hij nu op de driehoekige, rode steen trad, die rechts lag van de toegang tot de bron (of van de trap, als men afdaalde), legden zij hun hand op zijn schouders en Joannes de zijne op zijn hoofd.

Toen dit volbracht was en zij op het punt stonden om de trappen weer op te klimmen, *kwam Gods stem over Jezus, die alleen op de steen te bidden stond; er kwam een groot gedruis van de hemel, een gerucht als een donder en alle aanwezigen beefden en keken omhoog; een witte lichtwolk daalde neer en ik zag boven Jezus een lichtgedaante met vleugelen, die zich als een stroom op Hem uitstortte* (cfr. fasc. 3; nr. 86, voorlaatste alinea, alsook voetnoot 190). *Ook zag ik de open hemel en daarin de verschijning van de hemelse Vader in de gewone gedaante en ik onderscheidde in de stem van de donder deze woorden: **"Deze is mijn lieve Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb."***

Jezus was geheel met licht doorstraald, zodat men Hem nauwelijks nog aanstaren kon; zijn gestalte was doorzichtig; Hij was ook door engelen omringd.

293.

Op enige afstand bemerkte ik op het water van de Jordaan de satan, een zwarte gedaante als een donkere wolk en in die wolk zag ik een gewemel ven afgrijselijk gewormte en zwart ongedierte, dat zich onrustig rond hem verdrong; het was als werd alle kwaad, alle zonde, alle gift uit het gehele gewest, op ‘t ogenblik dat de H. Geest zich uitstortte, in vormen zichtbaar en als vluchtte het in die donkere gestalte als in zijn oorsprong terug.

Het was gruwelijk, maar het verhoogde (door zijn kontrast) de onbeschrijfelijke glans, de vreugde en klaarheid, die zich over de Heer en het eiland uitstortten. De heilige doopvijver schitterde tot op de bodem en alles schitterde op bovennatuurlijke wijze.

Ook de 4 stenen, waarop de Verbondsark gestaan had, zag men op de grond van de put vreugdig blinken; en op de 12 stenen rondom de vijver, waarop de levieten gestaan hadden, schenen aanbiddende engelen te staan.
Want de Geest van God had ten aanschouwen van allen
- **aan de levende Grondsteen,**
- **aan de uitverkoren, kostbare Hoeksteen van de kerk**

getuigenis gegeven, waaromheen wij als levende stenen gebruikt
- **een geestelijk huis,**
- **een heilig priesterschap moeten vormen,**

om Gode geestelijke offers door zijn lieve, welgevallige Zoon, te kunnen brengen.

Nu ging Jezus de trappen op en begaf zich onder de tent bij de vijver en deed hier weer zijn klederen aan, die Lazarus in bewaring gehad en die Saturninus hier nu weer binnengebracht had. Aangekleed trad Hij uit de tent en omgeven door zijn leerlingen ging Hij staan op de open plaats van het eiland ter zijde van de middelste boom (waar ook de grond hoogst was).

Met opgetogen vreugd richtte Joannes nu het woord tot het volk en legde getuigenis voor Jezus af. Hij verklaarde plechtig dat Hij

de Zoon van God en de beloofde Messias was; hij haalde alle beloften van de patriarchen en profeten aan, die nu vervuld waren en deelde ook mee wat hijzelf gezien had; hij wees hun nog op de betekenis van Gods stem die zij allen gehoord hadden.

Hij zelf zou nu spoedig, bij Jezus' terugkeer (uit de woestijn na zijn vasten), wijken voor Hem. Hij beklemtoonde de betekenis van deze plaats en trok een parallel tussen de voorafbeelding en vervulling in verband met deze plaats: de Vervuller van het Verbond had zo-even getuigenis van zijn Vader, de almachtige God, ontvangen op dezelfde plaats waar, toen Israël het Beloofde Land in bezit kwam nemen, de Ark gestaan had; hij verwees allen naar Hem en prees gelukkig de dag waarop de belofte vervuld was, Israëls droomwens werkelijkheid geworden was en zijn verzuchtingen verhoring gevonden hadden.

294.

Ondertussen waren nog vele mensen en ook vrienden van Jezus aangekomen; ik onderscheidde in de menigte Nikodemus, Obed, Jozef van Arimatea, Joannes Markus en anderen. Joannes zegde tot Andreas dat hij in Galilea de doop van de Messias moest verkondigen. *Van zijn kant bevestigde Jezus in alle eenvoud dat Joannes de waarheid gesproken had; Hij zegde ook dat Hij zich nu voor een korte tijd wilde verwijderen; dan mochten alle zieken en bedroefden tot Hem komen; Hij wilde hen troosten, helpen en genezen; zij moesten zich ondertussen door berouw en goede werken er op voorbereiden. Nu wilde Hij zich nog eerst verwijderen om dan de stichting van het Rijk in te luiden, dat zijn hemelse Vader Hem gegeven had. Jezus kleedde dit in een parabel in, als van een koningszoon, die, alvorens zijn troon in bezit te nemen, zich terugtrekt om er zich op voor te bereiden, de bijstand zijns Vaders af te smeken en alles te regelen.*

Onder de talrijke aanwezigen waren ook enige Farizeeën, die alles in het belachelijke trokken en zeiden: “Hij is misschien toch niet de timmermanszoon, maar een onderschoven koningskind; wil Hij misschien militanten rekruteren om Jeruzalem binnen te trekken?” Zo’n plan vonden zij vreemd, hachelijk en onbezonnen.

Joannes ging nog door met alle aanwezigen heden in de doopvijver van Jezus op het eiland te dopen; het waren meestal mensen die zich later bij de Gemeente van Jezus aansloten; zij traden in het water dat de bronrand omgaf en op deze rand stond de Doper om hen te dopen.

Jezus echter verliet nu de doopplaats met zijn negen leerlingen en enige anderen, die hier tot Hem gekomen waren. Lazarus en Saturninus volgden; zij hadden op zijn bevel een zak met water uit de eilandvijver gevuld en namen hem met zich mee. De aanwezigen vielen Jezus te voet en smeekten Hem nog bij hen te willen blijven, maar *Hij beloofde weer te zullen keren en vertrok*[90].

---

[90] Over heel dit heerlijk verhaal deze drie bemerkingen.

a) Men lette er op hoe treffend alles overeenkomt met de drie evangelieverhalen. Speciaal valt op dat de H. Geest op Jezus neerdaalt, nadat Deze uit het water gestegen is.

b) Het kwaad, de ondeugd, de boze geesten zet K., juist gelijk later de H. Joannes Bosco, in de gedaante van walgelijke, vreselijke dieren, monsters, insecten, enz.

Soortgelijke beschrijvingen als hier vindt men nog vooral in de nrs. 729, 1924.

Ook de H. Teresia gebruikt dezelfde beelden en spreekt van adders, slangen, allerlei giftige dieren, die de ziel vergezellen tot in de eerste verblijven van de ziel. Zie later nr. 1894.

c) Treffende overeenkomst tussen Oud en Nieuw Testament.

Duley, O.P., de uitgever van een zeer ingekort werk van K. Emmerick plaatst bij dit verhaal, deze mooie beschouwing:
“Men kan de overeenkomst niet ontkennen van het getal en de ligging van de stenen met de beschrijving van de Kerk in de Apocalyps.
In dat boek wordt het Lam getoond midden tussen de 4 dieren, zoals

hier de Verbondsark, en, op het ogenblik van Jezus' doop, Jezus zelf tussen de 4 symbolische stenen.

Deze 4 stenen, die de Ark onmiddellijk omgaven, evenals de 4 dieren die het Lam omgeven,
deze 4 zelfde stenen die hier Jezus omgeven, verbeelden de 4 evangelisten, die de 4 grote getuigen zijn van het Lam Gods.

De andere, driehoekige stenen beantwoorden aan
de 24 ouderlingen in de Apocalyps;
ze verbeelden de 12 stamvaders van Israël en
de 12 stamvaders van de Kerk, d.i. de 12 apostelen.

12 stenen worden in de stroom achtergelaten;
ze zijn het Oud Testament dat voor Jezus getuigt en daarmee zijn rol gespeeld en taak vervuld heeft.

De 12 stenen die het Nieuw Testament vormen, worden aan land gedragen en tussen en op deze ontstaat met Joannes, die Jezus introduceert, de Kerk.

Ook verbeelden deze stenen door hun getal de universaliteit of algemeenheid van de uitverkorenen die zalig zullen worden."

Hoofdstuk III –
Van Jezus' doop tot het einde van zijn vasten en bekoringen (28 september – 5 december)

Jezus te Betel 2, te Luz en te Ensemes.

295.

Nog 28 september = 27 Eloel. –

Nog dezelfde dag trok Jezus met zijn gezellen een paar uren ver in de richting van Jeruzalem en kwam in een kleine, onbeduidende plaats met een naam die als BETEL klonk.

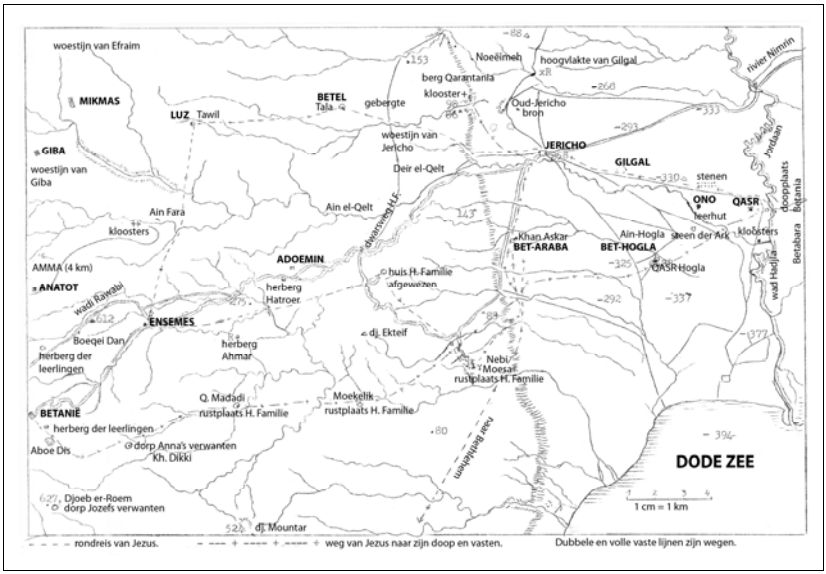

Jezus nam daar zijn intrek in een soort hospitaal[91],

[91] In dit en het voorgaande nummer zijn twee onbekende plaatsen genoemd.

waarin vele zieken lagen. Ik zag Hem daar met zijn medegezellen enige spijs gebruiken. Er kwamen ook nog verscheidene ouderlingen tot Hem. Men ontving en groette Hem plechtig als

---

Betel = Oemm et-Talah. –
Een onbeduidende plaats die als Betel klinkt. Wij nemen er voor, bij veronderstelling of voorstelling Oemm et-Talah, 8 km ten noordwesten van Jericho; de naam vertoont wel enige gelijkenis; de lettergreep 'tel' zit er in en de 'Bet' valt meestal weg, terwijl de 't' hier toevallig kan gebleven zijn.

Luz = Tawil. –
Zoals hier Betel niet het Betel uit de Bijbel is, zo hebben wij hier evenmin met het Bijbelse Luz te maken. Uit het vervolg zal blijken dat Luz nog verder naar het westen ligt en ten noorden van Ensemes, dat Jezus straks zal bezoeken.

De ligging van Luz is dus zeer onbepaald. Wij stellen het ons voor te Tawil, 8 km ten westen van Talab en 15 km ten noordoosten van Jeruzalem.

Van Luz gaat Jezus zuidwaarts naar Ensemes dat bijna zeker met Ain el-Hawd te vereenzelvigen is.

Tebez = Toebas. –
De andere nog genoemde stad Tebez, nu Toebas, ligt 15 km ten noordoosten van Sikem.

***

Te **Betel** vermeldt K. een hospitaal; zulke gestichten zal zij herhaaldelijk vermelden. Er wordt wel eens beweerd of is beweerd geworden dat zulke liefdadigheidsinstellingen van specifiek christelijke oorsprong zijn; men citeert dan als argument een passage uit brief 77 van de H. Hiëronymus, maar tegen deze mening verzet zich een rabbijn in de Jewisch Encyclopedia (woord Hospital); met dezelfde woorden van Hiëronymus bewijst hij dat juist die vorm van liefdadigheid uit het Jodendom stamt. De tekst luidt ongeveer zo: "De Romeinse edelvrouw Fabiola maakte zich hoogst verdienstelijk door de stichting van een ziekenhuis, waardoor zij (als men het in beeldspraak zo uitdrukken mag) de terebint van Abraham overplantte naar de kusten van Ausonia." (Italië).

Op liefdadigheid, en alle lichamelijke werken van barmhartigheid is in de H. Schrift sterk de nadruk gelegd; vooral voor melaatsen werd bijzondere zorg gedragen; ze hadden hun eigen verblijven.

K. vermeldt meerdere gestichten in de trant van het ziekengesticht met de vijver Bethesda (Joa. 5).

een Profeet, want men had hier door dopelingen reeds de verklaringen vernomen, die Joannes over Hem afgelegd had. Jezus ging hier in de kamers van alle zieken, die *Hij troostte en tot wie Hij zegde dat Hij terugkeren en hen genezen zou, indien zij in Hem geloofden.* Één echter, ik meen die in de derde kamer, genas Hij; deze was uitgeteerd, had ook zweren aan het hoofd en een witte uitslag; Hij *zegende hem en beval hem op te staan.* De man stond op en knielde voor Jezus neer.

Ook werden hier door Andreas en Saturninus verscheidene mannen gedoopt. Jezus deed een bekken vol water, zo groot dat een kind er in kon liggen, in een zaal van het gesticht op een voetbank zetten, en ik zag *dat Hij het water zegende* en dat Hij er met een tak iets in sprenkelde, ik vermoed van het doopwater dat zij in een zak meegebracht hadden. De dopelingen ontblootten zich tot op de borst, bogen het hoofd boven het bekken en werden door Saturninus gedoopt. Mij dunkt dat deze *andere woorden gebruikte dan Joannes; Jezus zegde ze hem,* doch ik kan ze mij niet neer nauwkeurig herinneren.

29 september, Sabbat. –

Op deze plaats vierde Jezus ook de sabbat en daarna vertrok Andreas naar Galilea.

296.

30 september = 29 Eloel. –

Van hier begaf Jezus zich naar een stad die LUZ heette. Hier ging Hij *in de synagoge en hield een lange redevoering, waarin Hij zeer veel oude, diepzinnige voorafbeeldingen uit de H. Schrift verklaarde. Hij sprak van de kinderen van Israël en ik herinner me dat Hij daarin o.m. zegde, dat zij, na door de Rode*

Zee gegaan te zijn, zo lang in de woestijn rondgedwaald hadden ter oorzake van hun zonden.

Daarna waren zij door de Jordaan getrokken en hadden het Beloofde Land ontvangen: nu was het de tijd waarin dit werkelijk geschiedde door de doop in de Jordaan.

Toen was het maar een voorafbeelding geweest; nu moesten zij getrouw zijn, (na hun doop) volharden in het onderhouden van Gods geboden en zij zouden bezitters worden van het ware Beloofde Land, de stad van God. Onder deze stad verstond Hij geestelijker wijze het hemelse Jeruzalem.

Zij dachten steeds aan een aardse rijk en aan de bevrijding van het juk der Romeinen.

Hij sprak van de Verbondsark en de strengheid van de Oude Wet: wie de Verbondsark naderde en zich verstoutte die aan te raken, werd gedood (cfr. II Sam. 6, 1-11).

Maar nu was de Wet vervuld en de genade Gods gekomen in de Zoon des Mensen; Hij zei ook dat het nu de tijd was, waarin Tobias door de engel in het Beloofde Land teruggeleid werd, hij die, getrouw aan Gods geboden, zo lang in de gevangenschap had gezucht.

Hij sprak ook van Judit, de weduwe, die de dronken Assyriër Holofernes de kop afgehouwen en het bedreigde Betuel (Betulië) bevrijd had.

Nu zou de Maagd, die van eeuwigheid geweest is, groeien, zich uitbreiden en groot worden: vele trotse koppen, die Betuel benauwden, verdrukten en vervolgden, zouden door haar afgeslagen worden;

Hij verstond dit van de Kerk en haar zegepraal op de vorsten dezer wereld.

Jezus haalde nog veel zulke voorafbeeldingen en gelijkenissen aan, die nu allemaal in vervulling gegaan waren. Nochtans zei Hij nooit: "Ik ben het", maar Hij sprak altijd als van een derde persoon.

Hij sprak ook van de navolging en hoe men alles moet verlaten en geen overtollige zorg mag hebben voor zijn levensonderhoud; het was iets groters en moeilijkers herboren te worden dan voedsel te vinden, en indien zij herboren werden uit het water en de H. Geest, dan zou Degene die hun de wedergeboorte, het nieuwe leven geschonken had, hun ook het voedsel geven.

Hij zei ook nog *dat zij die zijn leerlingen wilden worden, hun verwanten moesten verlaten en zich van vrouwen onthouden, omdat het nu geen tijd was om te zaaien en uit te strooien, maar om te oogsten en te verzamelen*[92].

Hij sprak ook nog van het brood van de hemel; zijn toehoorders waren allen wel vol bewondering en eerbied, maar zij namen al zijn uitspraken in een aardse en materialistische zin op.

Lazarus ging van hier terug; de andere vrienden van Jeruzalem waren reeds van bij de Jordaan teruggekeerd; Lazarus was tot hier meegekomen (cfr. fasc. 10, nr. 294).

---

[92] Bij deze passage kan men de volgende passage uit de H. Tomas te pas brengen: "In de eerste tijden was wegens het gering aantal mensen, en in het Oud Verbond wegens het gering aantal gelovigen de lichamelijke voortplanting een eerste vereiste.

De raad der algehele onthouding was voorbehouden aan het Nieuwe Testament, waarin zich **een geestelijk volk door geestelijke voortbrenging moest vermenigvuldigen."** (Contra Gent. III, 136).

De H. Vrouwen, die te Jeruzalem een bezoek aan Suzanna gebracht hadden, zijn ook door de woestijn (van Giba en Efron over Mikmas, waar zij bekenden hadden) afgereisd. Zij begeven zich, vermoed ik naar Tebez, waar Jezus een ontmoeting met hen zal hebben[93].

297.

1 oktober. –

Jezus heeft de stad Luz verlaten en (in zuidelijke richting) de woestijn doorkruist; Hij trekt zuidwaarts en is, schat ik, van 12 leerlingen vergezeld. Benevens Saturninus zijn er Hem na zijn doop twee andere gevolgd; de zoon van Veronika is reeds gisteren vertrokken, misschien met een boodschap voor de H. Vrouwen.

Op zijn voortgezette reis zag ik Jezus en de leerlingen eenmaal tussen een laan van dadelbomen voortwandelen, en daar de leerlingen bevreesd waren om de afgevallen vruchten op te rapen en te eten, *zegde hun Jezus: "Ge kunt er gerust van eten; op dergelijke dingen behoeft ge voortaan niet meer zo angstvallig te zijn, maar zoekt uw reinheid in de eigenschappen van de ziel en in de woorden die uit uw mond komen, niet in de dingen die de mond ingaan."* Ik zag Jezus onderweg in een rij van afzonderlijk gelegen huizen een tiental zieken bezoeken, *hen troosten en enkele ervan genezen.* Sommige van deze volgden Hem.

Hij kwam vervolgens in een plaats die Ensemes heet (8 km ten oosten van Jeruzalem, bij de beek es-Sidr, ter plaats waar de bron el-Howd ontspringt).

Hier kwamen de inwoners Hem tegemoet;
zij hadden reeds de tijding gekregen dat de nieuwe profeet naderde; velen hadden hun kinderen aan de hand mee; zij groetten

[93] De H. Vrouwen komen op hun reis wel te Tebez, maar niet daar komt Jezus met hen samen doch in Groot-Chorazin (cfr. nrs. 320, einde en 329).

Hem eerbiedig en wierpen zich voor Hem neer, maar *Hij deed hen vriendelijk opstaan.*

Zij die Hem eer bewezen, waren voorname lieden uit het dorp en zij ontvingen Hem in hun huis, doch de Farizeeën haalden Hem van daar af naar de synagoge. Zij waren Hem niet ongunstig gezind en verheugden zich er over een profeet in hun midden te hebben. Op de bekentenis evenwel van de leerlingen dat Jezus de zoon was van een timmerman van Nazareth, ontdekten zij veel in Hem, dat hun laakbaar scheen, hoewel zij hun mening voor zich bewaarden; zij hadden Hem voor een andere profeet gehouden (die meer aan hun opvattingen beantwoordde).

Jezus sprak hun over de doop. Om Hem uit te horen vroegen zij welke doop de beste was, de Zijne of die van Joannes. *Jezus herhaalde wat Joannes over zijn eigen doop en de doop van de Messias gezegd had* (Mt. 3, 11; Joa. 1, 26-33). *Hij voegde er nog aan toe: "Wie de doop van de Voorloper versmaadt, zal ook de doop van de Messias niet eren."* Hij zegde nochtans nooit: "Ik ben het.", maar *sprak altijd in de derde persoon, zoals daarna in het evangelie, waar Hij zich de Mensenzoon noemt.*

In het huis waarin Hij zijn intrek genomen had, nam Hij nog een maaltijd en vóór het slapengaan *bad Hij gezamenlijk met zijn leeringen.*

Van Luz uit was Jezus zuidwaarts naar Ensemes gegaan.
Bij Ensemes vloeide de Kedron.

(Dit is foutief, moet zijn: niet de Kedron. – Het volgende is juist).

De Kedron komt uit het dal, waar Judas zich verhangen heeft en vloeit naast de Olijfberg door het dal Josafat en verder dan oostwaarts om in de Dode Zee uit te monden.

Het was hier een bergachtig gewest; het gebergte strekte zich opwaarts uit tot bij de berg Ammon bij de woestijn tegenover

Giah; *(Es zog sich das Gebirg bis zu dem Berg Amman an der Wüste Giah gegenüber).*[94]

Jezus was daar geweest de avond eer Hij te Betanië kwam.

Bezoek aan twee rustplaatsen van Jozef en Maria op hun reis naar Bethlehem.

298.

2 oktober = 1 Tisri; Nieuwe Maan. –

De volgende dag zag ik Jezus met zijn gezellen Ensemes verlaten, over de beek gaan en in Judea komen.

> Waarschijnlijk zou hier moeten staan: in de stam Juda, want volgens Jos. 15, 7 en 18, 17 is En-Semes, d.i. 'bron van de zon', een grensstad tussen Benjamin en Juda; nochtans heeft de noordgrens van Judea een tijdlang door dit gewest gelopen, zodat Jericho tot de provincie Samaria behoorde (fasc. 4, nr. 109, voetnoot 233).

Jezus volgt meestal binnenwegen en me dunkt dat Hij de plaatsen in de omstreken van Joannes' doopplaats wil bezoeken en ook door de dalen wil trekken, waar de H. Maagd met Jozef langs omwegen naar Bethlehem reizend, geherbergd heeft; Hij wil zelfs

---

[94] Gewest zeer bergachtig. – Van de Olijfberg voort en van heel de rand der hoogste bergvlakte daalt de bodem zeer steil en met ontelbare verwarde ravijnen en kloven naar de Jordaanvallei. Op de genoemde rand lag, zoals wij bij nr. 250 zagen de heuvel Amma, waarvan Ammon de tweevoudvorm is.

Onder gebergte verstaat K. louter de berghelling (zie VOORREDE, nr. 7). De bodem verheft zich steil tot Amma of Ammon, zegt K.; ze had ook kunnen zeggen tot Betanië, de Olijfberg, tot Rama, tot Berota (el-Bireh) of tot Betel (cfr. nrs. 576, 678).

Hoe steil de helling is, make men op uit deze hoogtegetallen:

- bij Ensemes 317 m,
- Olijfberg 818 m,
- Amma 839 m.

Bethlehem bezoeken en ook enige plaatsen waar Maria op haar vlucht naar Egypte overnacht heeft (nrs. 303-311).

Overal wil Hij de mensen onderrichten en ook zieken genezen en dan op zijn terugweg voorbij de doopplaats gaan.
(Zulke vooruitzichten leest K., zoals zij eens zegde, in de wil van Jezus).

Daar in het land is het nu nevelachtig (cfr. fasc.2, nr. 60, voetnoot 128) en tamelijk koud (fasc. 10, nr. 268). Ik zie menigmaal sneeuw en ijzel in de diepe dalen liggen, terwijl aan de zonnekant alles nog groen en aangenaam is. Ook hangen overal nog vruchten, waarvan de Heer en de leerlingen onderweg aten.

Jezus bezoekt nu geen steden, omdat men daar reeds overal de mond vol heeft van zijn doop, van de omstandigheden die hem vergezelden en van de woorden of het getuigenis van Joannes; vooral in Jeruzalem wordt daar veel over gesproken.

Pas na zijn terugkeer uit de woestijn (na zijn vasten) zal Jezus geheel openbaar optreden, beginnend van Galilea (cfr. Lk. 23, 5). **Nu gaat Hij hier alleen rond om uit liefde nog enige bijzondere mensen tot de doop te bewegen.**

Niet gedurig zijn al zijn leerlingen bij Hem; dikwijls zijn er slechts twee bij Hem. De overigen bezoeken afzonderlijk verspreide herdershuizen, die van de weg afliggen; zij zetten de verkeerde meningen der bewoners recht, want dezen hebben zulk een hoge dunk van Joannes, dat zij menen dat Jezus slechts zijn helper is; ook noemen zij Hem eenvoudigweg zijn helper. De leerlingen verklaren hun de verschijning van de H. Geest bij Jezus' doop en de woorden die gehoord werden, en zeggen hun wat Joannes verklaard heeft, ondermeer dat hij slechts de bereider van Jezus' wegen is: daarom was het dat hij zo onstuimig optrad en zich zo onvermoeid inspande; hij bereidde immers de weg die gereed moest zijn. En zo komen dan de herders en wevers, die in de dalen hier rondom zo talrijk zijn, tot Jezus en aanhoren onder

bomen en afdaken zijn korte toespraken; ze vallen voor Hem neer en *Hij zegent en vermaant hen.*

Enigen onder de Hem vergezellende leerlingen hadden bij zijn doop de woorden gehoord: ***"Deze is mijn lieve Zoon".***

Onderweg verklaarde Jezus hun dat zijn hemelse Vader dit ook bedoelde te zeggen van allen die zonder zonde (d.i. met berouw over hun zonden) de doop van de H. Geest ontvangen.

Dit gewest hier doorkruisten Jozef en Maria op hun reis naar Bethlehem, heel kort vóór de geboorte van Christus.
Jozef kende de streek zeer goed en wist er de weg, want zijn vader had hier weiland gehad (fasc. 4, nr. 109, voetnoot 236).

Jozef heeft toen ter zijde van Jeruzalem (achter de stad om) een omweg van wel anderhalve dag gemaakt; hij heeft alle steden vermeden en is met zeer kleine dagreizen van een paar uren liever hierlangs doorgetrokken, omdat de herdershuizen hier zeer dicht lagen, want voor Maria was op de duur het zitten op de dwarszadel en ook het gaan zeer bezwaarlijk.

299.

Eerste bezoek.

De twee hoofddoeleinden van Jezus' rondgang op heden waren twee herdershuizen, waarheen zijn ouders op hun reis naar Bethlehem hun toevlucht genomen hadden.

's Voormiddags (na een weg van 2 uren in oostelijke richting), kwam Hij bij het herdershuis, waar Maria slecht onthaald was geworden en hij onderrichtte daar het verzamelde volk (zie kaart hiervoor, ook fasc. 4, nr. 109, dinsdag 20 november; dit bezoek en die afwijzing heeft K. met één regel vermeld).

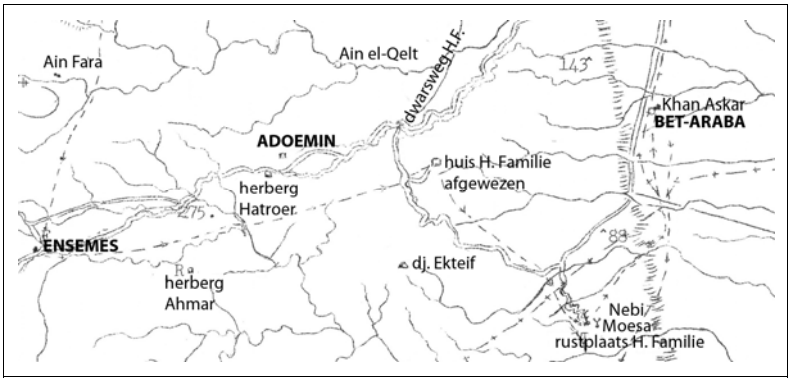

De herder van dit huis was een ruwe, oude man, die ook nu Jezus niet wilde ontvangen; hij was brutaal van manieren en onverschillig, zoals men hedendaags ook soms wel een zelfvoldane boer hoort zeggen: "Wat heb ik dit of dat nodig? ik betaal mijn schulden en ga naar de kerk, laat me voor de rest met rust." En zo leven zij voor het overige gelijk zij willen. Zo was ook de mentaliteit van de mensen van dat huis: "Wat hebben wij weer nieuwigheden nodig, mopperden zij, wij hebben onze wet, die van Mozes komt en deze heeft God geopenbaard en ons gegeven en verder behoeven wij niets."

Toen sprak Jezus hun van de gastvrijheid en barmhartigheid, die alle heilige oudvaders beoefend hadden; want waar zou de zegen zijn, welke die voorvaderen ontvingen, waar zou datgene zijn, waardoor de zegen bewaard bleef, indien Abraham de engelen afgewezen had, die hem de zegen brachten? (Gen. 18; cfr. fasc. 1, nrs. 25-26).

De Heer zegde hun ook in parabelen: "Wie de Moeder met het Kind onder het hart wegzendt, wanneer zij vermoeid van de reis aan de deur aanklopt, en wie de man bespot, die ootmoedig om een onderkomen smeekt, die zal ook de Zoon verstoten en meteen het

Heil dat Hij met zich meebrengt."
En Jezus zei dit zo duidelijk, dat ik zijn woorden als een donderschicht in het hart van de man zag varen, want in dit huis was het dat men Maria en Jozef op hun reis naar Bethlehem niet ontvangen en met snode bespottingen de deur had gewezen; ik herkende dit huis zeer goed, en de oudsten onder die mensen, die toen reeds leefden en hier nu aanwezig waren, kwamen in de grootste verlegenheid, want zonder Zichzelf en zijn Moeder en Jozef te noemen, had Hij alles wat zij gedaan hadden, in een gelijkenis gezegd.

Toen wierp zich daar een (de schuldige man) voor Jezus neer en bad Hem toch binnen te treden en iets aan te willen nemen, omdat Hij zeker een profeet moest zijn, aangezien Hij alles wist wat hier vóór dertig jaren voorgevallen was. Jezus nam evenwel niets van hem aan.

Hij zette zijn toespraak tot de hier bijeengekomen herders voort en zegde, (op het hier gebeurde zinspelend), dat alle handelingen de aard en de kiem van de volgende handelingen bevatten; (de eerste determineren de tweede; zoals men gehandeld heeft, zal men in een volgende geval opnieuw handelen, gelijk het ook hier aanvankelijk gebeurde), maar, zo betoogde Jezus verder, ***berouw en boetvaardigheid kunnen de oude wortels vernietigen, (zodat wij betere handelingen gaan stellen).***
Aldus kan de mens door verandering van gezindheid en verbetering van leven, door het doopsel van de H. Geest herboren worden en vruchten voor het eeuwige leven voortbrengen. (cfr. Thomas, De Malo, q. 8, a. 1; Summatheol. I-II, q. 75, a. 4).

Van hier zag ik Hem verder (in zuidoostelijke richting) door de dalen gaan en hier en daar leren. Ook op deze weg schreeuwden bezetenen Hem na, *doch zwegen op zijn bevel.*

300.

Tweede bezoek.

In de namiddag kwam Jezus bij een tweede herdershuis, gelegen op een hoogte (waar nu Nebi Moesa ligt, 8 km ten zuidoosten van het voorgaande huis; zie fasc. 4, nr. 109, alsook nr. 109, voetnoot 235; aanbevolen dit nog eens na te zien).

De man was een bezitter van talrijke kudden; herders en vele tentenwevers woonden in lange rijen langs de dalen; zij hadden lange banen weefsel in de open lucht uitgespannen en de een werkte de ander in de handen: *es arbeitete einer dem andern in die Hände* (twee en twee tegenover elkaar??). Er waren in deze omstreken zeer vele schapenkudden en ook veel wild; de duiven liepen er in grote benden als hoenderen rond, zoals ook een soort van groter vogelen met een lange staart. In de wildernis liepen ook vele dieren als reebokken, doch met kleine horens; ze waren niet schuw en kwamen tussen de kudden.

In dit huis werd Jezus vriendelijk ontvangen; de bewoners en buren en kinderen trokken Hem vreugdig tegemoet en wierpen zich voor Hem neer. In dit huis had men de H. Maagd en Jozef zeer vriendelijk geherbergd; er waren een paar jonge mensen in het huis, kinderen van de huisvader die nog leefde en nu een gebogen oudje was met een herdersstaf. Jezus nam hier een kleine maaltijd: vruchten en groenten, die in een saus gedoopt werden, en kleine, onder de as gebakken broden.

Deze mensen waren zeer deugdzaam en verlicht; zij leidden Jezus in de kamer waar de H. Maagd overnacht had; sedert lang hadden zij die in een bidplaats veranderd. Die kamer was voortijds slechts een afgeschermd gedeelte in een groter ruimte geweest, maar zij hadden ze geheel afgescheiden en een speciale gang gebouwd, die er heen leidde, *(und einen eigenen Gang hin-gebaut)*. De vier hoeken van de kamer hadden zij gebroken, zodat ze nu achthoekig was en zij hadden aan het dak de vorm van een afgeknotte spits (stompe koepel) gegeven. In het midden hing een

lamp; ook was er een luik in het dak dat geopend kon worden. Vóór de lamp stond een soort van smalle tafel (of bidbank), zoals een communiebank bij ons, waartegen zij onder het bidden konden leunen. Het was er zeer stemmig en net als in een kapel.

De grijsaard leidde Jezus daar binnen en toonde Hem waar zijn H. Moeder gerust had en waar zijn grootmoeder Anna geslapen had; inderdaad, ook deze was hier gekomen, toen zij na Jezus' geboorte de H. Maagd te Bethlehem bezocht.

De huisbewoners waren op de hoogte van de geboorte van Jezus, van de aanbidding der H. Driekoningen, van de profetie van Simeon en Hanna in de tempel, van de vlucht naar Egypte en van Jezus' wonderbaar leraren als twaalfjarige knaap in de tempel.

Zij hadden ook verscheidene van die gebeurtenissen in hun bidplaats met gebeden herdacht en van het begin af trouw geloofd, gehoopt en bemind. Zij vroegen Jezus, zoals naïeve landelijke mensen, wat er nu aan de gang was, wat er te gebeuren stond; dat te Jeruzalem onder voornaam volk het gerucht in omloop was dat de Messias verschenen was, die als koning van de Joden het rijk zou herstellen en hen van het juk der Romeinen bevrijden. Mogen wij ons daar werkelijk aan verwachten? vroegen zij.

Jezus verklaarde hun alles in een parabel van een koningszoon die door zijn vader uitgezonden wordt om zijn troon te beklimmen, het heiligdom te herstellen en zijn broeders van het juk te bevrijden; maar dezen zouden de Zoon niet erkennen; zij zouden Hem integendeel vervolgen en mishandelen. Doch Hij zou verheven worden (cfr. Joa. 12, 32-34), *en allen die zijn geboden onderhouden, tot Zich trekken in het Rijk van zijn hemelse Vader.*

Er gingen vele mensen met Jezus de bidplaats binnen, en, als ik het goed voorheb, heeft Hij er een toespraak gehouden. *Ook heeft Hij, gedurende zijn verblijf hier, zieken genezen;* de oude herder bracht Hem bij een buurvrouw, die sedert lange

jaren met de jicht te bed lag. Jezus nam haar bij de hand en beval haar op te staan; zij deed dit aanstonds, knielde aan de voeten van de Heer en bedankte Hem en vergezelde Hem tot bij de deur; zij ging niet minder gebukt dan Petrus' schoonmoeder.

Hierna liet Jezus zich door die vrienden in een diep dal brengen, waar vele zieken waren. (Valleien omgeven de heuvel Nebi Moesa nagenoeg rondom, zie kaart hieronder. Bovendien ligt de heuvel hoog, zijn dus de dalen diep.)

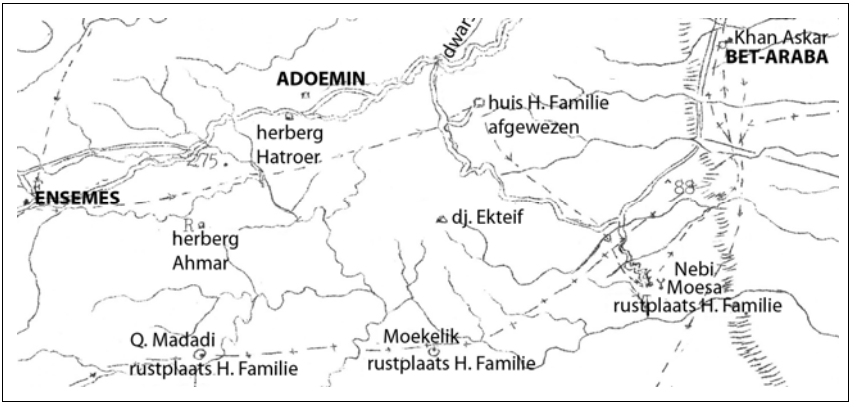

Hij genas er een deel van en *troostte ze allen;* Hij genas er wel een tiental en dan verdween mijn visioen. Hij heeft bij de herders overnacht. (Het dal ten zuiden is 66 m dieper dan de heuvel).

Blik op Joannes. –

Joannes zet zijn doopwerk voort, want nu komen er nog meer dopelingen. De boom uit de doopvijver van Jezus is midden in de GROTE doopvijver (tussen Qasr Jehoed en de Jordaan) geplant; hij staat zeer schoon groen; deze grote doopvijver heeft trappen van de rand naar beneden; verscheidene landtongen, waarop de mensen achter elkaar kunnen aantreden, lopen van het land in de vijver; de mensen komen van de ene kant aan en gaan langs de andere kant weer weg.

Jezus te Bet-Araba. – Onderweg onderricht Hij veldarbeiders.

301.

3 oktober. –

Bij Jezus' vertrek deden de bewoners van het herdershuis, dat een vijftal uren van Bethlehem ligt, Hem uitgeleide; deze mensen onderhielden betrekkingen met de herders die Jezus in de kribbe bezocht hadden en daardoor waren zij zo goed gesteld.
De Heer en de leerlingen wandelden, zoals gisteren, langs slingerpaden en bochten en zo verzamelden zich hier en daar groepen herders en arbeiders om Hem, die *Hij onderwees in gelijkenissen, die Hij aan hun bezigheden ontleende*[95]. *Hij vermaande hen nog altijd tot de doop en de boetvaardigheid en sprak van de nabijheid van de Messias en van de tijd der zaligheid.*

Op de helling van het gebergte (waarschijnlijk de oosthelling die afdaalt naar de Jordaanvallei, die hier zeer breed is) en op een schoon gelegen plaats bij deze weg van Jezus, zag ik veel volk met allerlei veldarbeid bezig. Ik zag op enige plaatsen mensen aan het werk in wijnbergen. Ook zag ik andere mensen koren dat daar gestapeld lag, binnenbrengen; ik zag ploegen, zaaien en planten; het was hier zeer vruchtbaar, hoewel er op andere plaatsen ijzel of sneeuw in de dalen lag. (De winter is dit jaar

---

[95] Ontleend aan hun bezigheden. – Zo zien wij Jezus ook handelen in de evangeliën, maar bij K. zal dit ontelbare keren voorkomen.

Tot Maria van de Drie-eenheid zegde Jezus: *"Ik onderwijs u naar aanleiding van wat gij ziet en van wat u overkomt. Uit mijn evangelie blijkt ook dat Ik een aanleiding vond om tot mijn leerlingen te spreken in alles wat rondom ons gebeurde; Ik ben niet veranderd. Met de kleinen maak Ik me klein; aan grote zielen zeg Ik verhevener dingen."* (blz. 220).

vroeg aan). Het koren vormde geen lange schoven, maar men sneed het ongeveer een halve voet onder de aren af en twee bundeltjes aren waren in het midden telkens zo samengebonden, dat de halmen op elkander lagen en de aren de twee uiteinden van de schoof vormden; deze schoven lagen op hopen gestapeld; men droeg deze arenbundels niet binnen, alsof het juist nu oogst was geweest; de oogst was veel vroeger, maar de arenbundels waren in zeer hoge, brede hopen als heuvels op het veld blijven staan; doch nu dat de regentijd begon en het veld opnieuw bereid moest worden, werden ze (verplaatst? en) met stro gedekt. De aren werden in de oogst met een krom mes afgesneden; het stro werd achteraf uitgerukt en op hopen geworpen. Ik zag de arenbundels binnenbrengen op draagbaren waaraan vier man droegen; het stro lag ook in lijnen en werd in bundels gerold, om te verbranden, meen ik.

Op andere akkers zag ik ploegen; de ploeg had geen wielen en werd door mensen getrokken; de ploeg die ik zag, was als een slede met drie ploegscharen en er lag een zeker gewicht op; daartussen was de aanspan (*die Anspanne*, de haak om er het trektouw aan vast te leggen?). Gewoonlijk werd de ploeg door mensen of ezels voortgetrokken, zonder van achteren door iemand bestuurd te zijn; zij ploegden in de lengte en de breedte; de egge die ik zag was driehoekig; het brede deel was van voren; waar de grond rotsachtig was, krabden zij er wat aarde boven (cfr. Mt. 13, 5-6) en ook daar groeiden er vruchten; de zaaiers droegen de zak van achter en van voren; ook over de nek met de beide uiteinden op de borst; de planten die ik zag zetten, waren knoflook en een plant met grote bladeren, die, geloof ik, tot bijgerecht diende; een daarvan heette doerra[96].

[96] Het is treffend hoe raak en reëel K. het landbouwwerk hier beschrijft, maar ook overal elders waar zij er op terugkomt.

Op de hiernavolgende afbeelding vindt men meerdere van de eigenaardigheden terug, die zij hier beschrijft.

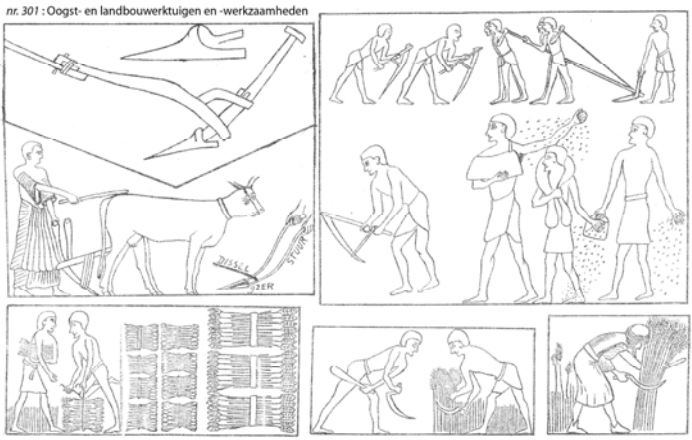

Hier nog enkele bijzonderheden uit reisbeschrijvingen en uit D.B., Moisson: "De druivenoogst heeft plaats in september tot in oktober.
Voor het zaaien waren oktober en november de geschikte tijd, iets vroeger of later naar gelang de regens vroeger of later begonnen en de veldarbeid mogelijk maakten; het zaaien ging samen met het ploegen.
Het graan-snijden hangt af van de rijpheid van het koren en hiertoe draagt de temperatuur in de eerste plaats bij; in warme beschutte valleien is het koren vroeger rijp: de oogst geschiedt er in mei; in hoge landstreken en gebergten in juni.

De oogster grijpt met een haak of zijn arm of hand een hoeveelheid halmen nabij de aren en snijdt ze halverhoogte af met een gebogen mes, sikkel of halvemaanvormige zeis; de onderste helft of iets meer van het stro blijft staan, want door de Wet was bepaald: ge zult het koren niet tot tegen de grond afsnijden. Het koren wordt anders gebonden dan bij ons, nl. in kleine bundels en deze blijven op een hoek van het veld getast en blijven daar vaak nog lang liggen; is de tijd gekomen, dan wordt het door mensen, kamelen of ezels naar de dorsvloer in openlucht gebracht, het graan door ossen uitgetrapt of met een rol of slede uitgestoten. Ook het graan blijft dikwijls nog een hele tijd, zelfs tot de regentijd in de open lucht buiten liggen.

Zo zag de pelgrim Mislin er nog liggen half september en in de Esdrelonvlakte tot 25 oktober; het blijft min of meer lang buiten, al naar gelang zich een koper aanbiedt. Dezelfde was eens getuige van een verkooponderhandeling. Het is dus normaal dat K. hier eerst begin oktober koren ziet binnenbrengen, enz.

De leerlingen verzamelden die mensen aan de weg (tussen Nebi Moesa en Betaraba) en *Jezus sprak hun toe in parabelen, zaaien en oogsten; Hij sprak met de leerlingen over het geestelijk zaad, dat zij door de doop in de zielen moesten uitstrooien. Hij duidde er twee aan, onder wie Saturninus, die binnenkort aan de Jordaan moesten dopen; Hij zei hun dat dit dopen het zaad was en dat zij ook over twee maanden, zoals deze mensen hier, zouden oogsten* (of het graan binnen brengen); *Hij maakte ook gewag van het stro dat in het vuur geworpen moet worden.*

(Het getal 'twee maanden' is op de volgende wijze te rechtvaardigen. Na twee maanden is Jezus' vasten geëindigd; Hij zal dan nog enige tijd in deze omstreken rondgaan en leren, en dan zullen de leerlingen reeds de vruchten van het door hen toegediende doopsel kunnen vaststellen. – Ook wordt doerra reeds geoogst drie maand na 't zaaien).

Terwijl Jezus aldus sprak, kwam een schaar arbeiders uit Sikar langs de weg genaderd; zij hadden schoppen, hakken en lange stangen hij zich; het waren als slaven en ik geloof dat zij nu van hun akker- of wegenarbeid naar huis terugkeerden (over dit ras: zie fasc. 9, nr. 234, voetnoot 46).

Zij waagden het niet tot dicht bij de Joden te komen; zij bleven uiterst schuchter op enige afstand staan en luisterden van daar. *Jezus riep hen nader en zegde dat zijn hemelse Vader alle mensen door Hem tot zich riep; Hij sprak over de gelijkheid van alle mensen zonder onderscheid, wanneer zij boetvaardigheid doen en zich laten dopen.* Die schamele mensen waren door zijn goedheid getroffen en zo onder de indruk, dat zij Hem te voet vielen en Hem baden dat Hij ook tot hen in Samaria zou komen en hen eveneens zou helpen. *Hij beloofde hun dit, maar nu moest Hij zich nog eerst afzonderen om zich op de prediking van het Rijk voor te bereiden; zijn hemelse*

Vader had Hem gelast dit op aarde te komen stichten.

De herders leidden Jezus ook nog op menige plaats, waar zijn Moeder voorbij gereisd was; maar Hij kende die plaatsen beter dan zijn gidsen, zodat zij verwonderd uitriepen: “Heer, Gij zijt een profeet en een deugdzame zoon, aangezien Gij de voetstappen van uw gelukzalige Moeder kent en bewandelt!”

Nadat *Jezus die mensen onderricht en vermaand had,* trok Hij naar het stadje Betaraba; het was reeds namiddag, toen Jezus daar met zijn leerlingen op een open plaats of plein ging, waar Hij onder bomen een stenen leerstoel beklom. Spoedig was Hij door vele toehoorders omringd; Hij onderrichtte hen; zij waren Hem gunstig gezind. Hier hield mijn beschouwing op.

(Men onderscheide goed **Bet-araba** van **Bet-aBara**.
Bet-araba is een grensstad tussen Benjamin en Juda.
In de grensbeschrijving van de stam Juda volgt Bet-araba op Bethogla. De ligging van Bethogla is bekend.

Bet-araba ligt dus ten westen er van bij het begin van de bergen.
Onze aanwijzing op de kaart hieronder duidt of de juiste ligging aan of benadert noodzakelijk heel dicht deze ligging.
Men kan in het boek Josuë de passages nazien: Josuë 15, 61 en 18, 18).

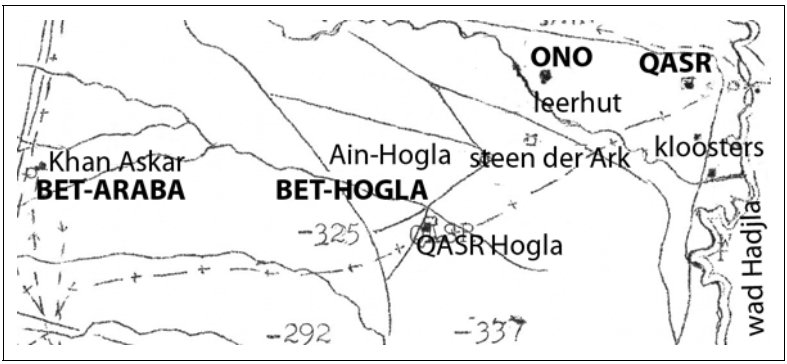

Jezus bij de herders te Bethlehem.

303.

4 oktober. –

Onder het uitgeleide van vele toehoorders verliet Jezus deze plaats en ging in de richting van het herdersdal, dat ongeveer drie en een half uur van hier af gelegen is. (Jezus gaat zuidwaarts). Ik weet niet waar Hij overnacht heeft. Ik zag Hem eens met de leerlingen onder een open afdak alleen en zij aten vruchten en rode bessen, die zij verzameld hadden, ook koornaren van het veld met water als drank.

's Nachts gaan zij verspreid; *Jezus wijst hun een plaats aan waar Hij op deze of die tijd zal zijn;* zij verspreiden zich wijd in de omtrek, verschaffen de mensen inlichtingen over Jezus, vermanen hen tot de doop en tot boetvaardigheid, indien zij nog niet gedoopt zijn; die mensen komen dan op de aangewezen leerplaatsen bijeen; een deel van hen komen met de leerlingen mee. Ook bewandelt Jezus grote omwegen, en ik zie Hem dikwijls op de heuvelen gaan om er de helft van de nacht in de eenzaamheid te bidden; zo is zijn tijd onderweg nuttig besteed.

Ik hoorde de leerlingen Jezus eens bidden (smeken) toch op te letten, om niet door zulk een harde levenswijze, door dat vasten, nachtwaken en barvoets-gaan over die stenige wegen, in dit koude en vochtige jaargetijde, zijn lichaam vóór de tijd te knakken. *Hij wees hen met alle zachtmoedigheid, doch ernstig en beslist terug en volhardde standvastig in hetgeen Hij als zijn taak beschouwde.*

304.

In de morgenschemering zag ik Jezus met de leerlingen langs de helling van een berg in het herdersdal afdalen.

(Hier houde men voor ogen de kaart van Bethlehem en omgeving in fasc. 5, nr. 117. In de hoek boven, rechts, bij het woord GROTTEN is de plaats waar Jezus van de hoogten in de herdersvallei afdaalt;

daarna bezoekt Hij in westelijke richting de herderstoren, het herdersdorp en de geboortegrot.)

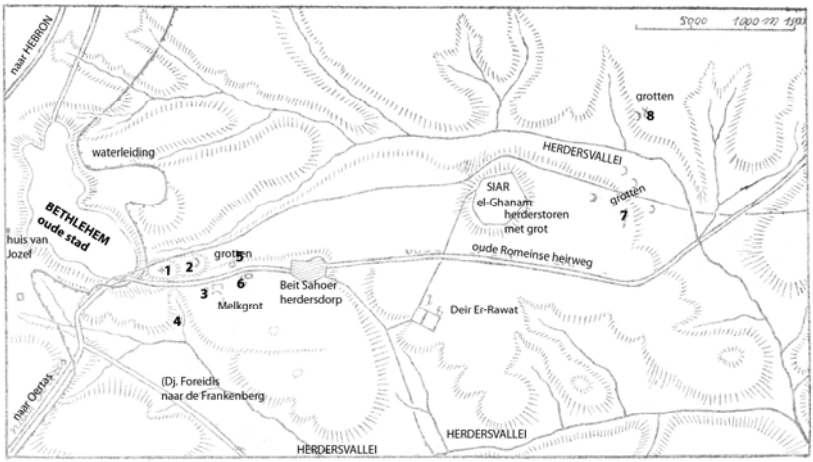

BETHLEHEM en omgeving.
Van links naar rechts: Allereerst het huis van Jozef; dan Bethlehem met de oude stad in het centrum.
Vervolgens
1 = basiliek met als crypte de geboortegrot.
2 = grotten in de O-kant van de heuvel, waarin de essenervrouwen leefden (nr. 75).
3 = melkgrot.
4 = valleitje en beek, waarin Jozef zijn waterzak ging vullen.
5 = kloostertje van Franciscanessen, missionarissen van Maria.
6 = kerkje van de H. Jozef.

Verder naar 't O. het herdersdorp Belt Sahoer.
Nog eens zo ver de herderstoren (Migdal Eder, Gen. 35, 25).
Overal rondom herdersvalleien (nr. 119, enz.).

De herders in dit gewest wisten reeds dat Hij komen zou. Allen waren zij reeds door Joannes gedoopt en enkele van hen hadden ook dromen en gezichten gehad over de Heer die tot hen kwam. Daarom hielden enigen de wacht en keken altijd uit naar de kant van waar Hij moest afdalen. Eindelijk zagen zij Hem lichtend en door glans omstraald (cfr. nr. 438) in het dal neerkomen, want vele van die eenvoudige herders waren met grote genaden begunstigd. Aanstonds bliezen zij op een hoorn om de verderaf wonenden te wekken en te roepen; dit was hun gewoonte bij ieder ongewoon voorval.

Nu snelden zij allen de Heer tegemoet en vielen voor Hem neer met ootmoedig vooruitgestoken hoofd, terwijl hun lange staven in hun armen lagen. Menigeen lag met zijn aangezicht tot op de

grond; zij droegen korte wambuizen, meest van schaapsvellen, enige op de borst open, andere gans toe; ze hingen tot op hun knieën en enige hadden zakken dwars van hun schouders hangen (cfr. fasc. 2, nr. 60).

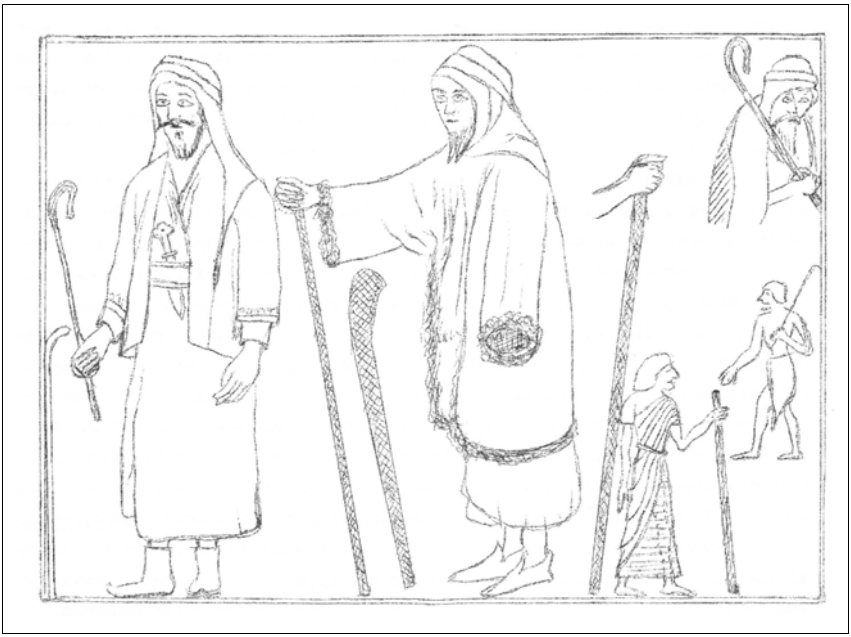

Zij begroetten Jezus met psalmwoorden die de komst van de verlosser voorspellen en waarin Israël aan God zijn dank uitspreekt voor de vervulling van de Belofte. *Jezus ging zeer vriendelijk met hen om en sprak hun van hun geluk tot de herdersstand te behoren; Hij leerde hier en daar in de hutten,* die hier en daar in het brede weidendal verspreid lagen, en dit *meestal in parabelen aan hun herdersbedrijf ontleend.*

Hierop trok Hij met hen verder door het dal in de richting van Bethlehem, naar de herderstoren (beschrijving in nr. 119).

Jezus zegde ook dat Hij hen nu aan huis kwam bezoeken, omdat ook zij Hem in zijn wieg waren komen groeten en Hem en zijn ouders in die dagen liefde betoond hadden. Hij verhaalde hun tot onderricht parabelen van herders en kudden en zegde dat ook Hij een herder zou zijn en andere herders onder zijn gezag zou hebben; dat Hij de kudden zou verzamelen, verzorgen en leiden tot het einde der dagen.

De herders vertelden Hem van de engelen die zijn geboorte geboodschapt hadden en hoe zij de H. Familie en het Kind waren gaan bezoeken; ook hadden zij in de ster boven de geboortegrot het beeld van het Kind gezien. Zij verhaalden ook over de koningen, die ook de herderstoren in de gesternten gezien hadden en over de menigvuldige gaven die zij daar achtergelaten hadden; zij hadden veel daarvan en wel het ruwere tentdoek hier in de toren en in de hutten verbruikt. Hier waren nog enige bejaarde mannen, die als jongelingen Jezus in de kribbe bezocht hadden; zij vertelden tegen Jezus nogmaals alles wat toen geschied was.

305.

5 oktober, vrijdag. –

De volgende dag werden Jezus en de leerlingen door de herders meer naar Bethlehem toe naar de woning van de zonen der drie oude, overleden herders geleid, aan wie de engelen bij Jezus' geboorte het eerst verschenen waren en die Hem ook als eersten vereerd hadden; zij lagen niet verre van hun woning begraven en deze was zowat een uur van de geboortegrot gelegen.
Drie reeds bejaarde zonen van die oude herders waren in leven en stonden hoog in aanzien hij hun medeherders.

Ook was deze herdersfamilie als een soort overheid door hen met gezag over hen erkend, gelijk de stammen der H. Driekoningen dezen als hun hoofden erkenden. Zij ontvingen Jezus zeer ootmoedig en verheugd en zij brachten Hem bij het graf hunner

ouders. Dit was een heuvel waartegen een wijnplanting groeide en hij lag afgezonderd; beneden was hij rondom met een afdak omgeven, waaronder men in velerhande kelders en spelonken ging; doch hogerop was in de heuvel de grafspelonk van de oude herders; het licht viel er langs boven in, de graven waren in deze richting in de grond ; ze waren met deuren bedekt.
De herders openden voor Jezus de graven en ik zag de ingehulde lijken met bruine aangezichten; de ruimte rondom de kisten was met kleine steenbrokkelingen opgevuld en er lagen naast hen ook stenen.

De herders lieten Jezus ook nog hun schat zien, die hun ouders van de geschenken der H. Driekoningen bewaard hadden en die hier in de spelonk in een kuil verborgen waren; hij bestond uit massieve goudstaafjes en stukken van zeer kostbare, met goud doorweven stoffe. Zij vroegen Jezus of zij het aan de tempel moesten geven, maar *Hij zegde hun het voor de Gemeente te bewaren; deze zou de nieuwe tempel zijn. Ook voorzegde Hij hun dat er boven dit graf eenmaal een kerk opgericht zou worden.*

Dit geschiedde onder de H. Helena.[97]

---

[97] Al de hier door Jezus bezochte plaatsen zijn in de omgekeerde volgorde genoemd in fasc. 5, nrs. 119-120.

Bij het herdersdorp, waar de 3 hoofdmannen woonden, was de algemene begraafplaats van de herders, zo verzekert K.

In zijn Guide, blz. 326 zegt Meistermann: “Mogelijk, we zijn er echter niet zeker van, is het christelijk Beit Sahoer de woonplaats der herders geweest, aan wie de engelen verschenen zijn. In alle geval is dit dorp zeer oud, zoals de begraafplaatsen, de regenbakken en de daar teruggevonden stenen messen het bewijzen.”

Guérin zegt over dit dorp: “Men bemerkt er verscheidene oude spelonken, die nog heden (1860) aan meerdere families huisvesting en aan de kudden een stal verstrekken; ook een dozijn citernes die uit de oudheid dateren, men vond er oud vaatwerk en kleine stenen besnijdingsmessen en in enige huizen is oud materiaal, behouwen blokstenen, verwerkt.” (Jud. I, 207).

Deze heuvel was het begin van de wijnbergen die zich naar Gaza toe uitstrekten (fasc. 5, nr. 119, voetnoot 262). Het was de algemene begraafplaats van de herders.

Van hier gingen die herders met de Heer naar zijn geboorteplaats, naar de spelonk van de kribbe, nagenoeg een uur (1 km) gaans; de weg liep door een overschoon weidendal, met drie paden; deze liepen tussen rijen van zorgvuldig gesnoeide vruchtbomen.

Onderweg vertelden zij tegen Jezus over het GLORIE der engelen; hieronder zag ik (in bijvisioenen) de taferelen van hun verschijningen, die zich op drie plaatsen voorgedaan hadden:

1. eerst aan de drie herders,
2. de volgende nacht bij de herderstoren en
3. ten derde aan de bron, waar de herders Jezus gisteren morgen tegemoet gekomen waren.

Bij de herderstoren waren zij in groter getal verschenen; ze waren groot van gestalte en hadden geen vleugelen. Op de weg naar de geboortegrot leidden die herders de Heer in het voorbijgaan ook in de grafspelonk van Abrahams voedster Maraha bij de grote terpentijnboom (fasc. 4, nr. 115).

Afzonderlijk echter zouden, volgens de zienster, de 3 hoofdherders begraven zijn; hier is hun begraafplaats onbekend. Maar er bestaat een graf met 3 graflegers bij de herderstoren en daar worden ook de resten van een oude kerk gevonden. Dit graf wordt door oude pelgrims vermeld en de kerk dateert wellicht uit de tijd van Helena; de grafgrot is een voorwerp geweest van verering in de oude tijd.

Werden de lichamen van die hoofdherders naar die plaats overgebracht of is hier in het verhaal van de zienster een fout ingeslopen of door Brentano iets onjuist onthouden en verkeerd genoteerd?

De door K. opgegeven afstanden tussen de verschillende plaatsen zijn fel overdreven, zodat men een uur voor 1 km mag nemen.

Jezus in de geboortegrot. – Ze is tot bidplaats ingericht.

306.

Nu brachten zij Jezus in de geboortegrot. Van deze oostzijde uit was Bethlehem in de rechte lijn niet toegankelijk; van hier liep geen rechte weg er heen; de stad was van die zijde zelfs nauwelijks te zien; ze was door vervallen wallen en dik, verbrokkeld muurwerk, waartussen diepe wegen liepen, van het herdersdal gescheiden. De eigenlijke en naaste of normale ingang van de stad was de Zuidpoort, die naar Hebron leidde.
Van deze poort uit moest men om de stad oostwaarts gaan om in het gewest van de geboortegrot, dat aan het herdersdal grensde, te komen; en uit dit herdersdal kwam men in voornoemd gewest (der geboortegrot) zonder bij Bethlehem te komen.

De geboortegrot en de daarnaast gelegen spelonken behoorden ook aan de herders en zij hadden die sedert lang in gebruik om er hun vee en gereedschappen in te plaatsen, en niemand uit Bethlehem betrad hier weg of steg (= smalle straat, steeg, pad) noch kwam hier iets verrichten.

Jozef, wiens ouderlijk huis aan de zuidzijde lag (fasc. 3, nr. 74, voetnoot 166), had reeds als knaap hier dikwijls met de herders verkeerd, en was hier vaak komen bidden, wanneer hij zwichtte voor zijn broers en zich hier kwam verbergen.

De geboortegrot, waarin de herders Jezus brachten, had sedertdien menige verandering ondergaan. De herders hadden haar als heilig tot een bidplaats ingericht; niemand mocht de heilige bodem betreden; daarom hadden zij een gang rondom de geboortekamer met traliën gemaakt en de spelonk daardoor verwijd. Van aan deze gang waren er cellen in de rots, zoals in een klooster.
De wanden en de bodem waren met tapijten van de H. Driekoningen behangen en belegd; ze waren bont en met piramiden doorweven.

(Waarschijnlijk veelkleurige driehoeken, een gewoon oosters figuur of siermotief op de muren. K. maakt er meermalen gewag van, b.v. waar zij Maria's slaapcel in de tempel beschrijft)[98].

[98] Veranderingen aan de geboortegrot. – De rechthoekige, regelmatige vorm van de grot schijnt te kunstmatig om natuurlijk en onbewerkt te zijn, menen de onderzoekers.

Over meerdere punten van minder belang maken zij veronderstellingen; wij kunnen er niet op ingaan; de voornaamste wijzigingen zouden zijn een geringe verbreding van de grot aan de noordkant door enige weghouwing van rots en vereffening van de wand, nodig om hem met marmertegels te kunnen bekleden.

De hoofdverandering echter is geweest het vervangen van het rotsgewelf door een gemetseld gewelf, sterk genoeg om de basiliek van Constantijn te schragen; dit zou geschied zijn bij de bouw der basiliek.

Volgens K. echter werd het rotsgewelf reeds door de herders weggenomen en vervangen door een koepel, toen zij de grot in bidplaats wilden veranderen; zij schijnen zelfs de noordwand veranderd te hebben, waardoor de achteruitsprongen van de wand geringer werden en de omlopende, ietwat hoger gelegen strook rotsbodem breder werd. Deze strook werd tot een soort gang met traliewerk van de geheiligde grond, de eigenlijke grotkamer, afgezonderd. Door cellen in de rots aan die kant kan K. niets anders bedoelen dan het grottencomplex, waarover wij in het leven der H. Maagd bij de beschrijving van de grot gesproken hebben. (fasc. 4, nr. 112, de geboortegrot).

307.

Zij hadden daarenboven twee trappen aangelegd, die van uit de omringende gang tot op de geboortespelonk liepen (in de noordoosthoek bestond in elk geval één opening) en zij hadden boven de eigenlijke spelonkkamer het dak of gewelf, waarin schuine lichtgaten geweest waren, geheel weggenomen en er een dak als een koepel boven aangebracht; hierdoor viel nu het licht van bovenaf in de grot; zij konden langs de éne trap op de heuvel komen en zo vanop de heuvel naar Bethlehem gaan; zij hadden al die veranderingen uitgevoerd met de middelen die de H. Driekoningen hun achtergelaten hadden.

Het was vrijdagavond en de sabbat begon, toen zij met Jezus hier kwamen; zij hadden sabbatlampen in de geboortespelonk aangestoken; de kribbe zelf stond nog waar ze gestaan had; *Jezus toonde hun - wat zij niet wisten - de plaats waar Hij geboren was; Hij hield hier een leerrede voor hen en zij vierden de sabbat. Hij zegde hun dat zijn hemelse Vader deze plaats had aangeduid en voorbestemd, toen Maria ontvangen werd.*

Ook ontving ik de kennis van verscheidene voorafbeeldende gebeurtenissen, die in het Oud Testament op deze plaats voorgevallen waren.

- *Ook Abraham en Jakob waren hier geweest* (Gen. 35, 21; fasc. 4, nr. 116).
- *Set, het kind van de belofte, was hier, na een zevenjarige boetpleging van Eva uit deze geboren; hier zegde een engel tot Eva dat God haar dit kind in de plaats van Abel had gegeven.*
  Set werd hier lang verborgen gehouden;
  hij werd in de melkgrot of grafspelonk van Abrahams min Maraha verborgen en gevoed, want

zijn broers vervolgden hem, zoals Jakobs zonen Jozef vervolgden.

De herders leidden Jezus ook in de aangrenzende spelonk, waarin de H. Familie enige tijd verbleven had (de 1e en 2e van het grottencomplex); zij hadden de bron die daar bij Jezus' geboorte ontstaan was (fasc. 5, nr. 119), sierlijk ommuurd en in hun ziekten gebruikten zij van haar water. Ook Jezus liet van dit water meenemen.

6 oktober, Sabbat. –

Niets verhaald, zie hierna de reden. In fasc. 4, nr. 115, heeft K. gezegd: "Ik herinner mij uit mijn beschouwingen op Jezus' openbaar leven dat Hij op 6 oktober, na zijn doop, in de geboortegrot, die door de herders reeds tot bidplaats ingericht was, de sabbat vierde. Bij deze gelegenheid *zei Hij tot de herders dat zijn hemelse Vader reeds bij de ontvangenis van Maria deze spelonk tot zijn geboorteplaats had voorbestemd."*

Jezus gaat naar Anim.

Voorbemerking.
Gisteren op de sabbat, 6 oktober, en heden 7 oktober was K. zo bedroefd wegens de zonden en slechtheid van zo vele mensen dat zij de dood nabij scheen; haar visioenen op Jezus' leven kon zij niet vertellen, maar de volgende dag, 8 oktober, kon zij weer iets mededelen over haar gezichten op 7 oktober.
Zij reikte de schrijver de hand en zegde hem liefdevol het volgende:

308.

7 oktober. –

Ik heb alles gezien; Hij is nog bij de herders. Jezus bezocht alle in het veld verspreid gelegen herderswoningen en *Hij troostte*

en onderrichtte hen; de leerlingen gingen gedeeltelijk alleen in enige huizen en verklaarden aan de bewoners de onderrichtingen van Jezus en de verschijning bij zijn doop.

Saturninus doopte verscheidene grijsaards, die niet meer naar de doop van Joannes waren kunnen gaan; zij goten van het doopwater van Christus uit de doopvijver van het Jordaaneiland in het water uit de bron der spelonk naast de geboortegrot.
De ouderlingen knielden neer; hun lichaam was tot op de borst ontbloot. Vóór hen stond een groot bekken; zij bogen het hoofd er boven en ontvingen het doopsel.

In de formule van deze doop, zoals in de uitdrukking die Joannes bij Jezus' doop gebruikt had, werd gewag gemaakt van de naam Jehova en van de gave der drie eigenschappen (fasc. 10, nr. 292). Daarenboven werden er de woorden **'In de naam van de Gezondene'** aan toegevoegd.

Bij de doop van Joannes had een algemene zondenbekentenis plaats, doch bij die van Jezus beleden zij hun zware zonden in het bijzonder, verwekten er een akte van berouw over en bekwamen vergiffenis.

Meestal bracht Jezus de nachten eenzaam in gebed op de heuvelen door. Op het einde van zijn verblijf bij de herders in deze dagen *zegde Hij tot de leerlingen dat Hij nu een tocht alleen wilde ondernemen naar de mensen die Hem en zijn vluchtende ouders liefdevol ontvangen hadden, dat Hij daar zieken wilde genezen en een zondaar bekeren.*

Geen voetstap van zijn heilige ouders mocht ongezegend blijven. Allen die Hem toen gastvrijheid en liefde bewezen hadden, wilde Hij opzoeken en op de weg van de zaligheid brengen. Alle weldaad en barmhartigheid was hier, zoals trouwens reeds vroeger en te allen tijde, een aandeel aan, en een bevordering van de zaligheid geweest, en zou dit te

allen tijde blijven. En, zoals Hij nu allen bezocht, die Hem en de zijnen toen liefde bewezen hadden, zo zou zijn hemelse Vader allen gedenken, die aan de geringsten van zijn broeders liefde en weldaden bewijzen.

Hij duidde zijn leerlingen een zekere plaats aan, een spelonk bij de stad of een gebergte dat Efraïm heet. Daar moesten zij in de volgende dagen op Hem wachten.

Over dit Efraïm hebben wij de nodige uitleg gegeven in fasc. 7, nr. 176. Men vindt de kaart in fasc. 4, begin en wat uitleg over Efraïm.

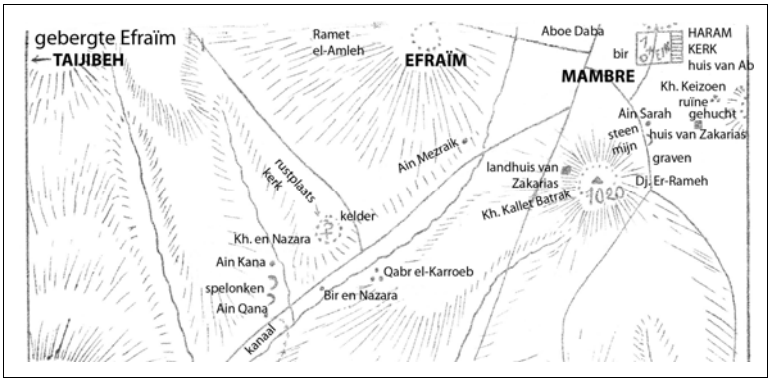

Die plaats is de 6e halte van de H. Familie op haar vluchtreis naar Egypte.

8 oktober. –

Heden, 8 oktober, zag ik Jezus alleen, zonder gezelschap, op de grens van Herodes' gebied, naar de woestijn toe, nabij Anim of Engannim, enkele uren van de Dode Zee, in een wild en nochtans tamelijk vruchtbaar gewest (cfr. fasc. 7, nr. 177). In deze stad woonde veel slecht volk; de vlucht naar Egypte geschiedde over de oostkant van Judea, de terugkeer over Gaza langs de zee.

309.

Hier in dit gewest weidden vele kamelen binnen omheiningen; misschien niet minder dan veertig. Reeds onderweg had ik Jezus door zulke kudden zien gaan.

Hij begaf zich nu naar een huis, dat een soort van herberg was voor reizigers, die door de woestijn moesten. Verscheidene hutten en stallen stonden dicht bijeen; de eigenaars bezaten ook vele kamelen en waren, geloof ik, kameeldrijvers van beroep; de huizen lagen op een hoogte en overal rond groeide hier veel fruit in het wild. Deze plaats was de laatste herberg of rustplaats van de H. Familie op het gebied van Herodes op haar vlucht naar Egypte.

De bewoners, hoewel verdacht gespuis, dat ook niet terugschrok voor diefstal, hadden de H. Familie toch goedhartig onthaald. Hier, en ook in de naburige stad, leidden vele mensen, (zoals gezegd), een ongeregeld leven. Na oorlogen waren zij zich hier als veteranen komen vestigen.

Jezus ging in het huis en vroeg om verblijf. De heer des huizes heette Ruben, was zowat vijftig jaren oud en woonde hier reeds bij Maria's vlucht naar Egypte. *Toen Jezus hem aansprak en bezag, schoot er als een straal uit Hem in de borst van de man; hij was er geheel van onthutst; als een zegen voelde hij Jezus' woorden en groet aan* en verrast en ontsteld zei hij: "Heer, het is als kwam met U het gehele Beloofde Land in mijn huis." *Jezus antwoordde hem: "Gij zult inderdaad het Beloofde Land deelachtig worden, indien gij aan de Belofte gelooft en de vervulling (Jezus zelf) niet van u afstoot!"*

Jezus sprak vervolgens over de goede werken en hun heilzame gevolgen en zei dat Hij hem nu de zaligheid kwam verkondigen en aanbieden, omdat zijn Moeder en voedstervader vóór dertig jaren op hun vluchtreis naar Egypte in zijn huis gastvrij

onthaald geworden waren. ***Zoals die handeling vrucht droeg, zo draagt elke andere handeling vrucht, de goede zowel als de slechte.***

Toen wierp de man zich vermorzeld ter aarde en zei: "Heer, van waar kan het mij, ellendig en verworpen mens, geschieden dat Gij in mijn huis treedt?" *Jezus verklaarde hem dat Hij gekomen was om de zondaars te bekeren, te reinigen en tot God terug te brengen.*

De man geraakte niet uitgesproken over zijn verworpenheid en beleed dat zij allen hier een onwaardig, verlopen en verloren ras van mensen waren; hij bekende dat ook zijn kleinzonen ziek en ellendig waren en *Jezus zegde hem dat Hij zijn kleinzonen de gezondheid terug zou schenken, indien hij aan Hem geloofde en zich wilde laten dopen.* De man waste Jezus dan de voeten en gaf Hem ter verkwikking het beste dat hij in zijn huis beschikbaar had.

310.

Ook de buren kwamen in dit huis en de man vertelde hun wie Jezus was en wat Hij hem beloofd had. Onder de buurlieden was een verwant van de man; hij heette Issakar; hij leidde Jezus ook tot zijn zieke kleinzonen; de ene waren melaats, de andere lam en nog andere krom gegroeid; ook ging Jezus tot vrouwen die aan ziekte en bloedvloeiing leden; *Hij beval de kinderen op te staan en zij waren gezond en Hij beval een bad er voor te bereiden.* Zij plaatsten een groot vat vol water onder een tent en Hij goot daarin een weinig van het doopwater uit de Jordaan en zegende het water. Dit Jordaanwater droeg Hij met zich mee in twee flessen, die onder zijn lang kleed met riemen aan zijn zijde vastgemaakt waren. *De zieken moesten zich hierin wassen;* zij kwamen er allemaal genezen uit en zij dankten de Heer. Hij doopte hen niet eigenlijk, maar dit wassen kon in geval van nood tot doopsel dienen; *Hij stelde de eis dat*

zij de doop aan de Jordaan zouden gaan ontvangen.

Zij vroegen Hem of de Jordaan dan zulk een bijzondere kracht had en *Hij zei hun dat zijn hemelse Vader de loop van de Jordaan gemeten en getrokken en alle heilige plaatsen van dit land voorbestemd en gegrondvest had nog vóór dat hier mensen bestonden, ja, eer het land en de Jordaan er waren*(= van eeuwigheid). *Hierover zegde Hij zeer wonderbare dingen,* die ik helaas! niet onthouden heb.

Hij handelde over het huwelijk en sprak in het bijzonder tot de vrouwen en wekte allen op tot matigheid, kuisheid en onthouding. Hij verklaarde dat de achterlijkheid van de mensen hier en de ziekelijkheden van de kinderen de gevolgen waren van de wanordelijke echtverbintenissen in dit gewest. Ook sprak Hij van de schuld der ouders aan de ellende en de gebrekkigheid van de kinderen. Als middel tot onderbreking van het kwaad wees Hij hun de boetvaardigheid en voldoening aan en kwam nogmaals terug op de wedergeboorte door de doop.

Hij haalde de weldaden aan, die zij aan de H. Familie op haar vluchtreis bewezen hadden en onderrichtte hen op de plaatsen waar ze gegeten en gerust had.

Hij toonde hun al hun handelingen van toen als voorafbeeldingen(*Vorbilder*, de kiem, de aanloop, het voorspel of precedent) *van hun tegenwoordige stap uit de zonde tot de zaligheid.* Zij bereidden de Heer een maaltijd met het beste wat zij hadden; hij bestond uit een soort dikke melk als witte kaas, uit honig, kleine, onder de as gebakken broodjes en ook uit druiven en vogelen.

Jezus in de spelonk bij Efraïm. – Zesde rustplaats der H. Familie op haar vlucht naar Egypte.

311.

9 oktober. –

Bij Jezus' terugkeer van Anim deden enige van die mannen Hem uitgeleide. Hij keerde langs een andere (meer westelijke) weg terug (in tegenovergestelde richting de weg van zijn vluchtende ouders betredend), en kwam tegen avond bij een plaats die aan twee zijden van een gebergte lag (versta: op de twee hellingen van een dal in dit gebergte) en tussen (de twee delen van) deze plaats liep een uit het oosten komend wild dal met diepe verscheurde kloven.

(Een blik op de kaart fasc. 4 (begin – verklaring van de kaart van Hebron en omgeving) boven, maakt dit begrijpelijk; het dal loopt naar 't noordwesten. 't Is een vertakking van de wadi Toeffa; begin fasc. 4, vindt men meerdere verwijzingen.)

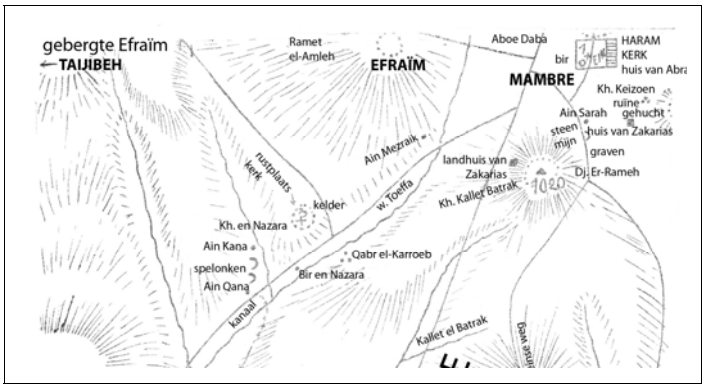

Deze plaats of het gebergte had een naam als Efraïm of (=) Efron. De richting van het GEBERGTE was naar Gaza toe.

(De bergrug loopt in die richting en een uur verder vindt men op het gebergte nog een ruïne met name Taiyibeh, wat de Arabische vertaling is van Efraïm).

Jezus was door het gewest Hebron gekomen. Ook lag er ver, doch zichtbaar van op zijn weg een verwoeste stad met een toren, waarvan de naam als Malaga klonk.

(Bemerking van Brentano: waarschijnlijk bedoelt zij het Malata dat Flavius Josephus in zijn Antiq. jud. 18, 7, 2 vermeldt;
Malata vereenzelvigt men met Kh. El-Mihl, 3 uren ten zuiden van Anim).

Niet verder dan een uur van hier was het bos Mambre, waar een engel aan Abraham de belofte van Isaäk bracht

(2 km van noordelijk, en 4 km van zuidelijk Mambre, als we zo mogen spreken, zie kaart hiervoor).

Ook vindt men daar (bij zuidelijk Mambre) de dubbele spelonk die Abraham van Efron, de Hetiet, aankocht tot zijn familiegraf. Ook het slachtveld, waar David Goliat versloeg, was niet zo ver van hier.

(Door slachtveld is bedoeld het dal tussen Socho en Azeka, vier uren ten noordwesten van hier; cfr. I Sam. 17).

Jezus' begeleiders waren teruggekeerd en Hij ging nu om de ene zijde van de tweedelige stad en zijn leerlingen, aan wie Hij dit gewest als de plaats der ontmoeting aangewezen had, troffen Hem aan op de holweg in het wilde dal. Zich uit dit diepe ravijn wegwendend leidde Hij hen in een spelonk, die zeer wild, moeilijk toegankelijk, maar zeer ruim was. (Er zijn er daar meerdere, zie het kaartje). Hier brachten zij de nacht door. Hier had de H. Familie op haar vlucht naar Egypte haar zesde rustplaats gehad.

Later op 18 oktober vulde K. dit verhaal aan als volgt.

De spelonk bij Efraïm, waarin Maria op haar vlucht gerust had, werd later rust- of verblijfplaats van

Maria genoemd en door de pelgrims bezocht, zonder dat men nauwkeurig haar geschiedenis kende; later woonde daar slechts arm en banaal volk.

(Een nota door Brentano hier geplaatst en genomen uit de reisbeschrijving van de franciscaan Ant. Gonzalez, citeerden wij reeds in fasc. 7, nr. 176, voetnoot 372).

Jezus vertelde hierover aan de leerlingen, die met een primitief toestel of apparaat vlam verkregen en een vuurtje aangelegd hadden. Om op die primitieve wijze vuur te verkrijgen wordt een stuk hout in een ander snel rondgewreven of gedraaid (zie fasc. 5, nr. 135, voetnoot 305).

Hij sprak hun over de heiligheid van deze plaats; ook had zich hier dikwijls een profeet opgehouden om te bidden; het zal wel Samuel geweest zijn. David had hier in het gewest de schapen van zijn vader gehoed, in deze spelonk gebeden en door engelen bevelen van God ontvangen. Hij kreeg hier o.m. in zijn gebed de opdracht om tegen Goliat te gaan strijden; ik weet niet meer alles wat ik hier gebeuren zag.

Ik zag dat de H. Familie op haar vlucht hier zeer uitgeput en terneergeslagen aankwam, dat de H. Maagd buitengewoon bedroefd was en weende; zij leden gebrek aan alles, want op hun vlucht vermeden zij alle steden en openbare herbergen en volgden omwegen; hier was het hun zesde rustplaats en brachten zij een gehele dag door; ook kregen zij hier grote genaden tot hun verkwikking; er ontstond een bron in de spelonk en er kwam een wilde geit tot hen die zij molken en zij ontvingen ook troost van een engel.

Jezus sprak tot de leerlingen over de grote vermoeienissen welke zij en al zijn volgelingen te verwachten hadden; Hij weidde uit over de bezwaren die zijn H. Moeder en Hij op hun reis door dit gewest hadden verduurd en over de barmhartigheid van

zijn hemelse Vader en over de heiligheid van deze plaats.

Hij zegde hun ook dat hier eens een kerk gebouwd zou worden en Hij zegende deze spelonk, als wijdde Hij de kerk bij voorbaat in. Zij aten hier enige vruchten en kleine broden, die de leerlingen bij zich hadden. (Voor de kerk: zie fasc. 7,nr. 176, na midden).

Jezus te Mizpa en in het dorp bij de verwanten van de H. Jozef.

312.

10 oktober. –

Heden morgen verliet Jezus de spelonk en zij trokken in de richting van Bethlehem, rond de andere zijde van de berg en het dorp om en namen aan de overzijde, buiten het dorp bij afgezonderd liggende huizen, hun intrek in een herberg; zij verkwikten zich daar en wasten hun voeten.

De mensen waren hier goed en leergierig; *Jezus hield een toespraak over de boetvaardigheid, de nabijheid van de zaligheid en de navolging.* Ook deze mensen vroegen Hem waarom zijn Moeder toen de verre reis van Nazareth naar Bethlehem ondernomen had, aangezien zij het thuis zo goed had kunnen hebben.

Dan *sprak Jezus van de Belofte* (en van de profeten die zijn geboorte te Bethlehem voorspeld hadden, Mt. 2, 6).

Hij zegde dat Hij te Bethlehem in armoede onder de herders geboren moest worden, daar Hijzelf een herder was, die de kudde moest verzamelen; daarom wandelde Hij nu ook het eerst door deze

herdersgewesten, nadat zijn hemelse Vader getuigenis van Hem had gegeven.

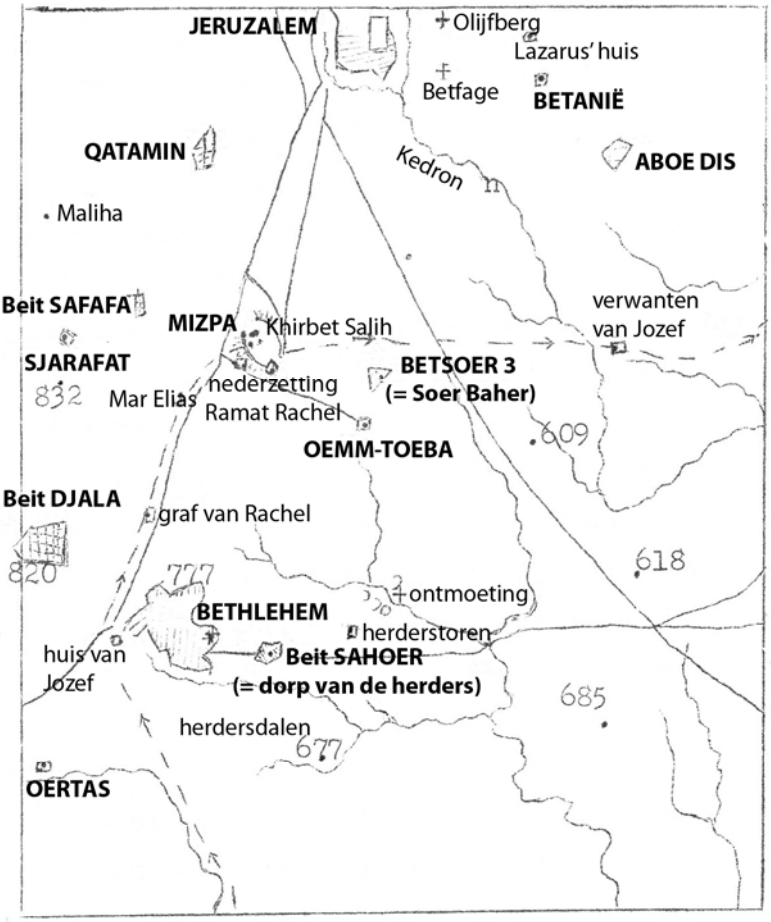

Jezus bezoekt MIZPA en het dorp van Jozefs verwanten.

We mogen ons door K.'s opgave: 'weinige uren van Bethlehem' niet in de war laten brengen (zie VOORREDE, nr. 5).

Bovenstaand kaartje kan ook dienen om in fasc. 6, nr. 148 en voetnoot 337 te verduidelijken. Aan de zuidvoet van de heuvel waarop Mizpa lag, ziet men een oude vijver van 14 m bij 14 m.

Hier bij het stadje dat K. goed kende (Mizpa) en in de nabijheid van een ander haar bekend dorp (Betsoer 3, Soer Baher) hielden de H. Driekoningen hun laatste halte. In en bij het laatste dorp stichtten de eerste christenen na de nederdaling van de H. Geest een volksplanting.

Van hier trok Hij naar de zuidzijde van Bethlehem, ruim drie uren verder, doorkruiste een stuk van het herdersdal, waar dit zich zuidwaarts wendde, draaide om de westzijde van Bethlehem, liet het huis van Jozefs ouders rechts en kwam ‘s avonds in de thans kleine stad Mizpa (Masfa), die weinige uren van Bethlehem verwijderd ligt. Mizpa kon men van zeer verre zien; er brandden vuren in ijzeren korven op de grote wegen om de stad; deze had muren en torens en hier liepen grote banen voorbij. Deze stad was lange tijd een voorname bedevaartplaats geweest (Recht. 20, 1; I Makk. 4, 46). Judas de Makkabeeër had hier een lang en plechtig gebed vóór de strijd uitgesproken en God de smadelijke vervolgingsmaatregelen der vijanden en Zijn eigen beloften voor ogen gesteld en ook de priesterklederen voor het volk ten toon gelegd (II Makk. 8, 2-4; I Makk. 3-46-60). Dan zijn hun vóór de stad vijf engelen verschenen, die hun de zege beloofden (II Makk. 10, 29; 11, 8). Hier heeft ook Israël zijn strijdkrachten verzameld om de stam Benjamin te bestrijden en te bestraffen wegens de dodelijke mishandeling en verkrachting van de vrouw van de reizende leviet (Recht. 20, 1). Deze schanddaad geschiedde bij een boom; de plaats was nog door een muur omringd en werd door niemand benaderd. Ook heeft Samuel zijn ambt als rechter te Mizpa uitgeoefend (I Sam. 7, 16), en hier stond het Essenerklooster, waarin Manahem woonde, die de jeugdige Herodes het koningschap voorspelde.

De Esseen Kariot had het gebouwd; omstreeks honderd jaar vóór Christus heeft hij geleefd; deze getrouwde man uit het gewest van Jericho was van zijn vrouw met haar goedvinden gescheiden en beiden hadden, hij voor de mannen en zij voor de vrouwen, Essenerverenigingen gesticht; zij hadden ook nog een ander klooster nabij Bethlehem gesticht, waar hij gestorven is; hij was een zo heilig man geweest dat hij bij Christus’ dood een van de eersten uit zijn graf opgestaan en verschenen is (cfr. uitweiding over de Essenen in fasc. 1, nr. 3, voetnoot 6).

Hier in de stad waren zeer vele herbergen en het was aanstonds bekend, telkens als er een vreemdeling in de stad gekomen was.

Jezus was nauwelijks in de herberg of Hij werd door vele mensen omringd; men leidde Hem naar de synagoge *waar Hij de Wet verklaarde.* Er waren daar ook bespieders, wie het niet om de waarheid te doen was; zij wilden Hem uithoren en bekentenissen uitlokken, daar zij gehoord hadden dat Hij ook de heidenen tot het Rijk Gods wilde brengen; zij hadden vernomen op welk een wijze Hij bij de herders over de H. Driekoningen gesproken had. Doch Jezus *leerde hier zeer beslist en zei dat de tijd van de Belofte nu vervuld was, dat allen die door de doop herboren worden, die geloven aan Hem, de Gezondene des vaders en die zijn geboden onderhouden (ook de heidenen) het Rijk deelachtig worden; zijn volgelingen zouden erfgenamen worden van zijn Rijk. "De Belofte, zegde Hij, zal zich verwijderen van de Joden die niet geloven, en zich wenden tot de heidenen."* (cfr. Mt. 21, 43).

Ik heb moeite om mij uit te drukken, maar *Hij zei dat Hij wel wist dat zij alleen gekomen waren om Hem te bespieden, maar zij mochten Hem gerust te Jeruzalem gaan verklikken en daar vertellen welke leer Hij hier (in verband met de heidenen) verkondigd had.*

Jezus heeft ook over Judas de Makkabeeër gesproken en over de gebeurtenissen die zich hier hadden voorgedaan. Zij echter kwamen terug op de heerlijkheid van de tempel en op de voorrang van de Joden boven de heidenen. Maar *Hij toonde hun aan dat het doel van het uitverkoren volk en van de joodse tempel bereikt en hun rol uitgespeeld was en dat nu Degene, die God door de profeten beloofd had, gekomen was om het nieuwe Rijk en de nieuwe tempel van de hemelse Vader te stichten.*

Na deze redevoering verliet Jezus Mizpa en trok ongeveer een uur oostwaarts; Hij kwam door een rij huizen en dan in een afgezonderde hofstede bij verwanten van Jozef.

Een weduwe had aan de vader van Jozef een stiefzoon toegebracht; deze was hier getrouwd en zijn nakomelingen woonden hier nog; zij hadden kinderen, waren gedoopt en onthaalden Jezus vriendelijk en ootmoedig. Er kwamen nog vele buren bij; *Jezus hield hun een onderrichting voor en nam een maaltijd in hun huis.*

Na het maal ging Hij met beide mannen alleen. Zij heetten Aminadab en Manasse; zij vroegen Hem of Hij hun betrekkingen kende en of zij Hem nu aanstonds moesten volgen? *Hij zegde "neen"; zij mochten voorlopig geheime leerlingen blijven;* zij knielden neer en ontvingen zijn zegen. Nochtans zijn zij al vóór zijn dood tot de openbare leerlingen gekomen.

Jezus bleef hier overnachten[99].

Jezus in de voorlaatste halte van Maria.

313.

11 oktober. –

Op 11 oktober ging Jezus met zijn leerlingen een paar uren verder en kwam aan een hofstede, die de voorlaatste herbergplaats was geweest van Maria op haar reis naar Bethlehem en die er ongeveer vier uren van verwijderd kon zijn. Er kwamen Hem mannen uit het huis tegemoet; zij wierpen zich voor Hem op de weg neer om Hem in hun huis uit te nodigen.

(Dit huis is verondersteld te Qaboer Madadi, zie kaart bij nr. 298.
Op de verdere weg werd het huis van Jozefs verwanten niet bezocht;

[99] Als commentaar dient het kaartje hierna met onderstaande tekst en een uitweiding over Mizpa aan 't einde van 't fasc.

zij hielden alleen nog een halte te Qatamin en zo is de hofstede te Qaboer Madadi Maria's voorlaatste rustplaats op haar reis naar Bethlehem.)

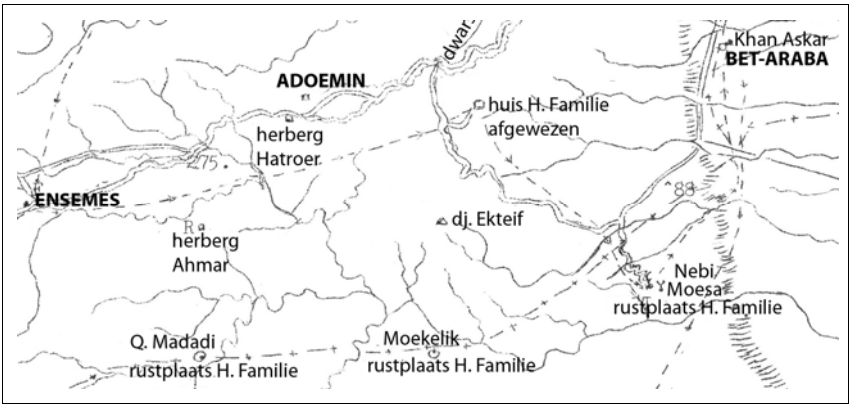

Jezus werd in dit huis met grote vreugd ontvangen. Deze mensen gingen bijna dagelijks naar de prediking van Joannes en kenden het wonder van zijn doop. Er werd Hem een maaltijd opgediend en ook een warm bad aangeboden; ook hadden zij voor Hem een mooi slaapvertrek gereed gemaakt. *Jezus onderrichtte hen als naar gewoonte.*

De vrouw die hier vóór dertig jaren de H. Familie geherbergd had, leefde nog; zij woonde in het hoofdgebouw alleen; de kinderen woonden daarnaast en lieten haar de spijzen brengen. Na zich gebaad te hebben, ging Jezus ook tot deze vrouw; zij was blind en sedert verscheidene jaren geheel ineengekromd. *Jezus sprak tot haar over de barmhartigheid en de gastvrijheid, over de onvolmaakte werken en de eigenbaat en verklaarde haar dat haar tegenwoordige ellende een straf daarvoor was.* De vrouw was zeer ontroerd, bekende haar misslagen en Jezus genas haar; *Hij beval haar, zich in het water te leggen, waarin Hij zich gewassen had.* Toen kreeg zij het licht van haar ogen terug en werd kaarsrecht en

weer volkomen gezond, doch *Hij legde haar het stilzwijgen daarover op.*

Deze mensen hier vroegen Hem in vertrouwen, wie nu de grootste was, HIJ of Joannes? *Hij antwoordde: "Degene van wie Joannes getuigenis aflegt!"* Zij brachten het gesprek ook op Joannes' ijver en sterkte en op Jezus' schone en krachtige gestalte. *Maar Jezus antwoordde: "Nog eer drie jaren verlopen zijn, zult gij geen gestalte of schoonheid meer aan Mij ontwaren, ja, Mij zelfs niet meer herkennen; zodanig zal ten gevolge van folteringen en mishandelingen mijn Lichaam misvormd zijn!"* (cfr. Is. 53).

Hij sprak van de kracht en de ijver van Joannes als van iemand, die vóór de aankomst van de Heer aan het huis van de slapenden aanklopt, als van iemand die een weg door de woestijn baant, opdat de koning er zijn intocht zou kunnen doen, als van een stroom die zijn bedding reinigt.

(In fasc. 4, nr. 110: is het karakter van de nu genezen vrouw beschreven; meteen kan het kaartje nagezien worden.)

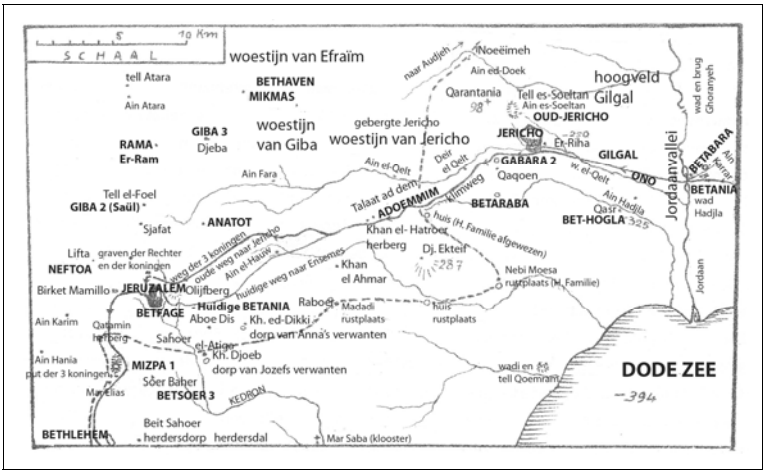

Ziet het Lam van God.

314.

12 oktober. –

‘s Morgens met het dag-aanbreken ging Jezus met zijn leerlingen – en ook nog gevolgd door een groep mensen die zich bij hem gevoegd hadden – naar de Jordaan toe, die van hier drie uren, zo niet meer, verwijderd kon zijn. De Jordaan vloeit hier in een (20 km) breed dal, dat aan weerskanten wel een half uur omhoog stijgt (zie schets, fasc. 8, deel ‘Palestina, F, III. Gilad (zuidelijke helft), blz. 127).

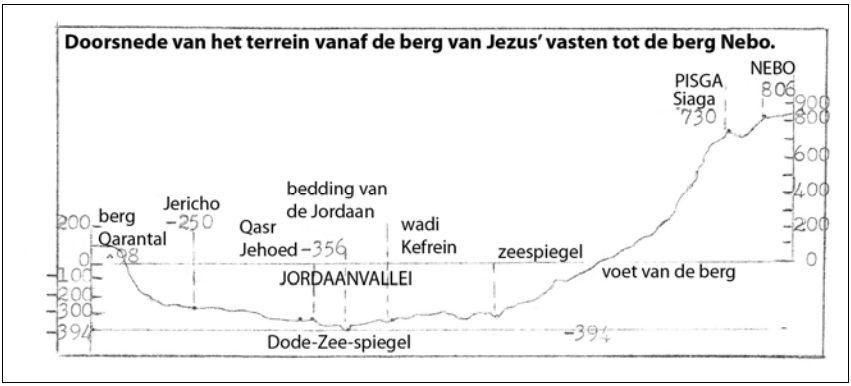

De steen van de Verbondsark in de omsloten plaats, waar onlangs het feest was geweest, lag omtrent een uur van Joannes’ doopplaats, wanneer men recht naar Jeruzalem ging.

De hut van Joannes bij de 12 stenen lag in de richting van BetaRaba, iets meer naar het noorden dan de steen van de Verbondsark. De 12 stenen lagen een half uur van de doopplaats in de richting van Gilgal (zie kaart in fasc. 10, nr. 276 en in onderhavig fasc. 11, nr. 298). Gilgal ligt op de westzijde der hoogte, waar deze weer een weinig afdaalt (naar de beek toe die uit de bron van oud-Jericho komt).

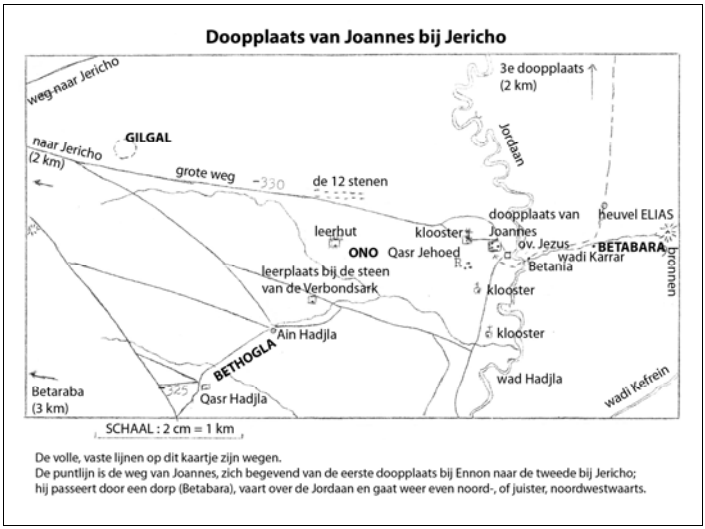

315.

Van Joannes' doopvijver had men op de beide oevers opwaarts, die zeer vruchtbaar waren, een mooi uitzicht. (De vlakte van Jericho was om haar vruchtbaarheid vermaard en ook de vlakte van Moab op de overzijde is in 't algemeen vruchtbaar).

De echt verrukkelijke en vruchtbare streek, vol vruchtbomen en rijkdom, was bij het Meer van Galilea. Hier en rondom Bethlehem was meer landbouw, meer kweek van doerra (= aard-, veld- of boomvrucht; gierst), knoflook en komkommers en tenslotte meer weiden.

Jezus was reeds voorbij de steen van de Verbondsark en kwam door een dal-opening op een plaats voorbij, waar men Joannes, die een kwartier van daar bij zijn hut juist stond te leren, een korte tijd in de verte kon zien. Jezus was hier voor de Doper niet langer dan een paar minuten zichtbaar. Maar Joannes werd door de Geest aangegrepen; hij wees op Jezus en riep uit: "Ziet het Lam van God, dat de zonden van de wereld wegneemt."

Jezus trok voorbij. Zijn leerlingen gingen in groepen, deels vóór en deels achter Hem; de groep die zich het laatst bij Hem had aangesloten, was de laatste (nr. 314, begin). Het was in de vroege morgen. Zeer vele mensen kwamen op de woorden van Joannes naar de plaats gelopen, maar Jezus was reeds voorbij; zij riepen Hem nog met lofwoorden achterna, doch Hij verdween uit hun gezicht.

In de tekst last Brentano hier de volgende nota in:

Daar Jezus de volgende maandag, 15 oktober, 's avonds vóór het loofhuttenfeest te Dibon komt, zo is de avond van 15 oktober het begin van 15 Tisri en dus ook het begin van het loofhuttenfeest.

Heden is het dus 11 Tisri of de 2e dag van het verzoenfeest. (Dit feest duurde eigenlijk maar één dag, 10 Tisri, maar het kon verdubbeld worden. Aldus D. Rops, Jezus in zijn tijd, 357).

Op het verzoenfeest, zo vervolgt Brentano, vervloekte de Hogepriester in de tempel een bok, na hem met zijn eigen zonden en met die van het hele volk beladen te hebben, en liet hem naar de woestijn jagen. Het ligt voor de hand dat de Doper deze handeling en ceremonie voor ogen had en zeggen wilde: deze is de ware bok, het Lam dat de zonden der wereld werkelijk wegneemt; bij Hem is het meer dan een afbeeldsel.

De gelijktijdigheid of quasi-gelijktijdigheid van Joannes woorden met die ceremonie, werpt een verrassend licht op Joannes' woorden: Ziet het Lam van God, dat de zonden van de wereld wegneemt.

316.

Bij hun terugkeer zegden die mensen tot Joannes, dat Jezus door een ganse menigte nagelopen werd; zij hadden ondertussen vernomen dat zijn leerlingen reeds gedoopt hadden; zij vroegen dus wat daaruit zou voortkomen?

Joannes herhaalde hun nogmaals: "Om voor Jezus te wijken, zal ik spoedig deze plaats verlaten, want mijn enige zending is het geweest zijn voorloper en knecht te zijn." Dit scheen zijn

leerlingen volkomen onbillijk; zij waren afgunstig van de leerlingen van Jezus.

Jezus richtte zich nu naar het noordwesten, liet Jericho rechts en begaf zich naar Gilgal, dat een paar uren van Jericho kon liggen. Op deze weg heeft Hij in menig gehucht vertoefd; de kinderen hadden Hem onder het zingen van zijn lof onderweg vergezeld en andere waren in de huizen gelopen om hun ouders te gaan halen[100].

Jezus te Gilgal.

317.

De gehele hoger gelegen VLAKTE, die zich boven het diepe dal van de Jordaan verheft en doorsneden en besproeid wordt door beken die in de Jordaan vloeien, heet Gilgal; zijn uitgestrektheid is wel vijf uren in de omtrek[101].

---

[100] Het is moeilijk alle bijzonderheden uit dit kort nummer te rechtvaardigen of tot hun recht te laten komen, tenzij wanneer we aannemen dat Jezus,
zich naar het noordwesten richtend tot voorbij Jericho gaat,
zich rechts om Jericho heen wendt en
aan de noordkant van Jericho zich zuidoostwaarts naar Gilgal begeeft.

[101] **Hoogveld Gilgal,** doorsneden door beken. – Is het gebied ten noorden van Jericho en dorp Gilgal, twee uren ver; en, van bij de berg Qarantania of Jezus' vasten, 3 uren breed.

Het ligt hoog tegenover het diepe Jordaandal, hoewel zijn niveau beneden de zeespiegel is.

Van zuid naar noord die hoogvlakte doortrekkend overschreed Guérin in korte tijd 7 beken: "*Je passe enfin un 7e wadi; ils sillonnent la plaine transversalement.",* gelijk men overigens op de kaarten ziet (Samarie, I, 225).

Maar de STAD Gilgal, waartoe Jezus tot de avond naderde, strekt zich verspreid en door vele tuinen onderbroken, in de lengte wel een uur ver uit naar de kant van de verblijfplaats van de Doper[102].

[102] **STAD Gilgal = Djeldjoel.** – Wanneer men van Jericho uit de weg naar het oosten volgt, bereikt men na een half uur gaans de grens van Gilgal. Volgens Jos. 4, 19 grensde het oostelijk aan Jericho. Op dat punt draagt een kleine heuvel in de vlakte de naam Djeldjoel, Arabische vorm voor het Hebreeuwse Gilgal.

Links van de weg ziet men een eenzame tamarisk (= een veerachtige struik), genaamd: Sjedjeret el-Itleh of Nitleh.

Ruim 300 m ten zuidoosten van de tamarisk ligt een waterbak Birket Djeldjoel, met afmetingen van 31 m bij 26 m. Ten oosten en ten westen van de boom kan men de grondmuren in metselwerk volgen van 3 gebouwen. Grondmuren en vijver zijn gemetseld met ruw behouwen stenen zonder mortel en zijn bijgevolg zeer oud. Het terrein van de bouwwerken ligt bezaaid met stenen, waarvan sommige van zwaar kaliber zijn; andere zijn van middelbare proportie en de rest is klein materiaal.

Ook vond men op een terras vele mozaïeksteentjes; men vermoedt dat ze afkomstig zijn van de kerk, die men op dit terras veronderstelt.

Vele oude pelgrims vermelden te Gilgal een kerk, waarin nog lang te zien zouden geweest zijn de 12 stenen die Josuë uit de Jordaan aan land liet brengen en plaatsen in het kamp te Gilgal.

Deze gegevens vergelijkend met wat K. te Gilgal vermeldt in de volgende nummers, mogen wij besluiten dat onze veronderstelling over de weg van Jezus om Jericho heen niet onredelijk is geweest (zie nr. 316, voetnoot 100), want zodra Jezus Gilgal bereikte, kwam Hij op de beschreven plaats, terwijl de stad zich oostwaarts wel een uur ver verspreid uitstrekte. Deze plaats moeten wij dan wel Gilgal-centrum of hoofdwijk noemen.

K. noemt te Gilgal 5 voorname plaatsen of gebouwen:
a) de omsloten heilige plaats van de bekendmaking der 6 vervloekingen en der 6 zegeningen;
b) de besnijdenisheuvel (Jos. 5, 2-3);
c) een herberg;
d) een hoge, terrasvormige, met trappen opstijgende oeverplaats, waar een bad- en reinigingsinstallatie was en waar ook het doopsel toegediend werd, en tenslotte
e) de grote synagoge.

Zonder ons aan precieze identificaties te wagen, mogen wij wel een overeenkomst zien van de twee beschrijvingen, welke de topografie en K. ons van de plaats geven.

Eerst ging Jezus vóór de stad in een omsloten heilige plaats, waarin men profeten en beroemde leraars liet binnenkomen: hier was het de plaats waar Josuë aan de kinderen van Israël iets bekend maakte, wat Mozes vóór zijn dood aan hem en aan Eliëzer

---

***

Belang van Gilgal kort aangetoond:

- De Israëlieten hebben er steeds een heilig karakter aan toegekend; Gilgal was hun als de toegangspoort tot het Beloofde Land. De heilige stenen werden er tot gedachtenis aan het Jordaanwonder neergelegd (Jos. 4, 20).
- Hier bleef het kamp 6 jaren tot het Beloofde Land in bezit genomen was en tot zijn overbrenging naar Silo in het hart van het Land.
- De praktijk der Besnijdenis werd er hervat, nadat ze in de woestijn nagelaten geworden was.
- Samuel oefende er, zoals in de twee andere heilige steden van Palestina, Betel en Mizpa, zijn ambt als rechter uit (I Sam. 7, 16).
- Het bleef eeuwenlang een bedevaart- en offerplaats (Sam. 10, 8; 13, 9).

De besnijdenis was een voorafbeelding en voorspel van het doopsel; door haar werd men kind van God en lid van het godsvolk; daarom liet Jezus hier nu officieel, op grote schaal, het doopsel toedienen, dat de dopelingen, hoewel nog onvolmaakt, door de geschonken vergeving, tot kinderen van God maakte.

De stenen die eerst in het kamp neergelegd werden op het grondgebied van Gilgal, ter plaats waar later het dorp Ono ontstond, zal men, misschien nog onder Josuë (Jos. 4, 20), of later, naar de hoofdwijk van Gilgal, een uur meer westelijk, overgebracht hebben.

Hier werd dan ook een kerk ter gedachtenis aan het wonder gebouwd. De laatste opgravingen meenden te kunnen aantonen dat ze vier malen verviel, of verwoest werd, ook vier malen heropgebouwd werd, zonder ooit een lang bestaan gekend te hebben (cfr. Suppl. D.B. Nitleh).

Voor de uitgebreidheid van het oude Gilgal pleit enigermate het volgende. V. Guérin ging van Qasr Jehoed naar Jericho en ontmoette twee tell's, allebei tell Djeldjoel geheten met ruïnes waarvan de tweede, naast bij Jericho de voornaamste waren; ze lagen een kwartier van mekaar (Samarie, I, 117).

Uit die verspreide ligging volgde ook dat Gilgal lang, zeer lang onvindbaar bleef.

geopenbaard had: het waren 6 vervloekingen en 6 zegeningen (Deut. 11, 29; 27, 12-26; Jos. 8, 30-35).

Ook de besnijdenisheuvel van de Israëlieten (Jos. 5, 2-3), met een eigen muur omringd, lag nabij deze plaats.

Naar aanleiding daarvan werd mij de dood van Mozes getoond; hij stierf op een kleine, steile heuvel, die in de schoot van het gebergte Nebo tussen Arabië en Moab ligt. Het Israëlitische leger lag in een wijde omtrek verspreid; slechts enige afdelingen hadden post gevat verder het dal in, dat de heuvel omgaf. Die heuvel was geheel met een gewas als eiloof (= klimop) overdekt, alsook met korte, kroezige struiken, zoals jeneverstruik groeit.

Mozes moest zich aan deze struiken vasthouden om op de top te geraken; Josuë en Eliëzer vergezelden hem.

Ik weet niet meer alles wat met hem gebeurde; ik meen dat hij een visioen had van God, dat de anderen niet zagen.

Hij overhandigde aan Josuë een rol, waarop 6 vervloekingen en 6 zegeningen geschreven waren, die hij in het Beloofde Land aan het volk bekend moest maken. Na hen vervolgens omhelsd te hebben, beval hij hun weg te gaan en niet meer om te zien.

Nu knielde hij met uitgestrekte armen neer en zonk op zijn zijde ter aarde. Ik zag deze onder hem opengaan en hem daar als in een schoon graf omsluiten.

Toen Mozes bij Jezus' Gedaanteverandering op de Tabor verscheen (nrs. 1192-1198), zag ik hem van deze plaats naar die berg komen.

Josuë las de 6 zegeningen en vervloekingen voor aan het volk.

318.

Te Gilgal wachtten vele vrienden van Jezus op Hem in een herberg, waar zij Hem ontvingen. Lazarus, Jozef van Arimatea, Obed, een zoon van de weduwen van Nazareth en anderen wasten

de Heer en zijn gezellen de voeten en dienden hun een verkwikking voor.

Jezus hield voor een talrijke verzameling, waarvan velen voornemens waren de doop van Joannes te gaan ontvangen, een leerrede in een bad- en reinigingsplaats. Deze was aangelegd aan de rand van een bijrivier van de stroom op de hoge terrasvormige, met trappen opstijgende oever. De plaats was met een tentdak overspannen en er lagen lusthoven met mooie sierbomen, struiken en graspleinen omheen.

Saturninus en, zo ik meen, nog twee andere leerlingen, die Hem van bij Joannes gevolgd waren, doopten hier, *nadat Jezus over de H. Geest gesproken had. Hij had geleerd over de verschillende eigenschappen van de H. Geest en van de tekenen waaraan men erkennen kon of men Hem ontvangen had.*

- Aan **de doop van Joannes** ging er slechts een algemene vermaning tot boetvaardigheid, een akte van berouw en goed voornemen of belofte van beternis vooraf, doch
- bij **de doop van Jezus** had niet alleen de algemene zondenbekentenis plaats, maar iedereen beschuldigde zich in het bijzonder en beleed al zijn zware zonden en hoofdgebreken.

Jezus gaf hun de gepaste vermaning en wanneer iemand uit hovaardigheid of valse schaamte aarzelde zijn zonden te bekennen, zegde Jezus hem die openlijk in zijn aangezicht om hem tot vermorzeling te stemmen.

Jezus leraarde hier ook over de doortocht door de Jordaan en over de besnijdenis die hier had plaatsgehad (Jos. 5, 1-9) *en Hij beklemtoonde dat Hij daarom hier op dezelfde plaats liet dopen. Voortaan*

moesten zij door de doop in hun HARTEN besneden zijn(cfr. Deut. 30, 6; Jerem. 6, 10; 9, 26). *Jezus sprak ook nog van de vervulling der Wet.*

De dopelingen traden hier niet geheel in het water; zij bogen er maar het hoofd boven; zij kregen ook geen geheel doophemd; er werd hun slechts een witte doek over de schouders gelegd. De leerlingen gebruikten geen schaal met drie groeven, zoals Joannes, maar zij schepten driemaal met de hand uit een bekken dat men hun voorhield.

Jezus had het water gezegend en van het water uit zijn doopvijver erbij gegoten. Er waren wel 30 dopelingen. Wanneer zij de badplaats verlieten en buitenkwamen, waren zij vol vreugde en troost en zegden ontroerd dat zij wel voelden dat zij de H. Geest ontvangen hadden. Jezus trok onder toejuichingen naar Gilgal ten sabbat (= naar de sabbatoefening op de vooravond in de synagoge).

319.

13 oktober; Sabbat. –

Op de sabbat zag ik Jezus met een talrijk gevolg en onder geestdriftige toejuichingen naar de synagoge van Gilgal gaan; ze lag aan de oostzijde van de stad (of hoofdwijk); ze was ook zeer groot en oud; er waren drie scholen boven mekaar; het gebouw vormde een rechthoek met gebroken hoeken en was dus eerder een achthoek.

Op ieder der drie verdiepingen lag een gaanderij of gang langs buiten en de trappen naar die gaanderijen waren buiten tegen de muur aangebouwd. Boven in de stompe hoeken van het gebouw waren langwerpig ronde nissen, waarin men kon staan en een ver uitzicht genoot.

(De tekening hieronder tracht aan te duiden hoe wij ons deze beschrijving kunnen voorstellen. Wat de gebroken hoeken betreft met de holten waarin men staan kan, misschien werpt een moderne

Arabische bouwtrant, hieronder ook afgebeeld, een zeker licht er op.)

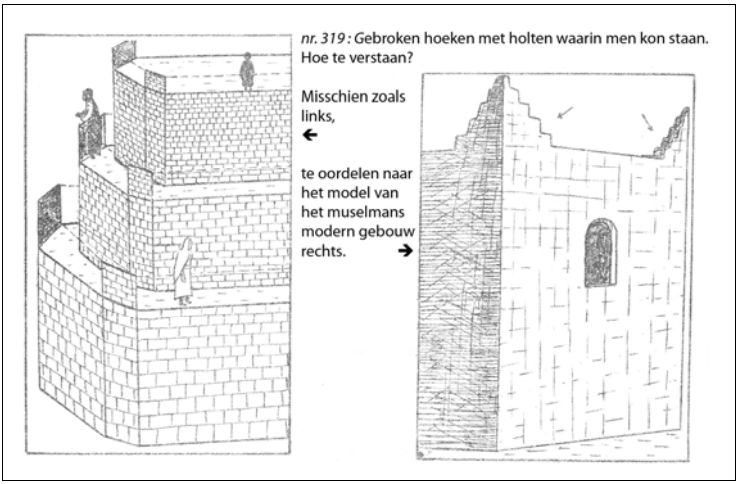

De synagoge lag aan twee zijden vrij en had ter zijde meerdere afgescheiden tuintjes. Vóór de ingang was een vestibule met een leerstoel, zoals te Jeruzalem in de tempel. De synagoge was ook door een voorhof voorafgegaan. Hierin stond onder de blote hemel een altaar waarop voortijds geofferd was geworden.

Ook waren daar overdekte plaatsen voor vrouwen en kinderen; men zag er de sporen van een gehele inrichting gelijk in de tempel; het was te zien dat de Verbondsark hier gestaan had en dat hier geofferd geworden was.

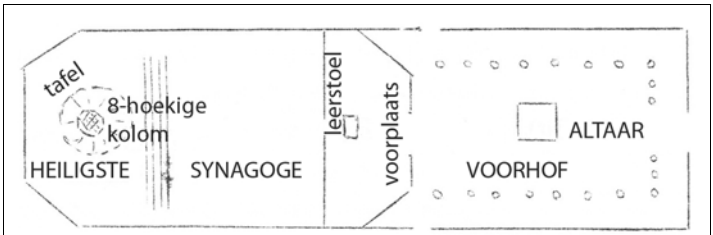

(Hierboven grondplan van de synagoge te Gilgal, ingericht in later tijden naar 't model van de tempel, oudere elementen bevattend.)

In de onderste school die bijzonder kunstig ingericht was, stond aan het ene einde, dat beantwoordde aan het Heilige der Heiligen in de tempel, een achthoekige kolom waarin rondom vakken waren, die boekrollen bevatten. Beneden was rondom de zuil een tafel aangebracht en daaronder was een gewelf, waarin eertijds de Verbondsark gestaan had. Ik weet niet of die kolom ook in die tijd reeds daarboven stond; ik geloof dat ze er slechts naderhand als gedenkzuil gezet is geworden om de heilige plaats aan te duiden, want men hield deze nog steeds in ere. Deze zuil was van een witte, gladde steen en prachtig.

Jezus leraarde in de onderste school voor het volk, de priesters en de geleerden.

Hij zei ondermeer dat het beloofde rijk hier het eerst gegrondvest was geworden, maar dat men er later schandalige afgoderij had gepleegd, zodat hier nauwelijks nog 7 rechtvaardigen te vinden waren. Ninive was vijfmaal groter en (op een bepaalde tijd) waren er slechts 5 rechtvaardigen geweest.

Gilgal was door God gespaard geworden, maar nu mochten zij de vervulling van de belofte niet ontkennen, noch de gekomen Gezant verwerpen; zij moesten boetvaardigheid doen en door de doop herboren worden, enz.

Ook rolde Hij bij de zuil schriftuurboeken open, las er uit voor en verklaarde de lezing.

320.

Hierna richtte Hij op de tweede verdieping het woord tot de jongelingen, waarna Hij in de bovenste voor de kinderen vertelde.

Na weer beneden gekomen te zijn, *onderrichtte Hij nog op de open binnenplaats onder een zuilengang de*

vrouwen en tenslotte de meisjes. Voor deze sprak Hij over de kuisheid en eerbaarheid, over het bedwingen van de nieuwsgierigheid, over de zedige klederdracht en over het verbergen van het haar en het sluieren van het hoofd in de tempel en in de school of synagoge. Hij wees hun op de tegenwoordigheid van God en van engelen op heilige plaatsen en zei dat de engelen zelf daar hun aangezicht bedekken. Hij verzekerde dat er vele engelen in de tempel en de school om de mensen zijn; Hij gaf ook de reden waarom de vrouwen het hoofd en het haar moeten bedekken, maar ik ben dit vergeten (cfr. I Kor. 11, 1-16; voor de westerse mentaliteit is Paulus' redenering ook minder goed te begrijpen en dus ook moeilijk te onthouden. Misschien kwam Jezus' leer op hetzelfde neer).

Jezus ging met de kinderen zeer beminnelijk om; Hij zegende ze en hief ze omhoog en ook zij betoonden Hem een grote aanhankelijkheid. Hier heerste een algemene grote vreugde. Toen Hij de school verliet, juichte en jubelde het volk Hem op alle plaatsen tegen en achterna met woorden ongeveer als deze: "Dat de Belofte vervuld worde! dat ze onder ons blijve en nimmer van ons wijke!"

14 oktober. –

Nadat Jezus de 14e oktober zijn onderricht te Gilgal besloten had, wilden de inwoners hun zieken tot Hem brengen, maar *Hij willigde hun verlangen niet in, omdat de plaats en de omstandigheden er niet gunstig toe waren.* Nu moest Hij weg; zijn zending eiste Hem elders op.

Lazarus en de vrienden van Jeruzalem waren (na de sabbat naar hun huis) teruggekeerd.

Jezus liet de H. Maagd boodschappen waar Hij met haar samen wilde komen, alvorens naar de woestijn te gaan (vasten); ik meen dat Hij haar Chorazin aanduidde.

De H. Vrouwen waren niet meer in Tebez, zij waren reeds op weg naar de plaats, waar zij bij Jezus wilden komen; zij gingen echter niet naar Kafarnaüm, omdat hun heen- en weertrekken daar veel opspraak had verwekt.

Beraadslaging van het Sanhedrin.

321.

14 oktober. –

Te Jeruzalem heersten grote meningsverschillen over Jezus, over wie men daar zo veel had vernomen. De joodse overheden hadden immers overal omgekochte bespieders die hen van alles op de hoogte brachten.

De rechtbank, Hogeraad of Sanhedrin genaamd en uit 71 priesters en wetgeleerden bestaande, zette tegen Jezus een langdurige beraadslaging op touw. Bovendien benoemde men een commissie van 20 leden die op haar beurt in 4 ondercommissies, ieder van 5 leden, ingedeeld werd en die beraadslaagde, overlegde en Jezus' geval onderzocht.

Zij gingen de geslachtsregisters na (fasc. 3, nr. 79, voetnoot 181) en konden niet ontkennen dat Jozef en Maria uit de stam van David waren en Maria's moeder uit het geslacht van Aäron; zij zegden dus dat die families roemloos ten onder gegaan waren, en dat Jezus met louter gespuis en straatvolk het land doorkruiste; dat Hij zich met tollenaars verontreinigde en met demagogisch gevlei de gunst van de slaven zocht te winnen; zij hadden immers vernomen dat Jezus onlangs in het gewest van Bethlehem (nabij Betaraba, waarna Hij zich naar Bethlehem begaf, nr. 302) met de Sikemieten, die van hun werk huiswaarts keerden, zo

gemeenzaam en zonder zelfrespect gesproken had; daarom vreesden zij dat Hij met al dat gespuis wel een staatsgreep in de zin kon hebben. Enigen uitten het vermoeden dat Hij wellicht een onderschoven kind was en dat Hij op zekere dag het masker zou afwerpen en zich voor een koningszoon verklaren; dit leidden zij af uit sommige parabels, die zij verkeerd interpreteerden. "Hij zal, redeneerden zij, een geheim onderwijs bekomen hebben en van wie kon dit zijn dan van de duivel, want Hij zonderde zich dikwijls af en ging 's nachts alleen in de wildernissen (de verblijfplaatsen van de duivelen) en op de heuvelen."

Onder deze 20 waren er nochtans verscheidene die Jezus en de zijnen beter kenden, die reeds onder de indruk van zijn woorden gekomen, ja, zelfs heimelijk vrienden van Hem geworden waren; doch zij spraken de anderen niet tegen om Jezus en zijn leerlingen te kunnen dienen; ook brachten zij Hem daarna van alles op de hoogte; en zo werd eindelijk de hoge uitspraak van de 20, gelijk men hun mening en besluit ongeveer placht te noemen, in Jeruzalem verspreid: "Jezus had onmiskenbaar onderricht van de duivel ontvangen." (cfr. Joa. 8, 48).

Joannes de Doper. –

Ook nu weer brachten leerlingen van Joannes aan hun meester het bericht over van Jezus' doop te Gilgal en zij stelden hem dit voor als een inbreuk op zijn rechten. Maar hij zette hun opnieuw, nu voor de zoveelste maal uiteen, en dit met de diepste zelfvernedering, dat hij weldra de plaats voor zijn Heer zou verlaten, daar hij slechts diens voorloper en wegbereider geweest was; doch dit wilde er bij de leerlingen niet in.

Loofhuttenfeest.

322.

Nog 14 oktober = 13 Tisri. –

Met een twintigtal gezellen trok Jezus op 14 oktober over de vlakte of het hoogveld Gilgal een paar uren noordwaarts. Dan vaarden zij op een boomstam (vlot van boomstammen?) over een beek. (Het ligt voor de hand dat het de aanzienlijke beek Noeëmeh was, zie kaart nr. 298).

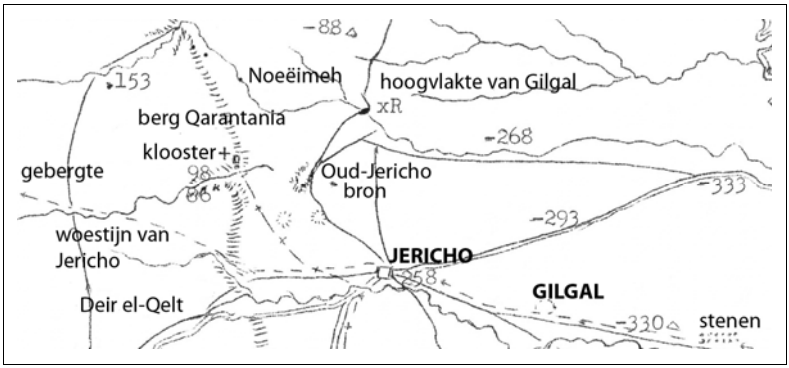

Vervolgens gingen zij door een woud en wendden zich nu oostwaarts op een weg die naar de Jordaan liep; zij vaarden er over op een vlot, waarbij zij zich van roeispanen bedienden. Rondom was het vlot voorzien van banken die aan de balken vast waren. In het midden waren een paar bakken aangebracht, waarin men gewoonlijk kamelen plaatste, die anders tussen de balken in het water getrapt zouden hebben; er was daarin voor 3 kamelen plaats; nu waren er gene op; de Heer was met de leerlingen alleen; het was avond en men gebruikte fakkels bij de overvaart.
Jezus vertelde de parabel van de zaaier, waarop Hij ook de volgende dag nog terug zou komen.

De overvaart duurde wel een goed kwartier, want het water stroomde hier zeer geweldig[103] en men moest een eind opwaarts varen en zich dan schuin laten afdrijven. De plaats waar zij naartoe vaarden, lag niet rechtover het afvaartpunt[104].

---

[103] Bijzonderheden over de Jordaan zijn reeds gegeven in fasc. 8 (VI. De Jordaanvallei). – Hier nog een paar andere.

De bochten verdriedubbelen zijn lengte. Kenmerkend voor de stroom zijn zijn geweldige stroming, zijn watervallen en stroomversnellingen. De naam Jordaan, d.i. 'de geweldige', 'onstuimige', wijst op deze eigenschap.

"Op weinige plaatsen kan men tot bij het water komen, want de oeverwanden verheffen zich steil; het water is witachtig grauw of grijs; zijn loop is meestal hevig, doch telkens als hij voor een van zijn talloze krommingen komt, wordt hij rustiger." (Kopp, 142).

Praktisch is de stroom onbevaarbaar: een Amerikaanse expeditie, die de stroom van het Meer tot de Dode Zee afvaarde, telde 27 gevaarlijke stroomversnellingen en nog veel andere van minder belang.
Onder de gevaarlijke waren er sommige 15 voet hoog.
Dit gevaar wordt nog vergroot, door de vele klippen en ontelbare rotsen, die gedeeltelijk boven het water uitsteken en gedeeltelijk onder het watervlak blijven. De bodem is soms een naakte rots, elders is hij met een laag slib bedekt. "Op deze plaats," zegt de zienster, "was de Jordaan zeer geweldig."

Dit was bij het wad Ghoranijeh of even meer noordelijk, waar de stroom zonder kronkeling een km ver naar het zuidoosten vloeit.

Hier zal Jezus de stroom overvaren.

[104] Zij staken de stroom schuin over. – Op de wijze waarop men een stroom overstak, is reeds een bemerking gemaakt in fasc. 6, nr. 145, voetnoot 327.

De beschrijving van de plaats waar Jezus op het vlot treedt, lezen wij in D.B. Jourdain, c. 1736: "De Westoever van de stroom is open, d.i. zonder struikgewas; de oever is ook laag en mooie tamarisken maken van die plaats een kleine oase. De stroom is er geweldig en de oostkust er tegenover is steil; ook neemt de stroom hier de richting naar het zuidoosten."

Alles maakt een schuine overvaart hier dus noodzakelijk.

Over een analoge plaats aan de Tigris zegt O. Dapper: "De vier riemen op de hoeken van het vlot zijn onvoldoende om de snelheid van de stroom te trotseren. Indien men bijgevolg de overkant wil bereiken, is men genoodzaakt 400 stappen stroomopwaarts af te steken en zelfs dan nog loopt men gevaar te landen verre beneden de plaats, waar men begeert aan wal te treden, en daar moet het vlot nog door tal van mensen

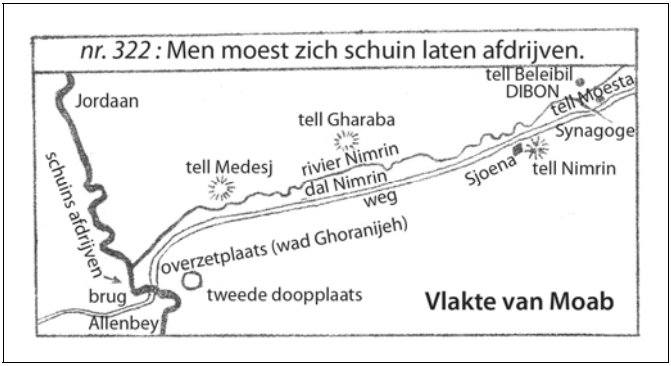

De Jordaan is een zeer eigenaardige stroom; op vele plaatsen kan men er niet over en is er hoegenaamd geen weg aan de steile oever. Dikwijls maakt hij schielijke bochten (zie kaart nr. 298 en fig. 11 hierna); hij schijnt recht naar een plaats te willen stromen, maar hij draait er omheen.

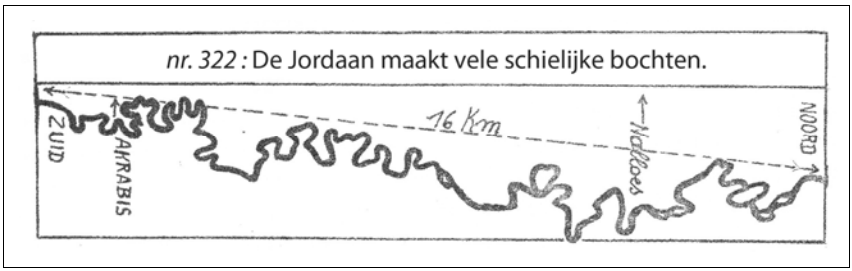

Ook liggen er vaak rotsen in die zijn wateren splitsen; ook meerdere eilandjes. Hier is hij troebel, daar helder, naar de aard van zijn grond (en oevers; naar gelang zijn bodem of bed rotsachtig of slijkerig is). Ook vindt men hier en daar watervallen; zijn water is zacht en lauw.

---

tegengehouden worden: zo geweldig is die stroom, vooral wanneer regens hem deden zwellen." (Mesop. 72).

323.

Zij landden op een plaats waar tollenaarshuizen stonden (aan de zuidkant van de rivier Nimrin, waar ook nu nog een hoofdweg voorbijloopt en waar later Joannes' derde doopplaats zal komen, zie kaart hieronder op voorzijde).

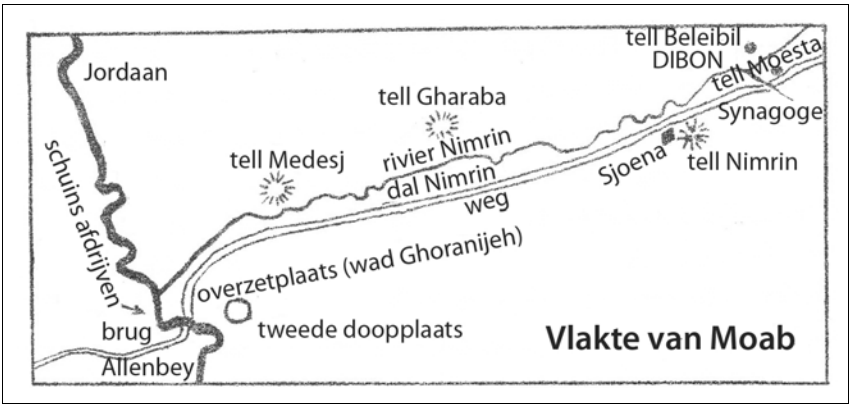

Er liep hier een grote weg, die uit de streek van Kedar (of uit het oosten) afdaalde. Een dal (Nimrin) liep in die richting.

Jezus nam hier zijn intrek bij tollenaars (die hier bij de grote weg op een gepaste plaats woonden en) die reeds Joannes' doop ontvangen hadden. Verscheidene van zijn gezellen waren over zijn gemeenzaamheid met dit verachtelijke mensenras verwonderd en bleven vol schrik achteruit. Jezus en de leerlingen echter sliepen hier en werden gastvrij en ootmoedig door de tollenaars geherbergd. Hun huizen lagen aan de weg in het dal dicht bij de Jordaan; een weinig verder stonden de herbergen voor de kooplieden en hun kamelen. Voor 't ogenblik waren hier zeer veel kooplieden, want wegens het loofhuttenfeest dat morgen (avond) begon, mochten zij niet reizen; het waren meestal heidenen, maar nochtans moesten zij op de feestdagen rusten.

De tollenaars vroegen Jezus wat zij met het onrechtvaardig verworven goed moesten aanvangen. *Jezus zegde dat het*

aan de tempel gegeven moest worden, maar Hij hechtte aan zijn woorden een geestelijke betekenis en verstond onder de tempel de gemeenschap, de Kerk die Hij kwam stichten. Later moest daarmee een akker gekocht worden voor de arme weduwen bij Jeruzalem; Hij legde hun uit waarom het een akker moest zijn, en dit bracht Hij weerom te pas bij een uitleg van de parabel van de zaaier.

nr. 403 : Doorsnede vanaf de berg Qarantania over Jericho tot de berg Nebo.
Toont klaar het reliëf en uitzicht van de bodem aan.

324.

15 oktober = 14 Tisri, maand. –

Ook de volgende dag ging Jezus met hen nog op de oever in het gewest rond; *ook hier leraarde Hij altijd over de zaaier en de toekomstige oogst;* dit was vermoedelijk wegens het aanstaande loofhuttenfeest, dat ook een feest is om de oogst van vruchten en van wijn. Ik heb vergeten te zeggen dat in het gewest, waar Hij onlangs oogst- of landbouwwerk zag (nr. 301), toen Hij met de Sikemieten sprak, ook druiven ingezameld werden.

Nadat de Heer de tollenaars op deze wandeling onderwezen had – maar ik ben er het meeste van vergeten –

zag ik Hem op deze dag zijn weg voortzetten in het dal (Nimrin). Weldra kwam Hij bij een rij huizen, die aan beide zijden wel een half uur ver aan de weg lagen en wel hoger en lager, geheel ongelijk. Deze weg leidde naar Dibon, waarvan deze huizenrij een voorstad scheen. In al deze huizen werd het loofhuttenfeest gevierd. Ter zijde van de huizen stonden groene hutten van boomtakken met bloemenruikers, kransen van vruchten en druiventrossen versierd. Aan de ene zijde van de weg zag ik de loofhutten en de kleinere hutten van de vrouwen afgezonderd, en aan de andere zijde de slachthutten; zij brachten alle spijzen over de weg. Op de weg trokken ook scharen van kinderen van de ene loofhut naar de andere; zij maakten muziek en zongen; zij waren met kransen getooid en hadden driehoekige instrumenten met ringen, waarmee ze klingelden; andere driehoekige instrumenten waren met snaren bespannen en zij hadden ook een blaasinstrument, waaruit vele buizen kwamen, die als slangen gekronkeld waren[105].

Jezus vertoefde hier en daar om te leren; de mensen brachten Hem en de leerlingen ook spijzen, b.v. druiventrossen aan stokken hangend en door twee mannen gedragen.

---

[105] Eigenlijk is het eerst morgen loofhuttenfeest, maar het begint de avond te voren en wel tamelijk vroeg in de namiddag.
Zo werd het avondoffer in de tempel om 3 uur in de namiddag geslacht. Dat het loofhuttenfeest reeds gevierd werd, kan men dus zo verklaren dat het werkelijk in de gevorderde namiddag begonnen was, ofwel zo, dat men overal druk met de bereiding bezig was en de kinderen het spelenderwijs bij voorbaat begonnen te vieren.

Doch Christus schijnt wel tamelijk laat bij Dibon aangekomen te zijn.

De rij huizen stelle men zich best voor bij of te Nimrin, thans Sjoena geheten en liggend aan de rand van de grote weg.

Twee km verder wordt het dal breder, doordat een andere vallei vanuit het zuidoosten, in het dal Nimrin uitmondt. Op die breder plaats vindt men de heuvel Moesta en daarop zal de synagoge gelegen hebben.

Een km meer noordelijk ligt de heuvel Beleibil en op deze lag Dibon. (zie nr. 322).

‘s Avonds nam de Heer zijn intrek in een herberg aan het einde van de rij huizen; ze stond niet ver van de grote en schone synagoge van Dibon, die tussen Dibon en die woningen op een breder plaats in het midden van de weg gelegen en met bomen omringd was. Jezus was ook in een loofhut ter herberg en *ook hier hield Hij een toespraak*[106].

325.

16 oktober = 15 Tisri; Loofhuttenfeest. –

De volgende dag *leraarde Jezus in de synagoge; Hij herhaalde nog altijd de parabel van de zaaier. Hij sprak ook over de doop en de nabijheid van het Rijk Gods, ook over het loofhuttenfeest en de manier waarop men het vierde; Hij maakte er hun een verwijt van dat zij heidense elementen in hun godsdienstgebruiken opgenomen hadden;* er waren hier inderdaad nog Moabieten en de inlanders hadden zich met hen vermengd. (De rivier Nimrin is lange tijd de noordgrens van Moab geweest.)

---

[106] De vereenzelvigingen van synagoge met Moesta en van Dibon met Beleibil zijn nagenoeg zeker.

Tell Moesta is een hoogte, zoals het woord zelf het zegt; op die hoogte vindt men resten van gebouwen. Men vindt Moesta terug in het woord ‘knista’, d.i. ‘synagoge’; de ‘k’ valt weg; in het Arabisch wisselen de ‘n’ en ‘m’ vaak af.

Dibon = Beleibil = Kaibôn = Daebôn = Debir. –

Tell Beleibil stijgt terrasvormig omhoog en heeft een platte kruin. Straks vermeldt K. deze terrassen: “Dibon is rijk, zegt ze, aan bronnen, tuinen en terrassen”. In de omgeving van Beleibil ziet men te allen kante waterkes; de tuinen zullen grotendeels op de terrassen aangelegd geweest zijn.

Ook laat zij Herodes eenmaal dicht bij Dibon het tweearmig riviertje oversteken. Dichtbij Moesta verenigen zich die twee armen. Zo is onze vereenzelviging goed gefundeerd. Dit Dibon is waarschijnlijk ook het stadje dat in de vertaling van de Septante van Josuë, 13, 26 Daibôn, Daebôn genoemd wordt; voor deze passage wordt in andere vertalingen het woord Debir gebruikt.

De synagoge verlatend vond Jezus op het voorplein zeer vele zieken, die men op draagbedden aangebracht had. Zij riepen Hem aan: "Heer, Gij zijt een profeet! Gij zijt door God gezonden! Gij kunt ons helpen, ons genezen. Genees ons, Heer!" Ook genas Hij er vele.

's Avonds gaf men Hem en de zijnen een rijke maaltijd in de herberg. *Jezus hield een leerrede aan tafel.* Vele van de heidense kooplieden die hier wegens het feest in de nabijheid legerden, luisterden aandachtig toe. Trouwens *in zijn rede ging het ook over de roeping van de heidenen en over de ster die in het land van de H. Driekoningen verschenen was en hoe zij het Kind waren komen bezoeken.*

In de nacht (tussen 16 en 17 oktober, 15 en 16 Tisri) verliet Jezus zonder gezelschap de plaats om eenzaam op een berg te gaan bidden. (Hier begint het gebergte steil te stijgen).

Hij had aan zijn leerlingen een punt op de weg aan de andere kant van Dibon aangeduid, waar Hij hen de volgende morgen zou vervoegen. Dibon ligt 6 uren van Gilgal; het is zeer rijk aan bronnen, weiden, tuinen en terrassen (bankvormig ingerichte heuvelhellingen, zoals het 't geval is met de heuvel Beleibil).

326.

Oogslag op Sint-Lukas. –

Terwijl Jezus te Dibon was, zag ik Lukas in het dal Zabulon bij Bartolomeüs, die daar zijn beroep uitoefende; zij spraken van de doop van Joannes, die Bartolomeüs ontvangen had en ook van de geruchten rond de persoon van Jezus. Lukas kon maar niet begrijpen dat Jezus bij voorkeur met het klein volk omging.

Ik weet eigenlijk niet wat voor een godsdienst Lukas volgde; hij was Jood noch heiden; hij was een geleerde die overal alle geruchten opving; hij was van Antiochië en zijn klederdracht was

meer Romeins dan joods; hij had in Egypte gestudeerd, was geneesheer, verzamelde kruiden en schilderde ook afgodsbeelden, die hij naar Egypte zond; hij had hier en daar veel omgang met leerlingen van Jezus, doch eerst kort vóór Jezus' dood trad hij definitief tot de Gemeente toe.

Jezus te Soekkot.

Opmerking van Brentano.

Heden, 17 oktober en in de volgende dagen was de verhaalster, die toch al zo lijdend was, daarbij nog zodanig door bezoekers overrompeld, dat zij vele bijzonderheden vergat en wellicht sommige andere minder juist rangschikte.

327.

17 oktober. –

Jezus ging 's nachts niet op de handelsbaan die door Dibon loopt, maar volgde een weg door het land, een paar uren van de Jordaan en stroomopwaarts.

In de vroege morgen van woensdag 17 oktober zag ik Hem met de leerlingen door een schamel gehucht trekken, waarvan de huizen met biezen gedekt waren. De mensen waren in de loofhutten nog niet wakker; dit dorp had een naam die in onze taal hysopshuis betekent[107]. Jezus trok er enkel door, doch *onderweg sprak*

[107] **Betzobra = Hysopshuis**. – In nr. 510 laat K. Herodes op zijn weg naar Joannes' eerste doopplaats nabij Dibon over de twee armen van een riviertje gaan en daarna door Betzobra passeren.
Dit zou de naam zijn van het dorp dat wij 'hysopshuis' kunnen noemen.
Wij vinden in Betzobra de elementen Bet-huis, ezob, 'R' en 'A'.

De 'R' is er welluidendheidshalve tussen gekomen, zoals in veel andere namen, b.v. in Acre (St. Jean d'Acre), wat komt van Acco.
Het Hebreeuwse ezob = hysop.

De eind-'A' geeft aan de naam zijn Latijnse of Griekse vorm. Ook Flavius Josephus geeft de naam en kent er dezelfde betekenis aan toe, maar gewoonlijk misvormt hij de namen. Hij zegt: "Een zeer rijke vrouw uit het

Hij met de leerlingen over de verschrikkelijke godsgerichten die op komst waren, over tijden van nood, wreedheid en vernieling, zo vol ellende dat een moeder er toe komen zou haar eigen kind op te eten. Hierbij kreeg ik een neventafereel te zien van een vrouw die nu nog niet geboren was, maar later uit dit dorp (Betzob) naar Jeruzalem trok, waar zij tijdens de belegering, die haar daar verraste, uit wanhoop haar eigen kind braadde en opat. (Wordt ook verhaald door Flavius Josephus B.J. VI, 3, 4).

Jezus kwam ook in een stadje en *voerde daar het woord,* doch men was er Hem vijandig. Er waren daar Jeruzalemse bespieders, die Hem tegenspraken en Hem van godslastering beschuldigden om hetgeen Hij zei *over zijn hemelse Vader.*

Na een kort oponthoud verliet Hij weer de stad. Hierop, zo zag ik, zette Jezus zich over een riviertje (de Jabbok) en daarna kwam Hij tegen avond te Soekkot aan (thans tell Deir Allah, zie grote kaart 1). Deze stad was niet erg groot, maar er kwamen hier verbazend vele mensen tot Jezus, ook vele zieken. *Hij gaf onderricht in de synagoge en liet ook dopen.* Benevens Saturninus doopten nog vier andere leerlingen.

***

Toen Jezus voorbij Joannes ging (en vele mensen hem achterna liepen, nr. 315, bijna midden), waren Hem onder andere die ik

---

dorp Batezjor was ook naar Jeruzalem gevlucht." (B.J. II, 239).
Daar hij de 'B' laat vallen, maar de 'R' behoudt, is dit een teken dat ze toen tot de naam behoorde.

Uit de aanhaling uit Flavius Josephus:
"Een zeer rijke vrouw uit het dorp Batezjor was ook naar Jeruzalem gevlucht; ze heette Maria, dochter van Eleazar en doodde haar eigen zoontje om het op te eten. Toen de Romeinse veldheer Titus hiervan hoorde, zwoer hij dat de puinen van Jeruzalem zulke gruwelen zouden toedekken, zodat de zon niet schaamrood een stad hoefde te beschijnen, waar moeders hun eigen kinderen opeten en joodse vaders zelfs niet door zulke waanzinnige nood te bewegen zijn tot overgave aan Rome."

vergat, ook twee broeders gevolgd, nl. Aram en hoe is ook weer de naam van de tweede? hij klonk als Theme of Themeni; het waren neven van Jozef van Arimatea van moederlijke zijde; zij waren afkomstig van Jeruzalem en verweesd.

Jozef was zich uit Arimatea naar Jeruzalem gaan vestigen, hoofdzakelijk om hun voogd te zijn; zij waren medebezitters van de tuin waarin Jezus begraven werd; ik werd hieraan herinnerd op het feest van de H. Lukas (18 oktober); zij werden immers zijn leerlingen en hadden hem vroeger reeds gekend, wanneer hij nog als geneesheer en als schilder rondreisde en zij hadden hem kostbare diensten bewezen door hem allerhande wetenswaardigheden mee te delen.

Ook zijn zij bij de H. Paulus geweest, maar toen hadden zij andere namen bekomen; zij waren bij de H. Lukas in Egypte en ook in het land van zijn marteldood, in Bythinië, waartegen (waarbij vergeleken) Judea hooggelegen is. (De plaats van Lukas' marteldood is niet met zekerheid bekend.)

328.

De doop te Soekkot geschiedde aan een bron in een rotsgewelf, dat westwaarts op de Jordaan uitzicht had, doch men kon de Jordaan niet zien, omdat er nog een heuvel tussen lag (tell Malahah, klaar getekend op onze grote kaart 1).

Het water van de bron kwam nochtans uit de Jordaan, zo diep lag deze bron (?). Door een opening van boven in de rots viel er het licht binnen. Vóór het rotsgewelf, waarin de bron is, strekt zich een mooie, ruime lustplaats uit; ze is kunstig aangelegd en prijkt met sierboompjes, reukplanten, struiken en grasperken.

Hier lag een oude gedenksteen die herinneren moest aan een verschijning van Melchisedek aan Abraham.

Jezus sprak hier over de doop van Joannes, die er een was van boetvaardigheid, maar die nu ophouden zal en vervangen moet worden door de doop van de H.

Geest en van de zondenvergiffenis. *Hij eiste een algemene zondenbekentenis (in de zin van alle zware zonden met getal en verzwarende omstandigheden);* en alle dopelingen beschuldigden zich, ieder in het bijzonder en afzonderlijk, van al hun hoofddriften en gebreken; *Hijzelf zegde aan enigen hun zonden, waardoor Hij hen tot vermorzeling stemde.* ***Daarna vergaf Hij hun die zonden door handenoplegging als absolutieteken.***

De dopelingen werden niet ingedompeld; op de gedenksteen van Abraham stond een groot bekken, waarboven de dopelingen zich met ontblote schouders bogen; de dopende schepte met de hand driemaal water op hun hoofd; de dopelingen waren talrijk.

Ook te Soekkot heeft Abraham met zijn voedster Maraha gewoond; hij had hier op drie plaatsen landerijen; reeds hier deed hij een verdeling met Lot.

Hier kwam Melchisedek een eerste maal tot hem op de wijze gelijk er dikwijls engelen tot hem kwamen; hij beval hem een drievoudig offer van duiven te brengen, van vogelen met lange bekken en andere dieren (cfr. Gen. 15, 8; 18). Hij zegde hem nog dat hij later tot hem zou komen om brood en wijn te offeren en hij gaf hem verscheidene intenties op, waarvoor hij bidden moest; ook voorspelde hij hem het lot van Sodoma en van Lot.

Melchisedek was toen niet meer op een aardse wijze te Salim woonachtig.

Ook Jakob had hier (te Soekkot) zijn hutten (Gen. 33, 17).

Jezus ontmoet Maria.

329.

18 en 19 oktober. –

Jezus begaf zich op reis naar Groot-Chorazin (8 km ten oosten van de noordpunt van ‘t Meer van Gennezaret), waar Hij zijn Moeder en de H. Vrouwen een naburige herberg voor hun samenkomst had aangeduid.

Op de weg daarheen trok Hij door Gerasa (Gerasa 1, een uur meer zuidelijk, zie grote kaart 1). Hier te Gerasa hield Hij de sabbat (de sabbatoefening op vrijdagavond).

20 oktober, Sabbat. –

Na het sluiten van de sabbat (zaterdagavond) ging Hij naar een herberg in de woestijn en enkele uren van het Meer van Galilea (voor ‘enkele’ zie VOORREDE, nr. 5). De mensen die het toezicht over de herberg hadden, woonden in de nabijheid; ze was met groen tot een loofhut versierd; de vrouwen hadden die sinds enige dagen gehuurd of besproken en alles in gereedheid gebracht; zij vierden daar waarschijnlijk hun loofhuttenfeest; zij lieten hun spijzen van Gerasa halen; ook de vrouw van Petrus en alle overige vrouwen, zelfs Suzanna van Jeruzalem, behalve Veronika, waren hier bij hen.

Jezus had een onderhoud met zijn Moeder alleen en Hij zei haar dat Hij nu naar Betanië en van daar naar de woestijn ging. Maria was ernstig en bedroefd; zij bad Hem niet naar Jeruzalem te gaan, want zij had kennis gekregen van het eindbesluit van de Hogeraad tegen Jezus. Jezus sliep hier (in de nacht tussen 20 en 21 oktober).

Later *hield Hij hier een onderrichting op een heuvel,* waarop een stenen preekstoel stond, die voortijds dikwijls dienst had gedaan; er waren vele mensen uit de omstreken

tegenwoordig, alsook een dertigtal vrouwen; deze stonden bijeen, afgezonderd van de mannen. *Na zijn toespraak zegde Hij tot zijn reisgezellen, dat Hij zich binnenkort voor enige tijd van hen moest verwijderen; dan moesten zij ook van elkander scheiden en moesten zelfs de vrouwen uiteengaan tot zijn terugkeer; Hij sprak nog over de doop van Joannes, die weldra moest ophouden en over de zware vervolgingen welke Hij en al de zijnen te verwachten hadden.*

Jezus te Aroema.

(verteld op 23 oktober)

330.

21 oktober, Sabbat. –

De zondagavond verliet Jezus de herberg met een twintigtal leerlingen en andere mede-reizenden en legde in één tocht een afstand af van niet minder dan 12 uren (17 uren in rechte lijn) in zuidwestelijke richting. Op zijn weg lagen vele steden; de naam van de meeste ben ik weer vergeten. Ik heb heden nacht een groot aantal steden duidelijk gezien, waarvan absoluut niets, geen spoor meer overblijft (zie VOORREDE, nr. 3).

22 oktober. –

Hij ging naar een stad (Aroema, 8 km ten zuidoosten van Sikem), waarbij voor Hem en voor de zijnen een herberg gehuurd was, en dit voor altijd, een vrije herberg.

Marta, wier eerste inspectietocht met de H. Vrouwen de reis naar Gerasa was geweest, had hier deze herberg (op haar heenreis) ingericht; de opzichters woonden in de nabijheid. De vrienden uit Jeruzalem droegen er de kosten van. De vrouwen hadden ze

gisteren aan Jezus bij zijn afreis aangeduid; de stad ligt een negental uren van Jeruzalem en een zevental van Jericho.

Bij de herberg hadden ook Essenen hun woning; zij kwamen tot Jezus en *spraken en aten met Hem. Hij bezocht ook de synagoge en sprak er over de doop van Joannes als over een doop van boetvaardigheid, een eerste, grover reiniging, een voorbereidende handeling, zoals de handelingen van die aard in de Wet zijn; Joannes' doop verschilde van de doop van Hem, die door Joannes aangekondigd werd.*

Nochtans heb ik de door Joannes gedoopten niet vroeger met de doop van Jezus herdoopt zien worden dan na de dood van Jezus en na de nederdaling van de H. Geest; dit geschiedde in de vijver Bethesda.

De Farizeeën vroegen Hem hier naar de tekenen waaraan men de Messias zou herkennen en Hij zei hun die; *Hij leerde bovendien tegen de gemengde huwelijken met de Samaritanen en de heidenen.* (In dit gewest loopt nu de grens tussen Judea en Samaria).

Hier had Judas Iskariot, de latere apostel, Jezus' leerrede gehoord; hij was er alleen en niet met de leerlingen gekomen.

23 oktober. –

Nadat Judas hier gisteren en heden *de prediking van Jezus gehoord* en ze tegen de kritiek van de Farizeeën zwetsend opgehemeld had, was hij naar een naburig, ietwat veracht dorp gegaan en had ook daar bij een godvrezend man de mond vol lof gehad over Jezus' leer. Deze man liet Jezus nu tot zich uitnodigen.

Judas trok te lande overal rond, dreef koophandel, deed schrijverswerk of bewees allerhande andere diensten aan de

mensen. (Daarvan leefde hij). Hij had Jezus hier hoog geprezen, want Hij was een ogendienaar en praatte iedereen naar de mond. Van hier (het geminachte dorp) was hij reeds weer weg, toen Jezus er aan kwam[108].

Jezus bij de Esseen Jaïrus.

331.

24 oktober. –

Op de uitnodiging van die man ging Jezus na het sluiten van zijn toespraak met zijn leerlingen tot hem. Deze man woonde in een nieuw klein dorp. Ter oorzake van allerhande gespuis dat daar woonde, was het veracht. Herodes had in de nabijheid een kasteel[109]. Er moest ook wel, ergens hier in de omtrek, iets geschied zijn, wat betrekking had op de Benjaminieten, want er stond in de nabijheid een boom met een muur omringd, opdat niemand hem aanraakte[110].

---

[108] De 22e en 23e oktober hoorde Judas Jezus te Aroema preken.
De 21e 's avonds verliet Jezus Groot-Chorazin.

'Avond' kan zijn de ietwat late namiddag (cfr. Lk. 24, 29). In meer dan 24 uren kan Jezus de weg van 17 uren en meer afgelegd hebben en nog op de 22e oktober het volk te Aroema toegesproken hebben. Judas hoorde Hem op de 22e en 23e.

De 23e ging hij naar het verachte dorp en was er weer reeds weg, toen Jezus er aanwam, hetzij de 23e of 24e oktober.

[109] Kasteel van Herodes. – Zal wel dat zijn, waarvan Flavius Josephus in Antiq. jud. III, 53 schrijft: "Ter versterking van Samaria bouwde Herodes een kasteel op de plaats die 'de vlakte' genoemd wordt; Hij bedoelt 'de vallei van Sikem', waaraan hij op andere plaatsen (Ant. I, 300) de benaming 'lange vlakte' geeft."

[110] De boom met een muur omringd. –

a) Ofwel is bij vergissing bedoeld de boom van Gideon die een kuipvormige dorsvloer overschaduwde;

Hier was het ook dat Abraham en Jakob eens geofferd hadden (Gen. 11; 33, 20).

Ook Esaü was eens naar hier geweken, nadat hij het met Jakob nopens de zegen oneens geworden was. Isaäk woonde toen bij Sikar (= Sikem).

De man die door Jezus hier bezocht werd, heet Jaïrus; hij behoort tot dat soort van Essenen die trouwen; hij had een vrouw en verscheidene kinderen; zijn beide zonen heten Ammon en Kaleb. Hij had ook een dochter die later door Jezus genezen (van de dood opgewekt) werd, doch hij is niet de Jaïrus uit het evangelie. Hij is een nakomeling van de Esseen Chariot, die de kloosters bij Bethlehem en te Mizpa gesticht heeft (cfr. nr. 312).

Deze man wist veel over de verwanten en over de jeugd van Jezus; Hij trok met zijn zonen Jezus tegemoet en verwelkomde Hem zeer ootmoedig. Dankzij zijn liefdadigheid was hij als de hoofdman van dit geminachte dorp; hij droeg zorg voor de armen en trok zich de kinderen en onwetenden aan; hij onderwees ze op bepaalde dagen; er was hier immers school noch priester; hij verpleegde ook de zieken; Jezus at en herbergde in zijn huis.

Volgens zijn gewoonte *sprak Jezus hier over de doop van Joannes als over een doop van boetvaardigheid, ter voorbereiding; ook over de nabijheid van het Rijk Gods, en meer andere verwante onderwerpen.* Hij ging met Jaïrus de zieken bezoeken; *Hij troostte hen zonder iemand te willen genezen, doch Hij beloofde over vier maanden terug te keren en hun dan de gezondheid terug te geven. In zijn leerrede maakte Hij gewag*

---

b) ofwel een boom waaronder de leviet zijn dodelijk verkrachte vrouw in stukken verdeelde om deze naar de verschillende stammen te zenden en ze zo tegen de stam Benjamin op te hitsen. Deze boom overschaduwt in geen geval de plaats van de misdaad tegen de vrouw gepleegd; ze geschiedde te Gibat-Saül, dezelfde stad als Gibat-Amma (fasc. 10, nr. 250, voetnoot 67; Recht. 19).

van de gebeurtenis die hier had plaatsgehad. Hij vergeleek het woeden van Esaü tegen zijn broeder met de minachting waarmee schijnheiligen dit dorp bejegenden. Zo handelde de Hemelse Barmhartige Vader niet, want de tegenwoordige vervulling der Belofte zou ten goede komen aan allen die geloofden in de Messias die Hij gezonden had, aan allen die zich lieten dopen en boetvaardigheid deden;
Hij zei ook dat de ***boetvaardigheid de gevolgen van de boze handelingen onderbreekt.*** (Herhaaldelijk komt in Jezus' leer deze gedachte terug. Zie b.v. nr. 310, bijna beneden).

's Avonds begon Jezus de reis naar Betanië; Hij was vergezeld van de leerlingen en van Jaïrus en diens zonen; deze laatsten gingen wel de helft van de weg mee[111].

---

[111] **Fasaël = dorp Baseileh**. – Het geminachte dorp van de Esseen Jaïrus zal K. later Fasaël noemen; het werd door Herodes gebouwd, door hem met gemeen gepeupel bevolkt en was daarom veracht.

De Palestinologen vereenzelvigen het met de ruïne Fasaël, 20 km ten noorden van Jericho. De opgaven echter van K. brengen ons op verre na niet zo zuidelijk en haar afstandsopgaven zijn onveranderlijk dezelfde: een paar uren ten noordoosten van Aroema. Een oplossing is onmogelijk.

Op grote kaart 1 stellen wij daarom met een vraagteken twee dorpen voor. Ten gunste van het verste dorp Baseileh is aan te voeren dat deze moderne naam zeer op Fasaël gelijkt, daar 'B' en 'F' verwante medeklinkers zijn.

"Het geminachte dorp Fasaël, gebouwd door Herodes."

Verder redenerend kunnen wij aan die nota het volgende nog toevoegen.

Uit de geschiedenis kunnen we wellicht de betekenis van de naam Baseileh afleiden en onze vereenzelviging van Fasaïl met Baseileh er door versterken. Fasaïl of Fasaël werd na Herodes' dood eigendom van zijn zuster Salome en deze vermaakte het op haar beurt aan keizerin Livia, gemalin van keizer Augustus en deze weerom aan haar zoon Tiberius. Naderhand bleef het nog eeuwen lang privé-bezit van de Romeinse en Byzantijnse keizerlijke families (Encycl. judaïca, Jérusalem 1971, bij 't woord Phasaëlis).

25 oktober. –

De volgende dag was Jezus met zijn leerlingen in een herberg in de nabijheid van Betanië (zie kaart nr. 298 of fasc. 10, nr. 251).

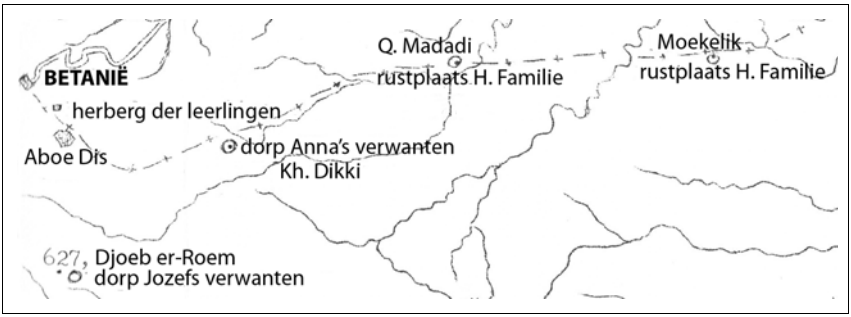

Hij hield daar weer een langdurige toespraak tot afscheid, waarin Hij wees op de gevaren die Hem en allen, die zijn leven en onderneming zouden delen, te wachten stonden. Hij zei tot zijn leerlingen dat zij Hem verlaten mochten (indien ze de moed niet voelden), en zichzelf grondig moesten onderzoeken of zij het in de toekomst bij hem zouden kunnen uithouden.

Lazarus kwam Hem hier tegemoet en, nadat de leerlingen naar huis vertrokken waren, gingen alleen Aram en Temeni naar

---

Deze laatste omstandigheid brengt ons de idee bij dat Baseileh in verband gebracht zou kunnen worden met het Griekse woord Basiléia en de betekenis zou kunnen hebben van keizerlijk eigendom, grondgebied, goed.

In dit geval zou niet alleen de gelijkheid van naam, maar ook de naambetekenis onze vereenzelviging van Fasaël met Baseileh steunen.

Het Griekse woord:

- Basileus = Keizer;
- Basileia = Keizerin;
- Basiléia, keizerschap of door een zekere uitbreiding of toepassing in de mond van vreemden: 'keizerlijk goed'.

Betanië mee; hier wachtten reeds vele vrienden uit Jeruzalem op Jezus, ook vrouwen onder wie Veronika.

Jezus te Betanië.

332.

26 oktober. –

Heden zag ik Jezus te Betanië bij Lazarus. Nikodemus, Jozef van Arimatea, Obed, Veronika's zoon, Joannes Markus en Simon de melaatse, een Farizeeër uit Betanië en vriend van Lazarus, waren daar aanwezig.

Jezus sprak nogmaals over de doop van Joannes en die van de Messias, over de Wet en haar vervulling, over alle joodse sekten en hun aard en strekking. Zij hadden ook schriftrollen uit Jeruzalem meegebracht en *Hij legde voor hen profetieën uit, die op de Messias betrekking hadden.* Niet allen waren bij die soort schriftuurles tegenwoordig, doch slechts Lazarus en enige vertrouwden.

Jezus sprak over zijn toekomstige verblijfplaatsen; zij raadden Hem aan zich niet te Jeruzalem te vestigen en deelden Hem de praatjes mee die daar over Hem overal de ronde deden. Zij stelden Hem Salim tot zijn verblijfplaats voor, omdat daar weinig Farizeeën waren, (misschien ook wegens het privilege van vrijgewest, waar men niemand uit kon verdrijven, cfr. fasc. 10, nr. 267, laatste alinea).

Naar aanleiding hiervan sprak Jezus over al deze plaatsen en ook over Melchisedek, wiens priesterschap nu vervuld zou worden; Hij zegde dat deze alle wegen en plaatsen gemeten en gegrondvest had, waar zijn hemelse Vader wilde dat de Zoon des Mensen zou wandelen (cfr. nr. 310). *Hij zegde hun ook*

dat Hij zich meestal bij het Meer Gennezaret zou ophouden, enz.

Jezus had dit gesprek met hen in een afzonderlijke plaats in kamers naast de tuin waar de baden waren.

Jezus nogmaals bij de zwijgzame Maria.

333.

Jezus sprak ook met de vrouwen; dit geschiedde in de vroegere salons van Magdalena, die op de Jeruzalemse weg uitzicht hadden. (Dus waarschijnlijk op de verdieping, zie voorstelling fasc. 10, nr. 251; de benedenkamers waren naar binnen gericht).

Op het verzoek van Jezus bracht Lazarus zijn zuster, de stille Maria, hier tot Hem en liet hen beide alleen; de andere vrouwen wandelden ondertussen in de voorplaats.

Heden was het gedrag van de zwijgzame Maria jegens Jezus een weinig anders; zij viel voor Hem neer en kuste zijn voeten. Jezus liet dit geschieden en hief haar bij de hand op. Nu sprak zij weerom, zoals de laatste maal, naar omhoog ziende, over de geheimzinnigste en wonderbaarste geheimen en waarheden, en dit op een gans eenvoudige en ongedwongen wijze: zij sprak over God, zijn Zoon en zijn Rijk, zoals een boerenmeid over de vader van haar heer en diens bezitting. Geheel haar gesprek was een voorzegging of vooruitzicht, terwijl zij alles vóór zich zag gebeuren; zij sprak van grote schulden, die de boze, ontrouwe knechten en meiden door hun slecht beheer hadden gemaakt, over de wanorde die zij door zorgeloze huishouding aangericht hadden. Doch nu had de Vader zijn Zoon gezonden om alles goed te maken, de schade en de schulden te betalen; zij zag en zegde voorop wat Hem te wachten stond, dat Hij slecht ontvangen en wreed behandeld zou worden, dat Hij in ontzettend lijden zou moeten sterven en met zijn bloed de burgers van zijn rijk verlossen en de schulden van de knechten delgen, opdat zij weer kinderen van de Vader zouden worden.

Zij zette dit alles zo levendig en op zulk een natuurlijke wijze uiteen, als sprak zij van iets wat naast haar gebeurt; zij verheugde zich daarover en verviel dan weer tot droefheid bij de gedachte dat ook zij een onnuttige dienstmeid was en dat de taak, waarvoor de Zoon van die barmhartige Heer en Vader, nu kwam te staan, zo enorm zwaar was; zij beweende ook de verblindheid van de knechten, die dit niet wilden inzien, hoewel het toch zo natuurlijk was en zo zijn moest.

Zij sprak ook over de verrijzenis en zei dat de Zoon ook tot die knechten zou gaan, die in de onderaardse kerkers opgesloten zijn en dat Hij hen zou troosten en in vrijheid stellen, nadat Hij hen

vrijgekocht en verlost had. Met hen zou Hij dan tot zijn Vader terugkeren.

Anderzijds zullen allen, zegde zij, die zijn voldoening en verlossing niet aannemen en in hun boze werken volharden, in het vuur geworpen worden, wanneer Hij zal wederkomen om levenden en doden te oordelen.

Zij sprak ook over Lazarus' dood en opwekking:
"Hij verlaat de aarde, zei zij, en hij ziet alles af, en zij wenen om hem, alsof hij niet meer zou weerkeren, maar de Zoon roept hem terug en hij arbeidt in de wijngaard."

Zij zei over Magdalena:
"De dienstmeid is in de verschrikkelijke woestijn waarin de kinderen van Israël waren, in die schromelijke plaats, waar de Israëlieten door moesten trekken, na zich weer aan een misdrijf schuldig gemaakt te hebben. Elf dagen trokken zij door die woestijn, die zo gruwzaam was dat nooit een mens er de voet had gezet, maar in een andere woestijn zal zij alles door boetvaardigheid herstellen."

Zichzelf noemde zij een gevangene in het lichaam (cfr. Ps. 141, 8). Zij wist niet dat dit leven hier het normale leven was, (daar zij het eerder als een dood en kerker beschouwde).
Ook wenste zij vurig naar huis te gaan. Alles was hier zo nauw, zo verstikkend en niemand die haar verstond.

(Visionairen die uit de extase terugkeren hebben de indruk dat dit leven een schemering, een mist, een droom, een onwerkelijkheid is zonder orde en samenhang, enz.).

Haar omgeving scheen blind te zijn. Nochtans wilde zij nog langer blijven en alles met berusting verduren, omdat zij meende niets beters te verdienen.

Jezus sprak zeer minzaam met haar, troostte haar en zei: "Gij zult na Pasen, als ik hier terugkeer, naar uw huis en land terug mogen gaan." Zij knielde voor Hem

en Hij zegende haar; Hij legde de handen op haar, en me dunkt dat Hij ook iets uit een fles over haar hoofd gegoten heeft, maar ik weet niet juist of het olie of water was. Eenmaal kwam de gedachte bij mij op dat het de doop kon zijn, maar nu kan ik daar niets zekers over zeggen; het bleef mij duister en nu geloof ik dat ik het niet weten moest.

Na een ogenblik zwijgen, vertelde de zienster verder:

334.

De zwijgzame Maria was een zeer heilig persoon, doch niemand doorzag of begreep haar; zij leefde in een wereld van gezichten over het verlossingswerk, waar niemand nog geen gedachte of vermoeden van had, maar dat zij verstond als iets zo vanzelfsprekend, dat ook een kind het moet verstaan; men hield haar voor krankzinnig.

Na haar het tijdstip van haar dood meegedeeld te hebben met de woorden: "Als Ik na Pasen hier terugkeer, zult gij uit uw gevangenis naar huis mogen gaan.", zalfde Jezus haar lichaam in voorbereiding op haar dood. Men kan hieruit besluiten dat de zalving van het lichaam zulk geen geringe zaak is als vele mensen het menen. Jezus nu had medelijden met de zwijgzame Maria, die als vermeende krankzinnige geen zalving te verwachten had, want haar heiligheid was een geheim.

Jezus zond nu de stille Maria weer heen en zij keerde naar haar woning terug.

Hierna onderhield Jezus zich nog met de mannen over de doop van Joannes en de doop van de H. Geest. Ik herinner me geen groot verschil tussen de doop van Joannes en de eerste doop van Jezus' leerlingen. Deze laatste bewerkte evenwel doeltreffender de vergiffenis van de zonden. Ook heb ik geen dopelingen van Joannes vóór de nederdaling van de H. Geest herdoopt zien worden met de doop van Jezus.

Vóór de sabbat gingen de vrienden van Jeruzalem nog naar de stad terug. Aram en Temeni vergezelden Jozef van Arimatea daarheen. *Jezus had hun gezegd dat Hij zich enige tijd wilde afzonderen om zich op zijn zwaar leerambt voor te bereiden, maar Hij zegde hun niet dat Hij wilde gaan vasten.*

De berg Qarantania.

(Van 27 oktober tot 6 december)

Vasten en bekoringen van Jezus

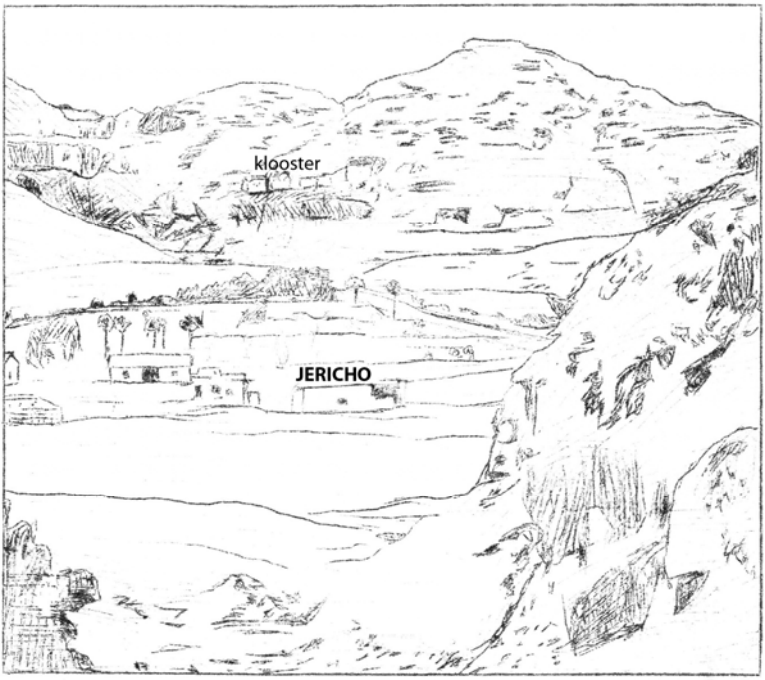

Hierboven de berg QARANTANIA of van Jezus 'vasten, gezien van uit Jericho op de voorgrond. Volgens onze zienster was hij alleen van het begin en einde van Jezus' vasten en bekoringen getuige.

335.

Nog 26 oktober. –

Van Lazarus vergezeld ging Jezus vóór het begin van de sabbat naar de herberg van Lazarus naar de woestijn toe; (de herberg ten zuidoosten van Betanië, zie kaart fasc. 10, nr. 251).
Alleen aan Lazarus maakte Hij bekend dat Hij na 40 dagen terug zou komen.

Uit de herberg zette Hij zijn weg alleen en barvoets voort, Hij ging aanvankelijk niet in de richting van Jericho, maar meer naar het zuiden, als wilde Hij naar Bethlehem, als wilde Hij tussen de woonplaats van Anna's verwanten en tussen die van Jozefs verwanten bij Mizpa doortrekken (zie kaart fasc. 4, nr. 109 of in dit fasc. nr. 298. Op dit laatste ziet men Jezus' weg getekend). Daarna wendde Hij zich Jordaanwaarts. Hij ging langs voetpaden, voorbij alle dorpen, en kwam ook dicht voorbij de plaats waar eenmaal de Ark gestaan had en Joannes onlangs een feest had gevierd (fasc. 10, nr. 251).

Ongeveer een uur van Jericho beklom Hij het gebergte en trad in een ruime spelonk. (Hier begon Hij zijn vasten, maar zette hem voort in een ander gebergte, dat aan de oostkant van de Jordaan ongeveer tegenover Jericho begint.) Het loopt van dat punt aan de overzijde van de Jordaan tussen oost en zuid (min of meer zuidoostwaarts) naar Midian (ten oosten van de akabische Golf).

- Jezus heeft hier bij Jericho zijn vasten begonnen,
- heeft het in een andere woestijn over de Jordaan voortgezet en
- hier geëindigd, nadat de duivel Hem hier op de berg teruggeplaatst had.

Deze berg biedt op zijn top een uitgestrekt vergezicht; hij is gedeeltelijk met struikgewas begroeid, gedeeltelijk dor en kaal; hij ligt niet zo hoog als Jeruzalem zelf (nl. 98 m boven de zeespiegel, tegenover 780 m), maar hij verheft zich boven een dieper grond (die bij Jericho 258 m ONDER de zeespiegel is), en hij steekt er meer eenzaam en hoog boven uit.

Op de berghoogte van Jeruzalem ligt de Kalvarieheuvel met de tempelgebouwen gelijk (755 m);

- burcht Antonia op rotsbank ook 755 m;
- Tempelplein 740 m en 744 m + een 10-tal meters voor de gebouwen.

De Kalvarieheuvel ligt te Jeruzalem (niet) het hoogst, (Sion bereikt 768 m en 775 m; Bezeta en Gareb 780 m).

Naar de kant van Bethlehem, d.i. ten zuiden ligt Jeruzalem duizelingwekkend steil (zie fasc. 8, deel Jeruzalem, D. II. 2) De Sionberg). Aan deze kant is er ook geen ingang (heel de zuidmuur heeft alleen aan zijn twee uiteinden een poort) en alles is daar (in die wijk) met paleizen bezet (of villa's, waarvan meerdere mozaïekvloeren teruggevonden werden, b.v. in de omgeving van het Assumptionistenklooster).

336.

Jezus beklom 's nachts (tussen 26 en 27 oktober) in de woestijn de steile en woeste berg die men nu Qarantania noemt. Er zijn 3 toppen op die berg en 3 spelonken de ene boven de andere. Achter de bovenste spelonk waar Jezus binnentrad, viel de blik in een steile, donkere, diepe afgrond. Het gehele gebergte was vol verschrikkelijke en gevaarlijke ravijnen.

In dezelfde spelonk had vóór 400 jaren een profeet gewoond, wiens naam me nu niet invalt.

Ook heeft Elias hier eens nogal een lange tijd heimelijk gewoond; hij heeft de ene spelonk verruimd. Zonder dat iemand wist waarvandaan hij kwam, verscheen hij dikwijls van hieruit onder het volk, deed voorzeggingen en bewerkte eendracht en vrede.

Vóór 150 jaren hadden een 25-tal Essenen hier hun woning.

Aan de voet van die berg stond het leger van de Israëlieten, terwijl de Verbondsark onder bazuingeschal rond Jericho gedragen werd.

De bron, waarvan Elizeüs het water zoet maakte, ontspringt in dit gewest (de bron bij Oud-Jericho, nu Ain es-Soeltan geheten, zie kaart nr. 298).

De H. Helena heeft die spelonken tot kapellen laten inrichten. In ene daarvan heb ik eens een schildering van Jezus' bekoring op de wand gezien. Later heeft daarboven ook een klooster gestaan. Ik heb me nooit kunnen indenken hoe de werklieden daar zelfs maar op geraakten.

Helena heeft zeer veel heilige plaatsen met kerken opgeluisterd;

- zij bouwde ook een kerk boven het geboortehuis van de H. Moeder Anna, twee uren van Sefforis (nl. te Bethlehem in Zabulon, want volgens K. is zij daar geboren, fasc. 1; nr. 11).
- Te Sefforis zelf hadden Anna's ouders ook een huis; (ook hierboven werd een kerk gebouwd in de 4^{e} eeuw, waarvan nog overblijfselen bestaan, zie fasc. 1, nr. 13, voetnoot 29).

Hoe jammer dat de meeste van die heilige plaatsen, ja, zelfs de herinnering eraan vergaan, verdwenen zijn! Wanneer ik als meisje, vóór dag en dauw in de winter door de sneeuw naar de kerk te Koesfeld ging, zag ik al die heilige plaatsen zo duidelijk en ook zag ik dikwijls hoe sommige goede mensen, om ze te verdedigen tegen de vernielingszucht van heiligschendende, barbaarse krijgslieden, zich vóór de voeten van dezen plat op de grond lieten vallen.

Het woord in de H. Schrift: "Toen werd Jezus door de Geest in de woestijn geleid" betekent: "De H. Geest die in de doop over Hem kwam, bewoog Hem om, in zover Jezus zich als mens aan de goddelijke werking overgaf en Gods leiding volgde, naar de woestijn te gaan en zich onder het oog van zijn hemelse Vader menselijkerwijze op zijn lijdenstaak en verlossingswerk, dat door lijden volbracht moest worden, voor te bereiden."

Vasten – eerste en tweede dag.

337.

27 oktober, Sabbat. –

Ik zag Jezus in de spelonk met uitgestrekte armen knielen en zijn hemelse Vader vurig smeken om kracht en troost tegen die berg van lijden die vóór Hem oprees; Hij zag zijn gehele lijden voorop (dus nu reeds zoals in de Olijfhof) en Hij bad om de nodige genaden voor iedere pijn.

Ik had dit visioen van twee uur tot een kwartier vóór vijf in de morgen; het was zo rijk aan inhoud en bijzonderheden, het leerde mij zoveel, als had ik er een jaar lang op geschouwd; ik zag alle kommer, alle lijden van Jezus tot zijn dood toe in beelden weergegeven.

Geheel overweldigd smeekte Hij dringend tot Zijn Vader om kracht, en ik zag Hem ook troost, versterking en verdiensten voor elke smart ontvangen.

Ik zag een witte lichtwolk, zo groot als een kerk, over Hem neerdalen en na zijn verschillende gebeden naderden tot Hem meerdere slanke, geestelijke gestalten, die in zijn nabijheid een menselijke gedaante kregen; deze eerden Hem en brachten Hem een troost of een belofte, een hoopvol vooruitzicht; wat en hoe ik alles zag is mij onuitsprekelijk.

Ik zag dat Jezus hier in de woestijn alle troost, alle hulp, alle zegepraal in de bekoringen voor ons verwierf, de verdiensten van onze strijd en zegepraal betaalde, de waarde van onze verstervingen en vasten voorbereidde.

Ik zag dat Hij hier al zijn toekomstige arbeid en lijden aan God de Vader opofferde, om de latere ‘arbeid in geest en gebed’ van allen die in Hem geloven zouden, verdienstelijk te maken.

Ik zag zelfs de gehele schat, die Jezus voor zijn Kerk daardoor won en grondvestte en die door de Kerk in de veertigdaagse vasten geopend wordt.

Ik zag Jezus gedurende zijn gebed bloed zweten en ikzelf bevond mij tijdens dit visioen aan hoofd en borst met bloed overstroomd.

De dag brak toen aan.

28 oktober. –

Heden daalde Jezus van de berg af naar de Jordaan toe, tussen Gilgal (hoogveld Gilgal) en Joannes' doopplaats die zowat een uur meer zuidelijk lag. Op een vlot dat hier in het water lag, zette Hij zichzelf over de Jordaan op deze smalle en diepe plaats, die ik vroeger niet kende. Hij ging op de oostzijde van de Jordaan, liet Betabara rechts, kruiste verscheidene verkeerswegen die naar de Jordaan liepen en trok langs bergpaden door woeste streken zuidoostwaarts het gebergte in. Hij kwam door een dal dat naar Kallirroë loopt, ging over een riviertje en richtte zich op een gebergte weer noordwaarts tot tegenover Jahsa (Jachza) dat beneden in het dal ligt[112]. Hier hebben de Israëlieten de

[112] Dal dat naar **Kallirroë** loopt. – Bedoeld is dus de bovenloop of -vallei van de rivier Zerqa-Maïn, die in haar loop van noord naar zuid, vanaf El-Al (niveau 934 m), tot aan de kromming de naam el-Habis draagt, d.i. kluizenaarsvallei (cfr. Guide, 458).

In het gebergte ten oosten van deze vallei zijn, volgens Abel's Géographie de la Palestine, vele grotten en grotwoningen die soms versterkt en slechts langs een smal en uiterst gevaarvol pad bereikbaar zijn.
De naam van de vallei wijst erop, dat die grotten door kluizenaars betrokken geworden zijn. Ene daarvan koos Jezus tot zijn verblijf.

Jezus schijnt eerst tamelijk ver naar het zuiden gegaan te zijn, aangezien Hij terugkeert naar het noorden tot tegenover Jachza. Maar aangezien dit laatste slechts bij benadering gelokaliseerd kon worden met het teken '°', zou dit teken misschien beter iets hoger gestaan hebben.

Wij veronderstellen dat Jezus een grot uitkiest in de buurt van Dj. Djelloel (823 m). Van deze top kan men evengoed zeggen als van Nebo dat hij

Amorietenkoning Sihon verslagen (Num. 21, 21-26). In die veldslag waren er (in verhouding) slechts drie Israëlieten tegen zestien vijanden, doch er gebeurde een wonder; er kwam een schrikwekkend gedruis over de Amorieten, dat hun de moed benam.

Jezus bevond zich hier op een zeer woeste berg, nog ruwer dan de berg bij Jericho, waar hij ongeveer tegenover ligt en ongeveer 9 uren van de Jordaan.

Hier zal Jezus veertig dagen vasten; hier heeft Hij weer reeds gebeden en al het lijden dat Hem te wachten stond, in al zijn omvang en hevigheid gezien; satan is nog niet bij Hem geweest. De Godheid en zending van Jezus zijn hem volstrekt verborgen.
De woorden: ***"Dit is mijn geliefde Zoon, in wie Ik welbehagen heb"*** heeft hij slechts als van een begenadigd mens, een profeet, verstaan.

Nochtans is Jezus reeds dikwijls en op velerlei wijze inwendig zeer beangstigd geworden.

De eerste bekoring was: "Dit volk is zo bedorven, moet Ik dat alles voor hen lijden en toch mijn werk niet voleinden?" (mijn doel onvolkomen bereiken? Cfr. Jes. 49, 4). *Doch Jezus had met een oneindige liefde en barmhartigheid de bekoring overwonnen en dit in het zicht zelf van zijn eindeloze smarten!*

---

tegenover Jericho ligt. Over de Nebo heen (806 m) ziet men tot Jericho. Men kan alles volgen op de grote kaart 1.

Het is ook treffend dat Jezus de duivel komt bestrijden en overwinnen in het gewest van Jachza, waar Mozes de vijanden van Gods volk, die het bestrijden kwamen, verslagen heeft.

In de bergspelonk bij Jachza.

29 oktober, derde dag. –

Ik zag Jezus in de wildernis in een enge bergspelonk in het gewest van Jachza. *Geknield volhardde Hij in voortdurend gebed; Hij zag naar omhoog en sprak tot zijn hemelse Vader; ik zag hoe Hem hier alle zonden van de wereld voor ogen kwamen en het verval van de mensen van het eerste begin af.* Dit kwam als zware dichte onweerswolken over Hem en *Hij zag alles wat Hij daarvoor te lijden zou krijgen, wat er gewonnen zou worden, wat er verloren zou gaan; er kwamen ook weer engelen tot Hem.*

Ik zag satan rondsluipen; hij naderde tot de ingang van de spelonk en maakte gerucht; hij kwam in de gedaante van een zoon der weduwen, die door Jezus bijzonder bemind werd; hij dacht dat Jezus er zich aan zou ergeren dat de leerling Hem tegen zijn verbod in gevolgd was. Dit was zeer belachelijk en dom voor satan; Jezus zag niet eens naar hem om. Satan keek naar binnen en kraamde een hoop leugens uit aangaande Joannes de Doper, die, naar zijn zeggen, zeer boos op Jezus geworden was, omdat hij vernomen had dat Hij hier en daar liet dopen, ofschoon dit zijn zaak niet was.

30 oktober. –

Niets verhaald over Jezus' vasten.

Jezus' lijden wordt hem getoond.

338.

31 oktober. –

Tot vier uur in de morgen duurde mijn nachtelijk visioen; het geschiedde als volgt.

Ik kwam tot Jezus in de spelonk; ik zag ze thans ruimer, want gisteren had ik Jezus slechts van bij de ingang gezien. Er was in de spelonk een gat, waardoor een ruwe, koude wind binnenwoei[113]. In deze tijd van het jaar was het hier zeer koud en nevelig. De spelonk was ruw en van rots en ook de grond zeer ongelijk; ze was van bontgeaderde steen. Gepolijst zou ze er als geschilderd uitgezien hebben. De rots of heuvelhelling waarin de spelonk was, was in de omtrek met enig struikgewas begroeid; ook lagen daar rotsstukken die er bijna als struikgewas uitzagen. De spelonk was zo ruim dat Jezus op een plaats kon knielen en liggen zonder zich onder de opening te bevinden.

Op het ogenblik van mijn aankomst in de spelonk lag Jezus op zijn aangezicht; ik stond lang bij Hem en bekeek zijn blote voeten; zijn kleed reikte slechts tot zijn enkels; ze zagen rood en waren door de ruwe wegen gewond, want hij had barvoets de woestijn doorkruist (nr. 335). *Ik zag Jezus zich nu eens oprichten, dan weer op zijn aangezicht liggen*

---

[113] Ruwe koude wind. – Hier weer blijkt het dat de winter dit jaar vroeg begon; hier echter een kort woord over NACHTkoude. Zelfs in de zomer kan ze zich acuut laten voelen; het temperatuurverschil tussen dag en nacht is aanzienlijk. "Het is bekend hoe scherp de lucht 's nachts kan zijn, vooral op de bergen. Een brandende daghitte kan vrij vlug in een snerpende nachtkou overgaan."

Men leest in D.B., Moab, c. 1153: "Feitelijk is het klimaat in het bergland van Moab gematigd. Twee jaren op drie krijgt men er sneeuw, doch zelden tweemaal in hetzelfde jaar; dan bedekt ze geheel de hoogvlakte en kan zich langer dan 8 dagen handhaven De oostwinden zijn gloeiend in de zomer, maar vinnig koud in de winter "

bidden; ik kon alles zien, want Hij was omgeven door licht.

Opeens daalde van de hemel een gedruis en stroomde er een vloed van licht de spelonk binnen en in dat licht daalde een talrijke schaar van engelen af, die allerhande voorwerpen en werktuigen droegen. Ik voelde mij overweldigd en zo tegen de rotswand geklemd, dat ik er mij als ingedrukt voelde; met een gewaarwording alsof ik verzonk begon ik dan te roepen: "Ik verzink! ik zal hier naast mijn Jezus verzinken."

Hierop werd ik wakker, ontstak mijn licht, hoorde de klok slaan en beschouwde dan in wakende toestand het volgende:

De engelen bogen zich voor Jezus, vereerden Hem en vroegen Hem of zij hun opdracht mochten vervullen; zij vroegen Hem ook of het nog zijn wil was voor de mensen als mens te lijden, zoals dit zijn wil was geweest, toen Hij uit de schoot van zijn hemelse Vader neerdaalde om het vlees in de schoot der H. Maagd aan te nemen (cfr. Hebr. 10, 5-9; Ps. 40, 7-9).

Nadat Jezus toegestemd en zijn lijden opnieuw aanvaard had, richtten de engelen een hoog kruis voor zijn ogen op, waarvan zij bij hun aankomst de stukken uiteengelegd droegen. Dit kruis was in de vorm, zoals ik het altijd zie, en wel uit vier stukken bestaande, zoals ik in mijn gezichten steeds de kruiswijnpersen zie.

Het bovenste deel van de kruisstam nl., dat tussen de beide ingezette armen omhoogstak, was ook een afzonderlijk stuk.

Ik geloof zowat 25 engelen daarbij gezien te hebben:
- 5 droegen de onderste stam van het kruis,
- 3 het bovendeel,
- 3 de linker- en
- 3 de rechterkruisarm;
- 3 de blok waarop zijn voeten stonden,

- 3 droegen een ladder,
- 1 andere een korf met allerhande touwen en gereedschappen en
- de overigen droegen
    - de speer,
    - het riet,
    - de gesels,
    - de doornenkroon,
    - de nagelen en ook
    - al zijn spotklederen,
      ja, alle foltertuigen die in zijn lijden zouden voorkomen.

Dit kruis was als hol; men kon het opendoen, zoals een kast en deze was in al haar delen met ontelbare, veelsoortige foltertuigen opgevuld; doch in het midden, waar Jezus' Hart gebroken en doorstoken werd, zag men een dooreenvlechting van alle mogelijke zinnebeelden en voorstellingen van pijnen.
Deze waren daar door de meest verscheiden werktuigen uitgedrukt, en ook de kleur van het kruis was op dat punt die van bloed; ze liet de aangrijpendste en smartelijkste indruk na.

De overige delen en plaatsen van het kruis waren, volgens de aard en graad van het voorgestelde lijden, verschillend en smartelijk gekleurd, en aan die kleur was te zien welke pijn daar geleden zou worden. En alle smarten liepen uit al die plaatsen in stralen naar het Hart.

Ook de werktuigen waren op al die plaatsen het ZINNEBEELD en als de belichaming van de daar te lijden toekomstige pijnen. Zo waren er ook vaten met gal en azijn in het kruis, doch ook zalven, mirre en iets als reukkruiden, die waarschijnlijk op zijn dood en begrafenis betrekking hadden.

Bovendien hingen er een menigte van lange, ontvouwde rollen in, ter breedte van een hand, en eveneens verschillend gekleurd, waarop allerlei smarten en folterwerken geschreven stonden; de kleuren duidden de verschillende graden en soorten van duisternis

aan, die door zijn lijden moesten verhelderd, verlicht en verdreven worden.

- Het zwart was datgene wat verloren ging;
- het bruin was het troebele, het dorre, het onverschillige, het gemengde en vuile;
- het rood was het zware, aardse, zinnelijke;
- het geel het verwijfde, laffe, pijnschuwende.
- Er waren ook halfgele en halfrode stroken bij, die allebei wit moesten worden.
- Tenslotte waren ook een menigte witte banen in het kruis, zo wit als melk, en het geschrift er op schitterde; deze laatste waren doorschijnend en betekenden wat gewonnen, voltooid en volmaakt was.

Al deze gekleurde banen waren als de rekening, als de som van Jezus' verschillende smarten, moeiten, inspanningen en werken, die Hij in zijn omgang en wedervaren met de leerlingen en andere mensen zou moeten doormaken.

Ook werden Hem al die mensen getoond, van wie hij het meest geheime, Hem alleen bekende lijden te verduren zou krijgen: de kuiperijen (= onbetrouwbare en corrupte activiteiten, samenzwering, sluwe tegenwerking) van de Farizeeën, het verraad van Judas, de wreedheid van de Joden bij zijn smadelijke, bittere dood[114].

[114] *"De anderen stellen er zich mee tevreden mijn lichaam te treffen, 't is te zeggen de gewone, lauwe christenen, maar mijn vrienden (meer bevoorrechte zielen, priesters, kloosterlingen, geleerden, enz.) wonden mijn Hart, dat nooit ophield hen te beminnen."* (sprak Jezus tot Margareta-Maria, Autobiografie, blz . 80).

Dit alles ontvouwden de engelen voor de ogen van de Zaligmaker in volgorde, met een onuitsprekelijke eerbied en een priesterlijke plechtigheid. Nadat nu dit lijdensdrama met al zijn bijzonderheden aan de Zaligmaker getoond en beschreven was, zag ik Hem en de engelen wenen.

Daarna trokken de engelen zich terug en ik werd verplaatst in een visioen, waarin ik met de arme zieltjes in aanraking kwam.

1 november = 1 Markeswan; Nieuwe Maan. –

Niets over Jezus' vasten meegedeeld.

339.

2 november; zevende dag. –

Bij de Heer komend, *zag ik Hem in gebed op de grond gelegen.* De duivel had opvolgenlijk de verschijningen van zeven tot negen leerlingen naar de berg gezonden; zij kwamen een voor een in de spelonk en zegden dat Eustachius hun meegedeeld had dat zij Hem hier zouden vinden; zij hadden Hem zo angstvol gezocht; zij baden Hem zichzelf hierboven toch niet geheel te ondermijnen en hen niet te verlaten; er werd zoveel in zijn nadeel gepraat; Hij mocht zijn goede naam niet zó laten bezwadderen, maar moest zich komen rechtvaardigen. *Jezus antwoordde hier niets anders op dan: "Wijk van Mij, satan, het is nu de tijd daartoe niet."* En hierop verdwenen zij allen.

3 november; Sabbat. –

Ik zag *de Heer in gebed in de spelonk op zijn aangezicht liggen. Vervolgens afwisselend knielen, rechtstaan en ook wel eens op zijn zijde liggen.*

Ik zag een zeer zwakke, afgematte, eerbiedwaardige grijsaard moeizaam de berg opklimmen; hij scheen het zo lastig te hebben en zo afgemat te zijn; ik kreeg er werkelijk medelijden mee; hij naderde de spelonk en met een luide zucht van vermoeidheid zonk hij bij de ingang van de grot ter aarde neer en lag in onmacht. Het smartte me bijna dat Jezus hem niet hielp; *Jezus bezag hem niet eens.*

De oude richtte zichzelf weerom op en zegde tot Jezus dat hij een Esseen van de Karmelberg was; hij had van Hem gehoord en was Hem ten koste van dodelijke vermoeidheid hier komen opzoeken; hij bad Jezus even naast hem te willen zitten en hem een onderhoud over heilige onderwerpen toe te staan; bidden en

vasten was trouwens niet zo eenvoudig; hij wist er alles van, maar als er twee in God tezamen waren, dan stichtte en hielp de een de ander en ook de vruchten waren groter. Nog meer andere dingen stotterde hij.

Jezus dreef deze duivel met deze paar woorden op de vlucht: "Wijk, satan, nu is het de tijd niet."
Eerst nu zag ik dat het de duivel geweest was, want terwijl hij zich omwendde en uit de voeten maakte, zag ik hem duister en woedend worden. Ik kon me niet weerhouden te lachen, omdat hij zichzelf had laten vallen en alleen, zonder hulp weer had moeten opstaan.

Satan kende de Godheid van Christus niet; hij hield Hem voor een profeet; hij had zijn heiligheid vanaf zijn jeugd gezien en ook de heiligheid van zijn Moeder, op wie zijn verleidingen geen pak hadden, daar zij er niet de minste aandacht aan schonk; hij vond geen aanknopingspunt in haar en kon niets met haar beginnen[115]. Zij was de schoonste Maagd en vrouw en had nooit bij weten minnaars gehad, behalve bij haar uithuwelijking in de tempel,

---

[115] Eens zegde Jezus tot de H. Brigitta: *"Mijn Moeder was bij haar geboorte geheel schoon en zonder vlek; de helse geesten bemerkten dit wel en waren daarover zo verbitterd, dat zij, bij manier van spreken, in de hel eenstemmig uitriepen:*
"wat gaan we doen? Een zo begenadigde Maagd is verschenen, dat ze alles wat in de hemel en op de aarde is, overtreft en zich tot de troon van God zal verheffen; het is nu reeds te voorzien: alle listige strikken, die wij tegen haar kunnen spannen, zal zij als rag verbreken. Vallen wij haar aan met het net van onze onreinheid, zij zal alles als een rotte touw stukrijten. Pogen wij haar de genoegens en verleidingen van de wereld voor te spiegelen, zo zullen deze geen vat op haar hebben, evenmin als een vuurvonk op een stroom. Doorzoeken wij haar binnenste, wij zien haar krachtig beschermd en onaanvechtbaar; wij vinden geen onvolmaaktheid in haar, die een aanknopingspunt voor bekoring en zonde kan worden; wij hebben te vrezen dat haar zuiverheid ons nederlagen zal berokkenen; haar volheid van genade zal ons laatste beetje sterkte vernietigen; haar standvastigheid zal ons onder haar voeten werpen."" (Openb. 2, 222; 3, 141).

toen haar toekomstige man haar door het lot of het wonder van de takken aangewezen moest worden.

Dat Jezus er niet een Farizeese strengheid in bijkomstige gebruiken jegens zijn leerlingen op nahield, bracht de boze vijand op een dwaalspoor; hij hield Hem voor een mens, omdat Hij bij zijn leerlingen menige nalatigheid, die de Joden ergerde, door de vingers zag.

- Daar hij Jezus dikwijls ijverig had gezien, wilde hij Hem onlangs door de naar hier gekomen leerlingen in onrechtmatige verontwaardiging brengen.
- Daar hij Hem barmhartig had gezien, wilde hij Hem in de verschijning van een grijsaard, die van zwakheid in zwijm valt, ontroeren en als een Esseen met Hem redetwisten en een onderhoud over geestelijke zaken voeren[116].

---

[116] Jezus is in alles ons voorbeeld willen zijn, ook in de bekoring; Hij leert ons hoe wij ze moeten overwinnen en bekomt ons de genade der overwinning.

Zijn tactiek is deze:

a) geen acht slaan op satans bekoringen:

b) of zijn inblazingen en voorstellingen met een kort slagwoord ontzenuwen.

Op de medalie van de H. Benediktus staat zulk een slagwoord:
"Vade retro, satana,
Numquam suade mihi vana;
sunt mala quae libas,
ipse venenum bibas." –

In een rijm overgezet:
"Pak u spoedig, satan, weg van hier
Gij lage geest, ontaard tot dier;
Je krijgt me in je klauwen niet
Je vult mijn beker als met wijn,
Maar drink hem zelf uit: 't is venijn;
Ga weg, zoals ik je gebied!"

Na zulke kordate afwijzing verliezen het kwaad en de bekoring hun valse aanlokkelijke schijn en men ziet ze in hun ware, afstotelijke gedaante; de overwinning vervult de ziel met vreugde.

4 november. –

Ik zag een lichtwolk bij de spelonk hangen, waarin ik als aangezichten onderscheidde; er gingen engelen uit de wolk, die te voorschijn komend, een menselijke gedaante aannamen; zij naderden tot Jezus, troostten en versterkten Hem.

5 november. –

Ik zag Jezus in de spelonk uitgestrekt op zijn aangezicht liggen; ik zag Hem ook geknield en staande bidden. (Drie gebedshoudingen die de oosterlingen in het gebed regelmatig aannemen). Ondertussen zag ik engelen tot Hem in- en uitgaan.

340.

6 november. –

Ik zag Jezus in de spelonk op zijn zijde te gronde liggen rusten en de verschijning van de Esseen Eliud bij Hem binnengaan; het was satan en meteen vernam ik dat hij moest weten dat het kruis onlangs aan Jezus voorgesteld geworden was, want hij zegde Hem dat hij door een openbaring te weten gekomen was welk een berg van lijden en zware strijd Hem getoond waren; het was duidelijk dat Hij zoveel leed het hoofd niet zou kunnen bieden.
Om een vasten van veertig dagen uit te houden zou Hij evenmin in staat zijn; uit liefde tot Hem was hij derhalve naar hier gekomen om Hem nog een keer te zien en om, met zijn goedvinden, deze eenzaamheid met Hem te delen; ook wilde hij zich belasten met een deel van zijn belofte of voorgenomen vasten.

Jezus sloeg op dit alles geen acht, maar Hij stond op, strekte de handen ten hemel en bad: "Mijn Vader, in

---

O Jezus, die ons de bekoring hebt leren bestrijden, maak ons vlug en ervaren in de door U gevolgde tactiek, opdat wij altijd overwinnen.

de hemel, neem deze bekoring van Mij weg!".
Hierop zag ik satan knarsetandend onder een akelige gedaante verzwinden.

Nu knielde Jezus en zette zijn gebed voort, doch na enige tijd zag ik drie jongelingen naderen, die (althans twee daarvan) Hem op zijn eerste reis uit Nazareth naar Hebron vergezeld hadden, maar dan weer van Hem weggegaan waren (fasc. 9, nr. 204). Deze gasten naderden vreesachtig, vielen voor Jezus neer en klaagden dat zij geen rust konden vinden, noch ooit vinden zouden, totdat Hij hun ontrouw vergeven zou hebben; zij smeekten Hem zich over hen te erbarmen, hen weer aan te nemen en hen tot boete voor hun afvalligheid met Hem te laten vasten; zij wilden voortaan zijn getrouwste leerlingen zijn; zij klaagden en jankten erbarmelijk en gingen in de ruime spelonk rond Hem, terwijl zij voort een onbedaarlijk gejank lieten horen.
Jezus stond op, verhief zijn handen, smeekte tot God en zij verdwenen.

7 november. –

In mijn visioenen zag ik *Jezus in de spelonk geknield bidden* en satan in een schitterende kleding aan de zeer steile oostzijde van de rots, als op de lucht gedragen omhoog zweven. Aan die zijde was geen ingang, doch slechts enige gaten in de wand van de spelonk. *Jezus zag niet naar satan* die een engel wilde voorstellen, doch bij zulke verschijningen is zijn licht nooit doorschijnend, maar als buiten er op gesmeerd of geschilderd; en zijn kleding maakt een indruk van stijfheid, terwijl het gewaad der engelen licht, waaiend en doorzichtig schijnt.

Hij zweefde in de ingang van de spelonk en zei tot Jezus: "Ik ben door Uw Vader gezonden om U te troosten." *Jezus keek niet naar hem om.* Dan verscheen hij weer bij een opening van de spelonk aan de gans ontoegankelijke oostzijde en zei tot Jezus dat hij Hem nu zou tonen dat hij een engel was, aangezien hij hier in

de hoogte om de rots kon zweven. Maar *Jezus gunde hem geen blik.* Hierop werd satan in de hoogste mate grimmig en deed alsof hij Jezus door de opening met zijn klauwen wilde vastgrijpen, maar ook nu *gunde Jezus hem geen blik.* Hierop versomberde zijn gedaante; hij werd afschuwelijk en verzwond.

8 nvoember. –

Heden zag ik *Jezus in de spelonk in knielende houding bidden.*

9 november. –

Bemerking.
Een lange nota van Brentano meer tot Katarina's dan tot Christus' leven behorend, verkorten wij als volgt.

Soms mengen zich persoonlijkheden in K's visioenen. De zienster leefde intens mee met het leven en de liturgie van de Kerk; zij plukte ten bate van levenden en overledenen de vruchten en genaden, die in de tuin van de liturgische jaarkring groeien. Bijzondere vruchten zijn eigen aan elke liturgische tijd, ja, aan elk bijzonder feest. Reeds vóór Allerzielen en vooral op en na dit dodenfeest tot ver in de maand november bad en boette zij veel voor de lijdende zielen. Aan het einde van haar schouwing deze nacht, waarin zij ontzettend met Jezus geleden had, komen haar drie zielen bedanken en in haar lijden verkwikken, omdat zij hen door haar lijden verlost had. –
Tot hier de nota.

Heden nacht zag ik *Jezus in de spelonk, nu liggend, vervolgens knielend en dan weer in staande houding bidden.*

Ik heb het grootste gedeelte van de nacht in de spelonk aan de zijde van Jezus geknield en gebeden; ik heb een zware en

vreselijke nacht achter de rug; het was zo koud, zo guur op de berg; het stormde en er viel regen en ijzel;

ik zag **de zonden van de gehele wereld en ook mijn eigen bedorvenheid; ik zag de bedroevende toestand van de Kerk en het verval in velerlei opzicht van haar priesters; ik zag de onbeschrijfelijke genaden en hulpmiddelen die Jezus hier verdiend en ons geschonken heeft; ik had een duidelijk begrip van al wat Hij reeds voor ons gewonnen had door zijn vasten en strijd in de woestijn in deze eerste dagen;**

ik voelde me totaal verpletterd en vermorzeld en ik had daarbij een hartverscheurend medelijden met Jezus naast mij en een diep besef van mijn eigen zondigheid.

En toch, in al die smarten kon mijn lafheid van tijd tot tijd de gedachte niet onderdrukken: "Waarom zegt Jezus mij geen woord? Waarom zegt Hij me niet: sta op?" Inderdaad, het gevoel van mijn ellende blies mij de gedachte in dat het niet was om uit te houden. Toen ik nu het geduld bijna verloor, *zegde Hij me toch dit éne woord: "Geduld!"* Maar hoe verkwikte het mij! Ik bleef daar nog een tijdlang liggen en voelde al de guurheid van het weer, de afgrijselijkheid van de woestijn en de smarten van mijn Jezus.

Dan bereikte me dwars door de koude een warm briesje en ik ervoer iets heel bijzonders: er zweefden drie zielen in de spelonk naar mij toe; bij elke ziel waren twee engelen; zij dankten mij voor mijn lijden dat hen geholpen had en zij verdwenen. In de spelonk herkende ik ze, maar nu ken ik ze niet meer.

Ik ben nog vol miserie; er is mij ook bevolen te bidden tot afwending van allerlei rampen die op handen zijn en die ik zag en wel bijzonder wegens gemengde huwelijken, waaruit, zoals het mij getoond werd, onnoemelijke onheilen voor de Kerk te allen tijde voortvloeien.

341.

10 november, Sabbat. –

Ik zag Jezus, zoals vroeger, in de spelonk, deels liggend, deels knielend, deels al staande bidden; Hij is in zijn gewone klederen, maar ze hangen wijd en los; Hij draagt geen gordel en is barvoets; zijn mantel, gordel en een paar tassen die de Joden gewoonlijk dragen, liggen naast Hem op de grond; ook Hijzelf gaat menigmaal ter aarde liggen; Hij eet noch drinkt; Hij heeft ook dikwijls aanvallen van honger, maar de engelen verkwikken Hem (geestelijkerwijze). Er komt dan een lichtwolkje tot Hem en het stroomt als een dauw in zijn mond.

De 40 dagen in de woestijn zijn een geheimnisvol getal en hebben, evenals de 40 jaren van de Israëlieten in de woestijn, betrekking op iets wat ik me nu niet herinner.

Dagelijks is Jezus gebedswerkzaamheid nieuw; dagelijks verdient Hij ons nieuwe genaden, verschillend van die welke Hij reeds bekwam; het vorige komt niet meer terug. Zonder deze arbeid en overwinning van Jezus zou onze weerstand tegen de bekoringen nooit verdienstelijk hebben kunnen worden.

11 november. –

Heden zag ik *Jezus in verschillende houdingen bidden,* zoals tot nog toe.

12 november. –

Ik zag satan in de gedaante van een oude, geheel verwaarloosde kluizenaar van de berg Sinaï naar Jezus in de spelonk komen; hij klom met grote inspanning de berg op, was half naakt, geheel

haveloos en had slechts huiden om het lijf hangen; hij droeg een lange baard, maar zijn aangezicht verried iets vals en listigs.

Hij vertelde tegen Jezus dat een Esseen van de Karmelberg bij hem was gekomen en hem over Zijn doop, wijsheid en wonderen, en nu laatst over Zijn streng vasten gesproken had. Daarom had hij, niettegenstaande zijn hoge leeftijd, de zo lange reis naar hier tot Hem ondernomen; hij wenste nu een geestelijk gesprek met Hem te hebben, want hij was een ervaren asceet, geoefend in de versterving; daarom meende hij dat Jezus nu reeds genoeg gedaan had en het daar bij mocht laten. Ontbrak er eventueel nog iets aan, dan nam hij dat gaarne voor zijn rekening; hij zegde nog vele dingen in dezelfde zin. *Maar Jezus keek eenvoudig ter zijde en zei: "Wijk van Mij, satan."* Hierop zag ik satan verduisteren en als een zwarte bal met gekraak van de berg neerrollen.

Ik vroeg mijzelf toen inwendig af hoe het mogelijk was dat de duivel volstrekt niet wist dat Christus God was en ik bekwam daarover wonderbare en verrassende verklaringen; en ik dacht na hoe ik er in zou slagen deze duidelijk uiteen te zetten, maar helaas, ik heb er nog eens weinig van onthouden.

Toch zag ik zeer duidelijk het onbegrijpelijk nut voor de mensen dat satan en zij het niet wisten en dat zij het moesten leren geloven. *Één van de woorden die de Heer zei, heb ik onthouden: "De mens heeft niet geweten dat de slang die hem verleidde, satan was; daarom mag ook satan niet weten dat God zelf het is, die de mens verlost."*
Dan kreeg ik hierover ook zeer schone taferelen te zien, en ik zag ook dat satan de Godheid van Christus niet eerder te weten kwam, dan toen Hij de zielen uit het voorgeborchte der hel verloste.

13 november. –

Niets meegedeeld.

14-16 november. –

Wegens ziekte niet in staat tot enige mededeling.

17 november, Sabbat. –

Ik heb in al deze dagen *Jezus in verschillende houdingen in de spelonk zien bidden en vasten;* de nadere omstandigheden ben ik vergeten; de spelonk is niet op de hoogste top van de berg gelegen.

342.

18 november. –

Heden zag ik satan in de gedaante van een voornaam man uit Jeruzalem naar de spelonk van de biddende Zaligmaker komen; hij zei dat hij kwam uit louter belangstelling in Hem en uit sympathie voor zijn zaak, daar hij wel wist dat het zijn zending was de vrijheid voor de Joden te heroveren; hij vertelde Hem ook alle geruchten en meningsverschillen die te Jeruzalem over Hem in omloop waren; hij kwam nu om zijn zaak te steunen; Hij hoefde slechts met hem naar Jeruzalem mee te gaan en heimelijk bij hem in het paleis van één der Herodessen te wonen; ik geloof dat satan die Herodes bedoelde, wiens vrouw door Herodes Antipas, die te Kallirroë woonde, geschaakt was; het leek me dat de gedaante, waaronder de duivel verscheen, die was van een beambte van deze Herodes[117]. Daar kon Jezus zijn leerlingen

[117] Jezus wordt door satan bezocht in de gedaante van een bevriende ambtenaar van Herodes

Bedoeld is dan wel die Herodes-Filippus I, wiens vrouw Herodias ging samenleven met zijn broer Herodes Antipas, en het vermoeden dringt zich op dat satan zich bedrieglijk aanmeldde onder het voorkomen van rentmeester Chusa, echtgenoot van Joanna, een van de vrome vrouwen die Jezus en zijn leerlingen mild ondersteunden.

Hier zou onze zienster dus ongelijk geven aan de bijbelgeleerden, die veelal menen dat Johanna's echtgenoot rentmeester of zaakgelastigde was bij de overspelige Herodes-Antipas!

heimelijk verzamelen en van daaruit een begin maken met de volvoering van zijn plannen; Hij moest dus nu maar aanstonds met hem meegaan. Dit alles betoogde hij aan Jezus zeer uitvoerig. *Jezus zag niet naar hem om, maar bad vurig en ik zag satan terugwijken,* zijn gedaante akelig worden en uit zijn neus vuur en damp komen, waarop hij verzwond.

19 november. –

Ik was stervensziek. Van 's avonds af en de hele nacht bevond ik mij ononderbroken in beschouwing van Jezus in de spelonk.

20 november. –

Ik zag geheel Jezus' lijden als een boom vóór zijn ziel oprijzen. Zelf geheel overstelpt van smarten en kwalen zag ik *hoe aan Jezus geheel zijn toekomstig lijden met alle onderdelen tot aan de kruisiging toe in wonderbare afbeeldingen voorgesteld werd.*

Ik zag bij die voorstellingen het kruis, zoals altijd, van 5 verschillende houtsoorten gemaakt en de armen erin gevoegd.

Onder ieder arm was een wig of spie ingeslagen en op de stam was een steunblokje voor de voeten.

Het stuk van de stam boven het hoofd voor het titelbordje was er apart opgezet, want de stam was eerst te laag om er de titel op te plaatsen, indien men wilde dat hij boven het hoofd uitstak.

Ik zag dit alles in een wonderbaar en betekenisrijk visioen; ik zag daarbij allerhande geheimenissen en veranderingen (van de zelfstandigheid van brood en wijn) in het H. Sacrament.

Ik geloof dat ook Jezus die geheimenissen zag, want ik zag engelen bij Hem en deze vereerden ze.

Gedurende dit visioen ontwaakte ik af en toe onder de verschrikkelijkste pijnen en telkens als ik weer in slaap (extase) viel om opnieuw met Jezus te lijden, was ik blijde.

24 november (= Sabbat) tot 27 november. –

In al deze dagen zag ik *Jezus in de spelonk in gebed en vasten volharden* en ik verenigde mij met Hem in gebed, versterving en bestrijding van mijn kleinmoedigheid, ongeduld en gramschap.

28 november. –

Heden zag ik dat engelen *in vele taferelen aan Jezus de ondankbaarheid van de mensen toonden, hun ongeloof, spot, haat en hoon, het verraad van de apostel, de verloochening door vrienden en vijanden tot zijn dood toe, en al wat na zijn dood van zijn arbeid en lijden verloren zou gaan.*

Hij zag dit alles in beelden en *van angst en schrik zweette Hij water en bloed.*

Tot troost toonden zij Hem dan daartegen al wat gewonnen zou worden; zij wezen met hun handen naar de beelden.

29 november. –

Heden zag ik *Jezus afgemat in strijd en droefheid bij het zien van het verlies van zo vele zielen, bij het zien van zijn vergeefse pogingen om ze te redden.*

343.

30 november = 1 Kislew; Nieuwe Maan. –

Ik zag Jezus heden weerom in een bekoring; Hij begon meer honger te krijgen en voornamelijk dorst. Ik zag Hem, weliswaar, enige malen verkwikt worden door engelen, doch nooit eten of drinken. Ook zag ik Hem nooit buiten de spelonk. Hij scheen niet magerder geworden, maar uiterst bleek. Ik zag de satan in de gedaante van een oude, vrome kluizenaar tot Hem naderen en Hem zeggen: "Ik heb zo'n geweldige honger, ik bid U, geef me toch van de vruchten die daar voor de spelonk op de berg staan, want ik wil er geen van plukken zonder dit eerst aan de eigenaar te vragen." Hij deed alsof hij Jezus voor de bezitter van de vruchten aanzag. "Laten wij daarna, vervolgde hij, samen over heilige onderwerpen zitten spreken. " – Niet bij de ingang, maar aan de andere zijde, aan de oostkant, stonden op enige afstand vijgen en een soort van vruchten als noten, doch met zachte schalen, gelijk de mispelen er hebben (granaatappelen?) en ook bessen.

Jezus antwoordde: "Wijk van Mij, je bent een leugenaar van het begin af en laat geen schade op de vruchten na." Toen zag ik de kluizenaar in een kleine donkere gedaante, een boog beschrijvend, over de berg wegvluchten en een zwarte damp van zich afgeven; ik wist niet dat hij schade op vruchten kon nalaten; ik dacht vroeger dat hij alleen stank naliet.

In verband met het feest van de apostel Andreas op heden, zegde zij: Andreas is heden bij een broer of halve broer geweest[118], die hij, benevens Petrus, nog had en die ook een leerling geworden is. Andreas sprak met hem en verkeerde in een droevige stemming.

[118] Die halve broer van Andreas en Petrus heette Jonatan, zoals we zullen vernemen in fasc. 12, nr. 371 en nr. 392.

Sinds Jezus naar de woestijn gegaan was, hadden droefheid en angst hem niet verlaten; hij vroeg zich kommervol af of hij Hem nog weerzien zou en hij worstelde tegen zijn twijfel. Hierover sprak hij met zijn (halve) broer.

1 december = 2 Kislew; Sabbat. –

Satan kwam ook in de gedaante van een reiziger tot Jezus en vroeg Hem of Hij niet van de verlokkende, sappige druiven mocht eten, die daar in de nabijheid stonden; ze schenen zo goed te zijn tegen de dorst. *Jezus antwoordde niet en keek zelfs niet in zijn richting.*

2 december. –

De volgende dag bekoorde hij Jezus op dezelfde wijze met een bron.

3 december. –

Heden middag zag ik satan tot Jezus in de spelonk naderen; hij kwam als een kijk- of panoramakundige en zei dat hij tot Hem kwam als tot een hooggeleerde, aan wie hij een staaltje van zijn eigen kunst wilde laten zien; Hij moest maar eens, als het Hem beliefde, in zijn kijkapparaat zien; het hing aan zijn hand; het was een soort kaleidoskoop en geleek op een grote bol of liever nog meer op een ronde vogelkooi. *Jezus zag niet naar hem om, keerde hem de rug toe en ging buiten de spelonk;* dit was de eerste keer dat ik hem deze zag verlaten.

Ik heb gezien wat er in die kijkkast was; men zag daarin een rijke weelderige natuur; de blik verloor zich in allerliefste, overheerlijke tuinen, vol dicht en lommerrijk groen en gebladerte, op rijk beladen vruchtbomen, zeldzaam grote, sappig gezwollen druiven, en daartussen zag men koele bronnen. Alles vertoonde

zich dichtbij, als lag het voor het grijpen, en dit in zulk een verscheidenheid en afwisseling, dat het ene al schoner en verlokkelijker was dan het ander. *Maar Jezus keerde satan de rug en aanstonds week de boze geest.*

Dit was nogmaals een bekoring om Jezus zijn vasten te doen onderbreken, want nu begon Hij grotere honger en dorst te voelen dan ooit in de vorige dagen (cfr. *postea esuriit*, Mt. 4, 2).

Satan weet helemaal niet met wie hij in Jezus te doen heeft; hij kent wel de voorzeggingen over Hem en voelt ook dat die geheimzinnige godsman macht op hem heeft, maar hij weet toch niet dat Hij God is, dat Hij de Messias is, wiens werk en zending niet verhinderd kunnen worden; daar hij Hem ziet vasten, de bekoring verduren, honger lijden, daar hij Hem zo arm en in vele dingen zo lijdend, zo echt menselijk ziet (cfr. fasc. 9, nr. 230), blijft Jezus' Godheid hem verborgen.

Satan is hierin gedeeltelijk zo verblind als de Farizeeën; hij houdt Hem dus enkel voor een heilig mens die hij heel zeker kan bekoren en tot val brengen.

De drie grote bekoringen. (Mt. 4, 3-11; Mk. 1, 12-13; Lk. 4, 1-13).

4 december. –

Ik zag Jezus lastig gevallen en hevig bekoord worden; Hij leed grote honger en dorst. (God beschikte het zo dat zijn mensheid, wellicht door vermindering van gevoelige troost, de honger kwellender voelde.) Ik zag Hem verscheidene malen buiten de spelonk.

Tegen de avond zag ik satan als een grote sterke man naar Jezus komen. Ik zag dat hij aan de voet van de berg twee stenen van de grond opnam en er mee naar boven ging; ze hadden de lengte van kleine broden, met dit verschil dat ze hoekig waren, doch ik zag

dat satan hun, terwijl hij de berg opging, tussen zijn handen de vorm van echte broden gaf. Tot Jezus binnentredend zag hij er uiterst verbeten uit. In ieder hand zulk een steen houdend sprak hij tot Jezus nagenoeg als volgt: "Gij hebt gelijk geen vruchten te willen eten; ze prikkelen de eetlust slechts nog meer. Indien gij Gods geliefde Zoon zijt, op wie de Geest bij de doop is neergedaald, verander Gij dan deze stenen, waaraan ik reeds de vorm van broden gegeven heb, in werkelijke broden."

Jezus zag naar satan niet om; ik hoorde Hem slechts deze woorden zeggen: "De mens leeft niet van brood." Alleen deze woorden heb ik duidelijk verstaan of onthouden. In het evangelie staan er nog andere, die mij bijgevolg waarschijnlijk ontgaan zullen zijn, want ik zag satan woedend worden (en mijn aandacht was op hem gevestigd). Hij stak zijn klauwen naar Jezus uit en op dit moment zag ik de beide stenen op zijn armen liggen; hierop vloog hij weg en ik moest er om lachen, dat hij zijn stenen had moeten meenemen.

344.

5 december. –

De volgende dag tegen de avond zag ik satan in de gedaante van een machtige engel met groot gedruis naar Jezus toegezweefd komen; zijn uitrusting en kleding geleek op die van een krijgsman, zoals ik gewoonlijk de H. Michael zie verschijnen, maar steeds kan men dwars door zijn grootste glans iets donkers en akeligs ontdekken. Met grootspraak zegde hij ongeveer het volgende tot Jezus: "Ik wil u tonen wie ik ben en wat ik vermag en hoe de engelen mij op hun handen dragen. Kijk! daar ligt Jeruzalem.
Zie de tempel, ik wil U op zijn hoogste punt plaatsen; daar kunt Gij tonen wat Gij vermoogt en of de engelen ook U naar beneden zullen dragen." Terwijl hij in die richting wees, was het alsof ik Jeruzalem en de tempel dicht vóór de berg zag liggen, maar ik geloof dat dit maar een voorstelling (in de verbeelding) was.

Jezus gaf hem echter geen antwoord en satan vatte Hem bij de schouders en droeg Hem door de lucht naar Jeruzalem; hij zweefde op geen grote hoogte en daar plaatste hij Jezus op het hoogste van een tempeltoren; er stonden vier zulke torens aan de vier hoeken van de omheiningsgebouwen.

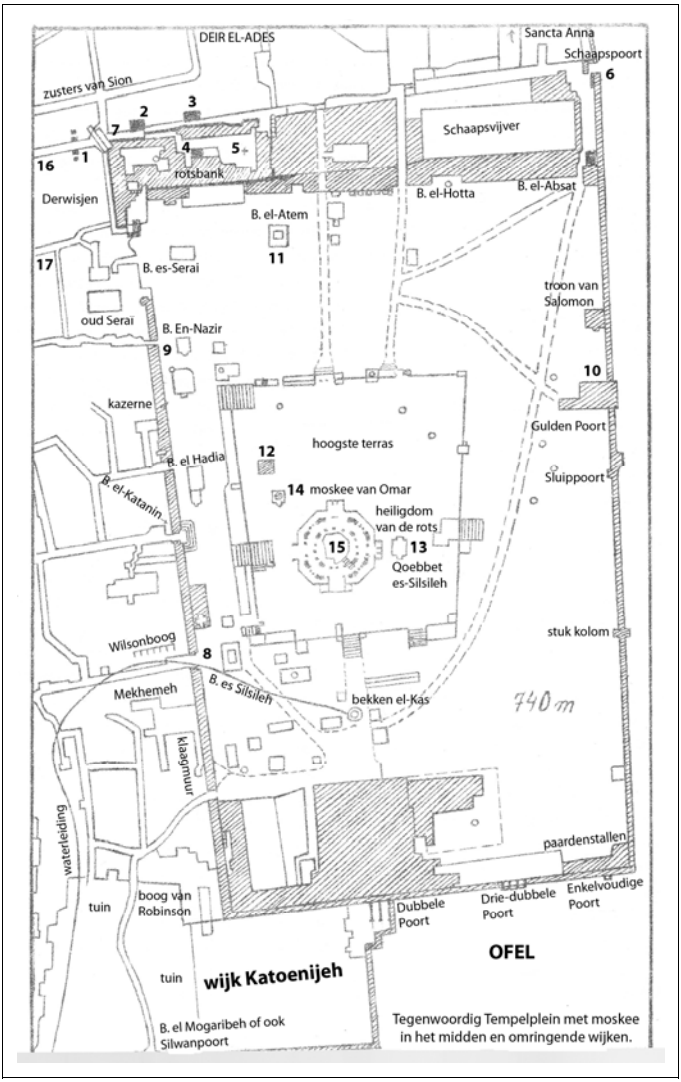

Tot nog toe had ik op die torens niet gelet[119]. Deze toren stond aan de Westzijde van de Tempelberg, tegenover de burg Antonia. (In fasc. 8, deel 'De Tempel' zou die toren getekend moeten worden aan het westeinde van de dubbele parallelle lijn die de gracht voorstelt. K. zegt ook 'naar Sion toe', maar dit is dan weer ruim te interpreteren; juister ware gezegd: 'naar Kalvarië toe', zie grote kaart 3).

De Tempelberg viel daar zeer steil af[120].

---

[119] Vier torens op de 4 hoeken. Hier is sprake van het Tempelplein zoals het was vóór zijn uitbreiding door Herodes.

Flavius Josephus vermeldt de toren van de zuidoost- en de zuidwesthoek. Het bestaan van een toren bij de noordoosthoek blijkt uit de archeologie, ter plaats waar de Arabieren nu de 'troon van Salomon' aanwijzen (zie fasc. 8, plaat over de tempel).

De laatste der vier torens lag een 100- of 110-tal meters ten zuiden van de burcht Antonia, tot waar Herodes later het Tempelplein uitbreidde en die nu op de hoek kwam te liggen.

[120] Tempelberg loopt daar steil af. – De steun- of grondmuur zit nu 22 m diep in de grond. Het Tempelplein beheerste om zo te zeggen, loodrecht de vallei, die nu veel van haar diepte verloren heeft.

Bij die vroegere hoek was, volgens Flavius Josephus (Ant. III, 73), de noordelijkste van de 4 westelijke poorten van het plein.
"Men moest, zegt hij, vele treden afdalen naar de bodem van de vallei en dan evenveel treden weer opgaan om in de stad te komen, die tegenover de tempel lag. In Christus' tijd was die vallei nog maar weinig opgevuld." (H.L. 1948, blz. 18).

"De westelijke grondmuur was in zo'n diepe vallei gebouwd, zegt Flavius Josephus (Ant. III, 383), dat hij 400 el hoog was."
(= 200 m; men versta: 200 m boven de bodem van de vallei uitstak; ook zo verstaan, sluit deze uitspraak nog een grote overdrijving in).

De plaats was goed gekozen, want op die toren zag men onder zich de gehele laagstad liggen, het meest bevolkte gedeelte van Jeruzalem; aanstonds zouden de mensen samengestroomd zijn om Jezus te bewonderen, terwijl de zuidoosthoek van het Tempelplein, thans zo imposant, uitstak boven een nagenoeg verlaten wijk.

Toch stellen de exegeten zich gaarne de scene op deze laatste hoektoren voor.

Die torens waren als gevangenissen. In één ervan werden de kostbare gewaden van de hogepriester bewaard. Boven waren die torens plat, zodat men er op rond kon gaan, want in het midden van dat terras verhief zich een hol, kegelvormig torentje, dat van boven met een grote bol eindigde, ruim genoeg opdat twee mensen er in konden staan. Vandaar zag men de gehele tempel onder zich.

Op dit hoogste punt van de toren werd *Jezus, die niets zegde,* door satan neergezet. Nu vloog satan van boven naar beneden en riep Jezus van op de grond toe: "Indien Gij Gods Zoon zijt, toon nu uw macht en daal naar beneden, want er staat geschreven: Hij zal zijn engelen bevel geven U op hun handen te dragen, opdat Gij U aan geen steen zoudt stoten." *Toen sprak Jezus: "Er staat ook geschreven: gij zult uw Heer niet op de proef stellen."*

Nu kwam satan razend tot Hem terug en Jezus zei hem: "gebruik de macht die u gegeven is." Hierop vatte satan Hem weer zeer grimmig bij de schouders vast en vloog met Hem over de woestijn naar Jericho toe. Op de toren staande, zag ik in het westen schemerlicht aan de hemel. Satan scheen me ditmaal langzamer te vliegen; ik zag hem in de hoogste mate woedend en vol haat. Ik zag hem met Jezus nu hoog, dan laag vliegen, op en neer zwankend, zoals iemand die zijn woede wil koelen, zich wreken, maar zwakker is dan zijn vijand en niets vermag; hij droeg Jezus terug op dezelfde berg, 7 uren van Jeruzalem, waar Hij zijn vasten aangevangen had.

Ik heb gezien dat satan met Jezus dicht boven de grote oude terpentijnboom vloog, waarvan ik de onlangs herkende relikwie in mijn bezit heb; deze geweldig grote boom staat in de vroegere

---

Het feestgewaad van de hogepriester werd bewaard, althans onder de Romeinen, in de burg Antonia. Op aanvraag, dus ten koste van een zware vernedering, konden de tempeloversten het daar op ieder van de vier jaarlijkse hoogfeesten afhalen; zij moesten het daarna onder bezegeling terugbrengen tot het volgende feest.

tuin van een Esseen, die eertijds hier gewoond had;
ook Elias heeft zich hier enige malen opgehouden;
die boom stond achter de spelonk, niet ver van de steilste helling.
Aan zulke bomen worden driemaal in het jaar insnijdingen aangebracht, waaruit dan balsem druipt, telkens in een mindere hoeveelheid.

345.

Satan plaatste de Heer op de hoogste spits van de berg, op een overhangende, ontoegankelijke klip, die nog hoger is dan de spelonk; het was reeds nacht, doch terwijl satan om zich heen wees, was het klaar waar hij wees en men zag de wonderbaarste gewesten van de wereld in alle richtingen. De duivel sprak Jezus nu ongeveer toe als volgt: "Ik weet het, Ge zijt een groot leraar en Gij wilt nu leerlingen verzamelen om Uw leer te helpen verspreiden. Zie al die heerlijke landen daar liggen. Zie welke machtige volkeren daar leven en zie hoe hier dichtbij Judea zo klein en onbeduidend is. Ga liever naar die heerlijke landen, ik geef ze U allemaal, indien Gij neerknielt en mij aanbidt."

Met dit aanbidden bedoelde de duivel een gebruikelijke vernedering, waaraan de Joden en vooral de Farizeeën zich voor hoge personen en koningen gaarne onderwierpen, wanneer zij iets van hen verkrijgen wilden. De duivel had hier maar een verwijderde, onrechtstreekse bekoring voor, gelijk toen hij onder de gedaante van een hofbeambte van Herodes uit Jeruzalem tot Jezus kwam en Hem naar Herodes' paleis ontbood, onder voorwendsel Hem daardoor in zijn onderneming te steunen.

Terwijl satan aldus rondwees, zag men grote landen en zeeën, vervolgens vele steden, waarin koningen met pracht en praal triomfantelijk binnenrukten aan het hoofd van grote legers en te midden van hun hovelingen. Men zag dit alles zo duidelijk, alsof men er bij was, ja, nog duidelijker; men voelde zich werkelijk overal bij tegenwoordig en als het ware in die landen verplaatst. Elk tafereel, elk volk onderscheidde zich door eigen glans en pracht, zeden en gebruiken.

Satan roemde de hoedanigheden van ieder volk in het bijzonder en wees bij voorkeur naar een land waar prachtmensen woonden, die door hun grootte op reuzen geleken, ik meen dat het Perzië was (waar inderdaad nu nog grote mensen wonen).

Hij raadde Hem boven alles aan zijn leer daar te gaan verspreiden, niet in dat onbeduidend, onooglijk Palestina.

Dit was een zeer wonderlijk tafereel, men zag zo veel en zo klaar; alles was zo schitterend en prachtig.

Jezus antwoordde niets dan deze woorden: "Gij zult God, uw Heer, aanbidden en Hem alleen dienen, wijk van Mij, satan!"

Op dit woord zag ik satan zich in een onbeschrijflijk gruwelijke gestalte van de rotsberg wegpakken, in de diepte neerstorten en verdwijnen als verslond hem de aarde.

Jezus door engelen gediend.

Toen verliet Hem de duivel, en zie! de engelen naderden en dienden Hem (Mt. 4, 11: cfr. Markus, 1, 13).

346.

Aanstonds hierop zag ik een schaar engelen tot Jezus naderen en voor Hem neerbuigen; zij namen Hem, ik weet niet op welke wijze, als op hun handen en zweefden met Hem zachtjes van de rots naar de spelonk waarin Jezus zijn 40-daagse vasten begonnen was. Hij werd door 12 engelen nedergedragen, die vergezeld waren van andere dienende engelen ook in een bepaald getal; ik weet niet zeker of er in totaal geen 72 engelen waren, maar ik ben toch geneigd het te geloven, want de gehele tijd herinnerde de voorstelling mij aan het getal apostelen en leerlingen.

(Ieder voorname engel had 5 of 6 ondergeschikte engelen.
In het 1e geval waren zij gezamenlijk 72;
in het 2e geval 12 en 72 in getal).

Er werd nu in de spelonk als een dank- en een zegefeest met een maaltijd gevierd. Ik zag de engelen de spelonk van binnen met wijngaardranken bekleden; ze ging van boven open en door het geopend gewelf daalde een zegekroon van groen op Jezus neer. Dit alles geschiedde in de volmaaktste orde en met feestelijke plechtigheid.

Alles was zinnebeeldig, schitterend en spoedig voltooid. Wat met een bepaalde bedoeling geplaatst of gebracht werd, schikte zich naar die bedoeling en breidde zich uit overeenkomstig zijn bestemming. De voorwerpen die de engelen nodig hadden, kwamen vanzelf in hun handen op het ogenblik dat zij die verlangden en beantwoordden volkomen aan hun doel.

De engelen brachten ook een tafel, die aanvankelijk maar klein was, maar die zich snel uitbreidde en met hemelse spijzen bedekt werd.

De spijzen en borden waren van hetzelfde soort als die welke ik steeds op de hemelse tafelen zie; en ik zag **Jezus en de 12 engelen en ook de overige engelen hun deel van deze tafel krijgen. Maar het was geen eten met de mond, en toch een innemen en een genotvol overgaan van een geestelijk voedsel in de etenden, die genoegens, verkwikkingen en gaven ontvingen; het was alsof de innerlijke betekenis van de spijzen en vruchtengestalten in hen overging;** zo iets is echter onuitsprekelijk.

Aan het einde van de tafel stond afzonderlijk een lichtende, grote kelk en kleine bekers er omheen, allemaal van dezelfde gedaante als die, welke bij de instelling van het H. Sacrament gebruikt werden, doch ze waren groter en minder stoffelijk.
Er stond daar ook een bord met gelijke, dunne broodkoeken.

Ik zag dat **Jezus uit de grote kelk in de bekers goot, stukjes van het brood daarin doopte en dat de engelen die ontvingen en wegbrachten.**

Met deze handeling eindigde dit zegefeest en Jezus verliet de spelonk en daalde af naar de Jordaan.

Vasten en bekoringen van Jezus – Eindoverwinning
(Voorstelling in de kunst).

"Veertig dagen bleef Jezus in de woestijn, waar Hij door satan bekoord werd." (Mk. 1, 13).
Weer nam de duivel Hem mee (voor de laatste bekoring) en hij toonde Hem alle koninkrijken der wereld en hun heerlijkheid. Hij zei: "Dit alles zal ik U geven, zo Gij neervalt en mij aanbidt."
Jezus antwoordde: "*Ga heen, satan, want er staat geschreven: Gij zult de Heer uw God aanbidden en Hem alleen dienen.*"
Toen verliet Hem de duivel, en zie! de engelen naderden en dienden Hem. (Mt. 4, 8-11).

Onze zienster besluit het verhaal als volgt: "Op dit woord zag ik satan in een onbeschrijfelijk gruwelijke gestalte zich van de rotsberg wegpakken en in de diepte neerstorten en verdwijnen, als verslond hem de aarde. "

347.

De engelen die Jezus kwamen dienen, verschenen in een verschillende vorm. Volgens hun rangorde was ook hun kleding verschillend; de engelen die op het einde het brood en de wijn wegbrachten, waren in priesterkleding.

Op hetzelfde ogenblik zag ik nu allerlei wonderbare troost komen op hen die nu Jezus' vrienden waren of het later zouden worden[121].

- Ik zag Jezus aan de H. Maagd te Kana in een visioen verschijnen en haar troosten.
- Ik zag Lazarus en Marta ontroerd en met liefde tot Jezus vervuld.
- Ik zag de zwijgzame Maria door een engel met de gave van de tafel des Heren werkelijk gespijzigd worden: ik zag die engel bij haar en hoe zij die gave met de grootste eenvoud ontving;

---

[121] De eerbiedwaardige Maria van Jezus gekruisigd,
werd in navolging van Jezus een veertig dagen lang op het uur af door de duivel gekweld, gedomineerd en als het ware bezeten.

Maar zodra aan het einde van die tijd de duivel haar losgelaten had, verhief zij zich enige handbreedten boven het bed; haar gelaat straalde, haar ogen glinsterden als diamanten, een hemelse glimlach speelde op haar lippen.

Met haar rechterhand maakte zij een zegenend gebaar, waarbij alle aanwezigen Gods genade in hun ziel voelden vloeien.

Mgr. Lacroix zelf, die in Bayonne verbleef, voelde op hetzelfde ogenblik de machtige uitwerking van haar zegen.

Hieruit besluite men welk een goed trouwe zielen, die zich versterven, die stand houden in de bekoringen, die volharden in gebed en de duivel en zichzelf overwinnen, doen aan hun medemensen, vrienden en verwanten, aan de Kerk, aan de wereld.

Deze gedachte kan een steun zijn in lange en zware bekoringen.
Van hun overwinning hangt veel af voor vele zielen.

Vandaar deze vermaning die Jezus en Maria dikwijls aan bevoorrechte zielen geven: *"Er gaan zo vele zielen verloren, omdat niemand zich voor hen opoffert; de overwinning verschaft de ziel zelf grote vreugde."*

zij had ook al het lijden en de bekoringen van Jezus in de geest ononderbroken gezien; zij ging geheel in die beschouwing en in dit medelijden op zonder zich te verwonderen (als overkwam haar iets vreemds).

- Ook Magdalena onderging een heilzame ontroering; zij smukte zich juist op en kleedde zich aan voor een feest, toen een schielijke angst wegens haar zondig leven en een geheim verlangen naar redding haar overviel; ook wierp zij haar pronkgewaad en sieraden op de grond, zodat zij door haar omgeving uitgelachen werd.
- Vele van de latere apostelen zag ik ook met troost en heilige begeerten vervuld worden.
- Ik zag Natanael in zijn woning aan alles denken wat hij van Jezus gehoord had; deze herinnering ontroerde hem ten zeerste, maar ik zag hoe hij die gedachten weer van zich afzette.
- Petrus, Andreas en alle overigen werden insgelijks getroffen en gesterkt; het was een zeer wonderlijke en rijke beschouwing, waarvan ik me maar de weinige genoemde bijzonderheden meer herinner.

Maria en Joannes de Doper in deze tijd.

348.

In het begin van de vasten van Jezus verbleef Maria in haar huis bij Kafarnaüm. In de wereld ging het toen gelijk nu; de menselijke zwakheid blijft eeuwig dezelfde.
Praatzieke vrouwen uit de buurt kwamen tot Maria en onder voorwendsel haar te troosten, legden zij Jezus te laste dat Hij overal rondzwierf; niemand wist waar, Hij was overal; Hij verwaarloosde zijn Moeder, terwijl het toch zijn plicht was zijn ambacht uit te oefenen, om, nu Jozef er niet meer was, voor zijn Moeder te zorgen.

In het algemeen werd er nu door heel het land veel over Jezus gesproken; het wonder bij zijn doop, het getuigenis van Joannes en de verhalen van de uiteengegane leerlingen, alles werkte samen – en het een bevestigde het ander – om de aandacht op Jezus te vestigen.

Slechts nog eenmaal, namelijk na Lazarus' opwekking uit de dood, kort vóór Jezus' dood, was het gepraat over Hem zo algemeen en veelvuldig.

De H. Maagd was droevig gestemd en verdiept in gedachten, want tijdens elke afwezigheid van Jezus kon zij een zekere vrees, vermoedens en medelijden niet van zich afzetten.

Tegen het einde van die 40 dagen was Maria te Kana in Galilea, bij de ouders van de bruid van Kana; het zijn voorname lieden en als stadsoverheden; zij bewonen een schoon huis, bijna in het midden van de stad, die net gebouwd is.

Een straat die, mij dunkt, van Ptolemaïs komt, ziet men van de naburige hoogten naar Kana afdalen. (Kana is door heuvelen ingesloten en heeft alleen een uitzicht in het noordnoordwesten). De weg doorkruist de stad, die niet zo wanordelijk en ongelijk gebouwd is als vele andere.

De bruidegom trouwt binnenkort hier in het huis; ze bezitten nog een ander huis in de stad, dat zij, gans ingericht, aan hun dochter zullen geven; de H. Maagd woont er nu in.

De bruidegom is bijna even oud als Jezus; hij is, geloof ik, een toegebrachte zoon van een der drie weduwen van Nazareth (nl. Mara); hij is geen van hen die eens met Jezus naar Hebron gingen; hij is als een huisvader bij zijn moeder en bestuurt het huishouden voor haar. Nu is hij eveneens te Kana; ik geloof dat hij later zijn schoonvader in diens bedrijf zal helpen.

Die goede mensen raadplegen de H. Maagd bij het regelen van de zaken van hun kinderen en leggen alles voor haar bloot. Maria geeft ook raad aan de bruid die een bevallig meisje is; ik zie haar

thans, doch gesluierd, bij de bruidegom in tegenwoordigheid van anderen. (Gesluierd, cfr. fasc. 10, nr. 252, voetnoot 70d; op die plaats hadden wij er nog kunnen bijvoegen: "Toen Rebekka, uit Mesopotamië komend, Isaäk, voor wie zij bestemd was, in het oog kreeg, bedekte ze zich met haar sluier, (Gen. 14, 65), want alleen gesluierd mocht de verloofde haar toekomstige bruidegom begroeten." (Keulers, Bijbelse Geschiedenis, blz. 66).

349.

Ik zag Joannes gedurende deze tijd ononderbroken doorgaan met dopen. Herodes getroostte zich alle moeite om Joannes tot zich te doen komen en ook zond hij boden tot hem om hem over Jezus uit te horen. Joannes behandelde hem nog onveranderlijk met dezelfde geringschatting en herhaalde zijn vroeger getuigenis over Jezus.

Ook zijn weer afgezanten uit Jeruzalem bij hem geweest om hem over Jezus en hemzelf te ondervragen. Joannes antwoordde, zoals altijd, dat hij Hem te voren nooit met zijn lichamelijke ogen gezien had, maar gezonden was om zijn weg te bereiden.

Ik zag dat Joannes sedert de doop van Jezus telkens opnieuw herhaalde dat het water door Jezus' doop en door de H. Geest die op Jezus nedergedaald was, nu geheiligd was, en dat zeer veel kwaads uit het water geweken was[122].

[122] Het is interessant de verschijnselen die K. bij Jezus doopsel (in fasc. 10, nr. 293) zag en de verklaringen die zij hier doet, te vergelijken met sommige gedachten die wij vroeger lazen in het brevier op het herdenkingsfeest van Jezus' doopsel:

"Jezus wilde gedoopt worden om de oude Adam te begraven en om de Doper zelf te heiligen, doch bovenal om de wateren van de Jordaan te heiligen, opdat, zoals Hij geest en vlees was (God en mens), zo ook aan de dopelingen door de Geest en het water het goddelijk kindschap meegedeeld zou worden

Jezus laat zich dopen om de bedorven natuur door het water te heroveren, met een onbederfelijk gewaad te herkleden

Dit was geschied, toen het zwarte beeld of de wolkgedaante van satan en het menigvuldig ongedierte zich aan mij vertoonde; dit ongedierte zag ik in die wolk binnendringen op het ogenblik dat de H. Geest op de GEDOOPTE Jezus nederdaalde. (fasc. 10, nr. 292). Zijn doop had het uitwerksel gehad van een duivelbezwering.

Jezus liet zich dopen opdat het water geheiligd zou worden, want Hij had de doop niet nodig. De doop van Joannes was hierna zuiverder en heiliger.

Daarom werd Jezus, zoals ik zag, in een nieuwe aparte vijver gedoopt.

**Daarom zag ik Joannes water uit deze vijver in de Jordaan leiden en in de algemene doopvijver overbrengen,
en ik zag Jezus en de leerlingen om dezelfde reden van dit water meenemen om op verdere plaatsen er mee te dopen.**

In de Jordaan heeft Christus de kop van het serpent verplet, de duivel verdreven, ons aan zijn macht ontrukt en onze zonden gedelgd

Bij zijn doop, toen Hij verheerlijkt werd, werden de wateren geheiligd en alle schepsel door Christus, onze God, gewijd."

Mizpa.

Voor hen die voor de topografie van Palestina en bijbelproblemen belangstelling hebben, willen wij hier onze vereenzelviging van Mizpa verantwoorden.

In de H. Schrift is Mizpa een voorname en meerdere keren genoemde stad, maar tot heden is haar ligging een onopgelost probleem gebleven. Zelfs bestaat er onzekerheid nopens haar identiteit, d.i. men is er niet zeker van, dat in een aantal passages waarin een Mizpa genoemd wordt, steeds hetzelfde Mizpa bedoeld is. In andere passages is duidelijk sprake van een 2e, 3e of 4e Mizpa, want volgens Meistermann in zijn Guide, blz. 442, waren er niet minder dan 10 in Palestina.

Wat Mizpa betreft in de omgeving van Jeruzalem, uit Nehemias 3 schijnt af te leiden te zijn dat er in de streek van Jeruzalem 2, zoniet 3 Mizpa's bestonden.

De verschillende werkploegen, die de muren van Jeruzalem herstelden, schijnen een stuk muur herbouwd te hebben naar de kant van de gouw (= een territoriaal en institutioneel onderdeel van een Gallo-Romeins stamgebied) waar zij woonden.

- Zo bouwden de bewoners van Gibon een Mizpa aan de noordkant (naar de kant van Gibon en Mizpa-in-Benjamin (Neh, 3, 7);
- de bronpoort en de vijvermuren in het zuiden werden herbouwd door de overste van het district Mizpa (Neh. 3, 15); dit zou het Mizpa van K. zijn.
- Een zekere Ezer, overste van Mizpa (3e Mizpa?) bouwde bij de hoek aan de oostkant (Neh. 3, 19).

Meerdere steden met dezelfde naam waren een gewoon verschijnsel in Palestina.

Voor het volgende houde men het kaartje (hierna) van nr. 312 voor ogen. Het Mizpa van de zienster is met quasi-zekerheid te vereenzelvigen met de heuvel, waar de Israëli's vóór kort de

nederzetting Ramat Rachel gevestigd hebben, welke zij zo noemden wegens de nabijheid van het graf van Rachel, moeder van Benjamin en vrouw van Jakob.

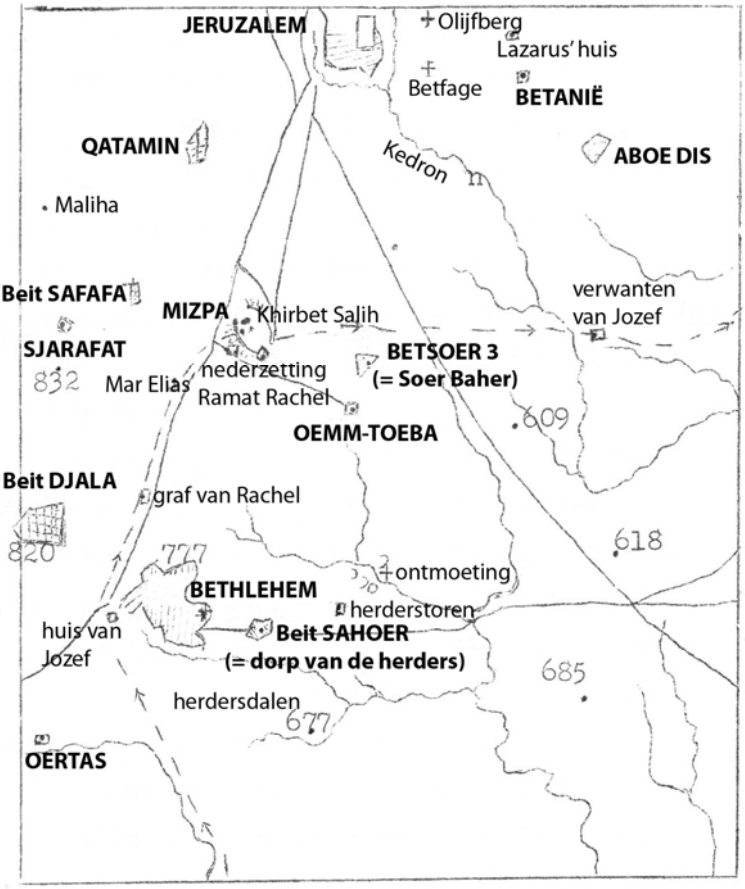

Jezus bezoekt MIZPA en het dorp van Jozefs verwanten.

We mogen ons door K.'s opgave: 'weinige uren van Bethlehem' niet in de war laten brengen (zie VOORREDE, nr. 5).

Bovenstaand kaartje kan ook dienen om in fasc. 6, nr. 148 en voetnoot 337 te verduidelijken. Aan de zuidvoet van de heuvel waarop Mizpa lag, ziet men een oude vijver van 14 m bij 14 m.

Hier bij het stadje dat K. goed kende (Mizpa) en in de nabijheid van een ander haar bekend dorp (Betsoer 3, Soer Baher) hielden de H. Driekoningen hun laatste halte. In en bij het laatste dorp stichtten de eerste christenen na de nederdaling van de H. Geest een volksplanting.

De heuvel ligt een half uur ten noorden van dat graf en 600 m ten noordoosten van Mar Elias. Dit laatste heeft, evenals de heuvel, een niveau van 817 m.
Rama betekent hoogte, heuvel;
Ramat Rachel = hoogte van Rachel.

Hij is bedekt met de ruïne van een oude stad. De ruïne heet Khirbet Salih; de heuvel ligt op een kruispunt van wegen en is weer een middenpunt van verkeer; nu loopt er ook een autoweg tot op de heuvel. Boven heeft men in alle richtingen een wijd uitzicht; dus werd Mizpa ook uit alle richtingen van ver waargenomen; overigens wijst daarop de naam Mizpa, d.i. 'observatieplaats', 'uitkijkpost'.

Jeruzalem verschijnt duidelijk en dichtbij; het beantwoordt dus aan het gegeven uit Makk. I, 3, 4 het ligt tegenover Jeruzalem. Ook zegt I Makk. 3, 46: "Het is van oudsher een plaats van gebed." Is het wellicht om deze reden dat de Esseen Chariot te Mizpa, volgens K., een klooster van Essenen stichtte?

Overeenkomstig hiermee werden op de heuvel kluizenaarsgrotten of cellen opgegraven: wij lezen in Guide bleu, blz. 334: "Men heeft op die heuvel een OUDE STAD opgegraven, Hebreeuwse inschriften op kruik-oren gevonden, een Byzantijnse kerk blootgelegd, een stenen kruis, een mozaïekvloer en KLUIZENAARS-CELLEN aan het licht gebracht."

Overigens is bij de zuidpunt van de heuvel ook de laatste rustplaats der H. Driekoningen te lokaliseren, eer ze Bethlehem bereikten, achter een stad (Mizpa), en bij een dorp (Betsoer 3), die K. goed kende.

K. brengt ook meestal Mizpa in verband met het dorp van Jozefs verwanten, dat zowat een uur meer oostelijk moet liggen (b.v. in nr. 312) ook brengt zij het wel in verband met Bethlehem; nooit legt zij het ten noorden van Jeruzalem.

Een moeilijkheid in haar opgaven is deze uitdrukking: het ligt weinige uren van Bethlehem. De ware betekenis hiervan moeten

wij uit de context opmaken met het oog op nr. 5 en 10 in de VOORREDE. Dit baart hier geen enkele moeilijkheid.

Volgens K. Emmerick hebben te Mizpa ten zuiden van Jeruzalem plaats gehad:

a) de bijeenkomst van Israël tegen de stam Benjamin (Recht. 20, 1). Men kan die bijeenkomst moeilijk veronderstellen in de stam zelf, waartegen zij kwamen strijden.

b) Daar kwam Samuel zijn ambt als rechter uitoefenen (I Sam. 7, 16). Daar hij dit ook deed te Gilgal en te Betel, zouden Mizpa en Betel te dicht bij elkaar gelegen hebben, indien men Mizpa ten noorden van Jeruzalem, of zelfs van Rama veronderstelt; het zouden buursteden geweest zijn, waarvan ene overbodig voor de rechtspraak.

c) Te Mizpa bij Bethlehem heeft Judas de Makkabeeër zijn leger bijeen geroepen, en wel, naar het schijnt, omdat het een plaats was van gebed, een soort bedevaartsoord (I Makk. 3, 46). Om de laatste reden kunnen wij in dit Mizpa de scène uit I Sam. 7, 5-7 en ook die uit I Sam. 10, 17-25 lokaliseren. Ook de stichting van een klooster op die plaats in later tijd werd door dit heiligheidskarakter wellicht beïnvloed.

d) Bijzonder zinvol wordt de passage van Jeremias 31, 15 (cfr. Mt. 2, 18), wanneer wij bij Bethlehem, te Mizpa het Rama uit genoemde passages lokaliseren. Het verschil van betekenis tussen Mizpa en Rama is een kleine nuance.
In de eerste christelijke eeuwen werd die plaats zelfs Rama geheten, zoals uit de kaart van Madaba blijkt.
Het graf van Rachel ligt tussen Bethlehem en Mizpa of Rama.
Ook hebben de joodse immigranten aan die plaats of heuvel weer de naam Rama gegeven: Ramat-Rachel.

Op grond van al het voorgaande mogen wij in alle ernst en met een quasi-zekerheid besluiten: Daar lag Mizpa, daar op die heuvel. De ruïnen Salih zijn resten er van.

Een ander, 2e Mizpa zou men geneigd zijn eerder te zoeken ten noorden van Jeruzalem, het Mizpa nl. waarvan sprake is in Jos. 18, 26; in de geschiedenis van Baasa, koning van Israël en van Asa, koning van Juda, I Kon. 15, 22 en in de geschiedenis van Godolias (Jerem. 41 en 42), maar zijn ligging is absoluut onbekend.

Qarantania. – Op de berg van Jezus' vasten.

QARANTANIA, in 't Arabisch Qarantal! Zo noemt men nu algemeen en wel reeds sedert de 12e eeuw de berg bij Jericho, waar Jezus volgens een aloude traditie 40 dagen in absolute afzondering en algeheel vasten doorgebracht heeft.

Wij weten dat de zienster een andere voorstelling geeft, waaruit eens te meer blijkt dat zij in alles origineel en van niets, hetzij traditie of apokriefen of andere meningen afhankelijk is.
In haar voorstelling echter heeft Jezus hier zijn vasten begonnen en geëindigd; ook de laatste definitieve zegepraal op de duivel behaald.

Op deze berg verbleef Jezus onder de dieren, zegt de H. Markus, waardoor hij te verstaan wil geven dat de berg buitengewoon woest was, geen verblijf voor mensen, maar voor hyena's en andere wilde dieren die in Jezus' tijd nog talrijk waren (cfr. fasc. 9, VOORREDE 2).

Hier is echter ook niet uit af te leiden dat K. de evangelist tegenspreekt, want hij bepaalt geen enkele berg, en daar niemand Jezus' verblijf in die dagen kende, zijn later misschien slechts weinigen of is zelfs niemand te weten gekomen waar Hij zich opgehouden had en dat Hij reeds de 2e dag van berg veranderde; de evangelisten zijn overigens niet geneigd om in duizenden bijzonderheden te treden.

De naam Qarantania wordt bij uitbreiding ook soms gegeven aan het gebergte dat naar Midden-Palestina opwaarts loopt en dat wij

met Katarina tot nog toe de woestijn van Jericho en ook van Efraïm noemden. Deze woestijn is het meest noordelijk gedeelte van de beroemde affreuze woestijn van Juda, die zich in het zuiden tot voorbij de Dode Zee verlengt.
Naar het westen echter gaat de bodem snel opwaarts, terwijl hij oostwaarts verschrikkelijk steil naar de vlakte van Jericho afdaalt.

Reeds in de eerste eeuwen van het christendom trok het heilig karakter van de berg met zijn vele grotten en cellen talrijke kluizenaars aan, zodat er kunstmatige grotten bijgehouwen moesten worden.

In de 4e eeuw geleek deze ontoegankelijke en onbewoonbare berg op een volkrijke stad. Hij droeg toen de naam Doeka, die dezelfde naam schijnt te zijn als de Bijbelse naam Doch; deze schijnt nog voort te leven in de naam van de bron Ain ed-Doek, die ontspringt aan de noordoostvoet van de berg.

In 1874 kwam Qarantania in de handen van Orthodoxe Grieken; zij bouwden er in 1895 een oud vervallen kloostertje tot een ruim klooster uit; het verheft zich anderhalve km ten westen van oud-Jericho of tell es-Soeltan.
Vanop deze heuvel gezien, schijnt het klooster schilderachtig aan de berg opgehangen te zijn tegen de rotswand; het bevindt zich bij een groep grotten, waarvan éne sedert de 4e eeuw beschouwd wordt als de spelonk van Jezus' veertigdaagse vasten;
ze bevindt zich vóór het klooster en achter een kapel, die de Grieken in 1902 bouwden.

De berg is vol grotten: wanneer men aan de voet van de berg noordwaarts gaat, bemerkt men in de oostwand 30 à 40 grotten, hetzij natuurlijke, hetzij kunstmatige. In de zuidwand, langs en boven de wadi Denoen en Retma zijn de spelonken niet minder talrijk.

Een smal bergpad leidt naar het klooster en de spelonk van het vasten langs duizelingwekkende diepten.
Vóór de bouw van het nieuwe klooster was dit pad niet alleen

moeilijk, maar zelfs gevaarlijk: de trappen die van afstand tot afstand aangebracht waren, soms gebroken en overal in slechte staat, boden nauwelijks enige vastheid aan de beklimmer; een verkeerde stap kon hem in de afgrond storten.
De dappere pelgrim Mislin waagde het in 1848 nauwelijks tot bij de grot op te klimmen.

De grot tussen klooster en kapel is vanaf de vroegste eeuwen tot kapel ingericht. De fresco's op haar binnenwanden, waar nog sporen van overblijven (en door K. gezien en vermeld zijn), dateren uit de 12e eeuw, toen kanunniken van het H. Graf in het bezit van de berg waren; in deze grot immers laat een traditie Jezus zijn vasten doorbrengen.

Een Vlaams priester-pelgrim beschrijft zijn bestijging van de berg en bezoek aan de grot als volgt: "Wij vangen de beklimming aan van die kegel van 348 m hoog; de helling is steil als een zoldertrap; wie onderhevig is aan hoofdduizelingen sluite bij die gelegenheid liever maar de ogen. Na een half uur pijnlijk zwoegen komen wij 200 m hoog op een rotsvlak.
Onze paarden dampen van het zweet en komen als uit het water; de thermometer wijst 35°. Nat van het zweet komen wij eindelijk bij een gaanderij (of terras) met een staketsel afgezet en we treden binnen in een rotskamer (het klooster was nog niet vernieuwd). Vol heilig verlangen klimmen wij langs een trap naar de heilige spelonk op en lezen daar geknield het evangelie van de bekoring; men ziet er nog een fatsoenlijke schilderij die de bekoring voorstelt. Deze spelonk is nagenoeg vierkant met zijden van ongeveer 3 m.

Na het voldoen van onze godsvrucht kloppen wij aan bij de Griekse paters, rusten een weinig en begeven ons op het balkon, waar wij een prachtig vergezicht genieten op de uitgestrekte vlakte van Jericho en de naburige bergen. Wij zien honderd nissen, hetzij in de rots gehouwen, hetzij door de natuur gemaakt.

Wij bedanken de gastvrije monniken en beginnen af te dalen. Bij onze paarden gekomen nemen wij die bij de toom en keren te voet op onze stappen terug." (Delancker).

"Ik daalde te voet af," zegt ook Mislin, "want de laatste helling van de berg naar de vlakte is zeer steil. Ik bezag nog de hooggelegen spelonken in de bergwand, de ene boven de andere, beschermd door een kleine muur en toegankelijk gemaakt door in de rots gehouwen trappen en paden. Raven zweefden krassend er omheen."

Sedert de wederopbouw van het klooster in 1895 is ook de weg aanzienlijk verbeterd en verbreed, maar nog ver van comfortabel. "Nochtans het genoegen het mooie evangelieverhaal van de drievoudige bekoring in de grot zelf gelezen te hebben, beloont rijkelijk de last van een moeizame bestijging." (Meistermann).

De Griekse monniken geven aan de pelgrims graag de toestemming om, na een bezoek aan de kapel en de grot, door het klooster te gaan en de bestijging voort te zetten; het pad dat naar de top voert, is veel moeilijker dan het pad onder het klooster. Na een half uur buitengewoon steile beklimming achter het klooster, bevindt men zich boven een bijna loodrechte afgrond van zowat 300 m diep. Eindelijk komt men op het kulminerende punt (= grootste hoogte), een kegelvormige top, die door een brede (versterkings-)gracht van het overige van de berg gescheiden is. Alvorens hier geraakt te zijn, heeft men een helling beklommen, die zich vanaf de voet van de berg (niveau -102 m) 130 m hoog verheft; van hier gaat de bodem verder in westelijke richting omhoog tot een hoogte van 98 m.

De kulminerende top is een klein effen platform van 100 m lang bij 40 m breed. Dit terras is door een muur omgeven; hier richtten de tempelridders in de 12e eeuw een fort op ter bescherming van de pelgrims; men ziet er nog de resten van.

Ook zag men daar tot vóór een halve eeuw de overblijfselen van een kluizenaarskapel uit de eerste eeuw; op haar fundamenten zijn

de Grieken vóór een 50-tal jaren begonnen een nieuwe kapel te bouwen, zonder die tot nog toe te hebben kunnen voltooien.

Ook menen vele onderzoekers dat op die top de vesting Doch heeft gestaan, waar Ptolemeüs zijn schoonzoon, de Makkabese hogepriester en vorst Simon op een feestmaal uitnodigde, waarop hij hem met twee van diens zonen om het leven bracht (135 vóór Chr., I Makk. 16).

De juistheid van de lokalisering van de berg van Jezus' vasten wordt in D.B. bij 't woord 'Quarantaine' door een Palestina-kenner kort samengevat; wij geven er het essentiële van terug.
Het staat vast dat de kruisvaarders in die bepaalde berg 'de berg van Jezus' vasten' herkend hebben.
Dit blijkt b.v. uit twee handvesten van de Patriarch Wilhelmus, waarvan het ene de kanunniken van het H. Graf in 't begin van de 12e eeuw in het bezit stelde van de heilige berg Qarantania en het ander in 1136 hun de tienden van Jericho toekende tot onderhoud van het klooster en zijn bewoners en hun kerk.
Sedertdien wordt deze berg met de heilige grot nagenoeg in alle bedevaartsoorkonden vermeld.

Maar, zo redeneert hij verder, het is zeker dat de kruisvaarders deze mening of lokalisering niet zelf uitgevonden hebben, maar dat zij een bestaande en algemeen aanvaarde traditie overgenomen hebben. Deze was bewaard gebleven, dankzij de monniken, die vanaf de eerste eeuwen de berg bewoond hebben en in navolging van Christus daar een leven van gebed, vasten en duivelbestrijding zijn komen leiden.

De naam alleen 'berg van Jezus' vasten', Qarantania, heeft een zekere bekoorlijkheid, wekt belangstelling. Daarom nog, alvorens afscheid te nemen, de volgende trekken:

- Hij verheft zich bijna 'à pic' of loodrecht vlak tegenover de ruïneheuvel van het oude Jericho, tell es-Soeltan, op een afstand van nog geen anderhalve km.

- Zijn top bereikt 492 m boven de Dode Zee, 323 m boven Oud-Jericho, 98 m boven de Middellandse Zee.
- De flank is totaal naakt en in scherpe tegenstelling met de groene, waterrijke oaze van Aïn Doek aan de noordoostvoet van de berg.

Onder de talrijke grotten is die van Jezus' vasten natuurlijk de vermaardste; ze bevindt zich nagenoeg op het zuideinde van de bergblok, waar deze zich boven een diepe ravijn naar het westen wendt. Om ze te bereiken moet men tot halverwege de helling opklimmen langs een in de rotswand gehouwen pad, dat vroeger zeer moeilijk en gevaarlijk was, maar nu verbreed en bruikbaar.

Aan alle zijden is de berg om zo te zeggen ontoegankelijk.

- Ten westen wegens de lange, hoewel afdalende hellingen en heuvelen en diepe wadi Soeëinit (valt buiten het kader van ons kaartje),
- ten noorden door die van Maqoeq en Roemman,
- ten oosten door de steile helling,
- ten zuiden door de Denoen en Retmeh en verder in dezelfde richting door de el-Qelt.

Ook werd hij nooit bewoond, tenzij door luipaarden, hyena's, andere wilde dieren en eremijten. Van de laatste zijn vooral bekend en vermaard: de H. Chariton, Elpidius, Eustacius, Enesius. In de 8^{e} eeuw kwam een monnik en wonderdoener met name Stefanus uit het klooster Mar Sabas hier een vasten van 40 dagen doorbrengen.

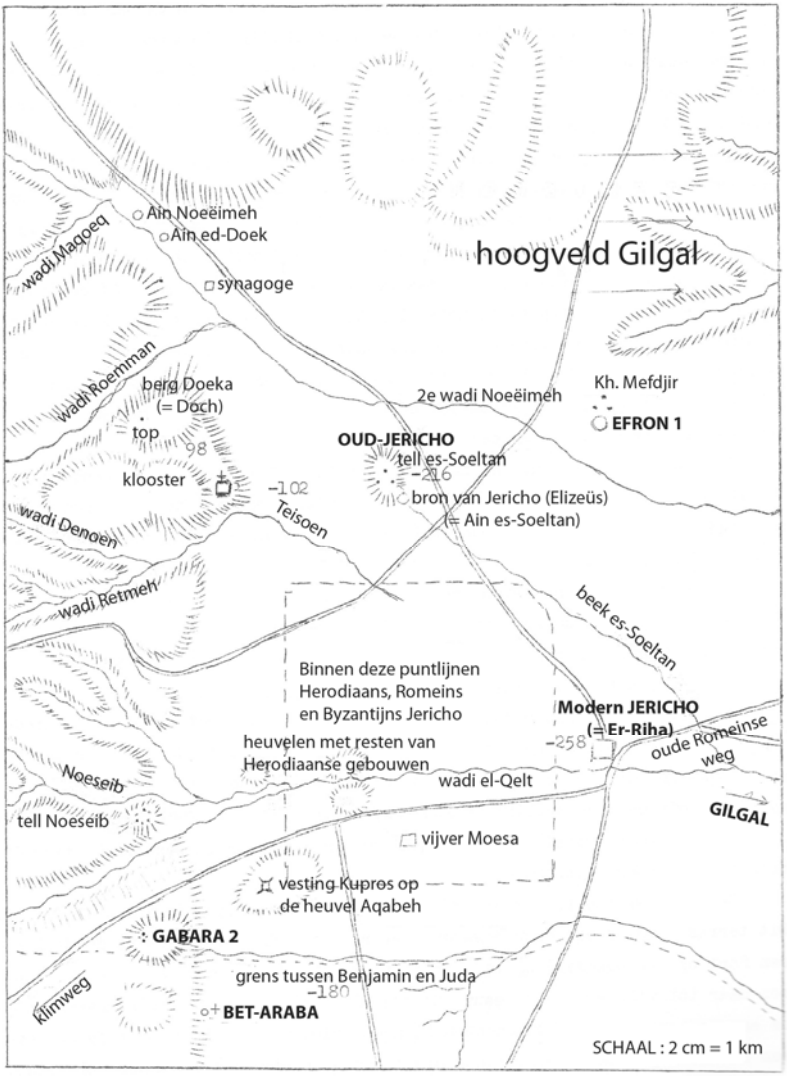

Kaartje behorend bij de uitweiding over de berg Qarantania.

Vermeldenswaardig in verband met deze berg is, bij zijn noordoostvoet, een synagoge.

In september 1918 werden de fundamenten en een mozaïekvloer ervan door een Turkse obus bloot gesmeten; ze lag op een hoogte; dit was, zoals de zienster verzekert, met synagogen dikwijls het geval; dikwijls ook lagen ze min of meer eenzaam.

Van op de bergtop overziet men geheel de oosthelling van de Palestijnse bergketen tot haar rug toe.

Hoofdstuk IV –
Vanaf Jezus' vasten tot na de bruiloft te Kana (van 6 december 1821 tot 5 januari 1822)

Jezus in de streek van de Beneden-Jordaan.

350.

6 december. –

Na het zegefeest in de vastenspelonk zag ik Jezus (in de nacht tussen 5 en 6 december) de spelonk verlaten en naar de Jordaan afdalen; de dageraad brak aan. Op dezelfde enge plaats waar Hij, 40 dagen geleden, de Jordaan overgevaren was (fasc. 11, nr. 337, 28 oktober), zette Hij zich weer over de stroom; er lag daar steeds een balkenvlot voor de overvaart; nochtans was dit niet de overzetplaats van de grote verkeersweg, maar een plaats van minder belang.

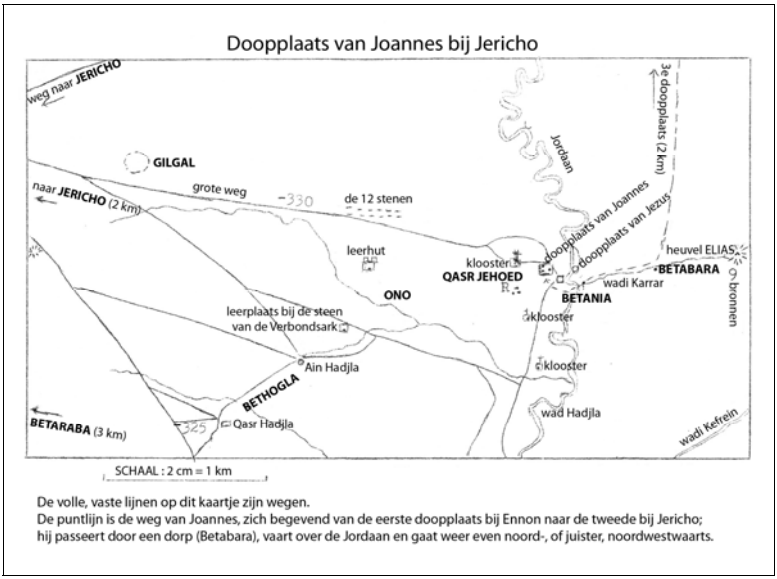

De volle, vaste lijnen op dit kaartje zijn wegen.
De puntlijn is de weg van Joannes, zich begevend van de eerste doopplaats bij Ennon naar de tweede bij Jericho; hij passeert door een dorp (Betabara), vaart over de Jordaan en gaat weer even noord-, of juister, noordwestwaarts.

Jezus ging nu op de overzijde van de Jordaan afwaarts tot tegenover de doopplaats van Joannes. En zie! ik zag dat Joannes die preekte en doopte, aanstonds naar de overkant wees en degenen die hem omringden, luidop toeriep: "Ziet het Lam Gods, dat de zonden van de wereld wegneemt."

Jezus verwijderde zich nu van de oever en richtte zich naar Betabara. (Voor Betabara, zie fasc. 10, nr. 276).

> Ten zeerste wordt aanbevolen hier dat schone verhaal in het evangelie van Joannes, 1, 35-40 te lezen.

Andreas en Saturninus, die bij Joannes gestaan hadden, zetten zich haastig over de Jordaan op dezelfde plaats waar Jezus er over gevaren was. Één van de twee neven van Jozef van Arimatea en twee andere leerlingen van Joannes volgden eveneens. Na overgevaren te zijn ijlden zij Jezus achterna en ik zag dat Jezus zich omkeerde, hen tegemoet ging en *vroeg wat zij begeerden.* Andreas was buiten zichzelf van vreugde, omdat hij Jezus weergevonden had; hij vroeg Hem waar Hij woonde. *Jezus antwoordde dat zij Hem maar moesten volgen en Hij leidde hen in een herberg even buiten Betabara;* ze lag tegen het water (het beekje Karrar, en ongeveer 1 km van de Jordaan, fasc. 10, nr. 276, zie kaart hiervoor) en Hij bleef heden met deze vijf leerlingen te Betabara en nam met hen een maaltijd in de herberg.

Hij sprak met hen over het begin van zijn leerambt en vertrouwde hun toe dat Hij leerlingen wilde verzamelen. Andreas noemde Hem verscheidene van zijn bekenden en prees hen als geschikte kandidaten; hij noemde o.m. Petrus zijn broer, Filippus en Natanael.

Jezus sprak ook over de doop hier aan de Jordaan en zei dat sommigen van hen hier moesten dopen; zij antwoordden dat hier geen geschikte doopplaats was, tenzij waar Joannes doopte en dat men toch niet welvoeglijk zijn doopplaats kon innemen. *Hierop sprak Jezus hun over de roeping*

en zending van Joannes; zijn taak naderde definitief haar einde; Jezus bevestigde al wat Joannes over zichzelf en over de Messias gezegd had.

Jezus vertelde hun ook over zijn eigen voorbereiding in de woestijn tot zijn openbaar leerambt en over de voorbereiding die tot ieder gewichtige onderneming noodzakelijk is. Hij was zeer vriendelijk en vertrouwelijk met de leerlingen; niettemin betoonden zij een grote schuchterheid, eerbied en ootmoedigheid.

351.

7 december. –

's Morgens ging Jezus met de leerlingen van Betabara naar de Jordaan tot de overzethuizen (Betania = boothuis) en *leraarde daar voor een vergaderde menigte.* Daarna stak Hij de Jordaan over en *predikte in een klein dorp,* een uur van Jericho, het bestond uit een twintigtal huizen.

Talrijke dopelingen en leerlingen van Joannes kwamen en gingen om Hem te horen en dan alles aan de Doper te berichten; het was tegen de middag, *toen Hij hier leerde.*

Jezus gaf aan verscheidene leerlingen opdracht om na de sabbat aan gene zijde van de Jordaan, ongeveer een uur stroomopwaarts van Betabara, weer een doopplaats in te richten of te herstellen, daar waar Joannes gedoopt had na Ennon verlaten te hebben en eer hij op de westzijde van de Jordaan tegenover Betabara doopte[123].

[123] De zienster schijnt hier te zinspelen op het feit vermeld in fasc. 10, nr. 276.

Toch zal wel een ander geval bedoeld zijn, daar Joannes dan niet zo ver naar het zuiden afzakte en ook op de westkant van de Jordaan kwam.

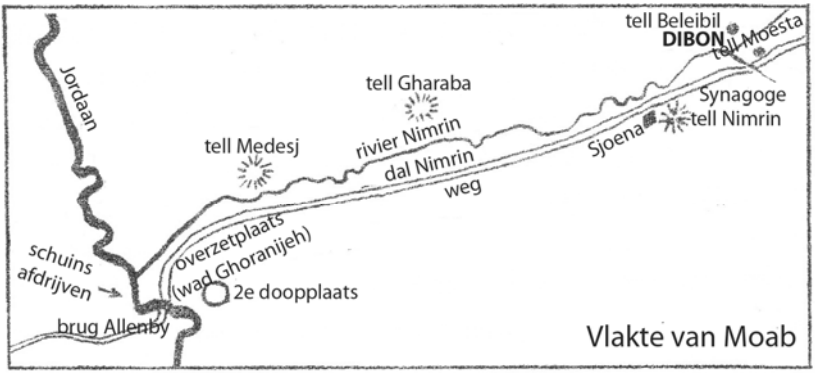

nr. 322 : Men moest zich schuin laten afdrijven.

Men wilde hier voor Jezus een maaltijd bereiden, maar Hij verliet het dorp vóór het begin van de sabbat, vaarde weer over de Jordaan en keerde naar Betabara terug, waar Hij at en sliep in het huis van de synagoge-overste.

8 december; Sabbat. –

Jezus vierde de sabbat te Betabara, onderwees er in de synagoge en bleef er de gehele zaterdag (overnachtte dan ook wel weer in hetzelfde huis).

Deze doopplaats noemen wij de 'derde'; ze lag een groot uur ten noorden van Betabara, aan de zuidkant van de rivier Nimrin, bij de grote weg en op de noordoever van een Jordaanbocht (huidige namen: brug en wad Ghoranijeh, ook brug Allenby).

Op onze grote kaart 1 is die plaats, op grond van K.'s mededeling hier, 2e doopplaats genoemd; beter noemen wij ze de 3e.

Joannes installeerde zich op drukke verkeerspunten.
Het hoogveld Gilgal ligt er tegenover.

9 december. –

Ik zag Jezus, vergezeld van Andreas, Saturninus, van veel volk en Joannes-leerlingen, naar de doopvijver trekken, ongeveer een uur ten noorden van Betabara aan de Jordaan en tegenover het gewest of hoogveld Gilgal gelegen. Joannes had daar een korte tijd gedoopt, voordat hij de algemene doopplaats dichter bij Jericho in gebruik had genomen; de leerlingen hadden die doopplaats weer in orde gebracht; de vijver was er niet zo ruim als die van Joannes bij Jericho; hij had een verheven rand met een kleine inlopende landtong, waarop de doopbedienaar stond; deze rand was door een kanaal of kleine gracht omgeven, waaruit het water in de vijver gelaten kon worden.

352.

Er zijn nu hier (in de vallei van de Beneden-Jordaan) niet ver van elkaar drie doopvijvers, nl.

- één boven (ten noorden van) Betabara,
- dan Jezus' doopvijver op het te voorschijn gekomen Jordaaneiland en
- de algemene doopvijver van Joannes (bij Jericho).

Bij de eerste (de nieuw ingerichte of derde) vijver aangekomen goot Jezus er een deel in van het doopwater uit de vijver op het eiland, waarin Hij gedoopt was. Andreas had dit meegebracht in een waterzak; daarna zegende Hij de vijver.

Allen die er de doop ontvingen, werden op een onverklaarbare wijze ontroerd en bewogen.

Andreas en Saturninus doopten; er had geen indompeling plaats; de dopelingen traden naast de rand in het water; men legde de handen op hun schouders en de doopbedienaar schepte driemaal met de hand water op hen en **doopte hen in de naam van de Vader en de Zoon en de H. Geest.**

Joannes deed het anders; hij gebruikte een bekken (of kleine schaal) met drie groeven, waaruit het water zich in drie stralen op het hoofd uitstortte. Hier lieten zich zeer vele mensen dopen, vooral uit Perea.

Jezus hield een preek op een kleine, met gras begroeide heuvel, die in de nabijheid lag; *Hij handelde over de boetvaardigheid en de doop van de H. Geest; Hij zegde o.m. "Mijn Vader heeft bij mijn doop de H. Geest nedergezonden en gezegd: Dit is mijn geliefde Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb. Doch dit zegt Hij ook tot allen die Hem beminnen en berouw over hun zonden hebben. En op allen die gedoopt worden in de naam van de Vader, van de Zoon en van de H. Geest, stort Hij zijn H. Geest uit en dan zijn zij allen zijn zonen in wie Hij welbehagen heeft; want Hij is de Vader van allen die zijn doop ontvangen en daardoor voor Hem geboren worden."*

353.

Het bevreemdt me telkens opnieuw hoe dit alles in het Evangelie zo kort verhaald is (als volgde alles onmiddellijk op elkaar), en hoe b.v. volgens het evangelie, Andreas na op aanwijzing van Joannes Jezus teruggevonden te hebben, aanstonds Petrus ontmoet en hem bij Jezus brengt, ofschoon Petrus alleszins niet daar, maar in Galilea was (Joa. 1, 41-42). Nog vreemder komt het mij altijd voor – om een ander voorbeeld te geven – dat na Jezus' intocht in Jeruzalem, die wij op Palmenzondag herdenken, in het Evangelie zo spoedig het laatste avondmaal en het Lijden volgt, ofschoon ik tussen Intocht en Passie zo vele onderrichtingen van Jezus hoor en zo vele dagen zie verlopen. – Hierom geloof ik dat Jezus hier nog wel veertien dagen zal vertoeven, alvorens naar Galilea te gaan[124].

[124] Alles in het evangelie kort verhaald. – Vergeleken bij de verhalen van K. Emmerick, zijn het inderdaad maar een betrekkelijk klein aantal, hoewel zeer voorname gebeurtenissen uit het leven van Jezus.

Andreas was eigenlijk nog niet als leerling aanvaard; Jezus had hem niet geroepen; hij was uit eigen beweging gekomen en hij had zich aangeboden en zijn verlangen bij Hem te zijn, te kennen gegeven. Hij is begeriger en gereder voor Jezus' dienst dan Petrus. Deze dacht zeer licht: "Daartoe ben ik te gering; dat gaat mijn krachten en bekwaamheden te boven", en daarmee keerde hij tot zijn bezigheden terug. Ook Saturninus en de twee neven van Jozef van Arimatea, Aram en Temeni, hadden zich uit eigen beweging bij Jezus gevoegd.

Er zouden nog vele andere leerlingen van Joannes, wiens doopplaats nu minder en minder bezocht werd, tot Jezus gekomen zijn, zo niet enige eigenzinnige leerlingen van Joannes, die Jezus als een concurrent van hun meester beschouwden, hen daarvan weerhouden hadden. Zij klaagden gedurig bij Joannes over de handelwijze van Jezus; zij meenden dat Jezus, met hier te laten dopen, inbreuk op Joannes' rechten maakte en zich geen doop aan te trekken had. Joannes had de grootste moeite om hen hun kortzichtigheid te doen inzien; hij zegde hun dat zij zich zijn woorden moesten herinneren; hoe hij het hun sedert lang voorop gezegd had dat hij slechts de weg bereidde en dat zijn taak nu binnenkort, zodra de wegen bereid waren, een einde zou nemen. Maar zij hielden buitengewoon van Joannes en zij konden zich met dit vooruitzicht niet verzoenen.

Er was heden reeds zulk een gedrang bij de doopplaats van Jezus, dat *Hij tot de leerlingen zei dat ze morgen verder zouden gaan.*

Bij Joannes vinden wij hier juist heel kort achtereen de uitdrukking: *'altera die'* en *'in crastinum'*, d.i. de volgende dag, tot driemaal toe (1, 29. 35. 43).

Het is duidelijk dat hierdoor te verstaan is: een andere keer, niet lang daarna. Een spreekwijze die ook voorkomt in het Oude Testament.

Jezus te Ofra *(= eigenlijk Afara, Afra).*

354.

10 december. –

Jezus heeft weer bij de synagoge-overste te Betabara overnacht. Ik zag Hem vanmorgen vroeg met een twintigtal reisgezellen, waaronder Andreas, Saturninus, Aram en Temeni Betabara verlaten; zij voeren over de Jordaan op de gewone, gemakkelijke overzetplaats (Betania), lieten Gilgal rechts en begaven zich naar de stad Ofra, die in een nauw bergdal zeer verborgen ligt.

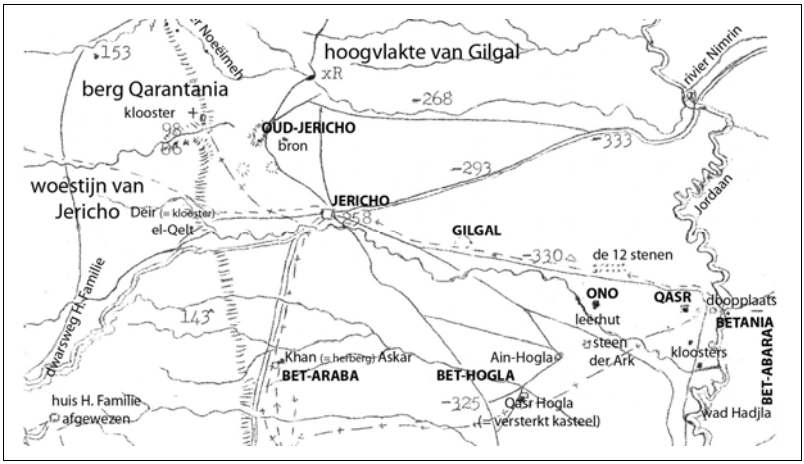

Over deze stad kwamen gestadig mensen uit de streek achter Sodoma en Gomorra die met koopwaren op kamelen naar de oostzijde van de Jordaan trokken en zich door Joannes lieten dopen.

Er liep hier (te Ofra) een dwarsweg uit Judea naar de Jordaan; de stad[125] lag overigens zeer vergeten, ongeveer drie of vier uren van

[125] **De stad Ofra = Taiyibeh**. – Hier hebben wij te maken met het Ofra, waaraan een woestijn haar naam ontleend heeft. Ofra is reeds genoemd, b.v. fasc. 9, nr. 226 (voetnoot 34) en nr. 233, enz.

de doopplaats van Joannes, maar niet zo ver dunkt me, van Jericho en een uur of zeven van Jeruzalem; ze lag koud (wegens de diepe ligging), want ze had niet veel zon; ze was overigens goed gebouwd.

De inwoners waren tamelijk rijk en genoten de welstand van kramers, koophandelaars, tollenaars en smokkelaars; het kwam me voor dat zij uit de hierlangs reizende karavanen alle mogelijk voordeel trachtten te trekken; zij waren niet tegen de godsdienst, maar lieten er zich weinig aan gelegen liggen, gelijk dit nog wel het geval is met kramers en hoteliers, wien het al in de mond vliegt. In deze stad ben ik nog niet geweest en ook Jezus heb ik er tot nog toe nooit gezien; zij hadden er zich ook niet veel met de doop van Joannes bekommerd; zij hongerden niet naar de zaligheid; alles was hier gelijk in een plaats waarvan men pleegt te zeggen: er is veel nering.

Toen zij de stad naderden, zond Jezus de neven van Jozef van Arimatea vooruit; *zij moesten de sleutels van de*

De naam betekent gazelle, hinde en ook bevalligheid. In het Arabisch overgezet, luidt hij et-Taiyibeh. De stad ligt 20 km ten noordoosten van Jeruzalem.

De woestijn Ofra strekt zich uit vanaf Taiyibeh in het noorden tot Mikmas en Giba in het zuiden.

Dat hier hetzelfde Ofra bedoeld is als in fasc. 9, nr. 226 (voetnoot 34) blijkt duidelijk uit meerdere bijzonderheden welke K. zowel hier als verder in fasc. 18, nr. 764 erover meedeelt. De ligging brengt zij in verband met Korea en Silo, wijst het aan in een diepte, een bergvallei; het ligt verborgen. Inderdaad, het ligt aanzienlijk dieper – hoewel op een niveau van 860 m – dan andere bergen er omheen in 't westen en 't noorden: 901 m, 907 m, 1004 m, 920 m, 957 m.

De naam luidt ook: Efrem, Efraïm, Efron. Dit is een tweevoudvorm, wat wel zal wijzen op het feit dat de stad uit twee delen bestond. Het ene lag op een heuveltop, het andere, 600 m van daar lag in een zuidwaarts afdalende vallei en kon dus als 'verborgen gelegen' beschouwd worden, bijzonderheid waarop K. de nadruk legt. 's Avonds had het reeds vroeg geen zon meer. Hier ligt de ruïne van een oud-christelijke kerk, die best mogelijk gebouwd was ter herinnering aan Jezus' verblijf op deze plaats. Zie ook schets in fasc. 18, nr. 764.

synagoge gaan vragen en de mensen tot de preek oproepen, die Jezus wilde houden. Hij gebruikte die twee altijd voor zulke boodschappen omdat zij de omgangsvormen kenden, minzaam en beleefd waren.

Bij Jezus' intrede in de stad liepen er bezetenen en krankzinnigen rond Hem en riepen van op een afstand "Daar komt de Profeet! de Zoon Gods! Jezus Christus! onze vijand, Hij zal ons verdrijven!" *Jezus legde hun op te zwijgen en zich rustig te houden.* Nu werden zij allen stil en volgden Hem naar de synagoge die bijna aan het ander einde van de stad gelegen was.

Binnengetreden leraarde Jezus tot 's avonds toe en ging er slechts eenmaal uit om een verkwikking te nemen; *Hij handelde over de nabijheid van het Rijk Gods en over de noodzakelijkheid van de doop en Hij waarschuwde de burgers zeer streng om uit hun lauwheid en valse gerustheid te ontwaken, indien zij Gods strafgericht wilden ontgaan. Hij hekelde ook zeer krachtig hun woeker, sluikhandel en al zulke zonden die eigen zijn aan tollenaars en marketenters.*

De inwoners spraken Hem niet tegen, maar zij waren toch niet zeer ontvankelijk noch met Jezus ingenomen, want zij waren te verslaafd aan hun bedrijf. Toch trof zijn woord er enigen, die zich dan ook bekeerden. Zo kwamen er 's avonds meerdere, zowel aanzienlijke als geringe personen, tot Hem in de herberg; zij waren vast besloten zich te laten dopen. Ook gingen zij reeds in de eerstvolgende dagen tot Joannes.

Jezus sliep hier in de herberg.

355.

11 december. –

Heden verliet Jezus Ofra en ging 's morgens met de leerlingen naar Betabara terug; zij verdeelden zich op de weg: *Hij zond*

Andreas met het grootste deel van hen vooruit op de weg die zij in het naar hier komen hadden gevolgd. (Nu hadden zij dus Gilgal links en passeerden voorbij de Steen van de Ark). Jezus zelf met Saturninus en de neef van Jozef van Arimatea – me dunkt dat er maar een van beide bij Hem was – ging meer in de richting van Joannes' doopplaats (kwam voorbij de 12 stenen) en trok langs dezelfde weg waar Joannes, kort na Jezus' doop, zijn getuigenis voor Jezus uitgeroepen had. Doch ditmaal had er niets opvallends plaats. Op deze weg die naar de overzetplaats van de Jordaan leidde, trad Jezus nog in enige huizen, *onderrichtte de mensen en spoorde hen aan tot de doop.*

Pas 's namiddags kwamen zij weer in Betabara aan en nog dezelfde dag zag ik *Jezus op de doopplaats dopelingen voorbereiden en Andreas en Saturninus hen dopen.* Daar de lieden die tot de doop komen, telkens andere zijn, *zo komt de inhoud van Jezus' voorbereidingswoord meestal op hetzelfde neer en wel op deze hoofdgedachte dat zijn hemelse Vader tot ieder boetvaardige gedoopte zegt: **"Dit is mijn geliefde zoon"** en dat alle gedoopten zijn kinderen worden en nog meer soortgelijks* (cfr. nr. 352).

De meeste dopelingen waren hier uit het land van de viervorst Filippus, die een goedig man was; zijn onderdanen leefden in een tamelijke voorspoed en hadden er daarom tot nog toe weinig aan gedacht zich te laten dopen.

's Avonds zegde K. buiten alle samenhang dat Jezus na zijn vasten hier nog ongeveer 20 dagen verbleef: "Zodus, besloot zij, nog 14 dagen en dan begeeft Hij zich naar Kana waar zijn Moeder op Hem wacht."

Rondreis in Oost-Jordaanland te Dibon.

356.

12 december. –

Wegens zware ziekte kon Katarina eerst in de avond van de volgende dag (13 december) verhalen wat zij zich van Jezus' handelingen op heden, 12 december, herinnerde.

Jezus is heden (12 december) met drie leerlingen uit Betabara opwaarts getrokken, om naar de stad te gaan, waar Hij op 15 oktober met het begin van het loofhuttenfeest aangekomen was (fasc. 11, nr. 324-325). Hij ging namelijk naar Dibon.

Hij leerde onderweg in verscheidene gehuchten.
Nabij de stad (wanneer Hij de huizenrij in het lange dal voorbij was), *leerde Hij in de synagoge,* die op enige afstand van de eigenlijke stad gelegen was in het dal, waar Hij op het loofhuttenfeest doorgewandeld was (fasc. 11, nr. 322).

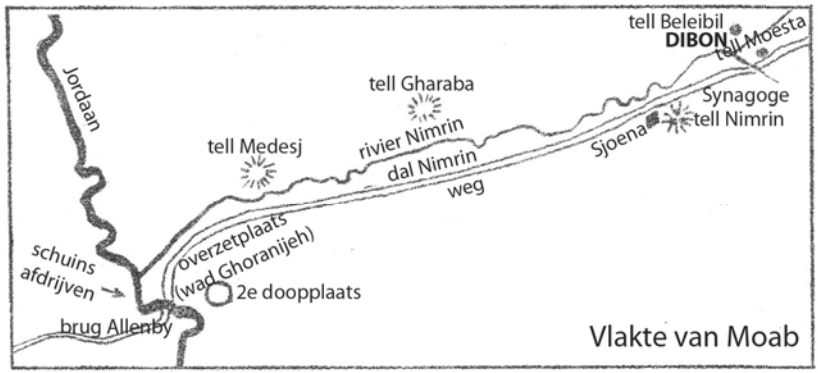

nr. 322 : Men moest zich schuin laten afdrijven.

Hij overnachtte een weinig van daar in een herberg, afdak of stalwoning, waarin allerlei veldarbeiders uit het gewest hun eten en onderkomen kregen.

Men zaait hier reeds aan de zonnekant, de vruchten zullen omstreeks Pasen rijp zijn en zij hebben eerst onlangs een deel van de opgestapelde voorgaande oogst binnengedragen (fasc. 11; nr. 301, voetnoot 96). *Jezus vertelde in de synagoge en voor de veldarbeiders de parabel van de zaaier en legde hun die uit; Hij legde de parabelen niet altijd uit.* Voor de Farizeeën vertelde Hij die vaak zonder enige verklaring (Mt. 13, 11-16).

13 december. –

Heden de 13e december, *onderrichtte Jezus de mensen hier nog op dezelfde wijze.* Andreas, Saturninus en andere leerlingen, die gisteren bij Betabara gedoopt hadden, zijn heden naar Ofra teruggegaan, om daar de personen, die door Jezus' vermaningen tot betere gevoelens gebracht waren, in hun goede gesteldheid nog te versterken.

In de woning, waar Jezus zich bij Dibon ophield, hebben de vrouwen van de arbeiders hun apart verblijf, om er de spijzen voor hen te bereiden; het zijn allen goede lieden die een eenvoudig leven leiden. De bewoners van de omliggende plaatsen zijn Jezus minder gunstig gezind, omdat Hij te Dibon en niet bij hen tijdens het loofhuttenfeest vele zieken genezen heeft.

Jezus is nu eigenlijk niet in Dibon zelf, ook niet bij de tollenaars die nader bij de Jordaan wonen, maar (tussen beide) in een dal (Nimrin), dat wel 3 uren lang is.

Jezus te Elal (Eleale).

358.

14 december. –

Jezus verliet heden de herberg bij Dibon. Deze huizen staan verspreid in het dal dat zich tussen Dibon en de Jordaan uitstrekt

en wel 3 uren lang is. Hij trok zuidwaarts en kwam op een weg die van de Jordaan oostwaarts leidde; hij liep wel 2 uren meer zuidelijk dan (de 2e helft van) de weg die Jezus gevolgd was om van Betabara naar Dibon te gaan.

Ongeveer 3 uren van Dibon kwam Hij in een dorp met een zonderlinge naam; ik kon in het begin niet geloven dat het dorp zo heette.

> Bestaat er wel zulk een dorp? Ik vond het een zeer curieuze naam, om de volgende reden. Wanneer wij als kinderen de koeien naar de weide dreven, riepen wij elkander over het veld toe: "Helo! Helo!" Ook moest ik de naam meermalen horen, eer ik hem kon aannemen! Wat nu, dacht ik, dat is toch "Helo! Helo!" gelijk de kinderen riepen, wanneer zij de koeien buiten lieten, *(as die Kinner rupen, wann se Küh utlieten?)* In ons boerendorp overal, riepen wij dan altijd over de akkers heen onze vriendinnetjes toe dat ook zij met hun koeien hier of daar heen moesten trekken en zij schreeuwden mij dan terug: "Helo! Helo! Anne Kathrinken Emmericke, wil je meegaan naar het waterwad, haast je dan! Helo! loh! loh!"
>
> De zienster galmde dit uit op een zingende toon als die van een koehoorn en zij noemde de namen van al haar vriendinnetjes uit haar kinderjaren. Met heimwee dacht zij terug aan die schuldeloze onbezorgde kindertijd!

Jezus kwam met een zevental leerlingen te Elal aan[126]; er moeten, meen ik, nog enige tot Hem gekomen zijn, die ik vergeten was.

---

[126] **Elal, Elale, Eleale = el-Aleh = el-Al**. – De Hebreeuwse naam el-Aleh betekent: 'het Hoge', 'hooggelegene'. Zijn niveau is 934 m; het ligt 5 à 6 uren ten oosten van Jezus' doopplaats, 1 uur ten noordoosten van Hesebon (Chesbon, el-Hesban).

Men vindt dit dorp, evenals de andere nu door Jezus bezochte plaatsen, op grote kaart 1.

El-Aleh werd door Mozes aan de stam Ruben toegekend (Num. 32, 3. 37) Tot heden toe heet het bij zijn Arabische naam el-Al.
Zo heet nu ook een hedendaagse Israëlische vliegmaatschappij.

Andreas, Saturninus en andere, die naar Ofra gegaan waren (vorig nr. 357), zijn op de terugweg, naar nog ergens elders gegaan; nu zullen zij straks bij Jezus aankomen. Jezus nam weer zijn intrek bij de synagoge-overste.

De vrijdagavond met het begin van de sabbat, *leerde Hij in de synagoge over een parabel van boomtakken die, door de wind bewogen, hun eigen bloesems afschudden en geen vruchten dragen. Ik weet daar alleen nog van dat Hij daardoor de inwoners er over wilde berispen dat de meesten onder hen, na de doop van Joannes ontvangen te hebben, zich niet beterden en de bloesems van de boetvaardigheid door de eerste de beste wind van zich lieten afschudden en geen vruchten voortbrachten.* De inwoners waren hier zo. Jezus koos klaarblijkelijk deze gelijkenis, omdat de boomvruchtenteelt hun hoofdbestaansmiddel was[127]. Zij moesten het fruit verre dragen om het te verkopen, want hun dorp was ver van de verkeerswegen afgelegen. Zij vervaardigden ook dekens en grof breiwerk in het groot.

Jezus had tot nog toe geen tegenspraak ontmoet: de mensen in Dibon en overal in dit gewest waren Hem zeer genegen en herhaalden telkens opnieuw dat zij nooit zulk een leraar gehoord hadden; de oudjes onder hen vergeleken Hem met de profeten; zij

---

[127] Boomvruchtenteelt. – Nu nog zijn ze een bestaansmiddel voor de dorpelingen. Deze teelt is overigens eigen aan geheel Gilead, waar de vijg, peer, appel, oranje, citroen, granaat, amandel, perzik, abrikoos en pruimenbomen weelderig in de tuinen en langs de rivieren en beken groeien (D.B. Galaad, k. 50). Ook zijn het vruchten van prima kwaliteit.

Wij willen hier nog eens terugwijzen naar de bemerking die in fasc. 11, nr. 301, voetnoot 95 gemaakt is, op *de eigenschap van Jezus om de mensen en de zielen te onderrichten naar aanleiding van de omstandigheden, hun bezigheden, de omringende voorwerpen.*

Ginds haalden wij een woord van Jezus aan, die zich dus goed van die eigenschap bewust is. Hij volgt ze overigens tot heden toe in zijn omgang met de zielen.

hadden immers hun grootouders vaak de leer en prediking der laatste profeten horen roemen.

Jezus heeft onlangs iemand tot zijn Moeder te Kana gezonden met de boodschap wanneer Hij bij haar zal komen. Van Jeruzalem was er (sedert zijn vasten) nog geen enkele bij Hem geweest, maar van degenen die Hem vergezeld hadden, nadat Hij de doop van Joannes ontvangen had, waren de meesten te Betabara weer bij Hem gekomen en gingen van Jezus naar Joannes heen en weer.

15 december; Sabbat. –

Op zaterdag, 15 december, *sloot Jezus te Elal de sabbat.*

Jezus te Betjesimot.

359.

16 december. –

Jezus ging op zondag, 16 december, zowat drie uren westwaarts naar Betjesimot, een stad aan de morgen- en zonnekant (zuidoostkant) van een berg of heuvel (VOORREDE, nr. 4), bij een riviertje en een klein uur van de Jordaan. Op de weg daarheen zijn Andreas, Saturninus en nog andere leerlingen tot Hem teruggekomen (cfr. nr. 358, 4e alinea) van bij Joannes en *ik hoorde onderweg de Heer met hen over de kinderen van Israël spreken, die hier in de vlakte van Moab gekampeerd hadden* (Num. 33, 49). *Hij vertelde hun hoe Mozes en Josuë hen toegesproken hadden; Hij paste dit op de tegenwoordige tijd en op zijn eigen leer toe.* Betjesimot is niet groot, maar vruchtbaar, vooral in wijn.

Op het ogenblik dat Jezus aankwam, had men zo even een groep bezetenen, die samen in een gesticht opgesloten waren, laten

buitenkomen. Dezen begonnen nu te razen en te schreeuwen: "Daar komt Hij, de Profeet! Hij wil ons verdrijven!, enz."

Jezus wendde zich tot hen en gebood hun te zwijgen; hun boeien zouden afvallen en zij moesten Hem naar de synagoge volgen. Nu braken aanstonds hun boeien door een wonder en zij werden zeer stil; zij wierpen zich voor Jezus neer, dankten Hem en volgden Hem naar de synagoge. *Jezus leerde daar in parabelen over de vruchtbaarheid van de wijnstok.* Daarna bezocht en genas Hij ten huize vele zieken. Het dorp ligt niet aan een verkeersweg; de mensen moeten hun vruchten zelf naar de markt brengen.

17 december. –

Ook op maandag de 17e december genas en *onderwees Jezus hier nog*[128].

Jezus te Samaria 3 op de Westoever.

360.

18 december. –

De mensen van Betjesimot smeekten Jezus dringend toch nog wat bij hen te blijven, omdat Hij na zijn terugkeer uit de woestijn zijn eerste genezingen bij hen gedaan had.

Maar nochtans vertrok Hij heden met Andreas, Saturninus, de neven van Jozef van Arimatea en de overigen, d.i. met in het geheel ongeveer 12 reisgezellen. Hij wendde zich schuin naar het noorden (noordwesten) en kwam na twee uren gaans aan de

[128] Het dorp, 2 km ten noordoosten van de Dode Zee, heet Soeëimeh. In de VOORREDE haalden wij de naam Betjesimot aan als voorbeeld hoe samengestelde namen een of meer onderdelen kunnen verliezen: in dit geval: 'BET', 'JE', 'OT'; blijft Soeëimeh.

algemene openbare overzetplaats (waarschijnlijk wad Ghoranijeh, bij de 3e doopplaats), waarnaar de heerbaan van Dibon geleidde en waarlangs Hij, juist voor het loofhuttenfeest, uit het gewest Gilgal naar Dibon gereisd was (op 14 oktober ll., fasc. 11, nr. 322).

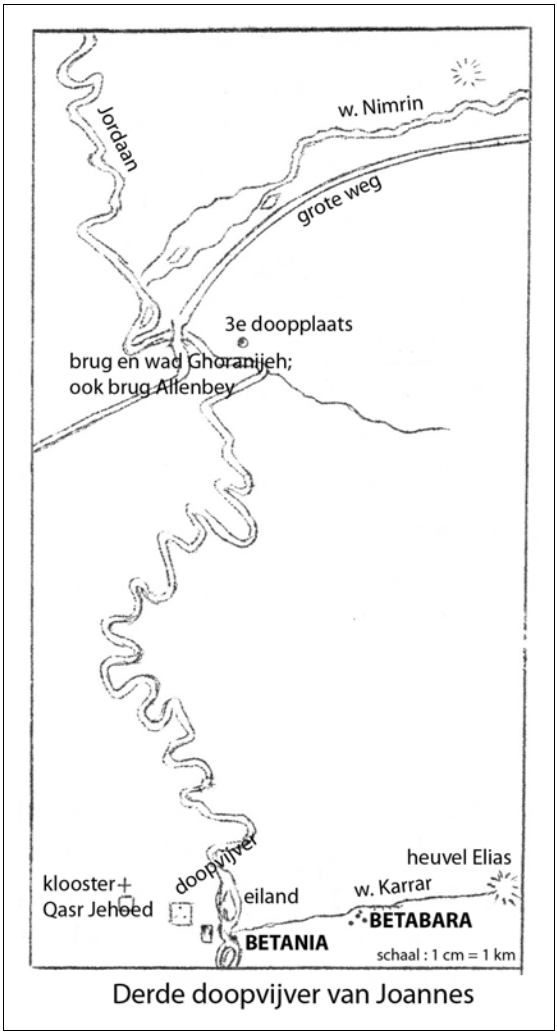

Derde doopvijver van Joannes

Men moest hier nogal lang varen, omdat wegens een steile oever de landingplaatsen niet recht tegenover elkander lagen; men kon dus niet aanlanden tegenover de plaats van waar men afgevaren was. (Zeer duidelijk is de overzetplaats Ghoranijeh bedoeld bij de derde doopplaats, fasc. 11, nr. 322).

Op de westzijde zag ik hen nog ongeveer een uur in de richting van Samaria over de voet van een berg in een dorpje gaan, dat in een rij huizen zonder school bestond[129]. Enige uren van hier naar het westen (meerdere uren naar het noordwesten) ligt in een berghoek de plaats waar Jezus op 23 en 24 oktober de Esseen Jaïrus bezocht (fasc, 11, nr. 331). Dit dorp hier (Samaria) was uitsluitend door herders en eenvoudige mensen bewoond, die nagenoeg als de herders bij Bethlehem gekleed waren. *Jezus preekte hier op een verheven plaats; onder de blote hemel was daar een leerstoel opgericht.* De inwoners hadden de doop van Joannes ontvangen.

Reis naar Galilea. – Jezus te Silo.

361.

19 december. –

In de avond van de 19e december zag ik Jezus aangekomen te Silo op de hoogte van een zacht opstijgende berg. Silo is een half verwoeste stad. Ik bemerkte dat aan haar poorten grote gebroken

[129] Hier is geen sprake van de provincie of stad Samaria, maar van een uitgestrekt en verspreid dorp in de Jordaanvlakte; het bestaat nog hedendaags uit 3 gehuchten, 1 km van elkaar in een driehoek gelegen, die alle drie de naam es-Soemra (Samaria) dragen.

Als Jezus over de voet van een berg er naartoe gaat, dan is de oeverberg en hoger vallei van de Jordaan bedoeld.

Respectievelijk liggen deze 3 gehuchten zowat 5 km en 6,5 km en 8 km van de brug of plaats waar Jezus over de Jordaan gevaren is. Hij gaat dus in de richting van Samaria en bezoekt, veronderstellen wij, het dorp Samaria of het 1e der 3 gehuchten.

deuren hingen. Op enige afstand van de stad lag een verwoest Essenerklooster en stond ook, naar ik zag, een ander gebouw niet ver van de ingang van de stad, waarin de Benjamieten eens vele jonge dochters opgesloten hadden, die zij op een loofhuttenfeest geschaakt hadden (Recht. 21, 15-24).

De synagoge van Silo lag zeer hoog, op het hoogste punt van de stad. Van daar kon men buitengewoon verre zien; het vergezicht omvatte de bergen van Jeruzalem, het Meer van Galilea en vele andere bergen[130].

---

[130] **Silo = Seiloen**. – Een kort woord over Silo. – Zodra het Beloofde Land in bezit genomen was, maakte Josuë Silo het centrum van zijn activiteit.

Hij wees het ook aan tot **standplaats van de Tabernakel en de Ark**.
Een eerste voorname handeling te Silo was de verdeling van Kanaän onder 7 stammen (cfr. Jos. 18, 1. 8-10; 21, 2; 22, 12).

Drie eeuwen bleef Silo het hart van het politiek en godsdienstig leven van de natie. Een stenen gebouw verving of overdekte de oude Tabernakel. Op de hoogfeesten trokken de Israëlieten naar Silo (cfr. 1 Sam. 1, 3), gelijk later naar Jeruzalem. Dit duurde tot de oorlog tegen de Filistijnen onder de hogepriester Heli (I Sam. 3).

Tijdens gevechten viel **de Ark** in de handen van de vijanden, die haar evenwel noodgedwongen teruggaven.
Toch kwam ze nooit meer te Silo terug en bleef lang zonder vaste woonplaats, terwijl **de ledige Tabernakel** verviel en verwaarloosd was.

"Gaat zien naar mijn Heiligdom te Silo, waarschuwde God Jeruzalem, *wat Ik, wegens de boosheid van mijn volk Israël, er mee gedaan heb. Ik zal handelen met de tempel gelijk met Silo."* (Jerem. 7, 12-13; 26, 6-9; Ps. 77, 60).

Silo wordt algemeen vereenzelvigd met Seiloen, een ruïne op een heuvel in het bergland in Midden-Palestina, 40 km ten noorden van Jeruzalem. De naam is dezelfde.

Hier is het dat wij nu Christus zien komen, of dat wij komen met Hem.
Toen was de ondergang en verlatenheid van de stad reeds ver gevorderd.

Sedert eeuwen is de plaats een ruïneveld, dat een deel van de kruin en de zuidelijke helling van de ronde, bescheiden heuvel bedekt.
Rondom is hij door hogere bergen omgeven en zelf kan hij beschouwd worden als een voorheuvel die behoort tot de naburige oostelijke berg.

De inwoners schenen mij niet goed; zij waren hovaardig, laatdunkend, onverschillig en vol zelfvertrouwen.

Ten zuiden en ten westen ontrollen zich wijdse vlakten, geschikt voor de samenkomsten van het ganse volk op een landdag (Cfr. Jos. 18, 1).

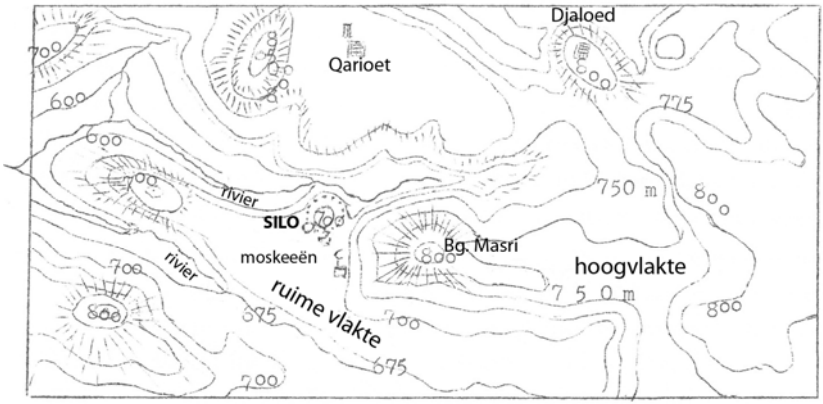

Schets van de ligging van Silo, hoog, in een wijds amfitheater van bergen, met uitzicht op een uitgestrekte groene vlakte of vallei en hellingen, met beperkt vergezicht tussen de bergtoppen.
De enkele hoogtegetallen geven een idee van het reliëf.
Alleen op de top van de moederberg geniet Silo een onbeperkt vergezicht.

De plaats vertoont alle kentekenen van een zeer hoge oudheid.
Nochtans brachten de opgravingen, die ondernomen werden aan de zuidkant van de heuvel, waar men de standplaats of gebouwresten van **de Tabernakel** hoopte te ontdekken, niets aan het licht.
Hierdoor ontstond zelfs twijfel of eigenlijk Silo hier voorhanden was.

Maar Katarina wijst ons het heiligdom aan op het hoogste van de heuvel, van waar men over de hele vlakte kilometers ver ziet.

In overeenstemming met deze aanduiding zegt Meisterman: “Ten noorden van de aanzienlijke ruïnes of stadsresten, d.i. op de hoogste top van de heuvel ziet men een mooi rondvormig platform of terras dat een geheel geschikte situs voor een heiligdom is.” (Guide, 502).

Als de naam Silo zich niet naar de heuvel Seiloen verplaatst heeft, m.a.w. als de heuvel altijd zo geheten heeft en werkelijk het oude Silo gedragen heeft, dan heeft men van daar niet het onbeperkt uitzicht dat K. aan Silo toekent, maar om dat uitzicht te genieten moet men de nabije berg Masri bestijgen, waarvan Seiloen een voorheuvel is en waarmee het als één beschouwd kan worden.

Is boven op die berg misschien niets van Silo terug te vinden?
Een onderzoek ware de moeite waard.

Ik zag Jezus met zijn reisgezellen, die wel met twaalven konden zijn, Saturninus en Andreas inbegrepen, in een groot huis hun intrek nemen. In dat huis schenen vele Farizeeën en schriftgeleerden te wonen; althans hielden zij zich daarin op, want rond Hem zag ik er wel 20 verzameld in hun lange klederen met gordels en lange, neerhangende harige stroken stoffe aan de mouwen.

Ik geloof dat Hij hier tegenspraak zal hebben, want zij hielden zich alsof zij Hem niet kenden en, om Hem onderduims te treffen, stelden zij Hem schimpvragen zoals deze:

- "Wat mag er nu aan de hand zijn, meent U?
- Waar wil die verwarring, waar we nu getuige van zijn, naartoe?
- Wat gaat daaruit voortkomen?
- Nu zijn er reeds twee dopen, die van Joannes en dan nog een van een zekere Jezus, een timmermanszoon uit Galilea. Kan U voor ons geen opheldering daarin brengen en ons zeggen welke van beide dopen de goede, de orthodoxe is?
- Men verneemt nu bovendien dat andere vrouwen, bij voorbeeld, een weduwe en haar twee zonen – ik ben nu hun naam vergeten – zich bij de moeder van die timmermanszoon hebben aangesloten; deze trekt met haar aanhangsters overal rond en werft volgelingen voor haar Zoon.
- Hebben wij nu wel nieuwigheden nodig en wel zulke nieuwigheden?
- Hebben wij de belofte en de Wet niet?"

Zulke valse taal en smaadwoorden flapten zij er niet zo ruw en onbehouwen uit, maar afgerond en met een verfijnde leugenachtige vriendelijkheid jegens Jezus en ik dacht daarbij aan de geveinsde beleefdheid, de valse belangstelling, waarmee bespiedende, zogenaamd verlichte geleerden de hatelijke smaad verbloemen, die zij mij op mijn kruisweg aandoen.

Het huis waarin Jezus te Silo herbergt, is een huis waarin reizende leraars en profeten het recht hadden te verblijven; het maakte deel uit van het gebouwencomplex met de woningen en scholen van de Farizeeën en Sadduceeën van deze plaats; het was als een seminarie; het lag niet ver van het hoogste punt van de berg, waar oudtijds **de Verbondstent en Ark** gestaan hadden.

Die hoogste top was als een aparte, steile rots en had boven een grote vlakte, wellicht met een uitgestrektheid, dunkt mij, als die van Dülmen, mijn woonplaats.

Er was daar een grote ruimte, met een half verwoeste muur omgeven, en daarin lagen de aanzienlijke, verwoeste grondslagen van een stenen gebouw, dat eertijds boven de heilige tent opgericht was. Misschien was het eertijds ook maar een prachtige ringmuur, die een vrije plaats of binnenhof omgaf. Waar **de Verbondsark eertijds** gestaan had, was onder een dak dat op open bogen rustte, een kolom gelijk die te Gilgal, en onder deze kolom was, zoals daar, een soort van groef in de rotsgrond en daar had **de Verbondsark** gestaan.

Er was ook een synagoge op diezelfde ommuurde hoogte, en niet verre van de plaats der Verbondsark was een offerplaats en een overdekte groef, waarin zij de onreinheden wierpen, die van de geslachte offerdieren voortkwamen. Ik hoorde inderdaad dat zij hier nog drie- of viermaal in het jaar mochten offeren.

362.

Ik weet niet meer hoe de handelingen en toespraken van Jezus hier op elkander volgden. Ik herinner me alleen nog *dat Jezus hun op hun beledigende uitlatingen ten antwoord gaf, dat Hij Die Gene was van Wie zij spraken. En aangezien zij gesproken hadden van de stem die bij zijn doop gehoord was, verklaarde Hij dat dit de stem van* ***zijn hemelse Vader was geweest, die ook de Vader is van ieder mens die zijn zonden verfoeit en uit de doopwateren herboren wordt.***

Daar zij Hem en de leerlingen niet wilden toelaten op de plaats van de Verbondsark, als mensen die niet waardig waren zulk een heilige plaats te betreden, ging Hij er toch naartoe en Hij verweet hun daar dat zij eertijds ter oorzaak van hun boosheid hier van de Verbondsark beroofd geworden waren, en dat zij nu, bij de ledige plaats, even slecht bleven handelen en, gelijk toen, hun Wet overtraden. En, zoals de Verbondsark hun toen ontnomen geworden was, zo zou ook nu de vervulling van de Wet van hen wijken. (cfr. Mt. 21, 43).

363.

Daar zij met Hem over punten uit de Wet wilden redetwisten, *plaatste Hij hen twee en twee; Hij ondervroeg hen nu als kinderen; Hij stelde hun allerlei diepzinnige vragen over onderwerpen uit de Wet* en zij konden die niet beantwoorden; zij werden grimmig, voelden zich vernederd en begonnen elkander aan te stoten en te morren en reeds wilden sommigen zich uit de voeten maken. *Maar Jezus leidde hen nog eerst bij de overdekte groef, waarin men de offer-afval wierp, deed ze openen, en hen bij die put vergelijkend, verweet Hij hen dat zij als die gracht waren, van binnen vol vuiligheid en rotheid, afval die niet geofferd mocht worden, doch aan de buitenkant zorgvuldig en net toegedekt, en dit op een plaats waarvan het heiligdom geweken en hun ontnomen was om de zonden van hun vaderen. Hij zei tenslotte nog, dat Hij hier niet meer tot hen terug zou komen*[131]. Schuimbekkend van woede gingen zij allen weg van de plaats.

[131] Jezus brengt later nog een belangrijk bezoek aan Silo, maar Hij gaat niet meer te gast bij de Farizeeën; Hij weigert het gastmaal dat zij Hem aanbieden (nr. 756).

20 december. –

Het onderwerp van Jezus' onderricht hier in de synagoge was vooral de eerbied voor de hoge leeftijd en dan de liefde tot de ouders. Hij sprak hierover zeer streng, want de burgers van Silo hadden sedert lang in hun stad de slechte gewoonte hun ouders, als zij oud geworden waren, te verachten, te versteken, te verstoten.

Van Betel dat zuidelijk van hier ligt, loopt een straat hierheen.
Lebona ligt in de nabijheid (1 uur ten westnoordwesten).
Van hier tot Samaria (stad) kan de afstand 8 of 9 uren zijn.
De stad ligt rond de rots (heuvel); ze is niet dicht bevolkt, heeft een farizeese school en een tweede van een andere sekte.

Ook ligt de profeet Ahias hier begraven.

(Bij vergissing zegde K.: "Jonas"; Ahias is de profeet die op het einde van Salomo's regering aan Jeroboam voorspelde dat 10 delen van het rijk hem na Salomo's dood ten deel zouden vallen. I Kon. 11, 9-12. 29-39; 12, 15).

Jezus te Kibsaïm.

364.

21 december. –

Deze morgen ging Jezus de stad uit langs de andere zijde, te weten, aan de noordwestkant. Ik zag dat Andreas, Saturninus en de neven van Jozef van Arimatea van Hem scheidden en vooruit naar Galilea trokken. Nu zal Andreas tot Petrus gaan en hem zeggen dat hij Jezus teruggevonden heeft en nu zal plaats hebben wat in het evangelie van Joannes 1, 41 verhaald is.

Wij hoorden K. boven ook zeggen dat de oosthelling van de berg zacht naar Silo opstijgt. Dit wordt door het kaartje bevestigd, gelijk ook door deze woorden uit D.B. SILO, c. 0724: "De oostzuidoosthelling gaat langzaam omhoog en aan die kant is Silo goed toegankelijk."

Ik zag Jezus met de andere leerlingen van Joannes, die nog bij Hem waren, op vrijdag 21 december, vóór de sabbat te Kibsaïm aankomen[132]. Het ligt in een dal tussen takken van het gebergte dat midden door het land loopt en zich hier bijna in de vorm van een wolfsklauw vertakt.

De mensen waren hier rechtschapen, openhartig, vriendelijk en Jezus hartelijk genegen; zij hadden Hem verwacht; het was,

---

[132] **Kibsaïm**. – Kibsaïm ligt 2 uren ten noordwesten van Silo.

Jezus' tegenwoordige reis kan men best volgen vanaf Kibsaïm tot voorbij Tebes 1 op grote kaart 3. Vanaf Abel-Mehola tot Kafarnaüm, enz. op grote kaart 2.

Kibsaïm is een levietenstad in de stam Efraïm (Jos. 21, 20-22). Ze is onbekend, niet teruggevonden. Misschien brengen onze gissingen de onderzoeker op haar spoor. De zienster wijst Kibsaïm aan tussen Silo en Sikem, bij de vertakking van een vallei, bij en in een vruchtbaar dal, enz.

De tweevoudsvorm van de naam 'aïm' maakt het aanneembaar dat de stad of het dorp uit twee delen bestond.

Welnu, 8 en 8,5 km ten zuiden van Sikem, aan het zuideinde van de vallei Makhneh en in het begin van een zijvallei, die naar het noordwesten afdaalt en spoedig versmalt, liggen 2 plaatsen met namen, die verwant schijnen aan Kibsaïm (of, wat even goed is: Kibzaïm). Het zijn Aboez en Qoeza.

- Te Aboez is een bron, vanwaar het ook de naam Ein Aboez draagt. "De vallei en de zijvallei zijn met olijf- en vijgenbomen beplant." (Sam. II, 176-177). De gelijkenis tussen Kibsaïm en Aboez is opvallend, vooral als men weet dat Kaboeza het enkelvoud is van Kibsaïm. Valt de beginletter 'K' weg, wat soms gebeurt, dan blijft Aboeza over.
- Voor het ander gedeelte van het dorp, heeft de naam zich wellicht anders ontwikkeld: Is de 'B' weggevallen, dan is Koeza gebleven.

't Is waar, zulke redeneringen gaan niet altijd op, kunnen dus bedriegen, maar dit, gevoegd bij meer andere omstandigheden, zoals de ligging in een vruchtbaar gewest bij de ingang of splitsing van een dal nabij de door Jezus gevolgde weg op de vermoedelijke afstanden tussen Silo en Sikem, geven ons het recht aan ons vermoeden en veronderstelling enige waarde toe te kennen.

Zo bestaat er waarschijnlijkheid dat de naam Kibzaïm (in het tweevoud) gedragen werd door de twee gehuchten of dorpen die nu de verwante namen Aboez en Qoeza dragen.

geloof ik, een levietenstad. Jezus nam bij de school (synagoge) zijn intrek bij een overste.

Ik zag hier Lazarus en Marta en Joanna Chusa en de zoon van Simeon die een ambt in de tempel heeft, en de oude dienaar van Lazarus aankomen. Vol vreugde en eerbied groetten zij Jezus; zij waren eveneens op weg naar de bruiloft van Kana, en ik geloof dat zij door een boodschap wisten dat zij Jezus hier zouden ontmoeten.

Jezus bejegende Lazarus bij elke ontmoeting met onderscheiding als een bijzonder geliefde vriend, maar ik hoorde Hem toch nooit vragen: "Hoe stelt het deze of die van uw verwanten of bekenden?"

Jezus leerde op de sabbat (vrijdagavond) in parabelen die mij nu ontgaan zijn.

365.

Kibzaïm ligt eenzaam in een berghoek verborgen; de inwoners leven van boomvruchtenteelt. Ook zijn hier vele tenten- en tapijtenwevers, maar vooral heb ik nog nergens zo vele zolenmakers gezien. *Hedenavond hield Jezus hier nog*

de sabbat (vooravond) en genas verscheidene zieken door een bevel, waterzuchtigen en krankzinnigen, die op kleine bedden tot Hem vóór de school gebracht werden. Jezus kreeg een maaltijd bij een voorname leviet.

De bruiloft te Kana zal waarschijnlijk pas over een tiental dagen beginnen, want ik zie dat men zich hier en overal in het land op een groot achtdaags feest voorbereidt, namelijk op het inwijdingsfeest van de tempel (der Makkabeeën), waarbij men talrijke lichten ontsteekt (Zie fasc. 6, nr. 141, voetnoot 315; men was niet verplicht naar Jeruzalem te gaan om het te vieren).

In mijn visioenen op de geboorte van Christus, heb ik dit feest onlangs door de H. Jozef enige dagen na de geboorte in de spelonk van de kribbe zien vieren, omdat in Jezus' geboortejaar dit feest op 7 december viel (fasc. 6, nr. 141).
(Jezus was op 25 november geboren.)

Ik vermoed dat Jezus eerst na dit feest te Kana zal zijn. Ik heb ook een voorstelling gehad, als zouden Natanael, Filippus en andere apostelen in die dagen met Jezus samen komen. Waar, weet ik niet meer juist, maar in die dagen zal de ontmoeting plaats hebben.

22 december; Sabbat. –

Jezus ging na de sabbat (die Hij te Kibzaïm doorgebracht had), 's avonds nog naar Sikar, waar Hij laat aankwam en overnachtte in een herberg die men Hem aangewezen had.. Lazarus en zijn gezelschap reisden van Kibzaïm recht naar Galilea.

Jezus te Tebes 1.

366.

23 december. –

Jezus ging de volgende morgen vroeg van Sikar noordoostwaarts naar Tebes. Te Sikar of Sikem kon Jezus niet onderwijzen. (Beide namen duiden dezelfde stad aan). Er waren daar geen Joden, doch Samaritanen en nog een ander ras van volk, dat uit een gevangenschap in Babylonië of na een oorlog hierheen gekomen was; zij gaan naar Jeruzalem ten tempel, maar zij offeren niet mee. (Later een korte uitweiding er over).

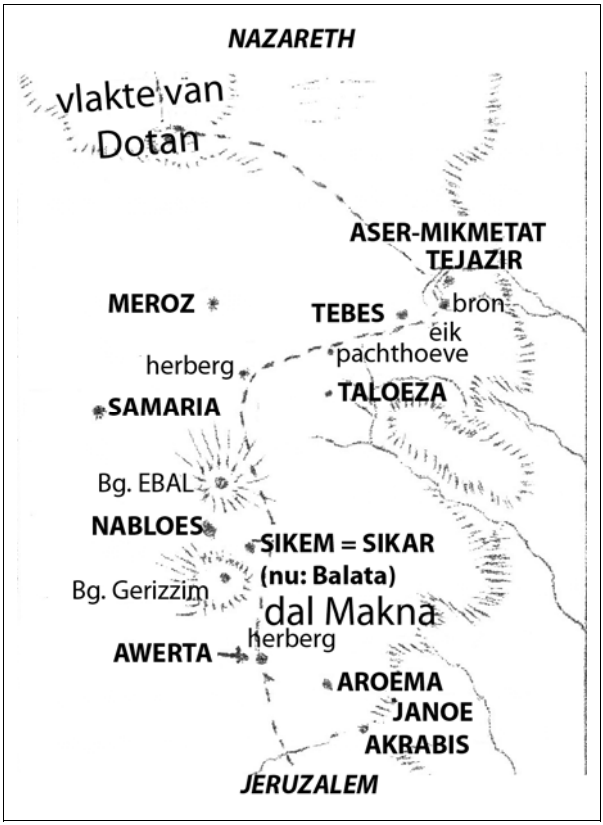

Bij Sikem (ten oosten en noordoosten) ligt het schone veld dat Jakob voor zijn zoon Jozef gekocht had. Een deel daarvan behoort reeds aan de Herodes van Galilea (Antipas). Een grens is door het dal getrokken door middel van een aardwal, pad en palen.

Tebes is een stad van betekenis; er loopt een grote verkeersweg door. Er is daar veel handel en doorgang van kamelen, hoog bepakt; het is wonderbaar om te zien hoe die hoog beladen dieren, als kleine torens, langzaam de berg opklimmen en hoe zij gedurig hun kop op de lange hals vóór de torenhoge lading wegens de inspanning op en neer bewegen. Ook drijft men daar veel handel in ruwe zijde.

De inwoners waren echt niet boos en boden Jezus geen tegenstand, maar zij waren evenmin eenvoudig en volgzaam; zij waren lauw, onverschillig, zoals dikwijls welgestelde kooplieden zijn. Anderzijds waren de priesters en schriftgeleerden zonder ijver, om niet te zeggen neutraal, daarbij laatdunkend en zelfvoldaan.

Bij Jezus' aankomst in de stad verhieven bezetenen en krankzinnigen hun gewone uitroep: "Daar komt de Profeet uit Galilea; Hij heeft macht over ons, Hij zal ons verdrijven." *Jezus beval hun rustig te zijn en nu waren zij stil.*

Jezus ging binnen in een herberg bij de synagoge. Vele mensen volgden Hem daar en men bracht ook vele zieken bij Hem; Hij genas een groot deel er van.

's Avonds nam Jezus hier te Tebez het woord in de synagoge: het tempelwijdingsfeest was begonnen en Hij vierde het mee. In de synagoge en alle huizen werden zeven lampen aangestoken; ik zag ook buiten op het veld en op wegen bij herderswoningen kleine fakkels op hoge palen branden.

(Normaal begint het tempelwijdingsfeest in de avond van 24 Kislew, dit jaar 23 december. De eerste dag is 25 Kislew, dit jaar 24 december. De 8e dag van het feest of octaafdag zal vallen op 31

december. De 7 lampen zijn een navolging van de 7 lampen op de 7-armige kandelaar in de tempel).

Tebez lag wonderschoon op een berg. Op enige afstand kon men de bergweg er door zien lopen en hoe de hoog beladen kamelen langs die weg afdaalden; van dichtbij zag men dit niet[133].

Oogslag op leerlingen en vrienden van Jezus.

367.

Andreas, Saturninus en Jozefs neven waren reeds van Silo (nr. 364) naar Galilea vertrokken.

Andreas was bij zijn familie te Betsaïda gegaan en had Petrus gezegd dat Hij de Messias teruggevonden had en dat Hij nu op weg naar Galilea was. "Kom mee met mij," zei Andreas, "je moet allezins eens bij Hem komen, ik wil je aan Hem voorstellen!"

---

[133] **Tebez 1 = Toebas.** – Tebez 1 is genoemd in Rechters, 9, 50. – Onder haar muren vond Abimelech de dood. De stad heeft haar oude naam bewaard, in het Arabisch uitgesproken: Toebas. Ze ligt schilderachtig op de oosthelling van een gebergte en beheerst een uitgestrekte vlakte die zich aan haar oostvoet ontrolt.

Langs Tebes door deze vlakte en verder over Teyasir (Aser-Mikmetat) steeds in noordoostelijke richting liep een oude Romeinse heerbaan naar Skytopolis.

Deze weg volgt nu Jezus, hoewel hij niet tot Skytopolis gaat, maar zich aan de zuidoostvoet van het gebergte Gilboa bij Abel-Mehola, waar dit gebergte zich recht naar het noorden wendt, noordwaarts richt.
Men ziet dit bijzonder klaar op grote kaart 2.

Men weet in welke omtrek Abel-Mehola moet liggen, maar de juiste en zekere plaats is door geen middel te ontdekken; wij kunnen slechts bij benadering de stad aanwijzen.

Straks worden meerdere steden genoemd, waarvan men de ligging best en gemakkelijkst kan nagaan op grote kaart 2.

Al dezen gingen samen naar Arbela, dat ook Bet-Arbel heette (het ligt 1 uur ten noordwesten van Tiberias en heet nu Irbid).

Te Arbela haalden zij Chased (Natanael), die daar juist zaken te verrichten had, af om met hem het feest van de tempelwijding te Gennabris te gaan vieren. Natanael Chased had immers in die tijd zijn verblijf of kantoor te Gennabris en wel in een hoog huis dat met verscheidene andere huizen bij de ingang van de stad afzonderlijk gelegen was. (Elders noemt K. die huizengroep een voorstad. Gennabris is het huidige Loebijeh, ruim twee uren ten westen van Tiberias; hoewel de naam veranderd is, kunnen wij, op grond van K.'s aanwijzingen, niet twijfelen aan onze vereenzelviging).

Zij spraken hoofdzakelijk over Jezus, en Andreas had hen opzettelijk daar naar het feest geleid, omdat hij, zoals trouwens ook de anderen, veel van Natanael hield; zij verlangden zijn mening te horen, doch hij zegde hun dat hij aan het hele gebeuren (en aan hun zogenaamde Messias) geen bijzonder belang hechtte.

Lazarus had Marta en Joanna Chusa naar Kafarnaüm tot Maria gebracht, waar deze van Kana was teruggekeerd. Vervolgens ging hijzelf weer zuidwaarts naar Tiberias, met de hoop Jezus daar aan te treffen.

Simeons zoon vergezelde hem en ook de bruidegom van Kana ging daarheen, de Heer tegemoet.

Deze bruidegom was de zoon (moet zijn: neef of zelfs achterneef, zie familieboom) van een dochter van Sobe, die een zuster was van de H. Anna; hij heette eveneens Natanael en was niet van Kana, doch na zijn huwelijk zou hij zich te Kana vestigen.

De stad Gennabris was volkrijk; een GROTE weg liep er door; er was veel handel en nijverheid; vooral bloeide er de zijdehandel; ze lag een paar uren van Tiberias, landwaarts in, doch door bergen (hoge berghellingen) er van gescheiden (530 m hoger), zodat men, om het van Tiberias uit te bereiken, eerst in zuidelijke richting moest gaan tot tussen Emmaüs en Tiberias, waar men

zich weer naar Tiberias omwenden moest. Arbela ligt tussen Sefforis en Tiberias (veel dichter echter bij het laatste)[134].

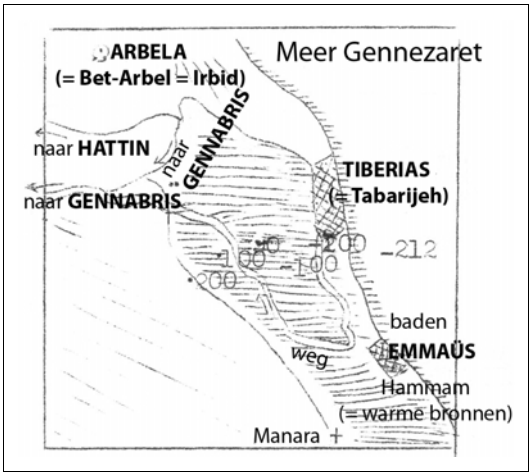

[134] Om **Gennabris** vanuit Tiberias te bereiken – In onze tijd ligt het meer voor de hand van Tiberias uit eerst naar het noorden te gaan, zie schetsje hierboven. Nochtans bestaat ook heden nog de door K. beschreven weg. Op het schetsje aangeduid met ‘n dubbele lijn.

Om de helling te bestijgen, die zich hier overal langs de kust 400 m hoog verheft, maakt deze weg bochten en volgt een schuine richting.
Eenmaal op het hoogland gekomen, gaat hij met de bodem geleidelijk en langzaam verder omhoog tot Loebijeh (= Gennabris), gelegen op een aanzienlijke heuvel langs de grote baan.
Zijn niveau is 320 m, d.i. 532 m boven de spiegel van het Meer.
Zie grote kaart 2, waar deze weg nochtans niet aangetekend is.

Emmaüs is het Hammat uit Jos. 19, 35. Nochtans wordt het door Flavius Josephus ook Emmaüs geheten.

Reeds in de oudheid was deze lokaliteit bekend om zijn geneeskundige warme bronnen. Nog heet het steeds ‘Hammam’, d.i. warme bronnen.
Ze worden ook nog met goed gevolg aangewend tegen allerhande ziekten, waaronder reuma.

Door Herodes Antipas werden er monumentale badinrichtingen geïnstalleerd. De Israëli’s hebben er nieuwe gebouwd, en baten de bronnen tevens uit door hun water te bottelen en als medicinaal te verkopen, zelfs in het buitenland.

Andreas met Petrus bij Jezus.

368.

24 december = 25 Kislew; Tempelwijdingsfeest der Makkabeeën. –

Nog vóór het dagaanbreken vertrok Jezus uit Tebez en Hij ging met de leerlingen eerst oostwaarts. (Hij doorkruiste de vlakte). Zich vervolgens naar het noorden wendend ging Hij aan de voet van de bergen in het Jordaandal in de richting van Tiberias (K. geeft hier eerst in één trek de algemene richting van Jezus' weg. Dan herneemt ze zich:) Hij trok door Abel-Mehola, een schone stad, waar het gebergte zich nu meer (of recht) naar het noorden wendt (zie grote kaart 2); het is de geboorteplaats van Elizeüs.

Deze stad strekt zich uit op een berg en ik bemerkte het groot verschil in vruchtbaarheid tussen de noord- en de zonnekant. De inwoners waren hier tamelijk goed; zij hadden reeds van Jezus' wonderen te Kibzaïm en te Tebez gehoord; zij hielden Hem op de weg tegen en gaven Hem hun wens te kennen dat Hij enige tijd ook bij hen zou blijven en hun zieken genezen; het begon er uit te zien als bij een oploop, maar Jezus vertoefde hier niet lang; Hij zette zijn weg voort en trok naast Skytopolis tussen deze stad en de Jordaan door. Abel-Mehola kan 4 uren van Tebez liggen.

Toen ik Jezus van Abel-Mehola verder zag reizen en terwijl de andere vrienden reeds in Gennabris waren, kwamen Andreas, Petrus en Joannes bij een stadje zowat 6 uren van Tiberias, de Heer tegemoet (stadje: onbepaald, b.v. Admah).

Petrus en Joannes waren in dit gewest gekomen voor enige zaken van hun visserij; zij wilden ook naar Gennabris, maar Andreas, overhaalde hen om eerst de Heer te gaan begroeten.

Nu was het dat Andreas zijn broer tot Jezus bracht en *dat Jezus tot Simon zei: "Gij zijt Simon, Jonas' zoon, voortaan zult Gij Kefas heten." (= Petrus).* Dit geschiedde heel kort

in een vluchtige aanspreking. *Tegen Joannes die Hem reeds langer bekend was, zegde Hij iets van een spoedig weerzien.*

Hierop begaven Petrus en Joannes zich naar Gennabris, maar Andreas bleef bij Jezus; ik meen dat zij hier nog (enige tijd) bij de stad bleven, die 12 uren van Tebez verwijderd kan zijn.

Oogslag op de Doper.

Joannes heeft zijn doopplaats aan deze kant (westzijde) van de Jordaan verlaten. Hij is over de Jordaan getrokken en heeft zijn doopwerk voortgezet in de vijver, een uur boven Betabara (zie nr. 354), waar Jezus onlangs heeft laten dopen (nr. 351), en waar hij, Joannes, vroeger eveneens gedoopt had. De naam van een nabije plaats ben ik vergeten; ik herinner me alleen de lettergreep 'MA' ervan.

(Een heuveltje op de noordelijke oever van de w. Nimrin heet Medesj (nr. 354); een wad van de Jordaan, even meer noordelijk, heet Madesi).

Joannes heeft hier gedoopt, hoofdzakelijk omdat vele burgers uit het land van de viervorst Filippus[135], die een goedaardig man was, zich wel wilden laten dopen, doch node over de Jordaan gingen, te meer daar vele heidenen onder hen waren. Tijdens Jezus' laatste tocht door dit gewest, hadden vele inwoners zich door zijn woord laten bewegen om Joannes' doop te gaan ontvangen. Joannes doopte weer op dezelfde plaats waar Jezus had laten dopen, ook om te laten zien dat hij geen concurrent van Jezus was, noch onafhankelijk te werk ging, doch in goede verstandhouding met Hem leefde.

[135] Nota op de titel viervorst of tetrarch.
Zo noemde men in het Romeinse rijk de gouverneur of bestuurder van een 4e gedeelte van een bepaald gebied, alsook een onafhankelijke vorst, wiens gebied te klein was om koninkrijk genoemd te worden.

Jezus bij Tarichea.

369.

25 december. –

Jezus kwam heden met Andreas in de nabijheid van Tarichea (stad nabij de zuidpunt van het Meer) en nam dicht bij het Meer zijn intrek in een huis dat tot de visserij behoorde. Ik geloof dat men daar vis verkocht of zoutte[136]. De herberging was door Andreas reeds besproken, ofwel behoorde het huis nog tot de door Petrus gehuurde visserij; Jezus ging niet in de stad (die wij later even zullen beschrijven, wanneer Jezus er terugkeert). De inwoners waren nogal aardsgezind, weerbarstig en erg verslingerd op woeker en winst.

Simon (niet Petrus) had in deze stad een ambt; hij werd de Kananeeër of ijveraar genoemd en was een soort van rechtsverdediger in handelsgeschillen; hij was met Taddeüs en Jakobus de Mindere, die zijn broers waren, op het feest te Gennabris, waar ook Jakobus de Meerdere en Joannes nu waren. Thans kwamen hier tot Jezus ook Lazarus, Saturninus, Simeons zoon en de bruidegom van Kana. Deze laatste nodigde Jezus met al zijn gezellen uit op zijn bruiloft.

's Avonds vierde Jezus in het huis het feest van de lichten met gebeden.

---

[136] **Tarichea**. – Vis verkocht of zoutte. – De naam Tarichea is afgeleid van het Griekse woord 'Tarichos', d.i. vis, stokvis, gedroogde vis; hij zinspeelt op de handel in gedoogde of gezouten vis, die bloeide in de stad, zoals ook K. het verzekert (nrs. 369, 1991).

Natuurlijk gevolg van zijn ligging op een visrijk Meer. Tijdens de opgravingen kwamen vele rode en zwarte kruiken voor de dag, die alle gemerkt of gestempeld waren met een zwarte vis (cfr. Guide bleu, 226). Die kruiken houden zeker verband met de handel in vis, die in zulke kruiken bewaard of verzonden werd.

26 december. –

Heden wandelde Jezus met enige leerlingen in het gebergte in de nabijheid. Er waren hier en daar ook spelonken[137]; *Hij zonderde zich af om in de eenzaamheid te bidden. 's Morgens en 's avonds bad Hij in het huis met de leerlingen en vierde 's avonds het tempelwijdingsfeest,* waarbij dan lichten ontstoken werden.

De hoofdreden waarom Jezus hier bij Tarichea 2 dagen vertoefde, was, dat Hij de toekomstige apostelen en leerlingen de tijd wilde laten om elkander mee te delen wat over Hem verteld werd en in 't bijzonder wat Andreas en Saturninus, die vol geestdrift voor Hem waren, hun over Hem gezegd hadden, en om het met elkaar over dit onderwerp eens te worden.

Ik zag dat Andreas, terwijl Jezus in het gewest rondging, in het huis bleef; hij schreef brieven op repen als van boombast en gebruikte daarbij een rieten pen. Men kon het beschreven gedeelte der brieven in een gespleten stok schuiven en oprollen. In dit huis kwamen dikwijls mannen en ook jongelingen die werk zochten en nu gebruikte Andreas hen als boden: hij zond deze brieven aan Filippus en zijn eigen halve broer Jonatan en aan Petrus en anderen te Gennabris; hij liet hun er door melden dat Jezus naar Kafarnaüm zou komen, daar de sabbat houden en hij nodigde hen uit om er zich ook heen te begeven.

Jezus zou wellicht eerst op vrijdag, 28 december, naar Kafarnaüm vertrokken zijn, maar uit Kafarnaüm kwam een boodschap tot Andreas, waarbij hij verzocht werd Jezus te bidden om zonder uitstel te komen, omdat daar al verscheidene dagen een bode uit Kedes op Jezus wachtte; de man verlangde Jezus' hulp in te

[137] Spelonken in het gebergte nabij Tarichea. – Eén km ten westen van Tarichea in de berghellingen bestaan aanzienlijke spelonken. Op de 16-delige kaart Pal. Grid, vindt men daar tweemaal het teken van grot of grotten, nl. een klein half boogje, dat de lezer ook zal vinden op onze grote kaart 2.
) = teken van grot of grotten.

roepen. (Kedes ligt 8 km ten noordwesten van het meer Merom of Hoeleh). De bruidegom Natanael was met enige Joannes-leerlingen reeds afgereisd.

Jezus te Kafarnaüm.

370.

27 december. –

Kafarnaüm ligt niet dicht bij het Meer, maar op de hoogte en zuidhelling van een gebergte (dat in noordelijke richting steeds maar hoger stijgt tot een niveau van 838 m bij Safed). Dit gebergte vormt een dal aan de westkant van het Meer, (doordat het tussen zijn voet en de oever de zo beroemde vruchtbare vlakte van Gennezaret laat bestaan langs de noordwestzijde van het Meer.

De volgende zin bevat een verwarring, hetzij tussen de twee Betsaïda's, hetzij tussen twee rivieren en we laten hem daarom voor wat hij is.

Daar mondt de Jordaan in het Meer uit.
Betsaïda echter ligt aanstonds onder de uitmonding van de Jordaan in het Meer.

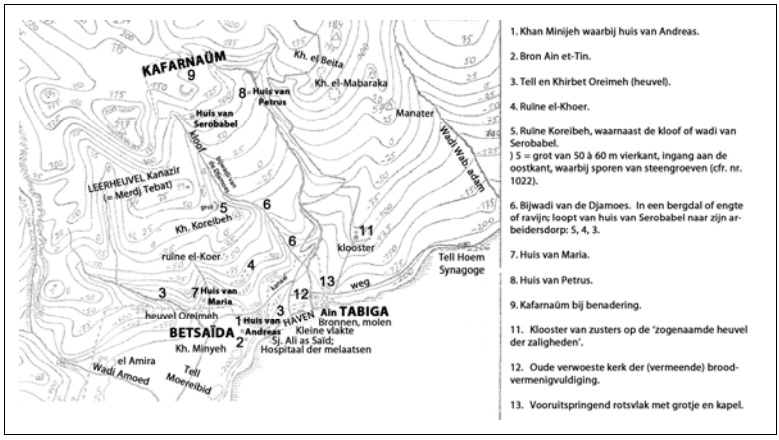

Heden verliet Jezus met Andreas, Saturninus, Obed en enige Joannes-leerlingen het vissershuis bij Tarichea en vertrok naar Kafarnaüm; zij volgden de weg naast het Meer, gingen ten oosten van Magdalum, kwamen door het dal vóór Kafarnaüm (vlakte van Gennezaret) en lieten Betsaïda rechts (kaart 4 of fasc. 9, nrs. 205 en 209); zij gingen in kleine groepen verdeeld.

Andreas ontmoette op deze weg zijn stiefbroeder Jonatan en ook Filippus, die hem op zijn schrijven, geloof ik, tegemoet gekomen waren; zij spraken echter Jezus op deze weg nog niet aan, zij bleven bij Andreas, achter of vóór Jezus, dit weet ik niet meer duidelijk.

Ik hoorde Andreas zeer vurig tot hen spreken en hun alles vertellen wat hij van Jezus gezien had. "Dus, besloot Andreas, is Hij waarachtig de Messias. Indien gij Hem wilt volgen, hoeft gij Hem dit zelfs niet te vragen; wanneer gij bij Hem komt, hebt gij maar goed op alles acht te geven! Indien gij het oprecht verlangt, zal Hijzelf u met een wenk, met een woord aanvaarden!"

371.

De H. Vrouwen en Maria waren niet te Kafarnaüm doch in Maria's woning in het dal vóór Kafarnaüm naar het Meer toe, en daar hielden zij het feest. Maar de zonen van Maria van Kleofas, ook Jakobus de Meerdere en Joannes zijn broer, en Petrus waren daar reeds van Gennabris aangekomen, alsook de zonen van de drie weduwen en andere toekomstige leerlingen.
Chased (Natanael), Tomas, Bartolomeüs en Matteüs waren daar niet.

Daarenboven waren er veel andere mannelijke verwanten en vrienden der H. Familie, die allen op de bruiloft van Kana uitgenodigd waren, doch hier de sabbat (29 december) wilden vieren, omdat zij (door Andreas' schrijven) Jezus' aankomst vernomen hadden.

Jezus nam (te Kafarnaüm) met Andreas, Saturninus en enige Joannes-leerlingen, ook met Lazarus en Obed (Simeons zoon) zijn intrek in een huis dat aan de bruidegom Natanael toebehoorde.

Dit huis had van voren een grote open zaal, die met haar achterzijde aan de kamers grensde. De ouders (versta: vader) van de bruidegom Natanael leefden niet meer; hij had een aanzienlijk erfdeel; ook dit huis behoorde hem toe en hij betrok het, wanneer hij zich voor zaken te Kafarnaüm ophield.

De toekomstige leerlingen die hier van Gennabris aangekomen waren, hielden zich met een zekere schuchterheid achteruit, want zij aarzelden tussen het gevoelen en het oordeel van Natanael Chased, dat gezag bij hen had, en al het wonderbare dat Andreas en andere Joannes-leerlingen hun over Jezus verteld hadden. Ook werden zij ten dele door hun natuurlijke vreesachtigheid weerhouden, en zij lieten zich hierdoor te meer beheersen, daar Andreas hun gezegd had dat het niet nodig was zich aan Jezus voor te stellen, dat zij slechts behoefden naar Jezus' lering te luisteren en alleen reeds daardoor bewogen zouden worden.
De zogenaamde broeders van Jezus, de zonen van Kleofas (en van Maria Heli) evenwel kwamen bij Jezus. *Jezus hield een toespraak* in de voorzaal van het huis waarin Hij zijn intrek had genomen.

Genezing van een knaap.

372.

Nu kwam hier tot Jezus de man die reeds twee dagen te Kafarnaüm op Hem gewacht had. Hij viel voor Jezus' voeten neer en zei dat hij de knecht van een heer uit Kedes was: "Mijn heer smeekt U er om, zei Hij, dat Gij met zijn knecht zoudt meekomen om zijn zoontje te genezen; het is melaats en door een stomme duivel bezeten."

Dit was een zeer trouwe knecht en hij stelde de kommer van zijn heer met gevoelens van oprechte deelneming voor.
Jezus antwoordde hem dat Hij niet kon meegaan, maar dat Hij het zoontje toch zou genezen, omdat het een onschuldig knaapje was. Hij zei dan tot de knecht dat de heer zich met uitgebreide armen op zijn zoon moest uitstrekken en een zeker gebed doen, dan zou de melaatsheid van het kind wijken; en dat daarna hij, de knecht, zich op dezelfde wijze plat op het kind moest leggen en zijn adem in zijn mond moest blazen; er zou dan een blauwe damp van het kind uitgaan en het zou ook van zijn stomheid genezen zijn. De overige bijzonderheden ben ik vergeten. Ook heb ik in een bijvisioen gezien hoe de vader en de knecht het kind op die manier genezen hebben.

Het bevel aan vader en knecht om zich op het zieke kind uit te strekken, had bepaalde geheime oorzaken of redenen die ik niet meer nauwkeurig weet.

Dit kind was onwettig en scheen mij het natuurlijke kind te zijn van de knecht, die het op zondige wijze gewonnen had bij de vrouw van de huisvader, zonder dat deze het wist; maar Jezus wist het. Zij moesten beiden een schuld van het kind wegnemen, maar ik kan niet duidelijk maken op welk een geheimnisvolle wijze dit geschiedde.

De stad Kedes lag ongeveer zes uren ten noorden van Kafarnaüm, op de grenzen naar Tyrus toe en ten westen van Paneas (= Cesarea-Filippi, aan de voet van de grote Hermon, grote kaart 1). Kedes was eertijds een kanaänietische hoofdstad en nu een vrijstad (Jos. 12, 22; 20, 7), waarin degenen die door het gerecht (versta: door bloedwrekers) vervolgd waren, konden vluchten en een onderkomen vinden; ze grensde aan het gewest Kaboel, dat eertijds door Salomon aan de koning van Fenicië ten geschenke

gegeven werd (I Kon. 9, 13). Dit land vertoont zich steeds donker aan mij, akelig en onveilig[138].

Jezus vermeed het telkens, wanneer Hij naar Tyrus en Sidon ging. Ik meen dat er moord en struikroverij gepleegd werd.

Roeping van Filippus. (Joa. 1, 43-44).

373.

28 december = 29 Kislew. –

Op de sabbat (vrijdagavond) zag en *hoorde ik Jezus in de synagoge leraren.* De volkstoeloop was enorm en ook alle vrienden en verwanten van Jezus waren er aanwezig. *Zijn leer was voor de toehoorders geheel nieuw en aantrekkelijk. Hij sprak over de nabijheid van het Rijk Gods, over het licht dat men niet onder de korenmaat mag verbergen, over de zaaier en het geloof, niet groter dan het mosterdzaad* (Mt. 5, 15; 13; 21, 21). Die parabels vormden niet de gehele inhoud van zijn toespraak, doch *de parabelverhalen werden met verklaringen en toelichting aangevuld;* de parabels waren slechts de kern van zijn leer, korte voorbeelden en

---

[138] Het is natuurlijk dat visionairen zien wat gewone mensen niet zien.

Met zinsneden als deze, hier en elders, kunnen wij misschien de volgende regels in verband brengen:

"Waar de boze geesten een grote invloed op de mensen hebben, zie ik het gewest steeds mistig en somber

Ik zie op aarde sommige lage gewesten vervloekt om de zonden die er bedreven worden. Gift, nevel en duisternis dalen erop neer." (Vie, III, 14, 17).

Overigens woonden daar vele heidenen en ook op koning Hiram maakten die steden de indruk van een affront: "Zijn dat nu de steden die ge mij gegeven hebt, mijn broeder?" en hij noemde ze "het land Kaboel en zo heten ze nog tot op deze dag." (I Kon. 9, 10-14).

vergelijkingen om er zijn leer uit af te leiden, er aan vast te knopen, om ze aanschouwelijk en vatbaar voor te stellen; *ik heb veel meer parabelen in zijn prediking gehoord,* dan er in het evangelie voorkomen, maar *deze laatste herhaalde Hij toch het vaakst, en Hij gaf er telkens (volgens de omstandigheden) een andere uitleg (en toepassing) van.*

29 december = 30 Kislew; Sabbat. –

Op heden, zaterdag, *leraarde Jezus op dezelfde wijze tot het einde van de sabbat.* Nadat deze besloten was, zag ik Jezus met zijn leerlingen in een klein dal naast de synagoge gaan; dit dalletje was als een wandelplaats, een oord voor afzondering; vóór de ingang en in het dal stonden bomen.

De zonen van Maria van Kleofas en van Zebedeüs en ook nog andere leerlingen vergezelden Hem, maar Filippus, die schuchter en zeer ootmoedig was, aarzelde te volgen; hij vroeg zich af of hij wel mocht, of Jezus het goedvinden zou dat hij meeging. Toen keerde Jezus, die vóór hem ging, zich met een teken van het hoofd tot hem *en zei: "Kom, volg Mij."* (Joa. 1, 43). Filippus ging nu vreugdig met de anderen mee; zij waren wel ten getale van twaalf.

Jezus onderrichtte hen nog op deze plaats onder een boom over de vereisten om Hem te volgen en zijn oproep te beantwoorden. Andreas was zeer blij, omdat de leerrede van Jezus op de sabbat hen allen verrukt had; hij wenste en betrachtte buitengewoon vurig dat alle overigen even overtuigd mochten worden als hij van Jezus messiaanse waardigheid; hij had het hart zo vol dat hij geen enkele geschikte gelegenheid liet voorbijgaan om hun de omstandigheden en verschijnselen bij Jezus' doop en alle overige wonderen, waarvan hij reeds getuige was geweest, opnieuw te vertellen en plechtig te bevestigen.

Ik hoorde ook dat Jezus de hemel tot getuige nam dat zij nog groter dingen zouden zien, en ik zag Hem ook zich met zijn hemelse vader over zijn zending onderhouden. Jezus sprak ook over de voorwaarden van de navolging: zij moesten bereid zijn om alles te verlaten, wanneer Hij hen zou roepen; HIJ wilde voor hen zorgen en zij zouden al het nodige hebben. Voorlopig mochten zij hun bedrijf nog voortzetten. Van nu tot het volgende paasfeest had Hij nog ander werk te verrichten, maar, wanneer Hij hen daarna zou roepen, moesten zij Hem onbezorgd volgen.

Zulk een verklaring deed Hij hier, omdat sommigen Hem openhartig gevraagd hadden hoe zij zich tegenover hun verwanten en familie moesten gedragen, met wier zorg zij belast waren. Zo had b.v. Petrus de moeilijkheid geopperd dat hij nu niet opeens zijn oude stiefvader, die ook de oom van Filippus was, kon verlaten. *Maar Jezus ruimde al die bekommernissen uit de weg door te verklaren dat Hij niet vóór Pasen zou beginnen. Toch konden zij zich van nu af reeds onmiddellijk van hun zaken scheiden, in zover zij hun hart er aan onthechtten; hoewel zij hun bedrijf uitwendig mochten voortzetten tot Hij hen riep, konden zij nu reeds het overlaten van hun zaken aan anderen in overleg nemen.*

Hierna ging Jezus met hen langs het tegenovergestelde einde uit het dal en begaf zich naar de woning van zijn Moeder in de groep huizen tussen Kafarnaüm en Betsaïda. De naaste verwanten van Hem volgden Hem daarheen, trouwens hun moeders waren er eveneens. (Huis van Maria, zie kaart 4 of fasc. 9, nr. 202, voetnoot 3, nrs. 205 en 209).

Nota van Br.: Katarina's mededelingen waren in de voorgaande dagen tamelijk schraal ter oorzake van hevige ziekten: haar dood waande zij herhaaldelijk nabij; haar gewicht nam ongelooflijk af; haar

handen en voeten geleken letterlijk op die van een geraamte, slechts met een slappe gerimpelde huid overtrokken.

Naar Kana ter bruiloft. – Roeping van Natanael Chased (Joannes 1, 45-51).

374.

30 december = 1 Tebet; Nieuwe Maan. –

Op 30 december begaf Jezus zich met de leerlingen en verwanten zeer vroeg op weg naar Kana. Maria en de andere vrouwen gingen alleen langs de rechter en korter weg; dit was maar een smal pad dat meer over gebergte liep. (De lezer houde grote kaart 2 voor ogen).

De vrouwen gaan over Massalot aan de noordkant van de hoge berg die ten westen van Magdalum oprijst, verder door het gewest van de baden van Betulië en, in de vallei Roemmaneh gekomen, naar het westen.

Jezus gaat langs Magdalum ten oosten van diezelfde hoge berg, volgt daarna westwaarts de grote weg die over Loebijeh (Gennabris) loopt, ontmoet hier Natanael, richt zijn roep tot hem, volgt verder dezelfde grote weg, tot Hij links inslaat en door een ander, kleiner, opstijgend dal te Kana komt.

De vrouwen volgden meest zulke paden, omdat zij daar eenzaam konden reizen; ook hadden zij geen brede wegen nodig, want zij gingen gewoonlijk op een rij achter elkander. Op enige afstand vóór en achter hen ging een mannelijke gids (fasc. 2, nr. 44, voetnoot 95). Die weg van ongeveer 7 uren liep van Kafarnaüm in zuidwestelijke richting.

Jezus reisde met zijn gezellen over Gennabris. Wel was dit een omweg, maar hij was breder en dus beter geschikt voor *zijn leermethode, daar Hij vaak onderweg stilstond om*

zijn reisgezellen te onderrichten, om hun iets duidelijk te maken, aan te wijzen of te verklaren. Zijn weg liep (eerst) meer naar het zuiden dan de weg van Maria. Hij bedroeg van Kafarnaüm tot Gennabris wellicht 6 uren. Te Gennabris liep hij rechter naar het westen, en daar was men nog 3 uren van Kana.

Gennabris was een schone stad; er was een school en een synagoge, ook een rederijkersschool en een bloeiende handel. Natanael oefende zijn schrijversberoep uit in een hoog huis vóór de stad; het vormde met nog een groep andere huizen die er omheen stonden, een soort voorstad of wijk. Natanael kwam niet naar de stad, hoewel zijn vrienden die hij onder de leerlingen had, hem daartoe uitgenodigd hadden.

(Nu volgt een heerlijk verhaal; de lezer die hieromtrent gewaarschuwd is, zal te meer zijn aandacht spitsen:)

Jezus leraarde hier in de synagoge en nam met een deel van zijn leerlingen een kleine maaltijd bij een rijke Farizeeër. Andere leerlingen waren reeds vooruitgegaan. Jezus had Filippus opdracht gegeven Natanael te gaan opzoeken en hem op de weg tot Hem te brengen. Jezus werd hier in Gennabris met alle eerbewijzen onthaald; de inwoners wensten dat Hij nog langer bij hen zou blijven en zich over hun zieken erbarmen, daar Hij toch ook hun landgenoot was. Nochtans zette Hij zonder langer oponthoud zijn weg naar Kana voort.

Ondertussen was Filippus bij Natanael op zijn bureau gekomen; dit was een kamer op de verdieping; er zaten daar verscheidene schrijvers. Te voren had Filippus nooit met Natanael over Jezus gesproken, omdat hij niet met de anderen (op 23 december) te Gennabris geweest was. Nochtans was Filippus goed met hem bekend en nu sprak hij hem met geestdrift en vreugd over Jezus: "Hij is de Messias, die ons door de profeten aangekondigd en beloofd is; WIJ hebben Hem nu reeds leren kennen, het is Jezus van Nazareth, de zoon van Jozef."

375.

Natanael was een vlug en lustig man, maar anderzijds standvastig en vast in zijn mening, doch ook hierin zeer redelijk en rechtschapen. Hij zei tot Filippus: "Wat goed dat de moeite waard is, kan er uit Nazareth komen?" Hij kende trouwens de treurige befaamdheid van de Nazarethanen: hun scholen kenmerkten zich meer door gekibbel en geest van tegenspraak dan door grondige wijsheid; hij dacht: een leraar die daar zijn opleiding en vorming gekregen heeft, kan wel aan mijn eenvoudige, ongeschoolde vrienden behagen, maar kon niet hem noch zijn aanspraken op degelijkheid van leer bevredigen. Filippus echter antwoordde dat hij toch maar eens zou komen zien wat voor een man die Jezus was, want, besloot hij: "Hij is op weg naar Kana en komt hier aanstonds voorbij."

Nu kwam Natanael met Filippus naar beneden en zij volgden de korte zijweg, waaraan het huis gelegen was een weinig bezijden de grote landweg op Kana. Hier, waar de zijweg zich met de landweg verenigt, stond Jezus met enige leerlingen te wachten. Hoewel Filippus vroeger zeer vreesachtig was geweest, was hij nu, sedert Jezus hem geroepen had, zeer vrijmoedig en vertrouwvol. Terwijl hij met Natanael tot Jezus naderde, zegde hij met een luide stem: "Meester, ik breng U een man, die me vroeg wat er speciaal goeds uit Nazareth kan komen?"

Natanael trad nu vóór Jezus en op hetzelfde ogenblik *zei Jezus tot de leerlingen die Hem omringden: "Ziet ge, dit is nu een keer een ware Israëliet, in wie geen valsheid is!"* Jezus zegde dit zeer vriendelijk en liefdevol. Verwonderd reageerde Natanael: "Waar vandaan kent U mij?" Hiermee wilde hij zeggen: "Hoe weet U dat ik rechtschapen, oprecht en zonder valsheid ben, aangezien wij nog nimmer met elkander gesproken hebben?" *Hierop zegde Jezus: "Ik heb u reeds gezien. Eer Filippus u is komen roepen, zag ik u reeds (die keer) daar onder de vijgenboom staan!"*

En onder deze woorden blikte Jezus hem op een doordringende, ontroerende en herinnerende wijze aan.

376.

Op dit geheimnisvol aanstaren van Jezus ontwaakte in Natanael opeens de herinnering dat Jezus die voorbijganger was geweest, wiens ernstige, waarschuwende oogslag hem geheimzinnig getroffen en met een wonderbare kracht gesterkt had, toen hij die keer onder een vijgenboom, op de lust- en de speelplaatsen der baden bij Betulië, zichzelf in bekoring bracht; hij stond naar de mooie vrouwen te zien, die aan de andere kant van de weide voor vruchten speelden. De kracht van die oogslag en de overwinning die hij hem te danken had, was hem in het geheugen gebleven, maar misschien niet het beeld, het uiterlijk van die man; of, indien hij mogelijk in Jezus de man van toen dadelijk terugkende, toch kon hij niet vermoeden of weten dat Jezus toen met zijn blik die waarschuwende bedoeling had gehad. Nu echter dat Jezus hem ten bewijze aan die omstandigheid herinnerde en hem opnieuw met dezelfde doordringende blik bezag, was hij onmiddellijk diep aangegrepen.

Hij voelde dat Jezus, toen Hij hem dan voorbij wandelde, zijn gedachten gelezen had en hem een bewaarengel was geweest. Deze bewustwording maakte de grootste indruk op zijn ziel, want hij was zo rein van hart, dat de minste onzuivere gedachte hem zeer bedroefde. Daarom zag hij ogenblikkelijk in Jezus zijn redder en zaligmaker, en dit doorzien van zijn gedachten door Jezus was voor zijn rechtgeaard, vlug, edelmoedig en dankbaar karakter en hart genoeg om hem zonder aarzelen er toe te brengen, zijn geloof in Jezus in het bijzijn van de leerlingen vreugdig te belijden.

Na Jezus' woorden verootmoedigde hij zich voor Jezus en zegde: "Meester, Gij zijt Gods Zoon, Gij zijt koning van Israël." *En Jezus sprak verder: "Gij gelooft reeds, omdat Ik zei: Ik heb u toen onder de vijgenboom gezien, waarlijk, gij zult groter dingen zien dan dit!"*

En dan zegde Hij nog tot alle leerlingen met nadruk: "Voorwaar, voorwaar, gij zult de hemel zien opengaan en Gods engelen op de Mensenzoon zien op- en neerstijgen!"

De overige leerlingen verstonden de eigenlijke zin niet van Jezus' woorden betreffende de vijgenboom en begrepen dus niet waarom Natanael Chased zo vlug van gevoelen veranderde. De oorzaak bleef ook voor allen als een gewetenszaak verborgen, uitgenomen voor Joannes, aan wie Natanael die oorzaak op de bruiloft te Kana meedeelde.

Natanael vroeg Jezus of hij aanstonds alles moest verlaten en Hem volgen; hij had een broer en hij was bereid hem zijn betrekking over te laten. *Jezus antwoordde wat Hij gisteren avond tot de anderen gezegd had, en vervolgens nodigde hij Natanael uit om (zich gereed te maken en de volgende dag) achter te komen en met Hem de bruiloft te Kana bij te wonen.*

Hierop zetten Jezus en de leerlingen hun weg naar Kana voort. Natanael keerde naar zijn huis terug en nam zijn voorzorgen om naar de bruiloft te kunnen gaan. Ook kwam hij de volgende morgen te Kana voor het bruiloftsfeest aan. De ouders van de bruid, Maria, de bruidegom en anderen kwamen Jezus reeds buiten Kana op de weg tegemoet, verwelkomden en onthaalden Hem zeer eerbiedig[139].

[139] **Kana = kefr (dorp) Kenna**. – Een woordje over Kana. Hier moge de geïnteresseerde lezer de ligging van Kana op onze grote kaart 2 nazien; alles is er zo klaar, dat een nieuw apart kaartje onnodig is. Jezus volgt de grote weg die vanaf de kust van het Meer westwaarts de bergrug bestijgt, over Gennabris loopt en daarna de vallei Roemmaneh volgt.
8 km ver in deze vallei gekomen, slaat Jezus links af, volgt een andere kleine bijvallei en bereikt na 2 km Kana; nu heet het kefr (dorp) Kenna.
In onze tijd loopt de grote weg dicht langs Kenna; in Jezus' tijd liep hij erdoor, want de oude stad, 3 à 4 keren zo groot als het huidige dorp, overschreed dit dorp aan alle kanten.

De bruiloft te Kana. Voorbereidingsdag.

377.

Maandag, 31 december 1821 = 2 Tebet. –

Jezus ging met zijn intiemste leerlingen, meer bepaald met degenen die zijn apostelen werden, in een afzonderlijk huis, waarin ook Maria gedurende haar laatste verblijf te Kana gewoond had (fasc. 11, nr. 348, midden). Het behoorde aan de

---

Ten oosten verhief ze zich tot de 339 m hoge heuvel, terwijl ze zich ten westen tot in de kleine vallei uitstrekte. Vandaar het gezegde van Katarina dat Kana in de vallei ligt (althans gedeeltelijk).

Als men van Nazareth komt, ligt de kerk van het bruiloftshuis vooraan in het dorp; toen lag het, volgens K., volop in de stad (nr. 348).

K. toont ons herhaaldelijk de bruiloftsgasten die zich op een lustplaats gaan vermaken en spelen. Deze is te zoeken 300 m of 4 minuten gaans ten zuiden van het dorp. Op onze grote kaart 2 wordt op dit punt door de hoofdletter 'A' (= Ain) een aanzienlijke bron aangewezen; ze ligt ietwat lager nabij de weg op Nazareth, te midden van een thans met olijf- en vijgenbomen begroeid landschap; het overvloedige water besproeit en bevrucht tuinen en velden.

De kleine vallei loopt van zuidoosten naar noordwesten en mondt uit in de grote vallei Roemmaneh. In die richting alleen is de wijde heuvelenkring waarin Kana ligt, onderbroken. In die richting heeft Kana uitzicht op Cydessa, zegt K., terwijl het uit die richting de aangename zeebries in het aangezicht krijgt.

Deze en tal van andere, hier niet genoemde bijzonderheden tonen duidelijk aan dat Kefr Kenna het ware Kana, de stad van het wijnwonder is.

In onze tijd heeft dit Kenna een sterke concurrent gekregen in Khirbet Qana, een aanzienlijke ruïne, 2 uren ten noordnoordwesten van Kenna en aan de noordrand van de vallei Zabulon. Dit heeft in de laatste tijden zo vele voorstanders gekregen dat het de eer dreigt te krijgen van het authentieke Kana.

Kopp noemt 'doorsneepelgrim' hen die in Kefr Kenna nog de stad van het wonder zien en het daar gaan vereren. Hier, zoals zo dikwijls heeft scherpzinnige geleerdheid de zoveelste keer onzekerheid en dwaling gebracht.

Onze zienster alleen kan hier de zekerheid teruggeven, de doorslag geven en de waarheid redden. Men moet hen die Kana in Khirbet Qana menen te vinden, niet geloven.

tante van de bruidegom, die een dochter was van Sobe, zuster van de H. Anna (en die ook zelf Sobe of Seba heette). Het was die van de reeds vaak vermelde drie weduwen, welke drie zonen had. Gedurende de ganse plechtigheid moest zij de plaats van moeder bij de bruidegom bekleden.

Heden kwamen hier ook nog alle overige gasten, mannen en vrouwen tezamen, o.m. alle verwanten van Jezus uit Galilea. Jezus alleen bracht wel een 25-tal leerlingen als gasten mee; Hij beschouwde deze bruiloft als zijn eigen zaak en Hij had een deel van de gerechten gedurende het feest voor zijn rekening genomen. Daarom was Maria reeds zo vroeg aanwezig om alles te helpen beschikken. Jezus had ondermeer als bijdrage op zich genomen al de wijn voor de bruiloft te leveren. Daarom zegde Maria Hem zo bezorgd dat er wijn tekort was.

Jezus had bij het knapenfeest in Anna's huis in zijn 12e jaar, na zijn thuiskomst van de tempel, *waar Hij geleraard had* en door Maria teruggevonden was, *aan de bruidegom na een diepzinnige toespraak over brood en wijn, voorspeld dat Hij eenmaal op zijn bruiloft aanwezig zou zijn* (fasc. 7, nr. 201, voetnoot 428).

Nochtans vond elke bijzonderheid in deze bruiloft, waaraan een geheimzinnige betekenis vastzat, haar oorsprong in een uitwendige, schijnbaar gewone en natuurlijke aanleiding. Zo was dit ook het geval met het aandeel dat Jezus in deze bruiloft voor zijn rekening nam.

Maria had Jezus te voren verscheidene boden toegezonden om Hem te verzoeken naar deze bruiloft te komen. Sommige verwanten en kennissen van Jezus beoordeelden immers zijn gedrag van een geheel menselijk standpunt uit en hadden het scherp afgekeurd en gezegd: "Zijn moeder is een verlaten weduwe; Hij doorreist het land zonder zich om haar of zijn familie te bekommeren."

En hierom was Jezus met zijn vrienden naar deze bruiloft willen komen en Hij wilde de bruiloft nu eer aandoen.
Daarom had Hij ook Lazarus en Marta naar Kana ontboden, die Maria bij de toebereidselen hielpen. En Lazarus was het – doch dit was alleen aan Jezus en Maria bekend – die de kosten droeg van dit deel dat Jezus op zich had genomen. Want Jezus had een groot vertrouwen in Lazarus; Hij ontving alles gaarne van hem, omdat hij gaarne alles gaf. Lazarus was ook tot het einde toe de geldschieter van de Gemeente.

Ook van de maaltijd had Jezus een deel voor zijn rekening genomen, nl. een tweede gerecht van voortreffelijke spijzen, vruchten en allerhande vogelen en kruiden. Voor dit alles was gezorgd.

Ook Veronika zag ik nog van Jeruzalem aankomen; ze bracht Jezus een korf vol met de wonderbaarste bloemen en vooral een andere korf met alle soorten van kunstig bereid suikergebak.

378.

De vader van de bruid was een welgesteld man; hij had een grote vervoerdienst, stapelhuizen en grote herbergen en stallen voor karavanen langs de grote landweg en ook vele bedienden.

In deze dagen *sprak Jezus met die leerlingen alleen, welke naderhand zijn apostelen werden en die met Hem in hetzelfde huis verbleven. De overige leerlingen hoorden niet alles wat Hij hun zegde; zij gingen veel in de omgeving wandelen. Dan onderrichtte Jezus de leerlingen en gasten op velerlei wijze, en de toekomstige apostelen deelden op hun beurt zijn onderrichtingen aan de overigen mee.*
De gasten ondernamen die wandeltochten om hen, die de toebereidselen tot het feest maakten, bij hun werk niet te hinderen. Nochtans waren verscheidene leerlingen en zelfs Jezus dikwijls in het huis en bij de toebereidingen om dit of dat te bevelen of te

helpen regelen. Enige leerlingen hadden bovendien een rol in de bruidstoet te vervullen[140].

Jezus wilde zich op dit feest aan al zijn vrienden en verwanten openbaren, en wilde ook dat allen, die Hij tot nog toe uitgekozen had, aan elkander en aan de zijnen in alle openbaarheid op een feest bekend zouden worden.

De 3e avond na Jezus' aankomst begint de bruiloft (zie voetnoot 140).
Woensdagmorgen vroeg zal de trouw plaats hebben.
Heden avond werd het tempelwijdingsfeest gesloten.
(Dus op 31 december, nadat het op 24 december begonnen was).

Eerste dag van de feestelijkheden.

379.

1 januari 1822 = 3 Tebet. –

Dezer dagen doorstond de zienster overgroot lijden; zij beschouwde allerschoonste en belangrijkste taferelen, maar uitte de bittere klacht

[140] Rol in de bruidstoet. – d.i. in de plechtigheid van het afhalen van de bruid uit het huis van haar ouders, of onderweg, om haar binnen te leiden in het feesthuis of in het huis van de bruidegom. Dit vormt de laatste huwelijksformaliteit en het hoogtepunt van de bruiloft. Men kiest hiervoor een blijde dag, bij voorkeur de woensdag (zoals ook hier te Kana).

Een feestelijke stoet begeleidt de bruid naar haar nieuwe woning. De bruidegom, door bruidjonkers begeleid, stapt of rijdt voorop. Eén van de jonkers heet 'vriend van de bruidegom' (cfr. Joan. 3, 29).

Bruidsmeisjes vergezellen processiegewijs de stoet met BRANDENDE lampen, want de ceremonie van het afhalen van de bruid, die een essentieel bestanddeel van de bruiloft is, heeft gewoonlijk plaats 's avonds, meestal dinsdag avond (begin van de woensdag); in de nacht wordt het feest gevierd en de WOENSDAG wordt het huwelijk gesloten met een ceremonie op de openbare plaats en in tegenwoordigheid van vele, ten minste tien getuigen.

Natuurlijk bestonden er bij de feestviering variaties, wat wij ook bij K. vaststellen (cfr. nr. 382).

dat het haar zo zwaar viel die te verhalen. Niettemin vertelde zij de bruiloft te Kana op de volgende uitvoerige wijze.

Heden was het de tweede dag van Jezus' aanwezigheid te Kana. Er waren wel boven de 100 gasten[141].

---

[141] Boven de 100 gasten. – Een groot aantal gasten, oordeelt men in het Oosten, brengt geluk mee en verhoogt het prestige van de familie (Beaufays).

Nog heden worden bij de Bedoeïenen niet alleen de familie van bruid en bruidegom uitgenodigd, maar de hele stam is er vertegenwoordigd.

Geen tent waar niet ten minste één dag op de kosten van de bruidegom gegeten wordt; vaak ook meerdere of zelfs 7 dagen (cfr. H.L. 3e jg. 75).

Enkele andere trekken eigen aan oosterse bruiloftsfeesten, waarvan wij er hier te Kana terugvinden.

***

Een bruiloft duurde meestal 7 dagen; ze bestond in spelen, eetmalen, dansen en ander uitbundig vermaak.

Godsdienstplechtigheden behoren niet tot de feestelijkheden, hoewel zegeningen over de echtgenoten uitgesproken worden (D.B. Mariage, c. 769).

Bij Bedoeïenen in het Overjordaanse duurt het huwelijksfeest in voorname families 7 dagen; meer eenvoudige feestmalen duren 1 dag, maar de vermakelijkheden, zang en gedans zijn dezelfde en duren ook 7 dagen (H.L. 3e jg. 75). In Perzië duurt een bruiloft tegenwoordig 3 dagen.

***

Te Kana speelden natuurlijke gewoonten ook hun rol, maar bovennatuurlijke oorzaken en omstandigheden bepaalden sommige bijzonderheden.

Zo wordt natuurlijkerwijze Maria's tussenkomst verklaard: "Voor de oosterse vrouwen is het een plezier zich met voorbereidselen tot het huwelijk bezig te houden. Zusters en nichten, bloedverwanten en buurvrouwen zorgen voor de bereiding van de gerechten, vooral van de lekkernijen. De vorige avond reeds en zelfs vroeger gaan zij naar het feesthuis en blijven daar tot het einde van de bruiloft." (Beaufays, II, 152).

Joannes' verhaal van de bruiloft te Kana levert menige moeilijkheid op. Vooreerst is de betekenis van de woorden: *"Vrouw, wat is er tussen Mij en u?"* duister. *De woorden van Jezus schijnen een weigering in te houden: "Mijn uur is nog niet gekomen!"* En toch schijnen de woorden van Maria tot de dienaren te kennen te geven dat Jezus voor de wijn zal zorgen.

Met de gegevens die K. ons over de bruiloft van Kana verstrekt, verdwijnen alle moeilijkheden.

Maria weet dat Jezus (en ook zij) zich met de wijn belast hebben. Vandaar dat zij er een wakend oog op houdt en het tekort aanstonds bemerkt. Dat zij zich met de wijn belast hebben, is ook een natuurlijke zaak, want minder rijke lieden hebben gewoonlijk geen grote voorraad wijn in huis; het is bovendien een gebruik dat de gasten een geschenk mee brengen en dit bestaat ook wel eens in een of meer kruiken wijn.

Het ontbreken van wijn verwondert des te minder, omdat *Jezus de scène ineengezet had: Hij wilde zich openbaren als de Messias door een wonder*. Hij had het ook kunnen doen door de vermenigvuldiging van een andere spijs, maar **hier koos hij de verandering van water in wijn,** *omdat dit mirakel een voorafbeelding moest zijn van het mirakel in het laatste avondmaal, waar wijn in zijn bloed veranderd moest worden.*

Nochtans kende Maria Jezus' bedoeling niet, en daarom antwoordde Jezus haar: "Wat is er tussen Mij en U, Vrouw?"

Betekent,

- of: *"Gij zijt ongerust, maar Ik niet.*
  Mijn weg en bedoeling is niet de Uwe, mijn inzichten gaan veel verder, enz."
- of: *"Wat hebben wij ons te bekommeren; er MOET wijn tekort zijn en het tekort moet zelfs opvallen, trek het u niet te veel aan!"*

Jezus zal zeker meer woorden gesproken hebben dan in het Evangelie staan; Hij zal Maria er op gewezen hebben, dat ze nog een kwartierke geduld moest hebben, dat haar verlegenheid in vreugde zou veranderen en dat de wijn, waarvoor Hij de zorg op zich had genomen, er zou komen door een heerlijk wonder, dat voor het Rijk van God de schitterendste gevolgen zou hebben.

Niet alleen gerustgesteld, maar opgetogen ging Maria dan tot de dienaren zeggen: "Let goed op dat jullie alles doen wat mijn Zoon zal zeggen!" Zo opgevat – wat mogelijk is, dank zij K.'s verhaal – laat deze gebeurtenis met alle bijzonderheden niets aan duidelijkheid te wensen over.

***

Bij de vermaken komt ook de eerbare dans.

Herhaaldelijk zal hij door K. worden vermeld. In fasc. 10, nr. 260, beneden, is aangekondigd dat wij hier een woord zouden zeggen over de dans bij de Joden.

Er zullen natuurlijk soorten van dansen geweest zijn; dit schijnt zelfs te volgen uit de vele woorden die in het Hebreeuws bestaan om een dans aan te duiden.

Uit de aard van die woorden schijnt op te maken te zijn dat hij meest bestond uit levendige, cirkel- of bogenbeschrijvende, tamelijk licht en vlug uitgevoerde bewegingen; de oosterse dans verschilt veel van de westerse; het is een wandelen, maar meteen een ritmische beweging van het lijf, een heen- en weerwiegen van het lichaam, een aannemen van bevallige houdingen, door twee dansers of danseressen symmetrisch weergegeven, een uitvoeren van geregelde en gemeten bewegingen; deze gaan ook wel samen met handgeklap en voetgestamp op de cadans van de muziek.
Dit gebarenspel dat de dans vergezelt, is altijd vol uitdrukking en leven, bij de Joden (niet bij de Egyptenaren) steeds eerbaar en welvoeglijk, zoals dit nog geldt voor dansen bij Bedoeïenen, niet meer altijd bij de Arabieren.

De dans zoals hij hier door K. beschreven wordt, is karakteristiek voor heel het oosten en in 't algemeen ook nog voor de Arabieren. Dezen hebben ook nog in Noord-Afrika de gewoonten van het Oosten behouden.

Een dame uit Mostaganem wie ik om haar oordeel vroeg over K.'s beschrijving van de dans in de nrs. 381 – hier is sprake van dans met doeken – en in nr. 1011, noteerde

- bij nr. 381: "Het is exact beschreven. Ik heb persoonlijk dansen gezien, juist uitgevoerd zoals de zienster die beschrijft.
  De dans met de 'kransen en doeken' bestaan heden nog en worden hier genoemd 'la danse du foulard'."
- Bij nr. 1011 noteerde zij: "Alles waar en heel juist beschreven."

In 't jaar 1948, 4 april, las ik in de kalender Pro Apostolis: "Op het eiland Bali is het dansen geen rondzwieren en voortschuiven, zoals bij ons, maar een sierlijk bewegen van bovenlijf, armen, handen en vingeren."

Ook dit is of was eigen aan het Oosten, en K. legt er hier de nadruk op: de geslachten dansen altijd gescheiden, vrouwen met vrouwen, mannen met mannen, alleen of in groep.

In een reisverhaal lezen wij: "In het dorp Silwan (ten zuiden van de Olijfberg) was ik getuige van een bruiloft. Gedurende het hele feest bleven de mannen van de vrouwen gescheiden." (Delancker, 176).

Over die scheiding plaatsten wij reeds opmerkingen in fasc. 4, nr. 98, voetnoot 209 en fasc. 10, nr. 258, voetnoot 73. Hier kunnen wij er als slot nog bijvoegen: "Deze afscheiding gold op ieder vlak, voor iedere plaats en ze is nog gebruikelijk in de hele mohammedaanse wereld: aan tafel, op wandeling, in de moskeeën, bij de Joden in de synagogen en bij de

Ook was er Maria Markus, Joannes Markus en Veronika, die mij ouder scheen te zijn dan Maria; ik zag er echter Suzanna van Jeruzalem niet; deze ging ook later zelden mee op reis; zij leefde voornaam en in een zekere teruggetrokkenheid wegens haar onwettige afkomst. Wel waren hier de ouders van Jakobus en Joannes, doch niet de ouders van Petrus en Andreas. Insgelijks was er Jonatan, hun halfbroeder, ook de zogenaamde drie weduwen en hun zonen, enz.

Ook alle verwanten van de H. Anna, die meestal nichten en kleinkinderen van haar waren: Maria van Kleofas met haar kinderen en de jongste dochter van de H. Anna, die een halve zuster is van de H. Maagd.

Dan ook nog de neven van Jozef van Arimatea Aram en Temeni; Obed en vier Joannes-leerlingen, te weten: Kleofas, Jakob, Judas en Jafet, speelmakkers van Jezus in zijn jeugd, kleinzonen van Sebadja van Nazareth, die een bloedverwant van Joakim was (cfr. fasc. 7, nr. 197).

De vader van de bruid heet Israël; ik heb deze naam tot nog toe niet willen noemen, omdat ik meende dat er zulk geen bestond; hij stamt af van Rut uit Bethlehem.

De moeder van de bruid is een weinig lam; zij hinkt aan één kant en moet geleid worden.

380.

Kana is kleiner dan Kafarnaüm, en dit laatste is wel levendiger, maar niet zo groot als Nazareth, dat enige verwoeste plaatsen heeft. Kana ligt aan de westzijde van een heuvel (fasc. 12, nr. 376, voetnoot 139), en is een aangename en zuivere stad.

---

christenen in hun kerken." Dit gebruik kan natuurlijk in de allerlaatste tijd gemilderd zijn.

Wij besluiten dit commentaar met een boven vergeten bemerking, die ook hier te pas komt: "Gehaaste gasten beginnen de 3e dag reeds af te reizen." (Dapper, Perzië, 115).

Nochtans is de welstand van Kana hoofdzakelijk in de handen van Israël en een klein getal andere families; de overige inwoners schijnen meest werklieden te zijn in hun dienst.

Er een synagoge met 3 priesters. De bruiloft zal in het openbaar feesthuis in de nabijheid van de synagoge gehouden worden. Vanaf dit huis tot bij de synagoge zijn zegebogen opgericht, die een laan van groen vormen en die met vruchten en slingerkransen behangen en versierd zijn; het feesthuis is voorafgegaan door een voorhof met lovergangen en de feestzaal grenst eraan.

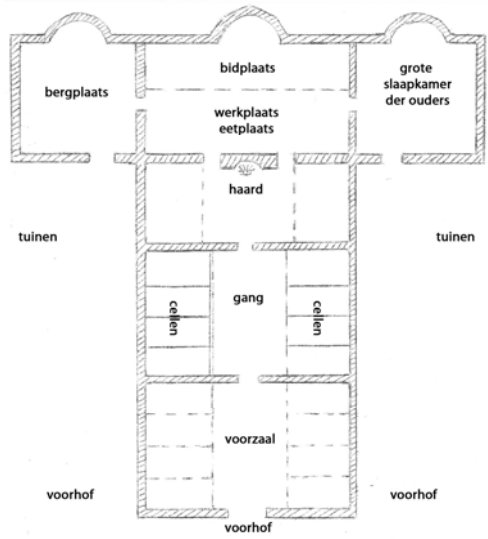

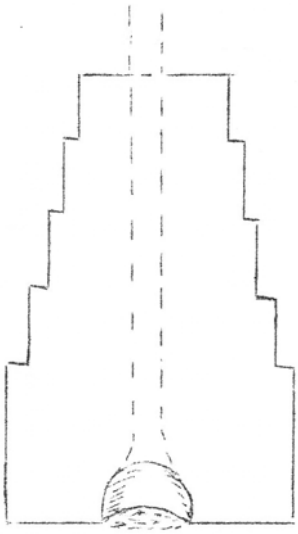

De haardmuur steeg trapvormig omhoog.

De feestplaats is de ontruimde voorzaal van het huis tot tegen de hoge haardmuur, die trapvormig omhoog stijgt; op deze haard wordt hier nochtans niet gekookt, maar als een altaar is hij met vazen, geschenken, bloemen en tafelgerief opgesmukt. Deze vuurplaats heeft omtrent nog een derde deel van de binnenruimte achter zich en in die achterplaats zaten onder de maaltijd de

vrouwen afgezonderd. Boven zag men de balken van de zoldering; ze waren met kransen versierd en men kon er opstijgen om de lampen die er aan hingen, te ontsteken.

Dus hebben wij hier de inrichting van een voornaam huis, zoals dit van de H. Anna bij Nazareth (cfr. fasc. 1, nr. 15).

Jezus is als de heer van het feest; hij regelt de vermakelijkheden en kruidt ze met onderrichtingen; Hij zei dat zij zich in deze dagen allen volgens gebruik en zede mochten verlustigen, maar dat zij uit alles, terwijl zij vreugdig waren, wijsheid moesten trekken.

Hij regelde het programma van de vermaken en zei ondermeer dat zij dagelijks tweemaal uit zouden gaan wandelen om zich in de open lucht te verlustigen (nl. in de openbare lustplaats 200 à 300 m ten zuiden van het dorp, zie hiervoor nr. 376, voetnoot 139).

381.

Ik zag dan de bruiloftsgasten, de mannen van de vrouwen gescheiden, op een mooie groene lustplaats buiten het dorp, onder bomen, waar in de nabijheid ook water was (bron waaruit beek vloeit). Hier brachten zij hun tijd aangenaam door in gesprekken en verscheidene spelen. Hier was het, meen ik, de (openbare) lusttuin bij een badplaats. Ik zag de mannen in een kring op de grond liggen; midden in deze kring lagen allerlei vruchten, die zij, volgens het reglement van het spel, in elkanders richting dreven en wierpen, om ze in zekere kuiltjes die midden in de kring waren, te doen vallen; dit nu zochten anderen te verhinderen.

Ik zag Jezus dit spel met vruchten met een vriendelijke ernst meespelen. *Af en toe sprak Hij glimlachend een diepzinnig woord,* dat allen bewonderden of met stille ontroering opnamen. Wanneer sommigen de zin van zulk een

woord niet gevat hadden, lieten zij het zich door anderen verklaren.

Jezus had de binnenkringen van het spel en de prijzen geregeld en Hij verdeelde deze onder de winners met treffende, vaak zeer wonderbare bemerkingen. Jongere bruiloftsgasten liepen en sprongen over gespannen guirlandes voor een vruchtenprijs. De vrouwen zaten afgezonderd en speelden eveneens met (en om) vruchten. De bruid zat gestadig tussen Maria en de tante van de bruidegom.

In de avond van 1 januari (3 Tebet), dus met het begin van 4 Tebet, *hield Jezus in de synagoge, waar allen vergaderd waren, een leerrede over de vreugd van het geoorloofde vermaak, haar rol en betekenis, haar maat, ernst en wijsheid. Hierna handelde Hij over de echt, over man en vrouw, onthouding en kuisheid en over de geestelijke echt. Aan het einde van die onderrichting had het bruidspaar een apart onderhoud met Jezus, die hen afzonderlijk onderwees.*

Hierop begon de bruiloft met een maaltijd en gedans; er werd gedanst op de cadans van de muziek die kinderen maakten en die daartussen ook koren zongen. Alle dansenden hadden doeken in de hand, waarmee zij elkander aanraakten, wanneer zij in rijen of gesloten kringen dansten; zonder zulke doeken raakten zij elkander nooit aan. Bij bruidegom en bruid waren zulke doeken zwart, bij de anderen geel. Bruidegom en bruid dansten eerst alleen en dan dansten allen tegelijk.

De jonge dochters waren gesluierd, doch hun sluier was boven het aangezicht even opgelicht; hun klederen waren van achteren lang en van voren met snoeren een weinig opgeschort. De dans was geen huppelen en springen als bij ons, eerder een wandelen in allerlei lijnen en ondertussen maakten zij ook dikwijls bewegingen met handen, hoofd en lichaam op de maat der

muziek; dit herinnerde mij aan de bewegingen die de farizese Joden onder het bidden maken (fasc. 6, nr. 164, voetnoot 356). Maar dit alles was uiterst aangenaam en ook eerbaar.

Van de toekomstige Apostelen danste niemand. Onder de dansers bemerkte ik Natanael Chased, Obed, Jonatan en nog andere leerlingen. De danseressen waren alleen jonge dochters en ook bij hen was alles welvoeglijk, vol rustige vreugd (zonder uitgelatenheid).

Trouwdag.

382.

Woensdag, 2 januari. –

Heden, 2e dag der vermakelijkheden, had omstreeks 9 uur de trouw plaats. De bruid werd door de bruidsmeisjes opgetooid; haar kleding was in de aard van die der Moeder Gods bij haar bruiloft; zo ook haar kroon, met dit verschil dat deze rijker versierd was; haar haarnet was evenwel niet zo fijn met (talrijke) gescheiden vlechtjes gestrengeld, doch met dikker lokken. Nadat zij in haar bruidstooi gestoken was, liet men haar aan de H. Maagd en de andere vrouwen zien.

Van de synagoge uit werden bruid en bruidegom naar het feesthuis afgehaald en naar de synagoge gebracht;
het waren 6 jongetjes en 6 kleine meisjes, die in de stoet kransen droegen; dan 6 oudere jongens en dochters met fluiten en andere instrumenten, die ik elders reeds beschreven heb; zij hadden aan de schouderen als vleugelen van een stijve, gestreepte, donsachtige stoffe. Daarenboven werd de bruid door 12 volwassen erejuffers opgeleid en de bruidegom door 12 jonge mannen.

Onder dezen bemerkte ik Obed en Veronika's zoon, de neven van Jozef van Arimatea, Natanael en enige Joannes-leerlingen, doch geen van de toekomstige apostelen.

De trouwceremonie geschiedde vóór de synagoge door de priesters. De ringen die zij ruilden, had de bruidegom ten geschenke gekregen van Maria en Jezus had die bij zijn Moeder gezegend. Merkwaardig scheen mij bij deze trouw – wat ik bij de trouw van Jozef en Maria niet bemerkt heb – dat de priester de bruidegom en de bruid met een scherp instrument aan hun linkerringvinger wondde op de plaats waar de ring zou komen te zitten. Hij liet van de bruidegom 2, en van de bruid 1 druppel bloed in een beker wijn druipen; zij dronken hem gezamenlijk uit en schonken hem dan weg.

Daarna werden nog verscheidene andere voorwerpen, klederen en stukken stoffe uitgedeeld aan de armen, die naar de plechtigheid waren komen zien. Wanneer de nieuw-getrouwden naar het feesthuis geleid waren, *ontving hen daar Jezus.*

383.

Vóór het bruiloftsmaal zag ik hen allen weer in de lusthof verzameld. De vrouwen en dochters zaten in een loofhut op tapijten een spel voor vruchten te spelen; zij hadden beurtelings een driehoekig tafeltje op de schoot, dat op de rand met letters beschreven was; zij draaiden een wijzer op dit tafeltje, en naar gelang van de plaats waarboven de wijzer bleef staan, maakten zij een zekere winst.

Bij de mannen echter zag ik een wonderbaar spel dat *Jezus zelf voor hen uitgedacht en in een prieel gereedgemaakt had.*

In het midden van het prieel stond een ronde tafel, waarvan de rand bezet was met evenveel prijzen als er spelers waren; *die prijzen waren bloemen, kruiden en vruchten. Deze vruchten had Jezus vooraf geheel alleen volgens diepzinnige, symbolische betekenissen gerangschikt.*

Boven deze tafel lag een draaibare ronde schijf met een opening. Wanneer deze schijf rondbewogen werd, kwam de opening boven

een van de vruchtaandelen te staan, en die gedraaid had kreeg dit aandeel als zijn prijs.

In het midden van de tafel stak een wijnstok, die vol druiventrossen hing, boven een schoof tarwearen uit, die hem omringde, en hoe langer de tafelschijf gedraaid werd, hoe hoger de wijnstok en de bundel korenaren rezen.

De toekomstige apostelen en ook Lazarus speelden niet mee; ik ontving hieromtrent de verklaring dat degenen die geroepen zijn om anderen te onderwijzen, of die in wetenschap de anderen overtreffen, aan het spel geen deel moeten nemen, maar de wisselvalligheden van het spel gadeslaan, de ontspanning met leerrijke toepassingen en raadgevingen kruiden en aldus het nuttige aan het aangename paren.

In het spel nu dat Jezus ineengezet had, was *het volgende zeer wonderbaar en meer dan toeval: het lot dat ieder speler ten deel viel, wees door zijn aard en (symbolische) betekenis op de eigenschappen, hetzij gebreken of deugden, van de winner, en Jezus legde aan ieder van hen zijn lot naar de samenstelling van de vruchten uit* (zie commentaar bij nr. 385).

Elk lot werd een parabel op hem die het won, en ik voelde dat zij met die vruchten ook een wezenlijke genade bekwamen. Want gelijk zij allemaal elk in het bijzonder ***getroffen werden door de woorden van Jezus*** *en zich tot het goede opgewekt voelden, waarschijnlijk ook door* ***het genot van de vruchten****, daar hun betekenis nu effectief in hen overging;*
zo scheen toch *wat Jezus aan iedereen over zijn persoonlijk lot zei, voor alle anderen die er geen zaken mee hadden, zonder bijzondere betekenis; het leek hun alleen een aanmoedigend, waardevol woord.*

Ieder van hen voelde in zijn binnenste de peilende blik van de Heer, in verband met het woord dat de Heer tot hen had gericht; zij beleefden een geval als Natanael, toen Jezus er hem aan herinnerde dat Hij hem onder de vijgenboom gezien had. Terwijl Natanael door dit soort openbaring diep getroffen werd, bleef de zin ervan voor de anderen verborgen.

Jammer genoeg, er is mij geen enkel lot of verklaring ervan in het geheugen gebleven, behalve dat er onder de kruiden reseda was, en dat *Jezus bij het overreiken aan Natanael van dit zijn lot hem zegde : "Zie je nu dat Ik de waarheid sprak, toen Ik je een rechtgeaard Israëliet zonder valsheid noemde?"*

384.

Van één lot echter zag ik het wonderbaar uitwerksel, namelijk van het lot van de bruidegom, dat een zonderlinge vrucht was. Dit lot bestond uit twee vruchten van verschillend geslacht, aan één steel, zoals bij de kemp.

- De ene vrucht geleek meer op een vijg,
- de andere meer op een geribde appel, echter zonder kroontje van boven, ze was hol (ingebogen);

het is niet gemakkelijk dit uit te leggen; ze was als een navel; er waren twee zaad- of klokhuisjes boven elkaar er in; het ene bevatte 4, zo mij dunkt, het andere 3 pitten; fijne witte draadjes groeiden er van boven uit. Ze was roodachtig, van binnen wit en rood gestreept; zulke vruchten heb ik gezien in het paradijs.

Nota van Brentano:
Ongeveer aldus beschreef zij die vrucht; dit lijkt verward; men vraagt zich af of zij niet, nu eens de vrucht, dan weer de bloem, of wellicht beide terzelfder tijd op het oog had.
(Dit bekent K. zelf in nr. 385, begin).

Ik weet nog slechts dat allen verwonderd stonden, toen deze vrucht aan de bruidegom ten deel viel, en dat *Jezus naar aanleiding ervan hem sprak over het huwelijk, de kuisheid en over de vruchten welke deze deugd honderdvoudig voortbrengt.*

Hij zette dit alles op zulk een manier uiteen, dat de Joden, in weerwil van hun hoogachting van het huwelijk, aan zijn woorden geen aanstoot konden nemen, terwijl sommige leerlingen die Essenen waren, b.v. Jakobus de Mindere, Hem nog grondiger begrepen.

Ik zag dat de aanwezigen zich meer over dit dan over de andere loten verwonderden, en ik hoorde *Jezus zeggen dat de uitwerkselen van die loten of vruchten nog wonderbaarder zijn dan hun betekenis wonderbaar*

schijnt. (Zulk een uitwerksel zullen wij straks zien in de bruidegom en bruid.)

Ik zag, nadat de bruidegom dit lot voor zich en zijn bruid gewonnen had, iets zeer buitengewoon geschieden; ik durf het nauwelijks te vertellen.

Ik zag de bruidegom bij het in-ontvangst-nemen van dit lot inwendig bewogen en bleek worden; ik zag als een donkere gestalte, als een schaduw in menselijke gedaante, van de voeten naar het hoofd in hem opgaan, uit zijn lichaam komen en verdwijnen; hij scheen hierna veel helderder, reiner en als doorzichtig, vergeleken bij vroeger. Nochtans leek het mij dat niemand buiten mij dit zag, want allen bleven onbewogen en niemand liet een verrassing of verwondering blijken.

Op hetzelfde ogenblik zag ik ook de bruid, die op enige afstand van daar met de vrouwen aan het spelen was, eveneens als in onmacht vallen. Een donkere, schromelijke gedaante, die mij afkeer en schrik inboezemde, maakte zich van haar los.

Dit schaduwbeeld scheen vanaf haar voeten op te stijgen hetzij in of vóór haar lichaam, en dan boven haar borst hetzij uit of vóór haar mond van haar weg te wijken. Het was ook als werden allerlei kledingstukken of sieraden mee afgerukt.

Hoe ik er toe kwam het volgende te doen, weet ik niet, maar zeer bezorgd en beangst spande ik me geweldig in om die zo afschuwelijke gedaante aanstonds te verdrijven en de afgerukte versierselen weg te foefelen; mijn haast en ijver kwam voort uit mijn verlangen om de bruid beschaming tegenover de anderen over die ijdelheden te besparen.

De gedaante wilde eerst niet wijken, nochtans werd ze steeds kleiner en ik slaagde er tenslotte in haar met de afgerukte sieraden in een oude kas te sluiten, die daar juist voor de hand stond. (Een kast voor afgediende, versleten, verouderde voorwerpen). Toen ik die gestalte daarin duwde, schenen alleen het hoofd en de schouderen er nog van over te blijven. De bruid was hierna zeer

bleek, maar door en door helder en zij scheen me nu in haar kleding uiterst eenvoudig en sober.

Bij deze mijn tussenkomst in het visioenstafereel zag ik ook de H. Maagd, evenals ik, meewerken om die duistere gedaante te verdrijven.

Aan deze loten waren ook zekere boetewerken verbonden.
Zo herinner ik mij dat bruidegom en bruid iets wat ik vergeten ben (gebedsrollen?) uit de synagoge moesten halen en bepaalde gebeden doen. Het door Natanael Chased gewonnen kruid was een busseltje patiëntiekruid (*Ampfer*, zurkel, zuring).

385.

De vrucht van de bruidegom heb ik ook wel elders gezien, maar, nu ik er van spreek, zie ik meteen aanstonds ook de bloem en vermeng beide in het spreken (in de beschrijving, zie nr. 384).

De wonderbare kracht en werking van die vrucht bleek, toen de bruidegom er een deel van gestuurd had aan de bruid, en vooral, nadat zij er beiden van gegeten hadden.

Ook in andere leerlingen die loten gewonnen en er van gegeten hadden,

- **ontwaakten hun karakteristieke hartstochten, boden een korte tijd weerstand en weken dan van hen**
- **of in de strijd tegen die driften ontvingen zij een doeltreffende kracht.**

Er bestaat een zeker bovennatuurlijk geheim in alle vruchten en kruiden of planten[142], dat sedert de val van de mens en van de natuur met hem, een natuurlijk geheim geworden is; ze hebben in hun betekenis, in hun vorm, in hun smaak en werking nog slechts enige zwakke sporen van hun vroeger oorspronkelijke kracht en inhoud behouden.

---

[142] Een geheim in vruchten. – Men kan deze en andere uitlatingen van K. van dit soort, b.v. ook op het einde van nr. 188 vergelijken met de volgende van de H. Teresia: “Voor het water voel ik iets heel bijzonders; daarom heb ik het met meer aandacht beschouwd dan andere dingen.

Nochtans moeten in ALLES wat een zo wijze en grote God geschapen heeft vele diepe geheimen verborgen zijn, waar wij voordeel uit kunnen putten.

Ik geloof zelfs dat in het minste ding dat God schiep, zij het maar een mier, meer verborgen ligt dan de geest kan bevatten.” (Kast. IV, 2, 3).

“In het wonder van de zijdeworm kunt ge genoeg ontdekken om de grootheden van God te bewonderen en zijn wijsheid te verheerlijken. Wat zou het dan zijn, indien wij alle eigenschappen kenden van alle wezens die Hij geschapen heeft?” (V-II).

In droomvisioenen verschijnen mij op de hemelse tafelen deze vruchten altijd met de betekenis die ze hadden vóór de val, maar nochtans niet zonder enige onduidelijkheid; alles wordt nu immers door ons verzwakt verstand en door het gebrekkige, banale gebruik dat wij ervan maken, te verward waargenomen.

De door het bruidspaar gelote en genuttigde vrucht had betrekking op de kuisheid, en de gedaante die zich uit hen verwijderde, was de vleselijke onreine begeerte.

Ik weet niet of de door mij geziene gedaante ook door andere begenadigden in een gelijke helderziende toestand ooit zo gezien werd; ik weet evenmin of dit het reële uitgaan was van een zinnelijke geest, vooral uit de bruid, of enkel maar een voorstelling in lichamelijke vorm om mij te tonen wat er geestelijkerwijze in haar ziel gebeurde.

Toen de bruid in onmacht viel, nam men haar verscheidene hinderlijke stukken van haar feestgewaad af en ook verscheidene ringen van haar vingeren, want er staken er veel op. (Overdadig gebruik van sieraden door vrouwen, cfr. fasc. 3, nr. 80 en fasc. 15, nr. 541).

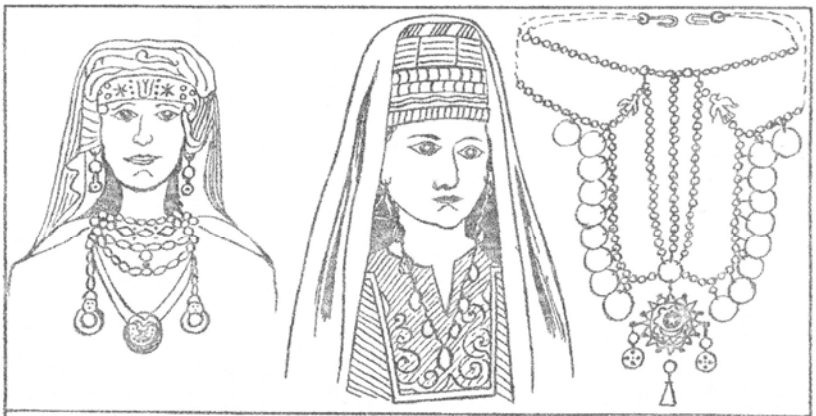

nr. 541 : **Overdreven sieraden der vrouw (zie ook commentaar nr. 80)**

Onder meer trok men haar een gouden trechtervormig kapje van haar middelvinger, dat er als een vingerhoed op zat; voorts ontdeed men haar van kettingen, sierspelden, die zij op de borst droeg, en van armbanden om haar te verlichten; zij behield van haar kleinodiën niets op zich dan de trouwring op haar linkerringvinger, die de H. Maagd haar geschonken had, en een gouden juweel dat aan haar hals hing en bijna de vorm van een gespannen boog had. In het grote vlak van dit hangjuweel was een bruin vlakje van een zekere materie ingezet, gelijkend op die in de trouwring van Maria en Jozef, en daarop was een liggende figuur afgebeeld, die vóór zich een bloemknop hield en beschouwde.

Het eigenlijke wonder.

386.

Op het spel in de lusthof volgde het bruiloftsmaal.
De grote zaal van het feesthuis vóór de versierde haardmuur was in een middenruimte en twee zijruimten ingedeeld door twee lage schermen, zodat de aan tafel aanliggende gasten elkander gemakkelijk konden zien. In elke ruimte stond een lange, smalle tafel. Jezus had zijn plaats in de middenruimte aan het hoofd van de tafel; zijn voeten waren naar de versierde haardplaats gekeerd. Aan deze tafel hadden ook Israël hun plaats, de vader van de bruid, de mannelijke verwanten van Jezus en van de bruid, en ook Lazarus. Aan de tafelen ter zijde lagen de overige mannelijke bruiloftsgasten en leerlingen aan.

De vrouwen zaten in de ruimte achter de vuurplaats, maar *konden toch al Jezus' woorden horen.* De bruidegom diende de tafel, maar toch was er ook een spijsmeester met een voorschoot en nog enkele andere tafeldienaars. De bruid met enige dienstmeiden bediende de tafels van de vrouwen.

Toen nu de spijzen opgedragen werden, bracht men ook een gebraden lam, dat vóór Jezus gezet werd; het had de pootjes kruiswijs gebonden. Toen nu de bruidegom een bakje met de messen ter verdeling tot Jezus bracht, *zegde Jezus tot hem, doch voor hem alleen hoorbaar, dat hij zich het knapenfeest moest herinneren; het had plaats gehad in zijn 12e jaar na een paasfeest. Op dat familiefeest had Hij onder de maaltijd een parabal van een bruiloft verteld en had hem ook voorspeld dat Hij zijn bruiloft zou komen meevieren. Deze voorspelling ging nu heden in vervulling.* Dit stemde de bruidegom zeer ernstig, want dit voorval was hij vergeten.

Jezus was onder de maaltijd, zoals gedurende de hele bruiloft, zeer opgewekt en nochtans steeds bedacht op onderricht. Aan alle handelingen van de maaltijd verbond Hij een zinnebeeldige betekenis. Hij maakte ook gewag van de blijde feeststemming die bij zulke gelegenheid mocht heersen; de boog moet niet altijd gespannen zijn en een akker moet door de regen verkwikt worden. Hij maakte nog andere vergelijkingen met dezelfde strekking.

387.

Daarna sneed Jezus het lam in delen en dit werd het aanknopingspunt tot bijzonder treffende onderrichtingen: "Het lam, zegde Hij, moet van de kudde afgescheiden worden; deze afscheiding en uitverkiezing hebben niet ten doel eigen wellust en voortplanting, maar het lam is ter dood bestemd.

Daarna moet het reinigingsvuur het van rauw en hard zacht en eetbaar maken en tenslotte moeten op tafel al zijn delen uit elkaar gesneden en voorgediend worden.

Zo ook moeten zij, die het lam willen volgen, zich zelfs van de nauwste vleselijke banden bevrijden."

Terwijl Hij een voor een de stukken ronddeelde en zij nu van het lam aten, *zegde Hij verder: "Zoals dit lam, van zijn gelijken gescheiden en hier rondgedeeld, in u allen een gemeenschappelijk voedsel en een band van vereniging wordt, zo ook moet hij die het Lam wil volgen, zijn eigen weide (midden, omgeving, duurbaren) verlaten, zijn eigen driften, gehechtheden versterven, zich van zijn familieleden scheiden en zo een voedsel van vereniging worden door het Lam en in mijn hemelse Vader."*

Dit en meer andere onderrichtingen en waarheden kan ik, helaas! slechts gebrekkig en broksgewijs herhalen. **(Die enkele zinsneden herinneren ons in elk geval aan de leermethode van Jezus en aan de eigen genade der Eucharistie).**

Zij hadden allen vóór zich op tafel een bord of broodkoek, dit weet ik niet meer duidelijk. (Een broodkoek deed ook dienst als bord). Jezus zette ook een grote, donkerbruine schotel met een gele rand voor, en deze schotel werd rondgegeven. *Ik zag Jezus menigmaal een bosje kruiden in de hand nemen en daarover een onderrichting geven.*

Jezus had zich gelast met het 2e gerecht van het bruiloftsmaal, de H. Maagd en Marta hadden voor alles wat tot dit gerecht behoorde, gezorgd.

Aan deze had *Jezus ook gezegd dat Hij instond voor de wijn bij dit gerecht;* het bestond uit vogelen, vissen, honigkoeken, vruchten en nog een soort suikergebak, dat Serafia (Veronika) meegebracht had. Toen nu dit tweede gerecht op een zijtafel opgedragen werd, ging *Jezus van zijn plaats er heen en sneed ter verdeling alle spijzen aan; dan*

legde Hij zich weer ter tafel. De gerechten werden opgediend, maar de wijn ontbrak.

Ondertussen hield Jezus een toespraak. De H. Maagd droeg de verantwoordelijkheid voor dit deel van de maaltijd; zij zag dus goed toe en bemerkte dat er wijn tekort was. Nu ging zij bezorgd tot Jezus en herinnerde Hem er aan dat Hij haar gezegd had dat Hij instond voor de wijn van dit gerecht. *Jezus die zo juist over zijn hemelse Vader gesproken had, antwoordde haar: "Vrouw, wees niet bekommerd; dit moet U noch Mij verontrusten, mijn uur is nog niet gekomen."*

Dit was geen onbeleefdheid of hardheid jegens de H. Maagd. **Hij noemde haar 'Vrouw' en niet 'Moeder', omdat Hij op dit ogenblik als Messias, als Gods Zoon een geheimnisvolle handeling voor de ogen van zijn leerlingen en alle verwanten wilde stellen en in de kracht en waardigheid van zijn Godheid wilde optreden.**

388.

De verdere uitlatingen van de zienster in deze omstandigheid vat de Pelgrim (Brentano) meer naar de zin dan naar de letter samen als volgt.

Jezus sprak tot haar: *'Vrouw',* omdat Hij als haar zaad de kop van de slang moest verpletten (Gen. 3, 15). Hier wilde Hij een bewijs leveren dat Hij ook meer was dan een zoon van Maria, meer dan de zoon van de hun zo goed bekende vrouw.
Hij noemde haar daarom *'Vrouw',* omdat Hij op het punt stond te handelen uit kracht van zijn Godheid, omdat Hij wilde scheppen of iets van zelfstandigheid veranderen.

Op gelijke wijze noemde Hij zich, zonder hierdoor de minste afbreuk aan zijn waardigheid te doen, de *'Zoon des mensen',* wanneer Hij van zijn aanstaande lijden sprak.

In zulke ogenblikken, waarop Jezus als het <u>mensgeworden Woord</u> handelde, werd alles, door het feit dat het dat genoemd wordt wat het is, in waardigheid verheven.

In de heiligheid van de handeling wordt het, doordat het bij zijn naam genoemd wordt, als met een waardigheid, een ambt beloond.

Maria was de VROUW die gebaard had Hem, die hier als haar Schepper aan de wijn herinnerd wordt ten bate van zijn schepselen, aan wie Hij zijn hoger waardigheid wil openbaren. Hier wil Hij hun nl. niet tonen dat Hij de zoon van Maria, maar dat Hij de *Zoon van God (en God zelf)* is.

Toen Hij later op het kruis stierf, waar Maria bij stond te wenen, zegde Hij haar ook weer: *"VROUW, zie dit is uw zoon"*, hierdoor Joannes verstaand.

Jezus had haar gezegd dat Hij voor de wijn instond. Door Hem te wijzen op het ontbreken van de wijn, stelt Maria reeds nu een daad in haar hoedanigheid van Voorspreekster, Middelares, die zij zal zijn.

Maar de wijn die de Zaligmaker wilde geven, was meer dan wijn in de gewone zin. Hij had (als zinnebeeld) betrekking op het geheim van de wijn, die Hij later in zijn Bloed wilde veranderen.

Daarom zei Jezus: "Mijn uur is nog niet gekomen:

1) Om de beloofde wijn te geven.

2) Om water in wijn te veranderen.

3) Om de wijn in mijn Bloed te veranderen."

Maria was nu niet meer bezorgd voor de bruiloftsgasten; zij had haar Zoon gebeden en daarom zei zij tot de dienaren: "Doet alles wat Hij u zal zeggen."

Dit is juist hetzelfde als bad de bruid van Jezus, de H. Kerk, tot Hem: "Heer, Uw zonen hebben geen wijn", en *als zegde Jezus hierop tot haar, niet "Bruid", maar "Kerk, bekommer u niet, wees niet ongerust, mijn uur is nog niet gekomen",* en als zegde de Kerk nu tot de priesters: "Let op al zijn wenken en bevelen, houd u gereed, want Hij zal u helpen, enz."

Maria zegde dus tot de dienaren de bevelen van Jezus af te wachten en ten uitvoer te brengen. En *kort daarna beval Jezus de dienaren de ledige kruiken vóór Hem te brengen en om te keren;* zij deden dit en brachten drie waterkruiken en drie wijn-kruiken; zij toonden dat ze ledig waren, door ze boven een bekken om te keren.

Vervolgens beval Jezus hun ze allemaal met water te vullen; zij brachten ze nu weg bij de put in een kelder; het was een waterbak met een pomp; de kruiken waren van potaarde, groot en zwaar, en als één daarvan vol was, moest ze door twee mannen aan de beide oren gedragen worden; ze waren van boven naar onder met verscheidene schenkbuizen bezet en deze waren met tappen gesloten.

Wanneer de drank tot onder een hoger buis geledigd was, werd de volgende tap uitgetrokken en de lagere tuit gebruikt; de kruiken werden bij die handeling niet opgetild, doch slechts een weinig op hun hoge voet overgeheld.

De vermaning of bede van Maria geschiedde zacht, het antwoord van Jezus echter luidop, gelijk ook zijn bevel aan de dienaren om de kruiken met water te vullen.

Nadat de 6 kruiken nu alle met water gevuld en bij de spijs- of schenktafel geplaatst waren, *ging Jezus tot bij de kruiken, zegende die, ging weer aan tafel aanliggen en beval dan: "Schenkt in en laat de spijsmeester eens proeven."*

Nadat deze de drank gekeurd had, ging hij (de spijsmeester) tot de bruidegom en zegde hem: “Hoe! gewoonlijk geeft men eerst de goede wijn en als de gasten verblijd zijn, dient men de mindere op, maar gij geeft de fijnste en kostbaarste wijn het laatst.”

Hij wist niet dat Jezus op zich genomen had voor de wijn van dit gerecht te zorgen en voor gans dit onderdeel van de maaltijd, want dit was alleen aan de H. Familie en aan de familie van de trouwers bekend.

Nu dronken ook met grote verbazing de bruidegom en de vader van de bruid en de dienaren getuigden plechtig dat zij de kruiken met water gevuld hadden en daarmee de drinkglazen en de bekers op de tafels gevuld hadden. Ook dronken zij nu allen.

De verbazing van het hele gezelschap over dit wonder uitte zich niet in luidruchtige toejuichingen, want niemand vond ter vertolking van zijn verbazing een geschikter middel, dan een stil en eerbiedig zwijgen.

389.

Jezus hield over dit wonder een langdurige toespraak. Hij zegde ondermeer dat de wereld eerst de sterkste wijn geeft om daarna de bedronkenen met slechte wijn te bedriegen, maar zó ging het niet in het Rijk dat zijn hemelse Vader Hem had toevertrouwd; ***hier wordt zuiver water in kostbare wijn veranderd; lauwheid moet wijken voor het vuur van de geest, de twijfel voor een levendig geloof!***

Hij maakte ook gewag van de maaltijd op het knapenfeest dat in zijn 12e jaar, bij zijn terugkomst na zijn optreden in de tempel in Anna's huis gegeven werd; verscheidene der hier aanwezigen, toen nog knapen, hadden er deel aan genomen.

Toen had Hij van brood en wijn gesproken en een parabel verhaald van een bruiloft, waarop het water

der lauwheid in de wijn der vurigheid veranderd zou worden(fasc. 7, nr. 201). *Op heden was deze voorzegging in vervulling gegaan.*

Vervolgens zegde Hij dat zij van nog groter wonderen getuige zouden zijn, dat Hij nog enkele paasfeesten zou vieren, en dat Hij op het laatste paasfeest wijn in bloed en brood in vlees zou veranderen, en dit geheim of sacrament zou bij hen blijven, hen troosten en sterken tot het einde toe.

Na die laatste maaltijd (avondmaal) zouden zij aan Hem ook dingen zien geschieden, die zij nu niet zouden verstaan, indien Hij ze hun zegde. (Voor 't woord 'enkele' hierboven, zie fasc. 9, VOORREDE 5).

> Dit alles zegde Hij niet zo letterlijk en gewoonweg, maar ingekleed in beeldspraak en gelijkenissen; deze ben ik nu vergeten, doch wat ik gezegd heb, is de essentie en inhoud ervan.

Alle toehoorders waren vol ontzag en verbazing; ook waren zij DOOR DIE WIJN als veranderd, en ik zag dat zij allen, niet alleen ten gevolge van het wonder, maar ook van de wijn zelf, zoals even te voren door het eten van de vruchten, inwendig een wezenlijke versterking en omvorming ontvangen hadden.

Ja, al zijn leerlingen, zijn verwanten en alle feestgenoten, die hier van de wijn gedronken hadden, waren nu van zijn macht, zijn waardigheid en zending overtuigd; **zij geloofden allen vast in Hem, en in allen was dit geloof in één ogenblik gelijkelijk toegenomen; zij waren allen beter geworden, eendrachtig, vroom en geestelijk verdiept.**

Zo was Hij hier voor de eerste maal in zijn Gemeente.

En dit was het eerste wonderteken, dat Hij in haar en voor haar tot haar bevestiging in het geloof heeft gedaan. Daarom ook wordt

het als het eerste wonder in zijn levensgeschiedenis verhaald, zoals het laatste Avondmaal, wanneer zij reeds geloofden, als het laatste.

Het wijnwonder te Kana – voorstelling in de kunst.

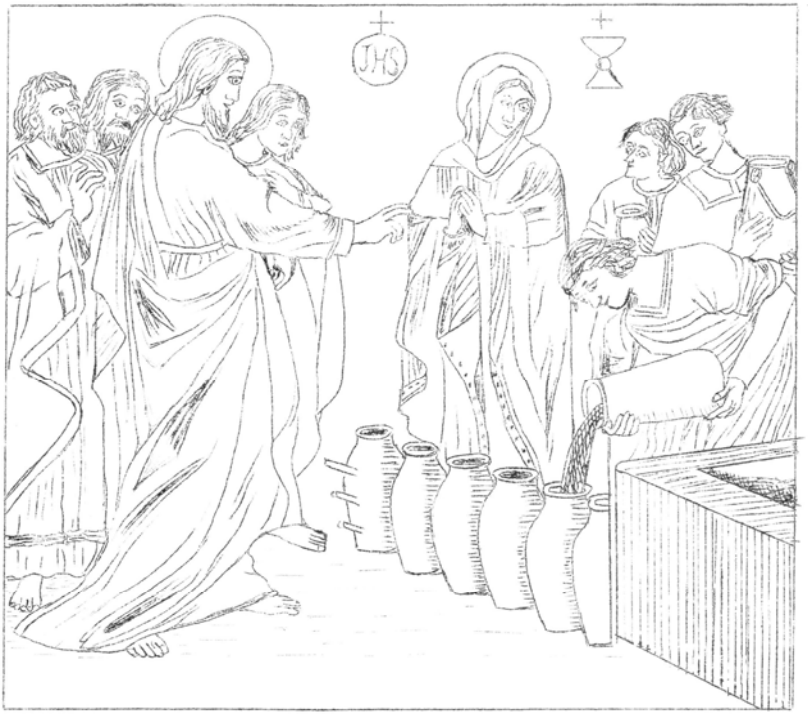

De Evangelist Joannes: "Zo deed Jezus zijn eerste wonder te Kana van Galilea, en openbaarde Hij zijn heerlijkheid. – En zijn leerlingen geloofden in Hem (2, 11)."

De zienster: "Alle aanwezigen waren vol ontzag en verbazing.
Ook waren zij door die wijn als veranderd, en ik zag dat zij allen niet alleen ten gevolge van het wonder, maar ook ten gevolge van de wijn zelf inwendig een wezenlijke versterking en omvorming ontvangen hadden.
Ja, al zijn leerlingen, zijn verwanten en alle feestgenoten, die hier van de wijn gedronken hadden, waren nu van zijn macht, zijn waardigheid en zending overtuigd; zij geloofden allen vast in Hem, en in allen was dit geloof in één ogenblik gelijkelijk toegenomen; **zij waren allen beter geworden, eendrachtig, vroom en geestelijk verdiept.** Zo was Hij hier voor de eerste maal in zijn Gemeente.

En dit was het eerste wonderteken, dat Hij in haar en voor haar en tot haar bevestiging in het geloof heeft gedaan. Daarom wordt het als **het eerste wonder** in zijn levensgeschiedenis verhaald, zoals **het laatste avondmaal,** wanneer ze reeds geloofden, **als het laatste."**

Aan het einde van de maaltijd kwam de bruidegom nog alleen tot Jezus en verklaarde Hem in zeer ootmoedige woorden dat hij alle vleselijke begeerte in zich afgestorven voelde, zodat hij verlangde met zijn bruid in onthouding te leven, indien zij zich daarmee akkoord verklaarde, ook de bruid kwam afzonderlijk bij Jezus en legde dezelfde verklaring af.

Nu riep Jezus hen beide bij zich en sprak hun over de huwelijke staat en over de Gode zo aangename kuisheid, waaruit honderdvoudige vruchten voor het geestelijk leven voortvloeien.

Hij noemde vele profeten en heilige personen, die in algehele onthouding geleefd en aan de hemelse Vader hun lichaam geofferd hadden. Hij zei dat, dank zij de verdiensten van dit offer, vele misleide mensen, ongelukkige zondaars tot de deugd teruggekeerd en Hun geestelijke kinderen geworden waren. Hun nakomelingschap was talrijk en heilig. Ongehuwd hadden zij vele kinderen gewonnen.

- *De enen verstrooiden, zo was de zin van zijn woorden, hoewel zij wilden verzamelen;*
- *de anderen verzamelden, terwijl men geloofde dat zij verstrooiden*[143].

Na deze onderrichting legden zij voor 3 jaar de belofte af om als broer en zuster in onthouding te leven; zij knielden nu voor Jezus die hen zegende[144].

---

[143] Jezus spreekt hier uiterst merkwaardige woorden, die de aandacht der gehele wereld verdienen, woorden die doorslaggevend de verhevenheid, de vruchtbaarheid en primauteit van de maagdelijkheid aantonen, doorslaggevend, zeggen wij, en onweerlegbaar, omdat ze komen uit de mond van de onfaalbare Waarheid.

[144] Belofte van onthouding voor 3 jaar. – Dit komt helemaal overeen met hetgene Flavius Josephus schrijft over de huwelijksmoraal en -spiritualiteit in de kringen der Essenen (Bell. Jud. Nr. 154).

Verder verloop van de bruiloft.

Te midden van het hevigste ziels- en lichaamslijden had de zienster heden de moed om nog het volgende te vertellen.

390.

3 januari. –

Op heden, de derde dag van de feestelijkheden, *heeft Jezus in het feesthuis onderrichting gegeven,* maar men is niet gaan wandelen naar de lusthof. Verscheidene Joannes-leerlingen en ook Lazarus en Marta zijn reeds afgereisd; ik heb hen staande een kleine maaltijd zien nemen; hun klederen waren voor de reis opgeschort. Lazarus werd gedurende het hele feest als een voornaam man met onderscheiding door de vader van de bruid bejegend; deze liet geen gelegenheid voorbijgaan om hem in eigen persoon alle diensten te bewijzen. Lazarus is een fijngemanierd man en in zijn handelwijze voornaam, ernstig en

---

Daar leefde namelijk de geest die ons tegenwaait en toespreekt uit het gebed van de jonge Tobias (Tobias, 8, 7-9).
Wars (= afkerig, ongenegen) van wellust kon hij de huwelijksgemeenschap slechts waarderen in functie van de voortplanting, als een akte van gehoorzaamheid aan de scheppende Wil van God. De versterving van de zinnelijke lust daarmee verbonden, achtten de gehuwde Essenen absoluut noodzakelijk voor een vroom en Gode welgevallig leven.

Om elkaars geschiktheid en gezindheid hieromtrent te toetsen en te sterken, werd de huwelijksgemeenschap voorbereid door een meer of min lange tijd van gebed en onthouding. Zulk een tijd die 3 jaren duurde, was, volgens Flavius Josephus regel en normaal.

Wanneer daarna bleek dat de vrouw ontvangen had, scheidden de echtelingen weerom van bed, zolang de zwangerschap duurde.

Dit bewijst duidelijk, verzekert de joodse schrijver, dat deze mensen niet huwen uit verlangen naar bevrediging, maar uit een heilig verlangen naar nieuw leven.

De belofte van Natanael en zijn bruid van Kana, was dus niet zo verwonderlijk noch levensvreemd, maar lag geheel in de lijn van de huwelijksopvatting bij de Essenen. Misschien was ze zelfs geïnspireerd door voorbeelden van verwante of bevriende Essenen (zie familieboom, fasc. 1).

vriendelijk bescheiden; hij is bedaard, weinig van zeg en zeer aandachtig op Jezus.

In de avond van deze dag, waarmee de 4e dag van de bruiloft BEGON, heeft men bruid en bruidegom in een feeststoet naar hun huis geleid. Er werd in de optocht een kandelaar gedragen met brandende lichten die een letter voorstelden. Kinderen openden de stoet en droegen op doeken twee bloemenkronen, een opene en een geslotene. Vóór het huis van de nieuwe echtelingen gekomen, plukten zij er de bloemen en bladeren van af en strooiden die op de grond in het rond; *Jezus was in het huis en zegende hen.*

Ook waren de priesters er aanwezig; zij zijn sedert het wonder van Jezus bij het feestmaal zeer ootmoedig en laten Hem begaan en alles regelen.

> De verhaalster meent, doch zonder dit zeker te weten, dat dit binnenleiden in het huis nog een louter ceremonie geweest is[145]. De bruid immers bleef nog tot het einde van het feest en de aanstaande vastendagen bij haar ouders.

4 januari = 6 Tebet. –

Heden, de 5e bruiloftsdag, zijn de meeste gasten, ook Maria en de H. Vrouwen reeds afgereisd. Natanael Chased, de zonen van Kleofas (en van Maria Heli), die men de broeders van Jezus noemde, en andere leerlingen waren er nog.

---

[145] Het binnenleiden in het huis een ceremonie. – "De opneming van de bruid in het huis van de bruidegom behoorde niet tot de essentie van het huwelijk, maar was er een soort bekrachtiging van, een door het gebruik gewilde plechtigheid of ceremonie, een aanvullende formaliteit, een stempel van echtheid op de reeds bestaande overeenkomst. Het fatsoen van het echtpaar vereiste deze plechtigheid die hun tot eer strekte en hen als het ware officieel inlijfde in de stand en staat der gehuwden." (De Heerlijkheden van Sint Jozef, blz. 45).

De 4e januari, in de avond, waarmee de 5e januari of 7e Tebet begon, nam ook de sabbat een aanvang.

Jezus handelde in de sabbatbijeenkomst in de synagoge in zijn rede over dit bruiloftsfeest en Hij roemde de gehoorzaamheid en de godsvrucht van dit huwelijkspaar.

5 januari; Sabbat. –

Op deze sabbat leerde Jezus tweemaal in de synagoge te Kana, en toen Hij ze verliet, werd Hij door mensen die voor Hem neerknielden, om hulp aangeroepen. Hij deed hier twee wonderbare genezingen.

Een man was van een toren gevallen; hij was op slag dood en al zijn ledematen waren verpletterd. *Jezus begaf er zich heen, legde zijn ledematen in goede orde, raakte de breuken aan en beval hem op te staan en zich naar zijn huis te begeven;* de man richtte zich op en na Jezus bedankt te hebben, ging hij huiswaarts; hij had vrouw en kinderen.

Jezus werd ook bij een bezetene gebracht en Hij genas hem. Hij genas ook waterzuchtigen en een vrouw die een zondares was en aan bloedvloeiing leed; Hij genas er 7 in het geheel.

De mensen hadden Hem tijdens de bruiloft niet durven benaderen, maar nu het gerucht liep dat Hij na de sabbat wilde vertrekken, waren zij niet langer tegen te houden.

Na het wonder van de bruiloft lieten de priesters Hem vrij alles verrichten en deze laatste wonderen geschiedden in hun bijzijn, maar de leerlingen waren er niet bij tegenwoordig.

Hoofdstuk V –
Rondreis in Galilea. – Reis naar Judea. – Nieuwe rondreis in Galilea.
(van 6 januari tot 17 maart 1822)

Bezoek aan enige plaatsen.

391.

6 januari = 8 Tebet. –

Na het sluiten van de sabbat te Nazareth (dus reeds op 8 Tebet) ging Jezus met zijn leerlingen nog in de nacht naar Kafarnaüm. De bruidegom, diens vader (versta: schoonvader, nr. 371) en verscheidene anderen vergezelden Hem een eindweegs. De armen hadden zeer veel van het bruiloftsmaal ontvangen, want niets kwam een tweede maal op tafel; wat overschoot was aanstonds uitgedeeld.

Morgen en overmorgen (7 en 8 januari – 9 en 10 Tebet) zijn het vastendagen en ik zag dat men reeds vóór de sabbat (reeds op 4e januari of 6e Tebet) spijzen voor die twee dagen vooraf had gekookt[146]. Alle vuren werden toegedekt en de overtollige

[146] Volgens de joodse kalender volgen hier zelfs 3 vastens op elkaar, nl. op 8 en 9 en 10 Tebet. Dit blijkt zelfs uit het verhaal van K.

De spijzen, zegt zij, werden reeds bereid daags vóór de sabbat, dus op 6 Tebet. De sabbat viel op 7 Tebet. Indien nu 8 Tebet geen vasten was geweest, zou men op 8 Tebet de spijzen bereid hebben.

- De Joden vastten op 8 Tebet voor de vertaling van hun bijbel in het Grieks (Septuagint) en ter gelegenheid van de 10e maand.
- Op 9 Tebet, om een reden die hun voorouders hun niet bekend gemaakt hadden.
- Op 10 Tebet voor de belegering en inname van Jeruzalem door Nabuchodonosor.

vensters gesloten. De welgestelde mensen hebben plaatsen in de haard, waar de spijzen onder de hete asse warm blijven.

7 januari = 9 Tebet. –

Deze vastendagen onderhield Jezus te Kafarnaüm, *waar Hij ook in de synagoge optrad en predikte.* Tweemaal daags werden Hem zieken gebracht, die hij genas. Zijn leerlingen uit Betsaïda bezochten hun huis en een deel van hen kwamen dan tot Hem terug. Hij ging ook in de omstreken preken en was in de rusttijd bij Maria.

8 januari = 10 Tebet. –

Hij zond 5 van zijn leerlingen naar de Jordaan om te dopen, nabij Jericho, aan deze zijde van de stroom, op de grote doopplaats die Joannes nu verlaten had.

Deze leerlingen waren:

- Andreas,
- Saturninus,
- Aram,
- Temeni en
- Eustachius, de zoon van één der drie weduwen.

Jezus vergezelde hen een eindweegs en ging dan naar Betulië, *waar Hij genezingen deed en onderwees.*

(Betulië, 3 uren ten westen van Tiberias. De hier genoemde plaatsen vindt men klaarst op grote kaart 2).

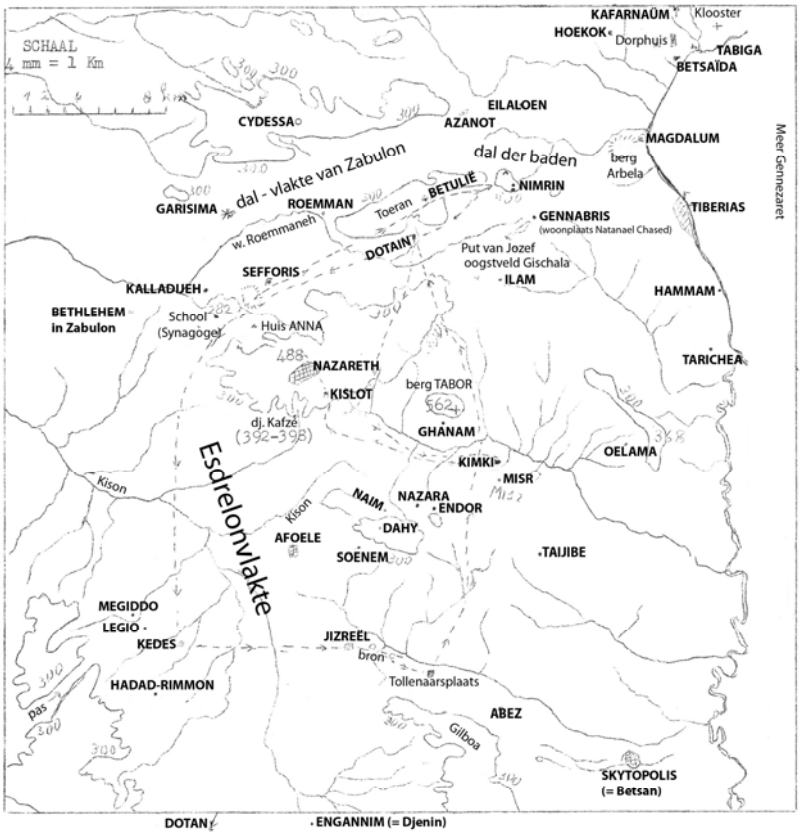

Op het kaartje is slechts één hoogtelijn op het niveau van 300 m aangetekend; ze vormt een gesloten lijn; daarbinnen gaat de bodem verder omhoog, soms zeer steil; buiten daalt hij.
Zo bereikt het gebergte Toeran in zijn hoogste punt 548 m; Sa'in bij Nazareth 488 m; Tabor 562 m; Dahy 515 m; Gilboa 518 m; berg bij Oelama 368 m. Hieruit kan men afleiden hoe loodrecht de twee toppen van de zogenaamde berg der afstorting ten zuiden van Nazareth zich als twee zuilen in de lucht verheffen.

9 januari = 11 Tebet. –

Hierop ging Hij 7 of 8 uren terug in een district ten noordwesten van Kafarnaüm, waar Hannaton ligt in de nabijheid van een leerberg (berg van de eerste uitzending, 3,5 km ten zuidoosten van Safed). Op deze berg hebben profeten dikwijls geleerd; de helling van deze berg is zeer zacht en men had wel een uur nodig om er op te komen.

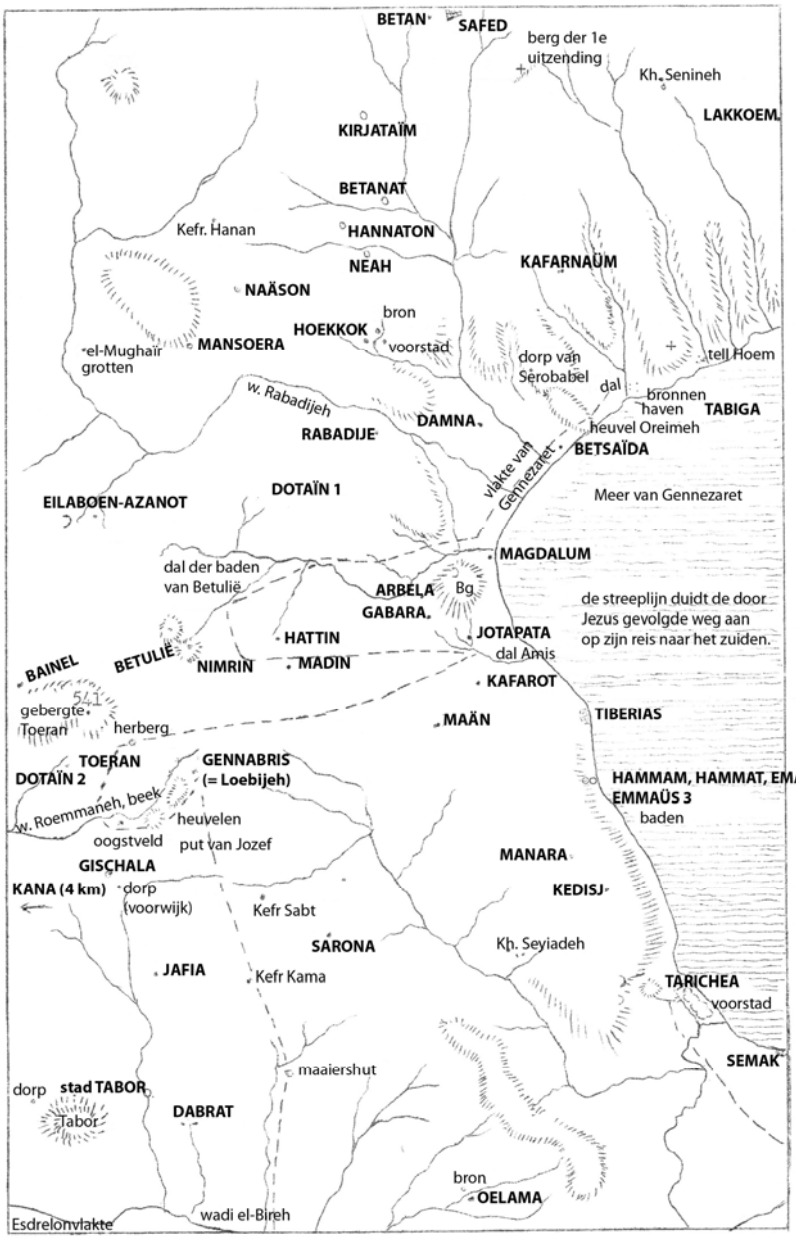
BETAN
SAFED
berg der 1e uitzending
Kh. Senineh
LAKKOEM
KIRJATAÏM
BETANAT
Kefr. Hanan
HANNATON
NEAH
KAFARNAÜM
NAÄSON
bron
HOEKKOK
voorstad
MANSOERA
el-Mughaïr grotten
dorp van Serobabel
dal
tell Hoem
bronnen
haven
TABIGA
heuvel Oreimeh
w. Rabadijeh
RABADIJE
DAMNA
BETSAÏDA
vlakte van Gennezaret
EILABOEN-AZANOT
DOTAÏN 1
Meer van Gennezaret
MAGDALUM
dal der baden van Betulië
ARBELA
Bg
GABARA
de streeplijn duidt de door Jezus gevolgde weg aan op zijn reis naar het zuiden.
HATTIN
JOTAPATA
dal Amis
BAINEL
BETULIE
NIMRIN
MADIN
KAFAROT
gebergte
Toeran
herberg
MAÄN
TIBERIAS
TOERAN
DOTAÏN 2
GENNABRIS (= Loebijeh)
HAMMAM, HAMMAT, EMAT
EMMAÜS 3
w. Roemmaneh, beek
heuvelen
baden
oogstveld
put van Jozef
MANARA
GISCHALA
KANA (4 km)
dorp (voorwijk)
Kefr Sabt
KEDISJ
SARONA
Kh. Seyiadeh
JAFIA
Kefr Kama
TARICHEA
voorstad
SEMAK
maaiershut
dorp
stad TABOR
Tabor
DABRAT
bron
OELAMA
wadi el-Bireh
Esdrelonvlakte

Boven op de berg was een goed ingerichte leerplaats, waar een hoge stenen leerstoel stond[147], die met palen omringd was en met een groot dak van tentdoek tegen zon en regen overspannen kon worden. In deze overspannen ruimte konden zeer vele mensen plaats nemen. Wanneer de lering geëindigd was en de mensen uiteengegaan waren, werd het tentdoek dan telkens afgenomen en mee weggedragen.

Op de bergvlakte liggen nog 3 heuvels, waaronder de berg van de zaligheden. (Onachterhaalbaar wat hiermee bedoeld kan zijn). Op de plaats waar Jezus preekte, geniet men een ruim vergezicht. Onder zich ziet men het Meer van Galilea liggen en men kan ver in het rond, ja, tot tegen Nazareth zien[148].

De berg is op verscheidene plaatsen begroeid en bebouwd, doch niet op de top waar Jezus leerde. Hij is met de grondslagen van een verwoeste muur omringd. Om de berg heen liggen de dorpen Hannaton, Betanat en Nejel, die de indruk wekken eertijds

---

[147] Leerstoel in open lucht. – Zoals soms een synagoge tamelijk eenzaam lag, iets verwijderd van een dorp of gehucht, denk aan Dibon en aan de school bij Sefforis, zo waren er in 't H. Land hier en daar openlucht-kansels.

De zienster vermeldt er herhaaldelijk; dit schijnt aan het Oosten eigen geweest te zijn onder invloed van de profeten.

Ter vergelijking: "Op enige afstand van Mekka is er een 'member' of predikstoel op een vlakke verheven rotshoogte. Een sjeik of santon beklimt die plaats om voor al het volk dat in de vlakte bijeengekomen is, een preek te houden." (Dapper, Arabië, 17).

[148] Vergezicht. – Die berg ligt even ten zuidoosten van Safed.

In die richting reizend schreef Delancker: "Het Meer achter onze rug lijkt slechts op een afstand van een kwartier te zijn verwijderd." (blz. 368).

"Ten noorden van Tabiga of het Meer stijgt gedurig de bochtige weg. Voorbij Kerazeh stijgt de weg steeds hoger en bereikt een hoogvlakte, waar men een wijds uitzicht heeft op het oostelijk deel van de bergen van Opper-Galilea en oostwaarts op die van Djolan en op de grote Hermon in het noorden, op Tiberias en het Meer in het zuiden." (Guide bleu, 211).

verenigd en de samenhangende delen van een zeer grote stad geweest te zijn[149].

392.

10 januari = 12 Tebet. –

Jezus had 3 leerlingen bij zich:

- een zoon van de tante van de bruidegom van Kana (één der 3 weduwen, nr. 377, begin),
- een zoon van de andere weduwe en
- Jonatan, Petrus' halve broer.

Door dezen waren de mensen op de leerberg samengeroepen geworden. *Jezus leerde hier over de verscheidenheid, het verschil van geest of gezindheid tussen de mensen, tussen bevolkingen van iedere stad en dorp, ja, tussen de afzonderlijke families en over de Geest die zij door de doop ontvingen. Krachtens deze Geest werden zij, die berouw hadden, satisfactie en boetvaardigheid deden onderling met elkander*

---

[149] Alles schijnt één stad geweest te zijn. – K. krijgt gemakkelijk deze indruk. Zie hierover een bemerking in fasc. 7, nr. 185, voetnoot 397.

Nejel = Neah of Nehah. –

In plaats van Nejel moest K. zeggen: Neah of Nehah.

Betanat. –

Van Betanat weten wij alleen dat het een vestingstad was in de stam Neftali (Jos. 19, 38).

***

De namen Hannaton en Nehah vinden wij naast elkaar als buurplaatsen en grenssteden van de stam Zabulon in deze tekst van Jos. 19, 14:
"De (oost)grens (noordwaarts lopend) eindigt bij Nehah en ze draait aan de noordkant er om heen (en loopt) naar Hannaton."

Op grote kaart 2 ziet men klaar hoe de grens zich tot die twee plaatsen verhoudt. De strikt juiste plaats is niet gekend, maar in die omgeving zijn die twee plaatsen te zoeken en Betanat ligt er dicht bij.

verbonden en ook met de hemelse Vader verenigd (cfr. Joa. 1, 12).

Hij zei hun ook waaraan zij herkennen konden in welke mate zij de H. Geest in hun doopsel ontvangen hadden; Hij onderrichtte zijn toehoorders over het gebed en meer bepaald over sommige vragen; ik was er verwonderd over, hoe Hij reeds over een paar vragen van het Onze Vader in het bijzonder uitleg gaf, hoewel Hij het gebed zelf in zijn geheel nog niet uitgesproken had. Deze leerrede duurde van de middag tot de avond.

Toen daalde Hij naar Betanat af, waar Hij een maaltijd nam en overnachtte. De vorige nacht had hij te Hannaton geherbergd.

11 januari. –

De volgende dag zag ik Jezus van Betanat in de richting van het Meer en dan van Kafarnaüm gaan. Er waren op die plaats nog 5 Joannes-leerlingen tot Hem gekomen; zij waren afkomstig uit de nabijheid van de Middellandse Zee, van een plaats ten noorden van Afeke, de vaderstad van de H. Tomas; zij waren geen rasechte Joden, maar een soort van slaven; zij waren lang bij Joannes geweest en nu waren zij tot Jezus gekomen.

(Afeke schijnt een paar uren ten zuidwesten van Nazareth te moeten liggen).

Het kon middag zijn, toen ik Jezus met de 8 leerlingen op een heuvel zag tussen de uitmonding van de Jordaan en Betsaïda, zowat een half uur van het Meer[150]. Zij hadden een open uitzicht

[150] **Heuvel Kanazir**. – Heuvel een half uur van het Meer.

Bedoeld is de heuvel Kanazir, zie grote kaart 2 of ook 4.
Hij verlengt zich met een uitloper of voorheuvel tot tegen het Meer.
Deze voorheuvel scheidt de vlakte Gennezaret van de kleine vlakte Tabiga.
Op die zuidelijke verlenging lag het verspreide dorp van Serobabel.

op het Meer, waarop zij de schepen van Petrus en Jakobus en Joannes onderscheidden. Petrus had een groot schip waarop zijn knechten waren; hijzelf was op een klein schip dat hij bestuurde. Joannes en Jacobus met hun vader hadden eveneens een groot schip, maar ook nog kleine; ik zag ook het schip van Andreas; het was klein en bevond zich bij de schepen van Zebedeüs, maar hijzelf was nu aan het dopen bij de Jordaan.

Hiervóór en nog hierna staan enige datums tussen haakjes; ze zijn door ons als aanvulling toegevoegd: oorspronkelijk staan ze er niet. Waarschijnlijk werd heel deze passage ietwat later geschreven of ook verteld en bleven daarom de datums achterwege. Daar ze dus niet oorspronkelijk zijn en een vergissing kunnen bevatten, plaatsen wij die tussen haakjes.

393.

Toen nu de leerlingen hun vrienden op het Meer ontwaarden, wilden zij de heuvel af om hen te gaan roepen, maar *Jezus beval hun te blijven.* Ik hoorde hen de opwerping maken: "Hoe kunnen die mannen daar nu nog rondvaren en vissen, nadat zij Uw werken gezien, Uw leer en Uw boodschap vernomen hebben?" *Doch Jezus antwoordde hun: "Ik heb ze nog niet geroepen; zij en voornamelijk Petrus hebben een grote handel, waar vele mensen van leven; Ik heb hun gezegd hun beroep voort uit te oefenen, doch zich ondertussen gereed te maken tegen dat Ik hen zal roepen. Ondertussen moet Ik eerst nog veel doen en ook te Jeruzalem het paasfeest gaan vieren."* (cfr. nr. 373, 29 december, 3e alinea).

Het gezegde: de heuvel ligt tussen Betsaïda en de uitmonding van de Jordaan, lijkt vreemd, omdat Betsaïda zich tot tegen de westvoet van die heuvel uitstrekt en de Jordaan er zo ver van verwijderd is, maar soortgelijke gezegden treffen wij elders nog aan.

Men zou ook kunnen veronderstellen dat zij de rivier Djamoes, in dit jaargetijde zeer waterrijk, voor de Jordaan genomen heeft.

Aan de westzijde van de heuvel (op de terrassen van de heuvelhellingen) stonden zowat 26 woningen, naar ik schat, meestal van vissers en landarbeiders (werklieden van de hoofdman van Kafarnaüm, Serobabel, aan wie dit dorp toebehoorde).

Toen Jezus in die wijk kwam, kwam een bezetene achter Hem aangelopen, die riep: "Daar gaat Hij, daar komt Hij, de Profeet, voor wie wij moeten wijken!" Aanstonds was Jezus door nog vele andere bezetenen omringd die schreeuwden en raasden, en ook door hun bewakers. *Jezus beval hun rustig te zijn en Hem te volgen. Hij ging de heuvel op en leerde daar.* De bezetenen meegerekend, waren er wel 100 toehoorders; *Hij sprak over de boze geesten, hoe men hun kan en moet weerstaan en over de verbetering van leven.* De bezetenen werden allen bevrijd en zeer stil; zij weenden en dankten Hem en zeiden dat zij zich hun vorige toestand niet meer herinnerden. Deze ongelukkigen van wie er enige aan elkaar geketend geweest waren, had men uit verscheidene omliggende plaatsen hier aangebracht, omdat het gerucht zich verspreid had dat er een Profeet in het land opgestaan was, zo heilig als Mozes. Maar zij zouden Jezus nog niet opgemerkt en Hem gemist hebben, had niet één van de bezetenen zich losgerukt en Hem nageschreeuwd.

Nu ging Jezus van hier tot zijn Moeder tussen Kafarnaüm en Betsaïda. Kafarnaüm lag niet ver van deze heuvel, een weinig ten noorden ervan. (Maria's huis lag heel dicht, een weinig ten westen van de zuidelijke verlenging van de heuvel Kanazir). 's Avonds met het begin van de sabbat *onderwees Jezus in de synagoge te Kafarnaüm.*

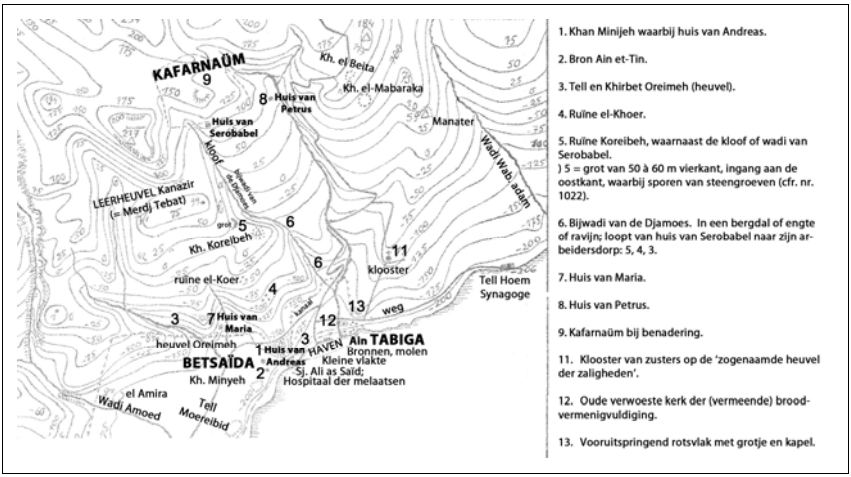

1. Khan Minijeh waarbij huis van Andreas.

2. Bron Ain et-Tin.

3. Tell en Khirbet Oreimeh (heuvel).

4. Ruïne el-Khoer.

5. Ruïne Koreibeh, waarnaast de kloof of wadi van Serobabel.
) 5 = grot van 50 à 60 m vierkant, ingang aan de oostkant, waarbij sporen van steengroeven (cfr. nr. 1022).

6. Bijwadi van de Djamoes. In een bergdal of engte of ravijn; loopt van huis van Serobabel naar zijn arbeidersdorp: 5, 4, 3.

7. Huis van Maria.

8. Huis van Petrus.

9. Kafarnaüm bij benadering.

11. Klooster van zusters op de 'zogenaamde heuvel der zaligheden'.

12. Oude verwoeste kerk der (vermeende) broodvermenigvuldiging.

13. Vooruitspringend rotsvlak met grotje en kapel.

(12 januari; Sabbat). –

Er werd nog een bijzonder feest gevierd met betrekking op Tobias; hij is ook in dit gewest geweest en heeft er veel goed gedaan; hij heeft goederen aan de scholen en synagogen vermaakt; *Jezus sprak over de dankbaarheid.* Na de sabbat begaf Jezus zich naar zijn Moeder; *Hij sprak met haar alleen tot diep in de nacht.*

(13 januari). –

Ook nog de volgende dag.

Hij sprak haar van zijn toekomstige wandel, hoe Hij nu naar de Jordaan ging en vervolgens naar het paasfeest te Jeruzalem, hoe Hij daarna de apostelen wilde roepen en openlijk optreden. Hij maakte haar bekend dat men Hem te Nazareth zou vervolgen en voorzegde haar ook de voornaamste gebeurtenissen van zijn openbaar leven, hoe zij en de overige heilige vrouwen deel aan zijn werkzaamheid konden nemen.

Er was toen in het huis van Maria een reeds zeer bejaarde vrouw; het was de arme verwante weduwe, die eertijds als meid door Anna naar de geboortegrot gezonden was geworden om Maria te dienen; nu echter was zij zo oud, dat het meer Maria was, die haar diende, dan zij Maria (cfr. fasc. 5, nr. 125, 27 november, 2e alinea).

Jezus reist naar de doopplaats. – Magdalena aandachtig op Jezus.

394.

14 januari. –

Heden zag ik Jezus met de acht leerlingen de reis naar de doopplaats aan de Jordaan ondernemen.

Vóór het aanbreken van de dag gingen zij de weg op naar de oostzijde van het Meer; zij kwamen eerst weer op de heuvel (die zich achter Maria's huis verheft), van waar zij de schepen van de latere apostelen gezien hadden. Zij gingen langs een hoge en steile brug over de Jordaan, die hier in een diep bed stroomde, ongeveer een half uur van zijn uitmonding in het Meer[151].

[151] Brug over de Jordaan die hier in een diep bed stroomde.

In de beschrijving van de Jordaanvallei, (fasc. 8, deel Palestina, VI. De Jordaanvallei), zegden wij: "Aan het uiteinde van de vlakte Hoeleh (= 3 km ten zuiden van het meer Merom) sluit zich de Jordaanvallei.
Aan weerskanten naderen de gebergten van Djolan en Safed zo dicht tot elkaar, dat er maar een nauwe opening als een soort rotskanaal voor de Jordaan overblijft; dit duurt 10 km ver tot op 3 km van het Meer Gennezaret; dan verbreedt weer de vallei."

Wij moeten de hier genoemde hoge steile brug veronderstellen ongeveer aan het zuideinde van het hier beschreven soort rotskanaal. De oevers gaan steil omhoog. Vandaar dat de stroom in een diepe bedding vloeit en de brug door K. steil genoemd wordt, omdat ze op steile wanden rust; ze lag dus bij ed-Dikkeh (zie grote kaart 2).

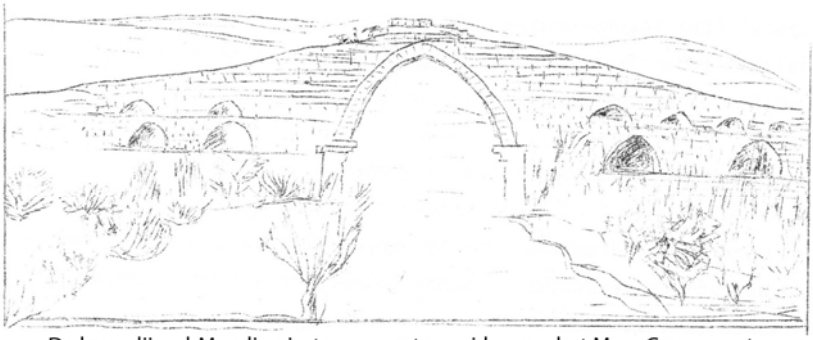

De brug djisr el-Moedjamia, twee uren ten zuiden van het Meer Gennezaret, helpt ons om ons een voorstelling te maken van de hoge steile brug.

Aan de overkant van deze brug, in de hoek naar het Meer toe, ligt een kleine vissersplaats (het tegenwoordige el-Aradj), waar omheen men vele netten uitgebreid ziet; het gehucht heet Klein-Chorazin.

Ten noorden ervan, een uurtje van het Meer ligt Betsaïda-Julias (het huidige et-Tell, een half uur ten noorden van Klein-Chorazin).

Groot-Chorazin ligt een paar uren ten oosten van het Meer (van zijn noordpunt). Hier (een uur ten zuidoosten van de noordpunt) oefende Matteüs het tollenaarsbedrijf uit.

Jezus reisde op de oostelijke oever van het Meer zuidwaarts en overnachtte te Hippos.

5 januari. –

De volgende morgen trok Jezus voorbij Gadara (2 uren ten zuidoosten van de zuidpunt) en genas in de nabijheid van deze stad een bezetene, die men gebonden tot Hem leidde, maar hij had zich losgerukt en schreeuwde ontzettend: "Jezus, Zoon van David, wat wilt Ge? Wilt Gij ons verdrijven?" *Jezus stond stil en*

beval de duivel te zwijgen en uit die mens te vertrekken; Hij wees de duivel ook de plaats aan, waarheen hij de wijk kon nemen.

Ongeveer 2 uren voorbij Gadara richtte Jezus zich naar de Jordaan, voer erover en Skytopolis links latende, reisde Hij zuidwestwaarts; Hij ging over het Klein-Hermongebergte naar Jizreël, een stad aan de oostrand van de Esdrelonvlakte; ze ligt, maar dit kan ik niet met zekerheid zeggen, aan 2 zijden van een kleine rivier[152]. Jezus is hier reeds eenmaal geweest.

Hij geneest hier zeer vele zieken in het openbaar vóór de synagoge.

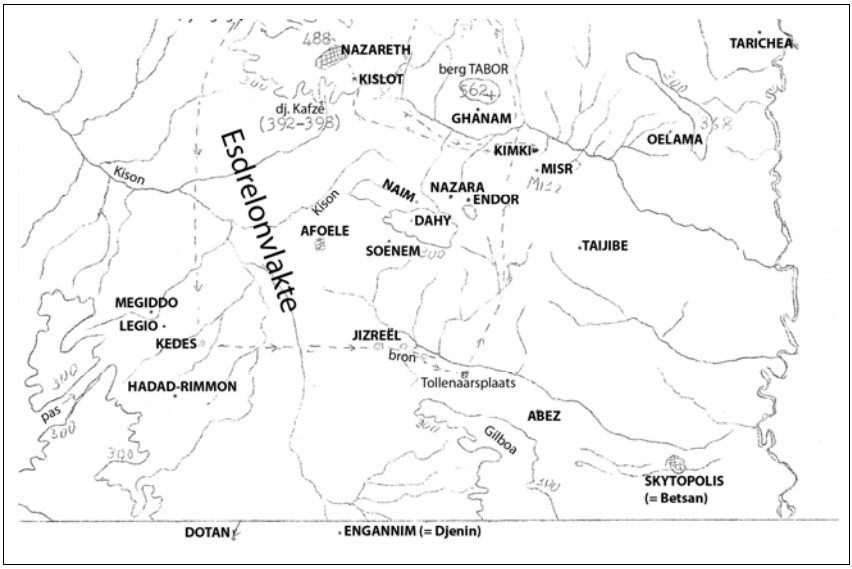

[152] Één km ten oosten van Jizreël ontspringt een beek; ze vloeit dus niet door Jizreël zelf, maar door haar oostelijke landelijke wijken; daar wonen de bewakers van de boomgaarden, die meest aan burgers van Jizreël toebehoren (zie verder, nr. 415).

Ik heb me onlangs vergist, toen ik zegde dat Marta met Lazarus van Kana naar huis gegaan was.

Lazarus was alleen huiswaarts gekeerd. Marta bleef nog in Galilea, ik meen te Gennabris, waar Natanael woonde; zij had Magdalena overhaald om daar bij haar te komen; er waren daar ook nog verscheidene leerlingen.

Men sprak (in haar bijzijn) van de wonderen van Jezus, en daar Jezus in het gewest van Jizreël zou komen, overreedde Marta haar zuster om met haar nog 8 uren verder daarheen te gaan, doch bij hun aankomst was Jezus er reeds niet meer; zij konden zijn wonderen nog slechts uit de mond van de genezenen zelf vernemen. Hier scheidden de zusters van mekaar en Magdalena keerde naar Magdalum terug.

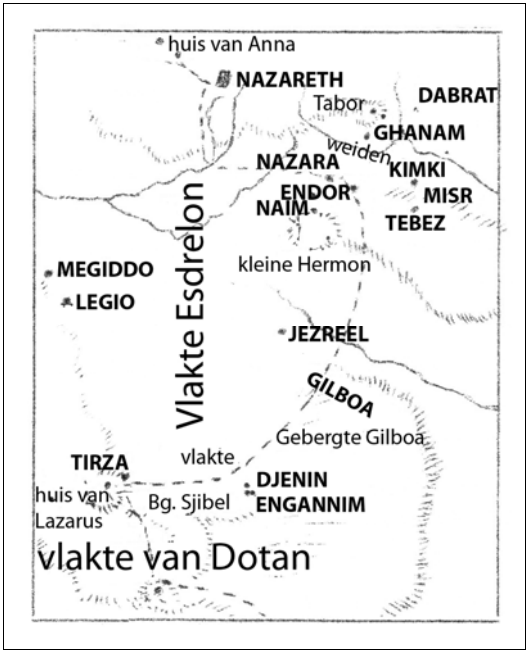

Lazarus had in het gewest van Samaria een wijnberg, een veld en huis in de nabijheid (niet zo ver) van het veld van Jakob.

Later gaf hij landhuis en wijnberg aan Jezus ter beschikking van zijn Gemeente, en op hun reizen namen zijn leerlingen daar hun intrek.

Hier kwamen de zusters na de dood van hun broer Lazarus tot Jezus om Hem naar Betanië wegens hun overleden broeder uit te nodigen (nr. 1479). In later tijden stond daar een kapel ter ere van de H. Marta[153].

16 januari. –

Jezus is slechts enige uren in Jizreël gebleven. Hij heeft heden op een plaats in Akrabis, dat 2 uren (noordelijk) van Silo ligt op een *leerstoel in de open lucht geleerd.* Akrabis scheen nauwelijks méér dan een herdersdorp.

17 januari. –

Hedenavond, donderdag, de 17e januari zag ik Jezus in Hay aangekomen. Dit ligt op een kleine afstand ten oosten van Betel (3 km ten zuidoosten), enige uren ten noordwesten van Jericho en ongeveer 9 uren van de doopplaats (zie grote kaart 1 en ook kaartje fasc. 10, nr. 250).

---

[153] Over dit huis en landgoed van Lazarus is reeds iets gezegd in fasc. 4, nr. 105, voetnoot 224.

Daar is ook reeds het muzelmans heiligdom Sjeick Sjibel genoemd en daar K. hier meedeelt dat er later een kapel van de H. Marta gestaan heeft, koesteren wij het vermoeden dat de mohammedanen deze kapel ingepalmd en ze aan een santon toegewijd hebben, zoals zij met veel christelijke heiligdommen gedaan hebben.

Zie wat in fasc. 4, nr. 109, voetnoot 235, over zulke inpalmingen gezegd is.

Dit landgoed is op grote kaart 2, links, beneden, het klaarst aangetekend.

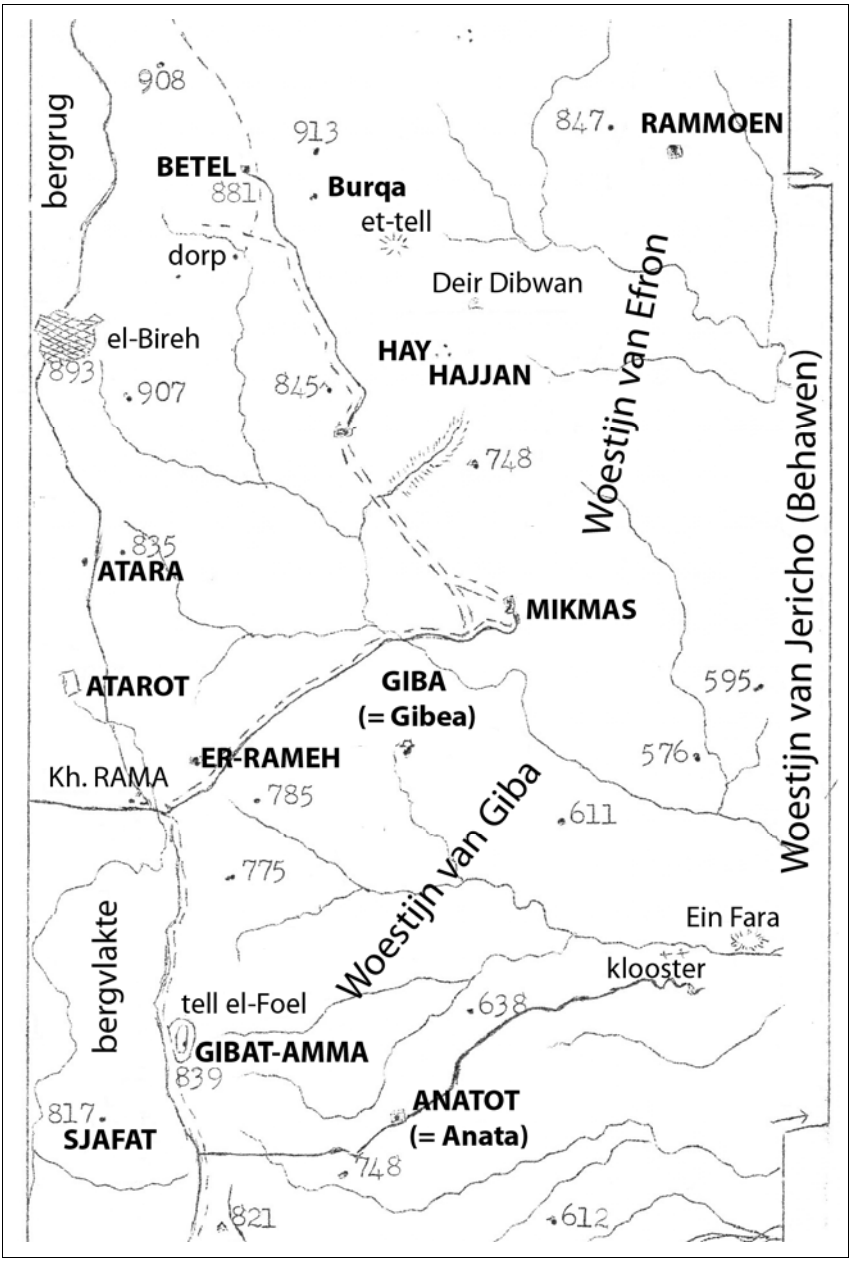
908
bergrug
913
847.
RAMMOEN
BETEL
881
Burqa
et-tell
dorp
Deir Dibwan
Woestijn van Efron
el-Bireh
893
907
845
HAY
HAJJAN
748
835
ATARA
MIKMAS
Woestijn van Jericho (Behawen)
ATAROT
GIBA
(= Gibea)
595
576
ER-RAMEH
Kh. RAMA
785
611
Woestijn van Giba
775
Ein Fara
klooster
bergvlakte
tell el-Foel
638
GIBAT-AMMA
839
817.
SJAFAT
ANATOT
(= Anata)
748
821
612

Lang vóór Jezus tijd was deze plaats eens verwoest geworden en daarna weer opgebouwd, doch kleiner; ze lag tamelijk verborgen; *Jezus genas en onderwees hier.*

Hier waren Farizeeën, die zich zeer geveinsd en venijnig uitlieten. Sommige van hen hadden in Jezus' 12e jaar zijn lering in de tempel te Jeruzalem gehoord; zij maakten er gewag van en legden dit uit als een huichelachtige trek van zijn kant zij stelden het voor als was Hij als knaap eens in een vergadering van hoogleraren gekomen. Hij ging, zeiden zij, onder de andere leerlingen op de grond neerzitten en met hen twisten. (Schoolkinderen zitten op de grond).

nr. 394 : De jongen ging mee op de grond neerzitten

Daarna ondervroeg Hij de leraars, als zocht Hij bij hen verklaringen en argumenten om zijn kleine tegenstanders te weerleggen. *Zo b.v. zegde Hij. "Wat dunkt u daarvan? Onderricht ons; wanneer zal de Messias wel komen?"*

Nadat Hij hen op die manier tot uitlatingen gebracht had, wilde Hij alles beter weten en hen beschamen. "Is het misschien niet waar, vroegen zij dat Jij die kleine betweter geweest zijt?"

In de streek van de Beneden-Jordaan. – Jezus te Ono.

395.

18 januari. –

Ik zag Jezus in de voormiddag op de voormalige doopplaats van Joannes aankomen. (Hier kan men best kaartje in fasc. 11, nr. 298 voor ogen houden).

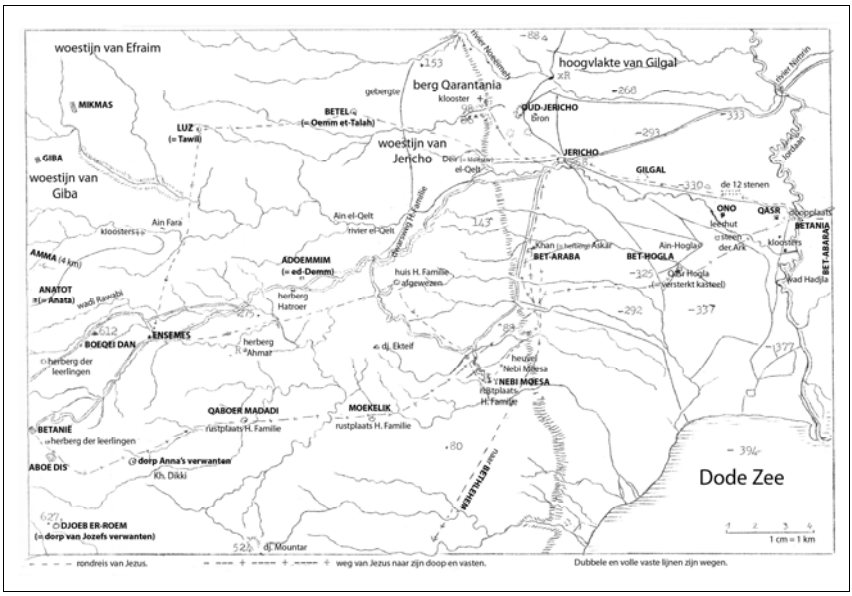

Ze ligt bij de Jordaan, zowat 3 uren van Jericho, doch meer zuidelijk. Andreas en vele leerlingen waren Hem bijna 3 uren ver tegemoet getrokken. Er waren hier nog verscheidene Joannes-leerlingen en enige mannen uit Nazareth.

Ik bemerkte verscheidene veranderingen bij de doop; het water werd gezegend en de dopelingen werden uit een stenen bak gedoopt; *Jezus bereidde door onderricht de dopelingen voor.* Later zal ik daar meer over zeggen; op 't ogenblik ben ik te afgemat.

Na enige rust vervolgde zij:

Verscheidene leerlingen zijn naar een kleine plaats gegaan, een uur ten westen van de doopplaats (naar Ono). Er is daar woud dat zich met onderbrekingen of open plekken tot in de buurt van Jeruzalem uitstrekt[154]. *(Wald, der sich in zerrissenen Flecken bis gegen Jeruzalem zieht.)*
De inwoners leven gedeeltelijk van de overvaartdienst en de houtnijverheid; zij maken ook de vlotten die voor de overvaart in de Jordaan liggen. Deze plaats heet Ono. Hier is Joannes zeer dikwijls geweest. (Hij had er op 2 plaatsen een leerhut).

De schrijver Brentano vroeg haar of deze plaats werkelijk Ono heette en zij gaf ten antwoord: "Ja, maar er bestaat nog een stad Ono in de stam Benjamin, niet verre van Lydda (het tegenwoordige Kefr Ana, 10 km ten oosten van Jaffa en 8 km ten noorden van Loud (Lydda)"; het behoorde tot Benjamin, maar lag buiten de in Jos. 18, 11-20 vastgestelde grenzen.

[154] Er is daar woud. – namelijk te Ono.

Ono lag op de boorden van de rivier el-Qelt. Daar moet men dus het woudland en het struikgewas zoeken dat K. hier vermeldt.

Wanneer V. Guérin van Qasr Jehoed naar Gilgal trok langs de Romeinse weg en door dit gewest, beschreef hij het als volgt: "De 30 à 35 m brede bedding van de nahr el-Qelt staat vol agnus-castus-struiken en dichte bosjes van welig groeiend struikgewas." (Samarie, I, 50).

Deze constructie beantwoordt nog beter aan de formulering van K. dan onze vertaling, hoewel de zin dezelfde is. Uit het feit dat het struikgewas en de boomachtige struiken in bosjes groeien, volgt dat er blote open plaatsen zijn.

Dezelfde zegt nog: "Heesters en boomachtige struiken, groeien in de bedding van dit dal dat meerdere bochten maakt." (Sam. I, 117).

Het is meermalen genoemd, niet in Josuë, maar later, en gewoonlijk met Lod of Lydda, b.v. in 1 Par. 8, 12).

De leerlingen kondigden te Ono de komst van Jezus aan en maakten bekend dat Hij heden avond de sabbat hier zou vieren en zieken genezen. Ook dat Hij de prediking en het werk van Joannes zou voortzetten, en alles, waarvoor Joannes de grondslagen gelegd had, zou optrekken. Wat Joannes geleerd en begonnen had, zou Hij krachtdadig vervolmaken en voltooien.

Jezus' gewoon verblijf hier te Ono is in een herberg, een half uur van de doopplaats. Een man bereidt daar de spijzen, maar Jezus eet gewoonlijk koud.

19 januari. –

Op zaterdag *leraarde Jezus weerom en genas zieken die in groot getal aangebracht werden,* ondermeer een geheel uitgeteerde vrouw, die aan bloedvloeiing leed; ik zag Jezus met de leerlingen (uit zijn herberg) *te Ono voor de sabbatviering aankomen en voor veel volk in de synagoge preken.*

Dit Ono aan de Jordaan bestond reeds, toen de Israëlieten Jericho innamen. In Jezus' tijd waren er nog slechts weinig sporen van over, en later volstrekt niets meer. Vandaar zijn absolute onbekendheid.

Oogslag op de Doper. –

In deze dagen zag ik Herodes dikwijls bij Joannes en dat Joannes hem nog steeds met minachting als een echtbreker behandelde. Ik voelde dat Herodes erkende dat Joannes in het gelijk was, maar zijn bijzit was bovenmate woedend tegen Joannes.

Herodes verbleef (nu) te Livias (= Betaram), niet ver van Joannes' tegenwoordige doopplaats.

Ik zie Livias meer (beter: even) noordelijk als Betabara en (2 uren) meer oostelijk en niet ver (3 uren meer westelijk) van Elale.

Joannes sprak in zijn prediking nog steeds over Jezus en zond al zijn toehoorders naar Hem.

Veranderingen aan de doopplaats.

396.

20 januari. –

Jezus keerde heden op de doopplaats terug en *bereidde daar door zijn onderricht de dopelingen voor;* daarna werd hun het doopsel toegediend door Andreas, Saturninus en andere leerlingen die elkander aflosten. Joannes doopte er bijna gene meer; hij preekte nog slechts en zond ze allen over de Jordaan naar de doop van Jezus.

De meesten van hen die tot Jezus' doop kwamen, waren jongelingen uit Judea en van Hebron. Alles werd er plechtiger verricht en de plaats netter en beter onderhouden dan bij de doop van Joannes. De overzetplaats was hier niet meer zo nabij; men had ze wegens de grote toeloop stroomafwaarts verlegd. (Misschien waren de vlotten of boten meer zuidelijk verplaatst, wellicht tot de plaats die nu het wad Hadjla is, en waar een hoofdweg voorbijloopt).

Op Jezus' bevel hadden de leerlingen die van Kana vooruitgezonden waren, (eigenlijk van Kafarnaüm, doch heel kort nadat Hij daar van Kana teruggekeerd was, nr. 391 op 8 januari), vele dingen op de doopplaats veranderd.
De waterkring rond de vijver onder de blote hemel bestond niet meer; de doopplaats was niet ver van daar, ingericht geworden, onder een grote tent, op het eiland waar Jezus gedoopt was.

Ook de doopvijver van Jezus op dat eiland was zeer veranderd: de 5 kanaalverbindingen (waarvan 2 overdekt) tussen de Jordaan en

die vijver, waren ontdekt en de 4 stenen uit de vijver weggenomen; zo ook de grote driehoekige, roodgeaderde steen, die aan de vijverrand had gelegen en waarop Jezus gestaan had, toen de H. Geest op Hem neerkwam (fasc. 10, nr. 292).

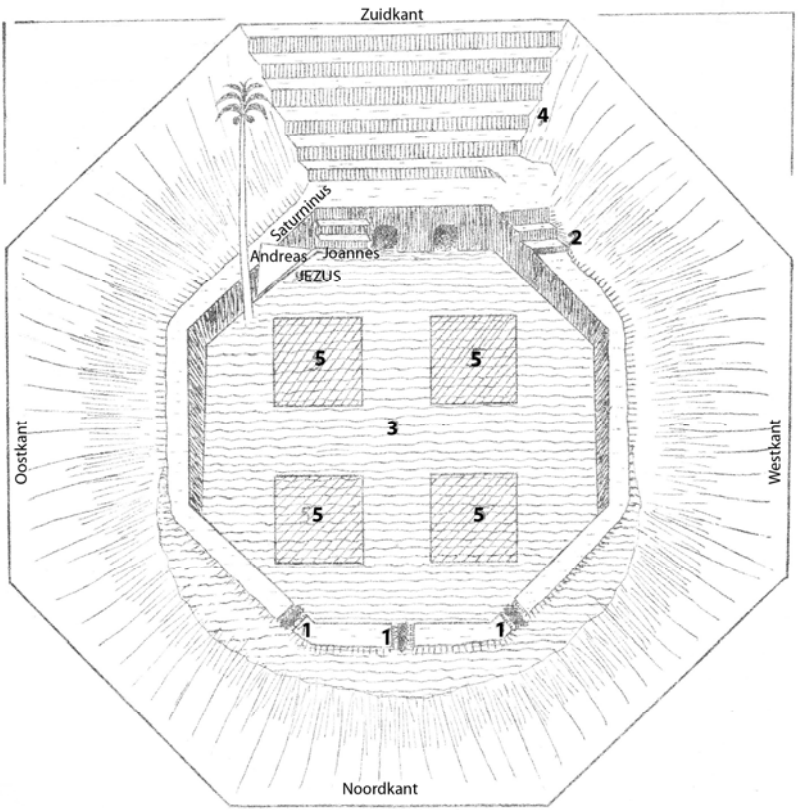

nrs. 283 tot 285 : Doopvijver van Jezus om K.'s beschrijving op te helderen.

Die stenen waren alle op de nieuwe doopplaats (op hetzelfde eiland) gebracht.

Alleen Jezus en Joannes wisten, zonder dat zij tegen elkander daarvan gesproken hadden, dat de plaats waar Jezus gedoopt was,

niet verschilde van die waar eertijds **de Verbondsark** had gestaan, en dat ook de vier stenen in de doopbron dezelfde waren, waarop men haar in het bed van de Jordaan had neergezet.

Zo wist nu ook de Heer alleen dat het deze stenen waren, die nu de doopsteen vormden (nl. een doopinstallatie met de 5 genoemde stenen gevormd, zoals verder beschreven wordt).
De Joden hadden sedert lang de plaatsen vergeten, waar die stenen gelegen hadden; ook aan de leerlingen was niets daarvan bekend.

Andreas had in de driehoekige steen een ronde kom uitgehouwen, en deze rustte op de VIER ondergeplaatste stenen in een vijver vol water, dat deze doopinstallatie als een gracht omringde, in dit water was water gegoten en gemengd uit de doopbron van Jezus op het eiland. *Het water in de kom van de driehoekige steen was eveneens uit dezelfde doopvijver van Jezus en Jezus zegende het.* Wanneer de dopelingen in de vijver rondom de driehoekige steen (en de vier stenen) afgedaald stonden, reikte het water hun tot de borst.

397.

Naast deze doopplaats was een soort van altaar, waarop de witte doophemden lagen. Twee leerlingen legden de dopelingen de handen op de schouders en Andreas en Saturninus, of ook dikwijls tot aflossing een andere, doopten hen, terwijl zij met de holle hand driemaal water uit de kom op hun hoofd schepten **in de naam van de Vader, van de Zoon en van de H. Geest.**

Zij die doopten en de handen oplegden, hadden witte lange klederen en gordels aan, met lange banden van stoffe, die als brede stalen van hun schouders neerhingen.

Joannes doopte met een schaal die 3 groeven had, waardoor het water in 3 stralen op de hoofden vloeide; hij gebruikte andere woorden, waarin melding werd gemaakt van Jehova en diens gezant. Geen van hen die Joannes' doop ontvangen hadden, werd op deze plaats herdoopt, maar ik meen dat zij wel na de

nederdaling van de H. Geest opnieuw gedoopt zijn geworden tijdens de grote doop in de vijver Bethesda.

Ook werden hier nog geen vrouwen gedoopt. De doop met de drievoudige indompeling zag ik ook voor het eerst toegepast worden in de vijver Bethesda.

De tent boven de doopplaats had boven een opening. De dopelingen stonden aan de zijden, de doper en de peters op de hoeken van de steen.

Jezus leerde buiten op een verheven leerplaats,
waarboven, bij grote hitte, eveneens een tent gespannen was;

- *Hij handelde over de doop, de boetvaardigheid, de nabijheid van het Rijk Gods en van de Messias.*
- *Hij verklaarde hun waar zij Hem moesten zoeken: niet onder de voorname lieden, maar tussen geringen en armen.*
- *Hij noemde zijn doop een afwassing, de doop van Joannes een doop ter boetvaardigheid;*
  Hij maakte ook gewag van een vuurdoop van de Geest, die nog komen moest (cfr. Joa. 1, 33; I Joa. 5, 8; Hand. 1, 5).

De bomen en struiken die Joannes prieelvormig als loofgewelf rondom het doopeiland geplant had, waren van boven reeds in elkaar gegroeid en de boom in de doopvijver stak er boven uit.

Ik zag op zijn hoogste top de figuur geplaatst van een kind dat met uitgebreide armpjes uit een wijngaardstok kwam, en met de ene hand gele appelen en met de andere rozen uitdeelde; het geheel zal wel een feestelijke opluistering geweest zijn van de nu opnieuw toegediende doop van Jezus, maar ik ben te zwak om uit te leggen hoe die figuur gemaakt was.

21 januari. –

Geen mededelingen.

Dode Zee. - Melchisedek.

398.

22 januari. –

Op 22 januari, duurde, naar ik zag, het dopen voort.

Jezus is met verscheidene leerlingen van de doopplaats zuidwaarts gegaan naar de westkant van de Dode Zee, waar Melchisedek zich opgehouden heeft, toen hij de Jordaan en de bergen afmat. Verre voorvaders van Abraham had hij in deze streek gebracht[155] doch hun stad is met Sodoma en Gomorra ten onder gegaan.

Nu zag men hier te midden van een somber gewest, dat zich kenmerkt door zwarte en verscheurde rotsen en ruime spelonken, de overblijfselen van de verwoeste stad Hasason-Tamar; de ruïnes

[155] Verre voorvaders van Abraham. – Uit het onderzoek van de grotten in de vallei Moerabbat en in de omgeving is gebleken dat in dat gewest mensen gewoond hebben op verschillende tijdstippen tussen 3500 jaar vóór Christus en 1500 na Christus. (cfr. Rev. dioc. Tournai, 1953, blz. 477).

De vallei Moerabbat ligt zowat 4 km ten noorden van Hazazon.

In D.B. Arabie, c. 864 wordt gesproken van een inwijking in Palestina van Abrahamieten onder de westerse Semieten omstreeks 2100 vóór Christus.

Doch dewijl (= aangezien, omdat) Abraham niet zo vroeg, maar eerst omstreeks 1650 in Kanaän kwam, zou men die inwijkelingen niet kunnen beschouwen als behorend tot de voorvaderen van Abraham waar K. hier van spreekt?

Wanneer Diodoor van Sicilië en Strabo (63 vóór Christus – 20 na Christus) de asfalt-inzameling op de Dode Zee door de inlanders van dit gewest beschrijven, noemen zij hen niet ‘Joden’, maar ‘de wilde bewoners van dit gewest’, of ook ‘barbaren’ zonder andere koophandel dan die in asfalt (cfr. Guérin, Sam. I, 69, 70).

bestonden in allerlei vervallen muren en half vergane torens, die zich een half uur van de Dode Zee landwaarts in uitstrekten[156].

Waar nu de Dode Zee is, was vóór de ondergang van die goddeloze steden slechts de Jordaan; hij was omtrent een kwartier breed. De bewoners die zich nu dieper in het land in spelonken en

---

[156] **Has(z)ason-Tamar = in het gewest of district Engedi**. – Een zeer belangrijke mededeling.

- Het wordt een 1e maal in de H. Schrift genoemd in Gen. 14, 7.
- Een 2e maal in II Par. of Kronieken, 20, 2.
  Hier wordt gezegd: Hasason-Tamar, dat Engedi is.

Hieruit wordt algemeen afgeleid, ons inziens ten onrechte, dat Hasason-Tamar en Engedi dezelfde stad aanduiden. De eerste naam zou de oudere zijn.

Doch 'Hasason-Tamar, dat Engedi is' betekent: 'Hasason-Tamar in het gewest of district Engedi'.

Wij vinden in de H. Schrift meerdere malen die uitdrukking, waarin de ene naam de andere niet dekt:

- "De woestijn Sin, dat is Kades." (Num. 33, 36).
- "De bron Mizpa, dat is Kades." (Gen. 14, 7). Die bron ligt op het gebied of in het district Kades.
- Jos. 15, 10: "Jeharim, dat Keslon is."
- Treffend is het voorbeeld uit I Makk. 9, 10: Massalot in Arbelis.
  In 't Hebreeuws zouden we dezelfde uitdrukking gehad hebben:
  Massalot dat Arbela is, d.i. op het gebied van Arbela.

Hiervan zijn wij te zekerder omdat wij, een paar uren ten noorden van Engedi een vallei en een plaats Hasasah terugvinden. Het is dezelfde naam (zie VOORREDE, nr. 4).

Bovendien vinden wij nog 13 km meer noordelijk een vallei Taämireh en waarschijnlijk werd met deze naam Tamar de naam Hasason nader bepaald, gelijk zo dikwijls.

Wij kunnen daarom de plaats Moetoek Hasasah voor Hasason-Tamar nemen. Hierdoor loopt een weg naar het noordwesten, de weg die de vijanden van Israël insloegen in het verhaal van II Kron. 20.

De ontleding van dit verhaal zou ons te ver brengen, maar het zou duidelijk aantonen hoe goed onze lokalisering past in het kader van dit verhaal.

Bovendien, zoals gezegd, pleit de aanwezigheid van de naam op die plaats in ons voordeel.

tussen allerlei bouwresten gevestigd hebben, zijn geen echte Joden, maar slaven; dit zijn nakomelingen van volkeren, die hier doortrokken; zij moeten voor de Joden veldarbeid verrichten; ze zijn arm, zeer vernederd en verwaarloosd; zij hebben de komst van Jezus als een onbegrijpelijke genade gewaardeerd en Hem met de grootste liefde onthaald; ook heeft Jezus vele zieken bij hen genezen.

Dit gewest is nu beter dan ten tijde van Jezus, maar vroeger (vóór Abraham) was het onbeschrijfelijk schoon en vruchtbaar. Ten tijde van Abraham is het door het ontstaan van de Dode Zee van één der heerlijkste streken een akelige wildernis geworden.
De Jordaanoever was met natuursteenblokken gemetseld; daar lagen een menigte steden en grote dorpen, waartussen zich mooie bergen en heuvelen verhieven en velden uitstrekten; alles was bedekt met bosjes dadelbomen, wijnstokken, vruchten en koorn; de heerlijkheid was onbeschrijfelijk.

De Jordaan was vóór het ontstaan van de Dode Zee beneden (aan het zuideinde van) zijn grootste breedte en tussen de achteraf verzonken steden, in 2 armen verdeeld:

- de ene richtte zich oostwaarts en nam vele bijrivieren op;
- de andere vloeide naar de woestijn die de H. Familie doorkruiste op haar vlucht naar Egypte en stroomde tot in het land van Mara, waar Mozes de bittere bronnen verzoette en van waar de voorouders van de H. Anna afkomstig waren (fasc. 1, nr. 8)[157].

[157] Verdere loop van de Jordaan. – We moeten hier, zoals bij meer andere gezegden in dit nr., een vraagteken plaatsen; wij verwijzen naar nr. 11 in de VOORREDE: haar rivierverwarringen.

Nooit kan de Jordaan in die richtingen gelopen hebben, maar wel, zoals de Dode Zee nu nog, rivieren uit die richting ontvangen hebben, ten ware dat we aannemen dat de hele streek met haar bodemreliëf onderste boven gekeerd is.

Haar uitleg over het ontstaan van de Dode Zee plaatst ons voor dezelfde problemen als het Schriftuurverhaal Genesis 19, 23-28.

Tussen de voormelde goddeloze steden lagen ook zoutmijnen, maar het water was niet zoutig; er waren vele springbronnen. Tot ver in dat land, dat later in woestijn veranderde, hebben de mensen het water van de Jordaan geëerd en (met vertrouwen) gedronken.

De verre voorouders van Abraham, door Melchisedek reeds zo vroeg naar Hasason-Tamar overgeplaatst, hadden zich laten bederven en God gaf hun een nieuw bewijs van zijn barmhartigheid door Abraham in het Land van Belofte te brengen. Melchisedek is hier geweest, nog eer de Jordaan bestond; hij heeft er alles afgemeten en aangeduid; hij is er dikwijls verschenen, en dan weer vertrokken. Menigmaal vergezelden hem een paar mannen, als waren zij zijn dienaren.

Geen exegeet kan ze oplossen; wij gaan het daarom uit onmacht ook maar liefst uit de weg.

***

Haar beschrijving van het land is anderzijds zeer juist.

De door K. vermelde grote spelonken en zwarte gescheurde rotsen karakteriseren het gewest. Het is doorsneden met diepe ravijnen, die tussen hoge en steile rotswanden naar de Dode Zee afdalen. In de vele grotten woonden Essenen en na hen christelijke kluizenaars. De rotsen nemen de meest fantastische vormen aan (cfr. Mislin, III, Géogr. de la Palestine, 439).

De witte krijtrots wisselt af met enorme banken van silexrots van een mooi zwart. (D.B. Cédron).

In het gewest van Hasason zijn in de grotten van Moerabbat in de laatste decennia vele manuscripten ontdekt. “Die streek is woest, rotsig en bijna ontoegankelijk.” (Coll. Brug. 1953, blz. 464).

Hierom ook was het dat David in dit gewest een onderkomen en schuilplaats zocht tegen Saül die hem vervolgde en opzocht, tot in het district dat om zijn ontoegankelijkheid ‘Steenbokrotsen’ heet, omdat ze praktisch alleen voor deze dieren toegankelijk zijn. (I Sam. 24, 1-4).

Kaart PAL. GRID tekent in de wadi Hasasah, 6 km van de kust der Dode Zee de grotten ‘Mgt en-Nusranijeh’ aan. Men kan de plaatsen terugvinden op grote kaart 1.

Jezus te Betaraba en op de doopplaats.

399.

24 januari. –

Jezus is met zijn leerlingen (uit het gewest van Hasason-Tamar) door een deel van het Bethlehemse herdersdal naar Betaraba gegaan; het ligt 3 uren van de doopplaats.

Jezus is hier reeds eenmaal geweest, toen Hij na zijn doop de herders bezocht (fasc. 11, nr. 302). De stad leeft van de doortrekkende karavanen; ze is ongeveer 4 uren van Betanië gelegen en op de grenzen van Juda en Benjamin (Jos. 15, 6; 18, 18. 21).

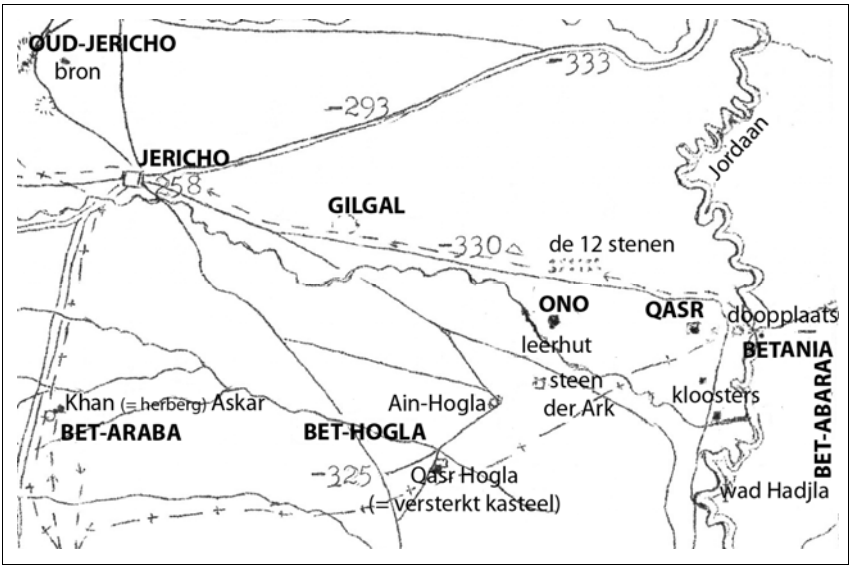

Hier waren vele bezetenen; zij liepen naakt vóór de stad, de holen en spelonken in en uit en toen zij Jezus voelden naderen, schreeuwden zij. *Hij beval hun zich te dekken* en in weinige minuten hadden zij zich voorschoten van bladeren gemaakt. *Jezus genas hen en stuurde mensen uit de*

stad met klederen naar hen; er waren zulke onder hen, wier buik opeens geweldig opzwol.

(25 januari). –

Andreas en 5 andere leerlingen waren van de doopplaats uit naar hier gekomen, nog eer de Heer er was; zij hadden overal aangekondigd dat Hij hier de sabbat zou komen vieren. Jezus herbergde met deze leerlingen in een van die bijzondere vrije gasthuizen, die toen in alle voorname steden voor reizende leraren en rabbijnen ingericht waren (synagoge-herbergen). Ook Lazarus, Jozef van Arimatea, en andere vrienden van Jeruzalem waren naar hier gekomen.

(26 januari; Sabbat). –

Jezus leerde in de synagoge en op een stenen leerstoel, op de vrije plaatsen of pleinen en op alle hoeken en wegen, want hier was zoveel volk bijeengestroomd, dat de school die massa mensen niet kon slikken; Hij genas verscheidene soorten van zieken. De leerlingen brachten hen dwars door het gedrang tot Jezus, Lazarus en Jozef van Arimatea stonden toe te zien van verre.

400.

Na het sluiten van de sabbat ging de Heer met de leerlingen nog naar Ono terug. Hij kwam door het dorp Bethogla, waar ook de kinderen van Israël, na hun tocht door de Jordaan gekomen waren, want zij gingen niet allen op dezelfde plaats door de Jordaan, maar over een grote breedte door de droge bedding van de stroom.

Toen Jezus en de leerlingen hier aankwamen, schikten zij hun kleding en schortten hun kleed neer (omdat zij door een bevolkte plaats kwamen). Jezus kwam toen ook (na door Bethogla getrokken te zijn) voorbij de steen van de Verbondsark, waar Joannes het driedaags feest had gehouden (fasc. 10, nr. 280).

Lazarus en Jozef van Arimatea keerden naar Jeruzalem terug. Nikodemus was niet meegekomen; hij hield zich wegens zijn functie als raadslid meer achteruit, maar hij diende Jezus in het geheim en bracht dan telkens de Gemeente van Jezus op de hoogte, wanneer gevaar hen bedreigde.

27 januari. –

De volgende dag (op morgen 28) was het de eerste dag van de maand (Feest der Nieuwe Maan), dat heden de 27e met de avond begon[158] en ik zag dat te Jeruzalem de dagloners en functionarissen een verlofdag hadden; het was als een vreugdefeest (cfr. Amos, 8, 5); het was een rustdag en er werd heden niet gedoopt.

Op de daken van de synagogen hingen op het 'Feest van de Nieuwe Maan' vanen uit aan lange stangen. Deze lange vanen of doeken waren meerdere keren geknoopt; de wind speelde erin en deed de vouwen tussen de knopen zwellen. Door het getal knopen kondigde men de mensen in de verte aan de hoeveelste maand men nu ingetreden was; zulke vanen werden ook in de oorlog als teken van zege of van gevaar uitgestoken.

28 januari = 1 Sebat; Nieuwe Maan. –

Jezus bereidde door prediking de gehele volgende dag (de 28e) op de doop vele mensen voor, die gisteren daar aangekomen waren en er overnacht hadden.

---

[158] Men voelt dat het verhaal niet vlot; hierop wijst ook het ontbreken van datums, door ons hier aangevuld.

De Nieuwe maan valt echter wel degelijk op 28 januari; dit blijkt uit nr. 408, einde, waar op 18 februari of 22 Sebat een feest vermeld wordt.

Wanneer 22 Sebat overeenkomt met 18 februari, dan komt 1 Sebat overeen met 28 januari.

Heden werd er evenmin gedoopt, omdat er een feest gevierd werd wegens de dood van een boze koning Alexander Janneüs[159].
De doopplaats is sierlijk ingericht, maar ik was telkens wegens ziekte niet in staat om alles nauwkeurig te beschrijven; maar zij blijven hier nog lang; ik zal het dus nog wel eens kunnen zien en het dan vertellen.

Wandeling met Lazarus. – Magdalena.

401.

29 januari. –

Reeds in de vroege morgen van de volgende dag begonnen Andreas en de andere leerlingen degenen te dopen, *die Jezus gisteren had voorbereid.*

Ondertussen zag ik Jezus met Lazarus en met Obed, Simeons zoon – beiden waren gisterenavond teruggekeerd – zonder iemand anders, 's morgens vroeg weggaan van de doopplaats waar men het dopen hervat had.

Zij richtten zich tussen Bethogla en het meer westelijk gelegen Ofra door naar de omstreken van Bethlehem. (Bedoeld is het Ofra van nr. 354, dus eigenlijk Afara of Afra, nr. 354, voetnoot 125).

Jezus ondernam deze wandeling om Lazarus de gelegenheid te geven Hem te vertellen wat men te Jeruzalem over Hem uitstrooide en *om zelf door hem de vrienden van daar te onderrichten hoe in die omstandigheden hun*

[159] Alexander Janneüs, een ontaarde afstammeling van de dappere Makkabeeën, was een wrede, heerszuchtige tiran, die veroveringsoorlogen voerde.

Afgezien van dit recent ingestelde feest, tekent de joodse kalender op 1 Sebat ook een vastenfeest of -dag aan, wegens de dood van de oudsten, de medewerkers van Josuë.

houding diende te zijn. Naar de kant van Bethlehem gaande volgden zij de weg die Jozef en Maria gevolgd waren; zij betraden hem 3 uren ver en kwamen aan een rij arme herderswoningen in een eenzaam gewest. (Zij kwamen b.v. bij het huis een uur ten zuidwesten van Nebi Moesa).

Lazarus vertelde Jezus de geruchten die te Jeruzalem over Hem in omloop waren; hoe de enen tegen Hem verbitterd waren, anderen met Hem spotten en nog anderen benieuwd naar Hem waren; en hoe er gezegd werd dat zij wilden zien of Hij, als Hij naar het paasfeest kwam, dan ook zo stoutmoedig met zijn wonderen zou zijn in een grote stad vol geleerden, zoals bij het onwetende volk in de dorpen van Galilea.

Hij deelde ook mee wat de Farizeeën uit verscheidene steden van Hem te Jeruzalem bericht hadden en wat hij wist over de uitslag van hun spionagedienst.

Jezus stelde hem nopens dit alles gerust en wees hem vele plaatsen aan in de boeken der profeten, waarin dit alles voorzegd en voorafgebeeld was. Hij zei hem ook dat Hij nog een dag of acht in de Jordaanstreek zou blijven en dan weer naar Galilea trekken; dat Hij met Pasen naar Jeruzalem zou komen en na dit feest zijn leerlingen roepen; Hij troostte hem over Magdalena, van wie Hij zei dat er reeds een vonk der zaligheid in haar gevallen was, een vonk die toenemen en haar geheel in vlam zetten zou.

402.

Zij bleven de gehele dag bij de herderswoningen, waar zij op brood, honig en vruchten onthaald werden; hier woonden een twintigtal herdersweduwen, die in hun oude dag de nodige hulp van volwassen zonen ontvingen. Hun woningen waren arme hutten, een korte afstand van elkander gescheiden en gedeeltelijk van nog groeiende takken gemaakt. Enige van die vrouwen hadden Christus in de kribbe na zijn geboorte met gebeden en

offeranden vereerd. *Jezus onderrichtte hier,* ging in de verscheidene hutten en genas enige vrouwen.

Één van hen was hoogbejaard, zeer ziek en uiterst mager; zij woonde in een kleine hut en lag op een bed van loof. Jezus leidde haar bij de hand naar buiten; die vrouwen hadden een gemeenschappelijke eet- en bidplaats. (Dit doet vermoeden dat het wellicht Essenerinnen waren).

30 januari. –

Het voorgaande verhaalde de zienster eigenlijk op 30 januari, in de voormiddag, tussen 10 en 11 uur, de leemte van gisteren aanvullend.

Kort hierna zei ze: Ik zag Jezus met Obed en Lazarus heden reeds op dezelfde weg waar Hij ging, toen Joannes uitriep: "Ziet het Lam Gods." Enige leerlingen gingen (toen) vóór en enige achter Hem.

Nog later zei Katarina:

Lazarus en Obed zijn naar Jeruzalem teruggekeerd.

31 januari. –

Heden gaf *Jezus onderricht op de doopplaats en velen werden gedoopt.*

Jezus te Adoemmim.

1 februari. –

Jezus is heden met de meeste van zijn leerlingen over Bethogla naar Adoemmim gegaan. Deze plaats ligt zeer verborgen in een verschrikkelijk wild gewest, waar niets dan bergkloven zijn en waar de weg die tegen de rotswanden loopt, niet zelden zo smal is

dat er nauwelijks een ezel kan gaan[160]; ze ligt zowat 3 uren van Jericho, op de grens van Benjamin en Juda (Jos. 15, 7; 18, 18).

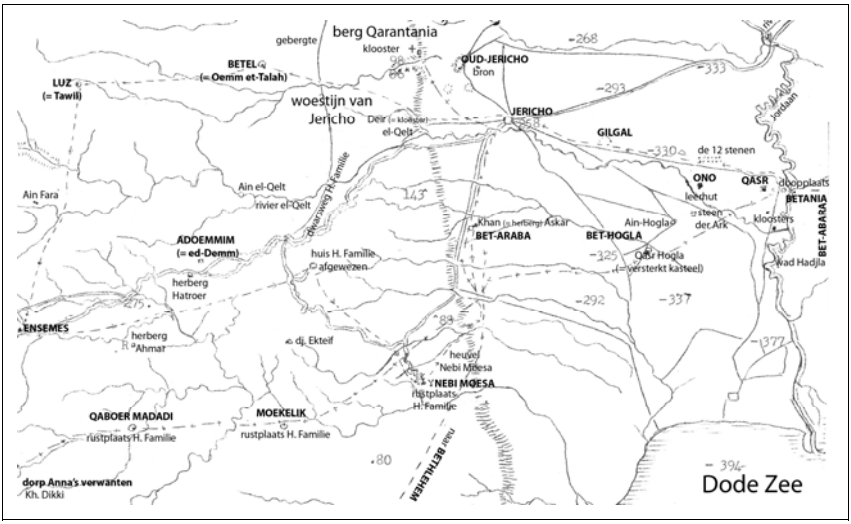

Het is een asielplaats voor moordenaars en ander misdadigers, die hier tegen de doodstraf in veiligheid zijn[161].

---

[160] Behendigheid der ezels op bergpaden. – Zie fasc. 4, nr. 109, voetnoot 232.

[161] De zienster tekent in weinige woorden als ooggetuige zeer juist het gewest. Zo spreken er ook reizigers over: een woester, verlatener en troostelozer gewest dan deze verschrikkelijke woestijn kan men zich nauwelijks indenken

Bij Adoemmim ziet men in het lager gedeelte van een bergkloof, die afgrondelijk diep is, kunstmatige spelonken en uithollingen, waaronder er zeer oude zijn. Het predicaat 'verborgen', dat K. op Adoemmim toepast zal wellicht van deze dieper gelegen plaatsen te verstaan zijn, want Adoemmim zelf lag op een heuvel; ook van de verlatenheid en eenzaamheid van het district.

Wellicht zijn die kunstmatige spelonken ook de steengroeven waarin de leden van de verbeteringsschool arbeid te verrichten hadden.

Het gewest is des te meer huiveringwekend, daar de doorgang, althans vroeger, zeer gevaarlijk was. De spelonken en schuiloorden in deze doolhof

van ravijnen maakten deze woestijn tot een verblijf van jakhalzen en allerhande wilde dieren en nog wilder struikrovers. Arenden zweven boven de bergen, als wachtten en loerden zij op een prooi, op het lijk van een roekeloze reiziger, die zich zonder begeleider door de engte waagt en zijn vermetelheid wellicht met de dood moet bekopen. Ook lokaliseert de traditie hier de scène van **de parabel van de barmhartige Samaritaan, een parabel die volgens menig exegeet een ware geschiedenis geweest is.**

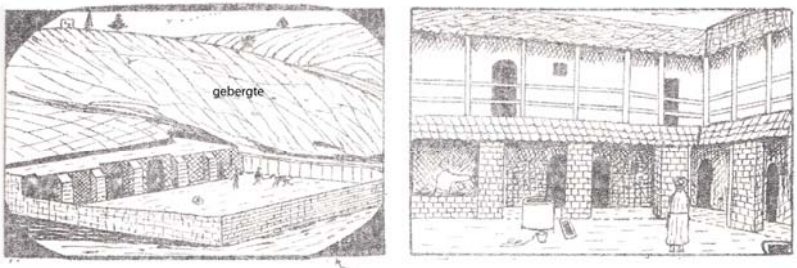

Herberg van de barmhartige Samaritaan tussen Jeruzalem en Jericho bij Adoemmim.

Oosterse herberg, kort beschreven:
Essentieel bestaat ze uit een rechthoekige muur die rondom een binnenhof loopt en één ingang heeft. Naar gelang ze arm en ongerieflijk of rijk en comfortabel is loopt binnen langs de muur een afdak met gang (soms ook geen) of een rij armer of rijker kamers, voorafgegaan door een schameler of mooier zuilen- (of staken-)gang, som ietwat hoger dan binnenplein. Op dit plein is een waterput voor mensen en dieren. De herberg kan een voor- en achtergebouw hebben.

De resten van Adoemmim vindt men op een heuvel, halverwege tussen Jericho en Jeruzalem. Het heet nog met zijn oude, gearabiseerde naam ed-Demm, dat afgeleid is van het Hebreeuws 'DAM' = bloed; meervoud: 'Dammim'.

De zienster meent verband te zien tussen de naam bloed en de bloedvergieters, die hier boete deden.

Sommige geleerden echter verklaren de naam door de rode kleur van enige rotsen, die sterk afsteekt tegen de eentonig grijze kleur van de gehele omgeving.

Reeds de Romeinen hebben te Adoemmim ter bewaking van de doorgang een castellum of burg gebouwd.

Eusebius en Hiëronymus maken er melding van. De kruisvaarders hebben de vesting hersteld en de overblijfselen heeft V. Guérin beschreven in deel II van Samarie, blz. 154.

500 meter ten zuidwesten van ed-Demm ligt aan de weg de gekende herberg van de barmhartige Samaritaan, in het Arabisch Khan el-Hatroer geheten.

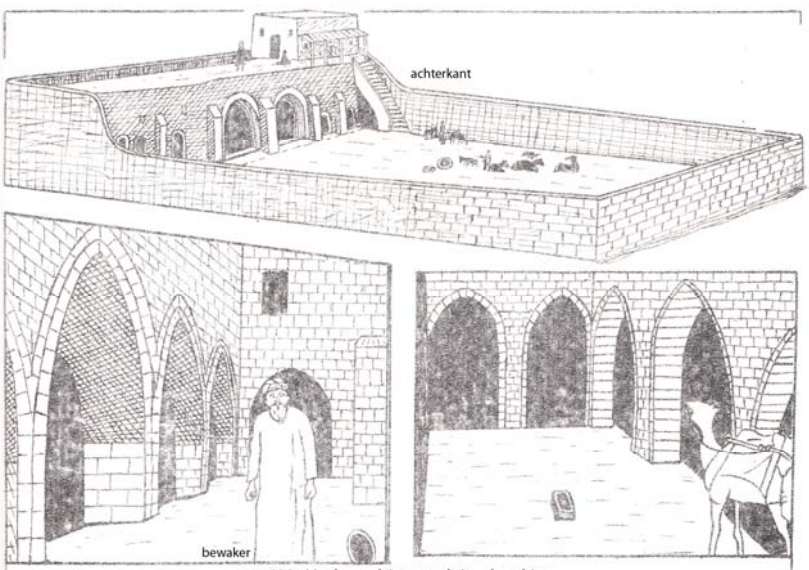

nr. 402 : Herberg-binnenplein - hoekjes.

Zie afbeelding hierboven, waarop men nog een drietal andere binnenhoekjes ziet van voornamer herbergen.

De pelgrims bezoeken meestal deze herberg op hun tocht naar de Jordaan; ze is gebouwd op de fundamenten van een oude herberg; ze ligt onder ed-Demm en aan de klimweg van Jericho naar Jeruzalem en op een hoog punt van de weg; aan beide zijden bereikt men met een oprit de herberg.

***

Een woord over die vermaarde weg.

Hij bestaat hier en daar uit trappen en elders zijn de stenen uit elkaar geweken. Van Jericho tot Adoemmim loopt hij aan de zuidkant van de rivier el-Qelt, waarvan hij de bochten volgt. Hoe verder naar het westen, hoe dieper het ravijn en hoe steiler de bijna loodrechte rotswanden die de el-Qelt insluiten. De klimweg loopt parallel ermee.
Dikwijls gelijkt hij op een kornis of smalle rotsrand, die tegen de bergwand aanleunt.

Nu is die weg verbeterd, maar vroeger kon een misstap een dodelijke val in de diepte ten gevolge hebben.

Nu kan men ook de oostelijke helft vermijden door een uur ten oosten van ed-Demm een zuidwaartse omweg in te slaan.

Zij staan hier onder bewaking, tot zij, hetzij zich gebeterd hebben, hetzij (als beternis uitblijft) zij na die tijd als slaven tot zware arbeid in steengroeven en op het land veroordeeld worden. Wegens die bestemming had men deze plaats de 'rode, bloedige klimweg' genoemd *(der Steg der Roten, der Blutigen)*. Deze veiligheidsplaats bestond hier reeds vóór David.

Na Jezus, onder de eerste vervolging van de Gemeente verloor ze dit voorrecht (of hield men er geen rekening meer mee). Later werd er een versterkt klooster als een vesting door de eerste broeders van de H. Graforde gebouwd.

Zij verstaat hieronder een genootschap tot bewaking en verering van het H. Graf; zij zag dat het ontstaan was onder de eerste bisschoppen van Jeruzalem.

Van Jericho tot bij de Olijfberg stijgt de weg ononderbroken, d.i. van 258 m onder de zeespiegel tot 750 m erboven.

***

Adoemmim is geen van de 6 toevluchtsteden, die in Josuë 20 genoemd zijn. In zulke steden vond iemand een veilig onderkomen die toevallig en onvrijwillig iemand de dood had veroorzaakt.

In de mening van de Semieten moesten de verwanten van de gedode de doder, ook de onschuldige, met de dood straffen.

In Deut. 19, 8-10 schijnt gezegd dat later nog andere vrijsteden bij de reeds bestaande gevoegd mochten worden.

Zulk een stad schijnt Adoemmim te zijn geweest, met dit verschil dat er reeds een evolutie in de mentaliteit had plaats gevonden: ook schuldige misdadigers konden zich daar veilig stellen, indien zij in een verbeteringsschool hun wil om zich te beteren, bewezen.

Dit schijnt ten minste de voorstelling van de zienster te zijn; het komt overeen met wat wij lezen in Guides bleus, Israël, blz. 183.

Door de auteur, een geleerde Jood en op de hoogte van de oude joodse gebruiken, wordt daar gezegd, naar aanleiding van de vrijstad Kedes: "Het werd een van die toevluchtsteden waarin een misdadiger, *un criminel*, asielrecht kon opvorderen".

De mensen leefden hier van wijn- en fruitteelt; het was een vreselijke wildernis van bijna overal naakte rotsen; het gebeurde dat wijngaardstammen met de rotsen naar beneden rolden.

De eigenlijke weg van Jericho naar Jeruzalem liep niet door Adoemmim, maar aan de westkant van deze plaats.
(Adoemmim ligt 500 m ten noorden van de weg; deze maakt een wending naar de herberg die ten zuidwesten van Adoemmim ligt).
Aan deze zijde kon men er onmogelijk binnen (wegens de steilte van de heuvel). Maar een weg uit het herdersdal naar Jericho (?) lopend, doorsneed de weg van Bethogla naar Adoemmim, ongeveer een half uur vóór (ten oosten van) deze stad.
(Op dit punt zijn Jozef en Maria op hun reis naar Bethlehem voorbij gekomen).

In de nabijheid van dit kruispunt was een enge en zeer gevaarlijke passage en hier duidde een stenen leerstoel de plaats aan, waar, lang vóór Christus' tijd *de parabel van de barmhartige Samaritaan en van de man die in de handen van de moordenaars viel, werkelijk geschied was.*

Toen Jezus naar Adoemmim trok, week Hij met zijn leerlingen een weinig van de weg af om deze plaats te bezoeken. *Daar hield Hij voor zijn leerlingen en voor de verzamelde inwoners van het gewest op de leerstoel een toespraak over de gebeurtenis die hier had plaats gehad.*

2 februari; Sabbat. –

Jezus vierde de sabbat te Adoemmim en *leraarde in de synagoge. Hij vertelde een parabel die betrekking had op de weldaad der vrijsteden voor misdadigers.* ***Hij vergeleek dit voorrecht (waardoor zij aan de dood ontkwamen) met de genadetijd, waarin wij hier op aarde door boetvaardigheid onze schuld kunnen kwijtgescholden krijgen. Ook wekte Hij allen***

op die genadetijd niet ongebruikt te laten.
Hij genas ook vele zieken, vooral waterzuchtigen. Na de sabbat keerde Hij met de leerlingen naar de doopplaats terug.

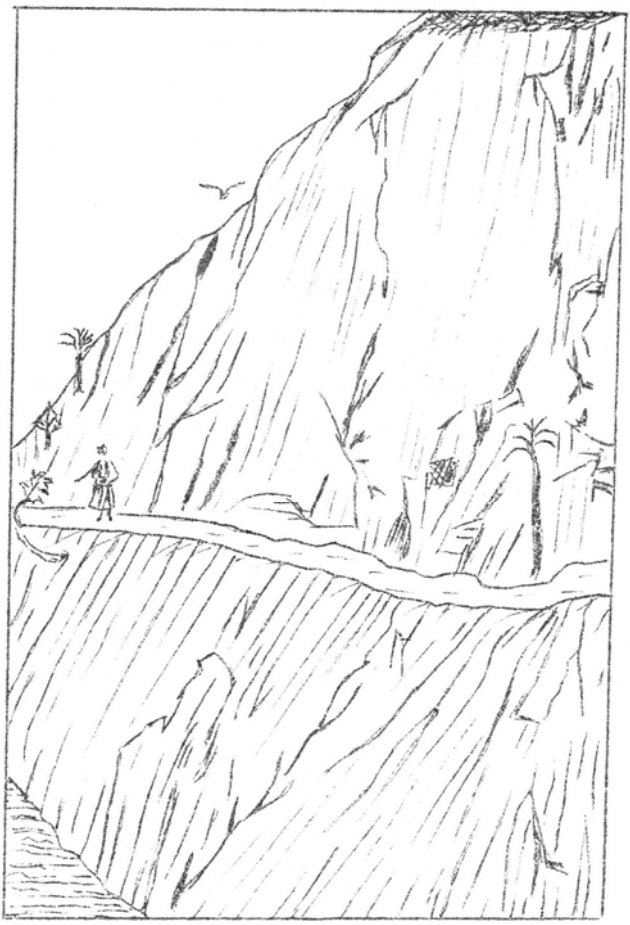

Nagetekende afbeelding die een werkelijke rotsrand-weg voorstelt, maar niet uit de streek van Adoemmim.

Jezus te Nebo.

403.

3 februari. –

In de avond van de volgende dag (3 februari) verliet Jezus de doopplaats; Hij ging met de leerlingen naar de stad Nebo, die aan de overzijde van de Jordaan ligt, aan de voet van de berg Nebo, die een helling heeft van verscheidene uren lang.

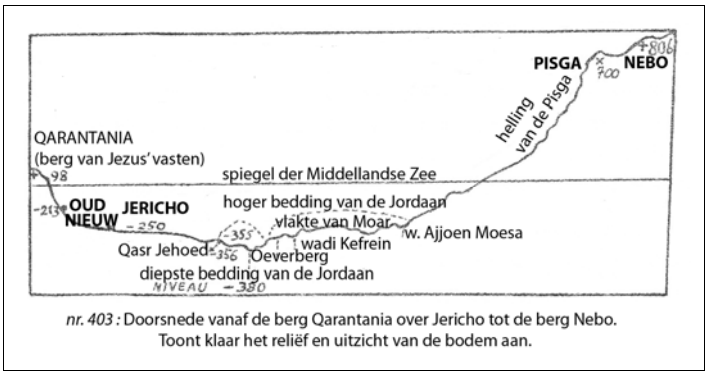

nr. 403 : Doorsnede vanaf de berg Qarantania over Jericho tot de berg Nebo.
Toont klaar het reliëf en uitzicht van de bodem aan.

Boden waren Hem komen uitnodigen om daar de mensen te onderwijzen. Er woont een gemengd volk van Egyptenaren en Israëlieten, die zich vroeger met afgoderij bezoedeld hadden. Men vond er ook Moabieten. (De vlakte van Moab tot de wadi Nimrin had lange tijd aan Moab toebehoord).

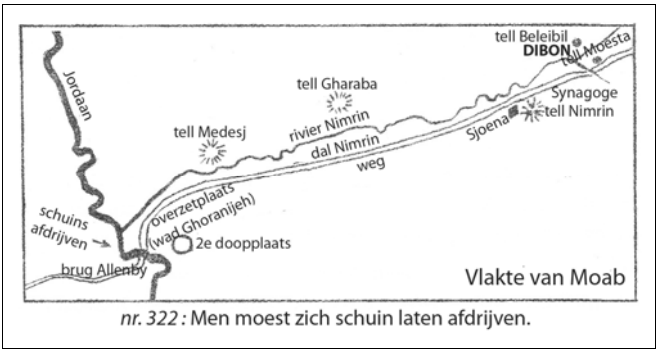

nr. 322 : Men moest zich schuin laten afdrijven.

Velen van hen waren nu, dankzij het optreden van Joannes, goed gesteld, maar zij durfden zich niet wagen over de Jordaan naar de doopplaats van Jezus. Ik meen dat zij daarvoor terugschrikten, omdat de Joden een grote verachting voor hen hadden wegens een grote misdaad van hun vaderen. Waarin die misdaad bestaan had, herinner ik me niet meer; zij mochten niet overal komen, doch slechts op bepaalde plaatsen; zij kwamen daarom zeer ootmoedig tot Jezus en baden Hem bij hen te komen leren en dopen. De leerlingen namen water uit de doopvijver in lederen zakken mee. Op de doopplaats bleven slechts bewakers.

Nebo ligt een half uur van de Jordaan en door een berg ervan gescheiden, en wel 5 of 6 uren van Macherunt of Macherus. De grond is er niet vruchtbaar[162].

Om te Nebo te komen moet men de oostoever opstijgen en dan weer afdalen[163].

---

[162] De grond is niet vruchtbaar. – Volgens D.B. art. Moab, zou de vlakte zeer vruchtbaar zijn. Deze tegenspraak verdwijnt door een zinsnede uit het boek 'Het epos van Israël', blz. 219: "De streek of vlakte vertoont zowel dorre als begroeide stukken grond."

[163] **Stad Nebo = Khirbet Gharbeh**. – Dit Nebo bij K. is niet het Bijbelse Nebo dat op de zuidhelling van de berg Nebo gelegen was.

Bij K. kan het woord 'berg' een gewone onbelangrijke hoogte aanduiden. Zie VOORREDE, nr. 7.

In deze omgeving heeft de Jordaan aan weerskanten hoge oevers die soms een hoogte van 60 m bereiken. Men geeft er ook de naam 'oeverbergen' aan en hier is zulk een hoogte oeverberg bedoeld, wanneer K. zegt dat hij de stad Nebo scheidt van de Jordaan.

Deze berg kan een hoogte van 40 à 50 m bereiken en met grote waarschijnlijkheid kunnen wij haar Nebo vereenzelvigen met Khirbet Gharbeh, 4 km ten zuidoosten van de doopplaats. De naam Khirbet of ruïne wijst op de resten van een oude stad. De plaats ligt, kan men zeggen, aan de voet van de berg Nebo, hoewel er nog van gescheiden door een deel van de vlakte van Moab (zie schets).

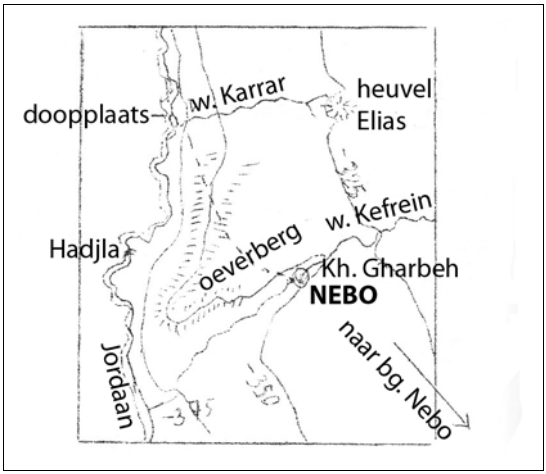

(Ongeveer) tegenover de doopplaats (even ten zuidoosten) vormt de oever een berg en daar is geen gehucht of landingsplaats en achter die oeverberg ligt Nebo; het is tamelijk groot en het ligt op een heuvelachtige grond en is nog door een dal (de vlakte van Moab) van de berg Nebo gescheiden. Er is hier nog een heidense tempel, doch gesloten, met enige gebouwen er omheen.

4 februari. –

De volgende dag, een maandag, zag ik Jezus hier in de open lucht op een leerstoel de dopelingen voorbereiden en ik zag de leerlingen hen dopen. De doopkuip was boven een waterbak geplaatst, waarin de dopelingen traden en die tot een zekere hoogte met water gevuld was. De leerlingen hadden de doophemden meegebracht; zij droegen ze opgerold om hun lichaam; gedurende de doop werden de dopelingen er mee bekleed; de boorden ervan dreven rond hen op het water. Na de doop werd hun een soort van manteltje omgehangen.

- Bij Joannes was dit als een stool, zo breed als een handdoek.

- Bij Jezus' doop geleek het meer op een eigenlijk manteltje, waaraan een stool met franjes vastgenaaid was; ik ben nu te zwak om het duidelijker te beschrijven.

De dopelingen waren hier meest jongelingen en grijsaards; vele anderen werden afgewezen, omdat zij zich eerst moesten beteren. Jezus genas ook verscheidene koortslijders en waterzuchtigen, die op draagbedden tot hem gebracht werden. Bij de heidenen zijn er minder bezetenen dan bij de Joden.

Jezus zegende ook het drinkwater, dat hier niet goed was; het was troebel en zoutachtig en verzamelde zich in rotsholten. Er was daar een bak waarin het door middel van lederen zakken overgegoten werd. Jezus zegende het water en wel kruisgewijs en Hij liet zijn hand op bepaalde plaatsen van het watervlak een tijdlang rusten.

Jezus nog enkele dagen in de Jordaanstreek.

404.

5 februari. –

Ik heb gezien dat de leerlingen van Betsaïda en ook Natanael Chased orde op hun zaken begonnen te stellen en dat zij hoe langer hoe meer naar Kafarnaüm trokken.

In de morgen van 5 februari zag ik Jezus en de leerlingen hun klederen schorten en Nebo verlaten; zij brachten het grootste gedeelte van de dag door op de weg van Nebo naar de overzetplaats van de Jordaan, hoewel deze weg maar een uur lang is, want *Jezus hield niet op te onderrichten.* Er stonden daar vele hutten en tenten, waarin de Nebonaren hun vruchten en de uitgeperste wijn aan de hier voorbijkomende reizigers verkochten. *Voor die mensen was het dat Jezus op deze weg leerde.* Pas tegen de avond kwam Hij met de leerlingen in

zijn herberg bij de doopplaats aan. Deze herberg behoorde aan Jezus alleen toe, want Lazarus had ze voor Hem gekocht.

6 februari. –

Heden is Jezus in de omstreken bij enige landbouwers geweest en heeft daar in bijeenkomsten het woord gevoerd. Onder die landbouwers zijn vele goede mensen, die in de tijd van Joannes' prediking en doopwerk in de mondbehoeften van het volk voorzagen. Het schijnt dat Jezus nu allen tot in de kleinste hoeken van het gewest wil opzoeken, omdat Hij het weldra wil verlaten om naar Galilea terug te keren.

's Avonds keerden zij naar hun herberg terug.

7 februari. –

De volgende dag was Jezus bij een rijke landbouwer een half uur van Ono, wiens velden een ganse berg bedekken. Daar is een akker waarop men aan de ene kant nog oogst en aan de andere kant op het punt staat te zaaien. *Met het oog daarop heeft Jezus een parabel van zaaien en oogsten verteld.*

Bij deze landbouwer hier is een oude, vervallen leerstoel mooi hersteld; hij dateert nog uit de tijd van de profeten; *op die leerstoel heeft Jezus geleerd.* Nog meer zulke leerstoelen zijn hersteld, sedert Joannes hier gedoopt heeft; hij had hun dit bevolen; zo iets ressorteerde onder zijn taak als wegbereider. Deze leerstoelen waren hier, zoals nu bij ons de kruiswegtaferelen, sedert de tijd der profeten geheel vervallen. Elias en Elizeüs hadden zich hier dikwijls opgehouden.

Jezus zal morgen (avond) te Ono de opening van de sabbat vieren; daarna volgt een feest dat op de vruchten betrekking heeft; in de laatste dagen heb ik hele korven vol vruchten naar de synagoge en de gerechtshuizen zien dragen.

Aan de doopplaats wordt door de leerlingen alles reeds afgebroken en in bewaring gelegd. Als ik me weer wat beter voel, zal ik vertellen hoe dat alles gegaan is. In de omtrek van de Steen, waarop de Verbondsark gestaan heeft, staan nu reeds wel 20 woningen.

Betabara ligt niet dicht bij de oever van de stroom (gelijk Betania), maar wel een half uur van de overzetplaats, doch men kan het van daar zien.

De tegenwoordige doopplaats van Joannes boven (ten noorden van) Betabara ligt zowat anderhalf uur van de overzetplaats verwijderd (bij de brug Ghoranijeh of uitmonding van de wadi Nimrin in de Jordaan).

405.

8 februari. –

Steeds ziek tot stervenstoe en bijna buiten het bewustzijn, kon zij slechts de volgende mededeling doen:

Op vrijdag heb ik Jezus te Ono van huis tot huis zien gaan. In het begin wist ik niet waarom, maar later vernam ik dat *zijn bezoeken ten doel hadden de inwoners aan te manen om hun tienden te betalen en de aalmoezen te doen, die gebruikelijk zijn op het boomvruchtenfeest, dat zondagavond begint.*

's Avonds vierde Hij de sabbat in de synagoge.

9 februari; Sabbat. –

Jezus leert te Ono tot het einde van de sabbat.

Zondag, 10 februari. –

Heden begonnen de toebereidselen tot het *feest voor de vruchten van het volgende jaar;*
het begon ‘s avonds; *het had een drievoudige reden:*

1. *omdat heden het sap in de bomen begint te circuleren.*
2. *omdat dan de tienden van de vruchten ingeleverd werden.*
3. *Tot dankzegging voor de vruchtbaarheid.*

Jezus leerde over dit alles. Men at vele vruchten; men stapelde massa’s vruchten op tafelen in de vorm van figuren en schonk ze dan weg aan de armen.

Heden zijn nog wel 20 nieuwe leerlingen tot Jezus gekomen.

11 februari = 15 Sebat. –

Het zo juist vermelde boomvruchtenfeest, doch geen mededelingen[164] wegens de hevige ziekte van de zienster.

---

[164] Katarina vermeldt hier een feest dat men in de latere joodse kalenders niet meer vindt, maar wel in de kalender die voor de oudste gehouden wordt, de ‘Megillath Thaanith’, ‘het boek der terneergeslagenheid’.

Hierin zijn alle feesten en vastens aangeduid, die oudtijds bij de Joden gebruikelijk waren, maar nu niet meer onderhouden worden en daarom uit hun gewone kalenders weggevallen zijn. (Encycl. Théol. Migne, T. I, blz. XLVIII).

In Guides bleus, Israël, blz. 76 lezen wij:
“Het feest ‘Toe bisjvat’ of het Nieuwjaar van de bomen valt op 15 Sebat.

Reeds ten tijde van de Talmuds was ‘het eten van vele vruchten’ het kenmerk van dit feest.

Nu is het bomenfeest opnieuw in Israël ingevoerd. Men plant ook nieuwe bomen op die dag om het land weer te bebossen. De verering en de liefde voor de bomen blijft een van de grote tradities bij de Israëlieten: “Gij zult de bomen niet vernietigen,” zegt immers Deut. 20, 19, “want de boomvruchten zijn het leven van de mens.””

Terugkeer naar Galilea. – Een dodenopwekking. – Magdalena.

Op 12 februari, nog steeds dodelijk ziek, vertelde K. wat Jezus gisterenavond, 11 februari, het laatst had gedaan:

Na het sluiten van het 'bomenfeest' verliet Jezus Ono en begaf zich met een twintigtal leerlingen de reis aan naar Galilea. Zijn weg echter bracht Hem eerst in het gewest waar Jakob (de vader van de H. Jozef) een veld heeft bezeten (nabij het weideland dat ook Joakim daar had; fasc. 11, nr. 298; fasc. 1, nr. 18, voetnoot 41; fasc. 9, nr. 226; fasc. 4, nr. 109 einde, voetnoot 236). In dit gewest vertoefde Jezus in die herdershuizen, in één waarvan Jozef en Maria op hun reis naar Bethlehem zo bars afgewezen waren geworden. Hij bezocht er eerst de bewoners van de goede herberg *tot wie Hij onderrichtende woorden sprak en ging dan overnachten in de herberg van die boze mensen, die Hij vermaande.* De vrouw leefde nog; zij lag ziek te bed. Jezus genas haar en overnachtte daar[165].

---

[165] Van Ono uit begint Jezus zijn reis naar Galilea met een omweg, eerst naar het zuidwesten tot Nebi Moesa. Jozef en Maria werden hier, na eerst een spotwoord van de man geïncasseerd te hebben, goed en liefdevol onthaald, zowel door de man als door de vrouw. Jezus onderricht nog deze mensen en gaat dan noordwestwaarts naar het huis waar men hen zonder meer ruw had afgewezen. Dit huis ligt 3 à 4 km ten oosten van ed-Demm of Adoemmim. De mensen uit dit laatste huis had Hij reeds bezocht en vermaand op 2 oktober, fasc. 11, nr. 299. *Toen heeft Hij de man tot berouw gebracht, maar om hem nog eerst te laten boeten en hem de vergiffenis waardig te maken heeft Hij geweigerd iets van hem aan te nemen. Nu acht Jezus het uur van vergiffenis gekomen: Hij overnacht in zijn huis en geneest zelfs zijn zieke vrouw.*

Wij vermeldden ook het grondbezit, het weiland van Joakim in hetzelfde gewest en de bezittingen van beiden zijn te lokaliseren in het gewest van Aïn en Deir el-Qelt. Deir el-Qelt is een Grieks klooster, dat een voortzetting is van het oude Essenerklooster, waarheen Joakim zijn toevlucht nam na zijn versmading in de tempel door de priester Ruben. Dit klooster hangt als het ware aan de noorderwand van het diepe rivierdal el-Qelt, 8 km ten westen van Jericho. Al de hier genoemde plaatsen en namen vindt men duidelijk op het kaartje in fasc. 4, einde nr. 109 (blz. 440).

12 februari. –

Heden trok Jezus door Aroema (8 uren ten noorden van Adoemmim), waar Hij zich reeds van 22 tot 24 oktober had opgehouden (fasc. 11, nr. 330). Jaïrus, een nakomeling van de Esseen Chariot had heden een bode naar hier tot Jezus gezonden, om Hem aan de beloofde hulp te herinneren. Die man woonde in het naburige, ietwat verachte Fasael en hij had Jezus toen reeds gebeden zijn zieke dochter te komen genezen, *hetgeen Jezus hem ook beloofd had,* maar nu was die dochter zo even gestorven. *Hierop liet Jezus zijn leerlingen alleen verder reizen en Hij duidde hun een plaats aan waar Hij weer bij hen zou komen.* Hijzelf ging nu met de bode van Jaïrus mee naar Fasael. (Hetzelfde Fasael als in fasc. 11, nr. 331, voetnoot 111).

Toen Jezus het huis van Jaïrus binnentrad, waren alle maatregelen voor de begrafenis van de dochter reeds getroffen. (Ze geschiedde normaal nog dezelfde dag). Zij lag opgebaard en in grafdoeken en -windsels gehuld; familieleden zaten er omheen te klagen en te treuren. (Commentaar op dit gebruik bij nr. 890).

Jezus liet nog meer dorpelingen rondom haar bijeenkomen en beval de lijkdoeken en windsels los te maken; dan vatte Hij de dode bij de hand en gebood haar op te staan. Aanstonds richtte zij zich op en stond overeind. Zij was ongeveer 16 jaren en muntte niet uit in godsvrucht; zij had ook weinig liefde voor haar vader, hoewel deze haar een overgrote liefde toedroeg. Zijn liefdevolle omgang met arme verachte mensen stootte haar tegen de borst.

Jezus wekte haar op uit de dood van het lichaam, maar ook van de ziel; *daarna heeft zij zich gebeterd en later is zij ook tot de Gemeente van de heilige vrouwen gekomen.*

Jezus verzocht alle aanwezigen dit wonder niet voort te vertellen; om dezelfde reden had Hij er ook voor gezorgd dat er geen

leerlingen aanwezig waren. Deze Jaïrus is te onderscheiden van de Jaïrus van Kafarnaüm, wiens dochter later door Jezus eveneens van de dood opgewekt werd.

13 februari. –

Jezus verliet Fasael, ging naar de Jordaan, voer er over, trok noordwaarts door Perea, kwam bij Soekkot weer op de westzijde van de stroom en richtte zich naar Jizreël. Dit geschiedde op woensdag, 13 februari.

(Hier is Soekkot bedoeld, een ander dan dat bij Ennon.
Het ligt 3 uren ten zuiden van Skytopolis aan de westkant van de Jordaan; het is genoemd in I Kon. 7, 46, maar is nu geheel verwoest).

407.

14 februari. –

De zienster is bijna stervend. Derhalve zijn wij haar nog veel dank verschuldigd voor het weinige dat zij boven gebrekkig vertelde en voortvertelt:

Heden, donderdag, was *Jezus te Jizreël, waar Hij preekte en vele wonderen deed,* en dit onder een enorme volkstoeloop. Alle leerlingen uit Galilea waren Hem hier tegemoet gekomen: Nathanael Chased, Nathanael de bruidegom, Petrus, Jakobus, Joannes, de zonen van Maria van Kleofas, enz. Zij waren allen hier.

Lazarus, Marta, Serafia en Joanna Chusa, die vroeger uit Jeruzalem afgereisd waren, hadden Magdalena te Magdalum bezocht en haar overreed om mee te gaan naar Jizreël, ten einde die wondermens, die prachtfiguur, die zo wijze, welsprekende en innemende Jezus, wiens naam het land door op ieders lippen lag, ten minste eens te zien, indien het onmogelijk zou zijn Hem te horen.

Magdalena had toegegeven aan hun smeken en was hen met vertoon van ijdele pracht hierheen gevolgd. Toen zij hier uit haar

herberg door een venster (waarschijnlijk van een bovenkamer) Jezus met zijn leerlingen door de straat zag komen en *Jezus een doordringende blik op haar wierp, drong die oogslag zo diep in haar ziel*[166], *dat zij, wonderbaar getroffen; in beschaming en verwarring geraakte en in haar binnenste zo geschokt en overhoop gesmeten was, dat zij uit haar herberg in een gesticht van melaatsen liep.* Dit was tevens een soort hospitaal voor bloedverliezende vrouwen en stond onder het bestuur van een Farizeeër; zij vloog daarbinnen uit een overweldigend gevoel van haar ellende. De herbergverzorgers, die wisten welk leven zij leidde, spotten: "Daar is zij op haar plaats, bij melaatsen en bloedverliezende vrouwen."

Maar Magdalena was in een melaatsenhuis gelopen om zich te verootmoedigen: zozeer had de blik van Jezus haar overstuur gebracht, want zij had uit ijdelheid, om op een afstand van zo vele verachtelijke armen te blijven, zich in een voornamer herberg dan de andere vrouwen begeven.

---

[166] Blik van Jezus. – Naar aanleiding van Jezus' contact met Natanael in nr. 204 en 376 is reeds sprake geweest van Jezus' doordringende blik. Hier wordt Magdalena er nog meer door geschokt dan vroeger Natanael.

Naar ieders behoeften heeft die blik natuurlijk verschillende uitwerkselen.

Ook de begenadigden op wie Jezus' blik ooit mocht rusten, kunnen meespreken.

Zo zegt zuster Jozefa Menendez over de kracht van Jezus' oogslag: *"Wat in Jezus' verschijningen altijd de grootste indruk op mij maakt, zijn de zo schone ogen van Jezus, waarvan de blik zo diep in de ziel doordringt."*

Gaarne spreekt de zuster van die blik die op zichzelf reeds vrede is (of voor andere personen: waarschuwing) (cfr. Un appel à l'Amour, 431; 596).

We moeten later nog de aandacht vestigen op *een ander verschijnsel in Jezus' persoon, nl. in sommige omstandigheden gezien te worden, omringd door een zekere glans.*

Marta, Lazarus en de overige vrouwen zijn hierop met haar naar Magdalum teruggereisd en hebben daar, waar ook een synagoge is, de volgende sabbat gevierd.

Jezus te Kafarnaüm.

408.

15 februari. –

Tegen avond is Jezus vóór de sabbat te Kafarnaüm aangekomen. Eerst bezocht Hij zijn Moeder. Nadat Hij *hier onderrichtend had gesproken,* nam Hij weer zijn intrek in het huis dat aan de bruidegom van Kana toebehoort. Alle leerlingen waren hier verzameld.

16 februari; Sabbat. –

Op zaterdag leerde Hij tot het einde van de sabbat. Men had uit alle hoeken van het land zeer vele zieken en bezetenen tot Hem gebracht en *Hij genas de zieken* in het openbaar vóór al zijn leerlingen en *dreef de duivelen uit* de bezetenen onder het stuwen van een steeds toenemende menigte volk.

Afgezanten van Sidon kwamen Hem hier verzoeken naar hun stad te komen en Hij beloofde het hun.

Dan kwamen er ook afgevaardigden uit Cesarea-Filippi of Paneas, die Hem eveneens dringend naar hun stad ontboden. *Tot hun troost beloofde Hij hun dit in de toekomst te zullen doen.*

17 februari. –

Het gedrang nam zodanig toe dat Hij de zondagmorgen Kafarnaüm verliet. Hij week met enige leerlingen naar een gebergte, ongeveer een uur ten noordoosten van Kafarnaüm tussen deze stad en de uitmonding van de Jordaan in het Meer. Daar zijn vele ravijnen, waarin Hij zich afgezonderd en gebeden heeft.

De heuvel waarop Hij onlangs, toen Hij van de berg (der uitzending) bij Betanat kwam, met zijn leerlingen de schepen van Petrus en Zebedeüs op het Meer had gezien, is een zuidelijke uitloper van dit gebergte en zo ligt die heuvel nader bij het Meer dan het gebergte, waar Jezus zich nu bevindt. (Zie fasc. 12, nr. 392). De leerlingen die bij Hem waren, daalden af naar de visserswoningen bij het Meer om over Jezus te vertellen.

Andreas bleef te Kafarnaüm en richtte daar het woord tot de toegestroomde menigte, aan welke hij uitvoerig vele wonderen van Jezus vertelde.

‘s Avonds kwam Jezus terug naar de woning van zijn Moeder tussen Betsaïda en Kafarnaüm. Ook Lazarus, Marta en de overige vrouwen van Jeruzalem waren van Magdalum nog hierheen gekomen om afscheid te nemen en naar Jeruzalem terug te gaan. *Jezus troostte hen over Magdalena en maande Marta, die zich overdreven bezorgd maakte, tot gematigdheid en betrouwen aan.*

Magdalena was diep geschokt geworden, en toch zal zij nog op erge wijze hervallen; zij had haar opschik nog niet afgelegd, maar verklaard dat het met haar stand in strijd zou zijn, even gering als de andere vrouwen gekleed te gaan.

Vanavond, heden, zondag, begon een feestdag te Kafarnaüm wegens de dood van een man die in strijd met de Wet beelden in de tempel had willen laten plaatsen[167].

18 februari = 22 Sebat; feest. –

Jezus is heden een tijdlang bij zijn Moeder geweest en de overige tijd heeft Hij te Kafarnaüm geleerd. Er waren daar weerom vele zieken aangebracht en *Hij genas er vele van.*

Ook gezantschappen uit meer andere steden waren Hem daar weer komen uitnodigen om tot hen te komen. Doch ditmaal waren er ook naar ik zag, zeer boze Farizeeën aanwezig; zij spraken Hem tegen en vroegen wat uit dit alles tenslotte zou worden; zij stelden het voor als was het hele land om zijnentwil in oproer; zij maakten Hem er een verwijt aan dat Hij zich in het openbaar als Leraar opwierp en dagelijks meer aanhangers won.

Doch Jezus stond hun dapper te woord met de stellige verzekering dat Hij voortaan nog openlijker zou handelen en prediken.

's Avonds begon een feest (vastendag) ter gedachtenis aan de verdelging van de stam Benjamin door de overige stammen tot straf van een schanddaad (fasc. 11, nr. 331, voetnoot 110).

---

[167] De man die beelden had willen plaatsen. – Deze man zal de zienster later noemen, maar zijn naam is ook gekend door de Joden, ofschoon men nu niet meer weet wie hij geweest is. Hij heette Niscalenus.

Op 11 februari of 15 Sebat spraken we reeds naar aanleiding van het bomenfeest van de oudste joodse kalender 'Megillath Thaanith'.

- Deze kalender geeft op 15 Sebat het bomenfeest aan, maar ook
- op 22 Sebat het feest voor de dood van die Niscalenus.
- Bovendien geeft hij ook het vastenfeest, voor de quasi-uitmoording van de stam Benjamin op 23 Sebat. Dit laatste wordt door latere joodse kalenders op 20 en ook op 30 Sebat gesteld.

Onze K. is altijd in goed gezelschap.

Ik zag dat men die dag in het gewest Fasael, waar Jezus onlangs de dochter van Jaïrus opgewekt heeft, alsook in Aroema, Giba (= Gibat Saül, waar de moord gepleegd werd), bijzonder streng onderhield.

Juist in die gewesten immers hadden die gebeurtenissen (het verkrachten, in stukken snijden der vrouw, de oorlog) plaats gehad. Daar zag ik de vrouwen een zekere offerande brengen en vooral de vasten nauwgezet onderhouden.

19 februari = 23 Sebat; vasten. –

Door Natanael Chased afgehaald ging Jezus in de nacht (van 18 op 19 februari) met Andreas, Petrus en de zonen van Maria van Kleofas en die van Zebedeüs, naar Gennabris, de woonplaats van Natanael Chased.

Ik zag hen daar dinsdag vroeg (19 februari) aankomen. Natanael had daar een herberg voor Hem gehuurd. Vóór de stad is Jezus voorbij Natanaels huis gekomen, zonder er binnen te gaan.

Natanael de bruidegom is in deze tijd met zijn vrouw ook te Kafarnaüm en te Jizreël geweest. De doopplaats bij Ono werd bewaakt door inwoners van het dorp, die mekaar aflosten.

Jezus genas te Gennabris razende bezetenen en leraarde. Een grote baan loopt door deze stad (= het huidige Loebijeh, op een imposante heuvel aan de grote weg gelegen). De mensen zijn hier niet zo eenvoudig (door drukker contact met de wereld) als in de omgeving van het Meer. Zij spreken Jezus wel niet openlijk tegen, maar nochtans hebben velen zijn woorden onverschilliger opgenomen dan die bij het Meer.

> De zienster wijst in de verte en zegt: "Kijk! daar op die hoogte zie ik Gennabris liggen; ik kan wel 8 steden in de omtrek zien, maar nu weet ik hun namen niet."

Benevens de toekomstige apostelen was ook Jonatan, de halve broer van Petrus, naar Gennabris meegekomen. De andere

leerlingen hadden zich in het gewest van Kafarnaüm en Betsaïda verspreid en verhaalden daar alles wat zij van Jezus wisten door horen of zien.

Ik vermoed dat Jezus tijdens dit verblijf in Galilea nog eenmaal tot zijn Moeder zal terugkeren en over ongeveer 14 dagen naar de streek van Jeruzalem zal trekken (nl. op 7 maart, dus binnen 16 dagen. Cfr. nr. 424).

Het tijdschrift aan zijn lezers.

De hoofdgedachte die Emmanuel bezielt en drijft is deze: CHRISTUS IS ALLES! Wie Hem bezit, heeft het leven, bezit alles. Geen Heil, zelfs op aarde geen waar geluk zonder Hem! Aangenomen of verworpen is hij, dien HIJ aanneemt of verwerpt. Hij is de Hoeksteen; wie op Hem steunt, is veilig; op wie echter die Hoeksteen valt, is verpletterd (cfr. fasc. 10, inleiding en tekening Joannes de Doper in nr. 266).
Van ieder van ons vraagt Hij alleen ootmoed en liefde. Willen wij onze opdracht vervullen, wij moeten Hem kennen, ons geloof verdiepen, verrijken en Hem beminnen!

Hierin wil Emmanuel ieder van de lezers behulpzaam zijn. In Emmanuel leert men Hem kennen, als hadden wij geleefd aan zijn zijde.

Ook zij die onchristelijk denken en leven, getuigen van die waarheid: geen echte vrede of geluk in een leven zonder Christus. Ten bewijze de volgende dialoog met de Hongaars-Oostenrijkse vrijzinnige dichter Niembsch von Strehlenau (Nikolaus Lenau) (1802-1850).

VRAAG:
Wat, zonder Christus, in de wereld, is de mens?
Kunt gij 't ons zeggen, heer Lenau, die 't zo intens,
op aarde dakloos zwervend, ondervondt
en uw belevenissen altijd raak vermondt?

ANTWOORD:
DE MENS ZONDER CHRISTUS
(gedicht uit het Duits vertaald, tamelijk vrij wegens het rijm)

Indien geen Godmens heeft bestaan,
dan dwaalt de mens in donkre nacht
met twijfels en onzekerheid belaan,
vol angst, waarmee het Noodlot spot en lacht.

D' instincten van de menslijke natuur
verlenen hem noch rust noch duur;
daarbuiten ook maakt uur na uur
zo menig onheil hem het leven zuur!

Kan hij door waakzaamheid een strik ontgaan,
een vijand met beleid weerstaan,
dan randt hem plots een sterker aan,
wiens aanval hij niet langer af kan slaan.

Aan ‘t stalen Noodlot scherpt de smart
haar zwaard en ploft het in zijn hart:
haat, ondank, ja, ook duivelzwart
verraad maakt ‘t leven hem ondraaglijk hard.

Onenigheid, verbroken trouw
en ziekte, schuldbesef en dood en rouw
vervullen ‘t oog met tranendauw;
het hoofdhaar wordt er van voortijdig grauw!

De Christusloze zwerver, afgemat,
vindt nergens Heil. Waarom? Verslenst ontviel
hem, als een wervlend najaarsblad,
‘t geloof aan God en aan zijn eigen ziel!

Schep moed, zegt hij, en nieuwe levenslust!
Zoek opmontring in kunst en melodie,
wellicht dat voglenzang uw smarten sust,
of ook ‘t gezang van dichters met genie!

Of liefkoos in de tuin een roos;
geknield vertrouw haar toe uw hartverdriet.
Helaas! het minzaam roosje is onbezield;
het laat u kreunen, ondergaan in ‘t niet!

Het lichaam daalt dan in een kuil;
‘t Vergaat in wormen en in vuil!!
En wat gebeurt er met de ziel?
God gave dat ze niet veel dieper viel …

Veel dieper in een dichtbevolkte kuil;
van zwavel en onblusbaar vuur,
waar wormen knagen en men in gehuil
en haat de hemel vloekt en ook zijn buur!

Zo’n toekomst heeft hij in ‘t verschiet,
voor wie op aarde niet de Godmens kwam,

voor wie Hij, door zijn dood en lijden,
niet aan dood en leven hunne pijn ontnam.

God wil ons helpen in de strijd
die ons omgeeft aan alle kant!
Doch slechts aan wie zijn naam belijdt,
gelooft, bemint en hoopt, reikt Hij zijn hand.

BESLUIT

Tot hier zong dit Lenau, de twijfelaar!
Mijn ziel, wees voor zijn waarschuwing niet doof
die u bewijst zo duidelijk en klaar
de kostbaarheid van uw geloof!

Geef, Heer, dat ik naar dit geloof en licht
mijn leven leid, opdat geen groter schuld
mij treft, wanneer, als christen, ik mijn plicht
wel heb gekend, maar hem niet heb vervuld.

Hoofdstuk V –
Verdere rondreis in Galilea

Jezus te Betulië.

410.

20 februari. –

Jezus is heden met de toekomstige apostelen naar Betulië gegaan[168], ongeveer 3 uur van Gennabris, 5 uur van Tiberias, en niet ver van Jizreël.

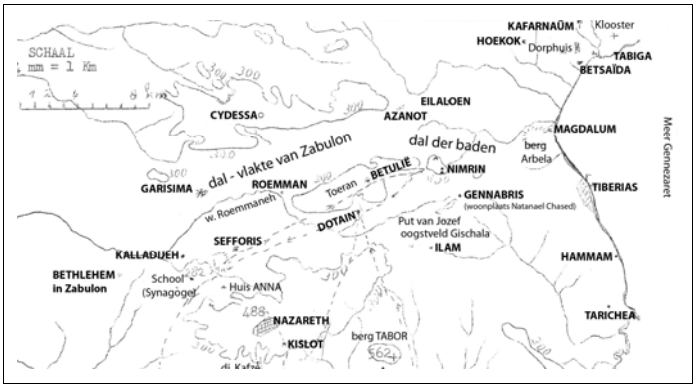

---

[168] **Betulië**. – Een ander, zoals reeds gezegd, dan het ons al bekende.

- Het 1e ligt 16 km ten westen van Tiberias.
- Dit 2e kunnen wij, op grond van K.'s aanduidingen van afstanden en richtingen, bij benadering veronderstellen op de heuveltop Adjoel, de middelste van de 3 toppen van het Klein-Hermongebergte of djebel Dahy en 1,5 km ten zuiden van Endor, 6 km ten zuiden van de Tabor.

In Adjoel zit wellicht de lettergreep 'Toel' uit Betoelië. Wellicht geleek de naam alleen maar op Betulië.

Verkeerd schrijft zij of Brentano de geschiedenis van Judit aan dit Betulië toe, misleid door de naam of ook door de wagenbrede muren van het aangrenzende Endor.

Betulië ligt op een hoogte zo steil dat het schijnt er af te moeten vallen, en het heeft stukken van muren zo breed, dat men er met wagens op kan rijden (fasc. 9, nr. 234, voetnoot 45).
De weg van hier naar Nazareth loopt voorbij de berg Tabor, waarvan het maar een paar uren naar het zuidoosten verwijderd ligt. Natanael Chased heeft nu zijn betrekking te Gennabris aan zijn broer of neef overgelaten en zal voortaan de Heer volgen.

Bij zijn intrede in Betulië werd Jezus door de bezetenen op de straat nageroepen. *Op de markt bleef Hij bij een leerstoel staan en zond enige van zijn leerlingen naar de synagogeoverste om te zeggen dat hij de deuren van de school (of synagoge) aan alle kanten zou laten openen*[169]. *Andere leerlingen zond Hij van huis tot*

[169] Deuren laten openen. – Buiten de diensten waren de synagogen gesloten; de sleutels berustten bij de Hammasj, een soort koster, die met de bewaking van het gebouw of gebouwencomplex belast was (cfr. Guide bleu, 80). In deze Guide wordt de toeristen die het huidige Israël bezoeken en buiten de diensten een synagoge willen bezichtigen, aanbevolen zich tot de bewaker van het heiligdom, de Hammasj, te wenden om de sleutels te bekomen.

Hier nog een kort woord over synagogen:

Tot een synagoge behoorden steeds meerdere bijgebouwen, die wij zo dikwijls vermeld vinden bij onze zienster.

Afgezien van gangen en binnenplaatsen, die de onderdelen verbonden, was er een school.

De synagoge speelde een opvoedende rol. Het onderwijs in de Wet werd even gewichtig geacht als het gebed. Daarom was bij iedere synagoge die men vond zelfs in de kleinste dorpen, een school gevoegd, 'het huis van onderricht'; ze werd zelfs voor belangrijker gehouden dan de eigenlijke synagoge; deze mocht overigens als school dienst doen of in school veranderd worden.

Vandaar dat K. gewoonlijk geen onderscheid maakt tussen school en synagoge en aan de laatste de naam school geeft.

Een voornamer synagoge had ook een huis voor de leraren, waar zij zich toelegden op de studie van de Wet en er gesprekken over voerden.

Ze had een herberg of gastenhuis voor vreemde, reizende leraren, die dan het woord in de synagoge namen.

huis om de inwoners tot zijn leerrede te roepen. De synagoge had rondom deuren tussen kolommen, die bij iedere grote toeloop geopend werden. *Jezus sprak hier over het ware tarwegraantje, dat in de aarde moest sterven* (nl. Hijzelf, cfr. Joa. 12, 24-25). Hij had hier zijn verblijf in ene voor deze gelegenheid gehuurde herberg.

Wel spraken de Farizeeën Hem hier niet openlijk tegen, maar toch morden zij en Jezus wist dat zij vreesden dat Hij hier de sabbat zou vieren en dat zij dit wilden verhinderen. *Hij maakte dit zijn leerlingen bekend en zegde dat Hij daarom de sabbat wilde gaan vieren een paar uren meer noordwestelijk naar de berg Tabor toe;* de naam van de stad valt me nu niet in, maar de inwoners verven daar zijde voor franjes en kwasten.

Betulië is gewis de plaats, waarvóór Judit het hoofd van de belegeraar Holofernes afgeslagen heeft.

> (Dit is een foutief gezegde, straks blijkt het dat wij met een tweede Betulië te maken hebben).

Het Bijbels verhaal van Judit is een ware geschiedenis, waarvan ik het gehele verloop gezien heb.

Ook hier genas Jezus zieken. Alle achtergebleven leerlingen zijn hier weerom samengekomen.

Nog meer andere lokalen behoorden vaak tot een synagoge, zoals voor een archief en volksbibliotheek.

De bijeenkomsten in de synagoge waren oneindig veelvuldiger dan in de tempel, die men slechts jaarlijks enkele keren bezocht; op elke sabbat vergaderde men 3 keren in de synagoge; ook op de feestdagen, waaronder de Nieuwe-Maanfeesten en zelfs de vastendagen. Haar invloed op het volk was veel groter dan die van de tempel.

Door de Wet en haar uitleggers en verkondigers werd daar de ziel gesmeed van het volk en het geweten van de natie gevormd.

Onze kerken zouden er veel van te leren hebben. Plaatsgebrek verhindert ons meer andere schone dingen over de synagoge te zeggen.

411.

21 februari. –

Heden in de morgen heeft Jezus wegens het morren van de Farizeeën Betulië verlaten; *Hij leerde een klein kwartier van de stad op een stenen leerstoel in de open lucht.* Daar in het rond zag men nog verwoeste muren en dus schijnt deze plaats eertijds tot de stad behoord te hebben.

Om 3 uur in de namiddag ging Jezus naar Kislot-Tabor (waarvan K. zich gisteren de naam niet herinnerde). Deze stad ligt ongeveer 3 uur van hier aan de voet van de Tabor.

Andreas en anderen waren naar daar vooruitgegaan om de herberg vóór Kislot te bestellen. Daar had zich een grote menigte mensen uit het hele gewest verzameld; ik zag ook vele herders met hun stokken aankomen, en er waren vele kooplieden van Sidon en Tyrus, die op doorreis waren, tegenwoordig.

Jezus' wonderen en leer waren reeds het land door bekend; men kwam van alle kanten naar de plaatsen waar Hij leerde; en daar het ruchtbaar geworden was dat Hij in deze stad de sabbat zou vieren, hadden allen die in dit gewest op weg waren, zich naar hier begeven.

Waar Hij verscheen ontstond nu telkens een grote drukte; men riep tot Hem van verre, viel vóór Hem neer, zocht Hem in het gedrang te benaderen en zijn klederen aan te raken. Derhalve kwam en vertrok Hij vaak onverwacht om zich aan dit gedrang te onttrekken. Dikwijls scheidde Hij zich onderweg van zijn leerlingen af, of Hij zond hen op andere wegen en ging alleen. In dorpen en steden moesten zij Hem dikwijls een weg door het gedrang banen; *aan menigeen nochtans stond Hij toe dat zij Hem naderden en aanraakten en hierdoor werden velen ingetogen, bekeerd, genezen*[170].

[170] Hier, zoals op veel andere plaatsen hierna, kunnen wij het verhaal van K. illustreren met een passage uit de evangeliën, of omgekeerd.

‘s Avonds kwam Jezus in de herberg aan, die de leerlingen voor Hem besteld hadden vóór Kislot en waar Hij reeds tweemaal was geweest. Kislot kan wel 7 uren gaans van Nazareth zijn, doch in de rechte lijn slechts een uur of vijf[171]. Omdat de wegen in dit land zo krom door de dalen lopen en de mensen nu eens volgens het gaan te voet, dan weer volgens de aanblik van op de bergen de afstanden tussen de plaatsen schatten, zo komen hun opgaven zelden overeen. Er liggen ongelooflijk vele steden en dorpen in Galilea (cfr. VOORREDE, nr. 3), doch van vele hoogten kan men er gewoonlijk slechts enige zien liggen.

412.

Kislot is overwegend een handelsplaats; er wonen hier meerdere rijke kooplieden, doch ook vele armen; hier zijn talrijke ververijen van ruwe zijde, die verwerkt wordt tot franjes en kwasten voor priesterklederen; deze ververijen waren eertijds meest te Tyrus aan Zee, maar nu zijn er vele naar hier overgebracht; de rijke nijveraars en kooplieden gebruiken de arme dagloners in de fabrieken; ik zag hier ook een soort van slaven.

Vóór de herberg hadden de leerlingen een bepaald terrein met dikke koorden, die door palen gestoken waren, tegen het gedrang

---

“Nu trok Jezus heel Galilea door, *leerde in hun synagogen en preekte het Evangelie van het Rijk; Hij genas iedere kwaal en iedere ziekte onder het volk;* zijn faam verspreidde zich door heel Syrië, men bracht Hem allerlei zieken, die met verschillende ziekten en kwalen waren bezocht, ook bezetenen, lijders aan vallende ziekte en lammen, en Hij genas ze allen.

En talrijke scharen uit Galilea en de Dekapolis, uit Jeruzalem, Judea en het Overjordaanse volgden Hem.” (Mt. 4, 23-25).

Analoge passussen zijn bij Markus: 3, 7-12 en bij Lukas: 4, 40-44; 6, 17-20.

[171] De toen meest gebruikte weg van Nazareth naar Kislot volgde eerst de naar ‘t zuiden lopende vallei die tussen de twee toppen van de valse berg der afstorting in de Esdrelonvlakte uitkwam en dan links liep, maar de afstand heeft K. fel overdreven; we kunnen de opgave veeleer formeel foutief noemen (zie VOORREDE, nr. 10).

Kislot ligt in de rechte lijn 4 km van Nazareth, 5 km van de Tabor, 12 km van Betulië 2.

van het volk afgespannen. *Binnen deze plaats leerde Jezus vóór de herberg.* Aangezien zich daar onder zijn toehoorders rijke handelaars uit de stad bevonden, *sprak Hij over de gevaren van de rijkdom en van het winstbejag; Hij zei dat hun koopmansstand nog groter gevaren opleverde dan de tollenaarsstand, daar dezen zich gemakkelijker bekeren; Hij wees op de kabels die Hem van het gedrang scheidden en sprak: "Zulk een touw gaat gemakkelijker door het oog van een naald, dan een rijke in het hemelrijk."* Die koorden waren van kameelhaar, wel een arm dik (K. denkt waarschijnlijk aan haar eigen armen van huid en been zonder vlees) en viermaal boven elkaar door de palen getrokken. (Men vergete niet dat ook Jezus een oosterling is en om in te scherpen dat iets zeer moeilijk is, wijst op iets wat onmogelijk is.)

De rijkaards verdedigden zich door te zeggen dat zij toch aalmoezen van hun winst aan de armen gaven, doch *Jezus antwoordde hun dat aalmoezen, die zij van het zweet der arme mensen afpersten, hun geen zegen bracht.* Deze verklaring, zoals Jezus ganse leer, beviel die kooplieden helemaal niet. (Men kan hier denken aan ontwikkelingslanden met hun geweldige tegenstelling of kontrast tussen rijken en armen).

413.

22 februari. –

Kislot is een levietenstad in Zabulon, die ten deel viel aan de levieten van het geslacht of de familie Merari[172]. Hier was de

[172] **Zabulon, een levietenstad**. – De zienster verzekert dit hier zeer beslist en zeer bepaald: ze behoort toe aan levieten uit het geslacht Merari.

Wij kunnen dit aannemen, hoewel Kislot-Tabor in Jos. 19, 31-35 niet onder hun steden opgenoemd is. Maar wij lezen in I Kron. 6, 77: "Aan de overige levieten, de Merarieten, werden toegewezen uit de stam Zabulon: Rimmon en Tabor."

voornaamste school van het hele gewest; ze was groot en alle oefeningen werden er met veel plechtigheid verricht. Wanneer *Jezus op de sabbat in de synagoge leerde, dienden Hem de priesters van de stad; zij reikten Hem de schriftrollen aan, of lazen beurtelings de passages die Hij aanduidde. Hij stelde vragen daarover, die Hij dan zelf beantwoordde, om hen op die manier te onderrichten.* Er werd ook gezongen, maar niet op farizese wijze. *Ik hoorde Jezus' stem boven de andere uit, zeer aangenaam klinken,* maar ik herinner me niet dat ik Hem alleen heb horen voorzingen.

Jezus leraarde 's morgens in de school. Ook Andreas onderrichtte, doch vóór de school in de aangrenzende plaatsen; aan de kinderen en het vreemde volk dat zich daar verdrong, sprak hij over al wat hij van Jezus gehoord en gezien had.

Jezus hekelde hier de hovaardigheid en laatdunkendheid; Hij deed hier daarom heden geen genezingen, omdat zij zich, gelijk Hij het uitdrukte, wegens zijn komst en prediking opgeblazen hadden, de genade die Hij hun bewees, toeschrijvend aan hun verdiensten en zich beter wanend dan anderen, in plaats van in te zien dat Hij slechts gekomen was ter oorzake van hun ellende; zij moesten zich verootmoedigen en bekeren[173].

Katarina kent ook een stad Tabor, op de noordhelling van de berg Tabor; zij noemt die meerdere keren maar nooit zegt zij ervan dat het een levietenstad is, terwijl zij dit verzekert en wel stellig van Kislot-Tabor.

Uit de vergelijking zouden wij kunnen besluiten dat in de tekst van I Par. 6, 77 door 'Tabor' bedoeld is: Kislot-Tabor. Wanneer wij hier nog bijvoegen dat er ook exegeten zijn die het goed mogelijk achten dat door Tabor in I Kron. 6, 77 Kislot-Tabor bedoeld is, mogen wij aannemen dat door de mededeling van K. hier nogmaals een schriftuurprobleem opgelost is.

[173] Jezus bezocht hen om hun ellende. – *Een waarheid die Hij ook vaak begenadigde zielen voorhoudt, om ze klein en nederig te houden*

Na zijn lering vertoefde Hij nog enige ogenblikken op een open plaats of voorhof vóór het synagogegebouw. Er waren daar op een voorhof kleine celletjes als wachthuisjes. *Hier genas Hij vele kinderen* die aan stuiptrekkingen en andere kwalen leden en door hun moeders tot Hem gebracht werden; Hij genas deze, omdat ze nog onschuldig waren.

Ook genas Hij nog enkele vrouwen, omdat ze zich verootmoedigden en zeiden: "Heer, ontvang de belijdenis van mijn schuld en van mijn misdaden." Zij wierpen zich in de zuilengang op de grond voor Hem neer en beschuldigden zich; er waren bloedverliezende vrouwen onder hen, maar ook andere die door slechte begeerten gesard werden en Hem smeekten om de bevrijding van hun bekoring.

's Avonds hield Hij de sabbat in de school en nam zijn eetmaal in de herberg. Zijn toekomstige apostelen en nadere vrienden lagen met Hem aan dezelfde tafel aan; de leerlingen waren ter tafel in andere plaatsen of dienden.

414.

23 februari; Sabbat. –

Jezus vierde de sabbat in de synagoge, vóór welke Hij vele zieken genas. Ook is Hij vele zieken die men niet verdragen kon, in hun huizen gaan genezen. De leerlingen stonden Hem ter zijde bij deze arbeid; zij droegen de zieken, hieven hen op, leidden ze tot Hem, deden in het gedrang ruimte voor ze maken en zij volbrachten zijn bevelen en boodschappen.

---

in al hun voorrechten: "Ik openbaar Mij aan U, omdat ge de ellendigste van allen zijt. Kende Ik een ziel met meer miseries, zou het aan haar hebben gedaan … Hoe ellendiger een ziel is, hoe meer Ik haar bemin. Als gij meer dan wie ook mijn Hart gewonnen hebt, dan is het door uw kleinheid en miserie." (Tot Joz. Menendez, Un appel à l'Amour, 322).

Niets verfoeit Jezus zozeer als de hoge dunk die wij hebben van onszelf, als de zelfgenoegzaamheid.

Wat de onkosten op hun reizen en de aalmoezen betreft, heeft tot nog toe Lazarus, die zeer vermogend was, daarin voorzien, en heeft Obed, Simeons zoon, de betalingen verzorgd. – De kleine schildwachthuisjes op het voorplein van de synagoge, zijn eigenlijk kleine cellen op het synagogevoorhof, waarin de vrouwen, door traliën gescheiden, tot Jezus alleen spraken. Volgens een bestaand gebruik kwamen in die cellen, ook in andere omstandigheden, zondaressen en boetvaardige of onreine vrouwen in hun bedruktheid troost en opbeuring bij de priesters zoeken.

Boven op de berg Tabor ligt geen stad; wel liggen er schansen, muren en iets als een ledige vesting, waarin zich herhaaldelijk soldatenvolk opgehouden heeft[174].

---

[174] Geen stad op de Tabor, maar wel schansen. – Op de Tabor hebben in de loop der eeuwen herhaaldelijk legers gelegen, te beginnen met de legerscharen van Barak (Recht. 4, 6. 12. 14).

Ook burgers zochten er veiligheid in oorlogstijden. Wanneer zich de joodse oorlog liet voorzien, legde Flavius Josephus op de Tabor een bezetting; hij liet de uitgestrekte kruin in 40 dagen met een versterkingsmuur omgeven; wel zal hij eerder een reeds bestaande muur hebben laten herstellen.

Wanneer men de wijde bergvlakte (1200 x 400 m) uit het noordwesten bereikt heeft bemerkt men er de resten van; hij mat 3 km in de omtrek en men kan hem nog volgen over een loop van 2 km (Guide bleu, 237).

De garnizoenen hadden er ook gebouwen nodig of vluchtelingen een noodhuisje. Vandaar dat de wandelaar zowat overal onverwacht de voet tegen puinen stoot.

In een later tijdperk bedekte een reusachtige Saraceense burcht het hoogste oostelijk gedeelte; een wijde, in de rots gehouwen gracht omgaf hem; hij bedekt een derde van de bergvlakte. Binnen zijn ringmuur liggen de domeinen van de 2 kloosters, een Grieks en Latijns. We mogen aannemen dat de Saracenen hun burg op de grondslagen van een vroegere versterking opgetrokken hebben. Op de bergvlakte liggen ook enige waterbakken verspreid, maar geheel onvoldoende voor een stad of aanzienlijk dorp. Er bestaan ook een aantal spelonken.

Kortom op de Tabor hebben schansen, muren en iets als een ledige vesting bestaan, waarin zich herhaaldelijk soldatenvolk heeft opgehouden, zoals K. zegt, maar geen stad.

Na de sabbat is Jezus met zijn vertrouwdste leerlingen en de toekomstige apostelen ‘s avonds bij een Farizeeër ter maaltijd gegaan. Door Jezus’ woorden diep getroffen had deze man zich bekeerd.

24 februari. –

Op heden zondag heeft Jezus met zijn leerlingen deel genomen aan een grote maaltijd die Hem tot zijn huldiging door de stadsnotabelen in het openbaar feesthuis aangeboden werd; *Hij heeft onder de maaltijd een rede gehouden* en daarna nog dezelfde avond de stad verlaten om naar Jizreël te gaan, een stad die ongeveer 3 uren van Kislot-Tabor naar het zuiden verwijderd ligt (zie grote kaart 2).

25 februari. –

Hier in Jizreël hebben zijn verwanten en de leerlingen van Betsaïda, ook Andreas en Natanael, afscheid van Hem genomen om hun geboorteplaats te bezoeken; *Hij duidde hun de tijd en de plaats van het weerzien aan.* Zowat vijftien jonger leerlingen zijn nog bij Hem gebleven; *hier leerde en heelde Jezus;* hier zijn allerhande scholen, geestelijke of van de Wet en profane; het is een grote stad; *Hij heeft ook over de wijnberg van Nabot geleerd* (een bekende episode die men vindt in I Kon. 21).

415.

26 februari. –

Jezus is niet meer te Jizreël, maar wellicht keert Hij er nog terug, want ik zie Hem minder dan anderhalf uur ten oosten van deze

---

Prat drukt zich nog sterker uit: “Zelfs heeft daar nooit een dorp gelegen, wat duidelijk door Flavius Josephus te verstaan wordt gegeven.” (Leven; XLIX; B.J. 2, 11-12).

stad, in een vlakte of dal, dat twee uren lang en twee breed is (zie beschrijving ervan in fasc. 8, deel Palestina, E, I. Galilea); na die 2 uren in de lengte, heeft men de indruk in een ander dal te komen, het Jordaandal: "Nabij Beisan dringt de rechtervertakking van de weg als door een soort poort of opening in de vallei van Beisan, een ondergedeelte van het Jordaandal." (cfr. Guide bleu, blz. 241).

Er zijn daar vele boomgaarden met randen (omheining of begrenzing van opgeworpen aarde). Het is een buitengewoon vruchtbaar en verrukkelijk boomgaardendal; ik had dit hoekje nog niet gezien; de meeste bezitters van deze boomgaarden zijn burgers van Kislot-Tabor en Jizreël. Hier staan vele tenten, steeds twee en twee op gelijke afstanden; ze worden bewoond door mensen uit Sikar, die hier het fruit bewaken, verzorgen en inzamelen; ik meen dat zij dit moeten doen bij wijze van leendienst; ze lossen elkander af; in ieder zulke tent verblijven vier man; de vrouwen wonen bij mekaar, afgezonderd van de mannen voor wie zij koken. *Jezus onderrichtte die mensen in een tent.* (Over dit ras van mensen zie fasc. 9, nr. 234, voetnoot 46).

Hier zijn ook zeer schone vijvers en bronnen die naar de Jordaan vloeien. De voornaamste bron komt uit (de omgeving van) Jizreël en wordt hier in het dal opgevangen in een mooie vijver, waarboven een soort kapel gebouwd is. De bron zendt haar water uit dit bronnenhuis naar verscheidene andere vijvers in het dal, waar zich nog andere wateren of beken er mee verenigen, en zo vloeit ze naar de Jordaan, waarin ze eindelijk uitmondt[175].

[175] Gelijk K. de vallei van Jizreël beschrijft, zo ziet ze er thans onder de Joden weer uit: een paradijs. Alleen reeds bij het beschouwen van grote kaart 2 herkent men bijzonderheden van K.'s beschrijving van de vallei ten oosten van Jizreël.

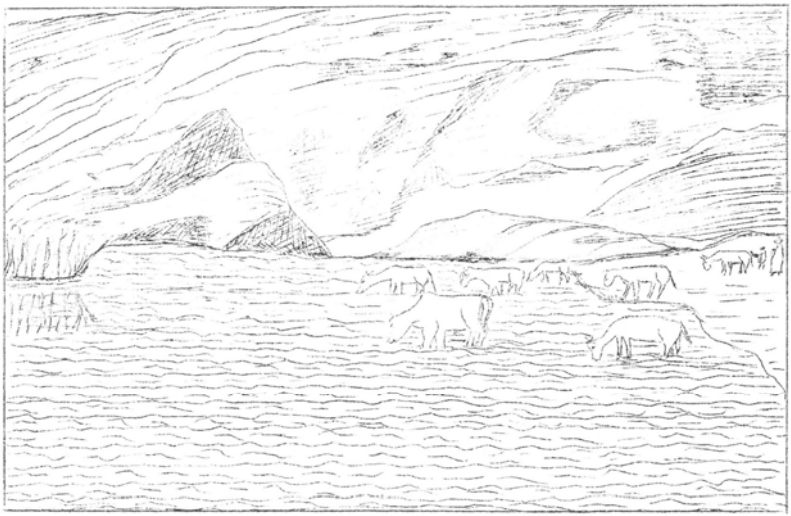

De bron Djaloed of Goliat, zoals de Arabieren haar noemen: ze is de voornaamste leverancierster van water voor de rivier Djaloed. Hier was Saül gelegerd vóór zijn laatste veldslag, waarin hij verslagen werd. Gewond sneuvelde hij op de hellingen van het Gilboagebergte.

Hier enkele trekken.

Een rijke bron ontspringt aan de oostvoet van de heuvel waarop Jizreël ligt en die een voorheuvel is van het Gilboa-gebergte. Haar water stroomt in meerdere beekjes naar de beek die van bij Jizreël komt en links en rechts verschillende beekjes opneemt.

K. zegt dat deze beek uit Jizreël komt; ze vloeit er in elk geval langs en ontvangt een half uur verder het water van de grotere bron Djaloed.
Dit is de mooie vijver, waarboven, volgens K. een kapel gebouwd was.

Ziehier de beschrijving ervan in onze tijd.
Die vijver ligt aan de voet van de steile helling van Gilboa; het water komt met geweld uit de spleten van de rotswand te voorschijn en vult de uitgestrekte vijver met voortreffelijk water; het vee van het hele gewest komt er drinken; hij heeft een doorsnede van 20 m. Uit de vijver vloeiend richt het water zich door twee kanalen naar de bovengenoemde beek van Jizreël. Beide beken zijn na hun vereniging toereikend om een echte stroom, de Djaloed te vormen, die langs Skytopolis vloeit en in de Jordaan uitmondt.

Oudtijds was de vijver Djaloed mooi geplaveid; dit plaveisel is zeer vervallen en tussen de uiteen geweken stenen schieten hoge rietstengels op; in hun schaduw vermenigvuldigen zich de vissen.

De vruchtenbewakers, die hier door Jezus onderricht werden, waren ongeveer ten getale van dertig; de vrouwen stonden in die onderrichting verderaf; *Hij sprak over de slavernij van de zonde, waaruit zij zich losworstelen moesten;* zij waren onbeschrijfelijk aangedaan en verheugd, omdat Hij tot hen was gekomen; *Hij was zo liefdevol en mededogend jegens die werkmensen,* dat ikzelf van aandoening moest wenen. Zij zetten Hem en de leerlingen vruchten voor, waarvan dezen aten.

Op verscheidene plaatsen rijpen hier reeds vruchten; andere bomen staan nog maar in bloei; er zijn daar bruine vruchten als vijgen, die gelijk de druiven in trossen groeien, ook gele planten, waaruit een soort van brei wordt bereid. (Dit wijst op maïs, noteert Brentano, en de bruine vruchten beschrijft zij als palmdadelen; zij spreekt nog van doerra en vele kruiden die als salade gegeten worden; het hele dal is als een welige moestuin ten zuiden (en zuidoosten) van Jizreël).

Het gebergte Gilboa grenst (ten zuiden) aan dit dal en op dit gebergte is ook Saül in de slag tegen de Filistijnen gesneuveld (I Sam. 28, 4 en 31, 1-13)[176].

Heeft dit plaveisel iets te maken met de kapel die, volgens K. er boven zou gebouwd geweest zijn. Het is mogelijk dat zij 'door kapel boven de vijver', wellicht een grot in de rotswand bedoelt, die aan een afgod of later aan een heilige toegewijd was. Inderdaad, boven de vijver is in de rots een mooie, ruime grot.

K. spreekt van visvijvers, boomgaarden, wijngaarden, weiden in dit 2 uren lange dal.

Vier bladzijden uit Guide bleu: 238-241 samenvattend, zeggen wij: "Onder de Arabieren zag men er bijna niets anders dan moeras en woestijn. Enkele rijke Joden kochten stuk voor stuk de gehele vallei; nu is deze gedraineerd en weer vruchtbaar gemaakt, zonder moerassen en gezond, een paradijs of lusthof met boomgaarden, moestuinen, wijngaarden, visvijvers, bosjes en weiden en stallen voor een intense veeteelt."

[176] Saül legerde bij de boven beschreven bronnen van Jizreël, de Filistijnen bij het meer noordelijk gelegen Soenem, verslagen kon Saül met zijn leger

‘s Avonds is Jezus drie uren ver naar Soenem gegaan, een open stad (zonder muren) op een heuvel. Hij ging ter zijde van (het eigenlijke) Jizreël door Jizreël, (d.i. door zijn buitenwijken die zich naar het oosten verlengen. Uit het zuiden komend volgde Jezus de kleine vallei tussen het Gilboagebergte en zijn voorheuvel waarop Jizreël gelegen is).

Jezus te Soenem.

416.

27 februari = 1 Adar; Nieuwe Maan. –

Jezus is gisteren, de 26e februari, ‘s avonds met zijn leerlingen naar Soenem gegaan; het ligt drie uren ten noorden van Jizreël op een hoogte (de eerste helling van het Klein-Hermongebergte); het heeft geen muren. Enige leerlingen waren vooruitgegaan om de herberg bij de ingang van de stad te bestellen.

Het boomgaardendal waaruit Hij kwam (en waar Hij laatst was), lag ten zuiden (en zuidoosten) van Jizreël.
Hij trok ongestoord aan een zijde door Jizreël en ging dan noordoostwaarts door naar Soenem.

(Jezus volgt het kleine dal tussen Gilboa en zijn voorheuvel, waarop Jizreël ligt en door de buitenwijken, zie nr. 415).

Bij Soenem liggen, op een afstand van 1 of 2 uren, nog 2 andere steden.

---

moeilijk de steile noordhelling van Gilboa op; hij volgde oostwaarts de vallei. In de buurt van Abez is een bron, waarbij hij dodelijk gewond werd, zo zal K. verder vertellen.

Nu vluchtte Saül door een pas op de berg Gilboa en voelende dat zijn einde naderde, pleegde hij zelfmoord, om niet levend in de handen van zijn vijanden te vallen. (I Sam. 28 en 31).

Later zal K. ons Saül tonen bij de toverheks van Endor.

Op zijn weg van Kislot-Tabor naar Jizreël heeft Jezus ene daarvan, ik geloof Betulië, ter zijde gelaten [177].

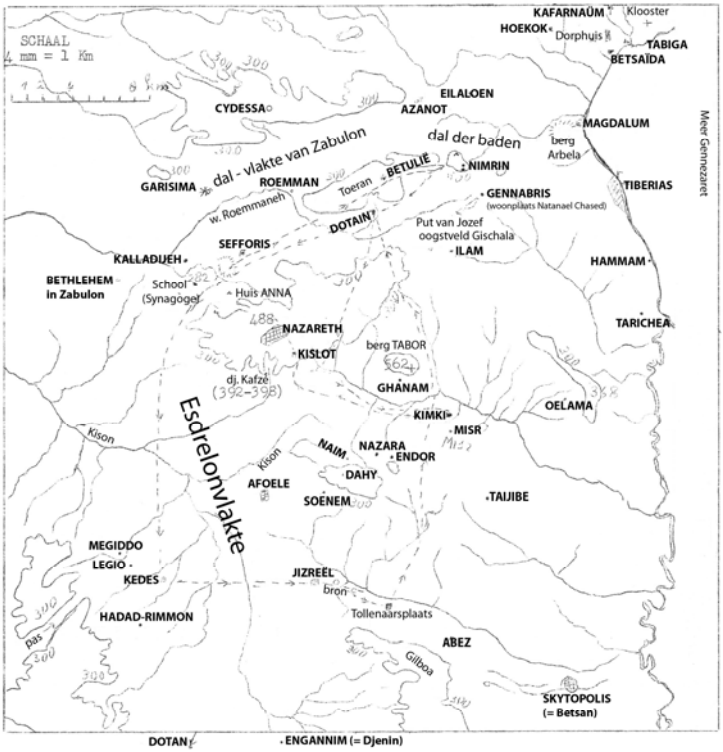

Op het kaartje is slechts één hoogtelijn op het niveau van 300 m aangetekend; ze vormt een gesloten lijn; daarbinnen gaat de bodem verder omhoog, soms zeer steil; buiten daalt hij.
Zo bereikt het gebergte Toeran in zijn hoogste punt 548 m; Sa'in bij Nazareth 488 m; Tabor 562 m; Dahy 515 m; Gilboa 518 m; berg bij Oelama 368 m. Hieruit kan men afleiden hoe loodrecht de twee toppen van de zogenaamde berg der afstorting ten zuiden van Nazareth zich als twee zuilen in de lucht verheffen.

[177] **Betulië**. – Hier is weer het tweede Betulië bedoeld, dat wij bij benadering verondersteld hebben op de heuveltop Adjoel, (zie nr. 410, voetnoot 168).

Brentano last op dit punt of bij deze passage de volgende bemerking in: "Zij geeft ook nog allerlei aanwijzingen over de ligging van die twee steden, en hoe Jezus nog meer rechts had kunnen gaan, enz., juist als iemand die de weg met eigen ogen ziet en enige vlugge aanduidingen geeft, duidelijk voor hemzelf, doch onverstaanbaar voor iemand, die zich, zonder te zien, een voorstelling van de beschrijving moet maken."

De Soenemnaren leefden voortijds van weverijen. Van getwijnde zijde weefden zij smalle stroken of zomen *(Ränder)*: effene en ook andere met bloemen.

Deze plaats ligt reeds buiten het Esdrelondal; men is er reeds weer meer in het berggewest (reeds op het Klein-Hermongebergte, zie grote kaart 2).

Hier was een verbazend gedrang rondom Jezus; het groeit gedurig aan. Overal waar Jezus gaat, verdringen de mensen zich rond Hem, werpen zich neer, roepen en juichen en noemen Hem de nieuwe profeet, de afgezant van God; velen bedoelen het goed; anderen doen het wel uit nieuwsgierigheid en om het gerucht te vermeerderen. Het gedrang is hier zo groot, dat het aan een opstand gaat gelijken. Omdat dit hier in Galilea meer en meer toeneemt, zal Jezus zich weldra terugtrekken.

Van deze stad afkomstig was de mooie Abisag, welke David in zijn oude dagen als dienstmeid in zijn huis nam (I Kon. 1, 1-4). Hier nam de profeet Elizeüs dikwijls zijn intrek in een herberg, waar hij eens het zoontje van zijn gastvrouw van de dood opwekte; ik heb er een visioen van gehad, opdat ik de plaats zou herkennen (II Kon. 4, 8-38).

In deze stad is (later) ook een vrije herberg ter gedachtenis van Elizeüs gesticht geworden. Ik weet niet of deze herberg een verbouwing was van het huis, waarin hij vaak onderkomen gevonden heeft, dan wel of ze slechts de plaats inneemt, waar het verdwenen huis eenmaal gestaan heeft.

Jezus predikte heden in de school en ging in vele huizen zieken troosten en genezen. De stad ligt om een hoogte, een weinig verspreid. Deze hoogte (heuvel, berg) steekt in het midden boven de stad uit, en er loopt een weg omhoog, waarlangs de huizen kleiner en onbeduidender worden (of schijnen, naar gelang ze hoger op de berg gelegen zijn). Op de top van de berg is een open plaats met een leerstoel, doch tegen de

zonnehitte overdekt met een tentdak dat op palen uitgespannen is[178].

417.

28 februari. –

Heden, om 10 uur in de morgen vertelde zij een deel van het voorgaande en vervolgde dan: Ik heb Jezus heden morgen vroeg de weg naar de leerstoel met de leerlingen zien bestijgen; er is een uiterst druk en lastig gewoel in de stad; de mensen hebben een groot aantal zieken op draagbedden aangebracht en ze langs de weg op de berg geplaatst, waar Hij moest voorbijkomen. Jezus is onder dit groot gedrang en geroep de berg opgestegen en heeft er verscheidene genezen. De mensen beklommen de daken om zijn handelingen te zien en zijn woorden te horen.

Boven, bij de leerstoel heeft men een schoon uitzicht op de Tabor. *Ook hier heeft Hij zeer streng tegen de hovaardigheid en de ijdelheid van zijn toehoorders gesproken, en hen er over berispt dat zij, in plaats van zich te bekeren, boetvaardigheid te doen en Gods geboden te onderhouden, in plaats daarvan woelige, uitgelaten, luidruchtige kreten slaakten, kreten over de aankomst van profeten en godsgezanten, die zijzelf niet eens begrepen; zij beschouwden het als eervol voor hen en schreven het toe aan hun verdiensten dat Hij hen was komen bezoeken. Toch was Hij in*

[178] Een viertal keren treft men bij K. een uitdrukking aan als deze hier: een heuvel steekt in het midden boven de stad uit.

Dit betekent geenszins: in het midden van de stad rijst een heuvel op. Ik veronderstel dat K. dwars door het dorp een straat ziet lopen, die naar de top van de berg opvoert; dit blijkt uit de overige gegevens; de huizen die langs die weg staan ziet zij kleiner en kleiner worden.

Hier is de kleine Hermon bedoeld, en niet uit het dorp, maar op de top van de Hermon heeft men het uitzicht dat zij in het volgend nummer beschrijft. Zulk een voorstelling treffen wij verder nog aan in de nrs. 498, 674, 1417, 1227.

feite alleen tot hen gekomen, opdat zij hun zonden kennen en zich zondaars weten, enz.

De volgende morgen (dus 1 maart) vertelde de zienster:

(Gisteren), om 3 uur namiddag ging Jezus van hier weg en begaf zich 3 uren verder noordoostwaarts in een groter en meer tegenaan gebouwde stad, die niet zo oud schijnt.

De huizen waren beter ingericht, regelmatiger en meer tegen elkaar aangebouwd dan te Soenem. Die stad heeft brede muren waarop (of waarboven) bomen staan. Me dunkt dat ze Ulama (Oelama) heet; ze is ongeveer 5 uren ten oosten van de Tabor gelegen, en Arbela ligt ook wel 2 uren ten noorden van hier.

Er zijn hier in het gebergte vele ruwe wegen, vol scherpe, witte kiezelstenen, en daarom worden in de stad vele zolen of sandalen gemaakt om onder de voeten te binden[179].

---

[179] **Oelama**. - Deze stad die niet in de Bijbel voorkomt, wordt nochtans genoemd in het Onomastikon van Eusebius.

De stad of het dorp Oelam, Ulam, Aoelam bestaat nog en is gelegen 2 uren ten oostzuidoosten van de Tabor, in rechte lijn iets meer dan 3 uren ten noordoosten van Soenem en 2 uren ten zuidwesten van de zuidpunt van het Meer. Het heeft naar het westen een onbelemmerd uitzicht; in het oosten stuit de blik tegen een bergrug. Zie grote kaart 2.

"Nu is khirbet Oelam een groot dorp; de helft van de huizen staan nog overeind, maar zijn verlaten. Dicht struikgewas en hoge distels maken de toegang schier onmogelijk. Oud bouwmateriaal is er in overvloed voorhanden, ook een nog al goed bewaarde christelijke kerk, in moskee veranderd enz." Aldus V. Guérin in de voorgaande eeuw.

Twee rijke bronnen voorzagen de stad van water; ze ontspringen en vloeien in een vallei, waar ze nog vijgenboomgaarden besproeien.

- De eerste ligt aan de noordgrens van de stadsruïne en 100 m ten zuiden van de bodem der vallei;
- de tweede ontspringt op de bodem der vallei en 500 m meer noordoostelijk.

Dit is ontegensprekelijk het hier door K. vermelde Oelama; zij maakt ook melding van de bronnen. Hoewel het Duitse *Brunnen* ook waterbak kan betekenen, wijst het hier op eigenlijke bronnen (cfr. Galilée, I, 137).

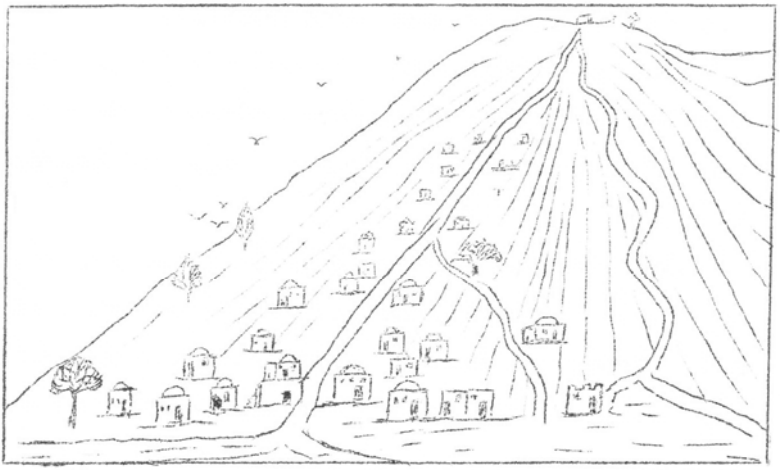

Hoe men zich de berg (kleine Hermon) kan voorstellen die in het midden boven het dorp of de stad Soenem uitsteekt. Vaak wordt door de Bijbel een plaats nu eens dorp, dan weer stad genoemd.

418.

1 maart. –

De stad heet inderdaad Oelama; ze ligt op een berg en is door bergen omgeven (zie grote kaart 2) en het omringende berggewest heeft moeilijke wegen. Maar de bergen zijn nochtans geheel, tot hun toppen toe, met wijnstokken beplant. Ik heb er ook boomhoge, knoestige, verstrengelde gewassen gezien met wel armdikke takken; hun vruchten zijn peervormig, groot, pompoen- of kurbitisachtig; er worden ook flessen van gemaakt; het is geen echt hout[180].

[180] Boomhoge gewassen. – Bedoeld is de kalebas, waaraan men, volgens haar variëteit of ook volgens de streek verschillende namen geeft: kawoerd, courge, gourde, pompoen, meloen. De naam geeft men zowel aan de vrucht als aan de plant die een klimplant is en in de hoogte geleid kan worden. Als de schors van de vrucht ontledigd is van haar vlees en zaad, wordt ze door te drogen zo hard als hout en kan gebruikt worden als vaas of fles en vocht bewaren zonder week te worden. De vorm is zeer verschillend,

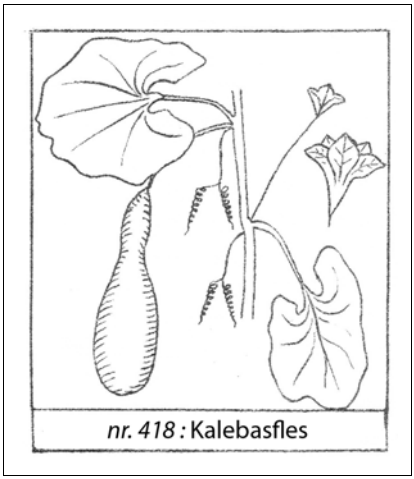

nr. 418 : Kalebasfles

Deze stad schijnt niet zo oud als de andere (Soenem); ja, men zou zeggen dat ze nog niet voltooid is. De burgers hadden er de joodse eenvoudigheid niet; ze hielden zich voor slimmer en beschaafder; het was als hadden zich Romeinen of een ander volk hier eens opgehouden.

Ook hier was een grote toeloop van mensen, omdat Jezus er (morgen) de sabbat wilde houden. Verscheidene leerlingen hebben zich hier bij Hem gevoegd, o.m. Jonatan, de halve broer van Petrus en de zonen van de weduwen; zij waren weer wel ten getale van twintig. Ook kwamen hier nog Petrus, Andreas, Joannes, Jakobus de Mindere, Natanael Chased en Natanael de bruidegom bij Jezus; *Jezus had hen ontboden, opdat zij zijn prediking zouden horen en Hem, wegens de*

volgens de soort: rond als een appel, langwerpig als een peer, verlengd als een fles. "De Perzische kalebas (kabasj) is zo groot als een mensenhoofd of pompoen en heeft een lange hals die geleidelijk aanzwelt. Rijp geworden en gedroogd is de schil hard als berkenschors en dient tot waterkruik." (Dapper, Perzië, 86). Voor afbeelding van een fleskalebas met de vorm van een antieke zalf-oliefles, zie hierboven.

onstuimigheid van de menigte, in zijn genezingen behulpzaam zouden zijn.

Het volk was door navraag te weten gekomen langs welke weg Hij aankomen zou en was Hem voor de ontvangst tegemoet gegaan; zij droegen takken en strooiden groen en spreidden lange tapijten dwars over de weg vóór zijn voeten en met lofgezang en vreugdegeroep verwelkomden zij Hem als een profeet (cfr. fasc. 6, nr. 142, voetnoot 319). Er waren stadsoversten bij die de orde handhaafden en Hem welkom heetten in de naam van de stad. Maar in deze stad waren ook vele bezetenen, die Hem schreeuwend volgden en uitriepen wie Hij was en wat Hij zo al gedaan had, maar *Hij legde hun het zwijgen op.*

Ook in de herberg had Hij geen rust, want de bezetenen renden er in, terwijl ze raasden en schreeuwden; *Hij legde hun andermaal het zwijgen op en liet hen wegbrengen.*

Er waren hier 3 scholen,

- ene van rechtsgeleerdheid,
- een andere voor jeugdonderwijs en
- de synagogeschool.

De vrijdag ging Jezus in verscheidene huizen, troostte en genas zieken en predikte in de school, inzonderheid over de eenvoud en over de eerbied jegens de ouders, want aan beide mangelde het hier de mensen. In zijn preek bestrafte Hij hier ook weer de inwoners over hun ijdele hoogmoed, omdat, nu de profeet onder hen opgestaan was, zij toch door hun snoeverij de gelegenheid van boete en bekering verkeken.

419.

2 maart; Sabbat. –

Op zaterdag hield Jezus de sabbat te Oelama. Na het sluiten van de sabbat boden de notabelen van de stad Hem een maaltijd aan in het openbaar feesthuis.

Morgen, op 5 Adar, zal Jezus in het openbaar vele mensen genezen.

De apostelen die naar huis gegaan waren, hadden slechts de hunnen bezocht en waren al die tijd niet ver verwijderd geweest van Maria, met wie zij in betrekking gebleven waren. Ook de H. Vrouwen hadden zich nauwer bij haar aangesloten en haar meer bezocht.

Joannes de Doper verbleef nog steeds op dezelfde plaats (de 3e doopplaats, zie fasc. 12, nr. 404 en 405); het getal van zijn aanhangers verminderde van dag tot dag. Herodes zond dikwijls boden en kwam ook zelf tot hem.

420.

3 maart. –

Oelama kan zowat 5 uren ten oosten van Sefforis gelegen zijn. Heden, zondagmorgen, is Jezus met zijn leerlingen om 9 uur ongeveer een kwartier ver buiten de stad gegaan, waar op een berg een soort van lust- of badplaats is. Die plaats is ongeveer zo groot als ons kerkhof hier te Dülmen en rondom met zuilengangen en gebouwen omringd; er is daar een mooie bron en een leerstoel[181].

[181] Zoals boven in nr. 417, voetnoot 179, reeds gezegd, zal hier door het Duitse '*Brunnen'* een eigenlijke bron bedoeld zijn. Wij vinden deze 1 km ten noordoosten van Oelama (zie grote kaart 2).

In deze richting en hogerop is het gewest en de vallei vruchtbaar aan boomgaarden, vooral aan olijfbomen; het is ook rijkelijk besproeid.

Jezus had talrijke zieken uit de stad hierheen gezonden, want in de stad had Hij wegens het gedrang geen genezingen gedaan.
De leerlingen hielpen Hem door de orde te handhaven en de zieken te rangschikken; deze lagen rondom in de gaanderijen en in tenten op draagbedden; ook waren zo vele mensen uit de stad Hem hierheen gevolgd, dat zij er niet allen een plaats vonden. De oversten en priesters handhaafden eveneens de orde.

Van de een tot de ander gaande genas Jezus vele van deze zieken. Als ik zeg 'vele', dan bedoel ik daardoor gewoonlijk een dertigtal. Zeg ik 'verscheidene of enige', men versta dan hieronder een stuk of tien. (Dit ontneemt nochtans haar waarde niet aan onze opmerking 5 in VOORREDE).

Daarna sprak Jezus ook nog over de dood van Mozes, tot wiens gedachtenis eerlang een vastendag kwam; hij begon de volgende dag 's avonds, 4 maart (viel dus op 5 maart of 7 Adar)[182].

Jezus knoopte daar een preek aan vast over het Beloofde Land en zijn vruchtbaarheid. Hij zegde dat dit alles niet alleen van lichamelijk voedsel, maar ook van voedsel voor de ziel te verstaan was: het was ook rijk aan profeten en goddelijke stemmen en de vrucht daarvan was het beloofde Heil en de boetvaardigheid in hen die het wilden ontvangen[183].

---

[182] De vastendag voor de dood van Mozes figureert op de joodse kalender op dezelfde datum en dezelfde reden is er voor opgegeven.

[183] Vruchtbaar aan goddelijke 'stemmen'.

- Vruchtbaar aan goddelijk stemmen - is dit niet hetzelfde als hetgeen de rabbijnen in de Talmoed noemen 'bat kol'? Hieronder verstaan zij een soort van bovennatuurlijke stemmen, die de wil van God openbaren en die, volgens hen, de **vierde** en laatste graad van de openbaring vormen?
- De **eerste** graad zou zijn: de gave van profetie;
- de **tweede**: de gave van de H. Geest;
- de **derde**: het orakel van Oerim en Toemmim.

Ik zag Hem na dit onderricht ook nog in een ander nabijgelegen gebouw gaan, waarin men de bezetenen had gebracht; zij raasden en schreeuwden bij zijn aankomst; het waren meest jongelingen en ook kinderen; Hij deed hen op een rij plaatsen en *beval hun rustig te zijn; op zijn bevel waren zij aanstonds genezen.* Op dit ogenblik zag ik er enige in onmacht vallen; hun ouders en verwanten waren er tegenwoordig. *Jezus gaf ook hier vermaningen en onderrichtingen.*

De vastendag voor de dood van Mozes valt op 7 Adar.
Reeds de zondagavond zag ik de spijzen voor de dinsdag (vastendag), zoals gewoonlijk, in bakovens onder de asse zetten; op zulke dagen aten zij een ander soort brood.

Maandag, 4 maart = 6 Adar. –

Heden in de voormiddag zag ik nog toebereidselen voor de vastendag van morgen. *Jezus heeft heden nog in de synagoge geleerd* en is om de middag, nadat de leerlingen eerder vertrokken waren, ook zelf onopgemerkt uit de stad gegaan; Hij wist dit zo te schikken. Alle steden vermijdend trokken zij naar Kafarnaüm. Wegens het groot gewoel wil Hij Galilea verlaten. *Onderweg zag ik Hem hier en daar de leerlingen onderrichten,* terwijl zij even rustten of rondom Hem geschaard, stilstonden.

'Bat Kol' betekent letterlijk: 'dochter van de stem', 'echo'. Zie hierover meer in D.B. bij het trefwoord Bath Kol.

Jezus' woord herinnert ook aan het woord van de H. Paulus: ***"Nadat God eertijds vele malen en op velerlei wijzen tot de vaders gesproken heeft door de profeten, heeft Hij aan het einde dezer dagen tot ons gesproken door zijn Zoon."*** (Hebr. 1, 1-2).

Voor de toeloop die we nu voortdurend rond Jezus zien, cfr. nr. 411.

Jezus te Kafarnaüm.

421.

5 maart = 7 Adar; vastendag. –

Jezus kwam met zijn leerlingen in de morgen bij zijn Moeder aan; zij hadden de gehele nacht gegaan. Daar waren ook de vrouw van Petrus en zijn zuster, ook de bruid van Kana en andere vrouwen. Het huis dat Maria hier bewoont, is op de gewone wijze ingericht en zeer ruim; nooit is zij daar alleen; de weduwen wonen in de buurt. Ook de vrouwen van Betsaïda en Kafarnaüm, waartussen deze huizen liggen, zijn dikwijls bij haar en ook bijna altijd de een of andere leerling. Ik zag hen de vasten hier onderhouden en rouwen; de vrouwen waren gesluierd. *Ik zag dat Jezus te Kafarnaüm in de school leerde en dat ook de vrouwen gingen luisteren.*

Kafarnaüm ligt in de rechte lijn, die men over de berg zou trekken, ongeveer 1 uur van de oever van het Meer van Galilea, en langs het dal over het zuidelijker gelegen Betsaïda, ongeveer 2 uren. Zowat een goed half uur van Kafarnaüm, op de weg naar Betsaïda, staan de huizen, in een waarvan Maria woont; (het staat even afgezonderd van de andere huizen). Er vloeit van Kafarnaüm een schone beek naar het Meer; ze is bij Betsaïda in vele takken gesplitst en maakt het land zeer vruchtbaar[184].

[184] De beek die van Kafarnaüm of uit de buurt ervan naar het Meer vloeit is de wadi Djamoes; we zijn nog in de regentijd, en er vloeide water door.

In het kleine dal Tabiga gekomen ontvangt ze meerdere beekjes of waterstralen afkomstig uit de 7 bronnen (in het Grieks eptapêgon, verbasterd in het Arabisch tot Tabgha of Tabiga); het water van de voornaamste dezer bronnen werd door een waterleiding tot het einde van de vlakte Gennezaret gebracht, die er buitengewoon vruchtbaar door werd gemaakt.

De rechte weg van Betsaïda naar Kafarnaüm loopt over de heuvel waarop de huizen staan en de heuvel Kanazir. De omweg volgde waarschijnlijk de wadi Djamoes en was ietwat langer, toch wel niet een uur langer.

Maria heeft geen eigen huishouding; zij heeft vee noch veld; zij leeft als een weduwe van de giften der vrienden en haar bezigheid is spinnen, naaien, met kleine staafjes werken, bidden en andere vrouwen troosten en onderrichten.

Jezus was heden morgen bij zijn aankomst met haar alleen; zij weende om het groot gevaar dat Hem bedreigde ten gevolge van het opzien dat zijn leer en wonderen in het land verwekten; want zij, die Jezus in het aangezicht niet durfden tegenspreken, hielden zich voor haar niet in; hun roddelpraatjes, kwaadsprekerij en gemor drongen tot haar door. Doch *Jezus antwoordde haar dat zijn tijd nu gekomen was; Hij wilde dit gewest nu verlaten en naar Judea trekken, waar zijn vijanden na het paasfeest nog veel meer aan Hem geërgerd zouden zijn.*

Hedenavond begon te Kafarnaüm een dankfeest wegens regen. De synagoge werd versierd en op haar dak werd een wonderlijke muziek gespeeld[185].

422.

6 maart. –

Gisterenavond en hedenmorgen zag ik de synagoge en andere openbare gebouwen van Kafarnaüm met jonge groene boompjes en allerlei groene loofpiramiden voor een feest opgesmukt worden. Op het dak van de synagoge en andere grote huizen, waarop wandelgangen waren, hoorde ik op een eigenaardig en veeltonig instrument blazen. De bespelers waren synagoge-dienaren, zoals de kosters bij ons. Aanvankelijk had ik volstrekt geen lust om dit te vertellen, omdat ik vreesde dat de nodige inspanning mij te erg zou vermoeien en noodlottig zijn. Dit instrument ziet er uit als een lederen zak van wel 4 voet lang. Verscheidene bruine pijpen en mondstukken als van trompetten

[185] In de oudste joodse kalender vinden wij op 8 Adar aangetekend: “Op 8 Adar stak men de trompet uit dank voor bekomen regen en ook om in de toekomst de regen die nog nodig zou zijn, te bekomen.”

zijn er aan bevestigd; wanneer de zak niet opgeblazen is, liggen deze er tegen aan, maar wanneer hij door de adem van iemand die in een groot mondstuk blaast, met lucht opgevuld is, wordt hij door twee ter zijde staande mannen opgehouden. Ook dezen zijn dan druk in de weer, hetzij met hun mond, hetzij met een blaasbalg, om er lucht in te blazen en om, door het openen en sluiten van gaten door middel van verscheidene sleutels, uit de pijpen, die zich nu naar alle kanten oprichten, een hel, sterk en veeltonig geluid voort te brengen. Zij die ter zijde stonden, hebben er ook dikwijls in geblazen.

(Dit instrument, zo noteert Brentano hier tussen haakjes, schijnt dus iets als een grote doedelzak geweest te zijn, waarop verscheidene mannen tegelijkertijd speelden)[186].

423.

Het feest van heden had ten doel te danken voor bekomen regen en om nog regen te krijgen (de lenteregen is van vitaal belang voor de vruchten). *Naar aanleiding hiervan heeft Jezus in de synagoge een buitengewoon aandoenlijke feestrede gehouden over regen en droogte; Hij vertelde in zijn toespraak hoe Elias op de Karmelberg om regen gesmeekt en zijn dienaar zesmaal ondervraagd had. De zevende maal had deze een kleine wolk uit de (Galileese) zee of het Meer van Gennezaret zien opstijgen* (fasc. 2, nr. 31; I Kon. 18). *De kleine wolk werd groter en groter en verkwikte ten slotte het gehele land, dat Elias daarna doorreisde. Jezus paste de zeven ondervragingen van Elias tot zijn dienaar op de tijdvakken toe, die de vervulling der Belofte voorafgegaan waren. De wolk stelde Hij*

[186] Volgens het getuigenis van een geleerd heemkundige in Noord-Afrika zouden soortgelijke instrumenten nog bestaan dieper in het Afrikaans en Algeriaans binnenland. Aldus A. Verwimp uit Mostaganem, de zuster van een nu overleden medebroeder; ik raadpleegde haar bij gelegenheid over meerdere punten.

voor als een voorafbeelding van de tegenwoordige tijd en de regen als een zinnebeeld van de komst van de Messias. Diens leer zou zich nu uitbreiden, zich alom verspreiden en alles verkwikken. Wie nu dorst had moest drinken en wie zijn akker bewerkt en gereed gelegd had, zou regen bekomen[187]. Dit alles zei Hij zo aandoenlijk en wonderbaar, dat alle toehoorders weenden; ook Maria en de H. Vrouwen weenden; ook ik kon mijn tranen niet weerhouden.

De mensen hier te Kafarnaüm zijn nu werkelijk in een gunstige stemming; er zijn hier drie priesters in de synagoge en dikwijls neemt Jezus met zijn vertrouwdste leerlingen de maaltijd in een huis, waarin de priesters bij de synagoge wonen en waarin leraars, die het woord in de synagoge voeren, een zeker recht op gastvrijheid of herberging bezitten (cfr. fasc. 12, nr. 361 en nr. 399; fasc. 9, nrs. 237-238).

7 maart. –

Gisterenavond en vanmorgen vroeg werd er weerom op het wonderbaar instrument geblazen, en ook heden wordt de feestviering nog voortgezet, doch slechts door kinderen en jongens bij wijze van verlustiging.

Reeds gisterenavond heeft *Jezus de leerlingen die verwanten van Hem zijn, en de leerlingen uit Betsaïda verlof gegeven, omdat* Hij heden vroeg dit gewest wilde verlaten en naar Judea reizen.

[187] Te vergelijken met dit analoog woord dat Jezus richtte tot de begenadigde zuster Jozefa Menendez: *"Schrijf op wat Ik dikteer, Jozefa, Ik wil dat mijn zielen het horen en lezen; dat nu de ziel die dorst heeft, zich lave, en de ziel die honger heeft, zich verzadige."* (Un appel à l'Amour, 471).

Er gingen slechts een twaalftal leerlingen met Hem mee, nl. die welke uit Nazareth, Jeruzalem en van bij Joannes tot Hem gekomen waren. (In nr. 432 komen er 5 bij, zodat K. in nr. 435 kan spreken van ongeveer 18 gezellen van Jezus).

Jezus te Sefforis. – Hij helpt schipbreukelingen. – Maria's uiterlijk.

424.

Zo zag ik nu Jezus, nog in de vroege morgen zich uit Kafarnaüm naar het zuidwesten wenden, alsof Hij tussen Kana en Sefforis door wilde trekken.

Maria en nog 8 andere heilige vrouwen deden Hem uitgeleide. Onder deze waren Maria van Kleofas, de drie weduwen, de bruid van Kana en de zuster van Petrus; de overige weet ik nu niet meer te noemen. De H. Vrouwen gingen tot bij een kleine stad mee (nl. tot Klein-Dotaïn, thans Toeran, 3 uren ten westen van Tiberias en aan de zuidvoet van het gebergte Toeran); daar zouden zij een gezamenlijke maaltijd houden en dan afscheid nemen.

Hier was in de nabijheid (5 km ten zuidoosten van Klein-Dotaïn of Dothaïn 2) de put, waarin Jozef door zijn broers gesmeten werd (aan de zuidkant van de beek), zie grote kaart 2.

Het dorp waarbij zij kwamen heet Dotaïn,
maar er ligt nog een ander, veel groter Dotaïn (Dotan) in (de vlakte van Dotan, die een zuidelijke verlenging is van) de Esdrelonvlakte. Dit Groot-Dotan ligt 4 uren of zo ten noorden van de stad Samaria.

Dotaïn hier is een kleine plaats en de inwoners leefden vooral van de karavanen, die, de grote weg volgend, hier doortrokken. Het ligt aan het einde van een klein dal (dat in de ruimer vallei Roemmaneh uitmondt) en waarin voor zowat 80 stuks vee weigrond is. Aan een andere zijde ligt het grote gebouw, waarin

Jezus eenmaal zo vele bezetenen tot rust bracht; ditmaal trad Hij er niet binnen; het dorp ligt anderhalf uur ten noordoosten van Sefforis en 4 à 5 uren ten noorden van de berg Tabor.

De leerlingen waren vooruitgegaan om de herberg te bestellen; een achttal inwoners en priesters kwamen Jezus en de H. Vrouwen tegemoet en leidden hen in een grote open zaal voor vreemdelingen, waarin niemand woonde, maar waar reeds alles tot een maaltijd gereed gezet was. Vóór de ingang spreidden zij, om Hem eer te bewijzen, een tapijt op de grond uit, om Hem er te doen overgaan; zij wasten Hem dan ook de voeten; de vrouwen aten, zoals altijd, afzonderlijk; hun plaats was achter de haard; de leerlingen lagen met Jezus aan dezelfde tafel aan.

Men at slechts koude spijzen, honig en kleine broden, groene kruiden die men in saus doopte, en vruchten. De drank was water met balsem gemengd; zij gaven er Hem en ook de H. Vrouwen, kleine flesjes van mee. De priesters van de stad dienden Hem in staande houding met meer dan gewone liefde en ootmoedigheid.

Jezus sprak over Jozef die hier verkocht was geworden.
Ik zag (in een bijvisioen) dit onbeschrijfelijk aangrijpend tafereel; ik moest wenen; mijn ervaring was zo eigenaardig; ik zag het zo dicht vóór me plaats hebben; zo gaarne mocht ik me dan het gebeuren aantrekken, er op toe treden, mij er mee bemoeien, maar ik kan niet; ik zou dit of dat willen doen, doch het is mij onmogelijk.

425.

Aanstonds na de maaltijd aanvaardden de H. Vrouwen de terugweg naar Kafarnaüm. *Jezus nam van zijn Moeder afzonderlijk afscheid en groette daarna de overigen.*
Ik heb gezien dat Hij zijn Moeder bij het afscheid en het weerzien ook wel omhelst, wanneer zij alleen zijn; anders reikt Hij haar slechts de hand of buigt zich vriendelijk naar haar.

Maria weende; zij ziet er nog zo jong uit; zij is groot en mager, heeft een zeer hoog voorhoofd, en een ietwat lange neus, zeer grote ogen, zacht neergeslagen, een zeer mooie, rode mond, een aangenaam bruinachtige kleur met blozende, lichtrood glimmende wangen.

Jezus bleef na hun afreis nog enige tijd in de herberg en *zette ook zijn onderricht nog* voort en daarna begaf Hij zich op weg, door de mannen die geen betaling voor de maaltijd wilden, vergezeld tot bij de Put van Jozef. Deze put ligt ongeveer een half uur van de stad, in het dal (Roemmaneh); hij is nu niet meer zoals toen, wanneer Jozef er in neergeworpen werd. Ik meen me te herinneren dat hij toen een ledige put was met een groene rand.

Nu was het een ruime, vierhoekige waterbak, een soort kleine vijver, overbouwd met een dak op kolommen; hij stond vol water en er werden vele vissen in gehouden. Ik zag er vissen in die hun kop zo vreemd omhoog geheven hielden, en die kop was niet spits gelijk van onze vissen; ik heb ook dergelijke vissen in het Meer van Galilea gezien, waar ze evenwel veel groter waren.

Zou hier bedoeld zijn de vis Chromis Simonis?
In de bek van zulk een vis vond Petrus de stater (= oude Griekse munt in goud en zilver) die hij nodig had om voor zichzelf en zijn meester de tempelschatting te betalen.

Wanneer wij in dit leven aan deze episode gekomen zijn, zullen wij er een woord over zeggen.

Nu verhaalt K. verder:

De toevloeiing van het water in de put was niet zichtbaar; er was een omheining rond het brongebouw en er woonden mensen omheen, die er het toezicht op hadden. Jezus trad met zijn begeleiders in het bronhuis, *na gedurende de gehele weg over Jozef en zijn broers verteld te hebben. Ook hier bij de bron sprak Hij over hetzelfde onderwerp; ik zag Hem de bron zegenen, alvorens die te verlaten.*

Nu keerden Jezus' geleiders naar Dotaïn terug en Jezus ging met zijn leerlingen een paar uren verder naar Sefforis, waar Hij zijn intrek nam bij de zonen van een zuster van de H. Anna (in het huis van Maraha; cfr. fasc. 1, nr. 11, 5e alinea en nr. 13, voetnoot 29).

Door een geweldige hoest is de zienster belet verder te spreken.

8 maart. –

Sefforis ligt op een berg en is door verscheidene bergen omringd (cfr. fasc. 1, nr. 13, voetnoot 29 en fasc 9, nr. 216).

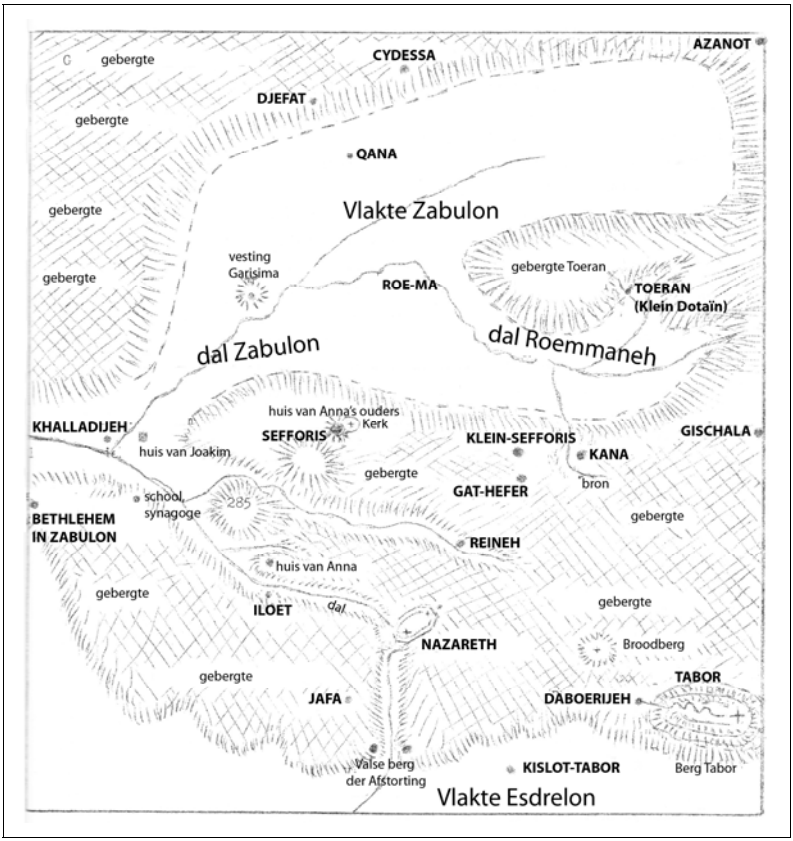

De stad is niet al te groot, doch groter dan Kafarnaüm; er liggen echter veel afzonderlijke hofsteden er omheen verspreid, die nog tot de stad behoren.

Hier in de synagoge lieten de leraren geen hoge achting voor Jezus blijken; ook waren er veel boze mensen in de stad en ik hoorde hier en daar lasterlijk tegen Jezus uitvallen met de vraag waarom Hij het land rondliep en niet bij zijn Moeder bleef. Ook bewerkte Jezus hier geen genezingen en verscheen weinig in het openbaar. Nochtans *preekte Hij 's avonds met het begin van de sabbat in de synagoge.* Hij herbergde heden niet meer bij zijn verwanten, maar dicht bij de synagoge (dus zeer waarschijnlijk in de synagogeherberg).

426.

9 maart. –

Heden op de sabbat heeft Jezus weer in de synagoge geleerd, nadat Hij bovendien vele mensen en huisgezinnen, vooral Essenen, had bezocht. *Hij had die mensen opgewekt en getroost tot vergoeding voor de kwelling, welke vele boze mensen, die hier woonden, hun aandeden. Ook heeft Hij op verscheidene omliggende hofsteden tot zulke verongelijkte mensen en tot zijn verwanten gezegd Hem nu niet te volgen, doch in stilte zijn vrienden te blijven en goede werken te doen, tot Hij zijn loopbaan geëindigd zou hebben.* Zijn verwanten doen hier veel goed en ondersteunen ook de H. Maagd, aan wie zij veel toesturen om in haar behoeften te voorzien.

Ik heb Hem met verscheidene families zo onzeglijk liefdevol en vertrouwelijk zien spreken, dat ik het niet genoeg kan beschrijven. Zijn handelwijze vol liefde bewoog mij tot tranen.

Maar ik zag hedennacht iets van Jezus, wat mij zeer wonderbaar voorkwam en mij onbeschrijfelijk aangreep.

Deze nacht woedde een grote windstorm in het Beloofde Land, zoals wij er nu een meemaken hier. Welnu, hierbij *zag ik Jezus met verscheidene andere personen gezamenlijk bidden; hij bad met uitgestrekte armen tot afwending van het gevaar.*

Van Jezus wendde zich mijn geestesblik naar het Meer van Galilea, waarop ik een grote storm zag woeden. De schepen van Petrus, van Andreas en Zebedeüs verkeerden in een grote nood. De apostelen zag ik rustig slapen te Betanië (versta: Betsaïda, misschien ook een gehucht Betanië bij het Meer); alleen hun knechten waren op de schepen.

Terwijl Jezus aldus in gebed was, zag ik ook zijn verschijning ginds op de schepen, nu eens op dit, dan weer op een ander en ook soms op het Meer. *Het was als arbeidde Hij, als weerhield Hij, als bood Hij weerstand, als gaf Hij wenken, als beschermde Hij tegen de storm. Nochtans was Hij daar niet in persoon, want Hij had zijn plaats niet verlaten; ik had Hem niet daarheen zien gaan.*

Hij stond in de storm een weinig hoger dan de geteisterden; Hij zweefde, doch de schippers zagen Hem niet; ***het was zijn geest, die hen door gebedswerkzaamheid op een afstand hielp, zonder dat iemand van hen het wist.***

Mogelijk hadden de scheepsknechten die aan Hem geloofden, Hem om hulp aangeroepen. In het begin was dit visioen mij een raadsel, ik begreep het niet![188]

[188] 'Het leven van de H. Alfonsus' door Kronenburg bevat een analoog geval. Alfonsus' biechtvader Falcoia zag eens in een geestverrukking een sloep in de storm, die op het punt stond om te slaan en te zinken. Onder de opvarenden herkende hij vrienden en biechtelingen.

Aanstonds wierp hij zich op de knieën, bad tot God voor hun redding en zijn gebed kwam hun krachtdadig ter hulp.

Door Jezus' voorbeeld opgewekt, bracht de zienster een groot deel van deze stormachtige nachten met uitgestrekte armen in gebed door, om de slachtoffers van het onweer te helpen, en dit in zulk een lastige houding en met zulk een intense inspanning, dat zij buitengewoon afgemat was.
Zij vertelde achteraf dat zij op zee verscheidene schepen in de grootste nood had gezien.

Dan had zij met een kinderlijk vertrouwen de engelen en heiligen gesmeekt om, naar Jezus' voorbeeld, die mensen in hun gevaar ter hulp te komen; zij had ook het gevoel en de overtuiging bekomen dat zij, in samenwerking met de zalige hemelingen, de zeevaarders op die schepen van nut was geweest[189].

"Want," zo verhaalden zij later, "in het dreigendste van het gevaar, toen het ontredderde vaartuig in de diepte zou verdwijnen, verscheen hun de dienaar Gods en voerde hen de haven binnen, zonder dat zij konden bespeuren hoe dit geschiedde."

[189] In haar 'Herinneringen aan A.K. Emmerick', blz. 365 verhaalt Louise Hensel, intieme vriendin van de zienster, hoe ze eens getuige was van zulk een belevenis van K.

Daar zij geen datum aangeeft, weten wij niet of zij het hier vermelde geval bedoelt.

Wij geven haar verhaal ingekort weer:
"Op een avond zat ik met mijn naaiwerk in haar kamer bij de lamp, niet te dicht bij haar bed; zij was in geestverrukking; buiten was de wind onstuimiger geworden; zijn heftige stoten tegen het venster onthutsten ons.

Opeens veerde zij op, zag mij met ontzetting aan en riep: "Bid! bid!
Een schip met een talrijke bemanning dreigt te vergaan! Ik moet terug!"

Plots viel zij bewusteloos terug op haar bed, waar zij een goed half uur zo bleef liggen.

Daarna ontwaakte zij, totaal uitgeput, doch zichtbaar getroost.
"Wat is er van het schip geworden?" vroeg ik haar na een poosje.
Zeer moede doch vriendelijk keek zij me aan en sprak: "De bemanning is gered; het gebeurde aan de Afrikaanse kust."

Sedertdien kan ik geen wind meer heftig horen gieren, besluit L. Hensel, of ik voel me levendig gedrongen om voor de zeevarenden te bidden." (Akten über A.K. Emmerick, 365).

Jezus te Nazareth. – Drie postulanten. - Poerimfeest.

427.

10 maart. –

De zieneres blijft zeer ziek. –

Jezus heeft heden nog tot ‘s middags te Sefforis en in de omgeving vele woningen bezocht.

‘s Namiddags richtte Hij zich naar Nazareth langs een omweg, waarop Hij, om te troosten en te vermanen, verscheidene verspreid liggende hofsteden bezocht. Onder de leerlingen die Hem ook nu vergezelden, waren 2 (of 3 ?) jongelingen, zonen van Essenerweduwen. In Nazareth heeft Hij bij bekenden, die herberging gaven, zijn intrek genomen. Hij bezocht, zonder opzien te verwekken, verscheidene goede mensen. De Farizeeën, die zich inwendig zeer aan Hem ergerden, betoonden Hem een valse beleefdheid en welwillendheid. Tot Hem komend vroegen zij naar zijn bedoeling, wat Hij nu eigenlijk wilde en waarom Hij zijn Moeder liet zitten? *Zijn ernstig en raak antwoord stopte hun de mond.*

Overal houdt men zich nu bezig met de voorbereidingen tot de vastendag van Ester en met de toebereidselen tot het Poerimfeest. De vasten begint hedenavond en het Poerimfeest volgt er onmiddellijk op[190].

---

[190] Hier noemt K. twee feesten samen:

- de vastendag van Ester en
- het Poerimfeest,
- ja, een soort derde feest ging ermee samen.

De vasten ging het eigenlijke feest vooraf; hij werd gehouden ter ere en ter gedachtenis van de vasten die Ester onderhouden had, eer zij vóór de koning verscheen.

***

POERIM is de meervoudsvorm van ‘POER’, d.i. ‘lot’:
deze naam herinnert aan het werpen van het lot of de loten, waarbij de datum vastgesteld werd, waarop de Joden te Susa moesten worden uitgeroeid. Door het lot werd de 13e Adar aangeduid.

Koningin Ester waagde het, uit liefde tot haar volk, ongevraagd onder de ogen van de koning te verschijnen; hierdoor stelde zij zich aan de doodstraf bloot, doch zij vond genade bij de koning en bekwam zelfs van Assuerus niet alleen de herroeping van het vonnis tegen de Joden, maar zelfs de gunst voor de Joden, zelf op die dag wraak op hun vijanden te mogen nemen. Deze gunst verwaarloosden de Joden niet en richtten op fanatieke wijze een vreselijk bloedbad aan.

Ter herinnering hieraan stelden Mardokaï en Ester een feest in dat op 14 Adar gevierd moest worden.

Te Susa werd het de Joden vergund ook nog de volgende dag, de 14e hun wraakgericht voort te zetten. Vandaar dat Poerim tot een tweedaags feest gemaakt werd.

Het was een profaan, maar tevens godsdienstig vreugdefeest; zij gaven zich over aan vermakelijkheden, maar ook aan godsdienstoefeningen, gebeden, gezangen en voorlezingen; deze geschiedden vooral uit het boek Ester, niet alleen in de synagoge, maar ook thuis; en wel

- op 15 Adar in de met muren versterkte steden (Karakim),
- op 14 Adar in de niet ommuurde (’arim) en
- eindelijk de 2e of 5e dag van de week, die het naast van het feest was in de dorpen (Kefarim).

In de familiekring mocht de lezing ook plaats hebben in de volgende dagen.

Telkens als onder de lezing de naam Aman voorkwam, werden verwensingen uitgesproken:

- Vervloekt zij Aman, die vijand, zijn naam verrotte!
  Gezegend Mardokaï!
- Vervloekt weze Zares!
  Gezegend zij Ester!
- Vervloekt alle afgodendienaars!
  Gezegend alle Israëlieten!

Kinderen sloegen met hun vuist op de banken of sloegen plankjes, waarop Amans naam geschreven was, tegen elkaar, als om hem te verpletteren.

In dit haatbetoon sloten zij ook wel andere vijanden in en helaas! later op sommige plaatsen ook de christenen. Keizer Theodosius heeft zulke manifestaties tegen het kruis en het christelijk geloof verboden.

's Avonds heeft Jezus in de synagoge zeer ernstig geleerd. De nacht daarop zag ik Hem opnieuw *met uitgestrekte armen bidden* en zijn verschijning weer hulp bieden aan de scheepslui in de storm op het Meer van Galilea.

Ditmaal was de nood veel groter en er waren ook veel meer schepen in gevaar; *ik zag Jezus de hand aan het roer slaan, zonder zelfs door de stuurman bemerkt te worden.*

428.

11 maart = 13 Adar. –

Heden was geheel Nazareth in vasten en boetpleging. De 3 rijke jongelingen van hier, die Jezus vroeger reeds tevergeefs om opneming gebeden hadden, kwamen Hem deze morgen nogmaals smeken om als leerlingen aangenomen te worden; het scheelde weinig of zij vielen er voor aan zijn voeten op de knieën, doch *Hij wees hen af en duidde hun zekere punten aan;*

Eigen aan het feest waren gastmalen en vermakelijkheden, waarbij men ook de armen bedacht en met giften verblijdde (Est.10, 22; voor instelling van het feest zie geheel 10 en 9, 19).

***

Later werd aan het Poerimfeest het feest om de dood van Nikanor verbonden; het is treffend dit hier bij K. weer te vinden.

Hij werd door Judas de Makkabeeër overwonnen.
Hij sneuvelde en Judas gaf bevel hem het hoofd af te houwen (II Makk. 15, 30 en I, 7, 47). Volgens vele Joden werd dit bevel door Judit, zuster van Judas de Makkabeeër, uitgevoerd.

Nu stelde Judas op zijn beurt een feest in ter gedachtenis aan deze roemrijke overwinning: "Heel het volk besloot eenstemmig het plechtig te vieren daags vóór het Mardokaï-feest, op 13 Adar." (II Makk. 15, 36).

***

Wanneer nu het Poerimfeest in ommuurde steden, zoals Nazareth er een was, op 15 Adar gevierd werd of althans tot die dag uitgebreid werd, mogen wij veronderstellen dat ook het Nikanor-feest op 14 Adar gevierd kon worden.

wanneer zij deze nagekomen waren, mochten zij hun aanvraag hernieuwen. Hij wist maar al te goed dat zij ***louter tijdelijke voordelen beoogden en geen geestelijk begrip hadden;*** *zij wilden leerlingen van Hem zijn als van een wijsgeer of geleerd rabbijn, om zo door de wetenschappen, die zij zich bij Hem eigen zouden maken, hun stad Nazareth in aanzien te doen stijgen. Ook voelden zij zich in hun eer gekrenkt, omdat Hij zonen uit arme families van Nazareth, en niet hen tot leerlingen aannam.*

Ik zag Jezus heden ook in de synagoge het woord voeren.

's Avonds met het begin van 14 Adar begon het groot vreugdefeest Poerim. Jezus was die avond tot laat in de nacht bij de oude Esseen Eliud van Nazareth. Die heilige man is afgeleefd en schijnt weldra te zullen sterven (nl. op 18 maart, zie nr. 431). Hij is hoogbejaard, uitgeput van krachten en ligt meest te bed. In de nacht zag ik Jezus lang uitgestrekt naast zijn legerstede neerliggen en, op zijn arm steunend, *met Hem spreken;* deze man gaat geheel in God op. (Een arme-mensen-bed is een mat op de grond uitgespreid, cfr. fasc. 3, nr. 72, voetnoot 165).

429.

12 maart = 14 Adar; Poerimfeest. –

Gisterenavond met het begin van 14 Adar en van het Poerimfeest werd op het dakterras van de synagoge weer een vreemdsoortig muziekinstrument bespeeld; maar ik ben te zwak om het nauwkeurig te kunnen beschrijven; het was als een grote staande trommel, die ook met snaren bespannen was; er kwamen kinderen die er op sloegen en er verscheidene voorwerpen uit trokken, waarmee men allerlei muziek kon uitvoeren; kinderen speelden ook op harpen en fluiten.

Heden genoten de vrouwen en jonge dochters, ter gedachtenis van Ester, een grote vrijheid en een uitzonderlijk voorrecht in de synagoge; zij moesten niet afgezonderd blijven en mochten zelfs naderen tot de plaats waar de priesters stonden (cfr. fasc. 7, nr. 199, voetnoot 421).

In de synagoge kwamen stoeten van kinderen, wonderlijk en verschillend gekleed, de ene wit, de andere rood.

Ook trad een jonge dochter op, met een halssieraad dat er schrikwekkend uitzag: zij had nl. een bloedrode, platte ring om de hals, als was deze haar doorgesneden, en van deze ring hingen vele bloedrode draden met knopen neer; deze verbeeldden bloedstrepen met bloeddroppen en -vlekken, juist als vloeide er vers bloed uit haar afgehouwen hals neer; als in een theaterspel stelde zij een zekere persoon voor; zij droeg een prachtige mantel en de sleep van haar kleed werd gedragen; zij was door vele andere jonge dochters en kinderen gevolgd. Van voren op haar hoofd verhief zich een hoog, spits opzetsel en ze droeg een lange sluier; ze droeg ook iets in de hand, maar of dit een zwaard of een scepter was weet ik nu niet. (Waarschijnlijk kort zwaard, in de veronderstelling dat ze Judit, de zuster van Judas de Makkabeeër, voorstelde).

Het was een grote en zeer schone dochter; ik weet niet juist wat dit betekende; ik meende eerst dat zij Ester moest verbeelden, doch niettemin scheen zij mij dan weer een Judit voor te stellen, evenwel een andere dan die Judit, welke Holofernes had gedood[191], want er was een dienstmeid bij haar, die een schone

[191] Bij deze passage plaatste Brentano de volgende nota:

"Jaren later las ik dat vele Joden op 13 Adar niet alleen de vasten van Ester herdenken, maar ook een feest vieren ter gedachtenis aan de overwinning op Nikanor door Judas de Makkabeeër (II Makk. 15, 3).

Zij beweren dat een zuster van deze Judas, Judit genaamd, Nikanor het hoofd afgehouwen heeft. Op de verjaardag van de tempelwijding van de Makkabeeën zingen zij ook liederen ter ere van Judit, die van de Judit van Betulië schijnt onderscheiden te moeten worden." Tot hier Brentano.

korf droeg, waarin geschenken voor de hoofdpriester lagen; zij begiftigde hem met schildjes, zoals de priesters er veelal op het voorhoofd of op de borst dragen; ze waren zeer kostbaar vervaardigd.

Ook lag in een hoek van de synagoge achter een gordijn op een praalbed het opgevuld beeld van een man; de jonge dochter nam

---

***

Dit las Brentano wellicht in de joodse kalender, die luidt als volgt:

13 Adar:

- Vasten van Ester, klaarblijkelijk ter gedachtenis aan die van koningin Ester.
- Ook feest ter gedachtenis van de dood van Nikanor (I Makk. 7, 49 en II Makk. 15, 36). Sommige Joden willen dat Nikanor gedood werd door Judit, zuster van Judas de Makkabeeër.
  Deze Judit is ons niet bekend uit de H. Schrift noch uit Flavius Josephus, doch slechts uit de geschriften der rabbijnen.

14 Adar:

- Eerste Poerim of klein feest der Loten.
  In de provincies eindigde de wraakneming der Joden op 14 Adar, doch in Susa werd ze de 15e nog voortgezet.
  Zo stelde Mardokaï het Lotenfeest vast op 14 en 15 Adar.

15 Adar:

- Tweede Poerim of groot feest der Loten.
  De 13, 14, 15 Adar samen worden gewoonlijk genoemd: de dagen van Mardokaï.
- Het Nikanorfeest, ofschoon er mee samenvallend heeft niets met het Mardokaï-feest te maken.

***

De tempelschatting, die ieder Israëliet moest betalen (Ex. 30, 13-15) vanaf zijn 20^{e} jaar, werd door de inners opgehaald op 15 Adar in de steden, (zoals K. het ook ziet in nr. 431) en op 25 Adar in de tempel.

(In nr. 435 wordt ook dit door K. vermeld, doch het geschiedt op 24 Adar.

Waarom niet op de 25^{e}?
Zeer waarschijnlijk omdat op 25 Adar een sabbat viel.

Hoe juist dit alles! Zou K. zelf er zich rekenschap van gegeven hebben? Zou het Brentano opgevallen zijn??)

dit beeld het hoofd af en bracht het aan de opperpriester. Daarna bracht zij, krachtens een oud vrijheidsrecht, de priesters de voornaamste fouten onder het oog, die zij in de loop van het jaar bedreven hadden, waarna zij zich terugtrok. Ook op sommige andere feesten hadden de vrouwen nog het recht de priesters te berispen.

430.

In de synagoge werd het boek Ester uit een aparte rol beurtelings door verscheidene leraars gelezen. *Ook Jezus las er op zijn beurt uit voor.* De Joden, en in het bijzonder de kinderen, hadden kleine plankjes met hamertjes; wanneer men aan een draad trok, sloeg het hamertje op een daarop geschreven naam en zij spraken daarbij enige woorden uit (verwensing) ; dit geschiedde telkens als de naam Haman in de lezing voorkwam.

Het feest was ook gekenmerkt door rijke gastmalen; vooral dit van de priesters en van Jezus, dat in het openbaar feesthuis plaats had, was prachtig. Alles was bij deze maaltijd zo aangenaam versierd als gedurende het loofhuttenfeest; er waren opvallend veel bloemenkransen met rozen zo groot als een hoofd, en ganse piramiden van bloemen en zeer vele vruchten. Er kwam een geheel lam op de tafel, doch vooral het rijke en luxueuze tafelgerei kon ik niet genoeg bewonderen; ik zag er een soort van veelkleurige drinkschalen, die doorzichtig waren als edelgesteenten; de schaal bestond uit gekleurde, door elkaar gevlochten of gewonden glasdraden, enz.

Ook deden de mensen op deze dag elkander vele geschenken, inzonderheid van juwelen en feestklederen, zoals toga's, manipels, hoofdsluiers en gordels met franjes aan de neerhangende einden.

Ook Jezus ontving een feestkleed met kwasten aan de onderzoom, doch hij hield het niet voor zich, maar gaf het weer weg; velen gaven ook geschenken aan de armen, die van alles overvloedig hun aandeel kregen.

431.

13 maart = 15 Adar. –

Het feest duurde heden nog voort; 's morgens zag ik dat Jezus, door zijn leerlingen omgeven, met de priesters in de nabijheid van Nazareth in verscheidene feestelijk versierde lusthoven en op open leerplaatsen ging; *zij hadden drie schriftrollen en ook weer het boek Ester bij zich en zij lazen er beurtelings uit voor*. Verscheidene groepen van jongelingen en jonge dochters waren hen gevolgd, doch *de jonge dochters aanhoorden Jezus' lering op de achtergrond, afzonderlijk.*

Op heden zag ik ook enige mannen rondgaan om een belasting te innen, die op het paasfeest betrekking had.

(cfr. nr. 429, voetnoot 191; het geld moest gebruikt worden voor de dienst van de tempel, maar juist nu, met het naderen van het paasfeest, moest de tempel en al wat voor het feest nodig was, in gereedheid gebracht worden.

Hiervan zal verder, naar aanleiding van het volgend paasfeest, een beknopt overzicht gegeven worden.)

Van het muziekinstrument dat ik gisteren vermeldde en dat ik een soort trommel noemde, zag ik heden nadere bijzonderheden, waaruit blijkt dat deze benaming wel minder gepast zal zijn. Het rustte op drie poten; het had boven en beneden driehoekige vlakken, waarvan twee van boven. Binnen gingen pijpen op en neer; door hetgeen in- en uitgetrokken werd, veranderde de toon. Knapen bespeelden het instrument en brachten een regelmatige melodie voort; deze had in haar klanken iets van een draaiorgel, van een keteltrom en van een harp.

14 maart. –

Ten gevolge van het bezoek van een vriendin zijn de mededelingen der volgende dagen uiterst karig.

Jezus is heden morgen naar de synagoge gegaan; er werd een soort van dankfeest gehouden. *In de school behandelde Hij enige twistvragen met de priesters.*

In de namiddag is Hij met zijn leerlingen 3 uur zuidwaarts naar Afeke gegaan. (Bij benadering het huidige Tarbaneh, 2 uur ten zuidzuidwesten van Nazareth). Hij zal pas morgenavond naar Nazareth terugkomen om er de sabbat te vieren.

Bij Afeke vloeit de Kisonrivier voorbij, en langs een hier voorbijlopende grote weg, die van een zeestad komt, is hier een grote doorvoer van handelswaren. Op dit tijdstip had Tomas, die van hier afkomstig is, zijn geboorteplaats reeds verlaten.

15 maart. –

Vrijdagavond was Jezus reeds ten sabbat in Nazareth terug.

16 en 17 maart; Sabbat en zondag. –

Hij bleef er de gehele zaterdag en zondag. In de nacht van zondag op maandag (tussen 17 en 18) zag ik Hem de laatste maal bij de stervende Esseen Eliud.

Hoofdstuk VI – Het Paasfeest
Begin van de reis naar Jeruzalem.

432.

Maandag, 18 maart. –

Deze morgen is Jezus met zijn leerlingen uit Nazareth vertrokken; de priesters deden Hem uitgeleide. Geen van hen kon begrijpen waar Hij zulke grote geleerdheid opgedaan had en dit gedurende zulk een korte afwezigheid; zij vonden zijn leer onweerlegbaar; ik dacht daarbij hoe zij later Hem hier zouden behandelen. Meerdere dragen Hem reeds een verborgen afgunst toe.

Jezus sloeg de weg in, die ook de H. Familie op haar vlucht naar Egypte gevolgd was. Hij is met zijn leerlingen in het kleine dorp gekomen niet verre van Legio gelegen, waar de H. Familie op haar vlucht geherbergd had en waarvan ik toen heb gezegd, dat er een bevolking woonde die zeer veracht werd en een soort slavenras was[192].

Jezus kocht hier brood, deelde het uit en het vermenigvuldigde zich in zijn handen. Nochtans daar Hij dit wonder vlug en in een haastig voorbij trekken bewerkte, verwekte het geen ophef; zijn weg vervolgend ging Hij aanstonds verder.

---

[192] **Nazara**. – Duidelijk is bedoeld het dorp Nazara bij Endor, aan de voet van de hoogte waarop Endor gelegen is. Dit blijkt uit alles wat K. er over zegt, zelfs de bijzonderheid: niet verre van Legio.

Zij wees het in het verhaal van de vlucht naar Egypte aan tussen Legio en Massalot; cfr. fasc. 7, nr. 174, voetnoot 369.

De nabijheid van Legio is nochtans zeer relatief; ze bestaat meer in haar geest dan in feite; de afstand is 4 uren, maar van op de grote weg kan men van de ene plaats tot de andere zien.

In haar herinnering zijn de twee plaatsen verbonden.

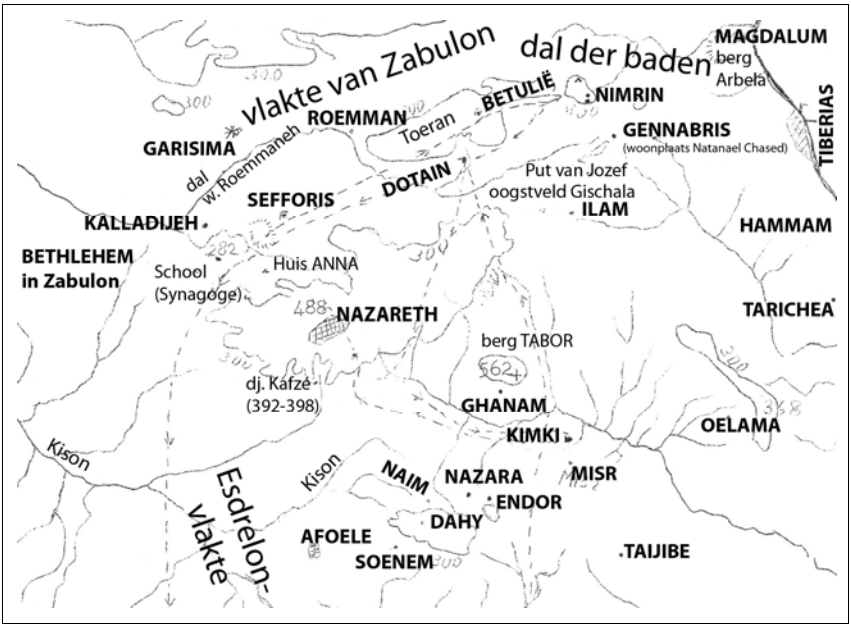

Later kwam Hem Lazarus tegemoet met 4 leerlingen; onder dezen waren Joannes Markus en Obed.

Jezus reisde met hen nog ongeveer 5 uren verder en zij kwamen in de donkere avond onopgemerkt in een landhuis dat aan Lazarus toebehoorde; hier was alles voor de ontvangst bereid; dit landhuis werd door een intendant (= hoofd van het huishoudelijk beheer, eerste opziener, bestuurder) beheerd.
Dit was, meen ik, het buitengoed dat Lazarus bezat niet ver van het veld van Jakob; het ligt op een gebergte, waar men in de richting van Samaria komt *(wo man gegen Samaria zu zieht)*[193].

[193] Het landhuis van Lazarus. – 8 km ten westen van Djenin of Engannim, zie grote kaart 2, linkerhoek beneden; er is genoeg over gezegd in fasc. 4, nr. 105 en nr. 105, voetnoot 224.
De nabijheid van dit landgoed bij het veld van Jozef is weer betrekkelijk te verstaan. Bedoeld is immers de vallei van Sikem, 5 uren meer zuidelijk (cfr. VOORREDE, nr. 6).

Ik geloof dat Jezus er de sabbat of een feestdag zal vieren[194]. Doch komt er nu een feestdag? Eerst had ik gemeend dat zij nu te Betanië waren, omdat ik hier Lazarus zag en een groot huis te midden van grote tuinen.

433.

19 maart. –

In de afgelopen nacht zag ik Jezus met zijn leerlingen en Lazarus, die Hem met 4 leerlingen tegemoet gegaan was, het buitengoed van Lazarus binnentreden.
Het ligt ongeveer een kwartier van een nu kleine stad, die oudtijds een residentiestad van de koningen van Israël geweest is.
Ze ligt enige uren (nl. 4 uren) van Samaria, doch bijna op één lijn (die men zou trekken van noord naar zuid).

Het veld van Jakob ligt aan de andere zijde (van het gebergte, nl. achter de Hebal). Deze stad schijnt mij Tirza te heten (door ons Tirza 1 genoemd).

Me dunkt dat er in het huis van Lazarus zelf eens een koning heeft gewoond.

---

[194] Sabbat of een feestdag. – Hier en straks verder en nog meermalen zal K. een feest of feestdag 'sabbat' noemen. Die naam geeft zij zelfs wel eens aan een vastendag, zoals in nr. 731, 719.

Andere nummers waarin zij een feest sabbat noemt, zijn o.m. 723, 733, 776, 1026, 1067, 1133, 1330, 1335, 1745.

Het is eenvoudig een navolging van de spreekwijze der H. Schrift, die feesten ook wel sabbat noemt, zoals:

- een Nieuwe-Maanfeest in Lev. 23, 24, Pasen in Lev. 23, 11. 15;
- de Verzoendag, Lev. 16, 31; 23, 32.

De reden schijnt te zoeken te zijn in de betekenis van het woord sabbat, d.i. rustdag, Lev. 23, 39.

Volgens Zak. 8, 19 moeten de vastendagen; althans 4 bepaalde, als vreugdedagen, ja, als voorname feestdagen beschouwd en gevierd worden.

Dus zijn het ook rustdagen en de spijzen worden daags vóór de vasten bereid, zoals uit K. blijkt.

In dit huis ontvingen Marta en Magdalena Jezus in zijn laatste jaar openbaar leven, toen Hij op leerreis in Samaria was; zij baden Hem hun zieke broeder Lazarus te komen bezoeken (nr. 1479). Dit huis is ook een van de eerste rustplaatsen van Maria geweest op haar reis naar Bethlehem, vóór Christus' geboorte (fasc. 4, nr. 105).

Jezus onderwees heden te Tirza in de synagoge[195].

[195] **Tirza = Haraïeq**. – Tirza is een eerste maal in de H. Schrift genoemd onder de steden die Josuë veroverd heeft (Jos. 12, 24). Wetenschappelijk is de ligging totaal onbekend en verloren.

Lazarus' landgoed was er heel dichtbij gelegen, verzekert de zienster, of schijnt er zelfs toe behoord te hebben. Toch geeft zij ook een klein kwartier afstand aan. Lazarus' landgoed veronderstelden wij reeds op de berg Sjeick Sjibel (zie grote kaart 2; linkerhoek, beneden).

Boven op de top van deze berg vindt men de resten van een middelbare, versterkte stad. Ruim 1 km ten noordoosten liggen op een uitspringende voorheuvel de resten van een ommuurde stad, 4 à 5 maal zo groot. Deze ruïne heet thans Haraïeq.

De mensen zijn Hem hier zeer gunstig gezind. Het feest dat Jezus hier wil vieren, valt op 23 Adar; op deze datum herdenkt men de inwijding van een tempel[196].

20 maart. –

De stad heet Tirza; ze ligt zowat 7 uren van Samaria in een mooi gewest, dat naar de opgaande zon gekeerd is: het is buitengewoon vruchtbaar in granen, in wijn en voornamelijk in vruchtbomen; de meeste inwoners zijn landbouwers, die hun vruchten elders gaan verkopen.

De stad is eertijds groot geweest; hier hadden koningen gewoond, maar het paleis werd in brand gestoken en de stad in een oorlog verwoest. Zeker koning, met name Amri, bewoonde het buitengoed, dat nu aan Lazarus toebehoort, zolang tot Samaria gebouwd was; deze koos hij dan tot zijn hoofdstad[197].

Aangezien K. spreekt van een klein kwartier afstand tussen beide, kunnen wij Lazarus' huis veronderstellen op de top van de berg en Tirza te Haraïeq.

De kleine valleien rondom de top en langs de hellingen zijn buitengewoon vruchtbaar, dank zij de goede aarde en het vele water.
Deze omgeving is beschreven in D.B. Béthulie, kol. 1758.

De vruchtbaarheid vermeldt K. ook hier, en telkens zij het landgoed van Lazarus vermeldt, maakt zij ook gewag van de vruchtbare landerijen en tuinen (cfr. fasc. 4, nr. 105).

[196] Feest op 23 Adar. – De joodse kalender noteert: inwijding van de tempel van Zerobabel; de juiste datum weet men niet al te goed.
(Immers in Esdras, 6, 15-18 is alleen de datum van de voltooiing, niet van de inwijding vermeld, nl. op 3 Adar).

Sommigen, vervolgt de kalender, plaatsen de inwijding op 16 Adar, maar de kalender van Sigonius noemt de 23e Adar.

(Op grond van K.'s mededelingen kunnen wij deze laatste als de authentieke beschouwen).

[197] Amri – Dit is een hele geschiedenis die men kan lezen in I Kon. 15 en 16.

Na de scheuring van Salomons rijk koos **Jeroboam**, de eerste koning van Israël, Tirza tot zijn residentie.

De inwoners zijn brave mensen, deugdzaam; zij houden zich zeer stil. De stad is thans klein en afgelegen; ik meen dat er in onze tijd nog enige resten van te vinden zijn; de inwoners vermijden angstvallig de omgang met de Samaritanen.

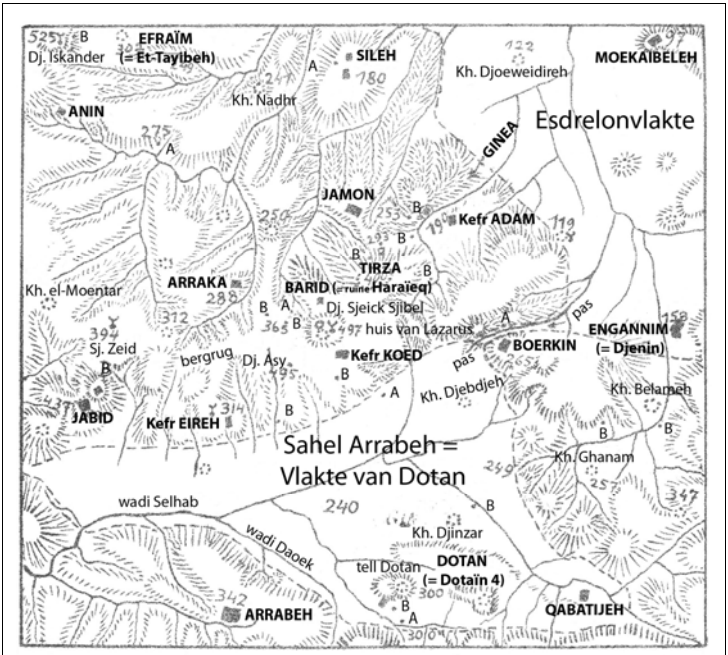

Vlak in het midden van dit kaartje de berg Sjeick Sjibel (= leeuwenwelp) met het huis van Lazarus en stad Tirza 1. Meer noordelijk de vlakte Esdrelon.
Deze is door een pas verbonden met de vlakte van Dotan (Sahel Arrabeh) waarin Groot-Dotan of Dotan 4 gelegen is, waar Jezus later komt.

Zijn zoon **Nadab** werd door de indringer Basa vermoord.

Basa en na hem zijn zoon **Ela** bleven te Tirza.

Ela werd omgebracht door **Zambri**, die nu zelf op de troon te Tirza wilde zetelen, maar reeds na 7 dagen werd hij in zijn paleis te Tirza belegerd door **Amri**. Voelende dat hij het niet halen kon, stak hij het paleis boven zijn hoofd in brand en kwam om in de vlammen; hij had 7 dagen geregeerd.

Amri bleef nog 6 jaren te Tirza en begon dan met de bouw van de stad Samaria, die hij tot zijn hoofdstad maakte en waarvoor hij Tirza verliet.

Men kan nazien: I Kon. 14, 17; 15, 33; 16, 6. 8-10. 16-18. 23-24).
Dit zijn de feiten waarop K. zinspeelt.

434.

Op het buitengoed van Lazarus woont een bejaarde beheerder, een authentieke Jood van de oude stempel; hij gaat barvoets en draagt een gordel.

Op hun reis naar Bethlehem hebben Maria en Jozef hier ene van hun eerste halten gehouden; het is nog dezelfde hoogbejaarde man die hen ontvangen heeft.

Jezus leerde in de loop van de dag in de synagoge te Tirza, maar deed geen genezingen.

Heden (20 maart = 22 Adar) is in de avond, waarmee de 23e Adar begon, de sabbat (feest) van de inwijding van Zerobabels tempel begonnen; dit feest wordt niet zo plechtig en luisterrijk gevierd als het tempelwijdingsfeest van de Makkabeeën. Nochtans werden ook hierbij een groot aantal lichten en vuren in de huizen, in de straten, in de synagoge en op de velden bij herders ontstoken; het was voor het tempelwijdingsfeest van Zerobabel.

21 maart = 23 Adar; Tempelwijding van Zerobabel. –

Heden was Jezus het grootste gedeelte van de dag met alle leerlingen in de synagoge te Tirza; Hij heeft weerom in het huis van Lazarus gegeten, doch maar weinig; het grootste deel van de spijzen werd steeds onder de armen in Tirza uitgedeeld; er waren daar vele armen; zulke uitdelingen hadden voortdurend plaats tijdens zijn aanwezigheid hier.

De stad vertoont nog vele sporen van haar vroegere grootte; deze blijkt uit de overblijfselen van zeer oude muren en torens. Het schijnt dat het huis van Lazarus, dat nu een kwartier van de stad ligt, eertijds in haar omvang begrepen geweest is (cfr. fasc. 12, nr. 391, voetnoot 149); men zou dit zeggen, als men allerlei overblijfselen van muren en grondvesten ziet, waarbij zich nu tuinen uitstrekken.

Lazarus heeft deze bezitting van zijn vader geërfd; hij wordt hier, zoals overal, zeer geëerd en geacht als een zeer rijk en deugdzaam, ja, als een verlicht man; hij onderscheidt zich overigens opvallend in zijn doen van alle andere mensen, want altijd is hij voornaam, zeer ernstig, weinig van zeg, doch als hij spreekt, doet hij het zachtaardig en zijn woord is dan gezagvol.

Vervolg van de reis naar Jeruzalem. – De rijke jongeling.

435.

Nadat 's avonds het feest van 23 Adar gesloten en de 24e Adar begonnen was, zag ik Jezus met de leerlingen en Lazarus Tirza verlaten en de reis naar Judea voortzetten; zij hielden dezelfde richting waarin Jozef en Maria op hun reis naar Bethlehem gegaan waren, doch zij volgden andere wegen en trokken door de bergstreek ter zijde van de stad Samaria.

Ik zag hen in de nacht een hoge berg bestijgen; het was een buitengewoon zachte en heldere nacht en er hing een zeer aangename zilverige nevel over het land. Er waren ongeveer 18 reisgezellen bij Jezus; wegens de smalle paden gingen zij twee en twee, enigen gingen vooruit, enigen volgden en enkelen hielden Jezus van dichtbij gezelschap; *Hij stond dikwijls stil en sprak met hen of bad,* want de weg leende zich goed daartoe.

22 maart = 24 Adar. –

Zij hebben een groot gedeelte van de nacht gegaan; 's morgens rustten en aten zij een weinig; dan trokken zij nogmaals over een koud gebergte en vermeden alle steden.

Niet verre van Samaria zag ik 6 leerlingen bij Jezus (in zijn onmiddellijke nabijheid), toen een jongeling uit Samaria, zich vóór Hem op de weg neerwierp en zegde: "Redder van de

mensen, Gij die Judea wilt bevrijden en herstellen, enz." Hij geloofde ook aan een aards rijk, dat Christus, naar zijn mening, wilde stichten en hij bad Hem dringend om in dit rijk opgenomen en met een ambt bekleed te worden. Deze jongen was een wees; hij had vele goederen van zijn vader geërfd en bekleedde een staatsambt in Samaria.

Jezus was zeer vriendelijk tegen de jongen, maar antwoordde hem dat Hij bij zijn terugkeer zou zeggen wat hij doen moest. "Voor 't ogenblik is je goede wil en nederig verzoek Mij welgevallig; wat je zegt en verlangt is waar en goed, doch dring nu niet aan: op het ogenblik kan ik je verzoek niet voldoen."

Ik zag dat Jezus wel wist dat die jongeling met heel zijn ziel aan zijn rijkdom hing, en hem wilde zeggen wat hij doen moest, nadat Hij al zijn apostelen gekozen zou hebben. Dan wilde Hij immers hun, zowel als de jongeling, tegelijkertijd een goede les voorhouden.

Dezelfde jonge man zal later nogmaals tot Jezus komen, en deze laatste ontmoeting is het, die de H. Matteüs verhaalt in zijn evangelie (19, 16-31).

436.

's Avonds vóór de sabbat zag ik hen in de herberg der herders (te Mikmas) tussen de twee woestijnen (van Ofra en Giba) aankomen, 4 à 5 uren van Betanië, waar Maria en de H. Vrouwen overnacht hadden op hun weg naar Betanië, waar zij, juist vóór Jezus' doop, met Hem wilden samenkomen (fasc. 10, nr. 255).

De herders uit dit gewest kwamen met hen samen en brachten hun geschenken en levensmiddelen. De herberg werd geschikt tot een bidplaats, een lamp werd ontstoken; zij bleven hier om de sabbat te vieren en *Jezus leraarde voor hen.*

Op deze reis langs lastige, eenzame bergpaden bezocht Jezus ook de plaats, waar Maria zoveel van de koude geleden had en waar

zij het opeens op bovennatuurlijke wijze zo warm gekregen had (fasc. 4, nr. 105).

De zienster noemde geen andere halten van Jezus op deze reis.

Heden, op 24 Adar (22 maart) werd te Jeruzalem de belasting voor de tempel opgehaald, die te Nazareth en in andere steden op het Poerimfeest ingezameld werd.

(Deze mededeling is zeer belangrijk, zie nr. 429, voetnoot 191).

23 maart; Sabbat. –

Ik zag Jezus met zijn leerlingen en de herders uit dit gewest de sabbat vieren. Hiertoe hadden zij alles behoorlijk ingericht. *Jezus' lering werd door een twintigtal herders met hun vrouwen en kinderen bijgewoond;* zij waren allen zeer gelukkig en diep ontroerd. Jezus zelf scheen bij deze doorbrave mensen zeer getroost en opgewekt.

De afstand van hier tot Kirjat-Jearim schijnt mij niet groot; (het ligt 4 uren van Mikmas en 2,5 uur ten noordwesten van Jeruzalem, in rechte lijn).

Na de sabbat namen zij een kleine maaltijd en begaven zich dan op weg naar Betanië, dat nog 4 uren van hier verwijderd kon zijn (versta: bijna 3 uren).

Jezus te Betanië, te Jeruzalem, in de tempel.

437.

24 maart. –

Verscheidene leerlingen zijn vanuit de herberg naar Jeruzalem, hun vaderstad, weergekeerd. Ik zie geen vreemdelingen te Betanië. Jezus bewoont in Lazarus' huis steeds dezelfde kamer.

Deze kamer (of zaal) is als de synagoge en bidplaats van het huis[198]. In het midden staat de gebruikelijke lessenaar, waarop de schrift- en gebedsrollen liggen; zijn slaapcel is een klein, aangrenzend, afgeschermd kamertje.

Heden voormiddag ging Marta reeds tot Maria Markus en tot andere vrouwen, om aan te kondigen dat Jezus met haar broer in het huis van Maria Markus ter maaltijd wilde komen. Zo kwam Jezus er met Lazarus tegen de middag aan.

Bij de maaltijd waren Veronika, Joanna Chusa, Suzanna, de leerlingen van Jezus en die van Joannes uit Jeruzalem. Joannes Markus, de zonen van Simeon, de zoon van Veronika en de neven van Jozef van Arimatea (Aram en Temeni), in het geheel een man of 9.

Evenwel waren er Nikodemus en Jozef van Arimatea niet.

Jezus sprak hier over de nabijheid van het Rijk Gods, over de leerlingen die Hij voornemens was te roepen, over de voorwaarden onder welke het hun vrij stond Hem te volgen, en zelfs ook, doch vrij vaag, over zijn lijden.

Het huis van Joannes Markus ligt vóór de stad aan de oostkant tegenover de Olijfberg en Jezus was niet genoodzaakt in de stad te komen.

's Avonds ging Hij met Lazarus naar Betanië terug. Ik hoorde reeds hier en daar in Jeruzalem het gerucht verspreiden dat de nieuwe Profeet uit Nazareth te Betanië was; menigeen was over dit nieuws verheugd, maar anderen kwaad.

---

[198] Synagoge in Lazarus' huis. – Voorname families hadden een huissynagoge, zoals vele mohammedanen een huismoskee en kasteelheren bij ons een huiskapel hebben.

Zo is het te verklaren dat de Talmoed van Jeruzalem 480 synagogen in deze stad telt (cfr. D.B. Jérusalem kol. 1376). In Kaïro telde men in 1832 een 400-tal moskees en een eeuw vroeger 720 (De Géramb, III, 70).

Ik zag ook dat in de tuinen langs de weg van de Olijfberg hier en daar *mensen stonden om Hem op zijn voorbijtocht te zien en te horen.* Onder dezen waren ook enige Farizeeën; zij hadden toevallig vernomen of zij waren het in Betanië door navraag te weten gekomen, dat Hij de stad zou bezoeken, doch niemand van hen waagde het Hem aan te spreken; zelfs bleven meerderen vol vrees achter de hagen verborgen en keken Hem benieuwd na; zij zegden tot elkander: "Kijk, dat is de Profeet van Nazareth, de zoon van de timmerman Jozef!" (cfr. Mt. 21, 11).

Vele mensen werkten in de tuinen, aan de hagen en omheiningen wegens het naderende paasfeest; alles moest dan gereinigd en sierlijk opgeknapt zijn, de wegen werden in goede staat gebracht, de hagen geschoren en opgebonden. Ik zag ook reeds uit alle richtingen vele arme Joden en ambachtslieden met ezels en gereedschappen naar Jeruzalem trekken; het waren dagloners die in deze feesttijd allerlei handwerk in de stad en in de tuinen kwamen verrichten. Zulk een man was Simon (van Cyrene), die later het kruis van Jezus moest helpen dragen.

(Straks geven wij een kleine uitweiding over het paasfeest; deze en andere bijzonderheden vinden wij er terug).

438.

25 maart. –

Heden was Jezus weer te Jeruzalem en wel in het huis van Obed, de zoon van Simeon, in de nabijheid van de tempel en ook in nog een ander huis tegenover de tempel, waarin vroeger de familie van de oude Simeon gewoond had; hij aanvaardde daar een maaltijd, die Marta en de andere vrouwen bereid en daarheen gezonden hadden. Een negental leerlingen uit Jeruzalem en nog enige andere deugdzame mannen waren er aanwezig, doch niet Nikodemus noch Jozef van Arimatea. *Jezus sprak er zeer liefdevol en ernstig over de nabijheid van het Rijk Gods.*

In de tempel was Hij nog niet geweest.

Jezus gaat zonder enige vrees door de stad; Hij draagt meestal een lang wit kleed (tuniek) in brei- (of weef-)werk; dit is een profetenkleed. Dikwijls vertoont zijn uiterlijk niets opvallends of buitengewoons en men verliest Hem gemakkelijk uit het oog, doch **andere malen is zijn verschijning gans buitengewoon en zijn aangezicht is dan lichtend en bovennatuurlijk**[199].

---

[199] Uiterlijk van Jezus soms lichtend. – Zeer merkwaardige mededeling.

Hoewel wij tot beknoptheid genoodzaakt zijn, geven wij onze aantekeningen betreffende dit verschijnsel in Jezus onverkort weer.

- Volgens Origenes (2e eeuw) heerste in zijn tijd bij velen de mening dat Jezus' uiterlijk niet steeds gelijk was.
  Nu was Hij mooier, aantrekkelijker, bovennatuurlijker, stralender, dan weer meer gewoon, enigszins naar gelang de aanwezige mensen in een beter of slechter gezindheid verkeerden (cfr. Prat, Jezus Christus, I, 529).
- Wij lezen ook bij Keulers, die wel op oude gegevens steunt:
  "Jezus matigde de schitterende glans van zijn ogen om de mensen niet af te schrikken." (Waar Jezus leefde, blz. 116).
- In zijn commentaar op Matteüs zegt nog Origenes:
  "Niet alleen werd ons aangaande Christus OVERGELEVERD dat er 2 zelfstandigheden (naturen) in Hem waren,
  - de menselijke waarin Hij voor iedereen zichtbaar was, en
  - de goddelijke, krachtens welke Hij op de berg voor zijn apostelen van gedaante veranderde,

  maar ook luidt een traditie **dat Hij zich niet aan allen gelijk vertoonde, doch verschillend, naar gelang de mensen die in aanraking met Hem kwamen, het verdienden.**

  Op dezelfde wijze nam het manna een andere smaak aan, naar belang de gesteldheid van eenieder. Deze traditie, besluit Origenes, lijkt mij geloofwaardig." (cfr. Prat, Jezus Christus, I, 529).

***

Deze traditie vindt bij K. een natuurlijke, gematigde interpretatie en bevestiging.

- In sommige omstandigheden **verscheen Jezus goddelijker en als door een aureool van majesteit omgeven.**
- **In toorn en bij bestraffing boezemde zijn uiterlijk schrik en eerbied in.** Nopens dit punt hebben wij hier een 1e duidelijke uitspraak van haar.

- Elders zal ze nog zeggen: **"Zijn gelaat was hier zo helder, zijn oogslag zo ontroerend, dat alle harten vertederd en tot Hem getrokken werden."** (nr. 548).

- "In Jezus' nabijheid voelden de Farizeeën een zekere schrik voor Hem." (nr. 446).

- In zijn Bijbelse Geschiedenis, bij de uitdrijving der kooplieden uit de tempel, schrijft Jos. Keulers:
  "Al die mensen zouden niet gehoorzaamd hebben aan het bevel van die onbekende Galileeër, indien zij in zijn verschijning niet de openbaring van een bovenaardse macht hadden gezien." (Bijbelse Geschiedenis 408). –

- Laat de zogenaamde brief van Lentulus aan de Romeinse senaat apokrief zijn, hij geeft een traditioneel gegeven weer, waar hij zegt: **"Bij het zien van Jezus kan men liefde voor Hem opvatten, maar evengoed schrik."**

***

Privaatopenbaringen spreken in dezelfde zin, heel speciaal over de schoonheid van Jezus' ogen en de scherpte van zijn blik.

- Volgens de traditie werden de struikrovers die de H. Familie op haar vlucht naar Egypte aanhielden, **getroffen door een glans die uitstraalde van het aangezichtje van het goddelijk Kind.**
  Onze K. vertelt het geval wonderschoon.

- Tot de H. Brigitta zegde O.L. Vrouw: "Dikwijls zagen wij **een ongewone glans Hem omgeven,** terwijl wij de engelen lofzangen boven Hem hoorden zingen." (H. Brig. door Rebry, I, 145).

- "Niet zelden **omstraalde Jezus zulk een helder licht,** dat Jozef en Maria die verblindende glans niet konden verdragen; de lichtstralen drongen zo diep in hun harten door, dat zij ze van liefde ontvlamden." (Dubois, 79).

- Op grond van haar visioenen verzekert Margareta van het H. Sacrament, karmelietes van Beaune:
  "Sommige lieden ontwaarden in Egypte dat **een ongewone glans, de weerglans van zijn goddelijke schoonheid,** het Kind Jezus van tijd tot tijd omgaf. Dit noopte hen ten zeerste Hem hartelijk lief te hebben, Hem en zijn ouders met liefde en eerbied te bejegenen, zodat niemand het aandurfde op gelijke voet met hen om te gaan.
  Slechts met schroom en ontzag durfden zij tot hen naderen." (Pet. Boll. T. 16, 100-1).

***

Toen Hij ‘s avonds te Betanië teruggekeerd was, zijn verscheidene Joannes-leerlingen tot Hem gekomen, o.m. Saturninus; zij groetten Hem en brachten Hem tijdingen van bij Joannes, maar Herodes viel hem nog herhaaldelijk lastig. Deze avond kwam Nikodemus naar Betanië en *hoorde in Lazarus' huis de leerrede van Jezus aan.*

439.

26 maart. –

Jezus heeft deze morgen in Betanië Simon de Farizeeër bezocht, die daar een herberg of feesthuis heeft. Hier werd een grote maaltijd gehouden, waarbij Nikodemus, Lazarus, de leerlingen van Joannes en de leerlingen uit Jeruzalem vergaderd waren. Ook Marta en de H. Vrouwen uit Jeruzalem namen er deel aan.

In Jezus' tegenwoordigheid zegt Nikodemus quasi niets; hij is zeer terughoudend, ingetogen en luistert slechts benieuwd. Jozef van Arimatea is vrijmoediger en niet benauwd om een vraag te stellen. Simon de Farizeeër is niet slecht, doch nu nog een onzeker, aarzelend man; hij houdt het met de aanhangers van Jezus uit vriendschap voor Lazarus en staat ondertussen op goede voet met de Farizeeën.

Hier is ook een opmerking over **de schoonheid van Jezus' ogen en de scherpte van zijn blik,** op haar plaats, te meer daar wij vergaten die te plaatsen bij nr. 376.

Reeds in nr. 204 sprak K. van **Jezus' doordringende blik,** waarmee Hij Natanael trof.

In nr. 376 herinnerde zij weer aan **de kracht van Jezus' oogslag.**

Over Jezus' ogen en blik zegde Zr. Jozefa Menendez:
“Wat in Jezus' vele verschijningen altijd de grootste indruk op mij heeft gemaakt, zijn Zijn zo schone ogen, waarvan de blik zo diep in de ziel doordringt.” (Un appel à l'amour, 431).
Deze bemerking vloeit keer op keer uit haar pen en haar levensbeschrijver benadrukt dit: “Gaarne noteert de zuster **die blik van Jezus, die op zichzelf reeds vrede is.”** (ibid. 596).

Jezus sprak bij deze maaltijd veel over de profeten en over de vervulling van hun voorspellingen. Hij sprak over het wonder van Joannes' ontvangenis en hoe God hem van de aanslagen van Herodes tijdens de kindermoord had bevrijd. Nu volbracht hij trouw zijn zending, die bestond in de bereiding van Jezus' wegen. Hij wees er ook op, hoe het de opmerkzaamheid van de mensen ontging dat de tijden vervuld waren; Hij zei: "Nauwelijks zijn er dertig jaren verlopen en wie denkt er nog aan - afgezien van enige eenvoudige godvrezende mensen - dat drie koningen uit het Oosten, met een kinderlijk vertrouwen mijn ster volgend, mij zijn komen opzoeken in Judea; zij vroegen naar de nieuwgeboren koning van de Joden en vonden Hem als een arm Kind van arme mensen.
Drie dagen bleven zij daar. (Te verstaan op dezelfde manier als de drie dagen die Jezus in het graf verbleef). *Waren zij naar een beroemd koningskind van deze wereld gekomen, men had hen niet zo spoedig vergeten."*

Jezus zegde nochtans niet dat HIJ dat Kind geweest was.

27 maart = 29 Adar. –

Vergezeld van Lazarus en Saturninus ging Jezus hedenmorgen te Betanië in het huis van meerdere deugdzame zieken uit de arbeidersstand; Hij genas er zes of zeven van; er waren lammen, waterzuchtigen en zwaarmoedigen onder. *Hij beval hun buiten het huis in de zon te gaan zitten.*

Er is te Betanië nog geen toeloop om Jezus' wil; ook bij de genezingen bleef alles rustig; dat de mensen hier terughoudend zijn en zich rustig houden, is deels het gevolg van de achting, die allen Lazarus toedragen.

In de avond, waarmee de eerste dag van de maand Nisan begint, was er een feest in de synagoge; het schijnt mij het Nieuwe-maan-feest geweest te zijn, want in de school zag ik een soort verlichting: een schijve als een maan ging onder het gebed meer en meer aan het schitteren door kaarsen, die er achter door een man in steeds groter getal ontstoken werden.

Jezus in de tempel.

440.

28 maart = 1 Nisan; Nieuwe-maan-feest; vastendag. –

Jezus is heden met Lazarus, Saturninus, Obed en andere leerlingen bij de godsdienstplechtigheden in de tempel tegenwoordig geweest.

Er werd, als ik me niet bedrieg, een bok geofferd[200].

Jezus' verschijning in de tempel maakte een vreemde indruk op de Joden en ontstelde hen. Het wonderbaarste daarbij is dat allen hun gevoelens en indrukken in zich besloten houden en niemand het waagt die aan anderen mee te delen.

Ik ontving hieromtrent inwendig de verklaring dat zulks een goddelijke beschikking was, om aan de Zaligmaker de nodige tijd voor zijn arbeid en zending te laten. Trouwens, indien zijn vijanden elkaar hun indrukken bekend hadden gemaakt, dit zou de verbittering veralgemeend en veel vergroot en de losbarsting verhaast hebben, terwijl nu integendeel in menigeen de haat en woede nog kampten met betere gevoelens.

In anderen ontwaakt een stil verlangen om Hem nader te leren kennen en zij wenden pogingen aan om door tussenkomst van

[200] Bok geofferd. – Het offer van een bok is eigen aan het Nieuwe-Maan-feest, als toemaat bij de overige offeranden.

anderen in betrekking met Hem te komen. Heden was het ook een vastendag wegens de dood van de kinderen van Aäron[201].

In het huis van Lazarus.

29 maart = 2 Nisan. –

Heden (een vrijdag, maar niet Goede Vrijdag) beschouwde de zienster passietaferelen van Christus, waaraan zij deelnam, en midden in die lijdensextases drukte zij er haar verwondering over uit, dat zij Jezus in zijn lijden en tevens te Betanië zag.

Daarna zegde zij het volgende:

Jezus is te Betanië, in het huis van Lazarus, waar ook de leerlingen en vele andere deugdzame mensen verzameld zijn. *Hij leert in een grote zaal, waar zich een leerstoel bevindt (bidplaats, synagoge). Hij spreekt op dezelfde manier als onlangs, toen Hij van de H. Driekoningen sprak; Hij vestigt hun aandacht op gebeurtenissen uit het verleden.*

Hij zegde ondermeer: "Vóór ongeveer 18 jaren redeneerde een Bachir - dit moet wel zoveel betekenen als 'scholier, jongen, leerling' - redeneerde, zeg ik, een Bachir in de tempel met wonderbare schranderheid tegen de schriftgeleerden, en, daar zij het niet konden halen, werden zij ten zeerste tegen Hem verbitterd."

Hierna verhaalde Hij ook nog wat de kleine Bachir toen geleerd had[202].

---

[201] Vastendag. – Op 1 Nisan, eerste maand van het liturgische jaar, noteert de joodse kalender: vasten wegens de dood van de kinderen van Aäron: Nadab en Abihoe; onwettig, tegen de voorschriften in offerden zij vuur en werden door God gedood, (Lev. 10, 1-2).

[202] Bachir. – Uitspreken: Bakhir.

‘s Avonds vierde Hij (de opening van) de sabbat te Betanië.

Bemerking van Brentano

Terwijl K. dit zag, beschouwde zij ook het lijden, de kruisiging en dood van Christus. Dat zij beide dingen tegelijkertijd kon zien, verwonderde haar.

Ook doorstond zij het lijden van Christus. Dit jaar leed en beleefde zij op deze vrijdag wat zij in andere jaren op Goede Vrijdag leed en beleefde. Dit lijden had nu vroeger plaats, omdat op Goede Vrijdag het bezoek van vijandige personen het gestoord zouden hebben. Zo had het haar Engel aangekondigd. Dit lijden werd ten slotte zo hevig, dat zij geen verdere mededelingen kon doen. Haar engel schijnt haar gezegd te hebben, dat zij dit jaar (1822) het goede-vrijdag-lijden doorstond op de historische verjaardag van Jezus’ lijden.

Aldus meent en verklaart Brentano in een nota; deze vrijdag viel op 29 maart, maar andere gegevens in haar leven doen eerder geloven dat de historische verjaardag van Jezus’ lijden in 1822 viel op 30 maart.

De zaak is te ingewikkeld en van te weinig belang om er hier dieper op in te gaan.

Een Bakhor is een jongen in de volle kracht van zijn jeugd;
een bakhir een flinke jongen met voortreffelijke hoedanigheden, een uitverkorene, een uitgelezene, één uit de duizend, zou men kunnen zeggen (cfr. D.B. Elus).

De plaatsnaam Bahurim of Bahoerim, die K. in nr. 454 zal noemen is er mee in verband te brengen.

Zoals reeds meermalen gezegd is ‘IM’ een meervoudsuitgang.
Laat men deze vallen, dan behoudt men Bahur = Bachur, Bachor, Bakhir.
‘Bachurim’ betekent ‘jongelingen’.

Jezus opnieuw in de tempel.

441.

30 maart = 3 Nisan; Sabbat. –

K. was onbeschrijfelijk ziek. Toch vertelde zij:

Hedenmorgen heb ik Jezus met Obed, die een bediening in de tempel vervult, en met andere leerlingen van Jeruzalem, in de tempel bij de sabbatviering gezien. Jezus stond onder zijn vrienden bij de andere jonge Israëlitische mannen; zij stonden twee en twee. Hij had een wit kleed aan van brei- of weefwerk *(gewirktes Kleid),* een gordel en een witte mantel, maar deze droeg Hij niet op de wijze der Essenen. Er was iets kenmerkends in zijn voorkomen (zie nr. 438, voetnoot 199). Zijn kleding was opvallend rein; ze stond Hem goed en bevallig, waarschijnlijk omdat Hij het was, die ze droeg.

Hij zong en bad uit rollen met de omstaanders de beurtzangen en gebeden mee; er waren daar ook voorbidders. Jezus' aanwezigheid wekte opnieuw de bevreemding en verwondering van de omstaanders; niemand echter waagde het Hem aan te spreken. In het openbaar spraken zij zelfs met mekaar niet over hun indrukken. **Ik zag ondertussen de wonderbare gemoedsbewegingen bij velen.**

Het was een grote sabbat; er werden 3 onderrichtingen gehouden, te weten

- over de kinderen van Israël,
- hun uittocht uit Egypte en
- over het paaslam.

Ik zag ook op een altaar reukoffers opdragen; men kon de priester niet zien, maar wel de rook en het vuur. Ik zag het vuur door een soort traliewerk, waarop tussen versierselen of stralen een beeld als een paaslam aangebracht was; tussen de versierselen door zag ik het vuur branden. Dit altaar stond dicht bij het Allerheiligste of

Heilige der heiligen. De hoornen ervan schenen zelfs tot in het Allerheiligste te reiken.

Ik zag daar Farizeeën die onder het bidden hun arm omwonden met een lange, smalle band, die eigenlijk een sluier was.

Omstreeks 2 uur in de namiddag ging Jezus met zijn leerlingen in een kleine tempelzaal bij het voorhof van Israël, waar een kleine maaltijd van vruchten en broden bereid was; deze waren gelijk haarvlechten dooreen gestrengeld; zij hadden iemand de taak van spijsmeester opgedragen en deze moest alles bezorgen. De vreemdelingen konden al het daartoe nodige in de omliggende zalen bestellen en kopen; vreemdelingen hadden dit recht; de tempel was als een stad waar men alles kon bekomen. *Onder deze maaltijd hield Jezus een toespraak.*
Nadat de mannen heengegaan waren, namen ook de vrouwen in dezelfde kleine zaal hun maaltijd.

442.

Ik zag heden ook iets wat ik nog niet wist: Lazarus heeft een ambt in de tempel, in de aard zoals bij ons een burgemeester een soort kerkelijke bediening kan vervullen; hij ging rond met een beurs om een zekere belasting op te halen.

Jezus en zijn leerlingen bleven nog de gehele namiddag in de tempel en ik zag Hem niet eerder die verlaten om naar Betanië terug te keren dan om 9 uur in de avond. Op deze sabbat brandden ontelbare lampen en fakkels in de tempel.

Reeds gisteren heb ik gezien dat Maria en de andere heilige vrouwen van Kafarnaüm naar Jeruzalem afgereisd zijn; zij trekken naar Nazareth en voorbij de berg Tabor; uit dit gewest voegen zich nog andere vriendinnen bij haar; zij zullen over Samaria reizen; zij worden voorafgegaan door Galileese leerlingen en gevolgd door knechten die pakken dragen. (Vrouwen nooit alleen op reis, cfr. fasc. 2, nr. 44, voetnoot 94). Ik heb vergeten waar zij (vrijdagavond en heden) de sabbat gevierd hebben.

Onder deze leerlingen waren Petrus, Andreas en hun halve broer Jonatan, de zonen van Zebedeüs, de zonen van Maria van Kleofas, Natanael Chased en Natanael de bruidegom. Ik geloof dat pas na hun terugkeer van het feest (na hun verblijf in Judea) verscheidene leerlingen Tomas zullen ontmoeten en hem over Jezus spreken.

Zondag, 31 maart = 4 Nisan. –

Heden zondag was Jezus met een twintigtal leerlingen de gehele morgen in de tempel. *Daarna heeft Hij in het huis van Maria Markus onderricht gegeven en een kleine maaltijd genomen.* Vervolgens was Hij te Betanië met Lazarus op een maaltijd bij Simon de Farizeeër.

Op de vraag of Joannes de Doper niet naar het paasfeest kwam, antwoordde zij hoofdschuddend: "neen!"

Daarna sprak zij: "er werden reeds vele paaslammeren afgekeurd."

De laatste tien dagen voor Pasen.

443.

1 april = 5 Nisan. –

Jezus ging deze morgen opnieuw naar de tempel. In de namiddag ging Hij met zijn leerlingen *bij Jozef van Arimatea en hield daar onder een kleine maaltijd een toespraak.* Dit huis staat in de wijk van het huis van Maria Markus; er is daar een werkwinkel voor het beitelen van beelden. Deze stadswijk is een weinig afgelegen. (Bedoeld is de smalle wijk Ofel aan de voet van de oostelijke grondmuur van het Tempelplein, tegenover de Olijfberg, bijna afgesneden van de eigenlijke stad, zie stadsplan op grote kaart 3). Ook kwamen de Farizeeën hier zelden.

Tot nu toe vreest nog niemand Jezus te benaderen, want de haat tegen Hem is nog niet losgebroken.

Maria en de andere reizigers uit Galilea zijn nu te Nazareth.

Een tweede maal ondervraagd of Joannes de Doper met het paasfeest naar Jeruzalem zou komen, antwoordde zij weer beslist: "NEEN !"

2 april = 6 Nisan. –

Jezus vertoont zich hoe langer hoe openlijker en vrijmoediger te Jeruzalem en zelfs in de tempel.

Hij ging met (de tempeldienaar) Obed in de zaal tussen het brandofferaltaar en de tempel (dus in de vestibule of voorzaal; zie tekeningen, fasc. 1, nr. 18 en fasc. 8, deel 'De Tempel', VIII. Het hoofdgebouw of eigenlijke tempel).

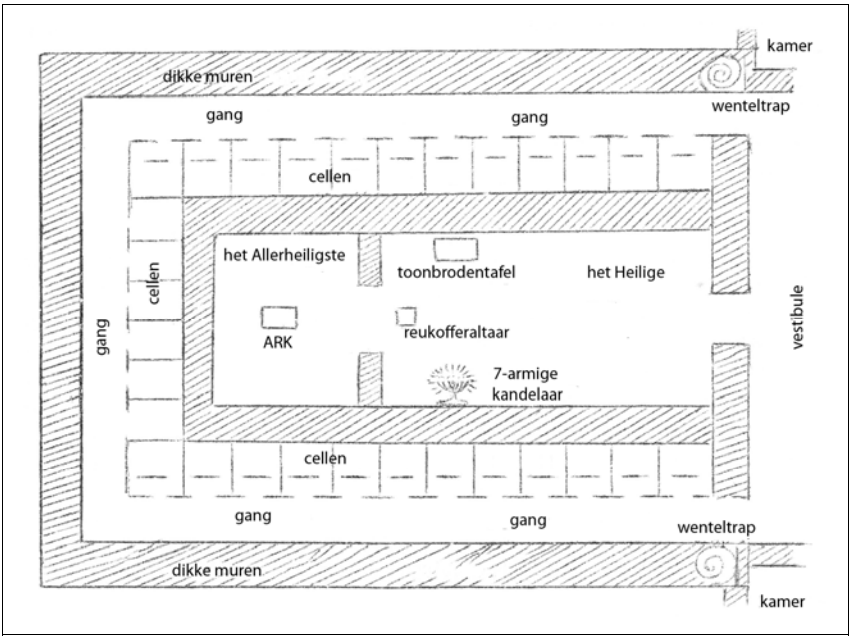

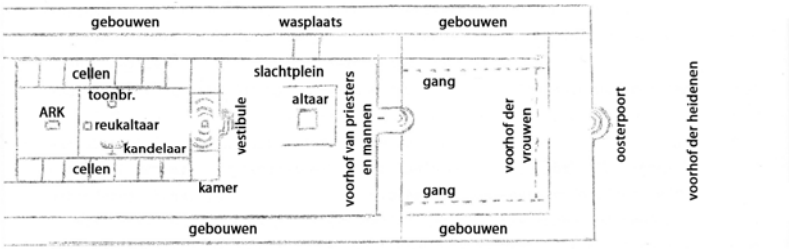

Deze schets is een voorstelling van een deel van de tempelgebouwen, waar Joakim kwam offeren. Hier zijn de proporties niet goed in acht genomen.

Voor de priesters werd daar een leerrede over het paasfeest en de paasplechtigheden gehouden. Zijn leerlingen bleven achter in het voorhof van Israël. De Farizeeën waren zeer geërgerd Jezus daar te zien. Daarna heeft Hij *bij Jozef van Arimatea gegeten en onder de maaltijd een toespraak gehouden.* Jezus wandelt met de dag stoutmoediger door de stad en *spreekt ook de mensen aan op straat.*

Er komt veel volk naar Jeruzalem, inzonderheid arbeiders, dagloners, dienaars en kooplieden met grote voorraden levensmiddelen. In de naaste omgeving van de stad en op de open plaatsen en pleinen worden zeer veel hutten en tenten opgeslagen om de enorme menigte paasgasten een onderkomen te kunnen verschaffen. Vele lammeren en ander vee wordt naar de markt gebracht, het keuren van de lammeren is nu reeds aan de gang; ook vele heidenen komen voor het feest naar de stad.

De H. Vrouwen zijn uit Nazareth vertrokken en reeds een dagreis van daar in de eerste herberg bij Tirza; de apostelen zijn een weinig vooruit.

444.

Woensdag, 3 april = 7 Nisan. –

Te Betanië leert en heelt Jezus reeds openlijk; men heeft ook reeds zieken van elders tot Hem gebracht. Er zijn ook

verwanten van Zakarias uit de streek van Hebron tot Hem gekomen, om Hem naar hun huis uit te nodigen. Hij was heden weer in de tempel.

's Avonds, toen de meeste priesters na afloop van de goddelijke diensten de tempel reeds verlaten hadden, *begon Hij ter plaats waar Hij met de leerlingen stond, deze en andere goede mensen te onderrichten; Hij handelde over de nabijheid van het Rijk Gods, over het paasfeest, de nabije vervulling van alle profetieën en voorafbeeldingen en over het paaslam zelf.* Zijn woorden waren zeer ernstig en treffend; ze ontstelden en verbitterden heimelijk verscheidene priesters die hier nog waren, omdat zij hier en daar wat te verrichten hadden en die Hem hoorden; dit geschiedde 's avonds.

Hierop ging Jezus naar Betanië.

Van Betanië ging Hij met zijn leerlingen en de lieden van Hebron in de nacht een viertal uren zuidwaarts naar deze stad toe.

In de tempel werd nu alles met de nodige haast voor het paasfeest in gereedheid gebracht. In de binnenplaatsen wordt veel veranderd; vele wegen en gangen worden geopend, toerustingen en scheidswanden verwijderd. Men kan nu ook van vele (3) zijden tot het altaar komen; alles krijgt hierdoor een ander uitzicht.

445.

Donderdag, 4 april = 8 Nisan. –

K.'s groot lijden in deze vastentijd maakt uitvoerige mededelingen onmogelijk; zij vertelde heden het volgende:

In de nacht van 3 op 4 april ging Jezus met enige leerlingen en de verwanten van Zakarias naar Joetta; zij trokken tussen Jeruzalem en Bethlehem door en lieten op hun heenreis Bethlehem links, doch op hun terugreis rechts; het was een weg ten hoogste van 5 uren. Van Joetta ging Hij naar het nabijgelegen Hebron, *waar*

Hij leraarde en ongestoord vele genezingen bewerkte
(zie kaart in fasc. 4, inleiding).

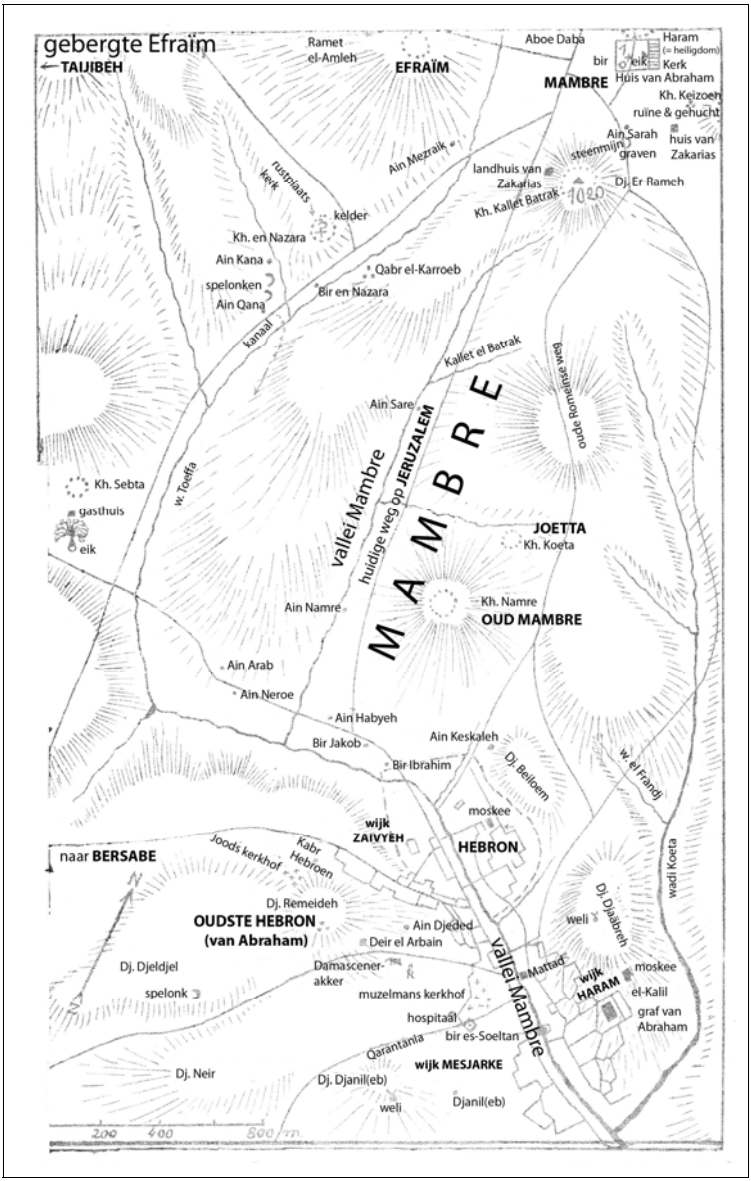

Vrijdag, 5 april = 9 Nisan. –

Jezus bleef te Hebron tot vrijdag middag en keerde dan naar Betanië terug, waar Hij tegen de sabbat aankwam. Op de weg die over hoge, zonbeschenen bergen liep (cfr. Lk. 1, 39), was het geweldig heet. – De leerlingen die van bij Joannes naar Jezus te Betanië gekomen waren (einde van nr. 438), zijn nu weer tot hun meester teruggekeerd.

6 april = 10 Nisan; Sabbat. –

Jezus is heden weer met Obed tot in de voorzaal van de tempel gekomen. Hier was het dat de grote leerstoel stond, waarop Hij later vaak geleerd heeft. Hier zaten priesters en levieten op kringvormige gestoelten rondom de leerstoel, waarop voor hen een leerrede over het paasfeest gehouden werd.

> De rangschikking der stoelen of banken brengen K. er toe, te spreken van de ronde zaal, hoewel ze rechthoekig was (fasc. 7, nr. 199, voetnoot 423).

Jezus' verschijning in deze plaats verwekte een soort paniek onder de aanwezigen, vooral wanneer Hij bepaalde opwerpingen maakte en vragen stelde, waarop niemand van hen het antwoord wist.
Hij zegde o.m. "De tijd nadert waarop het figuurlijke paaslam in vervulling zal gaan en door het werkelijke paaslam vervangen zal worden; dan gaat ook deze tempel en de hier uitgeoefende eredienst te niet." (cfr. Hand. 6, 12-15).

Hij sprak hierover op een verbloemde wijze, doch niettemin zo duidelijk voor mij, dat ik mij onmiddellijk de woorden van het 'PANGE LINGUA' herinnerde, waarin voorkomt: ('Et antiquum documentum novo cedat ritui');
de oude eredienst met zijn voorafbeeldingen verdwijnt, gezien de werkelijke, ware en echte nu

verschijnt; de oude wijke voor de nieuwe; de werkelijkheid vervange voortaan de zinnebeelden. Het was ongeveer dit wat Jezus zegde.

Zij vroegen Hem waar vandaan Hij dit alles wist, en *Hij antwoordde hun dat zijn Vader Hem dit bekend gemaakt had,* zonder te verklaren wie Hij door zijn Vader bedoelde; *Hij sprak gewoonlijk in algemene bewoordingen over dit punt.* De Farizeeën waren verbitterd en toch vol afgedwongen bewondering en zij durfden niets tegen Hem ondernemen.

Het was eigenlijk aan leken verboden in dit deel van de tempel te komen, doch Jezus ging er binnen als een Profeet (cfr. fasc. 7, nr. 199, voetnoot 421).

In zijn laatste jaar heeft Hij daar zelfs geleerd.

Na de sabbat ging Jezus naar Betanië. Gedurende Jezus' tegenwoordig verblijf hier te Betanië heb ik Hem tot nog toe niet met de stille Maria zien spreken; ik vermoed dat haar einde nabij is; er schijnt iets aan de hand met haar. In haar toestand is verandering ingetreden; zij ligt ter aarde op een bed van grauwe dekens en dienstmaagden houden haar in hun armen; zij verkeert in een toestand van onmacht. De uitwendige wereld schijnt haar minder vreemd geworden; zij zal op aarde nog heel wat te lijden hebben. Zij was voortijds voortdurend in geestverrukking en met de geest afwezig. Niets van de wereld wetend, zag zij Jezus en alle anderen zonder er zich aan te storen en zonder grote smarten; zij woonde in haar kamer als op een wondervolle zilverberg; alles was zo ruim en zo schoon rondom haar, maar nu schijnt zij meer in het aardse leven teruggeplaatst; zij zal nu vernemen dat Jezus, die hier in Betanië is, die in haar tijd en nabijheid leeft, dezelfde is die zo bitter zal moeten lijden. In dit leven zal zij nog de smarten van het mede-lijden in haar lichaam te verduren krijgen en dan zal haar uur van sterven komen.

446.

7 april = 11 Nisan. –

In de nacht van zaterdag (na zijn terugkeer uit de tempel) heeft Jezus *de zwijgzame Maria, de zuster van Lazarus, bezocht en lang met haar gesproken.* Nu eens zat zij op haar bed, dan weer ging zij in de kamer op en neer; zij is volkomen bij haar verstand en kent het onderscheid tussen dit en het ander leven; zij weet dat Jezus het paaslam, de Zaligmaker is en dat Hij onmenselijk zal moeten lijden. Zij is daarover onuitsprekelijk bedroefd en de wereld komt haar zo zwaar en duister voor, dat zij er schier onder verpletterd is. Vooral is zij bedroefd over de menselijke ondankbaarheid[203], waarvan zij een voorkennis heeft. *Jezus onderhield zich met haar over de nabijheid van het Rijk Gods en over zijn lijden, zegende haar dan en verliet haar.* Zij heeft nu nog slechts een korte tijd te leven; zij is groot, en thans buitengewoon schoon, sneeuwwit en lichtend; haar handen met die fijne vingeren zijn als van elpenbeen.

Jezus genas ‘s morgens in het openbaar te Betanië vele zieken, die men hier tot Hem had gebracht; er bevonden zich ook vreemde onder, die naar het feest kwamen, lammen, blinden, enz. Ook kwamen nu enige mannen uit de tempel tot Hem, die Hem rekenschap vroegen van zijn handelingen en wie *Hem het recht had gegeven mee te spreken gisteren in het onderricht in de tempel en andere dergelijke dingen. Hij antwoordde hun zeer ernstig, sprak weerom over*

---

[203] Lijden om de menselijke ondankbaarheid. – “Ik weet,” zo spreekt de H. Teresia, “hoe grote smart een ziel geleden heeft en op het ogenblik nog lijdt, bij het zien van de beledigingen die God worden aangedaan. Deze smart is zo onduldbaar dat zij liever wenst te sterven dan die te verduren.”

De heilige spreekt hier over zichzelf.

Ook K. beschouwde zulk lijden als het ergste. (cfr. Kasteel van de ziel, V, II, 13).

zijn Vader en beriep zich op Hem; zij voelden schrik in zijn nabijheid en wisten niet wien zij in Hem voorhanden hadden (over de verschillende inwerking van Jezus' verschijning op goeden en slechten, zie nr. 438, voetnoot 199). De Farizeeën waagden hier dan ook geen aanval tegen Hem.

Heden leerde Jezus ook weer in de tempel. 's Avonds kwamen alle leerlingen uit Galilea aan, die te Kana de bruiloft hadden meegevierd, alsook Maria en de H. Vrouwen, die hun intrek in het huis van Maria Markus namen.

Lazarus heeft vele afgekeurde paaslammeren gekocht, doen slachten en onder de arme dagloners uitgedeeld[204].

De kooplieden uit de tempel verdreven. – De zuurdeeg uit de huizen verwijderd.

447.

8 april = 12 Nisan. –

Jezus was heden met al zijn leerlingen in de tempel.

Vele kramers die groenten, kruiden, vogelen, lammeren en allerhande andere eetwaren en voorwerpen verkochten, *verzocht Jezus met grote liefde en vriendelijkheid zich uit het voorhof van de biddenden (d.i. van de vrouwen) tot ver in het voorhof van de heidenen terug te willen trekken* (nl. tot onder de zuilengangen die dit grote voorhof omgeven; zie plan in fasc. 8, deel 'De Tempel', V. Het Tempelplein).

[204] Afgekeurde offerdieren, die wegens een gebrek niet geofferd mochten worden, zie hierover fasc. 2, nr. 65, voetnoot 149.

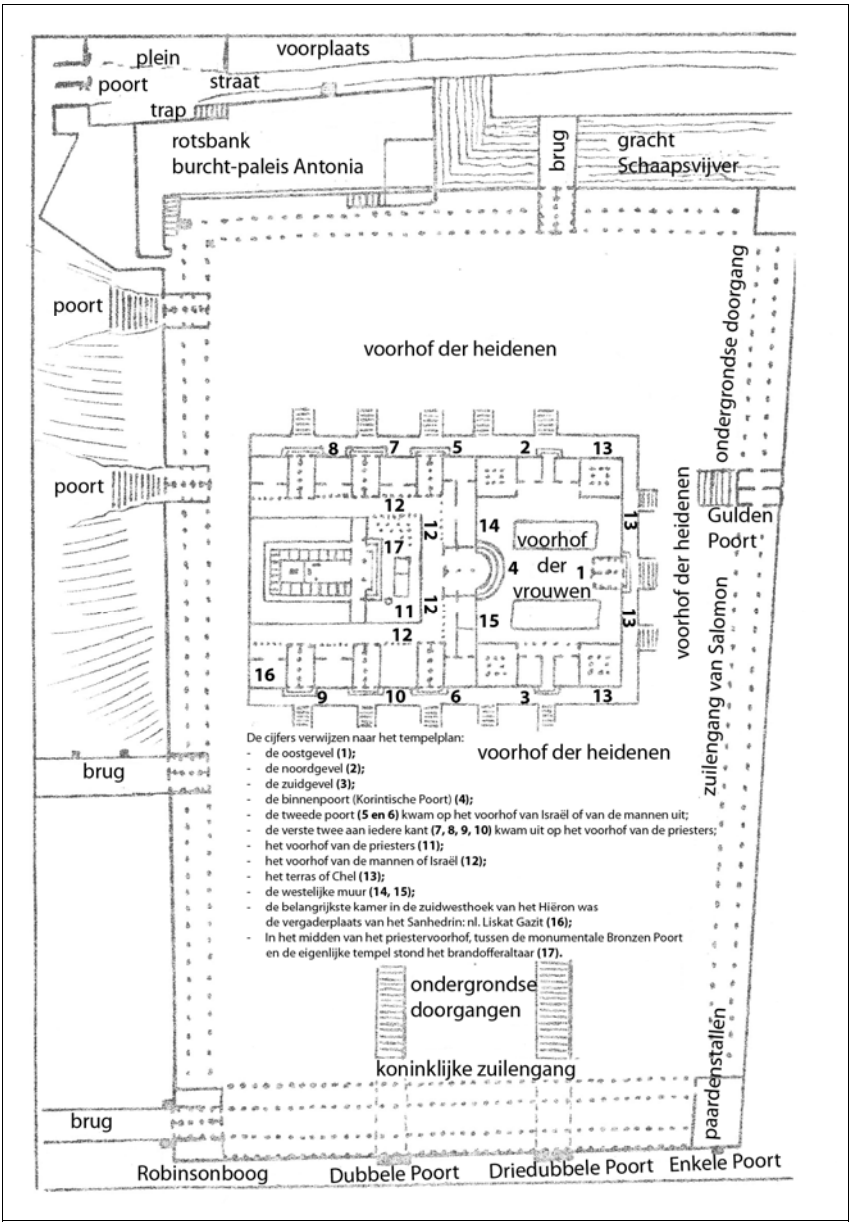
plein
voorplaats
poort
straat
trap
rotsbank
burcht-paleis Antonia
brug
gracht
Schaapsvijver
poort
voorhof der heidenen
ondergrondse doorgang
poort
Gulden
Poort
voorhof
der
vrouwen
voorhof der heidenen
zuilengang van Salomon
De cijfers verwijzen naar het tempelplan:
- de oostgevel (1);
- de noordgevel (2);
- de zuidgevel (3);
- de binnenpoort (Korintische Poort) (4);
- de tweede poort (5 en 6) kwam op het voorhof van Israël of van de mannen uit;
- de verste twee aan iedere kant (7, 8, 9, 10) kwam uit op het voorhof van de priesters;
- het voorhof van de priesters (11);
- het voorhof van de mannen of Israël (12);
- het terras of Chel (13);
- de westelijke muur (14, 15);
- de belangrijkste kamer in de zuidwesthoek van het Hiëron was de vergaderplaats van het Sanhedrin: nl. Liskat Gazit (16);
- In het midden van het priestervoorhof, tussen de monumentale Bronzen Poort en de eigenlijke tempel stond het brandofferaltaar (17).
voorhof der heidenen
brug
ondergrondse
doorgangen
koninklijke zuilengang
paardenstallen
brug
Robinsonboog
Dubbele Poort
Driedubbele Poort
Enkele Poort

Hij zegde hun in alle minzaamheid dat het een erge onbetamelijkheid was tot in het voorhof van de biddenden te komen met hun koopwaren en vooral met hun vee en lammeren, die door hun geblaat en geloei het gebed stoorden, ja, zelfs onmogelijk maakten; Hij wees hun, waar zij moesten gaan. Hijzelf hielp met zijn leerlingen de tafels van de geldwisselaars naar de aangeduide plaats wegdragen.

Jezus genas heden ook vele zieke vreemdelingen te Jeruzalem, vooral arme dagloners, die in de buurt van het Cenakel op de berg Sion woonden (cfr. nr. 1050, begin).

Er is een verbazend grote menigte volk te Jeruzalem. Rondom de stad staan gehele kampementen van hutten en tenten. Op grote plaatsen en pleinen zijn straatlange barakgebouwen opgericht, waarin alle benodigdheden opgestapeld liggen en te krijgen zijn voor het op- en inrichten van tenten en voor het houden van het paasmaal; het zijn als grootwarenhuizen. Alle paasfeest-benodigdheden kunnen er niet alleen aangekocht, maar ook gehuurd worden. Men ziet hele scharen van dagloners en koelies (= arbeidskrachten) uit gans Israël gedurig dergelijke voorwerpen versjouwen en ziet hen bezig met het oprichten van tenten. Die mensen bevinden zich ook reeds sedert enige tijd in Jeruzalem en omgeving, om alles wat het verblijf of verkeer der paasgasten kan hinderen, uit de weg te ruimen, de hagen te scheren, wegen en doorgangen te openen, kampeerplaatsen te effenen en af te bakenen, plaatsen en markten af te meten en te verdelen voor de kramers.

Evenzo was men ook verderop in het land reeds verscheidene weken in de weer om de wegen in goede staat te brengen, om hinderlijke passages te vergemakkelijken.

Dit alles geschiedde ter wille van het voorafbeeldende paaslam, zoals Joannes de Doper de wegen bereidde ter wille van het Ware Gods.

448.

9 april = 13 Nisan. –

Jezus kwam heden weerom met zijn leerlingen in de tempel en zond opnieuw de verkopers weg. Daar thans met het oog op de slachting van de paaslammeren, die aanstaande was, alle toegangen geopend waren, hadden zich reeds weer velen in het voorhof van de biddenden geïnstalleerd. *Jezus vermaande hen opnieuw; Hij trad strenger en kordater op dan de eerste keer. Hij schoof hun tafels weg en voor Hem uit ruimden de leerlingen alles uit de weg.*

Maar er waren daar drieste kerels bij, die zich met dreigende gebaren en uitgerokken hals tegen Hem verzetten, zodat Jezus zelf met een hand een tafel wegschoof. Nochtans vermochten zij niets tegen Hem: de plaats was spoedig ontruimd en alle kramers naar het uiterste voorhof verdreven. *Hij waarschuwde hen bij voorbaat: "Ik heb u thans tweemaal met goedheid weggezonden, maar indien Ik u hier een derde maal aantref, zal Ik geweld gebruiken."* Bij het horen van deze bedreiging reageerden de meest onbeschoften met beledigingen als deze: "Waarmee Jij je bemoeien komt, arrogante Galileeër, schooljongen van Nazareth, peis je dat we bang voor je zijn?" Hierop begon het wegdrijven.

Er stond veel volk omheen en het bewonderde Jezus. De deugdzame Joden gaven Jezus gelijk en prezen Hem; er werd geroepen: "De Profeet van Nazareth!" Dit bracht de verbitterde Farizeeën in verlegenheid, want zij hadden reeds sedert enige dagen aan het volk bekend laten maken dat zij gedurende het feest zich niet aan de zijde van die vreemde indringer mochten scharen, noch Hem nalopen of veel over Hem zwetsen. Desniettemin

kwam Jezus in het middenpunt van de algemene belangstelling te staan, want *er waren hier ook reeds zeer vele mensen die onderricht of zelfs genezing van Hem bekomen hadden.*

Bij het verlaten van de tempel genas Jezus in een van de voorhoven een lamme die Hem aanriep. Deze genezene liep nu met grote vreugde in de tempel rond onder het verkondigen van Jezus' lof, en dit veroorzaakte een groot opzien.

Joannes de Doper komt niet naar het feest; hij is niet als een gewoon Jood aan de Wet onderworpen; ook is hij (in zijn bestaan en bestemming) volstrekt niet als andere mensen; hij is louter als een met vlees beklede stem. Doch nu is er weer een toeloop van dopelingen tot hem, want op alle wegen heerst grote drukte van mensen die op weg zijn naar Jeruzalem.

Heden avond (van 13 Nisan, dus begin van 14 Nisan) heerst een grote stilte in Jeruzalem. In de huizen is men overal bezig met het zuurdeeg op te zoeken, te verwijderen, en met het deeg voor het nieuwe, ongedesemde brood te bereiden.

Alle huisraad wordt behangen en overdekt. Dit geschiedt ook in het huis van Lazarus aan de berg Sion, waar Jezus en zijn leerlingen het paaslam zullen eten. Jezus zelf is bij die ceremonie tegenwoordig. *Hij neemt ze tot onderwerp van zijn onderrichtend woord en alles wordt volgens zijn aanwijzingen uitgevoerd.* Dit geschiedt hier niet zo angstvallig als bij de overige Joden. *Jezus verklaarde hun waarvan deze ceremonie een zinnebeeld was en hoe zij ze moesten verrichten. Hij laakte het overtollige, dat het onverstand van de Farizeeën er aan toegevoegd had.* Mijn ziekte heeft mij het overige doen vergeten.

Slachting van de paaslammeren in de tempel.

449.

10 april = 14 Nisan; daags vóór Pasen. –

Aldoor dodelijk ziek kon de zienster slechts het volgende meedelen:

Jezus was heden niet in de tempel, maar te Betanië. Toen ik zag dat zich weer vele kramers in het tempelvoorhof van de biddenden gewaagd hadden, dacht ik: Was Jezus maar hier, ze zouden er niet heelhuids van af komen.

Na de maaltijd werden in de tempel de paaslammeren geslacht. Dit geschiedde met een onbeschrijfelijke orde en vaardigheid. Ieder kwam met zijn lam op de schouders, zij stonden gerangschikt en ieder had plaats genoeg, want zij konden aan 3 zijden (noord-, oost- en zuidkant) om het altaar staan. Alleen naar de kant van de eigenlijke tempel stond geen volk.

Vóór de slachters waren baliën (= een tobbe, bak) en toerustingen opgericht, voorzien van het nodige voor een haastige slachting; zij stonden nochtans zo dicht, dat het bloed van het ene lam de slachter van het andere bespatte; hun klederen waren vol bloed.

De priesters stonden in vele rijen tot bij het altaar; de volle en ledige bloedbekkens gingen vlug van hand tot hand. Om beter de ingewanden uit de lammeren te kunnen halen, duwden en drukten de Israëlieten die op een eigen manier en rukten er dan de ingewanden met één greep uit, geholpen door een buurman die het lam vasthield.

Ook ging het afstropen van de huid zeer vlot; zij maakten eerst een bepaald punt van de huid los en maakten dit vast aan een ronde stok, die zij mee hadden. Dan hingen zij het lam om hun hals vóór de borst en draaiden de stok met beide handen rond, zodat de huid op de stok gerold werd.

Tegen de avond was het slachten afgelopen; ik zag een bloedrode avondhemel.

Paasmaal in Lazarus' huis.

450.

Lazarus, Obed (Simeons zoon) en Saturninus slachtten 3 lammeren die Jezus en zijn vrienden zouden eten. De maaltijd had plaats in het huis van Lazarus aan de berg Sion.

Dit huis is een groot gebouw met 2 vleugels (rond een binnenplaats, dus normaal huistype).

In de zaal (of hoofdgebouw), waarin zij aten, was ook de braadoven, doch van een ander model dan de haard in het Cenakel; hij was hoger, zoals de haardsteden in Anna's en Maria's huis en in het huis te Kana.

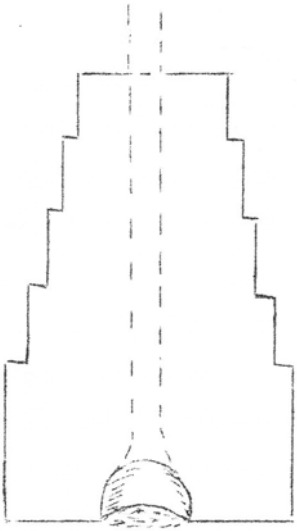

nr. 380 : **Hoge haardmuur die trapvormig omhoog stijgt.**

In de verticale, dikke wand van de braadoven waren holten, waardoor men de lammeren van bovenaf neerliet en in de oven hing; ze waren op houten stokken gespannen en als gekruisigd.

De zaal was aangenaam versierd en de drie groepen aten aan één tafel, die in kruisvorm opgesteld was; deze vorm viel mij aanstonds op. Lazarus zat aan het korte boveneind van het kruis en vóór hem stonden verscheidene schotels met bittere kruiden.

- Één van de lammeren was geplaatst ongeveer midden op het lange onderdeel van het kruis vóór Saturninus;
- het 2e lam op de linkerkruisarm stond vóór Obed;
- het 3e lam op de rechterarm vóór Jezus.

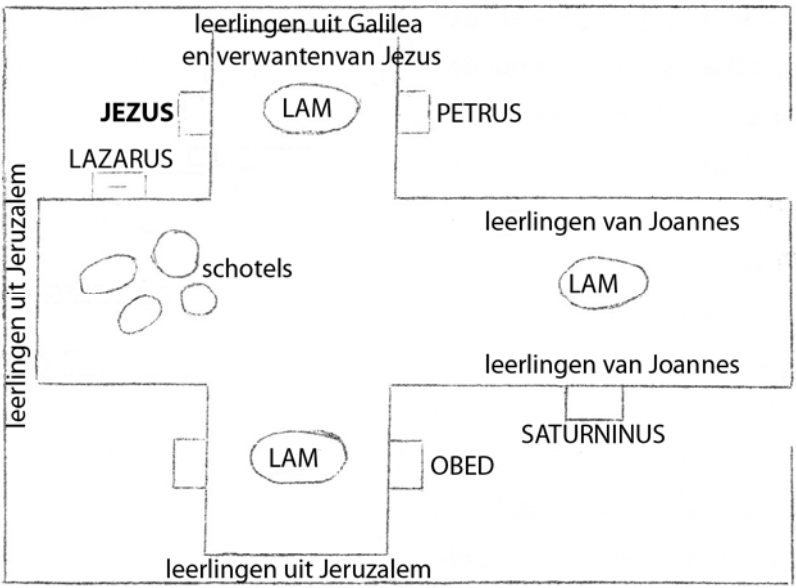

- Naast en vóór Jezus stonden verwanten van Hem, alsook de leerlingen uit Galilea. Petrus stond vlak tegenover Hem.
- Om Obed en Lazarus stonden leerlingen uit Jeruzalem, en
- om Saturninus aan het onderdeel van het kruis de leerlingen van Joannes.

In het geheel waren er boven de 30 disgenoten.

Dit paasmaal geschiedde op een andere wijze dan het laatste paasmaal van Jezus, (dat letterlijk Exodus 2 volgde). Dit hier bij Lazarus was meer joods; zij hadden hier allemaal stokken in de hand; hun klederen waren opgeschort en zij aten zeer haastig; in het laatste avondmaal had Jezus twee stokken kruisgewijs. Zij zongen ook psalmen en aten al staande zeer haastig het paaslam helemaal op. Daarna gingen zij aanliggen. Nochtans namen zij het paasmaal niet geheel zoals de Joden het toen aten. Zij lieten veel toegevoegde farizese gebruiken achterwege.

Jezus legde hun alles uit; Hij sneed de drie lammeren voor en diende zelf de tafel; *Hij zei dat Hij dit nu als een dienaar wilde doen.* Hierna bleven zij nog tot in de nacht tezamen en zongen en baden.

Heden (nog steeds 10 april = 14 Nisan; voorbereidingsdag) was het zeer stil en somber in Jeruzalem. De Joden die niet voor de slachting van de lammeren naar de tempel moesten gaan, bleven in hun huizen; deze waren allemaal met donkergroen loof versierd. Na het slachten was die enorme mensenmenigte zo geheel binnenshuis bezig en was het daarbuiten zo stil, dat het een akelige indruk op mij maakte.

Ik zag heden ook waar die vele paaslammeren voor de vreemdelingen gebraden werden; dezen waren hoofdzakelijk bij de stadspoorten gekampeerd. Op verscheidene plaatsen, binnen en buiten de stad, waren zeer lange en brede, doch lage muren opgericht, zodat men er gemakkelijk boven op kon gaan; deze muren waren vol braadovens, de een tegen de ander. Van afstand tot afstand woonde een opzichter, die een oog op alles hield. Bij hem kon men zich al het nodige tegen een geringe prijs aanschaffen. In zulke ovens lieten de reizigers en vreemdelingen, ook op andere feesten en tijden, hun spijzen bereiden.

Het verbranden van het vet der paaslammeren in de tempel duurde tot in de nacht. Hierop werd na de eerste nachtwake het altaar gereinigd en de poorten werden zeer vroeg weer geopend[205].

Het joodse Paasfeest beschreven uit andere bronnen dan K. Emmerick.

Deze beschrijving is interessant en wordt hier geplaatst opdat de lezer K.'s gegevens er aan zal kunnen toetsen. Zij geeft immers tot driemaal toe, d.i. in 3 verschillende jaren menigvuldige bijzonderheden over het paasfeest van de Joden.

Pasen is een herdenkingsfeest van de uittocht uit Egypte, een dankfeest voor de verlossing uit de slavernij van Farao en voor de teruggekregen vrijheid.

Het is de mooiste voorafbeelding van de verlossing der christenen uit de slavernij van de duivel.

Pasen was voor de Joden hun voornaamste hoogfeest; zij vierden het met de meeste luister.

Ook voor de christenen in de Kerk is Pasen het grootste van alle liturgische feesten; wij vieren de grootste weldaad die God ons heeft bewezen.

---

[205] Bij ieder paasfeest noteert K. het vroeg opengaan van de tempelpoorten op die dag, nl. te middernacht.

Wij vinden dit ook bij Flavius Josephus in deze passage: "Onder het bestuur van Koponius wierpen de Samaritanen eens doodsbeenderen in de tempel, toen de priesters op het feest van de ongedesemde broden of paasfeest de poorten van de tempel VOLGENS GEWOONTE te middernacht openden." (Ant. jud. III, 225; zie ook bij K. nrs. 1179, 1996).

In de verhalen hierboven en hierna staan meerdere gezegden, die een woordje commentaar verdienen, maar de lezer zal de bevestiging van die verschillende gezegden vinden in de zeer beknopte, kleine verhandeling over het paasfeest (zie hierboven).

De meeste voorschriften welke de Israëlieten bij hun eerste Pasen in Egypte, in de nacht van hun afreis, te onderhouden hadden, moesten zij ook nakomen bij het jaarlijks vieren en herdenken van hun uittocht.

Gedurende de maand die Pasen voorafging troffen de joodse overheden de nodige voorbereidselen. Wegen in de omgeving van Jeruzalem werden in goede staat gebracht, waterputten en braadovens hersteld, eetzalen en slaapgelegenheid ingericht, pleinen voor tenten en kampementen in orde gebracht, graven bewit, opdat niemand zich door onvoorziene aanraking zou verontreinigen.
De burgers brachten tot de algemene vernieuwing het hunne bij door het opknappen en versieren van hun huizen, het opschikken van hun tuinen, het scheren van de hagen; zij deden de nodige aankoop van eetwaren en offerdieren. De kooplieden waren op post om de stedelingen en vreemdelingen al het nodige aan de hand te doen of ook allerlei benodigdheden tegen betaling te verhuren.

***

Het feest was voorafgegaan door een voorbereidingsdag, 'Parasceve' geheten in 't Latijn en Grieks; dit was altijd de 14e Nisan, aangezien Pasen onveranderlijk op 15 Nisan gevierd werd.

Op de eerste uren van de voorbereidingsdag, d.i. in de avond na 13 Nisan, waarmee Nisan begon, had de ceremonie van het verwijderen van de zuurdesem plaats. (Onze zienster legt daar ieder jaar de nadruk op.)

In de huizen werd hij in alle hoeken, ook waar er zeker geen was, opgespoord. Wat men vond, werd door de huisvader verzameld om op de middag van de volgende dag te worden verbrand. Wie na dit uur nog enige met zuurdesem gemengde spijs proefde, was de geselstraf schuldig. Om overtreding te voorkomen, onthield men zich van alle zuurdeeg vanaf het 10e uur in de voormiddag.

***

Een mannelijk eenjarig, gaaf lam moest uit de kudde worden uitgekozen en afgezonderd. Om het voor smet of bevuiling te vrijwaren, bonden de Joden het vast in een omtuind grasperkje.

In Egypte geschiedde die afzondering op 10 Nisan; later mocht ze ook in de volgende, Pasen voorafgaande, dagen geschieden. De gekozen offerlammetjes werden met een kransje om de hals versierd.

Het paaslam werd geslacht tegen de avond, d.i. tussen drie en zes uur. Zodra de tempel bestond, moest de slachting plaats hebben in het binnenste tempelvoorhof, aan drie zijden van het brandofferaltaar; de vierde zijde naar de tempel bleef vrij.

Wanneer Pasen op een sabbat viel, begon de slachting om 12 uur, (zoals dit het geval was bij Jezus' dood), om alleszins klaar te zijn vóór het begin van de sabbat. Nochtans was het aanvaard dat de slachtingsplicht primeerde op de sabbatrust.
In de tempel moest het lam niet door levieten of priesters worden geslacht maar dezen vingen het bloed op in bekkens, terwijl de huisvaders of hoofden van een groep hun eigen lam slachtten.

Aan de noordkant van het brandofferaltaar was de eigenlijke en gewone slachtplaats; daar werden de offerdieren afgemaakt aan cederhouten balken die op stenen kolommen rustten. Aan de andere twee zijden was de slachtinrichting provisoir.

Om het lam te vladen of te villen, maakte men het op zijn schouder vast (of liet men het iemand ook wel vasthouden). De huid werd op een bepaald punt aan een stok vastgehecht en er op gerold en zo van het lam afgestroopt. Daarna werd de buik geopend en wat op het altaar verbrand moest worden: vet en nieren, werd eruit gehaald.
Het lichaam werd met de huid omhuld en 's avonds door de eigenaar, vader van gezin of groepshoofd, en de zijnen genuttigd.

Bij het slachten werden de bekkens, waarin het bloed opgevangen was, van hand tot hand doorgegeven aan de priesters en levieten, die een haag vormden tot aan het altaar. Aan de voet van het altaar werd het bloed uitgestort en de bekkens keerden tot de slachters terug om opnieuw gevuld te worden.

Alles was nauwkeurig verzorgd en voorzien. Men kan niet geloven hoe vlug het ging. Ofschoon de offerlammeren altijd buitengewoon talrijk waren, kwam men steeds tegen de bepaalde tijd met de slachting klaar. Zolang deze duurde, bliezen priesters op trompetten en zongen en herhaalden levieten de psalmen 113 tot 117. Naar het zeggen der

rabbijnen was het nooit nodig die serie psalmen meer dan drie keer te herhalen.

Om gebraad te worden werd het lam in zijn lengte op een spit of staaf van granaathout gestoken. Een 2e balkje werd dwars en kruisgewijs in het lam van de ene schouder tot de andere bevestigd, zodat de twee stokken een kruis vormden, de voorpoten uitgespreid waren en het lam als gekruisigd was.
Aldus getuigt de H. Justinus, kerkvader en apologeet uit de 2e eeuw, geboortig van Nabloes aan de noordvoet van de Gerizzimberg.
Op deze berg had hij deze gebruiken met eigen ogen gadegeslagen bij de Samaritanen.

Het braden geschiedde in ovens; deze hadden 2 openingen,

- een beneden om het vuur aan te maken en tocht te verschaffen en
- een boven, waardoor men het lam op een spit boven de niet meer laaiende, maar heetgloeiende houtkolen hing en hangen liet tot het vlees zacht en mals gebraden was.

De ingewanden worden mee gebraden en zijn aan de buitenkant van het lichaam vastgemaakt of hangen er naast.

Ik vroeg eens aan de jongen van de reeds meermalen vermelde vrouw uit Noord-Afrika, hoe de Arabieren het aanlegden om een schaap, op een stok gehangen, boven het vuur te braden zonder de stok te verbranden?
"Het is gans gewoon," was zijn antwoord, "het vuur laait niet, het geeft geen vlammen, het gloeit maar."

Alle mannelijke personen van 20 jaar en er boven waren op banstraf verplicht het paaslam te nuttigen, gelijk **nu ieder christen met Pasen verplicht is het lichaam des Heren te nuttigen.**

Het moest gebraden gegeten worden, niet rauw of gekookt.
De deelnemers moesten een groep vormen van ten minste 10 personen; het getal mocht ook niet hoger zijn dan 20.

Onder het paasmaal was de staande houding het oudste gebruik.
Zo hadden de Israëlieten in Egypte het genuttigd op bevel van Mozes.
Doch de rabbijnen hadden het gebruik ingevoerd om onder het paasmaal ook aan tafel aan te liggen, een houding die zij voor vrije

mensen gepaster vonden. De vrouwen echter waren er bij gezeten; deze waren gewettigd, doch niet verplicht het paasmaal te gebruiken.

Het maal mocht niet duren tot over middernacht; ieder deelnemer was er toe gehouden iets van het ongedesemd brood te nuttigen; ook at men meerdere kruiden of groenten; de beenderen van het paaslam mochten niet gebroken worden (cfr. Joa. 19, 36).

Ook mocht er niets eetbaars van overblijven of tot de morgen bewaard of buitenshuis gebracht worden, zelfs niet van de poten, kop of ingewanden, maar het overschot diende te worden verbrand.

Was een lam te veel om door een gezin geheel opgegeten te worden, dan werden vrienden of buren uitgenodigd tot het vereiste getal volledig was; de staat van wettelijke reinheid werd van alle deelnemers streng gevorderd.

De rabbijnen hadden menige nieuwigheid ingevoerd bij het eten van het paaslam, zoals het aanliggen ter tafel.

Jezus stoorde zich niet aan die onwettige toevoegingen. Hij onderhield de gebruiken, die in Egypte door de omstandigheden geboden waren en later slechts nog een zinnebeeldige betekenis behielden (naar D.B. Pâque).

In het laatste avondmaal zien wij Hem de stijlen en bovendrempel der deuren met bloed verven;
Hij onderhield de staande houding, was gegordeld, geschoeid, opgeschort, van een reisstok voorzien en haastig in zijn doen.

Onder het maal waren de deuren gesloten;
Hij verklaarde aan de Apostelen de betekenis van de plechtigheid en haar ceremoniën, gelijk de Wet voorschrijft te doen aan groeps- en gezinshoofden.

Uit deze kleine verhandeling valt op te maken hoezeer in K.'s verhalen vele bijzonderheden met deze beschrijving overeenkomen. Zij geeft de waarheid en realiteit weer, zoals zij deze in haar visioenen heeft aanschouwd.

Paasfeest in de tempel. –
De sjacheraars hardhandig uitgedreven.

451.

11 april = 15 Nisan; Hoogfeest van Pasen. –

Jezus en zijn leerlingen hadden de nacht in het huis van Lazarus aan de berg Sion doorgebracht; zij hadden de meeste tijd aan het gebed besteed en een weinig geslapen; de Galileese leerlingen sliepen in de zijgebouwen. Nauwelijks brak de dag aan of zij begaven zich reeds op weg naar de tempel, die met talrijke lampen verlicht was. Ook waren uit alle richtingen de wegen reeds vol mensen, die met hun offeranden ten tempel gingen. *Jezus trad met zijn leerlingen in een voorhof en preekte daar.*

Reeds stonden er weer een menigte kramers tot tegen het voorhof van de biddenden en der vrouwen, amper een paar stappen van het biddende volk. Daar nog andere kramers er bij wilden komen, *stuurde Jezus hen terug en beval aan hen die er reeds stonden, de plaats te verlaten.* Maar zij weigerden, boden weerstand en riepen tot wachten in de nabijheid om hulp. Dezen durfden er zich niet op eigen hand mee bemoeien en verwezen hen naar het Sanhedrin. *Ondertussen herhaalde Jezus zijn bevel om met hun koopwaar achteruit te gaan,* en daar zij overmoedig genoeg waren om zich tegen zijn bevel te verzetten, *trok Jezus van onder zijn kleed een bundel als van gedraaide biezen of dunne wissen en schoof de ring die ze samenhield, terug.* Hierdoor viel de ene helft van de bundel open als de snoeren van een gesel. *Nu drong Hij tegen de kramers aan en stiet de tafels omver en dreef de weerspannigen voor zich weg.*

Ondertussen kwamen er een hele groep priesters uit het Sanhedrin, die Hem vroegen: “Wie heeft U het recht en de macht gegeven om hier op zulk een manier te keer te gaan?” *Jezus antwoordde hun verscheidene dingen* die ik niet meer

letterlijk kan herhalen, maar waarvan de zin was: *"Hoewel het Heilige (waarschijnlijk de geheimzinnige zegen, fasc. 1, nr. 25, voetnoot 53) van de tempel geweken is en deze zijn ondergang tegemoet gaat, toch blijft hij een godgewijde plaats, blijven de rechtvaardigen nog in hun gebed tot hem opzien en is hij geenszins een plaats van woeker, gejacher en verachtelijk handelsgewoel."*

Daar Jezus ook gezegd had *dat Hij op bevel van zijn Vader aldus handelde,* vroegen zij wie zijn Vader was, maar *Hij antwoordde dat het nu het ogenblik niet was om hun dit te verklaren en dat zij het overigens ook niet zouden begrijpen.*

Hiermee wendde Hij zich van hen af en ging door met de kramers te verdrijven.

Middelerwijl (= ondertussen, intussen, inmiddels) waren ook twee benden soldaten aangekomen, doch de priesters durfden Jezus geen weerstand bieden, want zij waren zelf beschaamd over de hier bestrafte ongeregeldheid. Aanstonds was er veel volk verzameld, dat de Profeet in het gelijk stelde, zodat de soldaten zelf moesten meehelpen om de nog rechtstaande tafels van de verkopers te verwijderen, en de omgestotene met de gevallen handelswaren uit de weg te ruimen.

Zo dreven Jezus en de leerlingen de kramers tot buiten het uiterste voorhof. Hen nochtans, die minder rumoer veroorzaakten en slechts met duiven, kleine broden en andere verkwikkingen in de muurcellen van de omheining van het grote voorhof geïnstalleerd waren, liet Hij met rust, omdat zij minder hinderlijk en nodiger voor de mensen waren.

Daarna ging Jezus met de zijnen in het voorhof van Israël. Dit geschiedde van 7 tot 8 uur in de morgen[206].

In de avond van deze dag ging een soort van processie in afdelingen naar het Kedrondal om er de eerstelingenschoof af te snijden[207].

---

[206] In het verhaal van de uitdrijving blijkt opnieuw hoe natuurlijk, concreet, realistisch K. in haar voorstellingen is.

Zij vertelt hetzelfde feit als Joa. 2, 13-22.
In het evangelieverhaal begint Jezus zo maar onmiddellijk te keer te gaan. Hij komt in de tempel, ziet de verkopers, maakt een soort geseltuig en drijft ze allemaal weg.

K. wijst erop dat er vermaning, waarschuwing en tijd tot bezinning aan de uitdrijving is voorafgegaan. Dit toont ons een veel menselijker Jezus.

Ook doet zij ons de oplossing aan de hand van een evangelisch probleem. Immers vele exegeten vragen zich af of deze uitdrijving niet dezelfde is als bij Matteüs, 21, 12-17; Mk. 11, 15 en Lk. 19, 45. Dezen plaatsen een uitdrijving aan het einde van Jezus' leven, maar ook K. verhaalt deze laatste uitdrijving en aangezien ze in de eerste 3 evangeliën op een geheel ander tijdstip vermeld staat, is het duidelijk dat er 2 uitdrijvingen hebben plaats gehad.

[207] Processie naar het Kedrondal. – Daar is aan de oostkant tegenover het Tempelplein een aanzienlijke verbreding van het dal met vruchtbare grond. Zonder twijfel werd daar met opzet een stuk of lapje grond met gerst bezaaid, dat de eerstelingen van het graan zou moeten leveren.

Deze moesten volgens Lev. 23, 11 in de tempel aan God opgedragen worden daags na de sabbat.

Bemerk dat ook hier de H. Schrift aan een feest de naam sabbat, rustdag, geeft (zie nr. 432, voetnoot 194).

Flavius Josephus stelt het eerstelingenoffer van graan uitdrukkelijk op de 2e dag van het feest.

Ook de vertalers van de Septante nemen hier het woord sabbat voor het paasfeest of 1e paasdag.

De Karaïeten dachten anders, maar vergisten zich.

(Karaïeten = stroming die eind 8e eeuw begon waarin de Joodse wetten streng worden nageleefd. Karaïeten baseren zich alleen op de schriftelijk tora, niet op de mondelinge traditie en dus ook niet op de Talmoed.)

Jezus blijft hier nog drie dagen.

452.

Vrijdag, 12 april = 16 Nisan. –

Heden na de middag genas Jezus in het voorhof van de tempel een tiental lammen en stommen en dit veroorzaakte een grote opschudding; zij vervulden immers de lucht met hun jubelkreten. Jezus werd hierover opnieuw ter verantwoording geroepen, doch *Hij stond zijn tegenstanders ernstig en gevat te woord.* Ook nu was het volk zeer met Hem ingenomen en stond aan zijn zijde.

Na de godsdienstplechtigheden (waartoe ook de opdracht van de eerstelingen behoorde) luisterde Hij met zijn leerlingen naar een onderrichting in een zaal van de tempel. Men handelde er over een boek van Mozes.

Jezus maakte herhaaldelijk opwerpingen, want hier was het een school van die aard, dat gelegenheid geboden werd tot discussies; *Hij bracht alle leraars tot zwijgen en gaf een totaal verschillende uitleg.*

Jezus is in deze dagen uiterst zelden bij zijn Moeder geweest; zij bleef bestendig in het huis van Maria Markus en bracht haar dagen in bezorgdheid, in tranen en gebeden door; zij was vol angst wegens de opschudding die zijn openbaar optreden verwekte. Toen zag ik dat zij niet alles met zekerheid wist, maar het vermoedde.

Toen het laatste uur van 15 Nisan verstreken was, – het was dan avond – traden afgevaardigden van het Sanhedrin de stad uit, gingen de Kedronbeek over, sneden in een gerstveld met een sikkel een schoof gerst (bovenste gedeelte der halmen) en brachten die in een korf naar de tempel.

Het gedorste graan werd gemalen, gezift, gekneed met olie en de volgende dag samen met wierook na de publieke offeranden op het altaar verbrand (cfr. D.B. Pâque, col. 2101).

453.

Zaterdag, 13 april = 17 Nisan; Sabbat. –

Jezus hield de sabbat bij Lazarus te Betanië, waarheen Hij zich gisteren na het rumoer dat zijn genezingen in de tempel veroorzaakt hadden, had teruggetrokken.

Na de sabbat zochten de Farizeeën Jezus in het huis van Maria Markus te Jeruzalem om Hem gevangen te nemen, maar daar vonden zij alleen zijn Moeder en de overige H. Vrouwen; zij beschouwden deze als aanhangsters van de Galileeër en bevalen hun daarom in zeer strenge bewoording de stad te verlaten.
De Moeder van Jezus en de andere heilige vrouwen werden zeer bedroefd; zij maakten zich uit de voeten en begaven zich haastig naar Marta te Betanië.

Ik zag Maria, luid wenend, in de kamer komen, waar Marta bij haar zieke zuster Maria, de vermeende krankzinnige, gezeten was. Maria viel in bezwijming van droefheid en de zwijgzame Maria, die met haar geest tot het aardse uitwendige leven teruggekeerd was en nu alles werkelijk zag geschieden wat zij te voren in beschouwing gezien had, kon haar droefheid en lijden niet meer matigen. Zij stierf op dit ogenblik zelf in de tegenwoordigheid van Jezus' Moeder, van Maria van Kleofas, van Marta en de overige vrouwen.

Haar ter-aarde-bestelling kort daarop als gewoonlijk, in een nieuw graf, niet ver van het huis van Lazarus, heb ik niet gezien, maar wel zag ik haar graf.

Nikodemus kwam in deze nacht, door bemiddeling van Lazarus, tot Jezus. Wel had hij Jezus vroeger bij Lazarus reeds herhaaldelijk gezien en gehoord, maar toch had hij nog nooit onder vier ogen in vertrouwen met Hem kunnen spreken.
Nu kwam hij, niettegenstaande de losgebroken formele vervolging tot Hem en *ik zag Jezus de gehele nacht op een tapijt naast hem neergelegen, hem onderrichten.*

(Dit onderhoud lezen wij in het evangelie van Joannes, hoofdstuk 3. Aanbevolen dit hier te lezen).

Het gesprek met Nikodemus

1. En er was iemand uit de Farizeeën, wiens naam was Nikodemus, een overste der Joden;
2. deze kwam des nachts tot Hem en zeide tot Hem: Rabbi, wij weten, dat Gij van God gekomen zijt als leraar; want niemand kan die tekenen doen, welke Gij doet, tenzij God met Hem is.
3. Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien.
4. Nikodemus zeide tot Hem: Hoe kan een mens geboren worden, als hij oud is? Kan hij dan voor de tweede maal in de moederschoot ingaan en geboren worden?
5. Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk Gods niet binnengaan.
6. Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest geboren is, is geest.
7. Verwonder u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden.
8. De wind blaast, waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, vanwaar hij komt of waar hij heengaat; zó is een ieder, die uit de Geest geboren is.
9. Nikodemus antwoordde en zeide tot Hem: Hoe kan dit geschieden?
10. Jezus antwoordde en zeide tot hem: Gij zijt de leraar van Israël, en deze dingen verstaat gij niet?
11. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: wij spreken van wat wij weten en wij getuigen van wat wij gezien hebben, en gij neemt ons getuigenis niet aan.
12. Indien Ik ulieden van het aardse gesproken heb, zonder dat gij gelooft, hoe zult gij geloven, wanneer Ik u van het hemelse spreek?
13. En niemand is opgevaren naar de hemel, dan die uit de hemel nedergedaald is, de Zoon des mensen.
14. En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zó moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden,
15. opdat een ieder, die gelooft, in Hem eeuwig leven hebbe.
16. Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe.
17. Want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, opdat Hij de wereld veroordele, maar opdat de wereld door Hem behouden worde.
18. Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld; wie niet gelooft, is reeds veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de eniggeboren Zoon van God.
19. Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is en de mensen de duisternis liever gehad hebben dan het licht, want hun werken waren boos.
20. Want een ieder, die kwaad bedrijft, haat het licht, en gaat niet tot het licht, opdat zijn werken niet aan de dag komen;
21. maar wie de waarheid doet, gaat tot het licht, opdat van zijn werken blijke, dat zij in God verricht zijn.

Het getuigenis van Johannes over Jezus

22. Daarna ging Jezus met zijn discipelen naar het land van Judea en Hij vertoefde daar met hen en doopte.
23. Doch ook Johannes doopte, te Enon bij Salim, omdat daar veel water was, en de mensen kwamen daar en lieten zich dopen;
24. want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen.
25. Er rees dan geschil tussen de discipelen van Johannes met een Jood over de reiniging.
26. En zij kwamen tot Johannes en zeiden tot hem: Rabbi, die met u was aan de overzijde van de Jordaan en van wie gij getuigd hebt, zie, die doopt en allen gaan tot Hem.

27. Johannes antwoordde en zeide: Geen mens kan iets aannemen, of het moet hem uit de hemel gegeven zijn.
28. Gij kunt zelf van mij getuigen, dat ik gezegd heb: Ik ben de Christus niet, maar ik ben voor Hem uit gezonden.
29. Die de bruid heeft, is de bruidegom; maar de vriend van de bruidegom, die erbij staat en naar hem luistert, verblijdt zich met blijdschap over de stem van de bruidegom. Zo is dan deze mijn blijdschap vervuld.
30. Hij moet wassen, ik moet minder worden.
31. Die van boven komt, is boven allen; wie uit de aarde is, is uit de aarde en spreekt van de aarde.
32. Die uit de hemel komt, is boven allen; wat Hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt Hij en zijn getuigenis neemt niemand aan.
33. Wie zijn getuigenis aanvaardt, heeft bezegeld, dat God waarachtig is.
34. Want Hij, die God gezonden heeft, die spreekt de woorden Gods, want Hij geeft de Geest niet met mate.
35. De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven.
36. Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; doch wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

Uit: NBG-vertaling 1951

14 april = 18 Nisan. –

Vóór het dagaanbreken ging Jezus met Nikodemus naar Jeruzalem in het huis van Lazarus aan de berg Sion; hier kwam ook Jozef van Arimatea tot Hem. *De Heer onderhield zich met hen;* zij vernederden zich voor Hem en verklaarden dat zij wel inzagen dat Hij meer dan een gewoon mens was (Joa. 3, 2). Zij beloofden Hem getrouw te zullen dienen tot het einde toe. Doch *Jezus raadde hun aan omzichtig te zijn* en zij baden Hem hen in zijn liefde te bevestigen en te bewaren.

Er kwamen hier ook nog wel dertig leerlingen, allen die met Hem het paaslam gegeten hadden. *Hij gaf hun onderricht en menig bevel en wenk voor de naaste toekomst.* Allen reikten mekaar de hand en weenden en droogden hun tranen af met hun sjerpen, d.i. de gebruikelijke halsbaan, waarmee men ook het hoofd omhulde[208].

[208] De handreiking was zeer gebruikelijk en had meerdere betekenissen: men deed het bij afscheid, bij weerzien, ten teken van overeenkomst: "Geef mij de hand, indien gij voor mij zijt."

Lazarus leidde ‘s morgens de Moeder van Jezus naar één van de herbergen buiten Betanië. Ik zag de overleden zwijgzame Maria in haar kamer liggen en ook de rouwpleging in het huis.

De leerlingen uit de verre gewesten verspreidden zich weldra om zich naar hun geboortestad te begeven of naar de plaats, *waarheen Jezus hen zond.*

Maria kwam terug in het huis van Lazarus. Overal waar de Farizeeën haar en de overige H. Vrouwen aantroffen, hetzij binnens- of buitenshuis, vroegen zij rekenschap en bedreigden ze met verbanning uit het land. Hierop keerde Maria eerst naar Nazareth en vandaar naar haar woning te Kafarnaüm terug.

***

Onderbreking van het verhaal.

Bemerking van Brentano door ons ietwat ingekort.

Door velerlei smarten in deze vasten naar ziel en lichaam uitgeput, kon K. in de laatste dagen nog slechts weinig over Jezus’ levenswandel meedelen, maar ik bleef alles nauwgezet aantekenen.

De 4e dag na de joodse Pasen, 19 Nisan, verzekerde zij mij dat zij voort Jezus’ leven in visioenen zou zien, maar beroofd van kracht niet in staat zou zijn het te vertellen: veel zou in haar gestel veranderen, wat de volkomenste rust vereiste; ze drong er bij mij op aan Dülmen voor enige tijd te verlaten; ik kon eens mijn vrienden en verwanten bezoeken.

In mijn afwezigheid beschouwde zij dag aan dag Jezus’ verder openbaar leven. Ik had de huisgenoten verzocht alles aan te tekenen wat K. hun eventueel zou kunnen verhalen, maar niet een had zich hiervoor de minste moeite getroost; integendeel na mijn terugkeer, wanneer ik trachtte de ontstane leemte in de mate van het mogelijke aan te vullen, bemoeilijkten zij dit werk (zie fasc. 9, VOORREDE nr. 2).

(Jehu tegen de rekabiet Jonadab. II Kon. 10, 15; cfr. Spreuken, 6, 1; 11, 15; 17, 18; 22, 26. D.B. Main; Flavius Josephus B.J. I, 326; II, 154; Ant. III, 8 &278).

Zijn hier dus uitgevallen de visioenen vanaf 16 april tot 15 juni 1822 of het laatste derde van Nisan, geheel Ijjar en Siwan.
Van heel deze tijdspanne hebben wij alleen het volgende VLUCHTIG OVERZICHT.

***

454.

Eerste Week. –

Jezus verbleef nog enige dagen te Betanië verborgen en ging dan naar Bahoerim[209], een dorpje dat een uur ten noordoosten van

[209] **Bahurim = Bahoerim = ruïne ez-Zambi**. – We gaven reeds de betekenis van Bahurim (fasc. 13, nr. 440, voetnoot 202), waarbij wij de zienster in het gelijk stelden.

Hoewel Van Kasteren in D.B., Bahurim, de voorkeur aan een andere interpretatie geeft, neemt hij aan dat de naam vertaald kan worden door '*jeunesse*', jeugd. Als verzamelnaam genomen is dit hetzelfde als jonge lieden.

Dezelfde geleerde meent dat Bahurim, waarvan men de ligging niet kent, vereenzelvigd kan worden met een ruïne, een uur ten noordoosten van de Olijfberg en Betanië.

De ruïne heet ez-Zambi en ligt op de zuidzijde van de heuvel ez-Zambi. Deze is de 3e van 6 heuvels, die een heuvelketen vormen lopend van zuidwest naar noordoost.

Aan de noordkant van de heuvelketen loopt de oude weg naar Jericho, de weg die door David gevolgd werd, toen hij vluchtte voor Absalom en door Semeï beledigd werd. Even meer noordelijk en dieper loopt de wadi Rawabi.
Alleen hier, meent de geleerde, vindt men de plaatsomstandigheden, die passen in het verhaal van Davids vlucht (II, Sam. 16, 5-13).
Terwijl David de weg volgde, liep Semeï op de heuvelketen boven David en kon gemakkelijk stenen gooien.

De oude weg is nu onbelangrijk geworden en dus schijnt die plaats eerder nu verborgen te liggen.

Een fout, menen wij, die men ook aan Brentano toeschrijven kan, maar ook van K. afkomstig kan zijn.

De bron der 12 apostelen is de bron Ensemes, een half uur meer oostwaarts.

Betanië gelegen was, en waar David op zijn vlucht voor Absalom door Semei beledigd en met stenen bekogeld werd (II Sam. 16, 5-13).

Daar hield Jezus zich meer dan eens op, wanneer Hij in de tempel vervolgd werd, ook die keer, toen zij Hem in de tempel wilden stenigen (cfr. Joa. 8, 59; 10, 31-39).

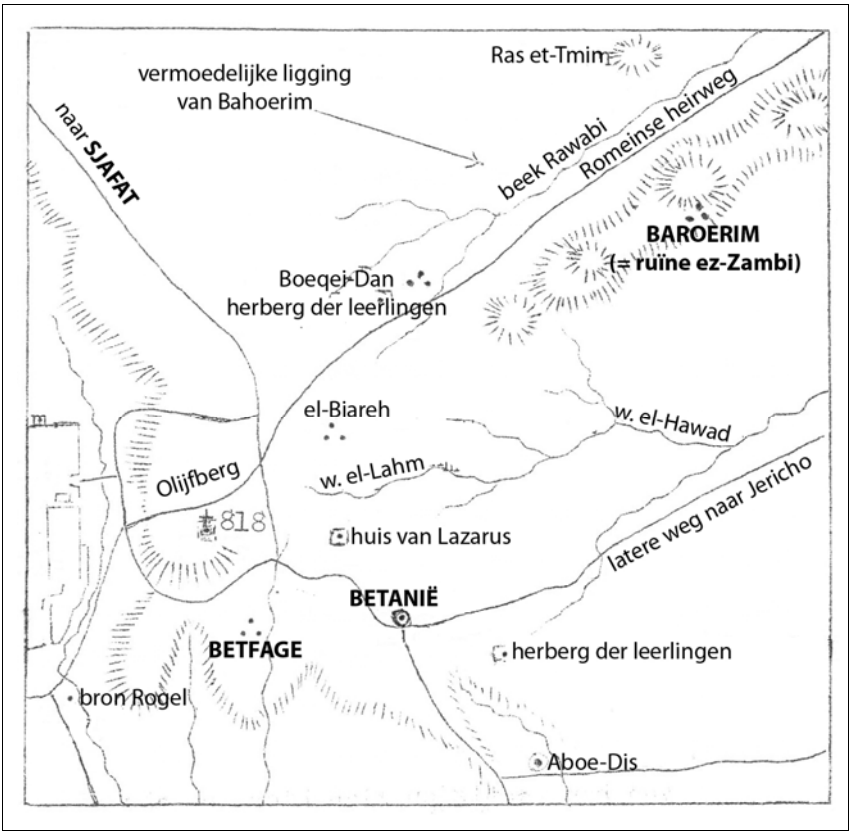

Hier last Brentano een mededeling in, die K. anderhalf jaar later deed, op 20 november 1823:

"Ik ging met de lieve Moeder Gods in het tegenwoordige Palestina; zij toonde mij alle plaatsen, gelijk ze nu zijn, waar zij in

haar leven eenmaal gekomen was. Toen zag ik daar nog overblijfselen van Bahurim, een uur ten noordoosten van het toenmalige Betanië, waar Jezus zich dikwijls uit Betanië kwam verbergen; Hij begaf er zich ook heen, toen zij Hem in de tempel wilden stenigen (Joa. 8, 59). Hij verbleef er verscheidene dagen en Maria bracht Hem daar een bezoek."

Bahoerim lag toen meer verborgen dan thans. Nu loopt de weg naar de Jordaan daar voorbij. Er is daar (in de omstreek, nl. een half uur van daar) een bron, de bron van de 11 apostelen genaamd en daar ligt ook de rotsspelonk Rimmon (thans Rammoen, 13 km meer noordelijk). In de grotten van Rimmon vluchtten de Benjamieten, die aan de verdelging van hun stam konden ontsnappen (Recht. 20, 47) en die daarna te Silo de jonge dochters moesten overvallen om huisvrouwen te hebben. (Recht. 21, 15-24).

Velen van hen vestigden zich hier te Bahoerim en daaruit is de naam Bahoerim d.i. 'Jongelingen' ontstaan (zie nr. 440, voetnoot 202).

Hier heeft ook Semeï David vervloekt en met stenen naar hem gesmeten (zoals boven gezegd, eerste week, 1e alinea).
Tot hier werd aan David zijn vrouw Mikol terug- en tegengebracht (II Sam. 3, 16).

Tweede Week. –

Na ongeveer 8 dagen verliet Jezus Betanië; Hij ging noordwaarts door Samaria naar het Meer van Galilea en voer er over aan het zuidelijk einde, waar Hij na zijn verrijzenis verscheen aan zijn leerlingen en vis met hen at (nr. 2083; Joa. 21).

Op de overzijde gekomen richtte Hij zich zuidwaarts naar Soekkot in de streek van Ennon, waar Joannes weer was komen dopen (1e doopplaats), na de middelste of 3e doopplaats boven of ten noorden van Betabara verlaten te hebben.

Jezus vertoefde hier 8 dagen onder de leerlingen van Joannes, die Hij onderrichtte, doch bij Joannes zelf is Hij niet gekomen. Joannes verstond uit de woorden van Jezus, die zijn leerlingen hem overbrachten, dat zijn ambt als voorloper ten einde liep.

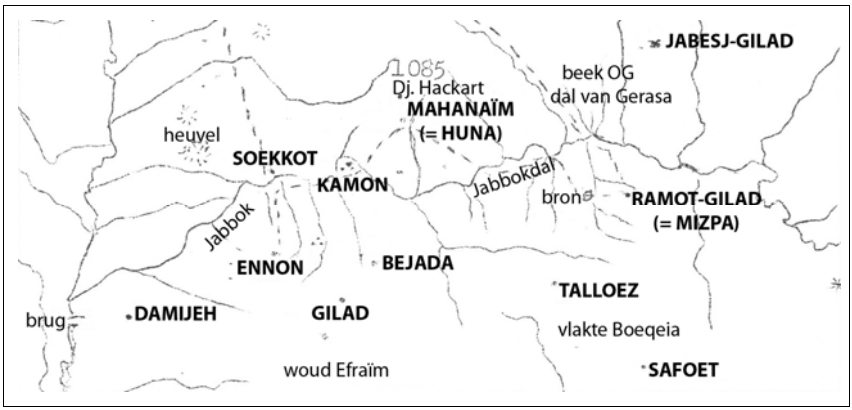

Derde Week. –

Van Soekkot kwam Jezus heimelijk naar Betanië terug, waar Hij zich bij Lazarus en ook – wat mij verwonderde – bij Simon de Farizeeër verborgen hield. *Hij had ook nogmaals een onderhoud met Nikodemus alleen, en voerde dan ook nog meerdere gesprekken met dezelfde en met Jozef van Arimatea (samen).*

Enkele feiten uit mei en juni als aanvulling. – De geschiedenis van koning Abgar uit Edessa. – Het wonderbeeld van Jezus' gelaat.

455.

Begin mei. –

Ongeveer drie weken na Pasen (dat op 11 april viel), dus in het begin van mei, begaf Jezus zich van Betanië naar de doopplaats bij Ono.

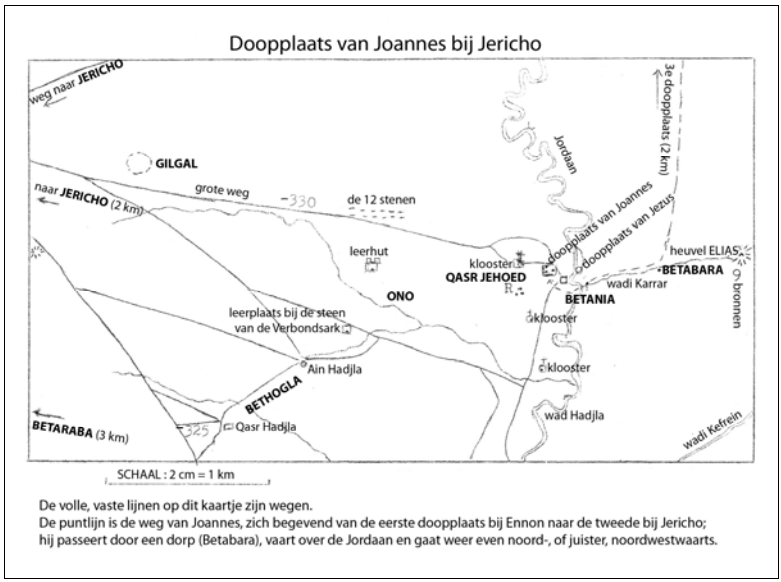

Opzichters hadden zorg gedragen voor alle doopinrichtingen. Nu waren daar weer leerlingen bijeengekomen en veel volk had zich bij Ono verzameld.

Ik zag Jezus daar zitten, leunend tegen de leerstoel op de helling van de heuvel; de mensen zaten en stonden in een kring er

omheen; *ik zag Hem hen onderrichten;* onder de talrijke toehoorders waren ook Joannes-leerlingen[210].

Op verscheidene plaatsen in het rond waren houten verhogen opgericht, waarop mensen zaten.

***

Ondertussen zag ik in een bijvisioen in de verte in een stad ver voorbij Damascus een zieke koning. Die koning leed aan een uitslag, die evenwel nog niet geheel uitgebroken was; het kwaad was nochtans tot in zijn voeten gezakt, zodat hij er mank van ging. Die koning had een goed karakter en ik zag dat sommige reizigers hem veel over Jezus meegedeeld en wonderen van Hem verteld hadden. Zij hadden hem ook gesproken van Joannes' getuigenis ten gunste van Jezus en van de verbittering der Joden tegen Hem op het paasfeest.

Ik zag dat deze koning een grote begeerte naar, en een vurige liefde voor Jezus opvatte en door Hem genezen wenste te worden, voorts dat hij een brief aan Hem schreef, behelzend het verzoek hem te komen genezen.

Ik zag bovendien dat hij een jonge kunstschilder, een van zijn hovelingen, tot zich riep, hem de brief voor Jezus overhandigde en hem opdroeg om, in geval Jezus niet kon meekomen, ten minste een afbeelding van Hem te maken en hem deze te brengen. Hij gaf de gezant ook geschenken mee en nu zag ik deze op een

---

[210] Ietwat verwarrend zijn de namen Ono (bij Ono), leerplaats en doopplaats door elkaar gebruikt.

We menen dat Jezus hier zich bij de eigenlijke DOOPplaats bevond, dus in het Jordaandal onder het klooster Qasr Jehoed; deze plaats grenst aan Ono, dat meer westwaarts ligt.

Hier was noodzakelijk ook een leerstoel; deze bevond zich op de helling die opwaarts stijgt naar het klooster Qasr Jehoed; dit is op de eerste oeverhoogten gelegen, buiten het bereik van het water in geval van overstroming, een 20-tal meters boven de diepste Jordaanvallei (zie kaartjes, fasc. 11, nr. 298 en fasc. 12, nr. 354).

kameel de reis naar Palestina ondernemen; hij reed op een kameel en was vergezeld van zes dienaren, die op muilezels reden[211].

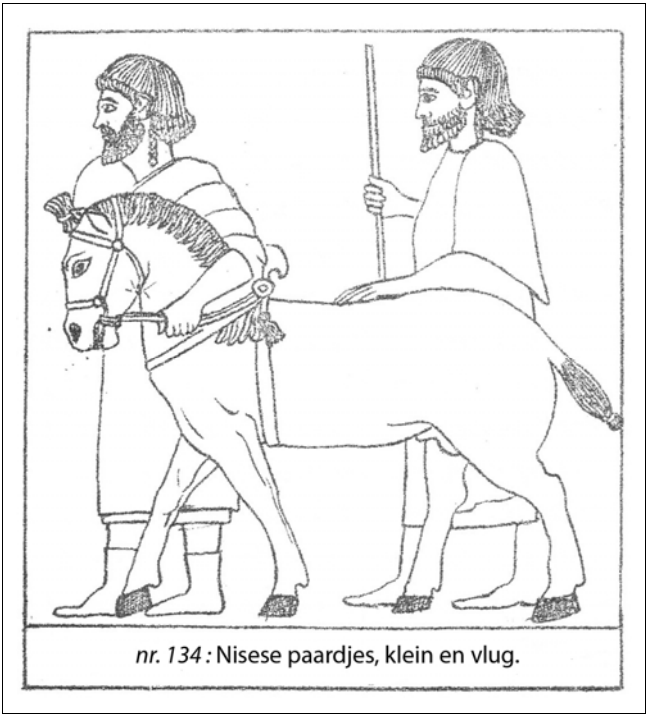

nr. 134 : Nisese paardjes, klein en vlug.

***

Ik zag nu deze man met zijn gevolg op enige afstand van de leerplaats stilhouden, waar ook andere mensen hun tenten hadden opgeslagen; hij deed vergeefse pogingen om bij Jezus te geraken, want ofschoon hij Hem nu gedurende zijn preek niet kon spreken, wenste hij toch zijn preek te horen en middelerwijl (= intussen) zijn aangezicht af te beelden.

[211] Hoofdman op kameel, de andere op muilezels. – Treffende overeenkomst met de manier van reizen der H. Driekoningen, die ook op kamelen reden, terwijl ondergeschikte hoofdmannen op muildieren en nisese paardjes reden (fasc. 5, nr. 134).

456.

Die gezant had reeds een paar uren tevergeefs getracht nu hier, dan daar tot Jezus te naderen, zonder dat hij er in geslaagd was door de menigte te boren; ze luisterde aandachtig, zonder zich door de man te laten storen.

Nadat de man nu voldoende blijken van volharding had gegeven, *zegde Jezus tot een leerling van Joannes, die in zijn nabijheid stond, een opening door het volk te maken voor de man die daar achter de menigte rondliep zonder er door te kunnen, en hem op een stelling in zijn nabijheid te brengen.* De leerling bracht nu de gezant op de aangeduide tribune en leidde ook diens gevolg met de geschenken op een plaats waar zij Jezus gemakkelijk konden zien en horen. Hun geschenken bestonden in stoffen, in een snoer van aan elkaar geregen goudplaatjes en ook in verscheidene koppels fijnwollige lammeren, die zij aan koorden leidden.

Verheugd dat hij eindelijk Jezus van zo dichtbij zag, wilde de goede gezant nu de gelegenheid aangrijpen en aanstonds begon hij zijn schildergerief vóór zich op de knieën in orde te leggen.

Nu bezag hij Jezus met grote verwondering en opmerkzaamheid en stelde zich aan het werk. Hij had een wit plankje vóór zich, dat van buksboomhout scheen te zijn; hierop grifte hij eerst als met een stift de omtrek van Jezus' hoofd en baard in het hout, doch zonder de hals. Daarna streek hij, zo dunkt het mij, een dikke stof als was daarover heen. Hij had ook iets als vormen, die hij in het was drukte. (De vorm van een aangezicht, waaraan hij daarna gelijkheid met dat van Jezus zou geven???).

Dan etste hij weer met zijn tekenstift allerlei trekken er in, duwde, drukte, boetseerde hier en daar, en zo arbeidde hij lange tijd, zonder ooit de uitslag te bereiken, die hij beoogde.

Elke nieuwe blik op Jezus vermeerderde zijn bewondering voor diens aangezicht en onvoldaan herbegon hij. (Hier hebben wij een wijze van schilderen die in de oudheid gebruikelijk was en

ook nu nog bekend is). Lukas schilderde niet geheel op dezelfde wijze en gebruikte ook penselen. – Dit beeld hier scheen in laag reliëf te zijn, zodat men de oneffenheden ook kon voelen. – (In het Duits noemt men dit procedee *'enkaustische Malerei',* in het Frans *'peinture encaustique'*).

457.

Jezus sermoende nog enige tijd voort en zond dan de leerling tot hem met de uitnodiging om nader te komen en zijn zending te vervullen.

De man daalde nu van de stelling naar Jezus af, gevolgd door de dienaars met de geschenken en lammeren. Hij had geen mantel, maar korte klederen aan, bijna volgens het model der klederen van één der H. Driekoningen (zie fasc. 5, nr. 134).

nr. 134 : MENSOR, SAIR;
kleding van 2 der drie koningen

Hij had zijn schilderij met een riem aan zijn linkerarm hangen; ze had de vorm van een hart, gelijk een schild. In zijn rechterhand hield hij de brief van de koning; de brief zag er in zijn hand opgerold uit. (Dit zeggend rolde K. een doek op dezelfde wijze op).

Nu viel hij voor Jezus op de knieën en boog het hoofd tot op de grond, en hetzelfde deden ook hun dienaren (oosters vereringsgebaar voor koningen en overheden).

Dan sprak de gezant: "Uw knecht is de dienaar van Abgar, koning van Edessa, die ziek is en U dit schrijven zendt; dezelfde bidt U deze geschenken te aanvaarden."

Nu naderden de knechten met hun geschenken en *Jezus zei hun dat de goede gesteldheid van hun heer Hem zeer aangenaam was; Hij gebood zijn leerlingen de geschenken over te nemen en ze onder de meest hulpbehoevenden der omstaanders uit te delen.* (Van zulk een handelwijze bij Jezus zullen wij zeer dikwijls getuige zijn).

Jezus ontrolde nu de brief en las hem. Ik herinner me alleen nog dat er o.m. in stond: dat hij doden kon verwekken en dat de koning Hem bad hem te komen genezen.

Het beschreven gedeelte van de brief was ietwat stijf; het overige er omheen was lenig en zacht, als van stoffe, wol, leder of zijde; het vormde als de omslag van de eigenlijke brief; ook zag ik er een draad aan hangen.

458.

Nadat Jezus de brief gelezen had, keerde Hij het beschreven vlak om, trok een stevig stift uit de boezem van zijn kleed en schoof er iets uit op de wijze, gelijk de boeren de zwam uit een tondeldoos schuiven ,

(De 'tondeldoos' is eigenlijk de voorloper van de lucifer, en diende om 'vuur te maken. Het was een doosje waarvan de inhoud bestond uit tondel, een licht ontvlambaar materiaal, zoals katoen of de hoed van een zwamsoort, de tonderzwam. Hierbij was nog een vuursteen en een metalen ring nodig. De vuursteen werd dicht bij het katoen gehouden en met de metalen ring aangeslagen. Een vonk deed de stof ontbranden, werd weer uitgeblazen en het doosje gesloten. De stof bleef dan smeulen en de vlam kon weer worden aangeblazen. In kerken is de tondeldoos nog aanwezig omdat deze werd gebruikt bij het ontsteken van de paaskaars.)

en schreef op de ommezijde van de brief verscheidene woorden in tamelijk groot schrift en vouwde de brief weer op.

Brentano plaatst hier de volgende nota:
vermoedelijk was de zijden omslag dubbel en het vaster gedeelte was aan weerszijden voorzien van een stevig schrijfvlak, want zij wist zeer zeker dat Jezus de brief omdraaide om te schrijven, en hem naar de andere zijde toe weer opvouwde om hem te sluiten.

De zienster vervolgt:

Nu liet Jezus zich water overreiken en waste zijn aangezicht; Hij drukte de zachte omslag van de brief tegen zijn aangezicht en gaf hem dan aan de gezant. Deze nu - ik meen op een bevel van Jezus - drukte die omslag op de door hem ontworpen schets, die nu opeens geheel veranderde en sprekend op Jezus geleek.

De schilder was oververheugd, en ik zag dat hij het afbeeldsel dat aan zijn riem hing, naar de naaste aanwezigen wendde om het te tonen. Vervolgens knielde hij nogmaals voor de voeten van Jezus en aanvaardde aanstonds de terugreis.

Maar enige van zijn dienaren bleven ter plaats en volgden Jezus, die, *na het sluiten van zijn toespraak,* over de Jordaan naar de 3e doopplaats van Joannes trok (een flink uur ten noorden van Betabara). Joannes had de plaats verlaten om naar Ennon, de

1e doopplaats terug te keren (zie nr. 454, tweede week);
zij lieten er zich aanstonds dopen.

***

Ik zag ook dat de gezant vóór een stad, niet ver van enige lange stenen gebouwen, die het voorkomen van steenovens hadden[212], overnachtte en dat in alle vroegte enige arbeiders toegelopen kwamen: zij hadden gedurende de nacht een groot helder licht als een brand gezien. Ook zag ik dat er iets merkwaardigs met het beeld had plaatsgehad; dit verwekte een grote toeloop van volk. Me dunkt dat de schilder hun dit wonderbeeld toonde.

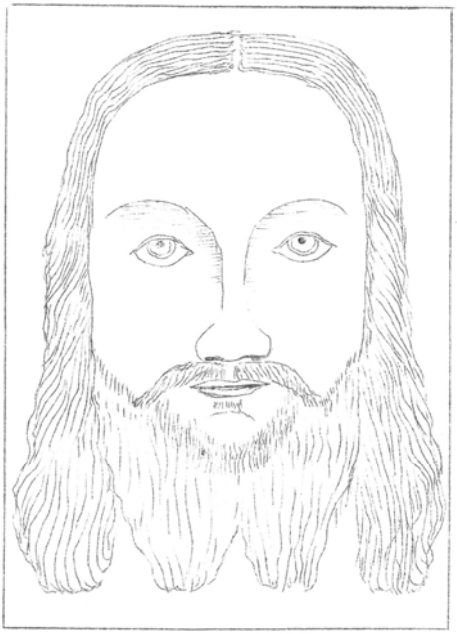

Het H. Aanschijn van Jezus,
bijgenaamd 'van koning Abgar van Edessa'.
Christus in de schoonheid en kracht van zijn mannenjaren.

[212] Voorkomen van steenovens. – Die groep of rij arme huizen waren zonder twijfel laag en log, zonder eigenlijke vensters met amper een deurgat, en eventueel in de hoogte nog een vensteropening.

Meteen zag hij dat ook de doek, waarmee Jezus' zijn aangezicht aangeraakt had (dus de briefomslag) het afbeeldsel van Jezus droeg.

Daar was echter ook nog wat met het beeld geschied, waarvan de toeloop van de arbeiders in de vroege morgen het gevolg was geweest, maar dit, helaas! ben ik vergeten.

***

Ik zag ook de aankomst van de gezant te Edessa.

De koning ging hem in zijn tuinen een eindweegs tegemoet en werd bij het zien en lezen van de brief en het beschouwen van het beeld van Jezus onbeschrijfelijk aangegrepen. Hij verbeterde ook aanstonds zijn leven en zag af van de vele vrouwen met welke hij schuldige betrekkingen onderhield.

Ik heb vroeger eens gezien dat na de dood van de zoon van die koning, onder een slechte opvolger, een vroom bisschop het afbeeldsel van Jezus' aangezicht, dat tot dan toe in het openbaar ten toon gesteld was geweest, ergens weg bracht, een brandende lamp er bij plaatste en de bergplaats met een zegelsteen afsloot.

Lang daarna werd het teruggevonden, dank zij hetzelfde gelaat, dat zich in de voorgeplaatste afsluitingsteen had ingeprent; ik bewaar daarvan nog een vage herinnering.

***

Ik herinner me ook een monument van Jezus gezien te hebben, dat de vrouw, die Hij van haar bloedvloeiing genezen had, uit dankbaarheid te Cesarea voor Hem liet oprichten. Het was een beeldengroep in brons; hij stelde Jezus voor op het ogenblik dat de vrouw de zoom van Jezus' kleed aanraakte en HIJ zich naar haar omwendde.

Dit beeld stond op een laag voetstuk en was door een klein tuintje omgeven (het tuintje van een binnen- of voorhof). Wanneer de kruiden (versta: een bepaalde plant) van het tuintje (zo hoog

waren, dat ze) de zoom van het beeld raakten, werden ze geplukt door vrouwen die aan bloedvloeiing leden en ze hadden de kracht hen van hun kwaal te genezen.

***

De brief van Abgar zag er uit als een perkament, bevestigd op een stuk geverfde zijde[213].

---

[213] Hier willen wij een weinig uitweiden over 2 beelden:

- het wonderbeeld van Edessa en
- het standbeeld van Jezus te Cesarea.

We betrekken er nog 3 andere wonderbeelden van Jezus bij met de samenvatting van een interessante studie van een Frans kunstenaar over de 4 wonderbeelden.

a) Het wonderbeeld van Edessa. –

Vooreerst iets over Abgar. Hopende aan vele lezers hiermee een genoegen te doen, citeren wij een uitvoerige passage uit de kerkgeschiedenis van Eusebius, bisschop van Cesarea aan zee in Palestina (263-340 na Chr.).

De Godheid van onze Heer werd ingevolge zijn wondermacht aan alle mensen bekend. Zo werden ontelbaren ook uit verre landen tot Hem gedreven door hoop op genezing van ziekten en allerlei kwalen.

Één van hen was koning Abgar, die zeer roemvol regeerde over de volkeren aan gene zijde van de Efraat (bovenloop in het noorden).
Zijn lichaamskwaal was door geen menselijk middel te genezen. Zodra hij vernam dat Jezus' naam en wondermacht door allen eenstemmig ten zeerste geprezen werden, zond hij Hem door een bode een smeekbrief, met de bede om van zijn kwaal bevrijd te worden.

Weliswaar gaf Jezus geen gevolg aan zijn uitnodiging, maar Hij vereerde hem met een persoonlijk schrijven, waarin Hij beloofde hem een zijner leerlingen te zullen zenden tot genezing van zijn ziekte, tot zijn eigen heil en dat van zijn onderdanen.

Deze belofte ging in vervulling.
(Enige tijd) na Jezus' hemelvaart zond de apostel Tomas een der 70 leerlingen, met name Taddeüs, op goddelijke ingeving naar Edessa om er het geloof te verkondigen en Jezus' belofte te volbrengen.

Daarvan bestaat er nog, zegt Eusebius, een geschreven getuigenis, dat bewaard is gebleven in de archieven van de destijds koninklijke stad

Edessa. In de officiële oorkonden van die stad vindt men ook vermeld wat onder koning Abgar gebeurd is.

Men kan echter niets beter doen dan de brieven lezen die wij uit de archieven genomen en als volgt uit het Syrisch vertaald hebben:

> "Abgar Uchama, de vorst, biedt Jezus de Heiland die in het land van Jeruzalem is verschenen, zijn groeten aan. Ik heb van U gehoord en van uw genezingen, die Gij zonder geneesmiddelen of kruiden bewerkt. Want, naar men mij zegt, doet Gij blinden zien en kreupelen gaan, reinigt Gij melaatsen, drijft Gij onreine geesten en duivelen uit, geneest Gij zieken van hun kwalen en wekt Ge zelfs doden op.
>
> Na dit allemaal van U vernomen te hebben, besloot ik er uit dat Gij God zijt en van de hemel neergedaald of althans de zoon van God. Daarom verzoek ik U bij deze mij te komen genezen van de kwaal waaraan ik lijd.
>
> Ik heb ook vernomen dat de Joden tegen U morren en kwaad tegen U beramen. Mijn stad is wel heel klein, maar mooi en groot genoeg voor ons beide."
>
> *"Zalig zijt Gij, zo antwoordde Jezus, daar Gij in Mij gelooft, zonder Mij gezien te hebben, want er staat van Mij geschreven, dat zij die Mij gezien hebben, niet in Mij zullen geloven, opdat juist zij die Mij niet gezien hebben, wel zullen geloven en leven.*
>
> *Wat Uw verzoek om te komen betreft, Ik moet hier alles vervullen, waarvoor Ik gezonden ben, en, nadat Ik het vervuld zal hebben, terugkeren naar Hem die Mij gezonden heeft.*
>
> *Doch wanneer Ik zal zijn opgestegen, zal Ik u een van mijn leerlingen zenden, opdat hij uw kwaal geneze en U en de uwen het leven schenke."*

Aan deze brieven, vervolgt Eusebius, was nog het volgende in het Syrisch toegevoegd: Na de hemelvaart van Jezus

Eusebius vertaalt ook dit stuk waarin het bezoek van de leerling Taddeüs aan Edessa, de ontmoeting met de koning, zijn genezing, enz. beschreven worden, alsook de prediking van de leerling, de bekering van de koning en zijn volk.

Eusebius besluit: "Dit heb ik niet zonder nut woordelijk uit het Syrisch vertaald; het moge hier zijn plaats vinden."

Deze briefwisseling en ook het wonderbeeld van Jezus verwierven een grote bekendheid.

Vanaf Christus' tijd tot heden toe is het hele Oosten er vol van geweest, zoals nu in het Westen de lijkwade van Turijn de grootste vermaardheid geniet.

Voor de geleerden staat de authenticiteit van de briefwisseling onvoldoende vast. Zij erkennen de oprechtheid van Eusebius als historicus.

Zo heeft hij wel die oorkonden gezien en ze zelf uit het Syrisch vertaald, maar hijzelf, beweert men, heeft iets als echt beschouwd, wat gefingeerd (= verzonnen, fictief) was. Maar toegegeven dat men aan de 2 korte briefjes een uitgebreider vorm gegeven heeft, daaruit volgt geenszins dat er geen enkele woordenwisseling tussen Jezus en Abgar plaats gehad heeft.

Onze Katarina komt hier nogmaals door haar verhaal een oeroude traditie bevestigen en dit geschiedt weer, zoals altijd, op haar eigen, oorspronkelijke, onafhankelijke, persoonlijke, matige wijze.

***

Nu nog een woord over de wonderbare afbeelding en haar latere lotgevallen. Na de bekering, genezing en doop van Abgar door Taddeüs verhaald te hebben, vervolgt P. Kochem in zijn groot Christusleven – hij steunt vooral op de kerkgeschiedschrijver Nikeforus:

"Vóór de stadspoort van zijn residentiestad Edessa stond op een zuil een afgodsbeeld, dat allen die de stad binnentraden, moesten vereren.
Nu liet de vorst in zijn ijver dit beeld omver halen om de afbeelding van Christus' gelaat, dat in een gouden (vergulde?) omlijsting gevat was, er voor in de plaats te stellen, met het bevel voor alle voorbijgangers of stadsbezoekers er eer aan te bewijzen.

Dit bevel bleef gehandhaafd tot de dood van zijn zoon, maar zijn kleinzoon verloor weer het christelijk geloof, keerde terug tot de afgodendienst en wilde het heilig Christusbeeld wegnemen en verbranden.

Doch eer het zover was, nam de bisschop het beeld weg en verborg het in de stadsmuur; hij plaatste er een brandende lamp voor en liet een blind venster, dat in de muur was, dicht metselen.

Na verloop van eeuwen wist geen mens meer te zeggen waar de afbeelding heen gekomen was.

In de 7^{e} eeuw belegerde Chosroës, na vele andere steden veroverd te hebben, ook Edessa. In deze nood schreef de toenmalige bisschop een vastendag uit.

Op zekere nacht verscheen hem de H. Maagd, die hem beval **het doek met het gelaat van Christus te nemen en het in processie rond te dragen, om van de vijand bevrijd te worden.**

De bisschop antwoordde dat hij zelfs het bestaan van zulk een doek niet kende en nog minder wist waar het zich bevond, maar de H. Maagd openbaarde het hem.

Nu voerde de bisschop haar bevel uit en hield ermee op de stadsmuren de gevraagde processie. Deze wierp de vijand de schrik op het lijf en zonder pak of zak sloeg hij op de vlucht.

Zo was het afbeeldsel weer voor de dag bekomen en het bleef tot heden toe een grote verering genieten." (Naar Kochem, Das grosse Leben Christus, blz. 366; volgens Nik. Hist. 1, 50).

***

Misschien zal de volgende uitweiding nog interessanter zijn.
Er bestaan 4 wonderbare afbeeldingen van het gelaat van Christus:

1) Het zo juist behandelde.
2) Het H. Aanschijn op de doek van Veronika, dat zich op de kruisweg op miraculeuze wijze er zou ingeprent hebben. Het doek wordt bewaard in de Sint-Pieter te Rome.

H. Aanschijn van Jezus naar de zweetdoek van Veronika.

Hoofd van Jezus, die op weg is naar Kalvarië, vuil en gewond, met hoofdhaar ineengeplakt van bloed.

3) De sacra Tavola, een afbeelding welke de evangelist Lukas ontworpen en begonnen en een engel voltooid zou hebben.

4) De afbeelding van de gehele Christus, met een wonderschoon, majestueus, goddelijk aangezicht. Het beeld van de Turijnse grafdoek overtroeft alle voortbrengselen van menselijke kunst.

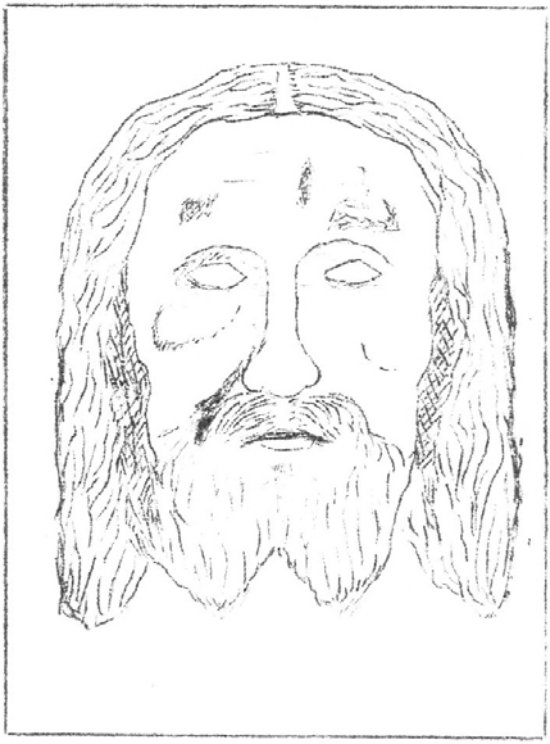

H. Aanschijn, naar lijkwade van Turijn.

Hoofd en haar door H. Maagd gereinigd,
na Jezus' afdoening van het kruis.

De afbeeldingen 1 en 3 hebben de ogen open; 2 en 4 hebben ze toe.

Het kan 20 jaren geleden zijn dat ik de studie las van een Frans kunstenaar op deze 4 wonderbare afbeeldingen.

Wie deze artiest was, of waar ik dat las, kan ik niet meer zeggen, maar ik maakte er de volgende samenvatting van.

Het ware gelaat van Christus, teruggevonden door een synthese, samenbrenging of verbinding van de 4 Heilige Aanschijns of aangezichten, waaraan de christelijke traditie een miraculeus ontstaan toekent.

Geen kunstenaar heeft ooit gekund, of zal ooit kunnen zulk een veelzijdige rijkdom van uitdrukking scheppen, en dit met zulke armzalige middelen.

Als kunstenaar oordelend kan ik in deze 4 Heilige Aanschijns slechts werken zien van een onbetwistbare authenticiteit, want ze dragen in zichzelf het onweerlegbaar bewijs van hun buitengewone, miraculeuze, goddelijke oorsprong.

Gelijk alles wat van God is, zijn ze uiterst eenvoudig en tevens eindeloos rijk. Die 4 Heilige Aanschijns zijn deze van:

- Edessa,
- Veronika,
- de sacra Tavola en
- de lijkwade van Turijn.

Nu stelde ik mij ten doel een net afgelijnd beeld van de levende Christus te maken, zoals Hij moet geweest zijn in zijn leven, eer Hij voor ons zijn lijden doorstond.

Ik tekende de 4 aangezichten op anderhalve natuurlijke grootte.
Ik legde dan de 4 tekeningen of doorprentingen op elkaar en (ze naar het licht houdend) bekeek ik de 4 afbeeldingen op het doorschijnend papier;
ze vormden samen er nog slechts 1:
het beeld van een Christus, frontaal gezien met open ogen, zeer simpel gelaat, maar met een buitengewone rijkdom van uitdrukking.

De 4 doortekeningen, exact op mekaar gelegd, vormden maar 1 beeld.
Trek voor trek, punt voor punt lagen de gezichten op elkaar.
Mond, neus, oogbeen, wenkbrauwboog, enz. lagen perfect op elkaar, dekten elkaar.

Hierna bekwam ik vlug een tekening van het H. Aanschijn, een aangezicht rijk aan uitdrukking, vrucht van een simpele tekening in zwart potlood op een blad wit papier.

Een authentiek beeld van Christus, gezien dwars door de 4 afbeeldingen, waaraan 20 eeuwen christelijke traditie een bovennatuurlijke herkomst toekennen.

Aldus verenigt en concentreert onze kunsttekening in zich de uitdrukking van de 4 authentieke en bovennatuurlijke afbeeldingen;
ze geeft volmaakt de authentieke proporties van Christus weer, proporties die in de 4 aangezichten vastgelegd en geijkt zijn.

b) Beeldengroep te Cesarea. –

Het getuigenis van dezelfde kerkgeschiedschrijver Eusebius:
“Nu ik de naam Cesarea-Filippi vermeld, zal niemand het misplaatst vinden, dat ik hier een feit verhaal, dat de belangstelling van het nageslacht alleszins verdient.

De aan bloedvloeiing lijdende vrouw, die door Jezus genezen werd, was afkomstig van Cesarea. Haar huis is er nog te zien. Onder het portiek van deze woning staat een bronzen standbeeld op een stenen voetstuk;
(door ‘onder’ het portiek, kan men verstaan: ‘in het voorhofje op een lager niveau dan het portiek’); het beeld stelt die vrouw voor in smekende houding, met gebogen knie, en de handen opgeheven naar een ander bronzen beeld, het beeld van een man die zijn mantel achter de rug werpt en de rechterarm naar de vrouw uitstrekt.

Aan de voet van die beeldengroep groeit een onbekende plant.
Wanneer ze, zo beweert men, de hoogte van de mantelzoom bereikt heeft, krijgt ze geneeskracht tegen allerlei ziekten.

Voor de Cesareanen staat het vast: dit beeld is de trouwe weergave van het uiterlijk van O. L. Heer.

Heden is dat monument daar nog te zien; het werd mij aangewezen, toen ik de stad ging bezichtigen. Ik heb nog meer andere authentieke schilderijen en beelden gezien, niet alleen van Christus, maar ook van Petrus en Paulus.

Overigens is het een feit dat de ouden het als een plicht beschouwden de gedachtenis van de weldoeners van de mensheid te vereeuwigen door het oprichten van standbeelden.” (Eusebius, Kerkgeschiedenis, 7^{e} boek, 18^{e} katern).

***

Een ooggetuige als Eusebius, katholiek bisschop, geleerd historicus, kan niet van onwetendheid of kwade trouw verdacht worden; zijn getuigenis is betrouwbaar.

Rufinus, zijn tijdgenoot, die er verre van af was lichtgelovig te zijn, heeft in zijn Latijnse vertaling die bladzijde ongewijzigd overgenomen.

Een ander kerkschrijver met name Filostorgius, die anderhalve eeuw later leefde, voegt in zijn kerkgeschiedenis daar nog de volgende bijzonderheden aan toe:

> “De heidenen van Cesarea maakten gebruik van de regering van Juliaan de afvallige om dat beeld van de Zaligmaker stuk te slaan;
> zij haalden het neer van zijn sokkel en sleurden het door de straten van de stad.

Geschil betreffende de twee doopsels (Joa. 3, 22-26; Joa. 4, 1-2).

Korte tekst uit het Joannes-evangelie: “Daarna trok Jezus met zijn leerlingen weer naar het land van Judea. Daar verbleef Hij enige tijd en doopte er (liet er dopen).”

Maar ook Joannes verrichtte zijn doopwerk te Ennon bij Salim (cfr. nr. 454, 2e week en nr. 458), omdat daar veel water was en men ging er heen om zich te laten dopen. Joannes toch was nog niet in de gevangenis geworpen.

Toen de leerlingen van Joannes eens een geschil kregen met de Joden (d.i. volgens K., met Joden die door leerlingen van JEZUS gedoopt waren) over reiniging, (over de ongelijke uitwerkselen der beide doopsels), kwamen zij bij Joannes en zegden hem:

> Na die smadelijke tocht sloegen zij het met hamers aan stukken; een aanwezige slaagde er in het hoofd van het beeld te bemachtigen en in zijn huis te verbergen.
>
> Dit eerbiedwaardig stuk heb ik met eigen ogen gezien; heden nog bestaat het te Cesarea.” (Kerkgeschiedenis van Filostorgius, Boek 7, kap. 3).

Sozomenus (anno 439) vult de geschiedenis nog aan:

> “Juliaan liet zijn eigen standbeeld in de plaats zetten, maar nauwelijks waren enige dagen verlopen of het werd door de bliksem getroffen en verbrijzeld.
>
> Heden worden te Cesarea nog brokstukken van het verbrijzelde beeld van Juliaan bewaard als een ontegensprekelijk bewijs van het goddelijk wraakgericht.” (kerkgeschiedenis, Boek V, kap. 21)
> (Naar het boekje ‘Panéas ou Caesarée de Philippe’, blz. 40-44).

***

Wat de geneeskracht van de plant betreft, ik meen dat men die kan vergelijken bij de geneeskracht van het krijt uit de melkgrot van Bethlehem (zie fasc. 6, nr. 157), of met die van het water uit de bronnen die Maria doet ontspringen op de plaatsen van haar verschijning.

Het uitwerksel hangt af van ons vertrouwen en Gods inzichten over ons; het uitwerksel is niet onfeilbaar, maar kan gelukkig zijn.

"Rabbi, Hij … over wien gij getuigenis hebt afgelegd, zie Hij dient het doopsel toe en ze gaan allen naar Hem …"

Hierop legde Joannes een nieuw getuigenis af en
na dit getuigenis vervolgt het Evangelie: "Zodra de Heer echter vernam, dat de Farizeeën vernomen hadden dat Jezus meer leerlingen won en doopte dan Joannes – hoewel Jezus zelf niet doopte, maar zijn leerlingen – verliet Hij Judea …"

459.

Nu het verhaal van Katarina:

Van Ono, waar Jezus tot nog toe onderrichtingen gegeven had, grotendeels als voorbereiding tot de doop, trok Hij met zijn leerlingen over de Jordaan naar de middelste doopplaats boven Betabara en tegenover Gilgal (hier is hoogveld Gilgal bedoeld).

Joannes had deze middelste (3e) doopplaats weer verlaten, was naar Ennon teruggekeerd, en Jezus' leerlingen, die doopwerk verrichtten, hadden de plaats ingenomen en toebereidselen getroffen.

Zo dopen nu hier Andreas, Saturninus, Petrus en Jakobus wel 14 dagen lang een grote menigte volk. Vele leerlingen van Joannes kwamen tot Hem en Hij kreeg meer mensen te dopen dan Joannes. *Jezus sprak diepzinniger over de doop en zijn zachtzinnigheid, in zo flagrante tegenstelling met de strengheid en ruwheid van Joannes, verwierf Hem in de openbare mening groter roem en liefde, dan die welke Joannes genoot.*

Hierdoor ontstond een geschil tussen leerlingen van Joannes en Joden die door leerlingen van Jezus gedoopt waren, over de verschillende REINIGENDE uitwerksels in de beide dopen.

De leerlingen van Joannes waren afgunstig over het groter getal aanhangers van Jezus (Joa. 4, 1-3), en omdat er zo vele toehoorders van Joannes tot Jezus overgingen; zij dienden daarover klachten tegen Joannes in.

Deze gaf hun het antwoord dat in het evangelie staat (Joa. 3, 25-36).

Het getuigenis van Johannes over Jezus

22. Daarna ging Jezus met zijn discipelen naar het land van Judea en Hij vertoefde daar met hen en doopte.
23. Doch ook Johannes doopte, te Enon bij Salim, omdat daar veel water was, en de mensen kwamen daar en lieten zich dopen;
24. want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen.
25. Er rees dan geschil tussen de discipelen van Johannes met een Jood over de reiniging.
26. En zij kwamen tot Johannes en zeiden tot hem: Rabbi, die met u was aan de overzijde van de Jordaan en van wie gij getuigd hebt, zie, die doopt en allen gaan tot Hem.
27. Johannes antwoordde en zeide: Geen mens kan iets aannemen, of het moet hem uit de hemel gegeven zijn.
28. Gij kunt zelf van mij getuigen, dat ik gezegd heb: Ik ben de Christus niet, maar ik ben voor Hem uit gezonden.
29. Die de bruid heeft, is de bruidegom; maar de vriend van de bruidegom, die erbij staat en naar hem luistert, verblijdt zich met blijdschap over de stem van de bruidegom. Zo is dan deze mijn blijdschap vervuld.
30. Hij moet wassen, ik moet minder worden.
31. Die van boven komt, is boven allen; wie uit de aarde is, is uit de aarde en spreekt van de aarde.
32. Die uit de hemel komt, is boven allen; wat Hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt Hij en zijn getuigenis neemt niemand aan.
33. Wie zijn getuigenis aanvaardt, heeft bezegeld, dat God waarachtig is.
34. Want Hij, die God gezonden heeft, die spreekt de woorden Gods, want Hij geeft de Geest niet met mate.
35. De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven.
36. Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; doch wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

Uit: NBG-vertaling 1951

Deze twist over het verschil van reiniging in beide doopsels, het gunstig, nadrukkelijk en gezagvol getuigenis van Joannes ten gunste van Jezus en de grote toeloop naar de doopplaats van Jezus verwekten een nieuwe woede bij de Farizeeën, en eenparig maakten zij een plan op om Jezus en zijn leerlingen te vervolgen, tegen te spreken, te dwarsbomen en te onderdrukken; zij zonden boden met brieven naar alle synagogen en raden van het land, belast met het toezicht op de leer, en gaven hun opdracht Jezus uit te leveren, waar zij Hem vinden konden; zij moesten de leerlingen vastgrijpen, hen over zijn leer ondervragen en terechtwijzen (cfr. Joa. 4, 1-3).

Jezus neemt de wijk naar Tyrus. – Joannes gevangen gehouden. – Leerlingen voor de rechtbanken gesleept.

460.

Terwijl de Farizeeën deze ontwerpen beraamden, verliet Jezus in stilte de doopplaats en ook de leerlingen begaven zich naar hun woonplaatsen. Jezus voer zonder uitstel over de Jordaan, trok door Samaria en Galilea over Sichor-Libnat, verder door het land Kaboel en kwam in het gebied van Tyrus.

***

Omstreeks deze tijd, in het midden van mei, zag ik dat Herodes Joannes de Doper gevangen liet nemen en hem door soldaten die van Soekkot gekomen waren, naar Kallirroë liet brengen. Dit onder voorwendsel van een dringende uitnodiging. Jezus had hem dit kortelings door leerlingen aangekondigd.

Herodes zette hem gevangen in een onderaardse plaats van zijn kasteel, waar niemand tot hem mocht komen en hij nam hem dikwijls in verhoor (cfr. Mk. 6, 20). Zijn bijzit was de schuld van deze aanslag. Herodes had persoonlijk hoogachting voor Joannes en verlangde alleen dat hij hem om zijn zondige echtbreuk niet in diskrediet zou brengen bij het volk.

Op drievuldigheidszondag (van dit jaar, 2 juni 1822) zag ik hem in zijn gevangenis. Nadat Joannes er nagenoeg 6 weken in had gezeten, stelde Herodes hem weer op vrije voeten.

Uit een nota van Brentano die verder zou komen, na nr. 1021, en hier van weinig of geen nut is, nemen wij de volgende alinea over:

"Ik heb gezien dat Joannes vóór zijn loslating uit zijn eerste gevangenschap gegeseld werd, doch slechts onbeduidend en meer voor de vorm, omdat hij, in plaats van Herodes' verbintenis met dat wijf te billijken, die verbintenis in zijn en haar bijzijn, vóór alle aanwezigen, beslister dan ooit had gebrandmerkt. Die

tuchtiging moest dus alleen tot een waarschuwing dienen en dit was overigens zo ook het gebruik." (cfr. Lk. 23, 16).

***

Terwijl Jezus op deze reis met verscheidene leerlingen in verspreide groepen door Samaria naar de Esdrelonvlakte reisde, zag ik Bartolomeüs van de doop van Joannes naar zijn woonplaats Dabbeset terugkeren. (Dabbeset, 3 uren ten zuidwesten van Nazareth). Hij ontmoette enige leerlingen uit wier mond hij vele bijzonderheden over Jezus' handelingen en wonderen vernam. Vooral Andreas sprak met grote geestdrift over de Heer. Bartolomeüs hoorde dit alles met graagte, met grote vreugde en eerbied. Andreas van zijn kant, die zeer gaarne intellectuelen tot leerlingen voorstelde, naderde tot Jezus en sprak Hem over Bartolomeüs, die zich zonder twijfel gaarne bij Hem zou aansluiten. Ondertussen passeerde Bartolomeüs voorbij Jezus. Andreas maakte Jezus er opmerkzaam op. *De Heer keek hem aan en zei tot Andreas: "Ik ken hem; hij zal Mij volgen; Ik zie goeds in hem en Ik zal hem roepen te gepasten tijde."*

Bartolomeüs was schrijver van beroep en woonde te Dabbeset, niet ver van Ptolemaïs (afstand ongeveer 6 uren, cfr. VOORREDE, nr. 6)

> Betreffende "Ik ken hem." moet men weten dat deze Bijbelse term 'kennen' het begrip 'liefhebben' insluit; zo zeggen wij ook wel eens: "Hij kent me niet meer." d.i. hij heeft geen genegenheid, geen aandacht, geen belangstelling meer voor mij.

461.

Ik zag ook dat Bartolomeüs hierop bij Tomas kwam, dat hij met hem over Jezus sprak en dat zijn woorden zijn vriend gunstig voor Jezus stemden.

Op deze spoedreis naar Tyrus werd Jezus, voornamelijk in Galilea, *af en toe een tijdlang vergezeld door enige*

leerlingen of verwanten, die met Hem spraken en dan van Hem scheidden; Hij moedigde hen aan tot volharding en trouw in de aanstaande vervolgingen en beproevingen; Hij gaf hun gedragslijnen en ook verscheidene boodschappen voor zijn verwanten en andere leerlingen.

Jezus leed op deze reis groot gebrek; ik zag herhaaldelijk dat Saturninus of andere leerlingen die Hem vergezelden, enig brood in een korfje aanbrachten en dat Jezus de harde kosten in het water moest weken om ze te kunnen eten[214].

---

[214] Een woordje over de platte broden waarvan K. zo vaak gewag maakt.

Die oosterse broodjes zijn te vergelijken met oven- of pannenkoeken, ze zijn wat dikker, wanneer er gist in verwerkt is, zo ongeveer 1,5 cm.
Ze zijn rond, maar kunnen ook alle andere vormen hebben, die men er aan wil geven; de korsten zijn hard en tussen de twee harde vlakken steekt er nauwelijks wat kruim; dik brood met kruim gelijk het onze, is onbekend.

(In uitspraken als deze sluit ik natuurlijk de allerlaatste tijden niet in; veel zal er wel veranderd zijn in de laatste decennia).

Deze koeken worden dan ook niet gesneden, maar aan stukken getrokken of gebroken, vandaar de uitdrukking: 'het breken van brood'; om dit te vergemakkelijken, worden in de deeg groeven of kerven ingedrukt.

Men bakt die koeken door er gloeiende as op te leggen, eerst op de ene, dan op de andere kant. Men kan de deeg ook op gebogen platen leggen, een andere gebogen plaat of soort bord erboven; er onder en er op ligt gloeiende as; deze manier van bakken is kieskeuriger en netter.

Spoedig zijn beide zijden hard en droog gebakken, de kruim tussen de twee vlakken tot niets herleid. Graan malen, deeg bereiden en bakken is het werk van de vrouwen; zij bakken elke dag nieuw-vers brood, want na 2 dagen is het door zijn hardheid niet meer eetbaar, gezien het bijna zo hard is als een plank.

Dit bakprocedee schijnt lang gehandhaafd gebleven te zijn. Natuurlijk kwam er geleidelijk verbetering in, zoals men kan zien op de tekeningen hieronder, waarop laaiend vuur de plaats ingenomen heeft van gloeiende as. Of het brood daarom veel malser was? Misschien wel een weinig. – In dit licht moeten wij K.'s woorden beoordelen over het harde brood dat Jezus op zijn reis naar Tyrus te eten kreeg.

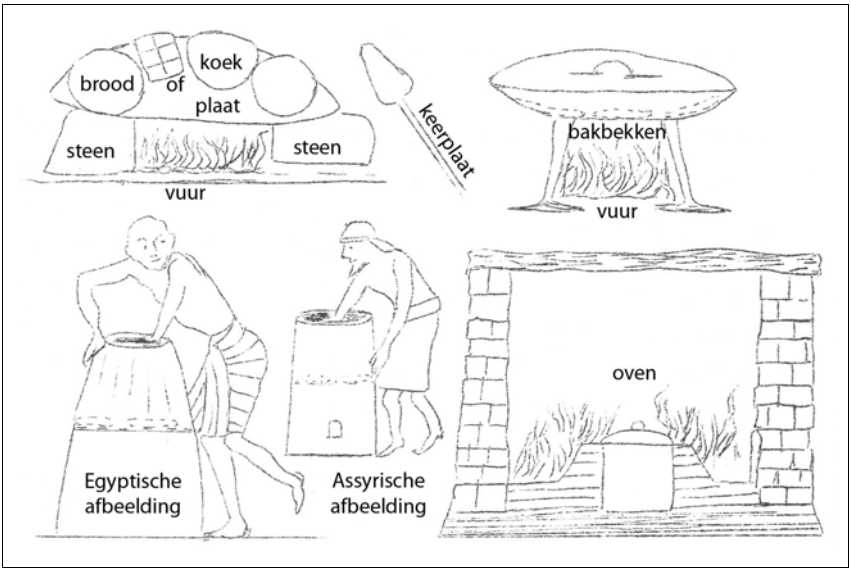

Terwijl Jezus onderrichtte en genezingen bewerkte in het gebied van Tyrus en Sidon, waar af en toe minder gekende leerlingen zich enige tijd bij Hem voegden, begonnen de Farizeeën hun ontwerpen ten uitvoer te brengen: de leerlingen werden aangehouden en in de synagogen en scholen vóór grote raden van rechters gesleept (cfr. fasc. 9, nr. 237).

De leerlingen uit Judea werden naar Jeruzalem, en die uit Galilea naar Gennabris gebracht. Daar probeerde men hen uit te horen over de Persoon, de leer en de bedoelingen van Jezus en over hun medewerking in zijn onderneming. De Farizeeën kwelden en vervolgden hen op alle manieren. Petrus, Andreas en Joannes heb ik ook eens met gebonden handen gezien; zij braken hun boeien met een lichte beweging als door een wonder; hierop werden zij met hun medegevangenen te Gennabris in alle stilte in vrijheid gesteld; hierop keerden zij naar Betsaïda en Kafarnaüm tot hun bezigheden terug.

Jezus bij Maria. – Jezus te Adama en Seleucia.

462.

Na deze vervolgingen kwam Jezus heimelijk uit het gebied van Sidon en Tyrus terug naar Kafarnaüm in het huis van zijn Moeder, die Hij troostte. Hier kwamen zijn leerlingen Hem bezoeken en Hem hun angsten vertellen. *Hij stelde hen gerust, moedigde hen aan tot volharding en beloofde dat Hij hen weldra zou roepen en uitzenden.*

Van hier ging Jezus enige uren noordwaarts naar twee steden, gelegen aan een klein moerassig meer met rietrijke oevers. Ik kan thans niet duidelijk en zeker zeggen, waarom ik meen dat er tussen dit gewest en Galilea een vreemd district als ingeschoven ligt.

> Wellicht, meent Brentano, omdat zij ook heidenen in die plaatsen ziet wonen; de heidenen waren er talrijk; vandaar de naam: het Galilea der heidenen, (Jes. 8, 23).

De twee steden liggen tegenover elkaar[215]; het gewest is duister en diep.

---

[215] Hier houdt de overzichtelijke aanvulling op en herbeginnen de regelmatige, dagelijkse mededelingen. Daarom ook sluiten wij hier de aflevering af.

Later zal Jezus te Adama en Seleucia weerkeren en zullen wij de gelegenheid hebben er meer over te zeggen.

***

Het kleine meer Merom. –

Nochtans hier nog een kort woord over het kleine meer Merom.

Het meertje ligt diep, zegt K. Op zichzelf is het maar 4 m diep, maar het ligt op de bodem van een zeer diepe vallei.

- Ten oosten gaat de bodem onmiddellijk opwaarts en bereikt spoedig een hoogte van 400 m en bereikt verder zelfs 1000 m.
- Ten westen strekt zich eerst een nogal brede vruchtbare vlakte uit, maar dan stijgt ook hier de bodem tot 1000 m.

Merom is eigenlijk een onjuiste naam; hij betekent ‘wateren der hoogte’, terwijl het meer diep ligt. Ook draagt het meer die naam eerst sedert de middeleeuwen.

Door ‘Merom’ in Jos. 11, 5. 7 zijn integendeel bedoeld de wateren, bronnen en beken rondom ‘Maroen’, 3 uren ten westen van dit meer en op een niveau van 900 m.

***

De moerassen op de bodem van de vallei strekken zich uit tot 2 à 3 uren ten noorden van het meer en tot 3 km ten zuiden.

Rondom het meer heeft men een brede rand van onbebouwde grond, begroeid met wild en hoog gras, papyrus, riet en biezen, die bosjes vormen van 4 m hoog. In de regentijd stroomt het meer over en zet deze rand onder water; in zijn rieten struikgewas zitten vele vogels, allerhande wilde dieren en in het meer veel vis.

Zo is dit 20, en wie weet, misschien 40 eeuwen geweest.

Nu hebben de Joden er verandering gebracht; het onmetelijk moeras hebben zij gedraineerd en drooggelegd. Aan de zuidkant van het meer bereikten zij zelfs dit doel door het verleggen van de Jordaanbedding. Deze drooglegging is in 1955 begonnen.

De malaria die in de vlakte regelmatig zo vele Arabieren wegmaaide, is verdwenen; de muskieten nagenoeg volkomen uitgeroeid; het bouwland kreeg een grotere oppervlakte.

Op de oevers, vooral ten westen zijn bloeiende dorpen ontstaan.
Vele inwoners geven zich over aan de visvangst en ook aan de renderende kweek van vissen in vijvers; de landbouw bloeit (rijst, katoen, suikerriet, indigo). Met riet en papyrus vlecht men matten; weldra zal dit ook aangewend worden tot grondstof voor papier. Ook wordt er turf gestoken, die met dikke lagen de bodem van het meer bedekt (naar Guides bleus, Israël, blz. 213).

***

Zoals reeds gezegd, zal Jezus naar de steden Adama en Seleucia terugkeren.

De zienster zal dan een uitvoerige beschrijving geven van zijn werkzaamheden in die twee steden, met meer bijzonderheden over deze plaatsen zelf; het zal dan ook voor ons de gelegenheid zijn om er iets over te zeggen en dit met een kaartje te illustreren.

Daartussen (tussen de 2 steden) is een steile oeverhelling en ligt ook een troebel moerassig, rietrijk water als een smal meer. In de moerassen en het riet rondom leven vele wilde dieren; de Jordaan vloeit er door. Waar die steden liggen is het water niet breed. (Ze liggen aan weerszijden van de zuidpunt van het meer). Een der 2 steden heeft bijna een naam gelijk Adam, ze heet Adama, de andere Seleucia.

In deze twee steden, nu in deze, dan in gene of in de omstreken verbleef Jezus een geruime tijd, *onderrichtte het volk en genas zieken.* Te Adama wonen Joden, doch van een geminacht ras. In de andere stad zijn de inwoners overwegend heidenen en hier wonen de Joden in holen, hoeken en tegen overblijfselen van muren (cfr. fasc. 7, nr. 180, voetnoot 385).

Nu was Jezus in de ene stad, dan weer in de andere.

Saturninus en 2 nieuwe leerlingen uit dit gewest waren hier gedurig bij Hem; Hij werd er gehouden voor een profeet, bekleed met kracht. *Hij leerde meer in besloten en private vergaderingen dan in synagogen.* Zijn optreden was gekenmerkt door een zekere omzichtigheid. Hij kwam slechts behoedzaam met betrouwbare mensen in eenzame plaatsen tezamen. *Hij genas in het verborgen en hielp vele mensen in stilte met goede raad.*

Ik bemerkte hier en te Tyrus in zijn manier van doen en leerwijze iets wat verschilde van zijn handswijze bij de Joden. Men kende Hem hier veel minder en men hield Hem enkel voor een profeet Hij bereidde zijn eigenlijk werk voor.

Hoofdstuk VII –
Jezus in het Hoge Noorden.

Jezus te Tyrus.

Voorbemerking.
Het voorgaande, vanaf 15 april, is, zoals reeds gezegd, een aanvulling van de leemte, die in de verhalen ontstond ten gevolge van de onmacht der zienster en van Brentano's afwezigheid. Nu volgt weer het verhaal dag voor dag.

Wij herinneren er nog eens aan dat al het tussen haakjes staande beschouwd moet worden als commentaar, niet wat tussen streepjes staat. (zie fasc. 9, VOORREDE nr. 1).

463.

Ik heb Jezus met een paar leerlingen nogmaals van Adama naar Tyrus zien gaan. Het was een weg van meer dan een dagreis; ik zag hen uit Adama vertrekken, de weg afleggen en tenslotte in Tyrus aankomen. Onderweg trad Jezus slechts in enige armtierige huizen.

Te Tyrus nam Hij zijn intrek in een herberg niet verre van de poort naar de kant van het land. Naar hier reizend moest Hij een zeer hoge bergketen overtrekken. Tyrus is een zeer grote stad, wel vijfmaal zo groot als Münster. (Het had zich over de smalle kustvlakte tot op de eerste berghellingen uitgebreid, wat uit de stadsresten nog op te maken valt).

Wanneer men van de bergrug afdaalt, ziet men een gedeelte van de stad Oud-Tyrus op zulk een manier tegen de helling hangen, dat het er af schijnt te moeten rollen. Jezus kwam niet in het midden van de stad; Hij hield zich op bij de muren naar de landzijde, waar niet vele mensen woonden; ook was zijn herberg

in die dikke muur en boven de herberg (op de berghelling) liep een rijweg.

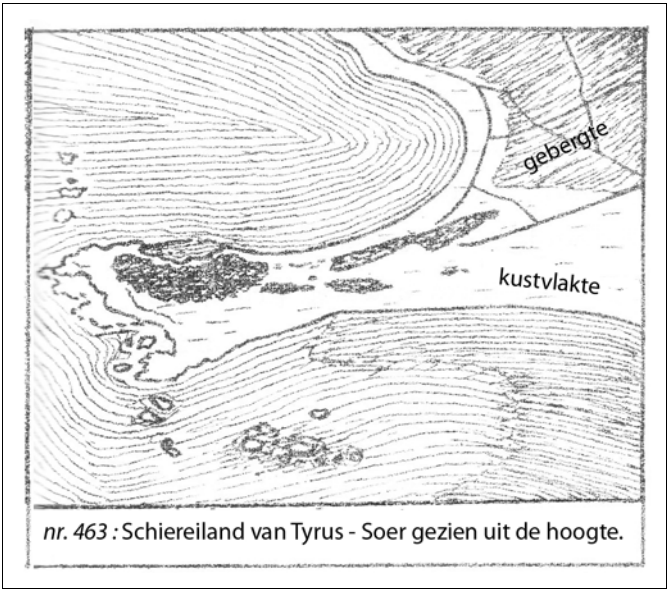

nr. 463 : Schiereiland van Tyrus - Soer gezien uit de hoogte.

Jezus draagt een bruinachtig of grauw hemd (tuniek) of kiel en een witwollen mantel. Ook hier bezoekt Hij geen synagoge of openbare vergaderhuizen, maar wel hier en daar een van de schamele woningen die in de muur zijn gebouwd; *Hij vertroost, Hij vermaant, Hij heelt en leert in besloten kringen.* Twee leerlingen dienen tot boden tussen Hem en zijn vrienden in Galilea; zij gaan en keren; het zijn Saturninus en een jonge leerling van 16 tot 18 jaren, die bevriend is met Maria, maar zijn naam valt me nu niet in. In het openbaar gaan zij hier niet met Hem mee, maar zij doen alsof zij Hem bij toeval ontmoeten.

Jezus treedt hier slechts op als een profeet, een verlicht godsman en ook heidenen laten zich door Hem onderrichten. De mensen blijven rustig, bezoeken Hem in stilte en vermijden wat opzien kan baren, om Hem en zichzelf

geen moeilijkheden te berokkenen. (Farizese bespieders zaten Jezus overal op de hielen).

464.

25 juni = 1 Tammoez; Nieuwe Maan. –

Heden kwamen ongeveer 20 Galilese leerlingen te Tyrus aan. Onder hen waren Petrus, Andreas, Jakobus de Mindere, Taddeus, Natanael Chased, Natanael de bruidegom en alle andere die de bruiloft te Kana hadden bijgewoond. Onder hen zag ik er een zestal van de latere apostelen; zij kwamen in verscheidene groepen aan en namen ook in verschillende herbergen hun intrek. *Jezus ging als toevallig tot hen en groette hen.*

's Avonds zag ik Jezus op een plaats niet ver ten noorden van Tyrus; ik geloof, het was nog een wijk van de stad; (het was de eilandstad); men moest over een water langs een brug om er te komen.

Hier was Hij in een herberg en alle leerlingen kwamen er met Hem samen. De wijze waarop Hij hen hij het weerzien groette, was echt ontroerend; Hij ging langs de rij van de een tot de andere en bood hun de hand; zij lieten een grote eerbied blijken, maar hun omgang met Hem was nochtans vertrouwelijk; zij houden Hem voor een bovennatuurlijk mens; zij waren onbeschrijfelijk verheugd Hem weer te zien.

Hij richtte een lange toespraak tot hen en daarna vertelden zij Hem de maatregelen die ten gevolge van zijn optreden tegen Hem en hen het hele land door getroffen waren (fasc. 13, nr. 459).

Jezus maande hen aan tot volharding en zei heel speciaal tot de toekomstige apostelen, doch ook tot alle overigen in het algemeen, dat zij zich geleidelijk van hun zaken los moesten maken en zijn leer in hun gewesten steeds verder onder het volk moesten verbreiden; Hij hield hun ook een gedragslijn voor

ten opzichte van hun vrouwen. Hij verklaarde dat Hij binnenkort bij hen terug zou zijn om zijn openbaar leven te hervatten.

Ook vernam ik *dat Hij bij zijn terugkeer uit Tyrus in Galilea een grote openbare prediking zou houden, en wel, NAAR IK VERMOED, in de omstreken van Tiberias,* ter plaats waar Hij na zijn verrijzenis met hen vis heeft gegeten[216].

Ik meen ook vernomen te hebben dat Hij die prediking zal doen op de 5e, de 15e of de 25e; het getal 5 was er in elk geval bij. *Hij zegde dat Hij hen weldra definitief zou roepen en uitzenden.*

Zij aten hier ook gezamenlijk met Jezus; zij hadden brood, honig, vruchten en vis in hun knapzakken meegebracht. Ik zag ook dat zij allen in dit huis met Jezus sliepen.

Om naar de eerste stad Tyrus (Oud-Tyrus of vastelandstad) te gaan, moest Jezus een klein water, beek of rivier oversteken, maar om hier te komen waar Hij nu is (nl. in de eilandstad) moest Hij over een kanaal of smalle zeestraat trekken (waarover 2 dammen liggen, volgens nr. 468), want deze stad hier is een echt eiland (dat slechts door de brug of dam met het vasteland verbonden is).

---

[216] Grote openbare prediking. – Bedoeld zal zijn de lering die Jezus houdt

- te Adama op 15 juli en
- te Seleucia op 16 juli.

Daboera = Tiberias. –

Beide plaatsen liggen in de buurt van **Daboera**, een naam die treffend gelijkt op Tiberias en er wel afkomstig kan van zijn (zie VOORREDE, nr. 4).

De woorden: “Waar Hij na zijn verrijzenis vis gegeten heeft.”,
zou zij er bijgevoegd hebben door verwarring met het andere Tiberias en omdat dit vis-eten plaats had bij de zuidkust van het Meer Gennezaret, gelijk Daboera hier nabij de zuidpunt van het meer Merom gelegen is.

Verder blijkt nergens uit dat een andere redevoering bij het andere Tiberias bedoeld kan zijn.

Hier, in Nieuw Tyrus, heerst veel meer bedrijvigheid, hoewel de stad kleiner is dan de andere op het vasteland; de vastelandstad ziet er zeer verwoest uit [217].

---

[217] **Tyrus = Soer**. – Enkele gegevens over Tyrus. - De huidige naam is SOER, zelfde naam, want 'T' = 'S'; zie VOORREDE, nr. 4.

Het centrum van de vastelandstad was tell Masjoek (zie afbeelding hierna).

De stad strekte zich zuidwaarts meer dan een uur ver uit en oostwaarts tot op de berghelling. Nu is er schier niets van overgebleven, tenzij onverwoestbare elementen zoals graven onder de grond en in de rots, wijnpersen, dikke stukken grondmuur, enz.

De zienster zag haar in Christus' tijd zeer verwoest.

Geen wonder: reeds 3 eeuwen vroeger had Alexander de Grote veel materiaal van Tyrus gebruikt om een dam van de vasteland- naar de eilandstad te werpen, om de laatste te kunnen veroveren.

De dam was 600 m lang; hij schijnt, naar een berekening op grond van een opgave van Diodorus van Sicilië 60 m breed geweest te zijn.
Hij schijnt ook lang deze breedte behouden te hebben, daar zeedammen die het eiland omringden, belet hebben dat de zeestraat tussen eiland en vasteland verzandde. Eerst nadat deze dammen, hetzij door verzakking, aardbeving of verval het zand doorlieten, nam de verbreding van de dam of brug in de laatste 3 eeuwen snel toe (Cfr. Guérin, Galilée, II, 197).

De huidige breedte van de dam is bij zijn aansluiting met het eiland 600 m; hij verbreedt naar het vasteland toe, waar hij bij zijn verenigingspunt een breedte krijgt van 1200 m.

***

De eilandstad had 2 havens:

- de Sidonische in het noorden en
- de Egyptische in het zuiden,
- bovendien een insprong in het zuidoosten, waar men lang meende de Egyptische haven gevonden te hebben.

Die insprongen maken het duidelijk hoe K. kan spreken van een door Jezus bezocht huis volop in stad en toch bij het water waarover Hij op het eiland gekomen is (zie kaart nr. 464).

K. zegt ook: "Jezus ging noordwaarts over een water naar een ander deel of wijk van Sidon."

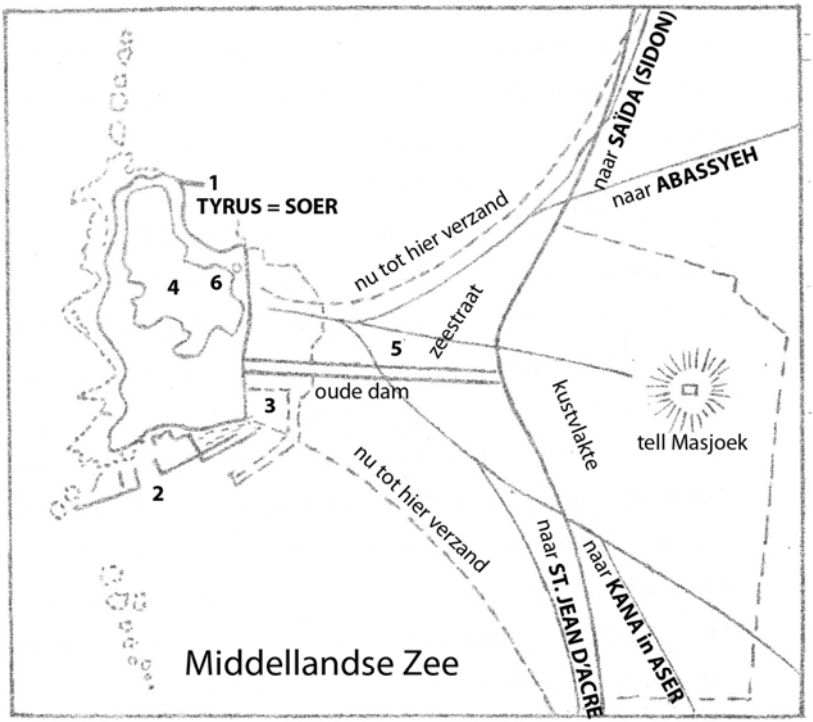

nr. 463 : Vorming van Tyrus :
eerst eiland - met vasteland verbonden door dam - verdere verzanding.

1) de Sidonische haven;
2) de Egyptische haven;
3) de zuidoostelijke inham;
4) het huidige stadje, kleiner dan de oude stad, die heel het eiland bedekte tot de puntlijn die men ziet rond de oppervlakte die thans boven het water uitsteekt;
6) de enige poort van het huidige stadje.

Daar zijn beide havens verzand zijn, heeft het maar een onbeduidende handel.

De aanwijzing ‘noordwaarts’ gaat op, gezien de richting van de kust en de verre uitgestrektheid van Tyrus naar het zuiden tot voorbij de prachtige bronnen en watertorens te Ras el-Ain, waaruit leidingen het water naar Tyrus brachten.

465.

27 juni. –

In de avond van de 27e juni was de zieneres druk bezig met allerhande lappen tot klederen voor arme mensen samen te passen; zij sprak ondertussen ook over andere zaken en scheen dan opeens haar tegenwoordigheid van geest te verliezen; tenslotte zei zij:

"Terwijl ik dat alles ordelijk tracht samen te voegen, kom ik opeens weer tot mezelf en kan dan de kleuren niet meer onderscheiden, want af en toe krijg ik een blik op Jezus, die daar op rondwandel is; Hij is nu ten noordoosten van Tyrus, tussen heuvelen."

Hierna vertelde zij:

Heden vroeg, donderdag 27 juni, vingen de leerlingen de terugweg naar Galilea aan. Jezus ging met Saturninus en de jeugdige leerling naar het vasteland, 2 uren ten noordoosten van Tyrus. Daar zie ik Hem nu tussen heuvelen gaan; daar wonen landlieden in hutten bij boomgaarden; ze zijn bezig met vruchten in te zamelen[218].

---

[218] Jezus tussen heuvelen en boomgaarden. In fasc. 8, (deel Palestina, E, IV. De kustvlakte vanaf Tyrus tot en met Filistië) is de nadruk gelegd op de vruchtbaarheid van de kustvlakte in haar ganse lengte. Wij hadden er nog kunnen bijvoegen dat de eentonigheid van die lange, niet brede vlakte af en toe onderbroken wordt door een heuvel.

De tegenwoordigheid van Jezus op die plaats schijnt een echo in de traditie nagelaten te hebben.

Inderdaad, uit het noorden de vlakte afdalend, schrijft Mislin, alvorens Tyrus bereikt te hebben: "Aan deze kant van Tyrus heeft men lange tijd **een steen getoond, waarop, luidens** een traditie, **Onze-Lieve-Heer stond om het volk toe te spreken.** Palestinakenners, zoals Quaresmius, Adrichomius, Jakobus de Vitri beweren dat een vrouw daar tot Jezus geroepen zou hebben: "Zalig de schoot die U gedragen heeft."" (I; 322).

De Géramb wijst op dezelfde traditie: "Bij Tyrus toont men **een steen, waarop Jezus gezeten was, toen Hij het woord tot de menigte richtte** en waar een vrouw tot Hem riep." (II, 255).

Ligt aan die traditie Jezus' tegenwoordig bezoek misschien ten grondslag?

Jezus gaat hier en daar tot bij die mensen en onderricht en vermaant hen; Hij gaat nu ook in een hut om met de bewoners wat avondeten te gebruiken en vermoedelijk ook om deze nacht daar te slapen.

Ik heb vergeten gewag te maken van een zeldzame stad, waar Jezus op zijn reis uit Galilea naar Tyrus doortrok, en die Hij links liet liggen, toen Hij van Adama naar Tyrus weerkeerde (blz. 353); ze ligt ten zuidzuidoosten van Tyrus in (aan het zuidwesteinde van) de akelige strook land Kaboel, die Tyrus van Galilea scheidt; ze ligt aan de weg die tussen bergen uit Galilea naar Tyrus loopt, rechts, boven (d.i. ten noorden van de weg; de provincie Galilea liet tussen zich en de zee een 10 km brede strook land).

De stad is niet buitengewoon groot en door water omringd; en wanneer de bronnen in het gebergte zwellen, wordt ze dikwijls overstroomd, zodat de inwoners op het dak van hun huis moeten wonen. Haar naam is me nu ontgaan; ik heb verscheidene klanken in het oor, die er in voorkomen: Joris, Sichor, Libna, Ami en dergelijke, maar ik kan ze niet tot de juiste naam samenvoegen.

(Binnenkort zal Jezus deze stad bezoeken en dan zullen wij een woord over haar en haar ligging zeggen, en dit met een kaartje verduidelijken, zie nr. 469).

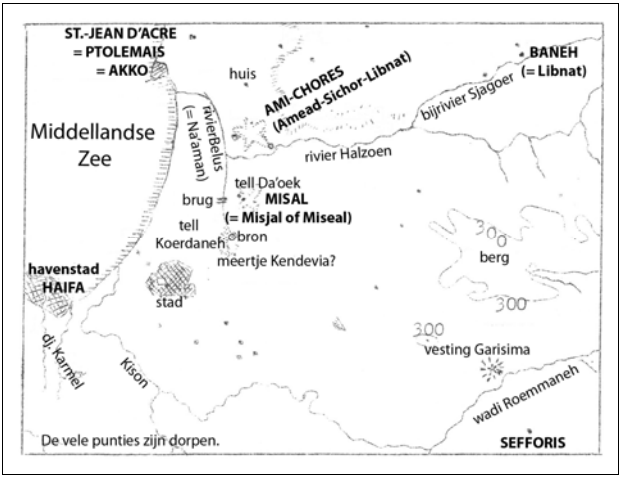

466.

28 juni. –

Jezus is heden met de leerlingen van tussen de heuvelen en boomgaarden naar het schiereiland Tyrus teruggekeerd en in hetzelfde huis gegaan, waar Hij met de leerlingen samen geweest was. Dit huis is geen eigenlijke herberg, maar een joods samenkomsthuis. Er is daar ook een man, die een soort voorlezer is; hij draagt een manipel aan de ene arm. Ook is hier een school (of synagoge), doch ze ligt niet op een hoogte, gelijk het in Judea gewoonlijk het geval is, maar volop in de vlakte. In de grote steden staan steeds een paar herbergen dicht bij de poort en een andere midden in de stad; het Huis waarin Jezus hier verblijft, ligt midden op het eiland.

Om naar dit huis terug te keren, ging Hij langs een zeer brede dam, die op pijlers en gemetselde gewelven steunde, over de zeestraat. Op beide zijden van de dam staan rijen bomen met gele vruchten. Twee dergelijke dammen leidden naar het eiland. Hier en daar zag ik Jezus nog huizen bezoeken en ‘s avonds in het verzamelingshuis de (opening van de) sabbat vieren.

29 juni; Sabbat. –

In deze laatste tijd heb ik Jezus slechts om de 2 of 3 dagen gezien en dus slechts gebrekkig de opeenvolging van zijn handelingen. Daarom zag ik Hem niet telkens de sabbat vieren.

467.

30 juni. –

Gisteren zag ik Jezus niet; Hij hield te Tyrus de sabbat. Hedennamiddag zag ik Hem in het huis, waar Hij onlangs met de apostelen reeds tezamen was geweest. Het was een verzamelingplaats met hof en baden; heden was Hij in een andere kamer. Ik zag een groot open plein, met een muur omringd. Aan de binnenkant van deze muur liep een haag van verscheidene

groene, kromme struiken, die in figuren gesnoeid waren en die ook de ingang afboordden. Midden op dit plein zag ik een zaal met gangen en kleine kamers omgeven. Deze lust- en badplaats lag aan het water dat het eiland van het vasteland scheidde. (Hoe dit mogelijk is, zie nr. 464, voetnoot 217, en bijhorende kaart).

Deze zaal die naar het plein open was, was door een zuilengang voorafgegaan. Op hetzelfde plein lag een grote badvijver, waarin uit een levende bron water gevloeid kwam. Men daalde er slechts aan één zijde in af. Te midden van de vijver stond een kolom met trappen en handgrepen, zodat men zich daar zo diep in het water kon dompelen als men wilde. Ook deze plaats werd door oude, joodse mannen bewoond; zij werden om hun sekte of afkomst algemeen geminacht, hoewel zij deugdzaam en godvruchtig waren.

Vele mannen en vrouwen, jongelingen en kinderen waren hier om Jezus verzameld; er werden ook zieken, voornamelijk kinderen, op draagbedden aangebracht, maar alles verliep in stilte, zonder wanorde of gedrang; de mensen kwamen en gingen en de bejaarde bewoners van het huis stelden hen aan de Heer voor.

Jezus hield een toespraak met vermaning; Hij sprak over Mozes, de profeten en de nabijheid van de Messias; Hij deed het verhaal van de droogte die ten tijde van Elias het land teisterde, van het gebed van deze profeet om regen en van de opstijgende wolk die de regen aanbracht (I Kon. 18; fasc. 2, nr. 31). *Jezus paste dit voorafbeeldend gebeuren op deze tijd toe; Hij sprak over het water en de reiniging.*

Hij genas vele zieken en zond hen naar de doop van Joannes. Ook genas Hij verscheidene kinderen, die men op bedden had aangebracht; Hij dompelde verscheidene knapen op zijn armen in het water, nadat Saturninus er ander, door Jezus gezegend

water, dat hij in een zak meedroeg, had ingegoten.
De beide leerlingen doopten ze. Ook waren daar nog enige oudere knapen die in de vijver afdaalden en die, terwijl zij zich aan de kolom vasthielden, in het water doken en zo gedoopt werden. Menige bijzonderheid was hier anders dan tot nog toe. Vele onder de groteren moesten bij dit alles op enige afstand blijven; dit duurde tot het invallen van de nacht.

Jezus gaat naar Sichor-Libnat.

468.

1 juli. –

Heden morgen ging Jezus met de 2 leerlingen over de dam naar het vasteland. Hij stuurde die leerlingen naar Kafarnaüm om aan 6 van zijn leerlingen te zeggen dat zij in de streek van Tiberias (nr. 464, voetnoot 216) bij Hem moesten komen en tegenwoordig zijn bij zijn prediking, waarvan ik onlangs reeds gesproken heb. Van daar moesten zij zich verder naar Joannes de Doper begeven.

Jezus zelf ging nu alleen van Tyrus zuidoostwaarts, 10 of 11 uren ver, naar de stad waar ik Hem onlangs door heb zien trekken, en waarvan ik zei dat ze niet zelden onder water staat.
Hij reisde in zuidoostelijke richting en liet aan zijn linkerzijde verscheidene plaatsen, waarvan Hij door een woestijn (land Kaboel) afgescheiden was. Het meer Merom lag Hem met zijn 2 steden (Adama en Seleucia) op een grote afstand links in het oosten.

Hij reisde alleen; nochtans vervoegden Hem verscheidene malen op de weg enige reizigers, die Hem een eindweegs vergezelden en zich over zijn voorkomen verwonderden. Hij moest over een gebergte; op de andere zijde liep de afdalende weg door veel kreupelhout en een onbeschrijfelijk hoog en welig gras. In het dal vloeiden wel 5 beken en deze zijn min of meer gezwollen en waterrijk volgens het jaargetijde. Er hielden zich hier in het dal

ook grote, wilde dieren op; deze verspreiden zich in het land, wanneer overstromingen dreigen[219].

[219] Op zijn reis volgt Jezus de kustvlakte. –

2,5 uur ten zuiden van Tyrus komt Hij bij een dwarsgebergte dat een uitloper is van de centrale bergketen en zich tot tegen de zee verlengt.

De uitlopende keten is dubbel en tussen beide ruggen ligt nog een parallelle verdieping of ondiep bergdal. Deze uitloper onderbreekt de kustvlakte en Jezus moet er noodzakelijk over.

- De noordelijke rug eindigt boven de zee met de kaap Ras el-Abiad of Witte Kaap, en
- de zuidelijke met de kaap Ras en-Naqoera.
  Hun gezamenlijke breedte is 12 km (zie grote kaart 1).

Het eind weg dat over de kaap Ras en-Naqoera loopt, wordt door Flavius Josephus genoemd de Scala Tyriorum of Tyrische ladderweg en is van oudsher onder die naam bekend.

Tot aan de oorlog 1914-1918 bestond hij, zoals ook de weg die tot de Ras el-Abiad voert, uit een lange reeks van uit de rots gehouwen trappen.
Op bepaalde plaatsen was voor 100 m afstand de stijging of het verval 175 m.

Een weg loopt naast en boven de Zee op de rand van een rots, die zich steil uit de zee verheft. Boven heeft men een heerlijk uitzicht.

In het zuiden schijnt St-Jean d'Acre volop in de blauwe zee te liggen en daarachter rijst de Karmel op. In het noorden ziet men Tyrus in de zee vooruitspringen.

Onder de hoogste bergtop en nog 75 m boven de zee is (of was tot vóór de verbreding van de weg) een smal pad op een achteruitsprong van de rotswand. Bij hevige stormen spat het schuim van de baren bijna tot die hoogte (cfr. Galilée, II, 168).

De afdaling is even vertikaal en duizelingwekkend. Het pad is naar de kant van de zee met een borstwering afgezet (Galilée, II, 176).

***

De vlakte ten zuiden van deze dwarsketen is rijk besproeid en buitengewoon vruchtbaar. Als K. spreekt van 5 waterrijke beken in dit gedeelte van de kustvlakte, maakt ze zich volstrekt niet aan overdrijving schuldig.

Op grote kaart 1 vindt men er juist 5, tussen de berg en Akko of St-Jean d'Acre. Elk van die 5 rivieren wordt door bijbeken versterkt.

469.

De stad is zeer groot, ligt in afzonderlijke delen verspreid, die door water omgeven en gescheiden zijn. Vele tuinen en vruchtbomen liggen er tussen. Het grootste, aaneengesloten deel is wel zo groot als Münster (ten jare 1820).

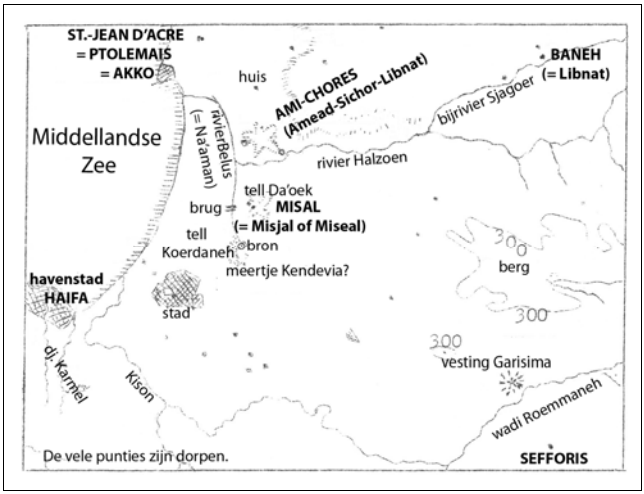

Bovendien zijn er in die vlakte van St-Jean d'Acre waterrijke bronnen die de vruchtbaarheid van de bodem vermeerderen.

"De hele vlakte is door de joodse immigranten tot een vruchtbaar land herschapen, rijk aan vruchtbomen, graangewassen, olijfgaarden; ze wordt besproeid door een verzorgd en vertakt bewateringssysteem van recente datum. De moerassige plaatsen, die de successieve vreemde overheersingen en regeringen verwaarloosd hebben, zijn nu drooggelegd en in landbouwgrond herschapen." (Guide bleu, 179; cfr. Degryse, Reis naar het Oosten, blz. 226).

K. spreekt nog van 'welig, hoog gras'. Dit is geen uitzondering in Palestina. Vele pelgrims trekken er de aandacht op; het groeit 1 à 2 m hoog tot de koppen van de paarden, zodat het zowel ruiters als voetgangers hindert (cfr. Prat., Jezus Chr. I, 380). De kruisvaarders werden er erg door gehinderd.

Langs de kust zijn (of waren) de strandmeren door bosschage omgeven, waarin zich wilde dieren (hier ook door K. vermeld) ophielden. "Op de moerassige kustplaatsen sprongen vaak wilde dieren tussen de benen van de kruisvaarders en van hun paarden weg." (Mislin, II, 54).

Op enige afstand ligt nog een grote stad (Ptolemaïs, nu St-Jean d'Acre). Hier is het ('t begin van het) land dat Salomon aan koning Hiram schonk; de stad is een vrije plaats; nochtans behoort ze tot het gebied van Tyrus; ik kan me opnieuw haar naam niet herinneren; hij luidt bijna als Amichores (Amead-Sichor) en betekent waterstad of regenstad.

Er is hier veel veefokkerij; ik heb er ook vele, grote, fijnwollige schapen gezien en ze konden over het water zwemmen. Ook worden hier veel fijne, wollen stoffen geweven, die te Tyrus geverfd worden; ik heb er geen landbouw gezien, doch slechts fruitteelt. In het water groeit een soort van koren met dikke halmen en van het graan daarvan wordt brood gebakken. (Bedoeld is maïs, zie fasc. 5, nr. 126, voetnoot 283).
Ik meen dat dit koren niet gezaaid wordt.

Er loopt een baan van hier naar Syrië en Arabië, maar van hier loopt geen bijzonder grote baan naar Galilea.
Ook kwam Jezus op zijn reis NAAR Tyrus langs een bij- of tweede-rangs-weg hier voorbij. De nabijgelegen grote stad maakt deel uit van Judea (hier blijkt duidelijk dat Ptolemaïs bedoeld is).

Jezus is slechts een kort eindweegs door het land Kaboel getrokken (het zuiddeel).

Ik zag hier twee grote bruggen: de ene was hoog en lang en werd tijdens de overstromingen gebruikt; de andere was met bogen gebouwd, waaronder men kon doorgaan. De huizen waren hoog gebouwd en zo ingericht, dat men bij hoogwater op de dakterrassen in tenten kon wonen.

De inwoners waren meestendeels heidenen en, naar ik meen, van verschillende rassen (en godsdiensten), want ik zag vele gebouwen met spitse daken en vaantjes, die ik voor afgodentempels hield. Wat mij verwonderde is, dat hier een aantal Joden woonden, en wel in grote prachtige gebouwen,

ofschoon zij hier toch de onderdrukte minderheid waren. Ik geloof dat deze Joden uit hun land verdreven waren[220].

---

[220] **Ami-chores = Amad of Amead**. – K. vertaalt: 'waterstad'.

Bedoeld is het Amad of Amead uit Jos.19, 6, Amichores is een valse vorm, of liever de samentrekking van 3 namen.

In Jos. 19, 26 wordt de stad genoemd met Misal, Misjal of Miseal, dat volgens K.'s aanwijzing slechts een uur zuidelijker ligt.

Amad is niet teruggevonden, evenmin als Misal, maar dit laatste kunnen wij zeer nauwkeurig lokaliseren en het eerste ook met de grootste waarschijnlijkheid aanwijzen. Over Amad spreken wij later.

***

Amead-Sihor-Libnat moeten wij veronderstellen op de stervormige heuvel, die duidelijk uitkomt op een kaartje van Meisterrnann in Guide, 668.

De heuvel ligt 6 km ten oostzuidoosten van Ptolemaïs, 4 km van de inspringende kust, aan de noordkant van de rivier Halzoen die naar het riviertje Belus vloeit dat nu in kanaal omgeschapen werd.

- Op de overvloed van water, die de stad vaak overstroomt, wijst waarschijnlijk de Hebreeuwse naam **Amead** en ook de Arabische naam Halzoen, waaraan de betekenis vastzit van 'verslinden', 'opslorpen', 'overstromen'.

  De stervorm van de heuvel maakt gegevens van K. verstaanbaar, zoals het gescheiden zijn in meerdere delen, die bij overstroming met water omgeven zijn. De heuvel ligt ook bij een kruispunt van wegen.

- De naam **Sihor, Sichor en Sjihor** vinden wij terug in Sjagoer, de naam van een bijrivier van de Halzoen.

- **Libnat** vinden wij terug in de stads- of dorpsnaam Baneh.

Nochtans is dit Sihor-Libnat waarschijnlijk niet hetzelfde uit Jos. 19, 26.

***

Tot de overstromingen dragen niet alleen de wateren bij, die in de regentijd uit de bergen afdalen, maar ook een rijke bron aan de zuidoostvoet van de stervormige heuvel en een andere aan zijn westzijde.
Het water van beide vloeit in de Halzoen.

Later, bij de nrs. 1374, enz. geven wij een vollediger kaartje om de weg van Jezus te verduidelijken, nadat Hij uit Cyprus terugkerend, hier was aangeland.

Het huis, waar Jezus inging, lag (een heel eind) vóór de stad, aan de kant van waar Hij aankwam, maar Hij moest toch nog eerst over een water of beek. Hij had de bewoners van dit huis reeds leren kennen, toen Hij onlangs hier doorreisde. Ook schenen zij mij verwittigd te zijn van zijn komst en Hem te verwachten, want zij kwamen Hem tegemoet en ontvingen Hem zeer eerbiedig. Deze mensen waren Joden en de vader, een reeds hoogbejaard man, was het hoofd van een kroostrijk gezin. Ook woonde hij in een schoon en aanzienlijk huis; het was als een paleis met vele kleiner bijgebouwen. Uit eerbied bracht hij Jezus niet in zijn huis (of hoofdgebouw), maar in een zijwoning waar hij Hem de voeten waste en vergastte (en gewoonlijk de gasten ontving).

Ik heb ook gezien dat een talrijke groep van allerlei arbeiders, mannen, vrouwen en jongelingen, van hun arbeid weerkeerden en een grote plaats overstaken om spijzen te gaan halen; het was een gemengd volk van verschillend ras, heidenen waaronder ook bruine en zwarte mensen waren, waarschijnlijk allemaal slaven van deze man. Zij woonden in lage zijgebouwen en hadden allerlei schuppen en karren bij zich. Ook droegen zij op hun schouders kleine, lichte schuitjes als troggen, die in het midden van een zitbank voorzien waren en ook roeispanen hadden. Ook zag ik er visserstuig bij. Ik geloof dat die mensen gebruikt werden voor werk aan oevers en bruggen zij kregen hun spijzen, o.m. groenten en vogelen in potten en enigen van hen aten het vlees rauw. *Jezus liet hen vóór zich voorbijtreden, richtte woorden van liefde tot hen* en zij verheugden zich zulk een mens te zien.

Twee oude Joden kwamen tot Jezus met schriftrollen; zij aten met Hem en Hij gaf hun uitleg over alles wat zij verlangden te weten. Ik meen dat het jeugdleraars waren. Mij docht dat hier ook een synagoge bij het huis was (huissynagoge, zie fasc. 13, nr. 437, voetnoot 198), want op een gebouw bemerkte ik een vaantje; zulke vaantjes zijn gekronkeld.

Van hier zal Jezus naar Adama gaan (nr. 479). Daarna zal Hij zich met een hoek weer veel meer noordwaarts wenden (nr. 502). Adama en Seleucia zijn slechts door het moerassige water (meer Merom) van elkander gescheiden, en het is als waren ze eenmaal verenigd geweest, want er lopen verwoeste muren tot hij het meer[221].

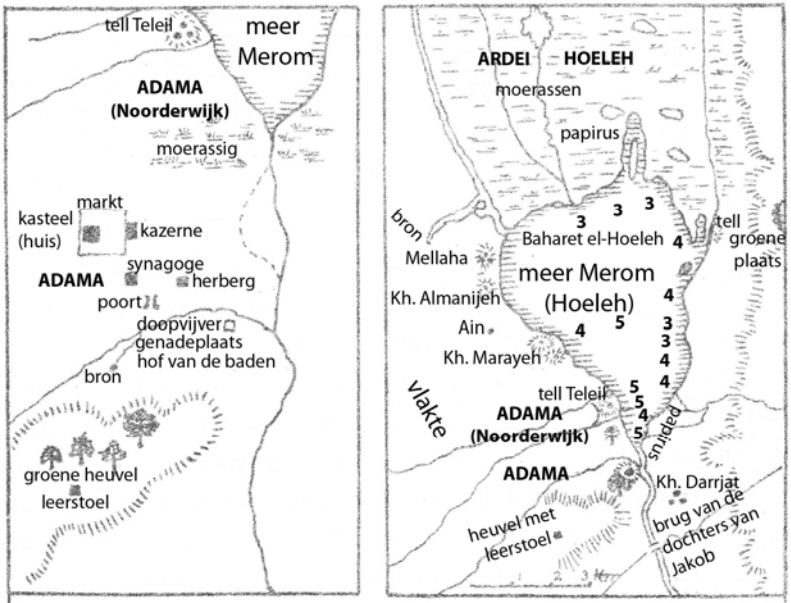

Nrs. 462, 479 : Ligging van Adama en voorwijken.

[221] Nogal gemakkelijk krijgt K. de indruk dat meerdere plaatsen voorheen verenigd waren. Men vindt hierover een opmerking in fasc. 7, nr. 185, voetnoot 398.

Wat de 'verwoeste muren' betreft, we vinden 2 ruïnes nog al dicht bij het meer. (Op de schets is de ruïne Darejat aangetekend; een andere ligt 2 km meer noordelijk.)

471.

2 juli. –

De man bij wie Jezus nu herbergt, is een rijke Jood; hij heet Simeon en is uit het gewest van Samaria[222].

---

[222] Hier zien wij Jezus te gast bij de rijke Jood Simeon, banneling uit Samaria, omdat zijn familie betrekkingen onderhouden had met de Samaritanen!

Deze mededelingen van de zienster over de genoemde Simeon worden begrijpelijk en zijn in hun historisch kader terug te plaatsen, wanneer wij rekening houden met het onderscheid dat nu wordt gemaakt tussen Samaritanen en Samaritanen.

***

In onze taal is de naam Samaritanen:

1. enerzijds de etnische benaming van een gemengde volksgroep en
2. anderzijds de naam van een joodse religieuze groep.

1. De volksgroep zijn de bewoners van de stad en provincie Samaria, die men juister **Samarianen** kan noemen (in het Frans *Samaréens*, in het Hebreeuws *Shomronim*. De naam Samaritanen is via het Latijn tot ons gekomen).
2. Anderzijds is Samaritanen, als vertaling van het hebreeuwse *Shamerim*, de benaming van een vrome joodse religieuze groep of sekte, goed te onderscheiden van Farizeeën en Sadduceeën.

Alle Shamerim zijn ook Shomronim, maar niet alle Shomronim zijn ook Shamerim.

Deze laatste naam betekent: onderhouders van de waarheid en de rechte weg, 'al-ha-emet', dus: 'de ware gerechtigen', de 'Hasidim',

- die leefden 'rond de berg Gerizzim', en 'rond' is hier dan eerder spiritueel te verstaan,
- zoals wij Katholieken, ons scharen 'rond' de H. Stoel van Petrus;

zij hadden hun tempel op de Gerizzim.

***

Volgens Flavius Josephus, (een Farizeeër) werd de schismatieke tempel op de Gerizzim gebouwd onder de hoge bescherming van Alexander de Grote, maar verwoest in 129 vóór Christus door Johannes Hyrcanus, hasmonese vorst-priester in Jeruzalem, die het toen nog hield met de Farizeeën. (Later werd hij Sadduceeër).

Hij of zijn voorouders hadden zich met de bouw van de tempel op de Gerizzim ingelaten of met de Samaritanen betrekking gehad. Daarom had men hen uit het land verdreven en waren zij zich hier in deze stad komen vestigen.

Jezus leerde de gehele dag bij het huis van zijn gastheer, op een open plaats; deze was omgeven door kolommen, waarboven men tapijten spande. De heer des huizes ging heen en weer; er waren zeer vele Joden verzameld van elke leeftijd en geslacht. Ik zag Jezus hier geen genezingen doen en ik zag zelfs geen zieken noch kreupelen. De inwoners van dit land zijn van een droog en mager gestel en groot van gestalte.

Jezus sprak hier ook over de doop en zei dat leerlingen van Hem hier zouden komen dopen.
Ik herinner me nu weer dat hier toch de 4 apostelen zullen komen en dat Jezus hier in de omgeving nog zal prediken.

's Avonds ging Jezus weer met de huisheer op de weg, waarlangs de slaven van hun arbeid terugkeerden; *Hij sprak hen aan, troostte hen en vertelde hun een parabel.*
Er waren goede mensen onder hen, die door Jezus' woord getroffen waren; ook een ander gemeen en ruw soort van mensen die eerder misnoegd en afkerig van Jezus schenen; het waren die

---

Uit de kronieken van de joodse Samaritanen weten wij dat deze dan de hulp inriepen van de gemalin van koning Antiochus VIII van Syrië, maar het mocht niet baten. Na een langdurige belegering werd ook de stad Samaria in 107 vóór Christus te gronde toe verwoest, en alle vijanden van de Farizeeën naar elders verbannen (cfr. D.B. Samarie, col. 1409).

***

Wat onze Katarina vertelt over de rijke joodse banneling Simeon uit Samaria, wiens familie betrekkingen onderhouden had met de antifarizese Samaritanen, de Shamerim (= vrome joodse religieuze groep of sekte), en in wiens huis nog vele andere uitgestoten vrome Joden samenkwamen, lijkt ons nu wel zeer bevattelijk, en ook het evangelisch verhaal over de barmhartige Samaritaan, verstaan wij nu misschien wel beter:
de Barmhartige Samaritaan zou best tot die religieuze groep behoord kunnen hebben.

welke het vlees rauw aten; zij werden ook onder strenger bewaking gehouden en sommigen uit het beter soort waren over hen aangesteld; zij ontvingen weer hun dagloon en de kost. Ik dacht bij dit zien aan de parabel, waarin de heer van de wijngaard zijn dagloners betaalt. (Mt. 20, 1). Zij woonden in een rij hutten, ongeveer een kwartier van Simeons huis; ze waren tot dienstwerk voor Simeon gedwongen. (Zij behoorden dus waarschijnlijk tot het slavenras van Endor; zie fasc. 9, nr. 234, voetnoot 46).

472.

3 juli. –

's Morgens zag ik Saturninus en de andere leerling tot Jezus terugkomen. Ik meen dat er andere leerlingen van Galilea tot Joannes gezonden zijn (zie begin van nr. 468).

De gehele dag onderrichtte Jezus weer zoals gisteren. Hij nam alleen 's morgens en 's avonds wat voedsel.

Met de avond, nadat alle Joden vertrokken waren, kwamen een twintigtal heidenen tot Jezus; reeds in de vorige dagen hadden zij Hem om de gunst van een onderhoud verzocht. Simeons huis lag wel een half uur van de stad verwijderd en de heidenen mochten niet nader komen dan tot bij een zekere toren of gebouw met booggewelf. Nu echter bracht Simeon hen tot bij Jezus; zij groetten Hem eerbiedig en baden Hem hen te willen onderrichten. Hij sprak hen toe in een zaal en wel tot zo laat, dat men de lampen moest ontsteken. *Hij troostte hen en vertelde hun de geschiedenis van de H. Driekoningen, doch ingekleed in een soort parabel. Ook verklaarde Hij hun dat het licht zich tot de heidenen zou wenden.*

473.

4 juli. –

Vandaag zag ik Jezus 's morgens met de beide leerlingen de afkomende apostelen tegemoet gaan (zie nr. 471). Zij moesten over een gebergte. (Het begint aanstonds ten O. van het huis en

van de Waterstad). Nauwelijks een uur verder kwamen zij reeds op Galilees grondgebied; zij gingen hen wel 3 à 4 uren ver tegemoet.

In de namiddag zag ik Jezus en zijn 2 gezellen met de verwachte leerlingen uit Galilea op Galilees grondgebied tezamen komen. Nog verscheidene andere leerlingen en ook enige Heilige Vrouwen waren met de (4) apostelen meegekomen.

Onder de vrouwen herkende ik Maria Markus van Jeruzalem, die enige tijd bij de Moeder Gods had doorgebracht; ook de zuster van de moeder van Natanael de bruidegom, ene van de door mij zogenaamde drie weduwen.

Onder de 7 niet ontboden leerlingen bevond zich ook Joannes.

Degenen die ontboden waren en nu in de nacht met Jezus (naar Amichores) teruggingen, waren Petrus, Andreas, Jakobus de Mindere en Natanael Chased. Ik heb hen allen samen met Hem in de herberg gezien; zij namen er een verversing; Maria echter was er niet bij.

5 juli. –

Gisterenavond laat, als het reeds donker was, zag ik Jezus met zijn gezellen naar Sichor-Libnat terugkeren en ook de 7 andere, niet uitgenodigde leerlingen zich op de terugweg naar Galilea begeven. Het was een allerschoonste zomernacht.

(De maan is in haar tweede kwartier; later plaatsen wij een bemerking op de schoonheid der Oosterse nachten, vooral bij heldere hemel en maneklaarte).

Een aangename geur vervulde de lucht en de hemel was buitengewoon helder.

Zij wandelden somtijds allen samen en andere keren de enen vóór, de anderen achter Jezus, die dan in het midden alleen ging; ik zag hen ook eenmaal rusten in een buitengewoon vruchtbaar

gewest; zij lagen onder hoge bomen vol vruchten en in de nabijheid van vochtige weiden. Toen zij opstonden om te vertrekken, verhief zich uit de weide een vlucht vogelen, die hen de gehele weg vergezeld hadden; ze waren bijna van de grootte van hoenderen, hadden rode snavels en lange, scherpe vleugelen, bijna gelijk men de engelenvleugels schildert, en hun gesnater geleek niet onaardig op een verward gebabbel al door elkaar[223]. Deze vogelen trokken met hen mee tot in de stad waar zij neerstreken in het lis en het riet dat in de watervlakken stond; ze konden, gelijk de snippen op het water lopen. Ik dacht: ze zijn zonder twijfel bereid zich daar voor Jezus te laten slachten. Het was ontroerend in deze schone, stemmige nacht, telkens *als Jezus stilstond, bad of leerde,* ook de vogelen dan te zien neerstrijken.

De wilde eend in haar vlucht.

[223] De trekken die K. aan de vogelen toeschrijft, geven te kennen dat het eenden waren; de eend heeft een rode bek, lange, scherpe vleugelen, sijfelend gezang. In het wilde vindt men die 's winters in geheel Palestina. In het riet en papyrus van sommige moerassen houdt ze zich het jaar door op. In de moerassen ten noorden van het meer Merom zag Delancker een troep allermooiste eendvogels zich uit de beemden verheffen.

Le Camus zag er hele wolken uit de naburige moerassen opstijgen, toen de trein floot voor het vertrek uit het station van Kajas tussen Smyrne en Efeze.

"Overal om ons heen, zegt een ander reiziger, vlogen wilde eenden op." (Langs Bijbelse Paden, 14).

Het gewest doortrekkend, waar K. ons Jezus nu toont, zag de pelgrim Mislin herhaaldelijk benden waterhoenderen, wilde eenden en andere watervogels, zoals, kraanvogels, duikeenden; ze bevinden zich overal waar een staande water of strandmeer is. Wanneer ze in benden vliegen of verhuizen, vormen ze de hoofdletter V, met de punt voorop; ze houden de kop plat en lang vooruit, de poten achterwaarts uitgestrekt; hun vlucht is snel, hun zwemmen zwierig en gemakkelijk; ze bouwen hun nesten in het riet van moerassen en in oude, holle bomen.

Zo zag ik hen op deze tocht de berg overtrekken en aan de andere zijde neerdalen. In de morgen kwam Simeon hun tegemoet. Na hun allen in de voorzaal de voeten gewassen en hun een beker wijn met wat brood als voorgerecht aangeboden te hebben, leidde hij hen in zijn huis. De vogelen die ik gezien had, waren van hem; het waren watervogelen en ze vlogen als duiven uit.

Overdag leerde Jezus hier en 's avonds vierden zij de aanbrekende sabbat in het huis van Simeon. Buiten Jezus en de leerlingen waren hier een twintigtal Joden verzameld.

De synagoge was in een onderaardse, overwelfde plaats, zeer net en fatsoenlijk ingericht; men daalde er met trappen in af; het huis van Simeon was zeer hoog; er was in deze synagoge een voorbidder die las en voorzong; *daarna deed ook Jezus nog een leerrede;* vervolgens zag ik Hem en de leerlingen ter ruste gaan; zij sliepen allen in hetzelfde huis.

474.

6 juli; Sabbat. –

Jezus en de leerlingen sliepen nauwelijks een paar uren. Heden, met het dagaanbreken zag ik hen reeds ver gevorderd op de weg, noordwestelijk, langs slingerpaden en bergbochten naar een klein joods stadje in het land Kaboel gaan. (Wij veronderstellen dit stadje ten noorden of noordoosten van de Waterstad).
Ook daar woonden verdreven, uitgestoten Joden, die dikwijls om hereniging gebeden hadden, maar steeds botsten op een weigering van de kant der Farizeeën; zij hadden lang gewenst Jezus tot hen te zien komen, doch zij hadden zich zijn bezoek onwaardig geacht en hadden Hem daarom geen uitnodiging gestuurd. Nu echter ging Jezus uit eigen beweging tot hen. Door de kromme wegen tussen de bergen is de weg wel 5 of 6 uren lang.

Toen Jezus het joodse stadje genaderd was, gingen een paar leerlingen vooruit om zijn komst aan de synagoge-overste te melden. Hoewel het sabbat was, had Jezus deze weg toch ondernomen, want hier te lande, wanneer de nood het vereiste,

hield Jezus zich niet slaafs aan de Wet van de sabbat (of farizese voorschriften en interpretaties).

Hij ging tot de bestuursleden der synagoge en deze ontvingen Hem zeer ootmoedig; zij wasten Hem en de leerlingen de voeten en boden hun een klein voormaal aan; hierna liet Hij zich bij alle zieken brengen en *genas er wel 20; het waren kromme, lamme mensen, bloedverliezende vrouwen, blinden, waterzuchtigen en ook vele kinderen en melaatsen. Op de straat liepen enige bezetenen Hem na en Hij verloste hen.* Voor het overige verliep alles zeer stil en ordelijk. Enige leerlingen hielpen de genezenen opstaan, andere onderrichtten de mensen die Jezus nagelopen kwamen en zich verzamelden aan de deuren (waar Jezus binnengegaan was).

Ik heb gezien dat Jezus, alvorens de zieken te genezen, hen tot het geloof opwekte en tot verbetering van leven aanmaande. Andere die reeds geloofden, genas Hij zonder meer en onmiddellijk.

Ik zag dat Hij de ogen naar omhoog sloeg en over hen bad, en dat Hij sommigen aanraakte of met zijn hand over hen streek.

Ook zag ik dat Hij water zegende en dat Hij zelf de omstaanders er mee besprenkelde en dat Hij zijn leerlingen het huis met hetzelfde water liet besproeien. In enige huizen gebruikte zowel Hij als de leerlingen een snede brood met wat drank.

Sommige genezenen stonden op, vielen voor Hem neer en **volgden Hem met een stille zielevreugd, zoals men bij ons het H. Sacrament vergezelt,** doch steeds op een eerbiedige afstand. *Anderen beval Hij thuis te blijven.*

475.

Ik zag Hem ook aan enigen het bevel geven zich in water te baden, dat Hij eerst gezegend had; dit waren vooral melaatsen en kinderen.

Hij ging ook tot een bron bij de synagoge en zegende haar; men daalde er met een trap in af, want het water stond diep.

Ook wierp Hij er zout in, dat Hij eerst had gezegend. Naar aanleiding hiervan leerde Hij over Elizeüs, die het water bij Jericho met zout verbeterd en geheiligd had (II Kon. 2., 19-22). *Hij legde uit wat het zout betekende* (cfr. fasc. 12, blz. nr. 385 en voetnoot 142), doch ik ben dit vergeten.

Hij beval de mensen zich voortaan met water uit deze bron te wassen, wanneer zij ziek zouden zijn; Hij zegende altijd kruisgewijs; de leerlingen hielden dan zijn mantel, die Hij bij zulke gelegenheden dikwijls aflegde, in bewaring en zij *reikten Hem het zout aan, dat Hij er inwierp. Dit alles deed Hij met diepe ernst en heiligheid.*

Ik heb toen afdoende begrepen welk een kostbaar en heilig iets het wijwater is[224] en de gedachte schoot mij te binnen: "Was

[224] De kracht van het wijwater. – "Wat is ze groot", roept de H. Teresia uit, na verhaald te hebben hoe zij ontelbare keren de kracht er van had ondervonden. **"Waarlijk ik kan het uitjubelen van vreugde, als ik zie welke kracht de Kerk schenkt aan alle voorwerpen, die zij voor een heilig gebruik wijdt en welke geheimzinnige kracht haar woorden aan het water verlenen, als ik het verschil zie tussen gewijd en ongewijd water."** (Leven, vertaling van Kwakman, 108).

De experimenten die men op onze zienster gemaakt heeft tijdens haar leven, tonen dit nog klaarder en op een aanschouwelijke manier aan.

Maar helaas! nu werden zelfs de formules van de wijding tot bijna niets herleid, de zin er van gewijzigd. Heeft dit water nog dezelfde kracht, gezien

professor R. nu maar eens hier, hij, die ik eens met zulk een minachting over het wijwater heb horen spreken."

Mij werd ook gezegd dat aan de (sommige?) priesters dezelfde genezingsmacht gegeven is, en dat zulke priesters die genezingen bewerken, zoals in onze tijd Hohenlohe[225], juist handelen als Jezus; en dat het een groot verval is, dat zo weinigen het nodige geloof daartoe bezitten.

Ook op bedden werden enige zieken tot Jezus gebracht; *Hij genas ze en hield daarna bij de synagoge nog een redevoering.* Ik zag Hem hier geen maaltijd nemen, doch de

---

het deze aan het gebed van de Kerk ontleende?
Het is meer dan treurig, wanneer men nu het wijwater bijna algemeen verwaarloosd, onbenuttigd en geminacht ziet, als alleen nog goed voor onverbeterlijke conservatieven.

[225] Meerdere priesters van het type van Hohenlohe kunnen worden genoemd.

We vermelden alleen pater Paul, van de abdij van Affligem, die met de gave van genezing begunstigd was en nog heden verering geniet, hoewel reeds een halve eeuw gestorven.

Alexander Leopold Hohenlohe, geboren in 1794 in Würtenburg, en gestorven in 1849 te Vöslau bij Wenen, werd priester en achtereenvolgens raadslid, domheer, proost, vicaris-generaal en wijbisschop.

Door behandeling met gebed bewerkte hij talrijke wonderbare genezingen en verwierf de naam van wonderdoener. Het ontbrak hem niet aan critici die hem wantrouwden, beschuldigden en belasterden. Een liedje dat iedereen kent!!

***

Het volgende zal wel iedereen interesseren.

Wij lezen in de Geschiedenis van een gezin, het gezin nl. van de kleine H. Theresia: "Over de nog jeugdige kloostergemeenschap van Lisieux zweefde als een bescherming het gebed van de heilige man van Grosswardein, de vorst van Hohenlohe (die van vorstelijken bloede was), die haar zijn bisschoppelijke aanmoediging had laten geworden en met een ware profetische gave 'de intrede in de Karmel van Lisieux van een gehele familie' had voorspeld, waaruit de hoogste zegen voor allen zou voortspruiten." (blz. 282).

gehele dag doorbrengen met het geven van onderricht en het genezen van zieken.

‘s Avonds, na het sluiten van de sabbat, verliet Jezus met de leerlingen deze plaats. Afscheid nemend *beval Hij de bedroefde inwoners thuis te blijven en Hem niet te volgen;* zij onderwierpen zich ootmoedig aan zijn verlangen.

Hij had het water voor hen gewijd en gereinigd, omdat het hier zeer slecht was; er hielden zich slangen in op, en diertjes met dikke koppen en grote staarten (nl. salamanders, noteert hier Brentano).

Op de terugweg nam Jezus met zijn leerlingen zijn intrek in een grote herberg, die een paar uren van hier, eenzaam, volop in het gebergte gelegen was; zij namen er een maaltijd en hun nachtrust. Op hun heenreis hadden zij deze herberg ter zijde laten liggen.

476.

7 juli. –

Heden kwamen zeer vele mensen uit het bergland in de herberg, want zij hadden geweten dat Jezus zou komen. Deze mensen woonden aan beide zijden van de berg in hutten en spelonken. Aan de westzijde, naar de kant van Tyrus, woonden heidenen, die ook gekomen waren; aan de oostzijde woonden arme Joden.

In zijn toespraak handelde Jezus over reiniging, afwassing en boetvaardigheid en Hij genas wel 30 zieken.

De heidenen hielden zich van de Joden gescheiden en pas nadat de Joden vertrokken waren, onderrichtte Jezus ook hen en dit op een zeer troostelijke manier tot midden in de nacht.

Het is een zeer arm volk; zij hebben kleine tuinen en plantages rond hun spelonken; zij leven gedeeltelijk van de vruchten hunner tuinen, gedeeltelijk van de melk hunner schapen. Hiermee maken

zij kaas die zij eten als brood. Bovendien verzamelen zij nog wilde vruchten, die zij gaan verkopen. Ook dragen velen van hen in lederen zakken goed water naar het stadje, waar Jezus gisteren was, en naar nog andere plaatsen, waar het water eveneens erg slecht en vol ongedierte was. *Daarom had Jezus het door zijn zegen gereinigd. Bij deze mensen waren vele melaatsen en Jezus zegende voor hen het water om er zich in te wassen.*

Tegen avond ging Jezus naar Amichores of Sichor-Libnat terug. *Hier leerde Hij nog en kondigde aan dat Hij de volgende dag zou laten dopen.*

De stad Amichores, waterstad of regenstad, heet ook Amead-Sichor-Libnat en ligt een paar uren van Ptolemaïs, landinwaarts en aan een klein slijkerig meer, dat aan de ene kant ontoegankelijk en door hoge bergen omgeven is. Uit dit meertje vloeit het zandige, (om zijn zand bekende), riviertje Belus, ook Sihor-Libnat genaamd, wiens oorsprong of bron van onder een monumentgebouw te voorschijn komt; het mondt in de buurt van Ptolemaïs in de zee uit[226]. De stad is zo groot, dat ik niet begrijpen kan, hoe men er zo weinig van weet.

De Jodenstad Misal ligt er niet ver van af.

In die omstreken lagen er nog verscheidene andere steden.

---

[226] Het riviertje Belus is het huidige Na'aman of Na'amein.
Is dit juist, dan is het slijkerige meertje (Kendevia) het moeras, gevormd bij zijn oorsprong door een overvloedige bron aan de oostvoet van de heuvel tell Koerdaneh. Nochtans is de juiste ligging van het door Flavius Josephus vermelde meertje Kendevia nog een probleem.

Misal is het huidige dorp op de heuvel tell Da'oek.

Van het grafmonument (van Memnon) is niets overgebleven.
Over dit alles later iets meer

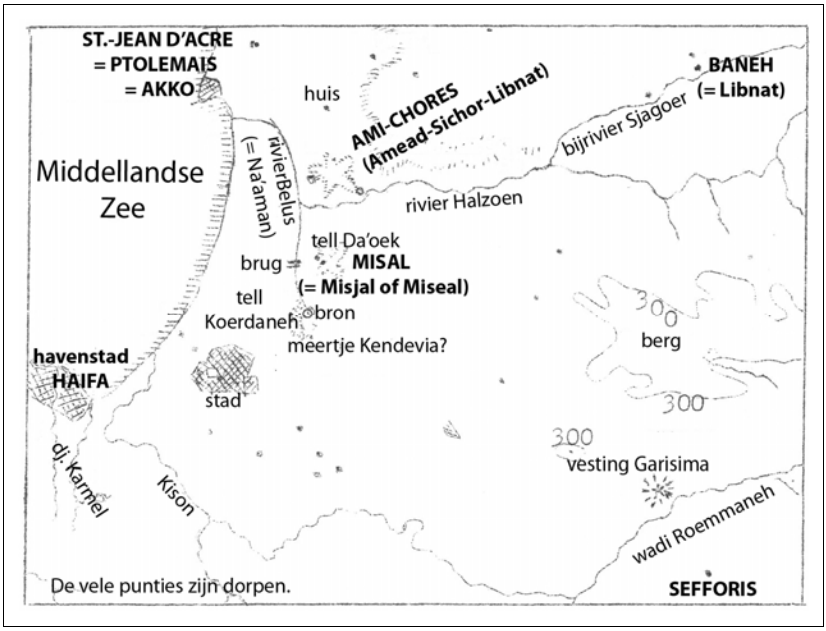

Toen Jezus op zijn vluchtreis van de plaats waar Hij had laten dopen (fasc. 13, nr. 460), hier de eerste maal kwam, passeerde Hij ook door een naburige plaats, die Betsemesj heette (maar die ons niet bekend is).

477.

8 juli. –

Op het voor- of binnenhof van het huis van Simeon, Jezus' gastheer, was een grote, ronde en vlakke waterbak; er liep ook nog een tamelijk diepe kringvormige gracht omheen. Deze vijver werd gevuld met het water dat daar te allen kante overstroomde en aanspoelde; dit water was evenwel niet gezond en had geen goede smaak. *Daarom ook had Jezus het onlangs reeds gezegend, zoals het water in het ander stadje;* het zout dat Hij er in wierp, was niet zoals ons zout; het bestond in stukjes, gelijk steentjes; ook was in dit gewest een hele berg van zulk zout.

Bij deze waterbak die men te voren leeg had laten vloeien en die men dan nogmaals rein geveegd had, geschiedde heden de doop van omtrent 30 personen, nl. de huisheer, zijn mannelijke familie en huisgenoten, enige andere Joden uit de stad en ook verscheidene heidenen, die onlangs bij Jezus geweest waren en enige slaven uit de hutten; *met dezen had Jezus meermalen gesproken, wanneer zij van hun werk huiswaarts keerden.* De heidenen kwamen het laatst aan de beurt en moesten eerst zekere reinigingen of afwassingen ondergaan. Jezus goot in de doopkom eerst uit een fles een weinig van het Jordaanwater, dat zij reeds vroeger steeds met zich meedroegen (nl. sedert Jezus' doop), en *Hij zegende dit water.* Ook in de gracht die de kom omringde, werd water ingelaten, zodat de dopelingen tot de knieën er in stonden.

478.

Jezus bereidde hen op hun doopsel voor door een lange toespraak. De dopelingen verschenen in lange grauwe mantels en met kappen op het hoofd. Ik geloof dat het een soort van bidmantels waren[227].

---

[227] Gehuld in grauwe mantels. – Hiermee is bedoeld de boetemantel, die in de H. Schrift zo dikwijls en ook door K. reeds meermalen vermeld is.

Hiermee bekleed lagen Joakim en Anna in gebed.

De Hebreeuwse naam is 'SAQ'.
In zak en asse boete doen, zo luidt de uitdrukking in zeer vele schriftuurpassages, ja, ook in het Nieuwe Testament, b.v. Mt. 11, 21; Lk. 10, 13.

Het kleed of mantel bestond uit ruwe, grauwe stof, soms uit kamelen- en geitenhaar. Aldus ingehuld, legde men zich in gebed en smeking op asse, vooral op de vastendagen, rouwaangelegenheden en bij openbare smeekgebeden.

- Jesaja waarschuwde zijn volk dat dit onvoldoende was, als er de goede geest aan ontbrak: "Noemt gij dat vasten in zak en as gaan liggen?" (Jes. 58, 5).
- Na de laatste ziekte van Agrippa I verhaald te hebben, vervolgt Flavius Josephus: "Aanstonds hing al het volk zich een zak over het hoofd

Wanneer zij in de omringende gracht traden, legden zij de mantel af; zij hadden dan nog slechts een doek om de lenden, terwijl zij om het bovenlijf een manteltje droegen, dat als een scapulier rug en borst bedekte en onder de armen open was. Een leerling legde zijn hand op hun schouder en een tweede de zijne op hun hoofd. De doper goot hun verscheidene malen met een vlakke schaal water uit de vijver op hun hoofd, ik meen in de naam van de Allerhoogste. Het eerst doopte Andreas, vervolgens Petrus en eindelijk Saturninus. De heidenen werden het laatst gedoopt. Met de voorbereidingen duurde dit tot tegen de avond.

Nadat de mensen heengegaan waren, gingen Jezus en de leerlingen gescheiden en verspreid, als om te gaan wandelen, uit de stad. Daarna verenigden zij zich op de weg en trokken oostwaarts naar Adama aan het meer Merom. Ik zag hen in hoog, schoon welig gras hun nachtrust nemen onder bomen.

Jezus 12 dagen in Adama en omstreken.

479.

9 juli. –

Ofschoon Adama mij zeer nabij scheen[228], moest Jezus bij een riviertje toch nog enige uren opwaarts gaan tot aan de plaats der

---

volgens het gebruik van onze vaderen en stuurde smeekgebeden op tot God voor het behoud van de koning en de lucht weergalmde van hun smekend bidden en hun jammerkreten. Vanuit de hoogste kamer van zijn paleis zag de koning hoe zij wenend te gronde lagen."

- "De Israëlieten kwamen de 24e van dezelfde maand bijeen voor een vastendag, gehuld in boetekleederen en met as bestrooid." (Neh. 9, I).
- "Op hun vastendagen wenen de Joden", zegt Hiëronymus, "gaan blootsvoets, rollen zich in de as en gaan in boetgewaad gehuld te gronde liggen."
- Enkele passages: Ps. 35, 13; 69, 11-12; Judit, 7, 4; 9, 1; Est. 4, 1. 3.

[228] **Adama**. – Adama scheen zeer nabij.

overvaart; hier voeren zij over op een vlot van balken, zonder de hulp van een veerman.

Van daar gingen zij recht naar Adama en kwamen er in de namiddag aan. Verscheidene voorname burgers van deze stad waren buiten de poort vergaderd in een hof met baden, die hun water uit een riviertje ontvingen.

Zij schenen daar op Jezus te wachten, want zij gingen Hem tegemoet en leidden Hem in een huis, dat midden in de stad op een vrije plaats (of markt) stond. Dit huis was omringd door een traliehek van veelkleurige en blinkende metaalplaten.

We zegden in de VOORREDE, nr. 10 dat deze schijn een aanleiding is om zich te bedriegen in het schatten der afstanden. Voeg daarbij de heldere oosterse lucht, die alles klaarder laat zien en de voorwerpen schijnbaar dichter plaatst dan ze werkelijk zijn.

- Toen de exegeet Keulers, die nochtans van het H. Land iets afwist, van op de Olijfberg de Dode Zee ontwaarde, op een afstand van minder dan twee uren, zo dacht hij, vroeg hij zich af welk water hij daar vóór zich had, aangezien hij nooit gehoord of gelezen had van een meer zo dicht bij Jeruzalem.

  "Men hielp me echter uit mijn dwaling, door me te verzekeren dat het de Dode Zee was. Ik zou de afstand op een klein half uur geschat hebben, hoewel deze zelfs op de kaart, in rechte lijn, 22 km is.

  Herhaaldelijk zou het mij nog opvallen hoe ver de blik reikt in de heldere oosterse lucht en hoe gemakkelijk men zich in de afstanden vergist." (Waar Jezus leefde, 164).

- "Vanaf de heuvel Foreidis schijnt de Dode Zee aan je voeten te liggen", zegt De Géramb, "hoewel de afstand 4 uren is."

- In Jezus Christus I, 221 doet Prat opmerken: "Bij een heldere lucht slinken de afstanden. Met één blik overschouwt men het Meer Gennezaret; men heeft het gevoel dat men een gesprek zou kunnen voeren met een persoon op de tegenoverliggende oever." (Jezus Christus I, 221).

- "Reeds waren wij 3 uren ver in het gebergte en omziende hadden wij de indruk nog maar een kwartier van het Meer verwijderd te zijn." (Delancker, 367); enz.

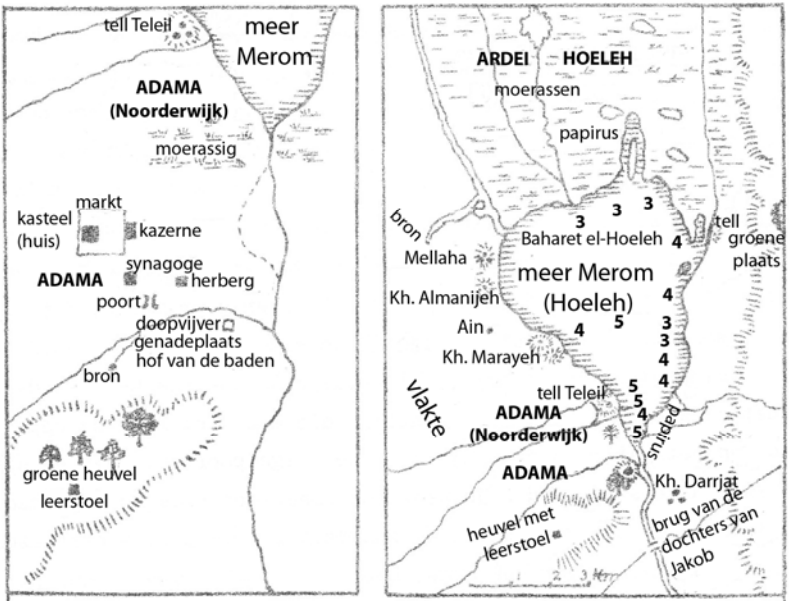

Nrs. 462, 479: Ligging van Adama en voorwijken.

Jezus en zijn gezelschap werden hier ontvangen; men waste hun de voeten; men klopte en schudde het stof van hun mantels en streek deze effen. Er was reeds een zeer prachtige maaltijd bereid, die voornamelijk uit vele vruchten en groenten bestond.

Vervolgens leidden zij Jezus naar de synagoge waar vele Joden vergaderden. Deze synagoge had 3 verdiepingen; de vrouwen waren er ook aanwezig, maar hielden zich op de achtergrond.

De vergadering werd geopend met gebed en gezang, waarin men God smeekte om de genade, alle woorden van Jezus tot Gods eer goed te mogen verstaan. *Jezus weidde hierna in zijn toespraak uit over de vele beloften, die in de loop der tijden elkaar opgevolgd en nu in vervulling gegaan waren.*

Hij leerde ook over de genade, en hoe een genade, die iemand ter wille van de verdiensten zijner voorouders krijgt, niet verloren is wanneer de begenadigde zich die gunst onwaardig toont (cfr. Ex. 20, 6), *maar dat ze dan gegeven wordt aan degene onder zijn bloedverwanten, die door zijn verdiensten er het eerst voor in aanmerking komt. Hij bracht hun een verdienstelijke handeling in herinnering, die hun voorouders in deze stad verricht hadden, en dit reeds zo lang geleden, dat de herinnering er aan bijna verloren was en die hun niettemin nu nog ten goede kwam: zij hadden namelijk eens vreemde, verjaagde mensen in hun stad opgenomen.*

480.

10 juli = 15 Tammoez. –

Deze morgen begaven zich de leerlingen in de 4 wijken van de stad; ze gingen in vele huizen de inwoners uitnodigen tot een grote leerrede de volgende dag; de mensen zeiden het voort aan hun buren.

‘s Avonds zag ik een grote maaltijd in een zaal, die open was naar de kant van het plein en de tuin van het huis, waar men Jezus na zijn aankomst het eerst binnengebracht had; er waren wel 50 disgenoten uit de stad en zij aten aan vijf tafels. Jezus at met de notabelen. Aan de andere tafels zaten de leerlingen onder de overige gasten verdeeld; het maal was zeer kostbaar, het eten fijn; ik meen dat ook Jezus en de leerlingen er iets toe bijgedragen hadden. Op de tafels stonden echte boompjes, groeiend in potten vol aarde. *Onder de maaltijd nam Jezus herhaaldelijk het woord en vergastte de disgenoten op mooie onderrichtingen, en ondertussen ging Hij ook van de ene tafel tot de andere om met de gasten persoonlijk te spreken.*

Als de maaltijd geëindigd was, de dankzegging gedaan en de tafels afgedragen waren, bleven alleen de boompjes erop staan, en alle aanwezigen schaarden zich in een halve kring vóór Jezus; *Hij hield nog een toespraak en Hij nodigde allen op een prediking uit,* die Hij morgen in het openbaar en in de open lucht wilde houden bij de hof der baden, waar men Hem verwelkomd had.

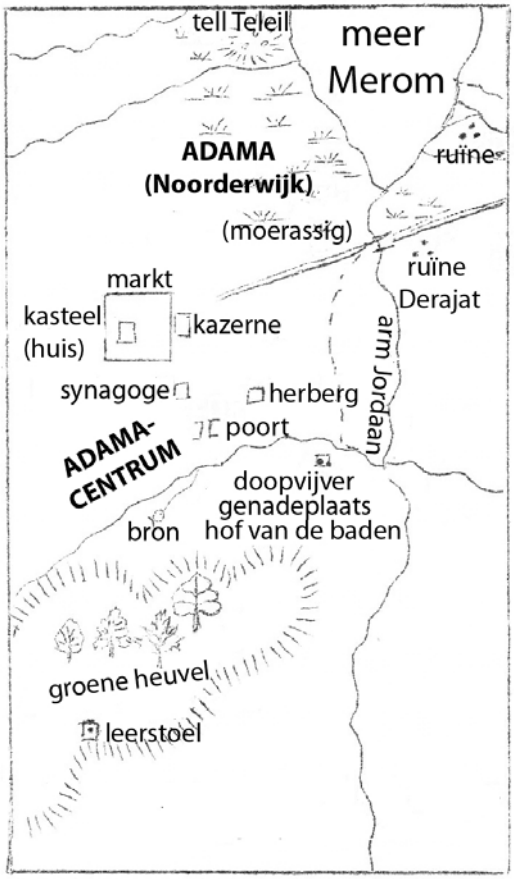

nr. 481 : Ligging van de stad Adama en haar lustplaats.

Daar was een groene heuvel en midden erop een leerstoel, die door een boom overschaduwd was. Daaromheen was een grote ruimte, door vijf rijen bomen tegen de zon beschut. Deze bomen waren met hun takken dicht in elkander gegroeid; het was een zeer aangename plaats; ze lag aan de zuidkant van de stad; de hof van de baden meer naar het zuidoosten. Men noemde deze hof de genadeplaats, omdat zij meenden dat er hun eens van deze kant een genade ten deel was gevallen; zij hadden betrekkelijk de noordzijde eveneens een legende, volgens welke hun stad eenmaal van die kant een groot ongeluk overkomen was.

481.

De stad was door water omringd. Aan de oostzijde lag het meer Merom en om haar heen vloeide een water of rivier die zich bij de hof van de baden weer met het meer (Jordaan?) verenigde; men ging er met bruggen over; de stad had geen muren.

Jezus hield zijn verblijf in een grote herberg bij de poort waardoor Hij in de stad gegaan was. De inwoners onthaalden volgens een bestaand gebruik de vreemdelingen zeer goed, met de mening dat hun goede daad in zegen voor henzelf zou veranderen, doch wanneer de vreemdelingen hun niet bevielen, zagen zij er niet tegen op hen in de gevangenis te werpen.

Het meer Merom, aan de oostzijde van de stad, ligt in een diepe afgrond, die overal met riet en struikgewas bedekt is, en heeft slijkerig water tot het midden, waar de Jordaan erdoor vloeit.

(Over de diepe ligging, zie fasc. 13, nr. 462, voetnoot 215. – Het boekje 'Diocèse de Caesaré', blz. 43, drukt dit treffend uit: "*Le lac est encaissé dans les montagnes.*")

In dit riet en struikgewas houden zich vele roofdieren op; ook worden in het meer allerlei zeldzame dieren gevangen, ook slangen en hagedissen van groot formaat, waarmee armen uit de stad rondgaan om ze als een zeldzaamheid (tegen een zekere fooi) te laten zien. Ik heb ook bemerkt dat mannen die elkander aflosten en aan hun zijde een korte kromme sabel en spiezen

droegen, op de bodem tussen het struikgewas lokaas legden om de wilde dieren te vangen; zij gebruiken daartoe appelen waarin haken zitten. Met de touwen die aan deze angelen gebonden zijn, trekken zij de dieren tot zich en geven ze de genadeslag. Ik zag ook dat zij dieren in kassen voedden, waaraan van voren een trog met melk vastgemaakt was en dat slangen van die melk kwamen zuipen. In het meer zag ik ook dieren als zeehonden, die hoog uit het water opspringen en ook dikke, glibberige palingen. In het gewest leven ook leeuwen, tijgers en wilde zwijnen, maar er wordt voortdurend jacht op gemaakt om de kudden tegen hun aanvallen te beschermen en de tuinen voor schade-aanrichting te vrijwaren. Sommige inwoners hebben ook kleine wijnbergen[229].

482.

Ik geloof dat die beestenjagers soldaten zijn, want ik zag dat zij zonder vrouwen in een laag gebouwencomplex woonden in kamertjes rond een ruim binnenhof. Van op het binnenplein van het slot, dat midden op de markt gelegen was, wierp ik door de boog van de grote poort een blik in het binnenhof van het

---

[229] De zeehond of het zeevarken is een soort kleine dolfijn.
Op zee vergezellen ze vaak een tijdlang de voorbijvarende schepen, terwijl ze spelend op- en onderduikelen.

De overgrote paling is de 'Clarias makrakantus', een palingvis die een lengte van 1 tot 1,5 m bereikt, geen schubben heeft en daarom door de Wet van Mozes als onrein afgewezen wordt, hoewel zijn vlees smakelijk is.

De overige wilde dieren waren – sommige zijn er nog – in Palestina te vinden, voornamelijk in het struikgewas van het hele Jordaandal.

Nog zijn er jakhalzen, vossen, wilde zwijnen, stekelvarkens, hyena's, luipaarden, jachtluipaarden, panters, serpenten, schorpioenen. Volgens Mislin huizen al deze dieren ook in de moerassen van Merom. (I, 162; II, 76).

Tot in de 12e eeuw ontmoette men er leeuwen. Nu is deze, zoals ook de tijger en beer, verdwenen. Nog trekken de wilde dieren, die zich overdag in riet en struikgewas schuilhouden, 's nachts uit op buit tot grote schade van vruchten en huisdieren.

Zie ook nog in fasc. 9, nr. 213, voetnoot 15 op de aanwezigheid van wilde dieren in Palestina.

soldatengebouw. Ik heb er slechts vluchtig een blik in geworpen; op de plaats zelf was ik niet.

De heren die Jezus in het kasteel leidden, woonden ook van hun vrouwen afgezonderd, want deze woonden meer naar achteren in een geheel apart gebouw, waar zij ook de spijzen kookten. Alle vreemdelingen die naar de stad kwamen, werden naar dit huis (of kasteel) gebracht (zoals ook Jezus, nr. 479) en er ondervraagd.

Deze stad met een district van een twintigtal dorpen behoorde tot een provincie, waarover weer één van de Herodessen het bewind voerde.

Azor of Hazor ligt ongeveer 5 uren westelijk van hier. Jezus ging er (op enige afstand) voorbij; het ligt op een berg; een van zijn zijden, waar een riviertje vloeit, daalt zacht af.
(Over Azor wordt verder een woord gezegd).

Jezus sprak in deze omstreken steeds over de doop als over een geestelijke reiniging of afwassing. Ook volgde vóór Pinksteren uit deze doop geen vereniging of inlijving bij de Kerk voort. Ook werden vóór Pinksteren volstrekt geen vrouwen gedoopt. Onder de kinderen echter wel meisjes tussen 5 en 8 jaar, doch gene die reeds geheel of zelfs bijna huwbaar waren; de diepe reden hiervan weet ik niet meer.

Ik heb vernomen dat een grote vasten aanstaande is, waarschijnlijk de vasten wegens het verbrijzelen van de tafelen der Wet door Mozes uit reactie tegen de aanbidding van het gouden kalf.
Het motief van deze vasten is tevens de verwoesting van Jeruzalem; hij valt op 17 Tammoez of 12 juli.

Op 17 Tammoez noteert de joodse kalender:
Grote vasten van de 5^{e} maand

- om het verbrijzelen van de wetstafelen door Mozes, (Exodus, 32, 19) en

- om de inname en verwoesting van Jeruzalem en zijn muren onder Nabuchodonosor en
- om het opstellen van afgodsbeelden door Epistemon die ook het Wetboek verbrandde.
- Later voegde men er nog als motief bij de verwoesting van de tempel door de Romeinen onder Titus met als gevolg de onderbreking van het eeuwig dagelijks offer.

Grote leerrede van Jezus. – Bekering van een hardnekkige, drieste Jood.

483.

11 juli = 16 Tammoez. –

De leerlingen hadden alleen de aanzienlijkste burgers tot de maaltijd (van gisteren) uitgenodigd en Jezus had hen op zijn beurt uitgenodigd tot zijn prediking op heden (nr. 480, midden). Meer dan honderd aanzienlijke mannen vergaderden buiten de poort om de leerstoel in de schaduw der bomen en ook verscheidene voorname vrouwen waren er aanwezig; deze stonden in de achterste kring.

Jezus en de leerlingen begaven zich omstreeks 9 uur daarheen; zij waren eerst in het kasteel op de markt geweest, en toen Jezus daar zag dat de stadsoverste in plechtig vol ornaat en door de stadsraad vergezeld er heen wilde gaan, *verzocht Hij hem dit niet te doen, maar, gelijk alle overigen, er in lange mantel en boetekleed te verschijnen.*

De anderen droegen immers lange, wolkleurige mantels en een soort van scapulier, waarvan het borststuk gespleten was bijna gelijk de stenen wetstafelen van Mozes, terwijl het rugstuk uit een gehele lap bestond. Door een smalle riem waren beide stukken op de schouders verbonden; ze waren zwart en bezet met letters van verschillende kleuren, die, geloof ik, **de 7 hoofdzonden moesten voorstellen.**

De vrouwen die achteraan stonden, hadden het hoofd en zelfs het aangezicht met de sluier bedekt (cfr. fasc. 2, nr. 65, voetnoot 150 en fasc. 10, nr. 258, voetnoot 73).

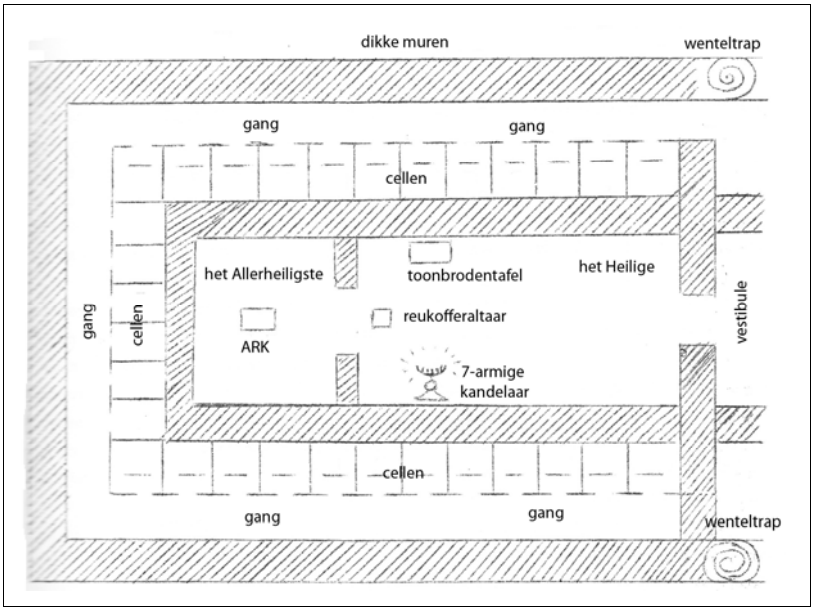

484.

De uitgenodigden waren reeds verzameld, toen Jezus met de leerlingen om 9 uur aankwam. Waar Hij voorbijging bogen de mensen eerbiedig en de stadsoversten namen de plaatsen in dicht bij de leerstoel. Deze was van steen, zeer mooi en beneden kunstig gebeeldhouwd. De leerlingen bleven bij de buitenste kring van mensen en ieder van hen onderrichtte een groep mensen; hieronder waren ook vrouwen, die zich om hem verzameld hadden.

Jezus verhief eerst zijn ogen ten hemel en sprak luidop een gebed uit tot zijn Vader van wie alle goed komt, opdat zijn woord in rouwmoedige, bereidwillige harten zou vallen en vruchten van

bekering voortbrengen; Hij beval zijn toehoorders zijn woorden na te zeggen, hetgeen zij dan ook deden.

Zijn lering duurde ononderbroken van 9 uur in de morgen tot omstreeks 4 uur in de namiddag. Éénmaal was er een tussenpoos en men bracht Hem dan een beker wijn en een stuk brood ter verkwikking. De toehoorders gingen van tijd tot tijd op en af en verwisselden van plaats, naar gelang zij bezigheden in de stad te verrichten hadden. *Jezus handelde in zijn toespraak over de boetvaardigheid, de reiniging en afwassing door het water, ook over de door Mozes verbrijzelde wetstafelen* (reden voor de vasten van morgen) *ter oorzake van het gouden kalf, over de donder en de bliksem op Sinaï.* (Ex. 19; 20).

Nadat Jezus zijn lering gesloten had en reeds vele mensen, ook de leden van het stadsbestuur, naar de stad teruggekeerd waren, trad een oude, grote, welgevormde Jood met lange baard vrijpostig op Jezus bij de leerstoel toe en zegde Hem: "Nu heb ik op mijn beurt U een woord te zeggen; Gij hebt 23 waarheden (sententies of grondbeginselen) opgenoemd, maar er zijn er 24."[230]
En nu telde hij een reeks uitspraken achter elkander en begon met Jezus te disputeren.

Maar Jezus antwoordde hem: "Ik heb uw aanwezigheid hier geduld alleen tot uw persoonlijke bekering, anders had ik u voor al het volk kunnen wegzenden, want ge zijt hier zonder uitnodiging gekomen. Ge beweert dat er 24 waarheden zijn en dat ik er slechts met 23 voor de dag ben gekomen, doch ge schrijft er mij 3 te veel toe, want ik heb er slechts 20 voorgehouden."

[230] Over deze waarheden zegt de Franse auteur Duley: "Vermoedelijk ging het hier om een reeks traditionele grondbeginselen of heilsspreuken, waarin de voorwaarden der zaligheid bevat waren en die door de Farizeeën misvormd of vermenigvuldigd en in de synagogen voorgehouden werden."

En nu telde Jezus 20 waarheden op volgens de letters van het Hebreeuwse alfabet, waarnaar ook de Jood zijn waarheden opgenoemd had.

En hierna weidde Jezus zeer lang uit over de zonde en de straf van hen die door hun toevoegingen de waarheid vervalsen[231]. Maar de oude Jood wilde op geen manier zijn ongelijk bekennen en het ontbrak hem daar ook niet aan toehoorders, die hun instemming betuigden en met leedvermaak zagen dat de leer van de grote profeet tegengesproken werd.

Toen zei hem Jezus: "Gij hebt een prachtige tuin; breng mij de gaafste en edelste vruchten en ze zullen bederven ten teken van uw ongelijk; gij hebt een recht en gezond lichaam; gij zult krom worden, indien gij in het ongelijk zijt, opdat ge moogt zien dat het edelste bederft en het rechte misvormd wordt, wanneer men de waarheden door toevoegingen verdraait. Maar, indien gij in staat zijt ook maar één wonderteken te doen, dan wil ik toegeven dat uw 24 waarheden echt zijn."

485.

Toen ging de Jood met zijn aanhangers naar zijn naburige tuin; hij bezat en kweekte daarin allerhande zeldzame en kostbare vruchten, kruiden en bloemen; ook in kooien allerlei uitgelezen, zeldzame dieren en vogelen, en in het midden was een vrij grote vijver met zeldzame vissen, die hij hield uit liefhebberij.

Haastig verzamelde hij met zijn vrienden de edelste vruchten, gele appelen en nu reeds rijpe druiven; deze bracht hij tot Jezus in een

[231] Toevoegingen aan de Wet waren door de Wet zelf streng verboden: ***"Ge moogt niets toevoegen aan wat Ik u ga bevelen, noch er iets van afdoen, maar ge moet de geboden van Jaweh uw God onderhouden, die Ik heden geef."*** (Deut. 4, 2).

paar kleine korven, en ook kleinere vruchten op een fijngeslepen schotel die van bonte, als door elkaar lopende glasdraden gevlochten scheen. Daarenboven nam hij ook, in kevies (= kooi bv. voor duiventransport) van traliewerk, verscheidene vogelen en zeldzame dieren van de grootte van een haas en kat met zich mee. *Jezus had ondertussen voort over de hardnekkigheid geleerd en over de verwoesting, die volgt uit toevoegingen aan de waarheid.*

Wanneer nu de oude Jood met zijn gezellen al zijn zeldzaamheden in de korven en kooien rondom de leerstoel van Jezus had neergezet, baarde dit beweging en opzien in de vergadering. Daar de Jood Jezus uitdaagde en hardnekkig bij zijn eerste uitspraken bleef, gingen de woorden van Jezus in alles, wat hij aangebracht had, in vervulling.

- De vruchten begonnen zich van binnenuit te bewegen; er kropen aan alle kanten walgelijke wormen en insecten uit te voorschijn; ze vraten de vruchten op, waarin ze ontstaan waren, zodat er weldra van een appel niets meer overbleef, dan een snippertje schil, dat op de kop van een worm heen en weer waggelde.
- De meegebrachte dieren zonken ineen en er brak etter uit, waaruit wormen groeiden, die begonnen te knagen aan die dieren, die spoedig als rauw vlees werden. Dit alles wekte zulk een afkeer, dat de vergadering, die er zich nieuwsgierig omheen had verdrongen, angstkreten begon te slaken en het hoofd afwendde.
- Dit werd nog erger, toen de Jood zelf, aanstonds daarop, ook geheel geel en bleek werd en zich naar één zijde krom ineentrok. – Het volk brak bij dit wonder in een luid en groot geschreeuw en gegil los; de oude Jood barstte in weeklachten

uit, bekende zijn ongelijk en smeekte Jezus om barmhartigheid[232].

486.

Op dit ogenblik onderbrak de vertellende haar verhaal met deze woorden:

Hier ontwaakte ik opeens uit mijn beschouwing.

Gedurende Jezus' uiteenzetting over de waarheid, had ik mij in te laten met een menigte kloostervrouwen en ook met andere mensen, op wie ik Jezus' woorden toe te passen had, om hen tot gezonder opvattingen en tot de waarheid te brengen.

Eerst lag ik in ons klooster, zoals eertijds, in mijn ziekencel, en allen die tot mij kwamen, maande ik aan tot liefde voor de waarheid. Vooreerst waren het nonnen, die zulks niet al te graag hoorden, en na deze

---

[232] Hier hebben wij zeker met een buitengewoon wonder te doen, dat zowel Jezus' barmhartigheid als almacht doet uitschitteren.

Wie zal er zich over verwonderen; we zijn hier in een half heidens land en *Hijzelf heeft voorzegd dat voor de heidenen groter wonderen zouden geschiedden dan voor de Joden.* Zie ook een opmerking omtrent wonderen in fasc. 7, nr. 178, voetnoot 376.

***

De Jood is liefhebber van vogels en vissen: een hobby die wij in het moderne Israël weer zien bloeien.

Sommige musea zijn bestemd voor natuurwetenschap en natuurgeschiedenis. Het museum van de nederzetting Ein Harod, tussen het Gilboa- en Klein-Hermon-gebergte, bezit belangrijke collecties vogels en geacclimatiseerde dieren (Guide bleu, 240); zie ook 238 voor de kibboetz Merhavia.

In dezelfde guide vindt men voor dezelfde vallei Djaloed en vervolgens noordwaarts voor de Jordaanvallei tot voorbij het meer Merom talrijke visvijvers, door de nieuwe joodse stichtingen aangelegd.

Op kaart Pal. Grid zijn er enorme aangetekend rondom Beisan.

Bij het meer Merom is de visvangst zeer druk, zoals ook de karpervijvers daar in de gehele vallei talrijk zijn (Guide bleu, 213).

De kweek van watervogels, eenden en wilde ganzen is er intens.

kwamen ook soldaten, maar de eerwaarde moeder wilde hen niet binnenlaten. Toen stond ik op, ging vóór het raam staan, en door het venster richtte ik een korte vermaning naar beneden om **altijd de waarheid te zeggen,** hetgeen ook Jezus trouwens hier de mensen geleerd had.

***

Vervolgens bevond ik mij in een bovenaards klooster dat in de lucht zweefde. Aan de ene zijde stonden Brigitta, Hildegardis en vele dergelijke geestelijke kloostervermaardheden.

Ik was aan de andere zijde alleen en keek zeer benieuwd door de tralies op de leerplaats van Jezus neer en ik zag daar alles uit de hoogte.

Toen ik nu de krom geworden Jood zo naar de hemel om erbarming zag roepen, meende ik dat hij ook tot mij smeekte om voor hem te willen bidden, want hij had mij gezien, doordat ik tussen de tralies zover uit het venster voorover lag.

Ook bad ik Jezus hartelijk hem weer gezond te willen maken.

Maar dit was een gebed tot bekering van dergelijke hardnekkige waarheidvervalsers.

Er ontstond zulk een opschudding dat de overste, die reeds naar de stad weergekeerd was, teruggeroepen moest worden om de orde te herstellen. De Jood gaf zijn ongelijk toe en bekende dat hij door zekere toevoegingen de waarheid had vervalst.

Op het **hevig berouw van de man** en op zijn smeken tot alle omstaanders hun gebed bij het zijne voor zijn genezing te voegen, *zegende Jezus de voorwerpen die de man naar hier gebracht had, zoals ook hemzelf, en alles keerde aanstonds in zijn vorige toestand terug: de vruchten, de dieren en de man, die onder tranen en dankbetuiging voor Jezus neerviel.*

487.

De Jood heeft zich zo oprecht bekeerd, dat hij een van Jezus' trouwste aanhangers werd en nog vele anderen tot bekering bracht. Hij deelde voor zijn penitentie een groot deel van zijn prachtige tuinvruchten aan de armen uit.

Dit wonder maakte een diepe indruk op alle toehoorders, die allemaal, na (in groepen beurtelings) te zijn gaan eten, weergekeerd waren.

Zulk een wonder was hier wel nodig, want deze mensen bleven, al werden zij ook van hun dwalingen overtuigd, hardnekkig bij hun opvattingen. Zulks is toch bij mensen van gemengde afkomst meestal het geval, en dezen hier stamden inderdaad van Samaritanen af, die met heidenen gemengde huwelijken hadden aangegaan; daarom waren zij uit Samaria verdreven geworden; zij vastten niet om de verwoesting van de tempel van Jeruzalem (vasten die morgen valt), maar om hun verdrijving uit Samaria; zij bekenden en betreurden het wel dat zij in dwaling gevallen waren, maar toch konden zij er maar niet van afzien.

Ook hadden zij Jezus bijzonder goed ontvangen ter wille van een oude openbaring, die hun nog van de heidenen overgeleverd was: ze voorspelde dat God hun een genade zou bewijzen, wanneer zich sommige tekenen zouden vertonen en deze tekenen hadden zij nu vervuld gezien. Die openbaring was geschied op de plaats welke zij nu 'de genadeplaats' noemden en waar nu de hof van de baden was.

Ik weet alleen nog dat die heidenen toen in een grote verschrikking op deze plaats met ten hemel geheven handen baden en dat hun aangekondigd werd dat zij genade zouden bekomen, wanneer:

1) zich nieuwe bronnen in het meer zouden storten,

2) een nieuwe springbron hier in de vijver zou vloeien, en

3) de stad zich aan deze zijde tot bij de vijver uitgebreid zou hebben. Welnu, in deze tijd waren nagenoeg al deze tekenen in vervulling gegaan.
Er stroomden nu, meen ik, 5 wateren, hetzij allemaal in het meer, hetzij deels in het meer en deels in de Jordaan dichtbij.

4) Ook was er een teken met een arm van de Jordaan vervuld en er was ook nieuw en goed water in de vijver op de genadeplaats gevloeid.

488.

Op deze plaats zal Jezus laten dopen. Het is niet onwaarschijnlijk dat al die voorzeggingen, waarin telkens gewag gemaakt wordt van water, op deze doopvijver betrekking hebben. Ook hier hadden zij (te voren) slecht en ongezond water. De stad had zich ook ver naar deze zijde uitgebreid (zodat men de 4 aangekondigde tekenen bekomen had).

Aan de noordzijde lag de stad diep en dit deel was vuil en zwart, vol zompige, ongezonde uitwasemingen; er woonden daar slechts arme heidenen in kleine, schamele hutten[233].

---

[233] K. legt herhaaldelijk Adama ten westen van het meer, doch strikt genomen geldt dit letterlijk slechts voor het noordelijk gedeelte, dat diepst ligt en moerassig is.

Het uitgestrekte moeras ten noorden van het meer verlengt zich tot ten zuiden van het meer.

Ook vloeien hier meerdere rivieren aan beide zijden in het meer en in de Jordaan. "De moerassige laaggronden die het meer Hoeleh (Merom) omgeven, onderhielden de malaria en maakten vele slachtoffers onder de Arabieren. Voor enige jaren hadden de joodse pioniers het bij het stichten van hun dorpen erg te verduren van de malariakoortsen, maar reeds zijn zij er in geslaagd vele moerassen droog te leggen." (Guide bleu, 212-213). Zie ook fasc. 8, deel Palestina, E, VI. De Jordaanvallei.

De oeververandering, hier door K. vermeld, behoort geenszins tot de onmogelijkheden: "Wegens zijn vele bochten en sterk verval door weke mergelgrond kan hij naar willekeur zijn oever instoten; zo wijzigt hij dikwijls zijn loop en slingert zich langs talloze krommingen verder." (Die Heilige Stätten, 142).

Maar naar het zuidoosten toe zag men vele nieuwe huizen, tuinen en vers aangelegde plantages tot tegen de genadeplaats. Deze lag diep en de grond er omheen was effen. Door een oeververandering en het ontstaan van een hoogte had zich een arm of vertakking van de Jordaan westwaarts tot bij deze lusthof gewend en zich met de beek verenigd, waarna hij met deze in zijn bedding terugvloeide. Zo maakte die arm hier een tamelijk grote omloop of bocht.

Het komen van de Jordaanarm tot bij deze plaats was een (het 4e) van de voormelde tekenen.

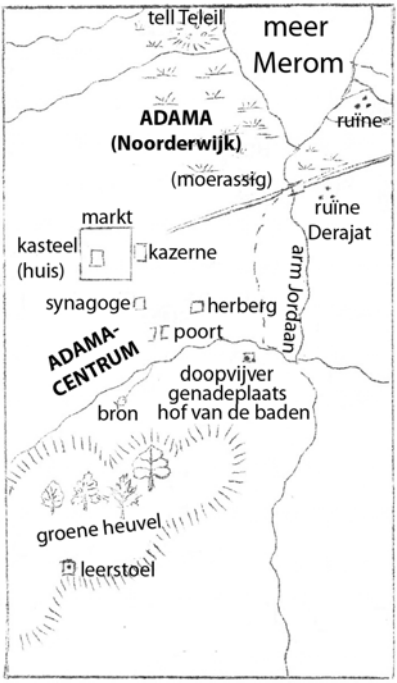

nr. 481 : Ligging van de stad Adama en haar lustplaats.

"De berichten van de pelgrims leren ons dat de Jordaan dikwijls zijn loop grillig veranderd heeft." (ibid. 163).

De mensen hadden hier geen afgoderij; de heidenen zelf pleegden die slechts in het geheim in de kelders; de inwoners waren Samaritaanse Joden, doch door hun afscheiding hadden zij in hun godsdienst menig sekte-element opgenomen.

489.

12 juli = 17 Tammoez; Vastendag. –

Ik zag Jezus in een grote prachtige synagoge aan de zuidkant van de stad. In het midden stond een schone kast voor de schriftrollen. De Joden kwamen er barvoets binnen; zij mochten zich heden niet wassen; daarom hadden zij zich reeds gisteren, na Jezus' leerrede, gewassen en gebaad. In de synagoge droegen zij heden boven de klederen van de vorige dag, nog een lange zwarte mantel met een kap, aan de ene zijde open en met strikken gebonden (nr. 478, voetnoot 227). Aan de rechterarm hadden zij twee ruige, zwarte manipels, aan de linkerarm slechts één en van achteren had hun mantel een sleep; zij baden en zongen zeer smekend. Op een gegeven ogenblik hulden zij zich in zakken die in het midden open waren en legden zich alzo in de gangen rondom de synagoge op hun aangezicht neer; de vrouwen deden dit thuis.

(Zich niet wassen, zich op de knieën met het aangezicht ter aarde op de grond werpen, behoren tot de tekenen van rouw en boete. Andere boetehandelingen zijn: zich onthouden van spijzen, lekkernijen, reukwerken, baden, huwelijksgebruik en andere strelende aangenaamheden; ook verwarmde men geen spijzen; zie ook fasc. 5, nr. 117, voetnoot 257).

Alle vuur had men gisteren reeds overdekt. Eerst 's avonds zag ik een grote maaltijd in de herberg van Jezus, die met zijn leerlingen alleen at, doch op tafels zonder tafellakens. De anderen aten in een grote zaal naast de hof. Er werden koude spijzen uit het huis op de markt aangebracht. *Jezus nam hier het eten tot onderwerp van een toespraak.* Vele mensen kwamen beurtelings ter tafel mee-eten, ook alle lammen en kreupelen (cfr. fasc. 9, nr. 222, voetnoot 30). Er stonden ook schaaltjes met asse

op de tafel. De oude, bekeerde Jood deelde veel schone vruchten aan de armen uit.

Ik weet echter niet zeker of de maaltijd de vrijdag namiddag, of de donderdag vóór de vastensabbat plaats gehad heeft; het eerste komt mij waarschijnlijker voor[234].

(K.'s zwaarzieke toestand had haar heden de nauwkeurige samenhang en opeenvolging van de gebeurtenissen doen vergeten. 's avonds begon de sabbat in de synagoge).

Oogslag op Maria.

Ik zie Maria in dit tijdstip van haar leven zeer vaak; zij woont in het huis bij Kafarnaüm; alleen een dienstmeid woont bij haar; verwante vrouwen wonen in de buurt; ik zie haar bidden en huiswerk verrichten.

Ik zie dikwijls leerlingen met boodschappen bij haar komen; ook zie ik haar in het gezelschap van Heilige Vrouwen; ik zie dat zij somtijds weigert bezoek te aanvaarden van mensen uit Nazareth en Jeruzalem, ofschoon zij nochtans van zo verre gekomen waren.

Te Jeruzalem wordt over Jezus nu ook niet veel meer gepraat. Lazarus woont daar op zijn kasteel; hij ontvangt berichten die van Jezus en de leerlingen komen en hij zendt er hun terug.

[234] Vastensabbat. – Feesten en vastendagen worden ook sabbat genoemd; zie de belangrijke opmerking, die nog menigmaal te pas zal komen in fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194.

Sabbatwandeling van Jezus.

490.

13 juli; Sabbat. –

Reeds gisterenavond heb ik *Jezus in de synagoge de (sabbat) preek zien houden en ook heden.* Hierna zag ik Hem met de leerlingen en omtrent 10 Joden tussen de bergen ten noorden van de stad gaan wandelen. Buiten de stad was het gewest daar woester en wilder (cfr. I Makk. 11, 68). Ik zag hen ook bij een eenzaam huis onder bomen vertoeven en iets drinken en eten, wat men hun uit dit huis aangebracht had. *Voor allerlei omstandigheden schreef Jezus hun maatregelen en richtlijnen voor, want Hij zegde dat Hij binnenkort van hier zou vertrekken en er nog slechts één keer terugkomen* (nl. overmorgen op 15 juli.)

(In nr. 502 neemt Hij in de nacht van 20 op 21 juli definitief afscheid).

Onder de wenken die Hij hun gaf, viel mij op dat Hij hun beval niet zo vele bewegingen te maken onder het gebed – wat zij hier overmatig deden – *en bovenal niet zo streng tegen de zondaars en heidenen te zijn, maar medelijden met hen te hebben.*
Om dit te verduidelijken verhaalde Hij de parabel van de onrechtvaardige huishouder en stelde hun die voor als een raadsel; zij verwonderden er zich over en Hij legde hun uit, waarom de handeling van de huishouder geprezen werd (Lk. 16, 1-9).

Lukas 16
De gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester
1. Hij zeide ook tot zijn discipelen: Er was een rijk man, die een rentmeester had. Van deze werd hem aangebracht, dat hij zijn bezit verkwistte.
2. En hij liet hem roepen en zeide tot hem: Wat hoor ik daar van u? Doe verantwoording van uw beheer, want gij kunt niet langer rentmeester blijven.
3. De rentmeester zeide bij zichzelf: Wat moet ik doen? Want mijn heer ontneemt mij mijn rentmeesterschap. Spitten kan ik niet, voor bedelen schaam ik mij.

4. Ik weet, wat ik doen zal, opdat zij mij, wanneer ik uit mijn rentmeesterschap ontzet ben, in huis zullen nemen.
5. En hij ontbood de schuldenaars van zijn heer één voor één bij zich. Hij zeide tot de eerste: Hoeveel zijt gij mijn heer schuldig?
6. Hij zeide: Honderd vaten olie. Hij zeide tot hem: Hier hebt gij uw schuldbekentenis, ga vlug zitten en schrijf vijftig.
7. Daarna zeide hij tot de tweede: En hoeveel zijt gij schuldig? Hij zeide: Honderd zakken tarwe. Hij zeide tot hem: Hier hebt gij uw schuldbekentenis, schrijf tachtig.
8. En de heer prees de onrechtvaardige rentmeester, dat hij met overleg gehandeld had, want de kinderen dezer wereld gaan ten aanzien van hun geslacht met veel meer overleg te werk dan de kinderen des lichts.
9. En Ik zeg u: Maakt u vrienden met behulp van de onrechtvaardige Mammon, opdat, wanneer deze u ontvalt, men u opneme in de eeuwige tenten.

Uit: NBG-vertaling 1951

Bemerking van Brentano:
Ongelukkig had zij de uitleg vergeten, maar zowel uit Jezus' verbod: streng jegens de zondaars te zijn, als uit andere uitlatingen van de zienster schijnt te volgen

- dat de onrechtvaardige huishouder de synagoge voorstelt en
- dat de schuldenaars de sekten zijn in haar schoot en ook de heidenen.

Terwijl de synagoge nu nog macht en gezag bezat en nog vol gaven en genaden was, moest zij toegevend zijn jegens de sekten en heidenen. Dezen zouden door God in genade ontvangen worden, en indien ze nu verdraagzaam was jegens hen, zou ze, eenmaal zelf het huis van God uitgejaagd, zich dan met goed gevolg op hun voorspraak kunnen beroepen.

Deze verklaring schijnt om haar waarschijnlijkheid op zijn minst een plaats te verdienen onder de andere mogelijke en redelijke verklaringen. – Tot hier Brentano.

***

Deze parabel zag K. in beeld voorgesteld. De beschrijving ervan vult 3 boekbladzijden, die wij liever, om Jezus' levensverhaal niet te lang te onderbreken, hier overslaan. Wellicht geven wij ze, aan 't einde van het werk, met enige andere passages, als toevoegsels, als een beetje plaats overblijft.

491.

14 juli. –

Heden liepen Jezus en de leerlingen verdeeld de ganse stad af. Jezus bezocht meer het centraal gedeelte; de leerlingen echter gingen in de buitenwijken tot in de huizen van de heidenen; zij gingen bijna van huis tot huis en nodigden de inwoners die reeds onderricht en voorbereid waren, op 2 predicaties van Jezus uit;

- de eerste wilde Jezus de volgende dag houden, waarna de doop hun toegediend zou worden;
- de tweede overmorgen, aan gene zijde van het meer, op een groen omtuinde plaats.

Tussen hun uitnodiging in wisten zij steeds iets leerrijks en stichtelijks te zeggen. Deze aankondiging duurde tot de avondschemer.

Nu zag ik de leerlingen buiten de stad aan de westzijde van het meer opwaarts (noordwaarts) gaan en op de schepen van enige vissers stijgen, die op een brede plaats van het meer onder de uitmonding van de Jordaan bij fakkellicht visten; zij lokten de vissen met hun hevig licht aan en vingen die met stekels en angels. De leerlingen op de schepen hielpen de vissers en onderrichtten hen middelerwijl; zij zeiden hun ook dat zij hun vissen op de overzijde naar de groene plaats bij Seleucia zouden brengen, waar *Jezus zijn lering wilde houden;* daar zouden zij een hoog loon voor hun waren ontvangen.

Deze groene plaats bij Seleucia (meer dan een uur ten noorden ervan) was een soort van dierentuin met een wal en heining omringd, en daarin sloten zij alle wilde dieren op, die zij levend vingen; zij hadden daar allerlei grachten en holen er voor; de plaats behoorde tot Adama en was ongeveer nog anderhalf uur van Seleucia afgelegen. (K. wijst de 'Groene Plaats' aan bij de noordoosthoek van het meer; zie een der kaartjes).

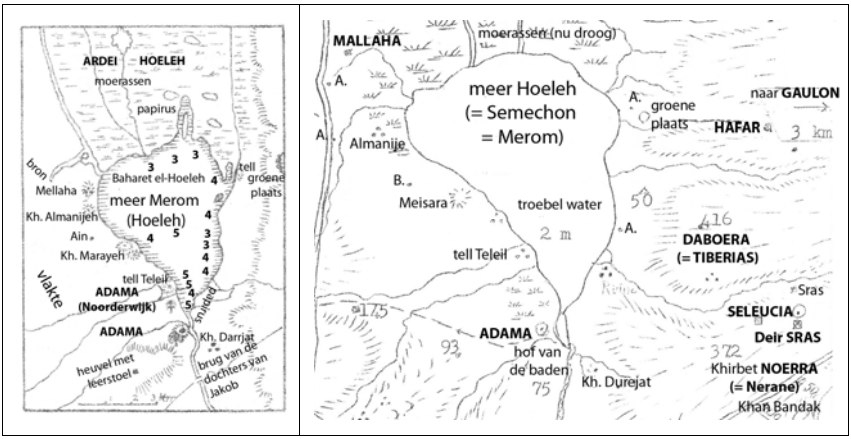

492.

15 juli. –

Dit is de datum die op nr. 464, genoemd is, als de datum van een grote leerrede bij Tiberias (= Daboera); zie ook nr. 464, voetnoot 216.

‘s Morgens kwam Jezus tot de leerlingen en zij gingen met Hem langs een omweg, waar nog verscheidene hutten stonden, naar de stad terug; ook in deze hutten nodigden zij nog de mensen uit, gelijk zij het gisteren in de andere huizen gedaan hadden.

In de stad gekomen ging Jezus met hen naar het huis van de overste op de markt en nam er met hen een verversing, bestaande uit kleine broden, twee en twee aan elkander hangend; er waren ook kleine vissen met omhoog geheven koppen opgediend, en wel in een scheepsvormige schotel die blonk als bont, veelkleurig glas.
Jezus legde voor ieder leerling zulk een gehele vis op zijn broodje voor; rondom had de tafel ronde uitdiepingen, die de vorm hadden en de rol vervulden van telloren en daarin kreeg iedereen zijn portie opgediend.

Na de maaltijd *sprak Jezus in de zaal die naar de hof open was, een voorbereidingswoord voor de overste en*

zijn huisgenoten, die gedoopt moesten worden en hierna begaf Hij zich naar de leerplaats buiten de stad; reeds vele mensen wachtten hier op Hem en ook deze bereidde Hij voor tot de doop. De mensen traden in groepen beurtelings aan en af. Zij gingen van hier naar de synagoge; zij baden er, strooiden asse op hun hoofd en verwekten akten van berouw. Daarna begaven zij zich naar de genadeplaats, waar zij zich twee en twee in een kleine badvijver reinigden, terwijl zij door gordijnen van elkander gescheiden waren.

493.

Nadat de laatsten de leerplaats verlaten hadden, begaf Jezus zich met leerlingen naar de genadeplaats.

De doopvijver was dezelfde, waarin het water uit een arm van de Jordaan toegevloeid kwam; ook hier was het bekken met een gracht omringd, waarin twee mensen naast elkander konden doorgaan. In deze gracht vloeide het water uit het middelste bekken door 5 groeven of geulen, die men kon sluiten.
Naast deze gleuven liepen (over de gracht) 5 toegangen naar de middelvijver. Midden in deze vijver stond een paal, die door middel van een tot de oever reikende arm (of handboom) de vijver kon openen en sluiten.

Deze vijver met 5 groeven of aflopen was niet opzettelijk aldus voor de doop ingericht; zulk een vorm, waar het getal '5' ten grondslag aan ligt, komt in Palestina veelvuldig voor;
men vindt hem terug in de toegangen:

- tot de vijver Bethesda,
- tot de doopvijver van Joannes in de woestijn,
- tot de doopvijver van Jezus (cfr. fasc. 10, nr. 263 en later nr. 2154).

Dit getal heeft een zinnebeeldige betrekking op de heilige 5 wonden van onze Heer en houdt verband met een verborgen mysterie van onze godsdienst.

nr. 283 : Eiland in de Jordaan met de doopvijver van Jezus.

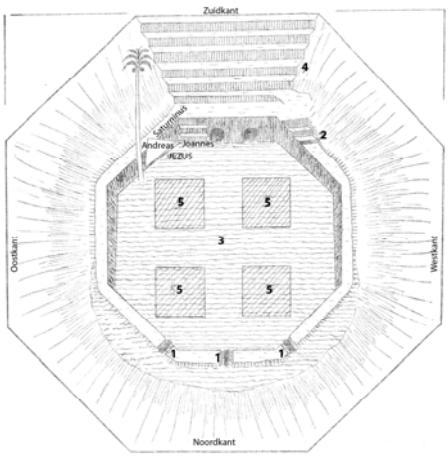

nrs. 283 tot 285 : Doopvijver van Jezus om K.'s beschrijving op te helderen.

Jezus onderrichtte hier nog om de mensen meer en meer tot de doop te vermanen en voor te bereiden. De dopelingen kwamen weer in lange mantels; zij legden die af en daalden neer in de omringende gracht, waarin reeds water uit het middenbekken ingelaten was. Nu hadden zij alleen nog een lendendoek aan en om hun bovenlijf een klein manteltje. Op de toegangen of bruggen stonden de doper en de peters; het water werd met een scheplepel of schaal **op het hoofd gegoten in de naam van Jehova en zijn gezant.**

Steeds doopten 4 leerlingen tegelijk en 2 andere legden de handen op. Het dopen met de voorbereidingen van Jezus duurde tot de avond. Velen werden voorlopig afgewezen en uitgesteld.

Jezus' preek te Seleucia.

494.

16 juli. –

Met het aanbreken van de dag voeren de leerlingen naar Seleucia en de groene plaats.

Het meer had de gedaante van een viool, was diep gelegen en gemiddeld een kwartier breed; op enige afstand ervan lag Adama.

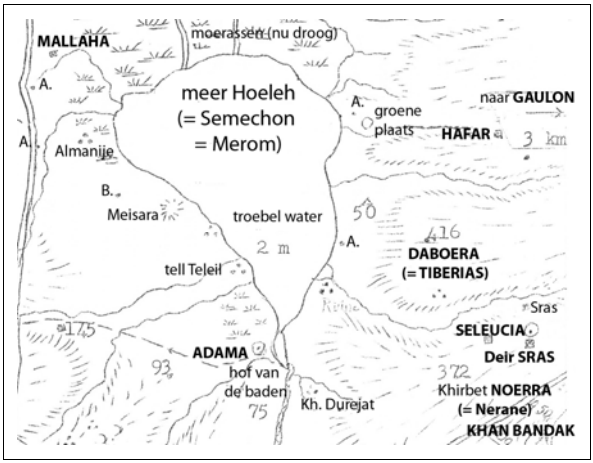

Seleucia was slechts een middelbare, doch sterke vestingstad; ze had eerst een muur, dan een wal en dan nog een muur[235].

---

[235] **Adama**. – Dit Adama van de zienster is geen Bijbelse stad. Nochtans zijn er in de Bijbel Adama's genoemd en deze zoekt men alle in de Jordaanvallei; men brengt dit in verband met het feit dat Adama betekent 'aarde' en wel 'rode' aarde, waaruit de eerste mens gemaakt zou zijn. Vandaar dat 'Adam' ook betekent 'mens' (zowel de vrouw als de man).

De ligging hebben wij juist aangegeven.
Bij wat we reeds zegden over de moerassige grond, voegen wij nog het volgende.

Nabij de zuidpunt van het meer hebben de Israëli's van de nederzetting Hagovrim de loop van de Jordaan gewijzigd, zijn bedding verlegd over een lengte van 500 m. Meer dan 3000 m³ aarde werden verplaatst;

Vooral aan haar noordzijde was ze ontoegankelijk steil en geheel door heidense soldaten bewoond. Hun vrouwen woonden in hun eigen afgezonderde stadswijk in lange huizen, ieder in haar kamer. Hier waren de Joden niet talrijk, werden verstoken en woonden in ellendige holen in de muren; zij moesten ook dwangarbeid in grachten, wallen en moerassen verrichten.

---

hierdoor werd de bedding van de stroom breder en dieper, waardoor de overstromingen, die de moerassen veroorzaakten, vermeden werden.

Zo werden meteen uitgestrekte landbouwgebieden aangewonnen (Guide bleu, 212). 20 eeuwen heeft men op deze verbetering moeten wachten.

Seleucia.

De 3 voornaamste steden van de provincie Gaulon waren:

- **Sogane** in het noorden,
- **Seleucia** in het midden en
- **Gamala** in het zuiden

De stad is bekend, maar de ligging is verloren.

Flavius Josephus legt het boven het meer Semechon (of Merom).
Dit belet niet dat de afstand 1,5 uur kan zijn, want Soemmaka, het oude Semechon, ligt 12 km van het meer.

De ligging van Seleucia wijzen wij ten nauwkeurigste aan, wanneer wij het veronderstellen op de eerste hoogten te Deir Sras, 6 km ten oosten van Adama, en te Khirbet Noerra (Nerane), 1 km meer naar het zuidoosten.

Te Noerra vindt men Romeinse en Byzantijnse ruïnes. Er lagen hier soldaten, volgens K.. Bij Noerra (600 m ten zuiden) ligt het Turkomaans dorp Khan Bandak (van Pandocheon = herberg).

In de ruïnes van dit Khan Bandak liggen gebeitelde stenen, op enige waarvan men de 7-armige kandelaar afgebeeld ziet, op andere een Byzantijns kruis. Zijn dit geen resten van een tempel, die een kerk werd?

Volgens K. was er te Seleucia een herberg en tempel.
Hoe dan ook, in dit beperkt district zal Seleucia gelegen hebben.

Nog 7 km verder naar het zuidoosten vindt men de naam Seleuqijeh (op kaart Israël Sloeqiye). De plaats ligt klaarblijkelijk te ver van het meer.

Hier zouden wij dus een nieuw geval hebben van een beroemde plaatsnaam, die op een naburige plaats overgegaan is. Hedendaags doen zich zulke gevallen jammerlijk maar al te veel voor onder de Israëli's.

Ik zag hier geen synagoge, maar wel een ronde tempel, gebouwd op een kring van zuilen, waartegen grote, dragende figuren stonden (of uitgehouwen waren). In het midden stond een zeer dikke zuil, waarin men met trappen omhoog in de tempel steeg. In de grond onder de tempel waren gewelfde kelders, waarin zij, geloof ik, de kruiken met de asse van hun doden plaatsten. Ook was in de buurt een zwarte plaats, waar zij, naar ik vermoed, hun lijken verasten. In de tempel zag ik beelden van slangen met mensengezichten, figuren van mensen met hondskoppen en ook een beeld met de maan en met een vis. De omstreken van de stad waren niet vruchtbaar, doch de inwoners zeer werkzaam; zij maakten velerlei touwwerk voor paardentuig; ook waren hier vele wapensmeden; deze vervaardigden bijna uitsluitend voorwerpen behorend tot het soldatenwezen.

495.

De leerlingen gingen hier in de omgeving rond en nodigden de mensen uit tot de prediking en de maaltijd op de groene plaats (bij de noordoosthoek van het meer). Ondertussen deed Jezus hetzelfde in de heidense woningen te Adama. Hierop begaven de leerlingen zich naar de groene dierentuinplaats, die met schoon gras, bloemen en struiken begroeid was. Hier bereidden zij de maaltijd met de vissers, die er hun vissen in een waterbak bewaard hadden. De tafels waren balken van een paar voeten breed, die men uit het meer hierheen gesleept had[236]. Achter de

[236] De tafels waren balken. – Maaltijden werden veelal genomen op een tapijt over de grond uitgespreid (cfr. fasc. 1, nr. 13, voetnoot 31)

Toch gebruikte men ook, misschien zelfs vaker een zeer lage tafel, of een stenen of houten balk, gelijk hier (cfr. Dapper, Perzië, 107; Beaufays, I, 44; Mislin, I, 180, 203, 215, 253; De Géramb, II, 228 en 309). De hoogte is 20 à 30 cm.

De mannen liggen aan; de vrouwen zitten op hun gekruiste benen en hielen op een kussen of tapijt, of ook met de benen ter zijde. De mannen lagen op ligstoelen of divans (cfr. D.B. Pâques, col. 2100).

hof waren vuurhaarden (of ovens), waarin de vissen gebraden werden; het scheen dat men hier niet zo zelden zulke maaltijden hield, want in kelders stonden daar een soort grote stenen schotels, als door de natuur gevormd, waarin de gerechten, nl. broden, vissen, groenten en vruchten opgedragen werden.

Toen dit alles gereed was en een honderdtal heidense mannen verzameld waren, kwam ook Jezus van over het meer aan. Een twaalftal Joden, de stadsoverste en verscheidene heidenen van Adama vergezelden Hem. *Jezus hield dan een lering op een heuvel;* de overste en de Joden belastten zich met de zorg en de regeling van de maaltijd en dienden met de leerlingen de tafel.

Jezus wees er eerst op dat de mens uit een lichaam en een geest bestaat, en zegde dat ***zowel de ziel als het lichaam onderhouden en gevoed moet worden;*** *het stond hun vrij, zei Hij, zijn preek nu te aanhoren of wel te gaan eten.* Dit was bedoeld om hen op de proef te stellen. Aanstonds gingen enigen naar de tafel, vervolgens vele anderen, zodat er eindelijk maar een 3e deel naar zijn toespraak bleef luisteren.

Hij sprak hun over de roeping van de heidenen en verhaalde hun de reis van de H. Driekoningen, waarvan zij gehoord hadden en het een en ander wisten.

496.

Na afloop van de leerrede en de maaltijd trok Jezus tegen de avond met de leerlingen en Joden naar Seleucia (stad), dat wel anderhalf uur naar het zuiden toe en niet dicht bij het meer gelegen was; de Seleucianen die aan het feest deel genomen

---

K. vermeldt dikwijls lage tafels en doet ook opmerken dat de tafels bij de heidenen gewoonlijk ietwat hoger waren, b.v. in de nrs. 1118, 1143, 1248, 1760 en straks in nr. 497, hieronder.

hadden, waren er reeds terug. Hier werd Hij door de stadsnotabelen ontvangen, die Hem en de leerlingen en de Joden wijn en brood als voorgerecht aanboden.

Men deed hun ingeleide in de stad en *Jezus groette en onderrichtte er de heidense vrouwen,* die, niet ver van de poort, op een plaats waar zij onderricht plachten te worden, bijeen gekomen waren om Hem te zien. Zij gaan gekleed, zoals de Jodinnen, doch ze zijn niet zo zorgvuldig en zedig gesluierd; ze munten niet uit door schoonheid en, gelijk de mensen in dit gewest in het algemeen, zijn ze niet groot, maar robuust en gezet.

Jezus trad nu in een grote herberg, waarin men voor Hem een rijke eremaaltijd had bereid. In dit gewest waren de mensen zeer gesteld op gastmalen. Jezus en de leerlingen en de Joden aten aan een tafel alleen. Eerst wilden de Joden hier niet eten, maar *Jezus zegde hun dat de mens niet verontreinigd wordt door wat mond de ingaat (doch door wat de mond uitkomt),* (cfr. Mt. 15, 11) *en dat zij die niet wilden mee-eten, zijn leer niet volgden, enz. Hij onderrichtte gedurende de maaltijd de gasten onvermoeid.*

497.

De heidenen hadden hogere tafels dan de Joden en ook afzonderlijke tafeltjes voor één persoon; zij zaten op kussens met de benen onder zich gekruist, zoals in het Driekoningenland; de spijzen waren vissen, groenten, honing, vruchten, en, zoals ik zag, ook bruingebraden vlees. *Jezus betoverde de gasten zodanig door zijn woord, dat* zij 's avonds, toen Hij afscheid wilde nemen, zeer bedroefd waren; zij baden Hem dringend nog te willen blijven, doch Hij liet Andreas en Natanael bij hen; de heidenen waren zeer gesteld op nieuwigheden (gelijk Paulus ook ondervond te Athene, Hand. 17, 19-21).

Het donkerde reeds, toen Hij van hen wegging; de woningen van de vrouwen waren met de achterzijde tegen de wal of vestingmuur

aangebouwd, maar de voorgevel had uitzicht op een brede straat; er waren prachthuizen daaronder. Er lag van afstand tot afstand een tuin of hofplaats tussen, waar zij in open lucht huiswerk deden, zoals wassen. *Jezus sprak met hen op hun vergaderplaats. Ook te Seleucia heeft Hij over de doop als afwassing gesproken;* en daar zij Hem nu langer bij zich wilden houden, *zegde Hij dat zij vooralsnog niet in staat waren méér te begrijpen* (cfr. Joa. 16, 12).

Jezus doet genezingen.

498.

17 juli. –

Heden zag ik degenen die onlangs gedoopt waren, een dankplechtigheid in de synagoge te Adama houden. De nieuwgedoopten bekleedden er de ereplaatsen; zij stonden vóór de anderen, zongen lofzangen en *Jezus sprak een leerrede uit.* Ik zag hen daarna naar de genadeplaats gaan, waar nog meer anderen het doopsel ontvingen (onder wie misschien de uitgestelden van nr. 393, geheel beneden). Andreas en Natanael kwamen van Seleucia terug; de bekeerde Jood gedraagt zich bij alles als een dienstknecht en bode; hij is zeer ootmoedig geworden en zeer behulpzaam.

18 juli. –

Heden, donderdag, gingen de 4 leerlingen die uit Galilea gekomen waren, zeer vroeg naar verscheidene, meer noordelijk gelegen steden.

Hiertoe behoren **Azor** en **Kedes**, en ook, naar ik meen, **Berota**, want ik herinner mij duidelijk de klank 'OTA'.

- Kedes ligt 2 of 3 uren van Adama naar het westen en een weinig meer noordelijk (dus ten noordwesten).

- Azor of Hazor twee uren ten noordwesten van Kedes en
- Berota ten westen (zuidwesten) van Kedes.

De 3 steden vormen samen een driehoek.

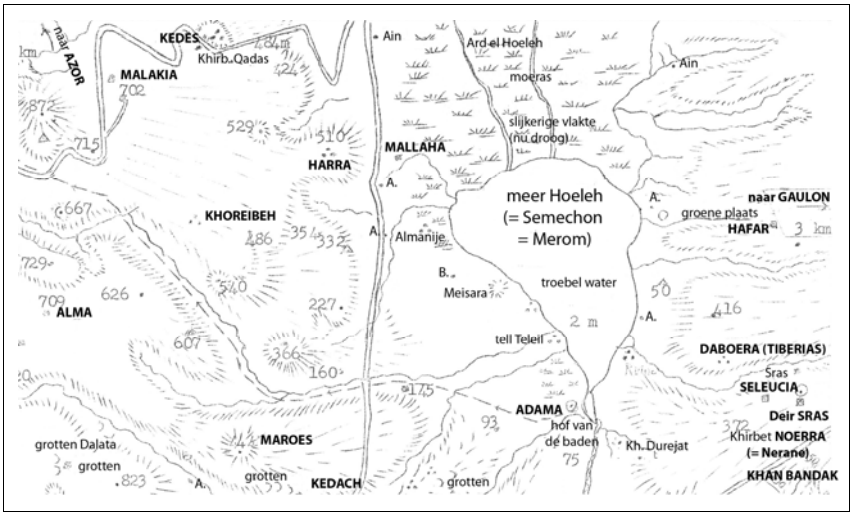

Daar is ook nog een 4e, maar ik ben er de naam van vergeten; alleen herinner ik mij dat Tobias een oom in dat gewest had gehad.

Van Azor daalt een riviertje af dat ook voorbij Kedes loopt.
Bij Berota hebben de Kaänanieten hun leger samengetrokken om tegen Josuë te strijden (Jos. 11). Kedes is veel groter dan Azor.

Tussen deze steden ligt een hoge berg, waarop men pleegt te leren. De leerlingen hebben de inwoners van deze steden en de herders uit een rij huizen in dit gewest tot Jezus' lering op de berg uitgenodigd.

De 4e stad is werkelijk **<u>Tisbe</u>** (zoals ik vermoedde).
Ik zie dat Tobias daar eens gevangen werd genomen (cfr. Tob. 1, 2). Tisbe ligt zeer hoog.

In de richting van Kedes naar Berota stijgt de leerberg zeer zacht omhoog. Berota ligt hoger (dan Kedes).

Op de zuidelijke en noordelijke hellingen van deze berg wonen herders in verscheidene rijen huizen. Op de rug van de berg die met groen bedekt is, strekt zich een omheinde open plaats uit, waarin zich een leerstoel bevindt.

Een gewichtige gebeurtenis heeft hier eertijds plaats gehad en dit in de oorlog, zo ik meen, tussen Kanaän en Josuë (Jos. 11)[237].

---

[237] Commentaar op de geografische gegevens.

We zetten alles zo beknopt uiteen als we kunnen, illustreren de uiteenzetting met een kaartje en zijn overtuigd dat alle aandachtige lezers ze interessant zullen vinden en K.'s kennis van Palestina de moeite waard.

Leerlingen gaan vooruit om het volk tot een grote prediking van Jezus op te roepen.

Beschrijving van het gewest.

Tot dit gewest behoren vooral de steden **Azor**, **Kedes** en **Berota**.

De plaats waar Jezus zal komen leren ligt op een hoge berg tussen deze steden die een driehoek vormen.

Op de zich hier ruim ontrollende, golvende bergvlakte heeft Josuë de geallieerde legers der Kaänanietische koningen verslagen (Jos. 11).

Bij die steden noemt K. ook nog **Tisbe** en het meer noordelijk gelegen **Hetalon**.

Hetalon = dorp Toelin. –

Wat K. over **Hetalon** zegt, vinden wij verwezenlijkt in het dorp Toelin (dat echter niets te maken heeft met het bijbelse Hetalon van Ezek. 47, 15 en 48, 1) en dat 6 uren ten noordwesten van Adama ligt en waarvan de naam in de grond dezelfde is als Hetalon.

Tisbe = Taiteba. –

Haar **Tisbe** kan met de grootste waarschijnlijkheid vereenzelvigd worden met Taiteba met zijn hoogte van 830 m, 3 uren ten westzuidwesten van

Adama. Vervang de middelste 't' door 's' – iets wat in de nominologie vaak voorkomt – en U bekomt de naam Tisbe.

Kedes = Kedes-Neftali (ruïne Khirbet Qades); –

Van **Kedes** (of Kedes-Neftali) blijft de ruïne Khirbet Qades over; ze ligt 3 uren ten noordwesten van Adama, op de middelste hellingen (niveau 484 m). Men vindt er ene van de meest interessante en best bewaarde resten van het oude Palestina; het huidige dorp neemt nauwelijks het 3e deel in van de oude, zeer sterke stad, die een dubbele heuvel bedekte.

Een groot deel van deze heuvel is sedert eeuwen in landbouwgrond herschapen, en toch vormen de resten nog, volgens de Palestinoloog Guérin, het indrukwekkendste archeologisch complex van de gehele streek.

Hieruit blijkt dan ook van welk belang de stad geweest is in de oudheid; ze nam een bijzondere plaats in onder de Kaänanitische vestingsteden (Jos. 12, 22). Daarna werd ze door Josuë aangewezen als toevluchtstad voor het noordelijk gedeelte van het land en als levietenstad (Jos. 20, 7; 21-32).

Berota = dorp Birim of naburige dorp Biram = Iqrit

Katarina noemt vervolgens **Berota** als gelegen in de buurt van de berg waar Jezus zal komen leren. Het ligt, volgens Flavius Josephus, niet ver van Kedes.

Wij kunnen het best vereenzelvigen, zoals ook menig Palestinoloog het doet, met het huidige dorp Birim of met het naburige dorp Biram, of wellicht nog beter, met beide samen.

Birim is een meervoudsvorm met dezelfde betekenis als Berota, nl. putten. De Israëli's hebben het andere dorp de naam Biram gegeven, dit is 'put van het volk'.

Beide plaatsen dateren uit de oudheid en liggen in het hooggebergte van Opper-Galilea, 4 uren ten westen van Adama.

Een nieuwe joodse kaart tekent op de plaats van Birim aan: *site historique*. De vervaardigers schijnen dus eveneens Berota met dit Birim te vereenzelvigen.

In onze dagen, d.i. midden augustus – dit zij tussen haakjes gezegd – heeft Birim, met nog een ander dorp, 14 km meer westelijk gelegen, nl. Iqrit, een zekere vermaardheid verworven.

Dit door het verzoek van hun vroegere, Arabische christelijke bewoners, die, gesteund door hun aartsbisschop Raya van Galilea, vroegen om, zoals hun in 1948 beloofd werd, naar hun woonplaatsen terug te mogen keren.

Dit verzoek werd door premiervrouw Meir, op grond van veiligheidsredenen beslist afgewezen.

***

Hier rijst nu een probleem.

Het 11e hoofdstuk van het boek Josuë verhaalt: “De koningen van Noordkanaän sloten, onder leiding van Jabin, koning van **Azor** (Hazor) een verbond tegen de oprukkende troepen van Josuë.

Talrijk als het zand aan de zee kampeerden zij ‘bij de wateren van Merom’ om Israël te bestrijden. Maar zodra Josuë met zijn krijgsvolk ‘bij de wateren van Merom’ verscheen en op hen aanviel, leverde Jahwe hen aan Israël over; zij vluchtten in 3 richtingen, nl. naar het westen, naar het noordwesten (Sidon) en noordoostwaarts, naar de Hermon toe.

Josuë’s manschappen achtervolgden ze heel ver, versloegen ze volkomen en verwoestten en verbrandden op hun terugtocht Azor, waarvan de koning, Jabin, de aanstoker van heel die weerstand was geweest.”

Flavius Josephus’ verhaal van dezelfde gebeurtenis begint als volgt:

”De Kanaänietische koningen sloten een verbond tegen Josuë en kwamen met een ontelbaar leger van voetvolk, ruiters en strijdwagens kamperen bij Berota, een hooggelegen stad in Galilea (Opper-Galilea), niet ver van Kedes, dat een andere stad is in dezelfde landstreek ”. (Ant. jud. I, 297).

***

meer Merom = meer Hoeleh = meer Semechonitis, Semechon, Samko, Qelata (naar het dorp Maroen, huidige stad Marmara)

De uitdrukkingen in de beide verhalen ‘bij de wateren van Merom’ en ‘bij Berota’ duiden dus hetzelfde district, hetzelfde strijdtoneel of slagveld aan.

Reeds hieruit volgt dat door ‘wateren van Merom’ niet het meer Merom in de diepe Jordaanvallei bedoeld is, maar de bronnen en beken op het hooggebergte te, en bij, en rond het huidige **Maroen**.

Maroen en Merom is dezelfde naam en betekent ‘wateren van de hoogte’.

Maroen draagt bovendien de bijnaam er-Ras, dus een herhaling van ‘roen’; wij kunnen vertalen: ‘Maroen het hoge’, of: ‘op de bergtop’.

Merom past allerminst op het diepgelegen meer dat men nu zo noemt, maar dat tussen hoge bergen ingekist ligt: *encaissé dans les montagnes.*

Over dit meer is reeds het een en ander gezegd in fasc. 13, nr. 462, voetnoot 215.

***

Op te merken is dat men in ‘mê’ een samentrekking moet zien van ‘Maïm’, d.i. ‘wateren’; men gebruikt ‘mê’, wanneer het door een bezittelijke genitief gevolgd wordt, b.v. ‘Mê haj-Jarden’ = ‘de wateren van de Jordaan’.

In deze uitdrukking slaat het woord ‘mê ‘nooit op een meer of een zee, maar steeds

- hetzij op een bron,
- hetzij op een stromend water of zelfs op het water van een reservoir of vijver.

  Zo: de wateren van de Jordaan, van En-Semes, Neftoa, Megiddo, van de beneden-vijver; (zie Jos. 3, 8. 13; 15, 7; 15, 9; Jesaja, 22, 9).

Een meer of zee wordt aangeduid door ‘jam’; (zie Jos. 12, 3; Gen. 14, 3.)

Toch vindt men in I Makk. 11, 67, doch in het Grieks, de uitdrukking: *to udoor toe Gennêsar*, het water van Gennesar, maar niets verplicht ons aan te nemen dat hieronder het meer Gennesaret te verstaan is; men kan de uitdrukking even goed toepassen op de rivieren die de landstreek Gennesaret doorsnijden en meer speciaal op de 7 bronnen Tabiga, waar een geschikte plaats is voor een klein leger om te kamperen.

***

stad Marmara = huidige dorp Maroen = er Ras. –

De Egyptische monumenten vermelden ten westen van het meer Hoeleh (dat wij nochtans voort Merom moeten noemen om ons naar het bestaande gebruik te voegen), de stad Marmara, die geen andere is dan het huidige Maroen, 3 uren ten westen van het meer en die het Merom is uit de uitdrukking ‘de wateren van Merom’.

Eerst een tiental eeuwen na Christus heeft men aan het meer Hoeleh de naam Merom gegeven.

Door Flavius Josephus wordt het genoemd:
meer Semechon, Samko, Semachonitis (E.J. I, 353) en ook Qelata, van waar de naam Hoeleh overgebleven is. De Talmoed noemt het Samnakhi.

Nog vindt men heden een dorp Soemaka 12 km ten noordoosten van dit meertje.

De berg tussen Berota, Azor en Kedes is dus geen andere dan een deel van de centrale bergketen in de omgeving van Maroen, de hoogste top, 935 m. Het dorp Maroen op deze top beheerst de gehele omgeving. Rondom ontspringen tal van beekjes en dit zijn de wateren van Merom.

Hier ergens is de leerplaats van Jezus te zoeken; het is een herinneringsplaats aan de zegepraal van Josuë en ze is door een muur omgeven.

***

Azor = Koenin (= te Harra (Harrawi), te Khoreibeh, te tell Kedach). –

K. legt het een vijftal uren ten noordwesten van Adama.

Onmogelijk natuurlijk de juiste plaats met zekerheid aan te wijzen.
Wij veronderstellen het te Koenin, een dorp 4 uren ten noordwesten van Adama.

Dit brengt het gezegde van K.: “Azor, Kedes en Berota vormen een driehoek”, treffend tot zijn recht.
Koenin is strategisch sterk gelegen op een heuvel tussen 3 diepe ravijnen.

Guérin vond er vele resten uit de oudheid, waaruit blijkt dat het moderne dorp de plaats van een oude belangrijke stad heeft ingenomen (Gali. II, 375). We zien op een kaartschetsje van Brentano in de Duitse uitgave dat K. het aldus gezegd en hij het zo verstaan heeft.

Deze lokalisering van Azor stuit nochtans op moeilijkheden.
Gewoonlijk zoeken de geleerden Azor ten zuiden van Kedes en een paar schriftuurpassages, nl. I Makk. 11, 63-74 en II Kon. 15, 29 en een uitdrukking van Flavius Josephus: “Azor boven het meer Semechonitis”, schijnen die mening te begunstigen.

Zij zoeken Azor vooral op drie plaatsen, nl, te Harra (Harrawi), te Khoreibeh, te tell Kedach, doch zonder uitslag.

Ook de laatste opgravingen te tell Kedach, hoezeer men ook de plaats voor Azor wil laten doorgaan, verschafte geen zekerheid.

Toch moeten wij met deze mening rekening houden en een fout in dit punt bij K. of Brentano mogelijk achten. Een vergissing of misverstand zullen wij dan ook gaarne aannemen, zodra Azor met zekerheid teruggevonden is.

Ondertussen zijn de moeilijkheden tegen K.’s aanwijzing oplosbaar.

De hiervóór genoemde namen kan men vinden op het kaartje hierna, dat overigens maar een fragment is van grote kaart 2.

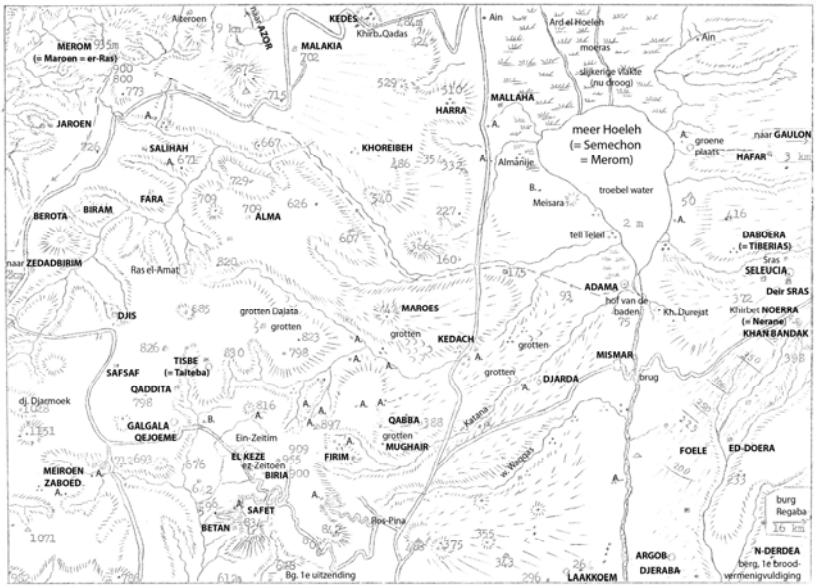

nr. 505 : Streepjeslijn links = weg van Jezus van ADAMA naar de leerberg en naar ZEDAD (SASA).

499.

Ik zag de leerlingen zich verdelen en die steden bezoeken.

In de grootste begaven zij zich tot de overheden en gaven hun de wens te kennen dat zijzelf hun onderdanen zouden uitnodigen tot de grote prediking die Jezus, de profeet uit Galilea, daags na de sabbat, op de leerberg zou houden.

In de kleiner plaatsen gingen zijzelf in vele huizen om de inwoners uit te nodigen. Onder de talrijke steden die ik zag, valt mij ook **Hetalon** in, waar ik onlangs in de droom iets te doen had. Hetalon ligt aan de oostzijde van het voorgebergte van de Libanon.

Ondertussen zag ik Jezus nog steeds te Adama; ik zag Hem met zijn verwante leerling en met Saturninus tot een grote menigte zieken gaan, die niet naar zijn lering en naar de doop waren

kunnen komen; *Hij genas ze, en ook nog veel andere: waterzuchtigen, lammen, blinden en bloedverliezende vrouwen, zowel bij heidenen als bij Joden. Vooral vielen mij 10 bezetenen op, allemaal Joden, zowel mannen als vrouwen.*

Bij de heidenen zag ik nooit zoveel bezetenen. Onder die bezetenen zag ik er ook voorname, die in huiskamers en voorhoven in traliehokken opgesloten waren. Toen Jezus tot die huizen naderde, sloegen zij verschrikkelijk aan het razen en woeden, doch *zodra Hij bij henzelf kwam, werden zij stil en staarden Hem star en verwilderd aan. Ik bemerkte dat Hij met een enkele blik de duivel uit hen dreef en ik zag de boze geest zichtbaar uit hen wijken,*

- eerst als een damp, en
- daarna in de gedaante van een afgrijselijk, menselijk schaduwbeeld, dat ontvluchtte.

De aanwezigen stonden hierover verbaasd en ontsteld; de bevrijden werden eerst bleek en zonken onmachtig ineen. Toen kwamen zij uit hun bewusteloosheid als uit een droom[238], vielen dan op hun knieën, dankten Hem en waren totaal andere

[238] Iets dergelijks zegde K. reeds in nr. 393.

Deze ervaring van bevrijde bezetenen kunnen wij vergelijken met die van zielen die uit de extase terugkeren of teruggeroepen worden; zij kunnen zich niet aanstonds rekenschap geven van de omgeving waarin zij ontwaken, weten niets van dag noch uur, noch met wie zij weer in aanraking komen (cfr. Vie d.'A.C.E. II, 490).

Telkens als Zr. Jozefa Menendez uit de hel terugkeerde, waar zij enkele uren een deel der pijnen meegemaakt had, scheen het haar dat meerdere jaren verlopen waren en haar eerste indrukken waren: "Waar ben ik nu? Wie ben jij? Leef ik nog?"

Haar ogen zochten het midden te herkennen, waaruit zij pas enkele uren geleden weggerukt was. Eerst na een hele tijd realiseerde zij zich dat ze nog op aarde leefde (Un appel à l'Amour, 245). (cfr. fasc. 12, nr. 393).

mensen. *Jezus vermaande hen en zei hun van welke gebreken zij zich te verbeteren hadden.* Op deze manier verliep de gehele donderdag tot de avond toe.

500.

De leerlingen (die de preek op de berg waren gaan voorbereiden) kwamen pas omstreeks de middag naar Adama terug en namen met Jezus bij de stadsoverste deel aan een maaltijd; zij hadden in die steden ook brood en vissen gekocht en naar de leerberg doen dragen, om de toehoorders te spijzigen. Jezus had van vele mensen in verschillende dorpen en wijken geschenken ontvangen, waaronder als gegroeide, kleine goudstaafjes waren. Met deze giften betaalden de leerlingen nu hun bestellingen.

Sedert de maaltijd te Seleucia (16 juli) heeft Jezus tot nog toe niets gegeten.

Vrijdag, 19 juli. –

Op 19 juli vertelde K. niets over Jezus' verblijf te Adama, maar zij zag, gelijk zij de volgende dag meedeelde, dat *Hij 's avonds de sabbatviering te Adama hield en er in de synagoge leerde.*

20 juli; Sabbat. –

Ik zag Jezus heden hetzelfde doen en met zijn leerlingen rusten en bidden, want het is sabbat. Er zijn anderzijds te Adama ook tegenstrevers van Jezus; zij hebben 2 Farizeeën tot de lering van Joannes gezonden, om uit zijn woorden op te maken welke mening hij er over nahoudt, en ook naar Betabara en Kafarnaüm, waar zij hun collega's lieten weten dat Jezus op zijn zwerftocht door het land nu bij hen vertoefde, doopte en aanhangers won. Deze Farizeeën zijn nu teruggekeerd en vertellen wat zij gehoord hebben; zij verspreiden laster tegen

Jezus en morren tegen Hem, doch hun partij is slechts klein en vermag niet veel.

501.

In deze dagen of zelfs heden polsten de oversten te Adama, bij de maaltijd, Jezus naar zijn mening over de Essenen; zij wilden Hem op dit punt testen, omdat zij tussen ZIJN en HUN leer een overeenkomst meenden bespeurd te hebben, en omdat Jakobus de Mindere, die een bloedverwant en leerling van Hem was, ook tot de gemeenschap der Essenen behoorde. Zij brachten allerlei bezwaren tegen hen in, o.m. dat zij eenzaam en afgezonderd leefden en meer nog, dat zij niet trouwden.

Jezus antwoordde hun zeer in het algemeen dat die mensen niet te laken waren (zie fasc. 1, nr. 3, voetnoot 6). *Integendeel, indien dit hun roeping was, verdienden zij alle lof, "want, zei Jezus, iedereen heeft zijn roeping en indien een kromme recht wilde gaan, zou hij er niet in slagen, en bovendien zelfs een belachelijk figuur maken."*

Hierop brachten zij nog de grief in, dat er zo weinig families uit hen ontstonden, doch *Jezus noemde hun vele voorbeeldige Essener-families en prees de goede opvoeding die zij hun kinderen gaven; Hij knoopte hier nog een woord aan vast over de goede en boze voortplanting; zijn uiteenzetting was geen apologie (= verdediging, verdedigingsrede) van het Essenisme, maar ook geen afkeuring.* De mensen begrepen Hem niet. Alleen hadden zij hierop willen spreken, omdat onder Jezus' familieleden Essenen waren, ook omdat Hij in betrekking men hen was en dat die mensen van het huwelijk afkerig waren (nl. de ongehuwde Essenen, terwijl de gehuwde er een zeer matig en kuis gebruik van maken).

Jezus op de hoge leerberg.

502.

21 juli. –

In de nacht van zaterdag op zondag (20 en 21 juli) zag ik Jezus vóór dag en dauw uit Adama vertrekken; na de sabbat had Hij afscheid genomen zonder te zeggen dat Hij hen definitief verliet; Hij was vergezeld van zijn leerlingen en verscheidene Joden die naar de berg trokken, waar Hij wilde prediken.

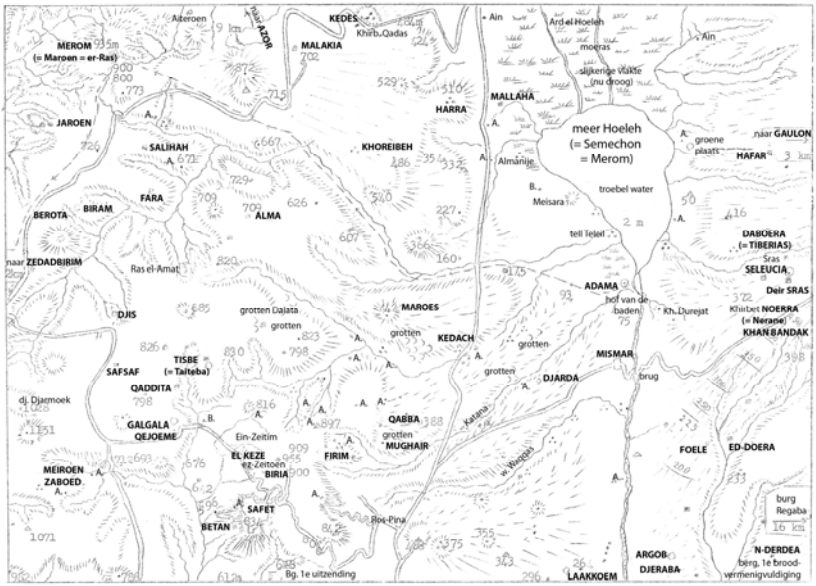

nr. 505 : Streepjeslijn links = weg van Jezus van ADAMA naar de leerberg en naar ZEDAD (SASA).

Bij de poort van Adama, waardoor Hij in de stad gekomen was, ging Hij over een brug. Indien zij door de andere poort uit de stad waren gegaan, dan hadden zij over de rivier moeten varen, die (uit de richting) van Azor naar Kedes vloeit en voorbij Adama in de Jordaan uitmondt (waarschijnlijk beter: in het meer, bij de zuidpunt; K. springt van de ene rivier over op de andere, meen ik. Zie VOORREDE, nr. 11).

Zij hadden Kedes aan hun rechterhand en bestegen in westelijke richting verscheidene zachte berghellingen en terrassen.

Deze streek had hoge bergen (Opper-Galilea), waarop zich grote vlakten uitstrekten (b.v. tussen Maroen en Birim en ten noorden van Safed). Daar vond men niet zo vele ravijnen en verwarde verscheurde bergen als in zuidelijk Palestina.

Tisbe lag aan hun linkerhand, zeer hoog (830 m).

Voortijds woonde Tobias daar; hij had daar de zwager of de broer van zijn vrouw uitgehuwelijkt en is ook in de waterstad Amichores geweest; hij had er kunnen blijven wonen, doch hij verkoos de ballingschap van zijn volk te delen om hun nuttig te kunnen zijn.

Ook Elias heeft te Tisbe gewoond, en Jezus, meen ik, reisde er reeds eenmaal door. De steden liggen nagenoeg alzo.

De zienster trekt met de vinger enige lijnen op de deken van haar bed en bepaalt enige punten om de ligging van de steden te verduidelijken. Brentano bracht dit zeer primitief in kaart en hierbij is op te merken dat hij Azor ten noordwesten van Kedes legt en Adama nabij de zuidpunt van het meer op enige afstand, zoals wij.

503.

Een grote volksmenigte was reeds op de berg verzameld, reeds gisteren avond, na het sluiten van de sabbat, waren mannen er naar opgestegen en hadden er de nodige toebereidselen getroffen. De leerplaats was een met een wal omringde ruimte, waar zich een leerstoel bevond.

De mensen die aan beide zijden van de berg in de rijen huizen woonden, die ik vroeger reeds vermeldde, hielden zich ook bezig met het maken van tenten; zij hadden er zulke met palen en spantouwen juist in gereedheid; zij hadden die boven op de berg gebracht en de leerstoel en andere plaatsen er mee overspannen.

De plaats was van historische betekenis, want na zijn overwinning op de Kanaänieten heeft Josuë hier een dankfeest gehouden.

Men had ook gevulde waterzakken en talrijke korven met brood en vis naar boven gebracht; deze korven geleken op onze bijenkorven; men kon er twee op elkander zetten en van binnen hadden ze verscheidene indelingen of vakken, zodat men verschillende spijzen er gescheiden in kon bewaren.

504.

Toen Jezus op de berg onder het volk aankwam, werd Hij begroet met toejuichingen als deze: "Gij zijt de ware Profeet, de Redder!", en terwijl Hij door de menigte ging, bogen allen voor Hem; het kon wel 9 uur (in de voormiddag van 21 juli) zijn, toen Hij op de berg aankwam, want van Adama tot hier op de berg was de afstand wel 6 à 7 uren (om- en kronkelwegen en gewone overdrijving inbegrepen, in de rechte lijn is het 4 uren, VOORREDE, nr. 10). Er waren ook vele bezetenen op de berg gebracht. Deze nu raasden en schreeuwden, maar *Jezus zag hen aan en beval hun te zwijgen; zij waren aanstonds stil en op een nieuwe oogslag en bevel van Jezus waren zij genezen.*

Nadat Jezus het spreekgestoelte bestegen had en het volk door de leerlingen gerangschikt en tot stilte gebracht was, *bad Jezus ernstig en plechtig tot zijn hemelse Vader, van wie alle gave komt* en het volk, zijn woorden herhalend, bad mee.

Hierop begon zijn preek. *Hij sprak over deze plaats en over wat hier geschied was, over de kinderen van Israël, hoe Josuë met zijn troepen hier onverwacht verschenen was en deze landen van het juk der Kanaänieten en van het heidendom had bevrijd, en hoe Azor verwoest geworden was* (Jos. 1, 1-15).

Jozua 1
De opdracht des HEREN aan Jozua om Kanaän in bezit te nemen
1. Het geschiedde na de dood van Mozes, de knecht des HEREN, dat de HERE tot Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van Mozes, zeide:
2. Mijn knecht Mozes is gestorven; welnu, maak u gereed, trek over de Jordaan hier, gij en dit gehele volk, naar het land, dat Ik hun, de Israëlieten, geven zal.
3. Elke plaats die uw voetzool betreden zal, geef Ik ulieden, zoals Ik tot Mozes gesproken heb.

4. Van de woestijn en de Libanon ginds tot aan de grote rivier, de rivier de Eufraat, het gehele land der Hethieten, en tot aan de Grote Zee in het westen zal uw gebied zijn.
5. Niemand zal voor u standhouden al de dagen van uw leven; zoals Ik met Mozes geweest ben, zal Ik met u zijn; Ik zal u niet begeven en u niet verlaten.
6. Wees sterk en moedig, want gij zult dit volk het land doen beërven, dat Ik hun vaderen gezworen heb hun te zullen geven.
7. Alleen, wees zeer sterk en moedig en handel nauwgezet overeenkomstig de gehele wet die mijn knecht Mozes u geboden heeft; wijk daarvan niet af naar rechts noch naar links, opdat gij voorspoedig zijt, overal waar gij gaat.
8. Dit wetboek mag niet wijken uit uw mond, maar overpeins het dag en nacht, opdat gij nauwgezet handelt overeenkomstig alles wat daarin geschreven is, want dan zult gij op uw wegen uw doel bereiken en zult gij voorspoedig zijn.
9. Heb Ik u niet geboden: wees sterk en moedig? Sidder niet en word niet verschrikt, want de HERE, uw God, is met u, overal waar gij gaat.
10. Toen beval Jozua de opzieners van het volk:
11. Gaat midden door de legerplaats en beveelt het volk aldus: bereidt u teerkost, want binnen drie dagen zult gij de Jordaan hier overtrekken om bezit te gaan nemen van het land, dat de HERE, uw God, u tot een bezitting geven zal.
12. Tot de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse zeide Jozua:
13. Gedenkt het woord dat Mozes, de knecht des HEREN, u geboden heeft: de HERE, uw God, schenkt u rust en geeft u dit land;
14. uw vrouwen, uw kleine kinderen en uw vee mogen blijven in het land, dat Mozes u gegeven heeft aan de overzijde van de Jordaan, maar gij zult, ten strijde toegerust, aan de spits uwer broeders optrekken, alle dappere helden, en gij zult hen helpen,
15. totdat de HERE uw broeders rust geschonken heeft evenals u, en ook zij bezit genomen hebben van het land dat de HERE, uw God, hun geven zal. Dan moogt gij terugkeren naar uw eigen land en dat in bezit nemen, hetwelk Mozes, de knecht des HEREN, u gegeven heeft aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten.
16. Daarop antwoordden zij Jozua: Al wat gij ons bevolen hebt, zullen wij doen en overal, waarheen gij ons zenden zult, zullen wij gaan;
17. evenzeer als wij naar Mozes gehoord hebben, zullen wij naar u horen; moge maar de HERE, uw God, met u zijn, zoals Hij met Mozes geweest is.
18. Ieder die uw bevel weerstreeft en niet hoort naar uw woorden, wat gij hem ook bevelen zult, zal ter dood gebracht worden. Alleen, wees sterk en moedig!

Uit: NBG-vertaling 1951

Vervolgens legde Hij dit alles zinnebeeldig uit: "zó kwamen nu het licht en de waarheid opnieuw tot hen, zegde Hij, doch nu niet met wapengeweld, doch met genade en zachtmoedigheid, om hen uit de greep van het kwaad te bevrijden; zij mochten geen weerstand bieden, zoals de Kanaänieten deden, opdat Gods strafgericht niet over hen zou komen, zoals over Azor." (Jos. 11, 10).

Jozua 11
Verovering van noordelijk Kanaän

1. Zodra nu Jabin, de koning van Hasor, dit hoorde, zond hij een boodschap aan Jobab, de koning van Madon, aan de koning van Simron en aan de koning van Aksaf,
2. alsmede aan de koningen, die in het noorden woonden op het Gebergte, in de Vlakte ten zuiden van Kinarot, in de Laagte en in de heuvelstreek van Dor in het westen,
3. de Kanaänieten in het oosten en in het westen, de Amorieten, de Hethieten, de Perizzieten, de Jebusieten op het gebergte, en de Chiwwieten aan de voet van de Hermon, in de landstreek van Mispa.
4. Daarop trokken dezen uit en al hun legers met hen, veel volk, talrijk als het zand aan het strand der zee, met zeer veel paarden en strijdwagens.
5. Al deze koningen sloten zich aaneen en kwamen zich gezamenlijk legeren bij de wateren van Merom, om tegen Israël te strijden.
6. Toen zeide de HERE tot Jozua: Wees niet bevreesd voor hen, want morgen om deze tijd zal Ik hen allen als verslagenen aan Israël overleveren; hun paarden zult gij de pezen doorsnijden en hun strijdwagens met vuur verbranden.
7. Toen kwam Jozua, en al het krijgsvolk met hem, plotseling op hen af bij de wateren van Merom, en zij overvielen hen.
8. En de HERE gaf hen in de macht van Israël; zij versloegen en achtervolgden hen tot aan Groot-Sidon en tot Misrefot-Maïm, en oostwaarts tot de vallei van Mispe. Zij versloegen hen, totdat zij niemand van hen hadden overgelaten.
9. En Jozua handelde met hen zoals de HERE hem gezegd had: hun paarden sneed hij de pezen door en hun wagens verbrandde hij met vuur.
10. Terzelfder tijd keerde Jozua terug en nam Hasor in, en zijn koning sloeg hij met het zwaard; want Hasor was eertijds het voornaamste van al deze koninkrijken.
11. Zij versloegen alle levende wezens, die daarin waren, met de scherpte des zwaards, de ban voltrekkend; niets wat adem had, bleef over en Hasor verbrandde hij met vuur.
12. Verder heeft Jozua alle steden van deze koningen, en al hun koningen, overwonnen en hen geslagen met de scherpte des zwaards; hij trof hen met de ban, zoals Mozes, de knecht des HEREN, geboden had.
13. De steden echter, die op haar heuvels lagen, heeft Israël niet verbrand, met uitzondering alleen van Hasor, dat Jozua verbrand had.
14. De gehele buit uit deze steden, benevens het vee, hebben de Israëlieten buitgemaakt; alle mensen echter hebben zij geslagen met de scherpte des zwaards, totdat zij hen verdelgd hadden; zij lieten niets overblijven wat adem had.
15. Zoals de HERE zijn knecht Mozes geboden had, zo had Mozes Jozua geboden en daarnaar heeft Jozua gehandeld: hij heeft niets nagelaten van al wat de HERE aan Mozes geboden had.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij verhaalde ook een parabel, die Hij later nog gebruikte en die in het evangelieboek staat; zo ik meen, het is de parabel, waarin er van tarwe en landbouw sprake is (cfr. Mk. 4, 26-29; Mt. 13, 24).

Marcus 4
De groei van het Koninkrijk Gods

26. En Hij zeide: Alzo is het Koninkrijk Gods, als een mens, die zaad werpt in de aarde,
27. en slaapt en opstaat, nacht en dag, en het zaad komt op en groeit, zonder dat hij zelf weet hoe.

28. De grond brengt vanzelf vrucht voort; eerst een halm, daarna een aar, daarna het volle koren in de aar.
29. Wanneer dan de vrucht rijp is, laat hij er terstond de sikkel in slaan, omdat de oogsttijd aangebroken is.
30. En Hij zeide: Hoe zullen wij het Koninkrijk Gods afbeelden, of onder welke gelijkenis zullen wij het brengen?
31. [Het is als een] mosterdzaadje, dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het kleinste is van alle zaden op de aarde,
32. en toch, als het gezaaid is, opkomt en groter wordt dan alle tuingewassen, en grote takken maakt, zodat in zijn schaduw de vogelen des hemels kunnen nestelen.
33. En in vele dergelijke gelijkenissen sprak Hij het woord tot hen, naardat zij het konden horen,
34. en zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet, maar afzonderlijk aan zijn discipelen verklaarde Hij alles.

***

Matteüs 13
Andere gelijkenissen
24. Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zeide: Het Koninkrijk der hemelen komt overeen met iemand, die goed zaad gezaaid had in zijn akker.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij sprak ook over de boetvaardigheid en de komst van Gods Rijk; hier sprak Hij ook duidelijker over Zichzelf en zijn hemelse Vader, dan Hij tot nog toe op zijn rondreizen door dit land had gedaan.

Nu kwamen tot Hem hier op de berg ook de zoon van Joanna Chusa en die van Veronika; zij waren door Lazarus gezonden om Jezus te waarschuwen tegen de 2 bespieders, die de Farizeeën van Jeruzalem naar Adama gezonden hadden.

Tijdens een rustpoos in de toespraak werden de 2 Jeruzalemmers Hem door de leerlingen voorgesteld. *Jezus antwoordde hun dat zij om Hem niet zo angstig behoefden te zijn, want dat Hij zijn zending moest vervullen, dat Hij hen voor hun liefde dankte, enz.*

Die gezanten van de Farizeeën waren met de ontevreden Joden uit Adama eveneens hier boven; *Jezus sprak niet met hen, doch verklaarde luidop dat men Hem bespiedde en vervolgde, dat zij er evenwel niet in zouden slagen de*

zending, die zijn hemelse Vader Hem opgedragen had, te verhinderen, dat Hij zich voortaan weer (openbaar) aan hen zou vertonen en de waarheid en het Rijk Gods aankondigen.

Er waren daar ook vele vrouwen met hun kinderen en zij verlangden zijn zegen. De leerlingen verontrustten zich hierover en waren van mening dat Hij dat beter zou laten wegens de hier aanwezige bespieders, maar *Jezus* ***berispte hen over hun mensenvrees*** *en zei dat Hij de bedoeling van die moeders goedkeurde en dat die kinderen deugdzaam zouden worden; Hij ging dan ook door de rangen en zegende ze.*

505.

De toespraak die om 10 uur 's morgens begonnen was, duurde tot tegen de avond. Dan ging het volk gerangschikt neerzitten voor de maaltijd. Aan de ene kant van de berg stonden vuurovens met roosters, waarop de vissen gebraden werden. Allen zaten in de beste rangschikking: de inwoners van een zelfde stad lagen tezamen; verder de mensen uit elke straat en tenslotte de families en buren uit die straat. Elke straat had haar man, die de spijzen haalde en verdeelde. Alle disgenoten of één uit een samenetende groep had een opgerold stuk leder op zich hangen, dat open gerold tot tafelblad of dwaal (= witlinnen doek over het altaar, altaardoek) diende. Ook ander tafelgerief had men bij zich, nl. benen messen en lepels, die met een pin aan de hecht of steel vast waren. (Tafel- en eetgerief namen de Joden op weg mee, wanneer ze voorzagen dat zij onderweg zouden moeten eten). De enen hadden kalebassen flessen op zich hangen (cfr. fasc. 13, nr. 418 en voetnoot 180).

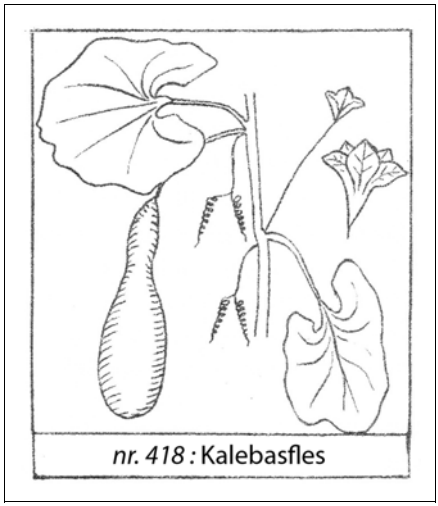

nr. 418 : Kalebasfles

Anderen droegen bekers van boombast of schors, die (spiraalvormig) gewonden (en geharst) waren. Hierin ontvingen zij drank uit de lederen zakken. Sommige handige mannen hadden ter plaats of onderweg in een handomdraai zulk een beker vervaardigd. De familiehoofden ontvingen de spijzen van de leerlingen en verdeelden telkens een portie onder een groep van vier of vijf samengezeten personen, aan wie zij een stuk vis en brood op het tussen hen uitgespreide lederen tafelblad voorlegden.

Jezus zegende de spijzen, eer ze uitgedeeld werden, en ook hier had een vermenigvuldiging van de spijzen plaats, want ze waren bij lange niet toereikend voor de paar duizend mensen, die hier bijeengekomen waren.

Iedere groep kreeg slechts een kleine hoeveelheid spijs, maar nadat zij gegeten hadden, waren allen verzadigd en er bleef nog veel over voor de armen, die het in korven verzamelden en meenamen. (In fasc. 9, nr. 204, zal wel deze broodvermeerdering bedoeld zijn.)

Onder de toehoorders bemerkte ik enige op doorreis zijnde Romeinse soldaten; het waren zulke die te Rome Lentulus kenden

of aan wie hij te bevelen had, want hij had ook soldaten onder zich. Wellicht had hij hun opdracht gegeven inlichtingen over Jezus voor hem in te winnen, want zij kwamen tot de leerlingen en vroegen hen om enige van de door Jezus gezegende broodjes om ze naar Lentulus te sturen; ze kregen er ook en staken die in hun knapzak of ransel, die van hun schouderen afhing[239].

---

[239] Lentulus. – Over de twee Lentuli, senior en junior, zie fasc. 5, nr. 124, voetnoot 277.

Waar P. Martinus Kochem in zijn groot Christusleven handelt over Jezus' wonderen, schrijft hij o.m.: "Merkwaardigerwijze vermelden de evangelisten dat Jezus' faam zich door het hele land verspreidde en dat zijn wonderwerken overal belangstelling wekten. Zodra Hij een opvallend mirakel had gedaan of een bekend persoon had genezen, drong het gerucht daarvan aanstonds in alle omliggende provincies tot in verre overzeese landen door. Vandaar dat velen uit die landen naar Judea reisden om de grote wonderdoener te zien, om die heilige boetepredikant te horen. Iedereen wilde iets wat door Hem gezegend was om het als aandenken te bewaren."

Inderdaad, in zijn autobiografie schrijft Paus Clemens I

> *(Hier citeerden wij de autobiografie van Paus Clemens I.*
>
> *Hiermee zijn bedoeld de oud-christelijke geschriften, bekend onder de naam Clementienen, die in hun huidige vorm voorzeker ten onrechte aan de genoemde Paus worden toegeschreven. Daarom noemt men ze nu PSEUDO-CLEMENTIENEN. Ze verhalen de lotgevallen van de Apostel Petrus en zijn leerling Clemens. Volgens recente auteurs dateren deze geschriften uit de jaren 300, maar ze gaan ten dele terug op oudere bronnen: autobiografische mededelingen van de echte Paus Clemens zijn dus geenszins uitgesloten.)*

dat men stukken van de miraculeuze vermenigvuldigde 5 gerstebroden, waarmee 5.000 man verzadigd werden, naar Rome bracht, en nog dat het nieuws dat in Judea een heilig godsman opgestaan was, zich door de gehele stad verbreidde; hierop staken vele Romeinen de zee over om Christus te zien en zijn leer te vernemen. (cfr. nr. 2241).

"Telkens als een schip van overzee te Rome aangeland was, schrijft nog dezelfde, liep een grote menigte volk naar de haven om het nieuws op te vangen, dat de passagiers over de wonderen van de mirakeldoener meebrachten."

Niet alleen in Italië, maar ook in Frankrijk, werd toen reeds de glorievolle naam van Jezus Christus bekend (cfr. nr. 932), en ook van daar zijn vele

Toen de maaltijd ten einde liep, was het reeds donker en men gebruikte fakkels. *Jezus zegende het volk* en verliet met de leerlingen de berg; weldra scheidde Hij ook van hen. Terwijl dezen langs een kortere weg naar Betsaïda en Kafarnaüm terugkeerden, richtte Jezus zich met de verwante leerling en met Saturninus zuidwestwaarts naar een stad die ter zijde van Berota ligt en Zedad heet; Hij overnachtte er in een herberg vóór die stad[240].

---

nieuwsgierigen te scheep naar Palestina gereisd om de wondermens te zien, gelijk Gregorius van Tours het verzekert.

Naar aanleiding van het schilderwerk van de gezant van de koning van Edessa, noteert ook Eusebius dat Jezus' faam zich verre buiten Palestina verspreid had.

Die niet konden gaan, vervolgt Kochem, verlangden een beeld van Jezus te zien.

Zo lezen wij dat Lentulus, een Romeins senator, een afbeelding van Christus in zijn bezit kreeg. Hij schonk die aan de senaat, meent Kochem, maar dit vermeldt K. niet. Dit beeld was door hem begonnen, weet K. te zeggen, maar door een engel voltooid (cfr. nr. 2241; wat voorbeelden van buitenlandse bezoekers betreft, zie verder nr. 932.

[240] **Zedad = Sasa = Zaza**. – Op grond van de aanduidingen van K. kunnen wij Zedad met grote waarschijnlijkheid vereenzelvigen met Sasa of Zaza, 5 km ten zuidwesten van Birim (Berota), aan de noordvoet van de hoge berg Djarmoek (niv. 1208 m).

Zedad verlatend zal Jezus straks in het gebergte komen.

***

De Hebreeuwse en Arabische 'D' heeft vaak de uitspraak van een verzachte 'S' of' 'Z'. Het Hebreeuws 'Uzzen' werd in het Arabisch 'Uden' (cfr. D.B. Beths. 2, kol. 1728.

Op een kaartschetsje plaatst ook Brentano Zedad in die omgeving.

Over Saza deelt V. Guérin merkwaardige dingen mee:
"Uit de vele resten, ondermeer van een synagoge, citernes, grafkelders, enz. blijkt dat in de oudheid hier een aanzienlijke stad gelegen heeft." (Gali. II, 93-94).

Maandag, 22 juli. –

Geen mededelingen over het openbaar leven.

Jezus reist heden in zuidelijke richting door het gebergte.

In de late namiddag wordt Joannes de Doper gevangen genomen. Weldra wordt de aandacht voor deze gebeurtenis opgevorderd (nr. 510).

Met een omweg naar Kafarnaüm.

506.

Dinsdag, 23 juli. –

Ik zag Jezus in de nacht van maandag op dinsdag (22-23 juli) met Saturninus en de verwante leerling in het gebergte verder reizen.

Daar Hij nu eenzaam ging en bad en zij Hem daarover ondervroegen, *onderrichtte Hij hen over het eenzaam gebed en het gebed in het algemeen; Hij haalde een gelijkenis aan van slangen en schorpioenen, zoals het in het evangelie staat: "Wanneer een kind om een vis vraagt, zal zijn vader het dan een schorpioen geven?, enz."* (Lk. 11, 5-13).

Ook zag ik Hem heden nog in verscheidene dorpen en gehuchten bij herders genezingen doen en vermaningen geven. Ik zag hem ook in de stad Hefer (= Gat-Hefer), waar Jonas geboren is en waar ook, naar ik meen, verwanten van Jezus wonen[241].

[241] **Gat-Hefer = el Mesjed**. – De Arabieren hebben de oude naam vervangen door 'el-Mesjed', mesked = moskee, heiligdom (van Jonas), omdat zijn graf er in vereerd wordt.

Het ligt 1 uur ten noordoosten van Nazareth en 1,5 km ten zuidwesten van Kenna, het oude en authentieke Kana. De resten liggen op een heuvel even westelijker.

Ook hier genas Hij zieken en ging dan tegen de avond naar Kafarnaüm; Hij had een omweg gemaakt, was zuidwaarts doorgereisd en had dan weer de noordoostelijke richting naar Kafarnaüm genomen.

Opeens komt het mij nu klaar voor de geest *hoe onvermoeibaar Hij was en hoe Hij ook de apostelen stimuleerde en aandreef. Vooral in het begin voelden zij zich vaak verbazend afgemat en slaperig. Nu integendeel is hun ijver uiterst groot; hier op de grote weg liepen zij de mensen achterna en tegemoet; zij hielden hun nuttige wenken voor en nodigden hen uit naar Jezus' sermoenen.*

Welk een tegenstelling met onze tijd!! Niet zelden schijnen de tegenwoordige apostelen van lusteloosheid in slaap gevallen! (Aldus de zienster! Kwam ze nu eens terug!).

Jezus te Kafarnaüm.

507.

In het huis van Maria waren Lazarus, Obed, Simeons zoon, de neven van Jozef van Arimatea, de bruidegom van Kana en enige andere leerlingen aangekomen. Ook waren er wel zeven verwante en bevriende vrouwen bij Maria, om de aankomst van Jezus af te wachten; men ging uit en in en zag de straat op of Hij nog niet kwam. Toen kwamen daar ook leerlingen van Joannes aan met de tijding dat Joannes (gisteren in de late namiddag) gevangen genomen was (nr. 519) en ik zag dat deze treurige mare allen bovenmatig bedroefde. Deze leerlingen gingen Jezus tegemoet en troffen Hem aan niet verre van Kafarnaüm en vertelden Hem het nieuws, doch *Jezus kalmeerde hun opgewonden gemoed en ging tot zijn Moeder.*

Jezus kwam alleen aan, want Hij had zijn leerlingen vooruit gezonden. Lazarus ging Hem tegemoet en waste Hem de voeten

in de voorzaal van het huis. Hier waren nog andere leerlingen aanwezig, doch allen die te Adama geweest waren, hadden zich van daar naar hun visserij begeven. Toen Jezus naderde, waren de leerlingen en allen ongerust, zoals een gezelschap dat met groot verlangen en ongeduld op iemand wacht; zij bevonden zich in de voorste ruimte vóór de haardmuur, waarachter Maria haar woonverblijf had. Maria was bij hen; de overige vrouwen, onder wie de drie weduwen, de bruid van Kana en Maria van Kleofas waren, bevonden zich in een zijgebouw.

508.

Toen Jezus in de zaal binnentrad, bogen de mannen zeer diep; *Hij groette hen allen en ging tot zijn Moeder en bood haar de handen;* ook zij neigde zich met grote liefde en ootmoed tot Hem. Dit was geen onstuimig vallen in elkanders armen; al hun bewegingen stonden in het teken van een zachtzinnige, ongedwongen zelfbeheersing, die aan hun gehele wezen, voorkomen en gelaatstrekken een uitdrukking gaf van hartelijke goedheid en innerlijke rijkdom. Daarna ging Jezus ook tot de andere vrouwen, die hun sluiers neerlieten en voor Hem knielden. *Hij zegende allen, zoals bij ieder weerzien en afscheid-nemen.*

Ik zag nu een maaltijd bereiden; de mannen lagen om de tafel; aan het ander einde zaten de vrouwen met de benen onder zich gekruist (cfr. nr. 495, voetnoot 236 en fasc. 4, nr. 98, voetnoot 209). Men sprak met verdriet en misnoegdheid over de gevangenneming van Joannes. *Jezus berispte hen daarover en zei dat zij niet mochten oordelen noch zich verontwaardigen, omdat dit alles zo komen MOEST. Was Joannes niet verdwenen, zei Hij, dan kon Hij zijn werk niet beginnen noch nu naar Betanië gaan.*

Hij vertelde hun hierop nog veel bijzonderheden over de mensen bij wie Hij geweest was.

Deze terugkomst van Jezus te Kafarnaüm geschiedde in alle stilte; niemand buiten de aanwezigen en andere vertrouwde leerlingen wisten er iets van af. Jezus sliep waar de overige vreemdelingen sliepen, nl. in een bij- of zijgebouw (zijvleugel).

De vrouwen sliepen in de tegenoverliggende vleugel en deels in huis zelf (of hoofdgebouw), behalve enige van hen, die in de nabijheid in hun eigen huis gingen slapen.

509.

24 juli. –

Jezus hield zich van gisteren tot heden morgen volkomen stil in het huis van Maria; *Hij vertelde en onderrichtte.* Enige leerlingen kwamen en gingen en ook enige van de teruggekeerde vissers.

Hij heeft hen allen ontboden naar een afzonderlijk en hoog gelegen huis in de buurt van Bethoron. Daar wilde Hij na de volgende sabbat met hen samenkomen (zie begin van nr. 536); (Bethoron: zie fasc. 2, nr. 61, voetnoot 134). In dit huis hebben Jezus en Maria vaak hun intrek genomen.

Ik zag Hem ook in gesprek met Maria alleen; zij weende om het gevaar waaraan Hij zich in de nabijheid van Jeruzalem ging blootstellen. *Jezus troostte haar en zegde haar in hoofdzaak het volgende: "Wees maar niet bekommerd, lieve Moeder, wees nog minder onrustig; Ik moet mijn opdracht vervullen, de echt treurige dagen zijn nog niet aangebroken."*
Hij zegde haar ook nog hoe zij zich in het gebed moest gedragen (in het gebed sterkte zoeken en de overgave beoefenen).

Tot de overigen zegde Hij dat zij er zich van moesten onthouden hun gevoelens over Joannes' gevangenneming te luchten of kritiek uit te brengen op de vijandige houding der Farizeeën jegens Hem.

Zij konden er alleen het gevaar door vermeerderen. Ook HUN handelwijze was in de plannen der goddelijke Voorzienigheid opgenomen. "Overigens, zo besloot Jezus, bewerken zij hun eigen ondergang."[242].

In het gesprek kwam ook Magdalena ter sprake; men vertelde wat Veronika over haar had meegedeeld. *Jezus herhaalde dat zij voor haar moesten bidden en haar met liefde indachtig zijn, dat zij zich zou bekeren en bovendien zo heldhaftig deugdzaam worden, dat zij velen (allen) tot voorbeeld zou strekken.*

Jezus vertrok reeds vroeg (in de ochtend of voormiddag van 24 juli) met Lazarus en een vijftal leerlingen, afkomstig uit Jeruzalem, naar Betanië.

Heden (de 24e, 's avonds) werd het begin van de Nieuwe Maan gevierd, en ik zag aan de synagogen in Kafarnaüm en andere

---

[242] **Niet oordelen, niet verontwaardigd zijn**. – Een gedragsregel die waarlijk niet voor de moderne mens geschikt schijnt te zijn.

Nochtans naar het ons voorkomt, moeten wij er de authentieke stem van Christus in erkennen. Het is immers een evangelisch woord: **"Oordeelt niet!"**

We vinden het terug in private openbaringen.
Zo zegde Christus tot Katarina van Siëna: "Vrome zielen mogen de bedoelingen van de naaste in wat hun door hem zelfs uit haat en nijd wordt aangedaan, niet beoordelen, doch zij moeten acht slaan op de wil van God, die het hun laat overkomen." (Boek der Goddelijke Leer, II, 11, 12, 13, 17, enz).

"Zij die de ware weg bewandelen, mogen hun tijd niet misbruiken met mijn dienaren of de dienaren van de wereld verkeerd te beoordelen; alleen hebben zij te letten op mijn Wil." (ibid.)

"Gij zijt het, zo bad K. van Siëna, die mij als stelregel hebt voorgehouden dat ik om niets ter wereld een oordeel mag vellen over het redelijk schepsel en vooral niet over uw dienaren, nopens wie ik mij over die kwaal, ondeugd en verblindheid dikwijls uitliet, onder het voorwendsel aldus uw eer en het heil van de zielen te bevorderen."

plaatsen, waar ik met Jezus doortrok, lange verknoopte doeken uithangen, en op andere voorname huizen slingerkransen van vruchten opgehangen.

Op het einde van het voorgaande nummer was sprake van verknoopte doeken.

Men zal zich herinneren dat K. reeds zegde, fasc. 12, nr. 400, 27 januari, 2e alinea: "Door het getal knopen kondigde men de mensen aan de hoeveelste maand men nu ingetreden was."

***

INLEIDING op het volgende hoofdstuk.

Jezus schijnt in het huis van zijn Moeder te Kafarnaüm niet geslapen, maar de nacht in mededelingen, onderrichtingen en samenspraken doorgebracht te hebben.

Als Hij zich in de morgen van 24 juli op weg begeeft, was de voormiddag reeds gevorderd, gezien K.'s manier van spreken. Wat voor haar en de Joden reeds voormiddag is, blijkt voor ons vaak nog morgen te zijn. Zo begint voor haar en de Joden de avond eerder dan voor ons, zoals straks bij Joannes' gevangenneming.

Tegen de avond van 24 juli heeft Jezus met zijn gezellen al het Klein-Hermon-gebergte bereikt (nr. 529).

Op 24 juli onderbreekt Brentano het verhaal over Jezus, om enige gebeurtenissen te verhalen die in de laatste dagen hebben plaats gehad:

- de gevangenneming van Joannes,
- feesten op Magdalena's kasteel volgens visioenen naar aanleiding van haar liturgisch feest.

In nr. 529 keren wij tot Jezus op zijn reis naar Judea en Betanië terug.

Hoofdstuk VIII –
Jezus reist naar Judea. –
Hij keert, overal boete prekend, naar Galilea terug.

Johannes de Doper in deze tijd.

510.

Vrijdag, 19 juli. –

De datums gaan 5 dagen terug.

19 juli is de voorlaatste dag van Jezus' verblijf te Adama.
De mededelingen van die dag zijn naar hier overgebracht.

Op haar weg naar Jezus komt de zienster over Jeruzalem en Jericho op de doopplaats van Joannes. Zij verhaalt:

Ik ben heden op mijn heenreis naar Jezus te Adama langs de leerplaats van Joannes de Doper gepasseerd. Ik kwam voorbij Jeruzalem en over Jericho bij de verlaten doopvijver; ik zag hem nog in goede staat, behalve dat het groen van de versiering verwelkt was. Ik bemerkte ook nog de 12 stenen der kinderen van Israël op het doopeiland van Jezus, dat nog bestond, maar het loofgewelf van de boompjes er boven was verdwenen, (wellicht ten gevolge der zomerhitte).

Ik zag Herodes en zijn bijzit met een stoet van soldaten aan gene zijde van de Jordaan naar de leerplaats van Joannes (te Ennon) reizen. Hij kwam van zijn kasteel te Livias en had een weg van twaalf uren af te leggen. Hij passeerde naast Dibon, waar hij over de twee armen van het riviertje moest; daarna ging hij door Betzobra, de geboorteplaats van die vrouw, die haar kind in haar hevige honger opat. Ik herinner mij deze plaats nog van het laatste loofhuttenfeest, toen Jezus hier doorreisde (zie fasc. 11, nr. 324-325 en nr. 327, voetnoot 107).

Tot tegen Dibon was de weg heel goed, maar daarna werd hij zeer lastig en ongelijk; het was eerder een pad, alleen geschikt voor voetgangers en lastdieren.

Herodes reisde op een lange, smalle wagen, waarop men zijwaarts gezeten en gelegen was en bij hem zaten verscheidene mannen; de wagen was met ezels bespannen; de gewone wielen waren dikke, ronde, lage schijven zonder spaken, maar van achteren hingen aan de wagen groter wielen en rollen of schijven tot afwisseling. De weg werd zo ongelijk, dat men soms aan de ene kant hoge wielen, en aan de andere kant lage moest opsteken. Zo was de reis zeer lastig[243]. De concubine van Herodes zat met haar kamervrouwen op een gelijke wagen. Vóór beide wagens waren ezels gespannen, terwijl soldaten en ander geleide voorop gingen en volgden.

511.

Herodes begaf zich tot Joannes, omdat deze nu nog nadrukkelijker en heftiger begon te leren dan te voren, ook omdat hij hem gaarne hoorde (cfr. Mk. 6, 20); hij wilde weten of hij zijn gedrag niet schandvlekte bij het volk. Onlangs had hij hem gewelddadig vóór zich laten brengen en een tijdlang gevangen gehouden, met het doel hem door schrikaanjaging van mening te doen veranderen en zo de goedkeuring van zijn gedrag te bekomen. Doch hij liet hem weer los uit vrees voor de grote volksmenigte, die toestroomde om Joannes te horen (zie fasc. 13, nr. 460).

Ik zag dat het wijf van Herodes slechts op een gelegenheid loerde om haar man tot de uiterste maatregelen tegen Joannes te brengen, doch dat zij veinsde hem gunstig gezind te zijn, hoewel zij maar uit arglist meereisde. Ook had deze reis van Herodes als heimelijke reden het feit dat hij vernomen had dat Aretas, een Arabische koning en de vader van de vrouw die Herodes verstoten

[243] Wielen die schijven zonder spaken zijn, ziet men afgebeeld, b.v. in D.E. bij Philistins, col. 287. Ook las ik eens op een kalender, doch voor een ander, toen nog primitief land, nl. China: “Op dit punt van de reis moet onze kar van as verwisselen, de tussenruimte van de sporen verandert.”

had, tot Joannes gekomen was en zich onder diens leerlingen bevond. Herodes nu wilde dezen in het oog houden of hij het volk tegen hem niet opruide.

Zijn eerste echtgenote was een zeer schone en ook goede vrouw; ze verbleef nu weer bij haar vader Aretas; deze had vernomen dat Joannes in zijn boetepreken de echtbreuk van Herodes brandmerkte, en zo was hij nu zelf, in eigen persoon, tot Joannes gekomen om zich tot zijn troost daarvan te overtuigen. Doch hij verscheen er incognito, niet in ambtsgewaad, doch in burger gekleed. Hij mengde zich onder de leerlingen van Joannes, als was hij een van hen en zo bleef hij onopgemerkt.

512.

Joannes leerde nu tegenover Salem, ongeveer anderhalf uur ten oosten van de Jordaan en 2 uren ten zuiden van Soekkot.

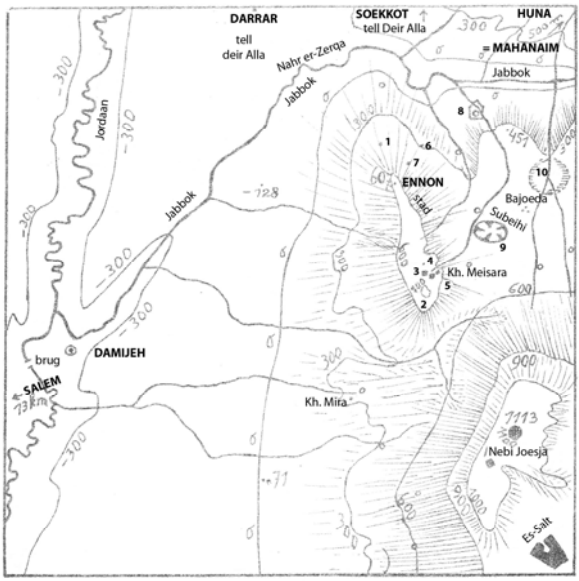

Ligging van stad en doopplaats Ainon (= ENNON)

nrs. 678, 267, 739 : 1. Ontvangsttent. - 2. Hoogste top van leerheuvel, 700 m. - 3. Oude gebouwen. - 4. Kasteel van Herodes. - 5. (rond punt) oude ruïne. - 6. Huis vande Sufanitin. - 7. Feesthuis. - 8. Bron-afloop. - 9. Doopvijver. - 10. Klein meer.

Zijn doopvijver was nabij een zeer schoon klein meer of vijver van wel een kwartier groot, waaruit twee beken, een heuvel omringende, naar de Jordaan afvloeiden. (Voor de algemene ligging zie grote kaart 1 en voor bijzonderheden kaartje hiervoor).

Op deze heuvel staan oude, vorstelijke gebouwen en nog andere woningen, waar dreven naar toe lopen en waar omheen tuinen en parken zich uitstrekken.

Dit gewest behoorde aan Filippus toe, doch het lag buiten zijn eigenlijk gebied en drong met een spits (of lag als een eiland?) in het rijksgebied van Herodes.

Hierom was Herodes nog enigszins bevreesd om zijn voornemen tegen Joannes uit te voeren. Daar stond ook een oud, ietwat vervallen kasteel en het domein in zijn geheel was een verwaarloosde, verwilderde lust- en wandelplaats. Joannes was ook dikwijls in het naburige Soekkot.

(Het pas genoemde vervallen kasteel was van Herodes en is te onderscheiden van Melchisedek's tentkasteel, waarvan alleen de stenen grondslagen overbleven; ook deze waren begroeid, beschadigd. Binnen deze grondmuren op de top van de hoge heuvel, had Joannes zijn spreekgestoelte in een verdieping, op wier hellingen de toehoorders luisterden).

Over Melchisedeks kasteel had K. het vooral in fasc. 10, nrs. 268-269 en nr. 269, voetnoot 78, die men hier zou kunnen herlezen.

513.

De vijver of het meer dat zeer helder en visrijk is, ligt ten oosten van de heuvel. Tussen dit meer en de heuvel ligt de doopvijver van Joannes. Dan heeft men de heuvel, welks ruime kruin een kom of uitdieping heeft. Deze is omgeven met overgroeide grondslagen van wallen of muren. Op deze omgevende rand liggen de resten van een slot met torens; het is nog bewoond en Herodes nam er zijn intrek in. In het midden van die verdieping (op de heuveltop) verheft zich Joannes' leerplaats; het is een in metselwerk opgetrokken (of met een muur ondersteund) verhoog

of terras, met trappen en met een rand. (De trappen leiden naar het verhoog, de rand is een borstwering rondom het verhoog). En hierop, op het terras, is nog een verhoog (of soort van podium), dat door de leerlingen met tentdoek overspannen werd.

Op dit verhoog spreekt Joannes het volk toe. Er is nu een verbazende toeloop van mensen bij hem, gehele karavanen uit Arabië met kamelen en ezels en vele honderden mensen uit Jeruzalem en Judea, mannen en vrouwen, die toehoren. De scharen volgen mekaar beurtelings op en bedekken de komvormige heuvelkruin; zij legeren opwaarts tot de rand en staan boven op de hoogte.

De leerlingen van Joannes hebben een zeer goede orde ingevoerd en gehandhaafd. Een deel van het volk is neergelegen, een ander deel geknield en het deel er achter staat recht, zodat zij allen over elkaar weg de spreker kunnen zien. Heidenen zijn gescheiden van de Joden en zo ook de mannen van de vrouwen, die steeds achteraan staan. Die zich op de helling bevinden, zitten meestendeels gehurkt en ondersteunen het hoofd met de arm op de knieën, of zij omvatten een (opgeheven) knie, terwijl zij op de andere zijde half zitten, half liggen.

514.

Sedert Joannes, enige tijd geleden, van Herodes terugkeerde, is hij als van een nieuw vuur doordrongen; zijn stem klinkt buitengewoon aangenaam en niettemin zo helder en krachtig, dat men tot zeer verre ieder woord verstaat (dankzij de helderheid van de Oosterse lucht); zijn spreken is als een roepen dat ver klinkt en een paar duizend toehoorders verstaan hem zonder moeite; hij is weer met vellen bedekt en ruwer gekleed, dan toen ik hem te Ono zag; hier droeg hij dikwijls een lang gewaad. Met een roepstem zegde hij hoe men Jezus reeds vervolgd had te Jeruzalem. Hij wees in de richting van Opper-Galilea en zegde dat Jezus daar nu rondtrok (Jezus is nu te Adama), genezingen deed en zijn leer verspreidde; dat Hij binnenkort weer naar het zuiden zou komen

en dat zijn vervolgers niets tegen Hem zouden vermogen, tot Hij zijn werk en zending volbracht zou hebben.

Herodes zat op prachtige kussens onder een tentdak op een terras van het kasteelgebouw. Trappen leidden (langs buiten) naar boven. Zo zat ook op het terras van een ander kasteelgebouw zijn vrouw; ze waren allebei door hun hovelingen en lijfwacht omgeven. Joannes riep tot het volk dat zij zich niet mochten laten misleiden door het slechte voorbeeld, de echtbreuk van Herodes, dat zij hem (als koning) de verschuldigde eer moesten bewijzen, zonder hem na te volgen. Herodes was over het eerste verheugd, maar nam aanstoot aan het tweede.

20 juli; Sabbat. –

Geen mededelingen over Joannes.

Na de sabbat te Adama gevierd te hebben, begeeft Jezus zich naar de leerberg boven Kedes. (Zie nr. 502).

515.

21 juli. –

Jezus predikt op de berg boven Kedes in het gewest van Berota (nr. 504).

Over Joannes vertelde zij: Bij Jezus' doopplaats trok ik weer over de Jordaan en een deel van Perea doorreizend kwam ik bij Joannes; ik zag hem nog heftiger leren dan gisteren. De kracht waarmee hij spreekt, is onbeschrijfelijk; zijn stem dreunt als een donder en is niettemin zeer liefelijk; ze is tot ver verstaanbaar.

Ik voorzie dat hij weldra gevangen genomen zal worden, want het is als deed hij zijn laatste inspanningen; hij heeft ook reeds tot zijn leerlingen gezegd dat zijn tijd ten einde loopt. Wanneer hij gevangen zal zitten, mogen zij hem niet verlaten, maar ze moeten hem in zijn gevangenis dikwijls komen bezoeken.

Joannes heeft nu sedert 3 dagen gegeten noch gedronken, ofschoon hij voortdurend gepredikt en met roepende stem over Jezus gesproken heeft. Ook heeft hij heden Herodes openlijk zijn echtbreuk verweten. De leerlingen drongen smekend bij hem aan toch een weinig rust en een verversing te nemen, doch hij luisterde niet en sprak met dezelfde geestdrift voort.

De menigte is nog steeds zeer groot. Op enige afstand zijn de kampementen van meerdere scharen vreemdelingen. Het uitzicht vanop de heuvel waarop Joannes predikt, is buitengewoon mooi; men kan er ook de Jordaan IN DE VERTE zien; men geniet een schoon uitzicht op de steden in de omtrek, over de boomgaarden en landschappen heen.

Er moet hier voortijds een groot gebouw gestaan hebben, want ik zie hier nog dikke, doorzichtige booggewelven, met gras begroeid, gelijk bruggen of bogen van grote stenen. (Bedoeld zijn de grondslagen van Melchisedeks tentkasteel, die met eigenlijke bruggen niets te maken hebben; zie fasc. 10, nr. 268).

Het (ander) kasteel, waarin Herodes zijn intrek genomen heeft, is voor het grootste deel verwoest en verwaarloosd. Nochtans zijn een paar torens er van hersteld en hierin verblijft hij.
Ik meen dat deze plaats wel Ennon (=Ainon) bij Salim kan zijn, want ze ligt tegenover Salem en Joannes heeft er vroeger reeds gedoopt (Joa. 3, 23).

Bemerking van Brentano:
"Boven, nr. 268 en ook nr. 513 heeft zij vrij onduidelijk de doop- en leerplaats beschreven als een ruïneterrein met rondom de grondmuren van een groot gebouw, namelijk van het tentkasteel van Melchisedek hij Salim aan de Jordaan, maar zij had geen helder inzicht in de waterlopen."

(De een of andere bijzonderheid nopens beken zal men bijgevolg op ons kaartje, zie nr. 512, misschien niet terugvinden.)

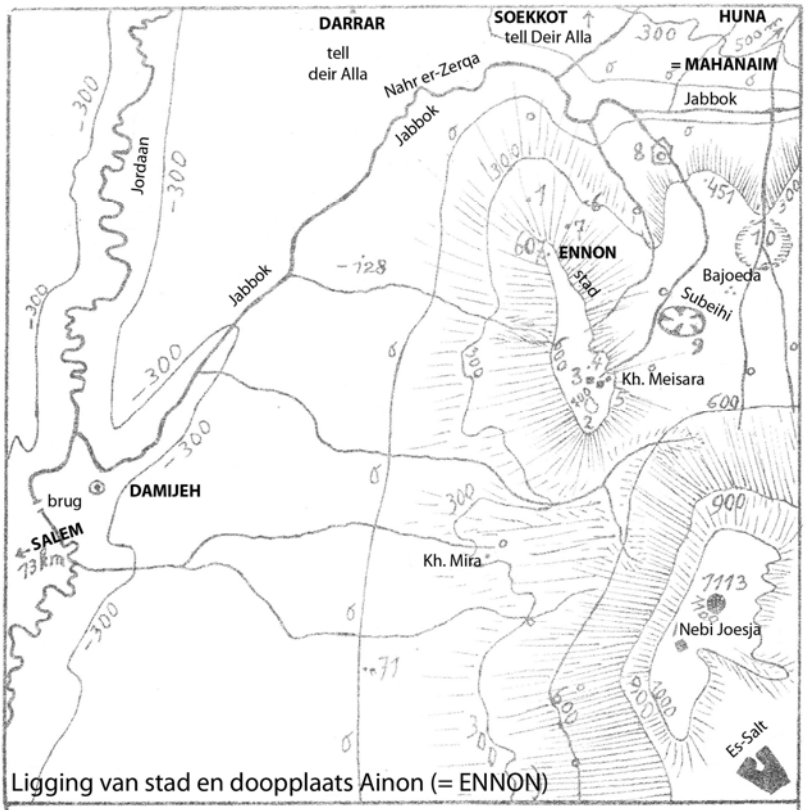

Ligging van stad en doopplaats Ainon (= ENNON)

nrs. 678, 267, 739 : 1. Ontvangsttent. - 2. Hoogste top van leerheuvel, 700 m. - 3. Oude gebouwen. - 4. Kasteel van Herodes. - 5. (rond punt) oude ruïne. - 6. Huis vande Sufanitin. - 7. Feesthuis. - 8. Bron-afloop. - 9. Doopvijver. - 10. Klein meer.

Dit kaartje geeft een juist idee van de ligging van Ennon; ze is niet met zekerheid bekend. Velen veronderstellen Ennon te Oemm el-Amdam, 12 km ten zuiden van Skytopolis, op de plaats waar K. later Tirza zal aanwijzen, in een schoon, vruchtbaar, eveneens waterrijk gewest (nrs. 1062, enz.).

Het kaartje zal vooral goed te pas komen in verdere passages, waar K. meer bijzonderheden over de stad Ennon, over Joannes' eerste leer- en doopplaats zal geven, nl. in het verhaal van de genezing en bekering van Maria de Sufanietin, d.i. van Sufa (nrs. 679, enz. en 739, enz.). Het zal helpen om Jezus' gangen door de stad op de heuvel, van de ene plaats naar de andere van dichtbij te volgen.

Joannes' eerste doopplaats lag niet minder op een druk verkeerspunt dan zijn tweede en derde bij Jericho en te Ghoranijeh.

516.

De plaats is zeer rijk aan bronnen *(Quellen)* en de badbron (*Badebrunnen* = doopvijver tussen meertje en heuvel, 9) is in de beste toestand, ja, een kunstwerk, want de bron (in de eigenlijke zin, *Quelle*) komt door een overwelfd kanaal uit de heuvel, waarop Joannes zijn leergestoelte heeft (zie kaartje, bij nr. 512).

De ovale doopvijver heeft 3 schone, groene aardterrassen die hem omringen en weer door 5 gangen of paden doorsneden zijn. Hoewel hij kleiner is dan de vijver Bethesda te Jeruzalem (de beschrijving komt later) is hij nochtans in een betere toestand en ook reiner, want in de Bethesdavijver staat hier en daar riet en vallen er de bladeren in van de omstaande bomen. Ook hier staan weliswaar bomen, maar alles is er rein.

(De doopplaats van Joannes ziet zij altijd goed onderhouden, waarschijnlijk door de zorg van de leerlingen die hem versieren, zoals ook door het veelvuldig gebruik.)

De doopvijver ligt achter de heuvel en omtrent 150 stappen achter die vijver ligt het kleine meer of grote vijver, waarin zeer vele, zelfs grote vissen leven; ik heb ze gezien en ook hoe ze zich allemaal schenen te verdringen naar de kant waar Joannes preekte, als om naar zijn woorden te luisteren.

Op dit meer liggen kleine schuiten, die uitgeholde stukken boomstam zijn, ruim genoeg voor ten hoogste twee man; zij hadden in het midden zittingen – stoelen, zei de zienster – om te vissen.

Ik heb Joannes vaak op het meertje met zijn leerlingen zien varen.

Joannes gebruikt slechte kost en maar weinig. Zelfs wanneer ik hem met zijn leerlingen gezamenlijk zag eten, nam hij alleen grof en smakeloos voedsel tot zich. Ik zie hem dikwijls in de nacht alleen bidden, somtijds op de rug gelegen en de hemel beschouwend.

Maandag, 22 juli. –

Weinig mededelingen.

Jezus reist van Zedad zuidwaarts door het gebergte in de richting van Gathefer, waar Hij de 23e aankomt. Na deze omweg reist Hij van Gathefer noordoostwaarts naar Kafarnaüm, waar Hij in de avond van de 23e aankomt.

Hij verneemt er de gevangenneming van Joannes, die in de late namiddag van de 22e had plaats gehad, terwijl Hij op weg was van Zedad naar Gathefer.

In de morgen van de 23e vertelde de zienster aan Brentano, die zijn gewoon bezoek bij haar aflegde, die gevangenneming als volgt:

Joannes gevangen genomen.

517.

23 juli, in de morgen. –

Ik was bij Joannes, hij is gevangen genomen; de soldaten van Herodes hebben hem weggeleid; ik heb alarm geroepen en ben er naartoe gelopen; ik wilde de opgeschrikte leerlingen gaan zeggen welke weg zij met hun meester ingeslagen waren; ze wisten het niet en helaas! ze begrepen me niet; zij liepen her- en derwaarts en deden alsof ze mij niet zagen. Het was zo angstwekkend en ik heb ontzettend met hen geweend.

Joannes wist wel dat zijn gevangenneming nabij was en juist daarom had hij in deze dagen zo haastig gehandeld, zo geestdriftig gesproken, als om afscheid te nemen en zijn loopbaan te sluiten. Hij had Jezus duidelijker verkondigd dan ooit te voren en gezegd: “Het uur is aangebroken, Hij komt, nu moet ik van het toneel aftreden; tot Hem moeten zich nu allen wenden!!”

Nog de maandag preekte hij en kondigde aan dat hij weldra gewelddadig ontvoerd zou worden; “Het volk waartoe ik gezonden was”, zei hij, “is een grof, hardlerig volk, zonder

geestelijk begrip. Herinnert u met welke werken ik mijn optreden begonnen heb; ik heb de wegen des Heren bereid, bruggen gebouwd, paden gelegd of in goede staat gebracht, stenen uit de weg gerold, doopvijvers ingericht en ze van waterleidingen voorzien. Dit is een harde, zware arbeid geweest; daartoe heb ik harde aarde, onbreekbare rotsen en knoestig hout te bearbeiden gehad; daarna kreeg ik te doen met een weerbarstig volk, dat niet minder versteend, hardnekkig, grof en eigenzinnig is (cfr. Ex. 9; 7, 51).

Maar zij die door mijn woorden bewogen en bekeerd werden, moeten nu tot de Heer overgaan, tot de geliefde zoon van de Vader. Wien Hij ontvangt, die is werkelijk ontvangen en gered!, maar wien Hij verwerpt, die zal werkelijk verworpen en verloren zijn. Nu zal Hij, de Heilige van Israël, optreden, dopen en voltooien wat ik begonnen en voorbereid heb."

Deze morgen verweet Joannes Herodes nogmaals zijn echtbreuk en Herodes, die anders eerbied, vrees en ontzag voor Joannes had (Mk. 6, 20), gloeide nu innerlijk van toorn, hoewel hij er uitwendig niets van liet blijken.

518.

De lering scheen voor heden gesloten; de scharen braken de ene na de andere op en reisden in alle richtingen af. Met hen zag ik ook vele Arabieren en ook Aretas, de schoonvader van Herodes, naar hun land huiswaarts gaan.

Herodes had de kans niet gekregen hem te zien.
De bijzit van Herodes is reeds sedert gisteren weer weg.
De soldaten werden dikwijls afgelost; heden waren er nieuwe aangekomen.

Ook Herodes zelf reisde nu af; hij verborg zijn woede en nam zeer vriendelijk afscheid van Joannes. Hij reisde weer op dezelfde wagen, waarmee hij gekomen was en voerde veel reisgoed mee, dat op kamelen vooruittrok of volgde. Joannes voelde wel dat zijn vrijheid ten einde liep, maar mogelijk wist hij toch niet dat dit

einde zo nakend was; hij zond meerdere leerlingen met boodschappen in verschillende richtingen uit, onder meer de 2 die Saturninus op Jezus' bevel hem uit Galilea toegezonden had.

Dit was geschied, toen Hij zich naar deze provincie begeven had, om de toekomstige apostelen naar Tyrus te roepen. (Zie begin van nrs. 468 en 472). Ik meen dat één van de twee Obed, de zoon van Simeon was.

De avond naderde. Meerdere leerlingen waren nog bij Joannes gebleven. In de nabijheid waren geen andere mensen meer, maar op enige afstand stonden nog tenten. Joannes trad in zijn tent en zond zijn leerlingen heen om alleen te zijn. Hij had behoefte aan rust en wilde in het gebed zijn krachten hernieuwen.

519.

Toen het nu avond begon te worden en de leerlingen weggegaan waren, zag ik de soldaten van Herodes, die gisteren aangekomen waren en waarvan een deel hier gebleven was, tot de tent van Joannes naderen. Een twintigtal man kwamen van alle zijden nader geslopen, nadat zij alle toegangen tot deze omgeving met wachten hadden bezet. Eerst trad één van hen binnen en zegde iets tot Joannes. (Deelde hem waarschijnlijk Herodes' arrestatiebevel mee.)

Dan kwamen ook de overigen, de één na de ander, binnen. Joannes verklaarde dat hij hen zonder tegenstand zou volgen, dat hij wel wist dat zijn tijd gekomen was en dat hij voor Jezus de plaats moest inruimen. Het was onnodig hem te binden, zegde hij nog, hij zou hen vrijwillig volgen; zij mochten hem in alle stilte wegleiden, om geen opschudding teweeg te brengen. Hij had niets aan dan zijn ruw vel en droeg ook nog zijn staf in de hand.

En nu leidden de 20 man hem met verhaaste schreden van daar weg. Nochtans naderden nu enige leerlingen, terwijl men hem wegleidde. Hij nam met een veelzeggende oogslag afscheid van hen en drukte hun nog op het hart dat zij hem in zijn gevangenschap moesten komen bezoeken.

Maar nu ontstond er aanstonds een samenloop van leerlingen en andere mensen en weldra hoorde men overal roepen: “Ze hebben Joannes ontvoerd; ze zijn weg met Joannes.”

Overal weergalmde weegeklaag en gejammer; zij wilden achterna, maar ze wisten geen weg, want de soldaten waren van de gewone weg afgeweken en een ongewone zijweg naar het zuiden ingeslagen. Er heerste een grote paniek, verwarring en geschrei.

Ik jammerde mee en riep luid en deed herhaalde pogingen om hun duidelijk te maken, langs waar zij met Joannes gegaan en verdwenen waren, maar allen deden alsof ze mij zagen noch hoorden.

De leerlingen verspreidden zich aanstonds naar alle kanten, vluchtten zoals de apostelen bij de gevangenneming van Jezus en verkondigden de tijding door het hele land.

Ik echter spoedde me nu naar Jezus en ontmoette Hem met Saturninus en de andere leerling in het gebergte reeds voorbij de Waterstad (Amichores) en op weg naar Gathefer. Met een omweg begaf Hij zich naar Kafarnaüm, waar zijn leerlingen vanaf de leerberg recht naartoe gegaan waren. Doch ik zag Hem slechts een vluchtig ogenblik. Ik verloor Hem aanstonds weer uit het gezicht.

Teleurgesteld omdat ik Hem weer verloren was, begon ik te kermen en te klagen.

Tussenbemerking: Ennon, derde doopplaats, Melchisedek.

520.

De plaats waar Joannes doopte, toen hij gevangen genomen werd, is werkelijk het Ennon, dat volgens de H. Schrift (Joa. 3, 23) bij of tegenover *(juxta)* Salim gelegen is.

Hier op de fundamenten bij (rond) de leerplaats van de Doper, heeft het tentslot van Melchisedek gestaan. Ik meen dat hij hier reeds woonde, wanneer Abraham in het land kwam.
Ja, ook de eerste aanleg van de doopvijver en van het kleine meer is van hem.

In Jeruzalem had hij reeds menig fundament gelegd.

Melchisedek behoort tot die koren van engelen, die met allerlei boodschappen tot de oudvaders kwamen, b.v. tot Abraham (cfr. Gen. 18); zij staan op gelijke voet als de aartsengelen Gabriël, Rafaël, Michaël, enz. (Melchisedek, engel, zie fasc. 10, nr. 269, voetnoot 78).

***

De middelste doopplaats (= de 3e) ligt tussen Betabara en de uitmonding van het twee-armig riviertje dat van Dibon komt en in de Jordaan uitmondt; ze ligt ten hoogste een paar uren (6 km) stroomopwaarts van Betabara, tegenover het waterrijke hoogland Gilgal, zowat een kwartier van de Jordaan in een hoek van het dal.

> K. trachtte de ligging en andere bijzonderheden van deze doopplaats nog nader te bepalen, waaruit Brentano de volgende stelling afleidde, waarop wij wezen in de VOORREDE, nr. 11:
> "Naar aanleiding van deze verklaring doe ik opmerken dat de zienster in de waterlopen meestal geen inzicht had. Het is waarschijnlijk dat het water in dit geval de tegenovergestelde richting volgde van die welke K. opgaf." –

Deze middelste of 3e vijver is eenvoudiger dan de 2 andere, maar in het dal staan zeer schone bomen. (Zonder twijfel werd hij ook veel minder gebruikt).

Joannes onderweg te Hesebon.

521.

Nog 23 juli. –

Ik zag deze morgen de gevangen Joannes door de soldaten in een toren bij een oud, niet te best onderhouden kasteel te Hesebon (Chesbon) gebracht worden.

Vóór het kasteel lagen schone vijvers[244] en enige dreven, zij waren de gehele nacht met Joannes voortgegaan en ‘s morgens

---

[244] **Hesebon = Hesban**. – Hoofdstad van het rijk van Sichon, koning der Amorieten, toen Mozes hier aankwam. Toevluchtstad onder de Israëlieten. Heeft tot heden zijn oude naam bewaard: Hesban.

Ligt 4 uren ten oosten van de noordpunt der Dode Zee, op een heuvel van 900 m hoog, 1294 m boven de Dode Zee.

De heuvel heeft boven 3 toppen die van noordoosten naar zuidwesten gericht zijn; ze zijn bedekt met ruïnes. Deze zijn vormloos op de verste top, maar vertonen herkenbare bouwresten op de middelste en zuidwestelijke toppen.

- Op de middelste zijn het vermoedelijk de resten van een tempel met afmetingen van 20 m bij 15 m;
- op de zuidwestelijke zijn het de resten van een groot rechthoekig gebouw van 40 m lang en 30 m breed.

  3 lagen behouwen stenen van groot kaliber steken nog boven de grond uit en aan de noordkant liggen de resten van een brede trap.
  Het plaveisel bestaat uit kolossale, dikke tegels.
  Men bemerkt er ook nog 4 vierkante kolomvoetstukken die uit het Grieks-Romeinse tijdperk dateren.

***

Aan het zuidwesteinde van de langwerpige heuvel en dus onder het grote gebouw liggen verscheidene grote vijvers; op deze zijn het dat het Hooglied, 7, 5 zinspeelt: “Uw ogen zijn als de vijvers aan de poort van de volkrijke stad Hesebon.”

Aan de voet van de heuvel en dus nabij deze vijvers heeft te allen tijde de weg van noord naar zuid voorbij gelopen.

Met deze gegevens voor ogen is het alsof wij Joannes hier uit het noorden zien aankomen.

kwamen hun andere soldaten uit Hesebon tegemoet, want het was reeds ruchtbaar geworden dat men Joannes gevangen genomen had; vandaar dat hier en daar groepen mensen bijeen schoolden.

De soldaten die hem leidden, schenen mij geen gewone soldaten, maar een soort van lijfwachten van Herodes te zijn; zij hadden immers helmen op, waren met schubben en ringen tegen sabelhouwen gepantserd en met lange spiezen gewapend.

Ik zag vele mensen zich hier vóór de gevangenis van Joannes verzamelen en dat de soldaten alle moeite hadden om hen op een afstand te houden of weg te drijven.

De gevangenis had boven openingen naar buiten en ik zag Joannes in zijn kerker. Staande riep hij met een luide stemme, die buiten goed verstaanbaar was, dat hij de wegen had bereid, rotsstenen gebroken, knoestige bomen geveld, bronnen afgeleid, vijvers gegraven en bruggen gebouwd. Hij had de hardste en weerbarstigste voorwerpen te bewerken gehad. Juist zó was dit volk en daarom was hij nu gevangen.
Men moest zich tot Degene wenden, die hij aangekondigd had, tot Degene die nu naderde op de wegen die hij had bereid. Wanneer de Heer zijn intocht houdt, dan treden de dienaren die zijn weg in gereedheid gebracht hebben, af. Zij moesten zich nu allen tot Jezus wenden, wiens schoenriemen hij niet waardig was te ontbinden (cfr. Joa. 1; 27), tot **Hem die het Licht, de Waarheid en de Zoon van de Vader is.**

In deze zin sprak hij nog verder. Zijn leerlingen moesten hem in zijn gevangenis nog komen bezoeken, want vooralsnog zou men het niet wagen de hand aan zijn leven te slaan, want zijn uur was nog niet gekomen.

De zienster vallen het eerst de mooie vijvers op; dan ziet zij het geleide met Joannes de heuvel bestijgen, achter de stadspoort het paleis bereiken en hier achter de deuren verdwijnen.

Wij mogen bijna met zekerheid besluiten dat het reusachtige bouwwerk op de zuidwest-top van de heuvel het paleis van Herodes is geweest.

Hij riep dit alles zo luid en verstaanbaar, alsof hij nog op zijn leerstoel stond, omgeven door een grote menigte. Van tijd tot tijd verdreven de wachten het toegestroomde volk, want de toeloop en het onderricht van Joannes herhaalden zich nog meerdere keren deze morgen.

‘s Avonds zag ik Joannes onder de bewaking van soldaten op een lage, smalle wagen verder gebracht worden. Op de wagen stond een soort van bedekte, lichtdichte kast, waarin nog verscheidene andere gevangenen bij hem opgesloten zaten; de wagen was met ezels bespannen.

24 juli. –

Jezus heeft de voorgaande nacht in het huis van Maria doorgebracht *onder vertellen en onderrichten.*

In de voormiddag heeft Hij zich op weg naar Betanië begeven.

Joannes te Macherus.

522.

Nog 24 juli. –

In de voormiddag van 24 juli is Jezus zijn reis van Kafarnaüm naar Judea en Betanië begonnen en komt tegen de avond bij het Klein-Hermon-gebergte aan.

***

In deze eigen avond brengen soldaten Joannes van Chesbon naar Macherus. De juiste dag is toch onzeker; het hangt er van af hoe lang hij te Chesbon gebleven is of hoelang zijn verplaatsing geduurd heeft.

Heden, hetzij in de morgenschemering of het avondduister zag ik Joannes in de gevangenis van Macherus ondergebracht worden. Macherus ligt wonderbaar hoog en steil[245].

---

[245] **Macherus = Moekawer = ruïne van de vesting thans Qasr Masjnaqa. –**

Macherus wonderbaar steil. – Het fort van Macherus werd gebouwd door de Makkabeeër Alexander Janneüs (fasc. 12, nr. 400, voetnoot 159). (103-70 vóór Chr.)

Herodes de Wrede heeft het, nadat de Romeinen het weer verwoest hadden, op grootse wijze prachtig herbouwd, vergroot en versterkt. Het speelde een rol in de Joodse Oorlog.

Lucius Bassus, generaal van Titus, die het belegerde, (71-72 na Chr.) moest zijn toevlucht nemen tot een list om het te kunnen veroveren.

De Arabische vorm van de oude naam is Moekawer.
Men onderscheidt stad en vesting, 1,5 km van elkaar en door een diepte gescheiden. Vandaar dat Joannes in de nabijheid van de vesting weer opwaarts moest gaan. Stad en vesting liggen op een heuvel.

De ruïne der vesting heet thans Qasr Masjnaqa.
De weg die er nu heenleidt bestaat grotendeels uit treden in de rots van de heuvel gehouwen. Deze heeft een niveau van 730 m, vier meter hoger dan de stad. Ten aanzien van de Dode Zee is dit 394 m meer.

Het gebergte rijst op uit de Dode Zee en stijgt, voor een afstand van 8 km in de rechte lijn, tot een hoogte van 1100 m.

Ook uit het noorden (wadi Zerqa Maïn) en uit het zuiden (Arnon en Heidan) bedraagt de stijging 700 m. Uit het noordoosten echter daalt men uit het hoge bergland af. Deze kant was echter goed te verdedigen, zodat Macherus voor oninneembaar kon gelden.

Herodes Antipas hield bij voorkeur hier zijn verblijf. In de buurt had hij de warme baden van Kallirroë.

Wanneer K. verhaalt dat Herodes uit zijn kasteel van Kallirroë hier- of daarheen ging, bedoelt zij waarschijnlijk zijn kasteel te Macherus.

Het burchtpaleis mat in de omtrek 56 stappen ten noorden, 67 ten westen, 46 ten zuiden en 80 ten oosten.

De zienster geeft reeds hier menige bijzonderheid over die vesting.
Verder zal zij er nog andere en meer karakteristieke geven.
Wij kunnen op grond van andere bevindingen verzekeren, dat ze door diepgaande opgravingen bevestigd zouden worden.

***

Wij menen dat een schepje geschiedenis een ophelderend licht zal werpen op de voorname gebeurtenissen die K. hier vermeldt.

In verband met Herodes en Joannes noemt K. twee voorname steden en een beroemde vesting:

- Hesebon (= Chesjbon),
- Livias en
- Macherus.

De rol die ze in deze omstandigheid speelden, zal beter naar voren komen uit het volgende brokje geschiedenis. Alles wat hier gezegd zal worden, is ons uit Flavius Josephus bekend.

De opvolgers en afstammelingen van de eerste en dappere Makkabeeën zochten al het gebied te heroveren, dat Mozes de Israëlieten als erfdeel had toegekend, dus ook het door Mozes in bezit genomen gedeelte van Moab ten noorden van de Arnon, de huidige rivier Modjib.

Tot de herovering droegen vooral bij

- in de 2e eeuw vóór Chr., Joannes Hyrkanus (135-106) en
- in de volgende eeuw zijn derde zoon Alexander Janneüs (106-79 vóór Chr.).

Herodes de Grote, juister genoemd, de Wrede, wist van de Romeinse senaat het koningschap en de heerschappij over Judea te verkrijgen (47-46 vóór Chr.). Daarin was begrepen het gebied ten oosten van de Jordaan, dat de Makkabeeën heroverd en weer bij Judea ingelijfd hadden, nl. Perea en het gebied ten oosten van de Dode Zee. Sinds die veroveringen had Perea zich tot de Arnonrivier verlengd.

Een van de eerste zorgen van Herodes was zich het bezit van dat gebied ten oosten van Jordaan en Dode Zee te verzekeren, want steeds loerde onheil van die kant. Met het oog hierop had reeds Alexander Janneüs de vesting Macherus gebouwd. Herodes begon met Hesbon te versterken en van een garnizoen te voorzien. – Vandaar dat K. ons te Hesbon een burg of paleis van Herodes aantoont met een gevangenis, waarin Joannes 1 of 2 dagen doorbracht.

Een volgende werk was de stichting van de STAD Macherus, 1,5 km ten zuidoosten van de gelijknamige burcht. Deze was ondertussen door de Romeinse generaal Gabinius in zijn strijd tegen de Makkabeeën verwoest geworden, maar Herodes herstelde die op groter schaal, prachtiger en sterker.

Ook de stad Betharam, waarvan de ruïne nog steeds tell er-Rameh heet en 2 uren ten oosten van Jezus' doopplaats gelegen was, hief hij op uit haar

puinen, versterkte en verfraaide hij. Natuurlijk mocht ook een paleis daar niet ontbreken. Hij gaf ze de naam Livias, naar de vrouw van keizer Augustus in 2e huwelijk, Livia Drusilla.

Vandaar weer dat K. ons Herodes Antipas toont, van Livias komend en naar Ennon tot Joannes reizend (nr. 510, midden).

***

In zijn laatste maanden zocht **Herodes de Wrede** te vergeefs zijn genezing, eerst te Jericho, vertrouwend op het gunstig winterklimaat, vervolgens te Kallirroë, waar hij zijn hoop ging stellen op de warme en heilzame baden. Alles te vergeefs! Deze badplaats in de vallei Zerqa Maïn, 1 uur ten noorden van Macherus en 2 uur ten oosten van de Dode Zee, wordt ook door K. meermalen genoemd. Toen nu Herodes' toestand hopeloos geworden was en zijn nakend einde onafwendbaar, vermaakte hij bij testament aan zijn zoon Herodes Antipas, die later met Jezus te doen zou krijgen, Galilea en Perea; dit laatste strekte zich tot de Arnon uit, zoals reeds gezegd.

***

Antipas verkoos Perea, meer bepaald de zuidelijke helft, tot zijn geliefkoosd verblijf en de stad en burg Macherus tot zijn residentie.

Na zijn wettige vrouw, dochter van Aretas IV, die over Zuid-Moab heerste, verstoten te hebben, leefde hij te Macherus in echtbreuk. Deze wegzending bracht menige verwikkeling mee, wat K. reeds liet doorschemeren.
Een jaar later zal dit uitlopen op een oorlog.

De nederlaag die Herodes leed, werd door het volk verklaard als een straf voor de vermoording van Joannes door Herodes. Deze had Herodias, de vrouw van zijn broer Filippus tot bijzit genomen. Macherus was nu dagelijks getuige van de misdaden die uit zulk een verbintenis voortvloeien. Per slot van rekening was die echtbreuk ook de oorzaak van de grootste misdaad die te Macherus gepleegd werd: de moord op de grootste der profeten. Dat Joannes werkelijk TE MACHERUS onthoofd werd, is ons bekend uit Flavius Josephus. De misdaad had plaats op het verjaringsfeest van Herodes, waaraan alle hogere staatsbeambten van Perea en Galilea deelnamen.

"Wie zou niet verwacht hebben, roept de H. Ambrosius uit, dat Joannes op zulk een dag eerder zijn vrijheid terug zou bekomen?"

Dit tragisch gebeuren zal K. later treffend verhalen en ons meteen nog menige bijzonderheid over Macherus aan de hand doen.
Dit alles zal bevestigd worden, indien er ooit ernstige en stelselmatige opgravingen worden uitgevoerd; het bleef tot nog toe bij een oppervlakkige waarneming. Men ziet dat K.'s mededelingen niet alleen in het geografisch, maar ook in het historisch kader passen.

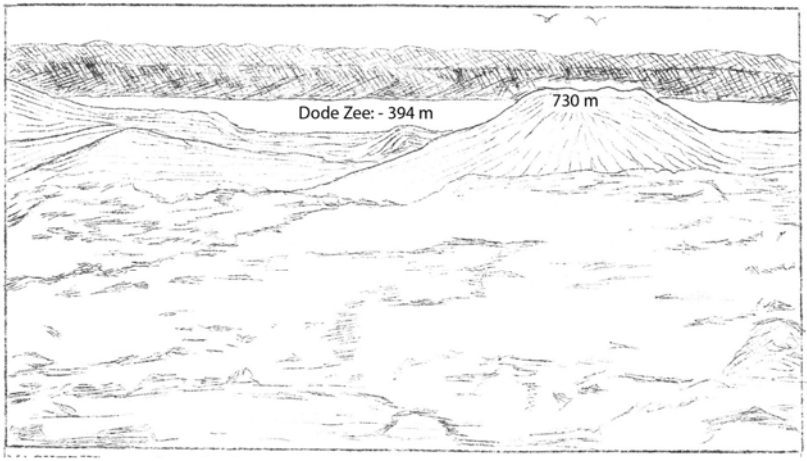

nr. 522 : Macherus op de afgeknotte kegel, niveau 730 m, 1126 m boven de Dode Zee, waarvan alleen de westelijke strook op de schets zichtbaar is.

Achter de Zee het gebergte van Judea, met vooraan de woestijn van Juda.

Eerst brachten zij hem langs een bergpad opwaarts. Dan werd hij niet door de poort in de vesting geleid, maar daarnaast was in een vestingwal een ingang aangebracht, die anders met graszoden dichtgemaakt was. Hier gingen de soldaten zonder gerucht met Joannes binnen; eerst daalden zij een weinig neer en kwamen dan bij een zware bronzen deur en door deze in een lange gang. De gang liep onder de vestingtoren door en kwam uit bij een grote, gewelfde plaats, die onder het grote gebouw lag en haar licht door openingen boven uit de hoogte ontving; ze was rein, maar zonder het minste comfort.

522 bis.

Hierop, (dit is nadat Joannes in de gevangenis te Macherus gebracht was), zag ik Herodes in een kasteel, dat ook een bouwwerk van de oude Herodes was; hij had daar eenmaal voor zijn genoegen een aantal mensen in de vijver doen verdrinken; dit

kasteel heette Herodium[246]. Antipas had zich hier uit wrevel verborgen en liet niemand bij zich toe.

Toen nu een talrijke menigte mannen een verhoor aanvroegen om de vrijheid van de onrechtvaardig aangehouden Joannes te eisen, zag ik hem geheel in de war en vol angst van de ene kamer in de andere lopen en zich verbergen; hier was niet zijn vrouw.

Magdalena.

523.

Zondag, 21 juli. –

Men lette erop dat de datums nogmaals teruggaan.

Heden predikt Jezus op de leerberg boven Kedes ten noorden van Berota.

Het feest van de H. Magdalena valt op 22 juli.

Morgen is het Magdalena's feest. Daarom ging ik op mijn reis, na Joannes verlaten te hebben – hij was nog aan het preken – naar Magdalena te Magdalum. Ik moest weer over de Jordaan gaan.

Ik trof gasten bij haar aan; ze lagen om een tafel in een zaal die met spiegels en groene boompjes versierd was. De maaltijd scheen ten einde te lopen; de deelnemers waren een twaalftal

---

[246] In nr. 517 (laatste alinea) zagen wij Herodes, innerlijk woedend, maar uitwendig vriendelijk van Joannes afscheid nemen, maar de zienster zei niet waar hij zich heen begaf.

Aan 2 kastelen heeft Herodes de naam Herodium gegeven.

- Het 1e lag nabij Bethlehem (fasc. 9, nr. 236, laatste alinea).
- Uit de bijzonderheid die K. aangeeft nopens het verdrinken van een aantal personen, mogen we wellicht vermoeden dat Herodium 2 een van zijn kastelen te Jericho was.

  Hier geschiedde iets dergelijks, zoals wij uit Flavius Josephus weten. Het hoofdslachtoffer was Aristobolus; de reden: Herodes' afgunst (Ant. jud. XV, III).

Joden en heidenen. Één van hen scheen daar te wonen en door de anderen als Magdalena's man en Heer des huizes beschouwd te worden. Nochtans was hij haar man niet, doch slechts een boel, een minnaar die daar binnengedrongen was en met wie zij leefde. De overigen waren vrienden van hem en doorreizende vreemdelingen en officieren; onder dezen waren er ook Romeinen en meerdere van hen lagen hier in garnizoen. De bezoekers of gasten waren artiesten, officieren en avonturiers, volstrekt geen voorname personen.

Magdalena scheen aan lager wal geraakt door haar verkwistend en slecht leven, hoewel ze anders nog zeer schoon was. Haar kleren waren niet bijzonder prachtig, maar opvallend door hun zonderlingheid; ook droeg zij geen sluier. Er waren hier bijna dagelijks zulke ontvangsten en gastmalen, want zij was zeer vrijgevig en verkwistend. Het huis en de hoven waren verwaarloosd en zagen er vervallen uit. Hierop maakten de zalen die zij bewoonde, een uitzondering.

524.

Magdalena was in het begin ook bij de maaltijd en ik was getuige van een gesprek van de mannen, geheel in de trant, waarop men ook hedendaags over heilige zaken spreekt.
Magdalena liet zich met hoogachting en met een heimelijke ontroering uit over Jezus, die zij in Jizreël eens had gezien; zij maakte ook gewag van Veronika als van een voorname vrouw, die haar vóór acht dagen op haar reis naar Maria had bezocht en die voor Jezus de hoogste achting en een onvoorwaardelijke toewijding had.

Maar dan vielen de mannen, op alle manieren en tegelijk, onder mekaar tegen haar uit. Vergetend dat zijzelf een goddeloos gezelschap waren van verblinde heidenen en joodse wetsovertreders, vroegen zij haar verwonderd hoe zij zulk een mens en zijn aanhang kon verdedigen? De vrouw van wie zij sprak, moest ook wel zeer verblind en weinig op haar eer gesteld zijn om zich met zulke mensen bezig te houden. Zijn familie toch

was vervallen, zeer verarmd, bijna gespuis geworden. Hijzelf, lasterden zij, trekt als een gekke landloper zonder schoenen aan de voeten, overal rond. Als zijn vader gestorven was, heeft Hij, in plaats van een eerlijk ambacht uit te oefenen om voor zijn Moeder de kost te winnen, deze in de steek gelaten, en nu doorzwerft Hij het land om overal het volk op te stoken. Hij heeft in Galilea een mooi gezelschap van onwetende en luie vissers gevonden; deze hebben ook hun familie laten zitten en zijn Hem nagelopen, in plaats van te werken. Maar men weet reeds met wie men te doen heeft. Wegens verspreiding van valse leer en onrust onder het volk, heeft men Hem op het paasfeest uit Jeruzalem gejaagd en bij dezelfde gelegenheid heeft men ook zijn Moeder naar haar huis teruggezonden. Doch in plaats van uit die les voordeel te trekken, draaft Hij nu in Opper-Galilea rond, brengt de mensen het hoofd op hol en verwekt overal stoornis, onrust en wanorde.

Er waren ook Romeinen in het gezelschap en dezen zeiden van hun kant: “Het is wonderbaar welk een opzien die landloper baart. Tot in Rome heeft Hij vrienden.

Lentulus, een figuur uit de aristocratie, een patriciër en staatsman, is een geestdriftig bewonderaar er van. Telkens als er schepen uit Judea aankomen, is hij er als de kippen bij, in de hoop door zijn navraag enig nieuws over Jezus en zijn werken te bekomen. Vrienden en ondergeschikten in Judea draagt hij op hem inlichtingen over Jezus te bezorgen.” (zie nr. 505, voetnoot 239).

525.

In het begin van dit gesprek zag ik de goede gesteltenis van Magdalena weerom verkoelen. Die lastertaal scheen indruk op haar te maken, doch toen het spotten té banaal werd, begaf zij zich in een zijvertrek, waar ze zich gewoonlijk ophield. Haar zelfrespect kwam tegen zulke gemeenheid en ongemanierdheid in opstand; zij voelde hoe laag ze gezonken was. Vroeger was haar vriendenkring ten minste verfijnder; zij voelde haar slavernij; zij dacht aan de woorden van Veronika, aan de zeden van haar eigen zusters: de ellende drukte haar neer.

De man met wie zij samenleefde – hij was zeer schoon – volgde haar om te vragen of er haar wat deerde; zij antwoordde slechts met tranen en wilde alleen zijn; haar kamervrouwen waren bij haar; ze had er 2:

- de ene was ondeugend,
- de andere goed, en deze zond aan de familie regelmatig berichten over Magdalena's toestand, het leven en de gang van zaken op het kasteel.

In dit visioen zag ik de zielsgesteldheid van Magdalena op dit tijdstip: ze was zeer diep gezonken.

Eens had een blik van Jezus te Jizreël haar diep en heilzaam getroffen, doch die indruk was stilaan weer vervlogen, raakte uitgewist en daarna was zij nog dieper gezonken. Maar de gedachte dat zij vervallen was van de vorige glans van haar zondig leven, werd aanleiding tot een nieuwe emotie; het stormde in haar ziel; de inwendige strijd herbegon.

Toen Veronika haar kwam bezoeken, overnachtte zij er ook. Deze eerbare, reeds bejaarde vrouw bezocht Magdalena telkens als zij naar Maria reisde; ze ging intiem met Magdalena's familie om en gebruikte haar invloed om Magdalena tot beter gevoelens en bekering te brengen. Veronika en bevriende bezoekers kwamen nooit in dat gedeelte van het kasteel, waar Magdalena zich aan haar vermaken overleverde. (Niet in het hoofdgebouw, dat ruim was, maar in een ontvangstplaats in een zijvleugel of ook in het voor- of inganggebouw).

Zij gingen onder de ingangsboog in de tegenovergelegen vleugel (tegenover het hoofdgebouw) en boven de ingangboog kwam Magdalena boven (op de verdieping) tot hen. (De ontvangstzaal schijnt een bovenkamer van het voorgebouw te zijn). Zulke bezoeken vielen haar enerzijds smartelijk, omdat zij zich schaamde en vermaningen moest slikken. Anderzijds vleiden ze haar trotsheid: zij hoopte dat die bezoeken van vrome mensen haar in de ogen der wereld zouden doen doorgaan voor een

fatsoenlijke vrouw, over wie haar achtbare en voorname verwanten zich niet hoefden te schamen.

526.

Ook Jakobus de Meerdere zag ik eens hij haar, enige tijd vóór Marta haar uitnodigde tot de prediking van Jezus, waardoor zij bekeerd zou worden.

Vol hartelijk medelijden met haar lot ging Jakobus haar opzoeken te Magdalum om haar hetzelfde besluit te doen nemen, nl. naar Jezus' preek te gaan luisteren; hij wilde eigenlijk weten hoever haar weerspannigheid ging. Ik zag hem later nog meermalen bij haar; hij schiep zich de gelegenheid daartoe door boodschappen die Marta hem toevertrouwde. Magdalena ontving hem niet in haar kasteel (of hoofdgebouw van haar kasteel), maar in een bijgebouw. Ze vond behagen in zijn verschijning.
Jakobus had inderdaad een voornaam en imponerend voorkomen; hij sprak bezadigd, verstandig en op innemende wijze; zijn woorden waren vol wijsheid; zij veroorloofde hem haar te bezoeken, telkens als hij in het gewest zou komen. Anderzijds hield zij die bezoeken zo verborgen mogelijk, want ze was toen niet zonder relaties. De man met wie ze leefde, bleef onkundig van die gesprekken met Jakobus.

Deze toekomstige apostel **sprak haar op geen berispende wijze toe, maar met achting en vriendelijkheid;** hij prees haar groot verstand en nodigde haar uit om toch eens naar Jezus te komen luisteren, want een geestrijker man, een welsprekender redenaar zou zij nooit hebben gehoord; werkelijk was bij Hem veel te leren. Ge hoeft u niet bekommerd af te vragen, redeneerde hij, van welk een stand en gezindheid en klederdracht de andere toehoorders zullen zijn, ge moogt er in uw gewone opschik verschijnen.

Magdalena nam deze vriendelijke uitnodiging goedwillig aan; zij wilde er eens over nadenken; ze was ook zeer geneigd het te doen, en toch stelde ze zich nog zo ruw en weerbarstig aan, toen Marta

haar daarna hetzelfde dringend verzoek herhaalde. Overigens was Marta niet nader op de hoogte van Jakobus' betrekkingen met Magdalena; ik zag hem meerdere keren bij haar.

Geboortefeest van Magdalena's boel.

527.

Maandag, 22 juli; Feest der H. Maria Magdalena. –

Terwijl Jezus van Zedad huiswaarts reist (nr. 519) wordt Joannes in de late namiddag gevangen genomen.

Heden op mijn weg naar Kafarnaüm kwam ik ook te Magdalum bij Magdalena.

De namiddag was reeds gevorderd; er was een dansfeest aan de gang, ik meen naar aanleiding van de verjaardag van de man met wie zij toen samenhokte en die ik onlangs (gisteren) reeds gezien had. Hij was een jood en soldaat en lag hier te Magdalum in garnizoen[247].

[247] Magdalena's minnaar te Magdalum in garnizoen. – Volgens de Talmoed, als deze in dit punt geloofwaardig is, zou Magdalena eerst geleefd hebben met de Jood Pappus ben Juda.

Ik zag een dans (fasc. 12, nr. 379, voetnoot 141, midden); hij speelde zich af in een ruime prachtige zaal, naast de eetzaal. Ook hier in deze zaal konden de dansers en danseressen in grote spiegels hun eigen wendingen en buigingen zien. Aan de ene zijde was een verhoog met gekussende zitplaatsen en met aan de voorkant een afhangend behangsel. Hier zat Magdalena of wandelde zij met gasten op en neer; ik zag haar niet meedansen en ook schonk zij weinig aandacht aan de genodigden, noch dezen aan haar.

Het feest scheen ingericht tot hulde aan de hier ingedrongen man; de gasten beschouwden heel dit gebeuren als iets gewoons, normaal behorend bij het leven, waarbij geen angstvallige hoofdbrekerij te pas komt.

Het gezelschap bestond inderdaad uit lichtzinnig gespuis, ijdele vrouwen en meisjes, die naar de wereld en buiten de Wet leefden, uit officieren en beambten van Magdalum, uit avonturiers.

De muzikanten waren bijna allemaal kinderen, jongens en meisjes met kransen, fluiten en triangels. De dans was niet springend, noch ronddraaiend gelijk bij ons, maar bestond in een bestendig, sierlijk door mekaar wandelen, met kleine zwevende passen, die samengingen met een gestadig en bevallig heen en weer bewegen van het hele lichaam, van hoofd en handen. Op zichzelf waren die wiegende bewegingen gemeten en welvoeglijk, maar in zijn geheel was die dans niettemin een vertolking van allerhande driften en dwaasheden, een bestendig pronken, ophitsen en lokken met het lichaam.

De vrouwen hadden zeer lange slepen, maar waren niet gesluierd, zoals alle deftige Jodinnen bij de dans. Ook waren de handen hier

---

Na met hem gebroken te hebben, knoopte zij betrekkingen aan met een officier van Herodes Antipas; hij heette Panter en lag te Magdalum in garnizoen (D.B. Madeleine).

Magdalum ligt bij een wegsplitsing en bij een nauwe pas waar de zuidelijke weg tussen berg en Meer loopt en van strategisch belang is.

niet bedekt, zoals bij deze, maar nochtans raakten zij mekaars handen niet aan, tenzij met doeken die zij in de hand hielden. Ik heb in het algemeen, zelfs bij lichtvaardige Jodinnen, nooit een aanstotelijke vertrouwelijkheid met de mannen in de tegenwoordigheid van anderen gezien, ook geen kus, maar bij de heidenen en Romeinen was het gedrag tussen beide geslachten zeer los en lichtzinnig.

528.

De dansenden behoorden tot die zondige wereld van uiterlijk voorname, maar inwendig bedorven mensen, die volgens het vlees leven en hun schande en afschuwelijkheid met mooie kleren en verfijnde manieren bedekken. Nochtans, ook wat dit punt betreft, waren ze minder voornaam en beschaafd dan Magdalena's vroeger gezelschappen, die meer uit ontwikkelde, geestrijke mannen, geleerden en kunstbeoefenaars bestonden.
In de vorige jaren las en maakte men er gedichten en raadsels[248].

[248] Gedichten en raadsels. – Dat de Joden er zin en smaak voor hadden, blijkt uit de gehele H. Schrift. Dit gold en geldt nog voor het ganse Oosten. Men kan er een uitgesproken neiging waarnemen om zijn gedachten raadselachtig en beeldrijk in te kleden.

Zedenleraars zagen er het middel in om waarheden en stellingen dieper en duurzamer in te scherpen. Heeft iemand zelf bijgedragen om via de oplossing van een raadsel of woordspeling een waarheid in te zien, dan blijft deze hem gemakkelijker bij. Deze leermethode vinden wij terug in heel de wijsheidsliteratuur van de Bijbel.

- De koningin van Saba bewonderde in Salomon de vlugheid in het maken en oplossen van raadsels (I Kon. 10, 1).
- Aan die fijnheid van geest dankte hij grotendeels zijn vermaardheid (Ekkli. 47, 17).
- Hiram, koning van Tyrus, die zelf een hofbeambte had met zin voor raadsels, stuurde aan Salomon raadsels ter oplossing.
- De H. Schrift hemelt de zoeker op, die de wijsheid der ouden verzamelt, zich in de spreuken en profetieën verdiept, duistere gelijkenissen achterhaalt en raadselachtige uitspraken oplost (Ekkli. 39, 1-3).

Bij feestmalen en in vriendenkringen werden gewoonlijk raadsels opgegeven en beantwoord. Ja, ook nog heden.

Ook hierdoor voelde zij duidelijker hoe diep zij gezonken was; daarom liet het feest haar onverschillig.

De dans had overdag plaats. Ik zag hen daarna in de spiegelzaal aan een prachtig bedekte tafel aanliggen. De vrouwen zaten aan de ene zijde bij elkaar, de mannen lagen aan de andere zijde aan. Magdalena zat tussen hen op een gekussende, beklede zetel. Nadat zij ter tafel gegaan waren, kwamen nog enige gasten binnen en dezen brachten het nieuws mee dat Herodes Joannes gevangen had doen nemen[249]. Deze tijding werd op instemmende toejuichingen, die deden walgen, onthaald.

Daar Magdalena er bedroefd over scheen en met enige woorden haar afkeuring te verstaan gaf, lachten de mannen haar uit en

---

"'s Avonds, zo weet de oostenkenner P. Gerrits, komen de bedoeïenenjongens bij elkaar en zijn een en al oor voor wat een oudere vertelt, of ze dansen in rijen tegenover elkaar, hun lichaam heen en weer wiegend en zingen liederen koorsgewijs, of geven raadsels op, zoals dat in Israëls tijd reeds de gewoonte was, gelijk men het in vele passages van het Oud Testament kan lezen." (H. Land, 4e jg. blz. 30; cfr. Recht. 12, 14-18).

[249] Late bezoekers brengen het nieuws van Joannes' gevangenneming. Kan het nieuws er nu reeds zijn?

K. deed opmerken dat zijn leerlingen het nieuws aanstonds door heel het land verspreidden.

a) Joannes zelf had aangekondigd dat hij gevangen genomen zou worden.

   Deze aankondiging werd wellicht aangedikt en werd er verspreid dat hij reeds gevangen was?

b) In geval Joannes reeds gevangen was, kon men het in de avond te Magdalum reeds weten. In die bergstreken wordt sensatienieuws van heuvel tot heuvel, van berg tot berg doorgegeven.

   Dit las ik bij Mislin en dit vertelde mij de vrouw uit Mostaganem (Algiers), zodat in enkele uren een voorname gebeurtenis het land door bekend is.

Guérin schrijft: "In de nacht hadden wij onder onze tent kreten horen weerklinken en van berg tot berg horen weergalmen;
het waren de kreten van opstandige fellah's, die met de grootste snelheid op een afstand opgevangen werden om verder doorgegeven te worden.
Het was een zeker ordewoord als signaal tot de opstand tegen de nieuwe pasja van Jeruzalem."

begonnen met Joannes te spotten. Magdalena was hierover misnoegd en van droefheid overstelpt; zij verliet aanstonds de tafel en begaf zich in een aangrenzende kamer, waar kussenzetels stonden; het was haar woonkamer naast de eetzaal. Hierop verliet ik haar.

Brentano plaatst hier nog een paar bladzijden met mededelingen over Magdalena's meisjesgeschiedenis. Wij hebben deze verplaatst naar haar levensschets. Zo kunnen wij na volgend commentaar doorgaan met het openbaar leven van Jezus.

Jezus te Betanië.

529.

25 juli = 1 Ab; Nieuwe Maan. –

Het verhaal sluit aan bij nr. 509, volgt op 24 juli.

Verleden nacht (tussen 24 en 25 juli) zag ik Jezus met Lazarus en een vijftal Jeruzalemse leerlingen in de omstreek van Betulië (wellicht is bedoeld Betulië 2, op het Klein-Hermon-gebergte). De stad lag hoog en ik meende dat zij erdoor moesten, maar hun weg wendde zich er omheen. Daarna zag ik hen aan de oostzijde van Jizreël in een huis met tuin en voorhof binnentreden; het was een huis dat aan Lazarus toebehoorde. Men ging een eindweegs tussen wal en stadsmuur door. Dit huis was een soort halte- of rustherberg (private tweederangs herberg), maar toch behoorde er een voorhof en tuin bij.

De leerlingen waren vooruitgegaan en hadden het ontbijt besteld. Hier woonde een trouwe dienaar van Lazarus; het was nog vroeg in de morgen, toen zij zich hier na hun aankomst de voeten wasten, het stof van hun klederen schudden, een klein ontbijt namen en eventjes rustten.

Van Jizreël gingen zij over een riviertje (de nahr Djaloed), lieten Skytopolis en later (en veel verder) Salim aan hun linkerzijde en gingen over het uiteinde van een berg naar de Jordaan toe.

Dan staken zij, zuidelijker dan Samaria, de stroom over[250]. Daar het nu reeds nacht begon te worden, rustten zij enige uren uit op een berghoogte van de Jordaanoever (oeverberg), waar enige hun bekende herders woonden.

26 juli. –

Vóór het dagaanbreken zag ik Jezus met Lazarus – de leerlingen waren verspreid langs korter wegen vooruitgegaan – weer over de Jordaan trekken en vervolgens tussen Hay en Gilgal de woestijn van Jericho doorkruisen; zij reisden de hele dag op eenzame paden, zonder in bevolkte plaatsen te komen, zodat zij onopgemerkt bleven.

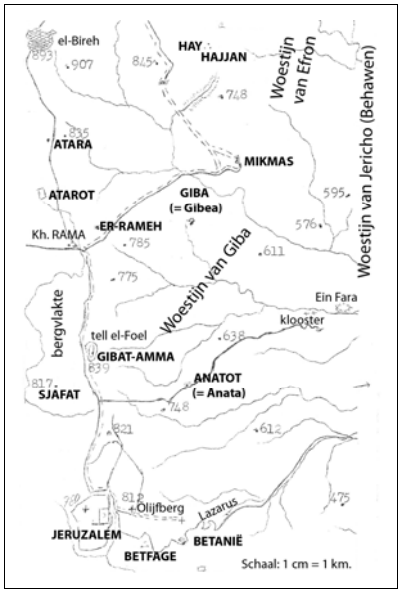

[250] Bedoeld zal hier wel zijn Samaria 3, thans es-Soemrah, 6 km ten westen van Jericho, zoals dit ook het geval was in nr. 360.
(Wat wij er daar over zegden, zie fasc. 12, nr. 360, voetnoot 129).

Van daar terugkerend recht naar het westen, doorkruisen zij de woestijn van Jericho tussen Hay (bij Betel) en Gilgal, (zie volgend nr. 530).

Wanneer zij nu nog enkele uren van Betanië waren, ging Lazarus vooruit en Jezus zette wandelend zijn weg alleen voort; zij bezochten evenmin de herberg die Lazarus aan deze kant van de woestijn bezat.

In het kasteel te Betanië wist men reeds dat Jezus op komst was en daar wachtten nu op Hem:

- Saturninus,
- Nikodemus,
- Jozef van Arimatea en zijn neven,
  - Joannes Markus en
  - de zonen van Simeon,
  - de zonen van Joanna Chusa en
  - van Veronika en
- de drie zonen van een tempelbeambte, Obed genaamd en
- ook de leerlingen die met Jezus uit Galilea gekomen (en vooruit gegaan) waren.

Er waren bij Lazarus wel 15 mannen en ook verscheidene vrouwen, te weten:

- de weduwe van de genoemde Obed en moeder van de voormelde zonen en bloedverwante van Lazarus langs de moederlijke zijde, een bejaarde voorname vrouw,
- Veronika,
- Joanna Chusa,
- Suzanna en
- Maria de moeder van Joannes Markus, en
- Marta
- met haar verstandige, reeds bejaarde dienstmeid, een vrouw die daarna ook de Gemeente volgde en in het onderhoud van Jezus hielp voorzien;

in het geheel zeven (cfr. nr. 257, fasc. 10).

Deze hielden zich in alle stilte en in het geheim in het kasteel op en waren in de grote, onderaardse, overwelfde plaats vergaderd, waar ik ze ook reeds gezien heb kort vóór het Bitter Lijden.

(De onderaardse plaats is een soort ruime grot, zie schets hierna – K. noemt ze vaak).

Om 4 uur in de namiddag trad Jezus door een achterpoort (aan de noordkant van het domein) in de hoven van Lazarus. Deze ging Hem in een zaal (zie zelfde schets) tegemoet en waste Hem daar de voeten. Ik zag in deze zaal een diepe badkom aangelegd in de

vloer, waarin een kanaal, dat uit het huis (of keuken) kwam, uitmondde. Ik zag dat Marta in het huis (in die aangrenzende keuken) een mengeling van warm en koud water in het kanaal goot en dat het water in de badkom gevloeid kwam[251].

Jezus ging nu op de rand van het bekken zitten met de voeten in het water. Lazarus waste die en droogde ze af. Daarna schudde hij ook het stof van Jezus' klederen, bond Hem andere zolen aan de voeten en bood Hem spijs en drank aan, die daar gereed gezet waren.

531.

Nu begaf Jezus zich met hem langs een lange lovergang naar het huis (door het voor- of binnenhof naar het achter- of hoofdgebouw) en ging dan neer *(hinab)* in de onderaardse, gewelfde (driehoekige) zaal (grot die het hoofdgebouw verlengt). De vrouwen lieten hun sluiers vallen, vielen op hun knieën en bogen diep (met het voorhoofd tegen de grond). De mannen bogen enkel zeer diep.

Jezus groette en zegende allen. Dan gingen zij onmiddellijk ter tafel. De vrouwen zaten aan het ene einde der tafel op kussens, met de benen onder zich gekruist.

Nikodemus was diep bewogen en zeer begerig naar Jezus' woorden. De mannen spraken met verontwaardiging over de gevangenneming van Joannes.

Jezus bedaarde hen door te zeggen dat dit zo verlopen MOEST, dat het zo in Gods wil en

---

[251] Water uit de grond in een bekken vloeiende. – Het water kwam uit de aangrenzende keuken. De ontvangstzaal maakte deel uit van het gebouwencomplex.

In zijn boek 'Perzië', blz. 143 spreekt Dapper van een kleine springfontein onder de vloer in de rijke huizen. Het water spuit omhoog en valt neer in een bak die in de vloer gemaakt is; het dient tot afspoeling van allerlei dingen en loopt daarna langs ondergrondse riolen weg, alle onreinheid meevoerend, zonder iets op de vloer te laten.

beschikkingen lag en dat zij vermijden moesten over dergelijke dingen te spreken, om geen opzien te verwekken en geen nieuw gevaar uit te lokken. (Alles te vergelijken met nr. 508 en voetnoot 242 in zelfde nr.). *"Ware Joannes niet van het toneel verdwenen, zegde Jezus, dan kon ik met mijn werk nog niet beginnen; de bladeren van de bloesems moeten vallen, wanneer de vrucht begint te ontstaan."*

Zij spraken ook met misnoegen over de spionagedienst van de Farizeeën, maar *Jezus beval hun ook desaangaande de vrede en het stilzwijgen te bewaren. Hij beklaagde de Farizeeën met hun vervolgingsplannen en verhaalde de parabel van de onrechtvaardige huishouder.*

Er werd mij weerom aangetoond dat ook de Farizeeën onrechtvaardige huishouders waren, doch niet zo slim handelden als de huishouder uit de parabel, daar zij geen voorzorgen namen om op de dag van hun verwerping een toevlucht te hebben.

Na de maaltijd gingen zij in een andere zaal (huissynagoge), waar de lampen aangestoken waren. *Jezus bad er de gebeden voor* en zij begonnen de sabbat te vieren. *Na nog een korte toespraak van Jezus tot de mannen,* gingen zij ter ruste, Jezus sliep niet in zijn gewone kamer, die boven gelegen en naar de straat gekeerd was; zij sliepen allen in een rij van bijzondere kamers, in een gang waarboven een wandelterras is of een pad loopt[252].

[252] Waarboven een pad loopt. – Betekent niet op het platdak van het huis, maar hoger dan het huis op de heuvel.

K. zal Freiburg in Zwitserland alleen maar in visioen gezien hebben. Wellicht bedoelt zij het geval, waarover ik het volgende las in een gids: "De noordwestelijke poort hangt als het ware boven een afgrond van 200 m diep. Als men uit de richting van het dorp Morat die poort binnengaat, daalt men aanstonds weer af langs een trap van 120 treden in een straat met

Dit ziende dacht ik nog aan de huizen te Freiburg, waar er de straat ook boven loopt.

Toen alles in het huis nu stil was en allen in een diepe slaap gedompeld waren, stond Jezus van zijn bed op en ging alleen, onopgemerkt, naar de spelonk op de Olijfberg, waar Hij daags vóór zijn Bitter Lijden gebeden en zijn doodstrijd doorstaan heeft. *Ook nu bad Hij daar verscheidene uren tot zijn hemelse Vader om sterkte in zijn arbeid.* Vóór de dag aanbrak, keerde Hij onbemerkt naar Betanië terug[253].

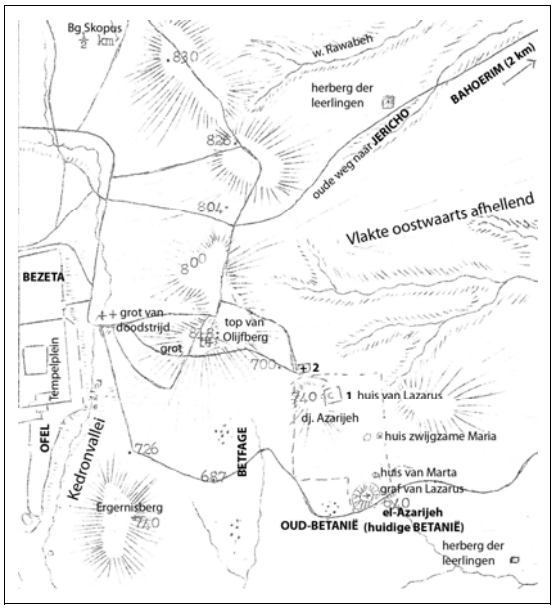

---

huizen waarvan de daken hetzelfde niveau hebben als de naburige straten. Van op een afstand zou men kunnen geloven dat de straten op de daken lopen." (Baedeker).

[253] Jezus ging ditmaal in de grot van de doodstrijd op de bodem van de Kedronvallei.

"Niet altijd kwam Jezus zo ver, zal K. verder zeggen, maar ging ook soms bidden in een andere grot." (nl. bij de top van de Olijfberg, waar de Kerk van het Credo zou opgetrokken worden. Beide grotten zijn aangetekend op het kaartje hierboven).

532.

27 juli; Sabbat. –

Ik zag Jezus met de verzamelde vrienden nog te Betanië verborgen. De drie zonen van Obed, die tempeldienaren waren, en andere die een werk in de tempel te verrichten hadden, gingen naar Jeruzalem. Ook vandaag zag ik niemand van de anderen buiten het huis gaan. Alles was stil en geen buitenstaander wist dat Jezus gekomen was en daar verbleef. Simon de melaatse zag ik nogmaals niet bij hen.

Heden, gedurende de maaltijd, deed Jezus verhalen over zijn verblijf onder de lieden van Opper-Galilea te Amead, Adama en Seleucia. Daar de mannen heftig tegen de sekten uitvoeren, hoewel zij het deden uit goed bedoelde ijver, *laakte Jezus hun harde woorden en verhaalde hun de parabel van de man, die op de weg naar Jericho, in de handen van rovers gevallen was en hoe een Samaritaan hem meer medelijden en liefde betoond had dan de leviet* (Lk. 10, 30-37).

Lucas 10
De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan

25. En zie, een wetgeleerde stond op om Hem te verzoeken en zeide: Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?
26. En Hij zeide tot hem: Wat staat in de wet geschreven? Hoe leest gij?
27. Hij antwoordde en zeide: Gij zult de Here, uw God, liefhebben uit geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht en met geheel uw verstand, en uw naaste als uzelf.
28. En Hij zeide tot hem: Gij hebt juist geantwoord; doe dat en gij zult leven.
29. Maar hij wilde zich rechtvaardigen en zeide tot Jezus: En wie is mijn naaste?
30. Daarop hernam Jezus en zeide: Een zeker mens daalde af van Jeruzalem naar Jericho en viel in de handen van rovers, die hem niet alleen uitschudden, maar ook slagen gaven en weggingen, terwijl zij hem halfdood lieten liggen.
31. Bij geval daalde een priester af langs die weg; en deze zag hem, doch ging aan de overzijde voorbij.
32. Evenzo ging ook een Leviet langs die plaats, en hij zag hem en ging aan de overzijde voorbij.
33. Doch een Samaritaan, die op reis was, kwam in zijn nabijheid, en toen hij hem zag, werd hij met ontferming bewogen.
34. En hij ging naar hem toe, verbond zijn wonden, goot er olie en wijn op; en hij zette hem op zijn eigen rijdier, bracht hem naar een herberg en verzorgde hem.
35. En de volgende dag stelde hij de waard twee schellingen ter hand en zeide: Verzorg hem en mocht gij meer kosten hebben, dan zal ik ze u vergoeden, op mijn terugreis.

36. Wie van deze drie dunkt u, dat de naaste geweest is van de man, die in handen der rovers was gevallen?
37. Hij zeide: Die hem barmhartigheid bewezen heeft. En Jezus zeide tot hem: Ga heen, doe gij evenzo.

Uit: NBG-vertaling 1951

Ik heb deze parabel dikwijls horen verhalen, waarbij Jezus hem dan telkens (naar de omstandigheden of het beoogde doel) op een andere wijze toepaste.

Hij sprak hier ook over het strafgericht dat Jeruzalem over het hoofd hing.

Straks zal Jezus, van zuid naar noord door het land trekkend, een reeks boetepreken beginnen, waarbij Hij telkens Jeruzalem met ondergang zal bedreigen. Wij zullen daar een woord over zeggen bij nr. 537.

Toen hedennacht alles weer in rust was, *ging Jezus opnieuw in de spelonk van de Olijfberg bidden. Hij stortte overvloedige tranen en leed grote angst en benauwdheid.* ***Hij was als een zoon die tot grote werken uittrekt en zich eerst aan de borst van zijn vader werpt om troost en sterkte te verkrijgen.***
Mijn gids zegde mij dat Jezus, telkens als Hij in Betanië was en ook maar een uurtje uitsparen kon, 's nachts hier kwam bidden (cfr. Lk. 22, 39). Dit was als een voorspel en een voorbereiding op zijn laatste angst bij de Olijfberg.

Er werd mij meegedeeld dat Jezus bij voorkeur hier op de Olijfberg kwam bidden, vooral

- omdat Adam en Eva, na hun verdrijving uit het paradijs, hier op de Olijfberg het eerst de weerbarstige, onherbergzame aarde hadden betreden. Ik zag hen in deze spelonk zielsbedroefd wenen en bidden.
- Ik zag dat Kaïn onder zijn werk hier in de hof van de Olijfberg zijn eerste haat tegen zijn broeder Abel opvatte en het besluit nam hem te doden; ik dacht daarbij aan Judas. Ik zag Kaïn zijn

broer in de omgeving van de Kalvarieberg vermoorden, waarna God hem hier weer op de Olijfberg om rekenschap vroeg. (Natuurlijk is het mij onmogelijk hierop commentaar te geven).

Met het dagaanbreken (28 juli) was Jezus reeds te Betanië terug. Hij zal, meen ik, morgennacht (28-29 juli) naar Bethoron gaan, waar de 12 leerlingen bijeen zijn geroepen. (zie begin van nr. 509; en verder begin van nr. 536).

Beraadslaging over in te richten herbergen.

533.

28 juli. –

Heden, nu de sabbat voorbij was (het was gisteren sabbat), besprak men de zaak waarvoor Jezus hoofdzakelijk naar Betanië gekomen was. De Heilige Vrouwen hadden nl. met droefheid vernomen dat Jezus en zijn gezellen op hun reizen al menige ontbering te verduren hadden gehad, vooral op de laatste spoedreis naar Tyrus; de ontbering was zo groot geweest, dat Jezus de harde broodkorsten, die Saturninus voor Hem bij elkaar had gebedeld, in het water had moeten weken om ze te kunnen eten (zie fasc. 13, nr. 461).

Daarom hadden deze vriendinnen van Jezus Hem het plan voorgesteld om voor Hem en zijn leerlingen op hun reizen herbergen in te richten en deze van alles te voorzien wat zij nodig konden hebben. *Jezus had hun opzet goedgekeurd; zij wilden dit plan nu nader onderzoeken en juist om dit met hen te bespreken was Jezus nu naar hier gekomen.*

Nu Jezus verklaarde dat Hij voortaan overal, in steden en dorpen, openlijk wilde gaan preken, boden Lazarus en de vriendinnen nogmaals hun diensten aan om herbergen voor Hem in te richten, te meer daar de Farizeeën

overal in de steden rondom Jeruzalem het volk opgehitst hadden om aan Jezus en de leerlingen zowel onderdak als alle voedsel te ontzeggen (cfr. Joa. 9, 22).

Zij baden derhalve de Heer hun de voornaamste uitgangspunten van zijn leerreizen, alsook het getal van zijn leerlingen te bepalen, om daarnaar het getal herbergen en de hoeveelheid voorraad te kunnen berekenen.

Hierop bepaalde Jezus de richting van zijn reizen, de voornaamste rust- en uitgangspunten, alsook, ten naaste bij, het aantal van zijn leerlingen. Toen besliste men dat er ongeveer vijftien herbergen opgericht zouden worden en wel over het hele land verspreid; ze zouden deels aan bevriende, deels verwante toezichthouders worden toevertrouwd. En wat den vreemde betreft, ook vanaf Galilea door het land Kaboel naar het gebied van Tyrus en Sidon toe.

534.

De H. Vrouwen overlegden nu tezamen welk district ieder van hen te verzorgen zou hebben en voor welk soort van zorg ieder van hen de meeste geschiktheid bezat. Zo bepaalden zij nu samen ieders aandeel in de keus en de aanstelling van de opzichters der herbergen, in het leveren van de benodigdheden: dekens, klederen, sandalen, in het reinigen en verstellen van deze dingen, in de bezorging van het brood en andere levensmiddelen en in alles wat met de onderneming samenhing.

De beraadslaging had vóór en gedurende de maaltijd plaats en Marta was hier op en top in haar schik. Na de maaltijd werd door het lot uitgewezen welk deel in de onkosten ieder van hen op zich zou moeten nemen.

Daarna zag ik Jezus met Lazarus en met de vrienden en H. Vrouwen nog steeds heimelijk in de grote, overwelfde zaal vergaderd. Jezus zat aan de ene, ietwat hoger kant van die zaal op een zetel. De mannen zaten en stonden om Hem; de vrouwen

zaten aan de andere zijde der zaal op een verheven terras, dat van trappen voorzien en met tapijten en kussens belegd was.

Jezus leerde hier over de barmhartigheid van God jegens zijn volk. Hij had, zegde Jezus, tot zijn volk de ene profeet na de andere gezonden, maar dit volk had ze allen miskend en mishandeld, en zou nu ook in deze tijd de laatste genade verstoten en Hem ook zo vreselijk vervolgen.

Nadat Hij lang over dit onderwerp gesproken had, zeiden sommigen tot Hem: "Heer, vertel ons dit eens in een mooie parabel!" *Toen verhaalde Jezus weer de parabel van de koning die zijn zoon naar de wijnberg zendt, nadat de trouweloze wijngaardeniers al zijn dienaren overvallen en gedood hebben en hoe zij ook deze zoon ter dood brengen.* (Mt. 21, 33-46).

Matteüs 21
De gelijkenis van de onrechtvaardige pachters

33. Hoort een andere gelijkenis.
Er was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en er een heg omheen zette, en er een wijnpers in groef en een toren bouwde; en hij verhuurde die aan pachters en ging buitenslands.
34. Toen nu de tijd der vruchten naderde, zond hij zijn slaven naar die pachters om zijn vruchten in ontvangst te nemen.
35. Maar de pachters grepen zijn slaven, sloegen de ene, doodden de andere en stenigden een derde.
36. Hij zond weder andere slaven, nog meer dan eerst, en zij behandelden hen op dezelfde wijze.
37. Ten laatste zond hij zijn zoon tot hen, zeggende: Mijn zoon zullen zij ontzien.
38. Maar toen de pachters de zoon zagen, zeiden zij tot elkander: Dit is de erfgenaam, komt, laten wij hem doden om zijn erfenis aan ons te brengen.
39. En zij grepen hem en wierpen hem buiten de wijngaard en doodden hem.
40. Wanneer nu de heer van de wijngaard komt, wat zal hij met die pachters doen?
41. Zij zeiden tot Hem: Een kwade dood zal hij die kwaden doen sterven en de wijngaard zal hij verhuren aan andere pachters, die hem de vruchten op tijd zullen afleveren.
42. Jezus zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, deze is tot een hoeksteen geworden; van de Here is dit geschied, en het is wonderlijk in onze ogen?
43. Daarom, Ik zeg u, dat het Koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden en het zal gegeven worden aan een volk, dat de vruchten daarvan opbrengt.
44. [En wie op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen.]
45. En toen de overpriesters en de Farizeeën zijn gelijkenissen hadden gehoord, begrepen zij, dat Hij hen bedoelde.

46. En hoewel zij Hem trachtten te grijpen, vreesden zij de scharen, daar die Hem voor een profeet hielden.

Uit: NBG-vertaling 1951

Na deze onderrichting gingen enige mannen uit de zaal en Jezus wandelde met anderen in de zaal op en neer. Marta, die voor haar werk, de vrouwen af en toe verliet, naderde nu tot Jezus en vertelde Hem met grote bezorgdheid, wat zij van Veronika over haar zuster Magdalena vernomen had.

535.

Terwijl Jezus aldus met de mannen in de zaal op en neer wandelde, zaten de vrouwen een soort van lotspel te spelen, ten bate van de voor Jezus in te richten herbergen; zij hadden een grote tafel op rollen tussen zich op het verhoog waar hun zitplaatsen waren.

Het bovendeel van deze tafel was een kas van 2 duimen hoog of dik en liep in 5 hoeken stervormig uit. Dit dikke tafelvlak was binnen hol en in compartimenten of vakken verdeeld.
In het bovenvlak waren 5 diepe groeven aangebracht, die van de 5 scherpe uiterste punten naar het middenpunt liepen.
Tussen deze groeven waren verscheidene gaten geboord, die in de binnenvakken uitkwamen.

Ieder der vrouwen had lange snoeren vol parelen en vele andere kleine, kostbare edelstenen bij zich. Een zeker aantal hiervan werden volgens het spelreglement door elke vrouw dooreen en dicht tegeneen in één van die groeven gelegd.

Dan legde de ene na de andere een kleine, fijne schietbus op het einde van de groef achter de laatste parel en schoot door een duw van de hand een kleine, fijne pijl uit de bus tegen de naaste parel.

Zo kreeg de gehele rij een stoot en sprongen enige parelen en edelsteentjes uit de rij, deze vielen door de openingen en gaten in het binnenste van de kas of rolden in andere groeven over.
Wanneer nu alle parelen uit groeven in de kast geschoten waren,

werd de tafel op haar rollen heen en weer geschud, waardoor de parelen en edelsteentjes, die in de holle kast terechtgekomen waren, in verscheidene kleiner afdelingen (of schofjes) vielen, die aan de rand van de tafel konden uitgetrokken worden.

Elk schuifje was vooraf aan één van de vrouwen toegewezen. Zo trok dan ieder der H. Vrouwen haar schofje uit en zag wat haar ten deel viel ter vervulling van het haar toegewezen dienstwerk en wat zij van haar juwelen verloren had.

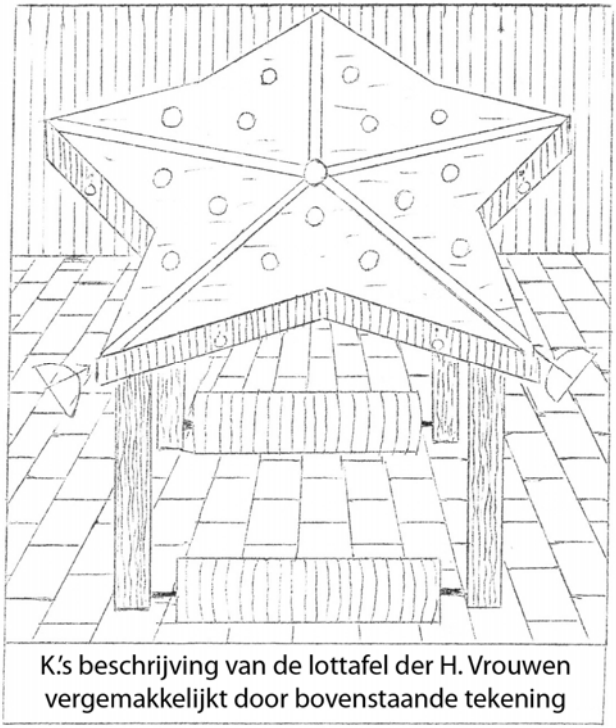

K.'s beschrijving van de lottafel der H. Vrouwen vergemakkelijkt door bovenstaande tekening

De weduwe van Obed had haar man nog niet lang verloren; zij was nog in de rouw. Korte tijd (d.i. een paar dagen) vóór Jezus doop was hij nog met de Heer bij Lazarus te Betanië geweest (zie

fasc. 10, nr. 251, midden en nr. 259). Twee maanden eerder dan Jezus was hij gedoopt, (zie fasc. 10, nr. 275, laatste alinea).

In het spel dat ik zo juist beschreven heb, verloren de vrouwen een zeer kostbare parel; ze was tussen hen neergevallen; zij ruimden alles uit de weg, en toen ze haar na zorgvuldig zoeken, eindelijk met grote vreugde weervonden, naderde *Jezus tot hen en vertelde hun de parabel van de verloren drachme* (Lk. 15, 8-10), *die eveneens met zoveel blijdschap teruggevonden werd.*

Hij verzon een nieuwe parabel van de hier verloren parel, die zij, na vlijtig zoeken, tot hun algemene blijdschap weergevonden hadden, en Hij paste die op Magdalena toe. Hij noemde haar een parel, veel kostbaarder dan vele andere die van de lottafel der heilige Liefde op de grond gevallen en verloren gegaan waren[254].

---

[254] In het verhaal van het lotspel der vrouwen was sprake van ongeveer 15 herbergen, die bij de reeds bestaande opgericht of ingericht zouden worden.

In de loop van K.'s verder verhalen vinden wij er 15 met de vermelding dat ze het gevolg waren van de beraadslaging der vrouwen te Betanië.

Hier vindt men ze alfabetisch gerangschikt en gevolgd door het nummer waarin ze genoemd worden:

- Abram: 974;
- Aroema: 330;
- Azanot: 1394;
- Betanië: 1654;
- Bezek: 671;
- Betsaïda-Julias: 1160;
- Damna: 1395;
- Dan: 1007-1008;
- Dotaïm: 981;
- Elkeze: 1107-1108;
- Gabara: 1217;

"Met welk een vreugde, zei Jezus, zult gij die kostbare parel weervinden!"

Toen vroegen de vrouwen diep ontroerd en vol verwachting: "Ach Heer! zal deze parel nog weer te vinden zijn?" En *Jezus sprak hun hoop in, doch vermaande hen om met nog*

- Meroz: 797;
- Naïm: 1285;
- Regaba: 1335;
- Tenat-Silo: 780.

De meeste toezichthouders waren Essenen; men kan dus ook hier enigszins bewaarheid zien het woord van Flavius Josephus: "Op reis vindt de Esseen altijd een onderkomen bij zijn geloofsgenoten." (B.J. 154).

***

In het verhaal spreekt Jezus van 'de lottafel der liefde', waarvan menige parel te gronde valt.

Dit inspireert de volgende bedenking.

God bemint eerst en meest zichzelf en dit met een oneindige liefde, een liefde die in de H. Drie-eenheid een persoon is.

Hij wil door zijn schepselen verheerlijkt worden en aan deze verheerlijking is het geluk van het schepsel verbonden.

> ***Hij wordt verheerlijkt door hun dienst,***
> ***door hun trouw in beproeving en bekoring, waardoor ondertussen het schepsel ook gelouterd en een eeuwige beloning waardig wordt.***
>
> ***Maar die beproeving is een soort lotspel.***
> ***Velen zullen immers niet trouw blijven. Dit is wel door God voorzien, maar de beproeving is onmisbaar en daarom waagt God dat riskante spel met de menselijke vrijheid.***
>
> ***Wie evenwel ter aarde gevallen is, moet blijven hopen; redding is steeds mogelijk.***

Jezus zelf spoort ons aan om onvermoeid naar zulke verloren parelen te zoeken.

Mogen alle christenen deze opwekking als een gebod beschouwen en ijveren voor de bekering van zondaren, die vaak op hun hulp, hun gebed en offer aangewezen zijn.

groter vlijt naar deze parel te zoeken, dan de vrouw uit de parabel naar haar verloren drachme zocht, met nog groter ijver dan de herder zijn verloren schaapje naliep.

Hierop beloofden allen diep ontroerd nog vlijtiger en zorgvuldiger naar Magdalena te zullen zoeken, dan naar hun parel en zich oneindig meer te zullen heugen na haar weergevonden te hebben.

Een paar vrouwen baden heden ook de Heer dat Hij toch de jonge man van Samaria onder zijn leerlingen zou opnemen, die Hem na het paasfeest in Samaria op weg om die gunst gesmeekt had; zij roemden de grote deugd en wetenschap van die jongeling, die, naar ik vermoed, een bloedverwant van ene der vrouwen was.

Doch Jezus antwoordde haar dat het een wonder zou zijn, indien die jongeling zich ooit bij Hem aansloot. Naar één kant was hij blind; Jezus verklaarde dit nader: de onoverkoomlijke moeilijkheid bestond in zijn grote gehechtheid aan de aardse goederen (fasc. 13, nr. 435, 22 maart).

's Avonds troffen verscheidene mannen en vrouwen reeds toebereidselen om naar Bethoron te gaan; waar Jezus morgen wilde gaan leren. Maar de Heer was ondertussen heimelijk weer naar de Olijfberg gegaan en bad daar met grote ijver zeer intens.

Daarna ging Hij met Lazarus en Saturninus naar Bethoron; dit was wel zes uren van Betanië afgelegen.

Boetepreek in Bethoron en omstreken.

536.

29 juli. –

Om 1 uur in de nacht zag ik Jezus met Lazarus en Saturninus en een paar andere leerlingen in noordwestelijke richting door de

woestijn naar Bethoron trekken, een weg van ongeveer zes uren. (Bedoeld kan zijn de woestijn van Gibon, ten westen van de plaatselijke woestijntjes of steppegebieden van Giba en Efraïm. Hoog-Bethoron ligt 6 km ten noordwesten van Gibon.

De leerlingen die Hij daarheen ontboden had (nr. 509), waren reeds gisteren de gehele dag daar verzameld, in een herberg tussen twee elkaar hier kruisende woestijnen (of stepachtige valleien). De herberg lag zowat een uurtje ten oosten van het op een berg gelegen Bethoron (dus Hoog-Bethoron).

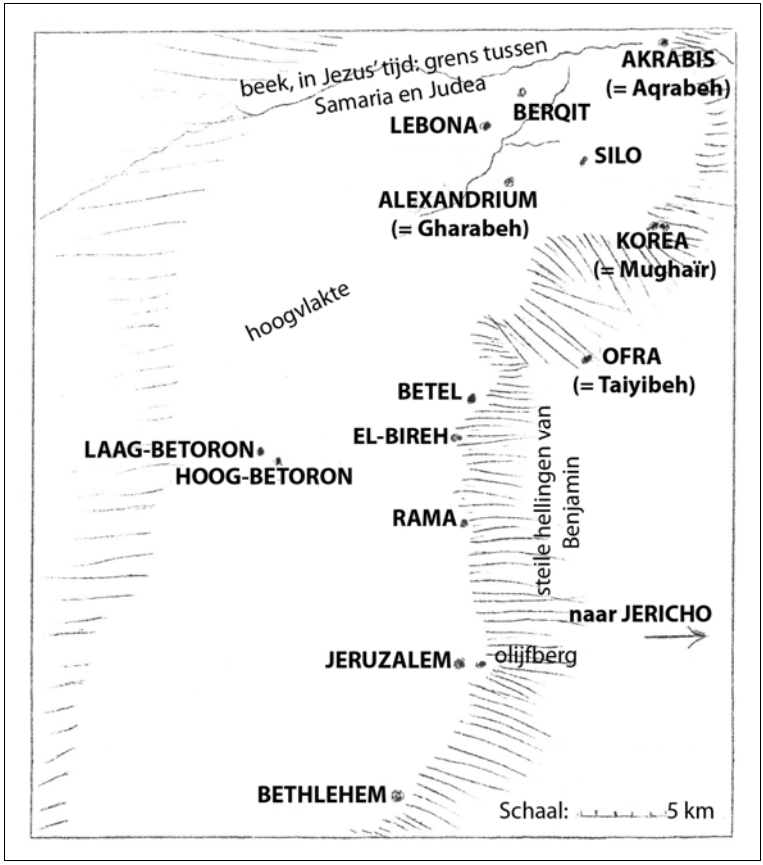

‘s Morgens zeer vroeg gingen zij Jezus een paar uren tegemoet; het waren Petrus, Andreas en hun halve broer Jonatan, Jakobus de Meerdere en de Mindere, Joannes en Judas Taddeüs, die voor de eerste maal meekwam, Filippus, Natanael Chased en naar ik meen, ook Natanael de bruidegom van Kana en een of twee van de zonen der weduwen.

Ik zag Jezus onder een boom in de woestijn enige tijd hen zitten onderrichten; Hij verhaalde nogmaals de parabel van de heer van de wijnberg, die zijn Zoon zendt. Eerst met de morgenschemering keerden zij naar de herberg terug (welke de leerlingen verlaten hadden om Jezus tegemoet te gaan). Ik zag hen wat eten.
Saturninus had van de vrouwen geld in een beurs ontvangen en voor spijzen gezorgd.

Om 8 uur in de morgen zetten zij hun weg naar Bethoron voort; twee leerlingen gingen vooruit naar de woning van de synagoge-overste om de sleutels te vragen, omdat hun meester er het woord wilde voeren. Andere verspreidden zich in de straten en riepen de mensen naar de synagoge. Met zijn overige leerlingen ging Jezus er recht binnen en weldra was ze vol mensen.

537.

Jezus leerde nogmaals zeer streng over de parabel van de heer van de wijnberg, wiens knechten door de trouweloze wijngaardeniers gedood werden en die ten laatste zijn Zoon zond, dien zij ook vermoordden en hoe de Heer zijn wijnberg aan anderen zou verhuren. Ook sprak Hij over de vervolgingen tegen de profeten, over de gevangenneming van Joannes en hoe men gelijkelijk ook Hem reeds vervolgde en eindigen zou met de hand aan Hem te slaan. Hij besloot zijn rede met de aankondiging van het strafgericht, dat met al zijn wee over Jeruzalem zou komen.

Zijn bedreigingen veroorzaakten een grote opschudding onder de Joden. Enigen aanhoorden zijn woorden met vreugde, doch meer anderen morden vol verbittering: "Waar vandaan komt deze zo onverwacht weer naar hier? Hij verschijnt zo onaangemeld; men heeft niets van zijn komst gehoord." (Jezus was te Betanië verborgen gebleven).

Anderen die vernomen hadden dat er in de herberg in het dal vrouwen uit zijn gevolg waren, gingen erheen om ze omtrent de bedoelingen van hun Meester te ondervragen.

In de herberg waren Veronika, Joanna Chusa en de weduwe van Obed aangekomen en hadden er een kleine maaltijd bereid. Hier kwam de Heer, *nadat Hij in de stad nog verscheidene koortslijders had genezen.* Staande at Hij een weinig met de leerlingen. Dan schortten zij hun kleed op (door het tussen de gordel omhoog te trekken) voor de reis en trokken verder.

Nog heden zag ik Hem te Kibzaïm (Abuz + Qoeza, 2 uren ten zuiden van Sikem, zie fasc. 12, nr. 364, voetnoot 132), *en in enige andere kleine herdersgehuchten op gelijke wijze leren.* De leerlingen kwamen te Kibzaïm niet allen bij elkaar, maar verzamelden zich weer op de grenzen van Samaria in een groot herdershuis met meerdere bijgebouwen of zijvleugels.

> Maria en Jozef waren daar op hun reis naar Bethlehem goed ontvangen geworden, nadat zij in andere huizen tevergeefs om onderkomen hadden gebeden.

Hier aten en sliepen zij; zij waren wel ten getale van 15. Lazarus en de vrouwen waren teruggekeerd[255].

[255] In fasc. 4 hebben wij dit huis verondersteld te Awerta, 6 km ten zuiden van Sikem, nabij het zuidelijk einde van de vallei Makhna, die aan de oostkant van de Gerizzimberg van noord naar zuid loopt.

Over dit herdershuis of herberg vindt men bijzonderheden in fasc. 4, nr. 108; zie ook kaart hierboven en de grote duidelijke kaart 3.

538.

30 juli. –

Heden zag ik Jezus en de leerlingen, nu eens verenigd, dan weer verspreid, met grote haast vele groter en kleiner plaatsen bezoeken in de omtrek hier van enige uren. Van hun namen

herinner ik me slechts Gabaä en ook Najjot, dat een uur of 4 van Kibzaïm ligt, waar Jezus gisteren was[256].

[256] Bij de laatste nummers die wij niet wilden onderbreken passen nochtans de volgende bemerkingen.

In nr. 538 zijn genoemd **Gabaä (= Giba)** en **Najjot**.

Gabaä (= Giba) = Djeba. – Awerta = Giba Finneës. –

Dit Giba hier is onbekend en K. duidt geen ligging aan. Nochtans vinden wij een Djeba (= Giba) 13 km ten noordwesten van Sikem.

Ook van Awerta zelf vermoedt men dat zijn vroegere naam Giba Finneës zou kunnen geweest zijn.

Najjot bij / op het gebied van Rama (= Ramata = huidige Rentis). –

K. noemt ook Najjot en legt het 4 uren van Kibzaïm.

Najjot wordt in I Sam. 19, 18. 19. 22. 23; 20, 1 telkens genoemd in verband met Rama (= Ramata, = Ramataïm), in een uitdrukking zoals

- 'Massalot in Arbelis' of
- 'Hazazon-Tamar', d.i. 'Engel',
- nl. Najjot van (te, bij, op het gebied van) Ramata.

Nu, dit Ramata is dezelfde naam en plaats als het huidige Rentis (zie VOORREDE, nr. 4).

Rentis ligt 4 uren ten zuidwesten, van Kibzaïm; K. geeft juist dezelfde afstand aan.

Najjot zoekt men dus best op de hoogten ten oosten van Rentis.

Daar vindt men de grotten die aan Samuel en aan zijn school van profetenleerlingen een verblijf hebben verstrekt. Tot deze hoogten zond Samuel Saül vooruit om hem daar tot koning te zalven.
Van daar daalden beiden weer naar Ramata af. (I Sam. 9, 15. 25).

***

Een puntlijn op grote kaart 3 duidt de weg aan die Jezus met zijn leerlingen volgde om bij de herders en hun herberg bij het riviertje met het slechte water te komen.

Van dit riviertje met zijn snelle loop, vermits het van de Gerizzim afdaalt zegt ook Guérin, die dezelfde weg als Jezus volgde: “Hoe verder men komt, hoe dieper het tussen de hellingen ingesloten ligt.” (Sam. II, 177).

wadi Qana. –

Dit geldt ook op die plaats voor de wadi Qana, die vroeger de grens vormde tussen de stammen Efraïm en Manasse.

De woorden van K. “Het water van het riviertje was ook niet goed.”, schijnen wel wat ironisch te klinken.

Het lijden dezer dagen is op de spits gedreven: spot en minachting, rusteloos reizen en verder trekken, de gehuchten aflopen en de mensen samenroepen, onverdraaglijke hitte, zoals het ook uit het evangelie blijkt (Joa. 4, 6-7), dit alles bekroond door de onmogelijkheid om na een zware dag een teug goed water te krijgen, het minste waarnaar zij konden verlangen.

De Voorzienigheid en Jezus zelf hadden het zo beschikt.

***

Morgen 31 juli, zou Jezus de Samaritaanse vrouw bekeren en deze grote, gevolgenrijke genade moest door lijden betaald en verkregen worden. De leerlingen moesten er hun tol toe bijdragen.

In het geestelijk leven kent men ook dagen en perioden, waarin alles tegenslaat en tot neerslachtigheid, zoniet tot moedeloosheid stemt.

Dan kan een tikje ironie goede diensten bewijzen, wanneer ook een verhoopte of voorziene troost ontglipt.

Men kan zichzelf bemoedigen, aan dit riviertje terugdenkend, met de woorden: “Kom, kom dit smakeloze water mag er ook nog bij.”

Over de grens van Samaria, die herhaaldelijk veranderde, is een woord gezegd in fasc. 4, nr. 109, voetnoot 233.

Na de veroveringen van de Makkabeeën liep de grens zeer noordelijk, nl. over Akrabis, dat bijna even noordelijk ligt als het riviertje, waar Jezus nu is, en de wadi Qana.

***

De voornaamste bemerking die wij hier willen maken, betreft de *boeteprediking van Jezus op deze tocht naar het noorden.*

Voortdurend brengt Hij er de bekende parabel van de trouweloze wijngaardeniers bij te pas (Mt. 21, 33-46). Ze behelst de voorspelling van Jeruzalems ondergang.

Jezus is er mee begonnen te Betanië.
Nu herhaalt Hij die overal op heel zijn reis.
Hij zal ze ook later nog vaak herhalen en Jeruzalem bedreigen bij Kaïfas en op zijn kruisweg tegen de wenende vrouwen.

Ik heb opgeteld dat *Hij bij K. er 50 malen uitdrukkelijk op terugkomt,* afgezien van de paar keren dat zij zegt in 't algemeen, in het gerechtshof van Kaïfas en op zijn kruisweg tegen de wenende vrouwen.

Dit dreigend optreden heeft een duidelijk spoor nagelaten in de geschriften van Flavius Josephus. Hij heeft dit, de omstandigheden verdraaiend, als een dramatisch verhaal in zijn 'Joodse Oorlog' verwerkt.

Men moet inderdaad niet altijd letterlijk geloven wat hij zegt; hij schrikt er niet voor terug feiten in de tijd te verplaatsen en ze ook even te verdraaien om aan zijn verhalen een sensationeel karakter te geven. (Zie wat wij reeds hierover zegden in fasc. 7, nr. 189, voetnoot 403).

Zo kunnen wij Jezus herkennen in het volgende verhaal, dat op zichzelf onaanneembaar is: **"God heeft ons over onze nakende ondergang ondubbelzinnig gewaarschuwd.**

Hier vermeld ik enkele van de tekenen waardoor Hij ons tot bezinning heeft pogen te brengen:

1) Een komeet in de vorm van een zwaard hing een jaar lang boven Jeruzalem."
2) (Over de tekenen 2, 3, 4 en 5 stappen wij heen; een paar daarvan zullen later in ons commentaar nog betrokken worden;
6) het 6e teken schijnt ontleend te zijn aan de boeteprediking van Jezus, die wij zo even beschreven. Afgezien van enkele willekeurige, dramatische details, vinden wij Jezus er in terug:)

"Vier jaren voor het losbreken van de ramp (versta 40 jaren), terwijl Jeruzalem nog een tijdperk van vrede en voorspoed beleefde, kwam op het loofhuttenfeest een man naar Jeruzalem (Jezus verscheen er op vele feesten), Jezus genaamd, de zoon van een simpele landman met name Ananus (best mogelijk verrichtte de timmerman Jozef ook tuin- en landwerk) *en hij riep: "Stem (= vonnis, ramp) uit het oosten, stem uit het westen, stem uit de vier windstreken, stem tegen Jeruzalem en tegen de tempel, stem tegen de nieuw gehuwden hetzij mannen hetzij vrouwen, stem tegen het gehele volk!"*

Dag en nacht (Jezus reisde veel in de nacht) doorkruiste Hij de stad onder het herhalen van die dreigende woorden. De magistraten konden die onheilsaankondigingen niet langer verkroppen; zij grepen hem vast en

GESELDEN Hem ONGENADIG, doch geen enkele klacht kwam van zijn lippen; *aldoor herhaalde Hij dezelfde woorden.*

De stadsoversten begonnen te vrezen dat iets goddelijks daarmee gemoeid mocht zijn – wat inderdaad het geval was, maar door de Joden niet toegegeven werd – en zij brachten Hem bij Albinus, landvoogd van Judea (natuurlijk kon Flavius Josephus, die het tafereel naar het jaar 70 verplaatst, niet schrijven: Pontius Pilatus).

Deze liet Hem geselen tot Hij zwom in zijn bloed. (Jezus viel inderdaad aan de voet der geselkolom in de plas van zijn bloed),
doch ook dit was niet in staat een klacht aan zijn lippen te ontrukken of zijn ontembare ijver te matigen. Bij elke slag herhaalde Hij met dreigende en klagende stem: "Jeruzalem, wee u!, wee u, Jeruzalem!" Degenen die Hem sloegen verwenste Hij niet. (Hij bad integendeel voor zijn beulen).

Toen Albinus Hem de vraag stelde wie Hij was en van waar Hij kwam, (wat Pilatus inderdaad aan Jezus vroeg) en wat Hem op die manier deed profeteren, *antwoordde Hij geen enkel woord.* (Jezus echter zweeg, getuigt het Evangelie).

Hem voor gek houdend, liet hij Hem gaan. (Pilatus hield Hem voor dwaas, stuurde Hem naar Herodes die op zijn beurt Hem als een dwaas liet mishandelen).

De oorlog barstte dan eindelijk los, maar *hij ging op dezelfde wijze met zijn bedreigingen door: "Jeruzalem, wee u!, wee u, Jeruzalem!" Ook bedankte Hij niet degenen die in zijn onderhoud voorzagen* (althans niet uitbundig; na alles gedaan te hebben wat ge doen moest; zegt dan: wij zijn onnuttige dienaren, leerde Jezus).

Op feestdagen klonk zijn stem helderder. Ofschoon dit spel 7 jaren en 5 maanden aanhield, was zijn stem niet verdoofd. Bij de belegering van Jeruzalem zag men eindelijk zijn voorspellingen in vervulling gaan.

Hij liep langs de muren rond de stad (Jezus werd even buiten de muren gekruisigd), *steeds dezelfde woorden herhalend.*

Eens voegde Hij er aan toe: "Wee ook Mij!", werd door een steen aan het hoofd getroffen, viel neer en gaf de geest onder het herhalen van dezelfde bedreiging." (Jezus boog het hoofd en stierf).

Flavius Josephus besluit dit verhaal met deze zedenles:

"Voor wie nadenkt, is het klaar dat de mens die ten onder gaat, zijn ongeluk alleen aan zichzelf toe te schrijven heeft. **God immers laat geen middelen**

In al die plaatsen gunde de Heer zich de tijd niet om ergens in een synagoge te leren; *Hij predikte in de open lucht op heuvelen midden in het landschap en op straten en openbare plaatsen in de steden of om het even waar Hij een groep of menigte mensen aantrof.*

- Sommige leerlingen scheidden zich van Jezus af en gingen vooruit, liepen de dalen af, bezochten de gehuchten en verspreid gelegen herdershuizen en nodigden alle mensen uit, die zij ontmoetten, om naar de plaatsen te komen, waar Jezus het woord zou voeren (cfr Lk. 10, 1).
- Andere leerlingen bleven ondertussen bij Jezus.

Allen doorstonden heden de hele dag op hun missiereis van dorp tot dorp ongelooflijke vermoeienissen en uitputtingen.

Ondertussen genas Jezus op zijn tocht ook zieken, die op verscheidene plaatsen gebracht waren en Hem aanriepen; er waren vele maanzuchtigen onder. Talrijke bezetenen liepen Hem al roepende na en *Hij gebood hun te zwijgen en zich te verwijderen.* Hetgeen zijn werk in deze dagen zeer bemoeilijkte was aan de ene kant de vooringenomenheid van zijn toehoorders tegen Hem, en aan de andere kant de laster, hoon en tegenwerking van de Farizeeën. Daar al deze plaatsen niet ver van Jeruzalem lagen, waren ze vol mannen die het tegen Jezus opgenomen hadden en besloten waren Hem te vervolgen. Het was toen daar, zoals nu in onze kleine steden hier, waar de massa de toonaangevers en luidschreeuwers klakkeloos napraat, zonder te onderzoeken hoe de zaken in elkander zitten.

Voeg daarbij *het zo onvoorziene in het optreden van Jezus, die onverwacht, onaangekondigd verscheen met een talrijk gevolg van leerlingen, en die overal*

---

onbeproefd om het heil van de mens te bewerken, het onheil van hem af te wenden. Door tal van tekenen geeft God te verstaan wat hij daarvoor te doen heeft."

streng en dreigend was in zijn woord, evenals te Bethoron.

Inderdaad, overal kondigde Hij aan dat het nu de laatste genadetijd was en dat de tijd der rechtvaardigheid er op zou volgen. Voortdurend kwam Hij terug op de mishandelingen van de profeten, de gevangenneming van Joannes en de vervolgingen tegen Hemzelf.

Overal vertelde Hij ook de parabel van de heer van de wijnberg, die nu in een laatste, bijna hopeloze poging zijn eigen Zoon had gezonden; het nieuwe rijk was op handen; de Heer God wilde het geven aan zijn Zoon.

Daarbij riep Jezus herhaaldelijk "Wee" over Jeruzalem en over al degenen die zijn rijk zouden verstoten, Zijn genade afwijzen en geen boetvaardigheid doen.

Deze strenge en dreigende boetepreken werden slechts onderbroken door vele liefderijke handelingen en genezingen. Zo trok Hij van plaats tot plaats.

539.

De leerlingen kregen veel te verduren, waarvoor zij zeer gevoelig waren. Waar ze kwamen en Jezus aanmeldden, moesten zij dikwijls smaadwoorden horen als deze: "Zo, zo, is Hij daar weerom al? Waar komt Hij vandaan? Wat wil Hij toch? Is het Hem niet verboden?" Ook lachte men hen uit, bespotte hen en riep hun scheldwoorden naar het hoofd. Sommigen echter verheugden zich over Jezus' komst, doch dezulken waren niet talrijk. Niemand evenwel waagde het Jezus rechtstreeks aan te spreken. *Wanneer Hij, door zijn leerlingen omringd, tot het volk sprak,* of wanneer zij Hem in de straten vergezelden, dan wendden alle schreeuwers zich met hun

bezwaren tot hen, versperden hun de weg en vroegen hun uitleg en rekenschap van zijn strenge woorden en dreigementen, die zij maar half of verkeerd verstaan hadden. Daartussen weergalmden dan de toejuichingen en het vreugdegeroep van goedgezinden.

Genas Hij zieken, dit ergerde de bozen, zij verwijderden zich dan, en zo duurde dit tot de avond. De dag was verlopen onder snelle en moeilijke reizen zonder verpozen, verkwikking, rust of lafenis.

Ik zag hen ‘s avonds in hetzelfde herdershuis als gisteren hun intrek nemen; ik meen gezien te hebben dat men er hun de voeten waste.

Ik bemerkte ook hoe zwak en menselijk de leerlingen nog waren, hoe zij vaak, terwijl Hij aldus preekte en zij ondervraagd werden, de hoofden samen staken en bekenden niet te begrijpen wat Hij eigenlijk voorhad; zij waren niet tevreden met hun lot; zij dachten ieder voor zich: “We hebben ons werk en familie verlaten en nu vinden wij niets dan verwarring, onzekerheid en tegenspraak. Wat is dat voor een rijk, waarover Hij het altijd heeft? Wil Hij het op zo’n manier veroveren en in bezit nemen? Zal er werkelijk ooit iets van terechtkomen?” Zo dachten en morden zij, maar zij hielden hun gevoelen in zich verborgen, hoewel zij vaak niet konden beletten dat het zich verried.

Joannes alleen gedroeg zich volgzaam als een kind, zeer gehoorzaam en onbeangst.

En toch hadden zij reeds zo vele wonderen gezien en zagen er nog gedurig. Buitengewoon ontroerend was het te zien *hoe Jezus al die gedachten in hun ziel las en kende, doch hun ontevredenheid niet met ontevredenheid beantwoordde: Hij bleef zichzelf gelijk, behield zijn helder gelaat, zijn kalmte, welwillendheid en liefde jegens hen en volbracht onweerstaanbaar zijn taak.*

Zij hebben nog tot in de nacht gegaan en in een dal, aan deze zijde van een riviertje, dat de grens van Samaria vormt, bij enige herders overnacht, bij wie zij (met zo velen) weinig of niets konden krijgen; zelfs het water uit het riviertje was niet goed te drinken; het riviertje was smal en hier, niet verre van zijn oorsprong aan de voet van de Gerizzim, had het een snelle loop naar het westen (zie puntlijn, grote kaart 3).

Mededelingen.

In het 1e fascikel (aflevering) van Emmanuel heeft Katarina het over de Essenen gehad. In nr. 5 zegde zij ondermeer: "Ik zag hen driemaal in het jaar naar de tempel gaan."

Nu, door de geleerden werd en wordt vrij algemeen aangenomen dat ze zich radicaal van de tempel en zijn eredienst hadden afgezonderd en een eigen eredienst volgden. Dit uit reactie tegen een ingedrongen, onwettige priesterdynastie, die begon met de afvallige Alkimus. Hij was door Antiochus Eupater in de plaats van de vrome Onias tot hogepriester aangesteld (zie fasc. 7, nr. 181, voetnoot 387).

Iemand ontkende radicaal het zo juist geciteerde woord van K. "Uitgesloten dat zij nog betrekkingen met de tempel onderhielden", was zijn opwerping.

Ondertussen is een verrassende vondst haar in het gelijk komen stellen, die ons commentaar op haar gezegde in fasc. 1, nr. 5, voetnoot 14, niet weinig verstevigt.

***

In 'De Standaard' van 20 januari 1972 verscheen een artikel met het opschrift: 'Tempelrol' werpt nieuw licht op de bronnen van het christendom. Deze rol is de grootste van de in 1947 te Qoemram ontdekte Dode-Zee-documenten; ze is 7 m lang en telt 66 kolommen.

Haar belang is aldus te omschrijven: Voor de 1e keer toont een document ons de basisleer van de Essenen met betrekking tot de eredienst in de tempel te Jeruzalem.

In tegenstelling met wat tot nog toe werd aangenomen, **geloofden de Essenen wél in de tempelcultus en namen zij een nog veel strengere positie in, wat betreft de voorschriften van reinheid en onreinheid.**

Tot dusver oordeelden de meeste geleerden dat de ongewone stichting van een joods monnikenklooster te maken had met hun verzet tegen de nieuwe priesterdynastie in de tijd van de Makkabeese opstand (165 vóór Chr.). Wij zagen vroeger dat de Essenen veel eerder bestonden onder een andere naam fasc. 1, nr.3, voetnoot 6).

Men vermoedt, zo vervolgt het Standaardartikel, dat zij niets meer te maken wilden hebben met een tempeldienst die onrechtmatig door onbevoegden uitgeoefend werd.

Volgens de Essenen verliep de tempeldienst en was zelfs het grondplan van de tempel niet naar hun zin en Mozaïsche vereisten, maar zij bleven hopen dat zij in de Messiaanse tijd naar Jeruzalem terug zouden keren en er de tempeldienst weer inrichten volgens hun opvattingen.

Hun deelname eraan was derhalve beperkt (zo brachten zij ondermeer volgens de zienster, geen bloedige offeranden meer) en zij hielden er een eigen eredienst op na.

Ook inzake geloof huldigden zij opvattingen in de marge van het officiële Jodendom, dat toen hoofdzakelijk door farizese stromingen beheerst was.

(Samengevat naar het dagbladartikel, dat de meningen weergeeft van de joodse archeoloog Jadin, professor aan de Hebreeuwse universiteit te Jeruzalem).

Hoofdstuk VIII –
Jezus reist naar Judea. – Hij keert, overal boete prekend, naar Galilea terug (vervolg).

Voorbemerking.

Aan het einde van de vorige aflevering waren wij met Jezus en zijn leerlingen bij het herdershuis en herberg te Awerta. Vandaar vergezelden wij Hem over Kibzaïm naar een andere herberg van herders voorbij Urif nabij Khirbet Jarra.

Hier rustten zij bij een snel en diep riviertje met slecht water; het mondt in de wadi Qana uit (zie kaart hieronder of grote kaart 3).

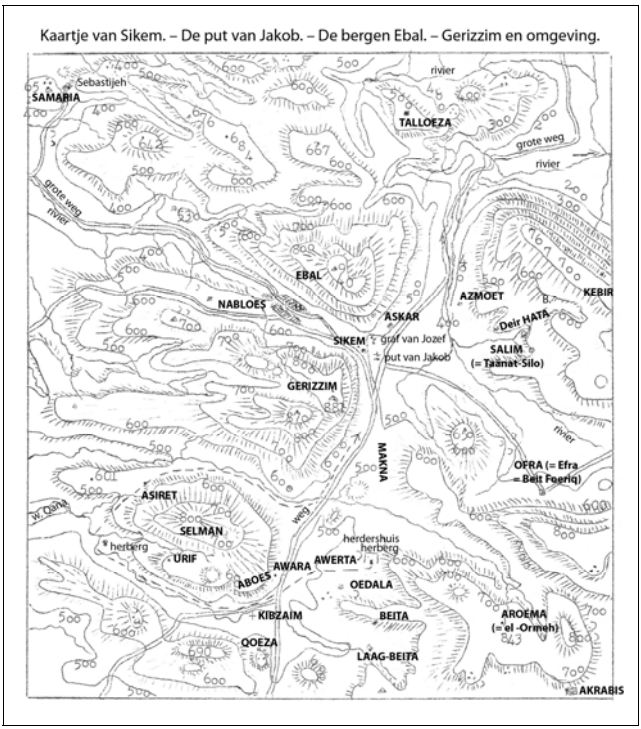

Heden, de volgende dag, 31 juli, gaat Jezus met zijn gezelschap over het riviertje, wendt zich om de berg Gerizzim aan zijn rechterzijde en gaat naar Sikar.

Hij laat, zo geeft Katarina te verstaan, de berg rechts.
Het letterlijkste zou zijn Jezus aan de noordzijde van de Gerizzim oostwaarts naar Sikem te laten gaan, maar men bedenke dat hier een uitgestrekt berggewest de naam Gerizzim droeg. Daarvan is nog over een dorpsnaam Djoerisch (Geriz-im).

Gezien de samenhang van het verhaal ligt het meer voor de hand Jezus het dal te laten volgen tussen de eigenlijke Gerizzim en de aangrenzende zuidelijker top, die nu dj. Selman heet. Dit gedeelte van de Gerizzim liet Hij rechts en kwam in de brede vallei Makna, waar Hij links insloeg en de weg noordwaarts volgde langs de oostvoet van de eigenlijke Gerizzimberg (zie streeplijn op kaart hiervoor). De weg splitst zich weldra en Jezus volgt de rechtervertakking om bij de zogenaamde Put van Jakob te komen.

***

Beknopte beschrijving van het gewest en een weinig geschiedenis.

De roemrijkste oude stad in dit gewest is **Sikem (= Sikar).**
De plaats heet nu Balata en ligt aan de noordoosthoek van de Gerizzim. Ze was na de afscheuring van de 10 stammen na de dood van Salomon enige tijd de hoofdstad van het noorderrijk (I Kon. 12, 25).

Sikem wordt in het Evangelie van Joannes 4, 6 Sikar geheten; beide namen duiden dezelfde stad aan; nu wordt dit hoe langer hoe meer door de exegeten aangenomen; we mogen dit ook als zeker beschouwen en het is ook K.'s mening. Wij hoorden haar in nr. 366 reeds zeggen: "Te Sikar of Sikem kon Jezus niet leren." Straks zal zij in nr. 543 de inwoners van Sikar Sikemieten noemen.

De stad is teruggevonden op de kleine heuvel Balata aan de noordoostvoet van de Gerizzim, 300 m ten westen van de Put van Jakob. Van op de heuvel Balata overziet men in de richting west, noord en oost een ruime vallei, die zich vanaf Nabloes van het westen naar het oosten verbredend uitstrekt.

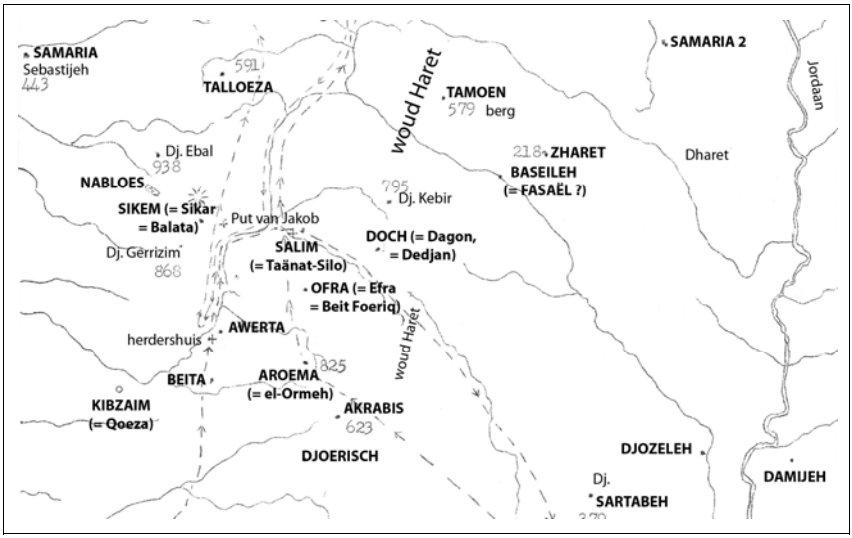

Nabloes ligt op een hoogtepunt. Van de rand der stad daalt een vallei naar het westen, een andere naar het oosten af. Nabloes is de Arabische vorm van de naam Neapolis, d.i. nieuwe stad; deze verschijnt eerst als stad na de jaren 70. In Jezus' tijd bestond ze nog niet of was althans maar een dorp of gehucht.

Waar ze ligt is de vallei slechts 500 breed, zodat ze nu de vallei in haar breedte geheel vervult en een strategisch belang heeft door haar ligging. De vallei die oostwaarts afdaalt en geleidelijk verbreedt, scheidt de bergen Gerizzim en Ebal; ze ligt op een 300 à 400 m lager niveau dan deze bergtoppen; ze bereikt bij de lijn die men van de Put van Jakob zou trekken tot het dorp Askar, een breedte van 1100 m; ze draagt de naam vallei van Nabloes.

Ten oosten van de genoemde lijn heet ze vallei of Sahel Askar en hier deint ze uit tot een ruime vlakte, die met de omringende heuvelhellingen op een reusachtig amfitheater gelijkt.

Hier heeft de vlakte een brede verlenging naar het zuiden; ze loopt aan de oostvoet van de Gerizzim tot de dorpen **Awerta, Beita** tot voorbij **Qoeza of Kibzaïm.**

Het herdershuis bij Awerta is het uitgangspunt geweest van de weg die Jezus gisteren aanving. Hier zal Hij nog vaak terugkeren; het is ook het herdershuis waar Jozef en Maria op hun reis naar Bethlehem een onderkomen vonden (zie fasc. 4, nr. 108 en nr. 108, voetnoot 228).

Kaartje van Sikem. – De put van Jakob. – De bergen Ebal. – Gerizzim en omgeving.

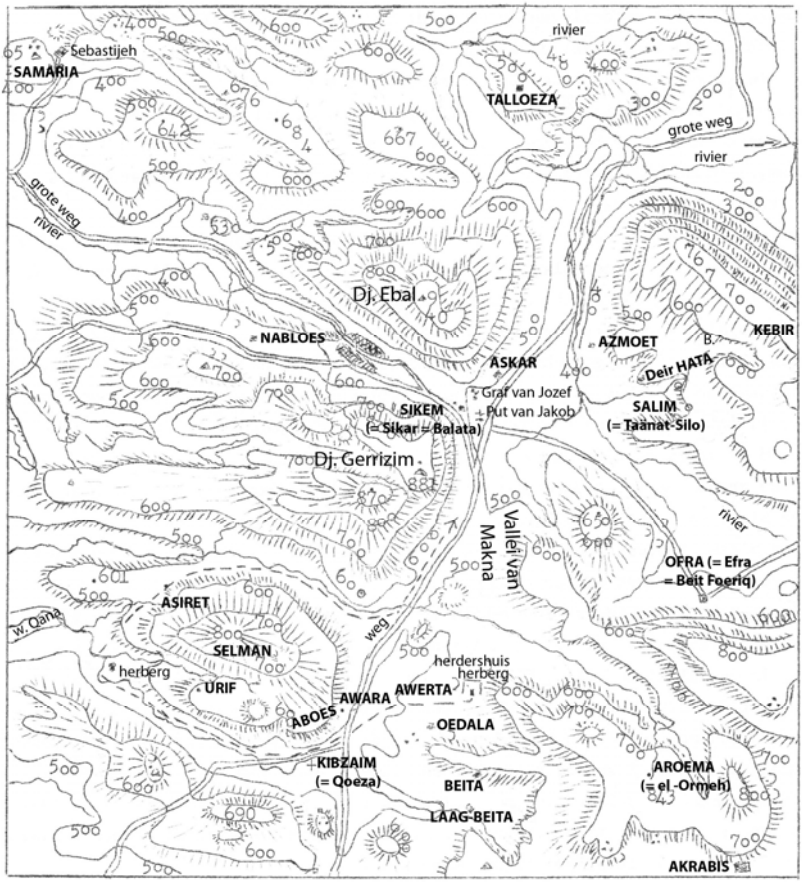

In de vallei Makna komen meerdere dwarsvalleien uit.
De genoemde valleien van Sikem, Askar en Makna munten uit door hun vruchtbaarheid. In de geciteerde passage legde K. hier reeds de nadruk

op. Deze vruchtbaarheid is te danken aan de goede grond en het overvloedige water; men treft in het gewest niet minder dan 25 bronnen aan; ze vormen beekjes die het landschap en de valleien dooraderen en geven er een specifiek voorkomen aan; met ophef vermelden dit de reizigers die het land doorkruisten en beschreven. In de tuinen groeien alle bekende groenten en oosterse vruchtbomen. Opvallend zijn de vele altijd groene en eeuwenoude olijfbomen.
"Op mijn weg van de Put van Jakob naar Nabloes zag ik, zegt Mislin, olijfbomen met stammen zo dik als ik er nergens anders zag, behalve aan de voet van de Karmel en in de Olijfhof." (III, 229). De tuinen rondom Nabloes kunnen de vergelijking doorstaan met die van Jaffa.

Wanneer men uit de zuidelijke richting de noordoosthoek van de Gerizzimberg nadert, splitst zich de weg. De rechtervertakking leidt naar een klooster dat 100 m verder op een kleine hoogte gelegen is; het bezit de Put van Jakob.

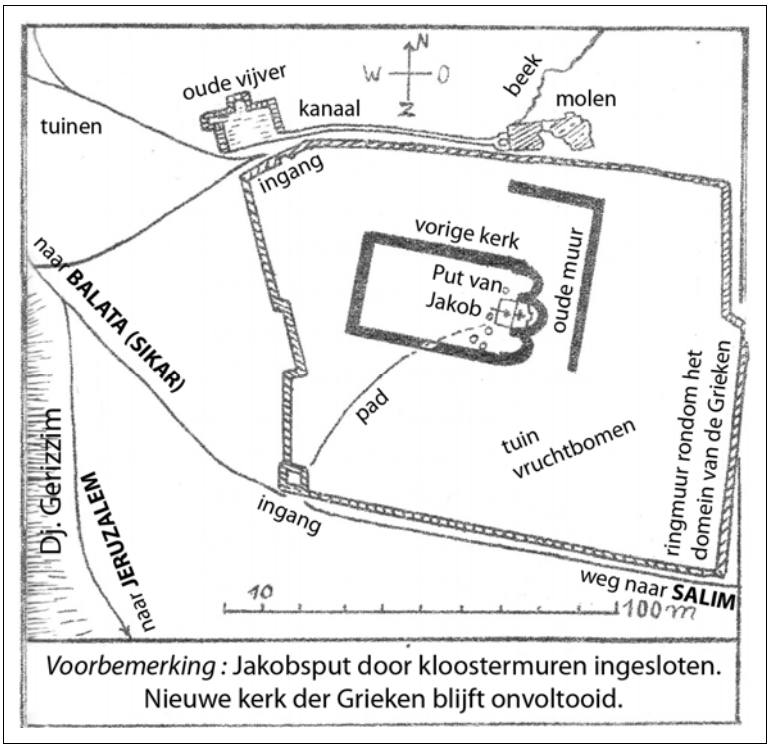

Voorbemerking : Jakobsput door kloostermuren ingesloten. Nieuwe kerk der Grieken blijft onvoltooid.

De enige schrijver die deze hoogte vermeldt en zodoende de mededelingen van K. in nr. 540 en nr. 1630 bevestigt, is Meistermann in zijn Guide de Terre sainte, blz. 505: *"On aperçoit un tertre, occupé par un couvent, il renferme le puits de Jacob."*

Van hier loopt de weg naar het noordoosten over Askar en verder.

600 meter ten zuidwesten van el-Askar, tussen de twee grote wegen en naast een tweederangsweg midden in de vlakte rijst het monument of gebouwtje op van 'het graf van Jozef': Qabr Joesef.

In zijn tegenwoordige toestand dateert het slechts van 1868; het heeft de inrichting van een gewone muselmanse weli, d.i. graf van een santon of heilige uit hun godsdienst en het dient tevens tot bidplaats.

De echtheid van de plaats berust, evenals die van de Put van Jakob, op een onomstootbare traditie en op de H. Schrift zelf: "Jozefs gebeente werd door de Israëlieten uit Egypte meegebracht en te Sikem begraven in het veld dat Jakob van de zonen van Hemor afgekocht en als erfdeel aan Jozef gegeven had; dit werd het bezit van diens zonen." (Jos. 24, 32). Dit erfdeel van Jozef wordt door K. zeer dikwijls vermeld.

Keren wij terug naar de wegsplitsing, 100 m ten zuiden van de Put van Jakob. De linkervertakking wendt zich spoedig naar het noordwesten en bereikt na een 200-tal meters het dorp Balata (= Sikem).

Deze naam Balata, Balanos, Balloet, betekent 'eik', en bevat dus een toespeling op de beroemde oude eik bij de oostelijke grens van het gebied van Sikem, waarmee Josuë, Abraham, Jakob en zijn zonen en andere Bijbelpersonages te maken kregen.

***

Daar K. vaak aan deze gevallen herinnert, vatten wij ze hier samen.

- Abraham kwam bij de eik van More bij Sikem aan en kreeg er een verschijning van God, die hem en zijn nageslacht dit land beloofde (Gen. 12, 6-7).
- Uit Mesopotamië teruggekeerd sloeg ook Jakob ten oosten van Sikem zijn tenten op; hij kocht er van Hemor, de sjeick van Sikem, voor 100 goudstukken het veld waarop hij gekampeerd was (Genesis, 33, 18-20).

- Het gekochte stuk grond schonk hij aan zijn zoon Jozef, die, volgens zijn wens, er later, na de terugkeer uit Egypte, op begraven zou worden (Gen. 50, 25; Jos. 24, 33). –

- Op deze grond boorde Jakob een welput, die onder zijn naam tot heden toe gekend en vermaard bleef, dankzij de door Jezus bewerkte bekering van de Samaritaanse vrouw (Joa. 4).

- Gedurende Jakobs verblijf bij Sikem werd zijn dochter Dina door Sikem, de zoon van de sjeick Hemor, onteerd. Jakobs zonen namen bloedige wraak op de Sikemieten, waardoor Jakob zich naderhand genoodzaakt voelde uit dit gewest weg te trekken. Eerst echter beval hij zijn huisgenoten de huisgodenbeeldjes en andere waardevolle heidense voorwerpen onder de eik van Sikem te begraven; zij hadden die meegebracht uit het huis van hun oom Laban uit Haran in Mesopotamië (Gen. 34 en 35).

- In de vallei en bij de eik van Sikem vernieuwde Josuë het verbond van zijn volk met God, zoals Mozes het hun al eerder opgelegd had (Deut. 11, 29 en geheel 28; Jos. 8, 30-35 en 24, 26).

- In het tijdperk van de Rechters werd bij de eik van Sikem Abimelech door de inwoners van Sikem en Millo tot hun koning uitgeroepen (Recht. 9, 6). Reeds tweemaal vermeldde K. de meeste van deze gebeurtenissen, maar wees ze foutief aan een drietal uren ten noordoosten van hier, bij een andere boom van Abraham (zie fasc. 4, nr. 105, laatste alinea en voetnoot 226).

- De meest bekende gebeurtenis die bij Sikem-Sikar plaatsvond, is de bekering van de Samaritaanse vrouw, die K. aanstonds diepzinnig zal verhalen. De put van Jakob bleef bewaard, bekend en vereerd tot heden; hij bevindt zich in het Griekse klooster, onder het priesterkoor van een nog steeds onafgewerkte kerk; het watervlak in de bron ligt 25 à 32 m diep in de grond, naar gelang van de hoger of lager stand van het water, ten gevolge van de min of meer overvloedige regens.

- Na Salomo's dood kwam heel Israël in de vlakte en bij de eik van Sikem bijeen om zijn zoon Roboam tot koning uit te roepen, doch de onderhandelingen liepen uit op een scheuring.

  De noorderstammen scheidden zich af van Juda en Benjamin; zij erkenden Jeroboam tot hun koning en stichtten Israël of het

Noorderrijk (I Kon. 12), terwijl
Roboam het koningschap behield over de twee stammen of Juda.

Jeroboam verkoos Sikem tot zijn hoofdstad, doch verliet het weldra voor Tirza.
Een 50-tal jaren later bouwde Omri, Jeroboams 5e opvolger, Samaria als zijn hoofdstad; deze naam hechtte zich naderhand aan de provincie Samaria.
In 725 vóór Chr. veroverden de Assyriërs het land en voerden de meeste bewoners in 722 vóór Chr. in ballingschap.
De weggevoerden werden door vreemde afgodische volken of stammen vervangen; ze vermengden zich met de achtergebleven Israëlieten en vormden het nieuwe ras der Samaritanen.
Sikem werd hun godsdienstig centrum en de tempel op de Gerizzim het middenpunt van hun eredienst. Van dit ras bestaan nog zowat 150 afstammelingen.

Sikem erfde de naam Balata van de eik. Het huidige dorp bedekt maar een klein deel van het oude Sikem, waarvan de ruïnes een kleine lage heuvel bedekken aan de noordzijde van Balata.

Op de heuvel werden bij herhaling ernstige opgravingen ondernomen, waaruit bleek dat Sikem nooit geheel verlaten is geweest.

Ook ten tijde van Christus was de heuvel dus bewoond. De stad had een poort ten oosten en ten westen. Hierdoor wordt weer een gezegde van K. bevestigd, nl. dat Jezus aan de oostzijde in de stad ging en ze door de tegenovergestelde poort weer verliet.

Een halve eeuw na Chr. verloor de stad veel van haar belang en aanzien door de opkomst van Neapolis.

De Samaritanen namen de Wet, de boeken en godsdienst van Mozes aan, maar vermengden deze met vele heidense elementen; door de Joden werden zij als ketters verafschuwd.

De Samaritaanse vrouw.

540.

31 juli = 7 Ab. –

Jezus ging met zijn gezellen over het riviertje; zij wendden zich om de berg Gerizzim (naar keus te verstaan, zoals boven uiteengezet is) en gingen dan naar Sikar (=Sikem).
Alleen Andreas, Jakobus de Meerdere en Saturninus bleven bij Jezus op deze weg. Alle overigen gingen andere richtingen op om zekere boodschappen te doen, die ik me nu niet nauwkeurig herinner.

Jezus echter ging naar de bron van Jakob, die op een kleine heuvel gelegen is in het erfdeel van Jozef, dat tussen de bergen Gerizzim in het zuiden en Ebal in het noorden gelegen is. Sikar ligt zowat een kwartier (overdreven afstand) meer westelijk (dan de bron) in een klein dal, dat zich langs de stad nog wel een uur ver westwaarts uitstrekt (tot het huidige Nabloes). Samaria ligt op een berg (hoge heuvel), twee flinke uren ten noordwesten van Sikar.

Meerdere diepe wegen (dalwegen) komen uit verscheidene richtingen de kleine heuvel opgeslingerd naar het achthoekig gebouw dat de bron van Jakob bevat en door bomen en zodenbanken omgeven is. Dit brongebouw is rondom met een open gang of afdak, uit bogen bestaande, omgeven. Een twintigtal mensen kunnen eronder plaats nemen.

Vlak tegenover de weg die van Sikar komt (maar nochtans het bronhuis aan zijn noordkant bereikt), treedt men onder dit afdak of open halle door een deur het bronhuis binnen; gewoonlijk wordt deze deur gesloten gehouden. Het dak van het gebouwtje heeft boven een opening die dikwijls met een kap toegedekt wordt.

Binnen in het bronhuisje is zoveel ruimte dat men gemakkelijk kan rondgaan tussen de wanden van het gebouw en de stenen rand

van de DIEPE bron; deze rand is van gepaste hoogte om er op te gaan zitten. De bron is met een houten deksel gesloten.

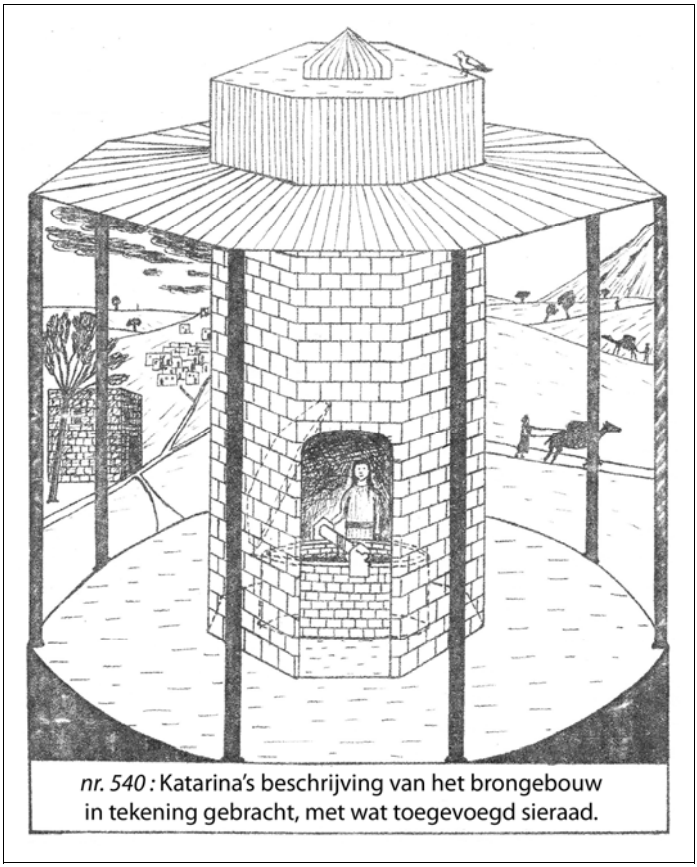

nr. 540 : Katarina's beschrijving van het brongebouw in tekening gebracht, met wat toegevoegd sieraad.

Is dit opengelegd of opgeheven, dan ziet men overdwars op de stenen bronrand een zware rol of windas liggen, gericht van de kant van de ingang naar de tegenovergestelde kant.
Aan die rol hangt in de put een schepemmer, die men gevuld ophaalt door de rol met een draaikruk op te winden.
Tegenover de deur staat nog een pomp, waarmee men het water tot op de hoogte van de muren van het bronhuis kan pompen.
Op die hoogte gekomen, vloeit het buiten aan de oost-, zuid- en

westzijde van het gebouwtje (zodat men de ingang aan de noordkant moet veronderstellen).

Onder het afdak verzamelt zich het water in 3 waterbekkens die daar in de grond gemaakt zijn; deze staan ten dienste van de reizigers, die er onderweg hun voeten in wassen en hun dieren laten drinken. (Over troggen of drinkbakken bij een bron, zie fasc. 5, nr. 134, voetnoot 302).

541.

Het was tegen de middag, toen Jezus met de drie leerlingen naar de heuvel kwam; *Hij zond hen naar Sikar om spijzen te halen,* want Hij had honger; Hijzelf ging alleen de heuvel op om daar op hen te wachten. Het was een stikhete dag. Jezus was zeer afgemat en leed ook grote dorst. In gedachten verzonken zette Hij zich neer op enige afstand van de bron op de rand van de weg die van Sikar opwaarts kwam. Met het hoofd op de hand leunend, scheen Hij met groot verlangen naar iemand te wachten, die de bron kon openen en Hem te drinken zou geven[257].

Ik zag nu een welgevormde, rijk opgesmukte Samaritaanse vrouw Sikar verlaten, ze had een lederen zak aan de arm hangen en ging de heuvel op om water te putten; ze was schoon en kon zowat 30 jaren oud zijn. Ik bezag ze met een waar genoegen, omdat zij er zo flink en moedig uitzag, en met zo'n vlugge, bevallige, vaste en grote stap de heuvel besteeg[258].

---

[257] Jezus wachtte verlangend naar iemand. – Hier toont K. zich weer een meester in de psychologie; **ze leest in de zielen, ja ook in die van Jezus; zij ziet zijn dorst, zowel naar een teug gewoon water in deze geweldige hitte, als naar de ziel van de Samaritaanse vrouw en haar volksgenoten.**

Dezelfde dorst in het uur van zijn dood aan het kruis, legde Jezus vast in dit éne woord: 'Sitio'.

[258] K. bezag die levendige actieve vrouw met groot genoegen. Zijzelf immers, hoewel geheel contemplatief en steeds ziek te bed, was ook buitengewoon actief. In een van haar visioenen lezen wij een dergelijke uitlating:

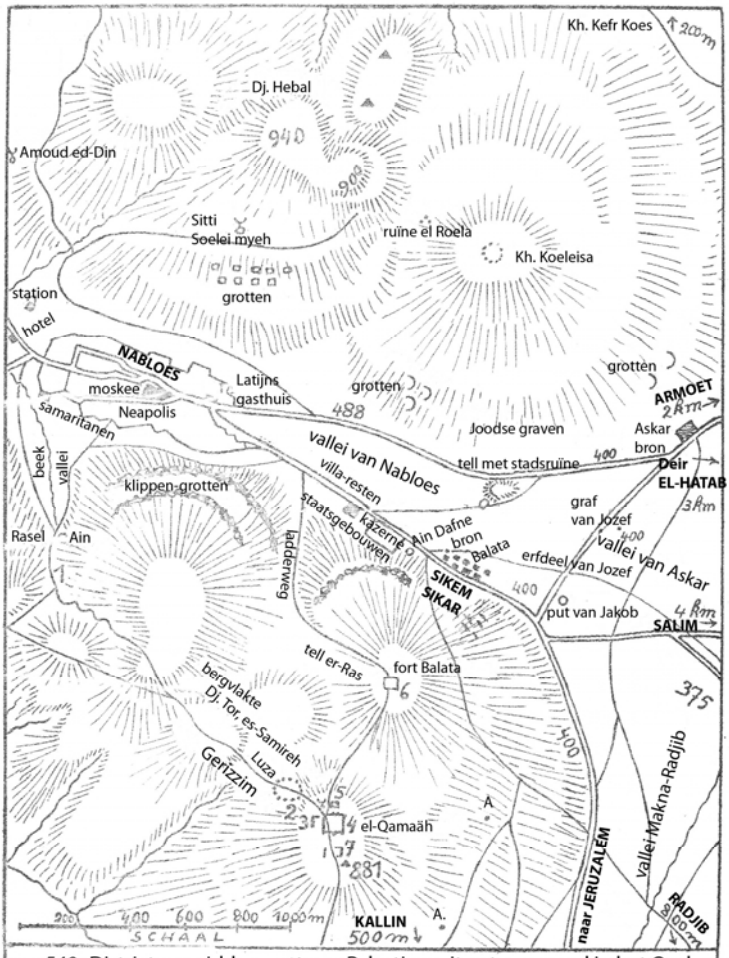

nr. 540 : District en middenpunt van Palestina, uiterst vermaard in het Oude, en zelfs Nieuwt Testament, vooral door de Samaritaanse vrouw (Joa. 4).

"Die dienaar is slank, lenig en zo verstandig, dat ik er een groot genoegen in vond te zien hoe hij zijn meester diende. Stramme personen, traag en futloos heb ik nooit goed kunnen verdragen. **De zielen van beweeglijke, levendige personen schijnen mij ook gemakkelijker bewogen en tot ijver gebracht te kunnen worden."**

Haar kleding was voornamer, rijker, meer versierd dan gewoon en scheen me zelfs gezocht[259]. Haar blauw en rood gestreept kleed was met grote gele bloemen doorwerkt. De mouwen, met twee paar gele armringen tegen het midden van de boven- en onderarm

[259] Klederen; sieraden. – K. beschrijft deze nauwkeurig; ze let scherp op wat klederen betreft; ze is immers naaister. Dit onthoudt ze gewoonlijk goed, terwijl ze meer andere en veel belangrijker dingen uit haar visioenen vergeet. Wij bestatigen hetzelfde bij Zr. Jozefa Menendez, die eveneens een naaister was.

De versiering van de vrouw scheen K. overdreven. Geen wonder!
In het Oosten zijn zowel mannen als vrouwen verslaafd aan overdreven opschik; ze behangen zich met juwelen en stallen op hun persoon uit alles wat zij aan kleinodiën bezitten. Iedereen tooit zich volgens zijn vermogen en stand. Koper, ijzer en glas vervangen bij de armen het zilver, goud en edelgesteente van de rijken. Op feestdagen vermenigvuldigen zij hun versiersels. Zo was dit bij de Chaldeeën, Assyriërs, Feniciërs, Perzen, Arabieren. In dit opzicht waren bij de Hebreeën de mannen, niet de vrouwen, meer gematigd.

- Op de bruiloft te Kana legde de bruid wegens onpasselijkheid haar overdreven opschik en kledingstukken af om verlicht te zijn (nr. 385).
- “Wanneer een groep vrouwen voorbijgaat, doet het gerinkel denken aan een karavaan dromedarissen, die vol belletjes hangen.” (H.L. 1e jg. 111; 3e jg. 55).
- “De vrouwen van de sjeicks dragen parelsnoeren in hun haar. Aan de zilveren banden om armen en voeten zijn veel ringetjes gehecht, die onder het gaan klinken als een schel.” (Dapper, Arabië, 151; Mislin, I, 152, enz., enz., enz.
- “In hun antieke kleurige kledij schrijden de vrouwen van Bethlehem voort als koninginnen: om hun hals, polsen en enkels dragen zij gouden en zilveren sieraden; hele kransen van munten, waartussen wij ook onze eerzame gulden zien blinken, tooien hoofd en borst.” (Keulers, Waar Jezus leefde, blz. 139).
- “Uit de glasblazerijen van Hebron komen al die kleurige glazen broches, armbanden, ringen, parelen, sieraden, waarmee de vrouwen van Palestina en Syrië zich zo overdadig versieren.” (Mislin, I, 30).
- Jesaja spreekt van rinkelende ringen aan de voeten, van zonnen en maantjes, oorbellen, kettinkjes en sluiers, hoofddoeken, armbanden, linten en flesjes, amuletten, halssnoeren en halsringen, feestkleren, mantels en doeken, tasjes en spiegels, kapsels, mutsen en sjaals, haarvlechten, balsemgeur. (Jes. 3, 16-24).

aansluitend, lagen kroes en los om de ellebogen. Zij droeg een wit borststuk met gele, meen ik, zijden snoeren versierd.

Haar hals was geheel bedekt met een wol-gele kraag, die met snoeren en parelen en koralen dicht behangen was; haar sluier, van een fijn, rijk wollen weefsel, hing lang op haar rug neer; zij kon deze achterzijde (bij de onderste hoeken of uiteinden) met een strop naar voren samentrekken en om haar middel vastbinden.

Zo (naar voren tezamen getrokken hing de sluier van achteren met een punt neer en vormde aan weerszijden van het lichaam een vouw, waarin de armen met de ellebogen gemakkelijkheidshalve konden rusten. Trok zij de beide randen van de sluier vóór de borst geheel tegen elkaar, dan was haar hele bovenlijf als met een manteltje bedekt. Het hoofd van deze vrouw was zeer sierlijk met banden omwonden, zodat men geen haar bemerkte. Boven het voorhoofd stak uit deze rijke hoofdbedekking een versiersel omhoog als een haak of torentje en hierachter rustte het voorste deel van de sluier, wanneer hij opgeheven was. Vóór het aangezicht neergelaten reikte hij tot de borst.

nr. 541 : **Overdreven sieraden der vrouw (zie ook commentaar nr. 80)**

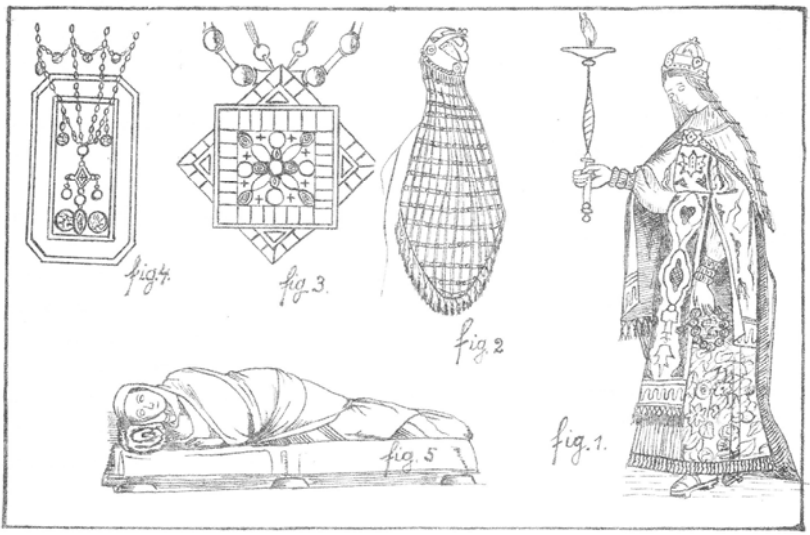

Fig. 1 : Maria haar bruiloftskleed. De figuur is nagetekend uit de eerste Duitse uitgave van het Leven der H. Maagd; ze is van de boven reeds genoemde Duitse kunsttekenaar E. Steinle, vriend van Brentano.

Fig. 2 : stelt de haartooi van Maria voor, zoals de tempelmeisjes het opmaakten.

Fig. 3 en 4 : vrouwelijke borstsieraden, zoals ze zelfs heden nog gebruikelijk zijn in Palestina. Zo'n borstsieraad schijnt daar van oudsher bestaan te hebben. Het doet denken aan het borstgewaad of -stuk van de hogepriester. Vrouwen houden daar van overdadige versieringen (zie nr. 541).

Figuur 5 : een schets van Steinle die een vrouw voorstelt slapend in een wikkeldoek.

Deze bevallige, flinke, sterk-gebouwde vrouw droeg een bruine, grove voorschoot van geiten- of kamelenhaar, met zakken erin van boven; zij had hem op haar rechterarm geworpen en zo bedekte hij een weinig de lederen zak die zij aan deze arm hangen had; het scheen een gewone werkschort bij het waterputten om haar mooie klederen door de emmer of waterzak niet te beschadigen.

De zak scheen van leder en zonder naad. Aan twee zijden was hij een weinig gewelfd of rondachtig, als was hij met gebogen, stevige houtschijven in die vorm gehouden. Was hij ledig, dan vielen de andere zijden in plooien gelijk de plooien van een brieventas. Aan de beide vaste zijden waren handvatsels

vastgemaakt, die met leder overtrokken waren; er stak een lederen riem door, waarmee de vrouw de zak aan de arm droeg.
De opening van de zak was eng, maar kon bij het ingieten trechtervormig opengetrokken en weer gesloten worden. Ledig hing de zak plat aan de zijde neer; gevuld zette hij zich rondvormig uit en bevatte dan zoveel als een gewone wateremmer.

542.

Zo zag ik die vrouw de heuvel moedig opklimmen om uit de bron water van Jakob voor zich en anderen op te halen.

Ik heb haar zeer lief, want zij is goedaardig, geestrijk en vrijmoedig; zij heet Dina (van Fotina, zoals zij in het Romeins martyrologium genoemd wordt); zij is het kind van een gemengd huwelijk en van de Samaritaanse sekte; zij woont te Sikar, maar daar is zij eigenlijk niet geboren; men noemt haar daar Salome, zonder haar verleden te kennen of van haar tegenwoordige verhouding op de hoogte te zijn. De dorpelingen kunnen haar en haar vermeende man allerbest lijden, omdat ze beide zo spraakzaam, gedienstig, vriendelijk en menslievend zijn.

Door de bochten van het pad kon Dina de Heer niet eerder zien, dan wanneer ze voor Hem trad. Zijn aangezicht, nu Hij daar zo eenzaam en dorstend aan de weg nabij de bron zat, had iets buitengewoon verrassend (cfr. fasc. 13, nr. 438, voetnoot 199). Hij was met een lange, witte tuniek van fijne wol met brede gordel als met een albe bekleed; het was een profete-rok, die de leerlingen van zijn gezelschap Hem plachten na te dragen.
Jezus gebruikte die, wanneer Hij in buitengewone openbare gelegenheden als leraar optrad of als profeet een belangrijk werk verrichtte, (zoals hier).

Onverwacht zag de vrouw zich vóór Jezus geplaatst.
Een man … op een eenzame plaats … zij schrok.
Automatisch liet ze haar sluier voor haar aangezicht neer en aarzelde voorbij te gaan, want de Heer zat aan de rand van de

weg. Ik zag, volgens de aard en gesteldheid van haar gemoed, deze vluchtige gedachte door haar geest flitsen: "Ei! een man! wat wil hij? is dit een bekoring? …" Jezus in wie ze een Jood herkende, zag haar stralend en vriendelijk aan, en terwijl Hij zijn voeten terugtrok – het pad was hier smal – *zei Hij haar: "Ga voorbij en geef mij te drinken."*

543.

Dit ontroerde de vrouw, daar de Joden en Samaritanen gewoonlijk slechts blikken van afschuw en haat voor elkander over hadden. Zij bleef nog even staan en sprak: "Waarom zijt Gij op dit uur hier zo alleen? Mocht men mij hier in uw gezelschap zien, het zou een groot schandaal verwekken (en een noodlottige afloop voor mij kunnen hebben)."[260].
Jezus antwoordde: "Mijn gezellen zijn in de stad spijzen gaan kopen."

---

[260] Het zou een schandaal verwekken. – De oosterlingen die de strenge zeden volgen, beschouwen het als zeer erg, wanneer een jonge man en vrouw alleen op een eenzame plaats verrast worden. Vooral de vrouw kan zo iets met de dood bekopen.

De Géramb vertelt het geval van een jonge weduwe van Bethlehem, die men gezien had met een Turk in een naburige grot. Ofschoon geen schuld bewezen was, eiste men van de paters Franciscanen haar uitlevering; in haar nood was zij tot hen gevlucht, doch geen weerstand mocht baten; haar vader en broer waren de eersten om de doodstraf voor haar te vorderen; zij werd met de sabel gedood en allen wasten de handen in haar bloed als om zich te reinigen van de smet die zonder deze wraak eeuwig aan de familie gekleefd zou hebben. De wraaknemers zijn dan tevreden zich van hun plicht gekweten te hebben.

In 't H.L. 4e jg. nr. 3 vertelt P. Gerrits een soortgelijk geval en besluit: "ik heb veel zulke gevallen meegemaakt."

Ook de Joden eisten van Jezus de dood van een overspelige vrouw (Joa. 7).

Delancker, blz. 111 spreekt in dezelfde zin.

Zo ook en nog nadrukkelijker V. Guérin in Judée, I, 123: "Zulk een vrouw wordt onfeilbaar ter dood gebracht, zelfs door haar man en naaste verwanten, die op deze manier de schande van hun familie afgewend wanen."

Dina hernam: “Ja, zeker die drie mannen die ik ontmoet heb? Maar zij zullen op dit uur weinig bekomen. Wat de Sikemieten voor heden bereidden, hebben zij nodig voor zichzelf.”
Dina sprak alsof er heden te Sikar een feest- of vastendag was en ze noemde een andere plaats waar zij om spijzen hadden moeten gaan.
Jezus herhaalde: ”Passeer en geef Mij te drinken.”
Toen ging Dina voorbij Hem, maar ook Jezus stond op en volgde haar naar de bron, die zij ontsloot. Terwijl Dina naar de bron ging, zegde zij nog: “Hoe kunt Gij, een Jood, aan mij, een Samaritaanse vrouw, te drinken vragen?”
En Jezus antwoordde haar: “Kendet gij de gave Gods en wie het is, die u zegt: geef Mij te drinken, gijzelf zoudt Hem gebeden hebben en Hij had u levend water geschonken.”

Nu ontsloot Dina het deksel van de bron en maakte de schep-emmer los en sprak tot Jezus die ondertussen op de rand van de bron was gaan zitten: “Heer, Gij hebt geen emmer en de bron in de Put ligt diep, waarvandaan zoudt Gij dan dit levend water halen? Zijt U wellicht nog groter dan onze vader Jakob, die ons deze bron naliet en zelf daaruit dronk, hij en zijn kinderen en zijn vee!?”

> Terwijl zij dit zei, had ik een bijvisioen: ik zag Jakob deze bron graven en dat het water hem tegen gesprongen kwam.

De vrouw waande dat Jezus van bronwater sprak en onder haar laatste woorden liet zij de emmer aan de rol of spilboom, die zwaar-knarsend draaide, neer en trok hem gevuld weer op.
En ik zag dat zij haar mouwen met de armspelden of ringen omhoog schoof, zodat de mouwen aan de bovenarm opzetten en hoe zij met blote armen haar zak met water uit de emmer vulde.
Hierna reikte zij Jezus een kleine, van bast gewonden drinkhoorn vol water aan.
Op de rand van de bron gezeten nam Jezus hem aan, dronk en sprak dan tot haar: “Wie van dit water

drinkt, zal spoedig weer dorst krijgen, doch wie van het levend water drinkt, dat IK hem zal geven, zal in alle eeuwigheid geen dorst meer hebben. Ja, het water dat IK hem wil geven, zal een bron in hem worden, die tot in het eeuwig leven opspringt."

544.

De Samaritaanse vrouw met haar opgewekt en open karakter zegde ronduit en half schertsend tot Jezus: "Here, geef me maar zulk levend water dat de dorst uitschakelt voor altijd, dan zal ik niet langer met zoveel moeite hier water moeten komen putten." Maar niettemin was zij door zijn woorden over het levende water ontroerd; zij vermoedde, zonder er zich stellig bewust van te zijn, dat Jezus onder het levende water de vervulling van de Belofte (de komst van de Messias en zijn Heil) verstond. Zo sprak zij dan haar bede om het levende water uit onder een profetische impuls van haar hart.

Ik voor mij heb altijd het gevoel, de overtuiging en de zekerheid gehad, dat **de personen met wie de Verlosser iets te maken had (in bijzondere aanraking of betrekking kwam), niet louter individuen, alleenstaande mensen waren zonder meer,**
neen, ze waren steeds een afgewerkt model, een type, voorbeeld of vertegenwoordiger van een bepaalde klasse van mensen.
Dit was omdat de volheid der tijden een aanvang nam.

Zo stond nu in Dina, de Samaritaanse vrouw, eigenlijk het hele Samaritaanse volk of sekte, die van het ware geloof van Israël, van de bron van het levende water afgescheiden was, hier vóór haar Verlosser (en bad door de mond van Dina om weer deel aan het levende water te mogen hebben).

Vrije omschrijving van de inhoud van Joa. 4, 4-30:
Vermoeid en dorstig van de reis en de zomerhitte ging Jezus neerzitten op de rand van de Jakobsbron. Een Samaritaanse vrouw uit Sikar kwam water putten.

- "Vrouw, ik dorst naar een teug van uw water, hoewel men er weer dorst van krijgt. Ik echter kan water geven, die de dorst wegneemt voor eeuwig. - Zo Gij er van begeert, geloof aan Mij en in mijn woorden!"

– "Geloven, Heer,wat moeten wij geloven? De een zegt het zo, een ander anders! God aanbidden op de Gerizzim, te Jeruzalem? Maar de Messias is op komst; Hij zal ons alles leren."

– "De Messias? Ik ben het, Ik die hier met U spreek. Ik ben het, de beloofde, lang verwachte Emmanuel, God onder de mensen."

545.

Jezus dorstte bij de bron van Jakob naar de uitverkoren zielen van Samaria om ze met de levende wateren, waarvan zij zichzelf afgescheiden hadden, te verkwikken.

Hier bij de bron stond dan, door Dina vertegenwoordigd, het deel van de afvallige Samaritaanse sekte, dat voor redding vatbaar was, dat naar dit levende water dorstte en dat enigermate de geopende hand uitstak om het te ontvangen.

Samaria sprak door de mond van Dina: "Geef mij, Heer, de zegen van de belofte; laaf mijn langdurig dorsten, help me het levende water vinden, opdat ik meer troost ontvangen mag dan uit deze tijdelijke bron van Jakob, die de enige band is, waardoor wij nog gemeenschap met de Joden hebben."

Nadat Dina zo gesproken had, zei Jezus tot haar: "Ga naar huis, roep uw man en keer terug." En ik hoorde dat Hij dit tweemaal zei, om te kennen te geven dat Hij daar niet gekomen was voor haar alleen, maar ook om haar stadsgenoten te onderrichten.

Hierdoor zei de Verlosser tot de Samaritaanse sekte: "Samaria, roep Hem er bij, aan wie gij door een heilig verbond toebehoort, uw ware echtgenoot, die wettig, plichtmatig, in een geheiligde echt kinderen uit u verwekt."

Nu antwoordde Dina aan de Heer: "Ik heb geen man."

De Samaritaanse sekte beleed voor de bruidegom der zielen dat ze in geen wettig echtverbond leefde, dat ze aan niemand echtelijk toebehoorde, dat er uit haar geen bloesems kwamen, welke de H. Geest kon bevruchten, dat de Moeder van de Messias in haar midden niet was. ("en de Messias dus nooit uit haar voortkomen zou.")

Jezus vervolgde: "Gij zegt de waarheid, want vijf mannen hebt gij gehad en de man met gij nu leeft, is de uwe niet. Dit hebt gij naar waarheid gezegd."

Met deze woorden zei de Messias tot de sekte: "Samaria, gij spreekt de waarheid! met de afgoden van 5 volkeren hebt gij in echtbreuk geleefd, en uw tegenwoordige verbinding met God is geen echtelijke vereniging, doch Uw gedrag jegens Hem is die van een echtbreekster." (Gij dient Hem niet volgens zijn wil in een wettig Verbond met God, zoals de Joden, maar daarvan afgescheiden, naar eigen lust en goeddunken).[261]

---

[261] Hier plaatst Brentano een nota, die wij inkorten als volgt:

De laatste woorden zijn een toespeling op II Kon. 17, 24, waar de 5 soorten kolonisten genoemd worden, die naar Samaria overgebracht werden ter vervanging van de in 72 weggevoerde Israëlieten; ze kwamen van Babel, Koeta, Awwah, Hamat, Sefarvaïm; zoals in de voorbemerking (voorlaatste alinea, fasc. 15) gezegd, versmolten ze met de achtergebleven Israëlieten, vormden een nieuw ras dat enerzijds de ware God, maar tevens de vreemde meegebrachte afgoden diende en bijgelovige praktijken beoefende.

De belangstelling voor de echte, Joodse godsdienst bleef bestaan en zo ook een geheim verlangen om met de echte Joden herenigd te worden.

De Joden weigerden op dit verzoek in te gaan en hieruit volgde een onverzoenlijke haat tussen beide volken.

Zo was nog de toestand ten tijde van Christus, hoewel van de afgodendienst maar weinig meer overbleef. Ondertussen immers had **de dienst van de ware God, het monotheïsme het gewonnen,** doch deze beoefenden zij niet op de wettige wijze; zij gingen God niet aanbidden in de tempel te Jeruzalem, maar hadden hun eigen tempel op de Gerizzim, waar zij ook hun hoogfeesten vierden. Zo waren zij ook in de ban gedaan en hadden geen deel in het Verbond van God met zijn volk. Toch bewaarden zij door hun afstamming, hoewel deze verbasterd was, nog een zekere band met de Joden, die hier verzinnebeeld was door de Put van Jakob; zij konden nog enige aanspraak maken op een aandeel in de vervulling der Belofte, in de Messias en zijn Heil.

Jezus kwam hun deze genade aanbieden; zijn dorsten naar het bronwater was het zinnebeeld van zijn verlangen naar hun zaligheid.

546.

Hier antwoordde Dina, de ogen neerslaand en het hoofd buigend: "Heer, ik zie dat Gij een Profeet zijt." En ze liet opnieuw haar sluier neer.

De Samaritaanse sekte erkende door de vrouw de goddelijke zending van de Heer en bekende haar schuld.

Het was als verstond Dina *de profetische, symbolische zin van deze woorden van Jezus: "En de man met wie gij nu leeft, is de uwe niet!"*

In profetische, figuurlijke zin betekenden ze: "Samaritanen, uw tegenwoordige verbinding met de ware God is ongeregeld, niet volgens de Wet; uw dienst van God is door zonde, gril en eigenmachtig handelen afgescheiden van het Verbond van God met Jakob."

Dina scheen, zeg ik, de betekenis van die woorden te begrijpen; ze wees daarom aanstonds in zuidelijke richting naar de nabije tempel op de Gerizzimberg en zegde met het verlangen naar opheldering en zekerheid: "Onze vaderen hebben God op die berg aanbeden, en gij, Joden, zegt dat men God te Jeruzalem moet aanbidden."

Jezus gaf haar de verlangde opheldering met deze woorden: "Vrouw, geloof Mij, het uur komt dat gij noch op de Gerizzim, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden."

Hiermee wilde Jezus zeggen: "Samaria, het uur komt dat men God niet hier noch te

---

De vrouw bood Hem dit water aan en leste zijn dorst, d.i. zij nam het geloof en de zaligheid aan en zulks als het type, de vertegenwoordigster van haar ras, in naam van haar rasgenoten.

Haar voorbeeld navolgend, aanvaardden dezen het woord van Jezus en verzadigden de honger en dorst die Hij naar hun zaligheid had.

Jeruzalem in een heiligdom zal aanbidden, omdat Hij onder u wandelt."

En de Heer sprak verder: "Gij weet niet wat gij aanbidt, maar WIJ weten wat wij aanbidden, want de zaligheid komt uit de Joden."
En hierbij hield Hij haar een gelijkenis voor van overtollige, wilde en onvruchtbare boomscheuten, die wel hout en bladeren, doch geen vruchten voortbrengen en daardoor gaf Hij te kennen:

"Samaria, gij hebt geen zekerheid van uw aanbidding, geen waarmerk op uw eredienst, geen juiste godkennis;
gij hebt geen wettig Verbond, geen sacrament (niet DE zegen, cfr. de nrs 26, 27 en 97), geen pand van het Verbond, geen Verbondsark, geen vrucht (en dus geen Messias).

Dit alles integendeel: de Belofte en de Vervulling (de Messias) hebben de Joden; uit hen moet men de Messias verwachten."

Voort zei Jezus: "Maar het uur komt, en het is daar reeds, waarop de ware aanbidders de Vader in de Geest en in de Waarheid zullen aanbidden. God is een Geest en zijn aanbidders moeten Hem in de Geest en de Waarheid aanbidden."

Hiermee zei de Verlosser: "Samaria, het uur komt, ja, het is er reeds, waarop de Vader door de ware aanbidders in de H. Geest en in de Zoon, die de weg en de waarheid is, aanbeden moet worden."[262]

---

[262] Nota van Brentano – Het is merkwaardig dat ook de H. Athanasius in een van zijn vier brieven aan de Egyptische bisschop Serapion zegt: **"De Vader in de geest en de waarheid aanbidden, dat is de drievuldige en éne God aanbidden in de Zoon en in de H. Geest."**

Betreffende de diepe zin van Jezus' gesprek met de Samaritaanse vrouw, zegde Zr. Emmerick: "Ik heb altijd van jongsaf aan zulke verklaringen

Maar Dina antwoordde aan Jezus: "Ik weet dat de Messias komt; Hij zal ons dan alles openbaren."

Door deze woorden uit haar mond zegde hier bij de bron van Jakob het deel van de Samaritanen, dat enige aanspraak op de Belofte kon laten gelden:
"Ik geloof aan de Messias, ik verwacht zijn komst, Hij zal ons helpen."

Maar nu antwoordde Jezus haar: *"Ik ben het, Ik, die met u spreek!"*

En dit was nogmaals hetzelfde als had Hij tot alle Samaritanen, die zich bekeren wilden, gezegd:
"Samaria, Ik kwam tot de bron van Jakob en had dorst naar u, gij, het water uit deze bron.
En daar gij Mij gelaafd hebt, beloofde Ik u het levende water, dat de dorst voorgoed wegneemt.
En gij bekendet Mij, gelovend en hopend, uw verlangen naar dat water van Mij.

Zie, Ik beloon het u, want gij hebt mijn dorst naar u gelaafd door uw verlangen naar Mij.

Samaria, Ik ben de bron van het levende water;
Ik die met u spreek, ben de Messias!"

547.

Toen Jezus gezegd had: *"Ik ben het, Ik die met u spreek"*, blikte Dina Hem sidderend aan, verbaasd, vol heilige vreugde en als van de hand Gods geslagen. Opeens bezon en vermande zij zich, liet haar gevulde waterzak liggen, vergat de bron te sluiten en snelde de heuvel af naar Sikar, om haar man en allen die zij ontmoette, te verkondigen wat haar overkomen was.

---

daarover gekregen, maar wilde ze destijds niet meedelen, om de schijn niet te wekken met zulke kennis of dieper inzicht te willen pronken."

Het was streng verboden de bron van Jakob open te laten, maar wat scheelde haar nu de bron van Jakob, wat gaf zij nog om haar emmer vol aardse water, waarvan men toch weer dorst krijgt? **Zij had levend water, water van eeuwig leven ontvangen, en haar liefdevol, edelmoedig, menslievend hart verlangde allen er mee te verkwikken.**

Terwijl zij uit het openstaande bronhuis ijlde, liep zij de drie leerlingen voorbij, die met spijzen gekomen waren en reeds een tijdlang op een kleine afstand vóór de deur van het bronhuis hadden staan wachten, zich verwonderd afvragend wat hun Meester zolang met een Samaritaanse vrouw te bespreken mocht hebben. Uit eerbiedige vrees vroegen zij Hem nochtans niet naar de reden daarvan.

Dina liep naar Sikar en boodschapte met grote geestdrift aan haar man en aan allen die zij op straat ontmoette: "Komt eens naar de bron van Jakob zien. Daar is een man die mij geheel mijn geheime levenswandel geopenbaard heeft; het is vast en zeker de Messias."

Ondertussen traden de 3 apostelen tot Jezus bij de bron en boden Hem broodjes en honig uit hun korf aan en zeiden: "Meester, eet." *Jezus stond op, ging uit het bronhuis en sprak: "Ik heb een spijze te eten, die gij niet kent."*
De leerlingen spraken tot elkander: "Heeft iemand Hem wellicht te eten gebracht?" Zelfs kwam heimelijk de gedachte in hen op: "Heeft die Samaritaanse Hem misschien te eten gegeven?"

Jezus wilde hier geen tijd verliezen met nog eerst te eten, maar daalde de heuvel af naar Sikar, en terwijl de leerlingen achter Hem al gaande uit de hand aten, zei Hij tot hen: "MIJN spijze is het de wil te doen van Hem die Mij gezonden heeft, dat Ik zijn werk volbrenge, mijn taak vervulle."

Hij wilde daarmee zeggen: "dat Ik de Sikemieten bekere, naar wier zaligheid mijn ziel zo hongerig is."

Hij zei in dit verband nog meer.

In de nabijheid van de stad kwam Dina, de Samaritaanse vrouw, Jezus reeds weer tegemoet gesneld; zij voegde zich ootmoedig en toch vreugdevol en vrijmoedig bij Hem, en *Jezus onderrichtte haar lang, nu stilstaand, dan langzaam voort wandelend; Hij openbaarde haar geheel haar verleden, wat zij gedaan, gedacht en begeerd had;* zij was er diep door getroffen en beloofde in naam van haar en haar man alles te verlaten en Jezus te volgen.

Jezus duidde haar nu verschillende middelen aan om haar persoonlijke misslagen uit te boeten.

548.

Dina was een geestrijke vrouw en van stand; zij was op een landgoed bij Damascus uit een gemengd huwelijk van een heidense vader en een joodse (Joods-Samaritaanse) moeder geboren; zij verloor vroeg haar ouders en werd door een zedeloze min gevoed, van wie zij de kiem van vele boze driften met haar voedsel in zich opnam.

Opvolgenlijk had zij 5 mannen gehad; een paar van hen waren van verdriet gestorven, andere door rivalen omgebracht.
Zo gaat het, wanneer men behaagziek de ogen van velen op zich zoekt te trekken en in echtbreuk leeft; men mag van de één niet scheiden en men wil de ander niet verlaten; men verbergt zijn betrekkingen met de 2e voor de 1e, die, zo hij het wist, zich wreken zou; men zoekt gelegenheden om samen te zijn, er worden feestjes ingericht en in dronkenschap wordt de echte man door de boel vermoord; wanneer nu deze de echte man wordt, vergaat het hem weldra niet beter.

Dina had uit deze betrekkingen 3 dochters en 2 zonen, die reeds tamelijk groot waren en bij de verwanten van hun vaders gebleven waren, wanneer zijzelf Damascus moest verlaten.

Haar zonen kwamen later tot de 72 leerlingen. De man met wie zij nu leefde, was een bloedverwant van een harer vorige mannen, een rijke koopman. Omdat zij van de Samaritaanse godsdienst was, trok zij met hem naar Sikar, bestuurde zijn huishouden en leefde met hem in echtbreuk. Te Sikar hield men ze voor wettig gehuwden; het was een krachtig, gezond man van om de 36 jaren, met een rood aangezicht en een rossige baard.

Dina had in haar leven veel gelijkenis met Magdalena, maar zij was nog dieper gezonken.

> Toch zag ik ook eenmaal, dat, in het begin van Magdalena's slecht leven te Magdalum één van haar minnaars door een mededinger om het leven gebracht werd.
> Uit vrees kon ik tot nog toe er niet toe besluiten dit te zeggen.

Dina was een buitengewoon geestrijke, vrijmoedige, toewijdingsvolle, aantrekkelijke vrouw, levendig en vlug van aard, doch gedurig in haar geweten gekweld. Thans leefde zij eerbaarder, ik bedoel dat zij thans met haar vermeende man alleen leefde (zonder bijbetrekkingen).

Haar huis was aan alle kanten met een watergracht omringd (bronnen en riviertjes ontbraken er niet) en lag dicht bij de bronpoort te Sikar. De inwoners betoonden haar volstrekt geen minachting, maar hadden evenmin veel omgang met haar, omdat zij er vreemde levensvormen op nahield en ook wat uitheems gekleed ging; zij onderscheidde zich door prachtiger opschik; dit laatste nochtans hield men haar als een vreemde vrouw ten goede.

Terwijl Jezus met de vrouw sprak, volgden de leerlingen Hem bestendig op een kleine afstand, benieuwd wat Hij tot die vrouw toch te zeggen mocht hebben. "Wij zijn de spijzen met zoveel moeite gaan kopen, dachten zij, waarom eet Hij nu niet?"

In de nabijheid van Sikar verliet Dina de Heer en snelde vooruit, haar man en vele andere inwoners tegemoet; zij stroomden nieuwsgierig uit de poort om Jezus te komen zien. Dina, aan het

hoofd van de menigte, toonde hun Jezus, die nu genaderd was. De Sikemieten juichten oververheugd en riepen Hem welkom toe.

Maar nu bleef Jezus staan en wenkte met een teken van de hand om stilte. Hij richtte enige minuten zeer vriendelijk het woord tot hen en zegde ondermeer dat zij alles moesten geloven wat de vrouw hun had gezegd; Hij was in deze toespraak zo minzaam, zo wonderbaar innemend en zijn blik was zo stralend en doordringend dat hij alle harten ontroerde en aantrok. (fasc. 13, nr. 438, voetnoot 199).

Dringend baden zij Hem om toch ook hen in hun stad te komen onderrichten; *Hij beloofde het hun,* maar voor het ogenblik ging Hij verder, de stad voorbij. Dit geschiedde tussen 3 en 4 uur in de namiddag.

Terwijl Jezus aldus vóór de poort met de Samaritanen sprak, kwamen alle overige leerlingen, onder wie ook Petrus was, die 's morgens in andere richtingen opdrachten waren gaan vervullen, tot Hem terug.

Ook zij waren verwonderd en zelfs ontevreden, omdat Hij zo lang met de Samaritanen sprak; zij voelden zich daardoor verontrust, want zij waren opgegroeid in het vooroordeel dat men alle omgang met dat volk moest vermijden. Jezus' handelwijze was dus diametraal in strijd met hun opvatting en gewone handelwijze. (Hadden zij in de H. Schrift zelf niet gelezen: "Ik verafschuw twee volken, de Edomieten en Filistijnen en het 3^{e} is zelfs geen volk, het dwaze ras dat te Sikem woont." Eccli. 50, 27-28).

Zij voelden zich bekoord om er aanstoot aan te nemen; zij herinnerden zich de moeilijkheden en tegenspraak van gisteren en eergisteren, al de hoon en beschimpingen, de vele bittere ontberingen die zij geleden hadden, want zij hadden het beter verwacht; men had hun immers verzekerd dat de vrouwen van Betanië, wier toewijding men zo roemde, voor al het nodige gezorgd hadden.

Nu zagen zij Jezus' vertrouwelijkheid met dat minderwaardige ras en dachten bij zich: "Op die wijze is het waarlijk geen wonder dat men Hem niet beter ontvangt."
De minachting voelden zij grievend aan; hun hoofd zat trouwens ook nog steeds vol met de oude, wonderlijke, aardse gedachten en opvattingen van het door Jezus te stichten rijk. "Indien het in Galilea ruchtbaar wordt, dachten zij, hoe Hij zich hier met de Samaritanen heeft afgegeven, dan hebben wij daar nog nieuwe slechte, ja, smadelijker bejegening te verwachten."

Petrus had in Samaria een lang onderhoud gehad met de jonge man die als leerling aanvaard wilde worden, maar zich steeds opnieuw daarover bezon; hij sprak er over met Jezus.

549.

Zich om de stad wendend ging Jezus nu met hen allen ongeveer een half uur noordwestwaarts en zij rustten daar onder bomen. *Op deze weg en hier sprak de Heer tot hen in gelijkenissen van de oogst; Hij zegde hun: "Een spreekwoord, dat ook gij zelf vaak in de mond hebt, luidt: Nog vier maanden en dan komt de oogst. De luiaards willen altijd de arbeid zolang mogelijk uitstellen; Gij ten minste moet nu zien dat alle velden rijp staan voor de oogst." Hiermee bedoelde Hij Samaritanen en alle andere volken, die goed gesteld en voor de bekering vatbaar waren.*

"Ziet, vervolgde Hij, gij, mijn leerlingen, zijt tot de oogstarbeid geroepen, ofschoon gij niet hebt gezaaid. Anderen hebben gezaaid, nl. de profeten, Joannes en Ikzelf. Hij die oogst, ontvangt loon en verzamelt vruchten voor het eeuwig leven, zodat de zaaiers en de maaiers zich samen verheugen, want hier wordt het spreekwoord bewaarheid: een ander zaait, een ander maait.

Ik heb u gezonden om de vruchten in te oogsten, die gij niet gezaaid noch gekweekt hebt.
Anderen hebben de oogst voorbereid en gij hebt hun werk overgenomen." Zo sprak Hij tot de leerlingen om hun moed en werklust op te wekken.

Zij bleven hier (d.i. waar hun wandeling hen gebracht had, b.v. waar nu Nabloes ligt) maar een korte tijd samen rusten en scheidden dan.

Bij Jezus bleven Andreas, Filippus, Saturninus en de evangelist Joannes (die in zijn evangelie, Hfst. 4, deze episode verhaalt). De overigen gingen tussen Tebez en de stad Samaria naar Galilea toe.

Met de bij Hem gebleven leerlingen ging Jezus nu, Sikar ter rechterzijde latend, een uur of wat zuidoostwaarts naar een vlakte (het brede dal Makna ten oosten en zuidoosten van de Gerizzim), waar een twintigtal verspreide herdershuizen en tenten stonden. (Een der grootste huizen was de herberg of het herdershuis te Awerta.).

Kaartje van Sikem. – De put van Jakob. – De bergen Ebal. – Gerizzim en omgeving.

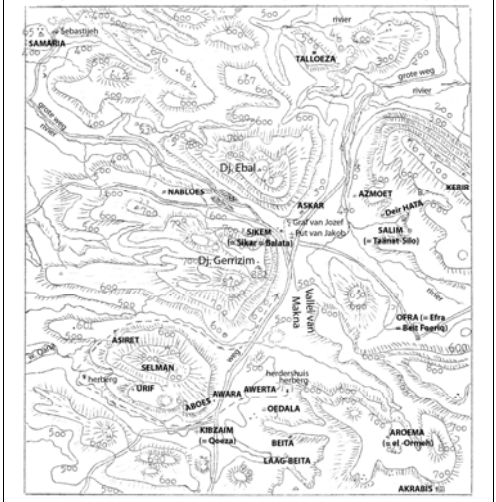

Hier, in dit grote huis, verwachtten Hem de H. Maagd, Maria van Kleofas, de vrouw van Jakobus de Meerdere en twee van de zogenaamde drie weduwen; zij waren hier reeds de gehele dag en hadden spijzen meegebracht en ook kleine balsemflessen; zij maakten een maaltijd gereed.

Jezus reikte zijn Moeder bij de ontmoeting de beide handen en zij neeg het hoofd voor Hem; de overige vrouwen groetten Hem door te buigen, terwijl zij de handen op de borst kruisten.
Vóór het huis stond een boom, waaronder de maaltijd gehouden zou worden. Hier was het dat Jezus eens, vóór de opwekking van Lazarus, kinderen zegende. (cfr. nr. 1494).

550.

Tot de herders dezer omstreken behoorden ook de ouders van de jongelingen die Jezus, na de opwekking van Lazarus, op zijn reis naar Arabië en Egypte, meenam; deze mensen hadden deel uitgemaakt van de karavaan der H. Driekoningen, toen ze naar Bethlehem togen, doch waren bij de onverwachte, spoedige afreis van de koningen hier in het land achtergebleven (cfr. fasc. 6, nr. 153); daarna waren zij met dochters van herders uit de dalen bij Bethlehem in het huwelijk getreden; men vindt vele zulke herdersgehuchten van hier tot Bethlehem in de vele bochtige dalen. De mensen die hier woonden, bebouwden ook het veld van het erfdeel van Jozef; zij pachtten het van de Sikemieten; velen van hen waren hier verzameld, het waren geen Samaritanen.

Het eerste wat hier geschiedde was, dat **de H. Maagd Jezus erom bad toch een lam kind te willen genezen, dat herders uit de buurt hier gebracht hadden; reeds vroeger hadden zij Maria om haar tussenkomst en voorspraak gebeden.**

Dit geschiedde dikwijls en het was telkens zielroerend Maria zo tot Jezus te zien bidden. (Volgens nr. 566 spraken de H. Vrouwen hier ook reeds ten beste voor de zoon van de hofbeambte van Kafarnaüm).

Jezus liet het kind aanbrengen; de ouders brachten het op een draagbedje; het was een knaapje van ongeveer 9 jaren. *Hij richtte eerst een vermaning tot de ouders,* die vol verwachting en een weinig bevreesd achteruit traden, terwijl de leerlingen zich om Jezus schaarden. *Hij sprak het kind aan, bukte er een weinig overheen, nam het dan bij de hand en hief het op;* het knaapje kwam van zijn draagbedje af; het kon weer gaan en liep in de armen van zijn ouders, die zich dan met het kind voor Jezus ten gronde wierpen. Alle omstaanders juichten, doch *Jezus zegde hun dat zij liever de hemelse Vader voor die weldaad zouden bedanken. Vervolgens onderrichtte Hij nog een korte tijd de verzamelde herders* en nam dan met de leerlingen een kleine maaltijd, welke de vrouwen in een loofhut vóór het huis onder een grote boom opgediend hadden. Maria en de vrouwen zaten afgezonderd aan het einde van de tafel.

Ik voorzie dat dit huis tot een herberg ingericht, van het nodige voorzien en bediend zal worden door de vrouwen van Kafarnaüm.

551.

Nu naderden bedeesd verscheidene Sikemieten. Onder hen was weer Dina, de Samaritaanse vrouw van de bron; zij waagden het niet zo maar aanstonds dichtbij te komen, omdat zij met deze herders, die Joden waren, geen omgang hadden. Dina naderde het eerst en ik zag dat zij met de vrouwen en de H. Maagd sprak; ook ontging het me niet dat *Jezus en de leerlingen na de maaltijd afscheid namen van de H. Vrouwen.* Deze laatste begaven zich nu aanstonds op de terugreis naar Galilea, waarheen ook Jezus overmorgen (op 2 augustus) zal vertrekken.

Jezus ging nu met Dina en de overige Samaritanen naar Sikar terug; deze stad is niet zeer groot, maar heeft brede straten en ruime pleinen. Het gebedshuis van de Samaritanen is meer versierd en kostelijker gebouwd dan de synagogen in de kleine

joodse steden. De vrouwen houden zich niet zo omzichtig van de mannen afgezonderd als de Jodinnen; ze spreken vrijpostiger met elkaar.

Toen Jezus te Sikar kwam, werd Hij aanstonds door een grote menigte volk omringd; Hij bezocht hun synagoge niet, maar doorwandelde de stad en *leerde hier en daar in de straten en vooral op de markt, waar een spreekgestoelte stond.* Overal was de toeloop der mensen zeer groot; zij waren vol vreugd, omdat de Messias hen bezocht.

Dina, hoewel zeer ontroerd en diep in zichzelf gekeerd, staat toch onder de vrouwen altijd het naast bij Jezus. Men heeft nu een soort verering voor haar, omdat zij Jezus het eerst ontmoet en herkend heeft; *zij zond ook de man met wie zij leefde, tot Jezus en deze richtte enige vermanende woorden tot hem;* de man stond geheel verslagen vóór Jezus, vol berouw en schaamte over zijn zonden.

Jezus vertoefde niet lang in Sikar; Hij ging er langs de tegenovergestelde poort weer uit en *leerde buiten de stad nog hier en daar bij huizen,* die zich nog vrij ver (doch verspreid) in het dal uitstrekten (naar het huidige Nabloes toe). Een goede half uur van Sikar nam Hij zijn intrek in een herberg en *beloofde de mensen dat Hij hen de volgende dag weer in Sikar zou komen onderrichten*[263].

---

[263] Langs de tegenovergestelde poort weer uit. –
In het inleidend woord in het begin van deze aflevering benadrukten wij reeds dat deze mededeling van K. door de opgravingen treffend bevestigd werd.

Uit het zuiden komend en nabij Sikar met de weg meedraaiend, ging Hij zonder twijfel aan de oostkant de stad binnen.
Aan de andere zijde ging Hij de stad weer uit.

De opgravingen nu hebben een monumentale poort aan het licht gebracht in de noordwestsektor van de stadsmuur en een andere in de oostmuur.

552.

1 augustus = 8 Ab. –

Jezus is heden weer (uit de juist genoemde herberg) naar Sikar gegaan en *heeft de gehele dag in de stad op de leerstoel, op pleinen en ook buiten de stad op heuvelen geleerd; 's avonds leerde Hij nog in dezelfde herberg,* waarin Hij gisteren zijn intrek had genomen; uit het ganse gewest waren daar mensen tegenwoordig. Nu stroomde het volk hier, dan daar te hoop en men hoorde roepen: "De Profeet leert nu hier; nu leert Hij ginds." Ook de jongeling van Samaria was eens onder Jezus' toehoorders, maar hij sprak niet met Hem.

Dina is overal vooraan en stapt met flinke schreden op Jezus toe; zij is zeer opmerkzaam, diep ontroerd en ernstig; *zij heeft weerom met Hem gesproken;* ze wil aanstonds scheiden van haar onechte man. Deze, zowel als zij, is bereid geheel zijn bezit, volgens de aanwijzingen van Jezus, voor de toekomstige Gemeente en voor de armen te bestemmen; *Jezus heeft haar gezegd hoe zij dat kan doen.* Zeer vele mensen waren overtuigd en voor Jezus gewonnen; zij zeiden tot de vrouw: "Gij hebt de waarheid gesproken, nu hebben wij Hemzelf gehoord; Hij is de Messias, de Verlosser van de wereld." (cfr. Joa. 4, 41).

Ten westen van de stad leert Jezus bij huizen die zich nogal ver in het dal uitstrekken. Ook het bestaan van deze huizen is door onderzoekingen bewezen.

Zo werden b.v. een km ten westen van Balata (Sikem), in de omgeving van de bron Dafne en van de vroegere Turkse kazerne resten gevonden van landhuizen en particuliere gebouwen uit het Romeinse tijdperk; van andere huizen zijn wellicht ook de resten verdwenen.

Van hier ging Jezus nog verder westwaarts tot bij een andere herberg die wij ons kunnen voorstellen ter plaats van het huidige Nabloes.

Die minzame vrouw is in de wolken van geluk, zo overtuigd en vol vast geloof, zo tevreden; ik heb ze altijd bijzonder liefgehad[264].

553.

Jezus sprak hier in Sikem, zoals in de voorgaande plaatsen, ook over de gevangenneming van Joannes, over de vervolgingen tegen de profeten, over het werk van zijn voorloper en wegbereider en hield ook de

---

[264] Nota van Brentano:
Heel zeker had de zienster deze aantrekkelijke vrouw zeer lief, en deze van haar kant scheen K.'s liefde te willen beantwoorden, want in deze dagen verscheen zij haar driemaal buiten het verband met de doorlopende visioenen.

- K. zag haar de 1e keer als een geheel in het wit geklede bruid, die, met een kroon op het hoofd, zich diep en ootmoedig voor Jezus boog.
- In een 2e verschijning zag zij Dina op dezelfde manier gekleed van op de straat door het venster in haar kamer kijken; zij groette de lijderes op haar ziekbed zeer vriendelijk; dit kon geen illusie zijn, want K. verkeerde in een wakende toestand en bij haar volle bewustzijn.
- Een 3e maal zag zij Dina onder hetzelfde voorkomen in tegenwoordigheid van de schrijver (Brentano).

Katarina had in deze dagen fel te kampen tegen bekoringen van ongeduld en neiging tot klagen. In haar droefheid hierover voelde zij zich bovennatuurlijk opgewekt om zich bij de schrijver over haar ellenden vrolijk te maken. Opeens zegde zij, terwijl haar ogen nog vol tranen stonden: "Zie! De Samaritaanse vrouw staat daar vóór mij en daar is ook de Heer; ze buigt voor Hem en ziet Hem zo ootmoedig aan; zij is nu geheel anders (dan in haar leven), sneeuwwit en eerbaar gekleed. Aldus is zij nu nog niet, maar dat komt."

Opmerkzaam erop gemaakt, dat dit, zulke begunstiging, zo weinig met haar klagen overeenkwam, moest zij lachen. "Ik ben er zelf beschaamd over, bekende zij, maar ik slaag er slechts met de grootste moeite in mijn gedachten en bekoringen van ongeduld uit mijn hoofd te zetten."

Zulke troostvisioenen kreeg K. dikwijls onverwacht.
Hierbij handelde God als een goede Vader, die zijn ziek wenend kind in zijn verdriet met een prentenboek tracht te bedaren en die het, wanneer het zijn best heeft gedaan, wil belonen.

parabel voor van de Zoon, die door zijn Vader naar de wijnberg gezonden, maar door de trouweloze dienstknechten gedood wordt. Hij verklaarde onomwonden dat Hij door de Vader gezonden was.

Hij herhaalde en verklaarde nader hetgeen Hij tot de vrouw bij de bron over het levende water en de berg Gerizzim had gezegd, sprak ook weerom over het Heil dat uit de Joden moest komen, over de nabijheid van het Rijk Gods, over het godsgericht tegen Jeruzalem, over de straf van de boze knechten, die de Zoon van de Heer des wijngaards zouden doden.

Velen vroegen Hem ook waar zij moesten gaan om de reinigingsdoop te ontvangen, aangezien Joannes nu gevangen zat, maar *Hij antwoordde hun dat de leerlingen van Joannes bij Ennon, aan de overzijde van de Jordaan, weerom aan het dopen waren en dat zij daarheen konden gaan, tot Hijzelf zou komen en laten dopen.* Ook zijn al de volgende dag zeer velen naar de doop van Joannes vertrokken.

Tegen de avond ging Jezus opnieuw buiten de stad naar dezelfde herberg van gisteren; *Hij leerde daar nog* en sliep er.

Heden avond, zo ik meen, begon een vastendag[265]. De volgende dag zag ik volstrekt géén, en hedenavond slechts koude spijzen gebruiken.

---

[265] De Joodse kalender tekent op 9 Ab een vasten aan:

a) Om de verwoesting en plundering van Jeruzalem en de tempel door de Chaldeeën (II Kon. 25, 9-10).

b) Om de veroordeling der Israëlieten tot straf voor hun gemor 40 jaren in de woestijn rond te zwerven (Num. 14, 22).
Deze reden zal ook K. in het volgende nr. 554 opgeven.

Als reden van hun vasten voegden de Joden er nog bij:

2 augustus = 9 Ab. –

Deze morgen onderrichtte Jezus in de herberg en op de naburige heuvelen allerhande volk; hier werd zijn lering aanhoord door arbeiders en ook door *DIE slaven, die Hij, 11 maanden geleden, eens op het veld der herders bij Betaraba, (6 dagen) na zijn doop door zijn woorden had getroost (en aan wie Hij ook beloofd had hen in Samaria te komen bezoeken;* cfr. fasc. 11, nr. 302).

Gisteren en nog heden waren vele Farizeeën uit het gewest bij zijn lering tegenwoordig om Hem te bespieden; zij beluisterden al zijn toespraken met verbittering, staken de koppen bijeen, morden en schimpten, doch waagden het niet Hemzelf aan te spreken. Jezus zag evenwel niet naar hen om. Ook meerdere Samaritanen, leraars en andere, luisterden vooringenomen en bleven ongelovig en hardnekkig.

Jezus zet zijn tocht naar het noorden voort, boete prekend en Jeruzalem bedreigend. – Jezus te Ginea.

554.

Nog 2 augustus = 9 Ab. –

Nog in de namiddag zag ik Jezus met de 5 leerlingen uit de herberg bij Sikar 6 uren ver naar de stad Ginea of Ginnim gaan; Hij trok tussen Tebez ter rechter- en de stad Samaria ter linkerhand.

- de opstand van hun vaderen bij de terugkeer van de 12 bespieders uit Kanaän en bovendien
- hun veroordeling tot de omweg langs de Rode Zee of Golf van Akaba.
- Na Christus was de verwoesting van Jeruzalem en de tempel anno 70 en de ondergang van de natie in 135 een derde motief.

Ginnim, Ginea ligt in het dal aan gene zijde (van het gebergte ; dus in het begin, hetzij van de vlakte van Dotan, hetzij van de vlakte Esdrelon; over Ginea bestaat er onzekerheid) en op de grens tussen Samaria en Galilea.

Nauwelijks drie kwartier nader bij Samaria ligt het landgoed van Lazarus, een hoog huis in het gebergte, van waar men zeer verre kan zien (nl. op de dj. Sjibel; fasc. 4, nr. 105, voetnoot 224).

Daar het reeds laat geworden was, gingen zij eerst met grote haast naar de stad Ginea in de vlakte om er de sabbatopening te vieren; zij kwamen daar met opgeschorte klederen aan en begaven zich

aanstonds naar de synagoge, want het was reeds tegen 8 uur. Zij troffen hier nog de vroeger afgereisde leerlingen aan (nr. 549).

De H. Vrouwen hadden de eerste nacht te Tebez, ongeveer 3 uren van het herdershuis, doorgebracht en waren de donderdag van daar naar Kafarnaüm doorgereisd.

Heden, vrijdag, 2 augustus, was het een vastendag geweest wegens het morren van de kinderen van Israël, waarvoor God hen veroordeelde om nog lang, verre van het Beloofde Land, rond te dwalen (Deut. 1; Num. 14).

Het zal wel om deze reden geweest zijn dat de andere leerlingen hier vertoefd hadden en nu nog aanwezig waren; zij hadden allen op het kasteel van Lazarus geherbergd en keerden er nu met Jezus uit de synagoge naar terug om er weer te overnachten.

Dit is hetzelfde kasteel waarin Maria, op haar reis naar Bethlehem en op nog andere reizen haar intrek genomen heeft. De opzichter van dit landgoed was een lange, eenvoudige, bejaarde man, een

Jood van de oude stempel; hij had vele kinderen. Dit huis was omgeven door schone tuinen en boomgaarden vol vruchtbomen; het hele gewest was verrukkelijk schoon. Na het avondmaal sliepen zij hier.

Hoe Joannes het ondertussen stelt.

2 of 3 dagen geleden heb ik Joannes in zijn gevangenis gezien; ik zag meerdere leerlingen met hem komen spreken; zij konden niet tot bij hem komen, maar toch hem zien en hem door het traliewerk iets toereiken. De soldaten mogen de mensen in klein getal laten naderen, maar wanneer ze te talrijk worden, verdrijven zij hen.

De leerlingen (van Joannes) ondervroegen hun meester over het dopen en hij beval hun met de doop te Ennon door te gaan, tot Jezus daar zal komen en laten dopen. (Dit zal gebeuren in nr. 686).

De gevangenis van Joannes is wel goed verlicht en ruim, doch hij heeft er voor bed slechts een stenen bank, die als een legerstede (of grafbank) even uitgehouwen is.

Ook nu blijft Joannes zichzelf gelijk, altijd zeer ernstig. Op zijn aangezicht ligt bestendig een zweem van verdriet; men ziet dat zijn gedachten in de toekomst dringen; hij ziet eruit als een die het Lam Gods verwacht, het ziet en bemint en weet dat het gedood moet worden.

Onderrichtingen van Jezus te Ginea.

555.

3 augustus; Sabbat. –

Heden vierden zij allen de sabbat te Ginea en *Jezus trad op in de synagoge.* Er werd uit een rol voorgelezen over de tocht der

kinderen van Israël door de woestijn en over de verdeling van het land van Kanaän (Num. 33 en 34). Ook uit Jeremias werd er iets voorgelezen.

In de synagoge bevonden zich 12 hardnekkige Farizeeën, die met Jezus disputeerden. *Jezus sprak van de nabijheid van het Rijk Gods, waarmee zij niet zouden kunnen doen zoals met het Rijk van Kanaän; Hij bracht die oude gebeurtenissen in verband met de omstandigheden van het nieuwe godsrijk en zegde dat zij nog steeds zoals toen, in de woestijn rondzwierven en dat degenen die tegen het Rijk Gods morden en in opstand kwamen, in de woestijn ook zouden sterven.*

Hij maakte nog gewag van de straf van Jeruzalem; er zou een tijd komen dat de tempel niet meer zou bestaan, een tijd waarin Jeruzalem niet meer te herkennen zou zijn(cfr. Mt. 24, 2). *Hij sprak nogmaals over de heer van de wijnberg die zijn Zoon zendt, die zij zouden buitengooien en doden; Hij illustreerde dit met een psalmtekst, waarin sprake is van de steen die de bouwlieden verwerpen en die hoeksteen wordt, en Hij verklaarde dat die verworpen steen het symbool was van de Zoon van de Heer van de wijnberg, die Hoeksteen zou worden*(Ps. 117, 22: Mt. 21, 33-45). *Ook over Elias en Elizeüs sprak Hij.*

Zij kwamen met strikvragen voor de dag; zij toonden een rol en vroegen wat het beduidde dat Jonas drie dagen in de buik van de walvis was geweest? *Hoewel de verklaring die Hij hiervan gaf, algemeen bleef, was ze nochtans voor hun begrip zeer duidelijk en verstaanbaar: de gedode Messias zou drie dagen in het graf rusten en naar de onderwereld tot de schoot van Abraham af dalen (zoals Jonas in de walvis tot het diepste van de zee), maar er weer uit opstaan*(Mt. 12, 38-42; Lk. 16, 22).

Hierover maakten zij zich vrolijk en de meesten verlieten de synagoge; één van hen nochtans aanhoorde de lering van Jezus tot het einde toe en nodigde Jezus dan met zijn leerlingen op een maaltijd uit. Hoewel hij beter was dan zijn collega's, had hij nochtans de bedoeling Jezus te bespieden en te verrassen. Ook nog andere Farizeeën waren aanwezig.

Toen Jezus (van de maaltijd) naar de synagoge terugkeerde, had men verscheidene zieken vóór de school (of synagoge) gebracht; zij verlangden dat Hij hen zou genezen en hierdoor hun een teken laten zien. *Maar Jezus genas ze niet en zei: "Gij wilt in Mij niet geloven en ik wil u ook geen teken laten zien."* Hun opzet was een genezing uit te lokken op de sabbat en Hem dan van heiligschending te beschuldigen.

556.

Na het sluiten van de sabbat reisden de voornaamste leerlingen van Galilea naar huis. Jezus echter begaf zich met Saturninus en nog twee anderen naar het landgoed van Lazarus, waar Hij nog verblijft. Ik voorzie dat Hij morgen ook de omstreken wil bezoeken. Meer bepaald zal Hij weerom een weinig zuidwaarts gaan, naar een stad in het gebergte, die, zo mij dunkt, Atarot heet[266].

---

[266] **Atarot = Atara**. – Dit Atarot is ook officieel bekend; het bestaat nog en heeft zijn naam bewaard, met de verandering van de eind-'OT' in 'A' (VOORREDE, nr. 4).

Het huidige dorp ligt 7 km ten noordwesten van de stad Samaria en 17 km ten zuidzuidwesten van Lazarus' landgoed, op een heuvel langs de noordhelling van een berg, op een niveau van 375 m.

De noordelijke vallei, anderhalve km verder, is reeds 125 m lager.

Hoe ongelijk dit berggewest is, blijkt uit de loop van de spoorweg, die zich van Nabloes uit met vele en grote bochten door het gebergte wringt.

"Wij bestijgen de heuvel waarop Atara ligt, zegt V. Guérin, een ellendig dorp dat een oude plaats, met name Atarot, opgevolgd is; het is in Eusebus' Onomasticon vermeld." (Sam. II, 214-216).

Ontroerend was het te zien hoe Jezus de kinderen van de bestuurder van het landgoed in de tuin onderwees. Nu had Hij ze vóór zich, dan weer aan zijn borst, of hield ook de twee kleinste tegelijk met zijn armen omvat.

Hij sprak hun over de gehoorzaamheid aan hun ouders (Ef. 6, 1-3), *en over de eerbied jegens ouderlingen. De Vader in de hemel, zei Hij, had hun HUN vader gegeven; zoals zij hun vader eerbiedigden, zo moesten zij ook de hemelse Vader vereren.*

Hij vertelde aan deze kinderen ook over de zonen van Jakob en over de kinderen van Israël, hoe zij gemord hadden en daarom niet in het Beloofde Land gekomen waren (I Kor. 10, 10). *En toch was het Beloofde Land zo wonderschoon.* En dit zeggende wees Hij hun op de schone bomen en vruchten in de tuin en *Hij beschreef hun de schoonheid van het hemelrijk, dat eveneens beloofd is aan hen die Gods geboden onderhouden en dat een nog veel heerlijker land is; daarmee vergeleken is het aardse Beloofde Land slechts een woestijn.*

Daarom moesten zij volgzaam, gehoorzaam, onderworpen zijn en alles met dankbaarheid verdragen wat Gods Voorzienigheid hun zou overzenden (of laten overkomen); zij mochten nooit morren, indien zij uit het hemelrijk niet uitgesloten wilden worden; zij mochten niet twijfelen aan de schoonheid van dit rijk, zoals de Israëlieten in de

---

Het oude Atarot was veel groter dan het huidige dorp dat er maar een klein gedeelte van bedekt.

300 meter ver, zo ten westen als ten oosten van het dorp, vindt men nog in de rots gehouwen oude citernes; het was dus een aanzienlijke stad.

woestijn getwijfeld hadden aan de schoonheid van het hun Beloofde Land. Zij moesten geloven dat het veel gelukzaliger is dan dit land hier, ja, heerlijk boven alle begrip; zij moesten dit Rijk bestendig voor de geest houden en voor geen moeite, arbeid en inspanning terugdeinzen om het te verdienen.

Zo bracht Jezus de dag van heden hier door (cfr. Mt. 13, 16-17; Jes. 40, 10-11; 49, 9-13; 66, 10-14; 51; 52; -9).

557.

In de namiddag herinnerde de zienster zich nog de volgende bijzonderheden uit Jezus' rede op de sabbat in de synagoge in het bijzijn van de 12 Farizeeën.

Hij sprak ook over de kinderen van Israël, die niet tevreden waren met Samuel als rechter en een koning eisten en Saül verkregen (I Samuel, 8). *"Nu de profetie vervuld is," zegde Jezus, "nu om uw goddeloosheid de scepter uit Juda is weggenomen* (Gen. 49, 10), *verlangt gij weerom naar een koning en naar de herstelling van het rijk* (cfr. Mal. 3, 1), *en God zendt u uw Koning, uw eigenlijke ware Koning, zoals de heer van de wijnberg zijn Zoon zond, nadat zijn knechten door de goddeloze wijngaardeniers doodgeslagen waren, maar gij zult deze uw Koning op gelijke wijze doden. Helaas! dit zal noodlottige gevolgen voor u hebben, want God zal u dan weerom onder de rechters stellen (die Gods strafgericht aan u zullen voltrekken)." En in deze zin doorgaande sprak Hij over de verwoesting van Jeruzalem, de verworpen Hoeksteen en het Heil dat aan de Joden ontnomen zou worden.*

Toen zij Hem de vraag stelden betrekkelijk Jonas, *zei Hij dat hun Koning aldus werkelijk 3 dagen in het graf zou*

blijven en weerkeren, waarover zij zich vrolijk maakten onder elkaar.

Vervolgens, sprekend over het toornen en morren van de kinderen Israëls in de woestijn (Num. 14), *zegde Hij dat zij een veel korter weg naar het Beloofde Land hadden kunnen nemen, indien zij de geboden, die God hun op de Sinaï gegeven had, onderhouden hadden, maar dat zij om hun zonden telkens opnieuw achteruit moesten wijken, en dat de morrenden zelfs in de woestijn gestorven waren* (Num. 14, 10-35).

Nu echter naderde het Rijk Gods opnieuw, doch THANS MET DE LAATSTE ONTFERMING, en op dit kritiek moment was hun leven weer een dwalen in de woestijn. Nu moesten zij de naaste weg inslaan, die hun nu getoond werd, om in het Beloofde Godsrijk te komen.

Nu traden drie Farizeeën vol geveinsdheid naar voren en zeiden: "Vereerde Rabbi, Gij spreekt steeds van de naaste weg, zeg ons dan eens welke die is."

Jezus vroeg hun: "Kent gij de tien Sinaï-geboden?"

"Ja zeker, die kennen wij!"

"Welnu, onderhoudt het eerste daarvan en overtreedt het tweede niet: bemint God bovenal en uw evennaaste gelijk uzelf en legt uw onderdanen geen zware lasten (voorschriften) op, die gij van uzelven afwerpt. Dit is de naaste weg!"

Zij antwoordden: "Hetgeen U daar zegt, waarde Rabbi, wisten wij ook."

Doch Jezus hernam: "Dat gij het weet en het toch niet doet, dit juist maakt u schuldig en daarvoor zult gij

ook gestraft worden." En nu verweet Hij hun dat zij ook hier in de stad speciale verplichtingen voorschreven, de mensen zeer vele toegevoegde lasten oplegden en zelf het essentiële van de Wet niet onderhielden.

Hij weidde verder nog uit over de priesterklederen die God aan Mozes had voorgeschreven (Ex. 28). *Hij legde er hun de betekenis van uit en zegde dat zij, in plaats van dit te onderhouden, er uitwendige, willekeurige, zinledige beuzelpraktijken aan toevoegden.*

Dit dreef hun verbittering op de spits, doch zij vermochten niets tegen Hem. Enigen herhaalden met minachting tegen elkaar: "Daar hebben wij de Profeet uit Nazareth, hoe is 't mogelijk? Hij geeft zich uit voor een profeet! Hij de zoon van een timmerman!!" En met meer andere verwijten beledigden zij Hem.

Het landhuis van Lazarus ligt ten hoogste drie kwartier van hier en Jezus ging er heen op de sabbat in de voor- en namiddag, *onderwees daar kinderen* en keerde terug.

Gelijke tegenkanting te Atarot.

558.

4 augustus. –

De zondagmorgen hield Jezus op het landgoed van Lazarus bij Ginea een zeer grote kinderlering. Ook uit de buurt waren er kinderen bij; *Hij leerde knaapjes en meisjes afzonderlijk, de knaapjes eerst en wel op de wijze gelijk ik het gisteren beschreven heb.*

Om de middag ging Hij met de 3 leerlingen zuidwestwaarts terug naar een kleine, hooggelegen stad, Atarot genaamd, die bijna 4

uren van hier (17 km) en ongeveer 2 uren (7 km) van Samaria verwijderd lag.

Deze stad was als een brandpunt van Sadduceïsme.
Tijdens de vervolgingen tegen de leerlingen na het paasfeest, hadden de Sadduceeën van hier, net zoals de Farizeeën van Gennabris (fasc. 13, nr. 461), verscheidene leerlingen gearresteerd en met gevangenschap en uitvraging gekweld.
Ook hadden enigen van hen Jezus reeds beloerd gedurende zijn prediking in de herberg bij Sikar (nr. 553, 2 augustus), *waarin Hij met nadruk de hardvochtigheid van de Farizeeën en de Sadduceeën jegens de Samaritanen had gehekeld.*

Zij hadden toen reeds een plan ontworpen om Jezus strikken te spannen en hadden met dit doel Hem verzocht de sabbat naar Atarot te komen vieren. Maar Hij doorzag hun list en daarom ondernam Hij de langere weg naar Ginea. Ook met de Farizeeën van daar hadden zij onderhandeld; en de zaterdagmorgen zonden zij afgevaardigden met de boodschap: "Gij hebt wonderschoon over de liefde tot de evenmens geleerd: men moet zijn naaste beminnen, zoals zichzelf. Wees derhalve zo menslievend naar Atarot een zieke te komen genezen. Wilt Gij ons dit teken toestaan, dan zullen wij allen, ook de Farizeeën van Ginea, in U geloven en U helpen om uw leer in het gehele gewest te verspreiden."

(Waarschijnlijk waren die Farizeeën de vrijdagnamiddag naar Ginea gereisd en hadden zij Jezus de zaterdagmorgen aangeklampt ... of ze beschikten over een voorwendsel om zulk een weg op de sabbat af te leggen.)

Jezus echter kende hun boosheid en doorzag hun bedrog. De bedoelde zieke lag al een paar dagen onbeweeglijk en dood; zij maakten de stadbewoners wijs dat hij in een bewusteloosheid lag; zelfs zijn vrouw was onkundig van zijn dood. Had Jezus hem opgewekt, zij zouden gezegd hebben dat

Hij hem slechts wakker had gemaakt, daar hij niet dood was geweest (en Jezus voor een bedrieger uitgemaakt hebben).

Zij kwamen Jezus tegemoet en leidden Hem vóór het huis van de dode. Deze was een vooraanstaand Sadduceeër geweest en had tijdens de vervolging zeer hevig tegen de leerlingen gewoed; zij brachten de dode op een draagbed buiten op de straat, toen Jezus aankwam. Er omheen stonden wel 15 Sadduceeën en achter hen al het volk; het lijk zag er zeer schoon uit; zij hadden het opengesneden en met balsemmateriaal opgevuld om Jezus te bedriegen. *Maar Jezus zei: "Deze mens is dood en blijft dood."*

Zij zeiden: "Hij is slechts bewusteloos, of hij zou zo even gestorven moeten zijn." *Maar Jezus hernam: "Hij heeft de verrijzenis geloochend en zal hier nu ook niet verrijzen; gij hebt hem met kruiden opgevuld, doch ziet met welke kruiden. Maakt zijn borst eens bloot!"*

559.

Toen zag ik dat iemand op de borst van de dode de huid als een klep oplichtte en aanstonds braken er een menigte zich rekkende en roerende wormen uit. *Wat meer is Jezus noemde met luider stem in het openbaar alle zonden en misdaden van de dode en verklaarde dat dit de wormen van het boze geweten waren, die hij voortijds bedekt had en die nu zijn hart opknaagden.*
Dit bracht de Sadduceeën tot grote woede en deze steeg ten top, *toen Hij hun streng hun bedrog en boos opzet verweet, het Sadduceïsme in het algemeen brandmerkte en dreigend het strafgericht aankondigde, dat Jeruzalem en allen die het aangeboden Heil afwezen, te verwachten hadden.*

De Sadduceeën haastten zich om de dode in huis terug te dragen; zij maakten een groot spektakel en beledigden Jezus.

Toen de Heer met de leerlingen de stadspoort uittrok, wierp Hem het opgehitste gepeupel stenen achterna, want de ontdekking van de wormen en de bekendmaking van ‘s mans boosheid had hen geweldig verbitterd. Ik zag onder dit gemeen gespuis toch ook enige weldenkende personen die weenden. In een straat woonden daar afgezonderd verscheidene vrouwen, die aan bloedvloeiing leden; zij geloofden in Jezus en aanriepen Hem uit de verte, want als onrein mochten zij niet tot Hem naderen; *Jezus wist dit en uit barmhartigheid ging Hij door hun straat. Als Hij voorbij was, traden zij in zijn voetspoor en kusten dit; Jezus wendde zich naar hen om en ze waren genezen.*

Nu legde Jezus een weg van wel 3 uren af (bijna 4 uren) tot op een heuvel in de nabijheid van Engannim.
De stad ligt bijna in dezelfde lijn als Ginea, doch enige uren meer oostwaarts in een ander dal. En dit is de rechte richting naar Nazareth over Endor en Naïm.

Naïm ligt ongeveer 7 uren van hier[267].

---

[267] **Engannim = Ginnim = huidige Djenin ≠ Ginea**. –

Als men van Engannim recht naar Nazareth gaat, liggen Endor en Naïm rechts op een nogal aanzienlijke afstand.

Misschien legt K. deze 2 plaatsen enigszins op de weg, omdat, zoals wij zagen, de H. Familie op haar reizen naar Jeruzalem, ter wille van het buitengoed van Anna, die omweg naar het oosten maakte (cfr. fasc. 4, nr. 105, voetnoot 223).

Engannim ligt aan de zuidrand van de Esdrelonvlakte.
Op ‘t ogenblik is er niets méér over te zeggen, maar Ginea stelt ons voor een probleem.

Volgens de Palestinologen zou de stad, die Flavius Josephus Ginea noemt en op de grens van Samaria legt, niet te onderscheiden zijn van Engannim of Ginnim dat zeker te vereenzelvigen is met het huidige Djenin, meer dan 5 uren recht ten zuiden van Nazareth.

Het is genoemd in Jos. 21, 29; 19, 21 en ook in II Kon. 9, 27.

Het probleem dat Katarina schept, zit hierin, dat zij Ginea hier duidelijk van Engannim onderscheidt en beide plaatsen in een verschillende vallei of

560.

Op deze heuvel trof Jezus meerdere leerlingen aan, die Hem uit Galilea tegemoet gekomen waren; zij overnachtten hier onder een afdak van een open herberg (ter zijde van het binnen- of voorplein) en namen er een maaltijd met de spijzen die de leerlingen hadden meegebracht. Het waren Andreas en de bruidegom Natanael en 2 knechten van de zogenaamde hoofdman van Kafarnaüm; zij kwamen met de boodschap dat de zoon van de hoofdman gevaarlijk ziek was en zij baden Hem dus dringend haastig mee te gaan om hem te genezen; *Jezus antwoordde hun dat Hij op tijd en stond er heen zoude gaan.*

De hoofdman (of hofbeambte, regulus) was een gewezen, op rust gegaan bestuurder van een district in Galilea onder Herodes Antipas; hij was met goede gevoelens bezield en had de leerlingen in hun laatste vervolging na de doop (naar aanleiding van de doop of geschil betreffende de uitwerkselen van de twee dopen, zie fasc. 13, nr. 459) tegen de Farizeeën beschermd. Ook had hij hen reeds met geld en levensmiddelen gesteund.

Nochtans bezat hij nog niet het ware volmaakte geloof, hoewel hij Jezus' wonderen erkende. Hij wenste vurig, uit liefde tot zijn kind, doch tevens om de Farizeeën beschaamd en vernederd te zien, dat Jezus een wonder aan zijn zoon zou wrochten. Hetzelfde wensten ook de leerlingen; zij hadden zich over het geval reeds verkneukeld en onder mekaar gezegd: "Dan

---

vlakte legt. Alle moeite om de oplossing van het probleem te vinden en de ligging van Ginea te vinden, faalde.

Wij zien ons dus genoodzaakt de moeilijkheid onopgelost te laten en te blijven bij een louter voorstelling, zoals op grote kaart 2, beneden.

De heuvel waarop Jezus na 4 uren gaans vanaf Atarot aangekomen is, zien wij op dezelfde kaart, aan de noordkant van de bergpas, die de vlakte Esdrelon met de Dotan-vlakte of Sahel Arrabeh verbindt.

Die heuvel stijgt van een niveau van 140 m bij Engannim westwaarts tot een niveau van 300 en 320 m. Op dit punt zijn wij ruim 2 km ten westen van Engannim.

zullen de Farizeeën knarsetanden, wanneer zij zullen zien wie Hij is, die wij volgen."

Daarom ook hadden Andreas en Natanael zich met de boodschap belast; *Jezus kende deze gevoelens. Hij onderrichtte hen nog in de vroege morgen* en de twee knechten, die heidense slaven waren, bekeerden zich; zij hadden levensmiddelen meegebracht.

Jezus te Engannim.

561.

5 augustus. –

Heden, maandagmorgen, vertoefde Jezus nog steeds met de leerlingen in de herberg op de heuvel; Hij was er gisteren laat in de nacht aangekomen.

's Namiddags keerden de leerlingen naar Galilea terug, terwijl Jezus met 3 leerlingen zich naar het nabijgelegen Engannim begaf; deze leerlingen waren:

- Saturninus,
- de zoon van een zuster der moeder van de bruidegom van Kana en
- de ongeveer zestienjarige zoon der weduwe van Obed van Jeruzalem.

Jezus had hier verre bloedverwanten van de familie van Anna; het waren Essenen. Ik heb vernomen dat de voorouders van Anna veel met Essenen omgingen en dat verscheidene van die voorouders zelf Essenen waren. Deze mensen hier verwelkomden Jezus zeer ootmoedig, eenvoudig, onbevangen, niet verlegen; zij woonden afzonderlijk in een voorwijk van de stad.
Ik leerde ook hun levenswijze kennen. Man en vrouw leefden zeer kuis en vol wederzijdse eerbied en hoogachting; zohaast de vrouw ontvangen had, onthielden zij zich volkomen. Velen van

die Essenen leefden ook ongehuwd en dezen gebruikten, zoals in een klooster, hun maaltijden gemeenschappelijk. (Over Essenen, zie fasc. 1, nr. 3, voetnoot 6). Nochtans bestond hun instituut hier niet meer geheel volgens de oude regel en reglementen, want zij gingen als de gewone burgers gekleed en bezochten ook dezelfde school en synagoge.

Heden zag ik Jezus onderwijzen in de synagoge; de inwoners waren hier goed en ik zag in de stad geen Farizeeërs, tenzij enige bespieders uit vreemde steden.

562.

Dinsdag, 6 augustus. –

Jezus heeft de gehele dag in de synagoge gepredikt. Er waren buitengewoon vele mensen uit de stad en omgeving toegestroomd; zij wachtten vóór de synagoge en traden er beurtelings groepsgewijze binnen, omdat de synagoge hen niet allen tegelijk kon bevatten. Wanneer één groep uit de synagoge kwam, vulde die aanstonds weer een andere groep. *Jezus verkondigde hier ongeveer hetzelfde als op de gehele reis, doch minder streng en dreigend, omdat de mensen goedgesteld waren.* Het was toen gelijk nu: ieder stad of dorp bezit haar eigen gezindheid, geschoeid op die van de priesters (daar hier geen Farizeeën waren).

Jezus kondigde aan dat Hij na zijn toespraak ook genezingen zou doen. Zijn lering ging over de nabijheid van het Rijk en de komst van de Messias. Hij citeerde alle plaatsen uit de H. Schrift en de profeten, wees op hun vervulling in deze tijd en besloot eruit dat de Messias er moest zijn. Hij sprak ook over Elias en vertelde wat deze gezegd en gezien had; ik ben dit vergeten.

Hij zei dat Elias in een spelonk een altaar opgericht had ter ere van de Moeder van de toekomstige Messias (cfr. fasc. 2, nrs. 31-33). *Hij noemde ook het jaartal waarin Elias deze visioenen gekregen had,* wat ik eveneens vergeten ben.

Daarna beschreef Hij nader de tegenwoordige tijd, die werkelijk de tijd van de vervulling moest zijn, want is niet juist nu, vroeg Hij, de scepter aan Juda ontnomen? (Gen. 49, 9-21).

Hij herinnerde hen ook aan de reis van de H. Driekoningen, die de Messias waren komen zoeken.

Dit alles zegde Hij nog al vaag en in het algemeen, als sprak Hij van een derde; Hij noemde zichzelf noch zijn Moeder. Men kon uit zijn woorden niet gissen of de Belofte in Hem of in iemand anders haar vervulling had gevonden.

Daarna beval Hij hun aan liefdadig en dienstvaardig te zijn jegens de Samaritanen; Hij vertelde hun de parabel van de Samaritaan, doch maakte daarin geen gewag van Jericho. Hij zei dat Hijzelf ondervonden had dat zij behulpzamer waren jegens de Joden, dan de Joden jegens hen. Om dit te bewijzen verhaalde Hij zijn wedervaren met de Samaritaanse vrouw die Hem water te drinken had gegeven. Zou een Jood dit zo bereidwillig aan een Samaritaan gedaan hebben? Hij vermeldde verder het goed onthaal dat Hem bij hen over het algemeen te beurt was gevallen. Hij leerde ook hier over het goddelijk strafgericht tegen Jeruzalem.

De vastendag van de 9e Ab (= 2 augustus) had tot reden de verwoesting van Jeruzalem (nr. 553, voetnoot 265).
Hij sprak ook over de tollenaars, van wie er hier in het gewest enige woonden. (Bij de bergpas die noord en zuid, ook oost en west met een grote weg verbond, waren zij goed gestationeerd).

Ik zag dat de Essenen hier een soort hospitaal hadden, waarin zij de zieken verpleegden en dat zij ook aan lange tafels gastmalen aan de armen verschaften. (De zorg voor zieken en noodlijdenden was kenmerkend voor hun instelling).

563.

Engannim is een levietenstad. (Ze is als zodanig genoemd in Jos. 21, 29); ze ligt op de (laagste) helling van een dal (of

Esdrelonvlakte) die zich naar Jizreël uitstrekt; ze ligt tevens overdwars op een klauw (uitloper of voorheuvel) van het lange oostelijk zijgebergte (of Gilboagebergte). In het dal vloeit een beek (het begin van de Kison) naar het noorden.

Hier zijn de inwoners meest spinners en wevers van lijnwaad, dat zij tot priesterkleren verwerken; zij maken ook de zijden kwasten, franjes en knoppen die aan de zoom van die klederen hangen; de vrouwen naaien deze klederen; hier is de bevolking met de beste gevoelens bezield.

Het hospitaal, door Essenen bediend, ligt vol zieken en ouden van dagen uit alle sekten en gezindheden; zij aanvaarden allen die zich aanbieden, onderrichten ze en slagen er ook in de minder goeden tot beter gevoelens te brengen. Zij hebben het zeer verstandig aangelegd; er ligt altijd een slecht patiënt tussen twee deugdzame, die hun buur vermanen en tot een beter leven pogen te brengen. *Jezus bezocht dit hospitaal en genas er enige van die zieken.*

Reeds gedurende Jezus' preek in de synagoge hadden de mensen een grote menigte zieken uit de stad en de omgeving aangebracht; zij werden overal, waar Jezus voorbijkomen moest, op draagbedden en kussens in rijen langs de huizen geplaatst; men spande tentdoek boven hen uit en verwanten stonden bij hen; zij waren zó gerangschikt dat allen, die dezelfde ziekte hadden, bij elkander lagen; het was een formele jaarmarkt van ellendige mensen.

Na zijn lering trad Jezus uit de synagoge; Hij ging langs de zieken die Hem ootmoedig aanriepen. Terwijl Hij hen gedurig onderrichtte en vermaande, genas Hij een veertigtal lijders: lammen, blinden, stommen, jichtigen, koortslijders, waterzuchtigen en nog anderen. Ik zag hier geen bezetenen.

Hij predikte ook nog op een heuvel in de stad (of op het hoogste punt van de heuvel waarop de stad lag), omdat er te veel

volk was. Het gedrang werd tenslotte zo groot, dat de lieden in de huizen drongen, of op de daken stegen, ja, zelfs door muren braken. Toen deze wanorde begon, begaf Jezus zich onder het volk en men verloor Hem uit het oog. Hij verliet de stad en ontweek langs een zijweg, die een steil gebergte opliep, naar een eenzame plaats[268]. De 3 leerlingen kwamen achter, doch zij moesten tot in de nacht zoeken, eer zij Hem in de eenzaamheid in het gebed vonden.

Toen zag ik ook in een vluchtig visioen dat de leerlingen van Joannes weerom doopten en dat alle apostelen zich weer in hun woningen en visserijen bevonden.

Jezus te Naïm.

564.

7 augustus. –

Ik geloof dat Jezus met de leerlingen de nacht in het gebergte heeft doorgebracht. Ik zag dat zij Hem aantroffen, terwijl Hij bad. Gedurende die rust, welke zij samen namen, vroegen zij Hem wat zijzelf bidden moesten, terwijl HIJ bad.
Nu sprak Hij voor hen op een zeer korte wijze enkele formulen van het Onze Vader uit.

Ik kan zijn woorden niet een voor een herhalen, maar *de inhoud luidde:* ***"Geheiligd zij uw Naam; vergeef ons onze schuld, indien wij ook onze schuldenaren vergeven en verlos ons van het kwaad."***

---

[268] Het steile gebergte waarin Jezus zich terugtrekt, zullen de heuvelen zijn ten westen die vrij steil de bergpas beheersen.

"Er zijn daar ook vele holten en spelonken" (cfr. Delancker, 323).

Wellicht gaat Jezus nog verder tot in het gebergte op welks top het landgoed van Lazarus zich uitstrekt: "De hellingen van dit gebergte zijn steil en rotsachtig en maken de beklimming zeer moeilijk." (D.B. Béthulie, c. 1757).

Hij besloot deze vragen met de waarschuwing: "Dit volstaat voorlopig, bidt dat nu maar en ***beoefent wat gij zegt****." Verder gaf Hij hun hierover nog wonderschone onderrichtingen.*

Ik zag daarna dat zij zeer getrouw aldus baden, *wanneer Hij niet tot hen sprak of onderweg alleen wandelde al bidden.*

De leerlingen hadden nu in hun knapzakken altijd enige spijzen in voorraad bij zich, en wanneer reizigers hen voorbijkwamen, of dat zij er zagen, zelfs op een afstand op zijwegen, liepen zij, zoals Jezus het hun geleerd had, naar hen toe en gaven hun alles wat zij nodig konden hebben, vooral wanneer het armen waren[269].

Op zijn verdere tocht trok Jezus op een geringe afstand voorbij Jizreël en kwam om 11 uur voormiddag bij Naïm; Hij trad daar zonder enig opzien te verwekken in een herberg buiten de stad.

De weduwe van Naïm, die de zuster van de vrouw van Jakobus de Meerdere was, wist door Andreas en Natanael (die op de heuvel bij Engannim Jezus ontmoet hadden, blz. 459) van zijn aanstaande komst. Zij had de wacht laten houden om niet verrast te zijn, en ik zag dat zij nu, zodra zij zijn aankomst vernomen had, Hem met een andere weduwvrouw in de herberg ging opzoeken. Die andere vrouw is me tot nog toe onbekend.

---

[269] In vele landstreken in het Oosten wordt de gastvrijheid en mensenliefde tot het ongelooflijke opgedreven.

Abraham bleef soms bij de ingang van zijn tent gezeten om voorbijgaande reizigers te verkwikken. Bij zo'n gelegenheid viel hem een bijzondere goddelijke gunst ten deel (Gen. 18).

Voorbeelden van ongewone gastvrijheid vinden wij bij De Géramb (II, 174), bij Mislin (I, 181; II, 208-209).

Volgens Géogr. univ. V, 129 moet de bevolking van het land Boekhara in dit opzicht niet voor sommige oude en tegenwoordige Palestinabewoners onderdoen.

Met neergelaten sluiers wierpen zij zich voor Hem neer; de weduwe van Naïm bad Hem het aanbod van de andere goede weduwe te aanvaarden; deze rekende het zich tot een eer gans haar bezit in de kas der H. Vrouwen tot onderhoud van de leerlingen en steun der armen te mogen storten en zichzelf tot zijn dienst beschikbaar te stellen. *Jezus aanvaardde het aanbod van deze weduwe en onderrichtte en troostte hen beide.* Zij offerden ook enige gaven tot een maaltijd, die door de leerlingen ontvangen werden en de nieuwe weduwe gaf hun aanstonds een som geld, dat de leerlingen voor het onderhoud der herbergen naar de vrouwen te Kafarnaüm stuurden.

Jezus rustte hier met de leerlingen een weinig uit, want Hij had de voorgaande dag te Engannim met onbeschrijfelijke inspanning *gepredikt en geheeld* en was vandaar weer ongeveer zeven uren ver naar hier gereisd. Ik zag Hem terug, toen de nacht reeds gevorderd was; Hij was de Tabor al voorbij, had Nazareth links laten liggen en, naar ik zag, *onderrichtte Hij op zijn weg de leerlingen over het gebed.*

De nieuw aangekomen weduwe had tot Jezus ook over een andere vrouw gesproken, met name Maria, die eveneens geheel haar bezit ten offer wilde brengen; ik ken die nog niet.
Jezus antwoordde dat zij het voorlopig nog zou behouden, tot men het nodig zou hebben.

Jezus te Kana. – De hoofdman van Kafarnaüm. (Joannes 4, 43-54).

565.

8 augustus. –

Jezus kwam in de morgenschemering te Kana aan en nam zijn intrek in het huis van een schriftgeleerde bij de synagoge. Nadat Hij wat gerust en zich verkwikt had, was het voorhof van het huis spoedig vol mensen. (Hierover een bemerking later bij nr. 656).

Men had immers uit Engannim zijn komst naar hier gemeld, zodat de gehele bevolking reeds op de been was en op Hem wachtte.

Hij leerde de gehele morgen en was door een grote menigte volk omringd. Het gedrang was druk, de menigte compact geworden, toen de zogenaamde hoofdman van Kafarnaüm met vele knechten en muildieren aankwam. Hij deed onrustig, was zeer gehaast en als in grote angst en zorg; hij probeerde langs alle kanten tussen het volk tot Jezus door te dringen, doch tevergeefs. Na menige vruchteloze pogingen om bij Jezus te geraken, begon hij luid en ongeduldig te roepen: "Eerbiedwaardige Meester, laat uw dienaar tot U naderen; ik ben hier als gezant van mijn Heer van Kafarnaüm (ik ben zijn huisbeheerder); ik kom als hijzelf en als de vader van zijn zoon; ik bid U, aanstonds met mij mee te komen, want deze is zeer ziek en de dood nabij."

Jezus deed als hoorde Hij hem niet. Ondertussen was de aandacht van het volk op de bedroefde vader gevestigd. Deze nu deed nieuwe pogingen om door de menigte te dringen en daar hij er niet in slaagde, herhaalde hij zijn geroep: "Meester, kom toch aanstonds met mij mee, want mijn zoon ligt op sterven."

Daar hij zo geweldig riep, *keerde Jezus zich tot Hem en zei hem luidop, ten aanhoren van al het volk: "Indien gij geen tekenen en wonderen ziet, gelooft gij niet."*

(Zij hadden een nog zeer onvolmaakt geloof en hadden geredeneerd: Als Jezus dit wonder doet, is er geen reden meer om nog langer te aarzelen; hierna wijst Jezus hen nog op een andere fout met de woorden:)

"Ik ken wel uw oogmerk; gij verlangt een wonder om er op te roemen en de Farizeeën er mee te verootmoedigen, maar gij hebt het niet minder nodig dan zij; het is niet mijn zending wonderen te doen volgens uw inzichten; Ik heb uw steun en bekrachtiging niet nodig. Ik zal mijn zending bewijzen, Mijzelf accrediteren, wanneer het de wil

van mijn Vader is en Ik zal wonderen doen, wanneer die zending het vereist."

Hij sprak nog langer in die zin en verweet hem, om hem voor al het volk te vernederen, "dat hij sedert lang op Hem wachtte om zijn zoon te laten genezen, om zich daarop, ter beschaming van de Farizeeën, te beroemen; wonderen aan zichzelf bewerkt moesten zij niet voor anderen verlangen, maar geloven en zich bekeren."

De man voelde zich niet gekrenkt; hij zag niet af van zijn verlangen, liet zich niet in de war brengen; hij deed nieuwe pogingen, drong nader tot Jezus door en riep opnieuw:

"Wat helpt dat allemaal, Meester, mijn zoon ligt op sterven. Kom toch aanstonds eer het te laat is, als hij reeds niet gestorven is."

Jezus nu zei: "Keer terug! uw zoon leeft!"

"Is het waar?" zei de man.

Jezus antwoordde: "Op mijn woord is hij op dit ogenblik gezond geworden."

De man geloofde het en vroeg Jezus niet meer om met hem mee te reizen; hij sprong zonder te vertoeven op zijn muildier en reed vlug naar Kafarnaüm.

Jezus zei ook nog: "Ditmaal heb Ik het nog willen doen, maar niet meer in een volgend dergelijk geval."

566.

Ik zag dat die man de koninklijke beambte zelf niet was, maar wel de (natuurlijke) vader van de zoon; hij was de hoofdhuisbestuurder van de hoofdman (Serobabel).

Deze had geen kinderen en daar hij altijd vurig gewenst had er te krijgen, had hij een zoon aangenomen, die zijn vrouw bij die huisbestuurder gewonnen had. Deze zoon nu was 14 jaar. De bode kwam als de gezant en als de heer en vader zelf; ik heb dit alles gezien; de hele toedracht van de zaak werd mij getoond. Wellicht wegens deze omstandigheid, die overigens niet bekend was, heeft Jezus hem zo lang laten roepen.

Die knaap had reeds lang naar Jezus verlangd. In het begin was de ziekte niet zo erg en zij verlangden maar naar Jezus ter oorzake van de Farizeeën (om in hun ogen te triomferen).
14 dagen geleden begon de ziekte te verergeren en de zoon zei telkens bij het innemen van allerlei geneesmiddelen: "Al die drankjes zullen mij niet baten. Alleen Jezus, de Profeet van Nazareth, kan mij genezen!"

- Toen nu het gevaar zo dreigend geworden was, zonden zij reeds met de H. Vrouwen een boodschap naar Samaria (nr. 550), en
- een volgende met Andreas en Saturninus naar Engannim (nr. 560, einde).
- Eindelijk reed de huisbestuurder zelf naar Kana, waar Hij Jezus aantrof.

Jezus had hem zo lang laten wachten, om hun verkeerd inzicht (nl. over de Farizeeën te triomferen) te bestraffen.

De afstand van Kana naar Kafarnaüm was wel een dagreis, maar de vader reed zo haastig dat hij er nog vóór de nacht aankwam. Een paar uren van Kafarnaüm kwamen hem de knechten tegemoet, die hem het nieuws brachten dat de zoon weer gezond was; zij waren hem achterna gezonden met de boodschap dat, indien hij Jezus nog niet gevonden had, het niet nodig was nog langer moeite te doen; de zoon was genezen; op het 7^{e} uur was hij plotseling vanzelf gezond geworden (Joa. 4, 52).

De gezant vertelde hun nu op zijn beurt de woorden die Jezus juist op dat uur gesproken had. Hierdoor was tot hun grote verbazing de zaak opgehelderd. Zonder tijd te verliezen snelden zij nu samen naar huis terug.

***

(De woorden uit Joannes' evangelie: "Gisteren om 7 uur heeft de koorts hem verlaten" worden door de volgende uitleg verstaanbaar:

De joodse dag (in tegenstelling met nacht) begon 's morgens omstreeks 6 uur en eindigde 's avonds eveneens om 6 u.
Als nu de gezant om 7 of 8 uur Kafarnaüm genaderd was, konden de knechten reeds zeggen 'Gisteren'. Zij voegden er bij: 'te 7 uur'.

De joodse voormiddag omvatte zes uren; het 7e uur beantwoordde aan ons 1e uur in de namiddag. Dus zegden de knechten: de knaap is om 1 uur gezond geworden.

Inderdaad reeds had Jezus de hele voormiddag gepreekt, toen de gezant aankwam en na een zekere tijd de gezondheid verkreeg. – Men onderscheide hier de joodse klare dag van het joodse etmaal (24 uren).

***

Ik zag de hoofdman Serobabel met de jongen hen aan de deur tegemoet komen. De jongen omhelsde zijn ware vader en deze verhaalde de woorden van Jezus, en de meegereisde knechten bevestigden het stellig; er heerste een grote vreugd; ik zag ook een maaltijd bereiden. De jongen zat tussen zijn pleegvader en zijn werkelijke vader; ook de moeder zat aan tafel.
De zoon beminde de ware vader evenveel als de vermeende vader; de ware vader had groot gezag in het huis.

Nadat Jezus de zaak van de man van Kafarnaüm afgehandeld had, genas Hij nog vele zieken, die in het voorhof van het huis aangebracht waren.

Onder dezen waren verscheidene bezetenen, doch niet van de kwaadaardigste soort.

Dikwijls werden bezetenen tot zijn prediking gebracht.

- Bij hun aankomst raasden en wrongen zij zich ontzettend of sprongen vooruit, *doch op Jezus' bevel zich stil te houden, werden zij geheel kalm.*
- Een weinig later, als konden zij het niet langer uithouden, begonnen zij weer wringingen en stuiptrekkingen te maken, *doch Jezus wenkte met de hand en zij hielden zich weerom in.*
- *Na zijn toespraak beval Hij de satan uit hen te wijken, waarbij zij, zoals gewoonlijk, een paar ogenblikken als onmachtig ineenzonken, om spoedig daarop vol vreugde en dankbaarheid tot zichzelf te komen, zonder te weten wat er met hen eigenlijk gebeurd of aan de hand geweest was.*

Er zijn goedaardige bezetenen, mensen die zonder hun schuld bezeten zijn. Ik kan dit niet duidelijk verklaren, maar ik heb in dit visioen en ook reeds vroeger duidelijk gezien hoe en om welke reden het soms gebeurt dat, in plaats van een boze mens, die God uit lankmoedigheid genadig is en spaart, satan bezit neemt van een zwak, onschuldig mens, welke aan die slechterik verwant is.

Het is dan alsof **de goede een deel van de straf van die booswicht op zich moet nemen**; ik kan dit niet volkomen onder woorden brengen, maar het volgt uit het samenhorigheidsbeginsel:
het hangt hiermee samen, dat wij allen ledematen van één lichaam zijn; het is zó, alsof één gezond lidmaat door de zonden van een medelid in lijden is, ten gevolge van hun organische verbondenheid[270].

[270] Het leven van onze zienster zelf is een ononderbroken aaneenschakeling van ziekten en ander lijden geweest voor anderen.

Zulke bezetenen waren er hier te Kana.

De boze bezetenen zijn veel vreselijker en werken met satan mee; de andere lijden en ondergaan slechts en kunnen ondertussen zeer deugdzaam zijn.

567.

Jezus sprak daarna nog in de synagoge; er waren verscheidene schriftgeleerden van Nazareth aanwezig en zij nodigden Hem naar hun stad uit; zij gaven toe dat de echo van de grote wonderen die Hij in Judea, in Samaria en nog eergisteren in Engannim gewerkt had (cfr. Lk. 4, 23), tot in zijn geboortestad doorgedrongen was. "U weet wel, zeiden zij, dat men te Nazareth van mening is dat iemand, die niet in de school der Farizeeën gestudeerd heeft, geen geleerde kan zijn; daarom willig ons verzoek in en kom mee met ons om die verkeerde opvatting van hen eens recht te zetten." Hiermee hoopten zij Hem aan te lokken en te overhalen.

Jezus antwoordde dat Hij nu nog niet kon komen, doch wanneer Hij zou komen, moesten zij niet hopen datgene van Hem te bekomen wat zij verlangden.

Na de synagogedienst woonde Hij een grote maaltijd bij in het huis van de vader van de bruid van Kana. Waren ook aanwezig: de weduwe, de tante van de bruidegom, de bruid en de bruidegom. De laatste was als een leerling aanstonds tot Jezus gekomen; hij had bij Jezus' lering en genezing van de zieken de

---

Het is inderdaad de wil van God dat de een lijdt voor de ander, tot welzijn en redding van beiden. Zulk een zending hebben alle mystieke zielen.

Aan Jozefa Menendez verklaarde Jezus uitdrukkelijk:
"Dit zoek ik dat de zwakheden van de enen goedgemaakt worden door de daden van anderen … Sommige zielen lijden om voor anderen de genade te bekomen om niet toe te geven aan het kwaad. Mijn Hart wil zich bedienen van slachtoffers, die de beledigingen van anderen helpen herstellen." (Un appel à l'Amour, 284, 316, 256).

orde helpen handhaven; de bruidegom en de bruid wonen alleen; ook hebben zij geen eigen huishouding; zij ontvangen hun spijzen van de ouders der bruid; de vader hinkt een weinig; het zijn doorgoede mensen.

Kana is een bevallige rijke stad op een hoge vlakte gelegen (gedeeltelijk in een kleine vallei, niveau 320 m en 130 m hoger dan de vallei Roemmaneh ten noorden, cfr. fasc. 12, nr. 376, voetnoot 139); er lopen verscheidene grote wegen door.
Er loopt van hier een weg recht naar Kafarnaüm, tot waar de afstand, geloof ik, wel 7 uren kan bedragen. Nabij Kafarnaüm zinkt de weg weer een weinig.

Na de maaltijd keerde Jezus terug naar zijn verblijf in de synagoge en daar *genas Hij nog verscheidene zieken* die op Hem gewacht hadden.

568.

Jezus heelt niet altijd op dezelfde wijze.

- *Nu door een bevel zonder meer,*
- *dan door handenoplegging.*
- *Somtijds buigt Hij over de zieken.*
- *Somtijds beveelt Hij hun ook een bad te nemen, of*
- *Hij bestrijkt hun ogen met een mengsel van aarde en speeksel* (cfr. Mk. 7, 33; Joa. 9, 6).
- *Sommigen vermaant Hij;*
- *tot anderen zegt Hij hun zonden en*
- *anderen laat Hij ongenezen of stelt hun genezing uit.*

(Zie een uitvoeriger beschrijving van Jezus' verschillende genezingswijzen in nr. 614).

Jezus te Kafarnaüm.

569.

9 augustus. –

Op vrijdagmorgen ging Jezus met de leerlingen die Hij meegebracht had, van Kana naar Kafarnaüm; ook volgde Hem Natanael. Zijn vrouw en haar tante en nog enige andere personen waren reeds vooruit. Het is een weg van ongeveer 7 uren; hij loopt tamelijk recht, maar nabij Kafarnaüm daalt hij weer.

Op deze weg liet Hij links een vijver of bekoorlijk lustmeer liggen, bijna gelijk het meertje te Ennon. Er vloeit een beek middendoor en er liggen vele bootjes op.

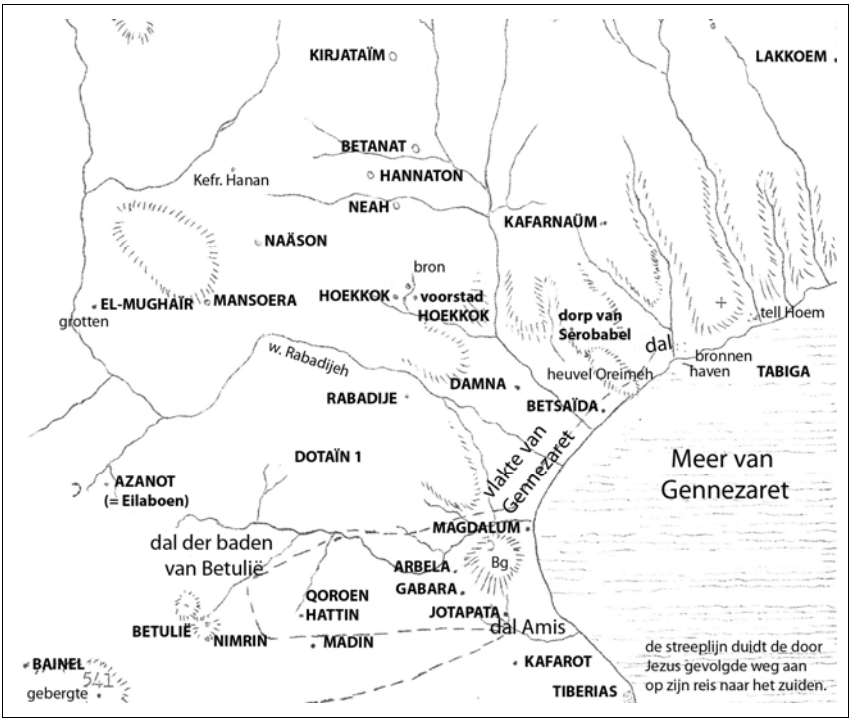

(Bedoeld is het meer bij de baden van Betulië, klaar aangetekend op grote kaart 2, zowat 8 km ten westen van Magdalum.
Uit deze mededeling is op te maken dat Jezus de weg gekozen heeft die tussen Nimrin en Qoroen Hattin noordwaarts loopt, niet die welke oostwaarts in de richting van Tiberias loopt.
Ter hoogte van de lustplaats slaat Hij de weg in, die oostwaarts door de vallei Hamam of over de heuvelen loopt).

In de omstreken van de baden van Betulië zijn vele landhuizen met prachtige tuinen en op een berg staan oude torens. Daar begint reeds de heerlijke landstreek Gennezaret; me dunkt de lustplaats met het meer ligt op één (horizontale) lijn met Magdalum. In de velden van deze streek staan verscheidene wachttorens verspreid, gelijk die welke men in de vlakte van Magdalum aantreft. Op de berg waarop de oude torens staan (nl. Nimrin of de nabije westelijke heuvel), liggen op de (noordelijke) helling de warme baden.

Toen Jezus in de nabijheid van Kafarnaüm kwam, sloegen verscheidene bezetenen vóór de poorten en ook in de stad aan het razen. Ze riepen: "De Profeet komt! Wat wil Hij hier? Wat heeft Hij met ons te maken?" Ze sloegen op hol en liepen verward uit elkaar. Bij Jezus' aankomst kon het 2 uur in de namiddag zijn.

Vóór de stad had men een tent opgericht. De hoofdman en de vader leidden de genezen jongeling tussen zich tot Jezus. Op hen volgde de gehele familie, alle knechten, onderhorigen en slaven; dit waren heidenen die Herodes hem had toegezonden; het was een ganse processie; allen wierpen zich vóór Jezus neer en betuigden Hem hun dank; zij wasten Jezus hier de voeten en boden Hem een voorgerecht aan van brood en wijn. De genezen jongen knielde neer voor Jezus, *die hem onder vermaningen de hand op het hoofd legde.*
Te voren heette hij Joël en nu kreeg hij (van Jezus) de naam Jesse; de hoofdman heette Serobabel.

Deze nodigde Jezus nu dringend in zijn huis te Kafarnaüm uit, om er een maaltijd te nemen. Maar *Jezus weigerde en verweet*

hem nogmaals zijn zucht naar wonderen om er anderen mee te plagen en zei: "Ik zou de jongen niet genezen hebben, indien het geloof van de bode niet zo sterk en onweerstaanbaar was geweest." En hierop zette Jezus zijn weg voort.

570.

Serobabel had een groot feestmaal laten aanrichten. Alle arbeiders en dienstknechten in zijn vele omliggende tuinen waren erop uitgenodigd. Het wonder was reeds aan allen bekend en allen waren zeer onder de indruk. Gedurende de maaltijd hief de hele familie, het dienstpersoneel en vele armen, aan wie geschenken uitgedeeld werden, in de voorzaal een lofzang aan.

Ja, reeds in de vroege morgen was het gerucht van het wonder door geheel Kafarnaüm verspreid. Serobabel zond er het bericht van aan Jezus' Moeder en aan de apostelen, die ik allen weer in hun visserij aan het werk zag. Ik zag ook dat de tijding gebracht werd aan de schoonmoeder van Petrus, die nu ook juist ziek te bed lag.

Jezus ging niet in Kafarnaüm zelf (Serobabels huis lag aan de zuidkant), maar met een draai om of langs de stad begaf Hij zich naar de woning van zijn Moeder. Hier vond Hij verzameld een vijftal vrouwen en de apostelen Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes. Vol vreugde over zijn aankomst en wonderen gingen zij Hem tegemoet. Jezus nam hier een maaltijd en begaf zich dan aanstonds met de leerlingen ten sabbat naar Kafarnaüm. De vrouwen bleven thuis. Er was een grote toeloop van volk en van zieken. Bij zijn aankomst liepen en schreeuwden de bezetenen in de straten; *Hij legde hun het zwijgen op en ging tussen hen door naar de synagoge.*

571.

Na het openingsgebed werd een hardnekkige Farizeeër, met name Manasse, afgeroepen; het was zijn beurt om een voorlezing te

houden. Doch *Jezus vroeg om de rol, daar Hijzelf begeerde te lezen. Zij gaven Hem de rollen en Hij las eerst uit het 5e boek van Mozes voorin* (Deuteronomium). *In deze lezing kwam Hij tot het morren van de kinderen van Israël* (1e hoofdstuk).

Deuteronomium 1
Terugblik van Mozes

1. Dit zijn de woorden, die Mozes tot geheel Israël gesproken heeft aan de overzijde van de Jordaan, in de woestijn, in de Vlakte, tegenover Suf, tussen Paran, Tofel, Laban, Chaserot en Di-Zahab;
2. elf dagreizen is het van Horeb in de richting van het gebergte Seïr tot Kades-Barnea.
3. In het veertigste jaar nu, in de elfde maand, op de eerste der maand, heeft Mozes tot de Israëlieten gesproken overeenkomstig alles wat hem de HERE ten aanzien van hen geboden had;
4. nadat hij Sichon, de koning der Amorieten, die in Chesbon woonde, en Og, de koning van Basan, die in Astarot woonde, bij Edreï verslagen had;
5. aan de overzijde van de Jordaan, in het land van Moab, begon Mozes deze wet te ontvouwen en hij zeide:
6. De HERE, onze God, heeft tot ons bij Horeb gesproken: gij zijt lang genoeg bij deze berg gebleven;
7. begeeft u op weg, breekt op, trekt naar het gebergte der Amorieten en naar al hun naburen, in de Vlakte, op het Gebergte, in de Laagte, in het Zuiderland en aan de zeekust, – het land der Kanaänieten, en de Libanon tot aan de grote rivier, de Eufraat.
8. Zie, Ik heb dat land tot uw beschikking gesteld; trekt er binnen en neemt bezit van het land, waarvan de HERE aan uw vaderen, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft, dat Hij het hun en hun nakroost geven zou.
9. Toentertijd zeide ik tot u: ik alléén zal de zorg voor u niet kunnen dragen.
10. De HERE, uw God, heeft u vermenigvuldigd en zie, heden zijt gij zo talrijk als de sterren des hemels.
11. De HERE, de God uwer vaderen, voege er aan u nog duizendmaal zoveel toe als gij nu telt en zegene u, zoals Hij u beloofd heeft.
12. Hoe zou ik dan alléén uw moeite, uw last en uw rechtsgedingen kunnen dragen?
13. Wijst uit uw stammen wijze, verstandige en ervaren mannen aan, dat ik hen als uw hoofden aanstelle.
14. Toen antwoorddet gij mij en zeidet: het is goed, wat gij hebt voorgesteld te doen.
15. Daarop nam ik de hoofden van uw stammen, wijze en ervaren mannen, en stelde hen als hoofden over u aan, oversten over duizend, oversten over honderd, oversten over vijftig en oversten over tien, en opzieners voor uw stammen.
16. En ik gebood toentertijd aan uw rechters: hoort (de geschillen) tussen uw broeders en oordeelt rechtvaardig tussen de een en de ander, of dit diens broeder is dan wel de vreemdeling die bij hem woont.
17. Gij zult in de rechtspraak de persoon niet aanzien; gij zult de onaanzienlijke evenzeer horen als de aanzienlijke; gij zult voor niemand vrezen, want de rechtspraak is Godes. De zaak echter, die voor u te zwaar is, zult gij tot mij brengen, opdat ik die hore.
18. Zo gebood ik u toentertijd alle dingen, die gij doen moest.
19. Toen braken wij van Horeb op en gingen heel die grote en vreselijke woestijn door, die gij gezien hebt, in de richting van het gebergte der Amorieten, zoals de HERE, onze God, ons geboden had; en wij kwamen in Kades-Barnea.
20. Toen zeide ik tot u: gij zijt gekomen tot het gebergte der Amorieten, dat de HERE, onze God, ons geven zal.

21. Zie, de HERE, uw God, heeft het land tot uw beschikking gesteld, trek op, neem het in bezit, zoals de HERE, de God uwer vaderen, tot u gesproken heeft; vrees niet en wees niet verschrikt.
22. Toen naderdet gij allen tot mij en zeidet: laten wij enige mannen vooruit zenden om voor ons het land te verkennen en ons in te lichten omtrent de weg waarlangs wij moeten optrekken, en over de steden die wij zullen bereiken.
23. Dit nu was goed in mijn ogen. Dus koos ik uit u twaalf mannen, voor elke stam één;
24. zij begaven zich op weg, trokken het gebergte in, kwamen tot aan het dal Eskol en verkenden dit.
25. Ook namen zij vruchten van het land mee en brachten ons die; tevens brachten zij ons verslag uit en zeiden: Het land dat de HERE, onze God, ons geven zal, is goed.
26. Maar gij wildet niet optrekken en waart weerspannig tegen het bevel van de HERE, uw God;
27. gij mordet in uw tenten en zeidet: omdat de HERE ons haat, heeft Hij ons uit het land Egypte geleid om ons te brengen in de macht van de Amorieten en ons te verdelgen.
28. Waarheen trekken wij op? Onze broeders hebben ons het hart doen smelten met de tijding: de mensen zijn groter en langer dan wij, de steden zijn groot en hemelhoog versterkt, en ook hebben wij daar Enakieten gezien.
29. Ik zeide wel tot u: Beeft niet, vreest niet voor hen.
30. De HERE, uw God, die voor u uit gaat, Hij zal voor u strijden in overeenstemming met alles wat Hij voor uw ogen met u gedaan heeft in Egypte
31. en in de woestijn, waar gij hebt gezien, hoe de HERE, uw God, u droeg, zoals een man zijn kind draagt, op heel de weg die gij gegaan zijt, totdat gij op deze plaats gekomen zijt.
32. Doch ondanks dit woord geloofdet gij niet in de HERE, uw God,
33. die voor u uit ging op de weg om voor u een plaats te zoeken, waar gij u kondt legeren: des nachts in een vuur om u te doen zien op de weg waarlangs gij moest gaan, en des daags in een wolk.
34. Toen de HERE uw woorden hoorde, werd Hij toornig en zwoer:
35. niet één van deze mannen, dit boze geslacht, zal het goede land zien, waarvan Ik gezworen heb, dat Ik het aan uw vaderen zou geven,
36. behalve Kaleb, de zoon van Jefunne; die zal het zien, ja, aan hem zal Ik het land geven, dat hij betreden heeft, en aan zijn kinderen, omdat hij de HERE volkomen gevolgd heeft.
37. Ook op mij werd de HERE vertoornd om uwentwil, zodat Hij zeide: ook gij zult daar niet komen.
38. Jozua, de zoon van Nun, die in uw dienst staat, die zal daar komen; sterk hem, want hij zal het Israël doen beërven.
39. En uw kleine kinderen, waarvan gij gezegd hebt: ten roof zullen zij zijn, – en uw zonen, die op dit ogenblik nog geen kennis hebben van goed en kwaad, die zullen daar komen, ja, aan hen zal Ik het geven en zij zullen het in bezit nemen.
40. Gij echter, wendt u om en breekt op naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee.
41. Toen antwoorddet gij en zeidet tot mij: wij hebben tegen de HERE gezondigd. Wij willen optrekken en strijden, naar alles wat de HERE, onze God, ons geboden heeft. En ieder van u gordde zijn wapens aan, want gij achttet het licht naar het gebergte op te trekken.
42. Maar de HERE zeide tot mij: zeg tot hen: gij zult niet optrekken en strijden, want Ik zal niet in uw midden zijn; opdat gij niet verslagen wordt voor uw vijanden.
43. En ik sprak tot u, maar gij luisterdet niet en waart weerspannig tegen het bevel des HEREN; gij handeldet overmoedig en trokt op naar het gebergte.
44. Daarop trokken de Amorieten, die dat gebergte bewoonden, uit, u tegemoet, en zij vervolgden u als bijen en versloegen u in Seïr, tot Chorma toe.
45. Toen keerdet gij terug en weendet voor het aangezicht des HEREN; maar de HERE luisterde niet naar u en neigde zijn oor niet tot u.
46. Zo bleeft gij dan lange tijd in Kades; de vele dagen, dat gij daar vertoefd hebt.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hierop handelde Hij over de ondankbaarheid van hun vaderen, over de barmhartigheid, die God hun betoond had en over de nabijheid van het Rijk; Hij waarschuwde hen er voor, zich te wachten opnieuw te doen, wat hun vaderen toen gedaan hadden.

Hij paste de omwegen en omzwervingen van toen op hun tegenwoordige dwalingen toe en stelde het aardse Beloofde Land, waarheen de Israëlieten zich destijds begaven, tegenover het thans zo nabije Rijk.

Daarna las Hij hun nog het 1e hoofdstuk uit Jesaja voor en paste ook dit op de tegenwoordige tijd toe; Hij sprak over hun ondeugden en over de straffen ervoor; Hij beklemtoonde hoe zij reeds lang een Profeet verwachtten en voorspelde hoe zij, nu er een gekomen was, Hem behandelen zouden.
Hij noemde meerdere dieren die hun heer kenden (de os, de ezel, Jes. l, 3), *maar ZIJ zouden Hem, hun ware Heer, niet erkennen.*

Jesaja 1
Opschrift
1. Het gezicht van Jesaja, de zoon van Amoz, dat hij heeft gezien over Juda en Jeruzalem in de dagen van Uzzia, Jotam, Achaz en Jechizkia, koningen van Juda.

Tevergeefs geslagen
2. Hoort, hemelen, en aarde, neig uw oor, want de HERE spreekt: Ik heb kinderen grootgebracht en opgevoed, maar zij zijn van Mij afvallig geworden.
3. Een rund kent zijn eigenaar en een ezel de krib van zijn meester, maar Israël heeft geen begrip, mijn volk geen inzicht.
4. Wee het zondige volk, de natie, beladen met ongerechtigheid, het gebroed van boosdoeners, de verdorven kinderen. Zij hebben de HERE verlaten, de Heilige Israëls versmaad, zich achterwaarts gewend.
5. Waar wilt gij nog meer geslagen worden, dat gij voortgaat met af te wijken? Het gehele hoofd is ziek, het gehele hart vol krankheid;
6. van de voetzool af tot de schedel is er niets gaaf; wonden, striemen en verse kwetsuren, die niet uitgedrukt zijn noch verbonden noch met olie verzacht.
7. Uw land is een woestenij; uw steden zijn met vuur verbrand; uw akker, daarvan eten vreemden voor uw ogen: een woestenij, als door vreemden onderstboven gekeerd.
8. En de dochter van Sion is achtergebleven als een hut in een wijngaard, als een nachthut in een komkommerveld, als een belegerde stad.

9. Indien de HERE der heerscharen ons niet enige weinige ontkomenen had overgelaten, waren wij als Sodom geworden, aan Gomorra gelijk.

Bekering beter dan offers

10. Hoort het woord des HEREN, bestuurders van Sodom; neigt uw oor tot de onderwijzing van onze God, volk van Gomorra.
11. Waartoe dient Mij de menigte uwer slachtoffers? zegt de HERE; oververzadigd ben Ik van de brandoffers van rammen en het vet van mestkalveren, en aan het bloed van stieren, schapen en bokken heb Ik geen welgevallen.
12. Wanneer gij komt om voor mijn aangezicht te verschijnen – wie heeft dit van u verlangd mijn voorhoven plat te treden?
13. Gaat niet voort met huichelachtige offers te brengen – gruwelijk reukwerk is het Mij; nieuwe maan en sabbat, het bijeenroepen der samenkomsten – Ik verdraag het niet: onrecht met feestelijke vergadering.
14. Uw nieuwemaansdagen en uw feesten haat Ik met heel mijn ziel, zij zijn Mij een last. Ik ben moede ze te dragen.
150 Wanneer gij uw handen uitbreidt, verberg Ik mijn ogen voor u; zelfs wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet; uw handen zijn vol bloed.
16. Wast u, reinigt u, doet uw boze daden uit mijn ogen weg; houdt op kwaad te doen;
17. leert goed te doen, tracht naar recht, houdt de geweldenaar in toom, doet recht aan de wees, verdedigt de rechtszaak der weduwe.
18. Komt toch en laat ons tezamen richten, zegt de HERE; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol.
19. Als gij gewillig zijt en luistert, zult gij het goede des lands eten;
20. maar als gij weigert en weerspannig zijt, zult gij door het zwaard worden verteerd, want de mond des HEREN heeft het gesproken.

Het gericht over Jeruzalem

21. Hoe is de getrouwe veste tot een ontuchtige geworden, zij die vervuld was van recht, en waarin gerechtigheid overnachtte, en nu – enkel moordenaars!
22. Uw zilver is met onzuivere bestanddelen vermengd, uw edele wijn is met water vervalst.
23. Uw vorsten zijn opstandelingen en metgezellen der dieven; ieder van hen is belust op geschenken en jaagt beloningen na; aan de wees doen zij geen recht en de rechtszaak der weduwe vindt bij hen geen gehoor.
24. Daarom luidt het woord van de Here, de HERE der heerscharen, de Machtige Israëls: Wee, Ik zal wraak oefenen aan mijn tegenstanders en Ik wil Mij wreken op mijn vijanden;
25. Ik wil mijn hand tegen u keren en Ik zal uw slakken als met loog uitzuiveren en al uw looddelen verwijderen;
26. uw rechters zal Ik weer maken als weleer en uw raadsheren als in den beginne. Daarna zal men u noemen: stad der gerechtigheid, getrouwe veste.
27. Sion zal door recht verlost worden, en wie daaruit zich bekeren, door gerechtigheid;
28. maar er zal verplettering zijn van de overtreders en de zondaars tezamen, en wie de HERE verlaten, zullen vergaan.
29. Want gij zult beschaamd worden over de terebinten die gij hebt begeerd, en gij zult schaamrood worden over de tuinen die gij verkoren hebt.
30. Want gij zult worden als een terebint waarvan het loof afvalt, en als een tuin die geen water heeft.
31. En de sterke zal tot afval van vlas worden en zijn werk tot een vonk, en zij zullen beide tezamen verbranden, zonder dat er iemand blust.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij hing hun het beeld op hoe zij Degene, die hun ter hulp kwam, door hun mishandelingen en folteringen zouden misvormen, doch ook hoe Jeruzalem daarvoor gestraft zou worden. De heilige Gemeente zou dan nog maar zeer klein zijn, doch de Heer zou ze groot maken en haar vijanden verdelgen(Al trekken uit Jes. 1).

Vervolgens drong Hij aan op bekering. Indien zij ook gans met bloed bedekt waren, hadden zij slechts tot God te roepen en zich te beteren en zij zouden rein worden; Hij sprak in zijn onderricht ook nog over Manasse, die een ondeugende koning, een schandalig mens, een grote deugniet en godslasteraar geweest was en tot straf gevangen genomen en naar Babylonië in ballingschap gevoerd werd. Hij had zich echter bekeerd, tot God gebeden en de vergiffenis van zijn zonden bekomen(II Kon. 21, 1-18).

Tenslotte sloeg Jezus een andere rol open, als op goed geluk af en las er de woorden van Jesaja: "Zie, een maagd zal baren." (Jes. 7, 14), *en Hij verklaarde dit als een voorspelling op Hemzelf, op de komst van de Messias.* Dezelfde passage had Hij tijdens zijn verblijf te Nazareth, vóór zijn doop, op gelijke wijze uitgelegd, doch zij hadden Hem gehoond en spottend gezegd: "Boter en honig hebben wij Hem niet veel bij zijn vader, de arme timmerman, zien eten." (Dit heeft K. toen echter niet vermeld).

572.

De Farizeeën en vele andere Kafarnaümnaren waren geenszins tevreden, omdat *Hij hun zo scherp over de ondankbaarheid leerde;* want zij hadden een compliment verwacht, omdat zij Hem zo goed ontvangen hadden.
De lering duurde vrij lang, en toen Hij uit de synagoge

ging, hoorde ik twee Farizeeën mekaar toefluisteren: “Daar zijn zieken aangebracht; zou Hij het wagen hen op deze sabbat te genezen?”

De straat was met fakkels en vele huizen met lampen verlicht. Enige huizen van mistevredenen waren donker. Overal waar Hij voorbijkwam, had men zieken vóór de huizen geplaatst met fakkels er bij. Verscheidene, die op de armen van familieleden steunden, werden bij licht er nog bijgebracht en in de deuren geleid; groot gewoel vervulde de straten. *De genezenen juichten, terwijl verscheidene bezetenen Hem tegenschreeuwden en dezen verloste Hij met een bevel.*

Één van hen zag ik vervaarlijk, wild en woedend op Hem toespringen. Met een schrikwekkend, verwrongen gelaat, en te berge gerezen haren schreeuwde hij Jezus in het aangezicht: “Gij! wat wilt Gij hier? Wat komt Gij hier doen?”

Jezus stootte hem achteruit met de woorden: “Vaar uit hem satan!” en ik zag de man zo geweldig neerbonzen, dat zijn hals en benen schenen gebroken te moeten zijn, maar spoedig stond hij geheel veranderd en vreedzaam op en knielde onder tranen van dankbetuiging vóór Jezus neer, van wie hij een vermaning kreeg om zich te beteren.

Zo zag ik Jezus in het voorbijgaan nog andere genezingen doen.

Hierop zag ik Jezus met de leerlingen in de nacht naar het huis van zijn Moeder gaan en onderweg was ik getuige van hun natuurlijk en menselijk gesprek.

- Petrus had het over zijn huishouding en beweerde dat door zijn herhaalde en langdurige afwezigheid veel werk ongedaan was gebleven; reeds had hij aanzienlijke verliezen geleden, ofschoon hij voor vrouw en kinderen en schoonmoeder te zorgen had.

- Joannes zei hierop dat hij en zijn broer Kobe voor hun ouders moesten zorgen, wat voorzeker iets heel gewichtigers was, daar eigen ouders toch vóór een schoonmoeder gaan.

Zo spraken zij op een geheel natuurlijke wijze, af en toe ook wel schertsend en *ik hoorde Jezus hun zeggen dat de tijd naderde dat zij dit vissen geheel zouden moeten staken, om andere, kostbaarder vissen te vangen.*

Joannes was veel kinderlijker en met Jezus ook veel vertrouwder dan de anderen (cfr. fasc. 14, nr. 539, regel in hoofdletters); hij was uiterst sympathiek, beminnelijk en in alles gehoorzaam, zonder enige tegenspraak en ook onbezorgd. Jezus ging nu tot zijn Moeder, de anderen gingen naar huis.

Jezus op een sabbat te Kafarnaüm. – Beraadslaging van de Farizeeën.

573.

10 augustus; Sabbat. –

Vroeg in de sabbatmorgen verliet Jezus de woning van zijn Moeder en ging met zijn leerlingen naar Kafarnaüm. Maria's huis kan er drie kwartier van af gelegen zijn, naar de kant van Betsaïda. Vanaf het huis klimt de weg een weinig en daalt dan weer naar Kafarnaüm een weinig af. Dicht vóór de poort staat in een diepte een huis, waarover een oude deugdzame man als bestuurder is aangesteld. Dit huis is aan Jezus en de leerlingen in gebruik gegeven[271]. Alle leerlingen van Betsaïda en omstreken waren naar Kafarnaüm gekomen. Maria en de H. Vrouwen volgden later.

---

[271] Hoewel K. zegt : 'vóór de poort', schijnt het, volgens andere aanwijzingen, binnen de poort in de stad gestaan te hebben.

Het doet dienst als leerhuis en zal herhaaldelijk vermeld worden; het is te onderscheiden van het huis van Petrus BIJ Kafarnaüm, vóór en buiten de stad, want het leerhuis staat in een diepte, binnen de muur en bij de poort.

Toen Jezus in de stad kwam, waren zeer vele zieken op zijn weg geplaatst; reeds gisteren waren zij te Kafarnaüm aangekomen, maar nog niet genezen. *Jezus genas er een groot aantal op zijn weg naar de synagoge. Hier predikte Hij en verhaalde en verklaarde ook ondermeer een parabel,* maar ik ben vergeten welk een.

Toen Hij bij het buitenkomen het volk nog langer toesprak vóór de synagoge, wierpen verscheidene mensen zich vóór Hem neer en smeekten Hem om de vergiffenis van hun zonden; het waren 6 personen:

- 2 echtbreeksters die door hun mannen verstoten en publieke vrouwen geworden waren en
- 4 mannen met zulke er onder die zich aan hoeren hadden vergrepen.

Zij smolten weg in tranen en wilden hun zonden voor het hier verzamelde volk openlijk bekennen. *Maar Jezus zegde dat hun zonden Hem bekend waren, dat er eens een dag zou komen dat de openbare schuldbekentenis nodig zou zijn; hier echter kon er alleen ergernis voor anderen en vervolging tegen henzelf uit voortvloeien. Maar Hij vermaande hen op zichzelf te waken om niet te hervallen, en, in elk geval, zelfs indien zij nog hervielen, nooit te wanhopen, maar door boete hun toevlucht te nemen tot God. Daarna vergaf Hij ook hun zonden;* en daar de mannen vroegen wat zij doen moesten, naar de doop van de leerlingen van Joannes gaan of wachten tot ZIJN leerlingen zouden dopen (nl. in nr. 686) *antwoordde Jezus hun naar de doop van de leerlingen van Joannes te gaan.*

De aanwezige Farizeeën waren er zeer verwonderd over dat Hij het waagde zonden te vergeven en zij vroegen Hem daar rekenschap van, maar *Hij bracht hen door zijn antwoorden tot zwijgen en zegde dat het Hem*

gemakkelijker was zonden te vergeven dan zieken te genezen(cfr. Mt. 9, 5), *want: "Degene die een oprecht berouw heeft krijgt vanzelf (om zo te zeggen automatisch) vergiffenis van zijn zonden en valt ook niet zo gemakkelijk nog in zonden terug, terwijl de zieken die naar het lichaam genezen worden, dikwijls ziek blijven naar de ziel en hun lichaam en gezondheid misbruiken om te zondigen." (Dit voorziende, wilde Jezus, zeggen: "kan Ik zulke zieken slechts met tegenzin of helemaal niet genezen.")*.

Dan vroegen zij Hem: "Nu deze vrouwen de vergiffenis van hun zonden bekomen hebben, zijn hun mannen verplicht hen terug te nemen?"

Jezus antwoordde hun: "Het is nu de tijd niet om deze (ingewikkelde) kwestie te behandelen. Ik zal u over deze twistvraag een andermaal onderrichten."

Verder ondervroegen zij Hem nog over zijn genezingen op de sabbat. *Jezus verdedigde zich door erop te wijzen hoe zijzelf, wanneer een hunner dieren op een sabbat in een put viel, niet wachten zouden tot de volgende dag om het eruit te trekken.*

574.

In de namiddag ging Jezus met alle leerlingen naar het (leer-)huis vóór de poort van Kafarnaüm; de H. Vrouwen waren er reeds; er werd hier een maaltijd genomen, die de hoofdman Serobabel hun had bezorgd. Deze en Salatiël, de (eigenlijke) vader van de genezen jongeling, lagen mee aan tafel aan.
Jesse, de genezen jongen, wiens vorige naam Joël was, hielp de tafel bedienen. De vrouwen zaten aan een aparte tafel.

Jezus hield een grote onderrichting; men drong met de zieken tot binnen in het huis; met hun geschrei om hulp waagden zij zich zelfs tot in de eetzaal en *Hij genas er vele.*

Na de maaltijd ging Jezus nog eenmaal naar de synagoge en *ik hoorde Hem o.m. leren uit Jesaja, hoe deze profeet aan Achaz had voorspeld: "Zie de maagd zal ontvangen en een zoon baren, enz."* (Jes. 7, 14).

Na de synagoge verlaten te hebben, *genas Hij nog vele mensen* op de straten tot in de nacht. Onder deze was er menige bloedverliezende vrouw; zij stonden op een afstand, treurig en geheel in hun sluier en mantel gehuld; zij mochten tot Hem en het volk niet naderen[272]. *Jezus kende hun leed, wendde zich in hun richting en genas ze met een oogslag.* Hij raakte tot nog toe zulke lijderessen niet aan. In dit verbod van de Wet lag een geheim dat ik nu niet kan uitspreken.

Deze avond (waarmee 11 augustus of 18 Ab begon) ving een vastendag aan[273].

Terwijl Jezus met de leerlingen naar het huis van zijn Moeder ging, *zegde Hij tussen het gesprek in, dat Hij de volgende dag met hen op het Meer van Gennezaret wilde varen* en ik hoorde Petrus zich verontschuldigen wegens de slechte toestand van zijn schip (zodat men in plaats daarvan een wandeling te lande deed).

De mensen aan wie Jezus hun zonden vergeven had, waren in boetekleders en sluiers gehuld. Op de voorlaatste sabbat waren de Joden in het zwart (grauw boetgewaad) gekleed (cfr. fasc. 14, nr. 478, voetnoot 227). De gehele laatste tijd brachten zij in boetvaardigheid door, ter herinnering aan de verwoesting van Jeruzalem (cfr. fasc. 15, nr. 553, voetnoot 265). (Op 2 augustus werd gevast wegens de verwoesting van Jeruzalem).

---

[272] "Een vrouw die aan bloedvloeiing lijdt, is onrein; het bed waarop zij dan slaapt, het huisraad waarop zij zit, wordt onrein en wie deze dingen aanraakt, is eveneens onrein."; zie de verschillende gevallen in Lev. 15, 19, enz.

[273] De Joodse kalender tekent op 18 Ab een vastendag aan wegens de uitdoving van de westelijke lamp onder koning Achaz.

Vandaar ook die zo strenge onderrichtingen van de Heer, betreffende de straffen die nog over Jeruzalem moesten komen.

Toen Jezus na het sluiten van de sabbat, met de aanvang van de vastendag, en *na nog eerst vele zieken genezen te hebben,* Kafarnaüm wilde verlaten om zich naar het huis van zijn Moeder te begeven, kwam Hij in de stad voorbij een groot gebouw, dat met water omringd was; een brug lag erover. De boosaardigste bezetenen werden 's avonds daarin opgesloten. Terwijl Hij er voorbijging, raasden zij geweldig; woedend schreeuwden zij: "Daar gaat Hij!! wat wil Hij? Waarom wil Hij ons verdrijven?" *Dan sprak Jezus: "Zwijgt en blijft tot Ik terugkom. Dan is uw tijd gekomen om te wijken."* En zij hielden op te schreeuwen en waren stil.

575.

Nadat Hij de stad verlaten had, zag ik de Farizeeën en stadsoversten vergaderen en onder hen bemerkte ik Serobabel, de hoofdman; zij hielden raad om elkanders mening te vernemen over hetgeen zij nu zagen gebeuren, over Jezus en hun houding tegenover Hem en over de eventueel te treffen maatregelen.

- "Welk een opstand en onrust veroorzaakt die mens, zeiden zij; alles wat in rust is, zet Hij overhoop; de gang van zaken wordt gestoord; de mensen verlaten hun arbeid en zwerven met Hem rond.
- Hij zaait onrust in de gemoederen van vreedzame mensen met zijn boete-eisen en strafpredicaties.
- Hij verschrikt het volk met de aankondiging van rampen.
- Hij komt altijd terug op zijn Vader, maar is Hij niet van Nazareth en de zoon van de arme timmerman?
- Waarop steunt zijn zo grote stoutmoedigheid en zekerheid?
- Welk recht kan Hij laten gelden?
- Hij schendt door zijn genezingen de sabbatrust,

- Hij vergeeft de zonden?
- Komt zijn macht van Boven?
- Beschikt Hij over geheime middelen en kunstgrepen?
- Waarvandaan komt die Hem zo eigen schriftuurverklaring?
- Heeft Hij niet te Nazareth school gelopen? (cfr. Joa. 1, 46).
- Hij moet met ergens een vreemd volk, een geheim bondgenootschap hebben.
  Hij heeft altijd de komst van het Rijk, de nabijheid van de Messias, de aanstaande verwoesting van Jeruzalem in de mond.
- Zijn vader Jozef was uit een voornaam geslacht; misschien is Hij slechts de vermeende zoon van Jozef, maar in feite de zoon van een machtige vader in de vreemde, die aanhangers in ons land zoekt, met zekerder kans Judea te overmeesteren.
- Hij moet een verborgen, geheime toevlucht hebben, over geheime middelen en een onbekende macht beschikken, waarop Hij zich verlaat en vertrouwt.
  Anders zou Hij niet met zulk een aanmatiging, stoutmoedigheid en zelfzekerheid optreden, en dit tegen alle bestaande gebruik en gezag, alsof Hij van niemand afhing en volkomen in zijn recht was.
- Dikwijls is Hij lang afwezig geweest; met welke volkeren had Hij toen onderhandelingen of knoopte Hij betrekkingen aan?
- Waar mag Hij zijn kundigheden, macht, kennis en wetenschappen gehaald hebben?
- Wat is er met Hem aan te vangen?" (cfr. geheel nr. 1834).

Zo deelden zij elkander, alles en allen dooreen, hun argwaan, boze vermoedens en ergernissen mee. De hoofdman Serobabel bewaarde bij dit alles zijn kalmte en slaagde er ook in de onrust van de anderen te milderen.

Hij sprak: "Het is waarachtig niet nodig zich om Hem zo onmatig te verontrusten, want is zijn macht van God, dan zal ze toch stand houden, maar komt ze niet van God, ze zal vanzelf nergens op

uitlopen. Zolang Hij onze zieken geneest, de mensen deugdzamer maakt, is Hij een zegen voor het volk en zijn wij Hem dank en liefde verschuldigd. Wij moeten de Oppermachtige zegenen, die ons zulk een Weldoener gezonden heeft."

Jezus overnachtte in het huis van zijn Moeder te Kafarnaüm.

Wandeling. – Leerrijke parabel.

576.

11 augustus = 18 Ab; Vastendag. –

Alle leerlingen waren met Jezus bij het huis van Maria (in de bijgebouwen of zijvleugels) gebleven. *Hij wilde heden, daar het een vastendag was, met hen gaan wandelen om wat uit te rusten, hen te onderrichten, te vormen, tot hun taak op te leiden.*

Zo begaf Hij zich 's morgens met een twintigtal leerlingen naar het Meer. Benevens de leerlingen uit dit gewest, waren bij Hem ook nog die van Kana, de zonen van de weduwen, Saturninus en zijn gewone medereizigers.

Hij nam niet de kortste weg naar het Meer, maar Hij draaide zuidelijk om de hoogte, waartegen het huis van Maria aan de westkant gelegen is. Deze berg (of hoogte) is slechts een voorheuvel, de uitloper of voet van het gebergte, dat zich naar het noorden verheft, maar hiervan is hij toch door een kleine diepte ietwat gescheiden.

(Hier zal bedoeld zijn het ondiepe dal dat de bijwadi is van de wadi Djamoes; wij verwijzen naar de kaartjes in fasc. 9, nr. 205).

Jezus ging dus zuidwaarts met de leerlingen om hen op deze weg te onderrichten. Hier stroomden vele schone watertjes die van de hoogten in het Meer vloeiden. De beken doorsneden rijkelijk het land en ook het beekje van Kafarnaüm kwam langs deze kant en vloeide rond Betsaïda om. (De schone

watertjes zijn de beken en rivieren die uit het gebergte komen en de vlakte Gennezaret doorsnijden. Het beekje van Kafarnaüm dat rond Betsaïda vloeit, zal wel het kanaal zijn, waarover aanstonds een woord.)

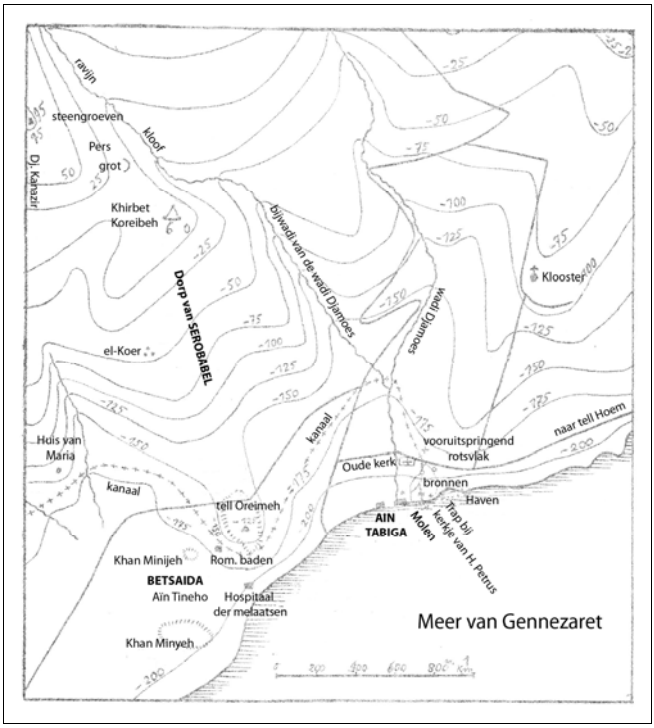

Jezus rustte dikwijls met hen op aangename plaatsen en bleef ook dikwijls stilstaan om hen te onderrichten; *in zijn leer kwamen aanstonds de tienden ter sprake.*

> Het zo juist genoemde kanaal vangt het water op uit de grootste der 7 bronnen van Tabiga; het loopt, om het waterpas te bewaren, eerst naar het noorden, keert naar het zuiden terug, draait rond de vooruitspringende heuvel Oreimeh, richt zich westwaarts en doorsnijdt in gans haar breedte de vlakte Gennesaret, welke het met goed water besproeit en zeer vruchtbaar maakt.

Aan de westkant van Oreimeh voorzag het kanaal de Romeinse baden van water. Deze baden zijn teruggevonden; ze lagen, volgens K. aan de noordkant van Betsaïda, zodat er geen twijfel meer kan bestaan nopens zijn juiste ligging.

Luisteren wij nu verder naar de zienster:

In zijn lering had Jezus het over de tienden. De leerlingen oefenden kritiek uit op de onrechtvaardigheden, waartoe de tienden te Jeruzalem aanleiding gaven en vroegen Jezus of ze, volgens Hem, niet beter afgeschaft werden. *Hij antwoordde hun dat God bevolen had het 10e deel van alle vruchten aan de tempel en zijn dienstpersoneel af te staan, opdat de mensen nooit uit het oog zouden verliezen dat zij slechts de gebruikers en niet de eigenaars ervan waren. Zelfs van de tuingroenten moest men het 10e deel aan God geven, ter beoefening van de zelfverloochening* (Lev. 27, 30-34; Num. 18, 21-30).

De leerlingen brachten het gesprek ook op Samaria. Het was hun leed, bekenden zij, dat zij door hun gezeur zijn afreis uit dit land misschien verhaast hadden; zij hadden niet vermoed dat de inwoners er zo begerig waren naar zijn leer en die zo goed in zich opgenomen hadden; zonder hun aandringen zou Hij daar wellicht langer gebleven zijn. *Maar Jezus stelde hen gerust met te zeggen dat de 2 dagen, die Hij er vertoefd had, toereikend geweest waren voor zijn doel. "De Sikemieten, voegde Hij er aan toe, hebben warm bloed en zijn zeer ontvlambaar, maar van de thans bekeerden, zullen er wellicht nog geen twintig standvastig blijven; Ik laat de toekomstige oogst aan u over."*

De leerlingen waren ook nog onder de indruk van zijn laatste onderrichting (over de naastenliefde) en spraken dus verder met groot medelijden over de Samaritanen; zij herhaalden tot hun lof

de geschiedenis van de man, die op weg naar Jericho in de handen van bandieten gevallen was; de priester en de leviet gingen hem voorbij, maar de Samaritaan nam hem op en zalfde zijn wonden met olie en wijn.

Deze geschiedenis was bekend; ze had werkelijk plaats gehad en wel niet ver van Jericho, in de eerste tijden. (In nr. 402 zegde de zienster: "Lang vóór Christus").

Dit medelijden van de leerlingen met de gewonde en hun vreugde over de goede daad van de Samaritaan, *was voor Jezus het aanknopingspunt voor een nieuwe parabel in dezelfde trant.*

Hij begon vanaf Adam en Eva en hun val in de zonde, die Hij eerst eenvoudig verhaalde, zoals hij in de bijbel staat (Gen. 3). *Hij beschreef hoe ook zij, na om hun zonde uit het paradijs verjaagd te zijn, met hun kinderen in een woestijn, door rovers en moordenaars onveilig gemaakt, terecht kwamen. Door de zonde geslagen en gewond, lag de arme mens daar in de woestijn machteloos neer.*

Ondertussen deed de koning van hemel en aarde al het mogelijke om de arme mens hulp te verschaffen;

- *Hij gaf hem de Wet en*
- *zorgde voor bekwame priesters en*
- *zond vele profeten met de nodige hulp- en geneesmiddelen om de gewonde te verzorgen en te genezen,*

maar allen zijn het ongelukkige slachtoffer voorbijgegaan, zonder de geslagene doeltreffend te helpen; de mens bleef ziek en gewond, doch, het moet gezegd, gedeeltelijk was het zijn eigen schuld, omdat hij, niettegenstaande zijn nood, de aangeboden hulp hooghartig afwees.

Eindelijk zond de Koning zijn eigen zoon in de gedaante van een arm geklede slaaf om de uitgeschudde mens te helpen. En nu beschreef Jezus zijn eigen armoede (Mt. 8, 20). *Die Zoon kwam zonder schoenen, zonder hoofdbedekking en gordel, enz. Hij goot als geneesmiddel olie en wijn in de wonden van het slachtoffer. Maar zij die, hoewel over de nodige geneesmiddelen beschikkend, met de ellendig gewonde geen medelijden hadden gehad, namen de Zoon van de Koning gevangen en brachten Hem ter dood, Hem die vol ontferming de ellendige met olie en wijn had gezalfd.*

Jezus gaf hun als raadsel deze parabel op; zij moesten er over nadenken en ieder van hen zijn oplossing geven, en dan zou Hij hun de juiste betekenis zeggen. Ze hadden hem over het algemeen niet begrepen; alleen was het hun opgevallen dat Hij in de arme koningszoon zichzelf had beschreven; ze dachten en fluisterden elkander zachtjes toe: "Wie mag toch zijn Vader zijn, van wie Hij telkens opnieuw spreekt?"[274].

---

[274] Deze parabel is zeer leerrijk:

1. door zijn inhoud;
2. door een eigenaardige bewijskracht.

De criticus Pater Hümpfner, die om de zaligverklaring van K.E. te bevorderen, Brentano de grootste vervalsingen van haar visioenen te laste heeft gelegd, beschuldigde Brentano deze parabel zelf gemaakt te hebben en de elementen ervan ontleend te hebben aan de symbolische verklaring van de parabel van de barmhartige Samaritaan door de oude exegeet Calmet.

De ontleding van beide parabels en hun uitlegging is voldoende om de valsheid van die beschuldiging aan te tonen, wat wij hier echter wegens plaatsgebrek niet kunnen doen.

Maar een klinkender weerlegging heeft Christus zelf ons aan de hand gedaan. Hij heeft de hier besproken parabel, door K. wegens haar ziekte summier verteld, uitvoerig verhaald aan Zr. Jozefa Menendez, en dit in 3

577.

Daarna kwam Jezus nog terug op hun gesprek van gisteren: zij hadden hun spijt uitgedrukt over de schade die hun visserij leed ten gevolge van hun veelvuldige afwezigheid, maar Jezus wees hun op het voorbeeld van de koningszoon, die alles verlaten had, die de gewonde met olie en wijn zalfde, terwijl de overigen, die nochtans al het nodige tot hun beschikking hadden de ongelukkige in zijn stervensnood ongeholpen lieten.

"De Vader, voegde Jezus eraan toe, zal zijn dienaren niet verlaten, en zij zullen alles honderdvoudig terugkrijgen, wanneer Hij hen om zich in zijn rijk zal verzamelen."

Onder zulke en vele andere leringen kwamen zij onder (*unterhalb*) Betsaïda aan het Meer, waar de schepen van Petrus en Zebedeüs lagen; het was een afgesloten oeverplaats en op de

---

keren. Men kan hem in zijn ganse lengte lezen in 'Un appel à l'Amour', blz. 532. en vlg.

Dit gebeurde juist in de tijd dat Hümpfner met zoveel vinnigheid zijn boek en in 't bijzonder deze beschuldiging tegen Brentano schreef.
Bij K. en Jozefa Menendez heeft men met absoluut dezelfde parabel te doen; hij behelst veel meer dan de parabel van de barmhartige Samaritaan.

In een manuscript 'De betekenis van de visioenen van A.K.E.' hebben wij de ontleding lang en breed uiteengezet en het betoog besloten met deze woorden: "Kortom, de parabel die Jezus in 1923 heeft laten opschrijven door Jozefa Menendez, is geheel dezelfde als die welke, naar het getuigenis van onze zienster, Jezus op deze wandeling tot de apostelen gesproken heeft. Voor wie met een greintje gezond verstand de parabel in de 3 werken vergelijkt, is het duidelijk dat Brentano deze parabel niet met behulp van Calmets commentaar heeft samengesteld, maar hem uit K.'s mond trouw heeft opgeschreven."

Maar hoeveel moderne schriftuurverdraaiingen zouden wij in onze tijd niet kunnen weerleggen met behulp van K.'s zo waarheidsgetrouwe en aanschouwelijke verhalen?

oever stonden meerdere lichte aardhutten voor de vissers (cfr. fasc. 9, nr. 209). Jezus ging met zijn leerlingen afwaarts daarheen.
(Daalden van de heuvel Oreimeh in het dal Tabiga af?).
Op de schepen bevonden zich geen Joden, daar het een vastendag was, maar heidense slaven die visten, Zebedeüs was in een hut op de oever, *Jezus zei hun op te houden met vissen en aan land te komen;* zij gehoorzaamden en *Hij onderrichtte hen.*

Daarna ging Hij nog langs de oever opwaarts. Het vissersrecht van Petrus omvat een terrein dat zich ongeveer een half uur langs de oever uitstrekt. Tussen Betsaïda en de ankerplaats van de schepen is een baai; hier monden een groot aantal beekjes in het Meer uit; het zijn vertakkingen van de kleine rivier, die van Kafarnaüm (de w. Djamoes), door het kleine dal of vlakte vloeit en verscheidene andere bronnen (vlietjes) opneemt; deze rivier vormt een grote vijver vóór Kafarnaüm.
Jezus ging niet in Betsaïda, maar zij wendden zich naar het westen, en gingen dan aan de noordkant van het dal tot het huis van Petrus, dat aan de oostkant staat van dezelfde heuvel, aan welks westkant (doch meer zuidelijk) het huis van Maria gelegen is.

578.

Jezus ging met Petrus in het huis, waar Maria en de andere H. Vrouwen uit het gewest en ook die van Kana verzameld waren; de overige leerlingen gingen niet mee binnen; enige bleven in de nabijheid in de hof, andere gingen vooruit naar het huis van Maria.

Terwijl Petrus met Jezus in het huis ging, zei hij Hem: “Meester, we hebben een vastendag gehad, maar Gij hebt ons verzadigd.” Het huis van Petrus was zeer gerievig ingericht, met voorhof en tuin en een plat dak, waarop men kon wandelen. Van het dakterras had men een schoon uitzicht op het Meer. Ik zag de stiefdochter van Petrus niet, evenmin zijn stiefzonen; zij schenen

mij in de school of synagoge te zijn. Zijn vrouw was bij de H. Vrouwen en Petrus had geen kinderen van haar. Zijn schoonmoeder, een ziekelijke, magere, grote vrouw kon niet meer gaan, zonder zich vast te houden aan de muur.

Jezus onderhield zich hier lang met de vrouwen over de schikkingen voor zijn werk en verblijf in dit kustdistrict hier bij het Meer, waar Hij van zin was zich veel op te houden.
Hij vermaande ze, niet verkwistend of lichtzinnig te zijn, maar ook niet overbezorgd of angstig, doch vol vertrouwen op Gods Voorzienigheid.
Hij voor zich behoefde slechts een minimum; alleen voor zijn leerlingen en duurbare armen verlangde Hij hun hulp en dienstbetoon. Ik meen dat Hij zich meest in de wintertijd hier ophouden zal, en vóór deze tijd, meen ik, zal Hij nog laten dopen. Nu ging Hij met de leerlingen naar Maria's woning, *waar Hij nog met hen sprak en zich dan afzonderde voor het gebed.*

De beek van Kafarnaüm vloeit voorbij het huis van Petrus, en hij kan van daar, met een kleine boot, die in het midden een zitbank heeft, met zijn visserstuig naar het Meer varen. – Nu de H. Vrouwen vernomen hadden dat Jezus overmorgen wilde vertrekken om naar Nazareth, dat 9 à 10 uren van hier verwijderd lag, ten sabbat te gaan, waren zij daarover ongerust en zij baden Hem er liever niet heen te gaan of toch er niet lang te blijven en zo spoedig mogelijk terug te keren. *Hij antwoordde hun dat Hij niet geloofde er lang te zullen blijven, want, zegde Hij, "de Nazarethanen zullen niet voldaan zijn over Mij, omdat Ik het hun niet naar de zin zal kunnen maken."*

Dan noemde Hij hun ook meerdere bezwaren op, die zij tegen Hem inbrengen zouden en Hij maakte zijn Moeder daarop attent; Hij zou het haar zeggen,

indien het zo uitgevallen was. Ik heb de bewuste bezwaren nog zo even geweten, maar ben deze nu weer vergeten.

De H. Vrouwen bleven die nacht in het huis van Petrus.

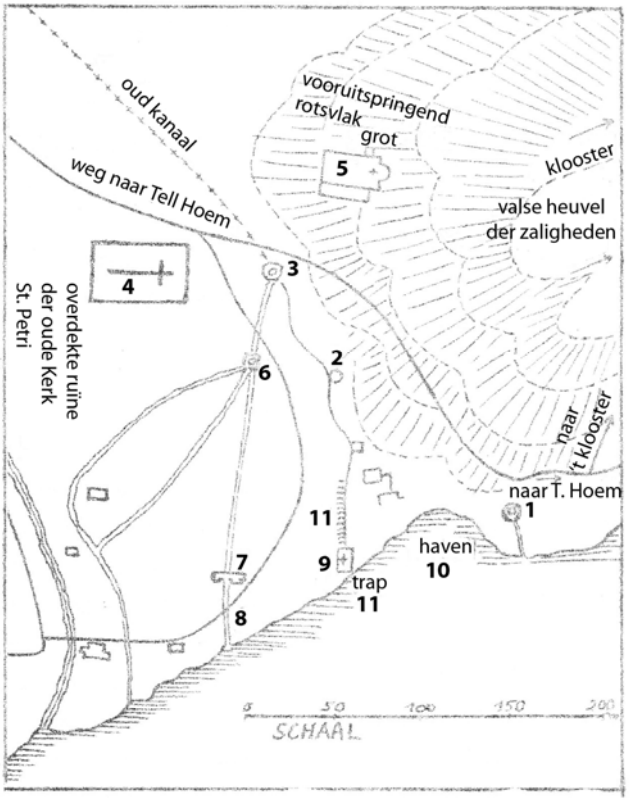

Het kaartje vertoont de oosthelft van de kleine vlakte Tabiga, die de noordoostverlenging is van de grote vlakte Gennezaret. In dit waterrijk hoekje kwam Jezus ook op deze wandeling.
De beekjes die uit de 7 bronnen naar het Meer vloeien zijn de beekjes waarvan K. in nr. 577 spreekt. Tabiga betekent 'de 7 bronnen', Arabische verbastering van het Griekse eptapêgon, dat hetzelfde betekent.

***

1, 2, 3, 6 en een plek even zuidelijker wijzen de plaats van de bronnen aan, waaronder 3 driedubbel schijnt te zijn.
4 wijst op de resten van een 4e-eeuwse kerk, die niets met en evangelische broodvermenigvuldiging te maken heeft, maar men vond er een heerlijke mozaïekvloer.
De kruisjeslijn is het begin van het kanaal.
9 is het herstelde St-Petruskerkje, met rotsvloer, waarbij een rotstrap om in te schepen.
Zeker heeft de Heer er een veelvuldig gebruik van gemaakt.
In de kleine haven kunnen de schepen veilig meren.

Jezus te Betsaïda.

579.

Maandag, 12 augustus. –

Jezus ging met zijn leerlingen uit het huis van Maria aan de noordkant van het dal (of vlakte van Gennezaret), om de voet van de heuvel *(dem Abhang des Berges entlang),* naar Betsaïda, wat ongeveer een uur gaans betekende.

Ook de H. Vrouwen begaven zich uit het Huis van Petrus daarheen; zij traden in het huis van Andreas, dat aan het noordelijk einde van de stad gelegen was; dit huis was in een goede toestand, maar niet zo groot als het huis van Petrus.

Betsaïda is een kleine vissersstad, waarvan alleen het middendeel een weinig landwaarts in ligt; de twee einden strekken zich smal naast het Meer uit. Van de scheepsplaats van Petrus ten noorden (van Betsaïda) ziet men het vóór zich liggen het wordt hoofdzakelijk door vissers bewoond en bovendien door dekselwevers en tentenmakers.

Het volk is wat ruw, maar eenvoudig en (tegenover de overige bevolking) komt het mij steeds voor zoals hier bij ons de turfstekers vergeleken bij onze overige landgenoten.

De deksels worden van geiten- en kamelenhaar vervaardigd; de lange haren welke de kamelen aan de hals en op de borst hebben, worden verwerkt tot franjes en afboordsels aan de zomen, omdat ze zo mooi glanzen.

De oude hoofdman Serobabel was niet naar hier meegekomen; hij was reeds een zwakke ouderling en kon niet ver meer gaan; hij had wel is waar kunnen rijden, maar dan zou Hij *Jezus' onderrichtingen onderweg* toch niet gehoord hebben; ook was hij toen nog niet gedoopt. Er waren zeer vele Joden uit de omliggende plaatsen te Betsaïda, ook vele vreemdelingen van de

overkant van het Meer uit het district Chorazin en uit het rechtover gelegen Betsaïda-Julias.

Jezus leerde hier in de synagoge die niet zeer groot is, over de nabijheid van het Rijk Gods; Hij gaf vrij duidelijk te verstaan dat Hij de Koning van dit Rijk was en als naar gewoonte wekte Hij de verwondering van zijn leerlingen en toehoorders. *Hij leerde in het algemeen, zoals in al deze dagen, en genas vele zieken* die men vóór de synagoge gebracht had. Ook riepen Hem verscheidene bezetenen toe: "Jezus van Nazareth, Profeet! Koning van de Joden!" *Hij beval hun te zwijgen: de tijd om Hem bekend te maken was nog niet gekomen.*

580.

Nadat Jezus met zijn lering en genezingen klaargekomen was, gingen zij naar het huis van Andreas eten, maar Jezus ging met de leerlingen nog niet binnen en *zei dat Hij een andere honger had.* Hij begaf zich met Saturninus en een andere leerling het huis van Andreas voorbij, een half kwartier verder, opwaarts langs het Meer.

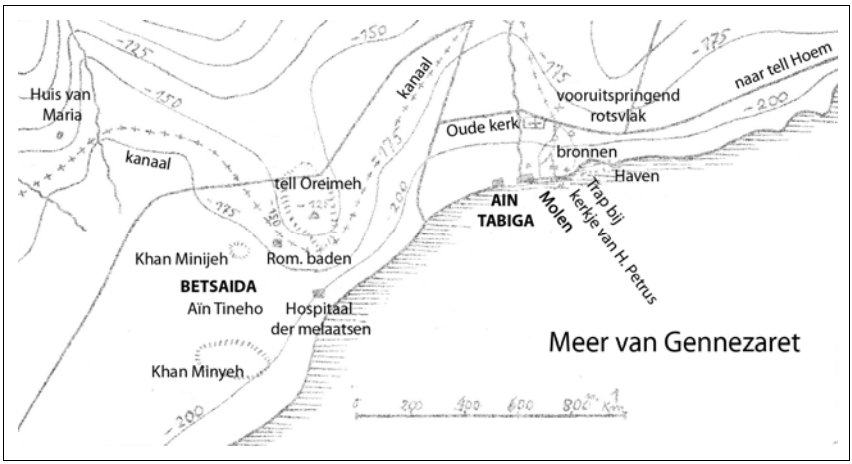

Daar kwam Hij bij een hospitaal (zie kaartje 4), dat afgezonderd op de oever lag, en waarin arme melaatsen, krankzinnige en andere verlaten, verwaarloosde aan hun lot overgelaten ellendige mensen wegkwijnden. Sommigen van hen waren bijna geheel ongekleed.

Jezus trad in dit hospitaal, maar, uit vrees voor verontreiniging volgde Hem niemand uit de stad. De cellen van deze arme mensen lagen rondom een groot binnenhof. Nooit kwamen zij er uit en men reikte hun de spijzen toe door openingen in de deuren.

Jezus liet hen door de opziener van het huis buitenhalen en door zijn twee leerlingen klederen aanbrengen om hen te dekken. *Hij onderrichtte en troostte hen, ging van de een naar de ander, de kring rond, en genas er vele met de oplegging zijner handen. Menigeen sloeg Hij nog over en enigen beval Hij een bad te nemen en andere handelingen te volbrengen.*

De genezenen vielen vóór Hem neer en betuigden Hem hun dank onder tranen. Dit was zeer aandoenlijk, die ellendige mensen nu weer gelukkig te zien, want zij waren uiterst vervallen en deerniswekkend.

Jezus nam de bestuurder met zich mee ter maaltijd in het huis van Andreas. De nabestaanden van enige genezenen kwamen nu uit Betsaïda om de hunnen vreugdig af te halen; zij brachten hun klederen en leidden hen naar huis en naar de synagoge om God te bedanken.

581.

Bij Andreas was een formele maaltijd aangericht van grote vissen van prima kwaliteit. Men at in een open zaal, de vrouwen aan een afzonderlijke tafel. Andreas zelf bediende zijn gasten. Zijn vrouw was zeer werkzaam en vlijtig; ze kwam niet veel uit het huis; ze had een soort nijverheid, die bestond in het fabriceren of breien van netten; en vele arme werkmeisjes vonden daarin hun werk en bestaan. Onder hen heerste strenge tucht en goede orde.

Er waren ook vele arme, gevallen en verstoten vrouwen onder, zonder andere toevlucht; zij had er medelijden mee en bezorgde hun werk. Ook bracht zij hun godsdienstkennis bij en leerde hun de kunst van bidden aan.

's Avonds na het eten *leerde Jezus nog in de synagoge* en daarna begaf Hij zich met zijn leerlingen op reis. *De zieken ging Hij op zijn doortocht voorbij zonder hen te genezen, maar sprak hun moed in met de woorden dat hun tijd nog niet gekomen was.*

Hij had reeds te voren afscheid van zijn Moeder genomen en ging nu met al zijn leerlingen in het huis vóór Kafarnaüm, dat zowat anderhalf uur (3 kwartier) van het Meer afligt. Dit huis behoort aan Petrus toe, maar hij had het tot dat doel als verzamel- en leerplaats aan Jezus overgelaten.

Jezus sprak daar nog lang met de leerlingen en zonderde zich dan af op een heuvel met spits toelopende top, zoals er daar meerdere zijn en die boven met een soort bomen als jeneverbomen, ik geloof met taxusbomen of cipressen, omgroeid waren. *Hier bracht Hij de nacht in gebed door.*

Met het aanbreken van de dag kwam Hij in het huis terug en wekte de leerlingen, daar Hij zich met hen op weg naar Nazareth wilde begeven; zij wensten Hem een eindweegs uitgeleide te doen.

Kafarnaüm ligt in een halve boog en strekt zich opwaarts op de berghelling uit. Het heeft vele terrassen met tuinen er op en ook wijngaarden en boven groeit tarwe met dikke halmen of stengels als riet (maïs; zie fasc. 5, nr. 126, voetnoot 283). Het is een grote en aangename stad. In de nabijheid is de grond zeer verschillend. Niet ver van daar liggen allerlei puinen ten gevolge van een verwoesting. De stad was eertijds of groter geweest of geflankeerd door nog een andere stad.

Jezus te Klein-Sefforis.

582.

13 augustus. –

Heden dinsdag ging Jezus van Kafarnaüm naar Nazareth toe. De leerlingen van Galilea deden Hem ongeveer vijf uren ver uitgeleide. *Onderweg hield Jezus niet op hen te onderrichten; Hij sprak hun ook over hun toekomstige roeping,* en daar Petrus het gesprek op zijn bedrijf bracht, *raadde Jezus hem aan de oever van het Meer te verlaten en zijn huis vóór Kafarnaüm te betrekken. De tijd was gekomen, zegde Jezus, om er nu vaarwel aan te zeggen.*

Zo trokken zij voorbij verscheidene steden en ook voorbij het kleine meer, waarover ik onlangs het een en ander meegedeeld heb (nr. 569; de lustplaats van Betulië met meertje en baden). Onderweg kwamen Hem in een herdersveld 2 bezeten mannen tegemoet gelopen; zij begeerden hun genezing; het waren bezitters van kudden die in de omstreken weidden; ze werden slechts periodiek door de duivel gekweld; nu waren zij juist in een rustige toestand.

Jezus genas hen niet, maar beval hun zich eerst te beteren, en Hij haalde het voorbeeld aan van een mens die zijn maag ziek gemaakt heeft door ze te overladen en van zijn zieke maag genezen wenst te worden om zich opnieuw aan overdaad over te geven; zulk een genezing heeft nut noch zin; de 2 mannen trokken zich zeer beschaamd terug.

Twee uren van Sefforis namen de leerlingen afscheid van Jezus en ook Saturninus keerde met hen naar het huis van Petrus terug. Bij Jezus bleven alleen 2 Jeruzalemse leerlingen, die naar hun stad terug wilden keren.

Nu ging Jezus naar Beneden-Sefforis, een kleiner stad, en nam daar zijn intrek bij bloedverwanten der H. Anna. Dit was niet Anna's ouderlijk huis, dat tussen Klein- en Groot-Sefforis gelegen is (maar dicht bij dit laatste). Deze steden liggen wel een uur van elkander. Vele huizen in een omtrek van vijf uren behoren nog tot Sefforis[275].

[275] **Neder-Sefforis (= Klein-Sefforis = Beneden-Sefforis)** is een onbekend stadje.

In Groot-Sefforis is Jezus ditmaal niet gegaan. In laatst genoemde stad zijn hogescholen en raden of rechtbanken[276], en wel van alle sekten of partijen.

In Klein- of Neder-Sefforis wonen niet vele rijken. Men vervaardigt daar doeken en de rijke vrouwen maken zijden kwasten en boorden of zomen in dienst van de tempel. Het hele gewest is als een lusthof van vele kleine dorpen en verspreid liggende landgoederen met hoven en dreven daartussen.

Groot-Sefforis is inderdaad een belangrijke stad; deze ligt door haar kastelen en landhuizen verspreid en uitgestrekt. Er bestaat

---

Op K.'s aanwijzing kunnen wij het bij benadering veronderstellen 4 km ten oosten van Sefforis te Karm-er-Ras.

Er was, zegt K., een synagoge, wat het geval is met dit plaatsje. Resten ervan zijn 5 kolomsokkels; men vindt daar ook de kentekenen der oudheid van de plaats. Natuurlijk kan dit alleen onze veronderstelling begunstigen, niet bewijzen.

De afstand van Gat-Hefer (thans Mesjed) is slechts 700 m.

De verwanten van Anna die hier wonen, zijn wellicht dezelfde die, volgens nr. 506 te Gat-Hefer wonen, wanneer ze b.v. hun huis te lande tussen de twee dorpen zouden hebben.

Dit plaatsje Klein-Sefforis ziet men op grote kaart 1, klaarder op grote kaart 2 en duidelijkst in fasc. 1, nr. 11 (zie hierboven).

Dit dorp zal een van de vele zijn die van Groot-Sefforis afhankelijk waren. Ook volgens Flavius Josephus is Groot-Sefforis door vele dorpen en gehuchten omgeven (die tot de stad of zijn rechtsgebied behoren).

[276] Scholen en rechtbanken. – Nog lang na Christus is Sefforis een centrum van rechts- en wetgeleerdheid gebleven. Vele leraren die de Misjna samenstelden, doceerden te Sefforis.

Sinds 75 vóór Chr. bezat het een eigen tribunaal en was het de hoofdstad van één der 5 rechtsgebieden waarin de Joodse natie door de Romeinse veldheer Gabinius ingedeeld werd. Omstreeks 180 na Chr. kwam zelfs het groot Sanhedrin zich te Sefforis vestigen, om evenwel kort daarop naar Tiberias te verhuizen.

hier een zeer prachtige landouwe met bronnen, waar men zeer groot vee ziet weiden[277].

Deze verwanten van Jezus hadden drie zonen, waarvan één, met name Kalaja, een leerling van Jezus was. De moeder wenste ook de anderen door Jezus tot leerlingen aangenomen te zien; zij sprak ook over de zonen van Maria van Kleofas. *Jezus gaf haar hoop daarop.*
Deze zonen van haar zijn na Christus' dood te Eleuteropolis door Joses Barsabas, die daar de bisschopstaf voerde, tot priesters gewijd geworden.

583.

14 augustus. –

Heden woensdag leerde Jezus hier in de synagoge.
Uit het omliggende gewest waren vele mensen aanwezig; Hij ging ook met zijn verwanten in het gewest rond en *onderwees hier en daar kleine groepen mensen, die Hem gevolgd waren of op Hem gewacht hadden. Van de wandeling terugkerend genas Hij vele mensen bij de synagoge.*

Dan trad Hij binnen en begon een uiteenzetting over ***het huwelijk en de echtscheiding****. Hij beschuldigde de leraars van toevoegingen aan de Wet en aan een oude leraar toonde Hij in een rol zulk een door hem*

[277] Een mooie landouwe met bronnen. – Ze ligt 2 km ten zuiden van Sefforis en 4 km ten noordwesten van Nazareth; de hoofdbron is zeer overvloedig en ontspringt met kracht uit de zuidoostvoet van een kalkrotsheuvel.

Het landschap is bekend in de geschiedenis.

In het kruisvaarderstijdperk verzamelden de koningen van Jeruzalem er gewoonlijk hun legers om zich op te maken voor de strijd tegen Saladin. Wilhelmus van Tyrus vergeet niet in zijn geschiedenis deze bronnen te vermelden. De vallei loopt naar het westen (grote kaart 2).

ingelaste passage[278]. *Hij bewees de onechtheid en onjuistheid er van en beval hem die te schrappen.* Ik zag ook dat die leraar zich voor Hem verootmoedigde, ja, in de tegenwoordigheid van de anderen, vóór Hem ten gronde op de knieën viel, zijn misslag bekende en Jezus voor deze terechtwijzing bedankte.

Jezus at en sliep bij zijn verwanten en weer was er sprake van de aanneming der zonen tot leerlingen. Deze mensen waren, zo ik meen, door een man van Maria van Kleofas met Jezus verwant, want ik hoorde hier voortdurend Joses Barsabas noemen, die mij niet van dezelfde vader schijnt te zijn als Jakobus de Mindere, Taddeüs en Simon de Kananeeër (die zonen waren van Alfeüs; Barsabas echter van Sabas; zie fasc. 1, nr. 10).

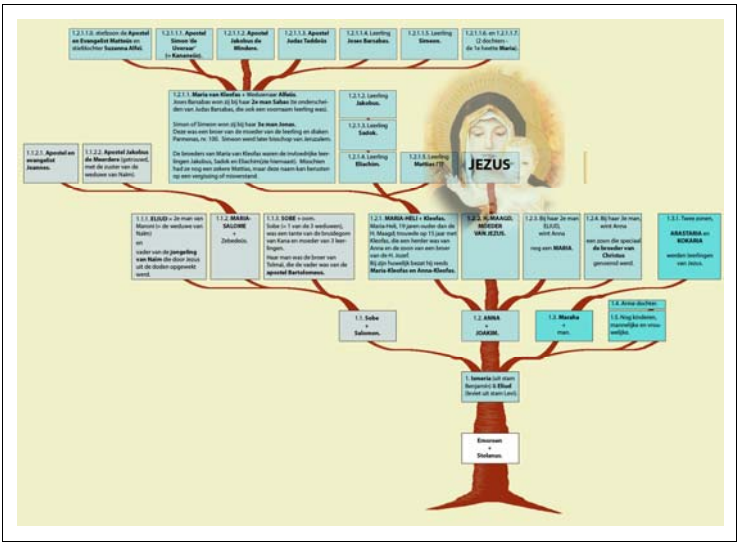

[278] Wetvervalsing. – "De zorgeloosheid van de schriftgeleerden onder het overschrijven ging soms zo ver en hun roekeloosheid was vaak zo groot, dat zij er niet voor terugdeinsden wetens en willens eigenzinnige wijzigingen in de tekst aan te brengen." (Aldus D.B. Hébraïque, k. 504).

Niet alleen vervalsingen, maar ook, zoals wij reeds weten, keurde Jezus streng, willekeurig-toegevoegde menselijke voorschriften af.

Twee genezingen. – Verschillende genezingswijzen.

584.

15 augustus. –

Jezus ging in de vorige middernacht na woensdag om 12 uur uit het huis van zijn verwanten te Klein-Sefforis en zonderde zich in het gebed af. Ik zag Hem heden tussen Klein- en Groot-Sefforis naar het voormalig vaderlijk huis *(Väterliche Gut)* van Anna gaan (nr. 582, 3e alinea). Hij had maar één leerling bij zich; de bewoners waren door opvolgenlijke huwelijken niet meer dicht aan Hem verwant, maar hier lag nog een oude waterzuchtige vrouw te bed, die nader met Hem verwantschapt was, en gewoonlijk zat een blind knaapje bij haar.

Hij (Jezus) bad met de oude vrouw en zij moest zijn woorden herhalen. Hij hield zowat een minuut lang zijn handen op haar hoofd en op de maagstreek. Hierop viel zij van zichzelf, doch wanneer deze onmacht na een halve minuut voorbij was, voelde zij zich geheel verlicht. *Dan beval Jezus haar op te staan.* De waterzucht was wel niet als weggeblazen, maar de vrouw kon gaan en zij werd in korte tijd, zonder pijn of ongemak, door overvloedig zweet en verdamping, gans van alle water ontlast.

De vrouw bad Hem nu ten gunste van het blinde kind, dat een knaapje van ongeveer 8 jaren was; het had nooit gezien noch gesproken, maar het hoorde; zij prees zijn aanleg voor de godsvrucht en zijn gehoorzaamheid.

Jezus stak het de wijsvinger in de mond en ademde dan op de twee duimen zijner hand, of maakte die met speeksel nat – dit kan ik niet meer juist zeggen – *en hield ze beide tegelijk, terwijl Hij bad en omhoog zag, op de ogen van het kind, die gesloten waren.*
De knaap deed ze nu open, en het eerste wat zijn ogen in gans zijn leven aanschouwden, was Jezus, zijn Verlosser.

Het knaapje was als uitzinnig van vreugde, van verbazing en van al het nieuwe bij dit eerste, ongewoon zicht; het liep wankelend naar Jezus toe, viel aan zijn voeten op de knieën neer en stamelde onder tranen woorden van dank.

Jezus vermaande het tot gehoorzaamheid en liefde jegens zijn ouders. Daar het in zijn blindheid deze deugden beoefend had, moest het ze nu, ziende geworden, nog getrouwer beoefenen en zijn ogen niet tot zonde misbruiken. Hierna kwamen de ouders en alle huisgenoten er bij; er heerste een grote vreugde en allen prezen en dankten de Heer[279].

585.

Jezus genas niet alle zieken op gelijke wijze; Hij heelde ook niet op een andere wijze dan de apostelen en de latere heiligen en priesters tot op heden; Hij legde de zieken de handen op en bad met hen, maar Hij deed dit sneller dan de apostelen; zijn genezingen en wonderen deed Hij ook tot voorbeeld voor zijn volgelingen en leerlingen.

Hij heelde altijd op een wijze, die aan de aard van de kwaal aangepast en met de noodwendigheden der zieken in overeenstemming was.

[279] Ter vergelijking het tafereeltje na een genezing verleend door O. L. Vrouw van Trefontane nabij Rome: “De moeder, vol geloof, laat haar ziek kind een snuifje aarde uit de grot der verschijning innemen. Iets meer dan 5 uur later, namelijk te 19:15 uur opent het kind de ogen, glimlacht tegen de aanwezige personen, werpt het zakje met ijs dat op zijn hoofdje vast was, ter aarde, verwijdert de dekens en zoekt onder vreugdekreten uit zijn bedje te komen. De koorts daalde van 40 op 36. De moeder kleedt het aan en plaatst het op de grond; het loopt aanstonds alleen en glimlacht gelukzalig naar alle familieleden die wenen van aandoening en ontsteltenis.” (La Grotte des trois fontaines, door Dr. Alberto Alliney, blz. 110).

- *Lammen raakte Hij aan en hun spieren werden ontbonden en ze richtten zich op.*
- *De breuk van gebroken lidmaten omvatte Hij en de delen voegden zich samen en groeiden aaneen.*
- *Van melaatsen zag ik onmiddellijk op zijn aanraking de pokken of korsten opgedroogd afschilferen, zodat er nog slechts rode plekken overbleven, die geleidelijk verdwenen, maar toch geschiedde dit verdwijnen altijd in korter tijd dan bij een natuurlijke genezing en bovendien sneller of trager volgens de graad van verdienste der genezing.*
  (Dit zal betekenen: sneller of trager, naar gelang de zieke het meer of minder verdiende.)
- *Ik heb nooit gezien dat een gebochelde ogenblikkelijk kaarsrecht, of een krom gebeente een recht gebeente werd, niet als kon Hij dat niet bewerken, maar*
  Hij deed het niet, omdat het doel van zijn wonderen niet was sensatie te verwekken of een spektakel te vertonen, maar werken van barmhartigheid te doen, die tekenen en symbolen van het doel zijner zending moesten zijn en het doel van zijn zending bestond hierin:
  - ***te ontbinden (van zonde en ondeugd),***
  - ***te verzoenen,***
  - ***te onderrichten,***
  - ***te volmaken,***
  - ***op te voeden,***
  - ***te verheffen,***
  - ***te verlossen.***

En gelijk ***Hij wilde dat de mens, om zijn verlossing deelachtig te worden, met de genade zou meewerken,*** *zo moest bij de genezingen de patiënt, als daad van medewerking tot zijn genezing,* ***geloven, hopen, vertrouwen en beminnen, berouw hebben en zich willen beteren.***

Aan elk soort van ziekte of toestand werd, (om zo te zeggen), recht verschaft in de wijze waarop Hij ze behandelde en genas; hierdoor werd elke ziekte en haar genezing het zinnebeeld

- *van een geestelijke ziekte,*
  van een zonde en haar straf,
- *van haar genezing,*
  haar vergiffenis,
  haar kwijtschelding en
  de er op volgende verbetering van leven.

Alleen bij de heidenen zag ik dat enige van zijn wonderen meer verbazend en spectaculair waren.
De wonderen van de apostelen en latere heiligen waren ook veel opvallender, sensationeler (cfr. Joa. 14, 12; I Kor. 14, 22), meer afwijkend van de loop der natuur, want de heidenen hadden schuddingen nodig, de Joden slechts ontbinding.

586.

Dikwijls genas Hij in de verte door gebed of door een oogslag, vooral als het ging om vrouwen met bloedvloeiing, die Hem niet naderen durfden of ook, volgens de joodse Wet, niet mochten (nr. 559, 3e alinea en nr. 574, voetnoot 272).
Zulke wetten die een geheimnisvolle, symbolische betekenis hadden, volgde Hij; (sommige) andere niet.

- Ik heb te Atarot gezien dat bloedverliezende vrouwen zijn voetstappen kusten en aanstonds genezen waren (nr. 559, 3e alinea).

- Te Kafarnaüm zag ik dat zulke vrouwen uit de verte naar Hem keken en eveneens genazen (zie nr. 574) (vergelijk nr. 568).

Jezus leerde in de omstreken nog hier en daar op verschillende plaatsen. Tegen avond ging Hij naar een alleenstaande, in de buurt van enige huizen gelegen school, die op een gelijke afstand van Nazareth lag als van Klein-Sefforis. (Of: ze ligt evenver van Nazareth, als Klein-Sefforis er van af ligt; dit laatste is letterlijk, het eerste in werkelijkheid juister: *In gleicher Entfernung von Nazareth wie Klein-Sephoris).*

De tweede leerling die Hem vergezelde en de leerling Parmenas van Nazareth kwamen hier tot Hem. Onder de blote hemel aten zij daar bij een herberg enige spijzen.

Ik zag synagogebedienden van Groot-Sefforis schriftrollen naar hier brengen, en daarom vermoed ik dat morgen hier een lering zal gehouden worden.

(Hier maken wij opnieuw kennis met de fameuze synagoge die K. reeds vermeldde als school in nr. 215, met de vage aanduiding 'tussen Nazareth en Sefforis'.

De naam van het huidige plaatsje is Oemm el-Amad, d.i. plaats der kolommen, die met muren de resten van die synagoge zijn.
Zie wat in fasc. 9, nr. 215, voetnoot 17, over deze plaats en synagoge gezegd is).

Reeds in zijn jeugd was Parmenas een vriend van Jezus. Ook ware hij Hem met de andere leerlingen reeds gevolgd, was het niet geweest van zijn arme ouders te Nazareth, die hij onderhouden moest; hij voorzag in hun behoeften door allerlei diensten en werkjes voor de mensen, inzonderheid boodschappen.

Hevig dispuut in de synagoge over de echtscheiding.

587.

16 augustus. –

Ik zag hedenmorgen vele leraars en Farizeeën uit Groot- en Klein-Sefforis en uit de omstreken, zoals ook enig ander volk zich verzamelen in de alleen-liggende school, waarbij Jezus gisteren aangekomen was. Zij kwamen daar met Hem bijeen voor een dispuut over de passage betreffende de echtscheiding.

Woensdag laatst had Jezus de synagogeleraar er van beschuldigd dat hij die tekst op ongeoorloofde wijze ingelast had. De Farizeeën en ander volk uit Groot-Sefforis hadden Hem dit zeer euvel geduid, want deze toevoeging of inlassing kwam voort uit een huwelijksleer die Sefforis eigen was. De echtscheidingen werden in die stad zeer lichtzinnig voltrokken; ook hadden zij een speciaal gebouw, waar zij de verstoten vrouwen onderkomen verschaften. Die leraar welke zijn schuld bekend had, had voorheen een wetsrol gekopieerd en er kleine, verkeerde interpretaties ingelast; zij disputeerden lang tegen Jezus en rekenden het Hem aan als een onvergeeflijke aanmatiging die bepaling uit de Wet te willen verwijderen. *Hij bracht hen tot zwijgen, maar niet tot een schuldbekentenis gelijk de eerste.*

Hij bewees hun dat het verboden was iets aan de Wet toe te voegen, en derhalve dat men verplicht was het toegevoegde te schrappen; Hij bewees hun de valsheid van de door hen gehouden en ingelaste mening, en stelde openlijk aan de kaak de lichtzinnigheid, waarmee in hun stad de wet van de echtscheiding geïnterpreteerd werd en zo de wet der huwelijkstrouw ontdoken werd. Hij zei in welke gevallen het volstrekt ongeoorloofd was dat de man de vrouw verstootte; maar in geval één van de partners zijn afkeer voor

de andere niet kon overwinnen en een eendrachtige samenleving onmogelijk geworden was, dan mochten zij scheiden (van tafel en bed) met toestemming van de andere partij, maar de machtigste mocht de andere tegen haar wil en zonder schuld van diens kant, niet wegzenden. Jezus' betoog haalde evenwel weinig uit: zij waren zeer geërgerd, protesteerden opgeblazen en bleven hardnekkig, ofschoon zij Hem niet weerleggen konden.

588.

De schriftgeleerde die te Klein-Sefforis door Jezus overtuigd was, scheidde zich van de Farizeeën af en verklaarde aan zijn gemeente dat hij de Wet voortaan zonder enige toevoeging zou uitleggen, en, indien zij hem dit euvel duidden, dat hij dan zijn ontslag als leraar geheel en al aanbieden en zich terugtrekken zou.

De tussengevoegde uitleg van de Wet der echtscheiding luidde: "Indien een van de twee echtgenoten vroeger met een ander persoon liefdebetrekkingen onderhouden heeft, dan bestaat de echt niet en die derde, die vroeger met een der tegenwoordige echtgenoten te doen gehad heeft, kan deze als de zijne opeisen, zelfs wanneer de beide echtgenoten in goede verstandhouding leven."

Jezus verwierp dit onvoorwaardelijk en zei ook dat de wet der echtscheiding slechts voor een ruw volk gegeven was (cfr. Mt. 19, 8). *Hij veroorloofde een zekere scheiding (in bepaalde omstandigheden), maar nooit een tweede huwelijk van de gescheiden gehuwden.*

Twee van de voornaamste Farizeeën, die aan die twist hadden deelgenomen, bevonden zich juist in zulk een situatie, dat zij uit de toevoeging of wetvervalsing hun goed recht op echtscheiding konden afleiden en laten gelden. Daarom hadden zij reeds sedert geruime tijd die brede wetsinterpretatie ingang doen vinden; hun aangelegenheid was niet aan anderen bekend, doch Jezus kende

die en *Hij zegde hun in het aangezicht: "Zoekt gij door deze wetsvervalsing niet de eisen van uw eigen vlees te voldoen?"* Dit maakte hen razend van woede.

Men wil Jezus te Nazareth van de berg gooien (Lukas 4, 16-30).

589.

In de namiddag van dezelfde dag begaf Jezus zich naar Nazareth.

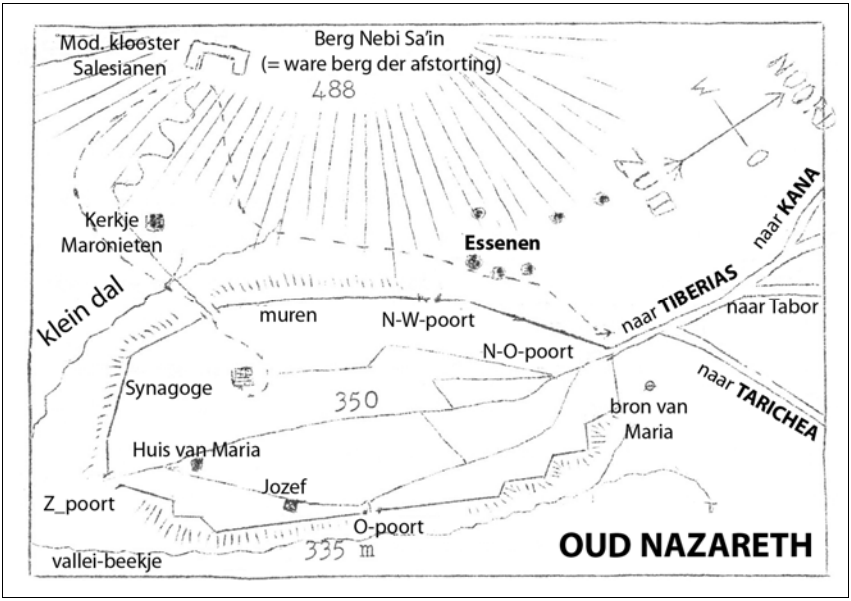

De afstand was zowat 2 uren gaans en ongeveer even ver als die van Klein-Sefforis, dat ten oosten van hier (van de synagoge) gelegen was. Aan de kant waar Jezus te Nazareth aankwam, nam Hij vóór de stad zijn intrek in het huis van de kinderen van zijn overleden vriend, de Esseen Eliud. Zij wasten Hem de voeten en boden Hem een verkwikking aan; zij waren op matige wijze zeer gedienstig en vol menslievendheid. Zij deelden Hem mee hoe

verheugd de Nazarethanen over zijn bezoek waren, maar *Hij antwoordde hun dat deze vreugde van hen spijtig genoeg slechts van korte duur zou zijn, want zij zouden niet willen verstaan noch aannemen wat Hij hun te zeggen had.*

Hij ging hierop in de stad. (Deze Essenen woonden aan de noordkant, zie kaartje hiervoor).

De Nazarethanen hadden mannen aan de poort geplaatst om Hem op te wachten. Nauwelijks verscheen Hij of verscheidene Farizeeën en vooraanstaanden, van veel volk vergezeld, kwamen Hem tegemoet. Men verwelkomde Hem plechtig en wilde Hem naar een openbare herberg leiden, waar zij een officiële ontvangst met maaltijd vóór de sabbat bereid hadden. Nochtans *nam Hij hun aanbod (nu) niet aan en zegde dat Hij voor het ogenblik eerst wat anders te doen had,* en Hij begaf zich aanstonds naar de synagoge; zij volgden Hem en er verzamelde zich een grote menigte volk. Dit geschiedde nog vóór het begin van de sabbat.

590.

Hier maakte Jezus in zijn toespraak gewag van de komst van het Rijk en van de vervulling der profetieën. Hij vroeg om de schriftrol van Jesaja. (Wie bekwaam was om voor te lezen en uitleg te geven, mocht het woord vragen. Vermaarde rabbijnen of profeten hadden hiertoe het eerste recht).

Jezus rolde het boek open en las: "De Geest van de Heer is op Mij; Hij heeft Mij gezonden om aan de armen de blijde boodschap te brengen, om hen die bedrukt van harte zijn, te genezen, om de vergiffenis aan de veroordeelden en de bevrijding aan de gevangenen aan te kondigen." (Jes. 61, 1-3; cfr. Luk. 4, 18; Mt. 13, 53).

Jezus las deze passus op zulk een wijze, dat Hij te verstaan gaf dat de profeet van HEM sprak, dat Gods Geest op HEM rustte, dat HIJ het was die de zaligheid aan de ellendige mensen kwam verkondigen, die alle onrecht uitschakelen en weren, de weduwen vertroosten, de zieken genezen en aan de zondaars vergiffenis schenken kwam, enz. Dit stond gedeeltelijk daarin, gedeeltelijk legde Hij het hun zo uit. Hij sprak waarlijk schoon, ontroerend, meeslepend.

Al zijn toehoorders waren deze avond vol verwondering; zij hadden behagen in Hem, maar konden toch niet nalaten af en toe elkaar reeds toe te fluisteren: "Hij spreekt alsof Hijzelf de Messias was!" Doch de bewondering hield hen vooralsnog zo sterk geboeid, dat zij er ijdel en trots op waren dat zulk een Leraar uit hun stad en een van de hunnen was, en daarom bleven zij Hem met genoegen aanhoren (cfr. Lk. 4, 16-22a).

Met het begin van de sabbat *deed Jezus een lering over een stem van de wegbereider, hoe alle hindernissen weggeruimd, en de ongelijkheden geëffend zouden worden* (Jes. 40, 3-5; 49, 11.)

(Brentano plaatst hier de nota dat de sabbatlezing op de huidige sabbat, volgens de joodse traditie, aan deze passage gekomen is).

Na de lering woonde Jezus de voor Hem bereide maaltijd bij en ook hier waren zij nog zeer vriendelijk. (Waarschijnlijk behoorde deze herberg tot de synagoge, die steeds meerdere bijgebouwen en bij name een herberg voor de leraren had).

Zij zeiden ook dat er vele zieken in de stad waren, en vroegen Hem zo goed te willen zijn hen te willen genezen. (Waarschijnlijk met de bedoeling Hem dan van sabbatschennis te beschuldigen.) *Doch Jezus schudde het hoofd* en zij namen deze weigering op als voorlopig. Daarom drongen zij niet verder aan, in de hoop dat hij het morgen (sabbat) wel zou doen. Na de maaltijd ging Jezus uit de stad naar het huis van de Essenen terug

(aan de noordkant der stad, even buiten de muren). Dezen betuigden Hem hun vreugde over deze goede ontvangst, *maar Jezus zei hun te wachten tot morgen; dan zouden zij heel wat anders zien gebeuren.*

591.

17 augustus; Sabbat. –

Op zaterdagmorgen leerde Jezus weer in de synagoge. Een andere Jood, aan wie de beurt was om die dag de voorlezing te doen, wilde de schriftrol nemen, maar *Jezus vroeg ze hem en leerde uit het 5e boek van Mozes; het werd geopend bij hoofdstuk 4 en Hij las over de gehoorzaamheid aan de geboden.*

Deuteronomium 4
Mozes vermaant het volk Gods wet te onderhouden

1. Nu dan, o Israël, hoor de inzettingen en de verordeningen, die ik u leer na te komen, opdat gij leeft en opdat gij het land binnengaat en in bezit neemt, dat de HERE, de God uwer vaderen, u geven zal.
2. Gij zult aan wat ik u gebied, niet toedoen en daarvan niet afdoen, opdat gij de geboden van de HERE, uw God, onderhoudt, die ik u opleg.
3. Met eigen ogen hebt gij gezien, wat de HERE ten aanzien van Baäl-Peor gedaan heeft, hoe de HERE, uw God, alle mannen die Baäl-Peor achterna liepen, uit uw midden verdelgd heeft;
4. terwijl gij, die de HERE, uw God, aanhingt, heden nog allen in leven zijt.
5. Zie, ik heb u inzettingen en verordeningen geleerd, zoals de HERE, mijn God, mij geboden had, opdat gij aldus zoudt doen in het land, dat gij in bezit gaat nemen.
6. Onderhoudt ze dan naarstig, want dat zal uw wijsheid en uw inzicht zijn in de ogen der volken, die bij het horen van al deze inzettingen zullen zeggen: Waarlijk, dit grote volk is een wijze en verstandige natie.
7. Immers welk groot volk is er, waaraan de goden zó nabij zijn als de HERE, onze God, telkens als wij tot Hem roepen?
8. En welk groot volk is er, dat inzettingen en verordeningen heeft zo rechtvaardig, als heel deze wet, die ik u heden voorleg?
9. Alleen neem u ervoor in acht en hoed u er terdege voor, dat gij de dingen die gij met eigen ogen gezien hebt, niet vergeet, en zij niet uit uw hart wijken zolang gij leeft; maak ze aan uw kinderen en kindskinderen bekend:
10. de dag, waarop gij voor het aangezicht van de HERE, uw God, bij Horeb stondt, toen de HERE tot mij zeide: roep Mij het volk samen, dan zal Ik het mijn woorden doen horen, opdat zij leren Mij te vrezen alle dagen, dat zij op de aardbodem leven, en opdat zij het hun kinderen leren.
11. En gij naderdet en stondt onderaan de berg, terwijl de berg laaide van vuur tot in het hart des hemels – duisternis, wolken en donkerheid.
12. Toen sprak de HERE tot u uit het midden van het vuur; een geluid van woorden hoordet gij, maar een gestalte naamt gij niet waar, er was alleen een stem.
13. En Hij maakte u het verbond bekend, dat Hij u gebood te houden, de Tien Woorden, en Hij schreef ze op twee stenen tafelen.

14. En mij gebood toen de HERE u inzettingen en verordeningen te leren, opdat gij die zoudt nakomen in het land, waarheen gij trekt om het in bezit te nemen.
15. Neemt u er dan terdege voor in acht – want gij hebt generlei gedaante gezien op de dag dat de HERE op Horeb tot u sprak uit het midden van het vuur –
16. dat gij niet verderfelijk handelt door u een gesneden beeld te maken in de gedaante van enige afgod: een afbeelding van een mannelijk of vrouwelijk wezen;
17. een afbeelding van een of ander dier op de aarde; een afbeelding van een of ander gevleugeld gevogelte, dat langs de hemel vliegt;
18. een afbeelding van een of ander gedierte, dat op de aardbodem kruipt; een afbeelding van een of andere vis, die in het water onder de aarde is;
19. en dat gij ook uw ogen niet opslaat naar de hemel, en de zon, de maan en de sterren, het gehele heer des hemels, aanziet en u laat verleiden u voor die neer te buigen en hen te dienen, die de HERE, uw God, heeft toebedeeld aan alle volken onder de ganse hemel –
20. terwijl de HERE u genomen en uit de ijzeroven, uit Egypte, geleid heeft om voor Hem te zijn tot een eigen volk, zoals dit heden het geval is.
21. Maar de HERE werd toornig op mij om uwentwil en Hij zwoer, dat ik de Jordaan niet zou overtrekken en in het goede land niet zou komen, dat de HERE, uw God, u tot een erfdeel geven zal.
22. Want ik zal in dit land sterven, ik zal de Jordaan niet overtrekken; maar gij zult die overtrekken en dat goede land in bezit nemen.
23. Neemt u ervoor in acht, dat gij het verbond van de HERE, uw God, dat Hij met u gesloten heeft, niet vergeet en u een beeld maakt in de gedaante van iets, dat de HERE, uw God, u verboden heeft.
24. Want de HERE, uw God, is een verterend vuur, een naijverig God.
25. Wanneer gij kinderen en kindskinderen verwekt hebt en in het land ingeburgerd zijt en gij dan verderfelijk handelt door een beeld te maken in welke gedaante ook, en doet wat kwaad is in de ogen van de HERE, uw God, en Hem krenkt –
26. ik neem heden de hemel en de aarde tegen u tot getuigen, dat gij zeker spoedig zult omkomen in het land, dat gij na het overtrekken van de Jordaan in bezit zult nemen; gij zult daarin niet lang leven, maar zeker verdelgd worden;
27. de HERE zal u onder de natiën verstrooien en gij zult met een klein getal overblijven onder de volken, bij wie de HERE u brengen zal;
28. dan zult gij daar goden dienen: werk van mensenhanden, hout en steen, die niet zien, noch horen noch eten noch ruiken.
29. En dan zult gij daar de HERE, uw God, zoeken en Hem vinden, wanneer gij naar Hem vraagt met uw ganse hart en met uw ganse ziel.
30. Wanneer het u bang zal zijn en in de toekomst al deze dingen u zullen overkomen, dan zult gij u bekeren tot de HERE, uw God, en naar Hem luisteren.
31. Want de HERE, uw God, is een barmhartig God, Hij zal u niet verlaten noch u verderven en Hij zal niet vergeten het verbond met uw vaderen, dat Hij hun onder ede bevestigd heeft.
32. Want vraag toch naar de dagen van het verleden, van vóór uw tijd, sinds de dag dat God de mens op de aarde schiep; en vraag van het ene einde des hemels tot het andere, of er zo iets groots is gebeurd of iets dergelijks is gehoord.
33. Heeft ooit een volk een goddelijke stem gehoord, sprekende uit het midden van het vuur, zoals gij die gehoord hebt, en het leven behouden?
34. Of heeft ooit een god beproefd te komen om zich een volk te nemen uit het midden van een ander volk, door beproevingen, door tekenen, door wonderen en strijd, met een sterke hand en een uitgestrekte arm en met grote verschrikkingen, zoals de HERE, uw God, om uwentwil dit alles in Egypte voor uw ogen gedaan heeft?
35. Gij hebt het te zien gekregen, opdat gij zoudt weten, dat de HERE de enige God is, er is geen ander behalve Hij.
36. Uit de hemel heeft Hij u zijn stem doen horen om u te vermanen, op de aarde heeft Hij u zijn groot vuur doen zien, en zijn woorden hebt gij gehoord uit het midden van het vuur.

37. Omdat Hij uw vaderen heeft liefgehad en hun nakroost heeft uitverkoren, heeft Hij zelf u met zijn grote kracht uit Egypte geleid,
38. om volken, groter en machtiger dan gij, voor u uit te verdrijven, om u in hun land te brengen en het u ten erfdeel te geven, zoals dit heden het geval is.
39. Weet daarom heden en neem het ter harte, dat de HERE de enige God is in de hemel daar boven en op de aarde hier beneden, er is geen ander.
40. Onderhoud dan zijn inzettingen en zijn geboden, die ik u heden opleg, opdat het u en uw kinderen na u wèl ga en opdat gij lang leeft in het land, dat de HERE, uw God, u geven zal voor altijd.

Aanwijzing van vrijsteden in het Overjordaanse

41. Toen zonderde Mozes drie steden af aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten,
42. opdat een doodslager, die zijn naaste onvoorbedacht gedood had, zonder dat hij tevoren haat tegen hem koesterde, daarheen zou vluchten, zodat hij, wanneer hij naar een dezer steden was gevlucht, in het leven kon blijven:
43. Beser in de woestijn, in het gebied der hoogvlakte, voor de Rubenieten, Ramot in Gilead voor de Gadieten en Golan in Basan voor de Manassieten.

Inleiding tot de rede van Mozes

44. Dit nu is de wet, die Mozes de Israëlieten voorlegde.
45. Dit zijn de getuigenissen, de inzettingen en de verordeningen, die Mozes de Israëlieten aangezegd heeft, op hun tocht uit Egypte;
46. aan de overzijde van de Jordaan, in het dal tegenover Bet-Peor, in het land van Sichon, de koning der Amorieten, die te Chesbon had gewoond, die Mozes en de Israëlieten verslagen hadden op hun tocht uit Egypte,
47. en wiens land zij in bezit genomen hadden, evenals het land van Og, de koning van Basan: de beide koningen der Amorieten, die aan de overzijde van de Jordaan woonden, in het oosten,
48. van Aroër af, dat aan de oever van de beek Arnon ligt, tot de berg Sirjon – dat is de Hermon –
49. met de gehele vlakte aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten, en tot aan de zee der Vlakte toe, onderaan de hellingen van de Pisga.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij zegde dat men niets mocht bij- noch afdoen (Deut. 4, 2); *dat Mozes aan de kinderen van Israël zeer dikwijls had herhaald wat God had geboden* (Deut. 4, 5. 9-10) *en dat zij het zo slecht hadden onderhouden.*

In deze lezing kwamen ook de 10 geboden voor (Deut. 5) *en Hij legde hun het eerste gebod uit, het gebed van de liefde tot God* (Deut. 5, 6-21).

Deuteronomium 5
Herinnering aan de wetgeving op de Sinai

1. Mozes riep geheel Israël samen en zeide tot hen: Hoor, Israël, de inzettingen en de verordeningen, die ik heden doe horen, opdat gij ze leert en naarstig onderhoudt.
2. De HERE, onze God, heeft met ons een verbond gesloten op Horeb.
3. Niet met onze vaderen heeft de HERE dit verbond gesloten, maar met ons, zoals wij hier heden allen in leven zijn.

4. Van aangezicht tot aangezicht heeft de HERE met u gesproken op de berg uit het midden van het vuur –
5. ik stond te dien tijde tussen de HERE en u om u het woord des HEREN mede te delen, want gij vreesdet voor het vuur en gij kwaamt de berg niet op – en Hij zeide:
6. Ik ben de HERE, uw God, die u uit het land Egypte, uit het diensthuis, geleid heb.
7. Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.
8. Gij zult u geen gesneden beeld maken van enige gestalte, die boven in de hemel of onder op de aarde is of die in de wateren onder de aarde is.
9. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HERE, uw God, ben een naijverig God, die de ongerechtigheid der vaderen bezoek aan de kinderen en aan het derde en aan het vierde geslacht van hen die Mij haten,
10. en die barmhartigheid doe aan duizenden van hen die Mij liefhebben en mijn geboden onderhouden.
11. Gij zult de naam van de HERE, uw God, niet ijdel gebruiken, want de HERE zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel gebruikt.
12. Onderhoud de sabbatdag, dat gij die heiligt, zoals de HERE, uw God, u geboden heeft.
13. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen,
14. maar de zevende dag is de sabbat van de HERE, uw God; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw rund, noch uw ezel, noch uw overige vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont, opdat uw dienstknecht en uw dienstmaagd rusten zoals gij;
15. want gij zult gedenken, dat gij dienstknechten in het land Egypte geweest zijt, en dat de HERE, uw God, u vandaar heeft uitgeleid met een sterke hand en met een uitgestrekte arm; daarom heeft u de HERE, uw God, geboden de sabbatdag te houden.
16. Eer uw vader en uw moeder, zoals de HERE, uw God, u geboden heeft, opdat uw dagen verlengd worden en het u wèl ga in het land, dat de HERE, uw God, u geeft.
17. Gij zult niet doodslaan.
18. En gij zult niet echtbreken.
19. En gij zult niet stelen.
20. En gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.
21. En gij zult niet begeren uws naasten vrouw, gij zult uw zinnen niet zetten op uws naasten huis, noch op zijn akker, noch op zijn dienstknecht, zijn dienstmaagd, zijn rund, zijn ezel, noch op iets, dat van uw naaste is.
22. Deze woorden heeft de HERE tot uw gehele gemeente gesproken op de berg, uit het midden van het vuur, de wolk en de donkerheid, met luider stem, en Hij voegde daaraan niets toe; Hij schreef ze op twee stenen tafelen en gaf mij die.
23. Toen gij nu de stem hoordet uit het midden van de duisternis, terwijl de berg stond in een brand van vuur, naderdet gij tot mij, al de hoofden uwer stammen en uw oudsten, en gij zeidet:
24. Zie, de HERE, onze God, heeft ons zijn heerlijkheid en zijn grootheid getoond, en zijn stem hebben wij gehoord uit het midden van het vuur; op deze dag hebben wij gezien, dat God spreekt met een mens, en dat deze toch in leven blijft.
25. Maar nu, waarom zouden wij sterven? Want dit grote vuur zal ons verteren; als wij nog langer de stem van de HERE, onze God, horen, zullen wij sterven.
26. Want welke sterveling is er, die de stem van de levende God heeft horen spreken uit het midden van het vuur, zoals wij, en die in leven is gebleven?
27. Nader gij en hoor alles wat de HERE, onze God, zegt, en breng gij dan alles aan ons over wat de HERE, onze God, tot u spreekt; dan zullen wij het horen en doen.
28. Toen de HERE uw woorden hoorde, terwijl gij tot mij spraakt, zeide de HERE tot mij: Ik heb de woorden van dit volk gehoord, die zij tot u spraken; het is goed, alles wat zij gezegd hebben.
29. Och, hadden zij steeds zulk een hart om Mij te vrezen en om al mijn geboden te onderhouden, opdat het hun en hun kinderen voor altoos wèl mocht gaan!

30. Ga, zeg tot hen: Keert naar uw tenten terug.
31. Maar sta gij hier bij Mij, opdat Ik u mededele heel het gebod, al de inzettingen en verordeningen, die gij hun moet leren, opdat zij die nakomen in het land, dat Ik hun geven zal om het in bezit te nemen.
32. Onderhoudt ze naarstig, zoals de HERE, uw God, u geboden heeft; wijkt niet af, naar rechts noch naar links.
33. Heel de weg, die de HERE, uw God, u geboden heeft, zult gij gaan, opdat gij leeft en het u wèl ga en gij lang woont in het land, dat gij in bezit zult nemen.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij leerde hierover zeer streng en verweet hun dat zij de Wet met toevoegingen overlaadden, het arme volk overdreven lasten oplegden en zelf (het essentiële van) de Wet niet onderhielden.

Hij zegde dit zo streng en zo recht op de man af, dat zij geërgerd knarsetandden, want zij konden niet zeggen dat Hij onwaarheid sprak.

Zij begonnen daarom te morren en zegden tot mekaar: "Wat is Hij al met eens zo driest en aanmatigend geworden! Hij is slechts een korte tijd van hier weg geweest en reeds wil Hij dat wij verwonderd gaan geloven dat Hij een buitengewoon Iemand is *(Er stellt sich Wunder, wer Er wäre!)*

Hij spreekt geheel alsof Hij de Messias is en toch kennen wij allen goed zijn vader, de arme timmerman, en ook Hem!" (cfr. Lk. 4, 22b-30). "Waar heeft Hij gestudeerd? Hoe durft Hij ons zo iets op te dissen, ons die alles van Hem weten!?"

Hun verbittering groeide elk ogenblik aan, doch zij durfden dit nog niet laten blijken, want voor al het volk waren zij vernederd, van hun ongelijk en slechtheid overtuigd.

Jezus leerde gerust voort en keerde na zijn redevoering naar de Essenerfamilie terug om daar wat te eten.

592.

Nu kwamen hier de zonen van de rijke man tot Hem, die Hem reeds de vorige keer zo dringend gebeden hadden om als

leerlingen aangenomen te worden, wier ouders zich alleen studiegelegenheid en uiteindelijk wereldse roem voor hun kinderen ten doel stelden. Zij nodigden Hem op een maaltijd bij hen uit, *doch Jezus sloeg hun aanbod af;* zij baden Hem nogmaals om opname, met de verzekering dat zij alles volbracht hadden, wat Hij van hen als voorwaarde gevorderd had. *Maar Jezus antwoordde hun: "Indien gij het al zo ver gebracht hebt, dan hoeft gij geen studenten van Mij meer te worden, dan zijt gijzelf reeds meesters."* Hiermee waren zij eens te meer afgewezen.

Jezus at en sprak in de familiekring zeer vertrouwelijk met de Essenen; zij deden Hem hun beklag over de vele verdrukkingen die hun aangedaan werden; Hij raadde hun aan naar Kafarnaüm te gaan wonen, waar ook Hij voortaan het meest zou verblijven.

Inmiddels hadden de Farizeeën een raadsvergadering gehouden. Na elkander opgehitst te hebben, namen zij het eenparig besluit Hem, indien Hij deze avond nog met dezelfde aanmatiging (als gisteren en deze voormiddag) sprak, Hem aan het verstand te brengen dat Hij geen recht daartoe bezat, en met Hem te doen, wat men te Jeruzalem reeds lang wenste. Nochtans gaven zij nog niet alle hoop op dat Hij hun verzoek zou inwilligen en uit respect en consideratie voor hun persoon wonderen zou verrichten.

Toen Hij nu voor de sluiting van de sabbat naar de synagoge ging, plaatsten zij zieken op zijn weg, maar *Hij genas er geen enkele van* en passeerde gewoonweg door hun rijen. *In de synagoge ging Hij door met leren over de volheid van de tijd, over zijn zending en de LAATSTE tijd der genade, over hun vonnis en straf in geval van onverbeterlijkheid; en dat Hij gekomen was om te helpen, te genezen en de waarheid te onderwijzen en hen zalig te maken.*

Nu echter werd hun verbittering hoe langer hoe scherper; zij begonnen opnieuw te morren en *Jezus zei hun: "Gij zegt:*

geneesheer, genees uzelf! Indien gij te Kafarnaüm en elders wonderen gedaan hebt, doe er nu ook hier in uw eigen vaderstad, doch geen profeet wordt erkend in zijn vaderstad." Dit maakte hen nog woedender en zij begonnen hun ergernis luidop te luchten.

Hierdoor niet weerhouden, vergeleek Jezus de tegenwoordige tijd bij een grote hongersnood en de verschillende steden bij arme weduwen en zei:

- *"Ten tijde van Elias, toen een grote hongersnood heerste, waren er ook vele weduwen in het land, en toch werd de profeet tot gene van hen gezonden, tenzij tot de weduwe van Sarepta.*
- *En ten tijde van Elizeüs waren er vele melaatsen, en toch heeft hij alleen Naäman de Syriër genezen."*

En zo vergeleek Hij hun stad bij een melaatse, die geen hoop op genezing had. (Melaatsheid was toen ongeneeslijk.)

De Farizeeën waren bleek van woede, omdat Hij hen met melaatsen vergeleek; zij stonden van hun zetels op, liepen razend op Hem toe en wilden Hem vastgrijpen. *Maar Hij zei: "Onderhoudt wat gij leert en breekt de sabbat niet; voert daarna uw voornemen uit." Dan lieten zij Hem doorgaan met leren,* terwijl zij voort morden en beledigingen tegen Hem uitbraakten; zij verlieten hun plaatsen en gingen neer naar de deur.

593.

Jezus leerde nog en verklaarde zijn laatste woorden nader en verliet daarna de synagoge[280].

[280] Eerst willen wij dit heerlijke verhaal confronteren met de evangelieverhalen. Op het verschil van enige woorden na, is de inhoud van het verhaal bij Matteüs en Markus geheel dezelfde.

Hier het verhaal van Markus.

"En op de sabbat *begon Hij in de synagoge (van zijn vaderstad) te leren.*

De vele toehoorders stonden verbaasd en ze zeiden: "Waar heeft Hij dit alles vandaan? Wat is dit voor wijsheid die Hem gegeven is? Wat zijn dat voor wonderen die door zijn handen gebeuren? Is Hij niet de timmerman, de zoon van Maria, de broer (verwant) van Jakobus en Jozef, van Judas (Taddeüs) en Simon; en leven zijn zusters (nichten) niet hier onder ons? En ze ergerden zich aan Hem.

Maar Jezus zei tot hen: "Een profeet wordt enkel in zijn vaderstad miskend, onder zijn verwanten en in zijn familie." Hij kon daar geen wonder verrichten, behalve enkel zieken genezen, door ze de handen op te leggen. *En Hij verwonderde zich over hun ongeloof."* (Mk. 6, 2-5)

Hier een fragment van Matteüs.

"En om hun ongeloof deed Hij er maar weinig wonderen." zegt Matteüs (Mt. 13, 58).

Deze weinige wonderen heeft Jezus te Nazareth bij een andere gelegenheid verricht en later zal Katarina ze eveneens vermelden.

***

Matteüs en Markus plaatsen inderdaad heel dit verhaal, dat de samentrekking is van twee bezoeken van Jezus aan Nazareth, in hun evangelie veel later, nl. na de opwekking van de dochter van Jaïrus.

***

Lukas plaatst het in 't begin,
zoals onze zienster, en maakt geen melding van wonderen;
zijn verhaal is volledig:

"Zo kwam Hij ook te Nazareth, waar hij was grootgebracht, en ging NAAR GEWOONTE op de sabbat naar de synagoge.

Toen Hij opstond om de voorlezing te houden, reikte men Hem het boek van de profeet Jesaja over; Hij rolde het boek open en trof de plaats waar geschreven staat: *"De Geest des Heren rust op Mij; Want Hij heeft Mij gezalfd om aan de armen de blijde boodschap te brengen. Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen verlossing, aan blinden genezing te verkondigen; om verdrukten in vrijheid te stellen, om aan te kondigen het genadejaar van de Heer."*

Toen rolde Hij het boek dicht, gaf het aan de beambte terug en ging zitten, Aller ogen waren in de synagoge op Hem gevestigd.

Nu ving Hij aan en sprak tot hen: "Heden is dit schriftwoord dat Gij gehoord hebt, vervuld."

Allen betuigden Hem bijval, en stonden verbaasd over de lieflijke woorden, die er vloeiden uit zijn mond."

Tot hier de 1e helft van Lukas' verhaal; het geeft de scene weer die Katarina ons geschilderd heeft vrijdagavond op de opening van de sabbat.

Lukas vervolgt: "En ze zeiden: "is dit niet de zoon van Jozef?""
Deze woorden vertolken nog hun verbazing, maar we bemerken reeds een zweem van afgunst die wakker wordt.

Ze zijn een soort overgang, want nu slaat hun eerste bewondering over in antipathie en eindelijk in haat en dit ziet men bij Katarina de volgende avond gebeuren.

Lukas vertelt dit in de 2e helft van zijn verslag:
"Hij sprak tot hen: "ge zult me zeker dit spreekwoord doen horen: geneesheer, genees uzelf. Doe ook hier, in uw vaderstad wat, naar we vernamen, in Kafarnaüm is geschied. Voorwaar, Ik zeg u: geen profeet wordt in zijn eigen vaderstad erkend.

Voorwaar! Ik zeg u: er waren vele weduwen in Israël in de dagen van Elias, toen de hemel drie jaar en zes maand gesloten bleef, zodat er over heel het land grote hongersnood heerste; en toch tot geen van hen werd Elias gezonden, tenzij tot de weduwe van Sarepta van Sidonië.

Ook waren er vele melaatsen in Israël in de tijd van de profeet Elizeüs, en toch werd geen van hen gereinigd, behalve Naäman de Syriër."

Toen ze dit hoorden, werden allen in de synagoge woedend; ze sprongen op, wierpen Hem de stad uit, voerden Hem naar de rand van de berg, waarop hun stad was gebouwd, om Hem naar beneden te storten.
Maar Hij ging midden door hen heen en vertrok." (Lk. 4, 16-27).

***

Men ziet welk een schoon licht K.'s verhalen op de evangeliën werpen;
we hebben geen andere uitleg van exegeten nodig, uitleg die overigens de bal niet zelden misslaat.

Vooreerst dat **Matteüs en Markus** geen gewag maken van de aanvankelijke goede gesteldheid der toehoorders, is niet juist: een enkel zinnetje is er aan gewijd: Ze waren verbaasd en zeiden: “Waar heeft Hij die wijsheid en wonderkracht vandaan?”

Lukas echter zegt duidelijker dat ze verbaasd waren over zijn liefelijke woorden en Hem bijval betuigden.

Maar toch gaat ook Lukas vlug over naar hun veranderende gesteldheid,

terwijl K. die altijd in de zielen leest, ons een psychologische verklaring van dit veranderen en van het hele gebeuren aan de hand doet; zo maakt ze ons er ondermeer opmerkzaam op, dat hun eerste verwondering en bewondering niet voortkwam uit werkelijke genegenheid, maar eerder afgeperst werd door Jezus’ geweldige persoonlijkheid, welsprekendheid, schriftuurkunde en eigen exegese.

Voeg er nog bij: de heftigheid en veranderlijkheid van de Oosterse psyche, de slechte grondgesteldheid der Nazarethanen.

Ook volgt uit K.‘s verhaal dat de situering van het gebeuren in de tijd juister is bij Lukas dan bij Matteüs en Markus.

Ook nog dat **Lukas** geen twee bezoeken van Jezus aan Nazareth samentrekt en dat **Matteüs** en **Markus** dit eerder doen, aangezien zij bij dit eerste voornaam bezoek van Jezus, melding maken van de enkele wonderen die Jezus later te Nazareth toch zal doen.

***

De berg der afstorting is klaar getekend op grote kaart 2,
3 km ten zuiden van Nazareth. Hij is er aangeduid bij zijn Arabische naam dj. Qafzeh, d.w.z. berg van de sprong.

Deze naam steunt op een pure legende, die meerdere varianten vertoont en volgens welke Jezus, om zijn vijanden te ontgaan, van de ene bergtop rechts (niveau 397 m) over het ravijn heen naar de tegenoverliggende top (niv. 392 m) gesprongen zou zijn.

***

In het voorgaande werd ook meerdere malen Groot-Sefforis genoemd in verband met de alleen-liggende school of synagoge (zie nr. 586).
Over deze laatste kan men de gegevens herlezen of herzien steeds in fasc. 9, nr. 215, voetnoot 17.

Over Groot-Sefforis in fasc. 1, nr. 13, voetnoot 29.

***

Het stadsplan van Nazareth met een korte beschrijving van het toenmalig stadje vindt men in fasc. 9, nr. 226, voetnoot 34. Ook de woning der Essenen is er aangeduid, en de door Jezus gevolgde weg.

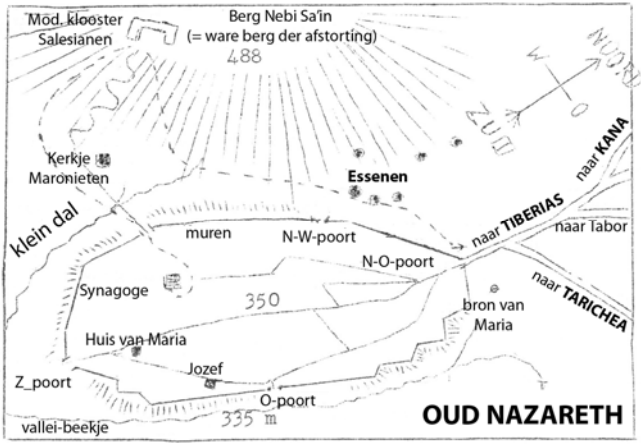

Zie nog andere bijzonderheden in nr. 231, laatste alinea, van dat fasc. 9.

***

Op de figuur hieronder is de Bron van Maria voorgesteld.

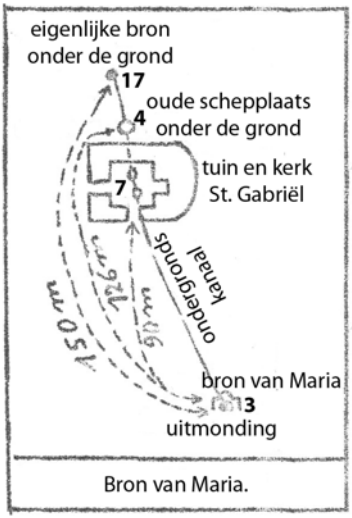

Doch aanstonds vóór de deur omringden Hem een twintigtal Farizeeën, die Hem vastgrepen en zeiden: “Welaan! kom nu eens mee met ons, op een hoge plaats, daar kunt Gij uw leer nog eens herhalen en nader verklaren en dan zullen wij U te woord staan en uw betoog beantwoorden op de wijze die het verdient.”

Jezus zei hun dat zij Hem gerust los mochten laten, want dat Hij hen vrijwillig zou volgen. Nu gingen zij gelijk een wacht rondom Hem en veel volk er achter.

Op dit ogenblik, nu de sabbat eindigde, kende hun woede en razernij geen mate meer. Hun versmadingen en verwijten, al door elkaar, gingen de perken te buiten; zij beledigden Hem om strijd en snauwden Hem toe: “Wij willen u antwoorden; nu brengen wij U naar de weduwe van Sarepta om haar te spijzigen, naar Naäman de Syriër om hem te genezen. Zijt Gij Elias, zo vaar nu ten hemel! We brengen U straks op een goede startplaats.
WIE zijt Gij? Waarom hebt Gij uw aanhangers niet meegebracht? Gij hadt er de moed niet toe. Hebt Gij hier met uw arme ouders niet aan ons uw brood en bestaan te danken gehad? En nu Gij verzadigd zijt, wilt Gij ons versmaden en verwijten. Maar we zullen U nog eens het woord laten; Gij moogt het hele volk hier in de open lucht nog een keer toespreken en dan zullen wij u van antwoord dienen!”

Daarin onderscheidt men: de eigenlijke, doch onder de grond onzichtbaar opwellende bron (17).

Door een kanaal bereikt ze spoedig de oude, thans ook onder de grond verborgen, schepplaats, waar Maria, zegt men, het water kwam ophalen; het vloeit verder onder de vloer van de St-Gabriëlskerk.

Volgens de Grieken zou hier de boodschap hebben plaats gehad.
Door een opening in de vloer (7) kan men het water zien vloeien en ook ophalen.

Het vervolgt zijn weg onder de grond en komt 90 m verder in een brongebouwtje, dat onlangs nog vernieuwd werd, waar men het uit kraantjes kan opvangen; het is allerbest, fris, helder, smakelijk water.

Is het in de regentijd te overvloedig, dan vormt het een beekje, langs Nazareth wegvloeiend, zoals hier op de schets rechts te zien is.

En zo ging het onder het verward geschreeuw van zijn vijanden en het gepeupel bergopwaarts. *En toch hield Jezus niet op met alle gerustheid voort te leren en tot hun onderricht en vermaning hun dwaze scheldwoorden met heilige spreuken en heilzame, diepzinnige uitlatingen te beantwoorden.* Gedeeltelijk maakten deze hen nog meer beschaamd, gedeeltelijk stemden ze hen nog woedender.

De synagoge lag geheel aan de westzijde van Nazareth; het werd reeds donker; zij hadden een paar fakkels bij zich en zij leidden Hem om de oostzijde van de synagoge en achter deze sloegen zij in een brede straat weer de westelijke richting in en kwamen buiten de stad.

(Op de schets van het stadje toont een puntlijn de door Jezus gevolgde weg, vanaf de synagoge tot het huis der Essenen).

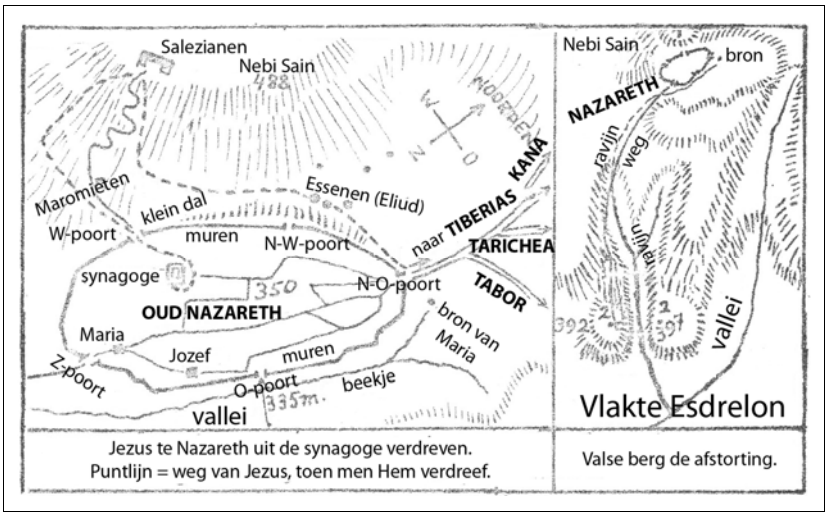

Zij bestegen de berg en bereikten een hoge vlakte, die aan haar noordelijke voet moerassige grond had, en aan haar zuidkant een rotsuitsprong met een steile val of wand; en daar was het dat zij Hem nogmaals wilden aanhoren, een laatste maal om rekenschap

vragen en Hem dan naar beneden storten in een diepte, die het begin van een eng ravijn was.

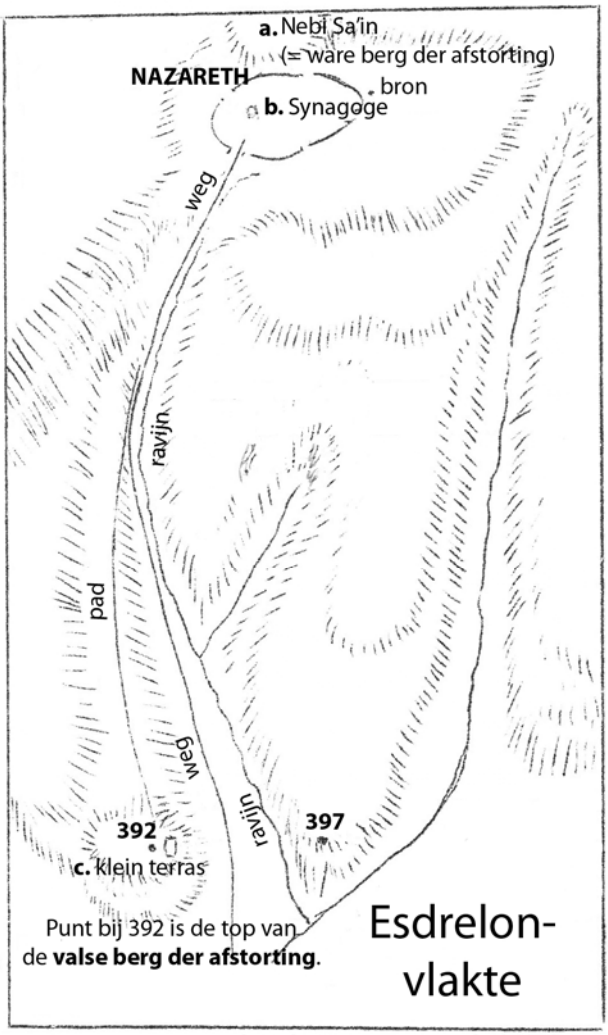

nr. 593 : Berg der afstorting = Dj. Qafzeh.

Voor een kort woord over de berg der afstorting zie fasc. 9, nr. 213, voetnoot 14 .

Maar toen zij niet ver van de plaats meer verwijderd waren, zag ik Jezus, die als een gearresteerde tussen hen ging, pal staan; zij echter gingen, onder het gedurig uiten van beschimpingen en beledigingen normaal vooruit.

Op dit ogenblik zag ik 2 lange heldere gedaanten bij Jezus. Hij ging nu een eind ver dwars door het gedrang van het volk, dat volgde, terug, en dan langs de stadsmuur op de berghoogte van Nazareth (op de heuvel waarop Nazareth ligt) en tot bij de poort, waardoor Hij gisteren in de stad gekomen was; hier begaf Hij zich weer naar het huis van de Essenen. Dezen waren voor Hem niet bevreesd geweest; zij geloofden in Hem en verwachtten Hem. Hij nam bij hen een verversing, *sprak hun over deze gebeurtenis, die Hij hun voorspeld had; deze voorspelling bracht Hij hun in herinnering en spoorde hen nogmaals aan om naar Kafarnaüm te trekken.* Na een half uur bij die mensen gebleven te zijn, verwijderde Hij zich van de stad; zijn weg liep aanvankelijk in de richting van Kana.

Niets was vermakelijker en lachwekkender dan de dwaasheid, het geschreeuw en geharrewar van de Farizeeën, toen zij opeens bemerkten dat Hij uit hun midden verdwenen was en Hem nergens meer zagen. "Halt!" riepen zij door elkaar. "Halt! Waar is Hij? Staat toch stil! Waar is Hij?"

De achterhoede van het volk drong en dromde nog altijd vooruit. De voorhoede van Farizeeën wilde terug, zodat er op de smalle weg een gevaarlijk gedrang ontstond en alles in de war geraakte; de ene greep de ander de ene keef tegen de ander: men hoorde een verward geschreeuw; zij liepen overal rond, keken in bochten en hoeken en lichtten in alle holen, met de mening dat Jezus zich daar ergens in de nabijheid moest verborgen hebben; zij liepen gevaar zelf hals en benen te breken en de ene verweet de ander dat Hij door zijn schuld ontsnapt was.

Eerst nadat Jezus reeds lang de stad verlaten had en zich op een aanzienlijke afstand in veiligheid bevond, bedaarde hun woede en keerden zij teleurgesteld en verbitterd naar de stad terug. Nochtans bezetten zij eerst de omtrek van de berg met wachten en op de terugweg zegden zij nog: “Heb je het nu gezien wie Hij is? Een tovenaar! de duivel heeft Hem geholpen! Nu zal Hij onverwacht in een andere hoek van het land weer opdoemen en ook daar oproer verwekken en alles op stelten zetten.

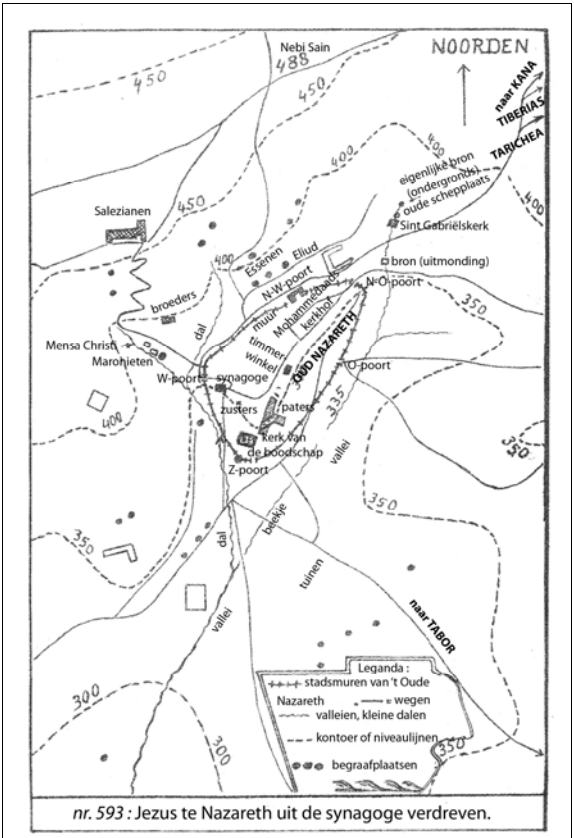

nr. 593 : Jezus te Nazareth uit de synagoge verdreven.

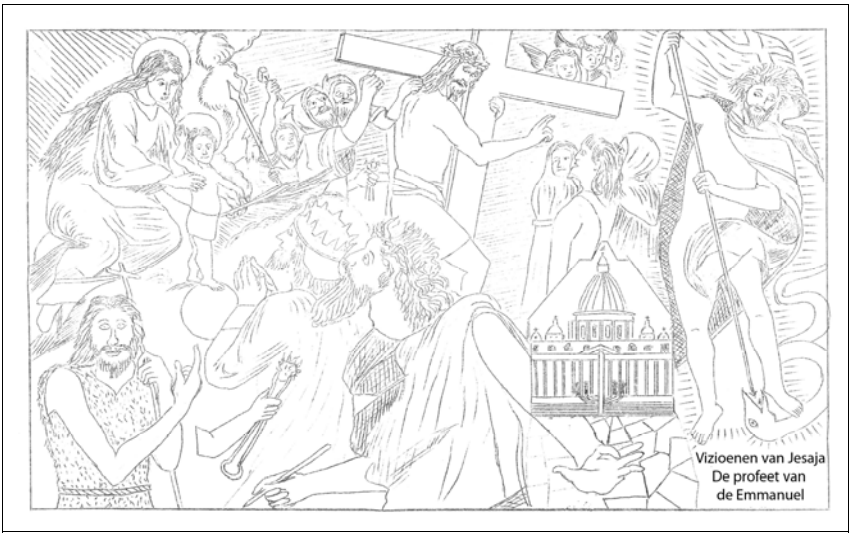

Emmanuel! Jesaja! twee bij elkaar passende namen!
Aan Jesaja hebben wij de naam Emmanuel te danken.
Jesaja is bij uitnemendheid ZIJN profeet en wordt zelfs de 5e evangelist genoemd. Een serafijn reinigt met een gloeiende kool zijn lippen, die zulke sublieme werkelijkheden en waarheden zullen moeten verkondigen!

Indien iemand uit zijn profetieën alle passages verzamelde, die betrekking op de Messias hebben, welk een diepe kennis zou hij bezitten van de Verlosser, zijn persoon en werk en zending: zo nauwkeurig en herkenbaar wordt er Jezus beschreven!

Om te bewijzen dat de Messias reeds gekomen was, gebruikte Jezus bij voorkeur deze profeet: "De doven zullen horen, de blinden zien ... aan de armen … enz."

"Doen zij dat nu niet?" redeneerde Jezus. "Wordt nu niet aan de armen, de kleinen, de nederigen de blijde boodschap verkondigd? Wordt nu niet Gods naam door mijn prediking verheerlijkt?"

Katarina's verhalen lezend krijgt men de indruk dat Jezus, menselijk gesproken, zijn hoogtepunt van welsprekendheid bereikt, wanneer Hij

leert uit Jesaja. Nu volgen hier enkele vrij geciteerde regels uit de grote profeet in verband met de titelgravure.

"Zie, een MAAGD zal ontvangen en een zoon baren; ze zal Hem noemen: God-met-ons!"

"Een kind is ons geboren, een zoon ons geschonken! (het kind van Maria, de Zoon van God) de heerschappij is op zijn schouders! (het kruis waardoor Hij heerst). Wonderbare raadgever en leidsman zal Hij zijn! Vorst en brenger van vrede zal Hij heten!"

Een heraut kondigt zijn verschijning aan en vermaant: "Baant voor de Heer een weg; bereidt Hem een pad, slecht de heuvelen, vult de dalen, effent de grond!"

Zijn boodschap is er een van vreugde voor alle volken: "Troost u, volk van uitverkiezing: uw ellende is voorbij, uw schuld geboet! uw zonden vergeven! uw scharlaken vlekken gewassen in mijn bloed! Nu wordt God zelf uw loon en bezit voor altijd!"
Het bewijs? slechts weldaden worden u bewezen, lichamelijke, geestelijke, de eerste als beeld van de tweede: "Dan worden de ogen van de blinden ontsloten, gevangenen verlost!"

Zijn lijden en dood ontsloot u deze schatten: "Man van smarten, het lijden ervarend, heeft Hij uw schanddaden geboet, de straf er voor op zich genomen in zijn schanddood." Maar dit was ook de omkeer.
Na zijn gehoorzaamheid tot in het sterven heeft God Hem weer opgewekt en verhoogd. Glorierijk verrijzend vertrapt Hij de dood en de slang die hem in de wereld bracht; Hij krijgt nu de volken tot erfdeel en brengt ze bijeen in zijn Kerk! Deze zal heerlijk zijn, bestemd voor alle schepsel! Van verre komen haar zonen en dochters.
"Komt, trekken wij op naar het huis van de Heer, zullen zij zeggen, van daar komt zijn woord en wet, de veilige weg naar het Heil!"
In ruil voor het Heil brengen zij haar rijkdom en roem. Uit Madian en Efa en Saba brengen koningen goud en mirre en hebben de mond vol met de lof van Gods heerlijkheid.

Na de Doper is Jesaja de grootste profeet! de profeet van de Emmanuel! Rijkdom van gedachten, kleurrijke beelden.
De vruchten der Verlossing in tijd en eeuwigheid kan hij nauwelijks beschrijven: Geen oog heeft het gezien, geen oor gehoord, geen brein vermoed.

Hoofdstuk IX –
Missiereis rond het Meer Gennezaret. – Oponthoud te Kafarnaüm. – Reis naar het zuiden tot Ennon.

Jezus te Tarichea.

594.

18 augustus. –

De 3 leerlingen hadden, volgens het bevel van Jezus, aanstonds na het sluiten van de sabbatoefeningen in de synagoge, Nazareth verlaten. Nu verwachtten zij Hem op een aangeduide plaats in de richting van het oostelijk gelegen Tarichea (bij de zuidpunt van het Meer).

Ik zag Jezus, die Nazareth verlaten had, alleen oostwaarts wandelen en vervolgens tegen de morgen met de leerlingen samenkomen. Ik zag dat ook Saturninus, die van Kafarnaüm kwam, zich hier met hen verenigde; men had hem naar hier ontboden en de andere leerlingen waren hem tegemoet gegaan; hij had brood en honig en andere verversingen mee.

Ik zag hen met Jezus in een eenzaam dal, waar herders woonden, rusten in een hut en zich verkwikken. *Jezus sprak over de gebeurtenis te Nazareth en vermaande hen ook hoe zij zonder onrust zich zeer gehoorzaam moesten gedragen, om niet door te grote ruchtbaarheid zijn werk te schaden.*

Ik zag hen langs eenzame wegen voorbij verscheidene steden door dalen gaan naar het gewest waar de Jordaan het Meer van Galilea weer verlaat, na er dwars doorheen gestroomd te zijn.

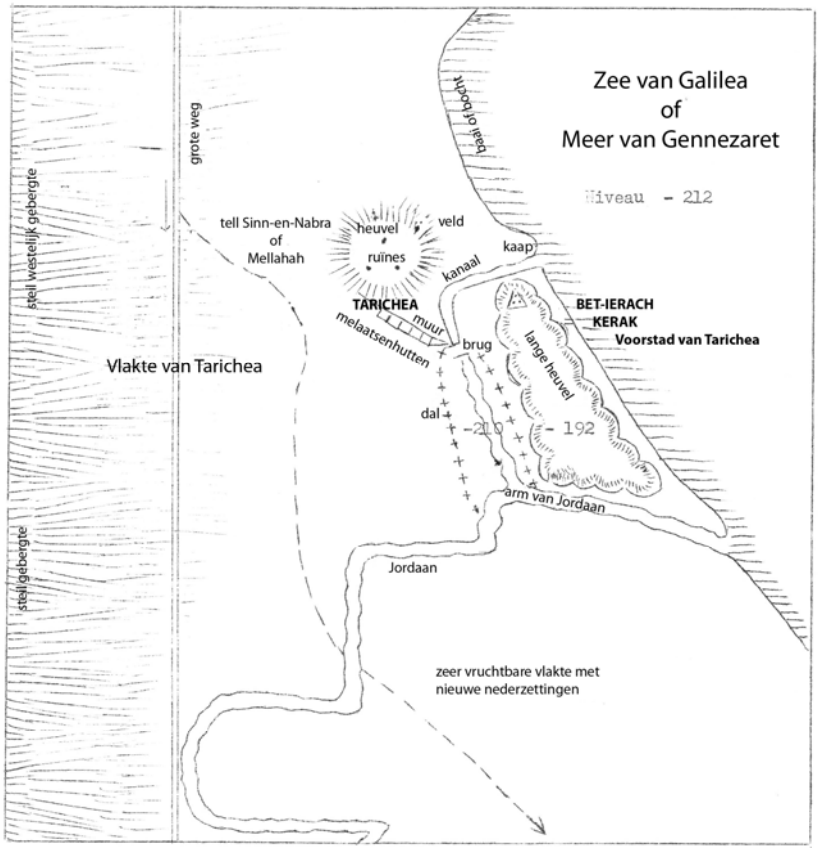

nr. 594 : Ligging van Tarichea.
De streepjeslijn stelt de door Jezus gevolgde weg voor.
De kruisjeslijn verbeeldt de grens van de kleine vallei van de Jordaan-arm, in verbinding gesteld met het Meer door een kanaal.

Er lag daar een grote versterkte stad aan de voet van een gebergte en aan het zuidelijk einde van het Meer en dicht bij de plaats waar de Jordaan het verlaat; ze lag op een landtong en was ook ten zuiden door water omringd. Er was in die stad een grote brug en ook een dam; haar ligging was vreemd en zeldzaam. Van de stad

daalde nog zacht een groen veld naar het Meer af; deze stad heet Tarichea[281].

[281] **Tarichea**, een interessante stad. – Aan de voet van een berg of gebergte. Bedoeld is het westelijk gebergte, dat met zijn voet overal tot dicht bij de oever komt, maar tegenover Tarichea een weinig naar het westen uitwijkt en plaats laat voor een kleine vruchtbare vlakte met een stad.

Wij willen van het gewest een zo kort mogelijke beschrijving geven en zo Katarina's mededelingen tot hun recht laten komen, die zonder onze uitleg als een dode letter ons niets zouden zeggen.
Wij illustreren onze uitleg met een kaartje, dat aanstonds alles begrijpelijk maakt (zie hierna).

Jezus komt later nog tweemaal naar Tarichea en telkens geeft K. nog nieuwe bijzonderheden over deze stad. Wij laten ze hier volgen om er later niet meer op terug te moeten komen.

***

Zij zegt in nr. 1090: "Het ligt 3 uren (een paar, cfr. VOORREDE, nr. 10) ten zuiden van Tiberias op een hoogte of heuvel opwaarts, zowat een kwartier van het Meer, maar de huizen gaan tot beneden. Het ligt bij een meerboezem of bocht, die met een ver vooruitspringende landhoek of kaap eindigt (nl. in het zuiden). Van deze kaap tot de uitvloeiing van de Jordaan uit het Meer, wordt de oever (+ een langwerpige heuvel) ingesloten door een sterke zwarte muur, waarop een weg loopt (boven welke muur een weg op de heuvel loopt). De stad is op heidense wijze zeer schoon gebouwd, is nog nieuw en vóór de huizen lopen zuilengangen. Toch is de stad niet groot en heeft op de markt een zeer mooie overbouwde bron (of fontein) met zuilen.

Tarichea ligt op een lager niveau dan Tiberias; het ligt als op de Halterse bergen *(= Haltern, een stadje in Duitsland, niet ver van K.'s woonplaats Dülmen. De afstand is namelijk 8 km).*

De ligging, de vorm en het uitzicht van Tarichea zijn hiervoor getekend.
Het ligt op een langwerpige heuvel bij het Meer van Gennezaret.
De Jordaan vloeit uit het Meer voorbij de zuidkant van Tarichea.

> *Ook Haltern ligt bij een aanzienlijk meer, de 'Haltener Stausee', waaruit een rivier komt die Haltern aan zijn Z-kant besproeit, gelijk de Jordaan Tarichea.*
>
> *Hier nu een woordje over Haltern, dat interessant zal zijn voor hen die een bedevaart naar K. ondernemen, want hun bus volgt de weg die van de Duitse stad Wesel uit over Haltern naar Dülmen loopt. Te Haltern is een bedevaartplaats van de H. Anna, moeder van de Moeder des Heren.*

Anna was de patrones van K.'s moeder Anna Hillers en ook de tweede patrones van onze zienster zelf. Het ligt voor de hand dat deze – in haar tijd waren bedevaarten zeer gebruikelijk – meer dan eens in bedevaart naar het Heiligdom van de H. Anna gegaan is, zoals ook een priester uit Koesfeld, vereerder van K. het veronderstelt. Zo kon zij de hier besproken vergelijking maken. Van de genoemde priester uit Koesfeld, de E.H. Rowald, kreeg ik de volgende bijzonderheden over Haltern die ik hier plaats als wetenswaardigheden voor A.K. Emmerick-vereerders.

"Door Halterse berg zal K.E. de Sint-Annaberg bedoeld hebben. Volgens de kroniek van pastoor Spermeker uit Lünen ontsprong in mei 1556 een bron op de St-Annaberg. Een zieke kreeg hier de gezondheid terug en dit gaf het ontstaan aan een grote bedevaartplaats. Met de giften van de pelgrims legde pastoor Böker op 14 augustus 1673 de grondslag voor een kleine Annakapel die in 1674 door pastoor Nottebohm vervangen werd door de bouw die er thans nog staat." De Annaberg is ook heden nog het doel van vele bedevaarders. De oude kapel is vergroot. Ze bevindt zich in de nabijheid van de plaats der bron. In de buurt is een opleidingshuis van de katholieke arbeidersbeweging. Tegenover de kerk staat een hotel.

Voor de A.K. Emmerick-bedevaarders zou het wellicht, als de tijd het veroorlooft, een aangename verrassing en ontspanning zijn, daar voor een half uur af te stappen om in de geest van A.K. de H. moeder Anna te vereren. Deze bijzonderheden worden hier alleen gegeven als wetenswaardigheden voor onze vrienden bedevaarders.

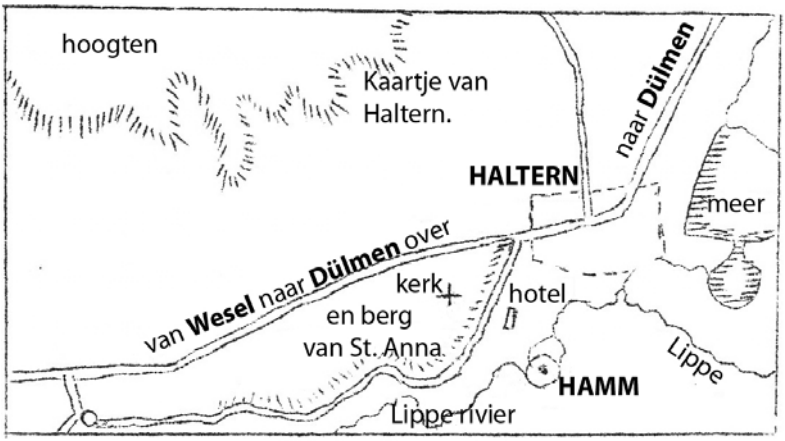

nr. 594 : Kaartje van Haltern

***

Beneden de stad doorsnijdt een Meer-arm de voormelde muur of dam; hij volgt zulk een loop, dat hij aan deze dam een breedte laat van een kwartier. De Meer-arm richt zich naar de Jordaan en maakt de dam (de lange bemuurde heuvel) tot een eiland. In het begin is de arm smal en ingesloten tussen bemuurde oevers (nl. nabij het Meer). Een kwartier verder ligt er een brug over en daar voorbij vormt hij een soort van rietrijk moeras en mondt in de Jordaan uit, onder zijn uitvloeiing uit het Meer."

***

K. zegt verder in nr. 1216: "Tarichea ligt aan het zuideinde van het Meer. Jezus ging westelijk rond Tarichea om en ik zag Hem ten zuiden van Tarichea (het voornaamste stadsdeel) over een brug naar een soort van voorstad (van Tarichea) gaan. Daar is een moerassige Meer-arm, waarover de brug naar de zwarte steendam (en lange heuvel) loopt. Dam (en heuvel) versterken vanuit Tarichea het Meer tot waar de Jordaan eruit komt gestroomd. Op deze dam (en lange heuvel) ligt de voorstad; ze heeft ook een eigen naam, die ik evenwel vergeten ben. Bij de brug staan twee rijen huizen." (Ze vormen een schakel tussen stad en voorstad.)

Alvorens nu aan te tonen hoe Tarichea en omgeving in Christus' tijd er werkelijk uitzagen, willen wij even terugwijzen naar fasc. 12, nr. 369, voetnoot 136, waarin wij wezen op de betekenis van de naam: gezouten vis, in het Grieks tarichos; de stad leefde van de handel in zulke vis.
Daar de naam Grieks is, zal de plaats oorspronkelijk anders geheten hebben.

Uit K.'s manier van spreken, soms ietwat onnauwkeurig ten gevolge van haar altijd zieke, ja, vaak erg zieke toestand, mogen wij afleiden dat Tarichea in Jezus' tijd bestond uit twee bij elkaar gelegen agglomeraties, die door uitbreiding en tussengebouwen met elkander verbonden geraakten. Deze afleiding is ook juist en in overeenstemming met de mening van de grote Palestina-kenner Guérin, die verzekert dat Tarichea zich uitstrekte op de 2 heuvelen (Gal. I, 277), die wij aanstonds gaan bespreken. Ook spreekt K. van huizen tussen de 2 plaatsen, huizen die er werkelijk waren en tot heden ruïnes nagelaten hebben.

Welke waren deze 2 plaatsen?
Wij zegden reeds dat Tarichea een Griekse en dus latere naam is, die de twee oudere namen verdrongen had.

1. De oorspronkelijke naam van de noordelijkste der 2 heuvelen, leeft misschien nog voort in de naam **Sinn-en-Nabra**;
2. de 1e naam van de lange heuvel langs het Meer was **Bet-Ierah**.
   Deze heuvel draagt, zegt K., nog een andere naam.
   Ierah liet zich even wijzigen tot Kerak, in de grond dezelfde naam.
   Deze heuvel, vooral het noordelijk gedeelte, heet nog Kerak, d.w.z. sterk-ommuurde stad en we zullen zien dat ze deze naam verdiende.

De 1e heuvel Sinn-en-Nabra = Mellahah. –

De andere heuvel Sinn-en-Nabra werd aan Guérin door zijn Arabische gidsen aangewezen met de naam Mellahah, die in betekenis op hetzelfde neerkomt als Tarichea. De ronde, kleine heuvel Sinn-en-Nabra, die met ruïnes en de resten van een stadsmuur bedekt is, ligt in de kustvlakte die hier wat breder geworden is; het ligt aan de voet van het hoge steil opgaande gebergte, ongeveer 600 m ten westen van de kust van het Meer. Dus is hier tussen heuvel en Meer ruimte voor het groene zacht afhellende veld, waar K. van spreekt. Op de vermelde afstand vormt het Meer ten oosten en noordoosten van Mellahah een bevallige inham van 600 m lang en 150 m breed. Op gewone kaarten is hij niet of nauwelijks te bemerken. Ook K. vermeldt deze baai; zij vermeldt eveneens de vooruitspringende heuvel of kleine kaap, waarmee de baai in het zuiden eindigt. De vruchtbare kustvlakte rond Tarichea wordt nu door de Israëli's uitgebaat.

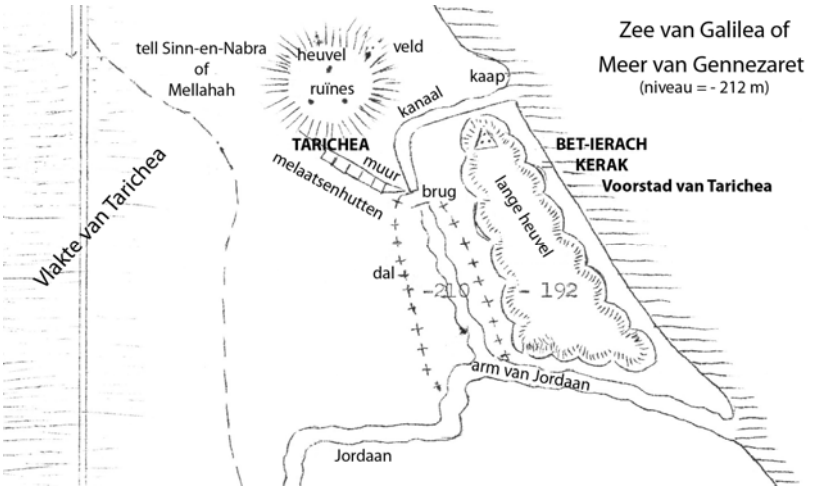

De 2e heuvel Bet-Ierah = Kerak. –

Ten zuiden van de Meer-kaap en de baai begint de 2e heuvel van Tarichea, waarop een deel van Tarichea lag, door K. een soort van voorstad genoemd, die ook nog een andere naam had (Bet-Ierah of Kerak);
hij vormt een driehoek met de punt naar boven bij de baai, en met de basis naar het zuiden. Deze basis loopt parallel met de Jordaan, die hier, na het Meer verlaten te hebben, eerst 600 m ver naar het westen stroomt om zich dan naar het zuiden te wenden.

Zo is deze heuvel 1 km lang; hij heeft een golvende gebochelde rug waarop men hier en daar nog ruïnes van de oude stad ziet; de voornaamste liggen evenwel op het noordelijke einde en hoogste top; hier draagt de ruïne de naam Kerak.

Samen met de heuvel Mellahah droeg deze heuvel in Christus' tijd de naam Tarichea.

Beide plaatsen waren tot één stad verenigd door tussengebouwen en wellicht ook door de bij K. vermelde buitenmuur, waartegen melaatsenhutten aangebouwd waren.

Van Kerak noordwaarts gaande had Guérin de heuvel Mellahah links en de bevallige baai rechts, die in het zuiden sierlijk kwart cirkelvormig eindigde (Gal. I, 281).

De driehoekige heuvel Kerak heeft op zijn rug een niveau van -192 m en steekt dus 20 m boven de spiegel van het Meer uit (- 212 m).
Hij is puntvormig in het noorden en zijn basis in het zuiden volgt de Jordaan vanaf zijn uitstroming uit het Meer tot waar hij zich een eerste maal naar het zuiden wendt.

De 3 zijden van de heuvel zijn niet geheel rechtlijnig, maar lopen in bogen, die door hun uitzicht op zo vele heuvelen gelijken.

***

De west- en zuidzijde waren versterkt met muren van zwarte basaltsteen van 5 m dik. Omstreeks 1955 hebben opgravingen deze muur blootgelegd; op sommige plaatsen bereikte hij nog een hoogte van 3,50 m.

Dit is de zwarte dam, waarvan K. spreekt en waartoe men over een brug naderde om in de stad te komen. Wij moeten hier doen opmerken dat zij onder dam tevens de lange heuvel verstaat, die door de basaltmuur versterkt was, b.v. daar waar ze zegt dat een weg op de dam naar het zuiden liep.

De basaltdam was in het westen en het zuiden samen 1200 m lang en was afwisselend van ronde en vierkante torens voorzien; men heeft er 6 ronde en 7 vierkante opgegraven.

Boven deze zwarte muur verhief zich oudtijds nog een muur van bakstenen (cfr. Rev. bibl. 1955, blz. 86). Was die bakstenen muur misschien niet het werk van Flavius Josephus, die bij het naderen van de Romeinen Tarichea versterkte om ze te maken tot een centrum van verzet in de oorlog?

Aan de oostkant was de heuvel niet versterkt, naar het schijnt; hier vertrouwde men op het Meer, maar juist aan die kant hebben de Romeinen de stad ingenomen. Van de kust was de heuvelrug niet zo moeilijk te

bereiken tussen de heuvelbogen, waar de helling minder steil en beter bestijgbaar was.

***

Parallel met de heuvel liep aan zijn westkant een kleine vallei met moerassige bodem, waardoor een beek of arm naar de Jordaan vloeide; ze was 500 à 600 m lang.

Mensenhanden hebben deze vallei vanaf haar boveneinde met het Meer in verbinding gebracht door een kanaal. Dit loopt eerst noordwaarts en dan oostwaarts.

De brug waarvan K. spreekt, ligt over dit kanaal en verbindt de twee gedeelten van Tarichea. Het kanaal was bij het Meer bemuurd.

Hier, bij het einde (of begin) had men noordelijk de kaap van de baai en zuidelijk de top van de driehoekige heuvel. Deze verbinding tussen Meer en Jordaan-arm wordt ook door Flavius Josephus kanaal genoemd; hij vertelt dat hij eens het kanaal in goede staat liet brengen om twee vreemdelingen, op wier leven de Taricheanen het gemunt hadden, te laten ontsnappen over het Meer naar Hippos.

Dit kanaal zal zonder twijfel gelegd zijn in een bestaande bodemverdieping en vandaar dat geleerden er een oude bedding in zien van de Jordaan, zoals in deze tekst: “Vanaf de oudste tijden tot in het Romeins-Byzantijns tijdperk, liep de Jordaan zonder enige twijfel aan de noord- en noordwest- en westkant van de lange heuvel en deed dienst als een natuurlijke verdedigingslijn, die ten oosten aangevuld werd door het Meer.” (Rev. bibl. 1955, blz. 86).

Nog bestaat deze kleine Jordaan-arm of kleine vallei ten westen van de lange heuvel. Op zijn bodem is het niveau -210 m, d.i. 17 à 18 m onder de heuvelkam.

***

Uit K.’s mededelingen blijkt klaar dat zij het centrum van de voorstad op de lange heuvel op diens noordelijk einde legt. Dit, zoals haar andere mededelingen, werd door de opgravingen klinkend bevestigd: “Op het noordelijk einde ontdekte men (de voornaamste resten en) de grootste synagoge die tot nog toe opgegraven werd; ze heeft afmetingen van 38 m bij 20 m.

In de 4^{e} en 5^{e} eeuw woonde hier weer een bloeiende Joodse gemeenschap met beschaving en handelsbetrekkingen.” (Rev. bibl. 1955, blz. 87; cfr. Guide bleu, 225-226). Dat de plaats niet meer herbouwd werd, naar het zeggen van K., zal dan wel slaan op de overgrote rest van de lange heuvel,

Ik heb Jezus hier nog nooit gezien. (Toch is Jezus reeds in de buurt voorbijgekomen (zie fasc. 12, nr. 369). Hij trad niet in de stad, doch naderde haar slechts op een zijweg tot een zuidelijke muur, niet ver van een poort. Tegen de buitenkant van die muur was een rij hutten voor melaatsen aangebouwd[282].

Dit was niet de eigenlijke stadsmuur zelf, maar een buitenmuur van het stadsgebied; de stad was lang en sterk.

---

die slechts hier en daar een kleine ruïne vertoont en dus waarschijnlijk nooit dicht bevolkt zal geweest zijn en in elk geval niet meer herbouwd.

Als men bij dit alles de tekst betrekt van de Romeinse schrijver Plinius:
"Het Meer van Gennezaret is omgeven door aangename steden: aan de oostkant Julias en Hippos, in het zuiden Tarichea, op de westoever Tiberias",
als men deze tekst er nog bijneemt, zeg ik, wie kan langer twijfelen aan de ligging van Tarichea?

Toch vereenzelvigen velen Tarichea thans met Medjdel of Magdalum, de stad van Maria Magdalena, zoals Kopp in 'Die heiligen Stätten', blz. 248. Men vraagt zich af hoe het mogelijk is.

Laat ons nog een laatste argument bijhalen.
Bij de opgravingen te Kerak kwamen vele rode en zwarte kruiken aan het licht, die alle met een zwarte vis gemerkt waren (cfr. Guide bleu, 226). Ze dienden zonder enige twijfel om zowel verse als gezouten vis, waarin de stad handel dreef, ter plaats van hun bestemming te brengen.
Een vis zal dan ook tot het wapen of schild van de stad hebben behoord.

[282] Melaatsenhutten tegen en muur, eventueel stadsmuur, aangebouwd.

Zij kregen inderdaad hun verblijf veelal daar aangewezen.

Nog in 1848 zag Mislin hutten voor melaatsen tegen de zuidelijke stadsmuur van Jeruzalem; hun hospitaal ligt nu meer zuidelijk nabij de bron Rogel. Ook te Damascus staan de woningen van de melaatsen tegen de stadsmuren.

"Zij hielden zich gewoonlijk op, zegt Keulers, vóór de poorten van de stad en woonden in afgezonderde hutten." (Bijbelse Geschiedenis 422; cfr. Vie d'A.C.E. III, 339).

Besluit:
Wanneer wij K.'s aanwijzingen confronteren met de werkelijkheid, moet iedereen toegeven dat wij in haar te doen hebben met een ooggetuige. Laten wij nu terugkeren tot Jezus die langzaam zijn weg ging, wachtend op de melaatsen.

Toen Jezus op enige afstand, omstreeks 4 uur in de namiddag tot dit melaatsenverblijf naderde, *zei Hij tot de leerlingen "Roept die melaatsen van verre uit hun hutten, dat zij Me volgen en Ik hen geneze. Maar wanneer zij buitenkomen, verwijdert u dan, opdat gij niet verschrikt en verontreinigd wordt, en spreekt niet van wat ge ziet, want ge kent de woede van de Nazarethanen en nu moet ge niemands verbittering vergroten."*

Dan ging Jezus een weinig verder naar de Jordaan toe en de leerlingen riepen de zieken toe: "Komt buiten en volg de Profeet van Nazareth; Hij zal u genezen." En zodra zij de melaatsen zagen buitenkomen, verwijderden ze zich. Nu ging Jezus van de weg af, die naar de stad liep en ging langzaam in de richting van de Jordaan *(wandelte langsam vom Wege zur stadt ab, nach der Gegend des Jordan).*

595.

Ik zag 5 mannen van verschillende leeftijd komen uit de cellen van de muur; zij waren gehuld in lange wijde klederen zonder gordel met over het hoofd een kap, waarvan een zwarte lap met ooggaten vóór het aangezicht neerhing; zij gingen op een rij achter de Heer tot op een afgezonderde plaats, waar Jezus stilstond. Daar wierp zich de voorste op de grond en kuste de zoom van zijn kleed. *Jezus wendde zich tot hem en legde hem het hand op het hoofd, bad, zegende hem en deed hem ter zijde treden.* Dan deden de 2e en de 3e overigen een voor een hetzelfde. Daarna sloegen zij de lappen weg van vóór hun aangezicht, ontblootten hun handen en de schilfers der melaatsheid vielen af van hun huid; deze was rein. *Nu waarschuwde Jezus hen tegen de zonde, waardoor zij zich deze ziekte op de hals gehaald hadden en zei hun hoe zij voortaan moesten leven en tenslotte verbood Hij hun aan iemand te zeggen dat HIJ hen genezen had.*

Zij antwoordden Hem: "Heer! Gij verschijnt zo onverwacht bij ons; zolang hebben wij op U gehoopt en naar uw komst verzucht, en wij hadden niemand om U onze ellende en nood te komen boodschappen en U tot ons te brengen. Heer! Gij verschijnt zo plots, hoe kunnen wij onze vreugde inhouden en uw wonderen verzwijgen??" *Maar Jezus herhaalde hun dat zij er niet eerder gewag van mochten maken, dan nadat zij de Wet vervuld hadden: zij moesten zich bij de priesters aanmelden als gereinigden en de door Mozes voorgeschreven offeranden brengen en de reinigingen verrichten* (cfr. Lev. 14, 1-32). *Dan mochten zij het bekend maken dat Hij hen genezen had.* Nu wierpen ze zich nogmaals dankend neer en keerden naar hun cellen terug.

Hierna ging Jezus tot de leerlingen in de richting van de Jordaan.

Deze melaatsen waren niet uiterst kort opgesloten; zij hadden een afgebakende ruimte tot waar zij mochten gaan (cfr. Lev. 13, 46). Niemand kwam tot dicht bij hen; men sprak hun toe uit de verte; men zette hun voedsel op bepaalde plaatsen in schotels, die nochtans niet teruggenomen, maar door hen stukgeslagen werden; men bracht telkens andere schotels, doch van geringe waarde[283]; zij stopten de stukken in de grond.

Na zich weer bij zijn leerlingen gevoegd te hebben, ging Jezus met hen nog een heel eind verder door aangename bossen en dreven naar de Jordaan toe; zij rustten op een eenzame plaats, en terwijl zij een weinig aten, *onderrichtte Jezus hen weer;* zij

[283] Schotels stukgeslagen. – De reden hiervan was de wetsbepaling: "Ieder aarden vat dat onrein is, moet gebroken worden." (Lev. 11, 33).

Dezelfde gedachte of reden vindt men terug in Gen. 43, 32: "De Egyptenaren eten niet samen met de Hebreeën; dit is hun een gruwel. Immers zij beschouwden hen als onrein, en vandaar dat ze nooit een mes, braadspit, kookketel, enz. van hen zouden hebben willen gebruiken; ook de Hebreeën zouden die van andere volkeren, door hen als onrein beschouwd, niet hebben willen gebruiken." (cfr. Joseph en Egypte, Vergote; p. 188-189).

toefden hier tamelijk lang; ik geloof dat zij ook enige tijd sliepen, zodat het reeds volop nacht was, toen ik hen op een vlot van balken, dat daar lag, over de stroom zag varen.

Marta en een bezeten weduwe van Naïm.

596.

Gedurende deze reis van Jezus waren Marta, Joanna Chusa en Veronika op weg naar Kafarnaüm. In Kana, waar zij verwijlden (waarschijnlijk op de sabbat 17 augustus), kwam een verwante der H. Familie, een weduwe van ongeveer 30 jaren en Maria genaamd, tot Marta en bad haar om een goed woord voor haar bij Jezus.

Zij was DIE weduwe, wier aanbod Jezus te Naïm voorlopig niet had aanvaard, toen een vriendin der weduwe van Naïm, na door Jezus tot volgelinge aangenomen te zijn, haar bij Jezus aanbevolen had. Zij had in andere plaatsen slecht geleefd, bij zover dat zij eens één van haar minnaars had vergiftigd. Hier te lande wist men dit niet; **zij was echter, bij het vernemen van Jezus' barmhartigheid jegens de zondaren, zeer geraakt geworden, en het was voortaan haar enigst en vurigst verlangen boetvaardigheid te doen en genade te vinden.**

Zij zocht derhalve (op 17 augustus) Marta in Kana op en bad haar om haar voorspraak bij Jezus' Moeder, en zij beleed haar al haar misslagen; zij offerde ook een deel van haar vermogen in goudstaafjes, en was bereid ook al haar overig bezit er bij te geven.

De H. Vrouwen waren nog niet vergeten *wat Jezus hun in Betanië, naar aanleiding van de verloren parel, gezegd had,* en daarom ontvingen zij deze vrouw vriendelijk en vergezelden haar naar Kafarnaüm, omdat zij toen nog door een duivel en wel door een stomme duivel bezeten was. In haar aanvallen moest zij dan bewaakt worden, want in haar crisissen

kon zij niet om hulp roepen; zij was dan volslagen stom en werd heen en weer in vuur en water geslingerd (cfr. Mt. 17, 14; Mk. 9, 16-21). Wanneer zij tot het bewustzijn terugkeerde, zat of lag zij in een hoek en weende ontzettend.

Deze weduwe was de dochter of kleindochter van een zuster der heilige moeder Anna. Van vaderszijde was zij met Lazarus' moeder, die van Jeruzalem was, vermaagschapt (= verwant). Ook met Maroni, de weduwe van Naïm, was zij verwant, en wel door de man van Maroni, die Eliud heette en een zoon van de zuster der H. Anna was (zie familieboom, fasc. 1, nr. 10). Daarom werd zij ook onlangs door de vriendin van Maroni in Naïm Jezus aanbevolen.

Jezus onderwijst zijn reisgezellen.

597.

19 augustus. –

Gisteren voer Jezus met de 4 leerlingen onder Tarichea, zoals gezegd is, over de Jordaan. Er lagen op verscheidene plaatsen van de stroom altijd boten (of vlotten), waarmee men zich zelf overzette. Deze werden daarna door oeverarbeiders, die van plaats tot plaats langs het grootste deel van de stroom in hutten woonden[284], telkens weer op hun plaats teruggebracht. Ik zag Jezus met de 4 leerlingen reeds op een tamelijke afstand van het Meer er omheen gaan en in oostelijke richting opwaarts gaan naar de stad Galaäd toe.

[284] Stroomarbeiders. – Wachters bij overzetplaatsen zijn (of waren tot vóór kort) nog gebruikelijk. In 1870 voer Guérin bij het wad Damijeh de stroom per boot over, omdat het water te hoog stond en zeer snel stroomde; "enige soldaten zijn belast, zegt hij, met de bewaking van de overzetplaats." (Samarie, I, 238).

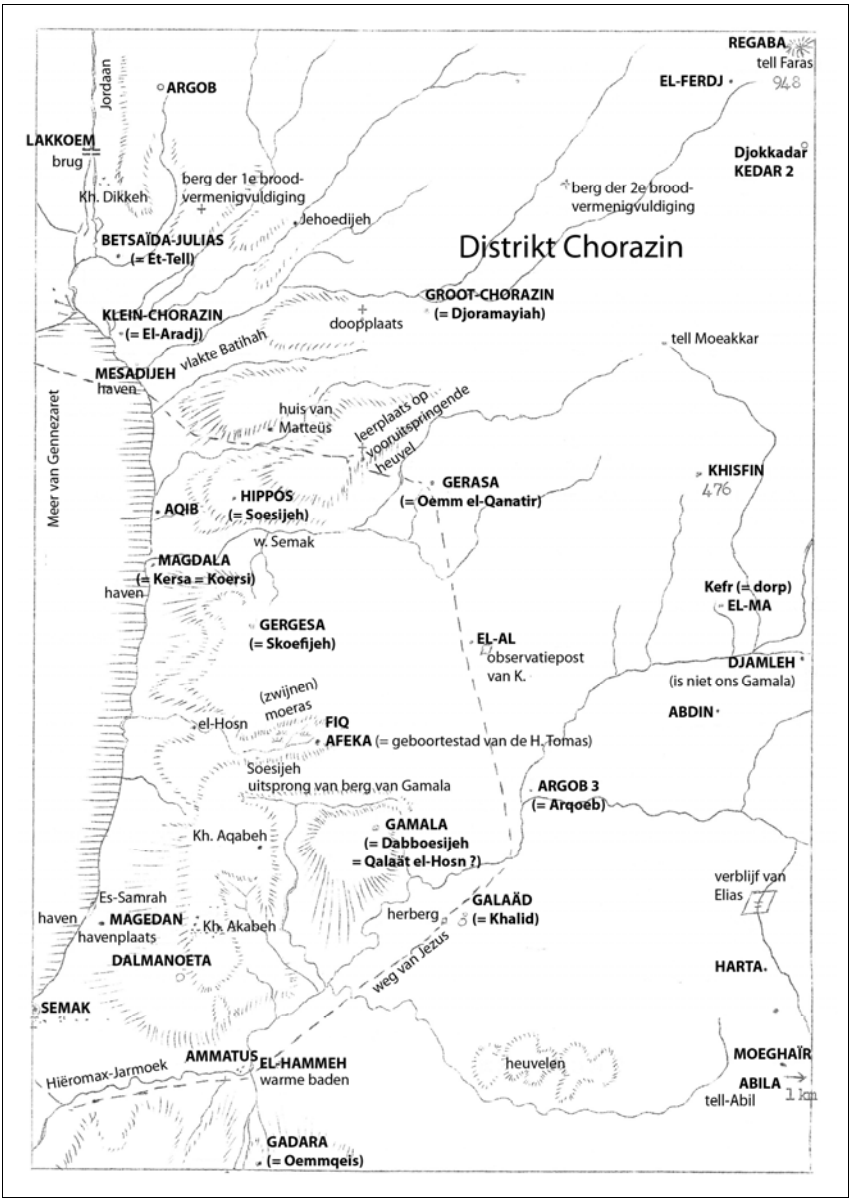
Distrikt Chorazin
REGABA
tell Faras
948
EL-FERDJ
ARGOB
Jordaan
LAKKOEM
brug
Djokkadar
KEDAR 2
berg der 1e brood-
vermenigvuldiging
Kh. Dikkeh
berg der 2e brood-
vermenigvuldiging
Jehoedijeh
BETSAÏDA-JULIAS
(= Et-Tell)
GROOT-CHORAZIN
(= Djoramayiah)
KLEIN-CHORAZIN
(= El-Aradj)
doopplaats
tell Moeakkar
vlakte Batihah
MESADIJEH
haven
huis van
Matteüs
leerplaats op
vooruitspringende
heuvel
Meer van Gennezaret
KHISFIN
476
GERASA
(= Oemm el-Qanatir)
AQIB
HIPPOS
(= Soesijeh)
w. Semak
MAGDALA
(= Kersa = Koersi)
haven
Kefr (= dorp)
EL-MA
GERGESA
(= Skoefijeh)
EL-AL
observatiepost
van K.
DJAMLEH
(is niet ons Gamala)
(zwijnen)
moeras
el-Hosn
FIQ
AFEKA (= geboortestad van de H. Tomas)
ABDIN
Soesijeh
uitsprong van berg van Gamala
ARGOB 3
(= Arqoeb)
Kh. Aqabeh
GAMALA
(= Dabboesijeh
= Qalaät el-Hosn ?)
verblijf van
Elias
Es-Samrah
haven
MAGEDAN
havenplaats
Kh. Akabeh
herberg
GALAÄD
(= Khalid)
DALMANOETA
weg van Jezus
HARTA.
SEMAK
AMMATUS
EL-HAMMEH
warme baden
Hiëromax-Jarmoek
heuvelen
MOEGHAÏR
ABILA
tell-Abil
1 km
GADARA
(= Oemmqeis)

(Jezus bevond zich nu in het dal van de Hiëromax, niet ver van de uitmonding van deze rivier in de Jordaan. Na over haar benedenloop gevaren te zijn, had Hij, stroomopwaarts gaande, eerst de stad Safon rechts, cfr. nr. 738).

Dit dal intredende heeft men links op een hoogte, een uur landwaarts in, Dalmanoeta, dat tegenover Tarichea ligt.
Rechts, aan de zuidkant van het dal, ligt ook Gadara.
Deze stad ligt op een hoogte en onder haar verenigt zich een andere beek met de Hiëromax. Het eigenlijke dal van de Hiëromax (dat nu Nahr er-Roeqqad heet), daalt achter de oostelijke gebergten van het Meer uit het noorden af en wendt zich dan westwaarts naar de Jordaan (Zie grote kaart 1 en kaart 4).

De 4 leerlingen die Jezus vergezelden, waren

- Parmenas van Nazareth,
- Saturninus, en
- van de twee die ik van Jeruzalem genoemd heb, heette de ene bijna als een stad, die bij Paulus voorkomt, ik bedoel Tarsus (Hand. 21, 39); ik geloof dat hij Tarzissus heette.
- De andere, zijn broer, heette ook op de wijze van een stad; zijn naam geleek op Bolus (polis = stad).
  Later zegde Katarina: Aristobolus.

Tarzissus werd later bisschop van Athene, doch Aristobolus werd als gezel aan Barnabas toegevoegd; ik vernam dit door de uitdrukking 'verbroederd', doch het was zijn geestelijke broeder in Christus. Hij verkeerde veel met Paulus en Barnabas en werd, naar ik meen te weten, bisschop in Britannië[285].

[285] Tarzissus – bisschop van Athene, hetgeen ook bevestigd wordt door Dorotheüs in Synopsis discipulorum.

Door K. worden Tarzissus en Aristobolos echte broeders genoemd.
De traditie maakt ook van Aristobolos een broer van Barnabas, maar volgens K. zou dit een vergissing zijn, zij zegt: "Aristobolos werd als gezel

Lazarus had hem tot Jezus gebracht en wel, als ik het goed voorheb, op zijn laatste reis naar Galilea; zij waren vreemdelingen, ik geloof: Grieken; hun vader was zich kortelings in Jeruzalem komen vestigen; zij dreven handel met overzeese landen; hun slaven of dienaren waren op een koopvaardijschip met hun lastdieren tot de predicatie van Joannes gekomen en hadden zich door hem laten dopen.

Van dezen kregen hun ouders kennis van Joannes en Jezus en zij trokken daarop zelf met hun zonen tot Joannes. De vader en de zonen lieten zich dopen, namen de besnijdenis aan en de familie verhuisde naar Jeruzalem; zij waren niet zonder vermogen en ik meen dat zij later al hun bezit aan de gemeente gaven.

De beide broeders waren groot, lichtjes bruinkleurig, bekwaam, welgemanierd en lichamelijk goedgevormd; het waren opgeschoten jonge mannen; ik zag hen vlug en behendig op de weg alles in orde brengen en, hindernissen verwijderend, hem gemakkelijk maken.

598.

Uit het gewest waarnaar Jezus opsteeg, kwam een riviertje (nl. de grootste bijrivier van de Jordaan, zie fasc. 8, deel Palestina, E, IV, a. Hiëromax; in dit meest waterschaars tijdperk voerde het geen overvloed van water). Ik geloof ook dat Jezus erover voer.

---

aan Barnabas toegewezen; ik vernam dit door de uitdrukking ‘verbroederd’, doch het was slechts zijn geestelijke broeder.”

Aan Morton op zijn reizen door de Bijbellanden werd in een Grieks orthodox klooster door een monnik een oud gezangenboek getoond. In zulke boeken komen vaak oude overleveringen tot uitdrukking. In een hymne aan de apostel Barnabas komt daar deze zinsnede voor: “Aristobolos, die het eerst het evangelie in Britannië verkondigd heeft, moet voor een broeder van Barnabas gehouden worden.”

Volgens K. zou de laatste mening dus foutief ontstaan zijn uit de dubbelzinnige uitdrukking ‘verbroederd’, die slechts zou betekenen: ’als reisgezel, medewerker toegekend’.

De profeet Elias heeft zich eens bij dit riviertje (een tijdlang) opgehouden (nl. in een klein dal dat in de Hiëromax uitmondt een uur ten noorden van Abila.

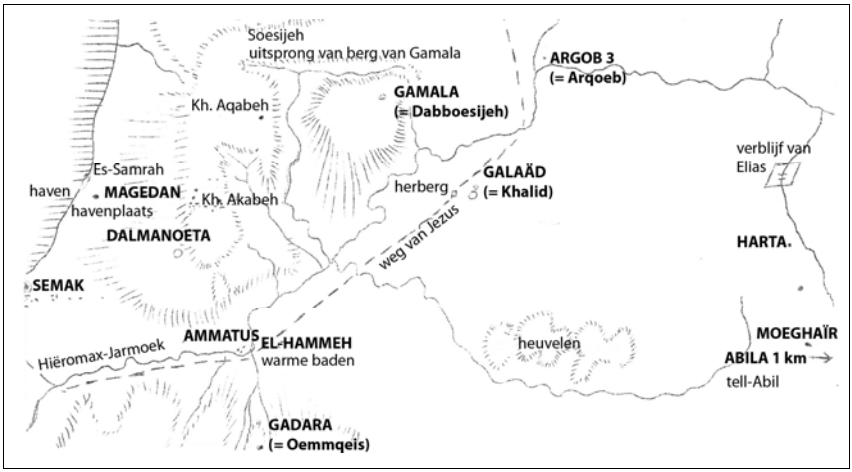

Jezus vertelde hun daarover; Hij onderrichtte hen trouwens op de gehele weg. Ik heb er zeer veel van verstaan en had er veel van onthouden, maar veel daarvan ben ik toch ook weer vergeten ten gevolge van een bezoek deze morgen.

Hij onderwees hen in louter gelijkenissen, ontleend aan allerlei ambachten en bedrijven (cfr. fasc. 11, nr. 301, voetnoot 95), *en ook naar aanleiding van allerhande omringende dingen, zoals bossen, stenen, planten, steden en dorpen.* De leerlingen ondervroegen Hem nopens menig feit dat zij te Sefforis en Nazareth met Hem beleefd hadden.

Dit deed Jezus nogmaals terugkomen op de leer van het huwelijk in verband met zijn redetwist tegen de Farizeeën bij Sefforis; Hij verwierp als een uitgemaakte zaak de echtscheiding en verdedigde de onverbrekelijkheid van het ja-woord, en zei dat Mozes

de scheiding slechts toegestaan had voor een ruw, aardsgezind en zondig volk.

Zij ondervroegen Hem ook over het verwijt van de Nazarethanen, dat Hij geen liefde tot zijn naaste had, daar Hij in zijn vaderstad, die Hem toch het naaste was, geen genezingen wilde doen; of men dan zijn stadsgenoten niet voor zijn allernaasten moest houden? *Toen bracht Jezus hun in een lang onderricht de juiste opvatting van de liefde tot de naaste bij, en dit door middel van allerhande gelijkenissen en vragen. Hij ontleende deze gelijkenissen aan verschillende ambachten en beroepsbezigheden in de wereld en vooral aan die, welke kenmerkend waren voor enige steden, die men ver in de omtrek kon zien en waarnaar Hij met de hand wees.*

Hij zei ook dat wie Hem wilde volgen, vader en moeder moest verlaten en toch het vierde gebod onderhouden; hij moest zijn vaderstad behandelen, zoals HIJ Nazareth, indien ze dit verdiende en toch de liefde tot de naaste beoefenen.

De eerste naaste die vóór de evenmens komt, is God de hemelse Vader en Degene die Hij gezonden heeft.

Dan weidde Hij over de naastenliefde uit, zoals de wereld die beoefent. "De tollenaars te Galaäd dáár", zei Hij, wijzend op de stad waarheen zij zich begaven, "beminnen degenen het meest, die hun het meest tol betalen."

Vervolgens wees Hij op Dalmanoeta, dat (in het noorden) *aan hun linkerzijde lag, en zei: "Dáár, die tentenmakers en tapijtwevers beminnen als hun naasten degenen die veel tenten van hen kopen en hun eigen noodlijdende medeburgers laten zij zonder tentdak boven hun hoofd."*

Hij nam ook een vergelijking uit het beroep van de zolenmakers, die op de zucht van de Nazarethanen naar nieuwigheden betrekking had; ik weet ze niet meer in haar geheel, maar *in die vergelijking zei Hij: "Ik heb hun schijnheilig eerbetoon niet nodig; uitwendig blinkt het zoals de glans van bonte zolen, die men in de werkplaatsen van de sandalenmakers uitgestald ziet, maar die daarna met de voet in het slijk gezet wordt en verdwijnt."*

599.

Op een andere stad wijzende zei Hij nog: "Ze zijn gelijk de zolenmakers van die stad; die hun eigen kinderen versmaden en verachten. Werd een dezer zijn huis en land uitgejaagd en leerde hij in den vreemde mooie, groene zolen maken, een ander model, een nieuwe mode, dan laten zij hem uit nieuwsgierigheid en eigenbelang terug komen; zij verhovaardigen zich dan op de nieuwmodische sandalen, die echter weldra, zoals de eer die de Nazarethanen Mij aanvankelijk betoonden, in het slijk bevuild en vertrapt worden."

Hij stelde ook nog de vraag: "Wanneer een reiziger een sandaal gescheurd heeft, en zich tot de sandalenmakers van gindse stad wendt, om er slechts ene te kopen, zullen zij de andere als toemaat geven?" (Verondersteld moet worden dat de reiziger zo arm is, dat hij er geen twee kan betalen.)
Katarina geeft Jezus woorden zonder twijfel alleen naar de gedachte weer, onvolledig, want ze voegt er aanstonds aan toe: Ik weet niet meer hoe deze gelijkenis juist luidde of ineenzat.

Ook ontleende Hij nog gelijkenissen aan het vissersbedrijf, het bouwen en allerhande levensstaten.

Zij vroegen Hem ook waar Hij voornemens was een huis te bouwen om er zijn verblijf te vestigen. *Hij antwoordde hun dat Hij niet op zand wilde bouwen en zijn plan was een stad op te trekken, een andere, geen aardse* (cfr. Mt. 7, 24-27).

Wanneer zij gingen, verstond ik hen dikwijls niet, maar als zij neerzaten, verstond ik alles beter. In zover ik het mij herinner, *zei Hij dat Hij een eigen scheepje wenste te hebben, om op het Meer heen en weer te varen, want te water en te land wilde Hij leraren.*

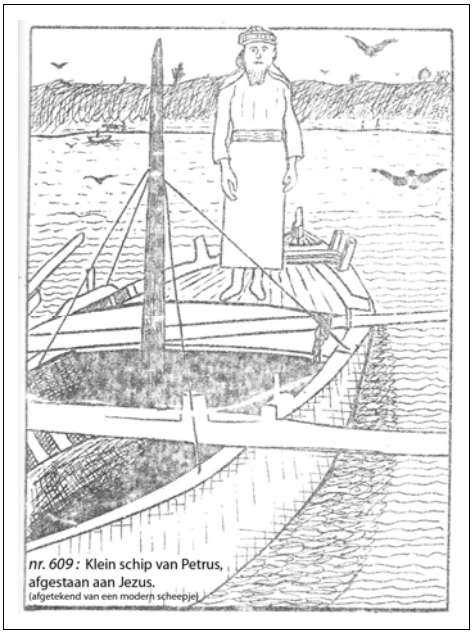

nr. 609 : Klein schip van Petrus, afgestaan aan Jezus.
(afgetekend van een modern scheepje)

Ondertussen waren zij in het land Galaäditis (of Galaäd) gekomen (op de grens tussen Galaäditis en Gaulanitis, die door de Hiëromax gevormd was). Hier in de vallei had zich ook Abraham met Lot opgehouden en toen reeds had er tussen hen een

verdeling van goederen plaatsgehad; *Hij vertelde hun daarover.*

Hij zei hun ook: "Spreekt nu niet van de genezen melaatsen, om niemand te ergeren; vooral nu past het omzichtig te zijn en geen opzien te baren, daar de Nazarethanen niet zouden nalaten gramschap en haat tegen Hem in de gemoederen der mensen te zaaien."

600.

Op de sabbat wilde Hij, geloof ik, weerom te Kafarnaüm leren; daar zouden zij de naastenliefde en de dankbaarheid van de mensen leren kennen; zij zouden Hem anders onthalen, dan toen Hij de zoon van de hoofdman genezen had.

Zij konden zowat enkele uren ver noordoostwaarts met een boog om het Meer gegaan zijn, toen zij 's namiddags bij Galaäd (bedoeld is hier de stad Galaäd), ten zuiden van Gamala kwamen[286]. Er waren in deze stad heidenen en Joden, zoals in de meeste steden alhier ten oosten van het Meer en de Jordaan.

---

[286] **a) Galaäd = Gilad = Khalid.** – Katarina of liever Jezus benadrukt de slechtheid van de inwoners. Het ligt dus voor de hand, dat wij hier te doen hebben met de stad Galaäd, die genoemd is bij de profeet Osee 6, 8: "Gilad is een vesting van misdadigers, geheel bezoedeld met bloed."

Jezus voorspelt haar verwoesting (nr. 599, 600).
Ze zal zonder twijfel het lot ondergaan hebben van Gamala, verwoest door Vespasiaan in 69 na Chr.

In de buurt van Gamala ligt op de zuidhelling van het Hiëromaxdal een plaats met name Khalid, die treffend aan de naam Gilad, Galaäd herinnert; ze ligt 3 uren ten oosten van de zuidpunt van het Meer en wel zó, dat ze volkomen beantwoordt aan de beschrijving en bijzonderheden die K. er van geeft en nog zal geven.

Een spoorwegstation op de helling nabij de bodem van het dal heeft er zijn naam van.

De leerlingen waren er gaarne binnengegaan, maar *Jezus zei hun: "Indien Ik hier tot de Joden ga, zullen ze Mij slecht onthalen en niets presenteren; ga Ik tot de heidenen, dan zullen de Joden daar aanstoot aan nemen en zich aan lastertaal en belediging jegens Mij schuldig maken." Voorts voorzegde Hij dat die*

---

b) Gamala = Dabboesijeh = Damal. – Gamala is een zeer beroemde stad, door de beschrijving die Flavius Josephus nagelaten heeft van haar inname door de Romeinse legers onder Vespasiaan.

Voor ons is het zeker dat het te vereenzelvigen is met het tegenwoordige Dabboesijeh, zowat 4 km ten noorden van Khalid of Galaäd.
De ligging past treffend in het kader van K.'s verhalen, maar we hebben nog andere argumenten.

De naam Dabboesijeh betekent 'bochel, kameelbult', terwijl
Gamala betekent: 'kameel', waarvan de bochel de kenmerkende eigenschap is. Met de naam bochel of bult kan men ook wel de kameel aangeduid hebben. Ons woord kameel is van Gamala afgeleid.

Gamala had deze naam, zegt Flavius Josephus, van de vorm die het vertoonde. Dezelfde wijst het aan tegenover Tarichea en boven het Meer. Het ligt, zegt hij nog, in het zuiden van Gaulanitis, gelijk Sogane in het noorden en Seleucia boven het meer Merom in het midden;
zijn ligging is bovenmate sterk, het strekt zich uit op een heuvel, die zich midden op een hoge berg verheft (dus gelijk een bult op de rug van een kameel); hiervan heeft het zijn naam Damal (of Gamala);
zijn voorkant en zijden zijn door diepe valleien beschermd.

Aan de achterkant hangt het samen met het gebergte, maar daar is het door versterkingen oninneembaar gemaakt; het hangt als boven een afgrond (nl. boven de diepe valleien van de Hiëromax en een bijrivier).

Wat de doorslag aan onze vereenzelviging geeft is dit: K. legt het op het zuideinde van het lange gebergte en toch legt ze het moeras aan de noordvoet van de berg van Gamala.

Schijnbare tegenspraak, die verdwijnt bij het zien hoe de berg van Gamala een uitsprong en verlenging heeft naar het westen.

Het genoemde zwijnenmoeras nu ligt aan de noordvoet van deze uitsprong: *"Der Sumpf liegt südöstlich von Gergesa, nördlich unter dem Bergrücken von Gamala".* (nr. 904) (Zie grote kaart 3).

stad geheel verwoest zou worden en dat ze boos was op opvallende wijze.

De leerlingen spraken eens met Jezus over een zekere Agabus; ik weet niet meer juist op welk moment, nu of later in de herberg, waar zij het wellicht gehoord hadden. Die Agabus was een profeet en tijdgenoot van Jezus en woonde hier in het gewest; sedert enige tijd kreeg hij visioenen over Jezus' tegenwoordige levenswandel en onlangs had hij over Jezus geprofeteerd; later is hij een leerling geworden (cfr. Hand. 21, 10).

Hij was uit Argob (een stad hier in het gewest)[287].
Jezus vertelde over hem dat zijn ouders Herodianen waren en hem in deze sekte hadden opgevoed, maar dat hij zich bekeerd had; daarop weidde Hij uit over de sekten als over zorgvuldig gesloten graven vol verrotting.

601.

Aan de oostkant van de Jordaan in Perea, Trachonitis en Iturea (fasc. 8, deel Palestina, E, V = Perea en VII) waren de Herodianen buitengewoon talrijk; zij hielden hun gezindheid verborgen, vormden een geheime sekte en werkten in het duister; zij ondersteunden elkaar in het geheim. Er sloten zich ook arme mensen bij hen aan, die zij dan opeens uit hun nood ophielpen; zij waren uiterlijk zeer farizees; het doel van hun verborgen werking was de Joden van de heerschappij der t hemRomeinen te bevrijden; zij hingen Herodes aan en verstonden zich me; hun werkmethode was bijna gelijk die van de vrijmetselaars.

---

[287] **Argob.** – Bedoeld is zonder twijfel niet de provincie, maar een stad Argob. Juist in het gewest waar Jezus nu gekomen is, nl. 4 km ten oosten van Gamala ligt een Arqoeb. Wij kunnen er moeilijk aan twijfelen of deze stad is bedoeld.

Op een kaart in Guide de Palestine, blz. 630, wordt de naam met een 'G' geschreven, dit zou dan absoluut geheel dezelfde naam zijn.
(cfr. VOORREDE, nr. 4).

Ik verstond uit de woorden van Jezus dat zij zich naar buiten zeer edel en heilig aanstelden, doch huichelaars waren.

Jezus bleef met de leerlingen op enige afstand van Galaäd in een tollenaarsherberg. Er waren daar vele tollenaars bijeen, aan wie de heidenen hier tol voor de in te voeren waren betaalden.

Heden hadden zij hier en daar op hun weg mensen ontmoet, maar deze schenen Hem niet te kennen en ook Hij had hen niet aangesproken. *Jezus sprak hier weer over zijn gewoon thema:*

- *de nabijheid van het Rijk,*
- *de geschiedenis van de Vader die zijn Zoon naar de wijnberg zendt, en Hij gaf zeer duidelijk te verstaan dat HIJ die Zoon was, maar Hij zegde verder ook dat* ***allen kinderen van de Vader zijn, die zijn wil volbrengen.***

Hierdoor werd de zaak (de waarheid van zijn goddelijk zoonschap) hun weer minder doorzichtig. *Hij vermaande ze ook tot de doop* en verscheidene bekeerden zich; zij vroegen of zij zich door de aanhangers van Joannes moesten laten dopen. *Hij antwoordde hun te wachten, tot zijn leerlingen daar zouden dopen.* (Wij zullen dit zien in nr. 668).
De leerlingen vroegen Hem heden ook of zijn doop anders was dan die van Joannes, omdat zij Joannes' doop ontvangen hadden. *Hij maakte er een onderscheid tussen en noemde Joannes' doop een afwassing van boetvaardigheid.*
Méér erover herinner ik me niet op dit ogenblik.

602.

In zijn lering voor de tollenaars kwam er iets voor van de H. Drie-eenheid van Vader, Zoon en H. Geest in hun eenheid, doch in een gans andere bewoording.

Deze leerlingen, die Jezus thans vergezelden (en geen Joden waren), lieten niet de minste vrees voor de tollenaars blijken. – Omdat Jezus te Nazareth bij de Essenen geherbergd had en de Farizeeën Hem ook daar een verwijt van hadden gemaakt, ondervroegen de leerlingen Hem over de Essenen.
Ik hoorde nu dat Jezus hen vragenderwijze prees. Hij noemde allerlei gebreken op tegen de naastenliefde en rechtvaardigheid en vroeg daarbij telkens: "Doen de Essenen dit? Doen ze dat?"

In de nabijheid van Galaäd schreeuwden enige bezetenen, die vóór de stad in een woest gewest rondzwierven, Jezus tegen; zij waren geheel verlaten, leefden van roof en doodden eventueel ook mensen in de omstreken en bedreven gruwelen van alle aard. (Merk op dat wij hier ook dicht bij het gewest der Gergesenen zijn, waar wilde bezetenen geen zeldzaamheid waren.)
Jezus keek naar hen en zegende hen; zij werden hierop aanstonds stil en van de duivel verlost;
zij kwamen tot Hem gelopen en vielen vóór zijn voeten neer.
Hij vermaande hen tot boetvaardigheid en tot de doop en beval hun hiervoor nog te wachten tot zijn leerlingen te Ennon weer zouden dopen(nr. 668).

Bij Galaäd was de grond steenachtig, een witte brokkelachtige rotsgrond.

Op weg naar Gerasa.

603.

20 augustus. –

Jezus trok heden over de bergen (Hij stijgt uit het Hiëromaxdal noordwaarts op de hoogten) die op hun zuidelijk einde Gamala (Dabboesijeh) dragen. Hij ging (ietwat) noordwestwaarts weer in de richting van het Meer. Op zijn tocht over de bergen hier ten oosten van het Meer van Galilea, passeerde Hij ongeveer een uur

ten oosten van Gergesa, waar Hij later de duivelen in de zwijnen dreef. Het lag in een verdieping, op een lager terras van de bergrug en in de nabijheid was een moeras, dat gevormd en gevoed werd door een afgedamde beek, (die ontstond uit de bronnen die bij Fiq ontspringen); de beek daalde af door een ravijn en mondde uit in het Meer bij Magdala (of enkele km ten zuiden van Magdala, het huidige Kersa).

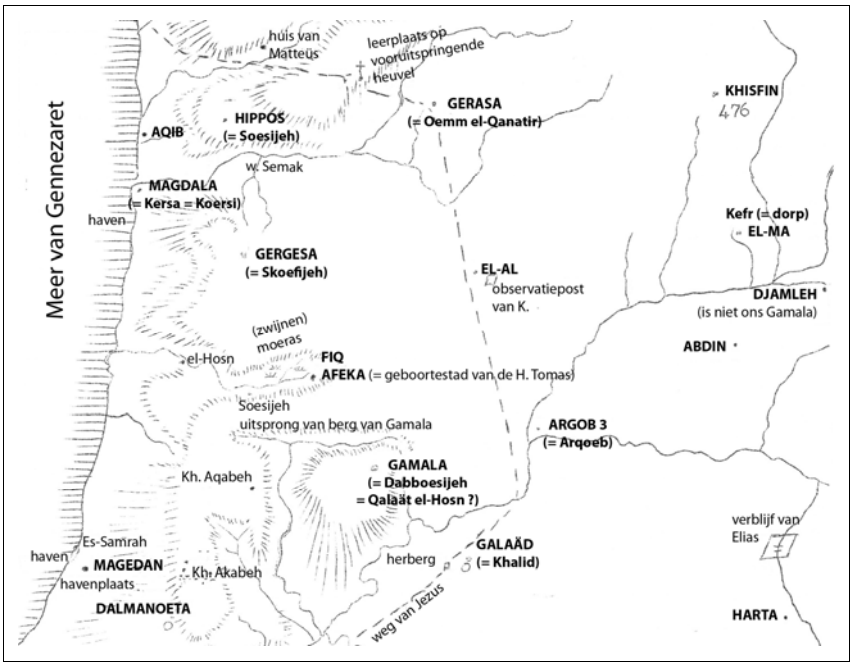

(Nu Jezus hier ten oosten van Gergesa gekomen is, bereikt ook K. hier een hoog punt van het gebergte;
ze bevindt zich b.v. een uur ten oosten van Gergesa, te el-Al, d.i. de hooggelegene en beschrijft het uitzicht dat zij geniet, noemt meerdere steden die ze herkent.

Brentano bewonderde de overeenkomst van haar aanwijzingen met de gegevens van de beste kaarten in zijn tijd.)

De zienster beschrijft:

De bergen aan de oostzijde van het Meer vormen verscheidene terrassen boven elkander[288].

Op het hoogste, (b.v. te el-Al of wat meer oostelijk) heeft men een uitgestrekt vergezicht over de bergen, het Meer en vele steden[289].

- Westwaarts neerschouwend ziet men van deze hoogte in een verdieping (op een lager terras) Gergesa liggen. Van hier (of uit de buurt) daalt een ravijn naar het Meer af.
- Over het Meer heen, ziet men in noordwestelijke richting Kafarnaüm.
- Wendt men het oog in noordelijke richting aan de oostkant van de Jordaan, dan bemerkt men Betsaïda-Julias en
- ervóór in zuidoostelijke richting ziet men, niet ver, Gerasa op de hoogte van een dal liggen[290]; ook dit dal daalt naar het Meer af.

---

[288] "De bergen ten oosten van het Meer stijgen trapsgewijze met terrassen, banken of hoogvlakten omhoog; het zuidelijke deel of helft van Gaulanitis is effener en meer bebouwd dan het noordelijk gedeelte en ook aan het zuideinde daalt de bodem trapsgewijze af naar de Hiëromax." (D.L. Palestine, c. 1998).

[289] Vergezicht. – In een andere passage zal K. het vergezicht beschrijven dat men op West-Palestina heeft vanaf het gebergte ten noordoosten van het Meer. Het is dan ook begrijpelijk dat de hoogte of bergketen van Gaulon een strategisch gewest is, vanwaar in een oorlog de vijand, die het in bezit heeft, met alle gemak, de vijand ten westen van het Meer uren ver kan bestoken. Ook hebben de moderne Joden alles op het spel gezet om die provincie in hun macht te krijgen en willen zij die nu onder geen beding prijsgeven.

[290] **Gerasa.** – Niet met zekerheid, maar met enige waarschijnlijkheid kunnen wij het vereenzelvigen met Oemm el-Qanatir.
Alle gegevens van K. in verband met Gerasa wikkend en wegend en vergelijkend, komen wij op die plaats terecht. Ook hebben wij aan de noordzijde van het dal, dat van Gerasa naar het Meer loopt, de vooruitspringende berg op wiens zuidzijde Jezus voor heidenen een toespraak wilde houden.

Ain Ghazal wijst op de bron van die aanzienlijke stad.

- Even ten noorden van dit Gerasa ligt het district Chorazin.
- In noordelijke richting over Gerasa heen kijkend, ontwaart men een hoge bergrug die boven eindigt met een hoog gebergte rijk aan spitsen als torens, vol woud en witte rotsen.
- Ten westen, ter zijde van die bergrug ziet men Seleucia bij het Meer Merom.
- Blikt men van de hoogte vanwaar ik dat alles zag, naar het zuiden toe, dan ziet men op haar zuideinde op een steile top de vestingstad Gamala en onder haar ziet men (naast Gamala weg) de stad waarheen Jezus zich nu begaf en die, zo ik meen, Galaäd heet; ze ligt een uur meer zuidelijk dan Gamala en rond een hoogte. Galaäd ligt wonderschoon trapsgewijs om een

---

Het woord Qanatir betekent: bogen en wijst mogelijk op de resten van heidense tempels, die er volgens K. waren.
Overigens is Qanatir een oude plaats, een khirbeh en van de door K. vermelde synagoge werden de resten opgegraven.
Qanatir heeft een bron, waaruit een beekje naar een zijriviertje van de wadi Semak vloeit. Nu vindt men daar nieuwe namen op de nieuwe kaarten.

Het bestaan van een Gerasa op die plaats heldert een evangelische twistvraag op. In de handschriften der eerste drie evangeliën, waar deze het verhaal inleiden van de uitdrijving van het legioen duivelen en waar ze de plaats van het wonder bepalen, komen drie lezingen voor:

- En Jezus kwam, volgens Matteüs, over het Meer in het land van de ‘Gadarenen’;
- volgens Markus in het land van de ’Gerasenen’;
- volgens Lukas in het land van de ‘Gergesenen’.

Het bestaan van een Gadara, Gerasa en Gergesa staat dus vast.
Waar echter waren ze gelegen?

Volgens Eusebius en Hiëronymus, hierin voorafgegaan door Origenes, lag een Gergesa nabij het Meer op een berg, *super montem*. Ook op een berg ten oosten van Magdala wijst K. Gergesa aan.

De geleerden kennen alleen een Gerasa veel te ver naar het zuiden, om in aanmerking te kunnen komen. Aangezien K. een Gerasa dicht bij Gergesa vermeldt, is ook de evangelielezing die Gerasenen heeft, gerechtvaardigd. Blijft nog de moeilijkheid van Gadara waarvoor het oude Gadara op de hoogte ten zuiden van de Hiëromax te ver afgelegen schijnt om door Matteüs bedoeld te kunnen zijn.

hoogte (op de opgaande zuidelijke helling van het Hiëromaxdal. Boven de tempels en huizen ziet men tuinen omhoogsteken en hoog daarboven (doch nader) steekt (ten noorden van de Hiëromax) Gamala uit[291].

604.

Op zijn verdere weg naar het noorden sprak Jezus met de leerlingen over Gergesa. De Gergesenen hadden eens een profeet – zijn naam ben ik nu vergeten – *om zijn misvormde gestalte uitgelachen en hij had op hun spot als volgt gereageerd: "Luistert, gij die nu met mij spot, uw kinderen zullen verstokt blijven, wanneer een grotere dan ik hier zal komen prediken en genezingen doen, en gij zult u niet verheugen over het Heil uit droefheid over het verlies van onreine dieren." Door deze voorzegging zinspeelde hij op Christus en op het uitgedreven-worden door Hem van het legio duivelen uit de bezetenen in de varkens.*

Jezus sprak ook nog met de leerlingen over hetgeen Hem te Kafarnaüm te wachten stond:
De Farizeeën uit Sefforis, verbitterd over zijn leer betreffende de echtscheiding, hadden te Jeruzalem

---

[291] **Gamala** – Steekt Gamala uit.

Gezien K.'s waarnemingsplaats past dit alles bij de plaatselijke omstandigheden. Wat zij over Galaäd zegt, vereist dat het omhoog stijgt in zuidelijke richting en dus op de zuidhelling van het Hiëromaxdal moet liggen.

***

Hieruit volgt ook dat Djamleh (zelfde naam als Gamala, 2 uren ten noordoosten van Dabboesijeh) niet ons Gamala kan zijn.

Voor zulk een ligging van Galaäd ware dáár zulk geen plaats te vinden.

Voor K.'s Gamala ligt Djamleh daar te ver naar het oosten, en vooral ligt Djamleh buiten Gaulon, waarvan Gamala de voornaamste stad is in het zuiden.

een klacht ingediend. De Nazarethanen waren hen in hun beschuldiging bijgevallen en nu was er een hele kliek Farizeeën uit Jeruzalem, Nazareth en Sefforis naar Kafarnaüm gezonden, om daar op Hem te loeren, Hem onderduims tegen te werken en zelfs openlijk te bestrijden.

Heden ontmoetten zij op hun weg lange handelskaravanen van heidenen met muilezels en ossen; deze laatste hadden dikke muilen en lieten onder het gaan hun zware, breed gehoornde koppen grondwaarts hangen. Sommige van die karavanen trokken van Syrië naar Egypte; de enen voeren in de streek van Gerasa over het Meer; de anderen gingen hogerop de Jordaan over, langs de brug. Er waren vele mensen bij, die, om de Profeet te horen, zich bij deze karavanen hadden aangesloten; enige scharen volgden verschillige wegen; maar van een groep kwamen er vele tot Hem op zijn weg en vroegen Hem of de profeet nu te Kafarnaüm preekte? *Jezus antwoordde hun, nu niet naar Kafarnaüm te trekken, maar op de berghelling, even ten noorden van Gerasa te gaan kamperen: de Profeet zou daar spoedig komen. Doch Hij sprak zó tegen hen,* dat zij zeiden: "Heer, gij zijt ook een profeet", en zijn aanblik deed het vermoeden in hen rijzen dat Hijzelf wel de Profeet kon zijn.

Een genezing uit de verte.

605.

Op deze reis – ik weet niet meer nauwkeurig op welk ogenblik en waar – kwam een bode van de H. Maagd tot Jezus. Maria liet Jezus verzoeken naar Kafarnaüm te willen komen om uit de bezeten weduwe Maria, die Marta tot haar had gebracht, de stomme duivel te willen verdrijven.

Ik zag nu in een bijvisioen hoe Marta haar tot de H. Maagd had gebracht en voor haar bij Maria ten beste had gesproken. (Over deze bezetene, zie nr. 596).

De H. Moeder van Jezus zag de ongelukkige vrouw zeer ernstig aan, en liet haar een hele tijd op een afstand staan. Toen werd het berouw in het hart van de weduwe hoe langer hoe heviger; zij stortte eindelijk een vloed van tranen en smeekte: "O Moeder van de Profeet, bid Uw Zoon voor mij, opdat ik nog genade bij God moge vinden." Toen de Moeder van Jezus nu haar berouw had herkend, zond zij de bode tot Hem.

Maar Jezus zond nu de bode terug met de verzekering dat ze reeds verlost was en dat Hij te zijner tijd zou komen. Hij genas haar, zoals de zoon van de hofbeambte van Kafarnaüm uit de verte.

Ik zag op het ogenblik van deze woorden van Jezus dat de weduwe te Kafarnaüm als dood neerzonk en dat de H. Vrouwen haar opnamen en te bed brachten; hierop kwam zij spoedig weer tot zichzelf en voelde zich volkomen verlost. Ik meen dat er reeds gedurende haar berouw een aantal duivels van haar geweken waren.

Marta en haar gezelschap reisden met haar, nog eer Jezus hier kwam, naar Betanië terug. Hier logeerde Marta haar in een zijgebouw van haar huis, waarin zij reeds verscheidene vrouwen ondergebracht had, die voor de armen en de leerlingen allerlei kledingstukken vervaardigden.

Zij leefde hier stil in boetvaardigheid en arbeid en gaf geheel haar bezit ten beste aan Jezus' gemeente. Haar leven geleek bijzonder goed op dat van Magdalena, behalve dat zij getrouwd was geweest; zij kende goed Dina, de Samaritaanse vrouw, die eveneens van Damascus was.

Jezus' oponthoud te Gerasa. – Hij beschaamt de Farizeeën.

606.

21 augustus. –

Jezus nam met zijn leerlingen tegen de avond (van de 20e) zijn intrek in een herberg bij Gerasa, maar daar was zulk een gedrang van heidenen en reizigers, dat Jezus zich aanstonds afzonderde. De leerlingen spraken nog met de heidenen over de Profeet en verstrekten hun inlichtingen. Ik meen, doch herinner het me slechts vaag, dat Jezus heden avond nog met een joodse schoolmeester sprak.

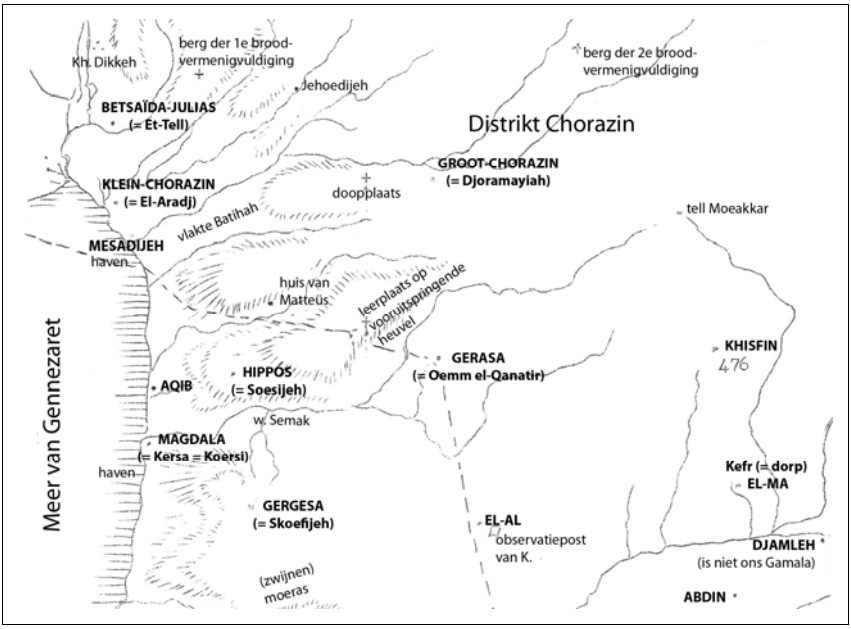

Gerasa ligt op de helling van een dal, zowat 2 uren van het noordelijk einde van het Meer en zowat 1,5 uur van (het breedste gedeelte van) het Meer zelf; het is groter en zuiverder dan Kafarnaüm. In Gerasa is de bevolking, zoals in bijna alle steden

in deze streken (ten oosten van Meer en Jordaan) met heidenen vermengd; er zijn hier tempels. De Joden vormen de minderheid en worden onderdrukt, maar hebben toch een school (synagoge) en leraars; er is veel handel en nijverheid, want door deze stad komen de karavanen, die van Syrië en Azië naar Egypte trekken.

Ik heb vóór de poort een lang gebouw gezien, wel een half kwartier lang, waarin lange ijzeren stangen tot buizen gesmeed worden. De stangen werden plat geslagen, daarna in de lengte rondgebogen, gesoldeerd en zo tot buizen gevormd; de smeden werkten niet met houtvuur, maar zij stookten met zwarte klompen, die zij uit de aarde groeven. Hier werd ijzer ingevoerd uit het gewest, vanwaar de profeet Agabus afkomstig was, uit Argob, want ik zie daar zulk een ijzerhoudende bodem; het is daar een gele okergrond; nochtans zag ik daar geen eigenlijke ijzermijnen.

607.

De doortrekkende heidenen hadden zich ten noorden van Gerasa, op de zuidelijke helling van het vooruitspringende deel van de berg naar omhoog toe gelegerd (grote kaart 3, ergens bij Ain Ghazal, waar dus een bron de mensen het nodige water verschafte).

Ook waren daar heidenen uit de stad en enige Joden die afgezonderd stonden; de heidenen waren anders dan de Joden gekleed; zij droegen rokken die tot onder de knieën hingen; er moesten ook rijke bij zijn, want ik zag vrouwen die in hun haren zo overdadig veel parelen ingevlochten hadden, dat hun haarbos geleek op een muts van parelen (cfr. fasc. 15, nr. 541, voetnoot 259; we kunnen ook nog verwijzen naar het boek Judit, 10, 3). Van andere stak het haar boven de sluier uit; het was met parelen doorvlochten in de vorm van een korfje.

Jezus begaf zich ('s morgens van de 21e) naar de berg.

Terwijl Hij de helling opwandelde, *kwam Hij langs de scharen die Hij onderrichtte,* terwijl Hij nu eens hier dan

weer daar bleef staan; Hij wandelde op die manier heen en weer. *Zijn woord was op zijn toehoorders afgestemd; Hij onderrichtte hen op de wijze, waarop men zich met reizigers onderhoudt.*
Hij vroeg: "Van waar zijt gij? Wat heeft u tot deze reis bewogen? Wat verwacht gij van de Profeet?".
En zelf antwoordend op de vragen die Hij hun stelde, zegde Hij hun hoe zij moesten worden en wat ze moesten doen om aan de zaligheid deelachtig te worden: ***"Gelukkig zijn zij,"*** *zei Hij,* ***"die een lange en moeizame reis ondernemen om de zaligheid te zoeken, maar wee degenen onder wie ze opstaat, die ze voor het grijpen hebben en ze niet aannemen."***

Hij verklaarde hun voorzeggingen betreffende de Messias, weidde uit over de roeping van de heidenen en verhaalde ook de roeping en de reis van de H. Driekoningen, enz. Van deze laatste geschiedenis wisten de heidenen het een en ander.

Er waren hier ook mensen uit het gewest en de stad, waar, bij huizen die er als steenovens uitzagen, de dienaar van de koning Abgar van Edessa overnacht had op zijn terugreis naar zijn meester met het afbeeldsel en de brief van Jezus, en waar in de nacht het lichtverschijnsel had plaats gehad.

Jezus verhaalde nog vele kleine gelijkenissen; Hij genas geen zieken. De mensen waren hier meestal goed van aard en Hem gunstig gezind, maar toch vormden degenen onder hen, die spijt hadden meegekomen te zijn, een hele groep; zij hadden van de Profeet iets anders verwacht, iets dat meer hun zinnen en aardsgezindheid streelde.

608.

Tegen de middag (van de 21e) ging Jezus met de vier leerlingen het middagmaal nemen bij een farizese leraar van de Joden; hij

woonde vóór de stad en had reeds gisterenavond, en deze morgen opnieuw, Jezus te gast genodigd, maar toch was hij te hoogmoedig om de onderrichting van de heidenen bij te wonen; er waren nog enige Farizeeën uit de stad tegenwoordig; zij ontvingen Jezus met een grote, doch geveinsde vriendelijkheid en *Jezus kreeg onder de maaltijd een kans om hun eens duchtig de waarheid te zeggen.*

Een heidense slaaf of dienaar bracht op tafel een prachtige, bonte schotel met allerlei kostbaar suikergebak, dat met een mengsel van specerijen bereid was en de vorm van allerhande figuren, van vogelen en bloemen, enz. vertoonde. Een van de aanwezigen bemerkte dat de schotel niet volmaakt rein was en kwam met een heftige reclamatie daartegen voor de dag (cfr. Mt. 23, 25). Hij viel tegen de arme slaaf onbeschoft uit, berispte hem en stiet hem hardhandig achter de andere dienaars terug.
Toen zei Jezus: "Niet de schotel is vuil, maar wat er in is." De gastheer antwoordde dat Hij zich vergiste: "het suikergebak was van het zuiverste gehalte en zeer kostelijk."
Jezus hernam: "De inhoud is zeer onrein, want hij is een louter genotsmiddel, samengekneed uit het zweet, het bloed, het merg en de tranen van weduwen, wezen en armen." Hierop diende Hij hun nog een duchtige berisping toe over hun levenswijze en verkwistingen, gierigheid en schijnheiligheid. Dit verbitterde hen zeer erg, maar zij konden er niets op antwoorden en verlieten de een na de ander het huis, zodat alleen de gastheer overbleef. Hij bleef Jezus een geveinsde vriendelijkheid betonen en dit in de hoop toch nog iets te ontdekken, wat hij in de commissie te Kafarnaüm tegen Hem zou kunnen inbrengen.

Jezus onderwees tegen de avond nogmaals de heidenen op de berg; zij vroegen ook of zij zich door de leerlingen van Joannes moesten laten dopen en gaven de wens te kennen zich hier in het land te komen vestigen. *Jezus raadde hun aan, hun doopsel nog uit te stellen, tot zij beter*

onderricht zouden zijn, en eerst naar het gewest van Adama over de Jordaan in Opper-Galilea te trekken; daar woonden reeds degelijk onderrichte heidenen en deugdzame mensen en Hijzelf zou er nog komen prediken. Hij onderwees hen nog, en wel, daar het reeds donker werd, bij fakkellicht en verliet hen dan.

Jezus gaat naar Kafarnaüm.

609.

Jezus ging nu (in de avond van de 21e) over de berg naar de plaats, waar Petrus' knechten met een boot op Hem wachtten. Hij daalde naar de oever van het Meer af en ging scheep ongeveer een half uur onder Betsaïda-Julias, dat een met muren omringde stad is. (De kleine haven moet vlak ten zuiden van het huidige Mesadijeh geweest zijn).

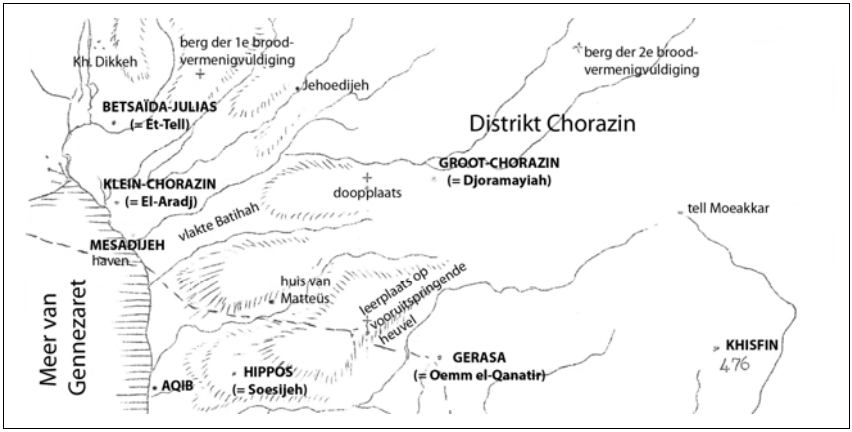

Het was reeds laat in de avond en de drie scheepsknechten, heidense slaven van Petrus, waren voorzien van fakkels voor de overvaart. Het scheepje, waarin Jezus overvoer, hadden Petrus en Andreas zelf met hun knechten voor Jezus gebouwd, want zij

waren niet alleen schippers en vissers, maar timmerden ook zelf hun schepen.

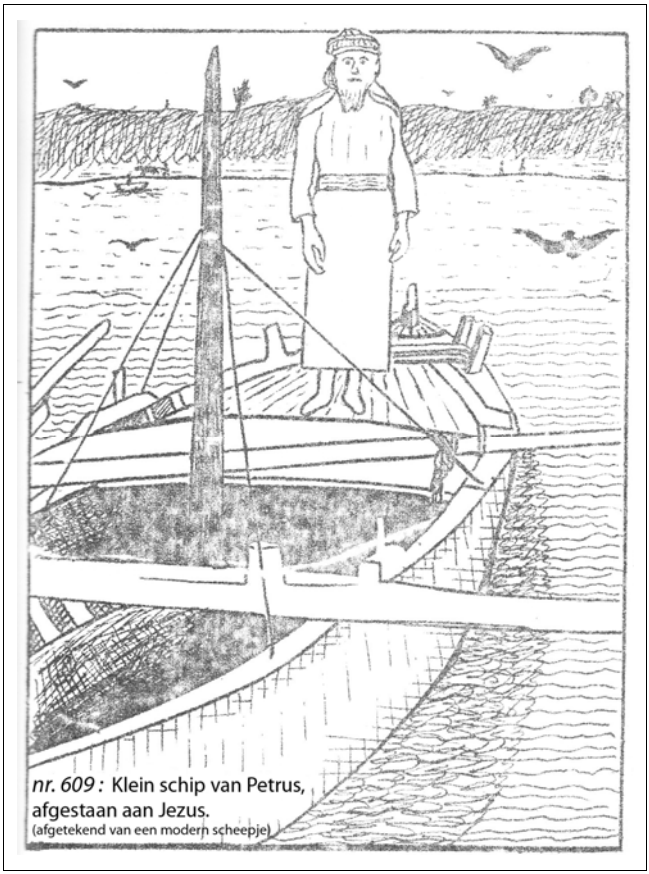

nr. 609 : Klein schip van Petrus, afgestaan aan Jezus.
(afgetekend van een modern scheepje)

Petrus had 3 schepen en 1 daarvan was zeer groot, zo lang als een huis. Het scheepje van Jezus kon 10 man bevatten. (Elders zegt K. 15 en ook 20).

Het had in de breedte en de lengte ongeveer de vorm van een ei; het voorste en achterste gedeelte waren overdekt en vormden een bergplaats; men kon er allerlei gerief in bewaren.

In het midden stond de mast en van de rand van het scheepje leunden er stangen tegen aan (tot steun). Boven kon men rond deze stangen het zeil draaien. Rond de mast waren zitplaatsen. *Op dit scheepje heeft Jezus later dikwijls geleerd en tussen de andere schepen door voer Hij ermee naar de andere oever.*

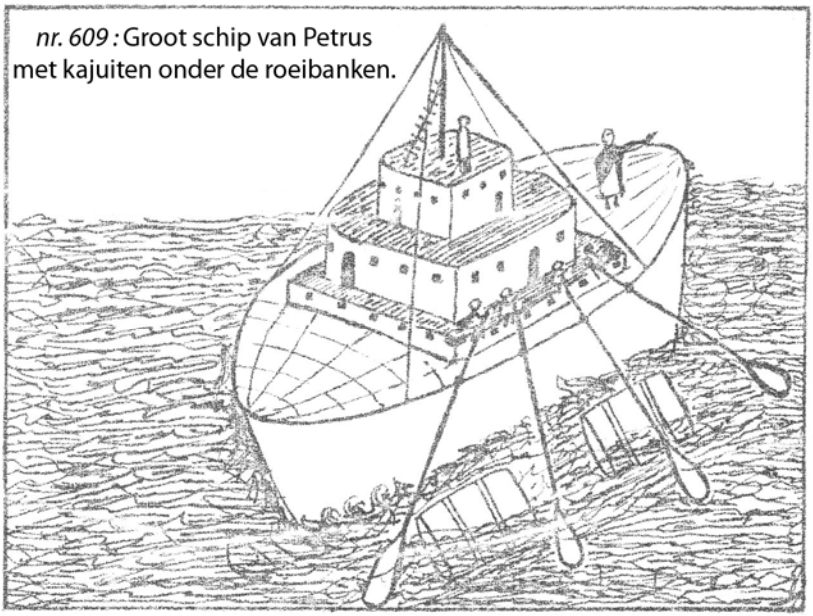

Tekening van Petrus' groot schip naar de beschrijving van de zienster.

De schepen hadden rond de mast ronde, terrasvormige dekken als wandelbanken of terrassen boven elkander, waaronder men kon doorzien (nl. naar buiten uit de binnencellen door de deuren of venstergaten); en boven (op de omlopende gangen of terrassen) kon men met tentdoekwanden rondom zich afgesloten cellen vormen.

Aan de stangen die de middelmast steunden, waren sporten om er op te klauteren. Aan beide zijden van het schip dobberden

vlottende kassen of tonnen, schipvleugelen of vinnen, opdat het schip in de storm niet zou kunnen omslaan; men verzwaarde of verlichtte die tonnen, naar gelang het schip dieper of hoger moest gaan. Zo waren ze somtijds met water gevuld en somtijds ook ledig; men gebruikte ze eventueel ook om er gevangen vis in te bewaren.

Uit het schip kon men van achteren en van voren (zijdelings) planken schuiven, om beter bij deze tonnen te kunnen komen, of ook om nabijgelegen schepen te kunnen bereiken of om de netten op te trekken. Wanneer er niet gevist werd, zetten zij ook karavanen en reizigers over het Meer. De vissers en schippersknechten waren heidense slaven en ook Petrus had er in zijn dienst.

610.

Jezus landde (in de nacht van 21 op 22 augustus) boven Betsaïda, niet verre van het melaatsenhuis, waar Petrus, Andreas, Joannes en Jakobus de Meerdere en de Mindere en Filippus en nog een andere, meen ik, op Hem wachtten (zie kaart hierna).

Zij gingen niet door Betsaïda, maar volgden de kortste weg, die vóór het noordelijk einde van Betsaïda over de hoogte liep en kwamen bij Petrus' huis in het dal tussen Kafarnaüm en Betsaïda.

(Wij verstaan door hoogten de heuvel ten noorden van de heuvel Oreimeh, waarop nl. het dorp van de hoofdman gelegen was en door 'huis' zijn woning dicht bij Kafarnaüm; hier toch verzamelden zich steeds de zieken).

Hier in dit huis was de Moeder van Jezus met de andere vrouwen. Petrus' schoonmoeder lag ziek te bed; *Jezus bezocht haar, maar genas haar nog niet.*

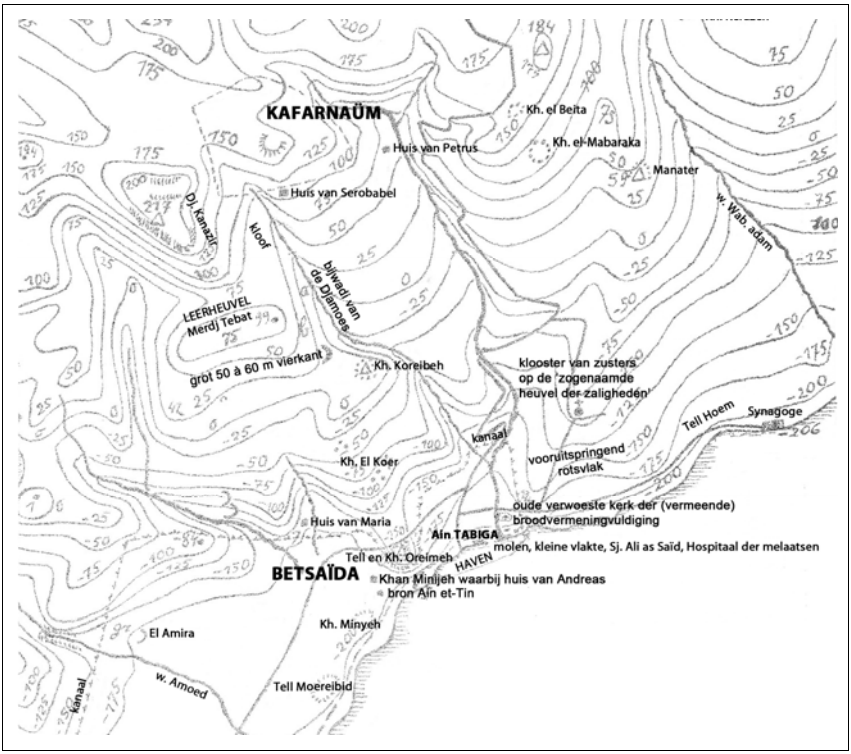

Hier werden Jezus de voeten gewassen en er was een maaltijd, onder welke het gesprek hoofdzakelijk hierover ging, dat er 15 Farizeeën, vertegenwoordigers van de voornaamste scholen van Judea en Jeruzalem, te Kafarnaüm aangekomen waren om Hem te bespieden. Uit enige groter steden waren er twee, doch uit Sefforis slechts één. Een jongeling uit Nazareth, die Hem reeds vaak om aanneming gebeden had en dien Hij nog onlangs had afgewezen (fasc. 15, nr. 592), maakte nu als schriftgeleerde ook deel uit van dit gezantschap.

Kort geleden was hij getrouwd en Jezus zei nu tot de leerlingen: "Ziet voor wie gij Mij gebeden hebt. Hij verlangt een leerling van Mij te worden en komt Mij bespieden!"

Deze jongeling had uit ijdelheid Jezus' leerling willen worden, doch omdat Jezus hem niet aannam, had hij zich nu bij Jezus' vijanden aangesloten.

Deze Farizeeën moesten vrij lang te Kafarnaüm verblijven. Één van de twee die uit grotere steden gekomen waren, moest daarheen terugkeren met berichten, terwijl de andere te Kafarnaüm bleef om Jezus' handelingen en onderrichtingen verder na te gaan.

Zij hadden reeds een raad gehouden en daarin de hoofdman Serobabel, de genezen zoon en zijn vader voor zich geroepen en zij hadden hen met nog vele anderen over Jezus' genezingen en predicaties ondervraagd. De Farizeeën konden de genezing van de jongen niet ontkennen, noch valsheid in Jezus' leer ontdekken, maar zij uitten hun ontevredenheid over de wijze waarop dit alles verliep. Het stemde hen bitter dat Hij niet bij hen zijn studies gedaan had, noch bij hen om raadgevingen en wenken kwam, dat Hij met gemene mensen, zoals Essenen en vissers en, erger nog, met tollenaars en zondaars omging, dat Hij te Jeruzalem geen rechtsmacht had aangevraagd en geen officiële zending had bekomen, dat Hij hen niet als geleerden raadpleegde, dat Hij geen Farizeeër of Sadduceeër was, dat Hij de Samaritanen had onderwezen en op de sabbat genezingen deed.

Kortom, Jezus' optreden stond hun niet aan, zij vonden alles in Hem verkeerd, omdat zij zichzelf verachten moesten, indien zij zijn handelwijze goedkeurden. Vooral de jongeling van Nazareth was een hevige vijand van de Samaritanen, die hij op alle manieren vervolgde.

611.

De vrienden en verwanten van Jezus zagen node dat Hij (op de 24e) de sabbat te Kafarnaüm wilde vieren. Zelfs zijn Moeder was er ongerust over en zij uitte de wens Hem naar de andere zijde van het Meer te zien terugkeren. *Bij zulke gelegenheden*

gaf Jezus telkens een kort, weigerend antwoord, zonder uitleg of betoog.

Te Betsaïda en ook te Kafarnaüm waren grote scharen zieken, heidenen en Joden aangekomen. Verscheidene groepen reizigers, die Jezus eergisteren op de overzijde hadden ontmoet, wachtten nu hier op Hem.

Te Betsaïda waren er grote, openbare herbergen; ze waren met riet gedekt en de ene voor de heidenen, de andere voor de Joden bestemd. Boven (aan de noordkant van het dorp) waren heidense baden, en beneden (aan de zuidkant) waren er joodse.
(We zagen reeds dat de heidense teruggevonden zijn).

22 augustus. –

Petrus had vele zieke Joden binnen de omheining van zijn woning toegelaten en deze morgen (de 22e) *genas Jezus velen van hen. Hij had gisterenavond tot Petrus gezegd dat hij voor heden zijn visserij moest laten om Hem te helpen in de mensenvisserij. Weldra zou Hij hem vragen die voorgoed op te geven, wanneer Hij hem zou roepen.*

Petrus gehoorzaamde, doch niet zonder enige verlegenheid; hij had steeds het gevoel dat het leven met de Heer te hoog voor hem was en zijn vermogen te boven ging. Petrus geloofde, zeker, hij zag Jezus' wonderen en ondersteunde de Meester; hij gaf en deed alles gaarne; maar hij was overtuigd en van de mening doordrongen, dat hij daartoe niet deugde, tegen zulk een taak niet opgevoed, noch opgewassen was, dat hij te onwetend, te gering, te eenvoudig, te onwaardig was (cfr. Lk. 5, 8). En daarenboven kwelde hem ook nog de geheime zorg voor zijn bedrijf en bestaan. Ook voelde hij zich dikwijls smartelijk getroffen, wanneer men hem verweet dat hij, een eenvoudige visser, met de Profeet rondzwierf, zijn huis openstelde voor lediggangers, dweepzieke oproerlingen en dat hij zijn werk veronachtzaamde. Dit alles verwekte nog onzekerheid en angst in hem, want hij was

nog niet zo geestdriftig als Andreas en meer andere op dit ogenblik doch hij was vol ootmoed, geloof en liefde en toch nog vreesachtig, verlegen en gehecht aan zijn bezigheden. Eenvoudig als hij was, vond hij al zijn genoegen in zijn beroep. (Mooie karakterontleding, cfr. Joa. 21, 3)

Massagenezingen en werken van barmhartigheid.

612.

Jezus ging uit de woning van Petrus over de berg in de richting van het noordelijk einde van Betsaïda[292]. Geheel deze weg was met zieke heidenen en Joden bezet. Nochtans waren zij gescheiden en de melaatsen verre van de overigen afgezonderd; het waren blinden, lammen, stommen, doven, jichtigen en vooral vele waterzuchtige Joden.

---

[292] Hier zien wij Jezus op de plaats gekomen, waar Hij later nog menigmaal vele zieken zal genezen (zie ook kaart hierna). Later zullen wij de plaats wat nader beschrijven.

Men ga vanaf de heuvel Oreimeh een weinig in noordwestelijke richting. Geleidelijk gaat deze heuvel, na een smalle pas, steeds hoger.
Men doorkruist het dorp van Serobabel, de hoofdman van Kafarnaüm, waarvan men in de ruïnes of khirbet's el-Koer en Koreibeh resten vindt.

Daarna komt men op een effen dieper plaats met een niveau van 75 m. Ze heet Merdj Tebat; er is daar aangetekend: leerheuvel, een geschikte plaats voor een menigte om te kamperen.

Daarna gaat de berg verder omhoog. Ten oosten van die plaats heeft men de bijwadi van de w. Djamoes. Een eind ver dient deze bijwadi, daarna de heuvel om van Kafarnaüm naar het dorp van Serobabel en verder naar Betsaïda te gaan.

Op de heuvelhellingen van het dorp en in de bijwadi zijn de tuinen en bochten die K. hier vermeldt. Elders zal ze zeggen: het is een aangename wildernis. De plaats Merdj Tebat (= leerheuvel) is het centrum van de volksbijeenkomsten hier rond Jezus.

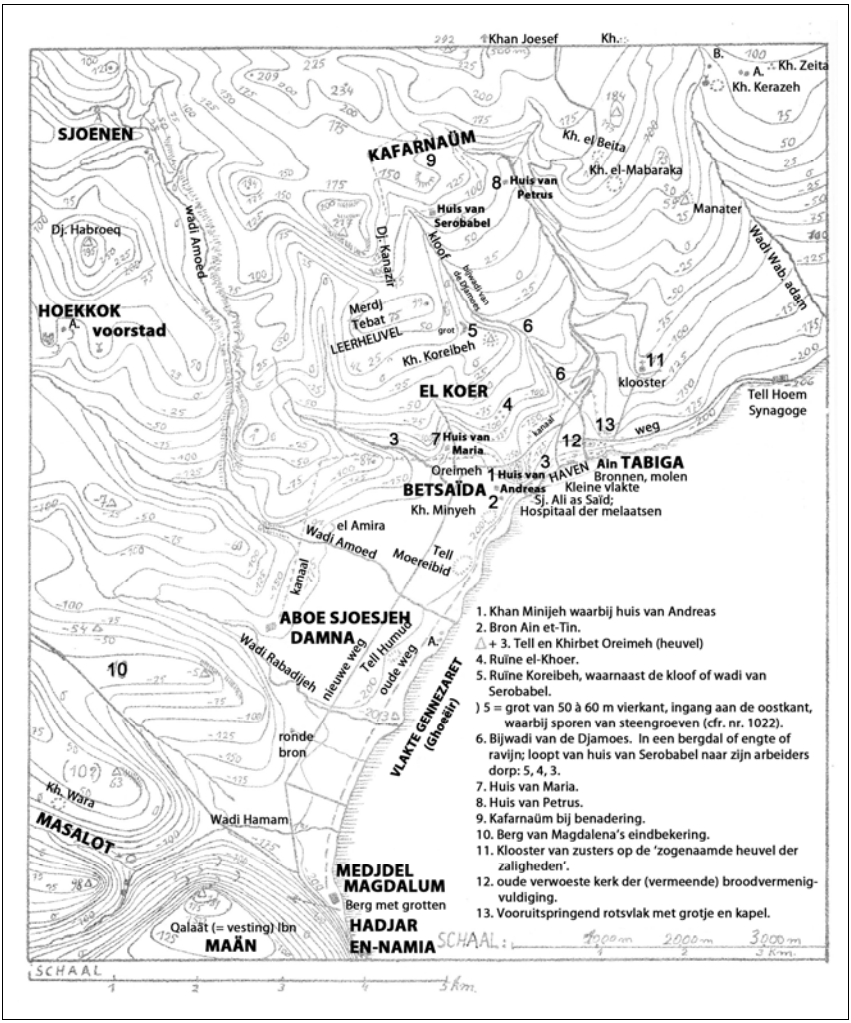

De genezingen geschiedden heden met meer regelmatigheid en plechtigheid, dan ik vroeger meestal gezien heb. De meeste zieken waren al sedert twee dagen hier en de leerlingen van hier, Petrus, Andreas en de overige, aan wie Jezus zijn aankomst had gemeld, hadden de zieken ordelijk en comfortabel gerangschikt, volgens vroegere aanwijzingen van Jezus, want op deze weg

waren ter zijde verscheidene lommerrijke berghoeken en tuinen met bomen.

Jezus onderrichtte en vermaande de zieken die in groepen in een kring rondom Hem gedragen of geleid werden. Verscheidene verlangden Hem hun zonden te bekennen en *Hij trad met hen op een afgezonderde plaats.* Ik zag hen vóór Hem neervallen en onder tranen hun misdaden bekennen. Onder de heidenen waren er verscheidene die moord en roof op hun reizen begaan hadden. *Menigeen liet Hij een tijdlang liggen en wendde zich tot anderen, doch keerde later tot de eersten terug en Hij zei hun dan: "Staat op, uw zonden zijn u vergeven!"*

613.

Onder de Joden waren echtbrekers en woekeraars. *Wanneer Jezus gezien had dat hun berouw gemeend was en nadat Hij hun beternis en restitutie bevolen had, bad Hij met hen, legde hun de handen op en genas hen. Aan velen schreef Hij nog een reinigingsbad voor; vele heidenen zond Hij naar de doop of tot de bekeerde heidenen in Opper-Galilea.* De ene schaar trad na de andere vóór Hem en de leerlingen handhaafden de orde.

Heden zag ik geen kinderen. Gisteren (de 21e) waren bij Gerasa heidense vrouwen met heel kleine kinderen en andere van middelbare grootte.

Jezus ging ook door Betsaïda, waar alles vol mensen liep gelijk op een grote bedevaart. Ook hier zag ik Hem in verscheidene herbergen en op straat zieken genezen. Hierop bezocht Hij met nog anderen het huis van Andreas, waar hun een verversing bereid was. (Het staat aan de noordkant van Betsaïda, dus heel nabij de heuvel Oreimeh).

Ik zag ook de kinderen van de familie; ik zag de ongeveer tienjarige stiefdochter van Petrus met andere meisjes van haar leeftijd, en 2 andere meisjes van zowat 10 en 8 jaar, en een zoontje van Andreas; het droeg een geel rokje met een gordel.

Er waren ook enige andere vrouwen bij hen; zij stonden onder een afdak van het huis en spraken over de Profeet, of Hij daar weldra zou komen en ze liepen een eind ver de straat op en terug, kijkend of Hij nog niet naderde; dan stonden zij hier te wachten om Hem te zien, want gewoonlijk werden de kinderen zeer kort gehouden.

Jezus verscheen eindelijk en in het voorbijgaan *bekeek Hij hen vriendelijk en zegende hen.* Daarna zag ik Jezus naar het huis van Petrus teruggaan en *daar nog vele zieken genezen, hun zonden vergeven en hun richtlijnen geven wat zij in de toekomst moesten beginnen.*

614.

Ik heb heden opnieuw ook gezien dat Jezus op zeer verschillende wijzen de zieken genas, en dit waarschijnlijk met het doel aan de leerlingen te tonen hoe zijzelf later, en de kerk te eeuwigen dage het moesten doen.

In al zijn handelingen en lijden (of aandoeningen) was een menselijke vorm: niets was op goochelachtige of schielijke wijze veranderd of genezen; ik zag bij alle genezingen een zekere overgang, volgens de aard van de ziekten en zonden.

Ik heb bemerkt dat allen over wie Hij bad of de handen oplegde, enige ogenblikken verzonken in een stille ingekeerdheid, en zij verhieven zich dan, terwijl zij genazen, als uit een korte bezwijming.

- De lammen verhieven zich zacht, wierpen zich dan voor Hem neer en waren gezond, doch de gehele kracht en beweeglijkheid van hun ledematen traden eerst na een kort

tijdsverloop in; bij enigen vorderde dit uren; bij anderen dagen, enz.

- Ik zag waterzuchtigen die nog wankelend tot Hem konden gaan, en andere die gedragen moesten worden; *Hij legde hun meestal zijn hand op het hoofd en de maag: na zijn woorden konden zij zich aanstonds oprichten en gaan, zij voelden zich zeer verlicht en het water trok verder in zweet uit hen weg.*

- De melaatsen verloren aanstonds na hun genezing de korsten of schubben van hun ziekte, maar zij behielden nog rode plekken, waar de melaatsheid gezeten had.

- Degenen die van blindheid, doofheid en stomheid genezen waren, hadden in het begin nog het gevoel van de ongewoonheid van die zintuigen;

- ik zag jichtgezwollenen genezen worden: zij hadden geen pijn meer en konden gaan, doch de gezwollenheid was niet als weggevlogen; ze verminderde geleidelijk, maar toch vlug *(es wich nur sehr bald).*

615.

- Kramplijders waren aanstonds genezen; de koortsen namen af, maar die mensen hadden niet in één ogenblik hun volle kracht en frisheid terug; zij genezen als een verwelkte plant, die na de regen heropleeft.

- De bezetenen zonken gewoonlijk eerst in een kortstondige onmacht (cfr. Mk. 9, 25), en weer tot zichzelf komend, voelden zij zich verlost; op hun gelaat las men de vrede, doch zij voelden zich nog afgemat.

Kortom, <u>alles geschiedde zeer rustig en regelmatig</u> en slechts voor ongelovigen en vijanden hadden Jezus' wonderen iets verschrikkelijks.

De heidenen die hier bij Jezus kwamen, waren meestendeels hiertoe opgewekt door personen, die bij de doop en de predicatie van Joannes geweest waren, en ook door heidenen van Opper-Galilea en elders, *waar Jezus geheeld en gepredikt had;* het waren mensen naar onderricht begerig. Sommigen hadden de doop van Joannes ontvangen, anderen niet. *Jezus beval hun de besnijdenis niet aan. Hierover eventueel ondervraagd, beval Hij:*

- *de (geestelijke) besnijdenis van het Hart en de zinnen aan;*
- *Hij leerde hen hoe zij zich gedragen en leven moesten;*
- *Hij drukte hun ook het gebod van de naastenliefde op het hart,*
- *de wet van de matigheid en de versterving,*
- *de verplichting van de 10 geboden.*
- *Hij leerde hun enige delen van een gebed, zoals verscheidene vragen van het Onze Vader.*
- *Hij zei hun nog dat Hij leerlingen tot hen zou zenden* en ik zag dat de leerlingen later bij voorkeur tot dezulken gingen, die Hem reeds kenden en van Hem een begin van onderricht genoten hadden.

Twee dagen te Kafarnaüm.

616.

23 augustus = 30 Ab. –

Reeds gisterenavond (de 22e) zag ik te Betsaïda en Kafarnaüm de vlaggen op de synagogen en andere openbare gebouwen uitgestoken; er waren knopen en vruchtenkransen aangebracht; het was de laatste dag van de maand Ab, die intrad.

Heden avond begon de eerste dag van de maand Eloel, die tevens een sabbat was.

Jezus genas heden morgen (de 23e) nog vele zieke Joden te Betsaïda. Hij at in het huis van Petrus (in het kleine dal Tabiga, nabij het Meer en Betsaïda) en ging daarna met de leerlingen naar het ander huis van Petrus dicht vóór Kafarnaüm; reeds hadden vele vrouwen zich daarheen begeven en daar wachtten ook vele zieken reeds op Hem.

- Onder deze waren 2 dove mannen. *Jezus stak zijn vingeren in hun oren en zij genazen* (te vergelijken met Mk. 7, 33).
- Toen werden er twee andere zieken, die nauwelijks nog gaan konden, aangebracht; hun armen waren onbeweeglijk stijf en hun handen dik gezwollen. *Jezus legde hun zijn hand op en bad. Daarna nam Hij hen vast bij hun beide handen, bewoog deze op en neer en zij waren genezen.* Nochtans verdween het gezwel niet in één ogenblik, maar in een paar uren tijd. *Hij vermaande hen hun handen voortaan tot Gods glorie te gebruiken, want hun toestand was een straf voor hun zonden.*

617.

Hij genas er nog velen en ging dan ten sabbat in de stad, waar een onbeschrijfelijke toeloop van mensen was; men had de bezetenen uit het gevangenisgebouw losgelaten; zij liepen Hem op de straten tegemoet en schreeuwden Hem toe. *Hij beval de duivel te zwijgen en zijn prooi los te laten.* Tot verwondering van alle mensen volgden zij Hem aanstonds gerust naar de synagoge en aanhoorden zijn preek.

De Farizeeën en in ‘t bijzonder de vijftien nieuw aangekomene, namen plaats om de leerstoel. Men had werkelijk vrees voor Hem; zij betoonden Hem eerbied, die evenwel slechts gehuicheld was. *Men gaf Hem de rollen en Hij leerde uit Jesaja.*

(Hier hebben wij een van de gevallen door ons beoogd in de inleiding.)

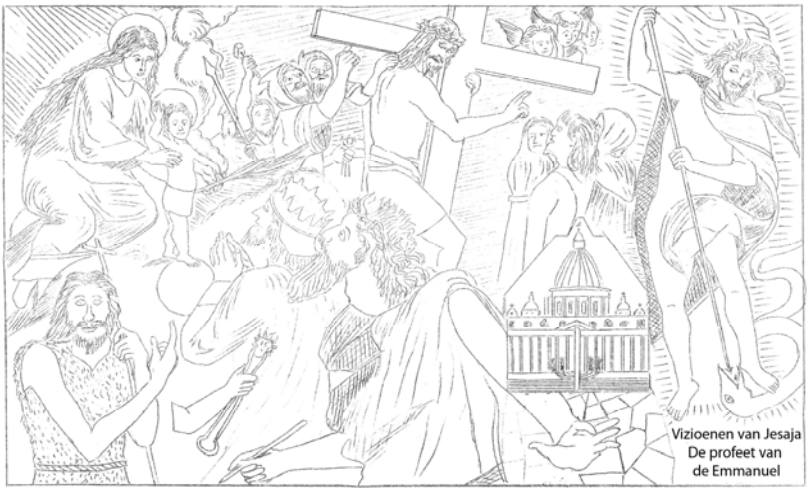

Veel heeft Katarina uit de toespraak van Jezus onthouden, en wie haar mededelingen met de profeet wil vergelijken, zal menige gedachte er in terugvinden. Om de lezer hierin te helpen verwijzen wij meerdere keren naar passages in Jesaja).

Jezus leerde dan uit Jesaja dat God zijn volk niet vergeten was (zie de heerlijke Messiasprofetieën Jes. 49, 1-13).

Ik herinner mij dat Hij las dat, indien ook een vrouw haar kind kon vergeten, God zijn volk toch nooit zou vergeten (Jes. 49, 14-15).

Hij las en verklaarde uit hetgeen volgde, dat ***God door de goddeloosheid van de mensen niet kon gebonden, noch door hun slechtheid kon verhinderd worden zich over de verlatenen te ontfermen.***

"De tijd is nu gekomen, verklaarde Jezus, waarvan de profeet zegt dat God de muren van Sion altijd onder de ogen en voor de geest heeft." (Jes. 49, 16).

"Het is nu de tijd dat de verwoesters de vlucht moeten nemen en de bouwlieden toesnellen" (om zijn Kerk te bouwen, nl. zijn apostelen en leerlingen moesten zich om Hem verzamelen en met Hem meewerken) (Jes. 49, 17).

"De Heer zal velen bijeenbrengen om zijn heiligdom te versieren" (vele heilige zielen die de roem en het sieraad van zijn Kerk zullen zijn) (Jes. 49, 18).

"Zo velen zullen goed en deugdzaam worden, zo velen zullen zich toeleggen op liefdadigheid, ja, zich geheel in de dienst van de armen stellen, dat de onvruchtbare synagoge, indien ze tot de Kerk toetreedt, zal moeten zeggen; "Wie heeft mij al deze kinderen gebaard?"" (Jes. 49, 19-21).

"De heidenen zullen zich tot de Kerk bekeren en koningen haar dienen" (Jes. 49, 22-23).

"De God van Jakob zal aan de vijand, aan de versteende, de verworpen synagoge haar leden ontrukken" (Jes. 49, 24-25) *"en hen die zich misdadig als moordenaars aan de Heiland vergrijpen, zal Hij tegen elkander laten woeden, elkander laten verwurgen"* (Jes. 49, 26); *dit is letterlijk gebeurd tijdens de belegering van Jeruzalem.* Flavius Josephus vertelt op tragische wijze hoe de verschillende partijen, door elkander te bestrijden, de ondergang van Jeruzalem verhaast hebben.

Ook Jezus legde deze passage uit op de ondergang van Jeruzalem, die komen zou, indien de stad het

door Hem verkondigde Rijk der genade niet aannam.

"God vraagt", zei Hij, "of Hij zich van de synagoge heeft afgescheiden? Of zij een scheidsbrief kan tonen? Of God zijn volk verkocht heeft; de synagoge is om haar misdaden verlaten." (Jes. 50, 1).
(Ligt de schuld aan Mij, vraagt God, dat ge verworpen zijt. Als ge kunt, toon mij de schuld- en scheidbrief, waardoor Ik de echt zou verbroken en u weggestuurd hebben); het tegendeel is gebeurd: "God heeft geroepen en vermaand en niemand heeft geantwoord (Jes. 50, 2a). Toch is God machtig, Hij kan hemel en aarde in beroering brengen".
(Wanneer Gij aan zijn roepstem beantwoordt, zal Hij u nog in genade ontvangen, bekeringswonderen bewerken en met dit doel geen minder andere wonderen doen dan die welke Hij in Egypte wrocht om uw voorvaderen te bevrijden, wonderen die hemel en aarde verbazen! Helaas! ook deze zullen u verstokt laten).

In zijn leerrede, zo vervolgt K., paste Jezus dit alles op zijn tijd toe. Hij bewees dat alle tekenen, voorafbeeldingen en voorzeggingen vervuld waren. Hij bevestigde dat de Vader Hem gezonden had om de zaligheid, niet alleen te verkondigen, maar ook aan te brengen; om HEN te verzamelen die de synagoge aan zichzelf overgelaten had, ja, zelfs misleid had.

Hij paste op zichzelf deze plaats uit Jesaja toe: "God de Heer heeft Hem een wijze tong (van een wijs leraar) gegeven, om de verlatenen en verdwaalden terug te voeren; Hij heeft Mij de oren vroeg geopend om (van mijn geboorte af, volgzaam) zijn geboden te

horen, (zijn wil te volbrengen, mijn zending te vervullen) en Ik heb Hem niet tegengesproken." (Jes. 50, 4-5). –

Toen Jezus dit nu op zichzelf toepaste, namen de Farizeeën dit zeer banaal op, als prees Hij zichzelf (in strijd met alle regels der welvoeglijkheid). Hoewel zijn redevoering hen geboeid had en zij na zijn toespraak tot elkander zeiden: "Nooit heeft een profeet zo geleerd." (cfr. Joa. 7, 46), toch lieten zij daarom niet na elkaar woorden van nijd en haat toe te fluisteren.

Voorts las Jezus nog deze plaats uit de Profeet: "Ik heb Mij voor hen vermoeid (Jes. 49, 4); *ik heb Mij in het aangezicht laten slaan en mijn lichaam laten geselen."* (Jes. 50, 6-7), *en Hij legde dit uit als een voorspelling van de vervolging, die Hij reeds geleden had en nog lijden zou. Hij maakte gewag van de slechte behandeling, geleden te Nazareth.*

"Nochtans, vervolgde Hij, dat degene die Mij veroordelen wil, naar voren trede." (Jes. 50, 8).

"De godvrezenden zullen mijn stem horen; de onwetenden zonder voorlichting zullen tot God roepen en hopen" (Jes. 50, 10).

"Maar voor de versteenden zal het oordeel komen en die het vuur aangestoken hebben, zullen te gronde gaan" (Jes. 50, 11). *Volgens Jezus' verklaring behelsde dit een voorspelling van de ondergang van het joodse volk en van Jeruzalem.*

Jesaja 49
Tweede profetie aangaande de knecht des HEREN

1. Hoort naar Mij, gij kustlanden, en luistert, gij natiën in de verte. De HERE heeft mij geroepen van moeders lijf aan, van de schoot mijner moeder aan heeft Hij mijn naam vermeld.
2. En Hij maakte mijn mond als een scherp zwaard; in de schaduw zijner hand verborg Hij mij. Hij maakte mij tot een puntige pijl, in zijn pijlkoker stak Hij mij.
3. En Hij zeide tot mij: Gij zijt mijn knecht, Israël, in wie Ik Mij zal verheerlijken.
4. Doch ik zeide: Tevergeefs heb ik mij afgemat, voor niets en vruchteloos mijn kracht verbruikt. Evenwel, mijn recht is bij de HERE en mijn vergelding is bij mijn God.

5. Maar nu zegt de HERE, die mij van de moederschoot aan vormde tot zijn knecht, om Jakob tot Hem terug te brengen en om Israël tot Hem vergaderd te doen worden – en ik werd geëerd in de ogen des HEREN en mijn God was mijn sterkte –
6. Hij zegt dan: Het is te gering, dat gij Mij tot een knecht zoudt zijn om de stammen van Jakob weder op te richten en de bewaarden van Israël terug te brengen; Ik stel u tot een licht der volken, opdat mijn heil reike tot het einde der aarde.
7. Zo zegt de HERE, Israëls Verlosser, zijn Heilige, tot de diep verachte, de bij het volk verafschuwde, de knecht van heersers: Koningen zullen dit zien en opstaan; vorsten, en zich nederbuigen, ter wille van de HERE, die getrouw is, de Heilige Israëls, die u verkoren heeft.

De terugkeer

8. Zo zegt de HERE: Ten tijde des welbehagens heb Ik u verhoord, en ten dage des heils heb Ik u geholpen; Ik zal u behoeden en u stellen tot een verbond voor het volk om het land weder te herstellen, om verwoeste eigendommen weer tot een erfdeel te maken,
9. om tot de gevangenen te zeggen: Gaat uit! tot hen die in de duisternis zijn: Komt te voorschijn!
Aan de wegen zullen zij weiden, op alle kale heuvels zal hun weide zijn;
10. zij zullen hongeren noch dorsten, woestijngloed noch zonnesteek zal hen treffen, want hun Ontfermer zal hen leiden en hen voeren aan waterbronnen.
11. En Ik zal al mijn bergen tot een weg maken en mijn heerbanen zullen opgehoogd worden.
12. Zie, dezen komen uit de verte, genen uit het noorden en het westen, weer anderen uit het land Sinim.
13. Jubelt, gij hemelen, en juich, gij aarde, breekt uit in gejubel, gij bergen, want de HERE heeft zijn volk getroost en Zich over zijn ellendigen ontfermd.
14. Maar Sion zegt: De HERE heeft mij verlaten en de HERE heeft mij vergeten.
15. Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermen zou over het kind van haar schoot? Al zouden zij die vergeten, toch vergeet Ik u niet.
16. Zie, Ik heb u in mijn handpalmen gegrift, uw muren zijn bestendig vóór Mij.
17. Uw zonen snellen toe, uw vernielers en uw verwoesters trekken van u weg.
18. Hef uw ogen op naar rondom en zie hen allen; zij vergaderen, zij komen tot u. Zo waar Ik leef, luidt het woord des HEREN, gij zult hen allen aandoen als een sieraad, en hen ombinden, zoals een bruid.
19. Want uw puinhopen en uw verwoeste plaatsen en uw vernield land – voorwaar, nu zult gij te eng zijn voor de bewoners, en uw verdervers zullen verre zijn.
20. Ook zullen de kinderen, van welke gij beroofd waart, te uwen aanhoren zeggen: De plaats is mij te eng, maak mij ruimte, dat ik wonen kan.
21. En gij zult bij uzelf zeggen: Wie heeft mij dezen gebaard, daar ik toch van kinderen beroofd en onvruchtbaar was, verbannen en verdreven; wie bracht dezen dan groot? Zie, ik was alleen overgebleven, waar waren dan dezen?
22. Zo zegt de Here HERE: Zie, Ik zal mijn hand opheffen tot de volken en mijn banier omhoog heffen voor de natiën; in hun armen zullen zij uw zonen brengen, en uw dochters zullen op de schouder gedragen worden.
23. En koningen zullen uw voedstervader zijn en hun vorstinnen uw zoogsters; met het aangezicht ter aarde zullen zij zich voor u neerbuigen, en het stof uwer voeten zullen zij lekken. Dan zult gij weten, dat Ik de HERE ben, en dat zij die Mij verwachten, niet beschaamd worden.
24. Kan aan een sterke de buit ontnomen worden, of zullen de gevangenen van hem die in zijn recht is, ontkomen?
25. Maar zo zegt de HERE: Toch worden de gevangenen aan een sterke ontnomen, en ontkomt de buit van een geweldige. Ik zelf zal strijden tegen uw bestrijders en Ik zelf zal uw zonen redden.
26. En Ik zal uw verdrukkers hun eigen vlees doen eten, en van hun eigen bloed zullen zij dronken worden als van jonge wijn; en al het levende zal weten, dat Ik, de HERE, uw Redder ben, en uw Verlosser, de Machtige Jakobs.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

Jesaja 50

1. Zo zegt de HERE: Waar toch is de scheidbrief uwer moeder, waarmede Ik haar verstoten heb? Of wie van mijn schuldeisers is het, aan wie Ik u verkocht heb? Zie, om uw ongerechtigheden zijt gij verkocht en om uw overtredingen is uw moeder verstoten.
2. Waarom was er niemand, toen Ik kwam, en antwoordde niemand, toen Ik riep? Is mijn hand dan werkelijk te kort om te verlossen, of is er in Mij geen kracht om te redden? Zie, door mijn dreigen leg Ik de zee droog en maak Ik rivieren tot een woestijn; hun vis wordt stinkend, omdat er geen water is, en sterft van dorst.
3. Ik kleed de hemelen in het zwart en geef hun een rouwgewaad tot bedekking.

Derde profetie aangaande de knecht des HEREN

4. De Here HERE heeft mij als een leerling leren spreken om met het woord de moede te kunnen ondersteunen. Hij wekt elke morgen, Hij wekt mij het oor, opdat ik hore zoals leerlingen doen.
5. De Here HERE heeft mij het oor geopend en ik ben niet weerspannig geweest, ik ben niet teruggedeinsd.
6 Mijn rug heb ik gegeven aan wie sloegen, en mijn wangen aan wie mij de baard uittrokken; mijn gelaat heb ik niet verborgen voor smadelijk speeksel.
7. Maar de Here HERE helpt mij, daarom werd ik niet te schande; daarom maakte ik mijn gelaat als een keisteen, want ik wist, dat ik niet beschaamd zou worden.
8. Hij is nabij, die mij recht verschaft; wie wil met mij een rechtsgeding voeren? Laten wij samen naar voren treden. Wie zal mijn tegenpartij in het gericht zijn? Hij nadere tot mij.
9. Zie, de Here HERE helpt mij, wie zal mij dan schuldig verklaren? Zie, zij allen vergaan als een kleed, de mot zal ze verteren.
10. Wie onder u vreest de HERE, wie hoort naar de stem van zijn knecht? Wanneer hij in diepe duisternis wandelt, van licht beroofd, vertrouwe hij op de naam des HEREN en steune op zijn God.
11. Zie, gij allen die vuur ontsteekt, u met brandpijlen uitrust, gaat in de vlam van uw eigen vuur en onder de brandpijlen die gij aangestoken hebt. Van mijn hand overkomt u dit, in pijn zult gij neerliggen.

Uit: NBG-vertaling 1951

***

618.

Zij konden Hem geen woord tegenspreken; zij luisterden zeer stil. Alleen fluisterden zij mekaar soms enige beledigende opmerkingen in het oor en lieten zij zich spotwoorden ontvallen, en toch had zijn redevoering hen allen geboeid. *Hij verklaarde hun ook nog iets uit Mozes; dit* komt steeds aan het einde.

Hij voegde er ook nog een parabel aan toe, die echter weer voor zijn leerlingen en vooral voor de verraderlijke, jonge schriftgeleerde uit Nazareth

bestemd was; het was de parabel van de uitgeleende talenten(Mt. 25, 14-30);

Matteüs 25
De gelijkenis van de talenten

14. Want het is als een mens, die bij zijn vertrek naar het buitenland zijn slaven riep en hun zijn bezit toevertrouwde.
15. En de een gaf hij vijf talenten, een ander twee, een derde één, een ieder naar zijn bekwaamheid, en hij reisde buitenslands.
16. Terstond ging hij, die de vijf talenten ontvangen had, op weg, en hij deed er zaken mede en verdiende er vijf bij.
17. Evenzo verdiende hij, die de twee talenten had, er twee bij.
18. Maar hij, die het ene talent ontvangen had, ging heen en groef een gat in de grond en verborg het geld van zijn heer.
19. En na lange tijd kwam de heer van die slaven en hield afrekening met hen.
20. En die de vijf talenten ontvangen had, trad toe en bracht nog vijf talenten bovendien, zeggende: Heer, vijf talenten hebt gij mij toevertrouwd: zie, ik heb er vijf talenten bij verdiend.
21. Zijn heer zeide tot hem. Wèl gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw heer.
22. Die met de twee talenten trad ook toe en zeide: Heer, twee talenten hebt gij mij toevertrouwd; zie, ik heb er twee talenten bij verdiend.
23. Zijn heer zeide tot hem: Wèl gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw heer.
24. Nu kwam ook hij, die het ene talent ontvangen had, en zeide: Heer, ik wist van u, dat gij een hard mens zijt, die maait, waar gij niet gezaaid hebt, en die bijeenbrengt van plaatsen, waar gij niet hebt uitgestrooid.
25. En ik was bevreesd en ben heengegaan en heb uw talent in de grond verborgen; hier hebt gij het uwe.
26. En zijn heer antwoordde en zeide tot hem: Gij slechte en luie slaaf, wist gij, dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb en bijeenbreng van plaatsen, waar ik niet heb uitgestrooid?
27. Dan hadt gij mijn geld aan de bankiers moeten geven en ik zou bij mijn komst mijn eigendom met rente opgevraagd hebben.
28. Neemt hem dan het talent af en geeft het aan hem, die de tien talenten heeft.
29. Want aan een ieder, die heeft, zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben. Maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal hem ontnomen worden.
30. En werpt de onnutte slaaf uit in de buitenste duisternis. Daar zal het geween zijn en het tandengeknars.

Uit: NBG-vertaling 1951

ze paste uitstekend, daar dit kereltje zo prat ging op zijn kennis. De inwendige beschaming die hij daarbij voelde, maakte hem evenwel niet beter. Jezus verhaalde die parabel niet in zijn geheel, zoals ze in het Evangelie staat, maar ik bemerkte nochtans geen groot verschil.

Hij genas nog enige zieken op de straat vóór de synagoge en ging dan met zijn leerlingen naar het huis van

Petrus vóór de poort. Natanael Chased en de bruidegom en Taddeüs waren hier van Kana voor de sabbatviering aangekomen. Taddeüs hield zich zeer dikwijls hier op; in het algemeen doorreisde hij veel het land wegens zijn handel in visnetten, zeildoek, touw- en kabelwerk, enz.

's Nachts was het huis weerom vol zieken, waaronder ook meerdere bloedverliezende vrouwen, die zich evenwel afgezonderd hielden. Enige werden tot Jezus geleid, en enige, geheel ingehuld, op draagbedden door vrouwen tot Hem gebracht; zij zagen er bleek en ellendig uit; ze hadden reeds lang naar zijn hulp verlangd. *Ditmaal zag ik dat Hij hun zijn handen oplegde en zegende; ook gebood Hij aan medehelpers de bedlegerige van hun windsels te ontdoen en aan deze op te staan;* de ene hielp de andere; *Hij zond ze met een heilzame vermaning heen.*

Men nam nog een kleine verkwikking, als naar gewoonte; *Hij sprak nog tot de leerlingen.* Nadat deze gaan slapen waren, *zonderde Hij zich af om in de nacht te gaan bidden.*

De farizese spionnen te Kafarnaüm hadden het doel van hun komst en verblijf niet openlijk bekend gemaakt. Ook hadden zij slechts in het geheim de hoofdman Serobabel uitgevraagd; zij verbleven hier onder voorwendsel de sabbat te vieren, gelijk vele Joden gewoon waren de sabbat in andere plaatsen te gaan vieren, inzonderheid daar, waar een beroemd leraar was of kwam spreken; of gelijk ook vele Joden in het gewest Gennezaret na vermoeiende bezigheden kwamen uitrusten en in de bekoorlijkheid en vruchtbaarheid van die streek ontspanning kwamen zoeken.

Tweede dag te Kafarnaüm.

619.

24 augustus = 1 Eloel; Sabbat; Nieuwe Maan. –

Jezus ging deze morgen zeer vroeg naar Kafarnaüm; er waren onbeschrijfelijk vele mensen en zieken vóór de synagoge samengestroomd; *Hij genas er vele.*

Toen Hij de synagoge binnentrad, waarin de Farizeeën zich ondertussen verzameld hadden, schreeuwden vele bezetenen, die ook reeds binnen waren, Hem tegen.
Vooral kwam één van hen, die in hoge mate razend was, op Hem toe gesprongen en riep: "Jezus van Nazareth, wat hebben wij met U te doen? Waarom komt Gij ons vernietigen? Ik ken U wel! Gij zijt de Heilige Gods!" *Jezus beval de boze geest te zwijgen en uit de mens te varen.* Hierop stortte de man als teruggeslagen tussen de andere bezetenen achteruit, vertrok en wrong zich en de duivel voer met een groot geschreeuw uit hem; nu was de man volkomen gerust en wierp zich vóór Jezus neer. Vele mensen en vooral de leerlingen zeiden toen, ten aanhoren van de Farizeeën, die er zich grotelijks aan ergerden: "Wat is dat toch voor een nieuwe leer en wie mag Hij wel zijn? Hij heeft macht over onzuivere geesten!"

Hier was zulk een verbazende menigte en zo vele zieken in en om de synagoge samengestroomd, dat *Jezus op een plaats van de synagoge moest leren, waar Hij uitzicht had naar binnen en dan weer naar buiten.* Alle gangen en zalen om de synagoge waren opengezet. Rondom het voorhof waren verscheidene gebouwen, die van trappen voorzien waren, waarop men kon staan en de lering horen en van waar men weer aan de andere zijde van het voorhof kon afdalen. Beneden waren allerlei cellen en kamertjes voor oefeningen van boete en gebed. Alles stond vol toehoorders en bepaalde plaatsen vol zieken.

Synagoge van Kafarnaüm; vrije voorstelling met inachtneming van enige aanduidingen van de zienster.

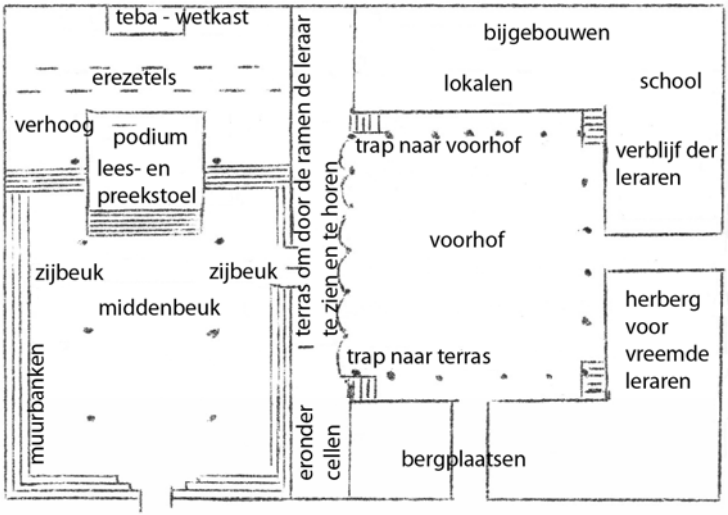

Bovenstaand ruw grondplan of plattegrond van de synagoge van Kafarnaüm steunt op de gegevens van K. Meermalen vermeldt zij er bijzonderheden over; deze zijn nuttig om haar verhaal en aanwijzingen te verstaan.

Het hele complex is naar de noordkant gericht. Het hoofdgebouw is langwerpig.
Het voorhof is aan zijn lange zijde naar het oosten.
Het voorhof is door gebouwen omgeven en heeft een zuilengang vóór deze gebouwen, die allerlei lokalen, verblijven, een leraarsherberg, een school behelzen.
Ook ten westen van het voorhof en naast de synagoge of het hoofdgebouw is een zuilengang met terras. Een trap leidt er naar toe en een andere er tegenover daalt er weer van af naar het voorhof.

Op het terras staande kan men door vensters die boven het terras aangebracht zijn, in de synagoge zien en de leraars horen. Onder het terras tegen het hoofdgebouw zijn boete-, bid- en biechtcelletjes. Binnen zijn aan 3 zijden langs de muren stenen banken.
Een verhoog met trappen in het midden.

620.

Jezus leerde nogmaals zeer bezield en geestdriftig uit Jesaja en paste alles weer op de tegenwoordige tijd en zichzelf toe. Zo zei Hij: "De tijden zijn vervuld en het Rijk is in aantocht. Van oudsher hebt ge naar de vervulling van de profetieën verlangd; ge hebt

verzucht om de Profeet, om de Messias te bekomen, die u van uw last zou verlossen (cfr. Mal. 3, 1; Jes. 10, 27; 14, 24-27), *maar wanneer Hij zich aanbiedt, zult ge Hem niet willen en Hem miskennen, omdat Hij aan de valse denkbeelden die gij van Hem hebt, niet zal beantwoorden."*

Nu noemde Jezus de tekenen op, die het bewijs waren van zijn komst. Naar die tekenen verlangden zij al lang; om hun verwezenlijking baden zij; zij lazen ze voor uit hun rollen in de synagogen; zij onderwezen die in hun scholen.

"Die tekenen zijn er nu, zei Jezus; Ik toon ze u en gij ziet ze; ze zijn door de profeet voorspeld: de lammen zullen gaan, de blinden zien, de doven horen, de stommen spreken en juichen. (Mt. 11, 5; Jes. 35, 5; 61, 1). *Doen zij dat nu niet? Wat betekent die toeloop van heidenen, die de lering komen aanhoren? Wat roepen de bezetenen? Waarom varen de duivelen uit? Waarom wordt God door de genezenen geprezen? Vervolgen de boze bedervers de Profeet niet? Omringen de spionnen Hem niet? Zij zullen de Zoon van de Heer van de wijnberg buitenstoten, verwerpen, ter dood brengen. Maar hoe zal het met hen aflopen? Wilt gijzelf de zaligheid niet aannemen, ze zal toch niet verloren zijn; gij zult niet kunnen beletten dat de armen, zieken, tollenaars en zondaars, de boetvaardigen, ja, ook de heidenen ze ontvangen, tot wie ze zich zal wenden, wanneer ze van u zal wijken."*

Op deze manier sprak Hij hen in zijn lering aan.
Hij zegde hun ook: "Gij geeft toe dat Joannes een profeet is (cfr. Joa. 5, 33); *zoals gij weet, hij zit gevangen; gaat tot hem in zijn gevangenis; vraagt hem wiens wegen hij bereid heeft en van wie hij nog*

steeds getuigenis geeft!". Terwijl Hij aldus verder sprak en van geen ophouden wist, nam de verbittering van de Farizeeën gedurig toe en zij fluisterden en morden elkaar in de oren.

621.

Ondertussen kwamen 8 ziekelijke mannen aandragen met vier voorname zieke mannen uit Kafarnaüm, die aan een onreine krankheid leden (cfr. Mt. 9, 1-8). Zij brachten die op een plaats van het voorhof, waar Jezus hen kon zien en waar zij Hem konden horen. Wegens hun bijzondere ziekte mocht men hen maar langs één zijde binnen brengen en deze toegang was nu door het gedrang versperd, zodat de dragers, die zelf halfziek waren, zich genoodzaakt hadden gezien, de bedlegerigen op een plaats die zich daartoe leende, over een kleine muur te heffen en tussen de menigte door te dringen. Verrast week deze uit elkaar, verschrikt voor de onreinheid van hun ziekte, en maakte onwillekeurig aldus plaats.

De Farizeeën echter, dit ziende, morden met grote verbittering tegen die lijders als tegen openbare zondaars met een onreine ziekte; zij deden luidop hun beklag: "Welke wanordelijkheid! Onbeschoftheid! dat zulke mensen zich tot in onze nabijheid wagen!" Deze woorden door het volk voortlopend, bereikten het oor van de zieken zelf; dit stemde hen zeer mistroostig: zij vreesden dat Jezus, die hierdoor kennis van hun zonden gekregen zou hebben, hen niet meer zou willen genezen. Nochtans waren zij vol berouw en hadden zij sedert lang naar zijn hulp verlangd.

Toen Jezus de uitingen van verontwaardiging der Farizeeën gehoord had, wendde Hij zich onder zijn toespraak, op het ogenblik dat hun verbittering de zieken zo bedroefd en ontmoedigd had, naar de plaats van het voorhof waar dezen lagen. Hij zag hen vol liefde en doordringend aan en riep hun toe: "Uw zonden zijn u vergeven!" Hierop barstten die ellendige mannen in tranen uit, maar de Farizeeën morden vol verbittering:

"Hoe waagt Hij het, dit te zeggen? Welke macht heeft Hij dan wel om zonden te vergeven?"

Nu zei Jezus hun: "Volgt Mij naar beneden en ziet wat Ik doe. Waarom neemt gij er aanstoot aan, dat Ik de wil van mijn Vader volbreng? Wilt gijzelf de zaligheid niet, misgunt ze dan ten minste aan rouwmoedige boetvaardigen niet! Gij ergert u aan mijn genezingen op de sabbat. Rust de hand van de Almachtige op de sabbat om het goede te doen en het kwade te straffen? Voedt Hij, geneest Hij, zegent Hij niet op de sabbat? Maakt Hij u op de sabbat niet ziek? Laat Hij u op de sabbat niet sterven? Neemt het dus de Zoon niet kwalijk, dat Hij op de sabbat de wil en de werken van zijn Vader volbrengt." (cfr. Joa. 5, 17).

Toen Hij nu bij de zieken gekomen was, plaatste Hij de Farizeeën op één rij, ver van de zieken en zei hun: "Blijft dáár staan, op een afstand, want voor u zijn ze onrein, maar niet voor Mij, want hun zonden zijn hun vergeven.

En zegt Mij nu: Is het moeilijker tot een rouwmoedige zondaar te zeggen: "Uw zonden zijn u vergeven", dan tot een zieke te zeggen: "Sta op en ga met uw bed hier vandaan?"" (cfr. Mt. 9, 5).

622.

Maar zij konden niets antwoorden. *Hierop ging Jezus tot de zieken en legde hun de een na de ander zijn handen op, stortte een gebed van enige woorden over hen, hief hen bij de handen omhoog, beval hun God te danken, niet meer te zondigen en hun bedden weg te dragen.*

Zij stonden alle 4 van hun bed op. De 8 halfzieke die hen gedragen hadden, waren (nu ook) zeer flink (wellicht ook genezen

of beter geworden) en zij hielpen de andere zich ontdoen van hun dekking, waarin zij gewikkeld waren. Deze schenen slechts nog een weinig moede en ongewoon aan hun nieuwe toestand; zij sloegen hun bedstoelen samen, namen die op hun schouders en onder het gezang: "Gezegend zij de Heer, de God van Israël, Hij heeft grote dingen aan ons gedaan, Hij heeft zich over zijn mensen erbarmd en ons door zijn Profeet genezen.", trokken zij alle 12 vreugdig door de verbaasde en toejuichende menigte van daar weg (cfr. Mt. 9, 8).

Maar de Farizeeën verlieten zeer geërgerd, beschaamd en vernederd en zonder afscheid van Jezus te nemen, de plaats. Hetgeen hen vooral tergde, was de manier waarop Hij dit alles deed: dat Hij niet van dezelfde gezindheid was als zij, dat Hij in hen niet 'de rechtvaardigen, de wijzen, de uitverkorenen' zag en dat Hij omging met mensen, die in hun ogen verachtelijk waren; zij hadden duizend bezwaren, duizend 'maar's' tegen Hem in te brengen.

Zij beschuldigden Hem dat Hij niet goed de vasten onderhield, met zondaars, heidenen, Samaritanen en ander gespuis omging, zelf van geringe en verdachte afkomst en zijn leerlingen te grote vrijheid liet, zodat zij aan voornamen niet het verschuldigde respect betoonden. Kortom, in hun ogen was alles verkeerd en toch konden zij niets steekhoudends aanvoeren en geraakten hoe langer hoe meer verstrikt in het net van hun eigen gepieker, van woede en laster; zij konden zijn wijsheid en verbazende wonderen niet loochenen, maar ze baatten hun niet.

Wanneer men het leven van Jezus zo ziet, dan constateert men dat, zowel priesters als volk, toen waren zoals nog in onze dagen. Kwam Jezus nu op de wereld, Hij zou het van vele schriftgeleerden en de politie nog erger te verduren krijgen[293].

[293] Kwam Jezus nu op de wereld. – De zienster maakt hier gewag van de politie of staatsbeambten, omdat zijzelf er vreselijk mee af te rekenen gehad heeft. Ontvoering, onderzoek, mishandeling, gevangenschap, huiszoeking,

De ziekte van die genezenen was een onreine vloed; zij waren er van uitgeteerd, machteloos, lam en stijf, als had een geraaktheid hen neergeveld. De 8 andere waren deels aan één zijde lam. De bedden waren 2 draagbomen met poten en een dwarshout; in het midden was een mat gespannen. Zij rolden het hele toestel samen en droegen het op hun schouders, gelijk een paar stangen weg; het was aangrijpend die mensen al zingend zo door het volk te zien trekken.

---

bespotting en meer soortgelijks zijn haar niet bespaard gebleven, als was zij de staatsgevaarlijkste aller mensen.

Dezelfde redenen waren het voorwendsel om ook Christus ter dood te brengen, en ze zouden het in onze tijd nog zijn, **omdat Hij zonde zonde noemt, de valse vrede der mensen verstoort en hen met straffen bedreigt.** Gelijk velen nu niet kunnen buigen voor de Paus, de onmiddellijke plaatsbekleder van Christus, dan zouden bij een wederkomst, zij ook niet kunnen buigen voor Hemzelf.

Trouwens wie luistert er, wanneer Hij zijn Moeder in zijn plaats naar de aarde stuurt? Welke mensen houden er rekening met de zo voorname openbaringen van K., waarin Christus zich zo duidelijk een 2e maal aan ons openbaart?

***

Behartigenswaard is het volgende woord van Pater Mattheo:

“De stortvloed van laster, hoon en belediging die over Jezus gedurende zijn lijdensuren heenspoelde, is bijna onbeduidend, vergeleken met **de vloed die nu sedert 20 eeuwen het heilig verblijf van Jezus in de Eucharistie overstelpt. Verraad, heiligschennis, afvalligheid, zo onmetelijk in onze tijd, en haat bezoedelen zijn aanbiddelijk aanschijn en doorboren zijn Hart.**

En de massa verraders van heden geniet het verantwoordelijk voorrecht te weten wat ze doet en Degene te kennen die zij mishandelt.

En gelooft me vrij: de euveldaden van de hedendaagse Sanhedrins overtreffen in boosheid en haat al wat mijn godvruchtige lezers zich kunnen indenken.” (De Liefdekoning, blz. 273).

Genezing van Petrus' schoonmoeder. – Petrus' ootmoed. (Mt. 8, 14-16; Mk. 1, 30-39)

623.

Zonder te vertoeven begaf Jezus zich nu met de leerlingen door de stadspoort langs de berg naar het huis van Petrus bij Betsaïda (nabij het Meer in het kleine dal Tabiga), want zij hadden Hem dringend geroepen, omdat zij meenden dat de schoonmoeder van Petrus op sterven lag; haar ziekte was erg toegenomen, want zij had een hete koorts. Jezus ging onmiddellijk in haar kamer en met Hem gingen nog anderen binnen, o.m. zo ik meen, Petrus' dochter (stiefdochter, zie nr. 913, einde). Hij trad aan de zijde van haar bed, waar haar hoofd lag, en leunde tegen het bed, zodat Hij half stond, half zat en haar hoofd dicht bij Hem was. *Zó sprak Hij haar enige woorden toe, legde zijn hand op haar hoofd en borst;* nu hield zij op te ijlen en werd zeer kalm. *Dan richtte Jezus zich op, stond vóór haar, nam haar hand, hief haar in zittende houding en zei: "Geef haar te drinken."* Toen gaf Petrus' dochter haar te drinken uit een schuitvormige schaal.

Jezus zegende de drank en beval haar op te staan: zij richtte zich aanstonds op haar laag bed geheel op. Zij had een wijde slaaprok aan en daaronder was zij nog geheel ingehuld (in een slaapwikkeldoek; cfr. fasc. l, nr. 19, voetnoot 43). Zij ontdeed zich van het wikkelkleed, stapte van het bed en betuigde met het hele gezin haar dank aan de Heer.

Hierop gingen zij ter maaltijd en de genezene droeg met de overige vrouwen de spijzen op; zij diende volkomen gezond de gasten; het kon omstreeks 12 uur zijn, toen ze genezen werd, en tussen 2 en 3 uur, toen zij aten.

Na de maaltijd ging Jezus met Petrus, Andreas, Jakobus en Joannes en meer andere leerlingen wandelen op de oever van het Meer, bij Petrus' visserij (op de kust van het dal Tabiga). *Hij onderrichtte hen en sprak hoofdzakelijk*

daarover, dat zij aan dat bedrijf weldra voorgoed vaarwel zouden moeten zeggen om Hem te volgen.

Toen werd Petrus weer bang, viel vóór Jezus op de knieën en bad Hem zijn onwetendheid en zwakheid toch in aanmerking te nemen en hem in zulke verheven ondernemingen niet te betrekken, aangezien hij zo iets volkomen onwaardig was en de nodige bekwaamheid miste om anderen te onderrichten. *Doch Jezus zei hun alle menselijke zorg ter zijde te stellen, daar Hijzelf, die aan de zieken de gezondheid gaf, in hun onderhoud zou voorzien en met de nodige kracht uitrusten om hun opdracht te volbrengen.*

De overigen waren volkomen tevreden. Alleen Petrus kon uit ootmoed en eenvoud niet begrijpen dat hij geen visser, maar een leraar zou zijn.

Dit alles was nog niet hun eigenlijke roeping, die in het Evangelie staat (Mt. 4, 18-22). Deze roeping heeft nog niet plaats gehad. (Ze komt in nr. 901). Nochtans heeft Petrus reeds een aanzienlijk aandeel in zijn zaken aan Zebedeüs overgelaten.

624.

Na deze wandeling aan het Meer keerde Jezus terug naar Kafarnaüm en vond enorm vele zieken rondom Petrus' huis vóór de stad. *Na er vele van genezen te hebben, ging Hij in de synagoge preken* (cfr. Mk. 1, 32-39). Doch toen het gedrang steeds groter werd, onttrok zich Jezus onbemerkt aan de menigte en ging zonder enig gezelschap in die enge ravijnhof bij de synagoge, waarin Hij zich het vorige jaar, na het sluiten van de sabbat, op 30 Kislew of 29 december, met verscheidene leerlingen teruggetrokken had (fasc. 12, nr. 373).

Van hier ging Hij naar een zeer aangename wildernis of bergkloof (bovenste deel van de bijwadi van de wadi Djamoes, zie nr. 612, voetnoot 292); deze strekt zich uit van het landgoed van Serobabel aan de zuidkant van Kafarnaüm zuidwaarts naar een

klein dorp (el-Khoer + Khoreibeh), dat door Serobabels knechten en arbeiders bewoond wordt. In deze kloof waren schone spelonken, geboomte, bronnen, gewassen[294].

---

[294] Spelonken, geboomte, bronnen, gewassen. – Omdat Jezus hier nog veel zal terugkeren, in dit centrum van zijn werkzaamheid, beschrijven wij dit hoekje land even nader.

K. maakt herhaaldelijk met ophef gewag van deze aangename wildernis of ravijn dat loopt van het landhuis van Serobabel, gelegen aan de zuidkant van Kafarnaüm, naar zijn arbeidersdorp en verder over deze heuvel naar Betsaïda.

In dat dorp woonden zijn dienaren en slaven; het omvatte Khoreibeh, el-Koer en het noordelijk gedeelte van de heuvel Oreimeh.

Het ravijn is de bijwadi van de wadi Djamoes.

***

Hier gebruikt K. het woord ‘spelonken’ minder gepast in het meervoud. In verband met de andere meervoudsvormen kan men het als dichterlijk en algemeen gezegd beschouwen, want in dat ravijn is maar één eigenlijke spelonk.

Mogelijk verstaat zij onder het woord ook de steenmijnen in dat ravijn of ook de spelonken in een wijdere omtrek.

De aanwezige spelonk is 60 m² groot, kan dus 10 m lang en 6 breed zijn; ze ligt zowat 700 m ten noorden van Khoreibeh, in de buurt van de voornaamste steenmijnen.

Het bestaan van deze mijnen bevestigt het woord van K. dat onder Serobabels werklieden steenarbeiders waren.

Zelfs hielpen sommigen van hen voor Herodes mee aan de bouw en de toren van Siloë te Jeruzalem, toen deze instortte, waarbij enigen omkwamen en anderen gewond werden (cfr. nr. 1022; Lk. 13, 4-5).

***

Voor de hoofdman van Kafarnaüm hadden zij bij hun dorp ook heuvelen geëffend en terrassen aangelegd en het ravijn kunstmatig tot een paradijselijke wildernis en dierentuin ingericht.

Daar had Serobabel zijn tuinen en lustplaatsen. De kweek van olijfbomen (natuurlijk waren er ook andere) wordt ook weer bevestigd door een teruggevonden oliepers bij de steengroeven.

Dit is ook de heuvel door K. zo vaak vermeld als gelegen tussen Kafarnaüm en Betsaïda, waarover de weg van de ene stad naar de andere liep.

Ook werden er vele vogelen en allerhande zeldzame getamde dieren in gehouden; het was een kunstmatige, goed onderhouden, aan Serobabel toebehorende wildernis, die anderzijds een openbaar deel was van het lustland Gennezaret.

***

Op het volgende wandelingetje beschouwen wij het uitzicht van de plaatsen nog nader. Vertrekkend van de bron Tineh nabij het melaatsenhuis, gaan wij langs de westvoet van de rotsheuvel Oreimeh.

Rechts bemerken wij in de hellingen een aantal niet diepe spelonken, die door mensenhanden gemaakt schijnen. Misschien zijn ze begrepen in de meervoudvorm 'spelonken' door K. gebruikt.

De heuvel heeft meerdere opeenvolgende verdiepingen of terrassen, waaraan mensenhanden een regelmatige vorm gegeven hebben.

De langwerpige kleine bovenvlakte is in akkergrond herschapen.

Voorbij deze heuvel steeds in noordwestelijke richting een steile heuvel beklimmend, de verlenging van de voorgaande, ziet men links en rechts van de weg grote basaltblokken liggen.

Na enige minuten bereikt men een vruchtbare hoogvlakte en na nog een tiental minuten brengt een zachter doch bestendige beklimming ons bij de ruïne **el-Koer**.

De grondmuren van talrijke kleine huizen zijn daar nog herkenbaar: verwarde resten waardoor de ploeg reeds vaak zijn voren trok.
Op vele punten liggen verspreid waterbakken in de rots uitgehouwen.

Op de bodem van een daarvan hebben meerdere vijgenbomen wortel geschoten; oorspronkelijk is het een steenmijn geweest, die later als waterbak gebruikt werd (cfr. Gal. I, 214-223).
Dit zijn de door K. vermelde '*Brunnen'*, want dit Duitse woord betekent even goed waterbak, reservoir, als eigenlijke bronnen.

Nog meer noordelijk treft men **Khoreibeh** aan en nog een 700-tal meters verder de grot, andere steenmijnen en de oliepers.

Nu kennen wij een voornaam district van Jezus' werkzaamheid, waartoe de tuinen, de heuvelen, het ravijn met de aangename wildernis van Serobabel behoren. Ook behoort er hoofdzakelijk bij de leer- en ziekenplaats in het midden van dit district, nl. de **Merdj Tebat**.

Ten noorden van dit kleine hoge dal of vlakte stijgt een bergtop op eenmaal steil tot een hoogte of niveau van 217 m.

Als aanvulling kan men nog de voetnoot 292 in nr. 612 herlezen.

Jezus bleef hier gedurende de nacht eenzaam in het gebed. Zijn leerlingen wisten niet waar Hij was en de menigte te Kafarnaüm trok naar huis of reisde af, de enen ‘s avonds en de anderen de volgende morgen.

Het was nu de tijd van de tweede oogst hier in het gewest.

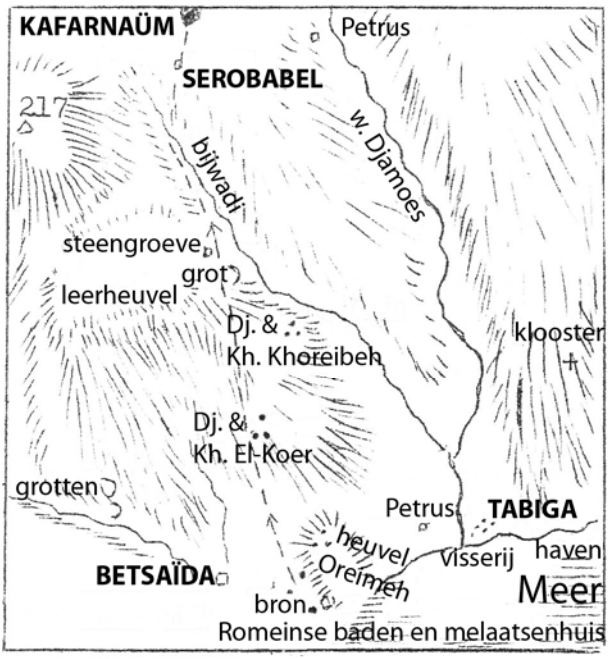

nr. 624 : Het dorp en het ravijn van Serobabel.

De puntlijn stelt de wandeling voor, vanaf de bron Tineh tot Kafarnaüm, beschreven in de tekst.

Jezus bij de baden van Betulië.

625.

25 augustus. –

Jezus bleef de gehele nacht eenzaam in gebed in de aangename wildernis achter het kasteel van de hoofdman Serobabel.
In de vroege morgen vonden Hem daar Petrus en andere leerlingen; zij zeiden Hem dat nog zo vele zieken naar Hem verlangden, maar *Hij antwoordde dat Hij nu verder moest.*

(Dit geval geeft Markus weer als volgt: "Zeer vroeg in de morgen stond Hij op en ging heen; Hij begaf zich naar een eenzame plaats om er te bidden. Simon en zijn gezellen gingen Hem achterna, vonden Hem en zeiden: "iedereen zoekt U."
Maar Hij sprak tot hen: *"laat ons naar de omliggende dorpen gaan…"* – De zienster vervolgt:)

Ik meen dat Hij er aan toevoegde dat Hij de naaste sabbat terug zou komen; tot dan mochten zij hun zaken voortzetten. (Naaste sabbat: dit is een vergissing).
Hij droeg hun op, Parmenas, Saturninus, Aristobolus en Tarzissus naar een zekere plaats tot Hem te zenden, waar Hij heden met hen wilde samenkomen; zij verlieten Hem hierop en Hij ving zijn reis aan, zonder ook maar één gezel.

Hij ging door het dal (de vlakte van Gennezaret) in zuidwestelijke richting, als wilde Hij naar Magdalum gaan.
Door het dorp van Serobabel gaande *genas Hij 2 melaatse mannen* en zette zijn weg dan weer voort.

Ik heb Hem de gehele dag zien gaan en rusten en ook met zijn vier (ontboden) leerlingen zien samenkomen. *Hij onderrichtte hen over alle soorten van onderwerpen, geheel op dezelfde wijze als de laatste maal, toen Hij van*

Nazareth kwam en in Tarichea melaatsen genezen had (fasc. 16, nr. 594, enz.). Helaas! ik was zo ziek, dat ik er nagenoeg niets van heb onthouden.

Hij ging rond de hoogte van het dal, waarbij Magdalum ligt, dat Hem op de afstand van een uur oostelijk aan zijn linkerhand bleef; het strekt zich aan de noordkant van een berg tot in het dal uit.

(Een klein deel van Magdalum bedekte de laagste helling van die hoge berg en reikte in de kustvlakte bijna tot de wadi Hamam of duivenvallei; deze heeft die naam van de vele duiven die verblijven in de grotten nabij de top.
Bij Magdalum splitste zich de weg: een vertakking liep zuidwaarts naar Magdalum en verder; de andere sloeg rechts de vallei in aan de noordvoet van de berg; een blik op de kaart maakt alles aanstonds duidelijk.

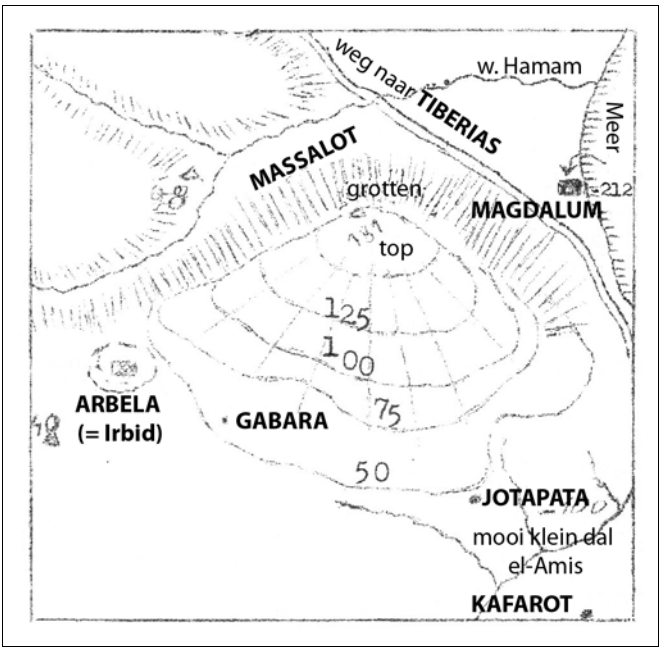

Bijzonderheden over de berg met Massalot aan zijn voet en over de wadi, zie fasc. 7, nr. 174, voetnoot 370; Jezus volgde de tweede vertakking door de vallei; Hij wilde naar Betulië's baden).

626.

Op de zuidkant van de genoemde berg ligt, als aan de helling hangend of geplakt, een wonderlijke stad, door wouden en dalen omringd; ze heeft een curieuze naam; ik meende dat het eigenlijk geen naam was, zodat ik het bijna niet kon geloven; hij klinkt als een scheld- of schertsnaam en luidt Jotapata.
Jezus was er nog nooit geweest; ik zag het hele gewest in panorama uit de hoogte; ik geloofde in het begin dat Jezus naar Gennabris zou gaan, dat een paar uren ten westen van Tiberias tussen bergen ligt, maar Hij ging er heden nog niet heen (wel in nr. 645).

Ik zag Hem aan de noordzijde van het dal aankomen, waarin het verrukkelijke meer en de baden (van Betulië) liggen. Het is hier de bron van Betulië of Betuel, dat ten zuiden van dit dal ten hoogste twee uren ver in het gebergte ligt.

(Duidelijk kan men het dal van de baden lokaliseren, ook de baden zelf vrij nauwkeurig aanduiden, maar Betulië zelf duiden wij op onze kaarten steeds tussen twee plaatsen aan wegens onzekerheid, nl. tussen tell Nimrin of de nabije heuvel en het hoogste punt van de berg Toeran, met zijn niveau van 541 m, zie kaart hierna en kaart 2).

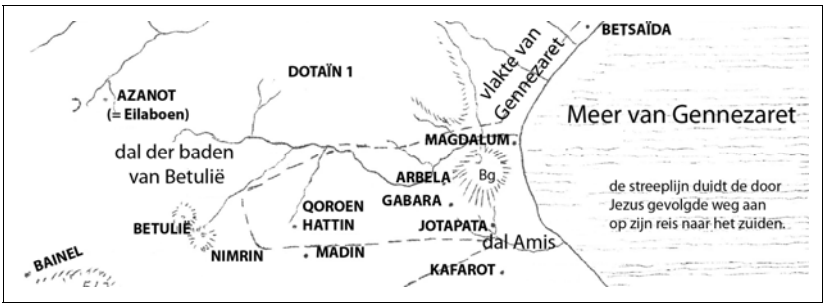

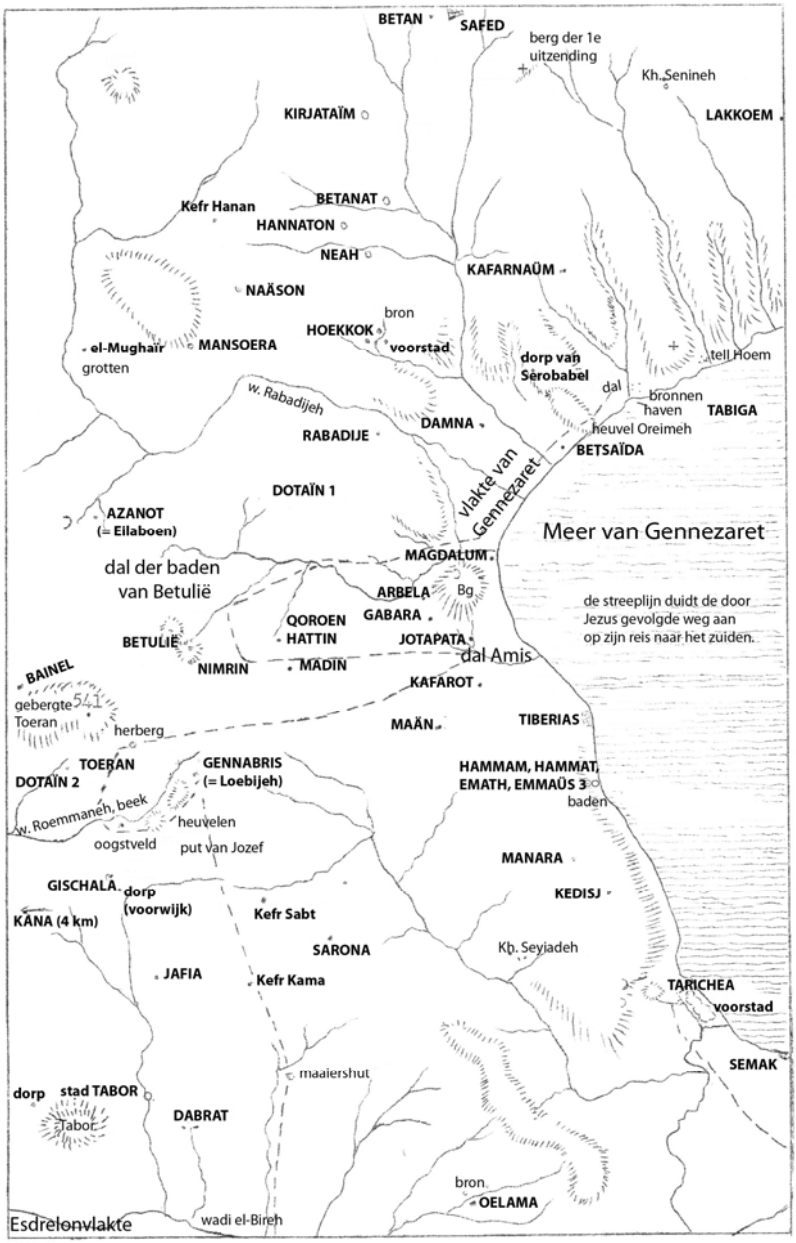
BETAN
SAFED
berg der 1e uitzending
Kh. Senineh
LAKKOEM
KIRJATAÏM
Kefr Hanan
BETANAT
HANNATON
NEAH
KAFARNAÛM
NAÄSON
bron
HOEKKOK
voorstad
el-Mughaïr
MANSOERA
grotten
dorp van Sérobabel
dal
tell Hoem
bronnen
haven
TABIGA
heuvel Oreimeh
w. Rabadijeh
RABADIJE
DAMNA
BETSAÏDA
vlakte van Gennezaret
DOTAÏN 1
AZANOT
(= Eilaboen)
Meer van Gennezaret
MAGDALUM
dal der baden van Betulië
ARBELA
Bg
de streeplijn duidt de door Jezus gevolgde weg aan op zijn reis naar het zuiden.
QOROEN
GABARA
HATTIN
JOTAPATA
BETULIË
dal Amis
BAINEL
NIMRIN
MADIN
KAFAROT
gebergte
Toeran
herberg
MAÄN
TIBERIAS
TOERAN
DOTAÏN 2
GENNABRIS
(= Loebijeh)
HAMMAM, HAMMAT, EMATH, EMMAÜS 3
baden
w. Roemmaneh, beek
heuvelen
oogstveld
put van Jozef
MANARA
KEDISJ
GISCHALA
dorp
(voorwijk)
KANA (4 km)
Kefr Sabt
SARONA
Kh. Seyiadeh
JAFIA
Kefr Kama
TARICHEA
voorstad
SEMAK
maaiershut
dorp
stad TABOR
tabor
DABRAT
bron
OELAMA
wadi el-Bireh
Esdrelonvlakte

Kana ligt ongeveer een uur westelijker in (en naast een klein zijdal van) een ander dal dat onder (en ten zuiden van) Betulië loopt. Voormelde baden en lustdal behoren tot Betulië. Zeer vele voorname en welgestelde mensen uit Galilea en zelfs Judea hebben hier lust- en rusthuizen met parken, waar zij in het schoon jaargetijde komen wonen.

Aan de zuidkant van het meertje, op de noordelijke helling van de hoogten van Betuel, staan rijen huizen met een warmbadinrichting; de oostelijke baden zijn warm, de westelijke lauw. De baden hebben een gemeenschappelijk groot bekken en rondom cellen[295], die met doek afgespannen zijn, waarin men gescheiden in badkuipen hoger of dieper ligt. Ook kan men in het gemeenschappelijk middenbekken daaruit tezamen komen.

---

[295] Is dit misschien een gebruikelijke inrichting in badgebouwen, eigen aan de streek?

Hetzelfde zien wij nog in een badgebouw van de minerale en medicale warmbaden van Hammam, het oude Hammat, een uur ten zuiden van Tiberias.

"Een donkere voorplaats leidt naar een gewelfde zaal. Hier, onder het gewelf dat door roodmarmeren kolommen geschraagd wordt, is een bekken waarin het warm water toevloeit. Rondom zijn kleine badcellen." (D.B. Emath, col. 1721-1722).

Hier zijn ook vele herbergen; men kan er ook afzonderlijke huurhuizen met bijhorende tuinen pachten voor een bepaalde tijd, en al het overige heeft men vrij. De opbrengst of winst komt Betulië ten goede en de gehele badinrichting wordt daarmee bekostigd; het meer is buitengewoon rein en spiegelklaar tot op de bodem; deze is met mooie witte steentjes bedekt.

Het meer wordt gevormd door een water dat uit het westen komt (waarschijnlijk het beekje dat van Nimrin afdaalt, naam die betekent: helder, gezond water) en dat, na het meertje gevuld te hebben, voortvloeit door het dal van Magdalum (d.i. de wadi Hammam, om bij Magdalum in het Meer Gennezaret uit te monden).

627.

Het meer wemelt van kleine vaar- en lustbootjes, die uit de verte er als zwemmende eenden uitzien. Aan de noordkant van het meertje staan de woningen waarin de vrouwen verblijven, als zij hier baden komen nemen. (Dit verblijf is te onderscheiden van hun badgebouw, zoals het verder zal blijken.) Die woningen hebben uitzicht naar het zuiden. Hun wandelpaden en speelplaatsen strekken zich nochtans uit tot dicht bij de beek, die in het meertje vloeit en langs het speelterrein van de mannen voorbijloopt (zodat ze alleen door de beek en het meer gescheiden zijn). Het dal of de vallei helt aan beide zijden zacht naar het meer af. Vóór de woningen (ten noorden) en de baden (ten zuiden) en om het meer lopen mooie verbindingswegen, wandelpaden, dreven en lommerrijke, overwelfde lovergangen, staan er priëlen en verheffen zich bomen met ver uitgespreide takken, terwijl zich daartussen weiden met zeer schoon gras, boomgaarden, reukplant-tuinen en speelterreinen uitstrekken. Het uitzicht is verrukkelijk: overal ziet men bergen en heuvelen; alles prijkt in de rijkste vruchtbaarheid, in de grootste overvloed, vooral van druiven en ooft. Het is hier nu ook de tweede oogst in het jaar.

Jezus bleef ‘s avonds aan de kant van het meer waar Hij aangekomen was in een reizigersherberg. Weldra was Hij door allerhande mensen omringd en *Hij sprak hen toe vóór de herberg met een buitengewone zachtmoedigheid en goedheid.* Onder de toehoorders waren zeer vele vrouwen, maar er was ook slecht gespuis onder uit Jotapata, maar deze trokken er spoedig van tussenuit terug naar huis, zonder naar Hem geluisterd te hebben; ik weet het verloop niet meer: ik was te ziek.

628.

26 augustus. –

In de morgen zag ik vele kleine schuiten van de zuidzijde van het meer, waar de baden waren, overgevaren komen. Een afvaardiging uit de aanzienlijksten der mannelijke badgasten kwam Jezus zeer hoffelijk uitnodigen om tot hen over te komen en ook voor hen eens te preken. *Jezus aanvaardde aanstonds hun aanbod en voer gaarne met hen over.* Hij ging in een herberg, waar men Hem een ontbijt voordiende en hier bleef Hij de gehele dag, beurtelings *rondwandelend, rustend en onderwijzend. Hij leerde ‘s morgens in de koelte en tegen de avond vóór de herberg onder lommerrijke bomen op een heuvel.* De meeste aanwezigen stonden rondom Hem, en aan de ene kant de vrouwen gesluierd.

Er was hier een zeer schone schikking. De meeste waren ontwikkelde, welopgevoede en gefortuneerde mensen en voor het grootste deel goed gestemd en tevreden. Daar er hier geen partijen waren, zo vreesde niemand zich ter wille van anderen geheel aan zijn goede indrukken en heilzame gevoelens over te geven. Allen waren jegens Jezus met dezelfde welwillendheid, eerbied en bescheiden nieuwsgierigheid bezield en betoonden Hem de hoogste achting.

Jezus’ eerste toespraak vervulde hen met blijdschap en troost; zijn woord was overigens niet streng. Hij sprak:

- *over de afwassing in het badwater,*
- *over de eenheidsband hier onder de badgasten,*
- *over de gelijkheid onder hen en het wederzijds vertrouwen,*
- *over het geheim van het water,*
- *over de uitwissing van de zonden,*
- *over het bad van Joannes' doop,*
- *over de verbondenheid tussen gedoopten en bekeerden en*
- *over de liefdeband die hen moest verenigen.*

Bovendien kregen zijn woorden een grote aantrekkelijkheid van de beelden en gelijkenissen, die Hij ontleende aan het mooie jaargetijde, aan de kenmerken van het gewest, aan de bergen, bomen, vruchten, kudden en aan alles rondom hen.

Ik zag het gezelschap in een kring in zijn nabijheid treden en elkander groepsgewijze in goede orde afwisselen. *Voor elke nieuw bijgetreden groep herhaalde Hij dezelfde enkele waarheden in nagenoeg dezelfde bewoording.* Ik weet niet meer nauwkeurig hoe alles die dag op elkaar volgde. Ik zag er enigen die wegens jicht slechts hinkend vooruit geraakten, maar de meesten waren beambten en officieren, die daar hun verlof doorbrachten of ontspanning namen; ik herkende ze aan hun kleding, wanneer zij de plaats verlieten en naar hun respectievelijke garnizoenen in de streek terugreisden, want gedurende hun verblijf in de baden waren zij gelijk gekleed.

629.

De mannen waren zeer licht gekleed in zeer dunne, fijne, geelachtige wol. Zij hadden een vrouwenrokje aan van vier losse slippen, die om de lendenen vast waren en als een soort broek tot aan de knieën om de benen hingen; sommigen waren barvoets en

anderen droegen sandalen. Hun romp was bedekt met een scapulier dat aan de zijden open en door een brede gordel om het lijf toegehaald was; de armen waren tot boven de ellebogen bloot. De schouders waren bedekt met mouwlappen tot de helft van de bovenarmen; zij hadden het hoofd onbedekt. In zulk een kostuum zag ik ze allen en zij hadden korter of langer baarden van verschillende kleur.

Ik zag hen allerlei spelen verrichten; zij schermden met stokjes en verdedigden zich met schilden van bladeren; zij worstelden lijf aan lijf of dromden ook groep tegen groep om de tegenpartij uit haar stelling te verdrijven en deze in te nemen; zij hielden wedlopen naar een bepaald punt en sprongen over koorden en door hoepels, waaraan alle soorten van blinkende voorwerpen hingen die zij niet raken mochten; anders klingelden ze en vielen af; naar het aantal afgevallen dingen werd het verlies dan berekend; er lagen daar vruchten, waarvoor zij speelden.

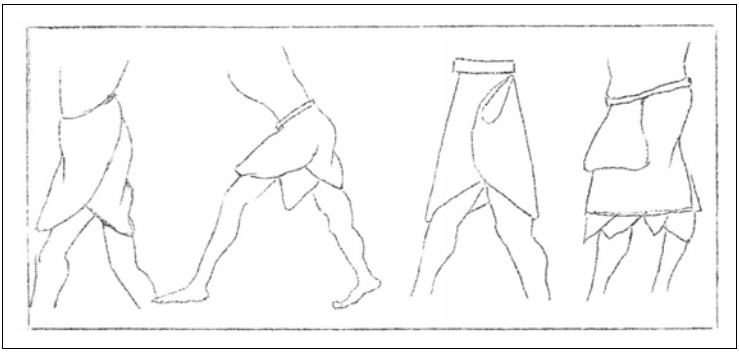

Ik zag anderen op fluiten spelen; weer anderen hadden dikke, lange, rieten buizen, waardoor zij in de verte en in het meer keken; ook bliezen zij er kogeltjes of pijltjes door, alsof zij naar de vissen schoten. Ik zag dat zij deze buizen in een ring konden buigen en zo aan de arm dragen; ik zag ook dat zij bonte glazen bollen op het uiteinde van die buizen staken en, daarmee heen en weer zwaaiend, in de zon spiegelden en dat zich dan in die kogels het hele landschap omgekeerd vertoonde, en zich draaide als

gleed het meer boven hun hoofd voorbij; daaraan beleefden zij heel wat pret.

Hier waren de vruchten en inzonderheid de druiven allerschoonst; en ik zag sommigen de prachtigste vruchten die zij hadden, zeer eerbiedig en hoffelijk aan Jezus komen aanbieden.

Dit dal is hetzelfde bekoorlijke dal, waar Jezus Natanael aanblikte, terwijl deze onder de vijgenboom het spel van de vrouwen gadesloeg. Ook Bartolomeüs was toen daar en *Jezus wierp eveneens een doordringende, zielroerende oogslag op hem, terwijl Hij hem in het voorbijgaan groette.* Bartolomeüs die toen nog Neftali heette, was er zeer door getroffen (zie fasc. 9, nr. 204).

630.

De woningen der vrouwen zijn aan de andere, de noordelijke zijde van het dal (en van de beek en het meer). Hun baden zijn nochtans aan deze zijde, maar meer naar het westen en de mannen kunnen ze niet zien, wanneer zij in het bad gaan; zij gaan over het beekje nabij zijn uitmonding in het meer.

Op de oevers van het beekje zag ik kleine jongens met opgeschorte witwollen rokjes aan, die me deden denken aan Joannes de Doper als knaap; zij bewaakten daar gehele benden van verschillende, op het meer en water zwemmende watervogels (cfr. fasc. 14, nr. 473, voetnoot 223). Zij gebruikten bont ontschorste herdersstaven. (Door het wegsnijden van schorsdelen hadden ze er wellicht witte banden of figuren op aangebracht).

Het water werd uit deze beek en uit het meer naar de herbergen op de hoogte en naar de baden geleid. Tot dit doel wordt het in goten geschept, waardoor het in hoger geplaatste bakken vloeit; hieruit wordt het nogmaals overgeschept en weer in bakken op een hoger niveau geleid en dit zolang tot het de herberg en de baden bereikt.

Ik zag de vrouwen eveneens zich aan verschillende spelen op de weiden overgeven. Zij droegen wijde, lichte klederen met vele

vouwen, van zeer fijne witte wol; vele van hen droegen 2 gordels, één onder de borst en één om de heupen, en in de laatste of onderste gordel werd hun kleed opgeschort d.i. tussen de gordel omhooggetrokken. Deze klederen waren dun en licht, maar onbesprekelijk zedig. De wijde mouwen werden door middel van spelden of spangen omhoog en omlaag geschoven, en ze eindigden met grote, stijve handkragen of -lobben kroezig met vele vouwen als opengespreide pauwenstaarten; rondom de pols of handwortel stonden ze dus stijf, wiel- of waaiervormig.

Hun hoofdtooi geleek op een pronkmuts, die ik Magdalena eens zag ophebben; ze bestond uit meerdere (bolvormige), om het hoofd liggende wrongen boven elkander, die omwonden waren met witzijden of natuurlijke witte pluimpjes en die naar boven toe in dikte en omkring verminderden of kleiner werden; de muts zag er uit als een van pluimpjes gemaakt slakkenhuis; ze werd van achteren toegebonden en van de top hing een bos lange kwasten neer; zij droegen geen sluiers, maar vóór het aangezicht een gelaatsdoek, bestaande uit twee fijngevouwen, witte, doorzichtige helften, die afhangend de neus bedekte en van 2 ooggaten voorzien was; zij konden hem half of geheel terugslaan, naar gelang zij zich min of meer tegen de zon wilden beschermen. In de tegenwoordigheid van mannen lieten zij hem neer.

631.

Ik zag de vrouwen een zeer lustig spel spelen. Ieder van hen had om de heupen een gordel, waaraan een ring of een lus vast was, waaraan zij elkaar met hun ene hand vasthielden, zodat hierdoor een kring ontstond, terwijl zij de andere hand vrij hielden. In hun kring was ergens een juweel verborgen; de kring draaide zolang heen en weer, tot een van de speelsters het kostbaar stuk ontdekte. Wanneer deze zich nu bukte om het op te nemen, versnelden de andere hun draailoop.

Nu boog zich ook de volgende om het juweel te grijpen; maar hierbij vermeden zij te vallen, doch meer dan eens tuimelden zij allemaal onder uitbundig schatergelach op elkaar.

Heden zag ik Andreas en Jakobus de reis van Kafarnaüm naar hier zeer vroeg ondernemen en omstreeks de middag *hier met Jezus spreken. Ik meen, zonder het te kunnen verzekeren, dat zij het hadden over de doop, want Jezus wil, geloof ik, te Ennon laten dopen.* Na dit onderhoud keerden de twee apostelen terug.

Betulië ligt 1,5 uur ten zuiden van hier, op een hoogte, zeer eenzaam in een wilde bergstreek. Op het hoogste punt steekt er een hoge oude toren boven uit, en men ziet er vele oude, vervallen muren en torens. Eertijds was de stad groter en zeer sterk; nu groeien er bomen op de muren en men kan er op rijden; ik zag badgasten die er op kwamen wandelen; de stad ligt hoog, om de berg.

Het is dit Betulië, waar Judit gewoond heeft; de legerplaats van Holofernes strekte zich uit vanaf het Meer door het ravijn (nauw dal el-Amis) van Jotapata tot bij Dotan (= Dotaïn 2), dat een paar uren zuidelijk van Betulië gelegen is.

632.

De 1e avond was hier lichtzinnig vrouwvolk met mannen van Jotapata geweest, maar zij hadden Jezus' lering niet aanhoord (cfr. nr. 627, laatste alinea); ze begaven zich naar Jotapata terug en gingen daar vertellen dat Jezus zich hier bevond.
Jotapata ligt ongeveer anderhalf uur ten zuidoosten van hier.

(Een woord over Jotapata en de Herodianen zetten wij even verder op een gepaster plaats).

Nadat de synagoge te Jotapata de nabijheid van Jezus vernomen had, zond ze een paar Herodianen naar de baden van Betulië, om op Hem te loeren en Hem een bezoek aan Jotapata voor te stellen. Die kerels zag ik heden herhaaldelijk in zijn nabijheid als badgasten zeer kruiperig en vriendelijk jegens Hem, doch om Hem te bespieden. Jezus liet zich weinig aan hen gelegen liggen. Op een bepaald ogenblik nodigden zij Hem uit naar Jotapata, maar *Hij gaf hun geen bescheid.*

Heden heb ik hier ook een zevental leerlingen van Jezus gezien, die vroeger menigmaal een paar weken met Hem gereisd hadden; het waren 2 leerlingen van Joannes, voorts 4 verwante leerlingen uit het gewest van Hebron en een van zijn neven of verwanten uit Klein-Sefforis; zij hadden Hem in Galilea opgezocht en hier gevonden.

Ik heb Hem heden overdag ook met enige badgasten hier vertrouwelijk horen spreken: er zullen dus wel enige aanhangers van Hem onder hen geweest zijn. Ik zag Hem ook alleen met de leerlingen een kleine maaltijd nemen en nu en dan iets gebruiken van de vruchten, die Hem ten geschenke gegeven waren. Sommige badgasten aten in hun huurhuizen, andere picknickten in groep onder loofhutten.

633.

27 augustus. –

De Herodianen waren naar Jotapata teruggekeerd en men maakte nu het volk daar tegen Jezus op, als Hij eventueel naar de stad zou komen. Men vertelde tegen de inwoners dat het mogelijk was dat Jezus, de Profeet van Nazareth, die op de vorige sabbat te Kafarnaüm, en op een vroegere sabbat te Nazareth zulk een spektakel verwekt had, naar Jotapata kwam en er best mogelijk de sabbat zou vieren, aangezien Hij zich in de naburige baden van Betulië bevond.

Men waarschuwde de ingezetenen zich niet door Hem op hol te laten brengen of overtuigen, Hem niet toe te juichen en Hem ook niet zolang aan het woord te laten, maar Hem met tegenspraak en ondervragingen te onderbreken, telkens als Hij hun iets onbegrijpelijks, vreemds of raadselachtigs voorhield; zo bewerkten zij het volk en bereidden het voor op zijn komst.

Jezus was ‘s morgens nog in de baden van Betulië en *ik zag Hem nog een zeer vriendelijke en eenvoudige toespraak houden, zoals men kinderen onderwijst.* Vele mannen stonden in een kring rondom Hem en Hij wandelde

in de kring rond. Op de achtergrond stonden vreesachtig verscheidene jichtlijders, mannen die hier het bad gebruikten; zij hadden zich nog niet tot bij Jezus gewaagd. *Jezus herhaalde in het algemeen wat Hij gisteren en eergisteren geleerd had en Hij spoorde hen nogmaals met klem aan, om zich van alle zonden te reinigen.* Allen hadden Hem lief gekregen; zij voelden zich tot Hem aangetrokken. Menigeen zei: "Heer, wie U gehoord heeft, kan U niet weerstaan!"

Jezus vroeg hun: "Gij hebt veel over Mij horen spreken en nu hebt gijzelf Mij gehoord, wie meent gij dat Ik ben?"

Toen zeiden enigen: "Gij zijt méér dan een Profeet! Geen profeet kan op die manier zulke waarheden verkondigen, geen profeet zulke wonderen verrichten!" Maar anderen zwegen.

En Jezus, die wist wat dezen dachten, wees op hen die zwegen en sprak: "Dezen hebben gelijk!"

Één van hen zei ook: "Heer, Gij kunt alles. Is het waar? Men vertelt dat Gij reeds doden opgewekt hebt, de dochter van Jaïrus?" Hij bedoelde de Jaïrus, die in een stad niet verre van Gibea woonde (nl. in Fasaël) waar Jezus eenmaal de zo verwaarloosde inwoners had onderricht; ik heb dit vroeger eens verteld (fasc. 11, blz. 183; fasc. 12, blz. 281).

Jezus antwoordde: "Ja, het is waar!"

Dezelfde zegsman vroeg verder: "Hoe is het mogelijk dat die voortreffelijke man onder dat minderwaardig volk in zulk een slecht befaamd dorp wil wonen?"

Jezus sprak toen van de bronnen in de woestijn; Hij wilde zeggen dat het goed was dat de zwakken een deugdzaam man aan hun hoofd hadden.

634.

Deze gasten gingen zeer vertrouwelijk met Jezus om.
Hij vroeg hun dan: "Wat weet gij van Mij? Wat kwaad heeft men u zo al over Mij verteld?"

Enigen antwoordden: "Men beschuldigt u er van, op de sabbat uw werken niet te staken en de zieken te genezen."

Toen wees Jezus naar de nabije lustvijver met de schuiten, waarbij herdersknapen tedere lammetjes en ander jong vee weidden en zei: "Ziet die zwakke herdersknapen en die kleine tedere lammeren. Indien een daarvan in de vijver viel en blaatte, zouden niet alle andere klaaglijk blatend om de vijver komen staan uit een gevoel van medelijden? De onbeholpen herdertjes zouden het lam niet kunnen redden; maar veronderstelt dat de zoon van de eigenaar dezer lammeren hier op een sabbat voorbijkwam, de zoon die juist opdracht kreeg de lammeren te gaan verzorgen, bewaren, weiden, redden; zou hij uit plicht en uit medelijden het lam niet uit de vijver trekken?"

Toen hieven zij allen de handen omhoog, gelijk de jongens in de catechismusles en riepen: "Ja! zeker! zeker! ja, dat zou hij doen!"

"Maar," zo redeneerde Jezus verder, "indien het geen lam was, indien de drenkelingen de verongelukte kinderen van de hemelse Vader waren, indien het uw broeders waren, ja, indien gijzelf het waart, zou de Zoon van de hemelse Vader u op de sabbat niet mogen helpen?"

Toen riepen zij nogmaals: "Ja! ja!"

Hierop wees Jezus naar de jichtzieke mannen, die meer verwijderd stonden en zei: "Ziet die zieke

broeders, mag Ik hen niet helpen, indien zij Mij op een sabbat om hulp smeken? Zullen zij geen vergiffenis van hun zonden bekomen, indien zij op de sabbat berouw hebben? indien zij op de sabbat hun zonden belijden? indien zij tot de hemelse Vader om barmhartigheid roepen?"

Met omhooggestoken handen riepen zij nogmaals: "Ja, já, zeker! zeker!"

Jezus wenkte nu de jichtigen en zij sleepten zich met grote inspanning moeizaam in de kring. *Hij wekte hen met enige woorden op tot het geloof, bad en zei: "Strekt uw armen uit!"* Zij staken hun zieke armen naar Hem vooruit en *Hij streek met de hand over hun arm; Hij ademde een kort ogenblik op hun handen en zij voelden zich genezen en konden hun ledematen gebruiken. Jezus zei hun nog een bad te nemen en zich van zekere dranken te onthouden;* zij wierpen zich voor Hem neer en dankten Hem en het hele gezelschap prees en verheerlijkte Hem.

Doch nu moest Jezus vertrekken; zij baden Hem nog te blijven, want zij waren Hem zeer genegen, in de beste gesteltenis en velen waren in het diepste van hun ziel ontroerd. *Jezus antwoordde dat Hij verder moest en zijn zending vervullen.*

Zij deden Hem en de leerlingen een eindver uitgeleide. *Hij gaf hun zijn zegen, nam dan afscheid* en begaf zich naar Jotapata, dat ongeveer anderhalf uur oostwaarts van hier gelegen is.

Jezus te Jotapata.

635.

27 augustus. –

Nog heden, 27 augustus, kwam Jezus in de namiddag te Jotapata aan; Hij waste zich de voeten en nam een maaltijd in een herberg vóór de stad. De leerlingen gingen vooruit in de stad naar de synagogeoverste en zij vroegen hem om de sleutels van de synagoge: hun Meester wilde er leren. Toen liep daar aanstonds veel volk tezamen en de schriftgeleerden en Herodianen waren vol verwachting, want zij hoopten dat zij Hem in zijn lering zouden vangen.

Toen Hij in de synagoge gekomen was, legden zij Hem vragen voor over de nabijheid van het Rijk, over de tijdrekening en de vervulling van de weken van Daniël en over de komst van de Messias (cfr. Dan. 9, 24-27).

Daniël 9
De openbaring aangaande de zeventig weken

24. Zeventig weken zijn bepaald over uw volk en uw heilige stad, om de overtreding te voleindigen, de zonde af te sluiten, de ongerechtigheid te verzoenen, en om eeuwige gerechtigheid te brengen, gezicht en profeet te bezegelen en iets allerheiligst te zalven.
25. Weet dan en versta: vanaf het ogenblik, dat het woord uitging om Jeruzalem te herstellen en te herbouwen tot op een gezalfde, een vorst, zijn zeven weken; en tweeënzestig weken lang zal het hersteld en herbouwd blijven, met plein en gracht, maar in de druk der tijden.
26. En na de tweeënzestig weken zal een gezalfde worden uitgeroeid, terwijl er niets tegen hem is; en het volk van een vorst die komen zal, zal de stad en het heiligdom te gronde richten, maar zijn einde zal zijn in de overstroming; en tot het einde toe zal er strijd zijn: verwoestingen, waartoe vast besloten is.
27. En hij zal het verbond voor velen zwaar maken, een week lang; in de helft van de week zal hij slachtoffer en spijsoffer doen ophouden; en op een vleugel van gruwelen zal een verwoester komen, en wel tot aan de voleinding toe, en waartoe vast besloten is, dat zal zich uitstorten over wat woest is.

Uit: NBG-vertaling 1951

Jezus weidde daar breedvoerig over uit en toonde aan, dat de voorspelde tijden gekomen waren en alle profetieën in de tegenwoordige tijd hun vervulling vonden. Hij maakte ook gewag van Joannes, die

hetzelfde gezegd en het Godsrijk als nabij aangekondigd had.

Hierop antwoordden zij zeer huichelachtig dat Hij zich in zijn lering aan de regels der voorzichtigheid moest houden, aan de joodse tradities geen afbreuk mocht doen en (aangezien Hij van Joannes sprak), zich zijn gevangenneming tot waarschuwing moest laten strekken.

Wat Hij over de vervulling van Daniëls weken, over de nabijheid van de Messias en over de koning van de Joden gezegd had, was heel voortreffelijk– het was overigens ook hun eigen mening – doch waarheen zij ook hun blikken mochten wenden om de Messias te ontdekken, zij konden Hem nergens vinden.

636.

Jezus had de profetieën geheel algemeen op zichzelf toegepast en zij hadden het goed begrepen, maar zij hielden zich alsof zulk een veronderstelling niemand kon invallen en alsof zij Hem in het geheel niet verstaan hadden, want zij wensten dat Hij zich ondubbelzinnig zou verklaren om Hem te kunnen aanklagen.

Toen zei Jezus hun: "Schijnheiligen! waarom wendt gij u van mij af en veracht gij Mij? Gij beloert Mij en beraamt met de Sadduceeën een nieuw complot, gelijk op het paasfeest te Jeruzalem! Wat bedoelt gij, wanneer ge Mij door het geval van Joannes voor Herodes waarschuwt?" En nu zegde Hij hun alle schanddaden van de oude Herodes in het aangezicht: al zijn aanslagen en moordpartijen, zijn angst voor de nieuwgeboren Koning van de Joden, zijn moordaanslag op de onschuldige kinderen en zijn afgrijselijk einde, zoals ook alle misdaden van zijn opvolgers, de echtbreuk van Antipas en de gevangenneming van Joannes.

Hij maakte ook gewag van de schijnheilige geheime sekte der Herodianen.

Te Jotapata woonden vele Herodianen[296]; zij hielden in een huis in de muur van de vesting hun geheime vergaderingen.

Deze sekte bestond bijna geheel uit ontwikkelde, geïllumineerde lieden en stond onder geheime oversten; zij hadden tekenen waaraan zij elkander herkenden en de oversten konden ook merken, wanneer een lid iets verried, ik weet niet meer waaraan; zij waren in het geheim vijanden van de Romeinen en vormden een organisatie, die streed voor de zaak van Herodes.

Zij waren ook heimelijke aanhangers van de Sadduceeën, maar deden zich uiterlijk meer voor als Farizeeën, want zij hoopten daardoor de beide partijen tot hun zienswijze te brengen en aan hun oogmerk dienstig te maken.

Zij wisten dat de tijd van de Koning der Joden gekomen was, en wilden deze verwachting uitbaten ter verwezenlijking van hun plannen. Uiterlijk waren de partijleden, volgens de ontvangen instructies, zeer menslievend, vriendelijk en verdraagzaam, doch in feite zeer verraderlijke vleiers; zij hadden niet de minste godsdienstige overtuiging, maar ze werkten onder de dekmantel van de godsdienst voor een vrij, geseculariseerd en geëmancipeerd rijk en werden daarin gesteund door Herodes.

---

[296] Herodianen. – Zij dienden de zaak van Herodes, zegt K.

Nu, het doel van de Herodessen was volgens de geleerden dit: “Hun politiek streefde bestendig naar de onafhankelijkheid, van het koninkrijk, dat gebaseerd moest zijn op de eenheid en stevigheid van de Joodse natie.

Om dit doel te bereiken was Rome’s bescherming onmisbaar.
Daarom zochten zij in de gunst te staan van de keizers, maar hun uiteindelijke bedoeling was het, onafhankelijke vorsten te worden en geen vazalen van Rome te blijven.” (D.B. Hérodes, fam. des H.; Hérodiens).

Uit het Evangelie blijkt het ook dat zij in verstandhouding waren met de Farizeeën en Sadduceeën, althans wanneer het er op aankwam te strijden tegen Jezus.

637.

Te Jotapata verweet Jezus de Herodianen dat zij één blok met de Sadduceeën vormden en zei hun welke Messias en welk rijk Gods ZIJ verwachtten.
Hij wees ook in de verte naar verscheidene steden en verklaarde: "Zij zullen niets tegen Mij vermogen, tot mijn zending zal vervuld zijn. Ik zal nog tweemaal Samaria, Judea en Galilea doorreizen. Gij hebt reeds tekenen van Mij gezien, gij zult er nog grotere te zien krijgen en toch blind blijven." Daarna kwam Hij nog terug op het doden van de profeten en op het naderend godsgericht over Jeruzalem, enz.

De Herodianen die een georganiseerd, geheim genootschap waren en zich niet gaarne openbaar genoemd of aan de kaak gesteld zagen, werden geheel bleek, toen Hij de schanddaden van Herodes opnoemde en de geheimen van hun sekte zonder omwegen vóór al het volk blootlegde; zij zwegen en verlieten één voor één de synagoge; zo deden ook de Sadduceeën die hier de scholen in handen hadden; er waren hier geen Farizeeën.

Nu verliet Jezus met zeven leerlingen de stad.
Jotapata ligt vóór een berg als in een grote diepte, in een bergboezem ingebouwd; het heeft vóór zich nog een heuvel, van welken men weer een weinig afwaarts op de middelste hoogte van de berg boven diepe wilde grachten in de stad ging. *(Vor sich hat es noch einen Hügel, von dem man wieder etwas abwärts in der mittleren Höhe des Berges in die Stadt über tiefe, wilde Gräben ging).*

De stad ligt gebouwd als dringend in een diepe steengroeve en de berg hing imposant als het ware er boven.

Ten noorden van deze berg en nog geen 2 uren van de stad ligt Magdalum op de rand van een ravijn en zijn omgeving van dreven, hoven, vervallen torens en muurwerk strekte zich uit tot het midden van dat ravijn.

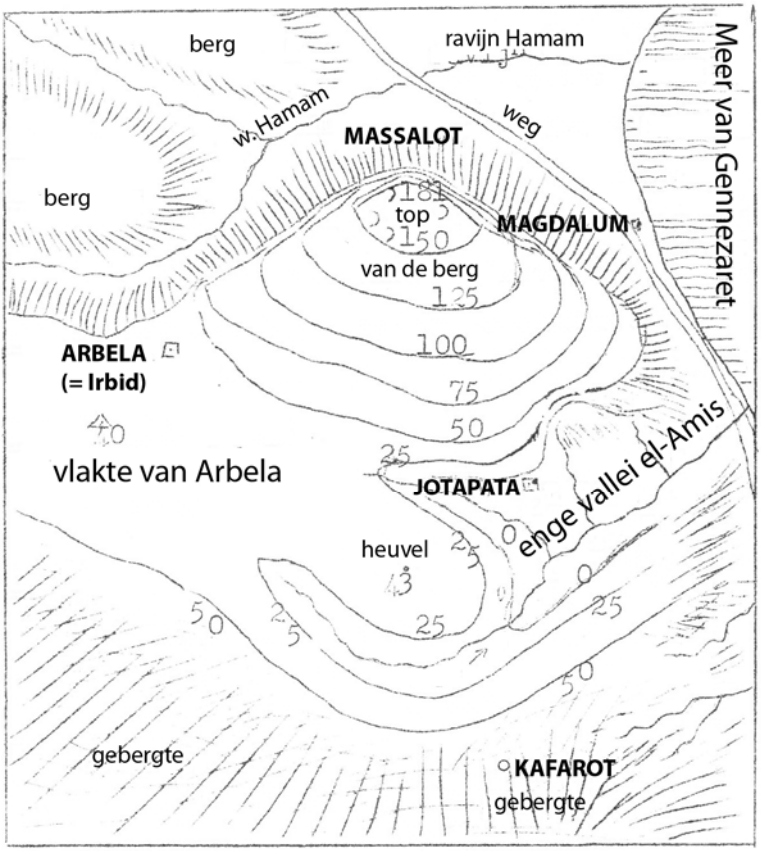

Ruw kaartje om aan te tonen hoe de aanwijzingen van K., betreffende de ligging van Jotapata passen in het geografisch kader.

Het ligt tussen 3 ravijnen, heeft een heuvel voor zich, aan zijn zuidzijde een dal en heeft in de verte uitzicht in engten en ravijnen.

Tussen de berg en Magdalum staan nog de overgroeide resten van de geul of loop van een waterleiding; men had door haar bogen een zeer aangenaam uitzicht op het landschap.

Ten zuiden van Jotapata ziet men weer een wilde berg en rechts en links valt de blik in wijde en verre bergkloven; het was een wonderlijke, verborgen stad[297].

Jezus op het oogstveld van Klein-Dotaïn.

Jotapata verlatend richtte Jezus zich eerst zuidwaarts door het dal (de enge vallei el-Amis) en dan (naar het westen) opwaarts 2 uren ver; Hij wilde naar een oogstveld tussen Betulië en Gennabris (en

---

[297] **Jotapata**. – Wat de ligging van Jotapata betreft, het kaartje met onderstaande tekst is voldoende. Jotapata is feitelijk onbekend.

Meerdere geleerden stellen ter vereenzelviging voor Khirbet Djefat, 4 uren ten zuidoosten van Ptolemaïs, en meer dan 4 uren ten westen van ons Jotapata, maar op grond van onderzoek ter plaats, zet de grote palestinoloog Guérin een groot vraagteken achter deze vereenzelviging.

Ook uit het verhaal van Flavius Josephus is meer dan een moeilijkheid te opperen. Als de afstand vanuit de vlakte van Ptolemaïs nog geen 4 uren was, waarom zou het leger van Vespasiaan, dat in die vlakte legerde, 4 dagen nodig gehad hebben om Jotapata te bereiken, laat het gebergte dan ook ruw en hinderlijk geweest zijn. Het is onnodig hier langer bij stil te blijven.

***

Magdalum. – Magdalum zou volgens K. zich vanaf de eerste helling van de hoge berg tot nabij de wadi Hamam uitgestrekt hebben. De voornaamste rest op die eerste helling is die van een burg van Bar-Kochba, die wel ouder dan deze verzetstrijder geweest zal zijn en Herodes tot bouwer zal hebben gehad.
Bij Magdalum vermeldt K. immers een kasteel van hem.

De nauwe hoogvlakte tussen berg en Meer is bezaaid met talrijke en vormeloze ruïnes van oude muren. In de Arabische huisjes is veel oud bouwmateriaal in zwarte basaltsteen verwerkt. Nabij het Meer bemerkt men stukken van zeer dikke muren, die de overblijfselen van een toren schijnen te zijn. (De naam ‘magdalum’ of ‘magdala’, in het Arabisch ‘medjdel’ betekent toren.)

Ook ten noorden van het huidige dorp ligt nog een aanzienlijke rechthoekige ruïne die tot een fort schijnt behoord te hebben. De zienster schijnt dus eveneens geloofwaardig, wanneer zij aan Magdalum een nogal grote uitgestrektheid toekent. In het noorden ligt heel de vlakte Gennezaret open.

nabij Dotaïn). Hij kwam eerst in een groot boerenhuis, dat bewoond was door kennissen van Hem, die brave mensen waren.

De H. Vrouwen overnachtten hier dikwijls op hun reizen naar Betanië en ook de boden namen hier op hun heen- en terugreis gewoonlijk hun intrek.

(Zie streeplijn op kaart; men kan ook zeggen dat dit boerenhuis of herberg nabij Betulië ligt, en het zal wel dezelfde zijn als in fasc. 9, nr. 218; ook dezelfde als in fasc. 13, nr. 424, 3e alinea).

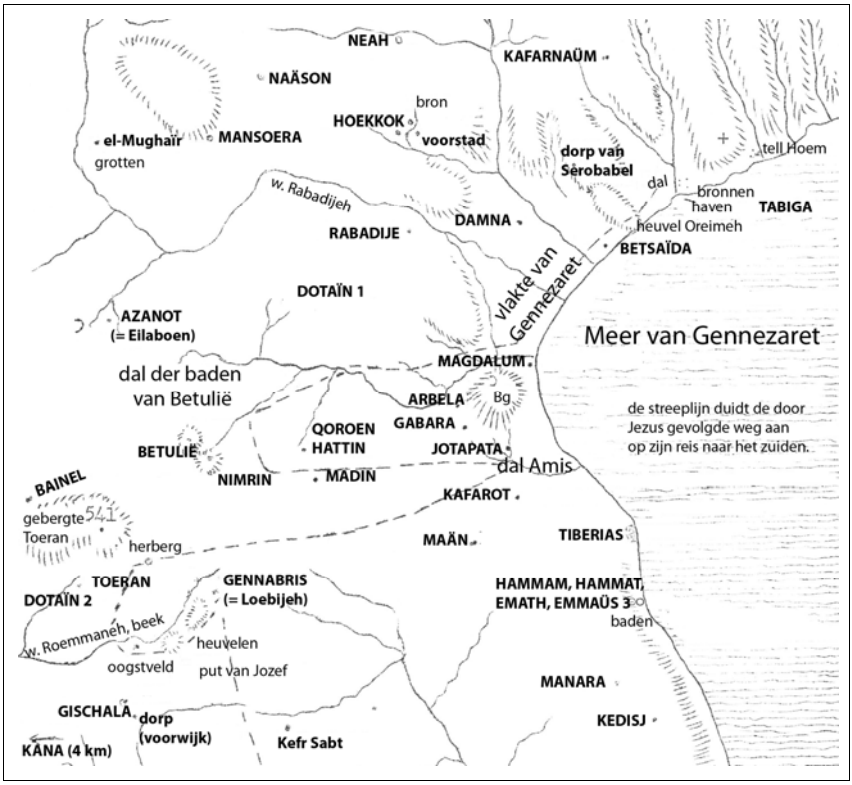

638.

28 augustus. –

(Hier is een kleine leemte. Bij gebrek aan tijd zal K. niet hebben kunnen verhalen dat Jezus in dat boerenhuis sliep; de volgende dag toont zij ons Jezus aanstonds op het oogstveld zonder zijn weg vermeld te hebben van dat huis naar het oogstveld).

Op dit oogstveld dat hetzelfde is, *waarop Hij later met de leerlingen de koornaren aftrok* (Mt. 12, 1; Mk. 2, 23; Lk. 6, 1), *heeft Jezus voor de graansnijders, de arenlezers en de bindsters geleerd.* (We zullen later zien dat de koornaren elders afgetrokken werden, maar dat hier de twist met de Farizeeën plaats had.) *Hij ging op het veld rond en vertelde hier en daar de parabel van de zaaier en van de steenachtige akker, want ook hier was het een steenachtige akker.*

Hij zei ook dat Hij gekomen was om, ondermeer de goede koornaren te verzamelen en Hij verhaalde de gelijkenis van het afscheiden en verwijderen van het onkruid bij de oogst (Mt. 13, 36-43). *Hij vergeleek de oogst bij het Rijk Gods; Hij vertelde dit tijdens de rustpozen onder de arbeid en ging van akker tot akker.* De halmen bleven tot een aanzienlijke hoogte staan; slechts de aren werden afgesneden en onderste tegen onderste tezamen gebonden (d.i. in tegenovergestelde richting, het stuk halm op elkaar naar binnen, de aren naar buiten, zodat ze de twee uiteinden van een bos of schoof vormden; zie fasc. 11, nr. 301, voetnoot 95 en 96).

's Avonds na het oogstwerk hield Hij op een heuvel (zie schets hierna, heuvel 1) *een grote lering voor alle arbeiders; Hij verhaalde een gelijkenis van een beek, die daar voorbij vloeide; van haar zachte, zegenbrengende loop, van de voorbij vloeiende bron*

der genade, van het afleiden der genade op ons veld, enz.

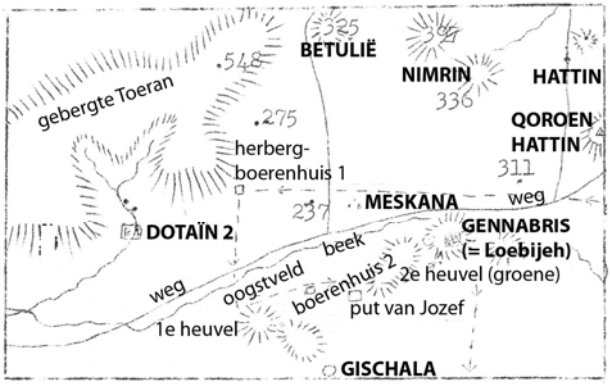

Jezus' oponthoud op het oogstveld van Dotaïn, bij de Put van Jozef en te Gennabris.

Hierop zond Hij twee Joannes-leerlingen naar Ennon om tot de leerlingen aldaar te zeggen zich naar Macheront (Macherus) te begeven om het volk daar tot bedaren te brengen, want Hij wist dat er vóór Macheront een oproer losgebroken was.

De dopelingen te Ennon waren tot een enorme massa aangegroeid; de grote menigten waren er aangekomen, en toen zij ter plaats vernamen dat de profeet gevangen was, rukten zij naar Macheront op en onderweg sloten zich nog vele mensen bij hen aan; zij verwekten een groot tumult, raasden en tierden dat Joannes vrijgelaten moest worden en hen moest komen onderrichten en dopen; zij wierpen ook met stenen. De wachten hielden alle toegangen bezet, terwijl Herodes zich verborgen hield en zeggen liet dat hij afwezig was.

639.

29 augustus = 6 Eloel. –

Jezus is ‘s avonds Gennabris nog een weinig genaderd en in een tweede boerenhuis gegaan en *heeft heden, en ook reeds gisteren, de mensen daar op dezelfde wijze geleerd. Het mosterdzaadje kwam er ook bij te pas.*

(De zieneres, zo noteert hier Brentano, herinnerde zich nog het een en ander, maar vertelde het zo onsamenhangend, dat het niet verwerkt en gebruikt kon worden).

Wonderbaar was me daar een feit; de man, in wiens huis Jezus verbleef, deed Hem zijn beklag over een buurman, die hem reeds lang keer op keer afbreuk aan zijn veld en rechten had gedaan, en *Jezus ging met hem naar dat veld en liet zich het onrecht waarover de man hem klaagde, tonen.* Daar dit reeds zo lang duurde, vormde de ontvreemde grond reeds een aanzienlijk stuk en de boer klaagde dat er met zijn buur niets aan te vangen was, hij was voor geen rede vatbaar.

Jezus vroeg hem of hij niet meer rond kon komen en te weinig had om zich en de zijnen te onderhouden.

De man antwoordde: “’t Is juist dát niet, ik kan nog wel goed bestaan, maar …”

Jezus wedervoer dat hij ***in zulk geval nog geen eigenlijk verlies ondergaan had, want dat er ons niets in eigendom toebehoort, en, zodra wij het nodige hebben om te leven, dat wij dan genoeg hebben.***

De boer behoorde aan zijn buur nog meer over te laten dan deze vroeg en aldus diens honger naar goederen te verzadigen: al wat men op aarde met blijde edelmoedigheid prijsgeeft om de vrede te bewaren, vindt men overvloedig in zijn Rijk terug.

Zijn buurman handelde op zijn manier juist (in overeenstemming met zijn aardse doeleinden), want daar hij zijn rijk op aarde zocht, trachtte hij zijn bezit aan aardse goederen te vermeerderen en voelde hij geen verlangen naar de goederen in het Rijk van de Messias.

De verongelijkte boer moest van zijn schraapzuchtige collega leren hoe men zich verrijken moet en hoe men er op uit moet zijn overvloedige verdiensten in het Rijk van God te vergaren.

Jezus verhaalde nog een gelijkenis van een stroom die het land aan deze zijde afrukt en het tegen de andere oever aanspoelt; het was een soort parabel als die van de onrechtvaardige huishouder, waarin de aardse hebzucht, list en sluwheid om zich te verrijken, tot voorbeeld werden gesteld hoe men in geestelijke zaken, maar dan op een heilige wijze, moet handelen. De aardse rijkdom werd tegenover de hemelse gesteld.

Jezus' leer scheen mij een weinig duister, doch voor de denkwijze, de godsdienst en de situatie van de Joden was ze zeer juist en verstaanbaar. Op dit volk immers maakt het figuurlijke, het zintuiglijk waarneembare een groter indruk.
(Abstracte waarheden hadden meer pak, wanneer ze hun in beeld en als belichaamd voorgehouden werden).

640.

Het was hier de akker waarop de vijver of put van Jozef lag.

Jezus verhaalde vervolgens een soortgelijk geschil uit het Oud-Testament, ik meen tussen Abraham en Lot, waarbij Abraham aan Lot nog meer toegaf dan deze eiste.

Jezus legde dit uit, paste het toe en vroeg hoe Lots kinderen gevaren hadden, waar zij uitgekomen waren, en of Abraham zodoende niet alles gewonnen en terugbekomen had? En of wij dan niet behoorden te doen zoals Abraham? Of hem (tot loon van zijn edelmoedigheid) dit rijk (dit land) niet beloofd geworden was? En of hij het ook niet gekregen had? "Maar, zo besloot Jezus, dat rijk was een voorafbeelding van het nu gekomen Rijk van God; de twist van Lot met Abraham was een voorafbeelding van uw onenigheid met uw buur, en nu moet gij doen gelijk Abraham en het Rijk van God trachten te bekomen." Jezus haalde ook de plaats uit de H. Schrift aan, waarin deze twist verhaald wordt (Gen. 13, 7 vlg.).

Naar aanleiding van dit geval onderwees Jezus nog lang de verzamelde oogstarbeiders over het Rijk Gods. De onrechtvaardige boer was er met zijn aanhang tegenwoordig, maar hij hield zich zeer stil en luisterde van ver. Hij had zijn vrienden aangemoedigd om Jezus dikwijls met allerhande strikvragen in de rede te vallen. Zo vroeg een van die vrienden waar Hij met zijn uiteenzetting uiteindelijk heen wilde. En wat Hij met zijn activiteit beoogde te bereiken?

Ik weet Jezus' antwoord niet meer nauwkeurig; het was niet rechtstreeks, maar uitwijkend, zodat zij er niets tegen Hem uit konden besluiten. *Ik geloof dat Hij zei, dat, (indien Hij zijn ondervrager te woord wilde staan), zijn uiteenzetting de enen te lang, de anderen te kort zou schijnen. Wat Hij hun aan het verstand wilde brengen, was allemaal ingekleed in gelijkenissen uit de oogst, in parabels, zoals die van de zaaier, het verwerpen en verbranden van het onkruid* (Mt. 13, 36-43), *van eeuwig-leven-gevend brood en spijs, enz.*

Matteüs 13
Onderwijs der discipelen

36. Toen liet Hij de scharen gaan en ging naar huis. En zijn discipelen kwamen bij Hem en zeiden: Maak ons de gelijkenis van het onkruid in de akker duidelijk.
37. Hij antwoordde en zeide: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen;
38. de akker is de wereld; het goede zaad, dat zijn de kinderen van het Koninkrijk;
39. het onkruid zijn de kinderen van de boze; de vijand, die het gezaaid heeft, is de duivel; de oogst is de voleinding der wereld; de maaiers zijn de engelen.
40. Zoals nu het onkruid verzameld wordt en met vuur verbrand, zo zal het gaan bij de voleinding der wereld.
41. De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn Koninkrijk verzamelen al wat tot zonde verleidt en hen, die de ongerechtigheid bedrijven,
42. en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal het geween zijn en het tandengeknars.
43. Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon in het Koninkrijk huns Vaders. Wie oren heeft, die hore!

Uit: NBG-vertaling 1951

De boer bij wie Jezus herbergde, heeft ook Jezus' raad en lering opgevolgd en zijn vijand niet aangeklaagd. Later verkocht hij al zijn goed ten bate van de ontluikende Kerk en zijn zonen zijn leerlingen geworden.

Het gesprek liep hier ook grotendeels over de Herodianen. De mensen klaagden dat zij alles bespiedden en dat zij onlangs verscheidene echtbrekers van hier en van Kafarnaüm aangeklaagd en gevangen naar Jeruzalem gevoerd hadden; in deze dagen zouden zij gevonnist worden (terwijl zijzelf in dienst van een echtbreker stonden). Wel werden zij gaarne verlost van de nabijheid van die zondige medeburgers, maar het gevoel voortdurend bespied te worden vonden zij toch zwaardrukkend.

Jezus sprak zeer vrijmoedig over die Herodianen; Hij zei tot die mensen dat hun afkeer voor die zonde prijzenswaardig was, maar dat zij niettemin zelf op hun hoede moesten zijn om niet schijnheilig en zelfvoldaan anderen te beoordelen.
"Men moet", zei Hij, "zijn eigen misdaden bekennen, alvorens anderen te veroordelen."

Hij beschreef nu de boze handelwijze van de Herodianen; Hij nam een kapittel uit de profeet

Jesaja, dat op de vorige sabbat in de synagoge gelezen was, tot leiddraad en leerde over de stomme honden, die niet blaffen, de zonde niet afweren en de mensen heimelijk verscheuren (Jes. 56, 9-12). *Hij deed hen opmerken dat de Herodianen die echtbrekers aan het gerecht hadden overgeleverd, terwijl Herodes, hun vriend, zelf in echtbreuk leefde. Ook zei Hij tot zijn toehoorders waaraan zij de Herodianen konden herkennen;* dit ben ik vergeten.

Hier in de omtrek waren in verscheidene verspreide hutten zieke en door arbeid verlamde mensen. Jezus bezocht die hutten en *genas die goede mensen en zei hun naar zijn prediking te komen en dan naar hun werk te gaan,* en zij deden dit onder vreugdig lofgezang.

Joannes de Doper.

641.

Ook van hier uit zond Jezus nog enige herders naar Macheront met het bevel voor de leerlingen van Joannes, het volk in Macheront te overhalen om uiteen te gaan, want hun opstand kon Joannes een zwaardere gevangenschap, ja, zelfs de dood berokkenen.

Herodes en zijn bijzit waren te Macheront. Ik wil nu het tafereel verhalen, waarin ik Herodes Joannes de Doper zag laten roepen en vóór zich brengen.

Herodes zat in een grote zaal, in de nabijheid van de gevangenis; hij was door zijn lijfwacht en meerdere ambtenaren, schriftgeleerden en vooral Herodianen en Sadduceeën omringd. Joannes werd door een gang in deze zaal gebracht en stond vóór de grote geopende deur tussen de wachten.

Ik zag Herodes' wijf met grote onbeschaamdheid en vol haat en verachting voorbij Joannes de zaal binnenstappen en zich op een zetel neervleien. Deze vrouw had een andere gelaatsvorm dan de meeste joodse vrouwen; al haar trekken waren zeer spits en scherp en zelfs haar hoofd was zeer scherp. Haar voorkomen was vol wulpsheid en haar bewegingen steeds berekend op verleiding; ze was zeer schoon van gestalte en in haar kleding zeer schaamteloos, overdreven versierd en nauw gesnoerd; men zag door haar klederen de lijnen en de leest van haar lichaam; het was als roemde elk lichaamsdeel zichzelf, als wilde het zijn schoonheid ten toon spreiden, aanbieden, laten bewonderen en toch weer verbergen; zij moest ieder onschuldig mens ergerlijk zijn en toch lokte zij alle ogen op zich.

Herodes verzocht Joannes nu, eens zonder terughouding zijn mening te zeggen over Jezus, die in Galilea zulk een beweging verwekte; wie Jezus eigenlijk was en of Hij nu zijn zending wilde overnemen en in zijn plaats optreden? Herodes had weliswaar gehoord wat Joannes vroeger over Jezus gezegd had, maar hij had er geen bijzondere aandacht aan geschonken. Nu moest Joannes hem nog eens ronduit en ten volle zijn mening en overtuiging uitspreken, want wat die mens (Jezus) verkondigde en deed, was vreemd en ongehoord: Hij sprak van zijn Rijk, noemde zich in gelijkenissen een koningszoon, enz., terwijl Hij toch een arme timmermanszoon was.

642.

Nu zag ik dat Joannes met luider stem en juist alsof hij nog voor het verzamelde volk sprak, voor Jezus getuigde:

- dat hij, Joannes, slechts de bereider van zijn wegen was;
- dat hijzelf tegenover Jezus niets te betekenen had;
- dat nooit een mens of profeet was geweest of ooit zou zijn wat Jezus was,
  want HIJ was de Zoon van de Vader, de Christus, de Koning van de koningen, de Heiland, de Stichter van het Rijk. Geen macht kon ooit de zijne te boven gaan,

Hij is het Lam Gods, dat de zonden van de wereld op zich neemt en delgt.

Dit en veel meer zegde Joannes over Jezus, terwijl hij het luide uitriep. Hij noemde zich zijn voorloper, zijn wegbereider en geringste dienaar. Hij riep dit alles met zulk een geestdrift, met zulk een sterke klare stem en scheen zo bovennatuurlijk in zijn voorkomen, dat Herodes door de grootste angst aangegrepen werd en eindelijk zijn oren stopte.

In deze gevoelens zei hij tot Joannes: "Ge weet dat ik u goed wil, doch door openlijk voor al het volk mijn echtverbintenis af te keuren, brengt gij het in opstand tegen mij. Indien gij uw misplaatste ijver matigt en bij het volk mijn huwelijk goedkeurt, zal ik u gaarne in vrijheid stellen en gij zult mogen gaan dopen en preken."

643.

Toen verhief Joannes nogmaals zijn stem met grote ernst tegen Herodes en berispte hem met kracht vóór het volk over zijn slecht leven en zei: "Ik ken uw mening en gevoelens; ik weet dat gij het recht herkent en voor het oordeel siddert, maar gij hebt uzelf vrijwillig in de boeien van de wellust gevangen gegeven en ge ligt in de banden der ontucht verstrikt."

De woede van het wijf bij deze aanklacht was onbeschrijfelijk en Herodes raakte in zulk een angst, dat Hij Joannes aanstonds weg liet brengen. Hij gaf bevel hem in een andere kerker op te sluiten, een kerker die geen uitzicht naar buiten had, zodat het volk hem niet meer kon horen.

Dit verhoor had Herodes gehouden uit onrust en vrees voor de opstand van de dorpelingen en naar aanleiding van de berichten der Herodianen over Jezus' wonderen. Ook was er door het hele land sprake van de strenge terechtstelling van enige echtbrekers te Jeruzalem, die de Herodianen uit Galilea daar aan het gerecht overgeleverd hadden. Men hoorde allerwegen de ironische bemerking dat de kleine echtbrekers terechtgesteld werden en de

grote vrij bleven lopen; dat die ongelukkigen aangeklaagd werden juist door mensen die aanhangers van de echtbreker Herodes waren en deze Joannes gevangen had laten nemen, omdat hij hem zijn echtbreuk verweet.

Dit alles liet Herodes niet op zijn gemak. Ik heb de terechtstelling van die echtbrekers gezien; men las hun de misdaad voor; daarna werden zij in een zaal gebracht, hier geplaatst op de rand van een smalle opening in de vloer en er in gestoten; zij vielen op een mes dat hun de keel afsneed (cfr. nr. 2249). Beneden in een kelder stonden gerechtsbeulen, die de lijken ter zijde sleepten; de terechtgestelden vielen neer in een machine. Het gebeurde in een wijk, waar later ook Jakobus de Meerdere gedood werd.

Tussen Gennabris en Tiberias ligt nog een stad (van betekenis).

Jezus te Gennabris.

644.

30 augustus. –

Jezus leerde deze morgen nog onder de veldarbeiders, zoals gisteren. Natanael was in zijn huis in de voorstad van Gennabris[298].

---

[298] **Gennabris = huidige Loebijeb.** – Bij Flavius Josephus is een Gennabris genoemd, maar dit of moet een ander zijn, of moet zijn tekst anders geïnterpreteerd worden, dan men het gewoonlijk doet.

Uit al wat K. in het voorgaande verhaal reeds zegde en uit al wat ze straks over Gennabris zelf zal zeggen, volgt met een waarschijnlijkheid die aan het zekere grenst dat Gennabris met het huidige Loebijeb te vereenzelvigen is.

Wetenschappelijk is dit niet bewezen, maar nochtans is het zeker. Spijtig dat wij het niet met de gewenste uitvoerigheid kunnen aantonen. Nochtans geven wij de volgende bijzonderheden over Loebijeh.

"Arabisch dorp op de top van een heuvel, aan de rechterkant van de weg, als men naar het Meer gaat. Verlaat men in die richting het dorp, dan heeft men op de heuvel rechts (niveau 294 m) een zeer uitgestrekt panorama dat

Ik meen gehoord te hebben dat Jezus tot de leerlingen zei dat Hij welhaast door Samaria naar de Jordaan zou trekken; ik meen dat zij naar een doopplaats zullen gaan.

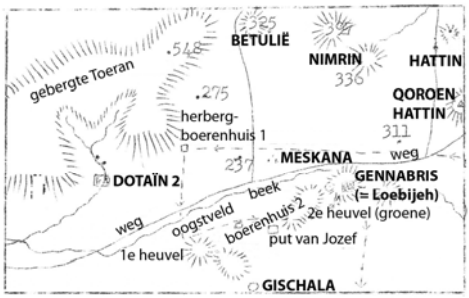

Jezus' oponthoud op het oogstveld van Dotaïn, bij de Put van Jozef en te Gennabris.

---

de vlakte van Gennezaret en het Meer omvat, verder de bergen van Gilad over de Jordaan en van Djolan (Gaulanitis) ten oosten en noordoosten van het Meer, ten zuiden de Tabor, enz." (Guide, 572, Guide bleu, 205).

De weg uit het westen klimt door de wadi Roemmaneh zacht de heuvel op, waar de resten van het oude Gennabris gelegen zijn.
Deze heuvel bereikt het niveau van 325 m, zoals trouwens ook de langwerpige heuvel naar het zuidwesten.
Deze laatste is de tweede of de groene heuvel die K. bij het oogstveld vermeldt.

Guérin beschrijft Loebijeh als volgt: "Uit westelijke richting bestijg ik de heuvel; zijn rotshellingen zijn hier en daar doorboord met waterbakken, rotsgraven, spelonken; de kruin is bekroond met het dorp Loebijeh; dit heeft een oude stad opgevolgd, waarvan de oude naam ons onbekend is." (Gal. I, 184).

Te oordelen naar de ruïnes, de regenbakken, enz., overschreed de oude stad, in alle richtingen, ver het huidige dorp; het was een aanzienlijke stad aan de grote verkeersweg. Men vindt groepen waterbakken ook op de zuidwestelijke heuvel, tot waar de stad zich bijgevolg naar die kant uitstrekte (zelfde niveau 325 m) ; tussen beide heuvels bestaat een verdieping. Groepen citernen zijn ook te noteren even ten noordnoordwesten en ten noordoosten van Loebijeh, die tot de oude stad behoorden en in deze laatste richting kan men de voorstad van Gennabris veronderstellen, waar Natanael woonde en zijn kantoor had.

Het veld waar Jezus hier leerde, was in het Oud Testament eenmaal de plaats van een geschil om een bron; ik meen dat het de bron of put bij Dotaïn was, dat niet zeer ver van hier ligt en naburig was van de plaats waar Jozef verkocht werd (zie kaartje).

Jezus maakte hier bovendien gewag van de goederenverdeling tussen Abraham en Lot[299].

Deze mensen hier vroegen aan Jezus of zij geen uitmuntend werk verrichtten met verscheidene arme, verlamde arbeiders, die werkonbekwaam waren, te onderhouden.

Jezus zei dat zij hun plicht vervulden, maar zich daarop niet beroemen moesten, om niet hun loon reeds weg te hebben. Daarna ging Hij in de hutten van die zieken en genas er vele van, en zond hen naar de lering en naar hun werk; zij deden dit onder lof- en dankzegging.

645.

Jezus kwam te Gennabris (uit het zuiden, nr. 647) juist met het begin van de sabbat, zodat Hij zich rechtstreeks naar de synagoge begaf (in het noordelijk gedeelte van de stad, nr. 649).

---

[299] Twist om een bron. – In droge, waterarme landen komt dit niet zo zelden voor. Water is een van 's mensen eerste behoeften. In vele bronnen is maar een beperkte voorraad water voorhanden en de bezitter is dan niet zo bereid om ze zo maar iedereen ter beschikking te stellen. Een bron in de woestijn houden de inlanders verborgen, leggen een steen op de opening en bedekken hem met zand. De bezitters zelf springen spaarzaam met haar water om en weigeren soms water te geven of zelfs te verkopen aan voorbijtrekkende reizigers.

Dit ondervond Mislin in de vlakte van Zabulon, die slechts tegen een hoge prijs water voor zijn paarden kon bekomen (III, 295).

In de H. Schrift zijn gevallen van twist ter wille van bronnen vermeld, b.v. Gen. 21, 25; 26, 18; Ex. 2, 16).

Het individu of de stam die een bron gegraven heeft is er de bezitter van. De bron door K. hier bedoeld kan de bronput zijn aan de voet van de langwerpige (groene) heuvel en anderhalve km ten Z-W. van Loebijeh.

Gennabris is wel zo groot als Münster; het ligt omtrent een uur van de veldhoogte, op welke hoogte Jezus zo even was (overdreven afstand).

De stad ligt ten oosten van die hoogte op een helling afwaarts en in een boezem van die helling liggen haar tuinen en lusthof met baden. (Deze liggen dus in de verdieping tussen de twee heuvelen: de heuvel van Loebijeh en de langwerpige).

Aan de kant waar Jezus de stad benaderde, was ze met diep uitgehouwen grachten van staande water versterkt.
Reeds na een half uur gaans bereikte Jezus met de leerlingen de muren en torenpoorten en betrad Hij het eigenlijke stadsgebied. Er waren hier nog vele leerlingen uit de omstreken samengekomen en zij gingen met een groep van ongeveer 12 man met Hem de stad in.

Er waren hier op deze sabbat vele Farizeeën, Sadduceeën en vooral vele Herodianen verzameld; zij hadden zich voorgenomen Jezus met strikvragen in zijn woorden te vangen; zij redeneerden onder elkaar: "Het zal hier gemakkelijker gaan dan in dorpen en kleine steden, want hier zal Hij zo stout niet zijn." Zij verkneukelden zich bij voorbaat over hun zegepraal, die zij zeker waanden. Door hen bewerkt en gewaarschuwd bleven de vele aanwezige mensen stil; zij onthielden zich van elk luidruchtig onthaal.

Jezus ging bedaard in de stad en de leerlingen wasten Hem vóór de synagoge de voeten. De schriftgeleerden en het volk waren reeds in de synagoge verzameld. Men ontving Hem zonder geestdriftige toejuiching, hoewel met geveinsde eerbied; *ze lieten Hem voorlezen en uitleg geven.*

Hij las weer uit Jesaja de hoofdstukken 54 en 55 en 56, die Hij zin voor zin verklaarde. Ik weet er nog het volgende van:

- *God wilde eindelijk zijn Kerk stichten, haar prachtig en rijk opbouwen* (Jes. 54, 1-17).
- *Allen moesten van het water komen drinken, en ook zij, die geen geld hadden, mochten brood komen eten* (Jes. 55, 1).
- *In de synagoge (oud heilsbestel, zoals de synagoge het begreep) spande men zich in om zijn honger te stillen, maar er was daar geen brood te vinden, dat hen kon verzadigen* (Jes. 55, 2; cfr. Hebr. 13, 9-10).
- *Het Woord uit Gods mond, nl. de Messias, zou zijn werk voleinden* (Jes. 55, 11).
- *In het Rijk Gods, in de Kerk zouden ook de vreemden, de heidenen, werken en vruchtbaar zijn, indien zij geloven* (Jes. 56).
- *Hij noemde de heidenen 'gesnedenen' (Er nannte die Heiden Verschnittene, weil…* Jes. 56, 3-4), *omdat zij tot het geslacht van de Messias door voortplanting niet bijdroegen*[300].

[300] De gesnedenen. – Eens suggereerde mij iemand de passages uit het Oud Testament, waarover Christus leert, en die de meeste lezers wel niet zullen kunnen naslaan, in onze uitgave in te lassen: een verstandige raad, die echter onmogelijk te verwezenlijken is. Welke mooie hoofdstukken uit Jesaja zouden wij hier b.v. kunnen citeren.

Voor een enkele keer lichten wij hier een passage uit Jesaja in verband met de 'gesnedenen':
"Laat de vreemde die zich bij Jahwe aansloot, niet zeggen: Heel zeker snijdt Jahwe mij af van zijn volk; laat de eunuch (gesnedene) evenmin zeggen: zie, ik ben maar een dorre boom. Want zo spreekt Jahwe tot de eunuchen: ***"wie mijn sabbat onderhouden, wie verkiezen wat Mij behaagt en trouw blijven aan Mijn Verbond, hun geef ik een gedenkzuil in Mijn huis, een naam (de waardigheid van kind Gods) veel beter dan zonen en dochters (die zij niet kunnen krijgen):***

- *Hij legde vele passages uit de lezing op zijn Rijk uit, op de Kerk en op de hemel* (Jes. 54, 11-13).
- *Hij vergeleek ook de tegenwoordige leraars van de Joden bij stomme honden, die in plaats van waakzaam te zijn, zich vetmesten, vreten en zuipen* (Jes. 56, 9-12). *Hiermee bedoelde Hij ook de Herodianen en Sadduceeën te treffen, die heimelijk spioneerden, en, zonder te blaffen, de mensen aanvielen, ja, zelfs de herder van de kudden (Jezus zelf); zijn uiteenzetting was zeer scherp en treffend.*

Jesaja 54
Sions heerlijke toekomst

1. Jubel, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt; breek uit in gejubel en juich, gij die geen weeën gekend hebt, want de kinderen der eenzame zijn talrijker dan de kinderen der gehuwde, zegt de HERE.
2. Maak de plaats voor uw tent wijd, en men spanne de kleden uwer woningen uit, wees er niet karig mee, maak uw touwen lang en sla uw pinnen vast.

Ik geef hun een eeuwige naam die nooit zal vergaan…
Hen zal ik brengen naar mijn heilige berg (in mijn Kerk, daarna in de hemel) en hen vreugde doen smaken in mijn huis van gebed. Hun brand- en slachtoffers zullen welkom zijn op mijn altaar; waarachtig mijn huis zal worden genoemd en zijn: een huis van gebed voor alle volken… Bij de kinderen die ik uit mijn volk reeds bijeen heb gebracht, voeg ik nog anderen."" (Jes. 56, 3-8).

De Latijnse naam voor 'gesnedenen' is 'eunuch', d.i. een man die door heelkundig ingrijpen het vermogen of orgaan werd ontnomen om nakomelingschap te verwekken. Met deze naam duidden de Joden ook de heidenen aan, bij wie overal deze praktijk bestond; men trof ze aan – en ze bestaat nog – bij de Egyptenaren, Assyriërs, Ethiopiërs, Perzen, Grieken, Romeinen, enz.

In de Oosterse wereld heeft alleen de Wet van Mozes stelling tegen deze praktijk genomen; ze heeft zelfs de castratie van dieren ten strengste verboden (Deut. 31, 1; Lev. 22, 26).

De ontmanning van mensen is een misdaad tegen de natuur en met de schandnaam 'eunuch', 'ontmande', 'gesnedene' wezen de Joden de heidenen aan, die voor de Joden zondaren waren, afgesneden van Gods Wet.

3. Want naar rechts en links zult gij uitbreiden en uw nageslacht zal de volken in bezit nemen en de verwoeste steden bevolken.
4. Vrees niet, want gij zult niet beschaamd staan; word niet schaamrood, want gij zult niet te schande worden; ja, gij zult de schande van uw jeugd vergeten en aan de smaad van uw weduwschap niet meer denken.
5. Want uw man is uw Maker, HERE der heerscharen is zijn naam; en uw losser is de Heilige Israëls, God der ganse aarde zal Hij genoemd worden.
6. Want als een verlaten en diep bedroefde vrouw heeft u de HERE geroepen, als een vrouw uit de jeugdtijd, nadat zij versmaad werd – zegt uw God.
7. Een kort ogenblik heb Ik u verlaten, maar met groot erbarmen zal Ik u tot Mij nemen;
8. in een uitstorting van toorn heb Ik mijn aangezicht een ogenblik voor u verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid ontferm Ik Mij over u, zegt uw Losser, de HERE.
9. Dit is Mij als in de dagen van Noach: zoals Ik gezworen heb, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden komen, zo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer toornig op u zal zijn noch u zal dreigen.
10. Want bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en mijn vredesverbond zal niet wankelen, zegt uw Ontfermer, de HERE.
11. Gij, ellendige, door storm voortgedrevene, ongetrooste, zie, Ik leg uw stenen in blinkend erts, Ik grondvest u op lazuurstenen,
12. Ik maak uw tinnen van robijnen, uw poorten van karbonkelstenen en uw gehele omwalling van edelsteen.
13. Al uw zonen zullen leerlingen des HEREN zijn, en het heil uwer zonen zal groot zijn;
14. door gerechtigheid zult gij bevestigd worden. Weet u verre van onderdrukking, want gij hebt niet te vrezen, en van verschrikking, want zij zal tot u niet naderen.
15. Valt men heftig aan, dan gaat dat van Mij niet uit; wie u aanvalt, zal over u vallen.
16. Zie, Ik ben het, die de smid geschapen heb, welke het kolenvuur aanblaast en naar zijn kunst het wapen vervaardigt, maar Ik ben het ook, die de verderver geschapen heb om te vernielen.
17. Elk wapen dat tegen u gesmeed wordt, zal niets uitrichten, en elke tong die zich voor het gericht tegen u keert, zult gij in het ongelijk stellen. Dit is het deel van de knechten des HEREN en hun recht van Mijnentwege, luidt het woord des HEREN.

***

Jesaja 55
Uitnodiging tot het heil des HEREN

1. O, alle dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet; ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk.
2. Waarom weegt gij geld af voor wat geen brood is en uw vermogen voor wat niet verzadigen kan? Hoort aandachtig naar Mij, opdat gij het goede eet en uw ziel zich in overvloed verlustige.
3. Neigt uw oor en komt tot Mij; hoort, opdat uw ziel leve; Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare genadebewijzen van David.
4. Zie, Ik heb hem tot een getuige voor de natiën gesteld, tot een vorst en gebieder der natiën.
5. Zie, een volk dat gij niet kendet, zult gij roepen, en een volk dat u niet kende, zal tot u snellen ter wille van de HERE, uw God, en van de Heilige Israëls, omdat Hij u verheerlijkt heeft.
6. Zoekt de HERE, terwijl Hij Zich laat vinden; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is.
7. De goddeloze verlate zijn weg en de ongerechtige man zijn gedachten en hij bekere zich tot de HERE, dan zal Hij Zich over hem ontfermen – en tot onze God, want Hij vergeeft veelvuldig.
8. Want mijn gedachten zijn niet uw gedachten en uw wegen zijn niet mijn wegen, luidt het woord des HEREN.
9. Want zoals de hemelen hoger zijn dan de aarde, zo zijn mijn wegen hoger dan uw wegen en mijn gedachten dan uw gedachten.

10. Want zoals de regen en de sneeuw van de hemel neerdaalt en daarheen niet weerkeert, maar doorvochtigt eerst de aarde en maakt haar vruchtbaar en doet haar uitspruiten en geeft zaad aan de zaaier en brood aan de eter,
11. alzo zal mijn woord, dat uit mijn mond uitgaat, ook zijn; het zal niet ledig tot Mij wederkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt en dat volbrengen, waartoe Ik het zend.
12. Want in vreugde zult gij uittrekken en in vrede geleid worden; de bergen en de heuvelen zullen voor u uitbreken in gejuich en alle bomen des velds zullen in de handen klappen.
13. Voor een doornstruik zal een cypres opschieten, voor een distel zal een mirt opschieten, en het zal de HERE zijn tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet uitgeroeid zal worden.

***

Jesaja 56
Het heil ook voor de vreemdelingen

1. Zo zegt de HERE: Onderhoudt het recht en doet gerechtigheid, want mijn heil staat gereed om te komen en mijn gerechtigheid om zich te openbaren.
2. Welzalig de sterveling die dit doet, en het mensenkind dat daaraan vasthoudt; die acht geeft op de sabbat, zodat hij hem niet ontheiligt, en acht geeft op zijn hand, zodat zij niets kwaads doet.
3. Laat dan de vreemdeling die zich bij de HERE aansloot, niet zeggen: De HERE zal mij zeker afzonderen van zijn volk; en laat de ontmande niet zeggen: Zie, ik ben een dorre boom.
4. Want zo zegt de HERE van de ontmanden, die mijn sabbatten onderhouden en verkiezen wat Mij behaagt en vasthouden aan mijn verbond:
5. Ik geef hun in mijn huis en binnen mijn muren een gedenkteken en een naam, beter dan zonen en dochters; Ik geef hun een eeuwige naam, die niet uitgeroeid zal worden.
6. En de vreemdelingen die zich bij de HERE aansloten om Hem te dienen, en om de naam des HEREN lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn, allen die de sabbat onderhouden, zodat zij hem niet ontheiligen, en die vasthouden aan mijn verbond:
7. hen zal Ik brengen naar mijn heilige berg en Ik zal hun vreugde bereiden in mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen welgevallig zijn op mijn altaar, want mijn huis zal een bedehuis heten voor alle volken.
8. Het woord van de Here HERE, die de verdrevenen van Israël bijeenbrengt, luidt: Ik zal daartoe nog meerderen bijeenbrengen, dan er reeds toegebracht zijn.

Wee de goddelozen!

9. Alle gedierte des velds, komt om te eten, alle gedierte in het woud!
10. De wachters zijn blind, zij allen hebben geen kennis, zij zijn allen stomme honden, die niet kunnen blaffen; dromend liggen zij neer, zij hebben de sluimering lief.
11. En deze honden zijn vraatzuchtig, zij kennen geen verzadiging; zij zijn herders, die niet weten acht te geven, zij wenden zich allen naar hun eigen weg, ieder naar zijn gewin, niemand uitgezonderd.
12. Komt, (zeggen zij:) ik zal wijn halen en laten wij bedwelmende drank zwelgen, en de dag van morgen zal zijn als die van vandaag, nog veel geweldiger.

Uit: NBG-vertaling 1951

Tenslotte las Hij ook nog uit Mozes over de zegen en de vloek op de Gerizzim en de Ebal (Deut. 27, 12-28; 11, 29), *en nog veel over de geboden en het Beloofde Land*

(Ex. 20; Deut. 4, 5). *Hij bracht alles terug op het Rijk van God.*

646.

Een Herodiaan trad zeer eerbiedig naar voren tot Hem en bad Hem toch te verklaren hoe groot het getal wel zou zijn van hen, die in zijn Rijk kwamen (cfr. Lk. 13, 23). Zij wilden Hem met deze vraag vangen, aangezien alle Joden door de besnijdenis (en slechts zij, naar hun mening) daaraan deel moesten hebben, en aangezien Hij toch van de heidenen en gesnedenen gesproken had (als zullende gered worden) en zo vele Joden verworpen had.

Jezus gaf geen rechtstreeks en afgelijnd antwoord op deze vraag, maar benaderde haar van verschillende zijden en kwam eindelijk bij een punt dat ze volkomen oploste.

Hij antwoordde met tegenvragen, zoals deze: "Hoevelen zijn er uit de woestijn Kanaän binnengegaan? Zijn zij nochtans niet allen door de Rode Zee getogen? En na door de Jordaan gegaan te zijn, hoevelen hebben het Land werkelijk bezeten? Hebben zij het volledig veroverd? En hebben zij het niet, ja, tot op heden met de heidenen moeten delen? Zijn zij er nooit en nergens uit verdreven geworden?"

Hij voegde hier nog aan toe, dat niemand in zijn Rijk zou komen dan door de enge weg en door de bruidsdeur, en er werd mij verklaard dat dit Maria en de Kerk was, waarin wij door de doop herboren worden, en uit wie de Bruidegom geboren is, opdat Hij ons in haar zou voortbrengen en door haar in God[301].

[301] Wij moeten door Maria binnengaan. – De leer van de Montfort, die op de vaders steunt, komt hierop neer: **"Maria is de vorm Gods; wie in deze**

Doch zulke werkelijkheden zijn niet onder woorden te brengen; het ingaan door de bruidsdeur stelde Hij tegenover het ingaan door de zij- of sluipdeur.

Het was een gelijkenis die veel weg had van de gelijkenis van de goede Herder en de huurling (Joa. 10, 1). *Ook hier zei Jezus: "Alleen door de deur gaat men binnen."*

Jezus' woorden aan het kruis vóór zijn dood, waarin Hij Maria de moeder van Joannes, en deze de zoon van Maria noemde (Joa. 19, 26-27), betekenen op geheimnisvolle wijze **die geestelijke wedergeboorte uit en in Maria en de Kerk door de dood van Jezus.**

647.

Zij konden dien avond niets tegen Jezus uitvoeren. Overigens was hun voorbereiding slechts berekend op een aanval tegen Hem, die zij eerst met het sluiten van de sabbat de volgende avond zinnens waren uit te voeren. Het is vermakelijk: wanneer zij allen samen zijn, dan zetten zij altijd een grote mond op; niets schijnt hun eenvoudiger en gemakkelijker dan Jezus in zijn lering te verrassen en Hem daarop als een dwaalleraar aan te houden, doch nauwelijks is Jezus verschenen, of zij kunnen niets

---

vorm gegoten wordt, is weldra in Jezus Christus hervormd en Jezus Christus is spoedig gevormd in hem. Maria is de weg."

"Van mijn 10e jaar, zo schrijft Lucie Christine, werd ik soms met mijn allerliefste zoete moeder, de Maagd Maria, verenigd.
Aan deze vereniging is DIT eigen, dat de ziel de heilige Maria voelt als een liefdeband tussen God en zichzelf, als een goddelijk middel.
Ik voel dat mijn ziel met Jezus verenigd is geworden DOOR MARIA in een volmaakte eenheid; deze gezegende moeder is de band, de tussenpersoon, gevoeld of niet, tussen God en ons. Jezus heeft mij dit laten zien en voelen."

In dezelfde zin spreekt een andere mystieke ziel, Maria a S. Teresia (1632-1677).

Hiermee zijn andere passages uit K.E. te vergelijken, nrs. 989, 1404, 2171.

steekhoudends tegen Hem inbrengen; zij staan verbaasd en verstomd en zijn gedeeltelijk ook overtuigd, maar dit belet niet dat zij vol nijd blijven.

Jezus verliet ongehinderd de synagoge en zij brachten Hem op een maaltijd bij een Farizeeër, waar zij Hem evenmin konden verrassen of in het nauw brengen. *Hij vertelde hier een parabel van een maaltijd, waarop de heer de gasten uitnodigde tegen een vastgestelde tijd; daarna moest de deur gesloten worden en die niet binnen waren, werden niet meer toegelaten* (cfr. Mt. 22, 1-12; 25, 11).

Daarna ging Jezus ten huize van een Farizeeër om er met zijn leerlingen te slapen. Deze Farizeeër was een kennis van Andreas, want deze rechtschapen man had die leerlingen onder wie ook Andreas was, die men na het paasfeest hier voor de rechtbank had gesleept, eerlijk verdedigd (cfr. fasc. 13, nr. 459, laatste alinea). Hij was sedert kort weduwnaar geworden en nog niet oud; hij zal weldra een leerling worden; hij heette Dinokus of Dinotus en hij had een twaalfjarige zoon die Josafat heette. Zijn huis stond buiten de stad aan de westkant.

Jezus was aan de zuidkant in de stad gekomen, want Hij was, om Gennabris te bereiken, van de veldhoogte tot zuidelijker dan Gennabris afgedaald naar Dotaïn toe en was dan met een hoek (een hoek beschrijvend) opnieuw daarheen teruggekeerd.
(De westhelling van die langwerpige heuvel is zacht naar het westen. – Deze helling afdalend ging Jezus naar Dotaïn of het oogstveld van Dotaïn toe, beschreef zich omdraaiend een hoek en ging langs de zuidvoet van die heuvel naar Gennabris. Vandaar dat Hij er langs de zuidkant aankwam).
Het huis van die goede Farizeeër lag aan de westzijde en de woning van Natanael vóór de noord-zijde van Gennabris, naar Galilea toe (naar de hoofdprovincie van Galilea toe).

De verschrikte Herodes huichelt.

648.

Heden zag ik ook dat Herodes, na het boven beschreven verhoor (nr. 641) van Joannes, hofbeambten tot het oproerige volk zond om het met vleiwoorden te paaien; zij moesten tot de menigte verleidelijk zeggen dat ze zich nopens Joannes geen zorgen behoefden te maken en gerust naar huis konden gaan; hij had zich hier nergens over te beklagen, daar hij een humane behandeling genoot, dat Herodes hem slechts nader bij zijn Hoogheid wilde hebben; dat zij hem door hun verzet in verdenking en in een zorgelijke situatie konden brengen en zijn toestand verergeren; dat zij zich daarom naar huis zouden begeven; dan zou Joannes weldra weerom verschijnen en dopen.

Daar nu ook de boden van Jezus (nr. 641, begin) en van de Joannes-leerlingen (nr. 638, laatste alinea) met hun boodschappen bij hen aankwamen, zo verspreidden ze zich geleidelijk.

Maar Herodes was in grote angst en onrust. De terechtstelling van de echtbrekers te Jeruzalem had de aandacht van het volk op zijn overspelig huwelijk gevestigd en het morde luid tegen de echtbreker, die Joannes gevangen hield, omdat Hij de waarheid gezegd en de Wet verdedigd had, terwijl de echtbrekers de doodstraf te Jeruzalem ondergaan hadden voor het overtreden van dezelfde Wet. Bovendien vernam hij de geruchten over de werkzaamheid en prediking van Jezus in Galilea. Ook was het hem ter ore gekomen *dat Jezus weer naar de Jordaan afzakte om er weer te leren.* Hij was in grote vrees dat het woelige volk daardoor nog meer tegen Hem opgehitst mocht worden. In deze angst zag ik hem heden een raadsvergadering van Farizeeën en Herodianen beleggen, om te beraadslagen hoe men Jezus verwijderd zou kunnen houden.

Zij besloten dat er acht mannen uit de vergadering tot Jezus zouden gaan, die Hem behendig en fijn te verstaan moesten geven dat Hij zich met zijn prediking en wonderen in Opper-Galilea en

aan de oostkant van het Meer zou ophouden, (waar vele heidenen waren) en niet in het land van Herodes in Galilea zou komen. In elk geval moesten zij Hem er van af doen zien af te dalen op Herodes' gebied in de Jordaanvallei. "Het geval van Joannes, zo moesten zij zeggen, strekke U tot waarschuwing, want Herodes zou zich licht genoodzaakt kunnen zien U Joannes' kerker te doen delen."
Dit gezantschap begaf zich nog heden op reis naar Galilea.

Jezus nog te Gennabris.

649.

31 augustus. –

Deze morgen leerde Jezus opnieuw in de synagoge zonder veel tegenspraak; want hun opzet was Hem in zijn namiddaglering gezamenlijk aan te vallen. *Hij leerde nogmaals afwisselend uit Jesaja en uit Mozes, 5e hoofdstuk (= Deuteronomium).*

Daar de gelegenheid zich aanbood om van een heiliger onderhouding van de sabbat te spreken (Jes. 56; Deut. 5, 12-15; Ex. 20, 9-11), *drong Hij zeer uitvoerig op die plicht aan.*

De zieken van deze stad hadden zijn hulp niet durven verzoeken, zozeer waren zij door de Farizeeën geïntimideerd.

Jezus maakte dan tegen zijn bespieders in de synagoge ook gewag van het gezantschap van Herodes, dat op weg was naar Hem en dat ik gisteren uit Macheront had zien vertrekken en *Hij zei: "Als die vossen aankomen, zult gij hen er mee gelasten aan de vos te laten weten, dat hij zich geen zorgen wegens Mij hoeft te maken; hij kan ongehinderd zijn levenswijze voortzetten en zijn ondernemen tegen Joannes volbrengen. Voor het*

overige zal Ik Mij door hem niet laten storen. Ik zal prediken waarheen Ik gezonden ben, in elk gewest en zelfs te Jeruzalem op de tijd en stond dat het moet. Ik zal de Mij toegewezen opdracht ten uitvoer brengen en aan mijn Vader in de hemel daarvan rekenschap geven." (cfr. Lk. 13, 31). Dit stemde hen zeer bitter.

In de namiddag ging Jezus met de leerlingen uit het huis van de Farizeeër Dinotus om buiten de stad een wandeling te maken (de sabbatwandeling). Buiten de poort waar het huis van Natanael stond, ging Andreas hier binnen en riep hem naar beneden. (Zijn kantoor was boven, zegde K. in nr. 374).
Natanael stelde aan Jezus nu hier een van zijn neven voor, nog een jongeling, aan wie hij zijn betrekking als schrijver wilde overlaten, om Jezus aanstonds ongehinderd en geheel te kunnen volgen. Ik meen dat hij nu reeds met Jezus zal meegaan.

Na deze wandeling keerden zij terug in de stad, waarin aan deze zelfde kant (de noordkant) ook de synagoge stond. Een twaalftal arme veldarbeiders, door het werken ziek geworden, hadden de genezing vernomen van dezelfde ziekte, door Jezus gewrocht aan hun werkkameraden op het oogstveld te Dotaïn (nr. 640, laatste alinea en nr. 644, laatste alinea), en met de hoop op een gelijke genade en genezing hadden zij zich naar de stad voortgesleept; vóór de synagoge hadden zij zich in een rij geplaatst om Jezus' hulp, wanneer Hij naar de synagoge kwam, af te smeken. *Jezus sprak hun in het voorbijgaan troostwoorden toe, en, daar zij Hem dringend om genezing baden, wekte Hij hen op om nog wat geduld te hebben.* (Over deze ziekte plaatsen wij later een nota).

650.

Jezus werd op de voet gevolgd door de schriftgeleerden. Dezen konden hun toorn niet bedwingen, toen zij zagen hoe vreemde zieken zich verstoutten Jezus om genezing te bidden, daar zij tot

dusver er in geslaagd waren de zieken uit hun eigen stad van Hem verwijderd te houden. Zij vielen verwoed tegen deze arme ongelukkigen uit en zeiden hun met een masker van vroomheid en onder schijnheilige voorwendsels, dat ze zich wegpakken moesten en hier geen herrie komen veroorzaken, dat Jezus nu met hen gewichtiger zaken te verhandelen had, dat het nu geen tijd voor Hem was zich met zieken op te houden. Daar die arme mensen niet vlug van de plaats weg konden, lieten zij hen wegdrijven.

In de synagoge leerde Jezus hoofdzakelijk over de sabbat en de heiliging ervan. Dit gebod kwam immers voor in de lezing uit Jesaja van heden (Jes. 56, 2. 4. 6). *Nadat Hij lang over het onderhouden van de sabbat gesproken had, wees hij de Herodianen in de verte de diepe stadsgracht aan, op de boorden waarvan hun ezels graasden en Hij stelde hun de vraag: "Indien één van die ezels op de sabbat in die gracht ginds neerstortte, zoudt gij hem op de sabbat er niet uittrekken, opdat hij niet omkomen zou?"*

Zij zwegen en *Jezus vroeg hun verder: "Zoudt gij dan dezelfde hulp en redding niet mogen verschaffen aan een mens?"*

Zij hielden nogmaals hun mond.
En Jezus vervolgde met een onverbiddelijke logica: "Zoudt gij een weldaad afwijzen, die u tot heil van ziel en lichaam op een sabbat aangeboden wordt? Is dan een werk van barmhartigheid op een sabbat niet geoorloofd?"

Ook hierop wisten zij niets te antwoorden.
En Jezus trok de conclusie: "Uit uw stilzwijgen besluit ik dat gij niets hiertegen in te brengen hebt. Waar zijn bijgevolg die ellendige zieken, die Mij daar straks vóór de synagoge om hulp en genezing smeekten? Brengt ze hier."

Daar zij aarzelden dit bevel te volbrengen, *zei Jezus: "Indien gij het niet wilt doen, zullen mijn leerlingen hen gaan halen."* Toen beraadslaagden zij onder elkander en deden de zieken opzoeken. Weldra kwamen deze ongelukkigen, ten getale van 12, ellendig aangestrompeld.

De enen hadden verlamde ledematen; de anderen waren van de waterzucht zeer gezwollen, zodat de vingeren dicht uit elkander stonden; de hoop keerde nu terug in hun hart, want de onbeschoftheid van de schriftgeleerden had hen aan de rand van de wanhoop gebracht.

651.

Jezus beval hun zich op een rij te plaatsen; en het was ontroerend te zien hoe zij die het minst ziek waren, aan hun zieker werkmakkers de eerste plaatsen afstonden, opdat zij het eerst genezen zouden worden. *Jezus daalde een paar trappen tot hen af (van het verhoog) en riep de eersten nader;* zij waren meestal lam aan hun armen. *Hij bad over hen in stilte, terwijl Hij de ogen hemelwaarts geslagen hield en Hij streek met zijn hand zachtjes omneer over hun armen. Daarna bewoog Hij hun handen op en neer. Dit gedaan hebbend zei Hij hun dat zij achteruit konden gaan en God bedanken:* zij waren genezen.

De waterzuchtigen konden nauwelijks gaan; *Hij legde zijn handen op hun hoofd en borst;* zij herwonnen hun krachten; zij konden zonder moeite terugkeren en in weinige dagen waren zij geheel van het water ontlast.

Gedurende deze wonderen verdrongen zich de mensen en andere armen en zieken rondom Jezus en zowel dezen als alle genezenen loofden luidop en gezamenlijk God. De menigte was zo groot dat de schriftgeleerden vol toorn en schaamte moesten wijken en velen van hen heengingen.

Jezus sprak de talrijk toegestroomde menigte verder toe en eindigde eerst met het slot van de sabbat. Steeds op zijn hoofdthema terugkerend kondigde Hij de nabijheid aan van het Rijk Gods, vernieuwde zijn oproep tot boetvaardigheid en leerde met nadruk over de noodzakelijkheid van de bekering. De schriftgeleerden met al hun voorbereide beschuldigingen en bezwaren, opwerpingen en strikvragen waagden het niet met een enkele van deze voor de dag te komen. Het was meer dan plezant te zien hoe zij, die te voren onder elkander nog gezwetst hadden Hem wel te zullen vangen, nu geen woord konden uitbrengen, geen enkele van Jezus' beweringen konden weerleggen, ja, zelfs in geen enkel punt nog gelijk zochten te hebben.

Na de sabbat was er een groot gastmaal in een openbare lusthof van de stad. Men vierde het einde van de oogst en Jezus werd met zijn leerlingen op het vreugdemaal uitgenodigd. De meeste stadsnotabelen, alsook vele vreemdelingen en zelfs enige rijke boeren namen er deel aan[302]. Men at aan meerdere tafels, waarop allerhande voortbrengselen van de oogst, fruit en velerlei vruchten gestapeld waren. Er was ook gevogelte opgediend. De vruchten

---

[302] Rijke boeren. – Een gevolg van de vruchtbaarheid van de omstreken; deze maken overigens deel uit van het land Gennezaret, opgevat in ruime betekenis.

Vele pelgrims spreken met verbazing over de zee, hetzij van groen, hetzij van goudgeel koren, dat tot de koppen van hun paarden reikt, resultaat van geringe bewerking zonder bemesting.

Sjedjara ligt 4 km ten zuidwesten van Gennabris. "Zijn omgeving is een verrukkelijk en vruchtbaar gewest, dat nu door een Joodse kolonie geëxploiteerd wordt." (Guide bleu, 571).

"Rondom Loebijeh (= Gennabris) hebben nieuwe kolonisten succesvolle uitslagen bekomen met de landbouw; de bomen- en schapenkweek slaagt buitengewoon." (Guide bleu, 205, enz.)

Dezelfde bedrijven zijn door K. vermeld.

Vogelenvlees behoort ook nog hedendaags tot het gebruikelijk menu van een feestmaal.

die dit jaar bijzonder goed gelukt waren, zag men door een dubbele hoeveelheid vertegenwoordigd. Ik zag er ook dieren, hetzij gebraden, hetzij geslacht en klaar voor de toebereiding. Door die rijkdom wilde men de overvloed verbeelden. Men had Jezus en zijn leerlingen de ereplaatsen aangewezen.

652.

Een hovaardige Farizeeër had vooraf een der hoogste plaatsen ingenomen. *Tot de tafel naderend vroeg Jezus hem in stilte om welke reden hij deze voorname plaats vooraf had bezet?*

De Farizeeër antwoordde Hem: "Het is hier de loffelijke gewoonte dat de geleerden en voornamer mannen bovenaan gaan zitten."

Toen hernam Jezus: "Zij die er op uit zijn op aarde de eerste plaatsen te bemachtigen, zullen in het Rijk van mijn Vader geen plaats krijgen."

Hij zei nog andere waarheden die ik vergeten ben; en de man ging beschaamd naar een lager plaats, doch poogde de indruk te wekken dat hij dit uit eigen beweging en goedvinden deed. (cfr. Lk. 4, 7-11).

Onder de maaltijd *behandelde Jezus nogmaals het onderwerp van de sabbat. Hij verklaarde ook deze woorden uit Jesaja: "Deel uw brood met de hongerigen en breng degenen die naakt en ellendig zijn, in uw huis"* (Jes. 58, 7).

Hierop vroeg Hij of het bij deze feestgelegenheid, als zijnde een dankfeest voor een geslaagde overvloedige oogst, de gewoonte niet was, de armen ter tafel te nodigen en hun een deel van die rijkdom te gunnen? Hij vroeg met een uitdrukking van verwondering waarom men dit gewoonterecht in onbruik had laten

komen, en waar de armen met hun recht dan waren? "Aangezien," zo vervolgde Hij, "gij Mij uitgenodigd, Mij de ereplaats toegewezen en Mij tot heer en meester van de tafel gemaakt hebt, zo moet Ik (als verantwoordelijke) bekommerd zijn nopens de gasten die het recht hebben aan de maaltijd deel te nemen." Hij verzocht hen derhalve de genezenen en andere armen uit de stad er bij te laten komen.

Daar zij dat bevel niet haastig opvolgden, gingen zijn leerlingen de armen in alle straten roepen en spoedig waren er daar een hele hoop. Jezus en zijn leerlingen stonden die schamele mensen hun eigen plaatsen af en de schriftgeleerden vertrokken de een na de ander. Jezus en zijn leerlingen en enige goede gasten dienden de armen en deelden onder hen alles uit wat nog over was. Dit bezorgde hun een ongewone vreugde. (Men vergelijke dit tafereel met fasc. 9, nr. 222 en voetnoot 30).

Daarna ging Jezus met de zijnen bij de Farizeeër Dinotus aan de westzijde vóór de stad overnachten.

653.

1 september. –

Heden, zondagmorgen, kwamen ontelbare zieken uit Gennabris zelf en uit de omstreken bij het huis waar Jezus herbergde, en *Hij bracht de hele morgen door met het genezen van zieken,* meestal mensen met lamme handen en waterzuchtigen.

De Farizeeër bij wie Jezus hier logeerde, was een doorgoed man, een weduwnaar van ongeveer 30 jaren. Hij had een zoon met name Josafat, die ongeveer 12 jaren was en later met zijn vader tot Jezus kwam, toen zijn vader alles verliet om Jezus te volgen.

De joodse knapen droegen een lang kleedje of tuniekje. Beneden was aan elke zijde een geer (= naar boven spits toelopende strook) of driehoekig stuk ingenaaid en in de zoom hiervan was een spleet, zoals in de manshemden bij ons. Van voren had dit kleed

tot op de voeten knopen en strikken. Pas als zij groter waren, kregen zij een soort broek, d.i. een om de benen gewonden dijenkleed en ook andere tunieken, zoals de volwassenen. Het kleed vertoonde vele vouwen, wanneer de gordel erom gedaan was. Soms schortte of trok men het ook (tussen de gordel) op.

's Namiddags nam Jezus, na een maaltijd, afscheid van de man, hem omarmend; de brave man weende dat hij snikte.

654.

Jezus ging met Natanael, Andreas, Jakobus, Saturninus, Aristobolos, Tarcissus, Parmenas en nog een viertal andere leerlingen in zuidelijke richting door dalen, twee of drie uren ver en overnachtte in een ledige maaiershut. Deze lag op een heuvelhelling tussen twee steden.

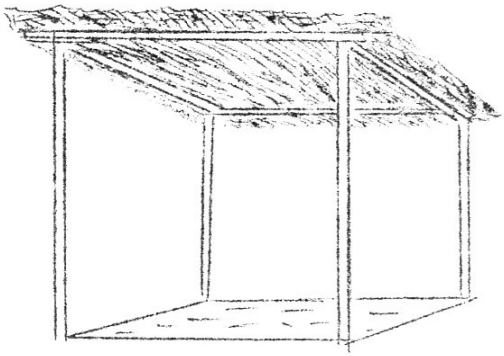

Een maaiershut bestaat uit vier staken en een vlak van riet of takken tot dak.
Zo'n hut kan gebruikt worden als loverhut op het loofhuttenfeest, maar is geen wachttoren gelijk die in een veld of wijngaard. Een wachttoren verheft zich op een stenen voetstuk, zit steviger ineen en is bijgevolg duurzamer, hij is als een woonkamer, terwijl een maaiershut slechts schaduw verstrekt. (cfr. 't H.L. 28e jg. blz. 20).

De links gelegen stad heette Oelama en de stad rechts heette, geloof ik, Jafia (zie kaart).

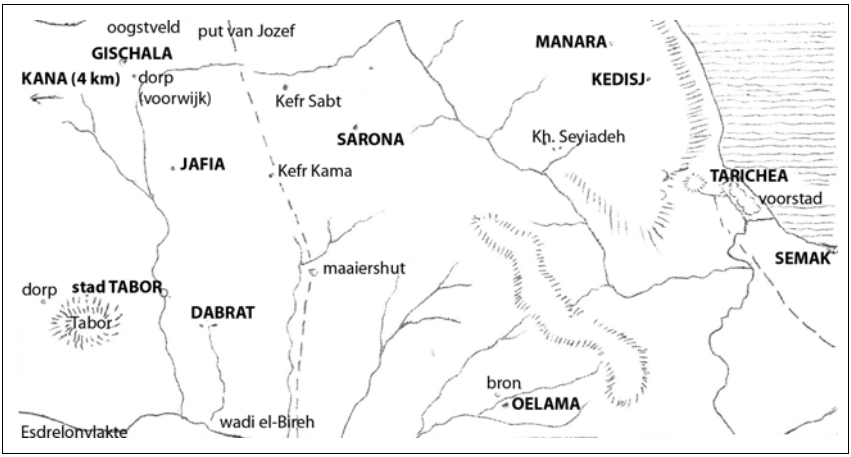

Oelama ligt tegenover Tarichea, ongeveer zoals Gennabris tegenover Tiberias. De rechtsgelegen stad ligt dieper dan Betulië en ze liggen op een aanzienlijke afstand van elkaar, maar de bergen schijnen, wanneer men ze uit de verte ziet, aan elkaar verbonden en een ononderbroken gebergte te zijn, zodat men zou menen dat het op de top gelegen Betulië boven Jafia ligt.

Daar deze stad (Jafia) dicht bij de door Jezus gevolgde weg schijnt te liggen, zou men zeggen dat Jezus er naar toe gaat, doch de weg slaat af, zodat men de stad weldra uit het oog verliest (zie kaart hierna).

Wanneer men zichzelf indenkt als staande bij de maaiershut en naar het noordnoordwesten ziet, ontwaart men over de heuvelen van Gischala en Gennabris het gebergte Toeran, waar ergens Betulië te veronderstellen is. Tussen heuvelen en gebergte strekt zich het Roemmaneh-dal uit.

(Beide zijn dus gescheiden, maar, zo zegt K., ziet men niet en men heeft de indruk dat alles een samenhangend gebergte is).

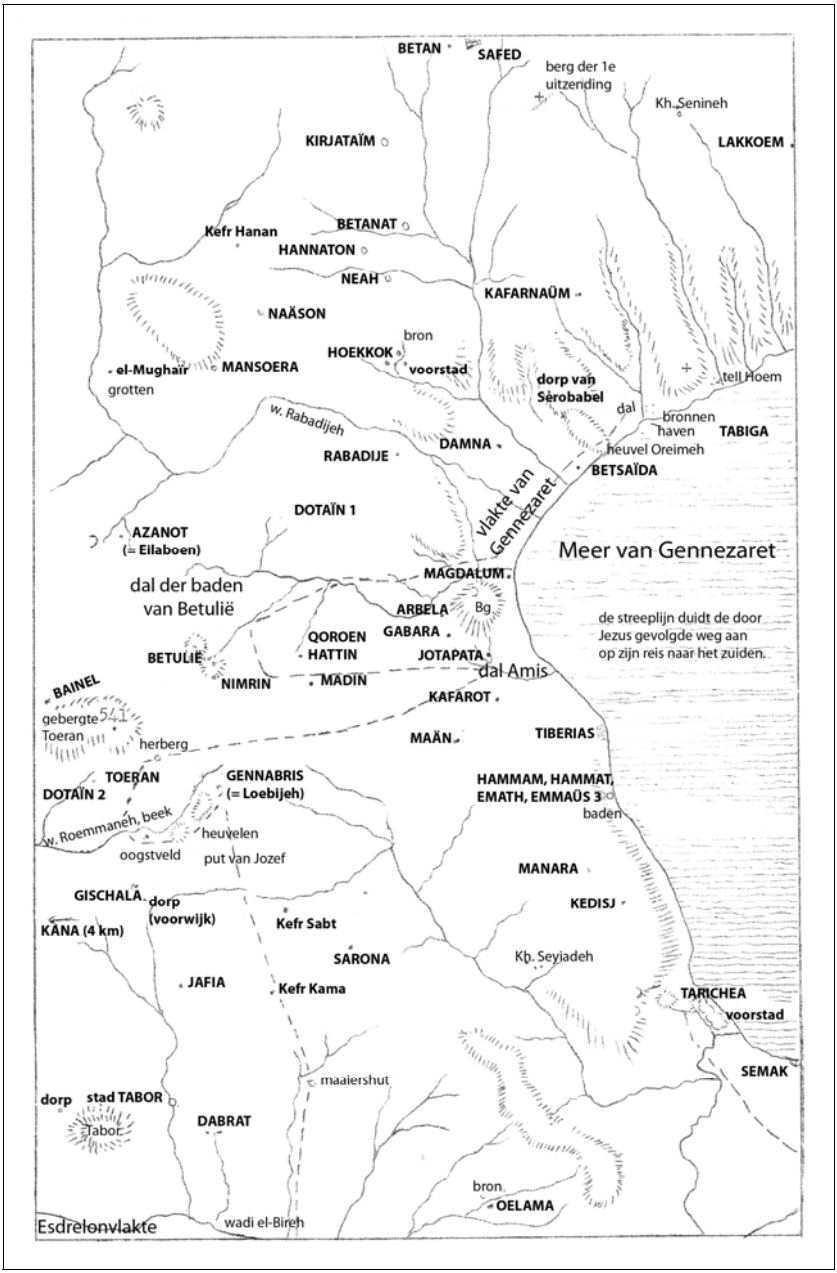
BETAN
SAFED
berg der 1e uitzending
Kh. Senineh
LAKKOEM
KIRJATAÏM
Kefr Hanan
BETANAT
HANNATON
NEAH
KAFARNAÜM
NAÄSON
bron
HOEKKOK
el-Mughair
MANSOERA
voorstad
grotten
dorp van Sérobabel
tell Hoem
dal
bronnen
haven
TABIGA
heuvel Oreimeh
w. Rabadijeh
DAMNA
RABADIJE
BETSAÏDA
vlakte van Gennezaret
DOTAÏN 1
AZANOT
(= Ellaboen)
Meer van Gennezaret
MAGDALUM
dal der baden van Betulië
ARBELA
Bg
de streeplijn duidt de door Jezus gevolgde weg aan op zijn reis naar het zuiden.
QOROEN
GABARA
HATTIN
JOTAPATA
BETULIË
dal Amis
BAINEL
NIMRIN
MADIN
KAFAROT
gebergte Toeran
herberg
MAÄN
TIBERIAS
TOERAN
DOTAÏN 2
GENNABRIS
(= Loebijeh)
HAMMAM, HAMMAT, EMATH, EMMAÜS 3
baden
w. Roemmaneh, beek
heuvelen
oogstveld
put van Jozef
MANARA
GISCHALA
dorp (voorwijk)
KEDISJ
KANA (4 km)
Kefr Sabt
SARONA
Kh. Seyjadeh
JAFIA
Kefr Kama
TARICHEA
voorstad
SEMAK
maaiershut
dorp
stad TABOR
Tabor
DABRAT
bron
OELAMA
wadi el-Bireh
Esdrelonvlakte

Het veld waarop Jezus de oogstarbeiders onderwezen heeft, of liever, het gedeelte ervan, waar Jezus laatst was (bij de twee heuvels) en waar de twist voor de bron en het weiland had plaats gehad, heette 'veld (oogstveld) Dotaïn'. Hier is het veld, waar Jozef zijn broeders met hun kudden aantrof; en de langwerpige, vierhoekige put is de regenbak, waarin zij Jozef neerwierpen. Ik geloof deze put ten zuiden van Betulië, in een dal (dal Roemmaneh) te mogen situeren. Dotaïn is een weinig verder gelegen (naar het noordwesten)[303].

Jezus te Abel-Mehola.

655.

2 september. –

's Morgens reisde Jezus met de leerlingen een vijftal uren verder naar het zuiden en naderde omstreeks twee uur tot de kleine stad Abel-Mehola. Hier is de profeet Elizeüs geboren (I Kon. 19, 16). Ze lag op een hoogte van de berg Hermon (moet zijn: Gilboa), zodat de torens met de top van de berg (heuvel?) gelijk kwamen. De afstand van Skytopolis was slechts een paar uren. Als men uit de stad westwaarts ging, kon men in het dal van Jizreël of Esdrelon komen. Met deze stad lag ze ongeveer op een gelijke lijn (waarschijnlijk te verstaan als men de bergrug van Gilboa volgt). Niet zeer ver van Abel-Mehola en nader bij de Jordaan lag

---

[303] **Oelama** kennen we reeds (zie fasc. 13, nr. 417, voetnoot 179).

Jafia is een grensstad van Zabulon.

In de beschrijving van de oostgrens die noordwaarts loopt, volgt ze op Dabrat en daaruit volgt dat onze lokalisering 'bij benadering' goed gekozen zal zijn.

Op die plaats vindt men nog resten uit de oude tijd, nl. van een oude herberg, stad en voornaam gebouw, op de grootste kaart van Palestina aangeduid met de namen Qal'at-, en Khirbet Soeq el Khan en Khirbet Irbada, waarbij een bron, wat wijst op een vroegere bevolking.
Méér erover zeggen kunnen we niet.

een kleine stad met name Bezek (waarover straks een woord); ik heb ze op mijn reis met de Heer in de verte zien liggen.
Samaria ligt verscheidene uren ten zuidwesten van hier.
Ik meen dat Abel-Mehola binnen of op de grens van de provincie Samaria ligt, doch het is door Joden bewoond[304].

Jezus en zijn leerlingen gingen vóór de stad op een rustplaats neerzitten[305], zoals de reizigers in Palestina plachten te doen, en dan werden zij gewoonlijk door gastvrije burgers uit de stad naar hun huis gehaald. Zo geschiedde het ook hier. Voorbijgangers op de weg herkenden Jezus, die vroeger eenmaal, ik meen, ten tijde van het loofhuttenfeest, of op een ander tijdstip, hier voorbij was gekomen. (Het was het tempelwijdingsfeest van de Makkabeeën, fasc. 12, nr. 365); zij gingen het thuis vertellen en weldra kwam daar een welhebbend landbouwer met dienaars uit de stad; hij bracht Jezus en de leerlingen een teug drank met brood en honig

---

[304] Zoals reeds gezegd in fasc. 12, nr. 366, voetnoot 133, is de juiste ligging van **Abel-Mehola** verloren.

Ook met K.'s aanduidingen kan men slechts de benaderende ligging vinden, nl. op de weg van Nabloes naar Skytopolis, waar deze in het Jordaandal komt bij de zuidoosthoek van het Gilboa-gebergte, waar dit zich meer naar het noorden wendt.

Dit komt geheel overeen met de aanwijzingen van Eusebius en Hiëronymus, die met hun opgave in Romeinse mijlen (14-15 km ten zuiden van Skytopolis) ons toch ook niet op de juiste zekere plek brengen.

Bij benadering en veronderstelling nemen wij Kh. Qaoen, zie grote kaart 2. Dit Khirbet of oude ruïne bedekt twee, zeer dicht bij elkaar gelegen tells, die 9 meter boven de Jordaanvlakte uitsteken; men vindt er zeer vele potscherven en nog enig bouwmateriaal. (Guérin, Sam. I, 282).

Een paar honderd meter ten W. ontspringen twee echte bronnen.

De gegevens van K. vindt men in de nrs. 368, 655, 669, 1061, 1063, maar daar nader onderzoek en vergelijking niet verder brengt, heeft het geen zin er langer bij stil te blijven.

[305] Het Oosters gebruik dat reizigers zich met de avond vóór een stad neerzetten, tot iemand hen uitnodigt, vinden wij terug in Rechters, 19, 15-21: "Een oude man, van zijn akker komend en de leviet op het stadsplein ziende zitten, bood hem een onderkomen aan in zijn huis: "Vrede zij u, op mij rust de plicht u van het nodige te voorzien." – en hij bracht hem in zijn huis."

en nodigde Hem uit naar zijn huis. Zo volgden zij die gastheer. Hier waste men hun de voeten, gaf hun andere klederen en schudde en streek de hunne uit en hierna deden zij deze laatste weer aan. De man liet ook aanstonds een maaltijd aanrichten, waarop hij ook terstond enige Farizeeën met wie hij goed stond, ontbood. Het duurde niet lang eer zij verschenen.
Hij was uitwendig buitengewoon vriendelijk, maar innerlijk een schijnheiligaard, om niet te zeggen een deugniet. Hij wilde de eer hebben en er zich bij het volk op beroemen de grote Profeet geherbergd te hebben, en tevens wilde Hij zijn farizese vrienden de gelegenheid bieden Jezus op de proef te stellen. Zij hoopten daarin beter te slagen aan tafel, in een besloten kring en privaat onderhoud, dan in het bijzijn van al het volk in de synagoge.

656.

Maar nauwelijks was de tafel bereid, of alle zieken in de stad, die nog gaan konden, stroomden samen vóór het huis van de man en drongen binnen in het voorhof[306]. Hierover waren de gastheer en

[306] Drongen binnen in het voorhof. – Dit zien wij vaak bij K. ook dat ze zelfs het huis binnendringen. In sommige gevallen hadden armen recht om aan een feestmaal deel te nemen (cfr. fasc. 16, nr. 652; fasc. 9, nr. 222 en voetnoot 30).

Hierbij enkele teksten van auteurs:
"De binnenplaatsen van rijke huizen zijn in het Oosten dikwijls vol lanterfanters, cliënten en dienaren." (D. Rops, Jezus, 379).

"Tijdens de maaltijd die Zacheüs aan Jezus en zijn leerlingen aanbood, traden meerdere mensen het huis binnen, zoals de oosterse opvatting veroorloofde." (Keulers, Bijbelse geschiedenis 517).

Wij zien in Lukas 7, 36, enz. Magdalena tot in de feestzaal doordringen om Jezus' voeten te balsemen. –

De Géramb en Mislin verhalen hoe de christenen in de Libanon, die de aanwezigheid van een katholiek priester vernomen hadden, hen dikwijls kwamen opzoeken en lastig vallen in het huis zelf waar zij logeerden. –

De patriciërshuizen bij de Romeinen hadden een privé en openbaar gedeelte, in dit laatste werden de cliënten ontvangen. (D. Rops, De Kerk van de Apostelen en martelaren, blz. 189).

zijn farizese vrienden niet weinig geërgerd; de huisheer ging buiten en wilde ze heensturen, *maar Jezus zei: "Ik honger naar een andere spijs",* en meteen ging Hij, in plaats van aan tafel, buiten tot de zieken *en begon hen te genezen.* Ook volgden Hem al zijn leerlingen; ik had hen overigens ongelijk moeten geven, indien zij dit niet hadden gedaan.

Verscheidene bezetenen schreeuwden Hem tegen, maar *Hij bevrijdde hen door een blik en een eenvoudig bevel.* Vele zieken waren aan één of aan beide zijden lam; *Hij streek zijn hand over hun armen die Hij dan helemaal op een neer bewoog en weer gezond maakte.* Waterzuchtigen *legde Hij zijn handen op hoofd en borst;* er waren daar ook uitterende zieken en andere met kleine, niet kwaadaardige zweren. *Ik hoorde dat Hij tot enigen zei zich te baden, tot andere dat zij binnen weinige dagen gezond zouden zijn; Hij schreef hun voor die tussentijd goede werken voor.*

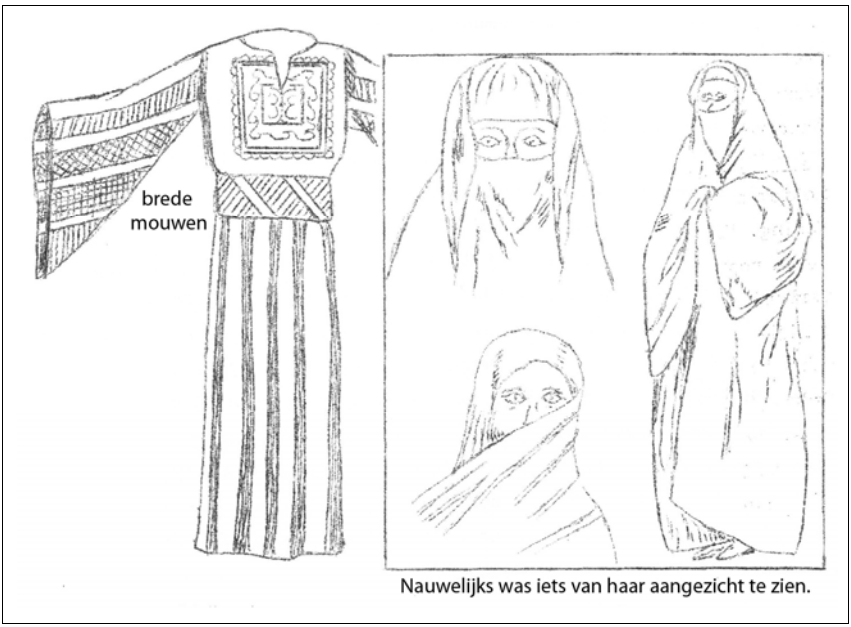

Nauwelijks was iets van haar aangezicht te zien.

Ver van de overige zieken stonden tegen een muur geleund verscheidene bloedverliezende vrouwen; ze waren gesluierd; zeer verlegen keken zij zijwaarts of wierpen nu en dan door de spleet van hun sluier (fasc. 2, nr. 65, voetnoot 151 en fasc. 3, nr. 72, voetnoot 163) met een ellendig gelaat een blik naar Jezus. Tenslotte ging Jezus naar hun kant, *raakte ze aan en genas ze* en ze wierpen zich dankend voor Hem neer.

Al deze mensen, genezenen en gezonden, juichten en zongen Gods lof. Doch de Farizeeën in het huis hadden alle openingen of toegangen van het huis dicht gedaan; zij ergerden zich bij hun gastmaal aan Jezus en keken herhaaldelijk door de venstertralies naar wat Hij deed. Doch deze genezingen duurden lang, en daar zij zich nu naar huis wilden begeven, moesten zij over het voorhof gaan, dwars door alle zieken, genezen en juichende mensen. Dit was hun een steek in het hart. De volksmenigte was ten laatste zo groot, dat Jezus zich in het huis moest verbergen, tot ze uiteengegaan was.

Het was reeds schemeravond, toen 5 levieten Jezus en de leerlingen kwamen uitnodigen om in het schoolgebouw dat zij bestuurden, te overnachten. Zij verlieten de farizese grondbezitter met dankbetuiging en *Jezus gaf hem nog een korte vermaning, waarin Hij een uitdrukking gebruikte die op hem paste, gelijk de uitdrukking van vossen op de Herodianen;* de man toonde zich voort vriendelijk.

In het schoolgebouw nam Jezus met zijn leerlingen een collatie (= een licht avondmaal, in het bijzonder dat op vastendagen is toegestaan) en zij sliepen in een lange gang, waarin tapijten uitgespreid en de legersteden door verplaatsbare schotwanden gescheiden werden. Dit huis was een jongensschool, maar ook werd in een lokaal in het voorste gedeelte onderwijs gegeven aan volwassen heidense vrouwen, die grondiger kennis (van het Jodendom) verlangden om Jodinnen te kunnen worden. Deze school had sedert de tijd van Jakob niet opgehouden hier te bestaan, dankzij overlevering van hand tot hand.

***

Ik zag het volgende over haar ontstaan, waarbij mij vele taferelen uit het Oud Testament weer voor de geest traden. Ik zal verhalen wat er mij nog van is bijgebleven.

De school van Rebekka (= vrouw van Isaäk) te Abel-Mehola.

657.

Isaäk woonde niet ver van Hebron in het Hettietenland (of Chittietenland), waar Abraham een akker gekocht had (Gen. 25, 8-10). Hij was zeer rijk in kudden en had vele knechten (Gen. 26, 14). Hij was blind geworden van ouderdom.

Esaü en Jakob waren ook reeds mannen, toen Jakob in de plaats van Esaü de zegen ontving (Gen. 27). Dit was een reële, sacramentalische doorgave van een zegen, die werkzaam was in de geslachten (en voortplanting) om de stam (het geslacht, de rij van voorouders) van de beloofde Messias uit zich voort te brengen (en tenslotte de Messias zelf te helpen verwekken, zie fasc. 1, nr. 26 en 27).

Esaü was reeds getrouwd; hij had heidense vrouwen en verscheidene kinderen. Nadien vervolgde hij Jakob op alle manieren en daarom zond Rebekka Jakob heimelijk naar Abel-Mehola, waar hij kudden en knechten bezat en in tenten woonde.

Rebekka had daar een school voor Kanaänietische dochters en andere heidense meisjes gesticht. Daar Esaü en zijn kinderen en knechten, zoals ook andere onderhorigen van Isaäk, zulke heidense meisjes ten huwelijk namen, liet Rebekka, die voor zulke heidenen een grote tegenzin had (Gen. 26, 35; 27, 46), de meisjes die zulks wensten, in deze stad onderrichten in de zedenleer en de godsdienst van Abraham, want die grond daar behoorde haar toe.

Jakob hield zich daar lang verborgen, en wanneer men naar hem vroeg, antwoordde Rebekka, dat hij in den vreemde de kudden van andere mensen was gaan hoeden. Menigmaal kwam hij ‘s nachts voor korte tijd tot haar en zij hield hem dan voor Esaü verborgen. Hij boorde bij Abel-Mehola een bronput, dezelfde waarbij Jezus vóór de ingang van de stad was gaan neerzitten. De inwoners hielden deze bronput hoog in ere en hij was altijd toegedekt. Hij groef ook nog een grote rechthoekige regenbak daar ergens, waar men met trappen in kon nederdalen.

Later lekte het uit, dat hij zich daar ophield, en daar Rebekka bemerkte dat ook hij, zoals Esaü, zich veroorloofde een Kanaänietische dochter het hof te maken, zond zij, in verstandhouding met Isaäk, hem naar haar vroeger vaderland tot zijn oom Laban (Gen. 28, 5) bij wie hij Rachel en Lia door zijn arbeid verdiende (Gen. 27, 15-28).

Rebekka had haar school, zeer verre van haar woning in het land Heth, opgericht, omdat de Filistijnen Isaäk veel last en ruzie veroorzaakten (Gen. 26) en hem zo dikwijls alles te schande maakten. Zij had te Abel-Mehola een man uit haar vaderland in Mesopotamië, alsook haar voedster aangesteld, die, geloof ik, zijn vrouw was. De scholiersters woonden in tenten en werden in alles onderricht wat een vrouw van nomaden voor haar huishouding moest weten; zij leerden er ook de godsdienst van Abraham en de plichten van een vrouw in het volk van Abraham; zij hadden tuinen en plantten er allerlei klim- en kruipplanten, zoals kauwoerden (= kalebassen), meloenen, komkommers en een soort van tarwe; zij hadden ook zeer grote schapen, waarvan zij de melk aten.

658.

Ik heb ook gezien dat zij leerden lezen, en hoe ze zich dit, zoals ook het schrijven, slechts ten prijze van inspanningen eigen konden maken; men schreef toen zeer eigenaardig op bruine, dikke lappen. Dit waren geen rollen, zoals later, het waren boomschorsen; ik zag hen er zulke afscheuren; de letters brandden

zij er in; ze hadden een kastje, waarin bakjes of vakjes zigzag in aangebracht waren; ik zag die bakjes boven glanzen, want ze lagen vol metalen letters; deze maakten zij gloeiend in een vlam en zij drukten en brandden ze de een na de ander in de schors. Ik zag ook het vuur waarin zij de metaalletters gloeiend maakten en waarop zij ook kookten, braadden en bakten. Ja, dat vuur diende hun ook tot lamp op de wijze die ik straks zal beschrijven; ik heb dit vuur bij hen gezien en ik dacht nog er bij: "Kijk, hier hebben zij allen het licht onder de schepel (= korenmaat) staan."

Bemerking:
Je licht onder de korenmaat zetten = je kennis voor jezelf willen houden, anderen niet willen helpen.
Je licht niet onder de korenmaat zetten = je kennis of vaardigheden niet verbergen, maar juist laten zien wat je weet en kunt.

Men steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, men zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is. "Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel."

Hun haard of vuurpot herinnerde mij door zijn vorm aan de muts die vele heidense afgodsbeelden op het hoofd hebben. Daarin brandde een zwarte massa, die in haar midden met een gat doorboord was, wellicht voor de tocht. Dit vuurvat had rondom holle torentjes (ruime rechtstaande buizen) waarin wel iets gegoten kon worden om te koken. Op dit vuurbekken of pot stulpten zij iets als een schepel die boven dun en fijn en met gaatjes doorboord was. Ook aan dit schepeldeksel waren rondom zulke ronde torentjes, waarin men iets verwarmen kon. Dit schepel had rondom in zijn wand openingen met schuifjes of luikjes, en naar de kant waar zij het licht wilden hebben, schoven zij zulk een venstertje open; naar deze kant richtte zich dan het licht van de vlam, maar het werd steeds geopend naar de kant van waar geen tocht kwam; immers de tenten waren zelden geheel winddicht.

Onder het vuurbekken was een kleine ruimte voor de asse, waarin dunne broodkoeken gebakken konden worden, en boven op het schepel of deksel kookten zij in lage vaten het nodige bad-, was- en kookwater, dat zij aftapten. Ook braadden en roosterden zij daarop; de vaten waren dun en licht: zij konden die op al hun reizen van de ene plaats naar de andere gemakkelijk meenemen. Boven zulk een vuurpot werden de letters heet gemaakt om in de schorsen ingedrukt te worden.

(In zover wij zelf bovenstaande beschrijving verstaan, brengen wij ze hiernaast in schets. Hem die een beter of juister voorstelling kan geven, zullen we dankbaar zijn.)

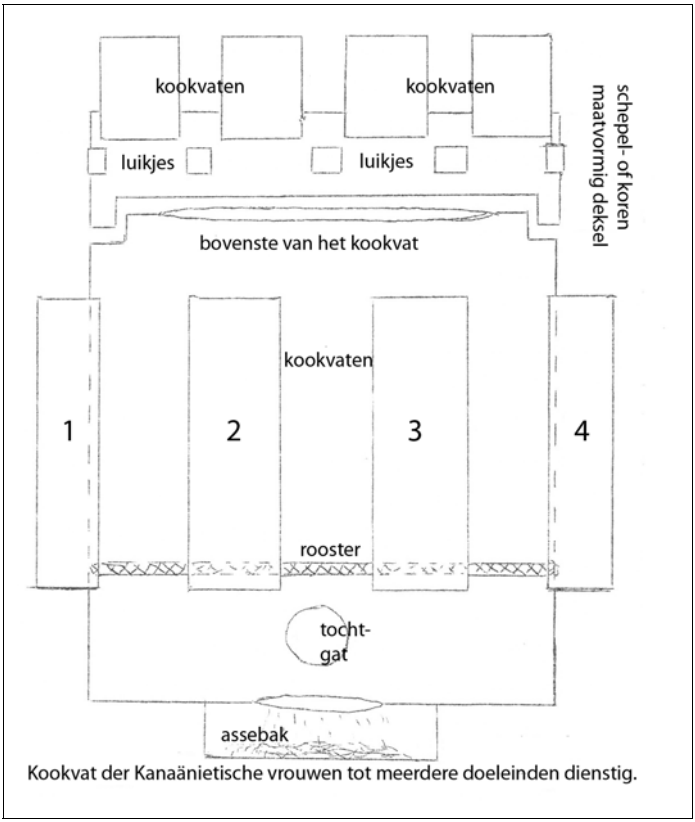

Kookvat der Kanaänietische vrouwen tot meerdere doeleinden dienstig.

De Kanaänieten hadden zwart haar en waren bruiner dan Abraham en zijn landgenoten; deze waren van een geelachtige kleur, waar een rode tint doorscheen.

De Kanaänietische vrouwen waren anders gekleed dan de dochters van Israël; ze droegen een wijd rokje van geelwollen stoffe, dat slechts tot de knieën reikte; het bestond uit 4 lappen die onder de knieën met een lint tezamen getrokken waren en alzo een wit dijenkleed of broek vormden met gespleten beenderlingen. Dit kledingstuk was niet om het middellijf gewonden, zoals bij de Joden, maar er tegen samengetrokken met een strop of lint. Brede, wijde vouwen van dit dijenkleed (wellicht ontstaan door de samentrekking rond de heupen en onder de knieën) bedekten aan beide zijden de scheiding (of spleet). Ook om het middel was dit dijenkleed samengetrokken.

Het bovenlijf was met een soortgelijk kledingstuk bedekt; dit was een dubbele wollen lap, die over de rug, de borst en de buik hing; de twee stukken stof waren op de schouders samengebonden. Dit soort van wijd scapulier, eveneens aan beide zijden open, was bij zijn onderzoom met een strop om het lijf gesloten en het daalde en hing over het strop neer, zodat het beursde.

Zo zagen de klederen van die vrouwen op romp en lenden eruit als een wijde zak, in het midden toegehaald en onder de knieën opeens eindigend.

Aan de voeten droegen zij sandalen en van deze liepen kruiswijs opwaarts om de naakte benen tot aan de knieën banden, waartussen men het naakte been kon zien.

De armen waren met een fijne, doorzichtige lap stoffe bedekt, die zich door verscheidene blinkende metalen ringen als om de arm sloot.

Op het hoofd hadden zij een muts van kleine vederen, die boven in een spits eindigden, waarvan een soort helmkam van achteren omneerboog; deze kam eindigde met een grote vederbos.

Die vrouwen waren schoon van lichaamsbouw, maar buiten dit stonden zij in kennis veel ten achteren bij de kinderen van Abraham.

Enige hadden ook nog lange mantels, van boven nauwer, van onder wijder. De vrouwen van Israël droegen op het blote lijf een lange doek die zij om de lendenen wikkelden; daarboven een lange hemdrok, en boven deze laatste een lange rok die van voren toegeknoopt was. Het hoofd omwonden zij met een sluier, of omgaven het ook met iets als een kraag die vele plooien achter elkaar vertoonde, gelijk de mensen er nu een om de hals dragen.

659.

Ik zag en hoorde ook wat zij toen leerden.
De materie was ontleend aan de godsdienst van Abraham (Genesis, van hoofdstuk 1 tot 25).

Wat ik me daarvan nog herinner is het volgende:

- de Kanaänietische dochters werden onderricht over de schepping van de wereld, over Adam en Eva en hun verblijf in het paradijs.

- Hun werd aangeleerd de verleiding van Eva door de satan, de val in de zonde van het eerste mensenpaar door de overtreding van de wet der onthouding, die God hun had opgelegd.
  Ik heb altijd gezien dat door het eten van de verboden vrucht alle zondige lusten in de mens zijn ontstaan.

- Daarenboven leerde men hun aan dat satan aan de eerste ouders een goddelijk licht, een goddelijke kennis beloofd had, maar dat zij door de zonde blind geworden waren, dat hun als een vel boven de ogen getrokken werd; zij verloren de gave der beschouwing, die zij te voren bezaten en nu moesten zij ook moeizaam, in het zweet van hun aangezicht werken, in smarten kinderen baren en de nodige kennis op allerlei gebied ten koste van grote inspanning aanwerven.

- Men leerde hun ook aan dat aan de vrouw een zoon was beloofd, die de kop van de slang zou vertreden;

- voorts de geschiedenis van Abel en Kaïn;
  van de nakomelingen van Kaïn, die ontaardden en boos werden,

- verder dat de kinderen Gods, verleid door de schoonheid van de dochteren der mensen, zich met deze verbonden en dat uit deze vereniging een goddeloze, machtige mensenstam van reuzen ontstond (Gen. 6, 1-8), vol tovermacht, boze wetenschap en kunst, een geslacht dat alle wellusten en valse wijsheid, alles wat tot zonde lokt en van God aftrekt, uitvond en verspreidde, en de mensen zodanig verleidde en bedierf, dat God besloot hen allen te verdelgen, behalve Noë (Noach) en zijn huisgezin.
  Dit volk had zijn zetelplaats en middelpunt op een hoog gebergte, en het drong hoger en hoger, maar in de zondvloed verzonk dit gebergte en werd een zee.

- Verder leerden zij de gebeurtenis van de zondvloed,
  de redding van Noach in de ark,
  bijzonderheden over Sem, Cham en Jafet,

- de zonde van Cham en de nieuwe ontaarding en boosheid der mensen ten tijde van de torenbouw van Babel.
  Deze bouw, zijn verwoesting, de spraakverwarring en de vijandelijke scheiding van de mensen werden aan die dochters opgegeven ter overweging en ter vergelijking met
  de ondergang van de godbestrijdende, boze, gewelddadige, toverijbedrijvende mensen van vroeger op het hoge gebergte; en

- alles werd hun voorgesteld als het heilloze gevolg van de ongeoorloofde huwelijken[307] tegen de Wet Gods, alleen

[307] Ongeoorloofde of gemengde huwelijken. – Hedendaags brengt dit een probleem mee, waarvoor men van de kerk een onmogelijke oplossing eist.

In het leven van onze zienster, die er ten zeerste tegen gekant was, omdat zij in visioenen vaak de onheilen gezien had, die er voor de katholieke Kerk uit voortvloeien, lezen wij:

Om de gemengde huwelijken heeft Katarina tot haar dood toe onuitsprekelijke smarten te verduren gekregen

In gezichten werd haar getoond hoe vanaf de tijden van Mozes de eeuwen door, de godsdienst en de Kerk nooit de gemengde huwelijken zo maar zonder meer hebben toegestaan; zij hebben die alleen geduld in gevallen van absolute noodzakelijkheid en steeds hebben ze er de grootste nadelen door geleden:

“Ik zag hoe Mozes,” vertelt K., “nog vóór de berg Sinaï bereikt was, het volk volkomen van de heidenen afzonderde en hoe hij de ontaarde Israëlieten, die met heidense vrouwen omgang hadden en er zich mee wilden verbinden, wegstuurde

De Joden in Samaria zijn, ten gevolge van hun vereniging met de Assyrische kolonisten, ketters en afgodendienaars geworden.

Tijdens de Babylonische gevangenschap hadden de gemengde huwelijken, zelfs indien ze uit noodzaak gesloten werden, zeer noodlottige gevolgen.

In het begin van de Kerk werden ze geduld uit noodzaak en met enige hoop op geloofsuitbreiding, maar nooit heeft de Kerk geduld dat de kinderen in de ketterij of het heidendom van een der partijen werden grootgebracht, hoewel ze dit niet altijd kon beletten.

Was de Kerk eenmaal voldoende gevestigd, dan zag ik zulke huwelijken niet meer toegestaan worden; ik heb in hele landstreken het ware geloof door zulke huwelijken zien verloren gaan.”

“Meer nog”, besloot K., “indien nu (1820) in ons land de vijandige ontwerpen betreffende huwelijk en school slagen, zal er in minder dan 100 jaren, een eindeloos kwaad veroorzaakt zijn.” (Vie d’A.C.E. II, 296-297).

***

“Salomo’s hart hing aan vele vreemde vrouwen: moabietische, ammonietische enz., al volken van wie Jahwe gezegd had: ***“gij moogt u niet met hen inlaten, noch zij met u; anders zullen zij u tot de dienst van hun goden verleiden.”***
Toch gaf Salomo zich aan haar over; zij brachten hem van het goede pad; op zijn oude dag werd hij door zijn vrouwen tot de dienst van vreemde goden verleid, zodat hij Astarte, Milkom, Kemos en Molok begon te vereren.” (I Kon. 11, 1-8).

Straks geeft K. ons hierover nog een treffende beschouwing.

aangegaan ter voldoening van de bedorven driften, want ook op de toren van Babel werd toverij, afgoderij en ontucht gepleegd. Naar aanleiding van dit onderricht werden de bekeerde dochters dan gewaarschuwd tegen alle huwelijken en betrekkingen met afgodendienaars, tegen alle neiging tot boze kunsten en toverij, tegen ijdelheid, verleidelijkheid en wellust van het lichaam, tegen de hoogmoed bevorderende cultus van lichaam en geest (ijdele kennis en overtollige lichaamsopschik), kortom tegen alles wat niet leidt tot God. Dit alles immers, zo werd hun geleerd, behoort tot de zonden en gruwelen, waarvoor God de mensen door de zondvloed heeft verdelgd.

- Anderzijds werden zij aangespoord tot
de vreze des Heren,
gehoorzaamheid,
onderwerping aan zijn wil,
tot de nauwkeurige onderhouding van al de plichten van het eenvoudige, sobere leven van nomaden.

- Zij werden ook in de geboden onderricht, die God aan Noach had gegeven, b.v. geen rauw vlees te eten (Gen. 9, 4);
de overige ben ik vergeten.

- Hun werd ook aangeleerd dat God Abraham en zijn geslacht uitverkoren had om uit hun nakomelingen het begenadigde volk te vormen, waaruit de Verlosser geboren moest worden en dat God tot dit doel Abraham uit het land UR weggeleid en van de andere volken afgezonderd had.

660.

- Men leerde die meisjes ook dat God blanke mannen (zo noemde men de engelen) tot Abraham gezonden had (Gen. 18), nl. mannen wier lichaam wit, stralend, lichtend scheen en die hem de geheimenis van Gods zegen overmaakten, zodat zijn nakomelingschap talrijker moest worden dan alle volkeren der aarde;

- men sprak hun van het overreiken dezer geheimenis slechts in een algemene bewoording, waarin men dit geheim zegen noemde (zie fasc. l, nr. 25, voetnoot 53), doch men zinspeelde er op met grote eerbied.
  Men legde de nadruk op de grote verering, waarmee deze goddelijke zegen bij de nakomelingen van Abraham in een wettig en heilig huwelijk bewaard moest worden, daar het volk van Israël en de Verlossing (of Verlosser) er door voortgebracht moest worden.

- Zij leerden ook Melchisedek kennen als een van die mannen met een wit schitterend lichaam, die brood en wijn geofferd en Abraham gezegend had (Gen. 14, 18-20)[308]. Ik meen dat Melchisedek hier in dit land de tarwe- en wijnteelt heeft ingevoerd, die hier nog niet beoefend werd, maar ik weet het nu niet heel zeker.

- Ook Gods strafgericht over Sodoma en Gomorra werd hun aangeleerd (Gen. 19).

Wie uit deze Kanaänietische dochters met mannen uit Abrahams familie huwden, werden ingewijd in het verbond dat God met Abraham en zijn nageslacht gesloten had, en in kennis gesteld van het kenteken van dit verbond (Gen. 17).

---

[308] Hier wordt Melchisedek weer duidelijk een engel genoemd. –
Zie wat wij hier over zegden in fasc. 10, nr. 269, voetnoot 78.
Om de engelnatuur van Melchisedek nog meer aannemelijk te maken, voegen wij hier bij gindse opmerking (fasc. 10, nr. 269, voetnoot 78) het volgende Bijbels feit:

De aartsengel Rafael zei tot de familie van Tobias (of Tobit) bij het afscheid nemen: “Vrede zij u, vreest niet, want het was door Gods wil dat ik bij u vertoefde, zegent Hem en zingt Hem lof; het had wel de schijn dat ik met u at en dronk, (doch het was ook maar schijn); ik geniet onzichtbare spijs en drank, die geen mens kan aanschouwen ” Na deze woorden werd hij aan hun ogen onttrokken. (Tobias 12, 17-21).

Een zorgvuldig lezer kan in fasc. 1, nr. 4, voetnoot 11 en nr. 25, voetnoot 53 ter aanvulling naar hier verwijzen.

Ik vernam hieromtrent dat in dat vroegste tijdperk ook de dochters die van zuiverder afkomst van Abraham waren, op hun lichaam een teken ontvingen en wel op de 25e dag na hun geboorte.
Dit teken moest hen en ook de anderen er aan herinneren dat zij heilige vaten van Gods volk waren. Dit gebruik duurde echter niet zeer lang; reeds lang vóór de uittocht uit Egypte bestond het niet meer. Wanneer dan zulk een Kanaänietische dochter met een jongen uit het geslacht van Abraham huwde, prentte men haar vooraf, naar ik zag, een onuitwisbaar teken op de harteput in. Die tekens waren niet altijd dezelfde; nu waren het gehele lijnen, dan weer afzonderlijke letters; het was als ontvingen zij daardoor het stempel van hun afkomst of het wapen van Abraham, maar dit weet ik niet meer nauwkeurig.

661.

Het teken van het Verbond tussen God en Abrahams geslacht was niet als een geheel nieuw teken door God gegeven zonder meer (*überhaupt*), of zonder bijzondere reden, maar als eeuwig heilig teken van het Verbond van God met Abrahams nakomelingschap als zijn volk. God had dit teken tot een soort sacrament verheven. Ook verscheidene andere volken en stammen hadden reeds dit teken, doch louter als een merkteken, als een bewijs van hun zuivere oorsprong, zonder dat het voor hen, zoals bij de Israëlieten, een allerheiligste goddelijke wet was, die verplichtte op straf van uitstoting uit het volk (cfr. Gen. 17, 14).
Alzo bestond ook reeds de doop vóór Christus, als een zinnebeeldige reiniging bij de Joden en ook bij andere volken, eer de Verlosser hem tot het sacrament van de wedergeboorte in het Nieuw Verbond verhief.
Ik vernam dus dat het teken van het Verbond tussen God en Abraham reeds vroeger bij verscheidene andere volken bestond, en wel in priestergeslachten, b.v. in Egypte en ook in Chaldea.

(Dit alles zijn geschiedenisfeiten, die wij, om niet al te uitvoerig te worden, niet zullen aantonen; men kan nazien D.B. Ciconcision, Bijbels Woordenboek, Doopsel).

De heidense vrouwen die de oudvaders tot bijvrouw namen, b.v. Abrahams Moorse vrouw Ketura (Gen. 25, 1) waren uit zulk een zuiverder getekende stam; het staat me nu niet klaar voor de geest van waar bij de andere volkeren de praktijk gekomen was hun stammen door zulk een teken te onderscheiden en af te zonderen.

Ook gingen zij hierbij anders te werk dan de nakomelingen van Abraham. Voor dezen was de besnijdenis het goddelijk zegel op hun huwelijksverbinding of verbond met God; in de heiligste en zuiverste vrucht van deze vereniging zou het Woord van God later, door overlommering van de H. Geest, het vlees aannemen.

Het was toen de heiligste taak van de godsdienst mee te werken met de barmhartige inzichten van God tot de ontwikkeling, de aankweek van een zeer rein geslacht van mensen door uitschakeling van slechte elementen en door verzameling van goede in de verbinding van mensenparen tot een heiliger geslacht. Inderdaad uit zulke geslachten zijn alle profeten, alle voorouders en stamgenoten van de H. Familie en tenslotte de H. Familie zelf voortgekomen. En dit uitweren van bozen en dit samenbrengen van verspreide deugdzame mensen tot een heilig geslacht duurt nog voort in het huwelijksverbond van Jezus-Christus met zijn bruid de H. Kerk. En wie dit goed begrijpt, zal ook inzien hoe **heilloos, noodlottig en hoe strijdig met Gods plannen de gemengde huwelijken zijn.**

Zulke dingen schijnen ons zo vreemd, ons zo weinig aan te gaan, en toch raken ze ons van zo nabij.

Om het belang van die afscheiding tussen goed en kwaad te begrijpen (door het vermijden van gemengde huwelijken), *herinnere men zich de parabel van de landbouwer die in de oogst de goede tarwe verzamelt, het onkruid afscheidt en de tarwe op de dorsvloer want, om ze te zuiveren van stoppels en kaf, die bestemd zijn voor het vuur.*

O hoe treffend is het de godvruchtige koning Wenceslaus te zien, die zelfs de reinste, de gaafste tarwegraantjes en de edelste, de volkomenste wijnbessen uitzoekt voor de materie van het allerheiligste altaarsacrament.

662.

In die oude tijden hadden dikwijls mensen zekere tekenen op het lichaam, in de aard van moedervlekken, en sommige hunner kinderen kwamen met zulke tekenen ter wereld als uitverkoren spruiten van die stammen; zij waren door God tot het profetenambt, tot het koningschap of andere zendingen bestemd en gemerkt.

Men hechtte aan die tekenen een groot belang, nam ze nauwkeurig in acht en het was haast gelijk bij ons nog heden te lande, waar men er zich veel van voorstelt, wanneer een kind met de zogenaamde helm ter wereld komt. (nl. met een vlies over het aangezicht, door het volk beschouwd als een gelukkig voorteken. Van een geluksvogel zegt men dat hij met de helm ter wereld gekomen is).

Kinderen van beide geslachten waren op die manier, om zo te zeggen door de natuur zelf reeds bij hun geboorte lichamelijk getekend op de plaats, waar zij anders door de aanbrenging van een teken gemerkt plachten te worden.

Jongens hadden deze tekenen wel eens aan de heup; sommige mensen waren door hun teken tot een bepaalde zending bestemd. Ook waren er mensen die deze tekenen verstonden en onderzochten; zij moesten aan de ouders de inhoud van dit natuurdocument, waarmee de kinderen als met natuurlijke oorkonden of geloofsbrieven ter wereld kwamen, verklaren. Het was ongeveer zoals er nu mensen zijn, die aan de landbouwers de oorkonden uitleggen, waarin hun eigendomstitels, hun recht op hun have en goed beschreven en bevat zijn. Want ook die natuurtekenen werden niet zelden vervalst om ergens een persoon in een edeler stam binnen te smokkelen, of tot

een ambt of waardigheid verhoogd te krijgen. Daardoor kon dan niet zelden een onberekenbaar onheil veroorzaakt worden.

Om dit alles niet zo vreemd, doch zelfs natuurlijk te vinden, bedenke men hoe er te werk gegaan wordt, wanneer men bomen en schappenkudden wil veredelen. Men ent geen wilde scheuten op edele stammen; men vermengt geen grofwollige met zachtwollige of fijnhuidige schapen.

Een zorgzaam tuinier of veefokker zendt dikwijls zijn vertrouwdste knecht ver in den vreemde, om daar een edeler soort van planten of dieren te halen.

Zo zien wij in de H. Schrift Abraham zijn trouwe knecht Eliëzer naar Mesopotamië sturen, om daar voor zijn zoon een dochter uit een edel stamhuis te halen. De dienaar moest zijn hand onder de heup van Abraham leggen (Gen. 22, 2-4)[309], en hem bij de Heer van hemel en aarde zweren dat hij voor zijn zoon Isaäk geen vrouw zou nemen uit de dochters van de Kanaänieten (Gen. 24).

Hoewel de patriarchen zelf geen wettige huisvrouwen uit dat volk namen, huwelijkten zij nochtans sommige hunner onderhorigen aan zulke vrouwen uit; en dit was de reden waarom Rebekka bij haar tenten te Abel-Mehola zulke dochters in het geloof en de zeden van haar stam liet onderrichten. Met dit doel had zij daar haar school opgericht[310].

---

[309] De hand op de heup leggen was, evenals het opheffen van de hand, een eedgebaar: “Leg uw hand beneden mijn heup en zweer me bij Jahwe, de God van hemel en aarde, dat Ge voor mijn zoon geen vrouw zult nemen uit de dochters van Kaänan, maar uit mijn land en familie.”

Dit was zweren bij het dierbaarste dat iemand kon bezitten: kinderen, nakomelingen. Een dergelijk gebruik is nog in zwang bij de bedoeïenen, volgens P. Gerrits, die lang met hen leefde. (cfr. t H.L. 7e jg. 34).

[310] Nota van Brentano. – K. vertelde hier nog veel meer over Abraham: zijn ouders waren heidenen geweest en hadden kleine beelden aanbeden.

Ook Abraham had er zulke gehad. De Bijbelwoorden “God leidde hem uit het vuur van de Chaldeeën.” (Nehem. 9, 7) betekenen: “God heeft hem

Jezus in de jongensschool te Abel-Mehola.

NOTA. Het verhaal dat met nr. 656 onderbroken werd, wordt nu hervat.

663.

3 september. –

In de morgen van 3 september ging Jezus met de leerlingen in de jongensschool, waarbij hij overnacht had. Deze school was nu een gesticht voor vondelingen en wezen en voor joodse knaapjes en meisjes; het waren zulke die ontvoerd geworden en buiten de joodse godsdienst opgevoed waren. (In die tijd werden niet zelden kinderen gekidnapt, cfr. I Makk. 3, 40; II Kon. 5, 2).

De jongens waren van verschillende leeftijd; bij de meisjes was dit verschil nog groter, zelfs zo groot, dat de grootste de kleinste onderwezen. Aan deze school hadden ook de Farizeeën en Sadduceeën als leraren deel, zij kwamen na Jezus binnen.

De jongens hadden heden iets uit te rekenen van de profeet Elizeüs en uit de geschiedenis van Job en zij konden met hun opgave niet klaar geraken. *Jezus gaf hun uitleg en schreef hun alles met enige letters op. Hij verklaarde hun ook iets van een maat,* maar ik ben de naam vergeten; *ik meen dat het de maat van twee uren was, hetzij afstand of tijd;* dit weet ik niet meer, gelijk ik bijna niets meer duidelijk weet van wat de jongens uit te rekenen hadden in verband met het tijdstip waarin Job leefde, in verband met de oudheid van zijn geslacht, met zijn verschillende woonplaatsen of met de duur van de tijd tussen zijn beproevingen.

---

behoed voor de grote wulpsheid van dit volk, ook van de aanbidding van het vuur, en heeft hem weggeleid uit Ur (vuur)."

Nog herinnerde K. zich vaag dat Abraham als knaap eens door het vuur had kunnen omkomen, zoals Mozes in het water, en dat een andermaal zijn eerste voedster zich met hem verborg, omdat hij, volgens een zekere profetie, tot grote dingen bestemd was.

Jezus leerde voor de jongens veel uit en over het boek JOB, te meer daar enige rabbijnen het historisch karakter van zijn geschiedenis ontkenden, hiertoe aangepord door het feit dat de Edomieten, uit wie Herodes afstamde, de Joden voor gekken hielden, omdat zij aan het bestaan en de geschiedenis geloofden van een man uit het land Edom, die daar door niemand gekend was; het was niet anders, beweerden zij, dan een louter verdichtsel, uitgevonden om de Israëlieten in de woestijn tijdverdrijf te bezorgen.

Jezus verklaarde nu aan de jongens de geschiedenis van Job, die een werkelijke geschiedenis was, en Hij verhaalde die meteen op de wijze van een profeet en kinderleraar, alsof Hij alles vóór zich zag gebeuren, alsof het zijn eigen geschiedenis was, alsof Hij alles had gezien en gehoord, of alsof Job zelf Hem die had verteld. Hem zo ziende en horend had men kunnen denken dat Hij alles meebeleefd had, of dat Hij een engel van God of God zelf was.

Dit kwam de jongens niet zeer vreemd voor, want zij voelden aanstonds dat Jezus een Profeet was; zij hadden ook van Melchisedek gehoord dat niemand wist wie hij was (cfr. Hebr. 7, 1-3).

Ik heb helaas! door kommer en angst, het meeste van Jezus' onderricht vergeten. Wat echter de uitwijding over Job betreft, daarvan herinner ik me nog heel wat en dit wil ik nu verhalen.